ANTONII AVGVSTINI

ARCHIEPISCOPI TARRACONENSIS

IVRIS VETERIS DOCTORIS, ET
vindicis clariſſimi, nobiliſſimíque olim Sacri Palatij
Apoſtolici Auditoris

IVRIS PONTIFICII
Veteris Epitome.

PARS SECVNDA.
DE REBVS.

PARISIIS,

M. DC. XXXXI.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

DE QVIBVSDAM VETERIBVS canonum Eccleſiaſticorum collectoribus iudicium, ac cenſura.

D. Antonij Auguſtini Archiepiſcopi Tarraconenſis.

De S. Clemente martyre. Cap. I.

MAttheus monachus initio Nomocanonis de conciliis, & ſacris ſcriptoribus, qui canones ediderunt; Clemens Papa Romanus edidit lxxv. canones, qui Apoſtolorum dicuntur. vide Apoſtolorum canones (*de quibus iam ſupra plura diximus*) ſub Traiano paſſus eſt, *libro priori de emend. Gratian. dial. vj. Clementis huius libros Apoſtolicarum inſtitutionum Auctor fontes dicit canonum Apoſtolorum.*

De S. Cypriano martyre. Cap. II.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Cyprianus edidit ſynodum Carthaginen. de baptizandis hæreticis: ſub Decio paſſus eſt. (*Atque certum eſt damnatam hanc ſynodum à Cornelio fuiſſe. De pœnitentiis etiam multa Cyprian. in lib. de lapſis. vide Auctoris præfationes ad antiquas decretalium collectiones, & ad canones pœnitentiales.*

De S. Dionyſio Alexandrino. martyre. Cap. III.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Dionyſius martyr eodem tempore ad quendã Baſilidem de diuerſis capitulis ſcripſit, & vt canones Eccleſia eius vniuerſa obſeruat. Fuit Dionyſius Origenis diſcipulus anno quarto Philippi Imperatoris, qui Gordiano ſucceſſit, & ſucceſſit ipſe Heraclæ xiij. Epiſcopo Alexandriæ, & ſedit* anno xvij.
*annos. E. ex quibus tres Philippi, vnus Decij, vnus Galli, & Voluſiani Decij filij, xij. Valeriani, & Galeni filij eiuſdem Valeriani, qui fuerunt xv. annis Imperatores, & paſſus eſt martyrium pro Chriſto. Hic Baſilides Epiſcopus fuit cuiuſdam parœciæ Pentapoleos in Libya, vt ſcribit Euſebius in vj. & vij. Eccleſiaſt hiſtoriæ.

Ioannes Zonara. Interpretatio epiſtulæ B. Dionyſii Archiepiſcopi Alexandrini ad Baſilidem Epiſcopum, qui de diuerſis capitulis interrogauerat, & reſponſa canonum vim obtinent. canones. 4.

Theodorus Balſamon totidem verbis vſque ad verbum Epiſcopum, canones 4. Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis. Alexandrinorum Epiſcopus xiii. Heracleas annis 46. XIV. Dionyſius expulſus ab Imp. Valeriano. anno. 17. XV. Maximianus annis 8.

Huius meminit Auctor in vtraque illa præfatione. Epiſtulam hic citatam inuenies tom. 3. biblioth. patrum col. 73. & D. Hieronymi de hoc ſancto viro encomium.

De S. Gregorio Admirabili. Cap. IV.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Beati Gregorij Thaumaturgi epiſtula extat. diuiſa in canones xii. hic interfuit in concilio Antiocheno aduerſus Paulum Samoſatenum tamquam Neocæſarien. Epiſcopus; de eo multa Gregorius Epiſcopus Nyſſes.

Ioannes Zonara: interpretatio epiſtulæ canonicæ B. Gregorii Thaumaturgi de his, qui captiui idolothyta comederunt, & de aliis criminibus, canones xii.

Theod. Balſamon totidem verbis, ſed addit Neocæſarien. & canones xi.

Alexius Ariſtenus appellat etiam Neocæſarien. & canones xiii.

Inter eius opera nunc recens Moguntiæ edita extat epiſt. hic citata: & in 3. tom. biblioth. patrum col. 283. vltimum eius caput excuſſit Auctor noſter in libro canonum pœnitentialium; & meminit huius ſancti in vtraque præfatione citata. Sed quis tantum virum non laudet, non admiretur? vide in initio ſuorum editorum operum, ſanctos patres, qui eum ſummopere commendant.

De S. Petro Alexandrino. Cap. V.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Poſt beatum Dionyſiũ, qui fuit xiv. Alexandriæ Epiſcopus, Theonas ſucceſſit, poſt quẽ Maximus, poſt Maximum Petrus martyr. Huius feruntur canones xiv. ex ſermone de pœnitentia, de his, qui tempore perſecutionis lapſi ſunt, quo pacto pœnitentes ſuſcipi

*

debeant; item ex ſermone de ſancto paſchate. Paſſus eſt pro Chriſto ſub Diocletiano, qui fuit quintus ab Aureliano, poſt annos 15.

Ioannes Zonara: Interpretatio ſancti Petri Archiepiſcopi Alexandr. & martyris ex ſermone de pœnitentia, de his, qui in perſecutione lapſi ſunt, pœnitentibus canones xiv. Item ex ſermone de paſchate canon ſingularis.

Theod. Balſamon eadem; canones xv. omittit de paſchate titulum.

Alexius Ariſtenus canon. xiv. & omittit titulos de pœnitentia, & de paſchate.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Alexandrinorum Epiſcopus XIV. Dionyſius expulſus ab imper. Valeriano ann. 17. XV. Maximianus ann. 8. XVI. Theonas ann. 19. XVII. Petrus martyr ann. 11. Hactenus ex diuerſis gentibus. Poſt Conſtantinum XVIII. Achillas ann. 1. *Huius, ſicut & cæterorum, de quibus hactenus diximus, meminit Auctor in vtraque prædicta præfatione, vt concilio Nicæno antiquorum.*

De Athanaſio Alexandrino. Cap. VI.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Sunt quoque ex Athanaſio Magno Alexandrino præclaræ voces in his libris. Interfuit is Nicænæ ſynodo: & non multo poſt ſucceſſit Alexandro Antiſtiti. Nam poſt B. Petrum martyrem Achillas ſuffectus eſt, huic Alexander ſucceſſit. Victoriis autem Athanaſij plena ſunt omnia terrarum, ac marium ſpatia, ita multis certaminibus contendit pro Chriſto.

Ioan. Zonara: Interpretatio epiſtulæ B. Athanaſij Archiepiſcopi Alexandrini ad Amun monachum, ſine vlla canonum diuiſione. Item ex eiuſdem 39. epiſtula feſtiua cap. 1. Item ex einſdem epiſtula ad Ruſinianum Epiſcopum cap. 1.

Theod. Balſamon totidem verbis.

Socrates lib. 7. cap. 36. & lib. 4. c. 20 hiſt. Eccl.

Hiſtor. Tripar. lib. 7. cap. 36. & 37. Athanaſius, conſulatu Gratiani. II. & Probi, mortuus eſt. Sedit annos 46. ſucceſſit Petrus. vide de eo lib. 4. & ſeq.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Alexandrinorum Epiſcopus XVIII. Achillas ann. 1. XIX. Alexander, qui fuit in prima ſynodo ann. 23. XX. Athanaſius ſæpe expulſus ab Arrianis, cui primum eiecto ſuffecerunt Gregorium. Hic XXI. fuit, expulſus eſt à Conſtantio, & reſtitutus Athanaſius. XXII. Gregorius Cappadox deiecto Athanaſio ann.... Athanaſius tertio, itemque quarto, omnes ſimul anni Athanaſij 46. XXIII. Petrus expulſus à Valente anno 1 *Vide in initio ſuorum operum multos patres grauiter eius laudes numerantes. Auctor meminit eius in vtraque præfatione.*

De Baſilio Magno. Cap. VII.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Multis verbis laudatur Baſilius, cuius canonicæ epiſtulæ tres ad ſanctum Amphilochium Epiſcopum Iconij, quæ diuiduntur in canones lxxxiv. & alia variis de rebus.

Ioan. Zonara: Interpretatio epiſtulæ canonicæ ſancti magni patris Baſilij Archiepiſcopi Cæſareæ in Cappadocia ad S. Amphilochium Epiſcopum Iconij, quæ Phrygiæ metropolis eſt, canones xvj. altera ad eundem incipit à canone xvij. ad quinquageſimum: tertia à quinquageſimo primo ad octnageſimum quartum: quarta ad eundem, lxxxiv. capita continet de cibis variis. Poſtea ex eiuſdem epiſtula ad Diodorum Tharſenſem Epiſcopum, vt ne quis duas ſorores ducat. Item alia epiſtula ad Gregorium preſbyterum, vt non habitet cum vxore. Item ad Chorepiſcopos, ne ordinent miniſtros Eccleſiæ. Item ad ſuos Epiſcopos, ne pecunia accepta ordines faciant. Item ex cap. 27. de ſancto Spiritu ad B. Amphilochium. Item ex cap. 29. eiuſdem libri.

Theodorus Balſamon eadem dicit: tres epiſtulas coniungit in canones 85. quarta eſt cap. 86. quinta ad Diodorum, incipit à cap. 87. eius finis eſt cap. 88. ſexta ad Gregorium cap. 89. ſeptima ad Chorepiſcopos cap. 90. octaua ad Epiſcopos cap. 91. Alia ſumpta ex li. de ſancto Spiritu ſunt cap. 92. & 93. *In omnium manibus eius admiranda opera feruntur: & in eis ſunt citatæ epiſtulæ; aliter tamen in capita diuiſa: cum in prima inueniantur quinquaginta capita: triginta quatuor in ſecunda; reliqua in capita non ſecantur. Eius meminit Auctor in vtraque præfatione; ſicut & eius fratris ſanctiſſimi, de quo nunc dicendum.*

De Gregorio Nyſſeno. Cap. VIII.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Baſilij frater fuit Gregorius Nyſſæ Epiſcopus: ex eius canonica epiſtula ad Letoium Epiſcopum Melitenes, ſumpta ſunt quædam.

Ioan. Zonara: Interpretatio canonicæ epiſtulæ S. Gregorij Epiſcopi Nyſſæ ad B. Letoium Epiſcopum Melitenes canones 8.

Theod. Balſamon totidem verbis.

Hæc ad Letoium epiſtula eſt in 2. tomo ſuorum operum. In bibliotheca patrum eſt in 3. tomo col. 61. aliaque eius opera ibi adduntur. Eandem edidit Auctor inter canones pœnitentiales cum notis.

De Timotheo Alexandrino. Cap. I X.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Timothei Alexandrini canones xv. qui ex reſponſis eius conſtituti ſunt. Nam cum magnus Athanaſius Alexandrina ſede exturbatus eſt ab Arianis, Gregorius Cappadox Arianus ſedem occupauit, is iuſto iudicio damnatus, & iterum Athanaſius reuerſus eſt. Huic Petrus ſucceſſit orthodoxus, quo à Valente expulſo Lucius Arianus ſufficitur. Lucio eiecto (ſiue mortuo) Petrus rediit. Poſt Petrum Timotheus ſedere cœpit anno 4. Theodoſii magni, & interfuit vniuerſali concilio CP. Huic poſt ſeptem annos ſucceſſit Theophilus.

Ioannes Zonara: Interpretatio reſponſorum canonicorum Timothei ſanctiſſimi Epiſcopi Alexandriæ, qui vnus fuit ex CL. patribus ſynodi CP. ad varia Epiſcoporum, & clericorum interrogata. cap. 18.

Theod. Balſamon totidem verbis excepta mentione ſynodi CP.

Alexius Ariſtenus: Timothei Alexandrini vnius ex CL. patribus CP. aduerſus Macedonium congregatis, cui ſucceſſit Theophilus. canon. 15.

Socrates lib. 9. cap. 12. hiſt. triper. Conſulatu Arcadii Aug. primo, & Baudonis, defuncto Timotheo Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopo, Theophilus ſucceſſit.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Alexandrinorũ Epiſcopus X X III. Petrus, expulſus à Valente anno primo XXIV. Lucius Arianus ann. 5. XXV. Petrus iterum ann. 1. XX V I. Timotheus, qui in ſecunda ſynodo fuit ann. 8. X X V I I. Theophilus annis 28. *Eius xviij. reſponſa reperies in V I. Tomo Bibliotheca Patrum, & auctores, qui de eo agunt. Socium, & ſucceſſorem Athanaſii eum facit Rufin. in lib. 1. hiſtor. Eccl. cap. 17. vide eundem lib. cap. 21. Socrat. lib. 4. cap. 37. lib. 5. cap. 8. & 12. Sozomen. lib. 6. cap. 29. & lib. 7. cap. 7. & 9. Eius meminit Auctor in præfationibus citatis.*

De Theophilo Alexandrino. Cap. X:

MAtthæus monachus, vt ſupra: Timotheo Alexandriæ Epiſcopo ſucceſſit Theophilus, cuius epiſtulæ duæ, canones duo extant. Ei Cyrillus ſucceſſit fratris filius.

Ioan. Zonara. Interpretatio ſermonis Theophili Archiepiſcopi Alexand. in theophaniis de ſuggeſtione Ammonis, de geſtis in Lyco Ægypti regione. can. 10. Item ad Aphyrigium de catharis nuncupatis. Item ad Agathum Epiſcopum. Item ad Mennam Epiſcopum.

Theod. Balſamon breuius canones omnium. 13.

Alexius Ariſtenus can. 14.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Alexandrinorum Epiſcopus X X V I. Timotheus, qui in ſecunda ſynodo fuit ann. 8. XX VII. Theophilus ann. 28. XXVIII. Cyrillus.

Socrates lib. 7. cap. 7. hiſt. Eccleſ. Theophilus lethargico morbo mortuus eſt, Honorio I X. & Theodoſio V. Coſ. 15. Oct. tertio poſt mortem die Cyrillus fratris filius ſufficitur. *Eius epiſtula referuntur 3. tom. biblioth. patrum col. 496. vbi ſunt auctores, qui de eodem agunt. vide etiam Niceph. Caliſt. lib. 11. cap. 34. in fin. lib. 12. cap. 10. 12. 24. Tripar. lib. 9. cap. 44. in fin. 22. 26. lib. 10. c. 7. 10. 13. 14. Verba relata ab Auctore ſunt lib. xi. ca. 9. paulo aliter: Defuncto Theophilo morbo lethargico conſulatu Honorij I X. & Theodoſij V. Coſ. 15. Octob. die tertio mortis Theophili Cyrillus ordinatur Epiſcopus. in marg. anno Domini: CDIV.*

De Cyrillo Alexandrino. Cap. X I.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Theophilo ſucceſſit Cyrillus fratris filius, cuius extant epiſtulæ duæ in 7. canones diuiſæ.

Io. Zonaras. Interpretatio epiſtulæ canonicæ ſancti patris Cyrilli Archiepiſcopi Alexandrini ad Domnum canones tres.

Theod. Balſamon totidem verbis. Additur canon quartus ex epiſtula eiuſdem ad Epiſcopos Libyæ.

Alexius Ariſtenus: Sancti Cyrilli Alexandrini ad Domnum can. 3. Ad Epiſcopos Libyæ, & Pentapoleos duo. Ad Maximum diaconum vnus. Ad Gennadium Archimandritam vnus. ſimul omnes 7.

Theodorit. lib. 10. cap. 25. hiſt. tripet. Cyrillus Theophili * conſobrinus Alexandrinum ſuſcepit poſt patruum Epiſcopatum. * fratris filius. Th.

Idem lib. 5. cap. 35. hiſto. Eccleſiaſticæ.

Nicephorus monach. in hiſt. eccl. poſt tripet. Septimo Theodoſii ann. mortuo Thophilo Alexandrino Cyrillus conſobrinus eius ſufficitur. (Idem Anaſtaſ. Biblioth.)

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis. Alexandrinorũ Epiſcopus XXVII. Theophilus ann. 28. XXVIII. Cyrillus, qui Epheſi in priori ſynodo fuit contra impium Neſtorium ann. 32. XXIX. Dioſcorus.

Soctates lib. 7. cap. 7. hiſt. eccl. & xi. Tripart. cap. 7. Theophilus lethargico morbo mortuus eſt. Honorio IX. & Theodoſio V. Coſ. 15. Octob. tertia die electus eſt Cyrillus fratris filius Theophili. *Eius epiſtula ſunt inter opera eius euulgata. vbi & reliqui, qui de eo ſcripſerunt, & in 3. tomo bibliotheca Patrum coll. 555.*

De Gennadio Conſtantinop. Cap. XII.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Leonis Imp. qui poſt Marcianum fuit ann. 2. beatus Gennadius ſedem CP. aſcendit poſt Anarolium, ſedit annos 14. exrar eius epiſtula ad ſynodum Rom. omne ſcelus ſuperare pecunia accepta ordines conſerre.

Ioannes Zonara. Encyclicæ epiſtulæ Gennadij Patriarchæ CP. & ſynodi ad omnes Metropolitanos, & ad Papam Romanum ſubſctipſerunt Epiſcopi lxxiij.

Alexius Ariſtenus: Gennadij CP. & ſynodi ab eo coactæ.

Nicephotus CP. Epiſcopns in chronicis: Conſtantinop. Epiſcopus. xl. Flauianns preſbyter CP. ann. 1. menſ. 10. Hoc deiecto à Dioſcoro in inſidioſa ſynodo Epheſi. xli. Sufficitur Anatolius preſbytet, & à reſponſis Dioſcori ann. 8. menſ. 8. xlij. Gennadius preſbyter CP. ann. 13. menſ. 2. xliij. Acacius preſbytet, curator pupillorum, hæretieus ann. 17. menſ. 9. *Eius meminit Auctor in præfatione ad Canones Pœnitent. vt prædictis poſterioris.*

De Ioanne Chryſoſtomo Conſtantinop. Cap. XIII.

THeodoret. lib. 10. cap. 18. hiſtor. triper. Ioannes in deſerrum Armeniæ Cncuſon deſtinatus, inde ad Pityûtem, vbi fines ſunt Ponti, & Impetij Rom. Sozomen. Aiunt, Ioannem, cum in exilium duceretut, vidiſſe dicirut Baſiliſcum martyrem Comanis, eum mortis ſuæ diem prædicentem illic mortuus eſt.

* Nouëb. Gr. Socrates 14. * Septemb. lib. 6. cap. 21. vel 19. hiſtot. Eccl. in Cumanis Euxini Ponti.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronicis: Conſtantinop. Epiſcopus. XXXII. Nectarius axiomaticus (hoc eſt, ex optimatibus, ſiue purputatis Imp.) à patribns CL. ſimul baptizatur, & otdinatur. Sedit ann. 16. menſes 3. XXXIII. Ioannes pteſbyter Antiochiæ, cognomento Chryſoſtomus ann. 5. menſ. 6. XXXIV. Ioanne* expulſo Arſacins preſbyter Nectarij frater ann. 2. * exterminato.

Socrates lib. 6. cap. 2. hiſt. Eccl. Nectarius CP. mortuus eſt, Cæſario & Attico Coſſ. 27. Septemb. Ioannes preſbyter Antiochiæ electus eſt, Arcadio Imp. conſentiente. Sed Theophilus Alexandrinus ſtudebat Iſidorum preſbyterum fieri: metu accuſarionis deſtitit. 26. Februarij conſecratur. Honorio Romæ, Eutychiano CP. Coſſ. *Eadem fere Sozomen. lib. 8. cap. 2. hiſtor. Eccl.*

Idem Socrat. cap. 3. Etat Ioannes Antiochenus ex Coële Syria ſecundi, & Anthuſæ filius nobili genere, Libanij Sophiſtæ diſcipulus, & Andtagathij philoſophi. Euagrium condiſcipulum in quiete vitæ imitatus, lectionibus ſacris operam dedit. Idem vt facerent, ſuaſit Theodoto, & Maximo condiſcipulis, quotum alter Mopſueſtiæ in Cilicia, alrer Seleuciæ in Iſauria Epiſcopus fuir. Habuetunt monaſticæ diſciplinæ inſtitutores Diodorum, & Carterium. Fuir Diodorus poſtea Tarſi Epiſcopus, & ſcriptot multorum librorum piorum. Degebat Ioannes cum Baſilio Diacono à Meletio ordinato, qui poſtea fuit Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus: Zenon Epiſcopus reuerſus ex Hieroſolymis lectorem Antiochiæ Ioannem fecit. Mox à Meletio Diaconus ordinatus eſt, multa ſcripſit. Ab Euagrio Paulini ſucceſſore preſbyter ordinatus. *Socrates lib. 6. c. 19. Ioannes pulſus in exilium Comanis ad Pontum Euxinum ſitus. Exuit è vita xviij. Kalend. Decembris ad VII. conſulatum Honorij, & Theodoſij. II. eadem dixit c. 2. & 3.*

Marcellinus Comes: Ioannes Antiochiæ narus, ibique à Melerio Epiſcopo, & confeſſore lectot Eccleſiæ ordinatus, per ſingulos officij gradus aſcendit. Diaconus per quinqnennium diuinos edidit libros, preſbyter 12. ann. plures confecit. Conſtantinopoli in locum Nectarij ſuffectus eſt indict. II. Honorio IV. & Eutychiano Coſſ. plura volumina ſuperioribus addidit habuit inimicos Theophilum Alexandrinum, Epiphanium Cyprium, Aracium Beroënſem, Anriochum Ptolemacenſem, * Euerianum Gabalenſem, & Seuerianum Caldonenſem. (Chalcedonenſem ſctibo.) * Scuer. ſ. *Huius Comitis chronicon extat vij. lib. bibliotheca Patrum ad finem. poſt Caldonenſem addit 1 Ob ſtatuam Eudoxiæ in exilium miſſum in Cuſſum oppidum; poſt annum in Comanam villam in regione Pontica, vbi mortuus, & ſepultus in atrio Baſilici Epiſcopi, & martyris. Honorio VI. Ariſtene Coſſ. Plura in initio ſuorum operum. In præfat. ad antiquas collectiones Auctor eum nominat.*

De Taraſio Conſtantinop. Cap. XIV.

MAtthæus monachus, vt ſupra: Taraſius CP. ad Hadtianum Papam Romanum multis ſacræ ſcripturæ teſtimoniis docet, maximum ſcelus eſſe, pecunias accipere ordinantem clericos.

Ioannes Zonara: Interpretatio epiſtulæ Taraſij ſanctiſſimi Patriarchæ CP. nouæ Romæ ad Hadrianum Papam veteris Romæ, vt non fiant ob pecuniam ordinariones

Theodotus Balſamon totidem verbis.

Alexius Ariſtenus: Taraſij CP. Hadriano Romæ.

Nicephorus CP. Epiſcopus in chronico. Conſtantinop, Epiſcopus lxxv. Paulus Cyprius diaconus orthodoxus, & confeſſor ann. 5. menſ. 6. lxxvi. Taraſius à ſecretis ann. 21. dies 2. lxxvij. Nicephorus à ſecretis monachus factus expulſus ab Imp. Leõte Armenio impio ann. ix. *De eo multa in actis conc. Nican. 7. vij. ſyno. gener. Meminit eius Auctor in præfat. ad Canones Pœnitentiales.*

De Martino Bracaren. Archiepiſc. Cap. XV.

ISidorus Hiſpalenſis Archiepiſcopus in libro de viris illuſtribus cap. 22. Martinus Dumienſis monaſterij ſanctiſſimus Põtifex
† in Galleciam. ex orientis partibus nauigans * Galatiam venit, ibiq; vniuerſis ab Arriana impietate ad fidem catholicam conuerſis, Sueuorum populis regulam fidei, & religionis conſtituit, Eccleſias informauit; monaſteria condidit, copioſaque præcepta piæ inſtitutionis compoſuit. Cuius quidem ego legi librum de differentiis quatuor virtutum, & aliud volumen epiſtularum, in quibus hortatur vitæ emendationem, &c. Floruit regnante Theudomiro Rege Sueuorum, tẽporibus illis, quibus Iuſtinianus in repub. & Athanagildus in Hiſpaniis Imperium tenuere. *Eadem fere verba repetit in chronico Gothorum, Vuandalorum, & Sueuorum, agens de Theudomiro Rege, vbi commendatur vt clarus omni virtute, maxime orationis inſtantia, & eleemoſynarum largitione. Opus de differentiis quatuor virtutum eſt tom. 5. Biblioth. Patrum. vide eius lib. de viris illuſtribus cap. 22. & 35.*

Gregorius Turonẽſis Archiepiſcopus lib. 5. cap. 37. hiſt. Hoc tempore & B. Martinus Gallicienſis Epiſcopus obiit, magnum populo illi faciente planctum. Nam hic Pannoniæ ortus fuit, & exinde ad viſitanda loca ſancta in Orientem properans, in tãtum ſe litteris imbuit, vt nulli ſecundus ſuis temporibus haberetur. Exinde Galliciam venit, vbi cum B. Martini reliquiæ portarentur, Epiſcopus ordinatur. In quo ſacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutibus migrauit ad Dominum, Verſiculos, qui ſuper oſtium ſunt à parte meridiana in baſilica S. Martini, ipſe compoſuit. *Vide eum etiam lib. 1. de miraculis S. Martini cap. 11.*

Aimoinus de geſtis Francorum lib. 3. cap. 38. vel 39. Ea tempeſtate B. Martinus Gallicienſis migrauit ad Dominum. Hic Pannonia oriundus loca ſancta in oriente circumiens abunde ſe illis litteris imbuit, & Galliciam reuertens, in baſilica, quæ prima apud Hiſpanos in honore S. Martini dedicata eſt, Pontifex ordinatus, triginta in hoc officio expleuit annos. Anno ſeptimo Childeberti Regis, qui fuit vigeſimus primus Chilperici, atque Guntranni ſtella cometes viſa eſt in die ſancto paſchæ.

Ioan. Trittenhemius de ſcriptorib. Eccl. Martinus Epiſcopus Dumienſis cœnobij rector quondam, & Abbas, vir tam in diuinis ſcripturis, quam in ſæcularibus litteris eruditus, veniens à partibus orientis in Galliam Sueuorum populum doctrina; & miraculis ab Arriana impietate ad rectã fidem conuertit. Regulas orthodoxæ fidei conſtituit, monaſteria condidit, Eccleſias reformauit. Scripſit ad Mitonẽ Regem Galliciç, De quatuor virtutibus Cardinalibus. Formulam honeſtæ vitæ. Epiſtularum librum plenum cultura virtutũ. Claruit ſub Theudomiro Rege Sueuorũ, & Iuſtiniano Imp. CP. ann. DXL.

Idem lib. 2. cap. 13. de viris illuſtrib. ordin. S. Benedicti. Martinus ex Abbate Dumiẽſis Cœnobij Epiſcopus Galliarum, &c. claruit ann. DCL.

Ex concilio Bracaren. II. in princip. Regnante D. N. Ieſu Chriſto currente æra DCX. anno 2. Regis Ariamiri. 18. Kal. Ianuar. &c. Martinus Bracarenſis Eccleſiæ Epiſcopus dixit, &c.

Et in fine: Martinus Bracaren. Metropolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus his geſtis ſubſcripſi.

De capitulis LXXXV. excerptis ex Orientis conciliis à Martino Bracarenſi.

PRæfatio ſancti Martini Bracarenſis Epiſcopi in librum capitulorum ex græcorum ſynodis collectorum. Nigeſio Epiſcopo, vel vniuerſo concilio Lucenſis Eccleſiæ Martinus Epiſcopus.

Canones ſancti, qui in partibus oriẽtis ab antiquis patribus conſtituti ſunt, Græco prius ſermone conſcripti ſunt, poſtea autẽ ſuccedenti tẽpore in latinam linguam tranſlati ſunt. Et quia difficile eſt, vt ſimplicius aliquid ex alia lingua transferatur in aliam; ſimulq; & illud accidit, vt in tantis temporibus ſcriptores, aut non intelligentes, aut dormitantes multa prætermittant; & propterea in ipſis canonibus aliqua ſimplicioribus videantur obſcura, ideo viſum eſt, vt cum omni diligentia, & ea, quæ per tranſlatores obſcurius dicta ſunt, & ea, quæ per ſcriptores ſunt immutata, ſimplicius & emendatius reſtaurarem: id primum obſeruans, vt illa, quæ ad Epiſcopos, vel vniuerſum clerum pertinent, vna in parte conſcripta ſint, ſimiliter, & quæ ad laicos pertinent, ſimul ſint adunata: vt de quo capitulo ſcire aliquis voluerit, poſſit celerius inuenire.

Innocentius tertius lib. 2. regiſtri epiſt. 121. Perro Compoſtellano, Ex epiſtula, quam Marrinus Bracaren. Archiepiſcopus ex cerra ſcientia dirigit ad Epiſcopos Lucenſis concilij, &c.

Cenſura Auctoris, Hæc martini Epiſcopi capitula pro Martini Papæ in ſynodo, decreris olim habebantur, atq; ita mendoſe apud Gratianum, & alios legebantur ante Ant. Democharis editionem. Non ſunt autem omnia è Græciis conciliis ſumpta, ſed quædam ſunt ex concilio Toletano primo, alia ex Bracarenſibus; maxima vero ex parte ſunt à Græcis ſumpta. Aliquando non ita latina facta, vt Græce habentur, fed ex duobus, aut tribus capitibus diuerſorum conciliorum vno cap. conſcripra. Debuit quoque ſingulis addere, vnde ſumerentur. Id ex noſtra collectione elici poterit. *Addi his poteſt Sigebertus, qui multa de hoc ſancto viro, de illuſtribus ſcriptoribus Eccleſiaſticis cap. 19. & 118. Tom. v. Bibliothecæ Patrum extant libri de quatuor virtutibus cardinalibus, colum. 1322. & 1327. de moribus. Huius ſancti Archiepiſcopi teſtamenti meminit etiam concil. Toletanum. x. in decreto. 3. Inter. collectores latinos eum numerat Auctor in præfat. ad antiquas collectio. multa de eius collectione x. lib. de emendat. Gratia. dial. x. xi. xij.*

De Iſidoro Hiſpalenſi Epiſcopo. Cap. XVI.

BRaulio Epiſcopus Cæſarauguſtanus in vita Iſidori: Iſidorus vir egregius Hiſpalenſis Eccleſiæ Epiſcopus, Leandri Epiſcopi ſucceſſor, & germanus floruit à tempore Manritij Imp. & Reccaredi Regis, in quo † qnidquam ſibi antiquitas vindicauit, immo vero tempus antiquitatis, in eo ſcientiam imaginauit, &c. Edidit libros differētiarū duos, &c. Proœmiorum librū vnum, &c. De ortu & obitu patrum lib. vnum, &c. Ad germanum ſuum Fnlgentium Epiſcopum Aſtigitanum officiorum lib. duos, &c. ynonymorum lib. duos, &c. De natura rerum ad Siſebutum Regem lib. vnum, &c. De numeris lib. vnum, &c. De nominibus legis, & Euangeliorum lib. vnum, &c. De hæreſibus lib. vnum &c. Sententiarum lib. tres, quos florib. ex libris Papæ Gregorij moralibus decorauir. Chronicorum à principio mundi vſque ad tempus ſuum, &c. Contra Iudæos poſtulante Florentia germana ſua lib. duos, &c. De viris illuſtribus librum vnum. Monaſticæ regulæ librum, &c. De origine Gothorum, & regno Sueuorum, &c. Vuandalorum hiſtoriæ librum vnum. Quæſtionum lib. duos, &c. Etymologiarum codicem, &c. quem ego in XX. lib. diuiſi, &c. Quanto vero flumine eloquentiæ, & quot iaculis diuinarum ſcripturarum, ſeu patrum teſtimoniis Acephalitarum hæreſim confuderit, ſynodalia geſta coram eo ſpeciali aſtu declarant, & quæ contra Gregorium præfatę hæreſis antiſtitem eam aſſerunt veritatem. Obiit temporibus Heraclij Imp. & Chriſtianiſſimi † Zintillani Regis: ſana doctrina pręſtantior cunctis, & copioſior operibus charitatis. *Extat hoc opus initio operum D. Iſidori, & in fine liber Ildefonſi de viris illuſtribus, de quo ſtatim.*

† quidquid. f. — † Chintiſlani.

Ildefonſus Epiſcopus Toletanus in libro de viris illuſtr. c. 9. Iſidorus poſt Leandrum fratrem Hiſpalenſis ſedis prouinciæ Bæticę cathedram tenuit, vir doctrina ſimul, & ingenio pollens, &c. ſcripſit opera eximia, & non parua. Librum de genere officiorū. Librum proœmiorum. Librum de ortu; & obitu patrum. Librum lamentationis, quem ipſe ſynonyma vocitanit: Libellos duos ad Florentiam ſororem contra nequitiam Iudæorum. Librum de natura rerum ad Siſebutum principem. Diuerſarum ſentētiarū. Expoſitiones Sacramentorum, qni liber dicitur quęſtionum. Ad peritionem Braulionis Cæſarauguſtani Epiſcopi librum Etymologiarum: in eius opere diem extremum conſumpſit. Floruit temporibus Reccaredi, † Leuuani, † Verenci, Gundemari, Siſebuſi, † Sunrilani, & Siſenandi Regum annis ferme quadraginta tenens ponrificatus honorem, inſignemq; doctrinę ſanctę gloriam pariter, & decorem.

† Liuuanis. † Vuetirici. † Suinthilani.

Ioan. Trittenhemius de ſcriptorib. Eccl. Iſidorus Iunior Epiſcopus Hiſpalenſis poſt Leandrum, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, &c. Carmine excellens, & proſa, non minus ſanctitate, quam doctrina inſignis effulſir. Hic dicitur Iunior ad differentiam ſenioris Epiſcopi Cordubenſis, vel alterius etiam, qui eum præceſſit, Hiſpalen. Epiſcopi. Scripſit ad Braulionem Epiſcopū Etymologiarum lib. xx. In Geneſim allegoricæ, &c. & in alios libros ſacros. Interpretationis veteris, & noui teſtamēti libros duos, proœmiorum lib. vnum. Differentiarū, &c. Synonymorum, vel Soliloquiorum, &c. De ſummo bono ſentētiarū libros tres. De origine officiorū lib. duo. De ſancta Trinitate, de corpore, & ſanguine Domini, de officio miſſæ, Decretum canonum. De cōpuro, & narura rerum, De proprietate rerum. Sermonum Eccleſiaſticórum dogmatum. Lamentum pœnitentis. De aſtronomia. Hiſtoriam, ſeu Chronicam. libros tres, de coſmographia. De Grammatica, & vocabulis. Allegoriarū de hæreſibus. Epiſtularum. Claruit ſub Heracleona Imp. Heraclij filio anno Domini DC. XXX. temporibus Siſebuti Regis Gothorum in Hiſpania, & catalogo Sanctorum inſertus eſt 18. Kalen. Febr.

In concilio Hiſpalen. II. in quo cap. 12.

& 15. damnatur Acephalus Epiſcopus duarum in Chriſto naturarum proprietatem abnegans, & Deitatem paſſibilem aſſerens, ſubſcriptio: Iſidorus in Chriſti nomine Eccleſiæ Spalenſis Epiſcopus ſubſcripſi.

In concilio Toletano, viij. cap. 2. Noſtri quóque ſæculi doctor egregius, Eccleſiæ Catholicæ nouiſſimum decus, præcedentibus ætate poſtremus, doctrinæ comparatione non infimus, & quod maius eſt, * iam ſæculorum finitorum doctiſſimus, cum reuerentia nominandus Iſidorus in libro Sententiarum ſecundo, &c.

in ſæculorum fine.

Regino in chronicis: Ann. DLXXII. Heraclionas filius Heraclij cum matre ſua Martina regnauit ann. 2. Circa hæc tempora Sinenandus, & poſt eum Chilitilla in Hiſpania regnauerunt. Synodus bis facta eſt Toleti, &c. Sub his Regibus Iſidorus Hiſpalen. Eccleſiæ Epiſcopus floruit, nulli modernorum Doctorum poſtponendus, qui multa de fidei regulis, Eccleſiaſticiſq; diſciplinis diſputauit.

De collectione conciliorum Iſidori Hiſpalen. cenſura.

APerte Ioan. Trittenhem. ait decretū canonum hunc Iſidorum ſcripſiſſe, & de Burchardo ait magnum, & inſigne opus decretorum poſt Iſidorum ſcripſit. Idem ſcribit Innocentius in hiſtoria de Iuone Carnotenſi, vt ex Sebaſtiano Brãtio cognouimus; Iuuat hanc ſententiam, quod legitur apud
,, Iſidorum lib 6. cap. 16. etymolog. Sed & ſi
,, quæ ſunt concilia, quam ſancti patres, ſpi-
,, ritu Dei pleni, ſanxerunt, poſt iſtorum qua-
,, tuor auctoritatem, omni manent ſtabilita
,, vigore: quorum geſta in hoc opere condita
,, continentur. Eadem refert Iuo Carnoten. lib. 2. tit. 11. cap. 22. panor. & Gratian. diſt. 15. cap. 1. & Raban. in etymolog. & Hugo ſancti Victoris didaſcali. lib. 4. cap. 12 Ac mirari nequeo ſatis eorum negligentiam: cum neque Iſidorus, neque Rabanus, neque Hugo geſta conciliorū in ſuis libris poſuerint. Si quis dicat ſumpſiſſe hæc Iſidorum ex præfatione conciliorum, & oblitū eſſe ea verba omittere: ego potius coniiciam eum, qui præfationem ſcripſerit, à libro etymologiarū permulta accepiſſe. Sed de duplici præfatione conciliorum mox agemus. Interea cum videā duos Antiſtites Braulionem, & Ildefonſum libros Iſidori enumeraſſe, & nihil de cōciliis dixiſſe, auget ſuſpicionem meam, vt putem, illa verba ſumpſiſſe Iſidorum ex aliquo veteri conciliorum libro. Sed fingamus Iſidorum collegiſſe aliquando concilia; non ideo ſequitur, hanc eandem eſſe collectionem, quæ eius nomine inſcripto edita eſt: in qua permulta ſunt poſt Iſidori mortem conſcripta, vt eſt ſexta ſynodus generalis, & concilia Tolerana vi. vij. & cætera, ad xiij. in editis, xvij. in veteribus, & Emeritenſe, & Bracaren. iij Nec mihi obiiciatur Innocentiana hiſtoria, neve Trittenhemij, aut aliorum opinio, qui præfationem illam duplicem vide potuerunt Iſidori nomine conſcriptam, vt à Gratian. appellantur, diſt. 16 c. 1. & 4. & ab Iuone Carnoten. lib. 2. tit. 11. cap. 39. panor. & par. 4. cap. 107. decr. Vide etiam Grat. 35. q. 2. cap. 14. ſane. Verba autem illa Iſidori, quæ antea retulimus, Gelaſij Papæ eſſe videtur in concilio LXX. Epiſcoporum: ita enim ſcribit: Sed & ſi quæ ſunt concilia à ſanctis patribus hactenus inſtituta, poſt horum auctoritatem, & cuſtodienda & recipienda, & decernimus & mandamus. Quæ verba ſunt non ſolum in omnibus editis conciliorum libris, ſed & apud Burchar. Vormat. lib. 3. c. 220. & Iuo. dicto tit 11. cap. 3. panor. & par. 4. cap. 64. decr. & in lib. Cæſaraug. lib. 1. cap. 33. & apud Gratian. diſt. 15. cap 3. ſancta in principio.

In decreto de ſcripturis apocryphis.

De altero Iſidoro, cuius collectio in Hiſpania eſt, & de corpore canonum Hiſpanienſi, tempore Innocentij Tertij.

Cap. XVII.

INnocentius III. lib. 2. regiſt. epiſt. 121. Petro Compoſtellano Epiſcopo: Emeritenſe vero concilium authenticum eſſe multis rationibus adſtruebas: tum quia cum aliis conciliis continetur in libro, qui corpus canonum appellatur, quem Alexander Papa per interlocutionem authenticum approbauit; tum quia de ipſo concilio ſumptum eſt illud capitulum: Priſcis quidem canonibus; quod continetur in corpore decretorum: eſt autem apud Gratian. 10. q. 3. cap. 2. mendoſe Merech appellatum, *emendatum iam in Romana editione ex Emeritenſi.*

Præfatio Iſidori in Hiſpaniæ bibliothecis: Canones conciliorum à temporibus Conſtantini cœperunt: in præcedentibus namque annis, perſecutione feruente, docendarum plebium minime dabatur facultas, &c.

Sumuntur hæc ex Iſidoro Hiſpalen. li. 6. c. 16. etymolog. eadem refert Iuo lib. 2. tit. 11. ca. 16. & 20. & 21 & 22. panor. & Gratian. diſt. 15. ca. 1. & Hugo S. Victoris lib. 4. c. 11 & 12. didaſcal.

Sequitur in dicta præfatione poſt illa verba: quorum & iam geſta in hoc opere condita continentur: In principio autem huius voluminis Nicænam ſynodum conſtituimus propter auctoritatem eiuſdem magni concilii. Deinceps diuerſorum conciliorum Græcorum, & Latinorum, ſiue quæ antea, ſiue quæ poſtmodum facta ſunt ſub ordi-

ne numerorum, ac temporum capitulis ſuis diſtincta, ſub huius voluminis aſpectu locauimus; ſubiicientes etiam decreta Præſulum Romanorum, in quibus pro culmine Sedis Apoſtolicæ non impar conciliorum extat auctoritas. Quatenus Eccleſiaſtici ordinis diſciplina in vnum à nobis coacta, atque digeſta, & ſancti Præſules paternis inſtruantur regulis, & obedientes Eccleſiæ miniſtri, vel populi ſpiritualibus imbuantur exemplis. Canones autem, qui dicuntur Apoſtolorum, ſeu quia eoſdem, nec ſedes Apoſtolica recipit, &c.

Quæ ſequuntur inuenies apud Gratian. diſt. 16. cap. 1. Et poſt apocrypha deputata: Canon autem græce, latine regula nuncupatur. Regula autem dicta, &c. vt apud Gratia. diſt. 3. cap. 1. & 2. & Hugo didaſc. lib. 4. cap. 11. quæ ſunt etiam Iſidori Hiſpalen. verba dicto cap. 16. libri ſexti etymolog.

Et poſt illa, prauumque corrigat: Synodum autem ex Græco interpretari, &c. vt apud Grat. diſt. 15. cap. 1. in fine, & Hugo cap 12. vbi ſupra, quæ etiam Iſidori Hiſpalen. verba ſunt. dicto cap. 16.

Finis præfationis. Concilium à ſocietate multorum in vnum, &c.

Index eorum, quæ in hac collectione poſita ſunt.

CApitula Græciæ; Canones Nicæni concilij, Ancyritani, Neocæſarienſis, Gangrenſis, Sardicenſis, Antiocheni, Laodiciæ Phsygiæ, Conſtantinop. CL. Epiſcoporũ, Conſtantinop. CLXIII. Epiſcoporũ, Epheſini primi, Chalcedonenſis Epiſtula formata Attici CP. Epiſcopi. Concilia Africæ: Synodus Carthaginis, Africæ prima, ſic ſecunda, tertia, quarta, quinta, ſexta, ſeptima. Synodus Africę in Mileuitana vrbe habita. Concilia Galliæ, Arelatenſe primum, ſecundum, tertium. Valentinum, Tauritanũ, Regienſe, Arauſicum primum, ſecundum, Vaſenſe primum, ſecundum, Agathenſe, Aurelianenſe I. II. Epaunenſe, Carpentoractenſe, Aruernenſe primum, ſecundum: Concilia Spaniæ: Concilium Eliberitanum, Tarraconenſe, Gerundẽſe, Cæſarauguſtanum, Ilerdenſe, Valentinum, Toletanum primum, ſecundũ, tertium, quartum, quintũ, ſextum, ſeptimum, octauum, nonũ, decimum, vndecimũ, duodecimum, decimumtertiũ, decimumquartũ, decimũquintum, decimumſextum, decimum ſeptimũ, Bracarenſe primum, ſecundum, tertiũ. Capitula ex Orientalium patrum ſynodis à Martino Epiſcopo. Hiſpalenſe primum, ſecundum. Emeritenſe.

Epiſtulæ Pontificum Romanorum: Damaſi ad Paulinum. Syricij. Innocentij. Zoſimi. Bonifacij. Cæleſtini. Leonis. Hilarij. Simplicij. Felicis. Gelaſij. Anaſtaſij. Symmachi. Ormiſdæ. Vigilij. Gregorij.

Cenſura. Si præfationem tantum, & Romanorum Pontificum decreta conſideremus, Iſidori Hiſpalenſis Epiſcopi eſſe hæc collectio poteſt. Idem dicendum eſt de conciliis Græciæ, Africæ, & Galliæ. At ſi concilia Hiſpaniæ reſpiciamus, dicere cogimur alium eſſe, & extremis Gothorum temporibus vixiſſe, quibus concilium Toletanum decimum ſeptimum habitum eſt, anno Chriſti DC. XCIV. Egicani Regis anno ſeptimo. Sed & ſuperiora concilia Toletana à ſexto, quod habitũ eſt anno ſecundo Chintilani Regis. Chriſti. DCXXXVIII. poſt mortem Iſidori Hiſpalen. habita ſunt. Eadem ratione Emeritenſe, & Bracarenſe tertium videre non potuit. Quiſquis tamen hic Pſeudiſidorus fuerit, nobis auxilio fuit tum in Græcis regulis, quas aliter latinas edidit, quam Dionyſius, atque Martinus Bracarẽſis fecerant: tum in permultis. Carthaginenſibus conciliis, & aliis Galliæ, & Hiſpaniæ quæ hac ratione conſeruata ad nos peruenerunt. Quod vero aliqui putant poſt Iſidorum addita fuiſſe huic collectioni illa, quæ diximus, concilia poſteriora; fieri id quidem potuiſſe non negamus: ſed illa, quæ ex etymologiis ſumpta ſunt, poſteriorem eſſe demonſtrant; & index horum conciliorum in titulos aliquos diſcretus, in quibus omnium conciliorum habetur ratio, quem indicem vidi, qui eidem Iſidoro adſcriberent; ſed vehementer falluntur; nam ipſe ſe ſcriptor prodit his carminibus ineptis vſus, quæ detegunt eum adoleſcentem fuiſſe tum primum manum ferulæ ſubtrahentem.

De tertio Iſidoro, cognomento Mercatore, ſiue Peccatore, cuius collectio edita eſt Pariſiis anno M. D. XX. Cap. XIX.

INitio huius collect. ante præfationem ſcriptum eſt. Origo conciliorum generalium. Quo tempore concilia celebrari cœperunt, & de quatuor conciliis. Canones generalium conciliorum, à temporibus Conſtantini, &c. vt apud Iſidorum Hiſpalen. lib. 6. c. 16. etymolog. & in præfatione alterius pſeudiſidori. Finis eorum verborum eſt. Quorum etiam geſta in hoc * corpore condita continentur. *operæ

Poſtea additur hic titulus: Item de ſynodis principalibus, quibus in locis, quibus pro cauſſis, quibus temporibus, quibus auctoribus celebratæ ſint. Prima ſynodus in Nicæa, &c. vt apud Gratian. diſt. 16. cap. 10. prima autem. Quæ verba Iſidori Hiſpalen

non ſunt, quia hic agitur de ſex generalibus ſynodis: & is ante ſextam ſynodum moritur. Sed & idem ignoraſſe videtur quintam generalem ſynodum, in qua Theodorus Mopſueſtenus damnatus eſt, & Ibæ epiſtula ad Marin Perſam, & Theodotiti capitula contra B. Cyrillum ſcripta. Hæc ſunt tria illa capitula, de quibus fuit olim magna contentio ante quiotam ſynodum: cum in illa quinta generali ſynodo damnatus fuerit Theodorus, & illa alia dup capita epiſtulæ Ibæ, & ſcriptorum Theodotiti. Iſidorus nimis laudat huoe Theodorum, & ait ab Acephalis Epiſcopis fuiſſe damnatum. In lib. de viris illuſtribus, & io etymologiis, Acephalis obiicit trium capitulorum damnationem. In Hiſpalenſi vero ſecundo concilio præclare io Acephalum Epiſcopum inuehitur, negaotem duas Chriſti naturas, & deitatem paſſam eſſe aſſereotem.

Sequitur anootatio ſynodorum, quarum geſta io hoc codice cootinentur: Prima annotatio Ancyraoæ ſyoodi (ſic eoim ſcribo, non Aquitanæ, vt io edito libro eſt, ſiue Aoquiritanæ, vt olim ſcripſerunt.) Cætera habet Gratian. diſt. 16. c. u. prima. Hæc vnde ſumpta ſint, ignoramus.

Poſtea duæ epiſtulæ referuntur Aurelij Carthaginenſis Epiſcopi, & Damaſi Papę: Has exiſtimo inuentas cum epiſtulis Clementis, & aliorum Pootificum, qui fuerunt ante Damaſum, quæ neque in collęctione Hiſpanienſi, neque in corpore canonum legebantur.

Sequitur præfatio Iſidori: Iſidorus ſeruus Chriſti Lectori conſeruo ſuo, & parenti in Domino fideli ſalutem. Poſt vocem Iſidorus, additur io veteri lib. Mercator: ſic etiã eſt apud Iuonẽ par. 4. c. 107. decr. & in margine eſt peccator; at vox lectori, illic non eſt, neque vox fideli: ſed ita ſcriptum eſt: Ex præfatione Iſidori in opus canonum. Iſidorus Mercator ſeruus Chriſti conſeruo ſuo, & parenti fidei in Domino ſalutem. Et lib. 2. tit. 11. c. 39. panor. Epiſtula Iſidori in cap. caooonum. Iſidorus ſeruus Chriſti lectori conſorti ſuo; ſic eſt in edito. At in veteri libro: Iſidorus Mercator ſeruus Chriſti lectori cooſeruo ſuo. Apud Grat. diſt 16. cap. 4. vel potius 5. eſt. Epiſtula Iſidori in capite canooum: Iſidorus ſeruus Chriſti lectori ſuo cooſeruo.

Verba Iſidori Mercatoris: Compellor à multis tam Epiſcopis, quam reliquis ſeruis † Chriſti canonum ſententias colligere, & io vno volumine redigere, & de multis vnũ facere. Sed hoc me oppido conturbat, quod diuerſæ interpretationes varias ſententias faciunt: & licet vnus ſit ſenſus, diuerſæ tameo ſunt ſententiæ, & aliæ loogiores, aliæ breuiores. Ea vero concilia, quæ Græco ſunt edita ſtilo, amplius quam tripliciter, aut quadruplicitet interpretata, atque con-

† Dei.

ſcripta reperimus. Quod ſi veritas eſt quærenda, è pluribus Græcorum ſequamur ſtilum, eorumque imitemur dictiones, atque exemplaria. Sin minus, ipſi dicant, atque expooãt, quibus tot ſunt exemplaria, quot codices. Nobis tamen videtur, cum in ooſtro diſcrepauerint ſermooe, vt vnitas, & veritas ab ipſis quærenda ſit, quorum lingua edita eſſe noſcuntur. Quod & nos fecimus: & ſicut à veris eorum reperimus magiſtris, io volumioe, cui hæc præponitur præfatiuncula, inſerere curauimus.

Hæc mihi videtur non Iſidori eſſe, ſed Hieronymi verba in prologo in Ioſue, & in quatuor euangelia. Quæ ſequuntur Iſidori Hiſpalen. ſunt.

Canon autem græce, latioe regula nuncupatur. Regula autem dicta, &c. vt apud Gratiã. diſt. 3. c. 1. & 2. & Hugo. S. Vict. didaſc. li. 4. c. 11. & Pſeudiſidorum in præfatione Hiſpan. collectionis; qui ſumunt ex Iſid. Hiſpal. l. 6. c. 16. etymolog.

Poſt illa, prauumque corrigat: Synodum autem ex Græco, &c. vt apud Gratian. diſt. 15. c. 1. in fine, & Hugo. dicto li. 4. c. 12. & Iſid. Hiſpal. dicto c. 16. & alterum Iſidor. d. præfatione Hiſpan.

Et poſt illa, à ſocietate multorum in vnum: In principio vero voluminis huius, qualiter concilium apud oos celebratur, poſuimus: vt qui ooſtrum ordinem ſequi voluerint, ſciant qualiter hoc agere debeant. Qui autem hoc agere melius elegerint, faciant, quod iuſto, canonicoque, atque ſapieotiſſimo concilio iudicauerint. Deniq; propter eorum auctoritatem, cęteris conciliis præpoſuimus canones, qui dicuntur Apoſtolorum, &c. vt apud Gratian. diſt. 16. c. 4. vel 5. & Iuon. li. 2. tit. 11. ca. 39. panor. & par. 4. c. 107. decr.

Poſt verba, canooicas poſuerunt cooſtitutiones. Deinde quorumdam epiſtularum decreta † virorum † Apoſtolicorum interſeruimus: id eſt, Clementis, Anacleti, Euariſti, & cæterorum Apoſtolicorum, quos potuimus hactenus reperire, epiſtulas vſq; ad Silueſtrum Papam. Poſt modum vero Nicænam ſyoodum conſtituimus, &c. vt in præfatione Hiſpan.

Poſt illa, ſub huius voluminis aſpectu locamus (vel locauimus, vt eſt in veteri, & in Hiſpan.) Subiicieotes etiam reliqua decreta Pręſulum Romaoorum vſque ad S. Gregorium, & quaſdam epiſtulas ipſius, in quibus, &c. vt io Hiſpao.

Poſt illa, imbuantur exemplis. Et non malorum homiooum prauitatibus decipiantur. Multi enim prauitate, & cupiditate depreſſi, accuſaotes ſacerdotes depreſſerunt, &c.

Et poſt alia: Scire autem vos volo octuaginta Epiſcopos, qui hoc opus me incipere, & perficere coëgiſtis, & cunctos reliquos Domini ſacerdotes oportet, quod plura: quam

illa viginti capitula, quæ apud nos habentur, Nicænæ ſynodi reperimus, & in decretis Iulij Papæ ſeptuaginta capitula eiuſdem ſynodi eſſe debere legimus, &c.

Et poſtea: nobis autem quidam † è conſortio † fratrum noſtrorum Orientales teſtati ſunt, ſe vidiſſe concilium Nicænum, habens potiorem quatuor euangeliorum magnitudinem, continens in ſe ſeſſiones Epiſcoporũ, & introductiones, iudiciaque querimoniarum, atque definitiones; & conſtitutiones, necnon & ſubſcriptiones eorum. Ad euius ſimilitudinem magnum Chalcedonen. concilium conſcriptum eſſe confirmauerunt. Et demum alia CP. condita; vnum videlicet ſub Iuſtiniano Imperatore contra Dei impugnatores, Origenem, Didymum, & Euagrium: & aliud temporibus Agathonis Papæ, & Conſtantini Imp. contra Macarium Epiſcopum, & Stephanum, &c.

Item: Noſſe etiam oportet, licet cætera non infirmentur, quatuor eſſe principalia concilia, ex quibus pleniſſimam fidei doctrinam tenent eccleſiæ tam de Patris, & Filij, & Spiritus ſancti diuinitate, quam de prædicti Filij, & Saluatoris noſtri incarnatione. Prior harum Nicæna ſynodus, &c. vt Gratia. diſt. 15. cap. 1. & Hugo dicto lib. 4. c. 12. & Iuo lib 2. tit. 11. c. 16. 20. 21. & 22. panot. ex Iſidoro Hiſpalen. d. c. 16. lib. 6. etymol.

Poſt ſtabilita vigore. Primo quidem ordo, vt prædictum eſt, de celebrando cõcilio inſertus habetur, & poſtmodum canonum Apoſtolorum, ac primorũ Apoſtolicorũ, id eſt, à S. Clemente vſque ad S. Silueſtrũ ſequẽs ordinem ſuum (In veteri libro eſt decretorum, atque diuerſorum cõciliorum breuiarium interpolatur, ſequens ordinẽ ſuum.)

Eadem verba ſunt apud Iuon. dicto tit. 11. c. 39. in fine panor. & par. 4. ca. 107. decr. & apud Gratian. diſt. 16. c. 4. vel 5. in fine.

De ordine collectionis Iſidori Mercatoris.

ORdo de celebrando concilio. Canones Apoſtolorum 50. Decreta Clementis Papæ, & martyris, Anacleti, Euariſti, Alexandri; Sixti (vel Xyſti) Teleſphori, Hyginij, Pij, Anitij (vel Aniceti) Soteris, Eleutherij, Victoris, Zepherini, Callixti (vel Calliſti) Vrbani, Pontiani, Anterii, Fabiani, Cornelii, Lucii, Stephani, Sixti (vel Xyſti) ſecundi, Dionyſii, Felicis, Eutychiani, Caij, Marcellini, Marcelli, Euſebii, Melchiadis (vel Milciadis.) De primitiua eccleſia, & edicto Conſtantini Concilium Nicænum. Fides Gregorii maioris. Concilium Ancyranum, Neocæſarienſe, Gangrenſe, Sardicenſe, Antiochenum, Laodicenũ, Conſtantinopolitanum, Epheſinum, Chalcedonẽſe. Edictum Marciani Imp. Sacra Valẽtiniani, & Martiani Augg. Edictum Marciani Imp. contra hæreticos. Epiſtula formata qualiter debet fieri. Concilium Carthaginen. I. II. III. IV. V. VI. VII. Mileuitanum. Concilium Arelaten. I. II. III. Valentinum. Taurinatem. Regienſe. Arauſicũ. Valenſe. Agathenſe. Aurelianenſe. Concilium Elibertinum, Tarraconen. Gerunden. Cæſaraug. Ilerdenſe, Valentinum, Toletanum I. II. &c. XII. XIII. Bracaren. I. II. Liber capitulorum ex diuerſis conciliis B. Martini Bracar. Epiſcopi. Cõcilium Bracar. III. Hiſpal. I. II. Excerptiones ex decretis Silueſtri Papæ. Decreta Marci Papæ, Iulij, Liberii, Felicis ſecundi, Damaſi, Syricii, Anaſtaſii, Innocentii, Zoſimi, Bonifacii, Celeſtini; Sixti (vel Xyſti) tertii, Leonis, Hil. Simplicii, Felicis (tertii) Gelaſii, Anaſtaſii, Symmachi. Liber Ennodii Papæ (vel Epiſcopi Ticinen.) Decreta Hormiſdę, Ioannis, Felicis (quarti) Bonifacii (ſecundi) Ioannis (ſecundi) Agapiti, Silnerii, Vigilii, Pelagii, Ioannis (tertii) Benedicti. Pelagii (ſecundi) Gregorii I. II. Vitaliani, Martini, Gregorii tertii, Zachariæ. His adduntur acta quintæ, & ſextæ ſynodi generalis, item Conſtantienſis, & Baſilienſis ſynodi. Sed hæc duo poſteriora concilia Iacobi Merlini ſunt, illa priora Mercatoris fortaſſe.

Cenſura. Cum ad Gregorium III. & Zachariam Papam hæc collectio perducatur: ſatis oſtendit non eſſe Iſidori Hiſpalen. Fuit enim electus Zacharias mortuo Gregorio anno Chriſti DCCXXXI. Hiſpania capta à Mauris. Illi vero octuaginta Epiſcopi, ad quos mittitur hæc collectio, nunquam in Hiſpania fuerunt, in Africa fuiſſe aliquando ſcimus, & multo plures, non tamen Zacharia Pontifice, miſeram enim ſeruitutem ſeruiebant Chriſtiani in Africa, & in Hiſpania illis temporibus. At fingamus hanc collectionem Italicam eſſe: cum multi Epiſcopi in Italia ſemper fuerint. Repugnat numerus annorum ita ſcriptus, vt fieri in Hiſpania tantum, & in Africa ſolebat; hoc eſt, æra Cæſaris: qui numerus annis Chriſti maior eſt triginta octo annis. Repugnat quod nulla concilia hic ponantur Italica. At Africana, Gallica, & Hiſpanica ſatis diligenter collecta ſunt. Magnaque ex parte hæc collectio ſumpta eſt ex Hiſpanienſi pſeudiſidori, de qua diximus, colllectione. Ille tamen certiora refert, ab apocryphis manum abſtinet: hic nihil relinquit, quod diſpliceat. Sic videas hic Apoſtolorum canones ab illo reiectos, vt apocryphos: illic nihil ſupra Damaſum ex decretis Pontificum, vt in corpore canonum; hic etiam concilii Lacyſſæi mentionem fecit, & canonum ſeptuaginta Nicæni concilii, & Rufini interpretationem Clementis epiſtula cum non omittit. Sunt tamen non pauca, quæ huic debeamus pręclara; tum quod illa

ipſa, quæ habet, alter collector, conſecuti citius ſumus; tum quod addidit alia poſt Gregorium edita, item aliam interpretationem 50. canonum Apoſtolorum. Et in epiſtulis Pontificum ante Damaſum, vel Syricium, multa conſecuti ſumus. Sed illud maximum eſt, quod fontes habuerimus multorum capitum, quæ apud Burch. Iuon. & Gratianum legebamus. *De ſancto Iſidoro, & de altero Hiſpanico, quem Pſeudiſidorum auctor vocat, & de Mercatore meminit in libris de emendatione Gratiani: & in dial. 6. li. prioris refert præfationem Pſeudiſidori, & Mercatoris duplicem, contraria de canonibus Apoſtolicis ſtatuentem: cum prima illos reiciat, hac altera amplectatur. In præfatione ad collectiones antiquas, vtrumque Iſidorum Pontificum Romanorum epiſtulas, & omnium conciliorum decreta collegiſſe aſſerit.*

De Theodoro Archiepiſcopo Cantuarienſi. Cap. XIX.

EX Pontificali in vita Vitaliani Papæ: Imperator Conſtantinus die xv. Iulij. xij. Indict. in balneo occiſus eſt. Eodem tempore miſſi ſunt à Vitaliano Papa in Britanniam Theodorus Archiepiſcopus, & Hadrianus Abbas, vtrique doctiſſimi, qui * plures eccleſias Anglorum doctrinæ eccleſiaſticæ fruge fœcundarunt. Ex quibus Theodorus Archiepiſcopus peccantium iudicia, * quot ſcilicet annis pro vno peccato quis pœnitere debeat, mirabili, & diſcreta conſideratione deſcripſit.

*plurimas.

* quantis.

Aimoinus de geſtis Francorum lib. 4. cap. 32. Conſtantini Imper. temporibus Vitalianus Papa Theodorum Archiepiſcopum, & Hadrianum Abbatem in Britanniam direxit ad corroborandam, quam B. Gregorius in Anglorum gente ſeuerat, fidei Chriſtianæ ſegetem.

Ado in chronicis: Anno DCXLI. Conſtantinus filius Conſtantini Imper. ann. 28. Vitalianus Papa Theodorum Archiepiſcopum, & Hadrianum Abbatem virum ſanctum, atque doctiſſimum in Britanniam mittit, qui plurimas eccleſias Anglorum doctrina eccleſiaſtica fœcundarunt. Conſtantinus Imper. indict. 12. & paulo poſt: Vitellianus Papa (*obiit*) ann. DCLXIX. Conſtantinus filius Conſtantini ſuperioris ann. 17.

Beda l. 4. c. 1. eccleſiaſt. hiſt. gentis Anglor. Sedi Apoſtolicæ tempore illo Vitallianus præerat. Erat in monaſterio Niridiano non longe à Neapoli Campaniæ Abbas Hadrianus, vir natione Afer, ſacris litteris diligenter imbutus, & monaſterialibus ſimul, & eccleſiaſticis diſciplinis inſtitutus, Græcæ pariter, & latinæ Linguę peritiſſimus. Hunc ad ſe accitum Papa Epiſcopatu accepto Britanniam venire, &c.

Et poſtea. Erat ipſo tempore Romæ monachus Hadriano notus nomine Theodorus, natus ex Tharſo Ciliciæ, vir & ſæculari, & diuina litteratura Græce & Latine inſtructus, probus moribus, & ætate venerandus, id eſt, annos habens ætatis 66. Hunc offerens Hadrianus Pontifici, vt Epiſcopus ordinaretur, obtinuit, &c.

Deinde poſt alia: Ordinatus eſt Theodorus à Vitaliano Papa anno Dominicæ Incarnationis DCLXVIII. die 7. Kal. April & cum Hadriano. 6. Kal. Iun. Britániam miſſus eſt.

Et cap. 2. Peruenit Theodorus ad eccleſiam ſuam ſecundo poſt conſecrationem anno. 6. Kal. Iun. & fecit in ea annos 21. menſ. 3. dies 26.

Et cap. 5. Anno Dom. Incar. DCLXX. anno 2. aduentus Theodori, Oſuui Rex Nordam Humbrorum moritur 15. Kal. Mart. Egfridum filium regni hæredem reliquit. Cuius ann. 3. Theodorus concilium cogit Epiſcoporũ Eius verba ſunt, &c. Ann. DCLXXIII. 24. Sept. Indict. 1. quo anno Rex Cantuariorum obierat Egbertus menſe Iulio, ſuccedente fratre Lothere.

Et cap. 6. Altera ſynodus refertur eiuſdem Theodori Imperantibus Egfrido Rege Humbronenſiũ anno 10. die 15. Kal. Octob. Indict. 8. & Ediltedo Rege Mercinen. ann. 7. & Alduulfo Rege Eſtranglorum ann 17. & Lodthario Rege Cantuariorum ann. 7. Præſidente Theodoro Archiepiſcopo Britanniæ inſulæ, & ciuitatis Dorouernis. Recipiunt quinque ſynodos generales, & ſynodum Martini Papę Indict. 8. Imper. Conſtantini anno 9.

Idem Beda in epilogo eiuſdem hiſtor. eccleſ. Ann. DCLXVIII. Theodorus ordinatur Epiſcopus. Ann. DCLXXIII. Egbertus Rex Cantuariorum obiit, & ſynodus facta eſt ad Herudforda præſente Egfrido Rege, præſidente vero Theodoro Archiepiſcopo, capitula 10. Ann. DCLXXX. ſynodus in Campo Hedfelda de fide catholica (præſidente Archiep. Theodoro.) Ann. DCXC. Theodorus Archiepiſcopus obiit.

Idem Beda lib. de ſex mundi ætatibus anno CCCCIƆƆƆƆ. DC. XXII. *mundi. Martino in exilio defuncto Vitalianus ait, ſucceſſit ei Pontificatu, ab eoque Theodorum Archiepiſcopum, & Hadrianum Abbatem in Angliæ miſſos eſſe. Vide eundem lib. quæſtionum quæſt. 3. tom. 8.*

Rabanus in epiſt. ad Humbertum Epiſcopum, quota generatione licitum ſit connubium: Similiter & in Theodori Archiepiſcopi gẽtis Anglorum capitulis, quæ de neceſſariis rebus conſcripſit, inuenimus, quod in tertia propinquitate carnis ſecundum Græcos liceat nubere; in quinta vero ſecundũ Romanos. Et poſtea: Hunc autẽ Theodorũ Tharſo Ciliciæ natum Vitellianus Papa Romæ Epiſcopum ordinans, Britániam miſit. vn-

de etiam Orientalium eccleſiarum conſuetudinibus pleniter inſtitutus fuerat, nec eũ aliqua latere potuerunt, quæ in obſeruationibus legitimis Græci, vel Romani eo tempore habuerunt, maxime cum in vtraque lingua perfectè inſtructus eſſet.

Regino in chronicis: Anno Dom. Incarnationis DLXXVI. Conſtantinus filius † Conſtantij, filij Heraclij, regnauit ann. 28.

† Cõſtantini f.

Eiſdem verbis vtitur Beda in l. de temporibus apud Iuonem par. 4. c. 146. decr.

Et poſtalia: Per id tempus Theodorus Archiepiſcopus, & Hadrianus Abbas doctiſſimus à Vitelliano Papa miſſi ſunt in Britanniam, plurimaſque eccleſias Anglorum doctrinæ Apoſtolicæ fruge fœcundauit. E quibus Theodorus Archiepiſcopus peccantium iudicia, quantis ſcilicet annis pro vno quoque peccato quis pœnitere debeat, mirabili, & diſcreta conſideratione deſcribit.

Sigebertus in chronicis: Ann. DCLXVIII. Theodorus Archiepiſcopus, & Hadrianus, Abbas à Vitelliano Papa in Angliam diriguntur. Ann. DCLXXIV. Theodorus in Anglia ſynodo habita conſtituit multa eccleſiæ vtilia. Hic Theodorus ſcripſit pœnitentialem librum mirabili, & cauta diſcretione diſtinguens modum ſingularum culparum. Ann. DCXC. Theodorus Archiepiſcopus Anglorum obiit.

Ioan. Trittehemius de ſcriptor. eccleſ. Theodorus ſeptimus Archiepiſc. Cantuarien. à Vitelliano Papa conſecratus, natione Græcus ex Tarſo Ciliciæ monachus ordinis noſtri in vrbe Romana: vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſæcularibus litteris nulli ſuo tempore ſecundus, Græco, & Latino ſermone peritiſſimus. Carmine quoque excellens, & proſa; & non minus ſanctitate, quam ſcientia clarus: habita ſynodo in Anglia, multa ad Anglicanæ eccleſiæ vtilitatem conſtituit. Scripſit autem inter cætera Ingenij ſui monimenta egregium opus de qualitate pœnitentiæ iniungendæ de his, qui in multis criminibus deliquiſſent, cuius operis titulus eſt: Pœnitentiale Theodori, & epiſtulas ad diuerſos. Moritur non ſine opinione ſanctitatis ſub Iuſtiniano minore Imper. ann. DCXC. Ind. 3. ætatis 78. Epiſcopatus 22.

Idem lib. 2. cap. 18. de viris illuſt. ordin. S. Bened. Theodorus monachus Romanus natione Græcus à Vitelliano Papa ſeptimus Archiepiſcopus Cantuarienſis in Anglia deſtinatus, vir in diuinis ſcripturis valde eruditus, & in obſeruantia catholicæ traditionis ſtudioſiſſimus, habita ſynodo in Anglia multa ad vtilitatem eccleſiæ conſtituit. De cuius laude, ſanctiſſimiſque laboribus Beda in 4. & 5. eccleſ. hiſtor. pluries fecit mentionem. Scripſit autem librum de pœnitentiæ qualitate notabilem, quem Gratianus Decreti compilator ſæpe allegat. Moritur ann. Dom. DCXC. Indict. 3. ætatis ſuæ 88. Pontif. 22.

De eodem lib. 3. ca. 114. & 115. Addit ex Tarſo Ciliciæ, & ſanctus appellatur, vt etiam ſanctus Hadrianus eius comes Abbas Heridanenſis cœnobij non longe à Neapoli Campaniæ, natione Afer.

Item lib. 4. cap. 60. Pro Cantuarienſi ait, Doruernenſis ſeptimus Archiepiſcopos à Vitelliano Papa ordinatus.

Ex pœnitentiali Theodori multa ſumpta ſunt apud Burchardum Vormatienſem, & Iuonem Carnotenſem, & Anſelmum Lucenſem & Gratianum. Item apud Bernar. Papien. in 1. collect. Decretal. & apud Gregor. IX.

Cenſura. Hic primus videtur apud Latinos de pœnitentijs ſcripſiſſe: quem ſequutus eſt Beda eius fortaſſe diſcipulus. Sumpſit pœnitentias Theodorus Græcus ex Baſilio, & alijs Græcis patribus, ita videtur eorum acerbitatem, ac ſeueritatem ſequi. Quæ res effecit vt paulatim hæc ratio puniendi delicta abolita ſit. Sed male in contraria lapſi ſumus: vt dum acerbitatem fugimus; fauemus morbis, vel fouemus potius hæc crimina impunitate data.

Huius etiam meminit Auctor in præfatione ad canones pœniten.

De venerabili Beda presbytero. Cap. XX.

EX verbis eiuſdem Bedæ in fine hiſtor. eccleſ. (in epitome): Beda Dei famulus, & preſbyter monaſterij beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, quod eſt ad Vuirimudam, & Ingiruum, qui natus in territorio eiuſdem monaſterij, cum eſſem annorum ſeptem, cura propinquorum datus ſum educandus reuerendiſſimo Abbati Benedicto ac inde Ceolfrido, &c. xix. vitæ anno diaconatum. xxx. gradum preſbyteratus ab Epiſcopo Ioanne, iubente Ceolfrido Abbate, ſuſcepi. Vſque ann. lix. ætatis hæc ſcripſi in vetus, & nouum teſtamentum, &c. Librum epiſtularum. Item de hiſtorijs ſanctorum; de ſancto Felice confeſſore; de ſancto Anaſtaſio martyre. De vita S. Cudberti monachi, & Antiſtitis. Hiſtoriam Abbatum huius monaſterij Bened. Ceolfridi, Vuertberti lib. 2. Hiſtoriam eccleſ. gentis noſtræ lib. 5. Martyrologium. Hymnorum librum. Item epigrammaton. De natura rerum, & de temporibus. De temporibus librum maiorem. De orthographia. De metrica arte lib. duos. De ſchematibus & tropis, hoc eſt, de figuris & modis elocutionum ſacræ Scripturæ.

Epitaphium eiuſdem.

Beda Dei famulus, monachorum nobile ſidus,
Finibus è terræ, profluit eccleſiæ.
† Solers iſte patrum ſcrutando per omnia ſenſum,
Eloquio viguit, plurima compoſuit.

† Solers f.

Annos

Annos in hac vita ter duxit vitæ triginta,
Presbyter officio, vtilis ingenio.
Iunij ſeptenis viduatus carne Kalendis,
Angligena Angelicam commeruit patriam.
Obiit anno ab Incar. DCCXXXV. ab obitu B. Gregorij Papæ CXXVII.

Ioan. Trittenhemius de ſcriptor. eccleſ. Beda monachus, & presbyter monaſterij ſanctorũ Petri, & Pauli in Anglia, ordinis S. Benedicti, vir in diuinis ſcripturis ſtudioſiſſimus, & valde eruditus, atque in ſæcularibus litteris peritiſſimus, philoſophus, aſtronomus, calculator, & poëta inſignis, Græci ſermonis non ignarus, ingenio præſtans, eloquio non curioſus, dulcis tamen, & compoſitus. Cum eſſet ſeptem annorum, vt ſupra Beda. Scripſit vltra ſupra ſcripta, Scintillarum ex ſententiis Patrum. Flores B. Gregorij in cantica. Geſta diuerſorum ſanctorum. De paſſione S. Felicis. Vitam S. Alberti Epiſcopi libris duobus. Chronicam ſui cœnobij libris duobus. De locis ſanctis, &c. Moritur ſub Leone Imp. anno DCCXXXIII. Indict. 15. ætatis LXXII. prid. Kal. Iunij.

Eadem ſcribit lib. 2. c. 21. de viris illuſtrib. ordin. S. Bened. Moritur ann. DCCXXXIII. Indict. 1. ætatis ann. LXXII.

Ecli. 3. c. 155. inter ſanctos. additur: Huius doctrina tanto pretio digna habita eſt, vt Sergius Papa ab vrbe Roma Ceolfrido Abbati eius ſcripſerit in Angliam, petens eum, & exhortans, vt ſine omni contradictione famulum Dei Bedam ad limina deſtinaret Apoſtolorũ, eo quod eius præſentia in arduis cauſſis fidei, eccleſiæ Dei valde vtilis eſſet, & neceſſaria, &c. Nullus vnquam Nonnum Bedam vidit otioſum, &c.

Epitaphium.

Presbyter hic Beda requieſcit carne ſepultus.
Dona Chriſte animam in cælis gaudere per æuum:
Daque Sophia illum debriari fonte, cui iam
Suſpirauit ouans intento ſemper amore.

Fuit primo ſepultus in cœnobio ſuo, ac poſtea cum ſancto Cunthiberto in Dunelmũ translatus dicitur. Obiit, &c. cuius natale 7. Kal. Iunij colitur.

Marianus Scotus lib. 2. chronicorum. Anno DCLXXVIII. ſanctus Beda presbyter Anglicus computator his temporibus clarus habetur.

Lambertus Schaſnaburgen. in hiſtoria Germanorum: Anno DCCXXXVI. Beda nobilis, & præclarus doctor obiit.

Sigebertus in chronicis: Anno DCCXXXI. Beda venerabilis presbyter, & monachus, ſanctitate, & ſcientia clarus obiit.

Otho Friſingen. in chronicis lib. 5. cap. 18. Sub Leone Imp. Beda venerabilis Anglorum presbyter multa ſcripturarum ſuarum monumenta relinquens in pace quieuit. Leo moritur anno DCCXLII. cœpit anno DCCXVIII.

In epiſtulis S. Bonifacii Archiepiſcopi Mogũtini martyris mentio fit ſcriptorum Bedæ.

De pœnitentiali Bedæ.

In extremo volumine librorum Bedæ extat libellus ita inſcriptus, De remediis peccatorum, cuius initium eſt: De remediis peccatorum paucissima hæc, quæ ſequuntur, ex priorum monumentis excerpſimus, &c.

Poſt alia: Excerptum de canonibus catholicorum patrum, vel pœnitentiæ ad remedium animarum Domini Agberti Archiepiſcopi. Inſtitutio illa ſancta, quæ fiebat, &c. vt apud Burch. lib. 19. c. 8. qui in marg. adſcripſit, Ex dictis prophetæ, & Gregorii, Hieronymi, & Auguſt. & de tribus pœnitentialibus collectum.

Pro illis, Poſtea autem ſuum Pœnitentialem, qui hoc ordine ſecundum auctoritatem canonum ordinatur, vt diſcretiones omnium cauſſarum inueſtiges. Burch. d. c. 8. ſic habet: Ad hæc autem ſuum Pœnitentialem, qui & ſecundum canonum auctoritatem, & iuxta ſententias trium Pœnitentialium Theodori Epiſcopi, & Romanorum Pontificum, & Bedæ ordinetur. Sed in pœnitentiali Bedæ plura inueniuntur vtilia, plura autem inueniuntur ab aliis inſerta, quæ nec canonibus, nec aliis pœnitentialibus conueniunt. Sapiens autem medicus excipiat meliora, vt diſcretiones, &c.

Pro illis verbis Bedæ: Conſtituerunt ſancti Apoſtoli, deinde ſancti Patres, & ſancti Põtifices, deinde canones ſanctorum Patrum, deinde alii, atque alii, vt Hieronymus, & Auguſt. & Gregor. & Theodorus. Ex quorum omnium illa deſcripſimus dictis, & ſententiis veraciter, &c. Burch. ita ſcribit: Hęc omnia de canonibus, & de ſanctorũ patrum ſententiis, & de Hieronymo, de Auguſtino, Gregorio, Theodoro, Beda, & ex Pœnitentiali Romano vera collegimus, & vt nulli neceſſe ſit perire, &c.

Ex Pœnitentiali Bedæ, & ex aliis libris ſunt plura capita apud Burchardum Vormatien. Iuon. Carnoten. Anſelm. Lucen. & Gratian. Item apud Bernar. Papien. in 1. collect. decretal. & apud Gregor. IX. *Refert Anctoris præfatione ad canones pœnitentiales. Bedam ex Romano Pœnitentiali librum Theodori citatum auxiſſe, edidiſſeque in eo opere librum Bedæ de remediis peccatorum.*

Cenſura. Neque in Bedæ, neque in Ioan. Trittenhemii enumeratione librorum eiuſdem Bedæ inuenio huius libri mentionem, qui de remediis peccatorum inſcribitur, neque etiam illud volumen Pœnitentiale Bedæ dictum ab eiſdem agnoſcitur. Eundem vero librum eſſe, affirmare non audeo, præſertim cum videam in verbis huius libri relatis à Burch. fieri Bedæ mentionem; vt facile ſuſpicari liceat, hunc librum eſſe alienius poſteri ſcriptoris. Non eſt tamen inutilis, cum videatur referre veterum Patrum ſcripta de pœnitentiis omnium criminum.

De corpore canonum, & de Dionyſio Abbate, cognomento Exiguo, interprete Græcorum canonum. Cap. XXI.

EX præfatione canonum eiuſdem Dionyſij Exigui ad Srephanum Epiſcopum (Salonitanum.) Quamuis chariſſimus frater noſter Laurentius aſſidua, & familiari cohortatione paruitarem noſtram regulas Eccleſiaſticas de Græco transferre † compnlerit, confuſione, credo, priſcæ tranſlarronis offenſus, &c. *Hanc præfationem refert Beda de ratione temporum, & de ſex ætatibus mundi ad annum* CCCCIↃↃↃↃ. D. XVIII. *& Baronius tom. vij. ad Chriſti annum* DXXVII.

† pepulerit, (impulerit,)

Ex Caſſiodoro de inſtitutione diuinarum ſcripturarum lib. 1. cap. 23. Generat etiam hodie catholica Eccleſia viros illuſtres probabilium dogmatum decore fulgentes: fuit enim noſtris temporibus & Dionyſius monachus Scytha natione, ſed moribus omnino Romanns, in vtraque lingua valde doctiſſimus, reddens actionibus ſuis, quam in libris Domini legerat, æquitatem, &c qui mecum dialecticam legit, & in exemplo glorioſi magiſterij plurimos annos vitam ſuam Domino præſtante tranſegit.

Et poſt alia: Qui petitus à Stephano Epiſcopo Salonirano ex Græcis exemplaribus canones Eccleſiaſticos moribus ſuis, vt erat planus, atque diſertus † magnæ eloquentiæ luce cõpoſuit, quos hodie vſu celeberrimo Eccleſia Romana complectitur. Hos etiam oportet vos aſſidue legere: ne videamini tam ſalurares, Eccleſiaſticas regulas culpabiliter ignorare. Alia quoque multa ex Græco tranſtulit in Latinum, quę vtilitari poſſunt Eccleſiæ cõuenire, &c. In Eccleſiæ pace ſepultus, inter Dei famulos credendus eſt habere conſortium.

† magnæ. ſ.

Ex Ioan. Trittenhen. de ſcriptor. Eccleſ. Dionyſius Abbas Romanus, cognomento Exiguus, vir certe ingenio, & ſcientia magnns, atque clariſſimus, in ſcripturis ſanctis eruditus, & in diſciplina ſæcnlarium litterarum nobiliter doctus, Græco, & Latino eloquio clarns, compuriſta, & calcnlator temporũ egregius. Scripſit Latino ſermone nonnulla opuſcula, de quibus ego tantum reperi ſubiecta: Annorum 532. Cyclum paſchalẽ magnum, &c. Tranſtulit de Græco in Latinnm vitam ſancti † Bachomii Abbatis, librum quoque Gregorij † Emiſeni de conditione hominis, & ſcripta Proterij Alexãdrini Epiſcopi ad Leonem Papam, & quædam alia. Inchoauit autem Cyclum ſuum anno Domini DXXXI. &c. claruit ſub Iuſtiniano magno anno DXL.

† Pacomij ſ † Nyſſeni ſ.

Ex eodem lib. 2. cap. 4. de illuſtr. viris ordin. S. Benedicti. Dionyſius Abbas Romanus, cognomẽto Exiguus, vir in diuinis ſcripturis valde eruditus, & in ſæcularibus litteris periti ſſimus, calculator, & Geometer inſignis, Græco, & Latino inſtructus eloquio; qui doctrinæ ſuæ magnam apud veteres auctoritatem conſecutus, edidit non ſpernenda opuſcula. De ratione paſchæ librum Cyclum quoque magnum 532. annorum, Epiſtulas etiam nonnullas compoſuit. De Græco in Latinum tranſtulit ſcripta Proterij, &c. De paſcha celebrando, & librum Gregorij Emiſſeni, &c. Vitam quoque S. Pachomij. Claruit anno Domini DLXX.

Ex Adonis Chronico. Dionyſius paſchales ſcribit circulos, incipiens ab anno Dominicę incarnarionis DXXXII. qui eſt annus Diocletiani. CCXLVIII poſt conſulatum Lampadij, & Oreſtis. Quo anno Codex Iuſtinianus orbi promulgatus eſt.

Otho Friſingenſis lib. 5. cap. 4. Per idem tempus floruere Caſſiodorus Senator, ac Dionyſius Abbas, qui cyclos paſchales ſubtiliter compoſuit.

Interpretationem Dionyſij multi collectores decretorum ſunt ſecuti. *Dionyſij epiſtola ad Felicianum Paſtorem. refertur tomo 3. bibliotheca Patrum coll. 613.*

Index canonum, quos Dionyſius Latinos fecit.

EX præfatione canonum Dionyſij Exigui citata: In principio * itaque canones, † qui dicuntur Apoſtolorum, de Græco tranſtulimus, quibus quia plurimi conſenſũ nõ præbuere, facile hoc ipſum veſtram ignorare noluimus ſanctitatem: quamuis poſtea quædam conſtituta Pontificum ex ipſis canonibus aſſumpta eſſe videantur. Deinde regulas Nicænæ ſynodi, & deinceps omnium conciliorum, ſiue quæ ante eam, ſiue quæ poſtmodum facta ſunt vſque ad ſynodum CL. Pontificum, qui apud Conſtantinopolim conuenerunt ſub ordine numerorum, id eſt à primo capitulo vſque ad 165. ſicut habetur in Græca anctoritate, digeſſimus. † ſiquidẽ.

Tum ſancti Chalcedonenſis concilij decreta ſubdentes, in his Græcorum canonum finẽ eſſe declaramus.

Ne quid prætetea notitiæ veſtræ credamne velle ſubtrahere ſtatuta quoque Sardicẽſis concilij, atque Africani, quæ Latine ſunt edita, ſuis à nobis numeris cernnntur eſſe diſtincta.

Vniuerſarum vero definitionum titulos poſt hanc præfationem ſtrictius ordinantes, &c.

Quinam ſint 165. canones, explanatio ex corpore canonum, & Græcis libris.

Nicænæ ſynodi canones	20
Ancyranæ	25
Neocæſarienſis	15

Gangrenſis	20
Antiochenæ	25
Laodicenæ	60.
Summa	165

Confirmatur hic ordo, & numerus ex verbis concilii Chalcedonenſis actione 12. Græcis, 11. Latinis, vbi canones 16. & 17. Antiochen. appellantur 96. & 97.

Index corporis canonum, & de eius auctoritate.

LEo IV. Epiſcopis Britanniæ: De libellis, & commentarus aliorum non conuenit aliquos iudicare, & ſanctorum conciliorum canones relinquere, vel decretalium regulas, quæ habentur apud nos, ſimul cum canonibus: quibus in omnibus eccleſiaſticis vtimur iudiciis, id eſt, Apoſtolorum, Nicænorum, Ancyranorum, Neocæſarienſium, Gangrenſium,* Antiochenſium, Laodicenſium, Conſtantinopolitanorum, (Epheſiorum) Chalcedonenſium, * Sardicenſium, Africanorum, Charthaginenſium. Et cum illis regulæ præſulum Romanorũ Silueſtri, Syricij, Innocentij, Zoſimi, Cæleſtini, Leonis, Hilarii, Gelaſii, (Symmachi) Hormiſdæ, (Simplicii) & Gregorij iunioris. Iſti omnino ſunt & per quos iudicant Epiſcopi, & per quos Epiſcopi, ſimul & clerici iudicantur.

Et poſtea: Qui illa, quæ prædiximus, ſanctorum Patrum ſtatuta, quæ apud nos canonum nomine prætitulantur, ſiue ſit Epiſcopus, ſiue clericus, ſiue laicus, non indifferenter recipere conuincitur: nec catholicã, & Apoſtolicam fidem, nec ſancta quatuor euangelia vtiliter, & efficaciter ad effectum ſuum retinere, vel credere probatur.

Hæc omnia refert Iuo Carnot. l. 2. tit. 11. ca. 31. alias eſt ca. 118. panor. & par. 4. c. 72. decr. & in epiſt. 217. ad clericos Educenſes. & Deuſdedit c. 2. & Anſel. Lucen. lib. 3. c. 115. & Cæſaraug. lib. 2. c. 11. & Gratia. diſt. 20. cap. 1. *Vide hanc epiſtulam in Baron. tom. x. ad Chriſti annum DCCCLV.*

Nicolaus Papa Archiepiſcopis, & Epiſcopis Galliæ: Quamquam quidam veſtrum ſcripſerint, haud illa decretalia priſcorum Pontificum in toto canonum codicis corpore eſſe deſcripta, & ideo inter canones non eſſe aſſumenda, &c.

Et poſtea: Si ideo non eſſe decretales epiſtulas priſcorum Pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in codice canonum non habentur adſcriptæ: ergo nec S. Gregorii, nec vllius alterius, qui ante ipſum fuit, vel poſt ipſum eſt, ad aliquod inſtitutum, vel reſcriptum recipiendũ eſt; eo quod in codice canonũ non habeatur adſcriptũ.

Item poſt alia: Oſtendimus nullam eſſe differentiam inter illa decreta, quæ in corpore canonum habentur Sedis Apoſtolicæ Præſulum, & ea, quæ præ multitudine vix per ſingula corporũ volumina reperiuntur, &c.

Hæc Nicolai epiſtula extat integra, incipiti Quamuis ſingularis. *Eſt in appendice ad bibliothecam Patrum tom. 3. & epiſt. 54. in 3. tom. epiſt. decret. Romæ editarum. & in Baron. tom. x. citavide etiam dial. 14. libri poſter. de emendat. Grat. n. 2. & dial. 11.* refert multa Iuo Carnot. par. 5. c. 33. decr. & Cæſaraug. li. 2. cap. 18. & Grat. diſt. 19. c. 1.

Liber editus Moguntiæ anno M. D. XXV. hos habet canones.

Conciliorum.

APoſtolorum per Clementem canones	50
Nicæni concilii	20
Ancyrani	24
Neocæſarienſis	14
Gangrenſis	20
Antiocheni	25
Laodicenſis	59
Conſtantinopolitani	3
Epheſini	12
Chalcedonenſis	27
Sardicenſis	21
Carthaginenſis	33
Africanorum	105
Summa omnium	413

Pontificum Romanorum.

SYrici capita	15
Innocentii	57
Zoſimi	4
Bonifacii	4
Cæleſtini	22
Leonis	49
Hilarii	6
Simplicii	2
Felicis III.	13. ſiue 16.
Gelaſii	18
(Anaſtaſii)	(8)
Symmachi	5 ſiue 8.
Hormiſdæ	4
Gregorii iunioris	17
Summa 233. ſiue 247. vel 256.	

In libro, quem vidi etiam Moguntiæ editam anno MDXXV. non ſunt canones Felicis III. adduntur verò Anaſtaſii iunioris 8. Symmachi quinque.

Confirmatur idem ordo ex lib. Creſconii de concordia canonum, qui liber in Vaticana bibliotheca eſt. Is in præfatione ad Liberinum Pontificem mentionem facit Breuiarii canonum à Ferrando Carthagin. eccleſiæ diacono fuiſſe digeſtum. Idem ordo ca. 59. confirmatur ex capitularibus Caroli lib. 1. Item in Triburienſi concilio, & aliis, vbi decreta Pontificum Romanorum referuntur.

ſemper ordo, & numerus capitum ſeruatur, qui in corpore canonum eſt. Eodem pacto Rabanus Moguntinus in lib. de pœnitentiis eadem vtitur ratione, cum refert Innocentij, & Leonis & aliorum Pontificum decreta. Sic etiam Burchardus Vormatien. Iuo Carnoten. Anſel. Lucenſis, Deuſdedit Cardinalis, liber Cæſarauguſtanus, & Gratianus, & collectores decretalium.

Ex corpore canonum Bernardus Papien. in 1. collect. poſuit c. 2. de Præben. quod etiam habet Gregorius IX. ſub eodem titulo c. 2. cum eadem inſcriptione. Vere tamen eſt ex Iuliani Nouellæ iij. interpretatione.

De corpore canonum in Hiſpania, vide Innocen III. li. 2. epiſt. 121. regiſtri. pag. 352. *Vide Auctorem libro priori de emendat. Gratia. dial. 3. num. 5. & 9. & dial. 11. nu. 5. & poſt vtrumque Iſidor. hoc opus editum eſſe docet Auctor in vtraque præfatione ad antiquas collectiones, & ad canones pœnitentia. Dionyſius Exiguus hiſtoriam conciliorum edidiſſe videtur vſque ad vii. ſynodum, ſeu ix. ſub Ioanne VIII. (quam pſeudoſynodum dico) Græcorum maxime, & Africanorum Stephano iuniori dicatam. vt eſt in M. S. Vaticano codice. Creſconius locos edidit communes ad decreta Conciliorum, & Romanorum Pontificum colligenda, & ſequens corpus canonum ſola refert Græca, & Africana concilia, quæ Græce ſcripta fuere, & nullum Romanum Pontificem ante Syricium ponit.*

Cenſura. Etſi veteres libros legi, & varia fragmēta, quibus hæc eadem, aut bona eorum pars contineretur, quę in corpore canonum diximus eſſe; nunquam tamen is titulus eſt à me repertus. Sic etiam in Moguntina editione neque is titulus, neque Dionyſii præfatio poſita ſunt. In ea tamen ſententia ſum, vt ea addi debeant. Dionyſii interpretationem corpus canonum continet, aliam edidit vterque Iſidorus in collectione conciliorum, exceptis Apoſtolorum regulis, quas alter contemnit, alter quinquaginta refert. Ambo Iſidori poſteriores ſunt Dionyſio, item Iſidoro Hiſpalen. cuius extant etymologiæ. Ipſæ interpretationes, vt illis temporibus ſcriptæ, valde placent. Miror tamen cur in corpore canonum, neque Pontificum Rom. decreta ante Syricium, neque poſt Hormiſdam, aut Gregorium minorem poſita ſint. Conciliorum vero multorum canones, quos ambo Iſidori ediderunt, hi omiſerunt. Sed Colonienſes omnia coniunxerunt, exceptis ca. 33. concilij Carthaginienſis, atque aliis quibuſdam. Quæ de primatu Romanæ eccleſiæ in Moguntino libro ſunt, ea non ſunt ex corpore canonum; quod ex nominibus Pontificum cognoſci poteſt. Et hoc argumentum nimis ieiune tractatur, vt ex his, quæ à nobis collecta ſunt, apparet.

De Capitularibus Caroli Magni, & Ludouici Pii eius filii Imperatorum; & de eius collectore Anſegiſo Abbate.
Cap. XXII.

EX præfatione eiuſdem Anſegiſi: Anno Incarnationis Domini DCCCXXVII Indict. 5. anno 13. Imperij Ludouici Auguſti, & Lotharij Cæſaris filij ipſius, Anſegiſus Abbas pro amore bonæ memoriæ Domni Caroli Magni Imp. & dicti Ludouici Aug. filij ipſius, & Lotharij Cæſaris Ludouici filij hæc ſubter deſcripta adunaui capitula.

Et poſtea: Hæc in quatuor diſtinxi libellis. Illa ſcilicet, quæ domnus Carolus Imp. fecit ad ordinem pertinentia eccleſiaſticum, in primo adunaui libello. Ea vero eccleſiaſtica, quæ domnus, ac piiſſimus Ludouic. Imp. & Lotharius Cæſar filius ipſius ediderunt, in ſecundo deſcripſi. Illa autem, quæ domnus Carolus in diuerſis fecit temporibus ad legem mundanam pertinentia, in tertio adunaui. Ipſa vero, quæ Ludouicus, & Lotharius fecerunt ad augmentum mundanæ pertinentia legis, in quarto congeſſi.

Ex præfatione Benedicti Leuitæ in lib. 5. Capitularium: Præcedentes quatuor libelli nonnulla glorioſiſſimi Caroli, atque Ludouici Imperatorum continent capitula, quæ eorum tempore ab Anſegiſo Abbate ſunt collecta, ſicut in eorumdem prœmio continentur.

Partem horum verborum refert Iuo Carnot. lib. 2. tit. 12. cap. 11. panor. & par. 4. ca. 174. decreti.

Ex Sigeberti chronico: Anno Domini DCCCXII. Carolus Imp per omne imperium ſuum legatos ad faciendum iudicium, & iuſtitiam cunctis dirigit, & legis capitula 23. inſtituit. Et poſtea: Anno Domini DCCCIII. Carolus per omne Imperium ſuum iuſtitias facit, & legis capitula 29. inſtituit. Anno Domini DCCCXXVII. Anſegiſus Abbas Lobienſis edicta Imperatoris Caroli Magni, & Ludouici filij eius ad eccleſiaſticam legem pertinentia in duobus æque libellis digeſſit. *Idem eorundem edicta ad mundanam legem pertinentia in duobus æque libellis congeſſit.*

De eodem Anſegiſo ex Ioan. Trittenhem. in li. de ſcriptor. eccleſ. Anſegiſus Abbas Lobienſis cœnobii ordinis ſancti Benedicti, & poſtea Senonēſis Archiepiſcopus, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſæcularibus litteris nobiliter doctus, ſermone & ingenio clarus, diſtinxit, & comportauit ad vtilitatem eccleſiæ catholicæ Imperatorum Caroli Magni, & Ludouici leges, quas vidi. Statuta eccleſiaſtica Caroli lib. 1. Regnante Domino, &c. Alia nonnulla edidit. Claruit ſub Lothario Imp. Ludouici filio ann. 840.

Ex eiuſdem lib. 2. cap 45. de viris illuſt. ordin. S. Bened. Anſegiſus Abbas Lobienſis, poſtea Senonenſis Archiepiſcopus, vir vndecumque peritus, & Regum ſui temporis neceſſarius amicus, ingenio ſubtilis, & cautus eloquio ſcripſit, &c. Edicta Caroli Magni Imp. ad Eccleſiaſticam legem pertinentia, &c. claruit anno DCCCXL.

Item lib. 4. cap. 86. Anſegiſus, &c. vir vndecũqne doctiſſimus verbo, & exemplo Epiſcopatu dignus, multa ingenij ſui monumenta dedit, &c.

Aimoinus de geſtis Francorum lib. 5. cap. 27. Carolus duos miſit * oratores Anſegiſum. presbyterum monaſterij S. Michaëlis Abbatem, & Etharium laicum Romam cum epiſtulis ad dominum Apoſtolicum (Hadriánum.)

* Miſſos al.

Et cap. 32. Carolus Romam inuitante Papa Ioanne perrexit. Anno DCCCLXXVI. in die Natiuitatis Domini in Imperatorẽ eſt vnctus, & coronatus.

Et poſtea: Accerſens legatos Apoſtolici Ioãnem Tuſcanẽſem, & Ioannem Aretinum, atque Anſegiſum Senenſem, illorum conſilio medio futuro menſe Iulio, generalem ſynodum auctoritate Apoſtolica, & fáctione ſua apud Pontigonem indixit.

Et cap. 33. Legit Ioannes Tuſcanenſis (Epiſcopus) in ſynodo epiſtulam (à domino Apoſtolico miſſam) de primatu Anſegiſi Senonſis Epiſcopi, vt quotiens vtilitas Eccleſiaſtica dictauerit, ſiue in euocanda ſynodo, ſiue in aliis negotiis exercendis per Gallias, & Germanias Apoſtolica vice [illegible]uatur, &c. Multi contradicunt. Litteræ [illegible] datæ 4. Non. Ian. Indict. 9.

In extremo capite: Poſtea Imper[illegible]or Legatos numeratos Apoſtolicos Leon[illegible], & Petrũ remiſit Romam, & cum eis An[illegible]giſum Senenſem Epiſcopum, & Adalga[illegible]um Auguſtiduhenſem Epiſcopum.

Martinus Polonus: Anno DCCCLXXIII. Ioannes Papa VIII. ſedit annos 10. diebus 12. Hic vnxit oleo Carolum filium Ludouici Regis, &c. Hic tradidit venerabili viro Anſegiſo Senonenſi Archiepiſcopo caput ſanctiſſimi Gregorij, & brachium Leonis Papæ, quas venerandas reliquias Senonis in Eccleſia S. Petri cum magna veneratione (deportauit, & etiam) collocauit.

De confirmatione Apoſtolica, & auctoritate Capitularium.

Benedictus Leuita lib. 7 cap. 478. Capitular. Maxime trium vltimorum capitula iſtorum librorum Apoſtolica ſunt cuncta auctoritate roborata; quia his cudẽdis maxime Apoſtolica interfuit legatio. Nam eorum nomina prætertrium; id eſt, Leónis, Sergij, & Gregorij, hic nõ inſeruimus; licet ea per ſingulos cõuentus inſerta inueniſſemus, vitantes legentium, atque ſcribentiũ faſtidia. Si quis autem plenius ea noſſe voluerit, iſtorum legat autentica, quibus illa inſerta reperiet.

Idem in præfatione lib. 5. Hæc vero capitula, quæ in ſubſequentibus tribus libellis coadunare ſtuduimus, in diuerſis locis, & in diuerſis ſchedulis, ſicut in diuerſis ſynodis, ac placitis generalibus edita erant, ſparſim inuenimus, maxime in ſanctæ Moguntiacenſis Metropolis Eccleſiæ ſcrinio ab * Hariculfo eiuſdem ſanctæ ſedis Metropolitano recondita, & demum ab Autcario ſecũdo eius ſucceſſore, atque cõſanguineo inuenta reperimus, quæ in hoc opuſculo tenore ſupraſcripto inſerere maluimus.

* à Riculfo.

Et poſtea: Quoniam valde ſunt vtilia hæc capitula, & ſcite volentibus oppido profutura, quæ pro lege tam Eccleſiaſtica, quam & ſæculari iure firmiſſimo ſunt tenenda.

Ex concilio Melden. cap. 78 Vt capitula Eccleſiaſtica à domino Carolo Magno Imp. necnon & à domino Ludouico Pio Auguſto promulgata obnixe obſeruari præcipiantur, ſicut & legalia obſeruanda eſſe noſcuntur.

Ex concilio Troſleiano cap. 3. Concilia, & conciliorum pediſſequa capitularia obſeruentur.

Ex Leonis IV. epiſtula ad Lothar. Aug. De capitulis veſtris, veſtrorumq; prædeceſſorũ irrefragabiliter cuſtodiendis, & conſeruandis, quanto valuimus, & valemus, Chriſto propitio, & nunc, & in æuum conſeruaturos modis omnibus profitemut, & ſi fortaſſe quilibet aliter vobis dixit, vel dicturus fuerit, ſciatis eum pro certo mendacem.

Hæc refert Iuo Carnoten. lib. 2. tit. ta. cap. 12. panorm. & par. 4. cap. 176. decr. & Cæſaraug. lib. 1. cap. 61. & Gratian. diſt. 10. c. 9. Hæc capitularium collectio ſæpe refertur in concilio Troſciano, & in Ticinenſi, & in Colonien. ſub Carolo III. Butch. Vormat. lib 1. cap. 218. & c. 219. refert caput Caroli Imp, de Epiſcopis Aquiſgrani conlaudatum, id extat lib. 5. cap. 2. Capitular. verba ſunt Carlomani Ducis (& Principis Francorum) anno DCCXLII. in ſynodo Francica. Vide etiã lib. 7. cap. 141. Capit. & Iuon. par. 5. cap. 332. & 333. decr. Refertur ſæpe ab Iuone Carnot. tum in panor. tum in decretis præſertim parte 16. tum etiam in epiſtulis, & ab Anſelmo Lucenſi, & à Deuſdedit, & à Cæſaraug. Refertur à Gratia. diſt. 63. cap. 34. ſacrorum, & 11. q. 1. cap. 38. volumus, & de conſ. diſt. 4. cap 104. monachi, & cap. 126. in ſabbato, & alibi.

Huius libri aliquot capita inuenies in legibus Longobardorum ſub titulis aptis collocata, cum inſcriptione nominis Caroli, Ludouici, & aliorum Impp. Vſi autem ſunt illis legibus, qui beneficia iure Longobardorũ

acceperant in Italia, & in Sicilia, multique hodie illic eiſdem legibus, vtuntur, paucis exceptis.

Ex Melden. c. 80. ad Carolũ Caluũ Ludouici Pij filiũ: Capitula, quæ Domino mediatore communiter decreuiſtis, & manu propria confirmaſtis, & nunc obſeruatores vos verbis promiſiſtis, vt opere pleniter conſeruetis, & adimpleatis, nunc etiam admonemus, &c. Capitula patris veſtri ſine refragatione de cætero conſeruentur, ac capitulis veſtræ religioni ab exiguitatis noſtræ miniſterio oblatis hoc diploma, ſi complacet, adnectatur.

Cenſura. Ad manus meas peruenit hæc collectio mutila: namque ſex libri Pariſienſis editionis anni MDXLVIII erant imperfecti: ſexti enim finis erat initiũ capitis 289. cum tituli eſſent capitum 330. ſexti libri. Septimi vero libri exemplum, quod ab vrbe Roma habui, multis capitibus erat deminutum. Vltimum eius libri caput ſupta ſcripſimus 478. cum tituli capitum eſſent 558. ſequebatur duplex collectio adiectorum capitularium. Iam vero in ſingulis capitibus deſideratur inſcriptio eius, qui primus eius capitis auctor eſt. Sunt enim multa capitula ſumpta ex ſacris libris, vt initio lib. 6. capita 53. Alia ex concilijs Græcis, & ex corpore canonum, vt initio libri primi capita 59 Multa ſunt ex conciliis Magũtino, Pariſienſi, Vormatienſi, & aliis eiſdem tempotibus, quibus ipſa Capitularia ſunt edita, habitis. Multa ſunt repetita, multa confuſe collecta: multa etiam barbare ſcripta ſunt, multa mores barbaros oſtendentia. Magna tamen ex parte vincont meliora, quæ cum his conciliorũ, & Pontificũ decretis conſonant; atque conueniunt. *Hæc fere eadem docet Auctor dial. 10. & 11. poſterioris libri de emendatione Gratiani. Vide etiam. dial. 19. libri prioris, num. 12. & in notis: & vbique docet concilia maxime in Gallia, & Germania celebrata fontes fuiſſe Capitularium canonum. Editio noua Pariſien. MDCIV. anni valde diuerſa eſt, & multo copioſior eis collectionibus, quas refert Auctor. In illius principio multa adduntur Capitularium encomia: ſed quæ Auctor dicit, non exiguam ei operi lucem afferunt.*

De aliis Capitularibus Caroli, Ludouici, & aliorum Imperatorũ, & de collectore Benedicto Leuita. Cap. XXIII.

Ex præfatione eiuſdem Benedicti ad lib. 5. Capitularium. Quæ Anſegiſus, aut inuenire nequiuit, aut inſerere fortaſſe noluit, & illa, quæ poſtmodum à fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ, & Pipini, ac Karoli, atq; Ludouici didicimus in dictis libellis non eſſe inſerta, in tribus ſubſequentibus libellis diſtincte cum titulis ſuis coadunare curauimus: ac Ludouico, Lotharioque, atque Karolo nobiliſſimis Regibus, filiis videlicet Ludouici piiſſimi Imperatoris habẽda, ſcribere non diſtulimus.

Horum verborum partem refert Iuo Carnot, lib. 2. tit. 12. cap. 11. panotm. & par. 4. cap. 174. decr. Alia verba eiuſdem præfationis refert Cæſaraug. lib. 2. cap. 33.

De adiectis Capitularibus incertis collectoribus. Cap. XXIV.

POſt libros 7. Capitularium adiecta ſunt capitula 28. & in poſteriori collectione capitula 296.

In noua Pariſien. editione multo plura adduntur capitula, poſt ſeptem libros: ſunt enim quinque additiones: prima octuaginta capita continet ad monachos maxime pertinentia. Leo Epiſcopus Hoſtien. lib. 1. hiſtor. Caſinen. cap. 18. ex monachorum, & Abbatum capitulo Aquiſgrani celebrato tempore Ludouici Imperatoris Caroli filio, ea prodiiſſe docet, & refertur in principio additionis conuentus præfatio, quæ idem dicit. Secunda additio viginti quinque capita continet varia, & à variis collecta. In tertia ſeptuaginta octo ſunt capita, ad Epiſcopos maxime pertinentia, & ad ſacris ordinibus initiandos. In quarta ſunt CIV. capita de variis rebus ex ſanctorum Patrum decretis, & Imperatorum edictis, vt dicitur in principio nomine Regis Caroli Craſſi, credo, cui etiam tribuuntur in præfatione capita quintæ additionis xx. ſed ex ſynodis ab Epiſcopis, & Abbatibus habitis in ſuo regno: quæ potius comitia Regia dicenda videntur. Vitus Amerpachius opuſculum edidit de conſtitutionibus Caroli Magni à Clothario Imperatore eius nepote in epitomem redactis: quod iterum cudit Ioannes Buſæus noſtræ Societatis Ieſu poſt Hincmari epiſtulas:

De Theodulpho Epiſcopo Aurelianen. Cap. XXV.

AImoinus de geſtis Francorum lib. 5. cap. 10. Carolus Magnus Imp. obiit 5. Kal. Febr. anno Incarnat. Domini DCCCXIV. miſſus eſt Rampo ad Ludouicum filiũ, qui cum Aurelianã deueniſſet ad vrbẽ, Theodulphus eiuſdẽ vrbis Epiſcopus, vir vndecumque doctiſſimus, eius aduẽtus cauſſam perſentit, & velociſſime miſſo tabellario Imperatori innoteſcere ſtuduit.

Item lib. 4. cap. 105. extremo. Inter coniuratos contra Ludouicum Pium Imperatorem

aliqui Epiſcopi fuerunt, Anſelmus Mediolanenſis, Vuolfoldus Cremonẽſis; & Theodulphus Aurelianenſis.

Sigebert. in chrõ. Anno Criſti DCCCLXIII. Lorhatij Imp. anno 3. His temporibus floruit Theodulphus Abbas Floriacenſis; poſtmodum Epiſcopus Aurelianẽſis, de quo refertur, quod illos verſus: Gloria, laus, & honor, in die Palmarum cantari in Galliis ſolitos compoſuerit. Quos cum ipſe coram Ludouico Imp. Andegaui exul decantaſſet, miſertus Imperator iuſſu eum abſolui.

Ioan. Trittenhem. de ſcriptor. Eccleſ. Theodulphus Epiſcopus Aurelianen. ex Abbate Floriacenſis cœnobij ordinis S. Benedicti, vir in diuinis ſcripturis doctus, & in ſæcularibus litteris à iuuentute inſtructus, carmine excellens, & proſa. Fertur nonnulla vtroque ſtylo compoſuiſſe opuſcula: ſed in manus noſtras adhuc minime venerunt. Hic à Ludonico Imp. neſcio ob quam ſuſpicionem, innocenter miſſus in carcerẽ, hymnum, Gloria, laus, compoſuiſſe, &c. quem cum in die Palmarum, tranſeunte Imperatore iuxta carcerem, alta voce ceciniſſet, adeo Imperatori complacuit, vt ſtatim eum abire liberum permiſerit, Scripſit diuerſo metro hymnorum lib. 1. epiſtolarum lib. 1. claruit ſub eodem Ludouico anno Domini DCCCXL.

Eadem fere dicit lib. 2. cap. 40. & lib. 4. cap. 197. de viris illluſtr. ordin. S. Benedicti.

Cenſura. Theodulphus ad preſbyteros Aurelianenſes capita xlvi. edidit, quæ in veteri conciliorum Gallicanorum libro vidimus. Is tamen priuata auctoritate, aut fortaſſe in ſynodo diœceſana, ea capita conſtituit, Falſo aliquot ſunt ex his in editis conciliorum libris pro ſextæ ſynodi verbis ſcripta; aliquot etiam pro variis Romanorum Pontificum decretis referuntur tum in eiſdem conciliis, tum à Burchardo Vormatienſi, Iuone Carnotẽſe, Anſelmo Lucẽſi, & Gratiano Hac de cauſa his vſi ſumus, vt certa pro incertis poneremus. Pietatem vero, & religionem eius non minus probamus, quam eruditionem, atque prudentiam. Ex qua re vtilitas lectorum erit, vt ſibi quiſque dictum putet, quod is ſuis ſacerdotibus ſcripſerat. *Hanc epiſtulam inuenies tom. 11. Bibliotheca Patrum col. 994. vbi referuntur alij de hoc Theodulpho loquentes. Baronius eandem edidit. tom. ix. annal. ad ann. DCCCXXXV. & ex illo noſter Ioan. Buſæus poſt Hincmari Epiſtulas, cum aliquibus auctoribus; qui de illo dixerunt. Henricus Caniſius tom. v. par. 2. & tom. vi. illius carmina quadam refert. Vide Auctoris præfationem ad canones pœnitentiales.*

De Rabano Mauro Archiepiſcopo Moguntino. Cap. XXVI.

Sigebertus in chronicis: Rabanus Sophiſta, & ſui temporis poëtarum nulli ſecundus, fit Abbas Fuldenſis, qui multa de ſcripturis ſanctis diſſeruit; qui etiam librum de laude S. Crucis figurarum varietate diſtinctum, difficili, & mirãdo poëmate compoſuit, Sergio Papæ ſancto Petro offerendum miſit anno Chriſti DCCCXXIV.

Ann. Chriſti DCCCXXVII. Rabanus Abbas tractatus in libro Sapientiæ, & Eccleſ. ad Otgarium Archiepiſcopum edidit ſub Leone IV. Papa. Anno DCCCXLVIII. Rabanus Abbas Fuldenſis ordinatus Moguntiæ Archiepiſcopus, celebrata ſynodo Moguntiæ iuſſu Ludouici Regis multa Eccleſiæ vtilia decreuit. Anno DCCCLVI. Rabanus egregiæ vitæ, & ſcientiæ Archiepiſcopus obiit. *Vide etiam Sigebertum de viris illuſtribus c. 90.*

Ioan. Trittenhem. de ſcriptor. eccleſ. Rabanus Maurus ſextus Archiepiſcop. Moguntinus ex Abbate Fuldenſis monaſterij ordinis S. Benedicti, natione Teutonicus ex ciuitate Fulden. in Buchonia,* Albini Anglici quõ- * Alcuini. f.
dam auditor, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſæcularibus litteris nobiliter doctus, philoſophus, rhetor, aſtronomus, & poëta ſubtiliſſimus; cui, vt abſque inuidia loquar, nec Italia ſimilem, nec Germania peperit æqualem. In monaſterio Fuldenſi iuuenis monachum induit, & tam moribus, quam ſcientia mirabiliter profecit. Vnde & quartus eiuſdem cœnobii Abbas fuit, viginti quatuor annis præfuit, & pene infinita opuſcula ſcripturarum compoſuit, &c. Tandem offenſus improbitate monachorum ad Ludouicum Imp. Caroli filium migrauit; cum quo manſit vſque ad mortem Otgarii Moguntinen. Archiepiſcopi, in cuius locum ſuffectus præfuit annis nouem. Habita quoque ſynodo multa ad vtilitatem fidelium conſtituit. Scripſit autem in monaſterio Fuldenſi tam carmine, quam ſoluta oratione multa volumina, maxime in ſcripturis ſanctis, quas à principio vſque ad finem omnes explanauit. Scripſit de laudibus S. Crucis libros duos, ad Haymonem Epiſcopum de vniuerſo lib. xxij. de vniuerſali natura lib. 1. de inſtitutione clericorum lib. iij. de diuinis officiis lib. 1. de computo dialogum li. 1. ad Ludouicum Regem lib. 1. de quæſtionibus canonum lib. 1. ad Regimbaldum Epiſcopum lib. 1. de benedictionibus Patriarcharum lib. 1. Epiſtularum ad diuerſos li. 1. Sermonum innumerabilium li. 1. Moritur ſub Ludouico, & Lothario Principibus anno Domini DCCCLV. indict. iij. Epiſcopatus ann. ix. Sepultus in monaſterio S. Albani prope Moguntiam, non ſine opinione ſanctitatis.

Idem lib. 2. cap. 39. de viris illuſtr. ord. S. Bened. Rabanus Maurus Magnetius ex Abbate &c. ex finibus Francorum in ſilua, quæ

Bochonia nuncupatur, diſtans à Mogunria millibus ferme xv. verſus Thoringiam, Albini auditor &c. cum adhuc monachus eſſet annos natus 30. ſcripſit de laude S. Crucis lib. ij. metro primum, proſa ſecundũ, quos poſtea S. Petro per manus Sergij Papæ obrulit. Scripſir ad Haymonem Epiſcopum Halberſtatenſem etymologiarum, ſeu de vniuerſo lib. xxij. de vniuerſali natura lib. I. ad Haiſtulfum quartum Mogũtinum Archiepiſcopum de inſtitutione clericorum libros iij. ad Heribertum Epiſcopum de quęſtionibus canonum lib. I. ad Regembaldum de eadem re lib. I. &c. Rexit Epiſcoparum annis octo, &c. Moritur anno DCCCLV. indict. iij.

Eadem fere lib. 3. cap. 199. & lib. 4. cap. 8r. Annis nouem præfuit Eccleſiæ Moguntiæ. *In vtroque opere ait Trittenhemius plura opera à Rabano edita fuiſſe, quæ ad eius manus non peruenere, & in poſteriori libro ait in bibliotheca Fuldenſi plures eius libros vidiſſe, quorum titulorum oblitus erat, vtrobique eius doctrinam, & ſanctitatem valde commendat. Carmina de eius vita à Rabano compoſita, extant in 1. tom. Bibliothecæ patrum, & in eius expoſitione Eccleſiaſtes, & Hieremiæ edita Baſileæ.*

Liber editus Coloniæ MDXXXII. Rabani Mauri Moguntinẽ. Archiepiſcopus de clericorum inſtitutioue, & ceremoniis Eccleſiæ ex veteri, & nouo reſtamento ad Heiſtulfum Archiepiſcopũ libros tres. Eiuſdem ad Otgarium Epiſcopum Pœnitentium lib. I. Quota generatione licitum ſit matrimonium, epiſtula ad Humbertum Epiſcopum. De conſanguineorum nuptiis, & de magorum præſtigiis, ad Bonoſum liber de anima, ad Lotharium Regem lib. I. De ſeptẽ ſignis natiuitatis Domini. De ortu, vita, & moribus Antichriſti.

Marianus Scotus lib. 3. Chronicorum: Anno DCCCXXII. Eigildus Fuldenſis Abbas obiit: Rabanus ſibi ſucceſſit. Anno DCCC. XLVII. Otgarius Moguntinus Archiepiſcopus obiit: Rabanus Abbas Fundenſis ſibi ſucceſſit. Anno DCCCLVI. Rabanus Archiepiſcopus Moguntinus obiit: Carolus ei ſucceſſit.

Martinus Polonus: Anno DCCCXVI. Ludouicus cum Lothario filio ſuo imperauit ann. 25. Eo tempore floruit Rabanus monachus Fuldenſis, Poëta Magnus, & in ſciẽtia theologiæ præclarus.

Cenſura. Solet Rabanus tacito Iſidori nomine eius verba referre tum in lib. etymologiarum, tum in lib. de inſtitutione clericorum. Librum Pœnitentiæ ex corpore canonum, & ex variis conciliis, quæ Iſidorus peccator etiam retulir, ſumpſit. Eumq; Rabanus Abbas Otgario Archiepiſcopo Moguntino, cui poſtea ſucceſſit, inſcripſit. Huius libelli gratia, & quia concilium prouinciale Moguntiæ habuit, hæc de eo ſcripſimus. *Pœnitentiale eius, ſeu lib. de remediis peccatorum edidit Auctor in lib. de canonibus pœnitentialibus in cuius operis præfatione multa de eo. Henricus Caniſ. tom. 1. edidit Rabani martyrologium ex bibliotheca S. Galli apud Heluetios.*

De Burchardo Epiſcopo Vormatien. Cap. XXVII.

IOan. Trittenhe. de ſcriptor. Eccleſiaſt. Burchardus ex monacho Lobienſis cœnobii ordinis S. Benedicti, Epiſcopus Vormatienſis in Germania, Alberti Gemblacen. Abbatis apud Lobias quondam auditor, atque diſcipulus. * Huis in canone fit mentio 73. diſt. c. 1. In nomine Domini. Vir in diuinis ſcripturis ſtudioſiſſimus, & valde eruditus. Scripſit ex ſententiis ſanctorum patrum, & generalium conciliorum, atque ſummorũ Pontificum magnum, & inſigne opus poſt Iſidor. videlicet Decretorum, quod diuiſit in libros xx. In nouo reſtamento. Epiſtularum ad diuerſos lib. I. claruit ſub ſancto Henrico Imp. anno. Dom M. XX. * cuius

Idem lib. 2. ca. 73. de viris illuſt. ord. S. Bened. Burchardus monachus Lobienſis, deinde Vormatienſis Epiſcopus, diſcipulus quondam Alberti Abbatis Gemblacenſis, cum adhuc ambo morarentur apud Lobias magnum diuinis litteris impendit ſtudium, vnde & doctor magnus euaſit. Scripſit decretum poſt Iſidorum ex ſententiis patrum li. xx. Epiſtulas etiam plures ad diuerſos; & quædam alia, quæ non vidi. Huius viri mentionem facit Gratia. 73. diſt. c. 1. in nomine, &c. Claruit anno Domini MX.

Et lib. 4. c. 153 Burchardus, &c. vir doctrina, & moribus inſignis, ingenij clara monumenta reliquit. Decreta ſanctorum patrum, & conciliorum poſt Iſidorum in xx. li. magno ſtudio compottauit, quo veteres ante Gratia. vſi ſunt. Claruit anno Domini MX.

Burchard. l. 2. c. 227. Decretorum. In nomine Patris n, & Filij τ, & Spiritus ſancti A. Vualterio Spirenſi Epiſcopo. Ego Burchardus ſanctæ Vuormatien. eccleſiæ deuorus gregis Chriſti famulus, in Deo vero ſummæ felicitatis beatitudinem. † Quum ſancta catholica eccleſia, &c. Data Vuormatiæ Idib. Martij anno Dominicæ Incarnationis M. XII. Indict. x. † cum

Eadem verba refert Iuo Carnot. par. 6. c. 434. & 435. decreti, & Gratia. diſt. 73. ca. 1. ſed Iuo mutat nomina perſonarum, & loci, & temporis: Gratia. retinet Burchardi nomen, & alia.

In calce lib. 20. Burchardi concilii Saleguntarenſis initium: Ego Aribo Moguntinæ ſedis Archiepiſcopus, quamuis indignus, cũ

cæteris confratribus noſtris, & coëpiſcopis, Burchardo Vuormatienſi, Vuerenbario Argentino, &c. ſynodũ in Salegunſtat. condiximus ann. Dominicæ Incarn. MXXIII. Indict. v. pridie Id. Auguſt. Anno autem D. Henrici ſecundi regnantis xxi Imperij vero ſexto, &c.

Eiuſdem concil. canones habes apud Iuonem Carnoten. par. 15. cap. 168. & ſequentib. decreti. Bernardus Papienſis in 1. collectione decretal. refert Burchardi verba cap. 2. de ſponſa duorum. Item Greg. IX. c. 2. eiuſd. tit. Item cap. 1. de frigid. Bernard. & Greg. Et cap. 9. de accuſat. Bern. cap. 8. eodem tit. Greg. Et c. 2. de ſortileg. Bern. tantum. Burchardi librum decretorum Iuo Carnotenſis Epiſcopus ſequitur, paucis additis, & mutatis; quod poterit lector facile vtriuſque libri collatione cognoſcere.

Idem Iuo in epiſt. *74. ad Vuillelm. Abbatem Fiſeanen. monaſter. In collectionibus Burchardi Epiſcopi Vuormatien. ex concilio Meldenſi cap. 5. ita ſcriptum reperitur: Altare ſi motum fuerit, &c. Videu Burch. lib. 3. cap. 11. Iuo lib. 2. tit. 2. cap. 11. panor. & par. 3. c. 13. decreti. Anſel. li. 5. cap. 13. Cæſaraug. lib. 7. cap. 27. Grat. de conſ. diſt. 1. cap. 18. ſi motum.

Sigebertus in chronicis Anno Chriſti MVIII. Burchardus fit Vuormatien. Epiſcopus, qui in ſcripturis ſtudioſus magnum illud canonum volumen edidit, ſcripturarum ſententiis vndique compilatis defloratum, collaborante ſibi in hoc magiſtro ſuo Olberto Abbate viro vndecumque doctiſſimo.

Vide Sigebert. etiam in lib. de viris illuſtribus cap. 144. multis laudibus eum extollentem. & in editionis decretorum Colonien. principio extant eius geſta.

Cenſura. Laudanda eſt Burchardi maxima diligentia in colligendis variis ſententiis ex conciliis, & decretis Pontificum Romanor. & aliis ſcriptis ſanctorum virorum, item ex Imperatorum, & Regum ſanctionibus, aliiſque libris. Laudo etiam eius prudentiam in diſcernendis, & ſeparandis rebus, de quibus agitur: quamuis alius fortaſſe ordo aptior inueniri potuiſſet: tamen hic ipſe ab eo excogitatus non eſt inutilis. In librorum delectu, & in inſcriptione ſingulorum capitum minus certa notari poteſt. Eſt enim Burchardus, vt cæteri, qui poſtea ſcripſerunt, reprehendendus, quod non ex fontibus ipſis, hauſit ſingula, ſed ex riuulis, & ſtagnis aliorum. Vetus liber inſcriptione caret, editi habent hanc: D. Burchardi Vuormatien. Eccleſiæ Epiſcopi decretorum lib. xx. Trittenhemius decretum, aut decreta inſcripſit. Iuo collectiones, Sigebertus canonum volumen appellat. Ioan. Molinæus in præfatione Iuonis decreti auctor eſt, multa in editis Burchardi libris deſiderari, quæ ipſe viderit in veteribus pleniora; ſed ea duodecim libris tantum diuiſa, quorum ſexta pars eſt editus liber. *De eo ſæpe Auctor in libris de emendatione Gratiani, & in vtraque præfatione ad antiquas collect. & ad canones pœnitentiales.*

De Deuſdedit Cardinali preſbytero tituli Apoſtolorum in Eudoxia. Cap. XXVIII.

Hic ad Victorem tertium, Gregorij ſeptimi ſucceſſorem præfationem ſcribit, in quo hæc verba ſunt: Ex variis ſanctorum patrum, & Chriſtianorum Principum auctoritatibus potioribus quibuſque in vnum congeſtis præſens defloraui opuſculum, quadrifaria diſpertitum partitione. Primus liber continet priuilegium auctoritatis Romanæ Eccleſiæ. Et quoniam Eccleſia ſine clero ſuo eſſe non poteſt, nec clerus abſque rebus, quibus temporalibus ſubſiſtat; huic ſubiunxi ſecundum, & tertium de clero, & de rebus eiuſdem Eccleſiæ. Quia vero ſæculi poteſtas Dei Eccleſiam ſibi ſubiugare nititur, libertas ipſius Eccleſiæ, & cleri, & rerum eius tertio, & maxime quarto libro euidenter oſtenditur. Singulas autem deflorationes huic operi inſertas, iuxta ordinem capitulorum minime locaui; quia pene omnes aliæ bina, aliæ plura negotia continent, &c.

Idem in lib. contra inuaſores, & ſimoniacos, & reliquos ſchiſmaticos tempore Vrbani Iunioris: Quatuor itaque ſunt, de quibus, Deo auctore, ſcribere proponimus. Primũ, quod Regi non liceat ſacroſanctis Eccleſiis Epiſcopos conſtituere. Secundum de ſimoniacis, ſchiſmaticis, & eorum ſacerdotio, & ſacrificio, &c. Tertium, quod clerus à ſæcularibus paſci debet, atque honorari, non infamari, vel iudicari, ac perſequi. Quartum, quod ſæculari poteſtati non liceat in Eccleſiam clericos introducere, vel expellere, nec res Eccleſiaſticas regere, vel in ſua iura transferre. *Vtriuſque operis & præfationis meminit Baronius tom. XI. annal. ad annum: MLXXXVII.*

Ex Pontificali in Victore: Victor, qui & Deſiderius, Caſſinenſis B. Benedicti Abbas, ſedit menſ. 4. dies 7. Ad hunc Deuſdedit preſbyter tituli Apoſtolum in Eudoxia, compoſuit, & ordinauit librum canonum.

Cenſura. Duorum librorum, quos Deuſdedit ſcripſit, alterius tantum præfationem legi ad Victorem tertium: alterius duo habeo exempla ex libro veteri Romæ in ſacrario Eccleſiæ B. Petri reperto ſumpta. Vtriuſq; indicem ſupra ſcripſi. Hic non eadem ratione vtitur, qua Burchardus, Iuo, Anſel. & Grat: vt colligat tantum dicta patrum, vel conciliorum, ſed ipſe pluribus vtitur argumentis, & ſua auctoritate patrum confirmat, aliena confutat, & acrius in cauſſa ver-

ſarat, quæ illis temporibus eccleſiam Dei perturbabat, Henrico Imperatore ſua priuilegia concedendi eccleſias, & monaſteria, & Epiſcopos, & Abbates per virgam, aut baculum inſtituendi, ſiue inueſtiendi armis defendente aduerſus Gregorium VII. & ſucceſſores. Multa colligit, ſed non omnia ex fontibus haurit, neque in cauſſa iuſta omnibus certis vtitur auctoritatibus. *Vide Auctorem de eo in vtraque præfatione ad antiquas collectiones, & ad canones pœnitentiales, & in libris de emendat. Gratiani maxime l. priori dial. v.*

De Anſelmo Lucenſi Epiſcopo. Cap. XXIX.

SIgebertus in chronicis: Anno MLXXXVI. Caſſinenſium Abbas Deſiderius, qui & Victor. 162. contra Clementem fit Papa: ſed dyſſenteria diſſolutus, non multo poſt moritur. Anſelmus Lucenſis Epiſcopus Hildebrandi Papæ cooperator indefeſſus apud Mantuam exulans moritur, qui in Hieremiam, & in Pſalmos tractatus edidit, & doctrinam Hildebrandi libro luculento confirmauit: cuius ſanctitas miraculis declarata eſt. *Eadem ſcribit in lib. de viris illuſtribus cap. 162.*

Ioan. Trittenhem. de ſcript. eccleſ. Anſelmus Epiſcopus Lucenſis, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſæcularibus litteris nõ infime doctus, Gregorij VII. Papæ cooperator indefeſſus, & contra Guibertum ei ſubordinatum ab Henrico defenſor egregius, adeo vt omnia eius facta, dicta, vel ſcripta contra Henricum Imp. auctoritate iuris, & ſcripturarum defenderet. Reliquit ingenij magni monumenta clariſſima: In Hieremiam, in Pſalterium. Contra Guibertum Antipapam, & plures epiſtulas ad diuerſos. Claruit ſub Henrico quarto anno Domini M. LXXX.

De collectione Anſelmi credita, quæ appellatur Authentica canonum, ſiue regularum.

Cenſura.

HVius collectionis tres vidi libros: in duobus veteribus titulus libri nullus erat: in exemplo Romano hęc inſcriptio eſt. Incipit authentica, & compendioſa collectio regularum, & ſententiarum ſanctorum patrum, & auctorabilium conciliorum. In libro veteri meo deſideratur lib. XI. de pœnitentiis, in aliis duobus extat; ſed & in illo liber vndecimus eſt, qui aliis duodecimus; liber duodecimus eſt, qui aliis decimustertius. In eodem veteri eſt initio ordo Romanorum Pontificum vſque ad Paſchalem Iuniorem: in exemplo Romano adduntur Paſchalis, Gelaſius, & Calliſtus plene notatis annis, menſibus, & diebus: Honorius, & Innocentius imperfecte ſine diebus. In hac collectione ſunt Vrbani poſterioris, & Paſchalis aliquot conſtitutiones, quas Anſelmus Lucen. videre non potuit, ſi credimus Sigeberto tempus mortis eius notanti ante Vrbani minoris electionem. Sed potuerunt addi ea capita poſt Anſelmi mortem ab aliquo viro ſtudioſo. Et plane magna eſt varietas in numeris capitum ſingulorum librorum: vt ex his tribus libris, quos legi, cognoui. Idemque accidiſſe aliis certus ſum. Et in exemplo Romano multa capita legi, ſumpta ex Panormia Iuonis, alia ex concilio Romano Calliſti poſterioris, item ex aliis libris. Hic mihi collector viſus eſt Burchardi collectionem legiſſe, idque adſcriptum aliquot capitibus legi. Gratianus alicubi videtur huius libri ordinem ſequi. Inſcriptionum incertitudo eſt, quæ in aliis libris Burchardi, Iuonis, & Gratiani; & vt in illis ſine delectu omnes placent cuiuſcumque ſcriptoris ſententiæ. Multa vero ſunt non male allata, quæ in aliis libris non leguntur: vt in noſtra collectione notamus. Initium libri primi idem eſt cum initio libri primi Burchardi, & cum initio partis quintæ Iuonis decretorum. In nouo teſtamento poſt Chriſtum Dominum, &c. ex Anacleto: quibus etiam vtitur Iſidorus, & Rabanus, vt alibi diximus. *Eiuſdem meminit Auctor in vtraque præfatione ſæpe citata, & in lib. priori de emendatione Gratiani dial. v. in principio ait: Anſelmus Lucenſis, ſiue is, cuius collectionem habemus, Vrbani II. tempore ſcripſit, &c. Henric. Caniſius tom. 6. variæ lectionis edidit huius Anſelmi libellos contra * Vuibertum Antipapam Clementem nomine, & breuem quandam canonum collectionem, quæ potius tractatus quidam peculiaris eſt de facultatibus eccleſiæ à ſæcularibus non vſurpandis ex ſcripturarum teſtimoniis, conciliis, Romaniſque Pontificibus. In principio refert teſtimonium Trittenhemij, Xiſti Senen. lib. 4. bibliotheca, & Abbatis Vrſpergenſis eum collaudantium.* † *Vuibar.*

De Iuone Epiſcopo Carnotenſi. Cap. XXX.

AImoinus lib. 5. cap. 49. de geſtis Francorum. Rex Philippus ſexagenarius præſente Ludouico filio anno MCVI. diem clauſit extremum, &c. Conſulti proceres, & potiſſimum dictante venerabili, & ſapientiſſimo Iuone Carnoten. Epiſcopo, vt Aurelianos Rex Ludouicus conueniat, ſuaſerunt.

Sigebertus in chronicis: Anno MLXXVIII. Ab hoc tempore cœpit reflorere in eccleſia

B. Quirini Beluacenſi canonicus ordo primum ab Apoſtolis, poſtea à B. Auguſtino Epiſcopo regulariter inſtitutus ſub magiſtro Iuone, venerabili eiuſdem Eccleſiæ Præpoſito, poſtea Carnotenſiũ Epiſcopo. Anno Chriſti M.XCII. Dominus Iuo ſancti Quintini Beluacenſis Præpoſitus à Papa Vrbano conſecratus fit Carnotenſis Epiſcopus. *In lib. de viris illuſtrib. cap. 168. ait: Iuo Carnotenſis Epiſcopus ſcripſit ad Hugonem Lugdunen. Archiepiſcopum, & Apoſtolicæ Eccleſiæ legatum) epiſtulam non multum prolixam, ſed multum canonicis & catholicis teſtimoniis auctorizatam pro deſidio regni, & ſacerdotij; & pro innſitatis eccleſia Romana decretis. Scripſit & ad diuerſos amicos vtiles valde epiſtulas. Compoſuit etiam inſigne volumen canonum.*

Ioan. Trittenhem. de ſcript. Eccleſ. Iuo Epiſcopus Carnoten. ex Præpoſito S. Quinrini Beluacen. ordinis Canonicorũ regularium Diui Patris Auguſtini, vir in diuinis ſcripturis exercitatus, & canonum ſanctorum patrum, ac generalium conciliorum cautiſſimus Interpres, nec minus ſanctitate, quam ſcientia reuerendus, ordinem ſuum diu collapſum magnifice reformauit. Scripſit poſt Burchardum Vuormatien. Epiſcopum ex canonibus ſanctorum compendioſum decretum, quo ante Gratiani tempora vtebantur Iuriſtæ, quod prænotauit Panormiam libro. Excerptiones Eccleſ. Epiſtularum ad diuerſos lib. 1. Iuo Carnoten. Eccleſiæ Epiſcopus claruit ſub Henrico IV. anno Domini M.XC.

Ex epiſtulis eiuſdem Iuonis conſtat fuiſſe ab Vrbano II. factum Epiſcopum Carnotenſem; Vrbano ſucceſſit Paſchalis II. ſub quo ſcripſit Excerptiones.

Poſt Sigeberti chrõ. incertus. Anno MCXIV. poſt Iuonem, qui vita atque doctrina ſua Carnotenſem Eccleſiã illuſtrauit; quiq; inter cætera opera ſua, illud volumen; quod decreta Iuonis dicunt, vtiliter compilauit; Gaufridus vitæ merito, ac prudentia venerabilis Carnotenſem Eccleſiam rexit.

De Panormia, ſiue Pannormia Iuonis cenſura.

HOc nõmen, Panormia, in veteri libro nõ eſt, in quo etiam tota illa Iuonis præfatio Excerptiones, &c. nulla eſt: ſed hic titulus incipit liber ſacrorum, & mox prima pars continet de fide, &c. Nomen collectionis nuſquam in eo libro eſt. Deſiderantur etiam numeri ſingulorum capitum cuiuſque partis, tituli in ſingulis partibus ſimul ponuntur. Non male in edito libro diſtinguuntur. Sebaſtianus Brant Baſileæ anno MCCCCXCIX. librum Decretorũ, ſiue Panormiam Iuonis Carnotenſis edidit mendoſe: hæc ex Innocentio in Hiſtoriarũ libro addens: Iuo qui Epiſcopus Carnotenſis fuit inter alia laudabilia ingenij ſui opera decreta Apoſtolica abbreuiãdo compilauit, ordinando ſub titulis ea, quæ prius Iſidorus in vnum magnum volumen redegerat, nullum alium habentia ordinem, niſi ſecundum Pontificum Romanorum tempora. Quæ quidem decreta Iuo abbreuiauit, quia ſcribi non poterant ſine magno ſumptu. Ipſa quoque capita diſtinxit, & multas ſanctorum patrum ſententias interſeruit. Hunc autem ſuum librum Pannormiam appellauit, quaſi totius iuſtitiæ, ſiue legis materiam continentem, à pan, quod eſt totum, & nomos lex, ſiue Iuſtitia; ſiue à norma, quæ eſt regula, ſiue fabrorum directorium. Sed quia Iuonis non paruæ quantitatis erat opus; Hugo Catalanus ex eodem abbreuiato libellũ portatilem legitur compoſuiſſe, quæ Summa Decretorum Iuonis intitulatur; & forte præſens eſt libellus. Hæc Sebaſt. Brant.

At Ioan. Molinæus In præfatione de Panormia ſiue ſumma decretorum Iuonis, ita ait: Quilibet ipſi, aliiſque omnibus creditus eſt hactenus Decretũ eſſe Iuonis Carnotenſis; cum interim nihil ſit, quam mendis, ac erroribus ſcatens epitome, eaque meo quidẽ iudicio incerti auctoris; quamuis non deſint, qui Hugonem Catalanum fuiſſe compendiarium ſuſpicentur. Hæc Ioan. Molin: qui numeros capitum ita refert, vt nullam habeat titulorum rationem: quod video etiam Romæ fieri à Gratiani emendatoribus. Ego numeros titulis, & ſingulis capitibus addidi ad decretalium, & digeſtorum, & Cõſtitutionum exemplar. Ioan. Trittenhem. non ſolum hunc librum Panormiam Iuonis appellat, ſed & addit initium Excerptiones, &c. quod initium eſt decretorum Iuonis non ſolum in edito libro, ſed etiam in Iuonis epiſtulis. Idem initium eſt Panor. in libro edito à Sebaſtiano Brãt: ſed vt dixi, in veteri libro ea non ſunt. Gratianum ſuſpicor ex hoc libro plura ſumpſiſſe, quam ex Burchardi, aut Iuonis decretis, quæ decreta vix eum vidiſſe conſtat; at ex hoc libro pleraque eodem ordine ſumpſiſſe apparebit, ſi quis conferat vtrumque diligenter. Illud etiam non facile credo, Panormiam eſſe epitomem decretorum Iuonis, cũ pauca ſint, in quibus inter ſe conueniant, excepta præfatione, quam alienam eſſe ex veteri libro manifeſtum eſt. In Panormiæ fine edita eſt ſynodus Innocentii Iunioris imperfecta, quæ in veteri libro non eſt. De ea dicemus alio loco. *Hæc eadem dicit Auctor dial. libri poſter. de emendat. in princip.*

De Iuonis Decreto Cenſura.

TItulus huius libri verus eſt, qui vtitur initio illis tribus verbis: Excerptiones ec-

ccleſiaſticarum regularum, partim ex epiſtulis Romanorum Pontificum, partim ex geſtis conciliorum catholicorum Epiſcoporũ, partim ex tractatibus patrum orthodoxorum, partim ex inſtitutionibus catholicorum Regum nonnullo labore in vnum corpus adunare curaui. Sic eſt in editis libris, & in veteri libro epiſtularum Iuonis, & in exemplo alio poſt epiſt. 97. ad Paſchalem * Iuonem, & in Panormia Baſilienſi, excepta prima voce Excerptiones, quam agnoſcit Tritenhem. ſolus, pro qua cæteri habent Exceptiones. Apparet Iuonem magna ex parte ſumpſiſſe à Burchar. fere omnia, excepta ſecunda parte, in qua plenius de errore Berengarij tractat, & ſextadecima parte, in qua multa ſunt ex iure ciuili Romanorum, & ex Capitularibus Caroli, & aliorum Imp. ſumpta. Ioan. Molinæus hunc librum edidit Louanij anno MDLXI. cui multorum capitum certiores inſcriptiones debemus, quæ apud Burchar. ſcriptæ fuerant mendoſe: item Gratiani loca margini adſcripta, & ſacrorum librorum numerus. *Vtriuſque operis Panormia, & Decreti, vt Iuonis, meminit Auctor in lib. de emendat. Gratiani, & in præfationibus citatis ad antiquas collectiones, & ad canones pœnitentiales. Epiſtularum liber cum notis, & chronico de Regibus Francorum editus eſt Pariſiis anno MDLXXXV.*

* iuniorē f.

De Hildeberto Cenomanenſi, & poſtea Turonenſi Archiepiſcopo. Cap. XXXI.

HIc Nannetenſi ſynodo præfuit, ab Honorio II. confirmatæ; qui fuit Caliſti iunioris ſucceſſor, Honorio ſucceſſit Innocentius minor.

Henricus Gandauen. poſt Sigiberti chronicon c. 8. his verbis eum laudat: Hildebertus ex Cenomanenſi Epiſcopo Archiepiſcopus Turonenſis, qui claruit tam proſa, quam metro. Scripſit eleganti metro vitam Mariæ Ægyptiacæ. Expoſuit etiam metrice totum miſſæ ordinem. Scripſit etiam diuerſas ad diuerſos epiſtulas verborum venuſtate egregias, ſententias vtiles, & ſententiarum coloribus adornatas.

De eo Tritthemius ita ait: Hildebertus Epiſcopus Cenomanen. & Turonen. poſtmodum Archiepiſcopus, vir in diuinis ſcripturis eruditiſſimus, & in ſæcularibus doctrinis nulli ſuo tempore ſecundus, ingenio acutus, & multum diſertus eloquio. Berengarij Turonen. quondam diſcipulus, ſed perſecutor erroris: qui multas pro eccleſiaſtica libertate perſecutiones, & tribulationes vſque ad carceres ſuſtinuit. Scripſit vtroque ſtylo, metrico videlicet, & proſaico quædam præclara opuſcula, de quibus ad lectionis noſtræ notitiam, ad hunc pauca peruenerunt. Scripſit eleganti metro valde pulchram, & vtilem expoſitionem ſuper toto miſſæ officio; de ſuo exilio, & de miſeria huius vitæ; de ſacramento altaris, epiſtularum ad diuerſos, hymnorum, & orationum diuerſo metro lib. 1. Epitaphium Berengarij verſibus quinquaginta duobus. Claruit ſub Henrico IV. anno MXC. In Ordine Romano eſt opuſculum de ſacrificio miſſæ, & appellatur ibi Hildebertus Honorij ſecundi familiaris. *Extant eius epiſtulæ, & verſus tom. 3. biblioth. patrum. vide de eo Antoninum 3. par. Speculi hiſtorialis tit. 16. cap. 9. p. 1.*

Ex epiſt. 49. al. 48. cuius initium: Plerumque fit, in appendice bibliothecæ, & in veteri libro: Excerptiones autem decretorum, quas in vnum volumen ordinare diſpoſuimus, ad ſuum finem nõdum perductæ ſunt, &c. bonam tamen expleuimus partem, &c.

Ex epiſtula 81. al. 83. quæ in veteri libro non eſt: Excerptiones eccleſiaſticarum regularum &c. vt apud Iuon. ante Panor. & Decretum, & in epiſt. Sed mihi ex Iuone ſumi viſa ſunt hæc. Suſpicari poſſumus huius eſſe Panorm. aut Anſelmi librum, aut Cæſarang. aut Tarraconen. librum eiſdem temporibus ſcriptos. *Hæc epiſtula eadem fere eſt ſaltem per tria prima folia cum Iuonis ad decretum præfatione. Vide de hac re Auctorem priori libro de emendat. Gratiani, dial. 1. de Cæſarang. Tarraconenſique libro dicam ſtatim poſt cap. ſequens.*

De Gregorio presbytero. Cap. XXXII.

GRegorius presbyter ſub Calliſto minore dicitur collectionem feciſſe, Polycarpum inſcriptam. Ea vſi fuerunt Romæ Gratiani emendatores. Breuem librum eſſe indicat, quod raro eius mentionem faciunt, & quod non capitulorum numerus ab eis, ſed titulorum refertur. *Eiuſdem libri meminit Auctor in præfatione ad collectiones antiquas & in lib. poſteriori de emendat. Gratiani dial. xv. Qui eſt in Vaticana bibliotheca xxviij. libros continet, vſque ad Romanum Pontificem prædictum. Hactenus opuſculum D. Antonij Auguſtini; cui pauca diuerſo caractere addidimus.*

De Cæſarauguſtana, & Tarraconenſi canonum collectione. Cap. XXXIII.

CItantur hæ collectiones ſæpiſſime in hac Epitome, explicantur vero in libris de emendat. Grat. Auctor namque dial. v. poſt 3. num. ait primam ad illum miſſam fuiſſe ex monaſterio Carthuſianorum Cæſarauguſtano,

ſtano, quo peruenerat poſt obitum Hieronymi Zuritæ Regij Hiſtorici, litteris, doctrina, ac ſanguinis claritate inſignis: in xv. libros diuiſa eſt, & cum poſt Vrbanum II. reliquorũ Pontificum non meminerit, pro eo tempore ſcripta creditur: & præter conciliorũ, Romanorumq; Pontificum decreta, ſanctorum Patrum teſtimonia continet.

Tarraconenſis, quam alias Populeti nominat Archiepiſcopus, ex inſigni monaſterio Ciſtercienſium monachorum Regio, xii. millibus Tarracone diſtanti, quod vulgo Populeti, ſiue Poblete dicitur, dono data ei fuit, & quia auctoris nomine carebat, hæc ex diœceſi Tarraconenſis, ſicut & illa Cæſarauguſtana ab eo nominatur. quod etiam in Anſelmo, aliiſq; auctoribus ab eo vſitatum inuenimus. Hic liber decreta Gregorij VII. continet, non poſteriorum Pontificũ: indicium non mediocre pro ea ætate conſcriptum eum eſſe paulo ante Cæſarauguſtanum: vt eodem fere tempore hæ duæ collectiones prodierint, & Anſel. & Deuſdedit, & ſimilium. Cum enim eo tempore Henricus IV. Imp. cum Gregorio VII. Victore III. & Vrbano II. & cum Paſchali II. Henricus V. aliiq; Imperatores cum Pontificibus Romanis grauiſſime contenderent de inueſtituris Epiſcoporum, Abbatum, reliquorumq; clericorum, variiſq; modis ecclesiam vexarent; viri pij, & eruditi, qui in eo ſæculo vixere, ad ius eccleſiæ defendendum, ad debitum honorem, & reuerentiam Romanis Pontificibus debitam conſeruandam, in antiquis decretis colligendis maxime elaborarunt, ex eorumque laboribus hæ collectiones emanarunt.

De aliis Collectoribus.
Cap. XXXIV.

HIs addere poſſumus Hadrianum Romanum Pontificem, cuius epiſtula ad Ingelranum Mediomatric. Epiſcopum in hac Epicome ſæpe refertur: quia in ea multorum conciliorum, etiam Græcorum, Romanorumque Pontificum decreta reperiuntur. Quis vero, quantuſque vir hic Pontifex fuerit, ſatis conſtat ex eius geſtis, & epiſtulis, maxime ex vij. generali ſynodo Nicæo. ij. pro veneratione imaginum.

Alios, & antiquiores, & recentiores in ſæpe citatis duabus præfationibus refert Auctor, maxime in illa ad antiquas collectiones: in ea enim inuenies, qui fuerunt Matthæus Blaſtares monachus, Ioannes Zonaras, Alexius Ariſtenus, Theodorus Balſamon, Photius, & ſimiles in hoc tractatu ſæpe relati, quos vt ſatis notos, & parum noſtro inſtituto vtiles, cum in hoc opere numquam ab Auctore citentur, libenter prætermitto.

Solum de Damaſo, Pontificali, Profeſſione fidei Summor. Pontificum, qui ad finem titulorum ab eo adduci ſolent, breuiter dicam, illos duos Romanor. Pontificum hiſtorias conſcripſiſſe. Sed an Damaſus ille fuerit ſanctiſſimus Pontifex, qui anno CCCLXVI. Eccleſiam gubernauit, ſatis dubium eſt. Hoc certum multa ſcitu digna in eo libro inueniri, etſi alia minus certa ſint, fortaſſe temporum iniuriis, hæreticorum malitiæ, aut ſcribarum incuriæ, & imperitiæ tribuenda. Pontificalis auctor eſt Anaſtaſius Bibliothecarius inſignis. Eius opus editum fuit Moguntiæ ante annos x. & & hiſtoriam contexuit vſque ad Nicolaum. Hadriani enim II. & cæterorum ad Alexand. II. vitas ſcripſit Guillelmus, alter S. R. E. Bibliothecarius. Illius verba refert ſæpe Auctor ſub Pontificalis titulo, ſicut & alij collectores: vt Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 11. panor. par. 14. cap. 40. decreti. Cæſarauguſt. collectio lib. 14. cap. 43. Tarracon. lib. 1. cap. 70. Gratian. diſt. 19. Anaſtaſius cap. 9. & alij.

De Profeſſione fidei Roman. Pontificum, hæc ſcribit Auctor lib. priori de emendat. Gratiani dial. xx. ad num. 14. Is liber diurnus Profeſſionis Rom. Pontificum non extat, quod ſciam, hoc titulo: Profeſſionis tamen vidi aliquot exempla, eiuſdem etiam meminit dial. vj. li. poſter. in princip.

Nihil vero de Gratiano dicemus? Nihil ſane, vt de viro omnibus noto, & de quo tum expoſitores, tum Romani emendatores, tum alij eius temporis hiſtorici multa ſcripſere: & quanti illum Auctor noſter fecerit, quantopere eum excuſare, defendere, ac omnibus commendare curauerit, ex duobus libris de eius emendatione clariſſime conſtat. Quo autem tempore floruerit, ſub quibuſque Pontificibus, explicuit dial. ix. poſterio. libri, & in initio operis in additione ad dial. primum. Eius canones, & decretalium epiſtularum ex quatuor antiquis collectionibus, & vltima Gregorij IX. in margine deſignantur, cum cęteros collectores poſt canonum auctores poſuerit.

Habes igitur, ſtudioſe Lector, in hoc opere non modo canones Romanorum Pontificum, vſque ad Innocentium III. & conciliorum, aliorumque ſanctorum, ſub ſuis titulis recte diſpoſitos, verum etiam loca, in quibus alij collectores eos conſtituerunt. Cur tamen Auctor poſt Innocencij III tempora canones non collegerit, cauſſa fortaſſe eſt; quod viderit poſteriores eo Pontifices in ſuis, & aliorum Pontificum canonibus concinnandis, & euulgandis elaboraſſe: vt Honorium III. Gregorium IX. Bonifacium VIII. Clementem V. Ioannem XXII. & ſimiles, quibus libenter ceſſit. Nec difficile eſt, hac arte, & methodo inuenta, hanc collectionem ad noſtra vſque tempora deducere. Sed de his omnibus, quaſi prolegomenis, ſatis.

INDEX XVI. LIBRORVM, & Titulorum, qui in hac Secunda Parte De Rebus continentur.

Liber primus, ſeu XIII. de Eccleſiis, ſacris ædibus, templis, & baſilicis, & de oratoriis, atque altaribus.
XIV. De Monaſteriis, & Xenodochiis, ſiue Hoſpitalibus, & aliis locis piis.
XV. De beneficiis, & de rebus Eccleſiarũ, miniſtrorum, & contractibus.
XVI. De reliquiis ſanctorum, de cruce, de ſacris imaginibus, & de veneratione illis debita.
XVII. De veſtibus, vaſis ſacris, & de aliis ceremoniis Eccleſiaſticis.
XVIII. De verbi diuini prædicatione.
XIX. De oratione, diuinis officiis, & lectione.
XX. De Paſchate, & diebus feſtis.
XXI. De ieiuniis, vigiliis, & litaniis.
XXII. De baptiſmo.
XXIII. De confirmationis ſacramento.
XXIV. De Euchariſtiæ ſacramento, & de miſſæ ſacrificio.
XXV. De Pœnitentiæ ſacramento.
XXVI. De Extrema vnctione, funeribus & ſepulturis.
XXVII. De Sacramento ordinis.
XXVIII. De Matrimonio.

Libri XIII. De Eccleſiis, ſacris ædibus, templis, & baſilicis, & de oratoriis, atque altaribus. Tit. XXX.

1 De Eccleſia Catholica. pag 1. col 1
2 De Eccleſiis, & aliis locis piis ædificandis, & reſtituendis. 2.2
3 Eccleſiæ ad illum Epiſcopum pertinent, in cuius diœceſi ædificantur. 4.1
4 Ne ſacerdos ſacrum faciat in loco non ſacro, & de ceremoniis conſecrationis Eccleſiæ. 5.1
5 Non conſecrabantur aliquando Eccleſiæ iniuſſu Pont. Max. 7.1
6 De conſecratione altaris. ibid.
7 Solius Epiſcopi eſt conſecrare Eccleſias, & altaria. ibid.
8 Ne Epiſcopus conſecret Eccleſias in aliena diœceſi. ibid.
9 Eccleſia conſecrata non conſecretur iterum: ſi autem illius conſecratio ſit dubia, conſecretur. ibid.2
10 Ne pretium vllum accipiatur conſecrationis cauſſa. 8.1
11 Communia de conſecratione Eccleſiæ, vel altaris. ibid.
12 Reuereantur fideles Eccleſiam ſuam. 9.2
13 Solis clericis pateat aditus ad altare; non autem laicis, neque fœminis. 12.1
14 Quibus diebus debeant fideles ad ſuas Eccleſias confluere. 13.1
15 Laici non ingrediantur cum armis in Eccleſiam. mulieres vero poſt partum, vel pollutæ menſtruo ingredi poſſunt; item viri, qui cum vxoribus concubuerunt. ibid.
16 Ne in Eccleſiis ius dicatur. ibid.2
17 De his qui ad Eccleſias confugiunt. 14.1
18 De immunitate Eccleſiarum. 16.2
19 Epiſcopus viſitet Eccleſias ſuæ diœceſis. 17.2
20 De manumiſſis in Eccleſia. ibid.
21 De tertia, vel quarta Eccleſiarum fabricæ conſtituta. 18.2
22 De Eccleſiis, quas Conſtantinus Imperator ædificauit. 19.2
23 De Eccleſiis, & titulis, quos varij Pontifices Romani ædificarunt. 20.2
24 De Matrice Eccleſia, & de Epiſcopio. 22.2
25 De ſecretario, ſiue diaconico. 23.1
26 De ſacrario, ſiue ſanctuario, presbyterio, & gazophylacio. ibid.
27 De cœmeteriis. ibid.2
28 Clerici, qui ſunt in oratoriis, obediant Epiſcopo, & non admittantur ſine conſenſu ipſius. 24.2
29 Communia de Eccleſiis, & altaribus. ibid.
30 De baſilicis hæreticorum. 25.2

Libri XIV. De Monaſteriis, Xenodochiis, ſiue hoſpitalibus, & aliis locis piis. Tit. XXIII.

1 De reuerentia, quæ debetur monaſteriis. 26
2 Ne monaſteria ſine iuſſu Epiſcopi ædificentur. ibid.
3 Ne quiſquam monaſteria ſpoliare, aut eorum immunitatem violare audeat. ibid.
4 De bonis monaſterij, & ne quiſquam ea auferat, aut retineat. 27.1
5 Monaſterio aliqua de bonis Eccleſiæ tribui poſſunt, dummodo ipſa Eccleſia detrimentum non capiat. 28.1
6 De bonorum operum neceſſitate. 29.1
7 De eleemoſyna. ibid.
8 Xenodochiis, ſiue hoſpitalibus & ptochiis ſiue ptochotrophiis, & noſocomiis, & orphanotrophiis, & aliis piis locis. 32.2
9 Conſtituantur litterarum gymnaſia. 34.2
10 De quarta pauperum. 35.1
11 Epiſcopi, & presbyteri, & alij clerici pauperes alant. ibid 2
12 Eccleſia pauperes alat. ibid.

13 Epiſcopi, & alij clerici defendant pauperes. 36. 2
14 Ciues alant pauperes, & præter cæteros Rex. 37. 2
15 Nemo pauperes opprimat. ibid.
16 Nemo res pauperibus relictas ſurripere audeat. 39. 2
17 Res Eccleſiæ in vſus pauperum alienari poſſunt. 40. 1
18 De redemptione captiuorum. ibid.
19 De expoſitis. ibid.2
20 De hoſpitibus excipiendis. 41.1
21 De collegiis, ſiue ſeminariis. ibid.2
22 De fratriis, ſiue confratriis. 42.1
23 Communia de pauperibus. ibid.2

Libri XV. De beneficiis, & de rebus Eccleſiarum, & miniſtrorum, & de contractibus. Tit. XLIX.

1 SOluantur ſtipendia his, qui Eccleſiis inſeruiunt. 43. 1
2 Conſtituatur congrua portio presbyteris, quibus Eccleſiæ parochiales curæ ſunt. ibid.2
3 Beneficia conferantur dignis. 44. 1
4 Ne clerici plura habeant beneficia. 45. 1
5 Clerici reſideant in Eccleſiis ſuis. ibid.2
6 De iure patronatus: & ne laici, quantumuis patroni, iniuſſu Epiſcopi beneficia conferant. 48.2
7 Ne laici beneficia conferant, aut ea clerici ab ipſis accipiant. 50.1
8 Pater & filius non poſſunt eſſe canonici, aut clerici eiuſdem eccleſiæ. ibid.2
9 De ſimonia in beneficiis. ibid.
10 Ne clerici ſucceſſores ſibi conſtituant in beneficiis, neq. ea dentur, antequam vacent. 51.1
11 Ne eccleſiis presbyteri conductitij præficiantur. ibid.2
12 Vt beneficia integra ſine diuiſione conferantur. ibid.
13 Conferantur beneficia intra breue tēpus. 52.1
14 Communia de beneficiis. 53.1
15 De dote Eccleſiæ, & de cenſibus. 54.1
16 De decimis, & primitiis. 55.2
17 Decimæ immunes ſunt, & liberæ ab omni vectigali. 58.2
18 Decimæ ex eo quod quiſque ſua arte quærerebat, olim ſoluebantur. 59.1
19 Ne laici decimas, aut primitias ſuas, aut alienas ſibi retineant. ibid.2
20 Monachi decimas prædiorū dent eccleſiis. ib.
21 De oblationibus. ibid.2
22 De his qui defunctorū oblationes retinēt. 61.2
23 De oblationibus hæreticorum, & quorundam aliorum, quæ recipi non debent. 62.1
24 Quonam pacto diuidantur, quæ offeruntur à laicis. ibid.2
25 De ſeruis, & libertis eccleſiæ. ibid.
26 Res eccleſiæ ſint in poteſtate Epiſcopi, & presbyterorum, illaſque ſecundum canonum ſtatuta diſpenſent. 63.1
27 De diuiſione rerum eccleſiaſticarum in tres, vel quatuor partes. ibid 2
28 De conſeruandis rebus eccleſiæ. ibid.
29 Conſtituantur Oeconomi ex clero, qui res eccleſiarum adminiſtrent. 65.1
30 Laici res eccleſiaſticas non adminiſtrent, neq. eas vſurpent. ibid.
31 De alienatione rerum eccleſiaſticarum. ibid.
32 Ne reges res eccleſiaſticas auferant; aut priuati homines ab ipſis eas impetrare audeant. 68. 2
33 De his, qui res eccleſiæ ſurripiunt, aut occultāt, aut quouis modo ſibi vindicant. 69.2
34 Nemo ſurripiat bona Epiſcopi defuncti: & bona eccleſiæ viduatæ ſeruētur ſucceſſori. 76.1
35 De pactis. ibid.2
36 De donationibus. 77. 1
37 De induciis. 77. 2
38 De præſcriptionibus. 79.2
39 De precariis. 81.1
40 De locato, & conducto. 82.1
41 De iure emphyteutico. ibid.
42 De emptione, & venditione. ibid.2
43 De rerum permutatione. 85.1
44 Communia de rebus eccleſiæ. ibid. 2
45 De teſtamentis, Epiſcopi, presbyteri, & alii clerici res eccleſiæ relinquant eccleſiæ: ſuū autē patrimoniū relinquant, cui velint. 86.1
46 Qui non poſſunt condere teſtamenta. 89.1
47 Ne clerici ſucceſſores ſibi conſtituant in beneficiis. ibid. 2
48 Teſtatoris voluntas ab heredibus illico adimplenda.
49 Communia de teſtamentis. 90.2

Libri XVI. De reliquiis ſanctorum; de cruce, de ſacris imaginibus, & de veneratione illis debita. Tit. XXIII.

1 SAncti Deo preces adhibent pro nobis. 91.1
2 De reliquiis ſanctorum, & de earum veneratione. 95.1
3 Ne templa ædificentur, neue altaria erigantur ſine reliquiis ſanctorum. 99.2
4 De ſepulchris, & cœmeteriis ſanctorum, & de honore habito eiſdem. 100.1
5 De miraculis quorumdam ſanctorum. 101.2
6 De Sanctorum ſolemnitatibus. 102.1
7 De luminibus, quæ in ſepulchris ſanctorum collocari ſolent. 103.2
8 De perigrinis, qui ad reliquias venerandas ſanctorum proficiſcuntur. ibid.
9 De hiſtoriis martyrum, & de diligentia, quæ in illorum rebus geſtis ſcribendis olim fuit adhibita. 104.2
10 De quibuſdam martyribus. 105.1
11 De baſilicis martyrum, & aliorum ſanctorum. 106.1
12 Nemo hæreticorum martyres veneretur. 108
13 Communia de martyribus, & aliis ſanctis. ibid.
14 De cruce, & de veneratione, quę ipſi debetur. 108. 2
15 De vtilitate, quæ percipitur ex vſu imaginum. 111.2

16 De miraculis ex vſu imaginum. 116.1
17 De veneratione imaginum. 120.1
18 Qualis veneratio ſit imaginibus adhibenda. 128.2
19 Ex his, qui hæreſis Iconoclaſtarum auctores fuerunt, aut illi in primis fauerunt. 136.1
20 Anathemata contra Iconomachos 136.1.137.2
21 Decreta contra Iconomachos. 138.2
22 Argumenta Iconomachorum, & confutatio ipſorum. ibid.2
23 Communia de imaginibus. 140.2

Libri XVII. De veſtibus, vaſis ſacris, & de aliis ceremoniis Eccleſiaſticis. Tit. XIII.

1 NE quiſquam, præter eos, qui ſacris initiati ſunt, vaſa, aut pallas ſacras tangere audeat. 143.1
2 De munditie, quæ debetur vaſis, & pallis ſacris, & de modo quo abluendæ ſunt. 144.5
3 Corpora mortuorum olim pallis, aut ſacris veſtibus non tegebantur. ibid.2
4 Epiſcopi vaſa Eccleſiæ conſeruent, & ne illa alienare audeant. 145.2
5 Nemo vaſa, aut veſtes ſacras ad ſuum vſum domeſticum transferat, aut vendat. 145.2
6 Corporale ſit lineum. 146.2
7 De veſtibus, & inſignibus propriis ſacerdotum, & aliorum miniſtrorum, & de vaſis, quæ illis in ordinatione conferunt, ibid.2
8 De pallio. 148.2
9 De luminibus. 150.1
10 De campanis, & cymbalis. 151.1
11 De aqua benedicta. ibid.
12 Dyptichis ſacris. 151.2
11 Communia de vaſis, & aliis ornamentis Eccleſiæ. 152.2

Libri XVIII. De verbi Dei prædicatione. Tit. XX.

1 DE Doctrina, & vita miniſtrorum verbi Dei. 153.1
2 Quas res auditoribus in concionibus proponi oporteat, & de modo quem tenere debet, qui concionatur. 156.2
3 Concionatores ex ſcriptis ſanctorum patrum depromant conciones. 159.1
4 Quo modo ſint explicandæ diuinæ litteræ. ibid.2
5 Quibus diebus ſint habendæ conciones. 160
6 De effectu prædicationis verbi Dei. ibid.2
7 Epiſcopi, cum diœceſes viſitant, doceant ſubditos, & reuocent eos à vitiis. ibid.
8 Munus Epiſcopi eſt docere clericos, & reliquum populum. 161
9 Prædicantem Epiſcopum cuſtodiant diaconi. ibid.
10 Preſbyteri, vel diaconi doceant populũ. ibid.
11 Preſbyter non doceat populum præſente Epiſcopo. ibid.2
12 Nemo prædicet ſine licentia Epiſcopi diœceſani. ibid.
13 Conſtituantur in eccleſiis cathedralibus, & in conuentualibus viri docti, & graues, qui concionentur. ibid.
14 Conſtituantur magiſtri ſumptibus Eccleſiarum, qui gratis doceant. 162.2
15 Laici non concionentur. ibid.
16 Hæretici non permittantur habere conciones. 163.1
17 Preſbyteri, & diaconi lapſi non concionentur. ibid.2
18 Omnes poſſunt intereſſe concionibus, etiam infideles. 164.1
19 Populus amet ſuum doctorem, & obtemperet illius præceptis. ibid.
20 Communia de verbi Dei prædicatione. 165.2

Libri XIX. De oratione, de diuinis officiis, & lectione. Tit. XXV.

1 DE neceſſitate orationis. 166.1
De maxima orationis virtute, & in primis de ea, quæ à ſacerdotibus adhibetur. 167.1
3 Oratio multorum, & in primis totius Eccleſiæ plurimum valet apud Deum. 168.1
4 De aſſiduitate orationis. ibid.2
5 De attentione, & reuerentia, quam poſtulat oratio. 170.1
6 De loco, & tempore, aliiſque cæremoniis ad preces fundendas. ibid.2
7 Oratio coniungatur cum Eleemoſyna, & cum aliis optimis exercitationibus. 171.1
8 De precibus pro Regibus adhibendis, & pro populo. ibid.2
9 De iis, qui non communicant in oratione cum populo. 172.2
10 Non licet orare cum hæreticis, neque cum excommunicatis. ibid.
11 De genuflexione. 173.1
12 Ne Chriſtiani cum orant tempore paſchali, & diebus dominicis, genua flectant. ibid.2
13 De diuinis officiis, & in primis de horis canonicis. 174.1
14 Seruetur idem ordo ab omnibus in celebratione diuinorum officiorum. 178.1
15 Preſbyteri, & alij clerici accedant ad preces matutinas, & veſpertinas. 179.1
16 De officio Romano. ibid.
17 De pſalmis, & cantu Eccleſiaſtico. ibid.2
18 De ſymbolo Apoſtolorum, & de oratione dominica. 180.2
19 De hymnis. 182.1
20 De hymno Triſagio. 183.1
21 De verſu, cuius initium eſt, Gloria Patri, &c. ibid.2
22 De lectione. 184.1
23 De libris ſacris, & de vtilitate ipſorum. ibid.2
24 De libris quos recipit, vel reiicit Eccleſia. 187.1
25 De traditionibus. 189.2

Libri XX. de Paſchate, & diebus feſtis. Tit. XX.

1 PAſcha celebretur eodem die ab omnibus. pag.191.col.1.
2 Paſcha celebretur die dominico. 192.2
3 De modo, quem tenebant antiqui in diuulgando Paſchate. ibid.
4 Diuerſi dies, in quibus incidit Paſcha. 193.2
5 Ne quiſquam paſcha celebret cum Iudæis, neque alias ferias agat; aut illorum, aut Gentilium. 144.1
6 De perceptione Euchariſtiæ in paſchate. 195.1
7 De cereo paſchali. ibid.
8 Ne chriſtiani, cum orant tempore paſchali, & diebus dominicis, ſe proſternant. ibid.
9 Baptiſmus tantum in Paſchate, & Pentecoſte conferatur. ibid.
10 Virgines conſecrentur in Epiphania, in albis Paſchalibus, & in Apoſtolorum natalitiis. ibid.
11 Communia de Paſchate. ibid.
12 De dignitate diei dominici, & de reuerentia quæ ipſi debetur. 196.2
13 Ne quiſquam die dominico ieiunet. 197.2
14 Sæculares die dominico, & aliis feſtis diebus interſint ſacro. 198.2
15 Varia de die dominico. ibid.2
16 De variis ſolemnitatibus. 199
17 Quibus feſtis diebus debeant chriſtiani ad ſuas eccleſias confluere. 200.1
18 Ne chriſtiani diebus feſtis ad ludos confluāt, aut rebus turpibus operam dent. ibid.
19 Ne chriſtiani diebus feſtis rebus ſeruilibus operam dent, aut in iudiciis verſentur. 201.2
20 Communia de diebus feſtis. 204.2

Libri XXI. De ieiuniis, vigiliis, & litaniis. Tit. XXIX.

1 DE laudibus ieiunij. 205.1
2 De obſeruandis ieiuniis. ibid.2
3 De effectu ieiunij. ibid.
4 De hora, qua olim chriſtiani capiebant cibum maxime tempore ieiunij. 206
5 Ieiunium coniungant chriſtiani cum eleemoſyna, & cum exercitatione omnium virtutum. 207.1
6 Ægroti non obſtringantur lege ieiunii. ibid.
7 De numero dierum, quibus conſtat quadrageſima. 208.1
8 Quadrageſima eſt veluti decima anni, quam chriſtiani offerunt Deo. ibid.
9 Quadrageſima ieiunetur integra. ibid.2
10 Tempore quadrageſimę ciues non degant in villis, ſed in vrbibus, & oppidis. 209.1
11 De perceptione Euchariſtiæ tempore quadrageſimæ. ibid.2
12 Tempore quadrageſimæ non fiebat olim quotidie ſacrum apud Græcos, more noſtro. 209.2
13 Tempore quadrageſimę ſanctorum ſolemnitates olim non celebrabantur. 210.1
14 Tempore quadrageſimæ ceſſent iudicia, & negotia; quantum fieri poſſit. ibid.
15 De chriſmate, & ablutione pedum, & reconciliatione pœnitentum in cœna Domini. ibid.2
16 De cibis, aliiſque rebus prohibitis in quadrageſima. 211.1
17 Ne Iudæi die cœnæ Domini, neque aliis tribus, qui proxime ſequuntur, in publicum prodeant. ibid.2
18 Communia de quadrageſima. ibid.
19 De ieiunio quatuor temporum, & aliorum dierum. 212.1
20 De ieiuniis monachorum. 213.1
21 Ne quiſquam die dominico ieiunet. ibid.2
22 Contrariæ ſententiæ Græcorum, & Latinorum de ieiunio ſabbati. ibid.
23 Quibus diebus oporteat chriſtianos à carnibus abſtinere. 214.1
24 De cibis olim prohibitis. 215.1
25 Ne quiſquam carnium cibos, aut vinum hæreticorum more deteſtetur. 216.1
26 De Agape, & de iis, qui faciunt Agapas. ibid.
27 Communia de ieiunio. ibid.2
28 De vigiliis. 217.1
29 De litaniis. 218.1

Libri XXII. De baptiſmo. Tit. XXXII.

1 DE catechizandis catechumenis. 220.1
2 De iis, qui catechumenos docent. 221.1
3 De catechumenis, qui in peccata inciderunt ibid.2
4 De præparatione, quam poſtulat baptiſmus. 222.1
5 Varia de catechumenis. ibid.2
6 Sacerdotes habeant cognita ea, quæ pertinent ad baptiſmi ſuſceptionem. 123.2
7 Diſcant chriſtiani myſterium baptiſmatis. ibid.
8 Nemo baptizetur inuitus. 224.1
9 De abrenuntiatione, quæ fit in baptiſmo. ibi.
10 De materia baptiſmi. 225.1
11 De forma baptiſmi. ibid.2
12 De miniſtro baptiſmi. 226.2
13 De effectu baptiſmi. 128.2
14 Baptiſmus non tollit digamiam. 231.1
15 De baptiſmo infantium, & de eius neceſſitate. 232.1
16 De immerſione, & de immerſionum numero 233.1
17 De variis ceremoniis, quæ in baptiſmo obſeruari ſolent. ibid.2
18 De loco, in quo baptiſmus eſt ſuſcipiendus. 235.1
19 De diebus ad ſuſcipiendum baptiſmum

conſtitutis. 236.1
20 Non denegetur baptiſmus his, qui ſunt in periculo mortis, etiam extra tempora ſtatuta. 238.2
21 De voluntate ad ſuſcipiendum baptiſmum. 240.2
22 De ſuſceptoribus. 241.t
23 De cognatione, quæ oritur ex baptiſmo. ibid. 2
24 Baptizentur hi, qui ignorant ſe baptizatos eſſe. 243.t
25 Ne pecunia accipiatur baptizandi cauſſa. ibid. 2
26 Nemo audeat eos, qui baptizati ſunt rebaptizare; neque quiſquam ſe tebaptizari permittat. 244.t.
27 De pœna illorum, qui bis ſuſcipiunt baptiſmum. 24.1
28 De pœnis, quibus afficiuntur ij, qui apud hæreticos baptiſmum ſuſcipiunt, aut filios hæreticis deferunt baptizandos. ibidem.
29 Hæretici ſine forma eccleſiæ baptizati, ſi ad eccleſiam veniunt, iterum baptizentur. ibidem.
30 Hæretici rite baptizati per manus impoſitionem, aut per fidei profeſſionem ſuſcipiuntur ab eccleſia. ibid.
31 Baptizatos apud hæreticos, qui formam eccleſiæ ſeruant, non rebaptizentur. ibid.
32 Communia de baptiſmo. t47.1.

Libri XXIII. de Confirmationis ſacramento. Tit. XIV.

1 De chriſmate ex oleo, & balſamo. 248 r
2 Epiſcopi eſt conficere chriſma, non autem preſbyteri. 249.1
3 Per ſingulos annos benedicendum chriſma 249.2
4 Petant presbyteri ab Epiſcopis chriſma. 250
5 Cuſtodiatur chriſma diligenter. ibid. 2
6 De miniſtro confirmationis. ibid. 2
7 De effectu confirmationis. 251.2
8 Ab hæreticis baptizati per conformationem recipiuntur ab eccleſia. 252.2
9 De diebus ad ſuſcipiendum hoc ſacramentum conſtitutis. 253.1
10 Non eſt ſuſcipiendum bis hoc ſacramentum. ibidem.
11 De patribus ſpiritualibus. ibid.
12 De cognatione, quæ oritur ex hoc ſactamento. ibid. 2.
13 Ne pecunia accipiatur chriſmatis aut confirmationis cauſſa. 253.2
14 Communia de confirmatione. 254.2

Libri XXIV. Partis prioris de Euchariſtia vt ſacramento. Tit. XVI.

1 De materia, & forma Euchariſtiæ. 255.1
2 Corpus Chriſti reuera eſt in Euchariſtia, & de effectu, quem in ſumente producit. 257.2
3 De miniſtris, qui conficiunt, vel tribuunt euchariſtiam. 258.1
4 Ab hæreticis non ſumàtur euchariſtia. ibidem.
5 Energumeni poſſunt ſumere euchariſtiam, ſed non miniſtrare. 259.1
6 De cultu, & veneratione maxima, quæ debetur euchariſtiæ, & miſſæ ſacrificio. ibidem 2
7 De frequenti perceptione euchariſtiæ. 260.2
8 De percipienda euchariſtia in cœna Domini, vel in paſchate. 262 2
9 Quonam pacto ſe debeant comparare chriſtiani ad perceptionem euchariſtiæ. ibidem.
10 Non denegetur euchariſtia leproſis, & aliis infirmis. 265.1
11 Euchariſtia non denegetur illis, quibus mors impendet. ibid.
12 Quibus de cauſſis prohibeantur clerici, aut laici à perceptione euchariſtiæ. 268.1
13 De communione laica. 269.2
14 De peregrina communione. 270.2
15 De iis, qui acceptam euchariſtiam non conſumunt. 171.2
16 Communia de euchariſtia. 271.2

Libri XXIV. Partis poſterioris de ſacrificio miſſæ. Tit. XXII.

1 De miniſtris, qui offerunt ſacrificium, & de his, qui non poſſunt offerre. 272.1
2 Quem ordinem ſeruare debeant ſacerdotes in miſſæ celebratione. 273.1
3 Miſſæ ſacrificium celebretur à ieiunis. ibidem.
4 De precibus, & ceremoniis, quas in miſſæ ſacrificio variæ ſynodi, & Pontifices maximi ſeruare iuſſerunt. 774 1
5 De rebus, quas licet, aut non licet in altari offerri. 277
6 De oblationibus. 277.2
7 Nullus ſacerdos ſacrificium faciat in loco non conſecrato. 777.2
8 Miſſæ ſacrificium olim non fiebat ante horam tertiam. 278
9 Quibus diebus olim ſacerdotes non faciebant ſacrum. 278
10 Sacerdos non faciat ſacrum ſolus. 278.2
11 De cultu, & veneratione maxima, quæ debetur miſſæ ſacrificio. 279
12 De veſtibus ſactis, vaſis, corporali, pallis, pallio, & inſignibus propriis ſacerdotum, aliorumque miniſtrorum reuerentiandis mundanis, & conſeruandis. 279
13 De miſſis priuatis. ibid. 2.
14 Mulieres non accedant ad altare, neque ſacerdotum ſint adminiſtræ. ibid. 2

15 Diebus dominicis omnes interſint miſſæ à principio ad finem vſque. 180.1
16 De loco laicorum in miſſis. ibid.2
17 Ne quis audiat miſſam presbyteri concubinarij. ibid.
18 De miſſa Catechumenorum. 281.1.
19 De miſſis defunctorum, & pro quibus poſſit ſacrificium offerri, & pro quibus non. ibid.
20 De ſacerdote, qui ſe abſtinet à perceptione euchariſtiæ, tum facit ſacrum: item de miniſteis, & aliis, qui interſunt ſacrificio, & non communicant. 282.2
21 Num ſacerdos, qui pœnitentiam accepit, poſſit poſt actam pœnitentiam facere ſacrum. 283.1
22 Presbyteri, qui faciunt ſacrum apud ſanctimoniales, ſtatim diſcedant. ibid.
23 Communia de ſacrifirio miſſæ. ibid.

Libri XXV. De pœnitentiæ ſacramento. Tit. XXVI.

1 Laus pœnitentiæ. 285.1
2 De contritione. ibid.
3 De confeſſione. 287.1
4 De ſatisfactione. 291.1
5 De effectu pœnitentiæ. ibid.2
6 De poteſtate ſacerdotis, & abſolutione 292.1
7 De indulgentiis. 293.1
8 De recipiendis peccatoribus, qui pœnitentiam agere volunt. 294.2
9 Non admittitur pœnitentia illius, qui in peccato perſeuerat. 297.1
10 Tempus, & modus pœnitentiæ plerumque conſtituitur arbitrio ſacerdotis. 299.1
11 De modo imponendi pœnitentiam. 300.2
12 Pœnitentia non ſuſcipiatur ab hæretico ſacerdote. 303.2
13 De pœnitentia publica. ibid.
14 Presbyter non poteſt reconciliare pœnitentem iniuſſu Epiſcopi. 304.1
15 Non ordinentur, qui publicam pœnitentiam egerunt. ibid.
16 Ne pœnitentes matrimonium contrahant. ibid.2
17 De pœnitentibus, qui è viuis excedunt. 305.1
18 Qui morbo oppreſſus obmutuit, pœnitentiam accipere poteſt, ſi ſignificationem dedit ſuæ voluntatis. 306.2
19 Varia de pœnitentibus ægrotis. ibid.
20 De his, qui poſt pœnitentiam, ad priſtinos mores redeunt. 307.2
21 De ſacerdote, qui pœnitentiam accepit. 308.2
22 Presbyteris, & diaconis, qui peccatunt, non imponatur manus. 310.2
23 De templis, & presbyteris olim ad ſuſcipiendos pœnitentes conſtitutis. 311.
24 Pœnitentiæ quædam clericis, & monachis propriæ conſtitutæ. ibid.
25 Variæ pœnitentiæ. 313.
26 Communia de pœnitentia. 314.2

Libri XXVI. De extrema vnctione, Funeribus, & Sepulturis. Tit. XV.

1 De extrema vnctione. 318.
2 De lugendis mortuis moderate. 319.
3 De precibus pro mortuis adhibendis. ibid.2
4 Pro quibus mortuis poſſit miſſæ ſacrificium offerri, & pro quibus non poſſit. 320.2
5 Non oblationes defunctorum detineantur à laicis. ibid.
6 De pœnitentibus, qui ex hac vita migrarunt. ibidem.
7 Cum moritur Epiſcopus, veniat Epiſcopus vicinus ad mandandum tumulo illius corpus, ibid.
8 Ne quiſquam bona Epiſcopi defuncti ſurripere audeat. 321
9 De iis, qui cibos offerunt mortuis. ibid.
10 Non ſepeliebantur olim corpora defunctorum in eccleſia. ibid.
11 Ne corpora mortuorum pallis, aut veſtibus ſacris tegantur. 322
12 Quibus de cauſſis priuetur quis ſepultura eccleſiaſtica. 323
13 De pœna illius, qui ſepulchrum violat. 323
14 Ne pecunia accipiatur ſepulturæ cauſſa tanquam pretium. 324
15 Communia de funeribus, & ſepulturis. 325.2

Libri XXVII. De Sacramento Ordinis. Tit. XLII.

1 De miniſtro ſacramenti Ordinis. 32.1
2 Epiſcopus non ordinet in aliena diœceſi. 327.1
3 Ne Epiſcopus ordinet alienum clericum, ſine licentia Epiſcopi, ad quem pertinet. ibid.
4 Epiſcopus ſeruet canonum ſtatuta in conferendis ordinibus. ibid.2
5 Ne laicus ſtatim Epiſcopus, aut presbyter ordinetur, ſed prius ordines inferiores ſuſcipiat. ibid.2
6 De temporibus ordinationum. 328.2
7 De ceremoniis, quæ in ordinatione presbyteri, & reliquorum clericorum obſeruari ſolent. 330.2
8 Ordinentur clerici multis præſentibus, non tamen interſint catechumeni. ibid.2
9 Qua ætate clerici poſſint ſacris initiari. 331.1
10 De illicitis ordinationibus. ibid.2
11 Quales debeant eſſe, qui ordinantur, & ne quiſquam ſine examine ordinetur. 332.1
12 De neophytis non ordinandis. 336.2
13 De digamis non ordinandis. 337.1
14 Ne digamus clericus ordinetur, licet poſt digamiam fuerit baptizatus. 339.2
15 De publice pœnitentibus non ordinandis. ibid.
16 De hæreticis ad fidem conuerſis non ordinan-

dis exceptis Novatianis, & aliis quibuſdam. 342.1
17 De homicidis non ordinandis. ibid.
18 De incontinentibus non ordinandis. ibid.2
19 De filiis preſbyterorum, & de aliis ex illicito concubitu natis non ordinandis. 343.1
20 De non ordinandis hominibus imperitis. 344.
21 De his, quibus aliquod membrum deeſt non ordinandis. ibid.2
22 De his, qui rebaptizati ſunt, aut ab hæreticis baptizati, non ordinandis, exceptis infantibus. 345.1
23 De militibus, & curialibus non ordinandis. ib.
24 De energumenis non ordinandis. 346.2
25 De iis, qui morbo oppreſſi baptizantur, non ordinandis. ibid.
26 De ſeruis non ordinandis. ibid.
27 De libertis non ordinandis ſine conſenſu pattoni. 348.1
28 De quibuſdam non ordinandis propter varia crimina, aut propter alias cauſſas. ibid.2
29 Qui baptizati, aut nati ſunt in prouinciis remotis non facile ordinentur. 349.1
30 Non ordinentur, qui vxores habent, niſi caſtitatem ſe ſeruare promiſerint. ibid. 2
31 Ne quiſquam per ſimoniam conferat, aut ſuſcipiat ordines, & de ordinatis à ſimoniacis. ibid.
32 De his, qui magnis ſceleribus obſtricti ordines ſuſceperunt. 352.1
33 Prohibeantur à miniſterio ſacrorum ordinum, qui poſt ipſos ordines ſuſceptos grauia crimina commiſerunt. 353.2
34 Nemo ſuſcipiat bis eundem ordinem. ibid 2
35 De ordinatis ab excommunicatis, vel depoſitis. 54.1
36 De ordinatis ab hæreticis, & ſchiſmaticis. ibid.2.
37 De quibuſdam, qui ordines ſuſcipere non prohibentur. ibid.
38 Monachi aſcendere poſſunt ad ſacros ordines ſi Epiſcopus, & Abbas conſenſum præbeant. 355.1
39 De rebus, quæ promittere debent, qui ordinantur. ibid.
40 De tonſura. ibid.
41 Ne quiſquam, qui vxorem habet, ſacris initietur, niſi ipſe, & vxor, promiſerint caſtitatem. ibidem. 2
42 Communia de ordinandis. ibid.

Libri XXVIII. De matrimonio.
Tit. XXXVII.

1 NE quiſquam matrimonium damnare audeat. 357.1
2 De ſponſalibus. ibid.2
3 Mulieres non nubant ſine conſenſu parentum, vel aliorum, in quorum ſunt poteſtate. ibid.
4 Non ſufficit cõſenſus parentis in matrimonio filii, ſed neceſſarius eſt contrahentis conſenſus. 358.1
5 De ceremoniis, quæ in matrimonio obſeruari ſolent, & in primis de benedictione. ibid.2
6 Ne pecunia accipiatur benedictionis nuptialis cauſſa. 360.1
7 Quibus temporibus nuptias celebrati non liceat. ibid.
8 De fide, & amore mutuo viri, & vxoris. ibid.2
9 Quibus temporibus viris conſulitur ab vxoribus abſtinere. ibid.2
10 Ne fidelis matrimonium contrahat cum infideli. 361.2
11 Non poſſunt contrahere matrimonium, qui voto caſtitatis ſe adſtrinxerunt. ibid.
12 Ne pœnitẽtes matrimoniũ contrahant. 164.2
13 Ne matrimonium contrahatur inter conſanguineos, & affines. ibid.
14 Ne quiſquam commatrem ducat vxorem. 371.1
15 Ne clerici, qui ſacris ſunt initiati, vxores ducant. ibid.
16 Ne qui vxorem habet, ſacris initietur, niſi ipſe, & vxor promiſerint caſtitatem. ibid.
17 Ne preſbyteri, aut diaconi, aut ſubdiaconi vxor mortuo viro nubat. ibid.2
18 Preſbyteri, & alii, qui ſacris ſunt initiati, abſtineant ab vxoribus: ſi non abſtinent, puniantur. 372.1
19 Ne vxor Epiſcopi, vel preſbyteri dormiat in lecto, aut in cubiculo viri. ibid.2
20 Ne preſbyter, diaconus, aut ſubdiaconus interſint ludis, qui fiunt in nuptiis. ibid.
21 Adulter non poteſt ducere vxorem eam, cum qua, viuente viro, concubuit. 373.1
22 Ob quæ crimina priuetur quis ſpe coniugij. ibid.2
23 Clerici, qui non ſunt ſacris ordinibus initiati, vxorem ducere poſſunt. 374.2
24 Ne clericus viduam, aut meretricem ducat vxorem. ibid.
25 De coniugio ſeruorum, & libertorum. 375.1
26 Ne vir vxorem dimittere audeat, excepta fornicationis cauſſa. ibid.
27 Vir dum vxor viuit, non poteſt alteram ducere, neque vxor alteri viro nubere. 377.1
28 Nemini licet duas vxores eodem tempore habere. 379.1
29 De coniugibus, qui ad religionem ſe conferunt. ibid.
30 De ſecundis nuptiis, & ne quiſquam eas damnet. 380.1
31 Ne digami ordinentur clerici, licet poſt digamiam fuerint baptizati. ibid.2
32 Clericus digamus tantum poteſt aſcendere ad ordinem ſubdiaconatus. ibid.
33 De matrimonio Clandeſtino. 381.1
34 De concubinis, & de his, qui concubinas habent. 382.1
35 De adulteris, & raptoribus feminarum. ibid.2
36 De teſtibus, & aliis probationibus in cauſſa matrimoniali. ibid.
37 Communia de matrimonio. 383.1

Finis Indicis. Tomi Secundi.

ANTONII AVGVSTINI ARCHIEP. TARRACONEN.

Iuris Pontificij veteris Epitomes.

PARS SECVNDA DE REBVS.

I. *In hac Parte agitur de Eccleſiis, & Monaſteriis, & Xenodochiis, & aliis locis piis.*

II. *Item de rebus eorum, qualia ſunt beneficia, prædia, & domus, ac fructus, & prouentus tam ipſorum locorum, quam miniſtrorum.*

III. *Sed & de reliquiis, & ſacris imaginibus, ac vaſis, & de omni cultu diuino: de verbi Dei prædicatione, de diuinis Officiis, de Paſchate, & de diebus feſtis, & diebus ieiuniorum, & de aliis huiuſmodi.*

IV. *Poſtremo agitur de ſeptem Sacramentis.*

LIBER XIII.

De Eccleſiis, ſacris Ædibus, Templis, Baſilicis, & de Oratoriis, atque Altaribus.

De Eccleſia Catholica. Tit. I.

CAP. I.

CREDIMVS in vnum Deum &c. Et vnam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. *Symb C. P. refert Chalced. ſyn ante canones, & actio. 2. & actio. 5. & ſynodus V. C. P. actio. 6. & VI. ſyno. C. P. actio. 17. & Martin. in conc. Later. ſecret. 4.*

CAP. II.

De ſũma Trin. c. 1. Greg. ix. & in 4. collect. Vna eſt fidelium vniuerſalis Eccleſia, extra quam nullus omnino ſaluatur. In qua idem ipſe ſacerdos, & ſacrificium Ieſus Chriſtus, &c. *Innocen. iij. in concil. gener. Lateranen. cap. 1. prope finem.*

CAP. III.

De ſũma Trin. c. 2. Greg. ix. & in 4. collect. Vnitatem huiuſmodi, non veram, & propriam, ſed quaſi collectiuam, & ſimilitudinariam (*Abbas Ioachim*) eſſe fatetur, quemadmodum dicuntur multi homines vnus populus, & multi fideles vna Eccleſia, iuxta illud, *Act. 4.* Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna, &c. *1. Cor. 12.* Omnes vnum corpus ſumus in Chriſto, &c. & quod Ieſus Chriſtus de fide- *Ioan. 17.* libus dixit in Euangelio. Volo Pater, vt ſint vnum in nobis, ſicut & nos vnum ſumus, vt ſint conſummati in vnum. Non enim ait, vt fideles Chriſti ſint vnum, id eſt, vna quædam res, quæ communis ſit omnibus: ſed tantum ſint vnum, id eſt, vna Eccleſia propter Catholicæ Fidei vnitatem, & tandem vnum regnum propter vnionem indiſſolubilis caritatis, &c. Cum ergo Veritas pro fidelibus ſuis ad Patrem orat: Volo, inquiens, vt ipſi ſint *Ioan. 17.* vnum in nobis; ſicut & nos vnum ſumus: hoc nomen vnum pro fidelibus quidem accipitur, vt intelligatur vnio caritatis in gratia: pro perſonis vero diuinis, vt attendatur identitatis in natura vnitas, quemadmodum Veritas alibi ait: Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæ- *Matth. 5.* leſtis perfectus eſt, &c. *Innoc. iij. in concil. Later. cap. 2.*

CAP. IV.

Similis eſt ſtatus omnis Eccleſiæ magnæ naui, quæ per vndoſum pelagus diuerſis locis, & regionibus viros portat, ad vnam potentis regni vrbem properare cupientes, &c. *Clemens epiſt. 1. ad Iacob. fratrem Domini, poſt princ. Anaclet. in epiſt. 1. in princ. Iuo par. 3. cap. 1. decret.*

CAP. V.

Scimus, ſicut & à Patribus accepimus, Chriſtum eſſe caput, cuius & membra ſumus. Ipſe namque eſt ſponſus, & Eccleſia ſponſa: cuius *Epheſ. 5.* filii nos ſumus, &c. & ſicut ei (*Chriſto*) ſua coniuncta eſt ſponſa, id eſt, Eccleſia, ſic Epiſcopis iunguntur Eccleſiæ, vnicuique pro portione ſua, &c. *Euariſt epiſt. 2. in princ. Celeſtin. epiſt. ad Neſtor. in fi in conc Epheſ to. 1. c. 17. Burch. lib. 1. c. 76. Iuo p. 5 c. 182. decr.*

CAP. VI.

Eccleſia Dei ſine macula, & ruga debet
Cant. 6. exiſtere, & ideo non oportet eam à quibuſdam conculcari: quia ſcriptum eſt: Vna eſt colum-
Exod. 33 ba mea, perfecta mea. Hinc iterum Dominus ad Moſem: Eſt locus penes me & ſtabis ſuper petram. Quis eſt locus, qui non ſit Domini, cum cuncta in ipſo, per quem creata ſunt, continentur? Eſt tamen locus apud Deum, videlicet ſanctæ Eccleſiæ vnitas, in qua ſupra petram ſtatur, dum confeſſionis ſoliditas, humiliter tenetur, &c. *Fabian. epiſt. 3. ad H.larium epiſcop. ad med.*

CAP. VII.

Quaſi in arcæ modum, quatuor mundi conſtructa lateribus, atque imputribilium lignorum compage, & bitumine caritatis adſtricta eſt Eccleſia: vt nullius aduerſitate ſpiritus, nullius venientis extrinſecus tumore fluctus perturbetur. *Felix epiſt. 1. in princ.*

CAP. VIII.

Omnes Eccleſiæ, vbicumque tandem fuerint ad vnum Chriſti thalamum referuntur. *Cæleſtin. in epiſt. ad cler. & popul. C.P. princ. to. 1. conc. Epheſ. c. 18.*

CAP. IX.

Vt pax & concordia ſit, atque vnanimitas in populo Chriſtiano: quia vnum Deum Patrem habemus in cœlis, & vnam matrem Eccleſiam, vnam fidem, vnum baptiſma, &c. *Magunt. ſub Carolo. c. 5. Magunt. ſub Raba. cap. 4.*

CAP. X.

Quia vnus eſt pater noſter, & magiſter, & Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vna mater ſancta Eccleſia, inſtanter, & vigilanter ab omnibus certandum eſt, quamquam diuerſorum donorum modis curratur: qualiter vna ad ſanctam, & ſupernam Hieruſalem matrem noſtram tendamus: quo ſine fine cum Domino viuere mereamur, *Aquiſgranen. cap. 114. in fine.*

CAP. XI.

Vniuerſalis ſancta Dei Eccleſia vnum corpus manifeſte eſſe credatur, eiuſq; caput Chriſtus, Apoſtolicis oraculis approbamus. Vnde
1. Cor. 12. d. Paulus: Vos autem eſtis corpus Chriſti, &
Rom. 12 b membra de membro. Itemque: Sicut enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto. Item:
Coloſ. 2 d Cuius caput Chriſtus, ex quo totum corpus per nexus, & coniunctiones, ſubminiſtratum creſcit in templum ſanctum in Domino. *Pariſ. ſub Ludouico, & Lothar. lib. 1. c. 2. Capitul. lib. 5. c. 166.*

CAP. XII.

Eccleſia Græcum nomen eſt, quod in Latinum vertitur conuocatio: propter quod omnes ad ſe vocat. Catholica, id eſt, vniuerſalis, ideo dicitur, quia per vniuerſum mundum eſt conſtituta: vel quoniam Catholica, hoc eſt generalis in eadem doctrina eſt ad inſtructionem. *Iſidor. in 7. lib. Etymolog. c. 1. de officijs Eccleſiaſt. c. 1. Iuo. par 3. c. 3. decr.*

De eccleſijs, & alijs locis pijs ædificandis, & reſtituendis.

Tit. II.

CAP. I.

NEmo ædificet, aut conſtituat monaſte- *18. q. 2. quidam.*
tium, vel oratoriam domum ſine volun- *10.*
tate Epiſcopi vrbis. *Chalced. c. 4. Iuo. lib. 3. tit. 16. cap. 1. panorm. & par. 7. cap. 1. decr. Anſel. lib. 5. c. 54.*

CAP. II.

Nemo monachus, clericus, laicus oratorias domos ædificet, quæ non habeant neceſſaria. *Nicæn. ij. c. 17.*

CAP. III.

Sunt quædam pia loca, vt fertur, in diuerſis regionibus inuenta, quæ ita impia ſolitudine, & ſacerdotibus deſtituta, nulloque debito, ibidem* renouante exiſtunt officio: vt cum
ſint pro ſola Dei laude conſtituta, diuino at- ** reſo-*
teſtante oraculo: Domus mea domus oratio- *nante f. Mat. 21.*
nis eſt: nunc autem, vt aliæ domus vilitate ſæcularium hominum ſordere inueniuntur. Itaque ſi proprio iure eccleſiæ ſunt ſubiecta, Epiſcopus ibidem ſine intermiſſione presbyteros cum ſufficiente ſuæ vtilitatis ope conſtituat. Et ſi ſæcularium hominum iure ſunt conſtituta, ab Epiſcopo illius diœceſeos admoneantur, & ſi admoniti presbyteros infra trium menſium ſpatium ibidem neglexerint conſtituere, & curam exinde habens Epiſcopus, abſque neglectu Principi ſuggerat, quatenus eius emendetur ſententia. *Eugen. ij. & Leo. iv. in ſynodo Rom. cap. 24.*

CAP. IV.

Eccleſia, & quælibet pia loca deſtructa iacentia, &c. proprio diſpendio reſtaurentur: non ſufficiente vero neceſſario, à populo plebis auxilientur, qualiter Dei domus honorificæ videantur exiſtere, (*Leo*) & ne ruinis obruta, in Dei laudibus perſeueret *Eugen. ij. & Leo iv. in ead. ſyn. c. 25.*

CAP. V.

Eccleſias per congrua, & vtilia facite loca,
quas diuinis precibus ſacrare oportet, & in *26. q. 7. c.*
ſingulis ſacerdotes, diuinis orationibus Deo *28. & de conſ. d. 1.*
dicatos poni. *Clem. epiſt. 2. ante fin. Cæſar. lib. 4. c. 46.* *c. 12.*

CAP. VI.

Boni Principis, ac Regis eſt, eccleſias con- *Diſt. 96.*
tritas, atque ſciſſas reſtaurare, nouas ædifica- *c. vlt.*
re, & Dei ſacerdotes honorare, atque tueri. *Marcell. epiſt. 2. poſt princ. Anſel. lib. 6. c. 187.*

CAP. VIII.

Scripſiſti, quod feruore fidei, quo polles, & amore ſanctæ plebis, vel reparaueris eccleſias Dei, vel nouas quaſque conſtruxeris, ſed in bis clericos, quos conſtituas, non habere, &c. *Innoc. epiſt. 4. in princip. ad Felicem Epiſcop.*

CAP.

CAP. VIII.

Facite ergo & domum, vbi & ipſe patei veſter (*Bonif. c. us*) debeat habitare: & eccleſias, vbi debeatis orare vt Deus vobis indulgeat peccata veſtra, & donet vobis vitam perpetuam. *Greg. iij. epiſt. 5. in fin. populo Thuring.*

CAP. IX.

Thuringis, & Germaniæ populo eà, quæ ad animæ reſpiciunt vtilitatem, & ſalutem, ſcribere non omiſimus, inter alia, vt conſtruant epiſcopia, & eccleſias condant, iniungentes. *Greg. ij. epiſt. 7. ad Bonif. Epiſcopum, in fine.*

CAP. X.

De cenſu eccleſiarum, id eſt, ſolidum de caſata ſuſcipe, &c. dum ex eo poteris eleemoſinam tribuere, &c. & opus perficere ſacrarum eccleſiarum, iuxta canonum inſtituta. *Zachar. epiſt. 5. ad Bonif ante finem.*

CAP. XI.

Hoc nobis iuſtum, & rationabile viſum eſt, vt ſi Eccleſia ciuitatis eius, cui præeſt Epiſcopus, ita eſt idonea, vt ipſa nullius indigeat, quidquid parochijs fuerit derelictum, clericis, qui in ipſis parochiis deſeruiunt, vel reparationibus eccleſiarum rationabiliter diſpenſetur. Si vero Epiſcopum multas expenſas, & minorem ſubſtantiam habere conſtiterit; parochiis, quibus largior fuerit collata ſubſtantia, hoc tantum quod clericis, vel architectis rationabiliter ſufficiat, reſeruetur, &c. *Concil. Carpentr.*

CAP. XII.

*oblationibus. f.

De * obligationibus, vel agris, quos dominus noſter Rex eccleſiæ ſuo munere conferre dignatus eſt, &c. definimus, vt in reparationibus eccleſiarum, alimoniis ſacerdotum, &c. quidquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur, & clerici ad adiutorium eccleſiaſtici operis conſtringantur, &c. *Aurel. c. 5. al 7.*

CAP. XIII.

In Epiſcopi eſt arbitrio, quid de oblationibus baſilicis ciuitatum collatis in reparatione baſilicæ, aut obſeruantium ibi ſubſtantiæ deputetur, &c. *Aurel. iij. c. 5.*

CAP. XIV.

Si qui ex ſeruis fiſcalibus fortaſſe eccleſias conſtruxerint, eaſq; de ſua paupertate dotauerint, has procuret Epiſcopus prece ſua auctoritate Regia confirmari. *Toletan. iij. c. 15.*

CAP. XV.

Multi fidelium in honorem Chriſti, & Martyrum in parochiis Epiſcoporum baſilicas conſtruunt, oblationes ſanctas tribuunt, &c. inde labentium baſilicarum ruinæ non reparantur, quia auaritia ſacerdotali omnia auferuntur. [Conſtitutum eſt à præſenti concilio,
16. q. 1. c. 60.
Epiſcopos ita diœceſes ſuas regere, vt nihil ex earum iure præſumant auferre, ſed iuxta priorum auctoritatem conciliorum, tam de oblationibus, quam de decimis, &c. tertiam conſequantur. Quod ſi amplius quippiam ab eis præſumptum extiterit, per concilium reſtauretur appellantibus ipſis conditoribus, aut propinquis eorum, &c. *Tolet. iv. c. 32. Raban. c. 32. de pœnit. Burch. lib. 3. c. 203. Iuo par. 3. c. 255. decr.*

CAP. XVI.

Omnes presbyteri, qui virtutem habuerint; Epiſcopo ſuo placitum * fiant, vt reparare eccleſias ſibi commiſſas intendant. Quod ſi facere diſtulerint, ab Epiſcopo ſuo diſtricti, eccleſias ſibi creditas, vt ratio permittit, digne reparent. Eccleſiæ tamen, quæ mundiales res nullas habent, ſolicitudine, intentione, & diſpoſitione Epiſcopali, vt ratio permiſerit, habeant reparationem. *Emeriten. c. 16. in fine.*

*faciant. f.

CAP. XVII.

Si quis beneficium de rebus eccleſiæ habet, ad tecta eiuſdem eccleſiæ reſtauranda, vel ad ipſas eccleſias ædificandas omnino adiuuet. *Arelat. ſub Carolo. c. 25.*

CAP. XVIII.

De reſtauratione tectorum nobis neceſſitas incumbit indicare, quia non tantum domos monaſteriorum, ſed & ipſæ eccleſiæ propter tectorum inopiam ruinas minantur. *Turon. ſub Carolo c. 46.*

CAP. XIX.

Quicumque beneficium eccleſiaſticum habent, ad tecta eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas eccleſias emendandas omnino adiuuent, & nonam, & * decimam reddant. *Maguntc. c. 42. Capit. lib. 5. c. 92. & lib. 7. c. 32. in addit. Burch. lib. 3. c. 30. Iuo par. 3. c. 35 decr.*

De eccleſ. ædif. c. 1. Greg. ix. c. 4 e. tt. in t. coll. lect.

* noua

CAP. XX.

Per beatum Petrum Apoſtolorum Principem in occidentis, per beatum vero Ioannem Apoſtolum, & Euangeliſtam in orientis, id eſt, in Aſiæ partibus, per beatum etiam Paulum in tota generaliter mundi latitudine fundata, & ex oblationibus fidelium conſtat ditata, atque honorata (*Eccleſia.*) Qualiter autem ceteri coapoſtoli illorum in regionibus ſibi à Chriſto Domino ad prædicandum commiſſis eccleſiam Chriſti fundauerint, & fidelium donis conſtare fecerint: geſta illorum euidenter teſtantur, &c. *Aquen. ſiue Aquiſgr. ſub Pipino lib. 1. c. 12.*

CAP. XXI.

Chriſtiana religio exemplum ſumens ex antiqua Patrum traditione, domos in honorem Dei ædificat, ac dedicat, & altaria erigit, eiſq; oleum ſuperfundit, ac ſacroſancto chriſmate perungit ea, & de factis, dictiſq; Iacob melodiam Chriſto canit, & à fidelibus * oblationibus & vota, & pretioſarum, diuerſarumq; rerum, ad decorem, & honorem diuini cultus ſacerdotum, ceterorumque miniſtrorum Chriſti vſus, pauperumq; receptionem, ac recreationem ſuſcipit donaria, &c. Sicut verbis eiuſdem Patriarchæ Iacob aperte demonſtratur, cuncta Deo dicata templa, & terribilia ſunt, & Dei habitacula, & vere domus Dei ſunt,

*oblationes; f.

Gen. 28.

&portæ cæli,&c.*Ibid.cap.*24.

CAP. XXII.

Qui ſartatecta eccleſiæ reſtaurare debent,& hoc negligunt,&c.ab eccleſiaſtica communione ſeparentur.*Melden.*c.62.

CAP. XXIII

Vt Eccleſiæ ſarciantur, vel reſtaurentur in ædificiis ab iis, qui earum rebus vtuntur, aut ab vnoquoque tale ex earum familia præbeatur adiutorium, per quod, ſi fieri poteſt, reædificentur. Indignum eſt enim, iuxta hiſtoriam Domino per Prophetam reprobante, nos
Agg.1.a. in domibus laqueatis habitare, & domos Dei eſſe deſertas.*Tullen.p.*2.c.11.

CAP. XXIV.

21.q.1.c.4. Statutum eſt, vt ædificia laicorum, quæ eccleſiis adiuncta ſunt, auferantur: & [nulla in atrio eccleſiæ ponantur, niſi tantum preſbyterorum. *Salegunſt. c.* 12. *poſt Burch. decr. Iuo par.*15.c.178.*decr.*

CAP. XXV.

Loca, quæ Deo dicata ſunt, aut monaſteria ſunt, maneant perpetuo monaſteria, nec poſſint vltra ſæcularium fieri habitacula. *Troslea. cap 3.ex Capitula.lib.*1.*c.*31.*Chalced.c.*24.

CAP. XXVI.

Ab illo etenim tempore (*Conſtantini Imp.*)
12.q.1.c.15. futuram. & deinceps viri religioſiſſimi non ſolum poſſeſſiones, & prædia, quæ poſſederant, ſed etiam ſemetipſos Domino conſecrarunt, ædificantes baſilicas in ſuis fundis, in honore ſanctorum martyrum per ciuitates, ac monaſteria innumera, in quibus cœtus Domino ſeruientium conueniret,&c. *N. de primitiua Eccleſ. ante Nicæn. conc. Burch.lib.*3.c.4.*Iuo par.*3.*c.*6.*decr. Cæſar.lib.*7.*c.*58.

Eccleſiæ ad illum Epiſcopum pertinent, in cuius diœceſi ædificantur. Tit. III.

CAP. I.

NEC etiam conſtituat (*Epiſcopus*) preſbyteros, aut quemlibet alium clericum in Eccleſiis, quæ ſibi ſubiectæ non ſunt præter voluntatem Epiſcopi cui illa eccleſia commiſſa eſt. Sed neque quiſquam presbyterorum, vel diaconorum, qui ſacris officiis dediti ſunt, vltro, ac per ſe eccleſias ingrediens ſacrum aliquod operetur, in quibus ab initio ſortem minime conſecutus eſt. Illicitum enim eſt hoc, & omnimodis à canonicis præceptionibus alienum. Quiſquis ergo poſt hanc definitionem noſtram viſus fuerit faciens aliquid horum, quæ nunc interdicta ſunt, ſeparetur aliquo tempore,&c. Similiter & presbyter ille, vel diaconus ſegregatus ſit, donec ab aliena recedat eccleſia. Quod ſi & ſegregationem contempſerit, omnimodis deponatur,& ab omni honore ſacrato deijciatur. *Syn. viij. C. P. ſub Hadr. y.c.*23 *vel* 21.

CAP. II.

16.q.5.c.3.Later. Indicauit nobis (*Ioannes Epiſcopus*) quod quidam Exuperantius Epiſcopus auſu temerario in diœceſi ipſius oratorium conſtruxerit, idq; ſine præcepti auctoritate contra morem præſumpſerit dedicare, miſſaſque illic publicas celebrare non metuit: quam rem cum ſumma te celeritate, ac diſtrictione conuenit emendare: nec vlterius tale aliquid attentare permittas. *Gregor. lib. iij. regiſt. ep:* 19.*Ioan.Subdiac.Anſel.lib.*5.c.29.*vel* 27.

CAP. III.

Si oratorium ædificare volueritis, abſque licentia Epiſcopi non faciatis: iuſtitia ſua in omnibus ſeruata, &c. *Alex. iij. in epiſt. ad G. Prior.& fratres.poſt Lateran. conc.p* 27.c.5.

CAP. IV.

Si quis Epiſcoporum in alienæ ciuitatis *16.q.5.c.1.*
territorio Eccleſiam ædificare diſponit, vel pro fundi ſui negotio, aut eccleſiaſtica vtilitate, vel pro quacumque ſua opportunitate, permiſſa licentia ædificandi, quia prohibere hoc nefas eſt, non præſumat dedicationem, quæ illi omnimode reſeruatur, in cuius territorio eccleſia aſſurgit, reſeruata vero ædificatori Epiſcopo hac gratia, vt quos deſiderat clericos in re ſua videre, ipſos ordinet is, in cuius ciuitatis territorio eſt: vel ſi ordinati iam ſunt, ipſos habere acquieſcat, & omnis eccleſiæ ipſius gubernatio ad eum, in cuius ciuitatis territorio eccleſia ſurrexerit, pertinebit. Quod ſi etiam ſæcularium quicumque ædificauerit eccleſiam, & alium, magis quam eum, in cuius territorio ædificat, inuitandum putauerit, tam ipſe, cui contra conſtitutionem, ac diſciplinam gratificare vult, quam omnes Epiſcopi, qui ad huiuſmodi dedicationem inuitantur, à conuentu abſtinebunt, ſi quis exceſſerit, in reatum deuocabitur, ordinemq; recognoſcat canonicum.*Arauſ.c.*10.*Anſel.lib.*5.c.9.

CAP. V.

Ne presbyter territorii alicuius ſine conſcientia ſui Epiſcopi in alterius ciuitatis territorio præſumat baſilicis, aut oratoriis inſeruire, niſi forte Epiſcopus ſuus illum concedat Epiſcopo illi, in cuius territorio habitare diſpoſuit, in quo ſi exceſſum fuerit, Epiſcopus, cuius presbyter non fuerit, fratri ſuo nouerit culpabilem ſe factum, qui clericum iuri ſuo illicita facientem, ſciens ab ſcandali admiſſione non reuocauit.*Epau.*c.c.5.

CAP. VI.

Omnes baſilicæ, quæ per diuerſa loca *16.q.7.c.10.*
conſtructæ ſunt, vel quotidie conſtruuntur, ſecundum priorum canonum regulam, in eius Epiſcopi territorio, in cuius poſitæ ſunt poteſtate conſiſtant. *Aurel.c.*19. *vel* 17. *Colon. c.* 4. *Burch. lib.*3.*c.*8.*Iuo.par.*3.*c.*10.*decr.Anſel.lib.*5.*c.*10.*in Rom:*

CAP. VII.

Eccleſiæ, quæ fuerunt in hæreſi Ariana, nunc autem ſunt catholicæ, ad eos Epiſcopos cum ſuis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipſæ, in quibus eccleſiæ ipſæ funda-

tæ

tæ ſunt, pertinere videntur. *Tolet. iij.c. 9.*

CAP. VIII.

16.q.3.c.3. 16.q.c. poſſeſſio. & 2. Sicut diœceſim alienam tricennalis poſſeſſio tollit, ita territorij conuentum non adimit: ideoq. baſilicæ, quæ nouæ conditæ fuerint, ad eum Epiſcopum pertinebunt, cuius conuentus eſſe conſtiterit. *Tolet. iv. c. 34. Burch. lib. 3. c. 147. Iuo. lib. 2. tit. 6. c. 5. panor. & par. 3. c. 212. dec. Anſel. lib. 5. c. 27.*

Nullus Sacerdos ſacra faciat in loco non conſecrato, & de cærimonijs conſecrationis eccleſiæ. Tit. IV.

CAP. I.

VT ſuper memorias martyrum miſſæ celebrentur. *Felix, & lxx. Epiſcopi in ſyn. ep. 2. ante fi.*

CAP. II.

De conſ. d. 1. c. 14. Nullus presbyter miſſas celebrare præſumat, niſi in ſacratis ab Epiſcopo locis, qui ſui particeps de cetero voluerit eſſe ſacerdotii. *Synod. Rom cclxviij. Epiſcoporum ſub Silueſtro in epilogo, in fi. Capit. lib. 6. c. 198. Anſel. lib. 7. c. 125. Tarrac. lib. 3. cap. 85.*

CAP. III.

16.q.7.c. 28. & de conſ. d. 1. c. 12. Eccleſias per congrua, & vtilia facite loca, quas diuinis precibus ſacrare oportet; & in ſingulis ſacerdotes diuinis orationibus Deo dicatos poni: quos ab omnibus venerari oportet, & non à quoquam grauari. *Clem. ep. 2. ante fi. Cæſar. lib. 4. c. 46.*

CAP. IV.

De conſ. d. 1. hic ergo. c. 13. In aliis locis ſacrificare, & miſſas celebrare non licet, niſi in his, in quibus Epiſcopus proprius iuſſerit, aut ab Epiſcopo regulariter ordinato, tenente videlicet ciuitatem, conſecratus fuerit: aliter enim non ſunt hæc agenda, nec rite celebranda, docente nos nouo, & veteri Teſtamento. Hæc Apoſtoli à Domino acceperunt, & nobis tradiderunt, &c. *Clem. ep. 3. ante fi. Burch. lib. 3. c. 59. Iuo par. 3. cap. 62. dec.*

CAP. V.

Deo ſacrificantes perfecte non debent vexari, ſed portari, conſolari, atque ab hominibus venerari. Ipſi autem quando Domino ſacrificant, non ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeant, vt Domino perfecte in ſacratis Deo locis ſacrificare probentur. Ait namque *Deut. 12. b.* auctoritas legis diuinæ: Vide, ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris, ſed in loco, quem elegit Dominus Deus tuus, &c. *Anacl. ep. 1. in med. Burch. lib. 3. c. 71. Iuo par. 2. c. 67. decr.*

CAP. VI.

De conſe. c. 1. c. 3. De Eccleſiarum conſecratione, & de miſſarum celebrationibus non alicubi, quam in ſacratis Domino locis, abſque magna neceſsitate, fieri debere, licet omnibus, quibus ſunt nota noui, ac veteris teſtamenti præcepta, &c. *Felix. iv. ep. 1. c. 1. Burch. lib. 3. c. 57. Iuo lib. 2. tit. 4. c. 6. panor. & par. 3. cap. 60. decr.*

CAP. VII.

Iudæi ergo loca, in quibus Domino ſacrificabant, diuinis habebant ſupplicationibus conſecrata: nec in alijs, quam in Deo dicatis locis, munera Domino offerebant. *ead. c. 2.* Si enim Iudæi, qui vmbræ legis deſeruiebant, hæc faciebant: multo magis, quibus veritas patefacta eſt, &c. tēpla Domino ædificate, & prout melius poſſumus, ornate, eaque diuinis precibus, & ſanctis vnctionibus ſuis cum altaribus, & vaſis, veſtibus quoque, & reliquis ad diuinū cultum explendum vtenſilibus, deuote, & ſolemniter ſacrare; *De conſe. d. 1. ſicut. c. 10.* & non in alijs locis, quam in Domino ſacratis ab Epiſcopis, & non à Chorepiſcopis, qui ſæpe prohibiti ſunt, niſi ſumma exigente neceſſitate, miſſas celebrare, nec ſacrificia offerre Domino debemus: & hoc ſi ſumma neceſſitas agere compulerit, non in domibus, quia in ſacris canonibus ſacrificia in domibus offerri prohibita ſunt: ſed in tabernaculis diuinis precibus à Pontificibus dicatis, & in menſis Domino ſacratis, & ſacra vnctione à Pontificibus delibutis, pro ſumma neceſſitate, & non pro libitu cuiuſquam, &, pigritia agatur. Satius ergo eſt, miſſam non cantare, aut non audire: quam in illis locis, vbi fieri non oportet, niſi pro ſumma contingat neceſſitate: quoniam neceſſitas non habet legem. *Deut. 12. b. Exod. 20. d.* Vnde ſcriptum eſt: Vide ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris, ſed in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, &c. *De conſe. d. 1. c. 10.* Et [ſicut non alii, quam ſacrati Domino ſacerdotes debent miſſas cantare, nec ſacrificia ſuper altare offerre: ſic nec in aliis, quam in præfatis Domino ſacratis locis miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licebit. [Si autem, vt legitur in cōcilio Laodicenſi, c. xxvi. *Ead d. c. 1. p. alt.* quod hi, qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati, tam in Eccleſiis, quam in domibus exorcizare non poſſunt: multo magis maioris gradus miniſteria, niſi ab Epiſcopis, qui ad eos gradus ſunt ſacrati, quibus fungi debent, officia agi, vel ſacrificia offerri licet. Quod autem oblationes in domibus offerri non debent: in eodem concilio c. lviii prohibitum habetur. Non oportet in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis, & presbyteris. [Solemnitates vero dedicationum eccleſiarum, & ſacerdotum *Ead. d. c. 15. & 16.* per ſingulos annos ſunt celebrandæ: ipſo Domino exempla dante, qui ad feſtum dedicationis templi, omnibus id faciendo dans formam, cum reliquis populis eandem feſtiuitatem celebraturus venit. Sicut ſcriptum eſt: Facta ſunt encænia in Hieroſolymis, & hyems *Ioā. 10. e.* erat, & ambulabat Ieſus in templo in porticu Salomonis. Quod autem octo dierum ſint encænia celebranda, peracta dedicatione templi, in libro Regum reperies. *3. Reg. 8. e.* *Felix. iv. epiſt. 1. cap. 1. Capit. lib. 7. cap. 431. Burch. lib. 3. cap. 58. Iuo par. 2. cap. 76. & par. 3. cap. 24. & 61. decr. & lib. 2. tit. 2. cap. 1. & 2. panor. An-*

ſel. lib. 5. *cap.* 22. *& lib.* 7. *cap.* 127. *Terrac. lib* 3. *cap.*86. *&* 93.

CAP. VIII.

De conſ. d. 1. *c.* 23. De fabrica verò cuiuſlibet Eccleſiæ, ſi diruta fuerit, inſtauranda, & ſi in eo loco conſecrationis ſolemnitas debeat iterari, in quo ſanctuaria non fuerint, nihil iudicamus officere, ſi per eam minimè aqua *benedicta iactetur: quia conſecrationem cuiuſlibet Eccleſiæ, in qua Spiritus ſanctiara non ponitur, celebritatem tantùm ſcimus eſſe Miſſarum, & ideo ſi qua ſanctorum Baſilica à fundamentis etiam fuerit innouata, ſine aliqua dubitatione cum in ea Miſſarum fuerit celebrata ſolemnitas, totius ſanctificatio conſecrationis implebitur. Si vero ſanctuaria, quæ hab. bat, abla a ſunt, rurſus eorum depoſitione, & Miſſarum ſolemnitate reuerentiam ſanctificationis accipiet. *Vigil. epiſt.* 1n.c.4. *Burch. lib.* 3. *cap.* 62. *Iuo lib.* 2.*tit.* 2. *c.* 5. *Panor. & par.* 3. *cap.*25. *decr. Anſel. lib.* 5. *cap.* 91. *in addit.*

*exorcizata.

CAP. IX.

De conſ. Eccl. vel alt. c. 8 *& pud Greg.* 9. *& in* 4. *col. c.* Cum parietes Eccleſiæ in ſua integritate permanſerint, & tabula altaris mota, vel enormiter læſa non fuerit, ob * caſum prædictum nec Eccleſia, nec altare debet denuo conſecrari. *Innocent.* iij. *Archiepiſ Biſunt.*

* cauſas prædictas

CAP. X.

De conſecra. Eccl. c. 2. *ap. Greg. ix. & in* 3. *col. c.* 2. *de dedic. eccle.* In diœceſi tua iam Dominicis diebus, quàm priuatis tibi Eccleſiis dedicationes impendere licet. *Innocent.* iij. *Epiſc.* * *Tornacen.*

* Compoſtellano

CAP. XI.

Vt in domibus non fiant oblationes ab Epiſcopis, vel presbyteris. *Laod. cap.* 57. *G.* 58. *L. Aquiſgr. ca.* 84. *Felix.* iiii. *ep.* 1. *ca.* 1.

CAP. XII.

Quiſquis presbyter inconſulto Epiſcopo agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipſe honori ſuo contrarius exiſtit. *Carth.* 2. *ca.* 9.

CAP. XIII.

De Conſ. d. 1. *c.* 33 *clericos.* Deponatur clericus, qui ſine licentia Epiſcopi intra domum in oratoria domo ſacrificat, vel baptizat. *Trull. ca.* 31.

CAP. XIV.

In quibus locis, & quo apparatu Miſſarum ſolemnia exceptis Baſilicis celebrari debeant, & vtrum celebrari debeant, quia in Concilio Laodiceno ita ſcribitur, quod non oporteat in domibus oblationes celebrari ab Epiſcopis, vel à presbyteris *Cabilon. ſub Carolo ca.* 49. *vid. Laodic. c.* 58. *Capitul. lib* 7. *ca.* 51. *in addit.*

CAP. XV.

Si quis presbyterorum abhinc, excepto quãdo in itinere pergitur, & locus Baſilicæ procul eſt, & id in Altaribus ab Epiſcopo conſecratis fieri neceſſitas compellit, ne populus Dei ſine miſſarum celebratione, & corporis, & ſanguinis Domini perceptione maneat Miſſarum celebrationes in huiuſmodi locis illicitis, (*domibus & hortis*) poſt tot, tantaſque prohibitiones facere attentauerit, dignum eſt, vt gradus ſui periculum incurrat, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib.* 1. *ca.* 47.

CAP. XVI.

Non ſicut ſe habet quorundam reprehendenda, & emendanda conſuetudo, propter ædiculas, quas ſibi ad votum ſuum conſtruunt, ibique Deo ſacrificium offerri poſſe, & debere contendunt, templa per ſacerdotum miniſterium nomini diuino dicata, penitus ſunt negligenda, ac relinquenda, præſertim cum Dominus dicat in lege: Ad locum, quem elegerit Dominus Deus de cunctis tribubus veſtris, vt ponat nomen ſuum ibi, & habitet in eo venietis, &c. Et in ſacris canonibus, Concilio ſcilicet Laodiceni, eſt inſtitutum, quod non oporteat in domibus oblationes ab Epiſcopis, & presbyteris fieri. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib.* 2. *ca.* 11. *in fine. Laod. ca.* 58. *Deut* 12.

CAP. XVII.

In Conuentibus Serenitatis veſtræ iam admonitum eſt, quod conſecratio corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu-Chriſti, per domos, & ædiculas quaſdam (*ſiue capellas*) ad quorumdam libitum præparatas, & per alia quælibet incongrua loca, fieri non debeat excepto quando in itinere pergitur, & id in aliis locis, quam in Baſilicis Deo dicatis, vel etiam in Altaribus ab Epiſcopo conſecratis, ne populus Dei ſine miſſarum celebratione, & corporis & ſanguinis Domini perceptione maneat, neceſſitas fieri compellit, &c. *Pariſ. ſub. Ludou. & Loth. lib.* 3. *ca.* 6.

CAP. XVIII.

Miſſarum ſolemnia non vbique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit, celebranda eſſe cenſemus. Concedimus etiam, vt ſicubi, quod noſtris exigentibus culpis perplurimùm eſt factum, à Normannis, ſeu alio qualicumque modo Eccleſiæ ſuerint incenſæ, in capellis miſſas interim liceat celebrare, donec ipſæ Eccleſiæ reſtaurari queant. In itinere verò poſitis, ſi Eccleſia defuerit, ſub diuo, ſeu in tentoriis, ſi tabula altaris conſecrata, cæteraque miniſteria ſacra ad id officium pertinentia adſunt, Miſſarum ſolemnia celebrari permittimus. *Magunt. ſub Arnul. ca.* 9. *Burch. lib.* 3. *cap.* 56. *Iuo lib.* 2. *tit* 4. *cap.* 3. *&* 4. *Panor. & par.* 3. *cap.* 59 *decr.* *De conſ. d.* 1. *c.* 12. *&* 29. * *concedimus.*

CAP. XIX.

In locis non conſecratis, id eſt, in ſolariis, ſiue in cubiculis propter infirmos, vel longa iter, à quibuſdam presbyteris ſacrificium offerebatur, quod omnimodis interdictum eſt *Metenſe. ca.* 5.

CAP. XX.

Non oportet clericos ignaros, & præſumptores ſuper monumenta in campum myſteria portare, aut diſtribuere ſacramenta: ſed aut in Eccleſia, aut in Baſilica, vbi martyrum Reliquiæ ſunt poſitæ, ibi pro defunctis oblationes offerri. *Mar. Brac. ca.* 69. *De conſ. d.* 1. *c.* 18.

CAP. XXI.

Miſſarum ſolemnia, nequaquam alibi, niſi in Eccleſia celebranda ſunt: non in quibuſlibet domibus, & in vilibus locis, ſed in loco

quo

Deut. 12. quem elegerit Dominus, iuxta illud, quod ſcriptum eſt. Vide ne offeras holocauſta tua in omni loco, quem videris, ſed in loco, quem elegerit Dominus, vt ponat nomen ſuum ibi. *Theodul. ad presbyteros Aurelian. ca. 11.*

CAP. XXII.

Felix conſtituit ſupra ſepulchra, aut memorias Martyrum Miſſas celebrari. *Damaſcen. in Felic.*

Non conſecrabantur aliquando Eccleſiæ iniuſſu Pont. Max. Tit. V.

CAP. I.

De conſ. d. 1. c. 5. Baſilicas nouiter inſtitutas, non petitis ex more præceptionibus, dedicare nemo audeat: nec ambiant ſibimet Epiſcopi vindicare clericos poteſtatis alienæ. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 6. Vorm. ca. 48. Anſel. lib. 5. cap. 4. Tarrac. lib. 3. cap. 91.*

CAP. II.

De conſ. d. 1. c. 3. De locorum conſecratione ſanctorum, &c. nobis patefactum eſt, quod abſque præcepto Sedis Apoſtolicæ nonnulli factas Eccleſias, vel Oratoria ſacrare præſumant, &c. & quod in quocumque nomine defunctorum, & quantum dicitur, non omnino fidelium cõſtructiones ædificatas, ſacris * proffeſſionibus audacter inſtituere memorantur. Quæ quoniam tam acerba ſunt, vt eadem vix noſter poſſit ferre auditus; ſi reuerà Chriſtianitatis affectus in illis regionibus certus, & fixus eſt; &. diſtrictiùs iſta quærantur, & à quibus fuerint geſta, prodantur, &c. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 27. Burch. lib 3. cap. 21. Iuo par. 3. cap. 26. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 80.*

* profeſſionibus.

De conſecratione Altaris Tit. VI.

CAP. I.

De conſ. d. 3. c. 31. Altaria placuit non ſolùm vnctione Chriſmatis, ſed etiam ſacerdotali benedictione ſacrari. *Agath. ca. 14.*

CAP. II.

26. q. 6. miniſtrare. e. 3. Conſecrare altare presbyter non præſumat. *Agath. can. 43.*

CAP. III.

De conſ. d. 1. c. 30. Altaria niſi lapidea, infuſione Chriſmatis non ſacrentur *Epan. ca. 26. Burch. lib. 3. cap. 25. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 5. Panor. & par. 3. cap. 30. decreti.*

Solius Epiſcopi eſt conſecrare Eccleſias, & Altaria. Tit. VII.

Vide libro quarto titulo quadrageſimo ſexto poſita, quibus adde.

CAP. I.

Sed & Eccleſiæ, quas, vt putatur, tam Photius, quam ij, qui ab ipſo conſecrati ſunt, dedicauerunt, vel ſi commotas menſas ſtabilierunt, rurſus dedicari, & inthronizari, atque ſtabiliri decernimus. *Syn. viij gener. C. P. ſub Hadr. ij. ca. 4.*

CAP. II.

Si quis presbyter auſus fuerit Chriſma benedicere, aut Eccleſiam, aut Altarium conſecrare à ſuo officio deponatur. Nam & antiqui Canones hoc vetuerunt. *Brach. i. ca. 37.*

CAP. III.

Statuit ſancta Synodus, vt Epiſcopi de Ariana hæreſi venientes, ſi quas Eccleſias, ſuo nomine catholicæ fidei, necdum benedictione à catholico ſacerdote perceptâ, (*conſecrarunt*,) conſecrentur denuò. *Cæſar Auguſt. ij. cap. 3.*

CAP. IV.

Altaria erigere, & Baſilicas conſecrare presbyteris & Chorepiſcopis prohibitum eſt: quia ſicut eis illicita conſecratio eſt altaris, ita & conſtructio, &c. Erexit altare ſolus Aaron in tabernaculo, ipſe vnxit, quia ſummus Sacerdos Dei vtique erat. Sicut ſcriptum eſt: Moyſes, & Aaron in ſacerdotibus eius. Id, quod tantùm facere Principibus ſacerdotum iuſſum eſt, quorum typum Moyſes & Aaron tenuerunt; presbyteri, qui filiorum Aaron geſtant figuram, arripere non præſumant, &c. conſtitutio Altaris, benedictio, vel vnctio prohibita eſt. Nec benedicere Eccleſiam, vel Altaria conſecrare, niſi tantùm Epiſcopi poſſunt, &c. *Hiſpalenſ. ij. ca. 7.* Pſal. 98.

CAP. V.

Conſecratio virginum, & benedictio, vel vnctio Altaris à presbyteris minimè fiat. Similiter non liceat eis Eccleſias conſecrare, nec per impoſitionem manus Paracletum Spiritum tradere. &c. *Vormac. ca. 8.*

Ne Epiſcopus conſecret Eccleſias in aliena diœceſi. Tit. VIII.

Vide libro quarto titulo quadrageſimo octauo.

Eccleſia conſecrata non conſecratur iterum; ſi autem illius conſecratio eſt dubia, conſecretur.

Tit. IX.

CAP. I.

De eccleſiarum conſecratione quotiens dubitatur, & nec certa ſcriptura, nec certi teſtes exiſtunt, à quibus conſecratio ſciatur, abſque vlla dubitatione ſcitote eas eſſe conſecrandas, &c. Quoniam non monſtratur eſſe iteratum, quod neſcitur factum. *Felix iv. ep. 1. cap. 2. Burch. lib. 3. cap. 58. Iuo par. 3. cap. 24. decr. & lib. 2. tit. 2. cap. 2. Panor. Anſel. lib. 5. cap. 22. Tarrac. lib. 3. ca. 93.* De conſ. d. 1. c. 18. ſolemnitates.

CAP. II.

Cum dubitatur de conſecratione Eccleſiæ,

canonice dedicetur. *Greg. epiſt 7. ad Felicem Epiſcopum c. 3. in concil. & reg. lib. 12 c. 31. ind. 7. Anſel lib. 5. c. 23.*

CAP. III.

Si Eccleſias in nomine Trinitatis conſecrauit (*Epiſcopus*) dum ſacerdotio fungebatur, conſecratio ſit confirmata. *Zacha. ep. 4. ad Bonif. Epiſcopum in med.*

CAP. IV.

De conſ. d. 4. placuit. 111.

Quotiens ſuper Eccleſiarum conſecratione hæſitatur, ſine vlla trepidatione conſecrentur. *Carth. v. c. 6. Afr. 39. Capit. lib. 7. c. 391. Iuo par. 1. c. 147. decr. & lib. 1. tit. 2. cap. 86. panor. Cæſaraug. lib. 12. c. 53.*

Ne pretium vllum accipiatur conſecrationis cauſſa. Tit. X.

Vide libro quarto titulo quadrageſimo ſeptimo: quibus adde hæc.

CAP. I.

POlychronius ſicubi ad dedicandam quamlibet parochiarum in ſua regione eccleſiam rogaretur, non dabat auctoritatis ſuæ facultatem niſi decem librarum auri acceepiſſet remunerationem, &c. quod canones calcauit, vt Chriſtus teſtatur: Gratis accepiſtis, gratis date. *Xyſtay. in ſyno. Rom. c. 6.*

Mat. 10. a.

CAP. II.

1. q. 1. c. 106.

Statuimus, vt ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum eſt, ita pro balſamo, ſiue luminaribus emendis, nihil presbyteri chriſma accepturi dent, &c. *Cabilon. ſub Carolo c. 16. Burch. lib. 4. c. 93. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 91. panor. & par. 1. c. 287. decr.*

Communia de conſecratione eccleſiæ, vel altaris. Tit. XI.

CAP. I.

De pœni. c. 14. Gregor. ix. l. 5. co. 11. in 4. collect.

DEcernimus, vt cum dedicatur baſilica, non extendatur indulgentia vltra annum ſiue ab vno ſolo, ſiue à pluribus Epiſcopis dedicetur: ac deinde in anniuerſario dedicationis tempore quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remiſſio non excedat, &c. *Innoc. iij. in conc. gener. Lateran. c. 62. in fine.*

CAP. II.

14. q. 6. c. 2.

Comperimus nullam extitiſſe cauſſam, pro qua potuiſſent rationabiliter occupari (*Iudæorum ſynagogæ*) atque eas eſſe inconſultè, ac temere conſecratas. Idcirco experientiæ tuæ præcipimus, vt quia quod ſemel conſecratum eſt, Iudæis vltra non valet reſtitui, &c. ſtudij tui ſit, vt præfatus frater, & coepiſcopus noſter (*Victor*) dare pretium debeat: quatenus quod occupari fecit in ius eccleſiæ ipſius valeat permanere, & illi opprimi, aut aliquam pati iniuſtitiam nullo modo videantur. *Gregor. lib. 7. regiſt. Indict. 2. epiſt. 58. Fantino defenſori.*

CAP. III.

De adulteriis c. 3. ap. Greg. ix & in 5. col. 10. tit. c. 6.

Significaſti nobis quemdam presbyterum cum alterius coniuge, inſtinctu diabolico, in eccleſia frequenter dormiſſe, quæ * vtique ſe, & illum cuidam ſacerdoti huiuſmodi delictum confeſſos fuiſſe, tibi publice detexit, & hoc ipſum idem ſacerdos nomen adulteri cælans, dicitur propoſuiſſe in præſentia tua, &c. Nos igitur iuxta ſanctorum Patrum decreta volumus, vt dignam pœnitentiam præfatæ adulteræ imponens, eccleſiam prælibatam per aſperſionem aquæ ſanctificando reconcilies, &c. *Alex. iij. Carnoten. epiſc. poſt conc. Later. par. 50. 51.*

** vtrique*

CAP. IV.

De conſ. eccl. vel alt. c. 4. ap. Greg. ix. in 3. col. de dedic. c. 3.

Propoſuiſti, quod venientibus ad eccleſiam S. Iacobi ex diuerſis regionibus peregrinis, &c. homicidia contingunt fieri interdum, & aliquando vulnera inferuntur, &c. fraternitati tuæ taliter reſpondemus, quod manente eccleſia, & altari, reconciliari poterat per aquam cum vino, & cinere benedictam. *Innoc. iij. epiſt. ad Archiep. Compoſtellan.*

CAP. V.

De conſ. eccl. c. 7. Greg. ix & in 4. col. de celebrat. diuino offic.

Cœmeteria, in quibus excommunicatorum corpora ſepeliuntur, per ſuorum violentiam propinquorum reconcilianda erunt aſperſione aquæ ſolemniter benedictæ, ſicut in dedicationibus eccleſiarum fieri conſueuit. *Innoc. iij. in epiſt ad * Senicen. epiſc.*

** al. Sedonem.*

CAP. VI.

De conſ. eccl. c. 3. ap Greg. ix. & in 1. col. de dedic. ec. c. 1. 2.

Altare, in quo tabula, cui conſecrationis benedictio Pontificali miniſterio adhibetur, mota, vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito conſecrari. *Innocen. iij. in epiſt. ad Nidroſien. epiſc.*

CAP. VII.

Cum ad dedicationem baſilicæ, quam illuſtriſſimus Præfectus, & Patricius filius noſter Liberius in Arauſica ciuitate fideliſſima deuotione conſtruxit, Deo propitiante, & ipſo inuitante conueniſſemus, &c. peruenit ad nos, eſſe aliquos, qui de gratia, & libero arbitrio minus caute, & non ſecundum fidei regulam, ſentire velint, &c. *Arauſ ij. in prin.*

CAP. VIII.

18. q. 2. c. comprouinc. 34. 10. q. 1. c. 1.

Quæ in iure monaſterij de facultatibus offeruntur, in nullo diœceſana lege ab Epiſcopis contingantur. [Si autem ex laicis quiſquam à ſe factam baſilicam conſecrari deſiderat, nequaquam eam ſub monaſterij ſpecie, vbi congregatio non colligitur, vel regula ab Epiſcopo non conſtituitur, à diœceſana lege audeat ſegregare. *Iler. c. 3.*

CAP. IX.

1. q. 2. c. placuit.

Vnuſquiſque Epiſcopus meminerit, vt non prius dedicet eccleſiam, niſi antea dotem baſilicæ, & obſequium ipſius per donationem chartulæ confirmatum accipiat. Nam non leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine luminarijs, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſeruituri ſunt, tamquam domus priuata, conſecretur eccleſia. *Bracar. ij. c. 5.*

Vor-

Vorma. c. 3. Burch. lib. 3. c. 37. Iuo par. 3. cap. 42. decr.

CAP. V.

De conſ. d. 1. c. 9. Si quis baſilicam non pro deuotione fidei, ſed pro quæſtu cupiditatis ædificat: vt quidquid ibi de oblatione populi colligitur, medium cum clericis diuidat: eo quod baſilicam in terra ſua quæſtus cauſſa cōdiderit, &c. nullus Epiſcoporum tam abominabili voto conſentiat, nec baſilicam, quæ non pro ſanctorum patrocinio, ſed magis ſub tributaria condicione eſt condita, audeat conſecrare. *Brac. ij. cap. 6.*

CAP. VI.

10. q. 1. ſic quidam. c. 2. Multi contra canonum conſtituta, ſic eccleſias, quas ædificauerint, poſtulant conſecrari, vt dotem, quam eidem eccleſiæ contulerint, cenſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere, &c. omnia ad Epiſcopi ordinationem pertineant. *Tolet. iij. c. 19. Magunt. ſub Arnul. c. 4. Vormac. 6. & 55. Troſle. c. 6. Burch. lib. 3. c. 20. Iuo lib. 2. tit. 2. c. 3. panor. & lib. 3. c. 23 decr.*

CAP. VII.

Per dedicationes baſilicarum, aut feſtiuitates martyrum ad ipſa ſolemnia confluentes, chorus femineus turpia, & obſcœna cantant, dum aut orare debeant, aut clericos pſallentes audire. Conuenit, vt ſacerdotes loci talia à ſeptis baſilicarum, vel porticibus ipſarum, ac etiam ab ipſis atriis vetare debeant, & arcere. Et ſi voluntarie noluerint emendare: aut excommunicari debeant, aut diſciplinæ aculeum ſuſtinere. *Cabilo. 19.*

CAP. VIII.

In ſanctum, & ſatis venerabile concilium reſidentibus nuntiatum eſt nobis, eo quod aliqui Pontifices regulam veritatis prætermittentes, eccleſias, quæ à fidelibus pia deuotione conſtruuntur, extra dies Dominicos conſecrent, &c. Propria deliberatione cenſemus, vt nulli penitus Pontificum, in quibuſcumque prouinciis conſtituto amodo liceat, præter certos dies dominicos eccleſias ſanctas conſecrare. *Cæſarauguſt. iij. c. 1.*

CAP. IX.

Rogabant enixius ſanctum virum, vt ſynagogam ſuam eccleſiam conſecraret in honore ſancti Saluatoris mundi, quorum petitionem minime aſpernatus, ſynagogam illorum, quæ maior eſſe videbatur, in nomine vnigeniti filii Dei redemptoris mundi conſecrauit. Ex tunc itaque per diuerſas orbis terræ nationes, & prouincias mos inoleuit: vt baſilicas plurimas, vel oratoria Pontifices Chriſtianæ legis in honorē ſancti Saluatoris mundi condere, & dedicare non deſinant. Nam antea antiquiores noſtri, vel maiores hoc peragere minime præſumpſerunt, &c. Rogauerunt autem Metropolitanum præfati viri, vt cæteras ſynagogas eorum in honore quorundam beatorum martyrum conſecrando reconciliaret, &c. *Athanaſius in ſermone de imagine Chriſti Berytenſi. vij ſynod act. 4. ante finem.*

CAP. X.

Lucina vidua matrona, quæ vixerat cum viro Marco annis xv. & in viduitate ſua habebat annos xix. ſuſcepit beatum virum, quæ & domum ſuam nomine tituli beati Marcelli dedicauit, vbi die, noctuque, hymnis, & orationibus domino Ieſu Chriſto confitebantur. *Damaſ. in Marcello.*

Reuereantur Chriſtiani Eccleſiam ſuam. Tit. XII.

CAP. I.

CVm propter damnum, quod propter peccata noſtra paſſi ſumus in eccleſiis, ſurripuerunt quidam pia loca, & Epiſcoporum domos, & monaſteria, & facta ſunt communia diuerſoria: ſiquidem hi malint reddere, vt in priſtinam formam reſtituantur: recte eſt; ſin minus, ſi clerici fuerint, eos deponi iubemus: ſi monachi, vel laici, excommunicari: vti condemnatos à Patre, Filio, & Spiritu ſancto: & conſtituentur, vbi vermis non moritur, & ignis non extinguitur, quod Domini voci contradicunt, dicenti: Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. *Nicæn. ij. c. 13. Trull. 49. Anſelm. lib. 7. c. 172.* *19. q. 3. quoniam. c. 5.* *Mat. 9 g.* *Ioan. 2. 6.*

CAP. II.

Relinqui nolumus incorrectum, quod quidam clerici ſic exponunt eccleſias ſupellectilibus propriis, & etiam alienis, vt potius domus laicæ, quam Dei baſilicæ videantur. non cōſiderantes, quod Dominus non ſinebat, vt vas transferretur per templum, &c. Prohibemus, ne huiuſmodi ſupellectilia in eccleſiis admittantur, niſi propter hoſtiles incurſus, aut incendia repentina, ſeu alias neceſſitates vrgentes, ad eas oporteat haberi refugium. Sic tamen, vt neceſſitate ceſſante res in loca priſtina reportentur, &c. *Innocen. iij. in conc. gen. Later. c. 19.* *Decuſtod. eucb c. 2. terego. ix. c. 1. de immun. eccl. in 4. collo. Mar. 11.*

CAP. III.

Prælati de cetero non permittant illos, qui ad eorum eccleſias cauſſa venerationis accedunt, vanis figmentis, aut falſis decipi documentis, ſicut & in pleriſque locis occaſione quæſtus fieri conſueuit. *Innoc. iij. in concil. gen. Later. c. 62.* *c. vlt. de relig. Gregor. ix & c. vlt de immu. eccleſ in 4. collect.*

CAP. IV.

Concedet pergentes ad eccleſiam Diuinas ſcripturas attendere, & locis Dei, quæ ſerius ſunt, agere, ſecundum quod ſcriptum eſt: Domus mea domus orationis vocabitur: non alios ſecum ad immane peccatum ſua culpa ſuadere. *Leo IV. in ſynod. Rom c. 35.* *Mat. 21 a*

CAP. V.

Arcæ ab eccleſia expellantur, niſi vna ad veſtimentum, & libros. Sed ſi forte difficilis guerra fuerit: illæ, quæ in eccleſia fuerint, nullum debitum laicis reddant, ſed eccleſiæ. *Greg. VII. in conc. Rom. ann. incer. c. 32.*

CAP. VI.

Infames ſunt impugnatores Epiſcoporum, &c. & conculcatores eccleſiarum. *Euſeb. ep. 1. ante med.*

CAP. VII.

Diſt. 30. c. 10. Si quis docet domum Dei, & in ea conuentus, ſiue ſynaxes eſſe contemnendas, anathema ſit. *Gang. c. 5. Burch. lib. 3. c. 94. Iuo par. 3. c. 84 decr.*

CAP. VIII.

Diſt. 30. c. 11. Si quis extra eccleſiam ſeparatim congreget eccleſiam, contemnens eccleſiam, quæ eccleſiæ ſunt, facere velit ſine voluntate presbyteri, & Epiſcopi, anathema ſit. *Gang. c. 6. Burch. lib. 3. cap. 95.*

CAP. IX.

Diſt. 41. c. 5 parſ. Domos. mon. am Domos Dei veneramur, & conuentus in eis, vt ſanctos, & vtiles ſuſcipimus, non concludentes pietatem domibus; ſed omnem locum in Dei nomine ædificatum honorantes atque in ipſa eccleſia Dei conuentum communem in communem vtilitatem recipimus. *Gan. in fine. Iuo par. 8. c. 321. decr.*

CAP. X.

Diſt. 42 c. 4. Non oportet in domibus Dominicis, vel eccleſiis agapas facere, & in Dei domo comedere, & accubita ſternere. *Laod c. 28. Trull. c. 74. Aquiſgr. 80. Burch. lib. 3. c. 82. Iuo par. 3. c. 73. decr.*

CAP. XI.

Diſt. 42 nulli. c 5. Epiſcopi, vel clerici in eccleſia non conuiuentur, niſi forte neceſſitas hoſpitii id cogat: & populi ab huiuſmodi conuiuiis, quoad fieri poteſt, arceantur. *Carth c. 42. G. Carth. iij. c. 30. L. Afr. 9. L. Aquiſg. c. 59. Burch. lib. 3. c. 83. Iuo par. 3. c. 74. decr.*

CAP. XII.

Ne quis in eccleſia votum ſuum cantando, bibendo, vel laſciuiendo diſſoluat. quia Deus talibus votis irritatur potius, quam placatur. *Aurel. ij. c. 12.*

CAP. XIII.

Sacrificia matutina, miſſarum, ſiue veſpertinarum nequis cum armis pertinentibus ad bellorum vſum expectat. Quod qui fecerit, in ſacerdotis poteſtate conſiſtat, qualiter eius diſtrictione debeat caſtigari. *Aurel. iij. cap. 28. Capitul. lib. 7. c. 277.*

CAP. XIV.

Mat. 21. b Non licet in eccleſia choros ſæcularium, vel puellarum cantica exercere: nec conuiuia in eccleſia præparare. quia ſcriptum eſt: Domus mea, domus orationis vocabitur. *Antiſiod. c. 9.*

CAP. XV.

Multa quidem eueniunt, quæ dum leuiter corriguntur, ſæpius ad maiora conſcendunt. Valde enim omnibus noſcitur eſſe indecorum quod per dedicationes baſilicarum, aut feſtiuitates martyrum, ad ipſa ſolemnia confluentes chorus fœmineus turpia quidem, & obſcena cantica decantare videntur: dum aut orare debeant, aut clericos pſallentes audire. Vnde conuenit, vt ſacerdotes loci talia, à ſeptis baſilicarum, vel porticibus ipſarum, ac etiam ab ipſis atriis vetare debeant, & arcere & ſi voluntarie noluerint emendare: aut excommunicari debeant, aut diſciplinæ aculeum ſuſtinere. *Cabilo. c. 19.*

CAP. XVI.

Luc. 19. g Non oportet intra ſacra ſepta tabernam eſſe, vel ciborum, aliarumve rerum venditiones fieri: vt debitus honor eccleſiis conſeruetur. Nam Saluator noſter Deus, dum nos in carne docuit, non facere domum patris ſui, domum negotiationis iuſſit, &c. Si quis fecerit, excommunicetur. *Trul. c. 77.*

CAP. XVII.

Mar. 2. d Nemo intra ſanctum templum iumentum introducat, niſi iter faciens cum maxima neceſſitate, domo, & diuerſorio indigeat: nam ſi iumentum non introducat, id peribit, & quæ affert, & is, qui ducit, in periculum mortis incidet. vt enim ſabbatum propter hominem factum eſſe didicimus: ita hoc caſu ſalutem hominis conſeruabimus. Si quis ſine neceſſitate id fecerit, clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trul. c. 89.*

CAP. XVIII.

Qui cum vxore, vel alias indiſcrete ſacra loca polluunt, & contemnunt illic exiſtentes, extra ea ſacra loca etiam catechumenorum exire iubemus: ſi non fecerint, clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trul. c. 98.*

CAP. XIX.

Vt de ſepeliendis in baſilicis mortuis illa conſtitutio ſeruetur, quæ ab antiquis patribus conſtituta eſt. *Arelat ſub Carolo c. 21.*

CAP. XX.

Sacerdotes debent fideles admonere, vt quando ad eccleſiam conueniunt, ſine ſtrepitu, ac tumultu eam ingrediantur: in qua etiam, quamdiu orationis cauſſa morantur, nequaquam inanes inter ſe proferant confabulationes. Sed & tempore, quo miſſarum ſolemnia celebrantur, non ſolum ab otioſis, & inutilibus verbis verum etiam & à pernicioſis cogitationibus funditus abſtinendum eſt. *Turon. ſub Carolo c. 38.*

CAP. XXI.

Canticum turpe, atque luxurioſum circa eccleſias agere omnino contradicimus, quod vbique vitandum eſt. *Magun. c. 48. Capitul. lib. 5. c. 97. Burch. lib. 3. c. 87. Iuo par. 3. cap. 77. decr.*

CAP. XXII.

Nullus mortuus intra eccleſiam ſepeliatur, niſi Epiſcopi, aut Abbates, aut digni presbyteri, aut fideles laici. *Magun c. 52.*

CAP. XXIII.

Multi eccleſiam ingreſſi, non ad Deum puram, ſimplicemque orationem dirigunt: quoniam quod ore precantur, hoc etiam mente non meditantur. De talibus Beda in homilia Euangelii ſeptima decima, &c. Sunt itaque plerique quibus potius cordi eſt, vanis, & obſcenis

ſcœnis confabulationibus vacare, quam lectionibus diuinis aurem accommodare: quibus etiam nuſquam tam delectabile videtur eſſe ſuſurrationes aliorum auribus ingerere, cachinnis ora diſſoluere, quam in eccleſia Dei, vbi eum humiliter, deuoteq; debuerant inuocare, & peccata ſua deflere. Sed & hoc eiuſdem hoſtis antiqui inſtinct i fieri dubium non eſt. Quod autem domus Dei non ſit huiuſcemodi illicitarum actionum, ſed potius orationum locus, Dominus docet in Euangelio, di- **Matt. 21** cens: Domus mea domus orationis eſt, &c. Origenes quoque vbi de velamine Moſis ſcribit &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. c. 12 in prin.*

CAP. XXIV.

Quando conuenitis ad eccleſiam, pro peccatis veſtris orate: nolite ſcandala conciare, aut otioſas fabulas dicere. In eccleſia ſtantes, nolite verboſare, ſed ſacras ſcripturas patienter audire. Qui enim in eccleſia verba vana locutus fuerit, & pro ſe, & pro aliis ratio- **Matt. 12.** nem redditurus eſt in die iudicii: quia verbum Dei nec ipſe audit, nec alios audire permittit, &c. Plures ſunt, de quorum perditione nimium contriſtor: illos dico, qui venientes ad eccleſiam, magis litigare cupiunt, quam orare: & quando debent lectiones diuinas in eccleſia intentis auribus tota pietate ſuſcipere, tunc foris cauſſas dicere, & diuerſis ſe ſtudent calumniis impugnare: aliquando etiam quod peius eſt, aliqui nimium iracundia ſuccenduntur, amariſſime rixantur, &c. & calcibus, & pugnis inuicem colliduntur. Melius fuerat talibus ad eccleſiam non venire, quam tot malis contra ſe Diuinam iram prouocare. Iſti enim & ſi cum minoribus peccatis ad eccleſiam veniunt, cum multis criminibus de eccleſia reuertuntur, &c. Quando ad eccleſiam conuenitis, nolite vos talibus fabulis occupare, vnde poſſitis peccata acquirere. Nolite vos occupare ad litigandum, ſed potius ad orandum, non vt rixando Deum offendere, ſed ſupplicando gratiam illius poſſitis acquirere. *Auguſtinus in Homiliis ad populum apud Pariſ. d. c. 12. in med.*

CAP. XXV.

Ioan. 2. Cum feciſſet Dominus quaſi flagellum de funiculis, omnes eiecit de templo. Quid ergo fratres mei, quid putatis faceret Dominus, ſi rixis diſſidentes, ſi fabulis vacantes, ſi riſu diſſolutos, vel alio quolibet ſcelere reperiret irretitos: qui hoſtias, quæ ſibi immolarentur, ementes in templo inuenit, & eliminare feſtinauit? Hæc propter illos diximus, qui eccleſiam ingreſſi, non ſolum intentionem orandi negligunt: verum etiam ea, pro quibus orare debuerant, augent. Inſuper & arguentes ſe pro huiuſmodi ſtultitia, conuiciis, odiiſq; vel detractionibus inſequuntur, addentes videlicet peccata peccatis, & quaſi funem ſibi longiſſimum incauta eorum augmentatione texentes: & nec timentes ex eo diſtricti iudicis examinatione damnari, &c. Multum tremenda ſunt hæc dilectiſſimi, &c. ne veniens improuiſus, peruerſum quid in nobis, vnde merito flagellari, ac de eccleſia eiici debeamus, inueniat: & maxime in illa, quæ ſpecialiter domus orationis vocatur, obſeruandum, ne quid ineptum geramus. ne cum Corinthiis ab Apoſtolo audiamus: Numquid domos non habetis **1. Cor. 11** ad agenda, vel loquenda temporalia? cur eccleſiam Dei contemnitis? *Beda homil. 22. in Io apud Pariſ. d. c. 12 ante fin.*

CAP. XXVI.

Summopere omnibus fidelibus procurandum eſt: vt nihil in eccleſia inhoneſtum aut cogitatione, aut dicto, aut facto gerant: ne forte peccatis, pro quibus abſoluendis confluxerant, peccata accumulantes non abſolutionem peccatorum acquirant: ſed magis funes, quibus quodammodo ligentur, ſibi accumulent. *Pariſien. d. c. 12. in fine.*

CAP. XXVII.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri nonnulla capitalia ad veſtram, fideliumq; veſtrorum obſeruationem, & ſalutem pertinentia, quorum hic omiſſa prolixitate mentionem tantum facimus: ſcilicet, quod loca Deo dicata frequentius, deuotiusq; à fidelibus ad Deum exorandum, ſibiq; propitium faciendum ſint adeunda: & quod in baſilicis Deo dicatis, non ſit fabulis otioſis, turpibusque, & obſcœnis ſermocinationibus vacandum, & negotia ſæcularia, publicaq; placita habenda: & quod qui hæc in eccleſia Dei faciunt, maiora ſibi peccata accumulent, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 3. cap. 2.*

CAP. XXVIII

De reuerentia eccleſiarum Dominus ait: **Eſai. 56.** Domus mea domus orationis vocabitur cun- **Matt. 21. Ioan. 2.** ctis gentibus. Vnde etiam legitur in Euangelio, quod ipſe Dominus cum veniſſet ad Hieruſalem, & introiſſet in templum, eos, qui negotia terrena, & emptiones, ac venditiones illicitas in eodem exercebant, quaſi flagellum de funiculis faciens omnes inde eiecerit. His temporibus, nec loca ſancta venerantur, neque miniſtri Dei condigne honorantur, &c. Vnde neceſſitas magna nos coegit pro hac re ad vos reclamare, & petere: vt ſicut apud anteceſſores veſtros Reges, atque Imperatores, qui ante vos fuerunt, honorem ſancta Dei eccleſia habuit, & per immunitatem eorum poſſeſſiones eccleſiaſticæ inconuulſæ perſtiterunt, manenteſq; id eis ſemper inlæſi perſeuerauerunt: ita apud vos modernis temporibus incontaminatæ permaneant, &c. *Magunt. ſub Rabano, in Prologo poſt med.*

CAP. XXIX.

Quod eccleſia cum magna reuerentia adeunda ſit, ſicut in Capitulari Dominico continetur: & in Moguntiacenſi, & Turonenſi, ac Arelatenſi tempore glorioſi Imperatoris Caroli conuentibus decretum eſt. *Magunt. ſub Arnul. c. 21.*

CAP. XXX.

Statuit ſancta ſynodus, vt mala conſuetudo, quæ apud omnes pœne iam inoleuit, omnino prohibeatur, hoc eſt, quod colloquia ſua in atrio alicuius eccleſiæ conſtituunt habenda, & tunc ea in ipſa maxima exercent eccleſia, vbi orationes, & diuina tantum fieri æquum eſt officia. *Salengunſtadien. cap. 9. Iuo par. 15. cap. 175. decret.*

CAP. XXXI.

Videmus crebro in eccleſiis meſſes, & fœnum congeri: vnde volumus, & hoc penitus obſeruetur: vt nihil in eccleſia, præter veſtimenta eccleſiaſtica, & vaſa ſancta, & libros, recondatur: ne forte ſi alia ibi, quam oportet, negotia exerceantur, à Domino audiamus: Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. *Theodulph. ad presbyteros Aurel c. 8.*

Mat. 21. a

CAP. XXXII.

Non debere ad eccleſiam ob aliam cauſſam conuenire, niſi ad laudem Domini, & eius ſeruitium faciendum: diſceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & cæteræ actiones ab eodem ſancto loco penitus prohibendæ ſunt: Vbi enim Dei nomen inuocatur, Deo ſacrificium offertur, Angelorum frequentia ineſſe non dubitatur: periculoſum eſt tale aliquid dicere, vel agere, quod loco non conuenit. Si enim Dominus illos de templo eiecit, qui victimas, quæ ſibi offerrentur, emebant, vel vendebant: quanto magis illos iratus inde abiiciat, qui mendaciis, vaniloquiis, riſibus, & huiuſmodi nugis locum diuino cultui mancipatum fœdant? *Theodulph. ad presbyteros. Aurel.* c. 10.

Mat. 21. a.

CAP. XXXIII.

Linus ex præcepto beati Petri conſtituit: vt mulier velato capite in eccleſiam introiret. *Dam. in Lini.*

Solis clericis patet aditus ad altare, non autem laicis, neque fœminis

Tit. XIII.

CAP. I.

IMpatienter audiuimus, tantum diuinarum rerum ſubiiſſe deſpectum; vt fœminæ ſacris altaribus miniſtrare ferantur, & cuncta, quæ non niſi virorum famulatui deputata ſunt, ſexum, cui non competit exhibere: viſo quod omnium delictorum, quæ ſigillatim perſtrinximus, noxa omnis, & crimen, eos reſpicit ſacerdotes, qui vel iſta committunt, vel committentes minime publicando prauis exceſsibus ſe fauere ſignificant, &c. Quo more teneant iura Pontificum, qui Pontificalibus excubiis ea tenus iniuncta diſſimulant, vt contraria domui Dei, cui præſident, potius operentur? Qui quantum apud Dominum poſſent, ſi ei non niſi conuenientia procurarent? tantum quid merceantur adſpiciant, cum execrabili ſtudio ſectentur aduerſa *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 28. Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 45.*

CAP. II.

Solis miniſterio ſacro deditis ad altare ingredi, & communicare (*ibidem*) liceat. *Laod. c 19. in fine.*

CAP. III.

Non oportet mulieres ingredi ad altare. *Laod. cap. 44. G. 45. L.* in ſecretarium. *Mar. Brac. 42. Aquiſgr. 82. Vid. Capit. lib. 1. c. 17.*

CAP. IV.

Laici ſecus altare, quo ſancta myſteria celebrantur, inter clericos tam ad vigilias, quam ad miſſas ſtare penitus non præſumant. Sed pars illa, quæ à cancellis verſus altare diuiditur, choris tantum pſallentium pateat clericorum. Ad orandum, & communicandum laicis, & fœminis, ſicut mos eſt, pateant ſancta ſanctorum. *Turon. y. c. 4. Capitul. lib. 7. c. 278. Burch. lib. 3. c. 102. Iuo. par. 2. c. 137. decret.*

c. 2 de vita & hon. cler. ire. gor. vt & mi. coll

CAP. V

Placuit, vt ingredi ſacrarium ad communicandum non liceat laicis viris, vel mulieribus, niſi tantum clericis, ſicut & antiquis canonibus inſtitutum eſt. *Brac. 1. c. 31.*

CAP. VI.

Sacerdotes, & Leuitæ ante altare communicent, in choro clerus, extra chorum populus. *Tolet. iv. c. 17.*

CAP. VII.

Nemini laico licet intra ſacrum altare ingredi, imperiali poteſtate, vel auctoritate nihil ad hoc faciente, niſi cum vult dona offerre, iuxta veterem traditionem. *Trul c. 69.*

CAP. VIII.

Quidam noſtrorum verorum virorum relatu, quidam etiam viſu didicimus, in quibuſdam prouinciis contra legem diuinam, canonicamque inſtitutionen fœminas ſanctis altaribus ſe vltro ingerere, ſacrataque vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, &c. Quod autem mulieres ingredi ad altare non debeant, & in concilio Laodicenſi capitulo xliv. & in decretis Gelaſii Papæ titulo xxvi. copioſe inuenitur. Hoc ergo tam illicitum factum quia ex toto à religione Chriſtiana abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum eſt, &c. *Pariſ ſub Lud. & Lothar. lib. 1. c. 45.*

CAP. IX.

Hoc ſecundum auctoritatem canonum modis omnibus prohibendum, vt nulla fœmina ad altare præſumat accedere, aut presbytero miniſtrare, aut infra cancellos ſtare, aut ſedere. *Nannet. c. 3.*

CAP. X.

Non liceat mulieri in ſecretarium ingredi. *Mart. Brac. c. 42. Laod. c. 44.*

CAP. XI.

Fœminæ miſſam ſacerdote celebrante nequaquam ad altare accedant; ſed locis ſuis ſtent, & ibi ſacerdos earum oblationes Deo obla-

oblaturus accipiat: Memores enim debent eſſe fœminæ infirmitatis ſuæ, & ſexus imbecillitatis: & idcirco ſancta quælibet in miniſterio eccleſiæ contingere pertimeſcant: quæ etiam laici viri pertimeſcere debent, ne Ozæ pœnam ſubeant, qui dum arcam Domini extraordinarie contingere voluit, Domino percutiente interiit, *Theodulph. ad presbyteros Aurelian.c.6.*

2. Reg. 6.

Quibus diebus debeant Chriſtiani ad ſuas eccleſias confluere.

Tit. XIV.

Vide libro nono cap. xiv. quibus adde.

CAP. I.

7. q. 1. c. 29. SI quis in clero conſtitutus ab eccleſia ſua diebus ſolemnibus defuerit, id eſt Natiuitate Domini Epiphania, Paſcha, vel Pentecoſte, dum potius * ſingulari luctû ſtudeat, quam ſeruitio ſuo patere: conuenit, vt triennio à communione ſuſpendatur, ſimiliter diaconus, vel presbyter, ſi per tres hebdomadas ab eccleſia ſua defuerit, huic damnationi ſuccumbat. *Agath.c.64.*

* ſeculari.

CAP. II.

De conſ. d. 1. c. 4. Epiſcopus ſi infirmitate non fuerit impeditûs eccleſiæ, cui proximus fuerit, die dominico deeſſe non debet. *Aurelian. cap. vlt. Cæſar.lib.4.c.62.*

CAP. III.

Concedit ſynod Regi Epiſcopum, ad conſi'ium deriuere. Vt nullus Epiſcoporum natalem Domini, aut Paſcha alibi, niſi ad eccleſiam ſuam, præter infirmitatis incurſum, aut ordinem Regium celebrare præſumat. *Lugdun.ij.c.5.*

Laici non ingrediantur cum armis in eccleſiam: mulieres vero poſt partum, vel pollutæ menſtruo, ingredi poſſunt: item viri, qui cum vxoribus concubuerunt.

Tit. XV.

CAP. I.

Diſt 5 c. 2. ſi mulier. MVlier poteſt ingredi in eccleſiam eadem hora, qua peperit. *Greg. ad Aug. interr. 8. vel 10. Nicol. ad conſul. Bulg. c. 68. Capit. lib.6.c.204. Anſel. lib.10. c.59. in addit. Tarrac. lib.6.c.225.*

CAP. II.

c. vlt. d.d. Item, quæ ex conſuetudine menſtrua patitur. *Ibid. Iuo par. 8.c.88. dec. Anſel. vbi ſup. Tarrac ibid. Cæſar.lib.10.c.56.*

CAP. III.

33 q. 4. vir c. 7. Si quis ſua coniuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum creandorum gratia vtitur, iſte profecto de ingreſſu eccleſiæ, ſeu de ſumendo corporis dominici, ſanguiniſque myſterio, ſuo eſt iudicio relinquendus, &c. *Ibid. Iuo d. cap. 88. Anſelm. vbi ſupr. Tarrac. ibid.*

CAP. IV.

Nullus ſæcularium nec in eccleſia, nec infra atrium ipſius eccleſiæ qualecumque ſcandalum, aut ſimultates penitus excitare præſumat; nec arma trahere, aut quemcumque ad vulnerandum, vel interficiendum penitus appetere. Quod ſi quis fortaſſe præſumpſerit ab Epiſcopo loci illius, vbi factum fuerit, ipſe iuxta ſtatuta canonum communione priuetur. *Cabilon.c.17.*

CAP. V.

Si quis temerarius atrium eccleſiæ euaginato gladio præſumptuoſe intrauerit, ſacrilegium facit. Et idcirco ſacrilegium in atrio Domini factum, ſacrilegii more altari, & Domino perſoluatur, &c. *Tribur. cap. 6.*

CAP. VI.

Decretum eſt, vt nemo gladium in eccleſiam portet, Regali tantum excepto. *Salegunſtad.c.8. poſt Burch. decr. Iuo par.15.cap.174. decr.*

Ne in eccleſiis ius dicatur.

Tit. XVI.

CAP. I.

NVllus iudex laicus, vel Vicarius in eccleſia, vel cœmeterio aliquam poteſtatem exerceat, vel aliquem diſtringat, aut capiat, aut furtum ibi requirat. *Gregor. vij. in ſyn. Rom ann. incer. c.12.*

CAP. II.

Vt placita publica, & ſæcularia neque in atriis baſilicarum neque in ipſis baſilicis fiant dicente Domino, Domus mea domus orationis vocabitur. *Arel. ſub Carolo c.21.* Mat. 21. b

CAP. III.

Placita quidem ſæcularia in eccleſiis, vel in atriis eccleſiarum à Comitibus, Vicariiſque vſque modo multis in locis habita, ne vltra fiant, interdicendum eſt, cum auctoritate Domini, qui expulſis de templo negotiatoribus aſſeruit debere domum Dei, domum eſſe orationis *Turon. ſub Carolo c.39.* Ioan. 2 c Mat. 21. b

CAP. IV.

Præcipimus, vt in eccleſiis, aut in domibus eccleſiarum, vel atriis placita ſæcularia minime fiant. *Magunt. c. 40. Capitul. lib.5. c. 91. & lib.7. c.31. in additis.*

CAP. V.

Vt in locis ſacratis, diebus dominicis, vel aliis ſolemnitatibus iudicia publica non exerceantur, &c. *Syn. apud S. Medar. c.6.*

CAP. VI.

Præcipimus, vt in eccleſiis, ſiue atriis eccleſiarum, vel domibus placita ſæcularia minime fiant, quanto minus rixæ, & contentiones. *Magunt. ſub Arnul. c. 21. ex concilio Turon. ſub Carolo c. 39. & 40.*

CAP. VII.

Non debere ad eccleſiam ob aliam cauſſam conuenire, niſi ad laudem Domini, & eius ſer-

uitium faciendum, diſceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & ceteræ actiones ab eodem ſancto loco penitus prohibendæ ſunt, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelianen. c.* 10.

De his, qui ad eccleſias confugiunt. Tit. XVII.

CAP. I.

SI quis ad aliquam crucem in via, perſequentibus inimicis confugerit, liber, ac ſi in ipſa eccleſia permaneat. Quod ſi quis pro ſecuritate eccleſiæ, vel prædictæ crucis, aliquod crimen peregerit, & ad eccleſiam, vel ad crucem confugerit, accepta ſecuritate vitæ, & membrorum reddatur iuſtitiæ. *Vrbanus ij. in Claram. ſyn. c.* 29. *&* 30.

CAP. II.

Præcipimus, vt in eos, qui ad eccleſiam vel cœmeterium fugiunt, nullus omnino manum mittere audeat. Quod ſi fecerit excommunicetur. *Innocen. ij. in ſynodo Rom. c.* 12. *poſt panor. Iuonis.*

CAP. III.

Sancimus, vt in eos, qui ad eccleſiam, vel cœmeterium confugerint, nullus manus mittere audeat: quod ſi fecerit, anathema ſit. *Eugen. iij. in conc. Remen. c.* 14.

CAP. IV.

25 q. 2. c. 1. Priuilegia eccleſiarum, & ſacerdotum ſancti Apoſtoli iuſſu Saluatoris intemerata, & inuiolata omnibus decreuerunt manere temporibus. [Leges eccleſiæ Apoſtolica firmamus
3. q. 6. c. 13. auctoritate. *Anacl. ep.* 1. *ante fin. Anſel. lib.* 4. *cap.* 1. *Tarrac. lib.* 1. *c.* 2971.

CAP. V.

Si quiſquam ad eccleſiam fugerit, non illum, niſi ſua voluerit ſponte, ab ea dicimus educendum. Denique ſi quondam latrones & diuerſorum criminum rei ad aſylum templi Romuli fugientes, indemnitatem conſequebantur: quanto potius ij, qui ad templum Chriſti confugium faciunt, delictorum remiſſionem ſuorum adepti, debent etiam ſibi à ſuſpecto iuramento præſtito, omni priſtinæ ſecuritati reſtitui? *Nicol. ad conſulta Bulgaror. cap.* 95.

CAP. VI.

Confugiens ad eccleſiam, vel liber, vel ſeruus exiſtit: ſi liber, quantumcumque grauia
Decimo tenetur. eccl. c. 6. ap. Gregor. ix. & tom. 3. coll. eo tit. c. vn. maleficia perpetrarit, non eſt violenter ab eccleſia extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad pœnam, ſed rectores eccleſiæ ſibi obtinere debent membra, & vitam, Super eo tamen, quod inique fecit, eſt legitime puniendus, & hoc verum eſt, niſi publicus latro fuerit, vel nocturnus populator agrorum, qui dum itinera frequentat, vel publicas ſtratas obſidet, ob tranſgreſſionis inſidias, ab eccleſia extrahi poteſt, impunitate non præſtita, ſecundum canonicas ſanctiones. Si vero ſeruus fuerit, qui confugerit ad eccleſiam, poſtquam de impunitate ſua dominus eius clericis iuramentum præſtiterit, ad ſeruitium domini ſui redire compellatur, & inuitus: alioqui à domino poterit occupari, &c. *Innocen. iij. illuſtri Regi Conatiæ.* *Croatiæ f. Scotiæ al.* *v. l. præſenti* 2. *C. de ijs, qui ad eccleſias confugiunt p. ſane. Inſtit. de ijs quæ ſunt ſui iuris, vel alieni.*

CAP. VII.

Quoniam ſæpe contingit, vt ad eccleſiam *21 q. 8. c. 28 ſi uoluis.*
confugiant, qui propter crimina in exilium, vel inſulas damnantur, aut certe quamcumque ſententiam excipiunt, ſubueniendum eſt his, & ſine dubitatione petenda indulgentia. Hoc ergo decernite, ſi vobis placet. Vniuerſi dixerunt. Placet, & conſtituatur. *Sardic. c.* 7. *G.* 8. *L.*

CAP. VIII.

Eos, qui ad eccleſiam confugerint, tradi non oportere, ſed loci ſancti reuerentia, & in- *Diſt. 87. c. 6.*
tercesſione defendi. *Arauſ. cap.* 5. *Raban. c.* 22. *de pœnit. Burch. lib.* 3. *c.* 195. *Iuo par.* 3. *c.* 112. *decret.*

CAP. IX.

Si quis mancipia clericorum pro ſuis man- *d. c. 6.*
cipijs ad eccleſiam confugientibus crediderit occupanda per omnes eccleſias diſtrictiſſima damnatione feriatur. *Arauſ. cap.* 6. *Burch. & Iuo vbi ſup. & par.* 3. *c.* 118. *& par.* 16. *c.* 70.

CAP. X.

Seruus reatu atrociore culpabilis, ſi ad eccleſiam confugerit, à corporalibus tantum ſupplicijs excuſetur. De peccatis vero, vel quocumque opere, placuit à dominis iuramenta non exigi. *Epau. c.* 39.

CAP. XI.

Nullus clericorum ſeruum, aut diſcipulum
ſuum ad eccleſiam confugientem, extrahere *17. q. 4. c. 19.*
audeat, vel flagellare præſumat, quod ſi fecerit, donec digne pœniteat, à loco, cui honorem non dedit ſegregetur. *Iler. c.* 8. *Iuo lib.* 2. *tit.* 7. *c.* 5. *panor. & par.* 3. *c.* 117. *& par.* 6. *c.* 370. *decr. Cæſar. lib.* 7. *c.* 5.

CAP. XII.

Eccleſiaſtici canones, & lex Romana con- *17. q. 4. c. 36. id conſtituimus.*
ſtituerunt, vt ab eccleſiæ atrijs, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omnino non liceat, ſed nec alteri conſignari, niſi ad Euangelia datis ſacramentis de morte, & debilitate, & omnium pœnarum genere ſint ſecuri, ita vt ei, cui reus fuerit criminoſus, de ſatisfactione conueniat. Quod ſi quis ſua ſacramenta conuictus fuerit violaſſe reus periurii, non ſolum à communione eccleſiæ, vel omnium clericorum, verum etiam & à catholicorum conuiuio ſeparetur. Quod ſi is, cuius reus eſt, noluerit intentione faciente componi, & ipſe reus de eccleſia actus timore diſceſſerit: ab eccleſiæ clericis non quæratur. *Aurel. cap.* 1. *vel* 3 *Raban. c.* 22. *de pœnit. Burch. lib.* 3. *c.* 190. *Iuo par.* 3. *c.* 107. *decr.*

CAP. XIII.

De raptoribus id conſtituendum eſſe cen- *36 q. 1. c. 1.*
ſuimus, vt ſi ad eccleſiam raptor cum rapta confugerit, & fœminam ipſam violentiam pertuliſſe conſtiterit: ſtatim liberetur de poteſtate

ſtate

teſtate raptoris: & raptor mortis, vel pœnarum impunitate conceſſa, aut ſeruiendi con ditioni ſubiectus ſit, aut redimendi ſe liberam habeat facultatem, &c. *Aurel. c. 2. vel 4. Raban. c. 22. de pœnit. Burch. lib. 3. c. 191. Iuo lib. 2. tit. 7. c. 1. panor. & par. 3. c. 108. decr. Anſel lib. 10. cap. 57. Cæſar. lib. 10. cap. 89. & lib. 15. cap. 68.*

CAP. XIV.

17. q. 4. c. id. con ſtituimus p. 1. Seruus, qui ad eccleſiam confugerit pro qualibet culpa, ſi à domino pro admiſſa culpa ſacramentum ſuſceperit, ſtatim ad ſeruitium domini ſui redire cogatur, & poſtea quam dato ſacramento, domino ſuo fuerit conſignatus, ſi aliquid pœnæ pro eadem culpa, qua excuſatur, probatus fuerit pertuliſſe: pro contemptu eccleſiæ, & prævaricatione fidei, à communione, & conuiuio catholicorum extraneus habeatur. Si vero ſeruus pro culpa ſua ab eccleſia defenſatus, ſacramenta domini, clericis exigentibus, de impunitate perceperit: exire nolentem à domino liceat occupari. *Aurel. c. 3. vel 5. Raba. vbi ſupra. Burch. lib. 3. c. 192. Iuo lib. 2. tit. 7. c. 2. panor. & par. 3. c. 109. decr.*

CAP. XV.

De mancipiis Chriſtianis, quæ in Iudæorum ſeruitio detinentur, ſi eis, quod Chriſtiana religio vetat, à dominis imponitur: aut ſi eos de eccleſia excuſatos tollant pro culpa, quæ remiſſa eſt, & affligere, aut cædere fortaſſe præſumpſerint; & ad eccleſiam iterato confugerint: nullatenus à ſacerdote reddantur, niſi pretium offeratur, ac detur, quod mancipia ipſa valere pronunciauerit, iuxta taxationem. *Aurelianen. iij. c. 13.*

CAP. XVI.

Si quis neceſſitatis impulſu ad eccleſiæ ſepta confugerit, & ſacerdote, vel præpoſito eccleſiæ prætermiſſo, atque contempto, eum quiſque de locis ſacris, vel altari ſeu vi, ſeu dolo abſtrahere, aut ſollicitare forte præſumpſerit: vt inimicus eccleſiæ ab eius liminibus arceatur, quouſque iuxta Pontificis diſtrictionem digna pro indicta pœnitentia emendatio ſubſequatur: eo tamen, qui abſtractus eſt, prius eccleſiæ reſtituto. *Aurelianenſe iv. c. 21.*

CAP. XVII.

Quæcumque mancipia ſub ſpecie coniugii ad eccleſiæ confugerint ſepta, vt per hoc credant poſſe fieri coniugia, minime eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio à clericis defenſetur, &c. ne in ſanctis locis talis coitus miſceatur. De qua re decernimus, vt parentibus, aut propriis dominis, prout ratio poſcit, perſonarum accepta fide, reſtituti, ſub ſeparationis promiſſione reddantur. Poſtmodum tamen à parentibus, atque dominis libertate conceſſa, ſi voluerint, eos propria voluntate coniungant. *Aurel. iv. c. 23.*

CAP. XVIII.

Cum prioribus canonibus iam fuerit definitum, vt de mancipiis Chriſtianis, quæ apud Iudæos ſunt, ſi ad eccleſiam confugerint, & redimi ſe poſtulauerint: etiam ſi ad quoſcumque Chriſtianos refugerint, & ſeruire Iudæis noluerint, taxato, & oblato à fidelibus iuſto pretio, ab eorum domino liberentur: itidem ſtatuimus, vt tam iuſta conſtitutio ab omnibus catholicis obſeruetur. *Aurel. iv. c. 29. Vid. Aurel. iij. c. 3.*

CAP. XIX.

Quæcumque timet violentiam, & vult habere maritum, refugiat ad eccleſiam, donec propinqui poſſint eam Principis imperio, aut ſacerdotis, vel eccleſiæ beneficio liberare, & defenſare, ac condigno ſociare marito. *Turon. ij. c. 21. in fin.*

CAP. XX.

De ſeruis, qui pro qualibet cauſſa, ad eccleſiæ ſepta confugerint, ſi quid in antiquis conſtitutionibus tenetur ſcriptum, pro conceſſa culpa datis à domino ſacramentis, quiſquis ille fuerit, egrediatur de venia iam ſecuris. Enimuero ſi immemor fidei dominus tranſcendiſſe conuincitur, quod iurauit, vt is, qui veniam acceperat, probetur poſtmodum pro ea culpa qualicumque ſupplicio cruciatus: dominus ille, qui immemor fuit datæ fidei, ſuſpenſus ſit ab omnium communione. Item ſi ſeruus, pro venia datis ſacramentis à domino, iam ſecurus exire noluerit, ne ſub tali contumacia requirens locum fugæ domino fortaſſe depereat: egredi nolentem à domino eum liceat occupare: vt nullam quaſi propter * tentationem ſerui quibuſlibet modis moleſtiam, aut calumniam patiatur eccleſiæ, fidem tamen dominus, quam pro conceſſa venia dedit, nulla temeritate tranſcendat. Quod ſi Gentilis dominus fuerit, aut alterius ſectæ, quia conuenti eccleſiæ probatur extraneus, is, qui ſeruum repetit, perſonam requirat bonæ fidei Chriſtianum, vt ipſe in perſona domini pro ſeruo præſtet ſacramentum. quia ipſi poſſunt ſeruare, quod ſacrum eſt, qui poſt tranſgreſſionem, eccleſiæ metuunt diſciplinam. *Aurel. v. c. 23.* * al. tentationem ſ.

CAP. XXI.

Comperimus quoſdam pſeudochriſtianos de ſacroſanctis eccleſiis ſuæ religionis oblitos fugitiuos ſubtrahere: ideo cenſemus, vt quicumque culpa compellente, aut potentum importuna non ſuſtinens, ſuæ gremium matris eccleſiæ petierit: vſque ad præſentiam ſacerdotis in eodem loco inconcuſſe permaneat. nulli permittentes quolibet dignitatis gradu functo fugitiuo etiam in locis ſacris violentiam inferre. Sic enim mundani Principes ſuis legibus cenſuerunt: vt quicumque ad eorum ſtatuas fugerit, illæſus habeatur: quanto magis hi permanere debent indemnati, qui patrocinia immortalis regni, & cæleſtis adepti ſunt? Si tamen aliquo facto tenentur obnoxii, qui ad eccleſiam ſunt à fuga verſi, quo iam ſacerdoti culpæ eorum innote-

ſcant, etiam ipſi conſultum ferant, qualiter Dei habitaculum per ſubtractionem non violetur illorum. *Matiſco. ij. c. 8.*

CAP. XXII.

Licet reuerentiſſimi canones, atque ſacratiſſimæ leges de Epiſcopali audientia in ipſo pæne Chriſtianitatis principio ſententiam protulerint: tamen quoniam eadem poſtpoſita humana in ſacerdotes Dei graſſatur temeritas, ita vt de atriis venerabilium eccleſiarum violenter abſtractos, ergaſtulis publicis adducant: cenſemus, vt Epiſcopum nullus ſecularium faſcibus præditus, iure ſuo contumaciter, ac perperam agens, de ſancta eccleſia, cui præeſt, trahere audeat. Nefas eſt enim, vt illius manibus Epiſcopus, aut iuſſione de eccleſia trahatur, pro quo ſemper Deum exorat, & cui inuocato nomine Domini ad ſaluationem corporis, animæque, euchariſtiam ſæpe porrexit. Hoc enim decretum à nobis præfixum, qui fuerit audacter tranſgreſſus: tam ipſe, quam omnes, qui ei conſenſerint, vſque ad generale concilium anathemate de eccleſia ſeparentur. *Matiſconenſe ij cap. 9.*

CAP. XXIII.

Neque presbyter, neque diaconus, neque ſubdiaconus de eccleſiis trahantur, aut iniuriam aliquam inſcio Epiſcopo eorum patiantur. Sed quidquid quis aduerſus eos habuerit: in notitiam Epiſcopi proprii perducat, & ipſe cauſſam iuſtitia præeunte diſcutiens animo clericos accuſantis ſatisfaciat e. 10. *eiuſdem concilij.*

CAP. XXIV.

Quiſquis virtutem perens defendere aduerſariorum, & patriæ, vel genti ſuæ detrimenta intulerit rerum, in poteſtatem Regis, ac gentis ſuæ reductus, excommunicatus, & retruſus longinquioris pœnitentiæ legibus ſubdatur. Quod ſi ipſe mali ſui prius reminiſcens, ad eccleſiam fecerit confugium: interceſſu ſacerdotum, & reuerentia loci Regia in eos pietas reſeruetur, comitante iuſtitia. *Toletanum xi. c. 12.*

CAP. XXV.

17. q. 4. c. 15. deſi-nunt. Pro his, qui quolibet metu, vel terrore eccleſiam appetunt, conſentiente domino noſtro *Eringio Rege, definimus: vt nullus audeat confugientes ad eccleſiam, vel reſidentes abſtrahere, aut quodcumque nocibilitatis, vel damni, ſeu ſpolii reſidentibus in loco ſancto inferre. Sed eſſe potius his ipſis, qui eccleſiam petunt, per omnia licitum in triginta paſſus ab eccleſiæ ianuis progredi. in quibus xxx. paſſibus vniuſcuiuſque eccleſiæ in toto circuitu reuerentia defendatur. Sic tamen, vt hi, qui ad eam confugiunt, in extraneis, vel longe ſeparatis ab eccleſia domibus nullo modo abſcedant. Sed in hoc xxx. paſſuum numero, abſque domorum extranearum receptaculo, progredientes, aditum obtinebunt, vt ad requiſitæ naturæ vſum debitis exeant

* Eruigio

locis, & nullo teneantur euentu neceſſitudinis, qui dominicis ſe defendendos commiſerint clauſtris. Si quis autem hoc decretum tentauerit violare: & eccleſiaſticæ excommunicationi ſubiaceat, & ſeueritatis Regiæ feriatur ſententia. Ipſos tamen, qui ad eccleſiam confugium fecerint, ſi iuxta priſcorum canonum inſtituta, hi, qui eos repetunt, ſacramenta reddiderint, & ſacerdos eccleſiæ ipſius ab eccleſiæ non abſtraxerit foribus, aut fuga talium, ſi euenerit, ſacerdoti quærenda eſt, aut damnorum ſententia ſecundum electionem Principis, huiuſmodi ſacerdotibus irroganda. *Tolet. xij. c. 10. Iuo lib. 2. tit. 7. c. 7. panor. & par. 3. c. 121. decr.*

CAP. XXVI.

Reum confugientem ad eccleſiam nemo abſtrahere audeat, nec inde donare ad pœnam, vel ad mortem: vt honor Dei, & ſanctorum eius conſeruetur. Sed rectores eccleſiarum pacem, & vitam, ac membra eius obtinere ſtudeant, tamen legitime componat, quod inique fecit. *Magunt. c. 39. Capital. lib. 5. c. 90. & lib. 7. c. 29. in addit. Burch. lib. 3. c. 194. Iuo lib. 2. tit. 7. c. 4. panor. & par. 3. c. 111. & 123. decr. Tarr. lib. 6. c. 156.* 17. q. 4. 9.

De immunitate eccleſiarum, Tit. XVIII.

CAP. I.

IN tantum quorundam laicorum proceſſit audacia, &c. vt tam eccleſias ipſas, quam earum homines, talliis, & exactionibus grauare præſumant: eos, qui amodo iſta commiſerint, anathemate decernimus feriendos. *Alex. iij. in conc. Lateranen. c. 14.* *De iure patron. c. 4. Grego. ix. & c. 5. eo. tit. in 1. coll.*

CAP. II.

Nonminus pro peccato eorum, qui faciunt quam pro illorum detrimento, qui ſuſtinent, graue nimis eſſe dinoſcitur, quod in diuerſis partibus mundi, Rectores, & Conſules ciuitatum, necnon & alii, qui poteſtatem habere videntur, tot eccleſiis frequenter onera imponunt, & ita grauibus eas, crebriſque exactionibus premunt, vt deterioris conditionis factum ſub eis ſacerdotium videatur, quam ſub Pharaone, &c. Ille quidem omnibus aliis ſeruituti ſubiectis, ſacerdotes ſuos, & eorum poſſeſſiones in priſtina libertate dimiſit, & de publico eis alimoniam miniſtrauit. Iſti vero vniuerſa fere onera ſua imponunt eccleſiis, & tot angariis eas affligunt: vt quod Hieremias ait, competat: Princeps prouinciarum facta eſt ſub tributo. Siue quidem foſſata, ſiue expeditiones, ſiue quælibet alia ſibi arbitrentur agenda, de bonis eccleſiarum, clericorum, & pauperum Chriſti vſibus deputatis cuncta volunt fere* compilari. Iuriſdictionem etiam, & auctoritatem Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum ita euacuant: vt nihil poteſtatis eis in ſuis videatur hominibus remanſiſſe, &c. *De immun. eccl. c. 4. Greg. ix. & in 2. collect.* *Gen. 47.* *Thre. 1. a* *cōplerι

Quo

Quocirca ſub anathematis diſtrictione ſeuerius prohibemus: ne de cetero talia præſumant attentare, niſi Epiſcopus, & clerus tantam neceſſitatem, vel vtilitatem aſpexerint: vt abſq; coactione ad releuandas communes neceſſitates, vbi laicor. non ſuppetunt facultates: ſubſidia per eccleſias exiſtiment conferenda. Si autem conſules, aut alii de cetero * id præſumpſerint, & commoniti deſiſtere forte noluerint: tam ipſi, quam eorum fautores excommunicationi ſe nouerint ſubiacere, nec communioni fidelium reddantur, niſi ſatisfactionem fecerint competentem pœnitentes. *Alex. iii. in conc. Later. c. 19.*

* iſta commiſerint

CAP. III.

De iureiur. 30. Greg. ix. c. 3. eod. tit. in 4. collect. Rom. 14.

Nimis de iure diuino quidam laici vſurpare conantur, cum viros eccleſiaſticos nihil temporale continentes, ab eis ad præſtandum ſibi fidelitatis iuramenta compellunt. Quia vero ſecundum Apoſtolum, ſeruus domino ſuo ſtat, aut cadit: ſacri auctoritate concilii prohibemus, ne tales clerici perſonis ſæcularibus præſtare cogantur huiuſmodi iuramentum. *Innoc. iii. in conc. gener. Later. c. 43.*

CAP. IV

De immunit. eccl. 7. Greg. ix. c. 4. de conſ. in 4. collect.

Aduerſus Conſules, ac rectores ciuitatum, & alios, qui eccleſias, & viros eccleſiaſticos talliis, ſeu collectis, & exactionibus aliis aggrauare nituntur, volens immunitati eccleſiaſticæ Lateranenſe concilium prouidere: præſumptores huiuſmodi ſub anathematis diſtrictione prohibuit, tranſgreſſores, & fautores eorum excommunicationi præcipiens ſubiacere, donec ſatisfactionem impendant competenter, &c. quoniam vero nec ſic quorundam malitia contra Dei eccleſiam conquieuit; adiicimus, vt conſtitutiones, & ſententiæ, quæ ab excommunicatis huiuſmodi, vel de ipſorum mandato fuerint promulgatæ, inanes, & irritæ habeantur, nullo vmquam tempore valituræ, &c. nullus vano decipiatur errore, vt infra tempus regiminis ſuſtineat anathema, quaſi poſt illud non ſit ad ſatisfactionem debitam compellendus. Nam & ipſum, qui ſatisfacere recuſauerit, & ſucceſſorem ipſius, ſi non ſatisfecerit infra menſem, manere decernimus eccleſiaſtica cenſura concluſum; donec ſatisfecerit competenter: cum ſuccedat in onere, qui ſubſtituitur in honore. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 46.*

CAP. V.

Vt paſtus Imperatoris ab Epiſcopis, & Comitibus ſecundum antiquam conſuetudinem ſoluatur. Quod ſi nouo tempore fiſcus Comitalis in ius eccleſiaſticum conceſſus eſt, augeatur ſtipendium Imperiale ab eccleſia, iuxta quod reſpublicæ fuerint minoratæ. *Ioannes ix. in ſyn. Rauen. par. 2. c. 8.*

CAP. VI.

Vt plebes eccleſiæ nullatenus aut Comitibus, aut Epiſcoporum vaſſallis, aut vllis laicis in beneficia tribuantur. *Ioan. ix. in ſyn. Rauen. par. 2. c. 10.*

CAP. VII.

De immunit. eccl. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect.

Vt in domibus eccleſiarum neque miſſus, neque Comes, vel iudex quaſi pro conſuetudine neque placitum, neque hoſpitium vindicent, ſed in publicis * locis domos conſtituant, in quibus placitum teneant, & ſecundum antiquam conſuetudinem hoſpitentur. *Ibid. c. 11.*

* rebus

CAP. VIII.

Nullus iudex laicus, vel Vicarius in eccleſia, vel cœmeterio aliquam poteſtatem exerceat, vel aliquem diſtringat, aut capiat, aut furtum ibi requirat. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incer. c. 12.*

CAP. IX.

24. q. 3. c. 24.

Paternarum traditionum exemplis commoniti, paſtoralis officii debitum perſoluentes, eccleſias, cum bonis ſuis, tam perſonis, quam poſſeſſionibus, clericos videlicet, ac monachos, eorumq; conuerſos: oratores quoque cum ſuis nihilominus rebus, quas ferunt, tutos, & ſine moleſtia eſſe ſtatuimus, &c. *Calliſt. ij. c. 19. in conc. Rom.*

CAP. X.

12. q. 4. c. 67.

Eccleſiarum ſeruos, & Epiſcoporum, vel omnium clericorum à iudicibus, vel actoribus publicis in diuerſis angariis fatigari dolemus. propterea petit concilium à glorioſiſſimo domino noſtro, vt tales auſus inhibeat: ſed ſerui ſupraſcriptorum officiorum in eorum vſibus, vel eccleſiæ laborent. Si qui vero iudicum, aut actorum clericum, aut ſeruum clerici, vel eccleſiæ in publicis, ac priuatis negotiis occupare voluerit: à communione eccleſiaſtica, cui impedimentum facit, efficiatur extraneus. *Tolet. iij. c. 21. Capit. lib. 7. c. 290. Iuo par. 3. c. 138. decr.*

CAP. XI.

Omnes ingenui clerici pro officio religionis ab omni publica indictione, atque labore habeantur immunes, vt liberi Deo ſeruiant, nullaq; præpediti neceſſitate, ab eccleſiaſticis officiis retrahantur. *Tolet. iv. c. 46.*

CAP. XII.

Vt omnes immunitates in vniuerſis eccleſiis conſeruatæ ſint. *Vernen. c. 19.*

CAP. XIII.

Vt ab eccleſiis veſtræ ditioni ſubiectis, indebitas conſuetudines, & iniuſtas exactiones de cetero non exactetis: ſed ita eas conſeruetis, ſicut ordo docet canonicus, & tempore aui, & patris veſtri conſeruatæ fuerunt. *Melden. c. 19. ex Beluacen.*

CAP. XIV

Præcepta regalia ſuper precariis eccleſiaſticis fieri, nec ratio ſinit, nec auctoritas quolibet modo permittit. Quoniam præcepta in iure eccleſiaſtico firmare, indignum iudicer neceſſe eſt, maieſtas regia, niſi ab eccleſiaſtico rectore petantur. Idem autem cuſtos eccleſiæ ſolertiſſime caueat: ne ſui ordinis, & eccleſiaſticæ communionis forte immemor, contra auctoritatem, præceptum regium pro quacumque aſſentatione fieri petat: qui & Q

fecerit, non audiatur, &c. *Beluacen. apud ſyn. Melden. c. 22.*

CAP. XV.

Nemo viuente Epiſcopo eccleſiam illius aut res ad eam pertinentes inuadere, aut dominari præſumat, neque ſub voluntariæ cleri, ac populi electionis obtentu, præter voluntatem Epiſcopi quiſquam quacumque ſæculari poteſtate præditus, quaſi œconomum conſtituat, &c. *Melden. c. 47.*

CAP. XVI.

Vt ab eccleſia indebitas conſuetudines, ſeu iniuſtas exactiones de cetero non exactetis, ſed ſic eas conſeruetis, ſicut tempore aui, & patris veſtri conſeruatæ fuerunt. *Syn. Melden. ad Carolum Caluum c. 85.*

CAP. XVII.

Decreuerunt ſancti Pontifices: vt eccleſiæ, quæ olim indulgentia religioſorum Principum, vel aliorum fidelium deuotione immunitatem meruiſſent, ea in perpetuum perfrui ſinerentur. *Synod. apud S. Medard. c. 5.*

CAP. XVIII.

Decernimus, vt cultus, & honor eccleſiarum Dei in omnibus, & ab omnibus religioſe cuſtodiatur: & digna reuerentia immunitatibus earum, ac miniſtris exhibeatur: ſed & Regem, ac Principes concedet: vt priuilegia ex antiquo eccleſiis Dei conceſſa roborentur, & ſtabiliter obſeruari iubeant: & quemadmodum ab antecedentibus Regibus honoratæ, vel rebus ampliatæ, ſeu ditatæ fuerunt, ita de cetero ſub omni integritate ſalua æquitatis ratione permaneant. *Synod. Trosleiana. c. 1.*

CAP. XIX.

Ab antiquo tempore conſtitutum eſt: vt ſicut habet Epiſcopus in ſua ordinatione omnem generaliter parochiam cum omnibus ruſticanis parochiis, quas per triennium inconcuſſe poſſideat: ita & vnuſquiſque presbyter in ſuæ ordinationis, ac diſpenſationis cura habeat parochiam ſuam cum dote, & decimis eccleſiæ, videlicet, cum ſui Epiſcopi conſilio, ac diſpenſatione, ſecundum regulas antiquitus, & diuinitus conſtitutas, &c. Decimas, primitias fructuum, & oblationes eorum, & ea, quæ parochiis, terris vineis, mancipiis, atque pecuniis, ſeu quibuſlibet rebus quicumque fideles obtulerint: omnia ſub immunitate à tributis fiſcalibus, & omni dominorum exactiona libera ſub poteſtate, & diſpoſitione, vt diximus, Epiſcoporum, & regimine, ac diſpenſatione presbyterorum manere debent inconcuſſa. Hoc & dominus Imperator Ludouicus de manſo ad eccleſiam dato, & ceteris ad eam pertinentibus in ſuo capitulari ita conſtituit.
23. q. 8. c. Sancitum eſt, vt vnicuique eccleſiæ vnus
25. de con manſus integer abſque aliquo ſeruitio attri-
ſib. cap. 1. buatur. &c. *Trosleia. cap. 6. Vid. Vormatien. c. 50.*
Greg. ix. *Capit. lib. 1. c. 91. Burch. lib. 3. c. 52. Iuo par. 3. c. 55.*
& in 1. *& par. 16. c. 262. decr.*
collect.

CAP. XX.

Statuimus, vt eccleſiæ Dei per totius regni noſtri fundatæ terminos, ſub noſtræ emunitatis tuitione ſecuræ cum rebus, & familiis permaneant, ceu prædeceſſorum noſtrorum piiſſimorum videlicet Auguſtorum temporibus fuiſſe probantur: earumq; rectores propriis vtantur priuilegiis, &c. *Ludou. Imp. in edicto apud ſyn. Ticin. poſt prim.*

Epiſcopus viſitet eccleſias ſuæ diœceſis. Tit. XIX.

Vide ſupra libro quarto titulo ſexageſimo tertio.

De manumiſſis in eccleſia. Tit. XX.

Vide ſupra libro decimo titulo viceſimo ſexto.

De tertia, vel quarta eccleſiarum fabricæ conſtituta. Tit. XXI.

CAP. I.

De redditibus eccleſiæ quatuor partes fiant quarum vna cedat Pontifici ad ſui ſuſtentationem, alia presbyteris, & diaconis & omni clero, tertia templorum & eccleſiarum reparationi: quarta pauperibus & infirmis, & peregrinis, &c. Si quis de clero, vel presbyteris obierit, ſi neminem de ſuo genere habuerit conſortem quidquid paupertas eius haberet, conferat eccleſiæ, & exinde quatuor partes fiant, ſicut ſupra dictum eſt. *Silueſt. in ſynodo Rom. cclxxxiv. Epiſcopor. c. 4.*

CAP. II.

Sola (*Gaudentio Epiſcopo*) ex redditibus ec- 12. q. 2. c.
cleſiæ, & oblationibus quarta portio remit- 28. de red
tatur, duæ eccleſiaſticis fabricis, & erogatio- ditibus.
ni peregrinorum, & pauperum profuturæ ab Onagro presbytero ſub periculo ſui ordinis miniſtrentur, vltima inter ſe clericis pro ſingulorum meritis diuidatur. *Simplic. epiſt. 3. Anſel. lib. 5. c. 66. Cæſar. lib. 7. c. 101.*

CAP. III.

Quatuor tam de reditu, quam de oblatio- 12. q. 2. c.
ne fidelium, &c. conuenit fieri portiones, qua- 27.
rum ſit vna Pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda, &c. Ea vero, quæ eccleſiaſticis ædificiis attributa ſunt, huic operi veraciter prærogata, locorum doceat inſtauratio manifeſta ſanctorum, &c. *Gelaſ. epiſt. 1. c. 29. Pariſ. ſub Lud. & Lothar. lib. 1. c. 15. Vorm. c. 47. Triburien. c. 13. Burch. lib. 3. c. 137. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 7. panor. & par. 3. c. 203. decr. Anſel. lib. 5. c. 68. Cæſar. lib. 7. c. 100.*

CAP. IV.

Mos Apoſtolicæ ſedis eſt, ordinatis Epiſco- 12. q. 2. c.
pis præceptum tradere, vt ex omni ſtipendio, 30.
quod accedit, quatuor fieri debeant portiones: vna videlicet Epiſcopo, & familiæ propter

pter hoſpitalitatem,& ſuſceptionem:alia clero:tertia pauperibus: quarta eccleſiis reparandis. *Greg. ad Auguſt interrog.* 1. *quibuſdam.* 2. *Iuo lib.* 2. *tit.* 1. *c.* 8. *panor. Anſel. lib.* 5. *c.* 64. *Cæſar. lib.* 7. *c.* 106. *Tarrac. lib.* 1. *c.* 180.

CAP. V.

12. q. 2. c. 30. p. Redditus.

Fratrem, ac coepiſcopum noſtrum Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotem: cui dedimus in mandatis, &c. vt de reddito eccleſiæ, vel oblatione fidelium quatuor faciat portiones: quarum vnam ſibi ipſe retineat, alteram clericis pro officiorum ſuorum fidelitate diſtribuat, tertiam pauperibus, & peregrinis, quartam eccleſiaſticis fabricis nouerit reſeruandam, de quibus Diuino erit redditurus iudicio rationem. *Greg. iij. epiſt. 3. in princ.*

CAP. VI.

Si eccleſia ciuitatis eius, cui præeſt Epiſcopus, ita eſt idonea, vt ipſa nullius indigeat: quidquid parochiis fuerit derelictum, clericis, qui in ipſis parochiis deſeruiunt, vel reparationibus eccleſiarum rationabiliter diſpenſetur. Si vero Epiſcopum multas expenſas, & minorem ſubſtantiam habere conſtiterit: parochiis, quibus largior fuerit collata ſubſtantia, hoc tantum, quod clericis, vel architectis rationabiliter ſufficiat reſeruetur. Quod autem amplius fuerit, propter maiores expenſas Epiſcopus ad ſe debeat reuocare, &c. *Carpen. c.* vnj.

CAP. VII.

10. q. 1. c. 10. decreuimus.

Si qua baſilica reperta fuerit deſtituta, ordinatione Epiſcopi reparari præcipiatur: quia tertia pars ex omnibus antiqua traditione, vt accipiatur ab Epiſcopis, nouimus ſtatutum. *Tarrac. c. 8. Burch. lib. 3. c. 33. Iuo par. 3. c. 38. decr.*

CAP. VIII.

Placuit vt de rebus eccleſiaſticis, tres æquæ fiant portiones, id eſt, vna Epiſcopi, alia clericorum, tertia in reparatione, vel in luminariis eccleſiæ, de qua parte, ſiue Archipresbyter, ſiue Archidiaconus illam adminiſtrans Epiſcopo faciat rationem. *Brac. c. 25.*

CAP. IX.

10. q. 3. c. 1.

Nullus Epiſcoporum per ſuas diœceſes ambulans, præter honorem cathedræ ſuæ, id eſt, ſolidos duos aliquid aliud per eccleſias tollat: neque tertiam partem ex quacumque oblatione populi in eccleſiis parochialibus requirat. Sed illa tertia pars pro luminaribus eccleſiæ, vel * reparatione ſeruetur, & per ſingulos annos Epiſcopo inde ratio fiat. Nam ſi tertiam partem illam Epiſcopus tollat, lumen, & ſartatecta abſtulit eccleſiæ. Neque parochiales clerici ſeruili more in aliquibus operibus Epiſcopis ſeruire cogantur, quia ſcriptum eſt: Neque vt dominantes in clero. *Brac. ij. c. 2.*

** recuperatione.*

1. Pet. 5. a

CAP. X.

10. q. 3. c. 2. priscus

Placuit huic ſancto concilio, vt nullus prouinciæ Luſitaniæ Epiſcopus à qualibet parochitana eccleſia tertiam auferre præſumat, ſed quæcumque exinde conſequi poterat, totum in reparatione ipſarum baſilicarum proficiat. *Emeriten. c. 16. Innocen. iij. lib. 2. epiſt. 121. regiſtri.*

CAP. XI.

10. q. 3. c. 3.

Vnio noſtræ adunationis decernit, & conſtituit, vt tertias, quas antiqui canones de parochiis ſuis habendas Epiſcopis cenſuerunt, ſi eas exigendas crediderint, ab ipſis Epiſcopis dirutæ eccleſiæ reparentur, ſin vero illis maluerint cedere, ab earundem eccleſiarum cultoribus, ſub cura, & ſollicitudine ſui Pontificis, reparatio eiſdem eſt adhibenda baſilicis. Quod ſi omnes eccleſiæ, aut incolumes fuerint, aut quæ dirutæ erant, reparatæ extiterint; ſecundum antiquorum canonum inſtituta, tertias ſibi debitas vnuſquiſque Epiſcopus aſſequi ſi voluerit, facultas illi omnimoda erit: ita videlicet, vt citra ipſas tertias, nullus Epiſcoporum quippiam pro Regiis inquiſitionibus à parochitanis eccleſiis exigat, nihilque de prædiis ipſarum eccleſiarum cuiquam alicuius cauſſa ſtipendii dare præſumat. *Tolet. xvi. cap. 5.*

CAP. XII.

12. q. 2. c. 27.

Quatuor tam de redditibus, quam de oblatione fidelium, prout cuiuſlibet eccleſiæ facultas admittit, ſicut dudum rationabiliter eſt decretum, conuenit fieri portiones; quarum ſit vna Pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta eccleſiæ fabricis applicanda iuxta conſtitutionem Epiſcopalem. *Magunt. ſub Raba. c. 10.*

CAP. XIII.

De reddito eccleſiæ, & de oblatione fidelium quatuor fiant portiones, quarum vnam ſibi retineat Epiſcopus, alteram clericis, &c. diſtribuat: tertiam pauperibus & peregrinis, quartam eccleſiaſticis fabricis nouerit reſeruandam. *Vorm. c. 7.*

CAP. XIV.

12. q. 2. c. 27.

Quatuor fieri partes iuxta canones iudicamus de decimis, & oblationibus fidelium: vt vna ſit Epiſcopi, altera clericorum; tertia pauperum, quarta reſtaurationi eccleſiarum ſeruetur, ſicut in epiſtola Gelaſii cap. xxvii. legitur. *Tribur. c. 53. Burch. lib. 3. c. 133. Iuo lib. 2. tit. 5. c. 4. panor. & par. 3. c. 199. decr.*

CAP. XV.

Qualiter (*decimæ & oblationes*) diſpenſari debeant, canones ſancti inſtituunt; ſcilicet, vt quatuor partes inde fiant, vna ad fabricam eccleſiæ releuandam, altera pauperibus diſtribuenda, tertia presbytero cum ſuis clericis habenda, quarta Epiſcopo reſeruanda, vt quidquid exinde iuſſerit, prudenti conſilio fiat. *Nannet. c. 10. Burch. lib. 3. c. 138. Iuo par. 3. c. 204. decr.*

De eccleſiis, quas Conſtantinus Imper. ædificauit. Tit. XXII.

CAP. I.

Silueſtri temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicas iſtas, quas & ornauit: Ba-

ſilicam Conſtantinianam, vbi poſuit dona iſta, faſtigium argenteum, &c. *Damaſ. in Syluest. poſt princ.*

CAP. II.

Eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit baſilicam beato Petro Apoſtolo in templo Apollinis, cuius locum cum corpus ſancti Petri recondidit, vndique ex ære Cyprio concluſit, &c. *Ibid. ante med.*

CAP. III.

Eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit baſilicam beato Paulo Apoſtolo ex ſuggeſtione ſancti Silueſtri Epiſcopi, cuius corpus ſanctum ita recondidit in ære, & concluſit, ſicut beati Petri, & dona obtulit, &c. *Ibid. ante med.*

CAP. IV.

Eodem tempore fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicam in Palatio Seſſoriano, vbi de ligno ſanctæ crucis poſuit, & in auro, & gemmis concluſit: vbi & nomen eccleſiæ dedicauit, quo nominatur vſque in hodiernum diem, Hieruſalem. In quo loco conſtituit dona iſta, &c. *Ibid. in med.*

CAP. V.

Eodem tempore fecit baſilicam ſanctæ martyris Agnetis, ex rogatu filiæ ſuæ, & baptiſterium in eodem loco, vbi baptizata eſt ſoror eius Conſtantia vna cum filia Auguſti, & ibidem conſtituit hæc, &c. *Ibid. poſt med.*

CAP. VI.

Eodem tempore Conſtantinus Auguſtus fecit baſilicam beato Laurentio martyri via Tiburtina in agro Verano ſupra arenarium cryptæ, & vſque ad corpus ſancti Laurentii martyris fecit gradus aſcenſionis, & deſcenſionis, &c. *Ibid. poſt med.*

CAP. VII.

Eiſdem temporibus Conſtantinus Auguſtus fecit baſilicam via Lauicana inter duas lauros beato Petro, & Marcellino martyribus, & mauſoleum, vbi beatiſſimam Auguſtam matrem ſuam, poſuit in ſarcophago porphyretico, &c. *Ibid. ante fin.*

CAP. VIII.

Eodem tempore fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicam in ciuitate Oſtia iuxta portum vrbis Romæ beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Ioannis Baptiſtæ, vbi obtulit hæc, &c. Item quæ obtulit Gallicanus baſilicæ ſupra ſcriptæ, ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & Ioannis Baptiſtæ, &c. *Ibid. ante fin.*

CAP. IX.

Eiſdem temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicam in ciuitate Albanen. S. Ioannis Baptiſtæ, vbi poſuit hæc, &c. *Ibid. ante fin.*

CAP. X.

Eiſdem temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus intra vrbem Capuanam baſilicam Apoſtolorum, quam cognominauit Conſtantinianam, vbi & obtulit dona hæc, &c. *Ibid. ante fin.*

CAP. XI.

Eiſdem temporibus fecit Conſtantinus Auguſtus baſilicam in vrbe Neapoli, vbi obtulit hæc, &c. *Ibid. ante fin.*

CAP. XII.

Eiſdem temporibus conſtituit B. Silueſter in vrbe Roma titulum ſuum in regionem tertiam iuxta thermas Domitianas, quæ cognominantur Traianæ, titulum ſcilicet Silueſtri, vbi donauit Conſtantinus Auguſtus patenam, &c. Obtulit, & omnia neceſſaria titulo Equitii. *Ibid. in fin.*

CAP. XIII.

Conſtantinus ſepulchrum Domini in eccleſiam erexit deſtructo templo Veneris. *Theodoret. triper lib. 2. c. 16.*

CAP. XVI.

Idem C. P. duas eccleſias ædificauit, Irenem, & Apoſtolorum. *Socr. trip. lib. 2. c. 18.*

CAP. XV.

Conſtantinus primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per vniuerſum orbem, ſub ſuo degentes imperio, non ſolum fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricandi eccleſias, & prædia tribuenda conſtituit. Denique idem Princeps donaria immenſa contulit, & fabricam templi primæ ſedis beati Petri Principis Apoſtolorum inſtituit, &c. N. *de primitiua eccleſia. Burch. lib. 3. c. 5. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 3. panor. & par. 3. c. 7. decr.* *1. q. 1. c. 15. fut. ante.*

De eccleſiis, & titulis, quæ varii Pontifices Romani ædificarunt. Tit. XXIII.

Vide libro primo, titulo vltimo, quibus adde.

CAP. I.

Silueſter fecit in vrbe Roma eccleſiam in prædio cuiuſdam presbyteri ſui Equitii iuxta thermas * Traianas, quem titulum Romanum conſtituit, & vſque in hodiernum diem appellatur, titulus Equitii, vbi & hæc dona contulit, &c. Hic fecit conſtitutum etiam de omni eccleſia, &c. *Dam. in Silueſt. in princ.* * Domitianas

CAP. II.

Marcus fecit duas baſilicas, vnam via Ardeatina, vbi requieſcit, & aliam in vrbe Roma iuxta Palatinas, ex huius ſuggeſtione obtulit Conſtantinus Auguſtus baſilicæ, quam conſtituit via Ardeatina, fundum, &c. in baſilica in vrbe obtulit, &c. *Damaſ. in Marci.*

CAP. III.

Iulius fecit baſilicas duas, vnam iuxta forum, & aliam via Flaminia, & cœmeteria tria, vnum via Flaminia, aliud via Aurelia, & aliud via Portuenſi. *Damaſ. in Iulii.*

CAP. IV.

Liberius tenuit baſilicas beati Petri, & beati Pauli, & baſilicam Conſtantinianam annis vii. &c. ornauit de platoniis marmoreis ſepulchrum ſanctæ Agnetis martyris. Fecit baſilicam nomini ſuo iuxta macellum * Libyæ. * Liuiæ f.

Damaſ. in Liberii in fin.

CAP. V.

Felix ſecundus fecit baſilicam via Aurelia milliario ab vrbe ſecundo, cum presbyterii honore fungeretur, & ad eandem Baſilicam emit agrum circa locum quem obtulit eccleſiæ, quam fecit. *Damaſ. in Felic. ij.*

CAP. VI.

Damaſus fecit baſilicas duas, vnam iuxta theatrum ſancti Laurentii, & aliam via Ardeatina, vbi requieſcit intra catacumbas, vbi iacuerunt corpora ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli: in quo loco dedicauit platoniam ipſam, vbi iacuerunt corpora ſancta, & verſibus exornauit, &c. Hic conſtitutum fecit de eccleſia, &c. Hic conſtituit titulum in vrbe Roma baſilicam, quam ipſe conſtruxerat, vbi donauit patenam, &c. *Ex Pontific.*

CAP. VII.

Anaſtaſius fecit conſtitutum de eccleſiâ, & baſilicam, quæ dicitur Creſcentiana in regione ſecunda in via Mamurtina in vrbe Roma. *Ex Pontific.*

CAP. VIII.

Innocentius dedicauit baſilicam ſanctorum Geruaſii, & Protaſii ex deuotione teſtamenti cuiuſdam illuſtris fœminæ Veſtinæ laborantibus presbyteris Vrſicino, & Leopardo, ac diacono Libyano. Quæ fœmina teſtamenti paginam ſic ordinauit, vt baſilica ſanctorum martyrum ex ornamentis, & margaritis venditis iuſtis æſtimationibus conſtrueretur, & conſtructa eſt vſque ad perfectum. In quo loco beatiſſimus Innocentius ex delegatione illuſtris fœminæ Veſtinæ titulum Romanum conſtituit, & in eadem domo obtulit, &c. Hic conſtituit baſilicam ſanctæ Agnetis martyris à presbyteris Leopardo, & Paulino ſollicite, ac digne gubernari, & tegi, & ornari, & ex diſpoſitione Veſtinæ tituli ſupradicti presbyteris eſt conceſſa poteſtas. *Ex Pontific.*

CAP. IX.

Cæleſtinus dedicauit baſilicam Iulii, in qua obtulit, &c. *Ex Pontific.*

CAP. X.

Xyſtus tertius fecit baſilicam ſanctæ Mariæ matris Domini, quæ ab antiquis Liberi cognominabatur, iuxta macellum * Libyæ, vbi & obtulit hæc, &c. *Ex Pontific.*

*Liuiæ

CAP. XI.

Leonis temporibus fecit Demetria ancilla Dei baſilicam ſancto Stephano via Latina milliario tertio in prædio ſuo, &c. Leo beati Petri Apoſtoli baſilicam renouauit, & fecit ibi cameram, quam & ornauit, & beati Pauli baſilicam poſt ignem diuinum renouauit, fecit & cameram in eadem. Similiter & in baſilica Conſtantiniana. Fecit quoque baſilicam ſancto Cornelio Epiſcopo, & martyri iuxta cœmeterium Calliſti via Appia. Hic conſtituit monaſterium apud Petrum Apoſtolum. Hic etiam conſtituit, & addidit ſuper ſepulchra Apoſtolorum ex clero Romano cuſtodes, qui dicuntur Cubicularii. *Ex Pontific.*

CAP. XII.

Hilarius fecit conſtitutum de eccleſia in baſilica ad ſanctam Mariam, &c. Hic fecit oratoria tria in baſilicæ Conſtantinianæ baptiſterio, ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſancti Ioannis Euangeliſtæ, & ſanctæ Crucis, omnia ex argento, &c. In vrbe Roma conſtituit miniſteriales, qui circuirent conſtitutas ſtationes. Scyphos per titulos xxv. &c. Hic fecit monaſteria ad ſanctum Laurentium, & balneum, & prætorium ſancto Laurentio; fecit autem oratorium ſancti Stephani in baptiſterio Lateranenſi, & bibliothecas duas in eodem loco. Ad lunam vero monaſterium in vrbe conſtruxit. Sepultus eſt ad ſanctum Laurentium in crypta iuxta corpus beati Xyſti. *Ex Pontific.*

CAP. XIII.

Simplicius dedicauit baſilicam ſancti Stephani in Cœlio monte in vrbe Roma, & baſilicam beati Apoſtoli Andreæ iuxta baſilicam ſanctæ Mariæ, & aliam baſilicam ſancti Stephani iuxta baſilicam ſancti Laurentii; & aliam baſilicam intra vrbem Romam iuxta Palatium Licinianum beatæ martyris Vibianæ, vbi corpus eius requieſcit. Hic conſtituit ad ſanctum Petrum Apoſtolum, & ad ſanctum Paulum Apoſtolum, & ad ſanctum Laurentium martyrem hebdomadas; vt presbyri manerent ibi propter pœnitentes, & baptiſmum: regionem tertiam ad ſanctum Laurentium, regionem primam ad ſanctum Paulum, regionem ſextam, vel ſeptimam ad ſanctum Petrum. Sepultus eſt in baſilica beati Petri Apoſtoli. *Ex Pontific.*

CAP. XIV.

Felix tertius natione Romanus ex patre Felice presbytero de titulo Faſciolæ, &c. Fecit baſilicam ſancti Agapeti iuxta baſilicam ſancti Laurentii martyris. *Ex Pontific.*

CAP. XV.

Gelaſius dedicauit baſilicam ſanctæ Euphemiæ martyris in ciuitate Tiburtina milliario xx. ab vrbe, & baſilicas ſanctorum Nicandri, & Eleutherii, & Andreæ via Lauicana in fundo in villa Pertuſa, & fecit baſilicam ſanctæ Mariæ via Laurentina in fundo Criſpini milliario ab vrbe xx. *Ex Pontific.*

CAP. XVI.

Symmachus fecit baſilicam ſancti Andreæ Apoſtoli apud beatum Petrum, vbi fecit ciborium ex argento, & confeſſionem, &c. oratorium ſancti Thomæ Apoſtoli ex argento, & confeſſionem, &c. confeſſionem ſancti Caſſiani, & SS. Proti, & Hiacynthi, &c. oratorium S. Apollinaris ex argento, & confeſſionem cum arcu, &c. oratorium S. Soſii ex argento, & confeſſionem, &c. Item ad fontem in baſilica beati Petri Apoſtoli, oratorium ſanctæ Crucis ex argento, confeſſionem, & crucem ex auro cum gemmis, vbi incluſit lignum dominicum; ipſa crux aurea penſat libras x. Fecit autem oratoria duo, ſancti Ioannis Euangeliſtæ, &

ſancti Ioannis Baptiſtæ, infra quorum confeſſiones fecit arcos argenteos penſantes libras xxx. Quæ cubicula omnia à fundamento perfecta conſtruxit, baſilicam beati Petri marmoribus ornauit, & cantharum beati Petri, cum quadriporticu, &c. & gradus, &c. Hic fecit baſilicam ſanctæ martyris Agathæ via Aurelia in fundo Lardario, & à fundamento eam cum fonte conſtruxit, &c. fecit baſilicam ſancti Pancratii, &c. Intra ciuitatem Romanam baſilicam ſancti Silueſtri, & Martini à fundamento conſtruxit iuxta thermas Traianas, &c. Ad beatum Ioannem, & Paulum fecit gradus poſt abſidam. Item archangeli Michaelis baſilicam ampliauit, & gradus fecit, & introduxit aquam. Item ad ſanctam Mariam oratorium ſanctorum Coſmæ, & Damiani à fundamento conſtruxit. Item via Tiburtina milliatio xxvii. ab vrbe Roma rogatus ab Albino, & Glaphyra Præpoſitis illuſtribus de proprio facientibus à fundamento baſilicam ſancto Petro in fundo Paciano dedicauit, &c. Hic reparauit baſilicam ſanctæ Felicitatis, quæ in ruinam imminebat. Hic abſidam B. Agnetis, quæ in ruinam imminebat, & omnem baſilicam renouarat. *Ex Pontific.*

CAP. XVII.

Hormiſda fecit Baſilicam in territorio Albanenſi in poſſeſſione Meſontis. *Ex Pontific.*

CAP. XVIII.

Felix quartus fecit baſilicam ſanctorum Coſmæ, & Damiani in vrbe Roma in loco, qui appellatur via ſacra iuxta templum vrbis Romæ. Huius temporibus conſumpta eſt incendio baſilica ſancti martyris Saturnini via Salaria, quam à ſolo refecit. *Ex Pontific.*

CAP. XIX.

Pelagii tempore initiata eſt ab eo baſilica Apoſtolorum Philippi, & Iacobi, quæ dum initiaretur fabricari, mortuus eſt, & ſepultus in baſilica beati Petri Apoſtoli. *Ex Pontific.*

CAP. XX.

Ioannes tertius perfecit eccleſiam ſanctorum Philippi, & Iacobi, & dedicauit eam. *Ex Pontific.*

CAP. XXI.

Honorius fecit à ſolo eccleſiam beatæ Agnetis martyris via Numentana milliario ab vrbe Roma tertio, vbi requieſcit, quam vndique exornauit, vbi poſuit dona multa, ornauit autem ſepulchrum eius ex argento, &c. Item à ſolo fecit baſilicam beati Apollinaris martyris in vrbe Roma in porticu beati Petri Apoſtoli, qui appellatur ad Palmara, vbi dona multa largitus eſt, &c. Fecit & eccleſiam beato Cyriaco martyri à ſolo via Oſtien. milliario vii. vbi & donum obtulit. Eodem tempore fecit Eccleſiam beatorum martyrum quatuor coronatorum, quam & dedicauit, & donum obtulit. Fecit eccleſiam beato Seuerino à ſolo iuxta ciuitatem Tiburtinam milliario ab vrbe Romana xx. quam ipſe dedicauit, & dona multa obtulit. Renouauit & cœmeterium beatorum martyrum Marcellini, & Petri via Lauicana. Eodem tempore à ſolo fecit baſilicam beato Pancratio via Aurelia milliario ii. & ornauit ſepulchrum eius, &c. Fecit eccleſiam beatæ Luciæ in vrbe Roma iuxta ſanctum Silueſtrum, quam & dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit eccleſiam beati Hadriani in tribus * fatis, quam & dedicauit, vbi & multa dona obtulit. *Ex Pontific.* * foris.

CAP. XXII.

Theodorus fecit eccleſiam à ſolo beato Valentino via Flaminia iuxta pontem Miluium, quam & ipſe dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit & oratorium beato Sebaſtiano intra epiſcopium Lateranen. vbi & dona largitus eſt. Fecit & oratorium beato Euplo martyri foras portam beati Pauli Apoſtoli, quod etiam ornauit. *Ex Pontific.*

CAP. XXIII.

Domnio eccleſiam Apoſtolorum ſitam via Oſtienſi, vt decuit reſtaurauit, atque dedicauit. Itemque eccleſiam ſanctæ Euphemiæ poſitam via Appia ſimiliter dedicauit. *Ex Pontific.*

CAP. XXIV.

Leo Iunior fecit Eccleſiam in vrbe Roma iuxta ſanctam Vibiniam, vbi & corpora ſanctorum Simplicii, Fauſtini, Beatricis, atque aliorum martyrum recondidit, & ad nomen beati Pauli Apoſtoli dedicauit ſub die xx. Februar. vbi & dona obtulit. *Ex Pontific.*

De Matrice eccleſia, & de Epiſcopio Tit. XXIV.

CAP. I.

Scripta contra imagines ſacras tradantur in Epiſcopio C. P. vt cum aliis hæreticorum libris conſeruentur. Qui occultauerit, Epiſcopus, presbyter, diaconus deponatur: laicus, vel monachus excommunicetur. *Nicæn. ij. cap. 9.*

CAP. II.

Oportet œconomos eſſe in Epiſcopiis, & monaſteriis. Omnes canones ſeruandi ſunt, ille præſertim, qui iubet œconomos eſſe in ſingulis eccleſiis, &c. *Nicæn. ij. cap. 11. Vide Chalced c. 26. Iuo. par. 5. c. 374. decr.* 9 q. 3. c. ſi fines &c.

CAP. III.

Contra Epiſcopos, & monachos qui alienant prædia Epiſcopii, vel monaſterii, & vt eiiciantur Epiſcopus alienans ab Epiſcopio, & monachus à monaſterio. *Nicæn. ij c. 12. Iuo par. 5. cap. 375. decr. Anſel. lib. 6. c. 184. Cæſar. lib. 7. c. 72.* 12. q. 2. c. 19. quiſquis.

CAP. IV.

Contra eos, qui Epiſcopia, & monaſteria in profanos vſus conuerterunt, *Nicæn. ij. c. 13. Anſel. lib. 7. c. 172.* 19. q. 3. quoniam. c. 5.

CAP. V.

Ne mulieres habitent in Epiſcopiis, aut in monaſteriis. *Nicæn. ij. cap. 18.*

CAP.

CAP. VI.

De offic. Archipresb. c. vlt. Greg. ix. & in 2. Collect. Sicut (*Epiſcopus*) Matrici præeſt, ità preſbyteri præſint plebibus: vt in nullo titubet eccleſiaſtica ſollicitudo. *Ioan. ix. in conc. Rauen.par.2.c.12. Anſel.lib.5.c.40.in Rom.*

CAP. VII.

1. q. 1. c. 26. Videntes ſacerdotes ſummi & alii, atque leuitæ, & reliqui fideles plus vtilitatis poſſe afferre, &c. cœperunt prædia, & agros, quos vendere ſolebant, Matricibus eccleſiis tradere, & ex ſumptibus eorum viuere, &c. *Vrban. epiſt. ſing. in prin. Burch. lib. 3. c. 3. Iuo par. 3. c. 5. & 138. decr. Anſel. lib. 7. c. 4. Caſar. lib. 7. cap. 57.*

CAP. VIII.

12 q. 2. c. 60. Non habenti neceſſitatem nec Epiſcopo licet vſurpare rem aliquam tituli Matricis eccleſiaſticæ. *Carthag. cap. 33. in fine. G. Capit. lib. 5. cap. 29. Burch. lib. 3. cap. 178. Iuo lib. 3. cap. 239. decr.*

CAP. IX.

Contra negligentes Epiſcopos, qui in ſuis Matricibus, ſiue cathedris hæreticos non receperint. *Carthag. 124. G. Mileu. 25. L.*

CAP. X.

Presbyteri non vendant rem eccleſiæ, &c. non habentes neceſſitatem. Nec Epiſcopo liceat Matricis eccleſiæ rem tituli ſui nomine vſurpare. *Magun. ſub Raba. c. 8.*

De ſecretario, ſiue diaconico. Tit. XXV.

CAP. I.

IN ſecretario diacono inter presbyteros ſedere non liceat. *Arelat. ij. cap. 15. vide Nicæ. 18.*

CAP. II.

Diſt. 23. c. 26. Quod non oporteat miniſtros habere locum in diaconico, & * dominica vaſa contingere. *Laod. c. 21. Mart. Brac. c. 41. Iuo par. 3. c. 105. decr.* (* ſacra)

CAP. III.

Diſt. 23. c. 30. Non oportet inſacratos miniſtros licentiam habere in ſecretarium, quod Græci diaconicon appellant, ingredi, & contingere vaſa dominica. *Agath. c. 66.*

CAP. IV.

7 q. 1. c. 34. Viduitatis ſeruandæ profeſſionem, coram Epiſcopo in ſecretario habitam, impoſita à *presbytero veſte viduali non eſſe violandam. *Arauſ. c. 27. Burch. lib. 8. c. 43. Iuo lib. 3. tit. 17. c. 54. panor. & par. 6. c. 6. decr.* (* Epiſcopo)

CAP. V.

Non liceat mulieribus in ſecretarium ingredi. *Mar. Brac. c. 42. Vide Laod. 44. Aquiſgr. 82. Capit. lib. 1. c. 17.*

De ſacrario, ſiue ſanctuario, preſbyterio, & gazophylacio, Tit. XXVI.

CAP. I.

NVlli laicorum liceat in eo loco, vbi ſacerdotes, reliquive clerici conſiſtunt, quod presbyterium nuncupatur, quando miſſa celebratur, conſiſtere: vt libere, ac honorifice poſſint ſacra officia * exercere. Et ſicuti in eccleſia ſingula videntur expoſita, ita virorum pars, & mulierum partibus ſuis contenta ſit, &c. *Eugen. 9. & Leo 4. in ſyn. Rom. c. 33.* *De conſ. d. 1. c. 40. ſacerdotii* (* celebrari)

Miniſtri cum timore, & tremore Dei reliquias fragmentorum corporis Dominici cuſtodire debent, ne qua putredo in ſacrario inueniatur, &c. Qui autem reſidua corporis Domini, quæ in ſacrario relicta ſunt, conſumunt, non ſtatim ad communes accipiendos cibos conueniant, &c. Pallas vero, & vela, quæ in ſanctuarii ſordidata fuerint miniſterio, diaconi cum humilibus miniſtris * iuxta ſacrarium * lauent, non eiicientes foras à ſacrario velamina Dominicæ menſæ: ne forte puluis Dominici corporis male decidat à ſindone foris abluto: & erit hæc operanti peccatum: idcirco intra ſacrarium miniſtris præcipimus hæc ſancta cum diligentia cuſtodire. *Clem. epiſt. 2. in prin. Burch. lib. 5. 11. Iuo par. 2. c. 21. decr. Anſel. lib. 8 c. 38. in addit.* *De conſ. d. 2. c. 23. tribus.*

CAP. III.

Si poſt ordinationem miniſtro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris, ſacrarii non intret limina, nec ſacrifici portitor fiat, nec altare contingat, &c. Si forte quiſpiam presbyter, ſiue diaconus ſacrarii ſindonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudæ Iſcarioti ſimilis æſtimabitur. *Clem. epiſt. 2. poſt princ. Iuo par. 2. c. 65. & par. 6. c. 87. & 88. decr. Anſel. lib. 8. c. 2. Caſar. lib. 8. c. 59.* *Diſt. 81. miniſtri. 19.* *17 q. 4. c. 11.*

CAP. IV.

Presbyteri per ſe ipſos, aut per illum, qui ſacrarium tenet, ante Paſchæ ſolemnitatem chriſma petant. *Carthag. iv. c. 36 Vide Vaſon. c. 3. Burch. lib. 4. c. 76. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 94. panorm. & par. 1. c. 270. decr. Caſar. lib 4. cap. 111.* *Diſt. 95. 4. decreuſ. d. 4. cap. 123.*

CAP. V.

Oblationes diſſidentium fratrum neque in ſacrario, neque in gazophylacio recipiantur. *Carthagin. iv. c. 91. Tolet. xi. cap. 4. Troſle. 12. Burch. lib. 5. c. 38. Iuo par. 2. c. 47. decr.* *Diſt. 90. c. 5.*

De cœmeteriis. Tit. XXVII.

CAP. I.

CEreos per diem placuit in cœmeterio non incendi, &c. Qui hæc non obſeruauerint, arceantur ab eccleſiæ communione. *Eliber. cap. 34.* *Ethnicos ritus aliquis hic prohibeat, tur. vel ne locus eſſet ethnicis occultos hos ſtatuitur.*

CAP. II.

Placuit prohiberi, ne feminæ in cœmeterio peruigilent, eo quod ſæpe ſub obtentu orationis, ſcelera latenter committant. *Elib. cap. 35.*

CAP.

CAP. III.

Calliſtus ſepultus eſt in cœmeterio Calepodii via Aurelia milliario tertio pridie Idus Octobris. Hic fecit eccleſiam ſanctæ Mariæ trans Tiberim, & fecit aliud cœmeterium via Appia, vbi multi ſacerdotes, & martyres requieſcunt, quod appellatur cœmeterium Calliſti. *Damaſ. in Calliſt.*

CAP. IV.

Fabianus multas fabricas per cœmeteria fieri præcepit. *Damaſ. in Fabiani.*

CAP. V

Cornelii corpus noctu collegit beata Lucina cum clericis, & ſepeliuit in crypta iuxta cœmeterium Calliſti in prædio ſuo via Appia. *Damaſ. in Cornel.*

CAP. VI.

Xyſtus Iunior ſepultus eſt in cœmeterio Calliſti via Appia, & ſex diaconi eius in cœmeterio Prætextati, via Appia. Beatus Laurentius ſepultus eſt via Tiburtina in crypta, in agro Verano iv. Id. Auguſt.* in cœmeterio Cyriacelis cum multis aliis martyribus.* *Damaſ. in Xyſt. ij.*

CAP. VII.

Dionyſius presbyteris eccleſias diuiſit, & cœmeteria, parochiaſque, diœceſes conſtituit. *Damaſ. in Dionyſ.*

CAP. VIII.

Felix conſtituit ſupra ſepulchra, aut memorias martyrum miſſas celebrari, &c. Sepultus eſt in cœmeterio ſuo, vbi & baſilicam fecit via Aurelia milliario ab vrbe Roma ſecundo. iii. Kal. Iun. *Damaſ. in Felicis.*

CAP. IX.

Marcellus presbyter noctu collegit corpora ſanctorum (*Marcellini, & aliorum*) cum presbyteris, & diaconibus cum hymnis, & ſepeliuit ea vi. Kal. Maii in via Salaria in cœmeterio Priſcillæ, in cubiculo claro, quod patet vſque in hodiernum diem, &c. *Damaſ. in Marcellini.*

CAP. X.

Marcellus * rogauit Priſcillam, & * fecit cœmeterium in via Salaria, &c. Marcelli corpus collegit beata Lucina, & ſepeliuit in cœmeterio Priſcillæ via Salaria. *Dama. in Marcelli.*

CAP. XI.

Liberius rediens de exilio habitauit in cœmeterio ſanctæ Agnetis apud germanam Conſtantii Auguſti. *Damaſ. in Liber.*

CAP. XII.

Bonifacius exul habitauit in cœmeterio ſanctæ Felicitatis martyris via Salaria, &c. Hic fecit oratorium in cœmeterio ſanctæ Felicitatis iuxta corpus eius, & ornauit ſepulchrum ſanctæ martyris Felicitatis, & ſancti Siluani, vbi & poſuit hæc, &c. Sepultus eſt via Salaria in cœmeterio ſanctæ Felicitatis martyris iuxta corpus illius. *Ex Pontific.*

CAP. XIII.

Ioannes iii ampliauit, & reſtaurauit cœmeteria ſanctorum martyrum, & conſtituit, vt oblationes, & amulæ vel luminaria in eadem cœmeteria per omnes dominicas de Lateranis miniſtrarentur. *Ex Pontific.*

Clerici, qui ſunt in oratoriis, obediant Epiſcopo, & non admittantur ſine conſenſu ipſius. Tit. XXVIII.

CAP. I.

IN oratoriis, domini clericorum nemo contra votum Epiſcopi, ad quem territorii ipſius priuilegium noſcitur pertinere, peregrinos clericos intromittat: niſi forſitan, quos probatos ibidem diſtrictio Pontificis obſeruare præcepit. *Aurelia. iv. c. 7.*

CAP. II.

De oratoriis, quæ per villas fiunt, nonnulli ex fratribus, & coëpiſcopis noſtris reſidentes in ſancta ſynodo querimonias detulerunt, quod oratorior. per villas potentum iam longo conſtructorum tempore, & facultatum ibidem collatarum, ipſi, quorum villæ ſunt, Epiſcopi adminiſtrationi contradicant: ita vt nec ipſos clericos, qui ad ipſa oratoria deſeruiunt, ab Archidiacono coërceri permittunt. Quod conuenit emendari: ita dumtaxat, vt in poteſtate ſit Epiſcopi, & de ordinatione clericorum, & de facultate ibidem collata, qualiter ad ipſa oratoria, & officium diuinum poſſit impleri, & ſacra libamina conſecrari. Quod ſi quis contradixerit, iuxta priſcos canones communione priuetur. *Cabilo. c. 14.*

Communia de Eccleſiis, & altaribus. Tit. XXIX.

CAP. I.

NEmo abſolute ordinetur presbyter, diaconus, clericus, niſi in eccleſia vrbis, vel vici, vel in martyrio, vel monaſterio ordinatus publicetur, ordinatio alias irrita ſit. *Chald. c. 6. Capitul. lib. 1. c. 23. Burch. lib. 2. c. 6. Iuo lib. 3. tit. 2. c. 20. panor. & par. 6. c. 26. decr. Anſel. lib. 7. c. 93.* *Diſt. 70 c. 1.*

CAP. II.

Conſtituimus, vt vbicumq; tot ſimul (*leproſi*) ſub communi vita fuerint congregati, qui eccleſiam ſibi cum cœmeterio conſtituere, & proprio gaudere valeant presbytero: ſine contradictione aliqua permittantur habere, &c. *Alex. iij. in concil. Later. c. 23.* *c. 2. de eccl. adif. Greg. ix. et c. 1. eo. tit. in 1. collect.*

CAP. III.

Vt altaria congregationibus Canonicorum, vel monachorum per perſonas data, mortuis perſonis libera redeant in manus Epiſcoporum, niſi fuerint illis per eorum ſcripta, vel priuilegia confirmata. *Vrban. ij. in ſynod.*

ſynod. Claromon. c. 7.

CAP. IV.

Eccleſiarum omnium (*Epiſcopi*) curam habetote, ſeruisque earum adiutorium præbete, viduarum religioſam curam gerite, &c. *Clem. epiſt. 3. poſt prin.*

CAP. V.

Diſt. 42. c. 7. Epiſcopus non longe ab eccleſia hoſpitiolum habeat. *Carth. iv. c. 14. Cæſar. lib. 4. cap. 60.*

CAP. VI.

7. q. 1. c. 38. Epiſcopi, vel presbyteri, ſi cauſſa viſitandæ eccleſiæ alterius Epiſcopi ad eccleſiam venerint: & in gradu ſuo ſuſcipiantur, & tam ad verbum faciendum, quam ad oblationem conſecrandam inuitentur. *Carth. iv. c. 33.*

CAP. VII.

De conſ. d. 5. c. 11. omni. Pauimenta domorum Dei energumeni verrant. *Carthag. iv. c. 91.*

CAP. VIII.

Vt corpus Domini in altari, non in armario, ſed ſub crucis titulo componatur. *Turon ij. c. 3.*

CAP. IX.

Quicumque Pontificale culmen ante Domini altare percepturus acceſſerit, iuret ſe pretium conſequendæ conſecrationis cauſſa non dediſſe, &c. *Tolet. xi. c. 9.*

CAP. X.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem ſuum, aut aliquem conſanguineum ad ſcholas mittere, in eccleſiis ſanctorum, aut cœnobiis, quæ nobis ad regendum commiſſa ſunt, licentiam id faciendi concedimus. *Theodulph. ad ſacerdotes Aurelian. cap. 19.*

CAP. XI.

Decernimus, vt ſicut tempore beatæ recordationis Domini, ac genitoris noſtri excultæ, & honoratæ, atque rebus ampliatæ (*eccleſiæ*) fuerunt ita permaneant, & quæ à noſtra liberalitate honorantur, atque ditantur, de cætero ſub integritate ſui ſeruentur, &c. *Carol. Lud. Pii. F. in concil. Holon. apud Melden. c. 1.*

De baſilicis hæreticorum.

Tit. XXX.

Vide libro vndecimo titulo viceſimo tertio.

LIBER XIV.

De Monaſteriis, & Xenodochiis, ſiue Hoſpitalibus, & aliis locis piis.

De reuerentia quæ debetur monaſteriis. Tit. I.

CAP. I.

19 q. 3. c. 1. QVÆ ſemel conſecrata ſunt monaſteria cum voluntate Epiſcopi, maneant perpetuo, & quæ ad ea pertinent bona, conſeruentur eis: neque fieri poſſint ſæcularia diuerſoria. Qui id fieri permiſerint, ſubiaceant canonicis pœnis. *Chalc. c. 24. Trul. 49. Trosle. c. 3. Capitul. lib. 1. c. 31. Burch. li. 3. c. 15. & 19. Iuo lib. 2. tit. 2. c. 6. panor. & par. 3. c. 17. & 22. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 55.*

CAP. II.

19. q. 3. c. 1. Quoniam per eam, quæ fuit propter peccata noſtra in eccleſiis, calamitatem, ſanctæ quædam ædes à quibuſdam viris arreptæ ſunt, & Epiſcopia, & monaſteria, & facta ſunt communia diuerſoria: ſi, qui ea quidem tenent, volunt reddere, vt in priſtinum ſtatum reſtituantur: bene, & pulchre habet, ſin minus: ſi ſunt quidem ſacerdotalis catalogi, eos deponi iubemus, ſin autem monachi, vel laici, excommunicari, &c. *Nicæn. ij. cap. 13. Vide Trul. 49. Anſelm. lib. 7. cap* 172.

CAP. III.

Qui vtitur tamquam communibus ſacratis Deo repoſitis pretioſis, aut monaſteriis reuerendis, ſi fuerint Epiſcopi, aut clerici, deponantur: ſi monachi, aut laici, communione priuentur. *Eadem vii. ſyn. act. 7. in defini.*

CAP. IV

Monaſteria diuinis ſolummodo cultibus dicata, non debere ſæcularibus dari & canonica prodit auctoritas, & ipſorum deſtructio locorum, ſed quia id exigit reipub. neceſſitas ſaltem collapſa loco erigi debent, & clerici locis, in quibus fuerant, reſtitui: quouſq; opportunitas id permittat emendari plenius. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. vlt. c. 18.*

Ne monaſteria ſine iuſſu Epiſcopi ædificentur. Tit. II.

Vide libro nono titulo primo.

Ne quiſquam monaſteria ſpoliare, aut eorum immunitatem violare audeat. Tit. III.

CAP. I.

DIœceſani Epiſcopi monaſteria ſibi ſubiecta ſtudeant reformare: vt cum ad ea viſitatores acceſſerint, plus in illis inueniant commendandum, quam corrigendum, &c. cauentes, ne per eos monaſteria indebitis oneribus aggrauentur, &c. Præcipimus tam diœceſanis Epiſcopis, quam perſonis, quæ præ- *De ſtat. monach. c. 7 Greg. ix. & c. 2. eodem tit. in 4. collect.*
ſunt capitulis celebrandis, vt per cenſuram eccleſiaſticam appellatione remota compeſcant aduocatos, patronos, vicedominos, rectores, & Conſules, magnates, & milites, ſeu quoſlibet alios, ne monaſterio præſumant offendere in perſonis, ac rebus, & ſi forſitan offenderint, eos ad ſatisfactionem compellere non omittant vt liberius, & quietius omnipotenti Deo valeant famulari. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. c. 12. in fine.*

CAP. II.

Deſcriptiones rerum, aut curtar. ſeu computor. monaſterii ab Epiſcopo fieri negamus. Sed ſi res exigit, aliquando Abbas loci illius cum aliis Abbatibus rerum inuentarum deſcriptiones faciat, & eorum conſilio ſine iudicio finiantur. Solus autem Abbas, aut viſitator loci illius ſuorum officialium recipiat computum, aut rationem. Abſente quoque Abbate Epiſcopus in deſcribendis, prouidendiſque rebus monaſterii acquiſitis, vel datis nulla *18. q. 2. c. 6. Lumenoſo v. c. 3. Abbatum.*
occaſione ſe permiſceat. Miſſas etiam publicas ab eo in cœnobio fieri omnino prohibemus; ne in ſeruorum Dei receſſibus, & in eorum receptaculis, nulla popularis occaſio præbeatur conuentibus, vel mulierum fiat illis introitus: quia non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi cathedram collocare Epiſcopus, ſeu quacumque alia dignitate præditus, aut poteſtate, vel quamlibet poteſtatem imperandi, nec aliquam ordinationem quamuis leuiſſimam faciendi, niſi ab Abbate loci fuerit rogatus: quatenus monachi ſemper maneant in Abbatum ſuorum poteſtate, &c. Monaſteria eccleſiaſticis conditionibus ſeu *Ead. q. c. 5. Quam ſit neceſſ.*
angariis, aut etiam procurationibus vel quibuſlibet ſubſidiis, obſequiiſque ſæcularibus nullo modo ſubiaceant, & prædicta auctoritate noſtra, ne in huiuſmodi Epiſcopis, aut aliis precariis, ſeu exactionibus ab eis, ſeu eorum ſubditis quouis modo exigendis, & extorquendis obtemperando obediant, diſtrictiſſime prohibemus, &c. *Greg. in ſyn. Lateran. de monachis nigris. poſt med. Vide lib. 4. reg. epiſt. 41. ad Luminoſ. Abb. & epiſt. 43. ad Caſtor. Ariminen. Epiſc & lib. vii. Ind. 1. ep. 18. ad Marian. Epiſc. Rauen. Iuo p. 7. c. 13. decr.*

CAP.

CAP. III.

Cœnobia nuper condita in prouincia Bæthica, ſicut & illa, quæ ſunt antiqua, immobili ſtabilitate permaneant ſolidata. Si quis ſacerdotum quodlibet monaſterium aut vi cupiditatis ſpoliandum, aut ſimulatione aliqua fraudis conuellendum, aut diſſoluendum tentauerit: anathema effectus maneat, & à regno Dei extraneus; nec proficiat illi bonum fidei, vel operis ad ſalutem, qui tantæ, & tam ſalutaris vitæ deſtruxerit tramitem. Vniuerſi Bæthicæ prouinciæ Epiſcopi congregati eundem ſacrilegum cœtus ſui euerſorem, à communione ſuſpendant, & conuulſum monaſterium cum rebus ſuis reſtaurent & quod impie vnus ſubuerterit, omnes reforment. *Hiſpalen.ij.c.10.*

CAP. IV.

Nuntiatum eſt præſenti concilio, quod monachi Epiſcopali imperio ſeruili operi mancipentur, & iura monaſteriorum contra inſtituta canonum, illicita præſumptione vſurpentur; ita vt pene ex cœnobio poſſeſſio fiat, atque illuſtris portio Chriſti ad ignominiam, ſeruitutemque perueniat. Quapropter monemus eos, qui in eccleſiis præſunt, vt vltra talia non præſumant. *Tolet.iv.c.50.*

CAP. V.

Peruenit ad ſanctam Synodum, quod iudices publici contra veterem conſuetudinem per omnes parochias vel monaſteria, quas *mos eſt Epiſcopos circumire, ipſi illicita præſumptione videantur diſcurrere, & clericos, vel Abbates, vt coram eis compareant, inuitos, atque diſtrictos ante ſe faciant exhiberi, &c. Si præſumptione, vel poteſtate, qua pollent, excepta inuitatione Abbatis, aut Archipresbyteri in ipſa monaſteria, vel parochias aliquid fortaſſe præſumpſerint: à communione omnium ſacerdotum eos conuenit ſequeſtrari. *Cabilon.c.11.*

* Mos eſ Epiſcopus circuire conſueuit.

CAP. VI.

Prouidendum eſt Regiæ maieſtati, vt monaſteria, quæ ab hominibus Deum timentibus in ſua proprietate conſtructa, prædeceſſores illius cauſſa defenſionis, & Mundeburdi ſuſcepetunt: vt libera libertate remota ſpe hereditaria, de illorum propinquitate, ibidem religio obſeruaretur, & nunc io allodium ſunt data; quapropter omnis exinde religio funditus eſt euerſa, qualiter vota fidelium inconuulſa permaneant: ne voces eorum contra ſe ante Deum clamantes adiuncto periculo de eorum perditione, qui in eiſdem locis neceſſitate naufragantur, condemnabiles ſentiat. *Melden. c.41.*

De bonis monaſterii, & ne quiſquam ea auferat, aut retineat. Tit. IV.

CAP. I.

De his, quæ dantur liberis à parentibus inſtar dotis, vel rerum propriarum proficentibus his, qui ea offerunt eſſe Deo conſecrata: ſtatuimus, vt ſiue maneant, ſiue exeant, ea in monaſterio maneant, vt fuerat ipſorum profeſſio, niſi is, qui præeſt, in culpa fuerit. *Nicæn.ij.c.19.in fine.*

CAP. II.

Nullus Epiſcoporum, aut ſæcularium vltra præſumat de redditibus, vel rebus, vel curtis monaſteriorum, vel de celulis, vel de villulis, quæ ad ea pertinent, quocumque modo, vel qualibet occaſione minuere, vel dolos, vel immiſſiones, aut violentias aliquas facere. Sed ſi qua cauſſa forte inter terram venientem ad partem ſuarum eccleſiarum & monaſteriorum euenerit, & pacifice non potuerit ordinari, apud electos Abbates, & alios patres timentes Deum, ſine voluntaria dilatione, mediis ſacroſanctis euangeliis finiatur. *Greg.in ſyn.Later.de monachis nigris.*

CAP. III.

Vt altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per perſonas data, mortuis perſonis libera redeant in manus Epiſcoporum, niſi fuerint illis per eorum ſcripta, vel priuilegia confirmata. *Vrban. ij. in conc. Claram.c.7.*

CAP. IV.

De cenſu expetendo, eo quod impetrare à Francis ad reddendum eccleſiis, vel monaſteriis non potuiſti (aliud) quam vt vertente anno ab vnoquoque coniugio ſeruorum xii. denarii reddantur, & hoc gratias Deo, quia potuiſti impetrare, &c. *Zachar.ep.4.poſt med.*

CAP. V.

Clerici, vel ſæculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut teſtamento relictas retinere perſtiterint, aut id, quod ipſi donauerunt eccleſiis, vel monaſteriis, crediderint auferendum, ſicut ſynodus ſancta conſtituit, velut necatores pauperum, quouſque reddant, ab eccleſiis excludantur. *Agath. c. 4. Burch. lib.3.c.140.Iuo lib.2.ti.1.c.5.panor.& par.3.c.206. decr.* 11.q.1.c. 11.

CAP. VI.

Ea quæ in iure monaſteriis de facultatibus offeruntur, in nullo diœceſana lege ab Epiſcopis contingantur. *Ilerd.c.3.* 16.q.1.c. 34. cum pro vtilitate.

CAP. VII.

Quicumque res Abbatum, aut monaſteriorum peruadere, competere, vel confiſcare præſumpſerit, poſt tres admonitiones anathematizetur. *Turo.ij.c.25.*

CAP. VIII.

Ne cui liceat res, vel facultates eccleſiæ, aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas, retentare, alienare, atque ſubtrahere, &c. Quod ſi quis fecerit, ab eccleſiæ liminibus excludatur, &c. *Aurel.v.c.15.*

CAP. IX.

Si aliquid in monachos canonibus interdictum (*Epiſcopi*) præſumpſerint, aut vſurpare quidpiam de monaſterii rebus tentauerint, 18.q.2.c. 1.Nicæn. ſum.

non deerit ab illis ſententia ; excommunicationis, qui ſe deinceps nequaquam ſuſtulerint ab illicitis. *Tolet. iv. cap. 50. in Anſelm. lib. vlt. c. 55. in Rom.*

CAP. X.

Defuncto presbytero, vel Abbate, nihil ab Epiſcopo auferatur, vel ab Archidiacono, vel à quocumque de rebus parochiæ, vel xenodochii, vel monaſterii aliquid debeat minui. Quod qui fecerit, iuxta ſtatuta canonum debet coerceri. *Cabilon. c. 7.*

CAP. XI.

Vt quæque monaſteria Deo conſecrata nulli Epiſcoporum liceat ea, in aliquo inquietare, nec qoidquam de eorum rebus violenter abſtrahere. *Angl. c. 3.*

CAP. XII.

Dignum ac neceſſarium eſt, vt Miſſi per quæque loca directi ſimul cum Epiſcopis vniuſcuiuſque diœceſis, perſpiciant loca monaſteriorum canonicorum pariter, & monachorum ſimiliterque puellarum. ſi in apto & congruo loco ſint poſita, vbi commodum, ac neceſſarium poſſit acquiri, quod ad vtilitatem pertinet monaſterii, ſicut in ſancta regula dicitur. Monaſterium autem ita debet conſtitui, vt omnia neceſſaria infra monaſterium exerceantur, vt non ſit neceſſitas monachis, vel clericis vagandi foras : quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monaſteriorum ſupradicti Miſſi, & cum eis Epiſcopi per diuerſa loca præuideant, ſi apta ſint, & congruenter ſanctæ profeſſioni compoſita. Vel ſi clauſtrum firmum habeant, in quo ſaluari poſſint animæ in eis commmorantium ſub diſciplina canonica, vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnibus modis Epiſcopus loci ipſius faciat emendari, ita vt condignam profeſſioni eorum cuſtodiam habeant canonici, vel monachi, atque nonanes: ne detur eis occaſio malefaciendi, quod abſit. *Magun. ſub Carolo c. 20. Capitul. lib. 5. c. 78.*

Monaſterio aliqua de bonis eccleſiæ tribui poſſunt, dummodo ipſa eccleſia detrimentum non capiat. Tit. V.

CAP. I.

12. q. 2. Apoſtolicos. c. 15. in fine. SI Epiſcopus conuictus fuerit conſtruxiſſe monaſterium de eccleſiaſticis redditibus: tradat eidem eccleſiæ ipſum monaſterium. Si vero de propriis rebus, aut de aliis quibuſdam conuentionibus : habeat id ſecundum propriam poteſtatem, & voluntatem omni vita ſua, & poſt finem vitæ ſuæ dimittat, & conferat hoc quibuſcumque voluerit, non tamen ſæculare diuerſorium fiat. *Syn. viij. gen. C. P. ſub Hadr. ij. cap. 15. Anſel. lib. 6. cap. 169. Cæſar. lib. 7. c. 74.*

CAP. II.

Nullus laicus decimas ſuas, aut eccleſiam, aut quidquid eccleſiaſtici iuris eſt, ſine conſenſu Epiſcopi, vel Romani conceſſione Pontificis, monaſteriis, aut canonicis offerre præſumat. *Vrban. ij. in Syn. apud Melfiam c. 5.*

CAP. III.

Monaſteriis religionis intuitu licet poſſeſſiones eccleſiæ alienari ad tempus. *Symma. ep. 1. c. 1. Anſel. lib. 5. c. 47. & in Rom. lib. vlt. c. 43. Cæſar. lib. 7. c. 67. Tarrac. lib. 6. c. 47.* *16. q. 6. poſſeſſiones. 61.*

CAP. IV.

Religioſam vitam eligentibus congrua nos oportet conſideratione proſpicere, ne cuiuſdam neceſſitatis occaſio, aut deſides faciat, aut robur, quod abſit, conuerſationis infringat. Idcirco præſenti tibi auctoritate præcipimus, quatenus domum poſitam in hac vrbe, regione quarta, iuxta locum, qui appellatur, ad gallinas albas, vel hortum iuris ſanctæ Romæ eccleſiæ, cui auctore Deo præſidemus, in qua Campana quondam patricia manſiſſe dinoſcitur, ſimul & hortum atque hoſpitia, quæ intra eamdem domum ianua concludit, Floræ Abbatiſſæ debeas tradere proprietatis iure proculdubio poſſidenda: in qua domo monaſterium virginum, vbi cum congregatione ſua habitare poſſit, Chriſto queat adiuuante conſtruere : vt tam ipſa, quam quæ in eius loco honoreque ſucceſſerit, prædictam domum, & hortum cum omnibus ad ſe pertinentibus, ſicut diximus, quieto, inconcuſſoque iure à nobis pietatis conſideratione conceſſa valeat poſſidere. *Greg. lib. 2. indict. 11. ep. 17. Gratioſo ſubdiacono. Anſel. lib. 5. c. 32.* *12. q. 2. c. 75.*

CAP. V.

Ad audientiam noſtram iam pridem peruenit, quod tum eccleſia de Cologia, de qua in Epiſcopum vocatus, & electus fuiſti, regulares canonicos ordinare, & eorum *inſtitutioni de bonis tibi collatis congrue velis prouidere, inde ſiquidem eſt, quod tuum nos deſiderium, atque propoſitum multimodis laudibus commendantes, deuotioni tuæ auctoritate Apoſtolica indulgemus, vt iuxta votum tuum canonicos regulares in eccleſia præſcripta, ſi tibi in hoc Epiſcopus diœceſanus conſentit ad honorem Dei, & eccleſiæ tuæ ſecundum beati Auguſtini regulam valeas ordinare : & eos ibidem *nullius contradictione, & appellatione inſtituere, &c. *Vrban. ij. in epiſt. ad Archiep.* *Tunden. & G. delegatum.*

De eccleſ. ædif. vel reparan. tit. apud Greg. 9. & in 2. coll. eo ti. c. 4. *inſtructioni. * nulla. *Truden

* CAP. VI.

Si Epiſcopus humanitatis intuitu, manciſpiola, vineolas, vel tertulas clericis, vel monachis præſtiterit excolendas, vel pro tempore tenendas, etiam ſi longa tranſiſſe annorum ſpatia comprobentur, nullum eccleſia præiudicium patiatur, nec ſæcularis legis præſcriptio, quæ eccleſiæ aliquid impediat opponatur. *Aurel. 19. al. 23. al. 25. Anſel. lib. 5. c. 87. in Rom.* *16. q. 3. c. 12.*

CAP.

CAP. VII.

Nulli Epiſcoporum liceat res alienare eccleſiæ, &c. Si quid vero, quod vtilitatem non grauet eccleſiæ, pro ſuffragio monachorum, vel eccleſiis ad ſuam parochiam * pertinentium, dederint: firmum maneat, &c. *Tolet. iij. cap. 3. Iuo lib. 2. tit. 10. cap. 1. panor. p. 3. decret. cap.* 167.

*pertinentibus. f.

CAP. VIII.

12. q. 2. c. 71. Si Epiſcopus vnam de parochianis eccleſiis ſuis monaſterium dicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat: hoc de conſenſu concilii ſui habeat licentiam faciendi. Qui etiam ſi de rebus eccleſiæ pro eorum ſubſtantia aliquid, quo detrimentum eccleſiæ non exhibeat, eidem loco donauerit, ſit ſtabile. Rei enim bonæ ſtatuendæ ſanctum concilium dat conſenſum. *Tolet. iij. c. 4. Iuo par. 3. c. 168. decr.*

CAP. IX.

Si clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus, pro ſolo religionis intuitu in vſum res eccleſiaſticæ largiuntur: quanto magis conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Tolet. iv. cap. 37.*

CAP. X.

Quiſquis Epiſcoporum in parochia ſua

12. q. 2. bonæ. 74. monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiæ ſuæ ditauerit: non amplius ibidem, quam quinquageſimam partem dare debebit, &c. Ad eccleſiam vero, quæ monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare noluerit ſepulturis, non amplius, quam centeſimam partem cenſus eccleſiæ, cui præſidet ibidem conferre licebit, ita tamen, vt vnam tantum, quæ placuerit, ex his duabus remunerationem aſſumat. *Tolet. ix. c. 5. Iuo par. 3. c. 170. decr.*

De bonorum operum neceſſitate. Tit. VI.

Vide libro vndecimo titulo ſecundo, quibus adde.

Diſt. 40. c. 4. NOn loca, vel ordines creatori noſtro nos proximos faciunt, ſed einos merita bona iungunt, aut mala diſiungunt. *Greg. lib. 6. reg. ep. 29. vel cap. 193.*

De eleemoſyna. Tit. VII.

CAP. I.

QVod ſupereſt, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. *Lucæ cap. 11. num. 41.*

CAP. II.

Vendite quæ poſſidetis, & date eleemoſynam. Facite vobis ſacculos, qui non veteraſcunt, theſaurum non deficientem, in cælis: quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit. *Lucæ c. 12. num. 33. v. Luc. 16. nu. 9.*

CAP. III.

Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere, ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini, &c. Quoniam eleemoſyna ab omni peccato, & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram ſummo Deo eleemoſyna omnibus facientibus eam. *Tobias c. 4. num. 7. & poſteà.*

CAP. IV.

Bona eſt oratio cum ieiunio, & eleemoſyna magis, quam theſauros auri recondere, quoniam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt, quæ purgat peccata, & facit inuenire miſericordiam, & vitam æternam. *Tobias cap. 12. num. 8. & 9.*

CAP. V.

Ignem ardentem extinguit aqua: & eleemoſyna reſiſtit peccatis: & Deus proſpector eſt eius, qui reddit gratiam. *Eccleſiaſtic. c. 3. nu. 33. & 34.*

CAP. VI.

Fili eleemoſynam pauperis ne defraudes: & oculos tuos ne tranſuertas à paupere. Animam eſurientem ne deſpexeris, & non exaſperes pauperem in inopia ſua. Cor inopis ne afflixeris: & non protrahas datum anguſtianti, &c. *Eccleſiaſtic. c. 4. in princ.*

CAP. VII.

Conclude eleemoſynam in * corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo. Eleemoſyna viri quaſi ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſeruabit, &c. *Ibid. cap. 29. num. 15. & 16. Vide cap. 17. num. 18. ibid.* *ſinu.

CAP. VIII.

Peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum: forſitan ignoſcet (*Deus*) delictis tuis. *Daniel Nabuchodonoſori cap. 4. nu. 24.*

CAP. IX.

De eleemoſynis, quas ſynodus præſcripſit quibuſdam pœnitentibus, qui contra Ignatium Patriarcham C. P. falſum teſtimonium protulerant. *Vid. ſyn. iix. C. P. ſub Hadr. ij. act. 9. ante fin.*

CAP. X.

Eleemoſynarum quæſtores, quorum quidam ſe alios mentiendo, abuſiones nonnullas in ſua prædicatione proponunt, admitti, niſi Apoſtolici, vel diœceſani Epiſcopi litteras veras exhibeant, prohibemus. Et tunc præter id, quod in ipſis continebitur litteris, nihil populo proponere permittantur. Formam vero, quam communiter talibus Apoſtolica ſedes indulget, duximus exprimendam, vt ſecundum eam diœceſani Epiſcopi ſuas litteras moderentur. Quoniam, vt ait Apoſtolus, omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti, &c. oportet nos diem meſſionis extremæ miſericordiæ operibus præuenire, ac æternorum intuitu ſeminare in terris, &c. quoniam qui parce ſeminat, parce & metet,

De pœnit. 14. Greg. ex. c. 5. eo. tit. in 4. coll.

2. Cor. 5.

2. Cor. 9.

&c. Cum igitur ad ſuſtentationem fratrum, & egenorum ad tale confluentium hoſpitale, propriæ non ſuppetant facultates, vniuerſitatem veſtram monemus, & exhortamur in Domino, atque in remiſſionem vobis iungimus peccatorum: quatenus de bonis à Deo vobis collatis, pias eleemoſynas, & grata eis caritatis ſubſidia erogetis: vt per ſubuentionem veſtram ipſorum inopiæ conſulatur, & vos per hæc, & per alia bona, quæ Domino inſpirante feceritis, ad æterna poſſitis felicitatis gaudia peruenire. Qui autem ad quærendas eleemoſynas deſtinantur, modeſti ſint, & diſcreti, nec in tabernis aut locis incongruis hoſpitentur, nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, cauentes omnino, ne falſum religionis habitum geſtent, &c. *Innoc iij. in conc. Lat gener. c. 62.*

CAP. XI.

Diſt. 92. c. 1. in ſancta. Diacones ad prædicationis officium, & eleemoſynarum ſtudium vacare congruebat. *Greg. in ſyn Rom. c. 1 lib. 4. ep 44. vel c. 88. regiſtr. Iuo par. 2. c. 79. decr. Anſel. lib. 7. c. 65. Tarrac. lib 4. c. 22.*

CAP. XII.

Quando aliquis informabitur eleemoſynam mittat eum conſilio presbyteri in manibus ipſius, & duorum vel trium vicinorum. Præterea ſi vxorem, & filios habuerit, duas partes de ſuis facultatibus illis relinquat, & tertiam partem eccleſiæ in manu presbyteri. *Greg. vij. in conc. Rom. an. incer. c. 16.*

CAP. XIII.

Conſilium damus (*peccatoribus*) vt ieiunent, & eleemoſynas dent, vt ad veritatis viam poſſint reuerti. *Vrban. ij. in conc. Claramon. c. 22.*

CAP. XIV.

1. Cor. 13. d. Sicut adulterii venenum cunctis malis perniciosius eſt, ita amor fraternus, & caritas totius boni faſtigium tenet, & ideo diligite (*presbyteri*) omnes fratres veſtros; & cum religione, ac miſericordia reſpicite ad omnes. Orphanis exhibere vos metipſos parentes. Viduis virorum curam impendite, cum omni caſtitate, quæ neceſſaria ſunt, præbentes: iuniores tamen viduas nuptiis copulate. His, qui ignorant artificia, exquirite honeſtas aliquas occaſiones, quibus victum neceſſarium quærant. Artificibus vero operam præbete, debilibus miſericordiam facite, &c. Caritatis recipiendæ, & habendæ maximum erit fomentum, ſi frequenter inter vosmetipſos communem cibum veſtrum, menſamque faciatis, & quantum vnuſquiſque præualet, crebrius ac ſaleſſuos cum fratribus ſuis ſumat, &c. Per hæc temporalia officia pacis, & caritatis fructibus gaudia æterna merebimini. Multo autem ſollicitius eſurientes reficite, & ſitientibus potum date, nudis veſtimentum, ægros viſitate, & eos, qui in carcere ſunt prout poſſibile eſt, iuuate. Peregrinos ſatis prompte in domibus veſtris ſuſcipiet. Omne bonum ipſa per ſe, ſi in vobis fuerit caritas, facere vos docebit: ſicut e contrario eos, qui à ſalute alieni ſunt, omne malum facere odium docet. *Petrus Apoſt. apud Clem. ep. 1. poſt princ.*

CAP. XV.

Inſtruebat (*B. Petrus*) verba diuina libenter audire, & ſacerdotibus ſuis libenter obtemperare, &c. & eleemoſynas veras perficere, &c. pauperes recreare, nudos veſtire, infirmos viſitare, ſitientes potare, mortuos ſepelire, & diligenter eorum exequias peragere, pro eiſque orare, & eleemoſynas dare, &c. *Clem. epiſt. 1. in fi. Theodulph. ad presb. Aurelian. c. 21.*

CAP. XVI.

Per miſericordias pauperum iuuate pœnitentiam. Per hæc enim facilior venia dabitur, & indulgenti citius indulgebitur, &c. *Clem. epiſt. 2. in med.*

CAP. XVII.

Pupillos enixius iuuate, pauperibus miſericordiam facite, iuuenes pudicitiam docete. *Clem. epiſt. 3. poſt princ.*

CAP. XVIII.

Hoſpitalitatis curam impendite, in oratione, & lachrymis inſtantiſſime laborate, eleemoſynis, quas ſemper amaſtis, iam nunc latgius, atque vberius date operam, vt tanto poſt creſcat vobis in retributione fructus muneris, quanto hic excreuit ſtudium laboris. *Pontia. epiſt. 1. in fin.*

CAP. XIX.

Numquid ſi quis catechumenus virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit: quæro, ſi hæc cum fuerit factus fidelis, amittit: quia per baptiſmum totum, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atque eleemoſynis vacantem, per reuelationem angelum, Petrumque ipſum vidiſſe: numquid per baptiſmum hæc illi* ablata ſunt, propter quæ el baptiſmus videtur conceſſus? *Innoc. epiſt. 22. c. 2.* *Act. 10. a.* *ablata

CAP. XX.

Neque eleemoſyna reputanda eſt, ſi pauperibus diſpenſetur, quod ex illicitis rebus accipitur: quia hac intentione male accipit, vt quaſi bene diſpenſet, grauatur potius, quam iuuatur. [Eleemoſyna Redemptoris noſtri oculis illa placet, quæ non de illicitis, & iniquitate congeritur: ſed quæ de rebus conceſſis, & bene acquiſitis impenditur. Vnde etiam illud certum eſt, quia etſi monaſteria, aut xenodochia, vel aliquid de his conſtituatur: mercedi non proficit, &c. Ne ergo, ſub obtentu eleemoſynæ cum peccato aliquid ſtudeamus accipere, aperte nos ſacra ſcriptura prohibet dicens: Hoſtiæ impiorum abominabiles, quæ offe- *1. q. 1. c. 27. non eſt putanda.* *14. q. 5. c. 7.* *Prou. 21. d.*

runtur ex ſcelere, &c. Hinc quoq; per Salomonem dicitur: Qui offert ſacrificium de ſubſtantia pauperis, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris, &c. Nimis ergò declinandum eſt, ſub obtentu eleemoſynæ peccata ſimoniacæ hæreſeos perpetrare. Nam aliud eſt propter peccata eleemoſynas facere: aliud propter eleemoſynas peccata committere. *Greg. ep. ad Syag. & Aether. Epiſcop. lib. 7. regiſt. ep. 110. vel 108. Ivo lib. 2. tit. 15 c. 2. & 5. pan. & par. 5. c. 112. decr. Anſel. lib 5. c. 31.*

Eccli. 34. c.

CAP. XXI.

De his, qui regio morbo vexantur, hominibus, & equis, ſi homines ex natiuitate, aut ex genere huius morbi ſunt, extra ciuitatem comitari debebunt: ad eleemoſynam vero accipiendam à populo non deuitari. Si autem non natiuitate, ſed ſuperueniente ægritudine vexatur, non eſt proiiciendus, ſed ſi poſſibile eſt, curandus. Attamen in eccleſia, dum ad communionem venerit, poſt omnium ſuppletionem erit ingreſſurus ad participandum munus. *Zach. epiſt. 5. ad Boniſ. Epiſcopum ante med.*

CAP. XXII.

Cum in prœlium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoraſtis, agere in Dei nomine non omittere, id eſt ad eccleſias ire, orationes peragere, &c. carceres aperire, vincla diſſoluere, & ſeruos, & præcipue confractos, & debiles, atque captiuos libertate donare, ac indigentibus eleemoſynas erogare: quatenus impleatur, quod Apoſtolus admonet, dicens: Omne, quodcumq; facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Ieſu. *Nicol. ad conſul. Bulgar. c. 35.*

Ad Coloſ. 3. c.

CAP. XXIII.

Sciendum eſt: quoniam aliæ ſunt virtutes, ſine quibus ad vitam ingredi non poſſumus: aliæ vero ſunt, quæ non niſi à ſponſore requiruntur. Sine humilitate quippe, caſtitate, ac eleemoſynis, & orationibus nullus ad vitam ingredi valet & iſta ſunt, & his ſimilia, quæ requiruntur ab homine. Monachicum autem habitum induere, ac vitam remotam ducere, non niſi à ſpondente diuinitus exiguntur. *Nicola. ad conſulta Bulgarorum c. 87.*

CAP. XXIV.

Eſt in eleemoſyna facienda, quidam ordo diſcretionis obſeruandus, &c. Sed quidnam hoc nomen ſignet, primitus indicemus. Eleemoſyna quippe Græce, Latine miſericordia dicitur: & certe ſcriptum eſt: Miſerere animæ tuæ placens Deo: ergò primum ſibi debet homo præ ceteris eleemoſynam facere, ſi quidem omnem regulam bene agendi à ſe debet homo incipere, placens ſcilicet Deo per munditiam mentis, & corporis, ac per hoc ſibi tribuens illum panem viuum, qui de cœlo deſcendit. Deinde vero eleemoſyna exhibenda eſt propinquis egeſtatem patientibus, ſicut ſcriptum eſt: Carnem tuam ne deſpexeris: nam & ipſa natura docet nos de hoc; & quod ipſe propinquo meo non exhibuero: quando extraneus exhibebit? Deinde autem his maxime miſericordia præſtanda eſt, qui petere confunduntur. Sane notandum eſt: quia ſunt nonnulli, quibus nihil conferri debet. Sicut ſcriptum eſt: Da bono, & ne receperis peccatorem. & rurſum: Ne dederis impio. & iterum. Panem tuum, & vinum ſuper ſepulturam iuſti conſtitue, & noli ex eo manducare, & bibere cum peccatoribus: Panem enim, & vinum ſuum peccatoribus præbet, qui iniquis ſubſidia, pro eo quod iniqui ſunt, impendit. Vnde & nonnulli huius mundi diuites, cum fame crucientur Chriſti pauperes, effuſis largitatibus nutriunt hiſtriones. Qui vero indigenti etiam peccatori panem ſuum, non quia peccator, ſed quia homo eſt, tribuit, nimirum non peccatorem, ſed iuſtum nutrit? quia in illo non culpam, ſed naturam diligit. *Nicola. ad conſulta Bulgarorum cap. 101.*

Eccli. 30. d.

Eſa. 58. c.

Eccli. 12. a.

Tob. 4. c.

CAP. XXV.

Accepto conſilio, hoc ſtatuimus, vt poſt triduanum ieiunium, & litanias, & multorum orationem eleemoſynis conditam, diuino fulti auxilio ſtatueremus, quod melius de electione Rom. Pont. videretur. *Greg. vii. lib. 1. reg. epiſt. 1.*

CAP. XXVI.

Te oramus, & te, vt optimum decet filium (*patri*) ſuccurrere largis eleemoſynarum ſubſidiis, & eccleſiarum orationibus, hortamur. *Greg. viij. lib. 5. reg. ep. 10. Regi Daniæ.*

CAP. XXVII.

Quidam ex induſtria peccantes; propter eleemoſynarum largitionem, quandam ſibi promittunt impunitatem. Eleemoſyna enim extinguit peccata, iuxta illud: Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna extinguit peccata. Sed ea, quæ aut neceſſitate, aut caſu, aut qualibet fiunt fragilitate. Ea vero, quæ ex induſtria, aut cuiuſlibet libidinis explendæ cauſſa, idcirco fiunt, vt eleemoſynis redimantur: nequaquam eis redimi poſſunt: quia qui hoc perpetrarunt, videntur Deum mercede conducere, vt eis impune peccare liceat. Non ergo quis idcirco peccare debet, vt elemoſynam faciat; ſed ideo eleemoſynam facere debet, quia peccauit. Mentem enim, & corpus, quæ libido traxit ad culpam, afflictio, & contritio debet reducere ad veniam. *Cabilon. ſub Carolo c. 36. Capit. lib. 7. c. 62. in addit. Ivo par. 16. cap. 336. decr.*

Eccli. 3. d.

CAP. XXVIII.

Peccata, quæ poſt baptiſmum fiunt, non iteratione baptiſmi, ſed pœnitentiæ lamentis, & eleemoſynarum largitionibus & ceteris bonorum operum exec[illegible]ionibus delentur. *Aquiſg. c. 114 in fine.*

CAP. XXIX.

23. q. 8. c. 31. fures. cap. 2. de furt. Cre. ix. c. 4. eo. tit. in 1. collect.

Statuimus, vt ſiquis poſt hæc Euangelica, & Apoſtolica, atque prophetica verba, & definitionem pacatiſſimæ ſynodi inuentus fuerit furtum, aut rapinam exercere, & in ipſo diabolico actu mortem meretur incurrere: nullus pro eo præſumat orare, aut eleemoſynam dare. Et eleemoſyna pro eo data, in memoriam clericorum, nec pauperum veniat, ſed execrabilis ſordeſcat, &c. *Tribur.* c. 31. *Alex. iij. parte 34. c. 2. poſt conc. Lateran. Burch. lib.* 11 c. 59. *&* 75. *Iuo par.* 13. c. 45. *& par.* 14. c. 123. *decr.*

CAP. XXX.

Diebus quadrageſimæ, & ieiuniorum ſumma deuotione ieiunandum eſt, &c. atq; vnicuique pro facultatibus ſuis eleemoſynæ tribuendæ. *Tribur. c. 35.*

CAP. XXXI.

Eleemoſynæ plurimum valent ad impetrandam miſericordiam à Deo. *Trosleia. c. 15. in fine.*

CAP. XXXII.

Cum omnium ſcripturarum ſanctarum paginæ inſtrumentis bonorum operum refertæ ſint, & per ſanctarum ſcripturarum campos poſſint inueniri arma, quibus vitia comprimatur, & virtutes nutriatur: libuit nobis huic noſtro capitulari inferre ſententiam cuiuſdam patris de inſtrumentis bonorum operum, in qua magna breuitate, quid agi, quidve vitari debeat, continetur. In primis dominum Deum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute, denique proximum tamquam ſeipſum &c. honorare omnes homines, & quod ſibi quis fieri non vult, aliis ne faciat &c. pauperes recreare, nudum veſtire, infirmum viſitare, mortuum ſepelire, in tribulatione ſubuenire, dolentem conſolari, &c. pacem falſam non dare, caritatem non derelinquere, &c. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. c. 21. Clemens ep. 1. ante fin.*

CAP. XXXIII.

Die dominico tantummodo Deo vacandum eſt in celebratione ſacrorum officiorum, & exhibitioni eleemoſynarum, & in Dei laudibus cum amicis, proximis, & peregrinis ſpiritualiter epulandum. *Theodulphus ad preſbyteros Aurelianenſes c. 24.*

CAP. XXXIIII.

Eſurientes ſatiandi ſunt, ſitientes potandi, nudi operiendi, infirmi, & qui in carcere ſunt, viſitandi, & hoſpites colligendi, dicente Domino: Eſuriui etenim, & dediſtis mihi manducare: ſitiui, & dediſtis mihi bibere. *Theodulph. ibid. c. 32.*

Matt. 25. c.

CAP. XXXV.

Pæne nihil valet ieiunium, quod orationes, vigiliæ, & eleemoſynæ non commendant. *Theodul. c. 43. Burch. lib. 13. c. 14. Iuo par. 4. c. 47. decr.*

CAP. XXXVI.

Admonendus eſt populus, vt ad ſacroſanctum ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abſtineat, &c. Sed vitiis ſe purget, virtutibus exornet, eleemoſynis, & orationibus inſiſtat: & ſic ad tantum ſacramentum accedat. *Theodulph. ibid. cap. 44.*

CAP. XXXVII.

Theodorus fuit amator pauperum, largus, benignus ſuper omnes, & multum miſericors. *Ex Pontif.*

CAP. XXXVIII.

Eugenius benignus, mitis, manſuetus, omnibus affabilis, & ſanctitate præclarior. togam clero ſolitam tribuit, & indigentibus eleemoſynam ſubminiſtrauit: vt etiam die tranſitus ſui pauperibus, vel clero, ſeu familiæ presbyteria in integro erogari præciperet. *Ex Pontif.*

De xenodochiis, ſiue hoſpitalibus & ptochiis, ſiue ptochotrophiis, & noſocomiis, & orphanotrophiis, & aliis piis locis. Tit. VIII.

CAP. I.

Clerici ptochiorum, monaſteriorum, & martyriorum ſub poteſtate Epiſcopi vrbis ſint iuxta ſanctorum Patrum traditionem. Si qui conantur eos ab Epiſcopo auferre, clerici canonum pœnis ſubiaceant, monachi, vel laici excommunicati ſint. *Chal. c. 8. Iuo par. 6. c. 358. & 359. decr.*

18. q. 2. c. 10 quiſq. parum.

CAP. II.

Qui mutatur ab vna in aliam eccleſiam, nihil percipiat ex priore eccleſia, neque ex martyriis, ptochiis, & xenodochiis ei ſubiectis. *Chalc. cap. 10. Vide Aquiſgr. 50 Cæſar. lib. 8. c. 14.*

21. q. 2. ſi quis. c. 3.

CAP. III.

Per ſollicitudinem Epiſcoporum, quorum diœceſeos exiſtunt, xenodochia, ptochotrophia, noſocomia, orphanotrophia, eremocomia, & monaſteria, tam monachorum, quam ſanctimonialium, ad eaſdem vtilitates, quibus conſtituta ſunt, ordinentur, &c. qualiter Deo vacantes inopia, vel neceſſitatibus nullatenus occupentur, ſed omni expulſa cura * purius in Dei ſeruitio valeant mentibus permanere. *Euge. ij. & Leo iv. in ſynod. Rom. cap. 23.*

De relig. domi c. 1. in 1. coll. cap. 3. eo. tit. apud Greg. ix.

* puris. f.

CAP. IV.

Si locus ad hoſpitalitatis vſum, & pauperum prouiſum fuerit, ſicut moris eſt, auctoritate Pontificis deſtinatus, cum ſit religioſus, non debet mundanis vſibus deputari *Vrban. iii. Ariminen. Epiſc.*

vt ſupra c. 4.

CAP. V.

Ne cui liceat res, vel facultates eccleſiæ, aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare,

tate, alienare, atque ſubtrahere. quod ſi quis fecerit, tamquam necator pauperum, antiquorum canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiæ liminibus excludatur, quamdiu ab ipſo ea, quæ ſunt ablata, vel retenta, reddantur. *Aurel. V. c. 13. ſynod. Beluacen. apud conc. Melden* c. 17.

CAP. VI.

De xenodochio, quod rex Childebertus, & Vltrotho Regina in Lugdunenſi vrbe cõdiderunt, cuius inſtitutionis ordinem ſubſcripſimus, &c. quidquid præfato xenodochio, aut per ipſorum Regum oblationem, aut per quorumcumque fidelium eleemoſynam collatum, aut conferendum eſt, in quibuſcumque rebus, atque corporibus, nihil exinde ad ſe quolibet tempore Antiſtes eccleſiæ Lugdunen. reuocet, aut ad ius eccleſiæ transferat: vt ſuccedentes ſibi per temporum ordinem ſacerdotes, non ſolum de facultate xenodochii ipſius, aut de conſuetudine, vel inſtitutione nihil minuat: ſed dent operam, qualiter res, & ipſius ſtabilitas detrimentum, aut deminutionem aliquam patiatur. Prouidentes, vt præpoſiti ſemper ſtrenui, ac Deum timentes decedentibus ſubſtituantur, & cura ægrotantium, ac numerus, vel exceptio peregrinorum, ſecundum indictam inſtitutionem, inuiolabili ſemper ſtabilitate permaneat. Quod ſi quis quolibet tempore contra conſtitutionem noſtram venire tentauerit, aut aliquid de conſuetudine, vel facultate xenodochii ipſius abſtulerit, vt xenodochium, quod auertat Deus, eſſe deſinat: vt necator pauperum irreuocabili anathemate feriatur. *Aurel. V.* c. 15. *Melden.* c. 40.

CAP. VII.

Defuncto presbytero, vel Abbate nihil ab Epiſcopo auferatur, vel Archidiacono, vel à quocumque de rebus parochiæ, vel xenodochii, vel monaſterii, &c. *Cabilo* c. 7.

CAP. VIII.

Oportet, vt Prælati Eccleſiæ, præcedentium patrum exempla ſectantes, aliquod præparent receptaculum, vbi pauperes colligantur, & de rebus Eccleſiæ tantum ibidem deputent, vnde ſumptus neceſſarios, iuxta poſſibilitatem rerum, habere valeant, exceptis decimis, quæ de eccleſiæ villis ibidem conferuntur, ſed & canonici tam de frugibus, quam etiam de omnibus eleemoſynarum oblationibus, in vſus pauperum decimas libentiſſime ad ipſum conferant hoſpitale. Et boni teſtimonii frater conſtituatur, qui hoſpites, & peregrinos aduentantes, vtpote Chriſtum in membris ſuis ſuſcipiat, eiuſque neceſſaria libenter pro viribus adminiſtret. Qui etiam ea, quæ in vſus pauperum cedere debent, nequaquam in ſuos vſus reflectat, ne cum Iuda
Ioan. 12 & 13. loculos Domini furante, ſententiam damnationis excipiat. Sed & Prælatorum debet vigilare induſtria: ne eum, cui hoſpitale committitur, pauperum res pauperibus deputatas, in aliquo minutare, aut his quaſi beneficiario munere conceſſis ſinant vti: quod à Prælatis quibuſdam curam pauperum paruipendentibus fieri comperimus, &c. Quod ſi is, cui hoſpitale commiſſum eſt, curam pauperum neglexerit, eorumque res in ſuos vſus retorſerit, quamquam diuina vltione dignus ſit ſeuerius, tamen, quam ceteri delinquentes, à Præpoſitis iudicandus, & à miniſterio remouendus eſt. Quippe qui & pretia peccatorum, & alimenta pauperum, & theſaurum cælo recondendum ſuis aptauit vſibus. *Aquiſgr.* c. 141.

CAP. IX.

Admonenda eſt regia magnitudo de hoſpitalibus, quæ tempore prædeceſſorum ſuorum, & ordinata, & exculta fuerunt, & modo ad nihilum ſunt redacta, ſed & hoſpitalia Scotorum, quæ ſancti homines gentis illius in hoc regno conſtruxerunt, & rebus pro ſanctitate ſua acquiſitis ampliauerunt, ab eodem hoſpitalitatis officio funditus ſunt alienata: & non ſolum ſuperuenientes in eadem hoſpitalia non recipiuntur, verum etiam ipſi, qui ab infantia in eiſdem locis ſub religione Domino militauerunt, & exinde eiiciuntur, & oſtiatim mendicare coguntur. Vnde pertimeſcenda eſt canonica ſententia, & maxime decretalis Symmachi Papæ definitio: quia vt necator pauperum, & Chriſti traditor Iudas, idem, qui huius ſceleris auctor, & perpetrator eſſe dignoſcitur, præſenti, & perpetuo eſt anathemate feriendus. Qui teulam, inquit Symmachus Papa, vel quidquid fuerit Eccleſiæ, petunt à Regibus, & corrumpendæ pietatis inſtinctu, egentium ſubſtantiam rapiunt: irrita habeantur, quæ obtinent, & à communione eccleſiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. Item in canone Aurelianenſi Si quis quolibet tempore, &c. *Melden* c. 40. *Aurelianen V.* c. 15.

CAP. X.

Vt hoſpitalia peregrinorum videlicet, & aliorum pro remedio animarum receptacula, &c. ab omni vſu, & libitu humanæ temeritatis abſoluta, in eos vſus, quibus ſunt conſtituta, pietatem prædeceſſorum veſtrorum ſequentes, ſub patrocinio veſtro dignum eſt veſtro tempore, & veſtra ſolicitudine reſtaurentur. Qui enim agapem pauperum, & ſuſtentationem peregrinorum, & eleemoſynam defunctorum defraudant: apud ſanctos patres eorum necatores vocantur. *Tullen. par. 2. cap.* 14.

CAP. XI.

Periſteria pro ſuæ animæ ſalute teſtamentum condens, iuſſit multam quantitatem pecuniarum præſtari monaſteriis, nec non etiam Xenodochiis, & Parochiis, & aliis pauperibus Ægyptiacæ prouinciæ. *Chalced act. 3. in libello Iſchirionis diaconi.*

CAP. XII.

Ego à iuuenili ætate mea vixi cum paupe-

ribus, & ptochium feci, & in eo poſui lxx. lectos, & omnes languentes, & vlceratos hoſpitio ſuſcipiebam, &c. *Baſsianus Epiſcopus poſt litteras ad Valentinian. apud Chalcedo. ſynod. actio. xi.*

CAP. XIII.

Symmachus ad B. Petrum, & B. Paulum Apoſtolos, & ad ſanctum Laurentium pauperibus habitacula conſtruxit, &c Hic omnianno per Africam, & Sardiniam Epiſcopis, qui in exilio erant retruſi pecunias & veſtes miniſtrabat. *Ex Pontific.*

CAP. XIV.

Tempore Vigilii Beliſarius Patricius multa dona, & eleemoſynas pauperibus largitus eſt, fecitq; xenodochium in via Lata, & in via Flaminia iuxta ciuitatem Oſtiam monaſterium ſancti Iuuenalis, vbi poſſeſſiones, & dona multa largitus eſt. *Ex Pontif.*

CAP. XV.

Pelagius (*ſecundus*) domum ſuam xenodochium fecit pauperum ſenum. *Ex Pontif.*

Conſtituantur litterarum gymnaſia. Tit. IX.

CAP. I.

De magiſtr. cap. 4. Greg. ix. & in 3. Collecta. QVoniam eccleſia Dei & in iis, quæ ſpectant ad ſubſidium corporis, & in iis, quæ ad profectum veniunt animarum, indigentibus, ſicut pia mater prouidere tenetur: ne pauperibus, qui parentum opibus iuuari non poſſunt, legendi, & proficiendi opportunitas ſubtrahatur: per vnamquamque eccleſiam cathedralem magiſtro, qui clericos eiuſdem eccleſiæ, & ſcholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium aſſignetur, quo docentis neceſſitas ſubleuetur, & diſcentibus via pateat ad doctrinam. In aliis quoque reſtituatur eccleſiis, ſiue monaſteriis, ſi retroactis temporibus aliquid in eis ad hoc fuerit deputatum. Pro licentia vero docendi nullus omnino pretium exigat, &c. *Alex. iii. in conc Later. c 18.*

CAP. II.

De magiſtr. cap. 4. Greg. ix. & c. vni. in 4 col'. Quia nonnullis propter inopiam, & legendi ſtudium, & opportunitas proficiendi ſubtrahitur: in Lateranenſi concilio pia fuit inſtitutione prouiſum: vt per vnamquamque cathedralem eccleſiam magiſtro, qui clericos eiuſdem eccleſiæ, alioſq; ſcholares pauperes gratis inſtrueret, aliquod competens beneficium præberetur, &c. Verum quoniam in multis eccleſiis id minime obſeruatur: nos prædictum roborantes ſtatutum adiicimus: vt non ſolum in qualibet cathedrali eccleſia, ſed etiam in aliis, quarum ſufficere poterunt facultates, cõſtituatur magiſter idoneus à Prælato cum capitulo, ſeu maiori, ac ſaniori parte capituli eligendus, qui clericos eccleſiarum ipſarum, & aliarum gratis in grammaticæ facultate, ac aliis inſtruat iuxta poſſe. Sane Metropolitana eccleſia theologum nihilominus habeat, qui ſacerdotes, & alios in ſacra pagina doceat, & in his præſertim informet, quæ ad curam animarum ſpectare noſcuntur, &c. Quod ſi forte de duobus Metropolitana eccleſia grauetur: theologo iuxta modum prædictum ipſa prouideat, grammatico vero in alia eccleſia ſuæ ciuitatis, ſiue diœceſis, quod ſufficere valeat, faciat prouidere. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. c. 11.*

CAP. III.

Vniuerſis Epiſcopis, ſubiectiſq; plebibus, & *Diſt. 37. c. 12 de quibus dam.* aliis locis, in quibus neceſſitas occurrerit, omnino cura, & diligentia habeatur, vt magiſtri, & doctores conſtituantur, qui ſtudia litterarum, liberaliumq; artium, ac ſancta habentes dogmata aſsidue doceant: quia in his maxime Diuina maniſeſtantur, atque declarantur mandata. Et ſi liberalium artium præceptores in plebibus, vt aſſolet, raro inueniuntur: tamen Diuinæ ſcripturæ magiſtri, & inſtitutores eccleſiaſtici officii nullatenus deſint: qui & annualiter proprio Epiſcopo de eiuſdem actionis opere ſollicite inquiſitus debeat reſpondere, &c. *Eugen. ij. & Leo iv. in ſyn. Rom. c. 34. v. Greg. vij. ſynod. Rom. incerti anni de eadem re. Iuo par. 4. c. 214. decr. Anſel. lib. 7. cap. 2.*

CAP. IV.

Scholas (*Epiſcopi*) conſtituant, in quibus & litteraria ſolertia diſciplinæ, & ſacræ ſcripturæ documenta diſcantur, & tales ibi erudiantur, quibus merito dicatur à Domino: *Matth 5. b.* Vos eſtis ſal terræ: & qui condimentum plebibus eſſe valeant: & quorum doctrina non ſolum diuerſis hæredibus, verum etiam Antichriſti monitis, & ipſi Antichriſto reſiſtatur, &c. *Cabilon ſub Carolo c. 3.*

CAP. V.

Omnibus nobis viſum eſt: vt ab hinc poſtpoſita totius torporis negligentia, ab omnibus diligentior in educandis, & erudiendis militibus Chriſti, vigilantior adhibeatur diligentia: & quando ad prouinciale Epiſcoporum concilium ventum fuerit, vnuſquiſque rectorum, ſicut iam in præcedentibus memoratum eſt, ſcholaſticos ſuos eidem concilio adeſſe faciat, vt ſuum ſolers ſtudium circa diuinum cultum omnibus manifeſtum fiat. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothæ. li. 1. c. 30.*

CAP. VI.

Nos Chriſti miniſtri non tantum in cupiditatibus mundanis, & curis, & ſolicitudinibus ſed potius in diuinis officiis implicaremus, & in ſcholis habendis, & educandis militibus ſanctæ Dei eccleſiæ operam daremus, &c. *Pariſien. ſub Ludou. & Lothæ. lib. 3. c. 1.*

CAP. VII.

Obnixe, ac ſuppliciter veſtræ celſitudini ſuggerimus. vt morem paternum ſequentes, ſaltem in tribus congruentiſsimis imperii veſtri locis, ſcholæ publicæ ex veſtra auctoritate fiant: vt labor patris veſtri, & veſter, per incuriam, quod abſit, labefactando non depe-

reat

reat. Quoniam ex hoc facto, & magna vtilitas, & honor ſanctæ Dei eccleſiæ, & vobis magnum mercedis emolumentum, & memoria ſempiterna accreſcet. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 3. cap. 12.*

CAP. VIII.

Vt de ſcholis tam diuinæ, quam humanæ litteraturæ, nec non & eccleſiaſticæ cantilenæ, iuxta exemplum prædeceſſorum noſtrorum aliquid inter nos tractetur, & ſi poteſt fieri ſtatuatur, atque ordinetur. Quia ex huius ſtudii longa intermiſſione pleraque eccleſiaſtica Dei loca & ignorantia fidei, & totius ſcientiæ inopia inuaſit. *Valent ſub Lothar. ca. 18.*

CAP. IX.

Deprecandi ſunt pii Principes noſtri, & omnes fratres, & coëpiſcopi noſtri inſtantiſſime commonendi, vt vbicumque omnipotens Deus idoneos ad docendum, id eſt, fideliter, & veraciter intelligentes donare dignetur: conſtituantur vndique ſcholæ publicæ: vt vtriuſque eruditionis & diuinæ videlicet, & humanæ in Eccleſia Dei fructus valeat accreſcere. Quia quod nimis dolendum eſt, & perniciosum maxime diuinæ ſcripturæ verax, & fidelis intelligentia iam ita dilabitur, vt vix eius extrema veſtigia reperiantur. Et idcirco ingenti cura & ſummo ſtudio remedium procurandum eſt. *Tullen. par. 2. cap. 10.*

CAP. X.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem ſuum, aut aliquem conſanguineum ad ſcholas mittere: in eccleſiis ſanctorum, aut in cœnobiis, quæ nobis ad regendum conceſſa ſunt, ei licentiam id faciendi concedimus. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. cap. 19.*

CAP. XI.

Presbyteri per villas, & vicos ſcholas habeant, & ſi quilibet fidelium ſuos paruulos ad diſcendas litteras eis commendare vult, eos ſuſcipere, & docere non renuant, ſed cum ſumma caritate eos doceant, attendentes illud, quod ſcriptum eſt: Qui autem docti fuerint, fulgebunt, quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. Cum ergo eos docent, nihil ab eis pretii exigant, nec aliquid ab eis accipiant, ex certo quod eis parentes caritatis ſtudio ſua voluntate obtulerint. *Theodulph. ad presb. Aurel. c. 20.* (Dan. 12. b)

De quarta pauperum. Tit. X.

Vide libro tertiodecimo titulo vicesimo primo, quibus adde hæc.

CAP. I.

(12. q. 2. c. 27.) QVatuor tam de reddito, quam de oblatione fidelium &c. conuenit fieri portiones. Quarum ſit vna Pontificis, altera clericorum, pauperum tertia, quarta fabricis applicanda, &c. Ipſam nihilominus adſcriptam pauperibus portionem, quamuis diuitis rationibus ſe diſpenſaſſe monſtraturus eſſe videatur: tamen iuxta quod ſcriptum eſt: Vt videant opera veſtra bona, & glorificent patrem veſtrum, qui in cælis eſt; (Mat. 5. b) oportet etiam præſenti teſtificatione prædicari, & bonæ famæ præconiis non taceri. *Gelaſ. epiſt. 1. c. 29. Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. c. 15. Vide Tribur. cap. 13. Burch. lib. 3. c. 137. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 7. panor & par. 3 c. 203. decr. Anſel. lib. 5. c. 68. Cæſar. lib. 7. cap. 100.*

CAP. II.

Mos ſedis Apoſtolicæ eſt, ordinatis Epiſcopis præceptum tradere: (12 q. 1. c. 30.) vt ex omni ſtipendio, quod accedit, quatuor fieri debeant portiones: vna videlicet Epiſcopo, & familiæ propter hoſpitalitatem, & ſuſceptionem, (12 q. 1. c. quia. 8.) alia clero: tertia pauperibus: quarta eccleſiis reparandis, &c. Communi autem vita viuentibus iam de faciendis portionibus, vel exhibenda hoſpitalitate, & adimplenda miſericordia, nobis quid erit loquendum? cum omne, quod ſupereſt, in cauſis piis, ac religioſis erogandum eſt, Domino dicente: Quod ſupereſt, date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. (Luc. 11) *Gregor. ad Auguſt. interr. 1. Iuo lib. 2. tit. 1 cap. 8. panorm. Anſelmus lib. 5. cap. 64. & libro 7. cap. 3. Cæſar. auguſtan. lib. 7. cap. 106. Tarracon. lib. 1. cap. 180. & 261.*

Epiſcopi, & presbyteri, & alii clerici pauperes alant. Tit. XI

Vide libro quarto titulo trigeſimo primo, & libro ſexto titulo quartodecimo, quibus adde.

CAP. VNIC.

MEnſulam tuam pauperes, & peregrini, & cum illis Chriſtus conuiua nouerit. *Hierony. ad Nepotian. apud Aquiſgr. cap. 94. poſt princip.*

Eccleſia pauperes alat. Tit. XII.

CAP. I.

VIduæ adoleſcentes, quæ corpore debiles ſunt, ſumptu eccleſiæ, cuius viduæ ſunt, ſuſtententur. *Carth. 4. c. 101. Iuo par. 8 c. 326. decr.*

CAP. II.

Viduæ, quæ ſtipendio eccleſiæ ſuſtentantur, (Diſt. 82 c. vlt.) tam aſſiduæ in Dei opere eſſe debent, vt & meritis, & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent. *Carth. 4. c. 103. Iuo par. 8. cap. 327. decr.*

CAP. III.

De* obligationibus vel agris, quos do- (* oblationib.)

minus noſter Rex eccleſiæ ſuo munere conferre dignatus eſt, &c. id eſſe iuſtiſſimum definimus, vt in reparationibus eccleſiarum, alimoniis ſacerdotum, & pauperum refectione, vel redemptionibus captiuorum, quidquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur, &c. *Aurel. c. 5. alias 7.*

CAP. IV.

Præbendum eſt à ſacerdotibus vitæ ſolatium indigentibus, &c. Si clericis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus pro ſolo religionis intuitu in vſum res eccleſiaſticæ largiuntur, quanto magis conſulendum eſt quibus retributio iuſta debetur? *Tolet IV. c. 37.*

CAP. V.

Decimæ, quæ ſingulis dabuntur eccleſiis, per conſulta Epiſcoporum à presbyteris ad vſum eccleſiæ, & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur. *Turon ſub Carolo cap. 16.*

CAP. VI.

Eccleſia ſancta non ſolum fideles ſpoliare non debet, quin potius inopibus opem ferre: vt debiles, pauperes, viduæ, orphani, & ceteri neceſſitatem patientes, à ſancta eccleſia, vt puta à pia matre, & omnium gubernatrice ſubſidium accipiant. Quia res eccleſiæ, quibus Epiſcopi non vt propriis, ſed vt commendaticiis vti debent, pretia ſunt peccatorum, patrimonia pauperum, ſtipendia fratrum in communi viuentium. *Cabilon. ſub Carolo c. 6.*

CAP. VII.

Ipſi quoque pauperes, ſi ſe poſſint ſuis artificiis, aut laboribus expedire, non præſumant, quod debet debilis, & infirmus accipere: ne forte eccleſia, quæ poteſt omni ſolatio deſtitutis neceſſaria miniſtrare: ſi omnes etiam (*nihil*) indigentes accipiant, grauata illis, quibus debet ſubuenire, non valeat. *Proſper. lib. 2. de vita contemplatiua c. 10. apud Aquiſg. c. 107.*

CAP. VIII.

Res eccleſiæ, ſicut à ſanctis Patribus traditur, &c. vota ſunt fidelium, pretia peccatorum, & patrocinia pauperum. Fideles namque &c. ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam, vt his & milites Chriſti exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum opportunitate redimerentur, &c. Ergo res eccleſiæ pauperibus, & militibus Chriſti ſtipendiariæ debent intelligi. Vnde totis niſibus Prælatis ſatagendum eſt, vt ſanctorum Patrum dictis, & exemplis obſequentes, de rebus commiſſis & ſubditos gubernent, & pauperes foueant, cunctisque vtilitatibus, ac neceſſitatibus eccleſiæ fideliter adminiſtrando conſulant, &c. *Aquiſg. c. 116.*

CAP. IX.

Ea, quæ à domino Imperatore, conſenſu Epiſcoporum, ob honorem, & amorem, Dei eccleſiis conceſſa ſunt, non in auaritiam presbyterorum, aut in rapacitatem Epiſcopalium miniſtrorum cedant: ſed in vtilitatem eccleſiæ, & in vſus clericorum, & pauperum deueniant. *Aquiſg. ij. ſub Ludou. par. 3. cap. 6.*

CAP. X.

Inſtruendi ſunt presbyteri, pariterque admonendi, quatenus nouerint decimas, & oblationes, quas à fidelibus accipiunt, pauperum & hoſpitum, & peregrinorum eſſe ſtipendia: & non quaſi ſuis, ſed quaſi commendatis vti, de quibus omnibus ſciant ſe rationem poſituros in conſpectu Dei: & niſi eas fideliter pauperibus, & his, qui præmiſſi ſunt, adminiſtrauerint, damna paſſuros, &c. *Nanneten. cap. 10.*

Epiſcopi, & alii clerici defendant pauperes, Tit. XIII.

CAP. I.

Epiſcopus, clericus, monachus, non aliena prædia conducat, neque tracter adminiſtrationem rerum ſæcularium, niſi ex legibus ad tutelam impuberum inexcuſabilem vocetur, aut ſi Epiſcopus vrbis ei commiſerit curam rerum eccleſiaſticarum, aut pupillorum, vel viduarum, vel earum perſonarum quæ eccleſiaſtico iure indigent. Contraueniens eccleſiaſticis pœnis ſubiaceat. *Chalced. c. 3. Vern. c. 6. Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 1. c. 28. Vid. Ap. c. 6. G. Burch. lib. 2. c. 145. Iuo par. 6. c. 218. decr. Anſel. lib. 6. c. 181 in Rom.* *Diſt. 86. peruenit. c. vlt 21. q. 3. c. 1.*

CAP. II.

Petantur ['ab Imperatoribus defenſores eligendi ab Epiſcopis, ne pauperes à diuitibus vexentur: ob quos eccleſiam moleſtant. *Carth. c. 76. G. Carth. V. c. 9. L. Afric. c. 42. L. Capitul. lib. 5. c 31.* *87. q. 3 c. 10.*

CAP. III.

Eccleſiarum omnium curam habetote, ſeruiſque earum adiutorium præbete: viduarum religioſam curam gerite, pupillos enixius iuuate, pauperibus miſericordiam facite, iuuenes pudicitiam docete. *Clem. epiſt. 3 poſt prim.*

CAP. IV.

Iudices, ac potentes, qui pauperes opprimunt, ſi admoniti à Pontifice ſuo ſe non emendauerint, excommunicentur. *Turon. ij. c. 27. Troſleia. c. 7.*

CAP. V.

Decernimus, vt iudices non prius viduas, & pupillos conueniant: niſi Epiſcopo nuntiarint, cuius ſub velamine degunt. Quod ſi Epiſcopus præſens non fuerit, Archidiaconus & presbyter pariter ſedentes, communi deliberatione cauſſis eorum terminos figant, ita iuſte, ac recte, vel deinceps de talibus antedictæ perſonæ non conquaſſentur. Quod ſi is, qui iudex eſt, aut impetitor, eis, aut iniuriam aliquam ingeſſerit, aut definitionem

tan-

tanti concilii trangreſſus fuerit, à communione ſuſpendatur. *Matiſc.ij.c.12.*

CAP. VI.

Epiſcopi in protegendis populis ac defendendis impoſitam à Deo ſibi curam non ambigant. Ideoque dum conſpiciunt iudices, ac potentes pauperum oppreſſores exiſtere: & prius eos ſacerdotali admonitione redarguant & ſi contempſerint emendari, eorum inſolentiam Regis auribus intimentivt quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiam, Regalis poteſtas ab improbitate coërceat. Si quis autem Epiſcoporum id neglexerit, concilio erit reus. *Tolet.iv.c.31. Arel. ſub Caro. c. 17. Burch. lib.15.c.1.Ivo p.16.dec.c.2.*

CAP. VII.

Lib.29.c. Libat domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa. Vnde Iob, Benedictio perituri ſuper Iob 30.d me veniebat, & cor viduæ conſolatus ſum, & paulo poſt: Flebam quoddam ſuper eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi. *Tolet.viij.c.2.poſt med.*

CAP. VIII.

Vniuſquiſque Epiſcopus ſemel in anno circumeat parochiam ſuam, nouerit ſibi curam populorum, & pauperum in protegendis, ac defendendis impoſitam, &c. *Arel. ſub Carolo cap.17.*

CAP. IX.

Epiſcopi maximam curam, & ſollicitudinem circa pauperes habeant, &c. *Turon. ſub Carolo cap.10.*

CAP. X.

Epiſcopus ad forum, neque vbi publice negotia iudiciaria exercentur, non pergat ſuæ cauſſæ ſuffragaturus, niſi forte vt aut pauperibus oppreſſis ſuccurrat, aut viduis, & orphanis tuitionem conferat, &c. *Cabilon. ſub Carolo cap.11.*

CAP. XI.

De orphanis, & pauperibus, qui debite, vel indebite dicuntur amiſiſſe hæreditatem paterni, vel materni iuris ad ſe legibus pertinentem, ſi alicubi inuenti fuerint, quos patres, vel matres propter traditiones illorum exheredes fecerunt, aliorum ſcilicet ſuaſionibus, aut petitionibus, vel aliquo ingenio; omnino volumus, atque decreuimus emendari, quantum ad nos, vel ad noſtram pertinet poteſtatem iuxta voluntatem Dei, & veſtram ſanctam admonitionem, & conſiderationem. *Magun.c.6.*

CAP. XII.

Laici in eorum miniſterio obediant Epiſcopis ad regendas eccleſias Dei, viduas, & orphanos defenſandos, &c. *Magun. c. 8. Burchar.lib.c.5.c.4. Ivo par.16.c.5. decr.*

CAP. XIII.

c.1 ne clerici vel monac. Greg. ix. & 10 t. collect. Miniſtri altaris, vel monachi non debent in placitis ſecularibus diſputare, excepta defenſione orphanorum, aut viduarum, &c. *Magunt.c.14. Magunt. ſub Raba. c. 13.] Capit. lib.7.cap.172. in addit.Burch. lib. 8. c. 90. Ivo par.7.c.108.dec.*

CAP. XIV.

Volumus, vt laici in eorum miniſterio obediant Epiſcopis ad regendas eccleſias, viduas, & orphanos defendendos, & vt obedientes ſint eis ad eorum Chriſtianitatem ſeruandam. *Magunt ſub Rabano cap.7.*

CAP. XV.

Siquis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem, aut religioſum expoliauerit, & mandauerit ad ipſum Epiſcopus, vt eum audiat, & eos contempſerit inuicem mox ſcripta percurrant per omnes prouinciæ Epiſcopos, quoſcumque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur, donec audiat, & reddat aliena. *Piſten. cap.4. poſt principium.*

Ciues alant pauperes, & præter ceteros Rex. Tit. XIV.

CAP. I.

VNaquæque ciuitas pauperes, & egenos incolas alimentis congruentibus paſcat ſecundum vires, vt tam vicini presbyteri, quam ciues omnes ſuum pauperem paſcant, quo fiet, vt ipſi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur. *Turon.ij.c.5.*

CAP. II.

Vniuſquiſque tempore famis, aut cuiuſlibet neceſſitatis ad ſe pertinentes pro viribus ſuis gubernare ſtudeat: quia ſcriptum eſt: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur, & iterum: Date, & dabitur vobis: dimittite, & dimittetur vobis. *Arela ſub Carolo c.14.* Matt 5.a Luc. 6.f

CAP. III.

Omnibus communiter intimetur, vt vnuſquiſque omni tempore ſuam familiam, & ad ſe pertinentes inopes alere, ac vegetare ſtudeat, quoniam impium eſt, & Deo odibile, eos, qui diuitiis affluunt, nimiiſque opibus abundant, non adiuuare miſeros, & indigentes, *Turon ſub Carolo cap.36.*

CAP. IV.

Iuſtitia Regis eſt, neminem iniuſte per potentiam opprimere &c. aduenis, & pupillis, & viduis defenſorem eſſe, &c. eccleſias defendere, pauperes eleemoſynis alere. *Pari. ſub Ludou. Loth.lib.2.c.1.ante med.*

Nemo pauperes opprimat. Tit. XV.

CAP. I.

VBicumque presbyter, vel monachus, vel peregrinus, vel res eorum captæ fuerint: ſtatim excommunicetur receptum, vnde factum, vel ad quod ductum fuerit. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incert c.15.*

CAP. II.

Si quis Romipetas, & peregrinos, & Apoſtolorum limina, & aliorum ſanctorum ora-

toria viſitantes, capere: ſeu rebus, quas ferunt, ſpoliare tentauerit; donec ſatisfecerit, communione careat chriſtiana. *Callſt. 4. in conc. Rom. c. 16.*

CAP. III.

Diſt. 90. c. 1. & 2. Eorum, qui pauperes opprimunt dona à ſacerdotibus refutanda. *Carth. iv. c. 94. Vide Troſle. 12. Burch. lib. 5. c. 39. Iuo par. 2. cap. 48. decr.*

CAP. IV.

24. q. 3. c. 21. Si quis de potentibus clericum, aut quemlibet pauperem aut religioſum exſpoliauerit, & mandauerit eum ad ſe venire Epiſcopus, vt audiatur, & is contempſerit, inuicem mox ſcripta percurrant per omnes prouinciæ Epiſcopos, & quoſcumque adire potuerint: vt excommunicatus habeatur ipſe, donec obediat, & reddat aliena. *Tolet. I c. 11. Colon. ſub Carolo iij. c. 3. Anſel. lib. 7. c. 164.*

CAP. V.

Iudices, aut potentes, qui pauperes opprimunt, ſi commoniti à Pontifice ſuo ſe non emendauerint, excommunicentur. *Turon. ij. c. 27. Troſlei c. 7.*

CAP. VI.

Ex interpellatione quorundam cognouimus, quod hi, qui lateri Regis adhærent, vel aliqui, qui potentia ſæculari inſtantur, res alienas competere, & in illis exertis actionibus, aut conuictionibus prærogatis miſeros non ſolum de agris, ſed etiam de domibus propriis exulari (*cogunt*). Idcirco decernimus, vt deinceps nullus miſerorum rebus ſuis per vim, aut aſſentationem quamlibet defraudetur. Illi autem, qui contra diſpoſitum non ſolum noſtrum, ſed etiam antiquorum patrum, & Regum venire tentauerit, procelloſi anathematis vltione plectantur. *Matiſcon. ij. c. 14.*

CAP. VII.

De peregrinis ſimiliter conſtituimus, qui propter Deum ad Romam, vel alicubi vadunt, vt * ipſius per nullam occaſionem ad pontes, vel ad excluſas, aut nauigio non detineatis &c. * Nullum peregrinum calumniam faciatis, nec nullum teloneum eos tollatis, &c. *Syn. ſub Pipino cap. 4.*

* ipſos f.
* nulli peregrino. f.

CAP. VIII.

De peregrinis, qui propter Deum vadunt, vt de eis telonium non tollant, & de illis aliis teloniis, quod dominus Rex antea perdonauit, ſic fiat, vt vbi legitime non debent eſſe donati, non ſint. *Vern c. 22.*

CAP. IX.

Comites, vel iudices ad eorum placita primo viduarum, orphanorum, vel eccleſiarum cauſſas audiant, & definiant in eleemoſyna domini Regis, & poſtea alias cauſſas cum iuſtitia rationabiliter iudicent. *Vern. c. 23.*

CAP. X.

Vnuſquiſque Epiſcopus ſemel in anno circumeat parochiam ſuam, nouerit ſibi curam populorum, & pauperum in protegendis, ac defendendis impoſitam. Ideoque dum conſpiciunt iudices, ac potentes pauperum oppreſſores exiſtere: prius eos ſacerdotali admonitione redarguant, & ſi contempſerint emendare errorem, inſolentia Regis auribus intimetur: vt quos ſacerdotalis admonitio non flectit ad iuſtitiam regalis poteſtas ab improbitate coërceat. *Arelat. ſub Carolo c. 17.*

CAP. XI.

Nec comites, vel vicarii ſeu iudices, vel centenarii ſub mala occaſione, vel ingenio res pauperum emant, vel per vim tollant, aut quolibet argumento ſurripiant; ſed ſi qui aliquid poſſeſſionum emendum, aut vendendum ſit, id in publico coram Comite, & iudicibus, & nobilibus ciuitatis facere debebit. *Arelatem. ſub Carolo c. 23.*

CAP. XII.

Propter diuerſas occaſiones res pauperum multis in locis valde attenuatæ ſunt, eorum ſcilicet dicimus, qui liberi eſſe noſcuntur, & ſub poteſtate potiorum ſunt conſtituti, quorum ſi negotia, & cauſſas Princeps inueſtigari iuſſerit, reperientur quamplurimi diuerſis occaſionibus ad vltimam paupertatem iam redigi. *Turon ſub Carolo c. 44.*

CAP. XIII.

Propter prouiſiones pauperum, pro quibus curam habere debemus, placuit nobis: vt nec Epiſcopi, nec Abbates, nec Comites, nec Vicarii, nec iudices, nulluſque omnino ſub mala occaſione, vel malo ingenio res pauperum, vel minus potentum nec emere, nec vi tollere audeat. Sed ſi quis ex eis aliquid comparare voluerit, in publico placito coram idoneis teſtibus, & cum ratione hoc faciat. Vbicumque autem aliter inuentum fuerit factum: hoc omnino emendetur per iuſſionem veſtram. *Magun. cap. 7.*

CAP. XIV.

Comperimus, quod in quibuſdam occidentalibus prouinciis, ſuadente auaritia, Epiſcopi, & Comites, & ceteri Prælati pauperibus ſibi ſubiectis ſoleant edictum imponere: vt nullus eorum tempore meſſis, modium frumenti, nec tempore vindemiæ modium vini maiori pretio niſi quod ab eis conſtituitur, vendere præſumat. Quod ſi quiſpiam illorum facere præſumpſerit; & paupertati ſuæ magnam iacturam patitur, inſuper etiam acribus verberibus flagellatur. Vnde fit, vt cum aliis modius frumenti duodecim denariis, & modius vini viginti denariis venumdari poſſit: huiuſcemodi ſeniores modium frumenti ad quatuor, & modium vini ad ſex ſibi extorqueant denarios. Quæ res quia impietatis, iniuſtitiæque plena eſt: neceſſe eſt, vt piiſſimi Principis auctoritate inhibeatur. Quoniam verendum eſt; ne, dum his ſimilibus grauaminibus pauperes atteruntur, ira interni iudicis non ſolum facientibus, ſed etiam conſentientibus, & corrigere nolentibus accumuletur, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 52.*

CAP.

CAP. XV.

Leuit. c. 21. Quidam clericorum, & laicorum obliti præceptionis dominicæ, qua dicitur: Pecuniam tuam non dabis ad vſuram, & frugum ſuperabundantiam non exiges; Ego dominus Deus veſter. In tantum turpiſſimi lucri rabiem exarſerunt iu multiplicibus, atque innumeris vſurarum generibus ſua adinuentione, & cupiditate repertis, adeo pauperes Chriſti adfligant, vt exceptis aliis oppreſſionibus, quibus ad iniuriam Dei atrociter cruciantur, hoc ſpeciali malo multi eorum, fame, & egeſtate confecti pereant: multi etiam hac oppreſſione compulſi propriis derelictis, alienas incolatus gratia terras expetant, &c. Sunt etiam alii crudeliſsimi fœneratores, qui tempore neceſſitatis nihil commodare pauperibus volunt, niſi meſſellas ſuas, & vineolas, & prateola ea ratione in pignus dederint; vt quidquid frugum in hiſce colligi poterat, pro paruo, quod mutuum acceperint, ex aſſe amittant. Quæ res non minimam pauperibus generat afflictionem & penuriam, &c. Ioannes Apoſtolus conuiua cœnæ dominicæ ſtrenuus, ac fideliſ-
1. Ioan 3 ſimus. Qui habuerit, inquit, facultates mundi, & viderit fratrem ſuum eſurientem, & clauſerit viſcera ſua ab eo; quo modo caritas Dei manet in eo? Auguſtinus, Ecce, inquit, vnde incipit caritas. Si nondum es idoneus mori pro fratre, iam idoneus eſto dare de tuis facultatibus fratri. Iam percutiat viſcera tua caritas; vt non delectantia facias, ſed de intimo adipe miſericordiæ, vt conſideres illum in egeſtate poſitum. Si enim ſuperflua non potes dare fratri tuo, animam tuam potes ponere pro fratre? &c. Miſerabilis plane, & valde deflenda res eſt, quando quis pro facultatibus mundi, quarum momentaneus poſſeſſor exiſtit; quia eas fratribus indigentibus caritate dictante non impertit; & gloriam Chriſtiani nominis ſibi adimit, & Deum, qui caritas eſt, amittit. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib.*
1. Ioan 4. *1. c. 53.*

CAP. XVI.

Regale miniſterium ſpecialiter eſt, populum Dei gubernare, &c. ipſe (*Rex*) debet primo defenſor eſſe eccleſiarum, & ſeruorum Dei, viduarum, orphanorum, ceterorumque pauperum, nec non & omnium indigentium, &c. Vnde oportet, vt ipſe, qui iudex eſt iudicum, cauſſam pauperum ad ſe ingredi faciat, & diligenter inquirat; ne forte illi, qui ab eo conſtituti ſunt, & vicem eius agere debent in populo, iniuſte, aut negligenter pauperes oppreſſiones pati permittant. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 2. cap. 2. Aquiſgr. y. ſub Ludou. par. 4. c. 3. Magun. ſub Arnul. c. 3.*

CAP. XVII.

Quod Rex cauſſam pauperum ad ſe ingredi facere, & diligenter debeat inquirere, dat intelligi illud, quod legimus antiquitus iudices idcirco in porta ad iudicandum ſediſſe, vt nullus accedendi difficultatem, aut quiſpiam ciuium vim, aut calumniam neceſſe haberet ſuſtinere, &c. *Pariſien ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 3.*

CAP. XVIII.

Monemus Regiam pietatem de oppreſsione pauperum liberorum; vt non à potentioribus per aliquod malum ingenium contra iuſtitiam opprimantur, vel cogantur; vt res ſuas vendant, ſiue tradant; ne forte parentes eorum contra iuſtitiam fiant exheredati, & regale obſequium minuatur, & ipſi propter indigentiam mendici, vel latrones, ſeu malefactores efficiantur, &c. *Magun. ſub Rabano cap. 17.*

CAP. XIX.

Placuit nobis, vt nec Epiſcopi, nec Abbates, nec Comites, nec Vicarii, nec Iudices, nulluſque omnino ſub mala occaſione, vel malo ingenio, res pauperum, vel minus potentium emere, aut tollere audeat. Sed quiſquis ex eis aliquid comparare voluerit; in publico placito, coram idoneis teſtibus, & cum ratione hoc faciat. Vbicumque autem aliter inuentum fuerit factum, hoc omnino emendari per regiam conuenit iuſſionem. *Magun. ſub Raban. cap. 18.*

CAP. XX.

Quidam facultates eccleſiæ in diuerſa collaboratione, & redditibus eas exſpoliant: ſed & pauperes, atque vicinos, & circummanentes immiſericorditer exſpoliant, deuaſtant, & opprimunt, & c. ex criminali, & publico peccato publica pœnitentia ſatisfaciunt, &c. *Melden. cap. 61. Burch. lib. 11. cap. 16. Iuo par. 14. cap. 86. decr.*

CAP. XXI.

Viduæ, & pauperes, & peregrinantes hoſpites omni quiete fruantur. *Theophil. Epiſc. Alexandr. in commonit. c. 10.*

Nemo res pauperibus relictas ſurripere audeat. Tit. XVI.

CAP. I.

NE aliquo ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat, qui à religioſis animabus ad ſubſtantiam pauperum derelicta, contra fas ſine aliqua pietatis conſideratione diſpergit. *Symma. in ſyn. Rom. iij. cap 8. Iuo par. 3. cap. 182. decr.* 12. q. 2. c. 21. Indigne in ſ.

CAP. II.

Et ſi illis, qui nulla ex rebus ſuis pauperibus Chriſti diſtribuunt, æterni iudicis voce in futuro condemnabuntur, quanto magis hi, qui auferunt pauperibus, quæ non dederunt? Quapropter Epiſcopi, qui nihil ex proprio ſuo eccleſiæ Chriſti compenſauerunt, hanc diuinam ſententiam metuant, &c. *Tolet. iv. cap. 66. Burch. lib. 3. c. 189. Iuo par. 3. c. 249. decr.* 12. q. 2. c. 39. E. 4. decr. burnoel. Greg. in c. 5. eo. tit. in t. colli.

CAP. III.

Qui agapem pauperum, & ſuſtentationem peregrinorum, & eleemoſynam defunctorum defraudat, apud ſanctos patres eorum neca-

tores vocantur. *Tullen. par. ult. c. 14.*

Res Eccleſiæ in vſus pauperum alienari poſſunt. Tit. XVII.

CAP. I.

PRæter in clericos, & captiuos, & peregrinos alienare non licet res vrbanarum eccleſiarum. *Symma. in ſyn. Rom. iij. c. 4.*

CAP. II.

16. q. 1. poſſeſſiones. Peregrinis ſi neceſſitas largiri ſuaſerit ad tempus alienari poſſeſſiones eccleſiæ poſſunt. *Symm. ep. 1. cap. 1. Anſel. lib. 5. c. 47. Cæſar. lib. 7. c. 67, Tarrac. lib. 6. c. 47.*

CAP. III.

Nulli Epiſcoporum liceat res alienare eccleſiæ, &c. Peregrinorum, vel clericorum, & egenorum neceſſitati, ſaluo iure eccleſiæ, præſtare permittuntur pro tempore, quæ potuerint. *Tolet. iij c. 3. Iuo lib. 2. tit. 10. cap. 1. panor. & par. 3. c. 167. decr.*

CAP. IV.

Si clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus, pro ſolo religionis intuitu, in vſum res eccleſiaſticæ largiuntur: quanto magis conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Tolet. iv. cap 37.*

De redemptione captiuorum. Tit. XVIII.

CAP. I.

12 q. 2. c. 13. APoſtolicos, & paternos canones renouans hæc ſancta, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet, quæ accipiuntur in redemptionem captiuorum, &c. ac per hoc eccleſiaſticos reditus lædere, quos ad propriam vtilitatem, & ob eſcam pauperum, & peregrinorum ſuſtentationem eſſe decernimus. *Syn viij gen. ſub Hadr. iij. c. 15. Anſel. lib. 6. cap. 169, Cæſar. lib. 7. c. 74.*

CAP. II.

Et ſacrorum canonum, & legalia ſtatuta
12. q. 2. c. 14. permittunt miniſteria eccleſiæ pro captiuorum
12. q. 2. c. 10. eſſe redemptione vendenda, &c. [Sicut omnino graue eſt fruſtra eccleſiaſtica miniſteria venundare; ſic iterum culpa eſt, imminente huiuſmodi neceſſitate res maxime deſolatæ eccleſiæ captiuis ſuis præponere, & in eorum redemptione ceſſare, *Greg. lib. 6. epiſt. 35. Vel c. 99. ad Domnum Epiſcopum Meſſanen Anſel. lib. 5. c 48. Iuo. par. 3. c. 176.*

CAP. III.

12 q. 2. c. 15. ſacrorum. Et ſacrorum canonum ſtatuta, & legalis permittit auctoritas licite res eccleſiaſticas in redemptionem captiuorum impendi. Et ideo quia edocti à vobis ſumus ante annos fere xviii. virum reuerendiſſimum quemdam Fabium Epiſcopum eccleſiæ Firmanæ pro redemptione veſtra, ac patris veſtri Paſsiui, fratris, & coëpiſcopi noſtri, tunc vero clerici, nec non matris veſtræ libras xi. argenti de eadem eccleſia hoſtibus impendiſſe, atque ex hoc quamdam formidinem vos habere, ne hoc quod datum eſt, à vobis quolibet tempore repetatur; huius præcepti auctoritate ſuſpicionem veſtram præuidimus auferendam; conſtituentes nullam vos ex inde, heredeſquè veſtros quolibet tempore repetitionis moleſtiam ſuſtinere; nec a quoquam vobis aliquam obiici quæſtionem, quia ratio æquitatis expoſcit, & quod ſtudio pietatis impenſum eſt, ad redemptorum onus, vel afflictionem non debeat pertinere. *Greg. lib. 7. indict. 2. epiſt. 14. Demetriano & Valeriano clericis Firmanis. Iuo par. 3. c. 145. Cæſar. lib. 7 c. 27.*

CAP. IV.

De obligationibus vel agris, quos dominus Rex eccleſiæ contulerit in reparationibus eccleſiarum, alimoniis ſacerdotum, & pauperum refectione, vel redemptione captiuorum, quidquid Deus in fructibus dare dignatus fuerit, expendatur, &c. *Aurelianen. c 7.*

CAP. V.

Fideles ſuis facultatibus ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam, vt his captiui pro tempor. opportunitate redimerentur. *Aquiſgr. ſub Ludou. c. 116. in princ.*

CAP. VI.

De pecunia, quam ad redimendos captiuos ciues Edeſſeni contulerunt. *Chalced. act. 10. in libell. Samuelis & aliorum.*

CAP. VII.

Symmachus captiuos per Liguriam, & Mediolanum, & per diuerſas prouincias pecuniis redemit, & dona multiplicauit, & dimiſit. *Ex Pontific.*

CAP. VIII.

Gregorius tertius paupertatis amator, & erga inopum prouiſionem non ſolum mentis prouiſione, ſed ſtudii ſui labore ſollicitus, captiuorum etiam redemptor, orphanis quoque & viduis largiter neceſſaria tribuens, amator religioſitatis. *Ex Pontific.*

De expoſitis. Tit. XX.

CAP. I.

SI expoſitus ante eccleſiam, cuiuſcumque fuerit miſeratione collectus, conteſtationis ponat epiſtolam. Et ſi is, qui collectus eſt intra decem dies quæſitus, agnituſque non fuerit ſecurus habeat, qui collegit. Sane qui poſt prædictum tempus calumniator extiterit, vt homicida, eccleſiaſtica diſtrictione damnabitur, ſicut patrum ſanxit auctoritas. *Arel. ij. c. 32. Capitul. lib. 142. Burch. lib. 3. c. 201. Iuo par. 3. c. 253.* Diſt. 87. c. 9.

CAP. II.

De expoſitis id obſeruandum, quod iamdudum ſynodus ſancta conſtituit. *Agath c. 24.*

CAP.

CAP. III.

De expoſitis, quia ab omnibus querela proceſſit, eos non miſericordiæ iam, ſed canibus exponi, quos colligere calumniarum metu, quamuis inflexa præceptis miſericordiæ, mens humana detractet; id ſeruandum eſt, vt ſecundum ſtatuta Principum, quiſquis expoſitum colligit, eccleſiam conteſtetur; conteſtationem nihilominus de altario dominico die miniſter annuntiet, vt eccleſia ſciat expoſitum eſſe collectum; vt intra dies decem ab expoſitionis die expoſitum recipiat. Si quis probauerit ſe agnouiſſe, collectori, pro ipſorum decem dierum miſericordia, prout maluerit, aut præſens retribuat, aut in perpetuum cum Dei gratia, ſi voluerit poſſideat. *Vaſenſ.c.9. Burch.lib.3.c.202.Iuo par.3.c.254.*

CAP. IV.

Si quis expoſitorum hoc ordine collectorum repetitor, vel calumniator extiterit; homicida habendus eſt. &c. *Vaſen.cap.*10. *Burch. & Iuo ſup.*

De hoſpitibus excipiendis. Tit. XX.

CAP. I.

DOmine quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut infirmum, aut in carcere; & non miniſtrauimus tibi? Tunc reſpondebit illis dicens: Amen dico vobis; quamdiu non feciſtis vni de minoribus his, nec mihi feciſtis. Et ibunt hi in ſupplicium æternum, iuſti autem in vitam æternam. *Matt.c.25.in fine.*

CAP. II.

Caritas operit multitudinem peccatorum. Hoſpitales inuicem ſine murmuratione. Vnuſquiſque ſicut accepit gratiam; in alterutrum illam adminiſtrantes, ſicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei. *Petrus ep.*1. c. 4. *nu.*8.9.& 10.

CAP. III.

Neceſſitatibus ſanctorum communicantes: hoſpitalitatem ſectantes. *Paul. in epiſt. ad Rom.* c.12 *nu.*13.

CAP. IV.

Caritas fraternitatis maneat in vobis. Et hoſpitalitatem nolite obliuiſci, per hanc enim * placuerunt quidam angelis hoſpitio receptis. Mementote vinctorum tamquam ſimul vincti: & laborantium, tamquam & ipſi in corpore morantes. *Paul. in epiſt. ad Hebr.c.*13. *in princ.*

* latuerunt.

CAP. V.

Sectatores nos hoſpitalitatis eſſe non ſolum dominus Ieſus admonet, cum ſe dicit in hoſpitem receptum fuiſſe; ſed etiam eius Apoſtolus omnibus pœne ſuis præceptis. Propterea, beatiſſimi fratres, vnumquemque noſtrum oportet, non ſolum ſemetipſum ad hoc opus hortari, ſed etiam omnium fidelium mentes, vt poſſint apud Deum miſericordiæ operibus pro noſtris peccatis intercedere, & nos ei per puram hoſpitalitatem reconciliare. Si quis ergo noſtrum non admonuerit, aut exemplo exhortationis ſuæ, ipſe prius non comprobauerit opere, indignationem proculdubio incurret domini maieſtatis. Prædicetur hoc noſtræ mediocritatis ſtatutum in auribus omnium Chriſtianorum. *Matiſcon.*y.*c.*11.

Mat. 25.

CAP. VI.

Vt in ſua eleemoſyna firmiter ſtatuat (*Imperator*) ne quilibet in ſuum peragentibus ſeruitium, vllatenus prohibere audeat manſionem, neque aliis, quibus neceſſitas incumbit. *Remen.c.*42.

CAP. VII.

Presbyteri eccleſiarum (*decimas*) accipiant, & inde reſtaurationem eccleſiarum, & luminaria, & hoſpitum, ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis, ac ſtatu regni veſtri Domini miſericordiam ſtudioſe implorent. *Melden* c.75.*in fin. Burchar.lib.*3.*c.*239. *Iuo par.*3. *c.*281.*decr.*

De iure patr. c. 3. in 1. coll.

CAP. VIII.

Euangelicis, atque Apoſtolicis inſtruimur documentis, in colligendis hoſpitibus ante omnia dari debere operam: vt merito de nobis à Domino dicatur: Hoſpes fui, & collegiſtis me. Proinde oportet, vt Prælati eccleſiæ præcedentium patrum præcepta ſectantes, aliquod præparent receptaculum, vbi pauperes colligantur, &c. *Aquiſgran.* c. 141. *in princ.*

Matt. 25.

CAP. IX.

Admonendi ſunt, vt hoſpitalitatem diligant, & nulli hoſpitium præbere detractent: & ſi cui forte hoſpitium præſtiterint, nullam ab eo mercedem accipiant, niſi forte ille, qui recipitur, ſponte ſua aliquid det: Dicendumque eſt illis, qualiter multi per hoſpitalitatis officium Deo placuerunt, dicente Apoſtolo: Per hanc enim placuerunt quidam Deo, angelis hoſpitio ſuſceptis, & iterum: Hoſpitales ſine murmuratione, & ipſe Dominus ad iudicium veniens, dicturus eſt: Hoſpes eram, & non collegiſtis me. Sciant ſane quicumque hoſpitalitatem amant, Chriſtum ſe in hoſpitibus recipere. Nam ille modus hoſpitalitatis non ſolum inhumanus, ſed etiam crudelis eſt; quo numquam hoſpes in domum ante recipitur, niſi prius dandi hoſpitii merces compenſetur & quod Dominus agere iuſſit pro perceptione regni cæleſtis, pro adquiſitione terrenarum rerum agatur. *Theodulphus ad presbyt. Aurelianen.c.*25.

*Heb.*13 *a*

1.*Pet* 4.*c.*

Matt. 25 *d.*

De Collegiis, ſeu ſeminariis. Tit. XXI.

Vide libro octauo titulo decimo octauo.

De fratriis, ſiue confratriis. Tit. XXII.

CAP. I.

CAritatis recipiendæ, & habendæ maximum erit fomentum; ſi frequenter inter voſmetipſos communem cibum veſtrum, menſamque faciatis; & in quantum vnuſquiſque præualet, crebrius panes ac ſales ſuos cum fratribus ſuis ſumat. Per hæc enim præcipue caritas comparatur, & cauſſa totius boni in huiuſmodi communione conſiſtit. Vbi autem pax, & bonitas, ibi & ſalus, propter quod communes facite cibos veſtros cum his, qui ſecundum Deum fratres ſunt, quia per hæc temporalia officia pacis, & caritatis fructibus gaudia æterna merebimini, &c. *Clem. ep. 1. ante med.*

CAP. II.

De collectis, vel confratriis, quas conſortia vocant, ſicut verbis monuimus, & nunc ſcriptis expreſſe præcipimus, vt tantum fiat, quantum rectum ad auctoritatem, & vtilitatem, atque ad ſalutem animæ pertinet. Vltra autem nemo, nec ſacerdos, neque fidelis quiſquam in parochia noſtra progredi audeat, id eſt, vt in omni obſequio religionis, videlicet, in oblatione, in luminaribus, in orationibus mutuis, in exequiis defunctorum, in eleemoſynariis, & ceteris pietatis officiis. Paſtos autem, & comeſſationes, quas diuina auctoritas vetat, vbi & grauedines, & indebitæ exactiones, & turpes, ac inanes lætitiæ, & rixæ, ſæpe etiam ſicut experti ſumus, vſque ad homicidia, & odia, & diſſenſiones accidere ſolent, adeo penitus interdicimus, vt qui contra hoc decretum agere præſumpſerit: ſi preſbyter fuerit, vel quilibet clericus, gradu priuetur: ſi laicus eſt, aut fœmina, ab eccleſia vſque ad ſatisfactionem ſeparetur. Conuentus autem talium confratrum, neceſſe ſi fuerit, vt ſimul conueniant, aut forte aliquis contra patrem ſuum diſcordiam habuerit, quem reconciliari neceſſe ſit, & ſine conuentu presbyterorum, & ceterorum eſſe non poſſit: poſt peracta illa, quæ Dei ſunt, & Chriſtianæ religioni conueniunt, & poſt debitas admonitiones, ſi contigerit, vt veræ caritatis, & fraternæ inuicem conſolationis omnes ad refectionem conueniant, ſic talia fieri permittimus, vt ſeruata modeſtia, & temperantia, & ſobrietate, paciſque concordia, ſicut decet fratres, omnia in ædificationem fraternitatis, & laudem, & gloriam Dei, & gratiarum actiones fiant. Et hoc omnino caueatur, quod Saluator ait, Videte, ne grauentur corda veſtra in crapula, & ebrietate. Qui voluerint, eulogias à presbytero accipiant, & panem, tantum frangentes, ſingulos accipiant biberes, & nil amplius contingere præſumant: & ſic vnuſquiſque ad ſua cum benedictione Domini redeat. *Nannetem. c. 15.*

Luc. 21. g.

Communia de pauperibus. Tit. XXIII.

CAP. I.

OMnes pauperes, & egentes auxilio iter agere oportet cum probatione, & epiſtolis pacificis eccleſiaſticis tantum, non cum * commendatitiis, quæ tantum perſonis * ſuſpectis præbentur. *Chalc. c. 11.*

* *commendatitiis* * acceptis.

CAP. II.

Cum dicat Apoſtolus, Abundantiorem honorem membris infirmioribus deferendum, eccleſiaſtici quidam, quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti quærentes, leproſis, qui cum ſanis habitare non poſſunt, & ad eccleſiam cum aliis conuenire: eccleſias, & cœmeteria non permittunt habere, nec proprii iuuari miniſterio ſacerdotis. Quod quia procul à pietate Chriſtiana eſſe dinoſcitur, de benignitate Apoſtolica conſtituimus, vt vbicumque tot ſimul ſub communi vita fuerint congregati, qui eccleſiam ſibi cum cœmeterio conſtituere, & proprio gaudere valeant presbytero: ſine contradictione aliqua permittantur habere. Caueant tamen, vt iniurioſi veteribus eccleſiis de iure parochiali nequaquam exiſtant. Quod namque eis pro pietate conceditur, ad aliorum iniuriam nolumus redundare, ſtatuimus etiam, vt de hortis, & nutrimentis animalium ſuorum decimas tribuere non cogantur. *Alex. iij. in conc. Later. c. 23.*

De eccl. ædi. c. 2. Greg. in. & c. 1. eo. tit. in 1. collect. 1. Cor. 12. c.

CAP. III.

Quia Prælati plerique, vt procurationem, vel ſeruitium aliquod impendant legato, vel alii, plus extorquent à ſubditis, quam ſoluant, &c. id de cetero fieri prohibemus. Quod ſi quis forte præſumpſerit, & ſic extortam reſtituat, & tantumdem cogatur pauperibus elargiri, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Lateranen. cap. 34.*

De imm. eccl. c. 2. Greg. ix. & c. 4. de eo ſi in 4. collect.

CAP. IV.

Si quis deſpicit eos, qui fideliter agapas exhibent, & propter honorem Dei conuocant fratres, paruipendens quod geritur: anathema ſit. *Gangr. c. 11. Burch. lib. 19. c. 124. Ivo prt. 15. c. 136. decr.*

Diſt. 42. c. 1.

CAP. V.

Pauperes ſenes eccleſiæ plus ceteris honorandos. *Carth. iv. c. 83.*

LIBER XV.

De Beneficiis, & de Rebus Eccleſiarum & Miniſtrorum, & de Contractibus.

Soluantur ſtipendia his, qui Eccleſiis inſeruiunt. Tit. I.

CAP. I.

cap. 1. de poſtulat. Greg. ix. & in 1. collect.

CLerici in ſubdiaconatu, & ſupra, & in minoribus quoque ordinibus, ſi ſtipendiis eccleſiaſticis ſuſtentantur, coram iudice ſæculari aduocati in negotiis fieri non præſumant. *Alex. III. in conc. Lateran. cap. 12.*

CAP. II.

10 q. 2. c. 67.

Eccleſiaſticis vtilitatibus deſudantes, eccleſiaſtica dignum eſt remunetatione gaudere, vt qui ſe voluntariis obſequiorũ neceſsitatibus ſponte ſubiiciunt, digne noſtris prouiſionibus conſolentur. Quia igitur te Theodorum virum eloquentiſſimum conſiliarium noſtrum mancipiorum cognouimus miniſterio deſtitutum, ideo puerum nomine Acoſimum natione Siculum iuri dominioque tuo dari, tradique præcipimus, quem quoniam traditum ex noſtra voluntate iam poſsides, huius te neceſſe fuit ſcripti pro futuri temporis teſtimonio, ac robore largitatis, auctoritate fulciri: quatenus Domino protegente, ſecure eum ſemper, & ſine vllius retractationis ſuſpicione, quippe vt dominus, valeas poſſidere, &c. *Greg. lib. 2. indict. 11. ep. 18. Theodoro conſiliario.*

CAP. III.

de præb. & dignit. cap. 16. ap. Greg. ix. & in 3. collect. eod. tit. c. 2. — *1. Cor. 9* — *Pſ. 15.*

Cum ſecundum Apoſtolum, qui altario ſeruit, de altari viuere debeat, & qui ad onus eligitur, repelli non debeat à mercede: patet à ſimili, vt clerici viuere debeant de patrimonio Ieſu Chriſti, cuius obſequio deputantur, vt ipſa nominis ratio perſuadet. cum igitur à cleros, quod eſt ſors, vel hæreditas, clerici appellentur, quia in ſui ordinatione, vel aſſumuntur in hæreditatem domini, vel aſſequuntur hæreditatem in ipſo: vt vere poſſint pſallere cum Propheta: Dominus pars hæreditatis meæ, &c, dignum eſt, vt eccleſiæ ſtipendiis ſuſtententur, in qua, & per quam diuinis obſequis aſcribuntur. *Innocen. iii. Epiſc. Zamoren.*

CAP. IV.

1. q. 2. c. 21.

Clerici omnes, qui eccleſiæ fideliter, vigilanterque deſeruiunt, ſtipendia ſanctis laboribus debita ſecundum ſeruitii ſui meritum, vel ordinationem canonum, à ſacerdotibus conſequantur. *Agath. c. 36. Capit. lib. 7. c. 306.*

CAP. V.

Quemcumque (*clericum*) Epiſcopus ad bonum profectum viderit creſcere per bonam intentionem, venerandi, amandi, & honorandi, atque de rebus eccleſiæ, quod voluerit, illi largiendi habeat poteſtatem, &c. Quidquid ergo bonis largitur per gratiam, ita in ius habeant, vt & remedium ex hoc ſentiant & rem Deo dicatam ad augmentum perducat. Quod ſi id, quod acceperint, per ſuam tepiditatem ad profectum minime perduxerint, aut detrimentum patuerit, Epiſcopus habeat licentiam, ſine vllo præiudicio, in ius eccleſiæ reuocare rem propriam. *Emerit. c. 13.*

CAP. VI.

12 q. 2. c. 66. — *1 Tim 5. c.*

Quicumque Epiſcopi, ſuffragio cuiuſlibet, aliquid eccleſiaſticæ vtilitatis prouiderint, & pro eo quodcumque commodum in remunerationem promiſerint, promiſſi ſolutionem eas exſoluere oportebit: ita vt id ad concilium prouinciale deferatur, vt eorum conniuentia confirmetur. Quia ſicut Paulus ait, dignus eſt operarius mercede ſua. *Tolet. IIII. cap. 36.*

CAP. VII.

Solet in pleriſque canonicorum congregationibus irrationabiliter, atque indiſcrete fieri, vt nonnulli clerici, qui in diuitiis affluunt, & aut parum, aut nihil vtilitatis eccleſiæ conferunt, maiorem cæteris diuinum ſtrenue peragentibus officium annonam accipiunt. Cum hoc ita fieri debere nuſquam, nec in auctoritate ſcripturarum, nec in traditionibus ſanctorum patrum poſſit quoquo modo ſancitum reperiri: ſed quia huiuſmodi factum nulla auctoritate fulcitur, ſed magis gulæ, immo auaritiæ cauſſa conſtat eſſe inolitum, reſtat, vt falce iuſtitiæ reſecetur, & æquitatis cenſura ab eiſdem locis, in quibus fit, prorſus abdicetur, &c. *Aquiſgranen. ſub Ludou. c. 121.*

Conſtituatur congrua portio preſbyteris, quibus eccleſiæ parochiales curæ ſunt. Tit. II.

CAP. I.

de præb. c. 30. ap. Greg. ix. c. 6. eod. tit. in 4. coll.

EXtirpandæ conſuetudinis vitium, in quibuſdam partibus inoleuit, quod ſcilicet patroni eccleſiarum parochialium, & aliæ quædam perſonæ prouentus ipſarum ſibi penitus vindicantes, presbyteris earundem ſeruitio deputatis relinquunt adeo exiguam portionem, vt ex ea congrue nequeant ſuſtentari. Nam vt pro certo didicimus in quibuſdam regionibus parochiales presbyteri pro ſua ſuſtentatione non obtinent, niſi quartam

quartæ, ideſt, ſextam decimam decimarum. Vnde fit, vt in his regionibus pœne nullus inueniatur ſacerdos parochialis, qui vel modicam habeat notitiam litterarum. Cum igitur os bouis alligari non debeat triturantis; ſed qui altari ſeruit, viuere debeat de altari: ſtatuimus, vt conſuetudine qualibet Epiſcopi, vel patroni, ſeu cuiuſcumque alterius non obſtante, portio presbyteris ipſis ſufficiens aſſignetur, &c. Perpetuus Vicarius, vt prædictum eſt congruentē habeat de ipſius eccleſiæ prouentibus portionem: alioquin illa (præbenda, vel dignitate) cui eſt annexa parochialis eccleſia, ſeſciat huius decreti auctoritate priuatum libere alii conferenda, qui velit, & poſſit, quod prædictum eſt, adimplere. Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de prouentibus eccleſiæ, quæ curam proprii ſacerdotis debet habere, penſionem alii, quaſi pro beneficio conferre præſumat. *Innoc. iii. in conc. gen. Later* c. 32.

Deut. 25. 1. Cor. 9.

CAP. II.

Præcipimus, ne conducticiis presbyteriis eccleſiæ committantur, ſed vnaquæque eccleſia, cui facultas ſuppetit, proprium habeat ſacerdotem: nec ab eius regimine alicuius, niſi Epiſcopi, vel Archidiaconi, in cuius parochia fuerit, canonico iudicio depellatur, cui de bonis eccleſiæ tantum beneficii præbeatur, vnde conuenienter valeat ſuſtentari. *Eug. iii. in conc. Remen.* c. 10.

Beneficia conferantur dignis. Tit. III.

CAP. I.

De offic. iud. ord. c. 15. ap. Greg. ix. ca. 3. eod. tit. in 4. collect.

PRæcipimus tam in cathedralibus, quam in aliis conuentualibus eccleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint coadiutores, & cooperatores habere, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later.* c. 10.

CAP. II.

De elect. cap. 44. Greg. ix. c. 11. eod. tit. in 4. collect.

Nihil eſt, quod eccleſiæ Dei magis officiat, quam quod indigni aſſumantur prælati ad regimen animarum, &c. Epiſcopi tales ad ſacros ordines & eccleſiaſticas dignitates promouere procurent, qui commiſſum ſibi officium digne valeant adimplere, ſi & ipſi canonicam cupiunt effugere vltionem. *Innoc. iii. in conc. gen. Later.* c. 29.

CAP. III.

De Præb. cap. 29. Greg. ix. cap. eod. tit. in 4. collect.

Graue nimis eſt, & abſurdum, quod quidam Prælati eccleſiarum cum poſsint viros idoneos ad eccleſiaſtica beneficia promouere, aſſumere non verentur indignos, quibus nec morum honeſtas, nec litterarum ſcientia ſuffragatur carnalitatis ſequentes affectum, non iudicium rationis. Vnde quanta eccleſiis damna proueniant, nemo ſanæ mentis ignorat. Volentes igitur huic morbo mederi præcipimus, vt prætermiſsis indignis aſſumant idoneos, qui Deo, & eccleſiis velint, & valeant gratum impendere famulatum. Fiatque de hoc in prouinciali concilio diligens inquiſitio annuatim; ita quod qui poſt primam, & ſecundam* receptionem fuerit repertus culpabilis à conferendis beneficiis per ipſum concilium ſuſpendatur, inſtituta in eodem concilio perſona prouida, & honeſta, quæ ſuppleat ſuſpenſi defectum in beneficiis conferendis. Et hoc ipſum circa capitula, quæ in his deliquerint, obſeruetur. Metropolitani vero delictum ſuperioris iudicio relinquatur, ex parte concilii nuntiandum. Vt autem hæc ſalubris prouiſio pleniorem conſequatur effectum, huiuſmodi ſuſpenſionis ſententia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprii Patriarchæ minime relaxetur. Vt in hoc quoque quatuor patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur. *Innoc. iii. in conc. gen. Later.* c. 30

**correptionē.*

CAP. IV.

De inſtit. c. 5. apud Greg. ix. & in 3. col. eod. tit. c. 2.

Ad decorem, & commodum tam eccleſiæ S. Sophiæ, quam aliarum eccleſiarum, quæ ſunt in vrbe CP. cōſtructæ noſcitur pertinere: vt litterati viri, & morum honeſtate conſpicui de quibuſlibet mundi partibus venientes inſtitui debeant in eiſdem. Verū ſicut noſtris auribus eſt ſuggeſtum venerabilis frater noſter CP. Patriarcha, &c. aliarum nationum clericos ſpernens, Venetos tantum in ipſis eccleſiis, & præcipue in eccleſia S. Sophiæ ſatagit collocare. non attendens, quod in omni gente, qui facit iuſtitiam acceptus eſt Deo: nec ſanctuarium Dei iure conuenit hæreditario poſsideri. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus eundem Patriarcham monere, ac inducere ſtudeatis, vt viros religioſos, honeſtos, & litteratos, vndecumque originem duxerint in prædictis eccleſiis inſtituere non poſtponat, & maxime in maiori proponentes eidem, quod ſi monitis noſtris acquieſcere forte non curauerit, indignum ſe reddet, vt vos aliarum nationum clericos ad eius obedientiam compellatis, & ſi qui vero clerici per vos, vel per alterum veſtrum ſunt in prædictis eccleſiis inſtituti, appellatione poſtpoſita, faciatis eos pacifica poſſeſsione gaudere: amotos, ſicut iuſtum fuerit, per cenſuras eccleſiaſticas, appellatione remota, facientes reſtitui ad eandem. *Innoc. iii. P. tit. S. Marcelli, & B. tit. S. Suſannæ presbyteris Cardinalibus Apoſt. ſedis leg.*

Act. 10.

CAP. V.

1. Pet. 5. 4.

Agnouimus quoſdam Pontifices præcepti Principis Apoſtolorum, qui ait, Paſcite, qui in vobis eſt gregem Dei, non coacte, ſed ſpontaneē, neque vt dominantes in clericis, ſed forma facti gregis: ita eſſe immemores, vt quibuſdam monaſteriis, parochialibuſque eccleſiis, aut ſuæ conſanguinitatis perſonas, aut ſui fauoris participes, iniquum ſæpe ſtatuant in Prælatum; ita illis prouidentes commoda inhoneſta, vt aut eiſdem deferantur, quæ proprio Epiſcopo dari iuſtus ordo depoſcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violentia po-

terie

[Diſt. 89. c. 6. decem nx.] terit, &c. Quiſquis Pontificum deinceps, aut ſanguine propinquis, aut fauore perſonis quibuſcumque ſibi deuinctis, talia commodate lucra tentauerit, ad ſuum nefandæ præſumptionis excidium: & quod iuſſum fuerit, deuocetur in irritum, & qui ordinauit, annuæ excommunicationi ſubiaceat, quæ vero ablata fortaſſe fuerint, ab eo, qui tulit, reddantur in duplum. *Tolet. x. cap. 3.*

Ne clerici plura habeant beneficia. Tit. IV.

Vide libro ſexto titulo xliij. & libro octauo titulo xxxiij, quibus adde.

CAP. I.

COgnouimus, quod quidam diaconus nomine Ioannes, poſtquam conſecratus eſt miniſter, accepiſſe vxorem; & non ſolum hoc, ſed in duabus eccleſiis militet. Ideoq; ſi ita eſt, hoc tua dilectiſſima fraternitas pro Dei amore corrigat; ne denuo huiuſmodi nefas proueniat ad inſtar male viuentium. *Vitalian. ad Paul. Cretenſem. Epiſc. epiſt. 3.*

CAP. II.

[De Preb. in 3 colle. c. 4.] Cum ſecundum doctrinam Apoſtoli non conueniens ſit, vt vnus ſit ebrius, & alter [1. Cor. 11.] debeat eſuriri; ne iuxta inſtituta canonica tantum vni perſonæ de reditibus eccleſiaſticis debeat aſſignari, vnde ſcrupuloſo corde aliis moueantur, qui ad diſpenſationem Pontificis ſunt pro perſonarum meritis diuidendi: non ſufficimus admirari, quod ſicut auribus noſtris eſt relatum, in eccleſiæ tibi commiſſæ ſtipendiis, quod iniquum eſt, & abſurdum imperiti [*noui. f.] magiſtris, * non antiquis, rudes meritis præferuntur. Vnde L quondam filius Auernen. Comitiſſæ eccleſiæ tuæ clericus, plus potentia patris ſui, quam prædeceſſoris tui ſpontanea voluntate vltra xx. eccleſias in ciuitate Neapolitana, & in maiori eccleſia beneficium maximum proponitur obtinere, &c. Indulgemus, vt ſuperfluitatem ad moderamen reducas non plus de rebus eccleſiaſticis clerico præfato dimittens, quam apud vnum de plus habentibus noſcitur reſidere: aliis omnibus beneficiis perſonis idoneis conferendis, &c. *Innoc. iii. Archiep. & Capit. Lundonen.*

CAP. III.

[De inſtit. in 3. coll. c. 2.] Tua nuper deuotio requiſiuit, vtrum fundatoribus eccleſiarum tibi clericos præſentantibus, qui duas, tres, quatuor, aut etiam plures habent parœcias, qui etiam in conuentualibus eccleſiis dignitates, vel canonicatus ſunt ſortiti, annuere debeas: cum conſcientiam lædas huiuſmodi concedendo: cum ſponſa Chriſti, cuius vni vna ſufficeret, quartam, quintam, ant etiam ſextam indigne nimis, atque impudenter auarus vſurpet, &c. Sane circa quæſtiones præmiſſas ambiguitatis veſtigium non relinquitur: ſi & ſtatuta canonica tam noua, quã vetera diligentius attendantur. In Lateranẽſi namq; concilio ſic inter alia nouimus inſtitutum: Quod nonnulli, &c. Volentes igitur felicis recordationis Alexandri Papæ prædeceſſoris noſtri veſtigiis inhærere, ſuper quæſtione præmiſſa nihil aliud, quam ipſe ſtatuerit, tibi duximus reſpondendum. *Innocen. iij. Archidiac. Exonen. v. Alex. iij. in conc. gener. Later. c. 13.*

Clerici reſideant in eccleſiis ſuis. Tit. V.

Vide libro quarto tit. lxxviij. & lib. ſexto tit. xvij.

CAP. I.

QVicumque temere, & periculoſe, neque timorem Dei præ oculis habentes, nec [7. q. 1. c. 23. ſi qui.] eccleſiaſticam regulam agnoſcentes, diſcedunt ab eccleſia presbyteri, diaconi, vel quicumque ſub regula prorſus exiſtunt: hi nequaquam debent in aliam eccleſiam recipi: ſed omnem neceſſitatem conuenit illis imponi, vt ad ſuas parœcias reuertantur. Quod ſi non fecerint, oportet eos communione priuari. *Nicæn c. 16. G. & 16. & 17. L. Aquiſgran. c. 45. M. Brac. c. 33. Burch. lib. 2. c. 97. & 98. Iuo par. 6. cap. 174. & 175. decr. Anſel. lib. 7. cap. 95.*

CAP. II.

Clericus, qui ad alienam eccleſiam ſe tranſtulerit, reuocari debet ad ſuam eccleſiam, in qua primitus ordinatus eſt, & ibi tantummodo miniſtret. *Chalced. c. 10. Aquiſg. cap. 50. Burch. lib. 2. cap. 96. Iuo lib. 3. tit. 6. c. 5. panor. & par. 6. c. 173. decr. Anſel. lib. 7. c. 96.*

CAP. III.

Clericos in eccleſia miniſtrantes, ſicut iam [Diſt. 71. c. 4.] conſtituimus, in alterius ciuitatis eccleſia, ſtatutos fieri non oportet: ſed contentos eſſe, in quibus ab initio miniſtrare meruerunt: exceptis illis, qui proprias amittentes patrias, ex neceſſitate ad aliam eccleſiam tranſierunt. Si quis autem Epiſcopus poſt hanc definitionem ſuſceperit clericum ad alium Epiſcopum pertinentem; placuit, & ſuſceptum, & ſuſcipientem communione priuari, donec eis qui migrauerat clericus, ad propriam fuerit regreſſus eccleſiam. *Chalced. c. 20. ſynod. apud palatium. Vern. c. 12. Aquiſgr. c. 87. Tribur. c. 28. Iuo par. 6. c. 361. decr. Anſel. lib. 7. cap. 97. Cæſar lib. 4. c. 100.*

CAP. IV.

Quoniam nonnulli clerici canonicam conſtitutionem circumſcribentes, ſua relicta parochia, in aliam excurrunt; vt plurimum autem in hac à Deo cuſtodia, & Imperiali vrbe, etiam inter magiſtratus aſſident, & in eorum oratoriis diuina miniſteria facientes: eos ſine proprio Epiſcopo, & Conſtantinopolitano, non liceat in quauis æde, vel eccleſia recipi. Si quis autem hoc fecerit, ſi perſeuerct, deponatur. *Nicæn. ij. c. 10.*

CAP. V.

c.3 de cle- ric. non re- ſid. Greg. ix. & in 1. collect.

Cum eccleſia, vel eccleſiaſticum miniſterium committi debuerit, talis ad hoc perſona quæratur, quæ reſidere in loco, & curam eius per ſe ipſum valeat exercere. Quod ſi aliter fuerit actum; & qui receperit, quod contra ſacros canones accipit, amittat, & qui dederit, largiendi poteſtate priuetur. *Alex. iij in conc. Later. c. 13.*

CAP. VI.

de præb. c. 30 extir- pandæ. Greg. ix. & c. 6. eo. tit. in 4. collect.

Qui parochialem habet eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſe ipſum illi deſeruiat in ordine quem ipſius eccleſiæ cura requirit, niſi forte præbendæ, vel dignitati parochialis eccleſia ſit annexa, in quo caſu concedimus, vt is, qui talem habet præbendam, vel dignitatem, cum oporteat eum in maiori eccleſia deſeruire, in ipſa parochiali eccleſia idoneum, & perpetuum ſtudeat habere vicarium canonice inſtitutum, qui congruentem habeat de ipſius eccleſiæ prouentibus portionem, alioquin illa ſe ſciat huius decreti auctoritate priuatum, libere aliis conferenda, qui velit & poſsit, quod prædictum eſt, adimplere. Illud autem penitus interdicimus, ne quis in fraudem de prouentibus eccleſiæ, quæ curam proprii ſacerdotis debet habere, penſionem alii, quaſi pro beneficio, conferre præſumant. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 32.*

CAP. VII.

Ipſis clericis (qui fuerint in exercitu Chriſtiano) indulgemus, vt beneficia ſua integra percipiant per triennium: ac ſi eſſent in eccleſiis reſidentes, & ſi neceſſe fuerit ea per idem tempus pignori valeant obligare. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. c. Vlti poſt. princ. de expedit. in terram ſanctam.*

CAP. VIII.

De cleri- cis non reſ. c. 2 Greg. ix. & in 1. collect.

Anaſtaſium iam nuper excommunicatum presbyterum tituli ſancti Marcelli, qui propriam parochiam relinquens in aliena per multa tempora nititur immorari, à ſacerdotali miniſterio modis omnibus remouemus, ita vt locum reſtitutionis nequaquam inueniat, &c. *Syn. Roman. ſub Leone iv. in cauſa Anaſtaſii.*

CAP. IX.

Si quis presbyter, vel diaconus, vel omnino ex clericorum catalogo, relicta ſua parochia in aliam abſceſſerit, & cum penitus tranſierit, præter ſui Epiſcopi ſententiam, in alia parochia maneat, cum non amplius celebrare iubemus, maxime, ſi eum adhortante Epiſcopo vt rediret, non paruerit, in contumacia & inſolentia perſeuerans. Is tamen, vt laicus communicet. *Apo. c. 15.*

CAP. X.

Sin autem Epiſcopus, apud quem ſunt, nihili faciens aduerſus eos decretam à munere ceſſationem eos, vt clericos receperit, communione priuetur, vt perturbationis magiſter. *Apo. c. 16.*

CAP. XI.

Sicut vir non debet adulterare vxorem ſuam, ita nec Epiſcopus eccleſiam ſuam, id eſt vt illam dimittat, ad quam ſacratus eſt, abſque ineuitabili neceſsitate, aut Apoſtolica, vel regulari mutatione, nec alteri ſe ambitus cauſſa coniungat. *Euariſt. epiſt. 2. in princ. Burc. lib. 1 c. 76. Iuo par. 5. c. 182. decr. Anſelm. lib. 6. c. 102 Tarraco. lib. 3 c. 67.* *7. q. 1. c. 11.*

CAP. XII.

Quidam Epiſcoporum propter ſuam quietem (*Chorepiſcopis*) plebes ſuas committere non formidant, & vt illicita, atque prohibita agant iidem ea, quæ ſolis Pontificibus debentur, ſibi vſurpant, & ipſi in ſua quiete torpent, & curam ſibi à Deo commiſſam negligunt. Cum Dominus dicat: Bonus paſtor animam ſuam ponit pro ouibus ſuis, &c. Illi namque Epiſcopi, qui talia ſibi præſumunt, videntur mihi eſſe meretricibus ſimiles, quæ ſtatim, vt pariunt, infantes ſuos aliis nutricibus tradunt educandos, vt ſuam citius libidinem explere valeant. Sic & iſti infantes ſuos, id eſt, populos ſibi commiſſos, aliis educandos tradunt, vt ſuas libidines expleant, id eſt, vt pro ſuo libito ſæcularibus curis inhient, & quod vnicuique viſum fuerit, liberius agant. Pro talibus enim animæ negliguntur, oues pereunt, morbi creſcunt, hæreſes, & ſchiſmata prodeunt, eccleſiæ deſtruuntur, ſacerdotes vitiantur, & reliqua mala proueniunt, &c. *Damaſ. epiſt. 4. ad Epiſcopos Numidiæ poſt princip.* *Ioan 10.*

CAP. XIII.

Illam partem eccleſiaſticæ diſciplinæ, qua olim à ſanctis Patribus, & à nobis ſæpe decretum eſt, vt nec in presbyteratus gradu, neque in diaconatus ordine, nec in ſubſequenti officio clericorum, ab eccleſia cuiquam tranſire ſit liberum, vt in integrum reuoces, admonemus. Et vnuſquiſque non ambitione illectus, non cupiditate ſeductus, non perſuaſione hominum deprauatus, ibi, vbi ordinatus eſt, perſeueret: ita vt ſi quis ſua quærens, non quæ Ieſu Chriſti, ad plebem, & eccleſiam ſuam redire neglexerit, & ab honoris priuilegio, & à communionis vinculo habeatur extraneus. *Leo epiſt. 84. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. in fin.*

CAP. XIV.

Quiſquis propriæ deſertor eccleſiæ nullis exſtantibus cauſsis, ad aliam putauerit tranſeundum, temereq. ſuſceptus fuerit, & promotus, reuerendorum canonum vel ipſe, vel receptor eius, atque prouector, conſtituta non effugiet, quæ de huiuſmodi præſumptoribus præfixere ſeruanda. *Geláſ. ep. 1. c. 25.*

CAP. XV.

Adieciſti etiam, quod ſi peſtifer morbus, aut mortalitas in eccleſia, vel monaſteriis irrepſerit, quos nedum tetigit à loco fugiunt euitantes periculum * vnde fatuum hoc videtur: non enim valet quiſquam Dei effugere ** valde. Tob. 13. a.*

gere manus. *Gregor. iij. epiſt. 4. ad Boniſac. ante fin.*

CAP. XVI.

de cler. non reſi- de. c. 4. apud Greg. ix. & in 2. collect.

Relatum ex nobis ex parte tua, quod cum in Lateranenſi concilio ſit ſtatutum: vt perſonæ tali eccleſia, vel beneficium conferatur, quæ reſidere in loco, & curam eius per ſe valeat exercere: nonnulli autem ad eccleſias præſentari ſe poſſe reſidere affirmant, & curam habere eccleſiæ, & eccleſiaſtici beneficii profitentur, id tamen efficere contradicunt: ideo conſulere nos voluiſti, an propter hoc tales poſſis præſentatos repellere, vel inſtitutos remouere. Tuæ itaque prudentiæ innoteſcat, quod cum verba accipienda ſint cum effectu, tales, ſi præſentati fuerint, non admitti: & admiſſi, ſi inſtituti fuerint, licite poterunt admoueri, niſi forte de licentia prælatorum, vel ſtudio litterarum, vel pro aliis honeſtis cauſſis contigerit eos abeſſe. *Alex. iij. Eboracen. Archiep. R. poſt Lateran. p. 15. c. 1. V. conc. gen. Later. c. 13.*

CAP. XVII.

de cler. non reſi- den. c. 10. apud Greg. ix. & in 3. collect. eo. tit. cap. 2. inter quatuor.

De clericis, qui eccleſias, vel præbendas ſibi conceſſas ſine iuſta & neceſſaria cauſſa, tuo præſertim non accedente conſenſu, in hac deſerunt nouitate: hoc tibi duximus reſpondendum: quod poſtquam congruo tempore fuerint expectati, niſi redierint ad illos, poſſunt eis iuſte priuari, dummodo non ſint iuſto impedimento detenti. *Innocen. iij. CP. Patriarchæ.*

CAP. XVIII.

de cler. non reſi- den. c. 11. apud Greg. ix. & in 3. collect. eo. tit. cap. 3. ex tranſ.

In eccleſiis eorum, qui ſe fraudulenter abſentant, nec ad ipſos valet citatio peruenire, trinæ citationis edictum facias publicari: & ſi non ſic curauerint obedire, ſi vltra ſex menſes ſuas deſeruerint eccleſias, vt iuxta canonicas ſanctiones eis debeant merito ſpoliari: contra eos quoque, ſicut ſupra dictum eſt, etiam procedatur, ſcilicet vt ipſos poſt ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententias, ad tuam obedientiam venire compellas. quod ſi nec ſic illorum malitia poterit erudiri, eos dilectus filius B. tituli S. Suſannæ presbyter Cardinalis, Apoſtolicæ Sedis legatus ab ſpiritualium adminiſtratione remoueat, & quibus poſſit eccleſiis de perſonis idoneis faciat prouideri. *Innocen. iij. Archiep. Patracen.*

CAP. XIX.

de cler. non reſi- den. c. 13. apud Greg. ix. & in 1. collect. eo. tit. c. 4. tua fra- ternitatis.

Quæſiuiſti, vt eum interdum canonici, quibus ſtudiorum gratia eſt indultum, vt in abſentia ſua fructus percipiant præbendarum ſuarum, accepta licentia, ſe ad villas transferant, vel caſtella, in quibus nullum eſt, vel minus competens exercitium ſtudiorum: vtrum præbendarum ſuarum fructus ſint talibus conferendi. Ad quod breuiter reſpondemus: eis, qui huiuſmodi fraudem committunt, cum fraus, & dolus nemini debeat *patrocinium impertiri, præfatam indulgentiam competere non debere. *Innocent. iij. Altiſiodorenſi Epiſcopo.*

**patrocinari. impartiri.*

CAP. XX.

Si quis in ciuitate poſitus (*per*) tres dominicas ad eccleſiam non acceſſerit, *paruo tempore abſtineat, vt correptus eſſe videatur. *Eliber. c. 21.*

** tanto al.*

CAP. XXI.

Qui in quibuſcumque locis ordinati fuerint miniſtri, in ipſis locis perſeuerent. *Arelaten. cap. 2.*

CAP. XXII.

7. q. 1. c. 24.

Si quis presbyter, aut diaconus, & omnino quilibet ex clero parochiam propriam deſerens, ad aliam properauit: deinde omnino demigrans, in alia parochia per multa tempora nititur immorari: vlterius ibidem non miniſtret, maxime ſi vocanti ſuo Epiſcopo, & regredi ad propriam parochiam commonenti obedire contempſerit. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, à miniſterio modis omnibus remoueatur, ita vt nequaquam locum reſtitutionis inueniat, &c. *Antioch. cap. 3. Aquiſgran. cap. 71. M. Brac. c. 34. Anſel. lib. 7. cap. 195.*

CAP. XXIII.

Epiſcopi trans mare non proficiſcantur, niſi conſulto primæ ſedis Epiſcopo ſuæ cuiuſque prouinciæ: vt ab eo præcipue poſſint ſumere formatam, vel commendationem. *Carth. iij. cap. 28.*

CAP. XXIV.

De conſ. d. 1. c. 34.

Si quis etiam extra parochias, in quibus legitimus eſt, ordinariuſque conuentus, oratorium in agro habere voluerit, reliquis feſtiuitatibus, vt ibi miſſas teneat propter fatigationem familiæ, iuſta ordinatione permittimus; Paſcha vero, Natali Domini, Epiphania, Aſcenſione Domini, Pentecoſte, & Natali ſancti Ioannis baptiſtæ, & ſi qui maximi dies in feſtiuitatibus habentur, non niſi in ciuitatibus, aut parochiis teneat. Clerici vero, ſi qui in feſtiuitatibus, quas ſupra diximus, in oratoriis, niſi iubente, aut permittente Epiſcopo, miſſas facere, aut tenere voluerint, à communione pellantur. *Agathen. cap. 21. Iuo par. 4. cap. 9. decret.*

CAP. XXV.

21. q. 5. ſi forte c. 4.

Si quis clericus regulam diſciplinæ eccleſiaſticæ ſubterfugiens fuerit euagatus: quicumque eum ſuſceperit, & Pontifici ſuo non reconciliauerit, ſed magis defenſare præſumpſerit, eccleſiæ communione priuetur. *Arel. iij. cap. 4.*

CAP. XXVI.

Si quis clericus abſque Epiſcopi ſui permiſſu, derelicta eccleſia ſua, ad alium ſe transferre voluerit locum, alienus à communione habeatur. *Turon. cap. ij*

CAP. XXVII.

Hoc etiam placuit, vt vagus, atque inſtabilis clericus, ſine etiam in diaconi miniſterio, vel presbyteri officio conſtitutus, ſi Epiſcopi, à quo ordinatus eſt, præceptis non obedierit, vt in delegata ſibi eccleſia officium dependeat

aſſiduum quouſque in vitio permanſerit, & communione, & honore priuetur. *Valentin. Hiſp. cap. 5.*

CAP. XXVIII.

Clerici, qui officium ſuum implere deſpiciunt, aut vice ſua ad eccleſiam venire detrectant, loci ſui dignitate priuentur. *Aurel. ij. cap. 13.*

CAP. XXIX.

Scribitur in lege mundiali de colonis agrorum, vt vbi quiſque eſſe iam cœpit, ibi perduret. Non aliter, & de clericis, qui in agro eccleſiæ operantur, canonum decreto præcipitur, niſi vt ibi permaneant, vbi eſſe cœperunt. Ideoq; placuit, vt ſi quis clericus, miniſteriis eccleſiæ propriæ deſtitutis, ad aliam tranſitum fecerit, compellente, ad quem fugerit ſacerdote, ad eccleſiam, quam prius incoluerat, remittatur. Qui vero eum ſuſceperit, nec ſtatim ſine vllo nutu exceptionis, ad propriam eccleſiam remittendum elegerit, quamdiu eum reſtituat, communione ſe priuatum agnoſcat. Deſertorem autem clericum cingulo honoris, atque ordinationis ſuæ exutum, aliquo tempore monaſterio religari conuenit, ſicque poſtea in monaſterio eccleſiaſtici ordinis reuocari. *Hiſpal. ij. cap. 3. v. Cod. de agris. & cenſ. & colon. lib. 11. l. cum ſatis, & in aliis pluribus.* *21. q. 2. c. 2. placuit.*

CAP. XXX.

De Epiſcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec ſcimus de ordinatione eorum, qualiter fuerit: placuit iuxta inſtituta ſanctorum Patrum, vt in alterius parochia miniſtrare, nec vllam ordinationem facere debeant ſine iuſſione Epiſcopi, cuius parochia eſt: & ſi hoc facere præſumpſerint, ab officio ſuſpendantur, interim quod ad ſynodum exinde venerint, & ibidem ſecundum canonicam inſtitutionem accipiant ſententiam, niſi tantum pro itineris cauſſa. Et ſi vllus clericus, aut laicus talem Epiſcopum, aut presbyterum defenſauerit ſine commeatu Epiſcopi, cuius parochia eſt, excommunicetur vſque ad emendationem. *Concil. apud Palati. Vern. cap. 13. Vormat. cap. 62.*

CAP. XXXI.

De clericis vagis, ſeu de acephalis, ideſt de his, qui ſunt ſine capite, neque in ſeruitio Domini noſtri, neque ſub Epiſcopo, neque ſub Abbate, ſed ſine canonica, vel regulari vita degentes, vt in libro officiorum ſecundo, capitulo tertio (*Iſidori*) de his dicitur: hos neque inter laicos ſecularium officiorum ſtudia, neque inter clericos religio tenet diuina: ſed ſolutos, atque oberrantes ſola turpis vita complectitur, & vaga, &c. Tales omnino vbicumque inuenti fuerint, præcipimus, vt Epiſcopi ſine vlla mora eos ſub cuſtodia conſtringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos, & vagos, ſecundum deſideria voluptatum ſuarum viuere permittant. Sin autem Epiſcopis ſuis canonice obedire noluerint, excommunicentur, vſque ad iudicium Archiepiſcopi regionis illius. Si autem nec ille eos corrigere valuerit, tunc omnino ſub vinculis conſtringantur, vſque ad ſynodum: vt ibi eis indicetur, vtrum ad iudicium Domini noſtri, aut ad iſtam magnam ſynodum afferantur ſub cuſtodia publica. *Magunt c. 22. Iſidor. 2. lib. de offic. eccleſ. c. 3.*

CAP. XXXII.

Vt presbyteri nullatenus vbicumque hoſpitari ſinantur, aut aliquo modo ipſi præſumant, ſed aſsidue apud ſuas eccleſias eſſe ſtudeãt, propter ſacra myſteria, vel miniſteria fidelibus exhibenda. *Melden. c. 36. Burch. lib. 2. c. 107. Iuo par. 6. c. 184. decret.*

CAP. XXXIII.

Statuimus, vt clericus eccleſiaſtice nutritus, in eccleſiam coram populo vel legens, vel cantans, ſi poſt modum relicto clericatus habitu, à caſtris dominicis, quibus adſcriptus eſt, profugus, & apoſtata elabitur, & ad ſæculum egreditur: ab Epiſcopo canonice coërceatur, Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, vt comam nutriat, conſtringatur, vt iterum detondeatur, & poſtea nec vxorem accipiat, nec ſacrum ordinem attingat, &c. *Tribur cap. 27. v. Chalcedonen. cap. 7. & Iſidor. lib. 2. de offic. eccleſiaſt. c. 3.*

CAP. XXXIV.

Si quis presbyter, aut diaconus, aut aliquis de clero, propriam eccleſiam derelinquens ad alteram eccleſiam vadit, & multo tempore ibi demoratur: omnino numquã miniſtret in clero. Et ſi admonuerit eum Epiſcopus ſuus, vt ad ſuam redeat parochiam, & redire noluerit: vbi eſt, ibi de officio ſuo deponatur, ita vt numquam in ſuum reuertatur gradum, propter diſſolutionis peccatum, &c. *Mart. Brach. cap. 54. Antio. c. 3.* *17. q. 1. c. 4.*

CAP. XXXV.

Non liceat quemlibet clericum die dominico ab eccleſia abſentem eſſe, ſed miſſarum ſolemniis intereſſe, & * ieiunio. *Mart. Brac. cap. 65.*

*ieiuniũ f.

De iure patronatus, & ne laici quantumuis patroni iniuſſu Epiſcopi beneficia conferant. Tit. VI.

CAP. I.

PRoponunt (*Epiſcopi*) quod eccleſias recipiant (*Templarij*) de manibus laicorum, &c. In eccleſiis ſuis præter Epiſcoporum conſcientiam, & inſtituant, & amoueant ſacerdotes, &c, Eccleſias ſane, & decimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcoporum tam illos, quam quoſcumque alios religioſos recipere prohibemus, dimiſsis etiam, quas contrà tenorem iuſtum moderno tempore receperunt, &c. In eccleſiis ſuis, quæ ad eos pleno iure non pertinent, inſtituendos presbyteros Epi-

De priuil. c. 3. Greg. ic. & in. 2. collect.

cap. 2. de capel. mona. 6. mis. collect.

Epiſcopis præſentent, vt eis quidem de plebis cura reſpondeant, ipſis vero pro rebus temporalibus rationem exhibeant competentem. Inſtitutos autem Epiſcopis in conſultis non audeant remouere. *Alex. iij. in conc. Later. c. 9. Innoc. iij. in conc. gen. Lateranen. cap. 61.*

CAP. II.

De iurepatr. cap. 1. Greg. ix. cap. 4. eod. tit. in 1. collect.

Quoniam in quibuſdam locis Eccleſiarum fundatores, aut hæredes eorum poteſtate, in qua eos Eccleſia hucuſque ſuſtinuit, abutuntur. Et cum in eccleſia Dei vnus debeat eſſe, qui præſit, ipſi plures ſine reſpectu ſubiectionis eligere moliuntur. Et cum vna eccleſia vnius debeat eſſe rectoris; pro ſua *defenſione plurimos repræſentant. Quo circa præſenti decreto ſtatuimus; vt ſi forte in plures partes fundatorum ſe vota diffuderint, ille præficiatur eccleſiæ, qui maioribus iuuatur meritis, & plurium eligitur, & probatur aſſenſu. Si autem hoc ſine ſcandalo fieri nequiuerit, ordinet Antiſtes eccleſiam, ſicut melius ſecundum Deum viderit ordinandum. Id ipſum etiam faciat, ſi de iurepatronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & cui competat, infra *tres menſes non fuerit definitum. *Alex. iij. in conc. Later. c. 17.*

*diſpẽſatione alias diſſentione.

*al. quatuor.

CAP. III.

De pœnis cap. 12. & Greg. ix. c. 12. eod. tit. in 4. collect.

In quibuſdam prouinciis eccleſiarum patroni, ſeu vicedomini, & aduocati ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quod non ſolum cum vacantibus debet eccleſiis de paſtoribus idoneis prouideri difficultates ingerunt, & malitias, verum etiam de poſſeſſionibus, & aliis bonis eccleſiaſticis pro ſua voluntate (*ordinare*) præſumunt, &c. Prohibemus expreſſe, ne patroni, vel aduocati, aut feudatarii, ſeu vicedomini ſuper præmiſſis de cetero plus vſurpent, quam reperiatur in iure permiſſum: & ſi præſumpſerint, per ſeueritatem canonicam diſtrictiſſime compeſcantur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 45.*

CAP. IV.

16. q. 7. c. 31.

Monaſterium, vel oratorium canonice conſtructum à dominio conſtructoris inuite non auferatur: liceatque illi id presbytero cui voluerit, pro ſacro officio illius diœceſeos, & *bonæ auctoritatis dimiſſoria, cum conſenſu Epiſcopi ne malus exiſtat, commendare: ita, vt ad placita & ad iuſtam reuerentiam ipſius Epiſcopi obedienter ſacerdos recurrat, &c. *Eugen. ij. & Leo iiij. in Syn. Rom. c. 21 Anſel. lib. 5. c. 72. Cæſar. lib. 8. c. 43.*

*& idoneos auctoritate.

CAP. V.

18. q. 2. c. 34.

Rationis ordo non patitur, vt monaſterium ipſum, & maxime contra voluntatem fundatorum, ab eorum diſpoſitione ad arbitrium ſuum, præſertim laica perſona ſubducat, vt ſibi in id ius debeat vendicare. *Greg. lib. 7. indict. 1. ep. 31. Secundino Epiſcopo in fine, vel cap. 31. Cæſar. lib. 7. cap. 16. Tarracon. lib. 1. c. 303. Anſel. lib. 5. c. 8.*

CAP. VI.

Abbatibus, presbyteris, omnique clero, vel in religionis profeſſione viuentibus, ſine diſcuſſione, vel commendatione Epiſcoporum pro petendis beneficiis ad dominos venire non liceat. Quod ſi quiſquam præſumpſerit, tamdiu loci ſui honore, & communione priuetur, donec per pœnitentiam plenam eius ſatisfactionem ſacerdos accipiat. *Aurel. c. 7. al. 9.*

CAP. VII.

Vt in oratoriis domini prædiorum minime contra votum Epiſcopi, ad quem territorii ipſius priuilegium noſcitur pertinere, peregrinos clericos intromittant: niſi forſitan quos probatos ibidem diſtrictio Pontificis obſeruare præcepit. *Aurel. iiij. c. 4.*

CAP. VIII.

"Sic quidam contra canonum auctoritatem eccleſias, quas ædificauerint, poſtulant conſecrari, vt dotem, quam eidem eccleſiæ contulerint, cenſeant ad Epiſcopi ordinationem non pertinere, id prohibeatur, & omnia ſecundum conſtitutionem antiquam ad Epiſcopi ordinationem, & poteſtatem pertineant. *Tolet. iij. cap. 19. Vormat. cap. 6. & 55. Magun. ſub Arnul. cap. 4. Troslei a cap. 6. Burch. lib. 3. cap. 20. Iuo lib. 2. tit. 2. cap. 3. panor. & par. 3. cap. 23. decr.*

10. q. 1. c. 2.

CAP. IX.

Quia plerumque fit, vt eccleſiæ parochiales, vel ſacra monaſteria ita quorumdam Epiſcoporum inſolentia, vel incuria horrendam decidant in ruinam, vt grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror, quam in ſtruendo gaudii exſtiterat labor: ideo pia compaſſione decernimus, vt quamdiu earumdem fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites exiſterint, pro eiſdem locis curam permittantur habere ſollicitam, & ſollicitudinem ferre præcipuam, atque rectores idoneos in eiſdem baſilicis iidem ipſi offerant Epiſcopis ordinandos. Quod ſi tales forſitan non inueniantur ab eis: tunc quos Epiſcopus loci probauerit Deo placitos, ſacris cultibus inſtituat cum eorum conniuentia ſeruituros. Quod ſi *ſuperſtitibus eiſdem fundatoribus, rectores ibidem præſumpſerit Epiſcopus ordinare: & ordinationem ſuam irritam nouerit eſſe, & ad verecundiam ſuam alios in eorum loco, quos iidem ipſi fundatores condignos elegerint, ordinari. *Tolet. 9. cap. 2.*

16. q. 7. c. 32.

*ipſi rectis.

CAP. X.

c. 1. de iurepatr. Greg. ix. & in 1. collect.

Perlatum ad nos eſt, quod inter hæredes, eccleſiæ in rebus propriis conſtitutæ diuidantur: & tanta per eandem diuiſionem ſimultas oriatur, vt vnius altaris quatuor partes fiant, & ſingulæ partes ſingulos habeant presbyteros. Quod ſine diſcordia, & ſimultate nullo modo fieri poteſt. Vnde nobis viſum eſt, quod huiuſcemodi eccleſiæ inter hæredes diuidi non debeant: & ſi in contentionem venerint, & ſimultates inter eos ſurrexerint, per quas ſacerdos ſuo ibi officio canonice fungi non poſſit: præcipiatur ab Epiſcopo ciuitatis, vt nullo modo ibi miſſarum ſolemnia celebren-

tur, donec illi ad concordiam redeant, & pari voto, atque conſilio eccleſia illa ſacerdotem canonice habeat, qui libere ibi ſuum miniſterium peragere poſſit. *Cabilo. ſub Carolo cap. 26. Capit. lib. 7. cap. 52 in addit. Burch. lib. 3. c. 42. Iuo. par. 3. c. 46. decr.*

CAP. XI.

Statutum eſt, vt ſine auctoritate, vel conſenſu Epiſcoporum presbyteri in quibuſlibet eccleſiis, nec conſtituantur, nec expellantur. Et ſi laici clericos probabilis vitæ, & doctrinæ Epiſcopis conſecrandos, ſuiſque eccleſiis conſtituendos obtulerint, nulla qualibet occaſione reiiciant. *Vormat. cap. 49. Capit. lib. 1. cap. 90.*

CAP. XII.

Epiſcopi præuideant, quem honorem presbyteri pro eccleſiis ſenioribus tribuant. *Vor. cap. 58.*

CAP. XIII.

De iure patr. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect. Quæcumque eccleſia à compluribus coheredibus ſit obſeſſa, concordi vnanimitate vndique procuretur; ne propter aliquas diſceptationes ſeruitium Dei minuatur, & cura populi irreligioſe agatur. Si vero contingit pro ea comparticipes diffidere, & ſub vno presbytero nolle eam procurare, & propterea iurgia, & contentiones tam inter ipſos, quam inter clericos incipiant frequentare; quia iuxta Apoſtolum, *2. Tim. 2.* ſeruos Dei non oportet litigare; Epiſcopus tollat inde reliquias, & ſub magna cura honorifice collocet eas; atque eiuſdem eccleſiæ claudat oſtia, & ſub ſigillo conſignet ea; vt ſacrum miniſterium nullus celebret in ea: antequam concordi vnanimitate vnum omnes eligant presbyterum, qui idoneus ſit ſacroſanctum locum procurare, & populo Dei vtiliter præeſſe, &c. *Tribur. c. 32. Burchar. lib. 3. c. 224. Iuo par. 3. c. 283. decr.*

Ne laici beneficia conferant, aut ea clerici ab ipſis accipiant. Tit. VII.

Vide libro decimo, titulo decimo.

CAP. I.

LAici, qui alterius diœceſis presbyterum eccleſiæ cuiuſcumque ſua poteſtate inſtituerint, non præbente conſenſum Epiſcopo, cuius parochia videtur exiſtere, à fidelium communione ſeparentur. Presbyteri vero, qui talium ſurreptione recipiuntur, & admoniti ab Epiſcopo, tertio, vel miſſo eius recedere de alterius eccleſia noluerint, proprii officii gradum amittant. *Leo iv. in ſyn. Rom. cap. 41.*

CAP. II.

Nullus presbyter miniſterium eccleſiæ, vel ipſam eccleſiam ab aliquo accipiat, niſi ab Epiſcopo; qui iniungat ſibi obedientiam, & curam animarum. *Greg. vij. in conc. Rom. anno incerto. cap. 2.*

CAP. III.

Nullus Abbas, nullus eccleſiarum Præpoſitus, quæ iuris ſunt eccleſiaſtici, accipere ſine Epiſcopi conceſſione præſumat. *Vrban. ij. in conc. apud Melfiam. c. 6.*

CAP. IV.

Si quis clericus, Abbas, vel monachus per laicos eccleſias obtinuerit; ſecundum ſanctorum Apoſtolorum canones, & Antiocheni Concilii capitulum, excommunicationi ſubiaceat. *Paſchal. ij. in ſyn. incer. cap 3. vel 6. vid. Ap. c. 30. Antioch. c. 23.* 16. q. 7. c. 16.

CAP. V.

De quibuſdam presbyteris, qui eccleſias à laicis accipiebant. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 1. cap. 49.*

CAP. VI.

Abbates, monachi, canonici, eccleſias, quas numquam habuerunt, non emant, nec alio modo ſibi vindicent, niſi conſentiente Epiſcopo, in cuius fuerint diœceſi. *Pictau. c. 6.*

CAP. VII.

Nullus laicus, quamuis religioſus, præſumat aliquid de rebus Deo dicatis, vel eccleſiæ facultatibus, id eſt, nec dandi baſilicas, nec auferendi ſine conſenſu Epiſcopi habeat poteſtatem, &c. Sed iuxta Concilium Aurelianen. cap. 19. omnes baſilicæ, quæ per diuerſa loca conſtructæ ſunt, vel quotidie conſtruuntur, placuit, ſecundum priorum canonum regulam, vt in eius ordinatione, & poteſtate perſiſtant, in cuius territorio poſitæ ſunt, ſi quis vero contra hæc venire præſumpſerit, anathemate feriatur. *Colonien. ſub Carolo Craſſo c. 4.*

Pater, & filius non poſſunt eſſe canonici, aut clerici eiuſdem eccleſiæ. Tit. VIII.

Vide libro ſexto, titulo ſexageſimo, & libro nono, titulo quinquageſimo ſeptimo, quibus adde.

CAP. I.

PRohibemus, ne canonicorum filii, maxime ſpurii, canonici fiant in ſæcularibus eccleſiis, in quibus inſtituti ſunt patres. Et ſi fuerit contra præſumptum, decernimus non valere. Qui vero tales, vt dictum eſt, canonicare præſumpſerint, à ſuis beneficiis ſuſpendantur. *Inn. iii. in conc. Later. c. 31.*

CAP. II.

Filii presbyterorum non ſint hæredes eccleſiarum patrum ſuorum. *Anſelm. in concil. Leondinen. in Anglia.*

De ſimonia in beneficiis. Tit. IX.

Vide par. tertia, lib. triceſimoquarto. Vbi de ſimonia copioſe tractatur.

Ne

Ne clerici ſucceſſores ſibi conſtituant in beneficiis, neque ea dentur antequam vacent. Tit. X.

Vide libro quarto tit. vicesimoquarto, & ſeptuageſimoquinto, quibus adde.

CAP. I.

De conceſ. preben. c. 2. Greg. ix. & in 1. collect.

NVlla eccleſiaſtica miniſteria, ſeu etiam beneficia, vel eccleſiæ alicui tribuantur, ſeu promittantur, antequam vacent: ne deſiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium ſe credit ſucceſſurum: Cum enim id etiam in ipſis gentilium legibus inueniatur prohibitum, turpe eſt, ſi locum in Dei eccleſia futuræ ſucceſſionis expectatio habeat, quam etiam damnare ipſi gentiles homines curauerunt. *Alexand. iij. in concil. Later. cap.* 8.

CAP. II.

8 q. 1. c. 7

Auctoritate prohibemus Apoſtolica ne quis eccleſias, præbendas, præpoſituras, capellas, aut aliqua eccleſiaſtica officia hæreditario iure vendicare, aut expoſtulare præſumat. Quod ſi quis improbus, aut ambitionis reus attentare præſumpſerit, debita pœna mulctabitur, & poſtulatis carebit. *Innoc. ij. in ſyn. Rom. cap. 12. poſt Iuo. panor.*

CAP. III.

De conceſ. preb. c. 14. ap. Greg. ix. & in 4. collect. c. 1. eod. tit.

Accedens ad ſedem Apoſtolicam dilectus filius R. clericus ſua nobis inſinuatione monſtrauit, quod cum promiſeritis vos prouiſuros eidem in eccleſiaſtico beneficio, cum poſſetis, &c. Vos id hactenus efficere non curaſtis, allegantes coram iudicibus à ſede Apoſtolica delegatis, quod talis promiſſio vos nullatenus obligatat, cum videretur eſſe facta contra ſtatuta Later. concilii, quod promiſſionem inhibet beneficii non vacantis. Nos autem conſiderantes, quod aliud eſt Prælatum promittere beneficii collationem, cum poterit; aliud cum vacabit; cum in multis caſibus ſe facultas offerre poſſet, in quibus non eſſet collatio in expectatione vacaturi beneficii differenda: per Apoſtolica ſcripta vobis mandamus, quatenus memorato R. competens eccleſiaſticum beneficium aſſignetis, &c. *Innoc. iij. Abbati, & conuentui monaſterii S. Michaelis de Crato. v. Later. ſub Alex. iij. cap.* 8.

CAP. IV.

De accuſatio. c. 23 ap. Greg. ix. & in 4. col. de conceſſ. preb. c. 3.

Accedens ad præſentiam noſtram G. nepos quondam H. ſubdiaconi noſtri ſua nobis quæſtione monſtrauit, quod cum dilectus filius noſter H. ſubdiaconus apud ſedem Apoſtolicam viam vniuerſæ carnis ingreſſus fuiſſet, præbendam, quam decedens habuerat in eccleſia Cremon. ei duximus conferendam, venerabili fratri noſtro H. Epiſcopo, & dilectis filiis Capitulo eccleſiæ Cremon. iniungentes, vt eum in fratrem reciperent, &c. Cumque tu, & alii delegati iudices monuiſſetis Epiſcopum, & canonicos Cremon. ad mandatum Apoſtolicum exequendum, ipſi aſſeruerunt noſtras litteras per veri ſuppreſſionem obtentas: cum viuente adhuc ſubdiacono prædicto filio cuiuſdam nobilis ciuis Cremon. in canonicum recepiſſent, & promiſiſſent proximam vacaturam, &c. Nos igitur attendentes, quod ſi filius nobilis memorati fuit contra Later. concilium ad proximam vacaturam admiſſus, vt poſt mortem acceperunt, non vacantem; cum priuſquam de morte ſubdiaconi ad Cremon. certus nuntius peruenire potuiſſet, prædictam præbendam conceſſerimus memorato G. diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus quod de præmiſſo iuuene factum eſt, denuntietis irritum, & inane, &c. *Innoc. iij. in regiſtra. v. Later. ſub Alex. iij. cap.* 8.

Ne eccleſiis presbyteri conductitii præficiantur. Tit. XI.

Vide libro ſexto, titulo decimonono, quibus adde.

CAP. I.

Ne prælat. vices ſuas cap. 2. apud Greg. ix. & in 1. collect.

QVoniam enormis quædam conſuetudo in quibuſdam locis contra ſanctorum Patrum inſtitutiones inualuit, vt ſub annuo pretio, ſacerdotes ad eccleſiarum regimen ſtatuantur; ne id fiat, modis omnibus prohibemus: quia dum ſacerdotium huiuſmodi mercede venale diſponitur ad æternæ retributionis præmium conſideratio non habetur. *Alex. iij. in conc. Turonen. cap. 5. poſt Lateran. conc. par. 2. c. 2.*

Vt beneficia integra ſine diuiſione conferantur. Tit. XII.

CAP. I.

De præben. c. 8. ap. Greg. ix. c. 10. eod. tit. in 1. collect.

MAioribus eccleſiæ beneficiis in ſua integritate manentibus indecorum nimis eſſe videtur, vt minorum clericorum præbendæ recipiant ſectionem. Idcirco vt ſicut in magnis, ita quoque in minimis membris ſuis firmam habeant eccleſiæ vnitatem. diuiſionem præbendarum, aut dignitatum permutationem fieri prohibemus. *Alex. iij. in conc. Turonen. c. 1. poſt conc. Later. par. 30. c. 4.*

CAP. II.

De preb. c. 30. in Greg. ix. & 3. eod. tit. c. 6. in 4. col.

Penitus interdicimus, ne quis in fraudem de prouentibus eccleſiæ, quæ curam proprii ſacerdotis debet habere, penſionem alii, quaſi pro beneficio, conferre præſumat. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 32.*

CAP. III.

Vt eccleſ. benef. ſine diminut. conferantur. cap. vnic. ap. Greg. ix. & in 3. col. & c. 56. de appellatio.

Non licuit ex pactione, vel ex conuentione quacumque ſub modo, vel tenore præſcripto concedere nudum officium, & tibi retinere prouentus: cum & in Later. concilio ſit prohibitum, ne quis conferendo eccleſiaſticum beneficium, partem prouentuum ſuis vſibus retinere præſumat, & alibi cautum reperiatur

in canone; quod eccleſiaſtica beneficia debent ſine diminutione conferri. *Innocen. iij. Mediolanen. Archiep.*

CAP. IV.

de præb. & dignit. c. 20. ap. Greg. ix. & in 3. col. eo tit. c. 6.

Conſuluiſti, cum ſæpe contingat, quod ad vnam præbendam, duo clerici propter nimiam importunitatem petentium eliguntur, vtrum confirmanda ſit talis electio. Nos attendentes, quod ſi duo clerici vnam præbendam tenerent, illud eſſet contra concilium Turonen. quod præbendarum inhibet ſectionem; & ſi vnus illorum ipſam obtineret præbendam, ſub expectatione alius, contra Lateranen. ſtatuta concilii remaneret, inquiſitioni tuæ taliter reſpondemus, quod talis electio de rigore iuris penitus eſt caſſanda, &c. *Innocent. iij. Epiſc. Brixien.*

CAP. V.

de præb. & dignit. c. 26. ap. Greg. ix. & in 4. collect. eo tit. c. 5.

Vacante quadam præbenda in eccleſia tua duas ex ea conſtituens, ad illas de aſſenſu Capituli tui duos canonicos aſſumpſiſti: quorum altero apud Sedem Apoſtolicam viam vniuerſæ carnis ingreſſo; quam defunctus* habuerat, quidam clericus nomine Hyppolitus fuit auctoritate Sedis Apoſtolicæ aſſecutus, &c. quid facere debeas poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edoceri. Super quo fraternitati tuæ ſic duximus reſpondendum, quod cum Turon. ſtatuta concilii ſectionem inhibeant præbendarum, teneris vbique de his, quæ vacare contigerit, integrare præbendam: niſi forte rationabili cauſſa de præbenda ſupradicta duæ fuerint conſtitutæ,* ac tot ſint vtriuſque prouentus, quod per vtramque ſit vtrique prouiſum in beneficio competenti. *Innoc. iij. V. Epiſcopo.*

* habebat. al.

* aut.

Conferantur beneficia intra breue tempus Tit. XIII.

CAP. I.

de conceſ. præb. c. 2. apud Greg. ix. & in 1. coll.

CVm præbendas eccleſiaſticas, ſeu quælibet officia in aliqua eccleſia vacare contigerit, vel etiam ſi modo vacant, non diu maneant in ſuſpenſo; ſed infra ſex menſes perſonis, quæ digne adminiſtrare valeant, conferantur. Si autem Epiſcopus, vbi ad eum ſpectauerit, conferre diſtulerit, per Capitulum ordinetur. Quod ſi ad Capitulum electio pertinuerit, & infra prædictum terminum hoc non fecerit; Epiſcopus hoc ſecundum Deum, cum virorum religioſorum conſilio, exequatur. Aut ſi omnes forte neglexerint; Metropolitanus de ipſis ſecundum Deum abſque illorum contradictione diſponat. *Alex. iii. in conc. Lateran.* c. 8.

CAP. II.

de elect. c. 41. apud Greg. ix. & c. 8. eo. tit. in 4. collect.

Statuimus, vt vltra tres menſes Cathedralis, vel regularis eccleſia Prælato non vacet, infra quos iuſto impedimento ceſſante, ſi electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate careant ea vice, ac ipſa eligendi poteſtas ad eum, qui proxime præeſſe dinoſcitur, deuoluatur. Is vero ad quem deuoluta fuerit poteſtas, Deum præ oculis habens, non differat vltra tres menſes viduatam eccleſiam de perſona idonea ipſius quidem eccleſiæ, vel alterius, ſi digna non reperiatur in illa, canonice ordinare, ſi canonicam voluerit effugere vltionem. *Inno. iii. in conc. gen. Later.* c 23. *vide* c. 17.

CAP. III.

diſt. 63. c. 35 obeuntibus.

Vltra tres menſes vacare eccleſias prohibent ſancti canones, &c. *Innocent. iii. in conc. Rom.* c. 22.

CAP. IV.

de præb. & dignit. in 4. coll. cap. 2. de ſuppland. negligen. præl. ap. Greg. ix. c. 2.

Quia nobis conſtitit à Decano (*Salmaticenſi*) & eius ſequacibus, poſt elapſum ſex menſium ſpatium, intra quod Epiſcopus & Capitulum, prout communiter ſpectabat ad eos procedere ad electionem Cantoris neglexerant, electionem P. minus canonice celebratam, eandem decreuimus irritam, & inanem, & appellationem ab eodem Decano, & ſuis fautoribus interpoſitam factum Archiepiſcopi (*Compoſtellani*) ad quem iam erat eligendi auctoritas deuoluta, nequiuiſſe aliquatenus impedire, &c. *Innocen. iii. Epiſc. & Cantori Zamoren. & Abbati de Morerola eiuſd. diœc.*

CAP. V.

de conceſ. præb. c. 5. apud Greg. ix. & in 3. collect. eod. ti. c. 2.

Mandamus quatenus eos, qui præbendas, vel dignitates Eboracenſis eccleſiæ, vel aliarum eccleſiarum ad donationem Archieſpiſcopi Eboracenſis ſpectantes, præter auctoritatem acceperint ipſius, ad eas reſignandas diligentius moneas, & inducas: cum eas non poſſint ſana conſcientia detinere, &c. niſi forſan aliqui præbendas ipſas, vel ex ſpeciali mandato Sedi Apoſtolicæ, vel auctoritate Lateranenſis concilii ab Eboracen. Capitulo ſunt adepti. Sic tamen vt tempus ſuſpenſionis eius (*Archiepiſcopi*) in ſex menſibus nullatenus computetur: cum in Lateranen. concilio conſtitutio contra negligentes tantum, & deſides fuerit promulgata, & tunc ſi noluerit, non tamen valuerit Archiepiſcopus ipſe in conferendis præbendis vti poteſtate propria, à qua & ſi fuerit ſua culpa ſuſpenſus, non tamen ad ipſum Capitulum ex illa culpa præbendarum erat donatio deuoluta, ſed ad illum tempore ſuſpenſionis ipſius præbendarum donatio pertinebat, qui propter eius deſidiam, & negligentiam poterat præbendas donare. Tempus etiam, quo ad Apoſtolicam Sedem acceſſit, apud illam permanſit, vel receſſit ab illa, infra ſex menſes nullatenus computentur. Semeſtre quoque tempus non à tempore vacationis præbendarum, ſed notitiæ potius ipſius Archiepiſcopi, & commonitionis ad præſentiam eius, &c. volumus computari. *Innoc. iii. P. tit. Sanctæ Mariæ in Via lata Diac. Card. Apoſtolicæ Sedis Legato.*

CAP. VI.

de præb. c. 6. ap. Greg. ix. & in 4. col. eod. tit. c. 2.

Poſtulaſti per Sedem Apoſtolicam edoceri, vt cum ad vos ſimul & Archiepiſcopum veſtrum donatio præbendarum eccleſiæ veſtræ

perti-

pertineat, vtrum præbendæ vacantis donatio penes Archiepiſcopum ipſum remaneat, ſi eam intra ſemeſtre tempus neglexeritis ordinare. Ad quod vobis breuiter reſpondemus, quod ſi vos, & idem Archiepiſcopus intra tempus præſcriptum negligentes extitiſtis circa collationes vacantium præbendarum, ſicut nec ab illo ad ᵃvos, ita nec à vobis ad illum poteſtas deuoluitur conferendi: ſed ſecundum ſtatuta Lateranenſis concilii, ad ſuperiorem tranſit donatio earundem: niſi forte Archiepiſcopus, non vt Prælatus, ſed vt canonicus vobiſcum habeat ius conferendi: & in hoc caſu, ſi ᵇdoloſe forſitan impedierit, dolus ei ſuffragari non debet. *Innoc. iij. P. ſubdiacono præpoſito, & capitulo Ebrudun.*

ᵃ nos al.

ᵇ cum al.

Communia de beneficiis.

Tit. XIV.

CAP. I.

De vſuris c. 1. Greg. ix. & in 1. coll.

CLericus vſurarius eccleſiaſtici officii periculũ patiatur, niſi forte beneficiũ eccleſiæ fuerit, quod redimendum ei de manu laica hoc modo videatur. *Alex. iij. in conc. Turon. c. ij. poſt. conc. Later. p. 16. c. 9.*

CAP. II.

De dec. c. 17. quamuis, c. 2. eod. tit. in 1. collect.

Si quis alicui laico in ſæculo remanenti vel eccleſiam, decimáve, vt conceſſerit, à ſtatu ſuo tamquam arbor, quæ inutiliter terram occupat, ſuccidatur, &c. *Alex. iij. in d. conc. Turon. c. 3. poſt. conc. Later. p. 26. c. 8.*

CAP. III.

De ſchiſ. c. 1. Greg. ix. c. 2. eod. tit. in 1. collect.

Si qui dignitates eccleſiaſticas, ſeu beneficia per ſchiſmaticos receperunt, careant impetratis. *Alex. iij. in conc. Later. c. 2.*

CAP. IV.

De elect. c. 7. cum in cunctis Greg. ix. c. 16. eod. tit. in 2. collect.

Cum electus fuerit Epiſcopus, & confirmationem acceperit, & eccleſiaſticorum honorum adminiſtrationem habuerit; decurſo tempore de conſecrandis Epiſcopis à canonibus definito, is, ad quem ſpectant beneficia, quæ habuerat, diſponendi de illis liberam habeat facultatem. Inferiora miniſteria, vt puta Decanatus, Archidiaconatus, & alia, quæ animarum curam habent annexam, nullus omnino ſuſcipiat, ſed nec parochialium eccleſiarum regimen, niſi qui iam xxv. ætatis annum attigerit, & qui ſcientia, & moribus exiſtat commendandus. Cum autem aſſumptus fuerit ſi Archidiaconus in diaconem, & Decanus, & reliqui admoniti, non fuerint, præfixo à canonibus tempore, in presbyteros ordinati, & ab illo, remoueantur officio, & alii conferatur, qui & velit, & poſſit conuenienter illud implere, &c. Clerici ſane ſi contra formam iſtam quemquam elegerint, & eligendi poteſtate tunc priuatos, & ab eccleſiaſticis beneficiis triennio ſe nouerint eſſe ſuſpenſos, &c. Epiſcopus autem, ſi aut fecerit, aut fieri conſenſerit contra hoc, in conferendis prædictis poteſtatem ſuam amittat, & per Capitulum, aut per Metropolitanum, ſi Capitulum concordare nequiuerit, ordinentur. *Alex. iij. in conc. Later. c. 3.*

CAP. V.

De preb. c. 4. apud Greg. ix. c. 1 eod. ti. in 1. coll.

Epiſcopus, ſi aliquem, ſine certo titulo de quo neceſſaria vitæ percipiat, in diaconem, vel presbyterum ordinauerit: tamdiu neceſſaria ei ſubminiſtret, donec in aliqua ei eccleſia conuenientia ſtipendia militiæ clericali aſſignet; niſi forte talis, qui ordinatur extiterit, qui de ſua, vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere. *Alex. iii. in conc. Later. ca. 5.*

CAP. VI.

De ſtatu Monach. cap. 2. Greg. ix. & in 1. collect.

Monachi non ſinguli per villas, & oppida, ſeu ad quaſcumque parochiales ponantur eccleſias. *Alexand. iij. in concil. Lateranen. ca. 10.*

CAP. VII.

De renu. c. 12. Greg. ix. c. 5. eod. tit. in 4. collect.

Quidam licentiam cedendi cum inſtantia poſtulantes, ea obtenta, cedere prætermittunt, ſed cum in poſtulatione ceſſionis huiuſmodi, aut eccleſiarum commoda, quibus præſunt, aut ſalutem videantur propriam attendiſſe, quorum neutrum ſuaſionibus aliquorum quærentium quæ ſunt ſua, ſeu etiam leuitate qualibet, nolumus impediri, ad cedendum eos decernimus compellendos. *Innoc. iii. in concil. Later. c. 28.*

CAP. VIII.

Ne liceat laicis exactionem aliquam pro eccleſiæ beneficiis quærere, &c. *Vrban. ij. in ſynod. apud Melf. c. 11.*

CAP. IX.

16. q. 7. c. 19.

Sicut Domini veſtimentum ſciſſum non eſt, ſed de eo ſortiti ſunt, ita nec eccleſia ſcindi debet, quia in vnitate tota conſiſtit. In poteſtatem ergo proprii Epiſcopi eccleſiæ reducantur, & ab ipſo, ſicut in ſacris canonibus cautum eſt, ordinentur. Alioquin, & eccleſiæ ipſæ, & clerici earumdem diuinis deſtituantur officiis. *Paſchalis ij. in concil. incerto cap. vlt.*

CAP. X.

In parochialibus eccleſiis presbyteri per Epiſcopos conſtituantur, qui eis reſpondeant de animarum cura, & de his, quæ ad Epiſcopum pertinent, decimas, & eccleſias à laicis non ſuſcipiant abſque conſenſu, & voluntate Epiſcoporum, & ſi aliter præſumptum fuerit, canonicæ vltioni ſubiaceant. *Calliſt. ij. in ſyn Rom. c. 18.*

CAP. XI.

19. q. 1. c.

Si monachus ad clericatum promoueatur, beneficia parœciæ præſtentur ei pleniter, & annonæ, & decimæ donentur abſque vlla dilatione, & minoratione, vt quanto melius poſſit iuxta poſſibilitatem ſuam, quando neceſſitas extiterit, ad opera eccleſiaſtica, & ipſam reſtaurandam eccleſiam adiutorium faciat. *Innocen. epiſt. 2. c. 10.*

CAP. XII.

De eccleſiis *parochianis, vnde Apoſtoli-

* parochialibus.

cam Sedem conſulere voluiſti, qualiter ſint cuſtodiendæ per Corduben. prouinciam, ac ſacerdotibus diuidendæ: nihil tuæ caritati potui melius intimare, quam, vt ſequaris, quod nos in Romana eccleſia nuper egiſſe cognoſcitur. [Eccleſias vero ſingulas ſingulis presbyteris dedimus: parœcias, & cœmeteria eis diuiſimus: & vnicuique ius proprium habere ſtatuimus: ita videlicet, vt nullus alterius parœciæ, terras, terminos, aut ius inuadat, ſed vnuſquiſque ſuis terminis ſit contentus, & taliter eccleſiam, & plebem ſibi cōmiſſam cuſtodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddat, & non iudicium, ſed gloriam pro ſuis actibus accipiat, &c. *Dionyſ. epiſt. 2. ad Seuer. Epiſc. Burch. li. 3. c. 43. Iuo. li. 2. tit. 4. cap. 15. panor. par. 3. cap. 47. decr. Anſel. li. 5. c. 73.*

13. q. 1. c. eccleſias.

CAP. XIII.

Communi conſenſu cenſuimus, vbicumque poſſibile fuerit, vnicuique eccleſiæ ſuus prouideatur ab Epiſcopis presbyter: vt per ſe eam tenere poſſit, aut etiam priori presbytero ſubiugatus, miniſterium ſacerdotale perficere poſſit. Quia in multis locis pericula presbyterorum imminentia perſpeximus; videlicet in officiis diuinis, &c. ideoq; congruentius omnibus videtur, [cuiq; congruere eccleſiæ, proprium habere presbyterum. *Aquiſgr. ij. ſub. Ludou. par. 3. c. 16.*

CAP. XIV.

Statutum eſt, vt vnaquæq; Eccleſia ſuum presbyterum habeat, vbi id fieri facultas prouidente Epiſcopo permiſerit. *Vorm. c. 51.*

CAP. XV.

Vt ſi quilibet presbyterorum defunctus fuerit, vicinus presbyter apud ſæcularem ſeniorem nulla precatione, vel aliquo xenio eccleſiam illam obtineat, quia titulus per ſe conſtans antea extitit, ſed neque capellam ſine conſultu Epiſcopi. Quod ſi fecerit, definitam ſententiam ſibi prolatam ſuſcipiat, ſicuti de Epiſcopo canonica decreuit auctoritas, vt ſi per ambitionem maiorem ciuitatem appetierit, & illam perdat, quam tenuit, & illam nequaquam obtineat, quam vſurpare tentauerit. *Nannet. c. 16. Burch. li. 3. cap. 229. Iuo par. 3. c. 269. decret.*

De dote Eccleſiæ, & de cenſibus. Tit. XV.

CAP. I.

De cenſib. c. 7. Greg ix c. in c. tollili.

PRohibemus, ne noui cenſus ab Epiſcopis, vel Abbatibus, aliisve Prælatis imponantur Eccleſiis, nec veteres augeantur, nec partem redditũum ſuis vſibus appropriare præſumant: ſed libertates, quas ſibi maiores deſiderant conſeruari, minoribus quoque ſuis bona voluntate conſeruent. Si quis autem aliter egerit, irritum, quod fecerit, habeatur. *Alex. iij. in conc. Later. c. 7.*

CAP. II.

De labore corporis victus (*nobis*) eſt, eo quod priſtina eccleſiarum ſuſtentatio paulatim per diuerſas calamitates deficiendo ſuccubuit. Et ſola eſt noſtra ſubſtantia fides noſtra, &c. *Agatho, & alij apud Vi. ſynod. epiſt. 2. act. 4. poſt prin.*

CAP. III.

Significaſti vos à quibuſdam non rectam fidem tenentibus infamari, atque veſtras eccleſias ſuis dotibus, & fidelium oblationibus ſpoliari, veſtroſq; miniſtros nimium vexari, &c. *Lucius ep. vni. in prin.*

CAP. IV.

De cenſu expetendo, eo quod impetrare Francis ad reddendum eccleſiis, vel monaſteriis non potuiſtis aliud, quam vt vertente anno ab vnoquoque coniugio ſeruorum xii. denarii reddantur: & hoc, gratias Deo, quia potuiſti impetrare, & dum Dominus donauerit quietem, augebuntur & luminaria Sanctorum, pro eo quod nunc tribulatio accidit Sarracenorum, Saxonum, vel Friſonum, ſicut tu ipſe nobis innotuiſti. *Zachar. ep. 4. in med.*

CAP. V.

De cenſu eccleſiarum, id eſt, ſolidum de caſata ſuſcipe, & nullam habeas hæſitationem, dum ex eo poteris eleemoſynam tribuere, ac in Chriſti pauperes partiri, & opus perficere ſacrarum eccleſiarum, iuxta canonum inſtituta, &c. De ſclauis Chriſtianorum terram inhabitantibus ſi oporteat cenſum accipere, interrogaſti frater. Hoc quidem conſilio non indiget, dum ei cauſſa eſt manifeſta. Si enim ſine tributo ſederint, ipſam quandoq; propriam ſibi vindicabunt terram. Si vero tributum dederint, norunt dominatorem ipſam terram habere. *Zachar. ep. 5. in fine.*

CAP. VI.

Vnaquæque domus (*Galliæ*) ſaltem vnum denarium annuatim ſoluant beato Petro, ſi eum recognoſcunt Patrem, & paſtorem ſuum more antiquo. *Greg. vij. lib. 8. regiſt. ep. 23. ad Epiſcop. Albanen.*

CAP. VII.

Si quis in agro ſuo, aut habet, aut poſtulat habere diœceſim, primum & terras ei diſponat ſufficienter, & clericos, qui ibidem ſua officia impleant, vt ſacratis locis reuerentia condigna tribuatur. *Aurel. i. c. 32.*

CAP. VIII.

Vnuſquiſque Epiſcoporum meminerit, vt non prius dedicet eccleſiam, niſi antea dotem baſilicæ, & obſequium ipſius per donationem chartulæ confirmatam accipiat. Nam non leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine luminariis, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſeruituri ſunt, tanquam domus priuata conſecretur eccleſia. *Brac. 2. cap. 5. Vorm. c. 3. Burch. lib. 3. cap. 37. Iuo par. 3. c. 42. decr.* 1. q. 2. c. placuit.

CAP. IX.

Quidam contra canonum auctoritatem, eccleſias, quas ædificauerint, poſtulant conſecrari, vt dotem, quam eidem Eccleſiæ contulerunt, 10. q. 1. c. 2.

ſerunt, cenſeant, ad Epiſcopi ordinationem non pertinere. Quod factum & in præteritum diſplicet, & in futuro prohibetur: ſed omnia ſecundum conſtitutionem antiquam, ad Epiſcopi ordinationem, & poteſtatem pertineant. *Tolet. iij. cap. 19. Vormat. c. 6. & 55. Magunt. ſub Arnulph. c. 4. Trosleia. c. 6. Capitul. lib. 7. c. 213. Burch. lib. 3. c. 20. Iuo lib. 2. tit. 2. cap. 3. panor. & par. 3 c. 23. decr.*

CAP. X.

Eccleſia ex dote, quam largitus eſt, qui illam ædificauit, presbyterum habeat: & ſi presbyterum ea facultas habere non permittit, vel diaconus inſtituatur. *Tolet. ſub Reccared. Rege xvi. Epiſcop. c. 2.*

CAP. XI.

10. q. 1. c. 4.

Nouerint conditores baſilicarum in rebus, quas eiſdem eccleſiis conferunt nullam ſe poteſtatem habere, ſed iuxta canonum inſtituta, ſicut eccleſia, ita & dos eius ad ordinationem Epiſcopi pertineat. *Tolet. iv. c. 32. Raban. c. 32. de pœnit. Burch. lib. 3. c. 203. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 4. panor. & par. 3. c. 255. decr.*

CAP. XII.

Dotes à fidelibus deſignatæ baſilicis, ad hoc, quod ſtatutum eſt (*à ſecularibus*) vindicentur: nullaque redhibitio cenſus inde à quolibet ſæculari exigatur; ſed quod canonice tantum ordinatum eſt, ſuppleatur. Si quis autem ſæcularium noſtram hanc ordinationem confundere præſumpſerit; ab eccleſia nouerit ſe canonice feriendum, cuius inſtitutionem temere contempſit. Sed & ipſi ſæculares, & fideles laici, ſi condere voluerint baſilicas in prædiis ſuis; ſicut edictum piiſſimorum Auguſtorum continet, vnam * colonicam veſtitam cum tribus mancipiis dotationis gratia eis conferant; moxque Epiſcoporum iuri, & ſanctæ matri eccleſiæ eandem baſilicam ſubmittant: aliter vero nos earum conſecrationem ſciant non impleturos. Illi autem, qui dotes eccleſiarum auferre, dure ſeruitium ab eis exigere, inſuper non metuunt periculum ſacerdotibus intentare; ſi actiones non meliorauerint, eorum excommunicationi nos addere nouerint deſtructionem penitus talium baſilicarum, locumque alium ſub pace meliori ſitum quæſituros, ibique pacificam baſilicam conſecraturos. *Valentinum ſub Lotha. c. 9.*

* colo- niam f

CAP. XIII.

23. q. 8. c. 25. decem- ſub. cap. 1. Greg. ix. & in 1. collect.

Sancitum eſt, vt vnicuique Eccleſiæ vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur. Et presbyteri in eis conſtituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis, vel hortis iuxta eccleſiam poſitis, neque de præſcripto manſo aliquod ſeruitium faciant, præter eccleſiaſticum, &c. *Vormat. c. 50. Troslei. c. 6. Capit. lib. 1. c. 91. Burch. lib. 3. c. 52. Iuo par. 3. c. 55. & par. 16. c. 262. decr.*

CAP. XIV.

Ne ex dote eccleſiæ, id eſt, ex vno manſo, & quatuor mancipiis cenſus exigatur. *Colon. ſub Carolo iii. cognomento Craſſo c. 4.*

CAP. XV.

De vno manſo, & de terris pro ſepultura datis, & pro quatuor mancipiis, vel eorum procreatione nullus cenſus deinceps exigatur. *Metten. c. 2. in fine.*

CAP. XVI.

Dos eccleſiæ libera omnino ab omni cenſu, & tributo pertinet ad presbyterum, cuius curæ commiſſa eſt. *Trosleia. c. 6.*

CAP. XVII.

De ordinatione eccleſiarum, & de terris, vel cenſu, quæ Conſtantinus Imperator, vel Carolus ſancto Petro dederunt, & de omnibus eccleſiis, vel prædiis, quæ Apoſtolicæ Sedi ab aliquibus viris, vel mulieribus aliquo tempore ſunt oblata, vel conceſſa, & in mea ſunt, vel fuerint poteſtate, ita conueniam cum Papa; vt periculum ſacrilegii, & perditionem animæ meæ non incurram. *Iuramentum quo Imperator electus ſe obligare debet Pontifici Maximo, apud Greg. vij. lib. 9. regiſt. poſt epiſt. 3.*

De decimis, & primitiis.

Tit. XVI.

Vide libro decimo titulo nono, quibus adde infra ſcripta.

CAP. I.

Eccleſias, & decimas de manu laicorum ſine conſenſu Epiſcoporum, tam (*fratres Templi, & Hoſpitalis,*) quam alios religioſos recipere prohibemus; dimiſſis etiam, quas contra tenorem iſtum moderno tempore receperunt, &c. *Alexand. iii. in conc. Lateranen. c. 9.* De primit. c. 3. Greg. ix. & in 1. coll.

CAP. II.

Caueant (*leproſi,*) ne iniurioſi veteribus eccleſiis de iure parochiali exiſtant, &c. ſtatuimus etiam, vt de hortis, & nutrimentis animalium ſuorum decimas tribuere non cogantur. *Alexand. iii. in dicto conc. Lateranen. cap. 23. ad finem.* De eccleſ. ædif. c. 2. Greg. ix. & c. 1. eod. tit. in 1. collect.

CAP. III.

Illæ decimæ neceſſario ſunt ſoluendæ, quæ debentur, ex lege diuina, vel loci conſuetudine approbata. *Innoc. iij. in conc. gen. Lateranen. c. 53.* De decim. c. 32. ap. Greg. ix. & in 4. collect.

CAP. IV.

Nuper Abbates Ciſtercienſis ordinis in generali capitulo congregati, ad commonitionem noſtram prouide ſtatuerunt; vt de cetero fratres ipſius ordinis non emant poſſeſſiones, de quibus decimæ debentur eccleſiis, niſi forte pro monaſterio de nouo fundando. Si tales poſſeſſiones eis fuerunt pia fidelium deuotione collatæ, aut emptæ pro monaſteriis de nouo fundandis; committant excolendas, à quibus eccleſiis decimæ perſoluantur: ne occaſione priuilegiorum ſuorum eccleſiæ De decim. c. 34. ap. Greg. ix. c. vlt. eod. tit. in 4. collect.

vlterius prægrauentur. Decernimus ergo, vt de alienis terris, & amodo acquirendis, ſi eas propriis manibus, aut ſumptibus deinceps excoluerint, decimas perſoluant eccleſiis, quibus ratione prædiorum antea ſoluebantur, niſi cum ipſis eccleſiis aliter duxecint componendum. Nos ergo ſtatutum huiuſmodi gratum, & ratum habentes, hoc ipſum ad alios cegulares, qui gaudent ſimilibus priuilegiis extendi volumus, & mandamus, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 55.*

CAP. V.

De pactis c. 7. Greg. ix. c. 1. eo. tit. in 4. collect.

Plerique, ſicut accepimus, regulares, & clerici ſæculares, interdum cum vel domos locant, vel feuda concedunt, in præiudicium parochialium eccleſiarum pactum adiiciunt: vt conductores, & ſeudatarii decimas eis ſoluant, & apud eoſdem eligant ſepulturam. Cum autem id de auaritiæ radice procedat: pactum huiuſmodi penitus reprobamus, ſtatuentes, vt quidquid fuerit occaſione huiuſmodi pacti perceptum, eccleſiæ parochiali reddatur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 56.*

CAP. VI.

De prab: c. 31. Greg. ix. c. vlt. eo. tit. in 4. collect.

In Lateranenſi concilio noſcitur fuiſſe prohibitum, ne quilibet regulares, eccleſias, ſeu decimas ſine conſenſu Epiſcoporum de manu præſumant recipere laicali, &c. Nos autem id fortius inhibentes, tranſgreſſores condigna curabimus animaduerſione punire, &c. *Innoc. iij. in concil. gen. Later. c. 61. V. Alexand. iij. in conc. Later. c. 9.*

CAP. VII.

Vt omnis decimatio Epiſcopis, vel his, qui ab eis ſubſtituti ſunt, præbeatur: nulluſque eam ad ſuam capellam, niſi forte conceſſione Epiſcopi conferat. Quod ſi feciſſe contigerit: primum legibus ſubiaceat humanis, poſtea excommunicatione Epiſcopali conſtrictus, ad vltimum ipſa capella, quæ magis contentionem, quam vtilitatem aliquam præſtat, deſtruatur. *Ioan: ix. in ſynod. Rauen. par. 2 cap. 9.*

CAP. VIII.

Si quis ſanctorum Patrum cegulas de eccleſiarum decimis contempſerit, &c. Et eas alibi, niſi in baptiſmalibus eccleſiis, abſque conſenſu Epiſcopi date tentauerit, & qui dat, & qui recipit, &c. excommunicationi ſubiaceat. *Ioan. ix. in d. ſyn. Rauen. p. 3. c. 1.*

CAP. IX.

Nullus laicus decimas ſuas, aut eccleſiam, aut quidquid eccleſiaſtici iuris eſt, ſine conſenſu Epiſcopi, vel Romani conceſſione Pontificis, monaſteriis, aut canonicis offerre præſumat. Quod ſi quis Epiſcopus, improbitatis, & auaritiæ cauſſa conſentire noluerit, Romano Pontifici nuntietur, & cum eius licentia, quod offerendum eſt, offerat. *Vrban. ij. in ſyn. apud Melfiam. cap. 5.*

CAP. X.

Omnis alius fructus domum mittatur, non ad altare, primitiæ Epiſcopo, & presbyteris: clarum autem eſt, quod Epiſcopus, & presbyteri diaconis, & reliquis clericis partes diſtribuent. *Apo. c. 4. G. 5. L.*

CAP. XI.

Non minuas primitias frugum tuarum. In omni dato fac hilarem vultum tuum, & in exultatione ſanctifica decimas tuas. *Pelag. ij. in ep. 2. in fin.* *Eccl. 35.*

CAP. XII.

Decimæ ſecundum quoſdam ſingulis annis tertia pars, aut in tertio tota Epiſcopis deferatur. Sed tamen nos ſequentes Romanos, ſingulis annis quartam partem, aut in quarto anno totam Epiſcopi recipiant. *Aurel. cap. 17. vel 15. Capit. lib. 7. cap. 182. & in addit. Burch. lib. 3. cap. 136. Iuo lib. 2. tit. 5. cap. 5. panor. & par. 3. 3. c. 202. decr.*

CAP. XIII.

Leges diuinæ conſulentes ſacerdotibus, ac miniſtris eccleſiarum pro hereditaria portione, omni populo præceperunt, decimas fructuum ſuorum locis ſacris præſtare: vt nullo labore impediti, legitime ſpiritualibus poſſint vacare miniſteriis. Quas leges Chriſtianorum congeries longis temporibus cuſtodiuit intemeratas, &c. Vnde ſtatuimus, atque decernimus, vt mos antiquus à fidelibus repatetur, & decimas eccleſiaſticis famulantibus cæremoniis, populus omnis inferat, quibus ſacerdotes, aut in pauperum vſum, aut in captiuorum redemptionem prorogatis, ſuis orationibus pacem populo, ac ſalutem impetrent. Si quis autem contumax noſtris ſtatutis ſaluberrimis fuerit, à membris eccleſiæ omni tempore ſeparetur. *Matiſ. ij c. 5.*

CAP. XIV.

Conſtitutum eſt à præſenti concilio, Epiſcopos ita diœceſes ſuas regere, vt nihil ex earum iure præſumant auferre: ſed iuxta priorum auctoritatem conciliorum, tam de oblationibus, quam * de decimis, * tributis, ac frugibus tertiam conſequantur, &c. *Tolet. 17. c. 32. Raban. c. 32. de pœnit. Burch. lib. 3. cap. 203. Iuo p: 3. c. 256. decret.* *16. q. 1. in eo.*

CAP. XV.

De decimis, vel primitiis, ſaluis ſcillicet allegoricarum rerum myſticis ſacramentis, nihil melius puto docere, quam quod ſcriptum eſt in Malachia propheta, dicente Domino, Inferte omnem decimam in horreum meum, & ſit cibus in domo mea, & probate me ſuper hoc dicit, Dominus: ſi non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vſque ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpit fructum terræ veſtræ: nec erit ſterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum, & beatos vos dicent omnes gentes. Sed quia indignatio, & ira Dei manet ſuper gentem, vel populum, qui hoc Domini præceptum toto corde, & bona voluntate non adimplet, ſupra præmiſerat dicens: Si affiget, inquit, homo Deum, quia vos configitis me? Et dixiſtis, In quo configimus *Malachiæ 3. c.* *Ibid. b.*

mus

mus te? In decimis, & primitiis. In penuria vos maledicti eſtis, & me vos configitis gens tota. Qua de re, quis non alacri, & læto pectore offerat Deo, vt poſsit illam promereri benedictionem, de qua dicit: Effundam ſuper vos benedictionem meam vſque ad abundantiam? vel quis non timeat, vel contremiſcat illam maledictionem, quàm minatur nolentibus offerre: Vos maledicti eſtis, & me vos configitis gens tota? Et ſi forte nobis non creditis, vel nos deſpicitis, quia homines ſumus, credite ergò ipſi Domino dicenti, qui mentiri non poteſt, qui vtrumque promiſit, & maledictionem in hoc ſæculo, & in futuro nolentibus obedire eius mandatis; & benedictionem, & abundantiam, & ſalutem animæ, & corporum bona voluntate obtemperantibus eius imperiis, & in præſenti ſæculo ſe daturum & in futuro. Non enim exigit Deus à te, quæ non habes, nec penſat, quantum tribuas: ſed in quantum habes, ſimplici corde de ſuis, non de tuis donis da Domino, &c. *Foroiul. c.14.*

Ibid. b.

Act.17.

CAP. XVI.

Exod.22. De decimis, vt vnuſquiſque de propriis laboribus decimas, & primitias Deo offerat, ſicut ſcriptum eſt: Decimas, & primitias tuas non tardabis offerre Domino Deo tuo. *Arelat. ſub Carolo cap. 9. Magunt. ſub Arnulſo cap. 22.*

CAP. XVII.

Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ nec decimis, nec alia vlla poſſeſsione priuentur. *Arelaten. ſub Carolo cap. 20. Magunt. ſub Arnulſo cap. 22.*

CAP. XVIII.

Decimæ, quæ ſingulis dantur eccleſiis, per conſulta Epiſcoporum à presbyteris ad vſum eccleſiæ, & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur. *Turon. ſub Carolo cap. 16. Magunt. ſub Raban. c.10.*

CAP. XIX

Nonas, ac decimas, quas qui res eccleſiaſticas tenent, ſoluere rectoribus eccleſiarum ordinati ſunt, ad luminaria, & ſtipendia clericorum multis in locis abſtractas eſſe videmus. *Turon. ſub Carolo c.46.*

CAP. XX.

Dictum eſt nobis, quod in quibuſdam locis Epiſcopi, & Comites ab inceſtuoſis, & ab his, qui decimas non dant, *vadios accipiant, & à presbyteris pro quibuſdam negligentiis, & inter ſe pecuniam diuidant, quod penitùs abolendum decreuimus, ne forte auaritiæ locus detur. Et conſtituimus, vt inceſtuoſi iuxta canonicam ſententiam pœnitentia mulctentur. Qui vero decimas pòſt crebras admonitiones, & prædicationes ſacerdotum dare neglexerint, excommunicentur. Iuramento vero eos conſtringi nolumus propter periculum periurii. *Cabilo. ſub Carolo c. 18. Capit. lib. 2. c.38. Longobard. de decimis c. 10.*

* vades.

CAP. XXI.

Queſti ſunt præterea quidam fratres, quod eſſent aliqui Epiſcopi, & Abbates, qui decimas non ſinerent dari eccleſiis, vbi illi coloni miſſas audiunt. Proinde decreuit ſacer iſte conuentus, vt Epiſcopi, & Abbates de agris, & vineis, quæ ad ſuum, vel fratrum ſtipendium habent, decimas ad eccleſias dari faciant. Familia vero ibi det decimas ſuas, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni circulum miſſas audiunt. *Cabilon. ſub Carolo cap. 19. Burch. lib. 3. cap. 132. Iuo lib. 2. tit. 5. c.3. panor. & par. 3. c.198. decr. Anſelm. lib. vlt. c.48. in Rom.* 16.q.1.c.46.

CAP. XXII.

Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ nec decimis, nec aliis poſſeſsionibus priuentur, ita vt nouis oratoriis tribuantur. *Magunt. ſub Carolo cap. 41. Magun. ſub Raban. c.11. Magun. ſub Arnul. c. 13. Troſleia. c. 6. Capitul. lib. 2. c. 36. Burch. lib. 3. c. 9. Iuo par. 3. c. 12. decr. Deusded. c. 3. Anſel. lib. 5. c. 38. in Roma. Cæſar. lib. 7. c. 45.* 16.q.1.c.41.

CAP. XXIII.

Quicumque beneficium eccleſiaſticum habent, ad tecta eccleſiæ reſtaurandá, vel ipſas eccleſias emendandas omnino adiuuent, & *nonam, & decimam reddant. *Magunt. ſub Carolo c. 42. Capitul. lib. 5. c. 92. & lib. 9. c.32. in addit. & 101. Burch. lib. 3. c. ad. 30. Iuo par. 3. cap. 35.* de eccleſ. ædif. c.1. Greg. ix. c.4. eo tit. in 1. collect. * nonas.

CAP. XXIV.

Vt decimæ pleniter dentur. *Remen. c. 38.*

CAP. XXV.

Quanquam auctoritas canonica doceat, vt quarta pars decimarum, & redditunm ex oblationibus fidelium in vſus Epiſcoporum cedat; vbicumque tamen Epiſcopus ſua habet, ſuis contentus ſit, &c. *Pariſ. ſub Ludo. & Loth. lib. 1. cap. 31. ad finem.*

CAP. XXVI.

Volumus, vt decimæ, quæ ſingulis dantur eccleſiis per conſulta Epiſcoporum à presbyteris ad vſus eccleſiæ, & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur; &c. Admonendum eſt, vt decima Deo omnino dari non negligatur, quam Deus ipſe dari ſibi conſtituit, quia timendum eſt, ſi quis Deo ſuum debitum abſtrahit, ne forte Deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua. *Magun. ſub Rabano cap. 10. Magun. ſub Carolo cap. 38. Magun. ſub Arnul. cap. 17. Capit. lib. 5. c. 89. & in addit. lib. 7. cap. 28. Burch. lib. 3. c.131 Iuo li. 2. tit. 5. c. 1. panor. par. 3. c.197. decr.* 16.q.1.c.

CAP. XXVII.

De decimis, primitiis, & reliquis bonis eccleſiaſticis, & de iure, quo huiuſmodi res eccleſiæ debentur. *Synod. Aquenſis, ſiue Aquiſgranenſis ſub Rege Pipino.*

CAP. XXVIII.

Dignum erat, vt capellas villarum veſtrarum laicis non committeretis, &c. Si capellas veſtras presbyteris, aut viris eccleſiaſticis de-

deritis, & dominicas decimas acceperint, ſartatecta eccleſiæ, & luminaria exinde competenter prouideant, & presbyteri parochianas decimas accipiant, & populi neceſſitatibus debite inuigilent. [Si autem laici capellas habuerint, à ratione, & auctoritate alienum habetur, vt ipſi decimas accipiant, & inde canes, aut gynæcirias ſuas paſcant: ſed potius preſbyteri eccleſiarum eas accipiant, & inde reſtaurationem eccleſiarum, & luminaria, & hoſpitum, ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis, ac ſtatu regni veſtri Domini miſericordiam ſtudioſe implorent. *Melden. cap. 75. Burch. lib. 3. cap. 239. Iuo part. 3. cap. 281. decret.*

De iure. patr. c. 3. in 1. coll.

CAP. XXIX.

Vt ex poſſeſſionibus, quæ eccleſiaſticæ certis indiciis comprobantur, nec plene propter varias neceſsitates poſſunt reſtitui, ſaltem nonæ, ac decimæ tribuantur. *Syn. apud ſanctum Medardum. c. 6.*

CAP. XXX.

De fiſcis, & villis, quas conſtat dominio eccleſiæ à fidelibus olim fuiſſe contraditas, & nunc poteſtate ſæcularium ſubditas, voluntate eorum ordinari placuit, vt edictis Principum iuſſum eſt, nonæ, & decimæ ipſis eccleſiis, vnde ſubtractæ ſunt, fideliter perſoluantur. Hi, qui eas retinuerint, vt ſacrilegos nouerint ſe ab eccleſiæ liminibus pellendos. Sed & decimas ſuas omnes fideles promptiſsime Deo offerant de omnibus, quæ poſsident, nec vllis oppoſitionibus, quod ſtatutum eſt, permutare audeant, ne forte cogamur eos diſtrictione eccleſiaſtica ferire. *Valent. ſub Loth. cap. 10.*

CAP. XXXI.

16. q. 1. c. 36. In ſacris canonibus præfixum eſt, vt decimæ iuxta Epiſcopi diſpoſitionem diſtribuantur. Quidam autem laici, qui vel in propriis, vel in beneficiis ſuas habent baſilicas, contempta Epiſcopi diſpoſitione, non ad eccleſias, vbi baptiſmum, & prædicationem, & manus impoſitionem, & alia Chriſti ſacramenta percipiunt, decimas ſuas dant, ſed vel propriis baſilicis, vel ſuis clericis pro ſuo libito tribuunt. Quod omnimodis diuinæ legi, & ſacris canonibus conſtat eſſe contrarium, &c. *Ticinen. c. 11. Anſel. lib 7. c. 46.*

CAP. XXXII.

Sancitum eſt de villis, nouis eccleſiis in eis nouiter conſtitutis, vt decimæ de illis villis, ad eaſdem eccleſias conferantur. *Vormatien. cap. 52. Capit. lib. 1. cap. 93. Iuo par. 16. cap. 263. decret.*

CAP. XXXIII.

Vt decimæ in poteſtate Epiſcopi fiant, qualiter à presbyteris diſpenſentur. *Vormat. cap. 59.*

CAP. XXXIV.

Placuit huic ſancto concilio, vt ſecundum ſanctiones canonum, decimæ, ſicut, & aliæ poſſeſsiones, antiquis conſeruentur eccleſiis, ſicut in Chalcedonenſi concilio ſtatutum eſt, cap. 17. Si quis autem in affinitate antiquæ eccleſiæ noualia rura excoluerit, decima ex inde debita antiquæ reddatur eccleſiæ. Si vero in qualibet ſilua, vel deſerto loco vltra milliaria quatuor, aut quinque vel eo amplius aliquod dirutū conlaborauerit, & illic conſentiente Epiſcopo eccleſiam conſtruxerit, & conſecratam perpetrauerit, proſpiciat presbyterum ad ſeruitium Dei idoneum, & ſtudioſum, & tunc demum nouam decimam nouæ reddat eccleſiæ, ſalua tamen poteſtate Epiſcopi. *Tribur cap. 14.*

CAP. XXXV.

Ab antiquo tempore conſtitutum eſt, vt ſicut habet Epiſcopus in ſua ordinatione omnem generaliter parochiam cum omnibus ruſticanis parochiis, quas per tricennium inconcuſſe poſſidet: ita vnuſquiſque presbyter in ſuæ ordinationis, ac diſpenſationis cura habeat parochiam ſuam cum dote, & decimis eccleſiæ, videlicet cum ſui Epiſcopi conſilio, ac diſpenſatione ſecundum regulas antiquas, & diuinitus conſtitutas, &c. Decimas, primitias fructuum, & oblationes eorum, & ea, quæ parochiis, terris, vineis, mancipiis, atque pecuniis, ſeu quibuſlibet rebus quicumque fideles obtulerint, omnia ſub immunitate à tributis fiſcalibus, & omni dominorum exactione libera ſub poteſtate, & diſpoſitione, vt diximus Epiſcoporum, & regimine, ac diſpenſatione presbyterorum manere debent inconcuſſa. *Trosleia cap. 6. Vid Vormat. cap. 50. Capitul. lib. 1. cap. 91. Burch. lib. 3. cap. 52. Iuo p. 3. cap. 55. & p. 16. cap. 262. decret.*

CAP. XXXVI.

Nullus presbyter fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ, de alterius presbyteri parochia perſuadeat, vt ad ſuam eccleſiam concurrant, relicta propria eccleſia, & ſuas decimas ſibi dent. Sed vnuſquiſque ſua eccleſia, & populo contentus, quod ſibi non vult fieri, alteri nequaquā faciat, iuxta illud euangelicū: Quæcumque vultis, vt faciant vobis homines, hæc eadem facite illis, &c. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. cap. 14.* *Matth. 7*

Decimæ immunes ſunt, & liberæ ab omni vectigali. Tit. XVII.

CAP. I.

Vt ſecundum canonicam auctoritatem, & conſtitutionem domini Imperatoris Ludouici de agro eccleſiaſtico, & manſo, ac mancipiis, quæ ipſe ſuis capitulis conſtituit, vel ſi quilibet pro loco ſepulturæ aliquid largitus eccleſiæ fuerit, neque de decimis, & oblationibus fidelium cuiquam presbytero aliquem cenſum perſoluere cogat, nec quiſquam cuiuſlibet ordinis, vel dignitatis exinde quidquam ſubtrahat, aut redhibitionē quamcumque exhibeat temporalē. Quod ſi fecerit communione vſque ad ſatisfactionem priuetur,

tur,& regia poteſtate hoc emendare legaliter cogatur. *Melden. cap. 63. Burc. lib. 3. cap. 53. Iuo. p. 3. c. 56. decr.*

CAP. II.

c. 1. de cen ſib. Greg. ex. & in 3. collect. 23. q. 8. c. 25. Sancitum eſt, vt vnicuique eccleſiæ vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur. Et presbyteri in eis conſtituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis, vel hortis iuxta eccleſiam poſitis, neque de præſcripto manſo aliquod ſeruitium faciant, præter eccleſiaſticum, &c. *Vormat. c. 50. Trosleia. c. 6. Capit. lib. 1. c. 91. Burch. lib. 3. c. 52. Iuo par. 3. c. 55. & par. 16. c. 262. decr.*

CAP. III.

Ex decimis, primitiis, & aliis facultatibus eccleſiarum nullus ſoluitur cenſus, ſed ſunt liberæ ab omni vectigali, *Trosleia. c. 6.*

Decimæ ex eo, quod quiſque ſua arte quærebat, olim ſoluebantur. Tit. XVIII.

CAP. I.

SVnt nonnulli, qui auſu ſacrilego ſurripiunt, atque defraudant Deo debitam decimarum partem ad ſuam ipſorum perniciem dicentes non ſe debere decimas dare de militia, de negotio, de artificio, de lanarum tonſione, & de ceteris quibuſcumque à Deo largitis commerciis. Audiant non noſtra, ſed per ſacras ſcripturas Dei, de talibus mandata, & ſancta ſanctorum Patrum exempla, &c. Et primo omnium attendant, quia ſolius Dei cauſſa oblationes, & decimas ſuas ſacerdotibus, immo in ſacerdotibus ipſi Deo dare debeant: & quia eas dando fideliter, nihil Deo, qui bonorum noſtrorum à ſe nobis collatorum non indiget, conferunt, ſed dum ei ſua reddunt, pro paruis in præſenti maxima, & ſibi in futurum profutura acquirunt. Scribitur in Leuitico:
cap. 27. Omnes decimæ terræ ſiue de frugibus ſiue de pomis arborum Domini ſunt, &c. Item in eodem: Omnes decimæ boum, & ouium, & omne quod tranſit ſub virga, in numerum decimum, quodcumque venerit, ſanctificatum erit Domino: non mutabis illud bonum malo, neque malum bono, &c. *Trosleia. c. 6.*

CAP. II.

Sicut ab his, qui labore agrorum, & ceteris laboribus victum, atque veſtitum, & neceſſaria vſibus humanis adquirere inhiantes ſtat, decimæ, & eleemoſynæ dandæ ſunt: ita his quoque qui pro neceſſitatibus ſuis, negotiis inſiſtunt, faciendum eſt. Vnicuique enim homini Deus dedit artem, qua paſcatur, & vnuſquiſque de arte ſua, de qua corporis neceſſaria ſubſidia habet, animæ quoque quod magis neceſſarium eſt, ſubſidium adminiſtrare debet. *Theodulphus ad presbyteros Aurelianen. cap. 35.*

Ne laici decimas, aut primitias ſuas, aut alienas ſibi retineant. Tit. XIX.

Vide libro decimo, titulo nono.

Monachi decimas prædiorum dent eccleſiis. Tit. XX.

Vide libro nono, titulo ſexageſimo quarto

De oblationibus. Tit. XXI.

CAP. I.

OBlationes fidelium à nemine præſumantur abſque conſenſu, & voluntate Epiſcopi, in cuius dinoſcuntur eſſe parochia, & poteſtate: nec poſſideri, vel dominari tententur, &c. *Symma. in ſynod. Rom. vi. poſt. prin.*

CAP. II.

Presbyteri nullius blandiantur, aut ſuadeantur ſermonibus, vt non omnium ad ſe concurrentium in quibuſlibet ſacris locis oblationes ad Miſſarum ſolemnitatem recipiant: quia cum mediatores Dei, hominumque exiſtant, in exercendis votis, relaxandiſque peccatis, largiſſimam debent orationem peragere. *Eugen. ii. & Leo iv. in ſyn. Rom. c. 17. Burch. lib. 5. c. 37. Iuo par. 2. c. 46. decr.*

CAP. III.

Vt omnis Chriſtianus procuret ad Miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre, & ducat ad memoriam, quod Deus per Moſem dixit: Non apparebis in conſpectu meo vacuus. Etenim in collectis ſanctorum Patrum liquido apparet, quod omnes Chriſtiani offerre aliquid Deo ex vſu ſanctorum Patrum debent. *Greg. vij. in ſynod. Rom. anno 6. c. 13. Tarrac. lib. 5. c. 57. Anſelm. lib. 5. c. 40.* de conſec. dist. 1. c. 68. Deut. 16. Exod. 23.

CAP. IV.

Sanctorum Patrum canonibus conſona ſentientes, oblationes de ſacratiſſimo, & reuerentiſſimo altari Beati Petri, & Saluatoris, & ſanctæ Mariæ rotundæ, aut de aliis eccleſiarum altaribus, ſiue crucibus à laicis auferri penitus interdicimus, & ſub diſtrictione anathematis prohibemus, &c. *Calliſt. ij. in conc. Roma. cap. 14.* 18. q. 1. c. 14.

CAP. V.

Res (*eccleſiæ*) fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vſibus, quam eccleſiaſticis, & prædictorum Chriſtianorum fratrum, vel indigentium conuerti: quia vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. *Vrba. epiſt. vnic. c. 2. Trosle. c. 4. Capit. lib. 1. c. 83. & lib. 7. addit. 2. in princ. Burch. lib. 3. c. 143. Iuo par. 3. c. 139. decr. Anſel. lib. 5. c. 37. Cæſaraug. lib. 7. c. 57.* 12. q. 1. c. 16: ipſa.

CAP. VI.

Res eccleſiarum veſtrarum, & oblationes fidelium, quas ſignificaſtis à quibuſdam irruen-

tibus vexari, vobiſque & eccleſiis veſtris auferri, indubitanter maximum eſt peccatum, &c. *Lucius.ep.ſing. c.6.*

CAP. VII.

Diſt. 18. c. 8. De eulogiis ad ſacra deferendis concilia, nihil inuenimus à maioribus terminatum, ſed ſicut vnicuique presbytero placuit. Nam ſi conſtitutum fuerit illo in tempore benedictiones adferri, forſan minus libentius ad ſynodos* occurrent, & magis venire* detrectent: quæ vt arbitror non ſunt rationabiliter quærendæ, nec vltro delatæ ſunt reſpuendæ. *Leo iv. in ep. ad Epiſcopos Britanniæ. c.3.*

*occurrerent
*detrectarēt.

CAP. VIII.

Sanciendum eſt, quoniam idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſt, vt liberius ad eccleſiam ire, pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes offerre, &c. valeat Chriſtianus. *Nicol. ad conſul. Bulg. c.11.*

CAP. IX.

Cum in prælium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoratis, agere in Dei nomine non omittite: id eſt, ad eccleſias ire, orationes peragere, peccantibus indulgere, Miſſarum ſolemniis intereſſe, oblationes offerre, confeſſiones delictorum ſacerdotibus facere &c. *Nicol. ad conſul. Bulgar c.35.*

CAP. X.

16 q.1. c. in cano. Si quis oblationes eccleſiæ, extra eccleſiam accipere, vel dare voluerit, præter conſcientiam Epiſcopi, vel eius, cui huiuſmodi officia commiſſa ſunt, nec cum eius agere voluerit conſilio, anathema ſit. *Gang. c.7 Symma in ſynod. Rom vi. Aquen. ſub Pipino lib.3. c.26. Piſten. c. 4. Capit. lib. 1. c. 47. & lib.6. c. 285. ad med. & lib.7. c.5. vel 7. Burch. lib.3. c.144. Iuo par. 3. c.209. decr. Anſel. lib.5. c.44. Cæſar. lib.7. c.43. Deusdedit. par.4.*

numbri.57.

CAP. XI.

vbi ſupr. d.c.57. Si quis dederit, vel acceperit oblata præter Epiſcopum, vel eum, qui conſtitutus eſt ab eo ad diſpenſandam miſericordiam pauperibus: & qui dat, & qui accipit, anathema ſit. *Gang. c. 8. Symma. vbi ſupra. Aquiſgran c. 66. Aquen. vbi ſupra. Capit. lib. 1. c. 47. Burch. lib. 3. c.145. Iuo par.3. c.210. decr.*

CAP. XII.

Si quæ oblationes in quibuſlibet rebus atque corporibus collatæ fuerint baſilicis in ciuitatibus conſtitutis, ad poteſtatem Epiſcopi redigantur, &c. *Aurel. iij. c.5.*

CAP. XIII.

A communione eccleſiaſtica ſuſpendatur quiſquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione ſua eccleſiis dedit, reuocare præſumpſerit. *Aurel. iij. c.22. in fine.*

CAP. XIV.

Quæcumque eccleſiis aut Pontificibus ſub competenti ac iuſto documento fuerint derelicta ab hæredibus legitimis, dignum eſt, vt Dei contemplatione ſeruentur. *Aurel. v. c. 14. v. Agath. c.4.*

CAP. XV.

Quicumque pro deuotione ſua oblationis ſtudio aliquid in campellis, vel in vineolis, etiam abſque ſcriptura probatur eccleſiæ contuliſſe: ſi poſtmodum vel ipſe, vel hæredes eius quacumque occaſione auferre iure hoc eccleſiæ, vel alienare voluerint, quoad vſque à tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, à communione eccleſiaſtica ſuſpendantur. *Aurelianen. iv. c.19.*

CAP. XVI.

Quia nonnulli memores ſui per quaſlibet ſcripturas pro captu animi, vel de facultatibus ſuis eccleſiis aliquid contuliſſe probantur, quod à diuerſis Deum minus timentibus catanus mortifera calliditate tenetur, vt aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam, &c. Quicumque ergo immemor interitus ſui, res eccleſiis delegatas iniuſte poſſidens præſumpſerit retinere, & veritate comperta, res Dei ſeruis eius diſſimulauerit reformare, ab omnibus eccleſiis ſegregatus à ſancta communione habeatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium, niſi cum culpam propriam rerum emendatione purgauerit, &c. *Turon. ij. c. 26. Pariſien. c.1.*

CAP. XVII.

Dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur tam panis, quam vini, &c. *Matiſco. ij. c.4. Burch. lib.5. c. 24. Iuo par.2. c.34. decr.*

CAP. XVIII.

Quicumque fidelium de facultatibus ſuis eccleſiæ aliquid, deuotione propria, contulerint, ſi forte ipſi, aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem eccleſia ſuffragium vitæ pro temporis vſu percipiant, &c. *Tolet. iv. c.37.* 16.q.7. c. 30.

CAP. XIX.

Imputatur quibuſdam fratribus, eo quod auaritiæ cauſſa hominibus perſuadeant, vt abrenuntiantes ſæculo, res ſuas eccleſiæ conferant, quod penitus ab omnium mentibus eradicandum eſt: animarum etenim ſalutem inquirere ſacerdos, non lucra terrena debet: quoniam fideles ad res ſuas dandas non ſunt cogendi, neque circumueniendi: oblatio namque ſpontanea eſſe debet, iuxta illud, quod ait Scriptura: Voluntarie ſacrificabo tibi. Et illud: Omnis populus mente deuota obtulerunt donaria Domino, &c. *Cabilonen. ſub Carolo cap.6.* Pſal. 53. Exod.35. d.

CAP. XX.

Oblationem, & pacem in eccleſia facere iugiter admoneatur populus Chriſtianus: quia ipſa oblatio ſibi, & ſuis magnum remedium eſt animarum. *Magun. ſub Carolo c. 44. Burch. lib.5. c.25. Iuo par.2. c.35. decr.*

CAP. XXI.

Profiteor me ſuſcipere oblationes bonas, oblationes ſanctas. [Si quis autem iraſcitur filio ſuo, & moriens exheredat eum, ſi viueret, non eum placarem? non ei filium ſuum recon- 13.q.2. c. 8.

reconciliare deberem? quo modo ergo cum filio ſuo volo, vt habeat pacem; cuius appeto hereditatem? ſed plane, ſi faciat quod ſæpe hortatus ſum: vnum filium habet, alterum putet Chriſtum. Duos habet? putet Chriſtum tertium. Decem habet? vndecimum faciat, & ſuſcipio, &c. [Quicumque vult exheredato filio, heredem facere eccleſiam; quærat alterum, qui ſuſcipiat, non Auguſtinum; immo, Deo propitio, neminem inueniat. *Aug. in ſer. 2. de vita, & moribus clerico. ap. Aquiſg. c. 112. propeſin. Iuo par. 3. c. 177. & 178. decr. Tarrac. lib. 1. c. 165.*

17. q. 4. c. vlt.

CAP. XXII.

Res eccleſiæ, ſicut à ſanctis Patribus traditur, & in ſuperioribus capitulis continetur, vota ſunt fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Fideles namque fidei ardore & Chriſti amore ſuccenſi, ob animarum ſuarum remedium, & cæleſtis patriæ deſiderium ſuis propriis facultatibus ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam; vt his, & milites Chriſti alerentur, eccleſiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum opportunitate, redimerentur, &c. *Aquiſgran. cap. 116.*

CAP. XXIII.

Diebus dominicis, & ſanctorum feſtis, vigiliis, & orationibus inſiſtendum, & ad Miſſas cuilibet Chriſtiano cum oblationibus eſt currendum, &c. *Tiburc. c. 35.*

CAP. XXIV.

12. q. 2. c. 3. nulli. Omnia, quæ Domino offeruntur, proculdubio conſecrantur, & non ſolum ſacrificia, quæ à ſacerdotibus ſuper altare Domini conſecrantur oblationes fidelium dicuntur: ſed *Leuit. 27. d.* quidquid ei à fidelibus offertur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager, vel quodlibet artificium, ædificium, veſtimentum, quodcumque mobile, vel immobile de his rebus, quæ ſupplementum ſanctæ Dei eccleſiæ, eiuſque miniſtris, atque ornatum præſtare poſſunt, indubitanter Domino conſecrantur. *Trosleia. cap. 4. Burch. lib. 11. cap. 17. Iuo lib. 5. tit. 3. c. 32. panor. & par. 14. cap. 87. decr. Tarraçon. lib. 5. cap 4.*

CAP. XXV.

Presbyteri oblationes, vel luminaria, quæ eis ad manus offeruntur, tamquam propria ſua habeant. *Syno. Bituricen. c. 12. apud concil. Lemouicen. act. 2.*

CAP. XXVI.

Fœminæ, Miſſam ſacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant, ſed locis ſuis ſtent, & ibi ſacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat. *Theodulph. ad presbyter. Aurelianen. cap. 6.*

CAP. XXVII.

Die dominico præter orationes, & Miſſarum ſolemnia, & ea, quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat, &c. concurrendum etiam eſt cum oblationibus ad miſſarum ſolemnia, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 24.*

CAP. XXVIII.

Futuram eccleſiam in gentibus Apoſtoli præuidebant, maximeque quia Dominus illis prædixerat: Euntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium. Vel quia expellendi erant à Iudæa, nouerant ſe in gentibus diſpergendos, &c. Idcirco prædia in Iudæa minime ſunt adepti, ſed pretia tantummodo ad fouendos egentes. At vero, cum inter turbines, & aduerſa mundi ſuccreſceret Eccleſia, eo vſque peruenit, vt non ſolum gentes, ſed etiam Romani Principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Chriſti, & baptiſmi ſacramenta concurrerent, è quibus vir religioſiſſimus Conſtantinus primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per vniuerſum orbem ſub ſuo degentes imperio, non ſolum fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricare eccleſias, & prædia tribuere poſſe conſtituit. Denique idem præfatus Princeps donaria immenſa contulit, & fabricam templi primæ ſedis beati Petri Principis Apoſtolorum inſtituit, adeo vt ſedē Imperialem, quam Romani Principes poſſederant, relinqueret, & beato Petro, ſuiſque* Præſulibus profuturam concederet, &c. Ab illo tempore, & deinceps viri religioſiſſimi non ſolum poſſeſſiones, & prædia, quæ poſſederant, ſed etiam ſemetipſos Domino conſecrarunt, ædificantes baſilicas in ſuis fundis in honore ſanctorum martyrum per ciuitates ac monaſteria innumera, in quibus cœtus Domino ſeruientium conueniret. Denique Reges, & Præſides, ac Magiſtratus, non ſolum hanc licentiam tribuêre: ſed etiam ipſi propria largiti ſunt per vniuerſa regna terrarum, vnde alerentur egentes, qui nihil in mundo poſſidebant, eccleſiæque Dei fabricarentur, atque reſtaurarentur, Deoque & eccleſiæ eius rite famulantibus, ſeruiſ... illius ſupplementa, vt abſque neceſſitate eſſent, tribuerentur, &c. *N. de primitiua eccleſia, &c. ante edictum Conſtant. Imp. Burch. lib. 3. c. 2. 4. & 5. Iuo lib. 2. tit 1. c. 3. panor. & par. 3. c. 4. 6. & 7. decr. Cæſar. lib. 7. c. 58.*

12. q. 1. c. 15. Mar. 16.

* ſucceſſoribus.

De his, qui defunctorum oblationes retinent. Tit. XXII.

CAP. I.

16. q. 1. c. 3. præcipimus. Decimæ, & primi... ſeu oblationes viuorum, & mort... in eccleſiis Dei fideliter reddantur à laicis: & in diſpoſitione Epiſcoporum ſint, quas qui reſtituerint, à ſanctæ eccleſiæ communione ſeparentur. *Nicol. ij. in ſyno. Roman. c. 5.*

CAP. II.

Secundum conſtitutionem ſynodi Vaſenſis, qui oblationem fidelium ſuppreſſerit, aut negauerit, ab eccleſia, cui fraudem fecit, excludatur. *Arelat. ij. c. 28. vide Vaſen. c. 4.*

CAP. III.

13. q. 2. c. 9. Qui oblationes defunctorum, aut negant

cis, in quibus dati fuerint, onerofi ſint. *Gregor. lib.1.epiſt.42.Iuo par.6.cap.380. & par.15.c.20. decr. Anſelm.lib.8.cap.1.Cæſar.lib.8.cap.67.Tarrac.lib.1.c.262.*

CAP. III.

Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotem cui dedimus in mandatis, &c. vt miniſteria, atque ornatum eccleſiæ, vel quidquid illud eſt in patrimonio eiuſdem, non minuere ſtudeat, ſed augere. *Greg.9.ep.iij.ad clerum, & plebem Turingiæ poſt princ.*

CAP. IV.

10.q.1.c.5. Quæ ſunt eccleſiæ, ſub omni ſollicitudine, & conſcientia bona, & fide, quæ in Deum eſt, qui cuncta conſiderat, iudicatque ſeruentur: quæ etiam diſpenſanda ſunt iudicio, & poteſtate Pontificis, cui commiſſus eſt populus, & animæ, quæ in eccleſia congregantur. *Antioch.c.24.Mart.Brac.c.15.*

CAP. V.

12.q.2.c.33.& 40. Si quis de clericis documenta, quibus eccleſiæ poſſeſſio firmatur, aut ſupprimere, aut negare, aut aduerſatiis fortaſſe tradere, damnabili, & punienda obſtinatione præſumpſerit: quidquid per abſentiam documentorum damni eccleſiæ illatum eſt, de propriis facultatibus reddat, & communione priuetur, hi etiam qui in damno eccleſiæ impie ſollicitati à traditoribus acceperint ſuperiori ſententia teneantur. *Agath. cap. 26. Raban. 18. de pænit. Burch. lib. 3. cap. 183. Iuo par. 3. cap. 156. decret. Anſelm. lib. 5. cap. 76. Cæſar. Ibid.7.cap.99.*

CAP. VI.

Quæcumque eccleſiis à Pontificibus ſub competenti, ac iuſto documento fuerint derelicta, ab heredibus legitimis dignum eſt, vt pro Dei contemplatione ſeruentur, *Aurel. iv. cap.14.*

CAP. VII.

Teſtamenta, quæ Epiſcopi, presbyteri, ſeu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quæcumque inſtrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid eccleſiæ, aut quibuſcumque conſetre videantur, omni ſtabilitate ſubſiſtant, &c. De quibus rebus, ſi quis animæ ſuæ contemptor aliquid alienare præſumpſerit, vſque ad emendationis ſuæ, vel reſtitutionis rei ablatæ tempus à conſortio eccleſiaſtico, vel omnium Chriſtianorum conuiuio habeatur alienus *Lugdun.c.2.*

CAP. VIII.

Quia his, qui Principibus digne deſeruiunt, atque deſerentibus fidele illis obſequium, conſtat nos optimum miniſtraſſe ſuffragium: dum iuſte à Principibus acquiſita, in eorum iure perſiſtere ſancimus indiuulſa: æquum eſt maxime, vt rebus eccleſiarum Dei adhibeatur à nobis prouidentia opportuna: adeo vt quæcumque res eccleſiis Dei à Principibus iuſte conceſſæ ſunt, vel fuerint, vel cuiuſcumque alterius perſonæ quolibet titulo illis non iniuſte collatæ ſunt, vel extiterint: ita in earum iure perſiſtere firma ſtabilitate iubemus, vt euelli quoquo caſu, vel tempore nullatenus poſſint. Opportunum eſt enim, vt ſicut fidelia hominũ ſeruitia non exiſtere cenſuimus ingrata, ita eccleſiis collata, quæ proprie ſunt pauperum alimenta, earum in iure pro mercede offerentium maneant inconuulſa, *Tolet. vi. c.15.*

CAP. IX.

Quiſquis Epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiæ, cui præſidet, ditare decreuerit: non amplius ibidem, quam quinquageſimam partem dare debebit, vt hac temperamenti æquitate ſeruata, & cui tribuit, competens ſubſidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat. Ad eccleſiam vero, quæ monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non amplius, quam centeſimam partem cenſus eccleſiæ, cui præſidet, ibidem conſerre licebit: ea tamen cautela ſeruata, vt vnam tantummodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerationem aſſumat. *Tolet.ix. cap.5.Iuo par. 3.c.170.decret.* 12.q.2.c. bona 74.

CAP. X.

Non decet rectores eccleſiæ in ſuis ſtrenuos, & in eccleſiaſticis rebus eſſe remiſſos. Nam quorumdam fertur opinio, quod quidam ſacerdotum familias eccleſiæ in ſuis laboribus, quaſſint, rei propriæ profectum augentes, Dominicis vero diſpendium nutrientes. Vnde quicumque ſub hoc neglectu res diuinas laborare diſtulerit, placito ſpeciali diſtringendus eſt, qualiter ſi de rebus, ſeu augmentis eccleſiæ quæſtum laboribus ſuis propriæ auxit, & ex hoc eccleſiaſticis rebus, aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit, quidquid in rebus eccleſiæ minuit, illi reſtituat, ex cuius rebus, atque ſuffragiis ſuos conuictus fuerit ampliaſſe labores. Quod ſi aliquid pro vtilitatibus eccleſiæ, aut ſubſtantiæ expendit, aut diſpendii, vel perditionis quippiam pertulerit, ſi hoc comprobari potuerit, totum illi à rebus eccleſiæ eiuſdem reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendiſſe probatur. *Brac.iij. cap.8.* 12.q.2.c.2.

CAP. XI.

Theſaurus, ſiue miniſterium, vel ornamentum eccleſiarum fideliter deuotioni eorum, qui hæc vel ad honorem domus Dei, vel ad ſuſtentationem familiæ eccleſiaſticæ, ſi neceſſitas exegerit, obtulerunt, cuſtodiatur: nec quidquam ex eis, niſi iuxta inſtitutionem canonicam fieri præſumatur. Placet firmatum. *Valent.ſub Lotha.cap.20.*

CAP. XII.

Quæ ſunt eccleſiæ, conſeruati cum omni diligentia, & bona conſcientia, & fide Dei, qui omnia videt, & iudicat, & gubernari oportet, cum iudicio, & poteſtate Epiſcopi, cui & omnis populus, & congregatio commiſſa eſt animarum. *Mart.Brac.c.15.v.Antioc.c.24.* 10.q.2.c.5.

Con-

Conſtituantur Oeconomi ex clero, qui res Eccleſiarum adminiſtrent.

Tit XXIX.

Vide ſupra libro octauo, titulo nono.

Laici res Eccleſiaſticas non adminiſtrent, neque eas vſurpent.

Tit. XXX.

Vide ſupra libro decimo, titulo vndecimo, quibus adde infra ſcripta.

Cap. I.

De iure patr. c. 4. Greg. ix. c. 5. eod. tit. in 1. coll. ex.

IN tantum quorumdam laicorum proceſſit audacia; vt Epiſcoporum auctoritate neglecta, clericos inſtituant in eccleſiis, & remoueant cum voluerint; poſſeſſiones quoque, atque alia bona eccleſiaſtica pro ſua plerumque voluntate diſtribuant, &c. Eos, qui amodo iſta commiſerint, anathemate decernimus feriendos, &c. *Alexand. iij. in concil. Lateranen. cap. 14.*

CAP. II.

Nullns laicus eccleſiam, vel beneficium eccleſiæ teneat; oblationes ſcilicet altaris, ſepulturam, baptiſterium: ſed neque ea, quæ pertinent ad * ſedum presbyterale, & tertiam partem decimæ, &c. *Greg. vii in ſyn Rom. ann. incert. c. 1.*

* feudũ. f.

CAP. III.

Nullus clericus, vel monachus, vel laicus donum eccleſiaſticæ rei, vel ipſam eccleſiam à laico recipiat, ſed ab Epiſcopo, *Greg. vii. in d. ſyn. Rom. cap. 10.*

CAP. IV.

16. q. 7 c. 24. & diſt. 96. c. 1 9 Eulalius

Laicis, quamuis religioſi ſint, nulli tamen de eccleſiaſticis facultatibus aliquid * diſponendi legitur vnquam attributa facultas. *Stephan. epiſt. 2 cap. 9. Paſchal. ij. in conc. incer. cap. 4. Caliſt. ij. in conc. Rom. cap. 4. Eulali. Syracus. Epiſcop. apud ſyn Rom. iii. ſub Symma. Trosleia. cap. 3. Capitul. lib. 5. cap. 249. & lib. 6. cap. 294. Burch. lib. 15. cap. 35. Iuo par. 16. cap. 36. decret. Deuſded. cap. 4. Anſelm. lib 5 c. 10 Caſar. lib. 7. c. 112. Tarraconen. lib. 1. cap. 59.*

* reſpõdendi.

De alienatione rerum Eccleſiaſticarum. Tit. XXX.

CAP. I.

12 q. 2 c. quicumque 19.

SI Epiſcopus, vel Præpoſitus monaſterio inuentus fuerit alienare prædium Epiſcopatus vel monaſterij alicui potenti, vel alii dans, irrita ſit traditio iuxta hunc canonem Apoſtolorum. Omnium eccleſiaſticarum rerum curam habeat Epiſcopus, eaſque diſpenſet, vt coram Dei oculis oportet. Non alienet quicquam, neque propinquis ſuis Dei bona largiatur. Sed ſi pauperes ſint, eis, vt pauperibus ſubueniat. Hoc tamen prætextu eccleſiæ bona non deprædetur. Si vero cauſſetur damnoſum eſſe, tunc non potentibus, ſed clericis, vel agricolis tradatur. Neque colludant potens, & clericus vel agricola. Nam venditio erit nulla. Et Epiſcopio, vel monaſterio ager reſtituetur, & Epiſcopus, vel Præpoſitus eiicientur Epiſcopio, vel monaſterio, vt male diſperdentes, quæ non congregarunt. *Nicæn. ii. cap. 12. v. Apo. c. 38. G. 39. L. Iuo par. 5. cap. 375. decret. Anſelm. lib. 6. c. 184. Caſar. lib. 7. cap. 72.* *Matt. 25. c.*

CAP. II.

Apoſtolicos, & paternos canones renouans ſancta hæc, & vniuerſalis Synodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata; videlicet, quæ accipiuntur in redemptionem captiuorum. Sed nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, nec alias ruſticas poſſeſſiones venumdare, &c. Quiſquis autem apparuerit poſt hanc definitionem noſtram, contrarium quid huic ſanctæ, & vniuerſali Synodo agere, deponatur, vt præuaricator diuinarum legum, & præceptorum; caſſata videlicet omnino, quæ facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab Epiſcopo venditione, vel emphiteutica traditione, vel alia quauis alienatione cimeliorum ſcilicet, & * ſalariorum locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiæ iterum, quæ eccleſiæ ſunt, vel non reddiderit ad incidendum chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, vſque dum fecerit, quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. *Syn. viii. gen ſub Hadrian. ij c. 15. Anſelm. lib. 6. cap. 169. Caſar. lib. 7. c. 74.*

12. q. 2. c. 13.

* ſola-ria. f.

* ſolario rum. f.

* ſo'atiis f.

CAP. III.

12. q. 2. c. non liceat 61 e.

Sancimus, vt nulli Apoſtolicæ ſedis Præſuli à præſenti die, donec diſponente Domino catholicæ fidei manſerit doctrina ſalutaris liceat prædium ruſticum, quantæcumque fuerit, vel magnitudinis, vel exiguitatis, ſub perpetua alienatione, vel commutatione ad cuiuſlibet iura transferre. Nec cuiuſquam excuſentur neceſſitatis obtentu; quippe cum non ſit perſonale, quod loquimur, nec aliquis clericorum, vel laicorum ſub hac occaſione acceptà tueatur. Sed nec in vſumfructum rura aliquibus dare liceat, nec data retinere, præter clericos, & captiuos, & peregrinos, ne malæ tractationis miniſtretur occaſio, cum liberalitati alia itinera reſeruentur. Sane tantum domus in quibuslibet vrbibus conſtitutæ, quarum ſtatum neceſſe eſt expenſa non modica ſuſtentari, acceptis, ſi * auferri contigerit, ſub iuſta æſtimatione redditibus, & diuini timore iudicij, commutentur. Pari etiam eccleſiarum per omnes Romanæ ciuitatis titulos, qui ſunt presbyteri, vel quicumque fuerint, adſtringi

* offerri

17.q.4.c. 1. volumus lege cuſtodes, &c. [Quicumque tamen oblitus Dei, &c. quidquam de iure titulorum, vel eccleſiæ ſuperius præfatæ quolibet modo præter aurum, argentum, vel gemmas, veſtes quoque ſi ſunt, vel ſi acceſſerint aliqua mobilia ad ornamenta diuina minime pertinentia, perpetuo iure, exceptis dumtaxat ſub præfata conditione domibus, alienare tentauerit: donator, alienator, ac venditor honoris ſui amiſſione mulctetur. Præterea qui petierit, aut acceperit, aut [qui presbyterorum, aut diaconorum, ſeu defenſorum danti ſubſcripſerit: quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur. Siique accipienti, vel ſubſcribenti de perſonis ſuperius comprehenſis, id eſt, quas anathemate feriri cenſuimus, inſtituta pœna contubernalium ſeruata, quam præmiſimus, in alienatore vindicta, niſi forte, & alienator ſibi, dum reperit, & qui acceperit, celeri reſtitutione proſpexerit, &c. Sed etiam liceat quibuſcumque eccleſiaſticis perſonis vocem contradictionis afferre, & eccleſiaſtica auctoritate fulciri, ita vt cum fructibus poſſit alienata repoſcere: nec aliquo ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat, qui à religioſis animabus ad ſubſtantiam pauperum derelicta, contra fas diſpergit. Huius autem conſtitutionis legem in Apoſtolica tantum ſede volumus ſeruari. Vniuerſis eccleſiis per prouincias ſecundum animarum conſiderationem, quem propoſito religionis conuenire rectores earum viderint, more ſeruato. *Symma. in ſyn. Rom. iij. cap. 4. 5. 6. 7. & 8. Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. c. 17. Tarrac. lib. 6. cap. 100. Anſel. lib. 4. c. 28. & 29.*

De rebus Eccleſ. c. 4. Greg. ae. & in 1. collect.

CAP. IV.

Si quis in quamlibet partem noſtra præcepta ante emiſſa Apoſtolicæ eccleſiæ de oliuetis, & locis diuerſis temerauerit, & non in omnibus obſeruauerit, anathema ſit. *Greg. ij. in ſyno. Roma. c. 13.*

CAP. V.

Vt plebes eccleſiaſticæ nullatenus aut Comitibus, aut Epiſcoporum vaſſallis, aut vllis laicis in beneficia tribuantur. *Ioan. ix. in ſyno. Rauen. par. 2. c. 10.*

CAP. VI.

Ne aliquis clericus res Epiſcoporum, vel clericorum vel in vita, vel poſt mortem eorum diripiat, vel in vſus proprios conferat. Si quis fecerit, anathema ſit. *Vrban. ij. in ſyno. Claram. c. 31.*

CAP. VII.

12.q.2.c. 37. quiſquis Omnium per intruſionem, ſeu canonice electorum, ſub Epiſcopi nomine, aut Abbatis, qui ſecundum vſum eccleſiæ ſuæ conſecrandus eſt, alienationes quocumque modo factas, &c. irritas iudicamus, &c. Nullus clericus præbendam ſuam, ſeu aliquod eccleſiaſticum beneficium aliquomodo alienare præſumat: quod ſi præſumptum olim fuit, vel aliquando fuerit, irritum erit, & canonicæ vltioni ſubiacebit. *Calliſt. ij. in conc. Roman. cap. vlt.*

CAP. VIII.

Omnium rerum eccleſiaſticarum curam habeat Epiſcopus, eaſque diſpenſet, vt coram Dei oculis oportet. Non alienet quicquam, nec propinquis ex Dei bonis gratificetur. Sed ſi pauperes ſunt, vt pauperibus ſubueniat: hoc tamen prætextu eccleſiæ bona non deprædetur. *Apoc. c. 38. G. 39. L. Nican. ij. c. 12. Vormat. c. 45. Iuo par. 5. c. 375. decr. Anſel. lib. 6. c. 184. Cæſar. lib. 7. c. 72.* 12.q.4.c. 19. quiſquis.

CAP. IX.

Qui facultates eccleſiæ abſtrahunt iniuſte, infames ſunt. *Steph. epiſt. 1. in medio. Burch. lib. 1. cap. 173. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 14. panor. & par. 5 cap. 291. decret. Anſelm. lib 3. cap. 5. Deuſded. cap. 3. Cæſar. lib. 5. cap. 28. Tarracon. lib. 2. cap. 8.* 6. q. 1. c. Infames. 17.

CAP. X.

Miniſteria eccleſiæ, quæ alienata comperimus reparare præſumptor compellatur. Cui etiam hoc ſpecialiter præcipimus imminere, vt tres illas portiones, quas per triennium dicitur ſibi tantummodo vindicaſſe, reſtituat. *Simplic. epiſt. 3. in fin. Anſelm. lib. 5. c. 66. Cæſar. lib. 7. cap. 101.* 12. q. 2. c. 28. de reddit.

CAP. XI.

Poſſeſſiones, quas vnuſquiſque eccleſiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienare quibuſlibet titulis, atque diſtractionibus, vel ſub quocumque argumento non patimur: niſi forſitan aut clericis honorum meritis, aut monaſteriis religionis intuitu, aut certe peregrinis, ſi neceſsitas largiri ſuaſerit, ſic tamen, vt hæc ipſa non perpetuo, ſed temporaliter perfruantur. *Symm. epiſt. 1. cap. 1. Anſel. lib. 5. cap. 47. & in Romano lib. vlt. cap. 43. Cæſar. lib. 7. c. 67. Tarracon. lib. 6. cap. 47.* 16. q. 1. c. 62.

CAP. XII.

Sicut eccleſia proprias res amittere non debet, ita eam rapacitatis ardore alienas inuadere non oportet. *Greg. lib. 2. epiſt. 43. Bonifacio Epiſcop. Indict. xi. vel cap. 82.* 12. q. 2. c. 49.

CAP. XIII.

Sacerdotibus res in Epiſcopatu acquiſitas nulla eſt alienandi licentia, *Greg. lib. 10. epiſt. 42. Deodato.* 12. q. 2. c. 22. nos.

CAP. XIV.

De his, qui Scripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum ſuorum, placuit nobis, vt quicumque eorum exactis publicis fuerit detectus, * non verbis nudis ab ordine cleri admoueatur. *Arelat. cap. 13.*

* vel.

CAP. XV.

Caſellas, vel mancipiola eccleſiæ Epiſcopi, ſicut priſca canonum præcipit auctoritas, vel vaſa miniſterii, quaſi commendata fideli præpoſito, in integro eccleſiæ iure poſsideant, id eſt, vt neque vendere, neque per quoſcumque contractus, res, vnde pauperes viuunt, alienare præſumant. Quod ſi neceſsitas certa compulerit, 10 q. 2. c. 1. eod. q. c. 4. Hoc ſi modis p. Quod ſi

rit, &c. apud duos, vel tres vicinos Epiſcopos cauſſa primitus comprobetur, &c. vt venditio roboretur, &c. Aliter facta venditio, vel tranſactio non valebit, &c. Minuſculas vero res aut eccleſiæ minus vtiles peregrinis, vel clericis, ſaluo iure eccleſiæ, in vſum præſtari permittimus. *Agathen. cap. 7. Anſel. lib. 3. cap. 86. in Rom.*

CAP. XVI.

12.q.2.c. 35. Diacones, vel presbyteri in parochia conſtituti, de rebus eccleſiæ ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare: quia res ſacratæ Deo eſſe noſcuntur. Similiter & ſacerdotes nihil de rebus eccleſiæ ſibi commiſſæ, &c. alienare præſumant. Quod ſi fecerint, conuicti in concilio, & ab honore depoſiti, de ſuo aliud tantum reſtituant, quantum 12.q.2.36. viſi ſunt præſumpſiſſe. Sane ſi quis pro qualibet condicione de rebus eccleſiæ aliquid alienare præſumpſerit, ſi de ſuo proprio tantum eccleſiæ contulerit, quantum viſus eſt abſtuliſſe, tunc demum iſtud ſtare licebit. *Agath. cap. 49. Iuo par. 3. c. 161. decr.*

CAP. XVII.

De agellis, ceteriſque facultatibus eccleſiaſticis à ſacerdotibus non alienandis, nec per contractus inutiles obligandis, priorum canonum ſtatuta ſeruentur: vt nobis per nullos contractus res eccleſiaſticas alienare, aut inutiliter liceat obligare. Ea etiam, quæ de rebus eccleſiaſticis ab anteceſſoribus alienata, vel quibuſcumque inſtrumentis inutiliter in diſpendium eccleſiæ obligata noſcuntur, & intra tricennaria tempora repetitio ſuppetit, quæ acta ſunt, ſuffragante iuſtitia, per publicum, aut * clericorum iudicium reuocentur. Quod ſi is, qui rem eccleſiaſticam tenet, admonitus iudicium declinarit, quouſque aut ad diſcuſſionem veniat, aut rem eccleſiaſticam reſtituat, communione priuetur. *Aurelian. iij. cap. 12.*

* electorum al.

CAP. XVIII.

12.q.2.c. 42. Abbatibus, presbyteris, ceteriſque miniſtris de rebus eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio alienare, vel obligare abſque permiſſu, & ſubſcriptione Epiſcopi ſui nil liceat, quod qui præſumpſerit, degradetur, communione conceſſa: & quod præſumptum, vel alienatum, vel temere ordinatum eſt, ordinatione Epiſcopi reuocetur. *Aurel. iii. c. 23. Capitul. lib. 7. c. 275. Anſel. lib. 5. c. 85. in addit. & in Roman. lib. vlt. c. 44. Tarraco. lib. 6 cap. 15.*

CAP. XIX.

Vt Epiſcopus, qui de facultate propria eccleſiæ nihil relinquit, de eccleſiæ facultate, ſi quid aliter, quam canones eloquuntur, obligauerit, vendiderit, aut diſtraxerit, ad eccleſiam reuocetur. Sane ſi de ſeruis eccleſiæ libertos fecerit, numero competenti in ingenuitate permaneant, ita vt ab officio eccleſiæ non recedant. *Aurel. iv. c. 9*

CAP. XX.

Si quid Abbatibus, aut ſacris monaſteriis, aut parochiis pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in ſua proprietate hoc Abbates, vel presbyteri minime reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet, quacumque occaſione, quibus ſi fuerit neceſſarium, vt ſtatuta conuellant, non aliter valeat, niſi fuerit ſui Epiſcopi ſubſcriptione firmatum. *Aurel. iv. cap. 11.*

CAP. XXI.

Quicumque clericus aliquid iure eccleſiaſtico, ſeu verbo, ſeu per ſcripturam acceperit ad vtendum, & poſt modum alienare quacumque occaſione voluerit, non valebit: quia ſecundum canonum inſtituta, proprietatem eccleſiæ non violat in alios quamlibet longa poſſeſſio, ſed in Pontificis poteſtate conſiſtat, qualiter pro conſeruando iure eccleſiaſtico, rem poſſeſſam inter clericos debeat communicare. *Aurel. iv. cap. 18.*

CAP. XXII.

Quiſquis agellum eccleſiæ in die vitæ ſuæ à quocumque ſacerdote, cui poteſtas eſt, acceperit poſſidendum, quæcumque ibi profecerit, alienandi nullam habeat poteſtatem, nec ibi parentes ſui ex ea re aliquid exiſtiment vindicandum. *Aurel. iv. c. 34.*

CAP. XXIII.

Ne cui liceat res, vel facultates eccleſiæ, aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare, alienare, atque ſubtrahere. Quod quiſquis fecerit, tanquam necator pauperum, antiquorum canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiæ liminibus excludetur, quamdiu ab ipſo ea, quæ ſunt ablata, vel retenta, reddantur. *Aurel. v. cap. 13. Beluacen. apud Melden. cap. 17.*

CAP. XXIV.

Hæc ſancta ſynodus nulli Epiſcoporum licentiam tribuit res alienare eccleſiæ, quoniam & antiquioribus canonibus hæc prohibetur. Si quid vero, quod vtilitatem non grauet eccleſiæ, pro ſuffragio monachorum, vel eccleſiarum ad ſuam parochiam pertinentium dederint, firmum maneat. Peregrinorum, vel clericorum, & egenorum neceſſitati, ſaluo iure eccleſiæ, præſtare permittuntur pro tempore, quæ potuerint. *Tolet. iii. cap. 3. Iuo lib. 2. tit. 10. cap. 1. panor. & par. 3. cap. 167. decr.*

CAP. XXV.

Teſtamenta, quæ Epiſcopi, presbyteri, ſeu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quæcumque inſtrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid eccleſiæ, aut quibuſcumque conferre videantur, omni ſtabilitate ſubſiſtant, &c. De quibus rebus ſi quis animæ ſuæ contemptor, aliquid alienare præſumpſerit, vſque ad emendationis ſuæ, vel reſtitutionis rei ablatæ tempus, à conſortio eccleſiaſtico, vel omnium Chriſtianorum conuiuio habeatur alienus. *Lugdunen. cap. 2.*

CAP. XXVI.

Quicumque clericus, ſubdiaconus, diaconus, presbyter ſine conſcientia Epiſcopi aliquid de poſſeſſionibus, vel domo eccleſiæ tulerint, aut fraudem fecerint, non ſolum cum omni dedecore conſtricti reſtituant, quod fecerunt, ſed etiam non debere ibi in eccleſia eſſe, vbi fraudem viſus eſt operaſſe. *Narbon. cap.* 8.

CAP. XXVII.

Si clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſsitatem ſuſtinentibus, pro ſolo religionis intuitu, in vſum res eccleſiaſticæ largiuntur, quanto magis conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Toletan. iv.cap.* 37.

CAP. XXVIII.

Si ſacerdos, vel miniſter de rebus eccleſiæ quidpiam alicui ſub præſtationis obtentu concedat, inſtrumento cauſſam præſtiti euidenter exponat: vt hoc, aut iuſte confecta tranſactio innoteſcat, aut fraus incompetens, quæ latet, appareat, aliter vero pro huius negotii cauſſa deinceps ſcriptura non valeat. *Tolet.ix.c.*3.

CAP. XXIX.

12.q.2.c. 74.Bona. Quiſquis Epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiæ cui præſidet, ditare decreuerit, non amplius ibidem, quam quinquageſimam partem dare debebit, &c. Ad eccleſiam vero, quæ monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non amplius, quam centeſimam partem cenſus eccleſiæ, cui præſidet, ibidem conferre licebit, ea tamen cautela ſeruata, vt vnam tantummodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerandam aſſumat. *Tolet.ix.cap.* 5. *Iuo par.*3.*c.*170. *decr.*

CAP. XXX.

16.q.3.c. 20. Si ſacerdos, vel miniſter, dum gubernacula eccleſiarum adminiſtrare videtur, contra Patrum ſanctiſſimas ſanctiones de rebus eccleſiæ definiſſe aliquid dinoſcitur, non ex die, qua talia ſcribendo decreuit, ſed ex quo talia moriendo definita reliquit, ſupputationis ordo ſubſtabit. Numquam enim ad triennium temporis pertinebit poteſtas irrite hoc iudicantis: quia ſtatus contractum initia non ſumpſit ab origine æquitatis. *Tolet. ix. cap.* 8.

CAP. XXXI.

Canonica cenſura decernit, vt res eccleſiæ, niſi ob nimias neceſſitates, quas deſcribit, nemo diſtrahat. Quod ſi quiſpiam imminente nimia neceſsitate, inconſulto Primate prouinciæ, aut certe maiore vrgente neceſsitate, non adhibitis teſtibus vicinis Epiſcopis, id facere attentauerit, ita canonico iudicio percellitur, ſcilicet, vt amiſſo honore, reus Deo, & concilio teneatur, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib.*1.*cap.*17.

CAP. XXXII.

Monenda eſt ſolertia Regia, vt ſtrenuos, & fideles miſſos per regnum ſibi commiſſum dirigat, & inueſtigent, ac diligenter imbreuient res eccleſiaſticas, quas per ſurreptionem, atque ignorantiam quorumcumque in allodium ipſe, aut pater ſuus donauit, & conſulens periculo animarum, ſuæ videlicet, ac patris ſui, hoc ad tempus corrigere ſtudeat, ne ſorte cum voluerit, minime poſſit. *Melden.c.* 42.

CAP. XXXIII.

Tollenda eſt praua omnino cõſuetudo quæ in quibuſdam locis oriri cœpit: quia nonnulli Archipresbyteri, vel aliorum titulorum cuſtodes, fruges, vel aliarum eccleſiarum reddi tus ad proprias domos abducunt. Quidam vero aliorum poſſeſsiones conducunt, vt in eis, quæ ab eccleſiis ſuis male ſubtraxerunt, recondant. Nonnulli autem laicorum, in tantum eorum nequitiæ ſe complices faciunt, vt quæ huiuſmodi tranſgreſſores ab eccleſia ſurripuerunt, ipſi in ſuis domibus abſcondant. Tales ergo primum à ſuis Epiſcopis corripiantur. Quod ſi ſe citius corrigere noluerint, tanquam qui eccleſiaſticas res ſacrilega temeritate tractauerunt, ſynodali ſententia feriantur, Laicos vero, qui poſt hanc denuntiationem ſocios ſe huius expilationis præbuerint, tanquam furti reos iudiciaria coarctabit auctoritas. *Ticinen. cap.*5.

CAP. XXXIV.

Zacharias maſſas, quæ vocantur * Antius, & Formias ſuo ſtudio iuri B. Petri acquiſiuit, quas & domos cultas ſtatuit, & de omnibus ſuperius annexis domibus cultis Apoſtolicæ rationis conſtituta faciens, atque ſacerdotale collegium aggregans ſub interdictionibus ſtatuit. Nulli quoque ſucceſſorum eius Pontificum, vel aliæ cuilibet perſonæ licere ipſas domos cultas ab vſu eccleſiæ quoquo modo alienare. *Ex Pontific ante finem.* * Anthrus.

Ne Reges res Eccleſiaſticas auferant, aut priuati homines ab ipſis eas impetrare audeant. Tit. XXXII.

CAP. I.

Qvicumque militum, vel cuiuſcumque ordinis, vel profeſsionis perſona, prædia eccleſiaſtica à quocumque Rege, ſeu ſæculari Principe, vel ab Epiſcopis inuitis, ſeu Abbatibus, aut aliquibus eccleſiarum rectoribus ſuſceperit, vel inuaſerit, vel etiam de rectorum priuato, ſeu vitioſo conſenſu tenuerit, niſi eadem prædia eccleſiis reſtituerit, excommunicationi ſubiaceat. *Grego. vij. in ſynod. Romæ anno* 1078.*kal.Decemb.c.*1.*ex lib.*6. *Regiſt. Tarraco.lib.*5.*c.*46. 12.q.2.c. 4.

CAP. II.

Si quis Principum, vel aliorum laicorum diſpoſitionem, ſiue donationem, ſiue dominationem 16.q.7.c.

tionem rerum, ſiue poſſeſsionum eccleſiaſticarum ſibi vindicauerit, vt ſacrilegus iudicetur. *Paſchal. ij. in concil. 1. incert. cap. 5. Calliſt. ij. in conc. Roma. c. 4. Anſelm. lib. 4. cap 4.*

CAP. III.

Irrationabile eſt, vt eccleſiaſtica poſſeſsio, vnde luminaria, & concinnationes eccleſiæ Dei fieri debent, terrena quauis poteſtate ſubtrahantur: ſed domui Dei reſtituta meritum redditoris multiplicent, & ſuſcipientis votum ſpiritualis deſiderii lucris exerceatur, &c. *Nicol. ad Michae. Imperat. epiſt. 1. in fine.*

CAP. IV.

de rebus Eccleſiæ non alien. c. 2. Greg. in. & in 1. collect. Qui * reculam eccleſiæ petunt à Regibus & horrendæ cupiditatis impulſu egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeatur, quæ obtinent, & à communione eccleſiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. *Arner. c. 4. v. Melden. cap. 40. Burch. lib. 15. c. 36 Iuo par. 16. c. 37. decr.* * al. res.

CAP. V.

Innumera ſcripturarum exempla, vt lacte eccleſiæ nutriti, & ſcientiæ ipſius vberibus ſufficienter repleti ante oculos reducentes, tunicam Chriſti, qui vos elegit, & exaltauit, quam nec milites auſi fuerunt ſcindere, tempore veſtro, quantocyus reconſuite, & reſarcite, & nec violenta oblatione, nec illicitorum præceptorum confirmatione, res ab eccleſiis vobis ad tuendum, & defenſandum, ac propagandum commiſſis, auferre tentate. Sed vt ſanctæ memoriæ auus, & pater veſter eas gubernandas vobis, fautore Deo, dimiſerunt, redintegrate, & præcepta regalia earundem eccleſiarum conſeruate, & confirmate, &c. *Syno. Holonien. apud conc. Melden. cap. 11. in fin. ad Carolum Regem.*

CAP. VI.

Vt res eccleſiaſticæ tempore Principatus veſtri ablatæ, ex integro præſentialiter reſtituantur, & reſtitutæ conſeruentur, ſicut tẽpore aui, & patris veſtri fuerunt, & excepto ſuperpoſito, quod ad vſus poſſidentium abſumptum eſt, quomodo tunc erant, quando vos illas inde tuliſtis, ſine refragatione reddantur, &c. *Synod. Beluacen. apud conc. Melden. cap. 17.*

CAP. VII.

Vt præcepta illicita iure beneficiario de rebus eccleſiaſticis facta, à vobis ſine dilatione reſcindantur, & vt de cetero nõ fiant, à dignitate veſtri nominis Regii caueatur. *Beluacen. apud Melden. c. 18.*

CAP. VIII.

Pertimeſcenda eſt canonica ſententia, & maxime decretalis Symmachi Papæ definitio, &c. Qui reculam, inquit, vel quidquid fuerit eccleſiæ, petunt à Regibus, & corrumpendæ pietatis inſtinctu, egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeantur, quæ obtinent, & à communione eccleſiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. *Melden. cap. 40. v. Arvernen. c. 4.*

CAP. IX.

Quod res ad eccleſiam pertinentes, & tempore principatus veſtri ablatas, ita præſentialiter reſtituatis, & reſtitutas conſeruetis, ſicut tempore aui, & patris veſtri fuerant, &c. *Melden. ad Carolum Caluum c. 83.*

CAP. X.

Placuit vniuerſali concilio, vt Salomoni, qui Britanniorum tenet regionem, ſuggeratis, &c. vt facultates eccleſiaſticas nec ipſe Deo auferat, nec aliis auferre permittat. *Tullenſ. in epiſt. ad quoſdam Epiſcopos Britanniæ.*

De his, qui res eccleſiæ ſurripiunt, aut occultant, aut quouis modo ſibi vindicant. Tit. XXXIII.

CAP. I.

QVi poſſident loca pia, & non reſtituunt, ſi ſacerdotalis catalogi, eos deponi iubemus: ſi autem monachi, vel laici, excommunicati. *Nicæn. ij. cap. 13. Anſelm. lib. 7. cap. 172.* *19 q. 3. quoniam c. 5.*

CAP. II.

Qui emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiæ iterum, quæ eccleſiæ ſunt, vel non reddiderit ad incidendum, chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, vſque dũ fecerit: quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt, *Syno. viij. gen. CP. ſub Hadrian. ij. cap. 15. Anſelm. lib. 6. cap. 169. Cæſar. lib 7. cap. 74.* *12. q. 2. c. 15 apoſtolicos.* * ſolarus. f.

CAP. III.

Alienationes, ſeu inuaſiones, quæ per ſchiſmaticos, ſiue per laicos factæ ſunt de rebus eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad eccleſiam, ſine omni eius onere reuertantur. Si quis autem contraire præſumpſerit, excommunicationi ſe nouerit ſubiacere. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 2.* *de ſchiſ. c. 1. apud Greg. ex. & c. 2. eo. tit. in 2. collect.*

CAP. IV.

In quibuſdam prouinciis eccleſiarum patroni, ſeu vicedomini, & aduocati; ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quod non ſolum cum vacantibus debet eccleſiis de paſtoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt, & malitias, verumetiam de poſſeſſionibus, & aliis bonis eccleſiaſticis pro ſua voluntate ordinare præſumunt, &c. Prohibemus, ne ſuper præmiſſis de cetero plus vſurpent, quam reperitur in iure permiſſum. Et ſi contra præſumpſerint, canonica diſtrictione compeſcantur. *Innoc. iij. in conc gen. Later. cap. 45.* *de pœnit. c. 12 ap. Greg. ex. & c. 2. eo. tit. in 4. collect.*

CAP. V.

Oblationes fidelium à nemine præſumantur, abſque conſenſu, & voluntate Epiſcopi, in cuius dinoſcuntur eſſe parœchia, & poteſtate poſſideri, vel dominari tenentur, quoniam nonnulli memores ſui promiſſione peccaminum ſuorum, & pro æternæ vitæ mercatione, de facultatibus ſuis, tam rerum immobi-

lium, quædam vero per ſcripturas eccleſiis tradiderunt, & Deo creatori ſuo perpetualiter habenda dederunt, &c. Vnde precamur, vt antiquiorum patrum regulas, quæ modo propter incuriam quorumdam quaſi oblita habentur, renouetis, & tale iudicium ſuper eis fiat: vt aut manifeſte heretici, qui eccleſiam Dei ſcindunt, & anathematizati, atque ab eccleſia Dei extorres habeantur; aut per ſatisfactionem eccleſiæ ad pœnitentiam, & demum iuxta regulas eccleſiaſticas, ad reconciliationem, & communionem recipiantur, &c. Sancimus, vt quicumque immemor, aut memor interitus ſui res eccleſiæ delegatas, & Domino oblatas abſque proprii Epiſcopi iuſſu poſſidens, præſumpſerit deinceps tenere quocumque in loco, & veritate comperta, res Dei ſeruis ſuis diſſimulauerit, aut renuerit reformare, liminibus eccleſiæ ab Epiſcopo eiuſ-
12.q. 2.c. 11. dem loci prius arceatur. Indigne enim ad altare Dei properare permittitur, qui res eccleſiaſticas audet inuadere, aut iniuſte, ideſt, ſine licentia Epiſcopi poſſidere, aut iniqua, vel iniuſta defenſione in eis perdurat. Necatores etiam pauperum iudicandi ſunt, & ſi non emendauerint vitium, extirpandi, vindictam admonitio manifeſta præcedat, &c. Demum prædonem ſacerdotalis diſtrictio maturata percellat, &c. Competitoribus etiam huiuſcemodi fræna diſtrictionis imponimus, qui facultates eccleſiæ ſub ſpecie largitatis regiæ, vel cuiuſcumque poteſtatis improba ſubreptione peruaſerint, &c. Quod ſi is, cui res Dei competit, in aliis, quam vbi res agitur, maxime ſolet territoriis, commorari, ſacerdotem loci ipſius, vbi habitat, &c. Literis inſtructum Epiſcopus reddat, tunc Antiſtes, ipſius fratris anxietates compertas, aut peruaſorem rerum dominicarum admonitione corrigat, aut prætaxata canonica diſtrictione condemnet, &c. Valde iniquum ergo, & ingens ſacrilegium eſt, vt quæcumque vel pro remedio peccatorum, vel ſalute, vel requie animarum ſuarum vnuſquiſque venerabili eccleſiæ contulerit, aut certe reliquerit, ab his, quibus hæc maxime ſeruari conuenit, ideſt, Chriſtianis, & Deum timentibus hominibus, & ſuper omnia à Principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel conuerti. Propterea, qui hæc non præuiderit, & aliter quam ſcriptum eſt, prædia eccleſiis tradita petierit, vel acceperit, aut poſſederit, vel iniuſte defenderit, aut retinuerit, niſi cito ſe correxerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur: ſitque accipienti, & danti, & poſſidenti anathema, & inſtitutæ pœnæ contubernium aſſiduum, &c. *Symm in ſyn. Rom vi. vid. in Syno. iij. cap. 6. 7 & 8. Gangren cap. 7. & 8. Aquiſgr. cap. 66. Pariſ. cap. 16. Capit. lib. 1. cap. 47. & lib. 6. cap. 28. vel 16. & lib. 7. cap. 5. vel 7. Burch. lib. 3. cap. 144. & 145. Iuo par. 3. cap. 182. & 209. & 210. decret. & epiſt 106. ad Daimbertum Senonen Archiep. Deuſded. par. 4. Anſelm. lib. 5 cap. 44. Cæſar. lib. 7. cap. 43.*

CAP. VI.

Quia Epiſcoporum res eccleſiæ non dubitantur eſſe, ſi in eorum facultatibus ſimili fuerit crudelitate graſſatum, peruaſores rerum memoratarum prædictæ canonum diſtrictionis feriantur vindicta, vt qui moribus propriis, ac nulla conſcientiæ caſtigatione corriguntur, ſaltem eccleſiaſticæ, & canonicæ vindictæ perfodiantur aculeis. Generaliter vero quicumque res eccleſiæ confiſcare, aut competere, aut peruadere, periculoſa ſua infeſtatione præſumpſerit, niſi ſe citiſſime per eccleſiæ, de qua agitur, ſatisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur. Similiter, & hi, qui res eccleſiæ iuſſu, vel largitione Principum, vel quorundam potentum, aut quadam inuaſione, aut tyrannica poteſtate retinuerint, & filiis, vel heredibus ſuis, vt à quibuſdam iam factum audiuimus, quaſi hereditarias reliquerint, niſi cito res Dei admoniti à Pontifice agnita veritate reddiderint, perpetuo anathemate feriantur. Iniquum enim eſſe cenſemus, vt potius cuſtodes chartarum, quam defenſores rerum creditarum, vt præceptum eſt, iudicemur, &c. Similiter, & illi extorres debent fieri ab eccleſia, qui ſacerdotali admonitione non corriguntur, dicente Domino: Auferte malum à vobis. &c. *Symma. in ſyn. Rom. vi. poſt med. Pariſ. cap. 1. & 2. Deuſded. par. 4.*

16 q. 1 c. 58 fundator. 16 q. 1 in canonibus c. 17. p. 2. Deut. 13. b. 1. Cor. 5. 8

CAP. VIII.

Celebrauit dominus Gregorius Papa ſynodum Romæ, in qua inter cetera Robertum ducem Apuliæ iam anathematizatum, & Robertum de Loritello inuaſores bonorum ſancti Petri excommunicauit. *Greg. vij. in ſynd. Rom anno 2 ſui Pontificatus.*

CAP. VIII.

Si quis prædia B. Petri Apoſtolorum Principis vbicumque poſita in proprietatem ſuam vſurpauerit, vel ſciens occultata non propalauerit, vel debitum ſeruitium B. Petro exinde non exhibuerit, recognoſcat ſe iram Dei, & ſanctorum Apoſtolorum velut ſacrilegum incurrere. Quicumque autem in hoc crimine deprehenſus fuerit, eandem hereditatem. B. Petro legitime reſtituat, & pœnam quadrupli de propriis bonis perſoluat. *Greg. vij. in ſynd. Rom. lx. Epiſcop. anno 1078. Pontif. anno 6. Anſelm. lib. 4. cap. 38.*

CAP. IX.

Si quis Normannorum terras ſancti Petri, videlicet illam partem Firmanæ Marchiæ, quæ nondum peruaſa eſt, & ducatum Spoletanum, & Campaniam, nec non maritimas, atque Sabinum, & Comitatum Tiburtinum, nec non monaſterium ſancti Benedicti montis Caſſini, & terras ſibi pertinentes, inſuper etiam Beneuentum inuadere, vel deprædari præſumpſerit, gratiam ſancti Petri, & introitum eccleſiæ ei vſque ad ſatisfactionem interdicimus. *Greg. vij. in Rom. ſyn. habita anno 1080. Pontific. anno. 7. cap. 4.*

CAP. X.

Interdictum eſt omnibus laicis, ne amplius altaria, vel eccleſias ſibi retineant. *Vrban. ii. in ſyn. Claramon. cap. 20.*

CAP. XI.

16. q. 7. c. 13. Nullus laicorum eccleſias, vel eccleſiarum bona occupet, vel diſponat. Qui vero ſecus egerit, iuxta B. Alexandri capitulum ab eccleſiæ limiioibus arceatur. *Paſchal. ii. in conc. incer. cap. 4.*

CAP. XII.

Si quis Principum, vel aliorum laicorum diſpoſitionem, ſiue donationem, ſiue dominationem rerum: ſeu poſſeſſionum eccleſiaſticarum ſibi vindicauerit, vt ſacrilegus iudicetur *Paſchal. in conc. incer. cap. 5. Calliſt. ii. in conc. Rom. cap. 4.*

CAP. XIII.

Nullus aduocatus, præter ius, & beneficium antiquitus, conſtitutum, aliquid ſacri arripere, vel vſurpare præſumat, &c. *Eug. iij. in ſyn. Rom. cap. 6.*

CAP. XIV.

Si clericus, vel laicus ab eccleſia auſerat cetam, vel oleum excommunicetur. *Apoſt. cap. 72.*

CAP. XV.

17. q. 4. c. 13 ſi ſor- tis. Si quiſpiam presbyter, ſiue diaconus ſacrarii ſindonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudæ Iſcarioti ſimilis æſtimabitur. *Clem epiſt. 2. ante med. Iuo par. 2. cap. 65. & par. 6. cap. 88. decret. Anſelm. lib. 8. cap. 2. Cæſaraug. lib. 8. cap. 39.*

CAP. XVI.

12. q. 2. c. 6. Qui abſtulerit aliquid patri, vel matri, dicitque hoc peccatum non eſſe, homicidæ particeps eſt. Pater noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos creauit, mater vero noſtra eccleſia, quæ nos in baptiſmo ſpiritualiter regenerauit. Ergo qui Chriſti pecunias, & eccleſiæ rapit, aufert, vel fraudat, homicida eſt, atque homicida ante conſpectum iuſti iudicis deputabitur. Qui 17. q. 4. c. 18. rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem operatur, qui autem pecuniam, vel res eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit, &c. *Ancl. ep. 1. c. 6. Tribur. cap. 7. Troſleia cap. 4. Burch. lib. 11. 18. Iuo par. 14. c. 88. decret.*

CAP. XVII.

Et ſtatutum olim, vt qui ſtatum conturbat eccleſiæ, ab eius liminibus arceatur: nec cum fidelibus communicet, qui eorum bona auertit. *Alex. in prin. ep. 2.*

CAP. XVIII.

12. q. 2. c. 5. Ad ſedem Apoſtolicam perlatum eſt, quod ſint inter vos contentiones, & æmulationes, & prædia diuinis vſibus tradita, quidam humanis applicant vſibus. & Domino Deo, cui tradita ſunt, ea ſubtrahunt, vt ſuis vſibus inſeruiant. Quapropter ab omnibus illius vſurpationis contumelia depellenda eſt: ne prædia vſibus ſecretorum cæleſtium dicata, à quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſi quiſquam præſumpſerit, ſacrilegus habeatur, & ſicut ſacrilegus iudicetur. Ipſos autem, qui hoc agunt, clericos, & Domini ſacerdotes perſequi, eoſque infamare audiuimus: vt malum ſuper malum addant, & deteriores fiant, * non *non intelligentes al. inde colligentes, quod eccleſia Domini in ſacerdotibus conſiſtit, & creſcit in templum Dei. Et ſicut qui eccleſiam Dei vaſtat, & eius 17. q. 4. c. 12. prædia, & donaria ſpoliat, & inuadit, ſit ſacrilegus, ſic ille, qui eius ſacerdotes inſequitur, ſacrilegii reus exiſtit, & ſacrilegus iudicatur. Æmulamini fratres chariſmata meliora: 1 Cor. 10. & nolite talia agere, nec eis commiſceri, aut Rom. 1. conſentire, qui talia agunt. Quoniam non ſolum qui talia agunt, ſunt huius criminis rei, ſed qui facientibus conſentiunt. Non grauius peccatum eſt fornicario, quam ſacrilegium, ſed ſicut maius peccatum eſt, quod in Deum committitur, quam quod in hominem, ſic grauius eſt ſacrilegium agere, quam fornicari. *Pius epiſt. ii. in princ. Burch. lib. 11. cap. 29. Iuo par. 5. cap. 243. & par. 13. cap. 39. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 30. & 36. Cæſar. lib. 7. cap. 3. & 39. Tarrac. lib. 4. cap. 34.*

CAP. XIX.

Ipſæ res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vſibus, quam eccleſiaſticis, & prædictorum Chriſtianorum fratrum, vel indigentium conuerti, quia vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonia pauperum, atque ad prædictum opus explendum, Domino traditæ. Si quis autem, quod abſit, ſecus Act. 5. egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat, & reus ſacrilegii efficiatur, ſicut illi effecti ſunt, qui pretia prædiatarum rerum fraudauerunt, &c. Hæc fratres, valde cauenda ſunt, & timenda, quia res eccleſiæ, non quaſi propriæ, ſed vt com- 12. q. 1. c. 26. munes, & Domino oblatæ, cum ſummo timore, non in alios, quam in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſandæ, ne ſacrilegii reatum incurrant, qui eas inde abſtrahunt, vbi traditæ ſunt, ne pœnam, & mortem Ananiæ, & Saphiræ incurrant, & quod peius eſt, anathema maranatha fiant: & ſi non corpore, vt Ananias, & Saphira mortui ceciderint, animam tamen, quæ potior eſt corpore, mortua, & alienata à conſortio fidelium cadat, & in profundum barathri labatur. Vnde attendendum 17. q. 4. c. 13. eſt omnibus, & fideliter cuſtodiendum, & illius vſurpationis contumelia depellenda: *ſacrorum ne prædia vſibus * ſecretorum cæleſtium dedicata, à quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſi quis fecerit, poſt debitæ vltionis acrimoniam, quæ erga ſacrilegos iure promenda eſt, perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuæ deportationis vratur, &c. *Vrban. I. ep. inic. cap. 2. Troſleia, cap. 4. Magun. ſub Arnul. cap. 11. Capitula. lib. 6. cap. 115. Anſelm. lib. 5. cap. 37. Cæſar. lib. 7. cap. 40.*

CAP. XX.

Res eccleſiarum veſtrarum, & oblationem fidelium, quas ſignificaſtis, à quibuſdam irruen-

vlterius prægrauentur. Decernimus ergo, vt de alienis terris, & amodo acquirendis, ſi eas propriis manibus, aut ſumptibus deinceps excoluerint, decimas perſoluant eccleſiis, quibus ratione prædiorum antea ſoluebantur, niſi cum ipſis eccleſiis aliter duxerint componendum. Nos ergo ſtatutum huiuſmodi gratum, & ratum habentes, hoc ipſum ad alios regulares, qui gaudent ſimilibus priuilegiis extendi volumus, & mandamus, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 55.*

CAP. V.

De pactis c. 7. Greg. ix. c. 1. & vlt. tit. in 4. collect. Plerique, ſicut accepimus, regulares, & clerici ſæculares, interdum cum vel domos locant, vel feuda concedunt, in præiudicium parochialium eccleſiarum pactum adiiciunt: vt conductores, & feudatarii decimas eis ſoluant, & apud eoſdem eligant ſepulturam. Cum autem id de auaritiæ radice procedat: pactum huiuſmodi penitus reprobamus, ſtatuentes, vt quidquid fuerit occaſione huiuſmodi pacti perceptum, eccleſiæ parochiali reddatur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 56.*

CAP. VI.

De preb. c. 11. Greg. ix. & vlt. tit. in 4. collect. In Lateranenſi concilio noſcitur fuiſſe prohibitum, ne quilibet regulares, eccleſias, ſeu decimas ſine conſenſu Epiſcoporum de manu præſumant recipere laicali, &c. Nos autem id fortius inhibentes, tranſgreſſores condigna curabimus animaduerſione punire, &c. *Innoc. iij. in concil. gen. Later. c. 61. v. Alexand. iij. in conc. Later. c. 9.*

CAP. VII.

Vt omnis decimatio Epiſcopis, vel his, qui ab eis ſubſtituti ſunt, præbeatur: nulluſque eam ad ſuam capellam, niſi forte conceſſione Epiſcopi conferat. Quod ſi feciſſe contigerit: primum legibus ſubiaceat humanis, poſtea excommunicatione Epiſcopali conſtrictus, ad vltimum ipſa capella, quæ magis contentionem, quam vtilitatem aliquam præſtat, deſtruatur. *Ioan. ix. in ſynod. Rauen. par. 2 cap. 9.*

CAP. VIII.

Si quis ſanctorum Patrum regulas de eccleſiarum decimis contempſerit, &c. Et eas alibi, niſi in baptiſmalibus eccleſiis, abſque conſenſu Epiſcopi dare tentauerit, & qui dat, & qui recipit, &c. excommunicationi ſubiaceat. *Ioan. ix. in d. ſyn. Rauen. p. 3. c. 1.*

CAP. IX.

Nullus laicus decimas ſuas, aut eccleſiam, aut quidquid eccleſiaſtici iuris eſt, ſine conſenſu Epiſcopi, vel Romani conceſſione Pontificis, monaſteriis, aut canonicis offerre præſumat. Quod ſi quis Epiſcopus, improbitatis, & auaritiæ cauſſa conſentire noluerit, Romano Pontifici nuntietur, & cum eius licentia, quod offerendum eſt, offerat. *Vrban. ij. in ſyn. apud Melfiam cap. 5.*

CAP. X.

Omnis alius fructus domum mittatur, non ad altare, primitiæ Epiſcopo, & presbyteris: clericis autem eſt, quod Epiſcopus, & presbyteri diaconis, & reliquis clericis partes diſtribuent. *Apo. c. 4. G. 5. 1.*

CAP. XI.

Non minuas primitias frugum tuarum. In omni dato fac hilarem vultum tuum, & in exultatione ſanctifica decimas tuas. *Pelag. ij. in ep. 2. in fin.* *Eccl. 35.*

CAP. XII.

Decimæ ſecundum quoſdam ſingulis annis tertia pars, aut in tertio tota Epiſcopis deferatur. Sed tamen nos ſequentes Romanos, ſingulis annis quartam partem, aut in quarto anno totam Epiſcopi recipiant. *Aurel. cap. 17. vel 15. Capit. lib. 7. cap. 182. & in add. t. Burch. lib. 3. cap. 136. Iuo lib. 2. tit. 5. cap. 5. panor. & par. 3. 3. c. 202. decr.*

CAP. XIII.

Leges diuinæ conſulentes ſacerdotibus, ac miniſtris eccleſiarum pro hereditaria portione, omni populo præceperunt, decimas fructuum ſuorum locis ſacris præſtare: vt nullo labore impediti, legitime ſpiritualibus poſſint vacare miniſteriis. Quas leges Chriſtianorum congeries longis temporibus cuſtodiuit intemeratas, &c. Vnde ſtatuimus, atque decernimus, vt mos antiquus à fidelibus repetetur, & decimas eccleſiaſticis famulantibus cæremoniis, populus omnis inferat, quibus ſacerdotes, aut in pauperum vſum, aut in captiuorum redemptionem prorogatis, ſuis orationibus pacem populo, ac ſalutem impetrent. Si quis autem contumax noſtris ſtatutis ſaluberrimis fuerit, à membris eccleſiæ omni tempore ſeparetur. *Matiſ. ij c. 5.*

CAP. XIV.

Conſtitutum eſt à præſenti concilio, Epiſcopos ita diœceſes ſuas regere, vt nihil ex earum iure præſumant auferre: ſed iuxta priorum auctoritatem conciliorum, tam de oblationibus, quam * de decimis, * tributis, ac frugibus tertiam conſequantur, &c. *Tolet. 16. c. 32. Raban. c. 32. de pœnit. Burch. lib. 3. cap. 203. Iuo p. 3. c. 256. decret.* *16. q. 1. c. 60.*

CAP. XV.

De decimis, vel primitiis, ſaluis ſcillicet allegoricarum rerum myſticis ſacramentis, nihil melius puto docere, quam quod ſcriptum eſt in Malachia propheta, dicente Domino, Inferte omnem decimam in horreum meum, & ſit cibus in domo mea, & probate me ſuper hoc dicit, Dominus: ſi non aperuero vobis cataractas cœli, & effudero vobis benedictionem vſque ad abundantiam, & increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpit fructum terræ veſtræ: nec erit ſterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum, & beatos vos dicent omnes gentes. Sed quia indignatio, & via Dei manet ſuper gentem, vel populum, qui hoc Domini præceptum toto corde, & bona voluntate non adimplet, ſupra præmiſſa dicens: Si affiget, inquit, homo Deum, quia vos configitis me? Et dixiſtis, In quo configimus *Malachia 3. c.* *Ibid. b.*

mus te? In decimis, & primitiis. In penuria vos maledicti eſtis, & me vos configitis gens tota. Qua de re, quis non alacri, & læto pe- *Ibid. b.* ctore offerat Deo, vt poſsit illam promereri benedictionem, de qua dicit: Effundam ſuper vos benedictionem meam vſque ad abundantiam? vel quis non timeat, vel contremiſcat illam maledictionem, quàm minatur nolentibus offerre: Vos maledicti eſtis, & me vos configitis gens tota? Et ſi forte nobis non creditis, vel nos deſpicitis, quia homines ſu- *Act. 17.* mus, credite ergò ipſi Domino dicenti, qui mentiri non poteſt, qui vtrumque promiſit, & maledictionem in hoc ſæculo, & in futuro nolentibus obedire eius mandatis; & benedictionem, & abundantiam, & ſalutem animæ, & corporum bona voluntate obtemperantibus eius imperiis, & in præſenti ſæculo ſe daturum & in futuro. Non enim exigit Deus à te, quæ non habes, nec penſat, quantum tribuas: ſed in quantum habes, ſimplici corde de ſuis, non de tuis donis da Domino, &c. *Foroiul.* c. 14.

CAP. XVI.

De decimis, vt vnuſquiſque de propriis la- *Exod. 22. 4.* boribus decimas, & primitias Deo offerat, ſicut ſcriptum eſt: Decimas, & primitias tuas non tardabis offerre Domino Deo tuo. *Arelat. ſub Carolo cap. 9. Magunt. ſub Arnulfo cap.* 22.

CAP. XVII.

Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ nec decimis, nec alia vlla poſſeſsione priuentur. *Arelaten. ſub Carolo cap. 20. Magunt. ſub Arnulfo cap. 22.*

CAP. XVIII.

Decimæ, quæ ſingulis dantur eccleſiis, per conſulta Epiſcoporum à presbyteris ad vſum eccleſiæ, & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur. *Turon. ſub Carolo cap. 16. Magunt. ſub Raban.* c. 10.

CAP. XIX

Nonas, ac decimas, quas qui res eccleſiaſticas tenent, ſoluere rectoribus eccleſiarum ordinati ſunt, ad luminaria, & ſtipendia clericorum multis in locis abſtractas eſſe videmus. *Turon. ſub Carolo* c. 46.

CAP. XX.

Dictum eſt nobis, quod in quibuſdam locis Epiſcopi, & Comites ab inceſtuoſis, & ab his, qui decimas non dant, * vadios accipiant, & ** vades.* à presbyteris pro quibuſdam negligentiis, & inter ſe pecuniam diuidant, quod penitus abolendum decreuimus, ne forte auaritiæ locus detur. Et conſtituimus, vt inceſtuoſi iuxta canonicam ſententiam pœnitentia mulctentur. Qui vero decimas poſt crebras admonitiones, & prædicationes ſacerdotum dare neglexerint, excommunicentur. Iuramento vero eos conſtringi nolumus propter periculum periurii. *Cabilo. ſub Carolo c. 18. Capit. lib. 2. c. 38. Longobard. de decimis c. 10.*

CAP. XXI.

Queſti ſunt præterea quidam fratres, quod eſſent aliqui Epiſcopi, & Abbates, qui deci- *16. q. 1. c. 46.* mas non ſinerent dari eccleſiis, vbi illi coloni miſſas audiunt. Proinde decreuit ſacer iſte conuentus, vt Epiſcopi & Abbates de agris, & vineis, quæ ad ſuum, vel fratrum ſtipendium habent, decimas ad eccleſias dari faciant. Familia vero ibi det decimas ſuas, vbi infantes eorum baptizantur, & vbi per totum anni circulum miſſas audiunt. *Cabilon. ſub Carolo cap. 19. Burch. lib. 3. cap. 132. Iuo lib. 2. tit. 5. c. 3. panor. & par. 3. c. 198. decr. Anſelm. lib. vlt. c. 48. in Rom.*

CAP. XXII.

Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ nec deci- *16. q. 1. c. 43.* mis, nec aliis poſſeſsionibus priuentur, ita vt nouis oratoriis tribuantur. *Magunt. ſub Carolo cap. 41. Magun. ſub Raban. c. 11. Magun. ſub Arnul. c. 13. Trosleia. c. 6. Capitul. lib. 2. c. 36. Burch. lib. 3. c. 9. Iuo par. 3. c. 12. decr. Deusded. c. 3. Anſel. lib. 5. c. 38. in Roma. Cæſar. lib. 7. c. 45.*

CAP. XXIII.

Quicumque beneficium eccleſiaſticum ha- *de eccleſ. ædif. c. 1. Greg. ix. c. 4. eo tit. in 1. collect.* bent, ad tecta eccleſiæ reſtaurandá, vel ipſas eccleſias emendandas omnino adiuuent, & *nouam, & decimam reddant. *Magunt. ſub Carolo c. 42. Capitul. lib. 5. c. 92. & lib. 9. c. 32. in addit. & 101. Burch. lib. 3. cad. 30. Iuo par. 3. cap. 35.* ** nonã.*

CAP. XXIV.

Vt decimæ pleniter dentur. *Remen.* c. 38.

CAP. XXV.

Quanquam auctoritas canonica doceat, vt quarta pars decimarum, & redditum ex oblationibus fidelium in vſus Epiſcoporum cedat; vbicumque tamen Epiſcopus ſua habet, ſuis contentus ſit, &c. *Pariſ. ſub Ludo. & Loth. lib. 1. cap. 31. ad finem.*

CAP. XXVI.

Volumus, vt decimæ, quæ ſingulis dantur eccleſiis per conſulta Epiſcoporum à presbyteris ad vſus eccleſiæ, & pauperum ſumma diligentia diſpenſentur, &c. Admonendum *16. q. 2. c. 1.* eſt, vt decima Deo omnino dari non negligatur, quam Deus ipſe dari ſibi conſtituit, quia timendum eſt, ſi quis Deo ſuum debitum abſtrahit, ne forte Deus per peccatum ſuum auferat ei neceſſaria ſua. *Magun. ſub Rabano cap. 10. Magun. ſub Carolo cap. 38. Magun. ſub Arnul. cap. 17. Capit. lib. 5. c. 89. & in addit. lib. 7. cap. 28. Burch. lib. 3. c. 131. Iuo li. 2. tit. 5. c. 1. panor. par. 3. c. 197. decr.*

CAP. XXVII.

De decimis, primitiis, & reliquis bonis eccleſiaſticis, & de iure, quo huiuſmodi res eccleſiæ debentur. *Synod. Aquenſis, ſiue Aquiſgranenſis ſub Rege Pipino.*

CAP. XXVIII.

Dignum erat, vt capellas villarum veſtrarum laicis non committeretis, &c. Si capellas veſtras presbyteris, aut viris eccleſiaſticis de-

deritis, & dominicas decimas acceperinr, ſartarecta eccleſiæ, & luminaria exinde competenter prouideant, & presbyteri parochianas decimas accipiant, & populi neceſſitatibus debite inuigilent. [Si autem laici capellas habuerint, à ratione, & auctoritate alienum habetur, vt ipſi decimas accipianr, & inde canes, aut gynæcirias ſuas paſcant: ſed potius preſbyteri eccleſiarum eas accipiant, & inde reſtaurationem eccleſiarum, & luminaria, & hoſpitium, ac pauperum receptionem exhibeant, & pro vobis, ac ſtatu regni veſtri Domini miſericordiam ſtudioſe implorent. *Melden. cap. 75. Burch. lib. 3. cap. 239. Iuo part. 3. cap. 281. decret.*

De iure patr. c. 3. in 1. coll.

CAP. XXIX.

Vt ex poſſeſſionibus, quæ eccleſiaſticæ certis indiciis comprobantur, nec plene propter varias neceſsitates poſſunr reſtitui, ſaltem nonæ, ac decimæ tribuantur. *Syn. apud ſanctum Medardum.* c. 6.

CAP. XXX.

De fiſcis, & villis, quas conſtat dominio eccleſiæ à fidelibus olim fuiſſe contradiras, & nunc poteſtate ſæcularium ſubditas, voluntate eorum ordinari placuit, vt edictis Principum iuſſum eſt, nonæ, & decimæ ipſis eccleſiis, vnde ſubtractæ ſunt, fideliter perſoluantur. Hi, qui eas retinuerint, vt ſacrilegos nouerint ſe ab eccleſiæ liminibus pellendos. Sed & decimas ſuas omnes fideles promptiſsime Deo offeranr de omnibus, quæ poſsident, nec vllis oppoſitionibus, quod ſtatutum eſt, permutare audeant, ne forte cogamur eos diſtrictione eccleſiaſtica ferire. *Valent. ſub Loth. cap.* 10.

CAP. XXXI.

16. q. 1. c. 36. In ſacris canonibus præfixum eſt, vt decimæ iuxta Epiſcopi diſpoſitionem diſtribuantur. Quidam autem laici, qui vel in propriis, vel in beneficiis ſuas habent baſilicas, contempta Epiſcopi diſpoſitione, non ad eccleſias, vbi baptiſmum, & prædicationem, & manus impoſitionem, & alia Chriſti ſacramenta percipiunt, decimas ſuas dant, ſed vel propriis baſilicis, vel ſuis clericis pro ſuo libito tribuunt. Quod omnimodis diuinæ legi, & ſacris canonibus conſtat eſſe contrarium, &c. *Ticinen. c. 11. Anſel. lib* 7. c. 46.

CAP. XXXII.

Sancitum eſt de villis, nouis eccleſiis in eis nouiter conſtituris, vt decimæ de illis villis, ad eaſdem eccleſias conferantur. *Vormatien. cap. 52. Capit. lib. 1. cap. 93. Iuo par. 16. cap. 263. decret.*

CAP. XXXIII.

Vt decimæ in poteſtate Epiſcopi fiant, qualiter à presbyteris diſpenſentur. *Vormat. cap.* 59.

CAP. XXXIV.

Placuit huic ſancto concilio, vt ſecundum ſanctiones canonum, decimæ, ſicut, & aliæ poſſeſsiones, antiquis conſeruentur eccleſiis, ſicut in Chalcedonenſi concilio ſtatutum eſt, cap. 17. Si quis autem in affinitare antiquæ eccleſiæ noualia rura excoluerit, decima exinde debita antiquæ reddatur eccleſiæ. Si vero in qualibet ſilua, vel deſerto loco vltra milliaria quatuor, aut quinque vel eo amplius aliquod dirutũ conlaborauerit, & illic conſentiente Epiſcopo eccleſiam conſtruxerit, & conſecratam perpetrauerit, proſpiciat presbyterum ad ſeruitium Dei idoneum, & ſtudioſum, & tunc demum nouam decimam nouæ reddat eccleſiæ, ſalua tamen poteſtare Epiſcopi. *Tribur cap.* 14.

CAP. XXXV.

Ab antiquo tempore conſtitutum eſt, vt ſicut habet Epiſcopus in ſua ordinatione omnem generaliter parochiam cum omnibus ruſticanis parochiis, quas per tricennium inconcuſſe poſſidet: ita vnuſquiſque presbyter in ſuæ ordinarionis, ac diſpenſationis cura habeat parochiam ſuam cum dote, & decimis eccleſiæ, videlicet cum ſui Epiſcopi conſilio, ac diſpenſatione ſecundum regulas antiquas, & diuinitus conſtitutas, &c. Decimas, primitias fructuum, & oblationes eorum, & ea, quæ parochiis, terris, vineis, mancipiis, atque pecuniis, ſeu quibuſlibet rebus quicumque fideles obtulerint, omnia ſub immunitare à tributis fiſcalibus, & omni dominorum exactione libera ſub poteſtate, & diſpoſitione, vt diximus Epiſcoporum, & regimine, ac diſpenſatione presbyterorum manere debent inconcuſſa. *Trosleia cap. 6. Vid. Vormat. cap. 50. Capitul. lib. 1. cap. 91. Burch. lib. 3. cap. 52. Iuo p. 3. cap. 55. & p. 16. cap. 262. decret.*

CAP. XXXVI.

Nullus presbyter fidelibus ſanctæ Dei eccleſiæ, de alterius presbyteri parochia perſuadeat, vr ad ſuam eccleſiam concurrant, relicta propria eccleſia, & ſuas decimas ſibi dent Sed vnuſquiſque ſua eccleſia, & populo contentus, quod ſibi non vult fieri, alteri nequaquã faciat, iuxta illud euangelicũ: Quæcumque vultis, vr faciant vobis homines, hæc eadem facite illis, &c. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian. cap.* 14. Matth. 7

Decimæ immunes ſunt, & liberæ ab omni vectigali. Tit. XVII.

CAP. I.

VT ſecundum canonicam auctoritatem, & conſtitutionem domini Imperatoris Ludouici de agro eccleſiaſtico, & manſo, ac mancipiis, quæ ipſe ſuis capitulis conſtituit, vel ſi quilibet pro loco ſepulturæ aliquid largitus eccleſiæ fuerit, neque de decimis, & oblationibus fidelium cuiquam presbytero aliquem cenſum perſoluere cogat, nec quiſquam cuiuſlibet ordinis, vel dignitatis exinde quidquam ſubtrahat, aur redhibitionẽ quamcumque exhibeat temporalẽ. Quod ſi fecerir communione vſque ad ſatisfactionem priuetur,

tur,& regia poteſtate hoc emendare legaliter cogatur. *Melden. cap. 63. Burc. lib. 3. cap. 53. Iuo. p. 3. c. 56. decr.*

CAP. II.

Sancitum eſt, vt vnicuique eccleſiæ vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur. Et presbyteri in eis conſtituti, non de decimis, neque de oblationibus fidelium, non de domibus, neque de atriis, vel hortis iuxta eccleſiam poſitis, neque de præſcripto manſo aliquod ſeruitium faciant, præter eccleſiaſticum, &c. *Vormat. c. 50. Trosleia. c. 6. Capit. lib. 1. c. 91. Burch. lib. 3. c. 52. Iuo par. 3. c. 55. & par. 16. c. 262. decr.*

CAP. III.

Ex decimis, primitiis, & aliis facultatibus eccleſiarum nullus ſoluitur cenſus, ſed ſunt liberæ ab omni vectigali, *Trosleia. c. 6.*

Decimæ ex eo, quod quiſque ſua arte quærebat, olim ſoluebantur. Tit. XVIII.

CAP. I.

SVnt nonnulli, qui auſu ſacrilego ſurripiunt, atque defraudant Deo debitam decimarum partem ad ſuam ipſorum perniciem dicentes non ſe debere decimas dare de militia, de negotio, de artificio, de lanarum tonſione, & de ceteris quibuſcumque à Deo largitis commerciis. Audiant non noſtra, ſed per ſacras ſcripturas Dei, de talibus mandata, & ſanctâ ſanctorum Patrum exempla, &c. Et primo omnium attendant, quia ſolius Dei cauſſa oblationes, & decimas ſuas ſacerdotibus, immo in ſacerdotibus ipſi Deo dare debeant: & quia eas dando fideliter, nihil Deo, qui bonorum noſtrorum à ſe nobis collatorum non indiget, conferunt, ſed dum ei ſua reddunt, pro paruis in præſenti maxima, & ſibi in futurum profutura acquirunt. Scribitur in Leuitico: Omnes decimæ terræ ſiue de frugibus ſiue de pomis arborum Domini ſunt, &c. Item in eodem: Omnes decimæ boum, & ouium, & omne quod tranſit ſub virga, in numerum decimum, quodcumque venerit, ſanctificatum erit Domino: non mutabis illud bonum malo, neque malum bono, &c. *Trosleia. c. 6.*

CAP. II.

Sicut ab his, qui labore agrorum, & ceteris laboribus victum, atque veſtitum, & neceſſaria vſibus humanis adquirere inhiantes ſtāt, decimæ, & eleemoſynæ dandæ ſunt: ita his quoque qui pro neceſſitatibus ſuis, negotiis inſiſtunt, faciendum eſt. Vnicuique enim homini Deus dedit artem, qua paſcatur, & vnuſquiſque de arte ſua, de qua corporis neceſſaria ſubſidia habet, animæ quoque quod magis neceſſarium eſt, ſubſidium adminiſtrare debet. *Theodulphus ad presbyteros Aurelianen. cap. 35.*

Ne laici decimas, aut primitias ſuas, aut alienas ſibi retineant. Tit. XIX.

Vide libro decimo, titulo nono.

Monachi decimas prædiorum dent eccleſiis. Tit. XX.

Vide libro nono, titulo ſexageſimo quarto

De oblationibus. Tit. XXI.

CAP. I.

OBlationes fidelium à nemine præſumantur abſque conſenſu, & voluntate Epiſcopi, in cuius dinoſcuntur eſſe parochia, & poteſtate: nec poſſideri, vel dominari tententur, &c. *Symma. in ſynod. Rom. vi. poſt. prin.*

CAP. II.

Presbyteri nullius blandiantur, aut ſuadeantur ſermonibus, vt non omnium ad ſe concurrentium in quibuſlibet ſacris locis oblationes ad Miſſarum ſolemnitatem recipiant: quia cum mediatores Dei, hominumque exiſtant, in exercendis votis, relaxandiſque peccatis, largiſſimam debent orationem peragere. *Eugen. ii. & Leo iv. in ſyn. Rom. c. 17. Burch. lib. 5. c. 37. Iuo par. 2. c. 46. decr.*

CAP. III.

Vt omnis Chriſtianus procuret ad Miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre, & duci ad memoriam, quod Deus per Moſem dixit: Non apparebis in conſpectu meo vacuus. Etenim in collectis ſanctorum Patrum liquido apparet, quod omnes Chriſtiani offerre aliquid Deo ex vſu ſanctorum Patrum debent. *Greg. vij. in ſynod. Rom. anno 6. c. 13. Tarrac. lib. 5. c. 57. Anſelm. lib. 5. c. 40.*

CAP. IV.

Sanctorum Patrum canonibus conſona ſentientes, oblationes de ſacratiſſimo, & reuerentiſſimo altari Beati Petri, & Saluatoris, & ſanctæ Mariæ rotundæ, aut de aliis eccleſiarum altaribus, ſiue crucibus à laicis auferri penitus interdicimus, & ſub diſtrictione anathematis prohibemus, &c. *Calliſt. ij. in conc. Roma. cap. 14.*

CAP. V.

Res (*eccleſiæ*) fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vſibus, quam eccleſiaſticis, & prædictorum Chriſtianorum fratrum, vel indigentium conuerti: quia vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. *Vrba. epiſt. vnic. c. 2. Trosle. c. 4. Capit. lib. 1. c. 83. & lib. 7. addit. 2. in princ. Burch. lib. 3. c. 143. Iuo par. 3. c. 139. decr. Anſel. lib. 5. c. 37. Cæſaraug. lib. 7. c. 57.*

CAP. VI.

Res eccleſiarum veſtrarum, & oblationes fidelium, quas ſignificaſtis à quibuſdam irruen-

tibus vexari, vobiſque & eccleſiis veſtris auferri, indubitanter maximum eſt peccatum, &c. *Lucius. ep. ſing. c. 6.*

CAP. VII.

Diſt. 18. c. 8. De eulogiis ad ſacra deferendis concilia, nihil inuenimus à maioribus terminatum, ſed ſicut vnicuique presbytero placuit Nam ſi ° conſtitutum fuerit illo in tempore benedictiones adferri, forſan minus libentius ad ſynodos * occurrent, & magis venire ° detrectent: quæ vt arbitror non ſunt rationabiliter quærendæ, nec vltro delatæ ſunt reſpuendæ. *Leo IV. in ep. ad Epiſcopos Britanniæ. c. 3.*

* occurrerent
° detrectarēt.

CAP. VIII.

Sane ſciendum eſt, quoniam idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſt, vt liberius ad eccleſiam ire, pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus inſiſtere, orationi vacare, oblationes offerre, &c. valeat Chriſtianus. *Nicol. ad conſul. Bulg. c. 11.*

CAP. IX.

Cum in prælium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoratis, agere in Dei nomine non omittite: id eſt, ad eccleſias ite, orationes peragere, peccantibus indulgere, Miſſarum ſolemniis intereſſe, oblationes offerre, confeſſiones delictorum ſacerdotibus facere &c. *Nicol. ad conſul. Bulgar c. 35.*

CAP. X.

16 q. 1. c. in cano. ubri. 57. Si quis oblationes eccleſiæ, extra eccleſiam accipere, vel dare voluerit, præter conſcientiam Epiſcopi, vel eius, cui huiuſmodi officia commiſſa ſunt, nec cum eius agere voluerit conſilio, anathema ſit. *Gang. c. 7 Symma in ſynod. Rom VI. Aquen. ſub Pipino lib. 3. c. 26. Piſten. c. 4. Capit. lib. 1. c. 47. & lib. 6. c. 285. ad med. & lib. 7. c. 5. Vel 7. Burch. lib. 3. c. 144. Iuo par. 3. c. 209. decr. Anſel. lib. 5. c. 44. Cæſar. lib. 7. c. 43. Deusdedit. par. 4.*

CAP. XI.

vbi ſupr. d. c. 57. Si quis dederit, vel acceperit oblata præter Epiſcopum, vel eum, qui conſtitutus eſt ab eo ad diſpenſandam miſericordiam pauperibus: & qui dat, & qui accipit, anathema ſit. *Gang. c. 8. Symma. Vbi ſupra. Aquiſgran c. 66. Aquen. Vbi ſupra Capit. lib. 1. c. 47. Burch. lib. 3. c. 145. Iuo par. 3. c. 210. decr.*

CAP. XII.

Si quæ oblationes in quibuſlibet rebus atque corporibus collatæ fuerint baſilicis in ciuitatibus conſtitutis, ad poteſtatem Epiſcopi redigantur, &c. *Aurel. III. c. 5.*

CAP. XIII.

A communione eccleſiaſtica ſuſpendatur quiſquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione ſua eccleſiis dedit, reuocare præſumpſerit. *Aurel. III. c. 22. in fine.*

CAP. XIV.

Quæcumque eccleſiis aut Pontificibus ſub competenti ac iuſto documento fuerint derelicta ab hæredibus legitimis, dignum eſt, vt Dei contemplatione ſeruentur. *Aurel. V. c. 14. V. Agath. c. 4.*

CAP. XV.

Quicumque pro deuotione ſua oblationis ſtudio aliquid in campellis, vel in vineolis, etiam abſque ſcriptura probatur eccleſiæ contuliſſe: ſi poſtmodum vel ipſe, vel hæredes eius quacumque occaſione auferre iure hoc eccleſiæ, vel alienare voluerint, quoad vſque à tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, à communione eccleſiaſtica ſuſpendantur. *Aurelianen. IV. c. 19.*

CAP. XVI.

Quia nonnulli memores ſui per quaſlibet ſcripturas pro captu animi, de facultatibus ſuis eccleſiis aliquid contuliſſe probantur, quod à diuerſis Deum minus timentibus catanus mortifera calliditate tenetur, vt aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam, &c. Quicumque ergo immemor interitus ſui, res eccleſiis delegatas iniuſte poſsidens præſumpſerit retinere, & veritate comperta, res Dei ſeruis eius diſſimulauerit reformare, ab omnibus eccleſiis ſegregatus à ſancta communione habeatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium, niſi cum culpam propriam rerum emendatione purgauerit, &c. *Turon. II. c. 26. Pariſien. c. 1.*

CAP. XVII.

Dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris, & mulieribus offeratur tam panis, quam vini, &c. *Matiſco. II. c. 4. Burch. lib. 5. c. 24. Iuo par. 2. c. 34. decr.*

CAP. XVIII.

Quicumque fidelium de facultatibus ſuis eccleſiæ aliquid, deuotione propria, contulerint, ſi forte ipſi, aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem eccleſia ſuffragium vitæ pro temporis vſu percipiant, &c. *Tolet. IV. c. 37.* *16. q. 7. c. 30.*

CAP. XIX.

Imputatur quibuſdam fratribus, eo quod auaritiæ cauſſa hominibus perſuadeant, vt abrenuntiantes ſæculo, res ſuas eccleſiæ conferant, quod penitus ab omnium mentibus eradicandum eſt: animarum etenim ſalutem inquirere ſacerdos, non lucra terrena debet: quoniam fideles ad res ſuas dandas non ſunt cogendi, neque circumueniendi: oblatio namque ſpontanea eſſe debet, iuxta illud, quod ait Scriptura: Voluntarie ſacrificabo tibi. Et illud: Omnis populus mente deuota obtulerunt donaria Domino, &c. *Cabilonen. ſub Carolo cap. 6.* *Pſal. 53. Exod. 35. d.*

CAP. XX.

Oblationem, & pacem in eccleſia facere iugiter admoneatur populus Chriſtianus: quia ipſa oblatio ſibi, & ſuis magnum remedium eſt animarum. *Magun. ſub Carolo c. 44. Burch. lib. 5. c. 25. Iuo par. 2. c. 35. decr.*

CAP. XXI.

Profiteor me ſuſcipere oblationes bonas, oblationes ſanctas. [Si quis autem iraſcitur filio ſuo, & moriens exheredat eum, ſi viueret, non eum placarem? non ei filium ſuum *13. q. 1. c.*

recon-

reconciliare deberem? quo modo ergo cum filio ſuo volo, vt habeat pacem, cuius appeto hereditatem? ſed plane, ſi faciat quod ſæpe hortatus ſum: vnum filium habet, alterum putet Chriſtum. Duos habet? putet Chriſtum tertium. Decem habet? vndecimum faciat, & ſuſcipio, &c. [Quicumque vult exheredato filio, heredem facere eccleſiam; quærat alterum, qui ſuſcipiat, non Auguſtinum; immo, Deo propitio, neminem inueniat. *Aug. in ſer. 2. de vita, & moribus clerico. ap. Aquiſg. c. 112. prope fin. Iuo par. 3. c. 177. & 178. decr. Tarrac. lib. 1. c. 165.*

17. q. 4. ſic. vult.

CAP. XXII.

Res eccleſiæ, ſicut à ſanctis Patribus traditur, & in ſuperioribus capitulis continetur, vota ſunt fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Fideles namque fidei ardore & Chriſti amore ſuccenſi, ob animarum ſuarum remedium, & cæleſtis patriæ deſiderium ſuis propriis facultatibus ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam; vt his, & milites Chriſti alerentur, eccleſiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum opportunitate, redimerentur, &c. *Aquiſgran. cap. 116.*

CAP. XXIII.

Diebus dominicis, & ſanctorum feſtis, vigiliis, & orationibus inſiſtendum, & ad Miſſas cuilibet Chriſtiano cum oblationibus eſt currendum, &c. *Triburc. c. 35.*

CAP. XXIV.

Omnia, quæ Domino offeruntur, proculdubio conſecrantur, & non ſolum ſacrificia, quæ à ſacerdotibus ſuper altare Domini conſecrantur oblationes fidelium dicuntur: ſed quidquid ei à fidelibus offertur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager, vel quodlibet artificium, ædificium, veſtimentum, quodcumque mobile, vel immobile de his rebus, quæ ſupplementum ſanctæ Dei eccleſiæ, eiuſque miniſtris, atque ornatum præſtare poſſunt, indubitanter Domino conſecrantur. *Troſleia. cap. 4. Burch. lib. 11. cap. 17. Iuo lib. 5. tit. 3. c. 32. panor. & par. 14. cap. 87. decr. Tarracon. lib. 5. cap 4.*

12. q. 2. c. 3 nulli.

Leuit. 27. d.

CAP. XXV.

Presbyteri oblationes, vel luminaria, quæ eis ad manus offeruntur, tamquam propria ſua habeant. *Syno. Bituricen. c. 12. apud concil. Lemouicen. act. 2.*

CAP. XXVI.

Fœminæ, Miſſam ſacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant, ſed locis ſuis ſtent, & ibi ſacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat. *Theodulph. ad presbyter. Aurelianen. cap. 6.*

CAP. XXVII.

Die dominico præter orationes, & Miſſarum ſolemnia, & ea, quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat, &c. concurrendum etiam eſt cum oblationibus ad miſſarum ſolemnia, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 24.*

CAP. XXVIII.

Futuram eccleſiam in gentibus Apoſtoli præuidebant, maximeque quia Dominus illis prædixerat: Euntes in mundum vniuerſum, prædicate Euangelium. Vel quia expellendi erant à Iudæa, nouerant ſe in gentibus diſpergendos, &c. Idcirco prædia in Iudæa minime ſunt adepti, ſed pretia tantummodo ad ſouendos egentes. At vero, cum inter turbines, & aduerſa mundi ſuccreſceret Eccleſia, eo vſque peruenit, vt non ſolum gentes, ſed etiam Romani Principes, qui pœne totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Chriſti, & baptiſmi ſacramenta concurrerent, è quibus vir religioſiſſimus Conſtantinus primus fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per vniuerſum orbem ſub ſuo degentes imperio, non ſolum fieri Chriſtianos, ſed etiam fabricare eccleſias, & prædia tribuere poſſe conſtituit. Denique idem præfatus Princeps donaria immenſa contulit, & fabricam templi primæ ſedis beati Petri Principis Apoſtolorum inſtituit, adeo vt ſedē Imperialem, quam Romani Principes poſſederant, relinqueret, & beato Petro, ſuiſque * Præſulibus profuturam concederet, &c. Ab illo tempore, & deinceps viri religioſiſſimi non ſolum poſſeſſiones, & prædia, quæ poſſederant, ſed etiam ſemetipſos Domino conſecrarunt, ædificantes baſilicas in ſuis fundis, in honore ſanctorum martyrum per ciuitates ac monaſteria innumera, in quibus cœtus Domino ſeruientium conueniret. Denique Reges, & Præſides, ac Magiſtratus, non ſolum hanc licentiam tribuere: ſed etiam ipſi propria largiti ſunt per vniuerſa regna terrarum, vnde alerentur egentes, qui nihil in mundo poſſidebant, eccleſiæque Dei fabricarentur, atque reſtaurarentur, Deoque & eccleſiæ eius ritè famulantibus, ſeruiſ... illius ſupplementa, vt abſque neceſſitate eſſent, tribuerentur, &c. *N. de primitiua eccleſia, &c. ante edictum Conſtant. Imp. Burch. lib. 3. c. 2. 4. & 5 Iuo lib. 2. tit 1. c. 3. panor. & par. 3. c. 4. 6. & 7. decr. Cæſar. lib. 7. c. 58.*

12. q. 1. c. 15. Mar. 16.

* ſucceſſoribus.

De his, qui defunctorum oblationes retinent. Tit. XXII.

CAP. I.

DEcimæ, & primi... ſeu oblationes viuorum, & mort... eccleſiis Dei fideliter reddantur à laicis: & in diſpoſitione Epiſcoporum ſint, quas qui retinuerint, à ſanctæ eccleſiæ communione ſeparentur. *Nicol. ij. in ſyno. Roman. c. 5.* 16. q. 1. c. 3. præcipimus

CAP. II.

Secundum conſtitutionem ſynodi Vaſenſis, qui oblationem fidelium ſuppreſſerit, aut negauerit, ab eccleſia, cui fraudem fecit, excludatur. *Arelat. ij. c. 28. vide Vaſen. c. 4.*

CAP. III.

Qui oblationes defunctorum, aut negant 13. q. 2. c. 9.

eccleſiis, aut cum difficultate reddunt, tanquam egentium necatores excommunicentur. *Carthag. iv. c. 95. Burch. lib. 3. c. 142. Iuo par. 3. c. 208. decr.*

CAP. IV.

Clerici, vel ſæculares, qui oblationes parentum, aut donatas, aut teſtamento relictas retinere perſtiterint, aut id, quod ipſi donauerunt eccleſiis, vel monaſteriis crediderint, auferendum; ſicut ſynodus ſancta conſtituit, velut necatores pauperum, quo vſque reddant, ab eccleſiis excludantur. *Agath. c. 4. Burch. lib. 3. c. 140. Iuo lib. 2. tit. 1. c. 5. panor. & par. 3. c. 206. decr.*

13. q. 2. c. 11.

CAP. V.

Qui oblationes defunctorum retinent, & eccleſiis tradere demorantur? vt infideles, ſunt ab eccleſiis abiiciendi: quia vſque ad inanitionem fidei peruenire certum eſt hanc diuinæ pietatis exacerbationem, quia & fideles de corpore recedentes, votorum ſuorum plenitudine, & pauperes conſolatu alimoniæ, & neceſſaria ſuſtentatione fraudantur. Hi enim quaſi egentium necatores, nec credentes iudicium Dei, habendi ſunt. Vnde & quidam patrum ait, Amico quippiam rapere, furtum eſt; Eccleſiam fraudare ſacrilegium. *Vaſen. vel Vaſion. c. 4. vid. Arelat. iij. c. 28. Hieron. ad Nepotianum de vita clericor. epiſt. 2. Iuo par. 3. c. 155. decr. Deusded. c. 4. Cæſar. lib. 7. c. 2.*

13. q. 2. c. 10

12. q. 2. c. 71 gloſſa v. amico

CAP. VI.

Qui oblationes defunctorum legaliter dimiſſas, quolibet ordine aſſignare tardauerint, vel detinere præſumpſerint, &c. à cõmunione eccleſiaſtica ſuſpendantur, &c. *Aurel. iij. ca. 21.*

CAP. VII.

Quiſquis aut maiorum, aut mediocrium perſonarum quodcumque muneris, vel facultatis ſacerdotibus, aut eccleſiis, aut quibuſdam locis ſanctorum, ſtudio mercedis cum iuſtitia pro Dei contemplatione contulerit, & hæc ipſa, quæ à parentibus donata noſcuntur, poſtmodum quis auferre præſumpſerit, vt necator pauperum, communione priuetur. *Aurel. v. ca. 16.*

CAP. VIII.

Qui oblationes fidelium defunctorum, quæ eccleſiis conferuntur, retinent, veluti retentores eccleſiæ, & necatores egentium, ab eccleſiæ liminibus arceantur, *Matiſc. c. 4.*

CAP. IX.

Qui agapen pauperum, & ſuſtentationem peregrinorum, & eleemoſynam defunctorum defraudant, apud ſanctos patres eorum necatores vocantur. *Tullen. par. vlt. c. 14.*

De oblationibus hæreticorum, & quorundam aliorum, quæ recipi non debent. Tit. XXIII.

CAP. I.

De vſur. cij. Greg. ix. c. 1. eo. tit. in 1. collect.

Vſurariorum manifeſtorum oblationem nequiſquam accipiat, qui autem acceperit, & quæ acceperit, reddere compellatur, & donec ad arbitrium ſui Epiſcopi ſatisfaciat ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus. *Alex. iii. in conc. gen. Later. c. 25.*

CAP. II.

Sane clerici, nec eleemoſynas, nec oblationes (*hæreticorum*) accipiant. *Innoc. iij. in conc. gen. Lateranen. c. 3. §. ſi qui autem.*

de hære. c. 12. Greg. ix. c. 2. eod. tit. in 4. coll.

CAP. III.

Munera tua ideo recipienda non eſſe arbitrati ſumus, quia diuinis oculis oblatio tua non acceptabilis eſſe probatur quamdiu à peccato iſto immunem te non reddideris, & ad gratiam omnipotentis Dei, ſicut catholicum Principem decet, non redieris. Licet munera tua propter illud peccatum non receperimus, tamen Dei miſericordiam pro te exorare non deſiſtemus. *Greg. vii. lib. 9. ep. 22. E. comitis in fine.*

CAP. IV.

Oblationes diſſidentium fratrum, neque in ſacrario, neque in gazophylacio recipiantur. *Carth. iv. c. 93. Trosleia. c. 12. Burch. lib. 5. c. 38. Iuo par. 2. c. 47. decr.*

Diſt. 90. c. 2.

CAP. V.

Eorum qui pauperes opprimunt, dona à ſacerdotibus refutanda. *Carth. iv. c. 94. v. Trosl. c. 7. Burch. lib. 5. c. 39. Iuo par. 2. c. 48. decr.*

d. c. 2. & c. 1. ead. diſt.

CAP. VI.

Statuta eccleſiæ antiquæ præcipiunt, eorum qui pauperes opprimunt, dona à ſacerdotibus eſſe reſutanda: & merito, cum ſint apud Dominum abominalia, teſtante ſuper hoc ſcriptura: Qui offert, inquit ſacrificium de ſubſtantia pauperis, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris. *Trosleia. c. 7.*

Eccle. 34.

Quonam pacto diuidantur, quæ offeruntur à laicis. Tit. XXIV.

Vide libro quarto, titulo xxci. c. 1. & lib. xiii titulo xxi. lib. xiv. tit. x. quibus adde.

CAP. I.

Omnis alius fructus domum mittatur, primitiæ Epiſcopo, & presbyteris. Clarum autem eſt, Epiſcopum, & presbyteros diaconis, & reliquis clericis partes diſtributuros. *Apo. c. 4. G. 5. L.*

CAP. II.

De his, quæ parochiis in terris, vineis mancipiis, atque peculiis, quicumque fideles obtulerint, antiquorum canonum ſtatuta ſeruentur, vt omnia in Epiſcopi poteſtate conſiſtant. De his tamen, quæ in altario acceſſerint, tertia fideliter Epiſcopis deferatur, duæ clericis. *Aurelian. c. 17. vel c. 15. Capit. lib. 7. c. 182. in addit. Burch. lib. 3. c. 136. Iuo lib. 2. tit. 5. c. 5. panor. & par. 3. c. 202. decr.*

10. q. 1. c. 7.

De ſeruis, & libertis eccleſiæ. Tit. XXV.

Vide lib. x. à titulo xxii. ad xxvii. vbi etiam de eorum obligationibus, manumiſsionibus, & matrimonio.

Res

Res eccleſiæ ſint in poteſtate Epiſcopi,& presbyterorum : illaſque ſecundum canonum ſtatuta diſpenſent. Tit. XXVI.

Vide ſupra libro quarto, titulo octuageſimo, quibus adde infraſcripta.

CAP. I.

12. q. 1. c. 16. v. d. nares p. ipſas. IPſæ res eccleſiarum in ditione ſingulatum parochiarum Epiſcoporum, qui locum tenent Apoſtolorum, erant,& ſunt vſque adhuc, & futuris debent eſſe temporibus. E quibus Epiſcopi, & fideles diſpenſatores eorum omnibus communem vitam degere volentibus miniſtrare cuncta neceſſaria debent, prout melius potuerint; vt nemo in eis egens inueniatur,&c.
12. q. 2. c. 16. [Res eccleſiæ non quaſi propriæ,ſed vt communes, & Domino oblatæ, cum ſummo timore non in alios,quam in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſandæ,ne ſacrilegii reatum incurrant, qui eas inde abſtrahunt, vbi traditæ
Act. 5. a. ſunt:ne pœnam, & mortem Ananiæ,& Saphiræ incurrant,& quod peius eſt, anathema maranatha fiant,&c. *Vrban. ep. vni. poſt princ. Iuo par. 3. c. 139. decr. Anſel. lib 5. c. 37. & lib. 7. c. 4 Ceſar, lib. 7. c. 40. & 57.*

CAP. II.

Non decet rectores eccleſiæ in ſuis ſtrenuos
12. q. 4. c. 2. & in eccleſiaſticis rebus eſſe remiſſos, &c: [Quicumque ſub neglectu res diuinas laborare diſtulerit, placito ſpeciali diſtringendus eſt. Quidquid in rebus eccleſiæ minuit, illi reſtituat,ex cuius rebus,atque ſuffragiis ſuos conuictus fuerit ampliaſſe labores. Quod ſi aliquid pro vtilitatibus eccleſiæ, aut ſubſtantiæ expendit,aut diſpendii,vel perditionis quippiam pertulit;ſi hoc comprobari potuerit, totum illi à rebus eccleſiæ eiuſdem reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendiſſe probatur. *Brac. ij. c. 8.*

CAP. III.

Clerici,quos pauperes, aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectione virtutis vitæ neceſſaria ſiue in domibus,ſiue in congregatione viuentes accipiunt : quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas,ſed cogit viuendi neceſſitas. Illi autem qui tam infirmi ſunt,vt poſſeſſionibus ſuis renuntiare non poſſint,ſi ea, quæ accepturi erant, diſpenſatori relinquant,nihil habentibus conferenda; ſine peccato poſſident ſua, quia & ipſi quodam modo ſua relinquunt, quando propriis contenti rebus,nihil eorum,quæ labori, vel ordini ſuo deberi arbitrantur, accipiunt. Quod ſi putant,ideo accipi debere eorum, quæ conferuntur eccleſiæ,portionem; ne eam videantur abiicere;ſe vero non poſſe ſua relinquere, quod eis deforme ſit,inter ſuos pauperes reddi nouerint eſſe deformius, poſſeſſores de eleemoſynis pauperum paſci. *Proſper. lib. 2. c. 12. & 13. de vita actiua & contempl. apud Aquiſgran. c. 108. & 109.*

CAP. IV.

Fideles ſuis propriis facultatibus ſanctam locupletem fecerunt eccleſiam; vt his,& milites Chriſti alerentur, eccleſiæ exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum opportunitate redimerentur. Quapropter vigilanti, ac ſolerti cura prouidendum eſt his, qui eius facultates adminiſtrant;ne eas in ſuos ſolum modo vſus conuertant,&c. Ergo res eccleſiæ pauperibus & militibus Chriſti ſtipendiariæ debent intelligi. Vnde totis niſibus Prælatis ſatagendum eſt; vt ſanctorum Patrum dictis,& exemplis obſequentes, de rebus commiſsis & ſubditos gubernent, & pauperes foueant,cunctiſque vtilitatibus,ac neceſsitatibus eccleſiæ fideliter adminiſtrando conſulant: quatenus de fideli adminiſtratione ab ipſo, cuius miniſtri eſſe noſcuntur, ineffabiliter remunerari mereantur. *Aquiſgr. c. 116.*

CAP. V.

Ea, quæ à Domino Imperatore, conſenſu Epiſcoporum, ob honorem, & amorem Dei eccleſiis conceſſa ſunt,non in auaritiam presbyterorum, aut in rapacitatem Epiſcopalium miniſtrorum cedant, ſed in vtilitatem eccleſiæ, & in vſus clericorum, & pauperum deueniant. *Aquiſgranen. ij. ſub Ludou. par. 3. cap. 6.*

De diuiſione rerum eccleſiaſticarum in tres,vel quatuor partes. Tit. XXVII.

Vide libro quarto, titulo octuageſimo primo, & libro decimotertio, titulo vigeſimo primo.

De conſeruandis rebus eccleſiæ. Tit. XXVIII.

CAP. I.

SI Epiſcopus talem culpam admiſiſſe con- 16. q. 6. c. 3.
ſtiterit, quod abſit,vt conſtet eum non irrationabiliter fuiſſe depoſitum, eadem eius depoſitio confirmetur, & eccleſiæ res ſuæ omnes reſtituantur, quæ ablatæ claruerint : quia delictum perſonæ in damnum eccleſiæ non eſt conuertendum. Si enim, vt dicunt Comiciolus defunctus eſt, ab herede eius, quæ iniuſte ab illo oblatæ ſunt, ſine excuſatione reddantur. *Greg. lib. 2. ep. 50. Ioanni defenſori. in fin: Anſelm. lib. 3. cap. 90.*

CAP. II.

Si qui ex familia eccleſiaſtica ſacerdotes, vel leuitæ, vel monachi, vel clerici, vel quilibet alii lapſi fuerint, dari eos in pœnitentiam volumus;ſed res eorum eccleſiaſtico iuri non ſubtrahi. Ad vſum tamen ſuum accipiant, vnde ad pœnitendum ſubſiſtant, ne, ſi nudentur, lo- 16. q. 6. c. 5. de lapſis. p. ſi qui vero.

cis, in quibus dati fuerint, oneroſi ſint. *Gregor. lib.1.epiſt.42.Iuo par.6.cap.380. & par.15.c.20. decr. Anſelm.lib.8.cap.1.Cæſar.lib.8.cap.67.Tarrac.lib.1.c.262.*

CAP. III.

Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotem cui dedimus in mandatis, &c. vt miniſteria, atque ornatum eccleſiæ, vel quidquid illud eſt in patrimonio eiuſdem, non minuere ſtudeat, ſed augere. *Greg.y.ep.1y.ad clerum, & plebem Turingiæ poſt princ.*

CAP. IV.

10.q.2.c.5. Quæ ſunt eccleſiæ, ſub omni ſollicitudine, & conſcientia bona, & fide, quæ in Deum eſt, qui cuncta conſiderat, iudicatque ſeruentur: quæ etiam diſpenſanda ſunt iudicio, & poteſtate Pontificis, cui commiſſus eſt populus, & animæ, quæ in eccleſia congregantur. *Antioch.c.24.Mart. Brac.c 15.*

CAP. V.

12.q.2.c.33.& 40. Si quis de clericis documenta, quibus eccleſiæ poſſeſſio firmatur, aut ſupprimere, aut negare, aut aduerſariis fortaſſe tradere, damnabili, & punienda obſtinatione præſumpſerit: quidquid per abſentiam documentorum damni eccleſiæ illatum eſt, de propriis facultatibus reddat, & communione priuetur, hi etiam qui in damno eccleſiæ impie ſollicitati à traditoribus acceperint ſuperiori ſententia teneantur. *Agath. cap. 26. Raban. 18. de pœnit. Burch. lib. 3. cap. 183. Iuo par. 3. cap. 156. decret. Anſelm. lib. 5. cap. 76. Cæſar. Ibid.7.cap.99.*

CAP. VI.

Quæcumque eccleſiis à Pontificibus ſub competenti, ac iuſto documento fuerint derelicta, ab heredibus legitimus dignum eſt, vt pro Dei contemplatione ſeruentur, *Aurel. iv. cap.14.*

CAP. VII.

Teſtamenta, quæ Epiſcopi, presbyteri, ſeu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quæcumque inſtrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid eccleſiæ, aut quibuſcumque conferre videantur, omni ſtabilitate ſubſiſtant, &c. De quibus rebus, ſi quis animæ ſuæ contemptor aliquid alienare præſumpſerit, vſque ad emendationis ſuæ, vel teſtitutionis rei ablatæ tempus à conſortio eccleſiaſtico, vel omnium Chriſtianorum conuiuio habeatur alienus *Lugdun.c.2.*

CAP. VIII.

Quia his, qui Principibus digne deſeruiunt, atque deferentibus fidele illis obſequium, conſtat nos optimum miniſtraſſe ſuffragium: dum iuſte à Principibus acquiſita, in eorum iure perſiſtere ſancimus indiuulſa: æquum eſt maxime, vt rebus eccleſiarum Dei adhibeatur à nobis prouidentia opportuna: adeo vt quæcumque res eccleſiis Dei à Principibus iuſte conceſſæ ſunt, vel fuerint, vel cuiuſcumque alterius perſonæ quolibet titulo illis non iniuſte collatæ ſunt, vel extiterint: ita in earum iure perſiſtere firma ſtabilitate iubemus, vt euelli quoquo caſu, vel tempore nullatenus poſſint. Opportunum eſt enim, vt ſicut fidelia hominũ ſeruitia non exiſtere cenſuimus ingrata, ita eccleſiis collata, quæ proprie ſunt pauperum alimenta, earum in iure pro mercede offerentium maneant inconuulſa, *Tolet. vi. c.15.*

CAP. IX.

Quiſquis Epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiæ, cui præſidet, ditare decreuerit: non amplius ibidem, quam quinquageſimam partem dare debebit, vt hac temperamenti æquitate ſeruata, & cui tribuit, competens ſubſidium conferat, & cui tollit, damna grauia non infligat. Ad eccleſiam vero, quæ monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non amplius, quam centeſimam partem cenſus eccleſiæ, cui præſidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela ſeruata, vt vnam tantummodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerationem aſſumat. *Tolet.ix.cap.5.Iuo par. 3.c.170.decret.* 12.q.2.c. bona 74.

CAP. X.

Non decet rectores eccleſiæ in ſuis ſtrenuos, & in eccleſiaſticis rebus eſſe remiſſos. Nam quorumdam fertur opinio, quod quidam ſacerdotum familias eccleſiæ in ſuis laboribus, quas ſint, rei propriæ profectum augentes, Dominicis vero diſpendium nutrientes. Vnde quicumque ſub hoc neglectu res diuinas laborare diſtulerit, placito ſpeciali diſtringendus eſt, qualiter ſi de rebus, ſeu augmentis eccleſiæ quæſtum laboribus ſuis propriæ auxit, & ex hoc eccleſiaſticis rebus, aut neglectum laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit, quidquid in rebus eccleſiæ minuit, illi reſtituat, ex cuius rebus, atque ſuffragiis ſuos conuictus fuerit ampliaſſe labores. Quod ſi aliquid pro vtilitatibus eccleſiæ, aut ſubſtantiæ expendit, aut diſpendii, vel perditionis quippiam pertulerit, ſi hoc comprobari potuerit, totum illi à rebus eccleſiæ eiuſdem reformabitur, pro cuius vtilitatibus id expendiſſe probatur. *Brac.iij. cap.8.* 12.q.2.c.2.

CAP. XI.

Theſaurus, ſiue miniſterium, vel ornamentum eccleſiarum fideliter deuotioni eorum, qui hæc vel ad honorem domus Dei, vel ad ſuſtentationem familiæ eccleſiaſticæ, ſi neceſſitas exegerit, obtulerunt, cuſtodiatur: nec quidquam ex eis, niſi iuxta inſtitutionem canonicam fieri præſumatur. Placet firmatum. *Valent. ſub Lotha.cap.20.*

CAP. XII.

Quæ ſunt eccleſiæ, conſeruari cum omni diligentia, & bona conſcientia, & fide Dei, qui omnia videt, & iudicat, & gubernari oportet, cum iudicio, & poteſtate Epiſcopi, cui & omnis populus, & congregatio commiſſa eſt animarum. *Mart.Brac.c.15.v.Antioc.c.24.* 10.q.1.c.5.

Con-

Conſtituantur Oeconomi ex clero, qui res Eccleſiarum adminiſtrent.

Tit XXIX.

Vide ſupra libro octauo, titulo nono.

Laici res Eccleſiaſticas non adminiſtrent, neque eas vſurpent.

Tit. XXX.

Vide ſupra libro decimo, titulo vndecimo, quibus adde infra ſcripta.

Cap. I.

De exte parte c. 4. Greg. ix. c. t. eod. tit. in 1. coll. ext.

IN tantum quorumdam laicorum proceſſit audacia; vt Epiſcoporum auctoritate neglecta, clericos inſtituant in eccleſiis, & remoueant cum voluerint; poſſeſſiones quoque, atque alia bona eccleſiaſtica pro ſua plerumque voluntate diſtribuant, &c. Eos, qui amodo iſta commiſerint, anathemate decernimus feriendos, &c. *Alexand. iij. in concil. Lateranen. cap. 14.*

CAP. II.

Nullus laicus eccleſiam, vel beneficium eccleſiæ teneat; oblationes ſcilicet altaris, ſepulturam, baptiſterium: ſed neque ea, quæ pertinent ad * ſedum presbyterale, & tertiam partem decimæ, &c. *Greg. vii in ſyn Rom. ann. incert. c. 1.*

* feudũ. f.

CAP. III.

Nullus clericus, vel monachus, vel laicus donum eccleſiaſticæ rei, vel ipſam eccleſiam à laico recipiat, ſed ab Epiſcopo, *Greg. vii. in d. ſyn. Rom. cap. 10.*

CAP. IV.

16. q. 7. c. 24 & diſtin. 96 c. 3 p Nulla. lius.

Laicis, quamuis religioſi ſint, nulli tamen de eccleſiaſticis facultatibus aliquid * diſponendi legitur vnquam attributa facultas. *Stephan. epiſt. 2 cap. 9. Paſchal. ij. in conc. incer. cap. 4. Caliſt. ij. in conc. Rom. cap. 4. Eulali. Syracus. Epiſcop. apud ſyn Rom. iii. ſub Symma. Trosleia. cap. 3. Capitul. lib. 5. cap. 249. & lib. 6. cap. 294. Burch. lib. 15. cap. 35. Iuo par. 16. cap. 36. decret. Deuſdedi cap. 4. Anſelm. lib 5 c. 30. Cæſar. lib. 7. c. 112. Tarraconen. lib. 1. cap. 59.*

* reſpõdendi.

De alienatione rerum Eccleſiaſticarum. Tit. XXX.

CAP. I.

12. q. 2. c. quiſquis 19.

SI Epiſcopus, vel Præpoſitus monaſterio inuentus fuerit alienare prædium Epiſcopatus vel monaſterij alicui potenti, vel alii dans, irrita ſit traditio iuxta hunc canonem Apoſtolorum. Omnium eccleſiaſticarum rerum curam habeat Epiſcopus, eaſque diſpenſet, vt coram Dei oculis oportet. Non alienet quicquam, neque propinquis ſuis Dei bona largiatur. Sed ſi pauperes ſint, eis, vt pauperibus ſubueniat. Hoc tamen prætextu eccleſiæ bona non deprædetur. Si vero cauſſetur damnoſum eſſe, tunc non potentibus, ſed clericis, vel agricolis tradatur. Neque colludant potens, & clericus vel agricola. Nam venditio erit nulla. Et Epiſcopio, vel monaſterio ager reſtituetur, & Epiſcopus, vel Præpoſitus eiicientur Epiſcopio, vel monaſterio, vt male diſperdentes, quæ non congregarunt. *Nicæn. ii. cap. 12. V. Apo. c. 38. G. 39. L. Iuo par. 5. cap. 375. decret. Anſelm. lib. 6. c. 184. Cæſar. lib. 7. cap. 72.*

Matt. 25. c.

CAP. II.

12. q. 2. c. 33.

Apoſtolicos, & paternos canones renouans ſancta hæc, & vniuerſalis Synodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata; videlicet, quæ accipiuntur in redemptionem captiuorum. Sed nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, nec alias ruſticas poſſeſſiones venumdare, &c. Quiſquis autem apparuerit poſt hanc definitionem noſtram, contrarium quid huic ſanctæ, & vniuerſali Synodo agere, deponatur, vt præuaricator diuinarum legum, & præceptorum; caſſata videlicet omnino, quæ facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab Epiſcopo venditione, vel emphiteutica traditione, vel alia quauis alienatione cimeliorum ſcilicet, & * ſalariorum locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiæ iterum, quæ eccleſiæ ſunt, vel non reddiderit ad incidendum chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, vſque dum fecerit, quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. *Syn. viii. gen ſub Hadrian. ij. c. 15. Anſelm. lib. 6. cap. 169. Cæſar. lib. 7. c. 74.*

* ſolaria. f.

* ſolariorum. f.

* ſolariis f.

CAP. III.

12. q. 2. non liceat 61 o.

Sancimus, vt nulli Apoſtolicæ ſedis Præſuli à præſenti die, donec diſponente Domino catholicæ fidei manſerit doctrina ſalutaris liceat prædium ruſticum, quantæcumque fuerit, vel magnitudinis, vel exiguitatis, ſub perpetua alienatione, vel commutatione ad cuiuſlibet iura transferre. Nec cuiuſquam excuſentur neceſſitatis obtentu; quippe cum non ſit perſonale, quod loquimur, nec aliquis clericorum, vel laicorum ſub hac occaſione accepia iuuatur. Sed nec in vſumfructum rura aliquibus dare liceat, nec data retinere, præter clericos, & captiuos, & peregrinos, ne malæ tractationis miniſtretur occaſio, cum liberalitati alia itinera reſeruentur. Sane tantum domus in quibuſlibet vrbibus conſtitutæ, quarum ſtatum neceſſe eſt expenſa non modica ſuſtentari, acceptis, ſi * auferri contigerit, ſub iuſta æſtimatione redditibus, & diuini timore iudicij, commutentur. Pari etiam eccleſiarum per omnes Romanæ ciuitatis titulos, qui ſunt presbyteri, vel quicumque fuerint, adſtringi

* offerri

17.q.4.c.2. volumus lege cuſtodes, &c. [Quicumque tamen oblitus Dei, &c. quidquam de iure titulorum, vel eccleſiæ ſuperius præſatæ quolibet modo præter aurum, argentum, vel gemmas, veſtes quoque ſi ſunt, vel ſi acceſſerint aliqua mobilia ad ornamenta diuina minime pertinentia, perpetuo iure, exceptis dumtaxat ſub præfata conditione domibus, alienare tentauerit: donator, alienator, ac venditor honoris ſui amiſſione mulctetur. Præterea qui
De rebus Eccleſ. c. 4. Greg. in. & in 1. collect. petierit, aut acceperit, aut [qui presbyterorum, aut diaconorum, ſeu defenſorum danti ſubſcripſerit: quo iratus Deus animas percutit. anathemate feriatur. Sitque accipienti, vel ſubſcribenti de perſonis ſuperius comprehenſis, id eſt, quas anathemate feriri cenſuimus, inſtituta pœna contubernalium ſeruata, quam præmiſimus, in alienatore vindicta, niſi forte, & alienator ſibi, dum repetit, & qui acceperit, celeri reſtitutione proſpexerit, &c. Sed etiam liceat quibuſcumque eccleſiaſticis perſonis vocem contradictionis afferre, & eccleſiaſtica auctoritate fulciri, ita vt cum fructibus poſſit alienata repoſcere: nec aliquo ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat, qui à religioſis animabus ad ſubſtantiam pauperum derelicta, contra fas diſpergit. Huius autem conſtitutionis legem in Apoſtolica tantum ſede volumus ſeruari. Vniuerſis eccleſiis per prouincias ſecundum animarum conſiderationem, quem propoſito religionis conuenire rectores earum viderint, more ſeruato. *Symma. in ſyn. Rom. iij. cap. 4. 5. 6. 7. & 8. Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. c. 17. Tarrac. lib. 6. cap. 100. Anſel. lib. 4. c. 28. & 29.*

CAP. IV.

Si quis in quamlibet partem noſtra præcepta ante emiſſa Apoſtolicæ eccleſiæ de oliuetis, & locis diuerſis temerauerit, & non in omnibus obſeruauerit, anathema ſit. *Greg. ij. in ſyno. Roma. c. 13.*

CAP. V.

Vt plebes eccleſiaſticæ nullatenus aut Comitibus, aut Epiſcoporum vaſſallis, aut vllis laicis in beneficia tribuantur. *Ioan. ix. in ſyno. Rauen. par. 2. c. 10.*

CAP. VI.

Ne aliquis clericus res Epiſcoporum, vel clericorum vel in vita, vel poſt mortem eorum diripiat, vel in vſus proprios conferat. Si quis fecerit, anathema ſit. *Vrban. ij. in ſyno. Claram. c. 31.*

CAP. VII.

Omnium per intruſionem, ſeu canonice
12.q.2.c.37 quiſquis electorum, ſub Epiſcopi nomine, aut Abbatis, qui ſecundum vſum eccleſiæ ſuæ conſecrandus eſt, alienationes quocumque modo factas, &c. irritas iudicamus, &c. Nullus clericus præbendam ſuam, ſeu aliquod eccleſiaſticum beneficium aliquomodo alienare præſumat: quod ſi præſumptum olim fuit, vel aliquando fuerit, irritum erit, & canonicæ vltioni ſubiacebit. *Calliſt. ij. in conc. Roman. cap. vlt.*

CAP. VIII.

Omnium rerum eccleſiaſticarum curam habeat Epiſcopus, eaſque diſpenſet, vt coram Dei oculis oportet. Non alienet quicquam, nec propinquis ex Dei bonis gratificetur. Sed ſi pauperes ſunt, vt pauperibus ſubueniat: hoc tamen prætextu eccleſiæ bona non deprædetur. *Apoc. c. 38. G. 39. L. Nicen. ij. c. 12. Vormat. c. 45. Iuo par. 5. c. 375. decr. Anſel. lib. 6. c. 184. Cæſar. lib. 7. c. 72.* 12.q.4.c.19. quiſquis.

CAP. IX.

Qui facultates eccleſiæ abſtrahunt iniuſte, infames ſunt. *Steph. epiſt. 1. in medio. Burch. lib. 1. cap. 173. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 14. panor. & par. 5 cap. 291. decret. Anſelm. lib. 3. cap. 5. Deuſded. cap. 3. Cæſar. lib. 5. cap. 28. Tarracon. lib. 2. cap. 8.* 6.q.1.c. infames. 17.

CAP. X.

Miniſteria eccleſiæ, quæ alienata comperimus reparare præſumptor compellatur. Cui etiam hoc ſpecialiter præcipimus imminere, vt tres illas portiones, quas per triennium dicitur ſibi tantummodo vindicaſſe, reſtituat. *Simplic. epiſt. 3. in fin. Anſelm. lib. 5. c. 66. Cæſar. lib. 7. cap. 101.* 12.q.2.c.28. de redditibus.

CAP. XI.

Poſſeſsiones, quas vnuſquiſque eccleſiæ proprio dedit, aut reliquit arbitrio, alienare quibuſlibet titulis, atque diſtractionibus, vel ſub quocumque argumento non patimur: niſi forſitan aut clericis honorum meritis, aut monaſteriis religionis intuitu, aut certe peregrinis, ſi neceſsitas largiri ſuaſerit, ſic tamen, vt hæc ipſa non perpetuo, ſed temporaliter perfruantur. *Symm. epiſt. 1. cap. 1. Anſel. lib. 5. cap. 47. & in Romano lib. vlt. cap. 43. Cæſar. lib. 7. c. 67. Tarracon. lib. 6. cap. 47.* 16.q.1.c.92.

CAP. XII.

Sicut eccleſia proprias res amittere non debet: ita eam rapacitatis ardore alienas inuadere non oportet. *Greg. lib. 2. epiſt. 43. Bonifacio Epiſcop. Indict. xi. vel cap. 82.* 12.q.2.c.49.

CAP. XIII.

Sacerdotibus res in Epiſcopatu acquiſitas nulla eſt alienandi licentia. *Greg. lib. 10. epiſt. 42. Deodato.* 12.q.2.c.12. Noſ.

CAP. XIV.

De his, qui Scripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum ſuorum, placuit nobis, vt quicumque eorum exactis publicis fuerit detectus, * non verbis nudis ab ordine cleri admoueatur. *Arelat. cap. 13.* *vel.

CAP. XV.

Caſellas, vel manciplola eccleſiæ Epiſcopi, ſicut priſca canonum præcipit auctoritas, vel vaſa miniſterii, quaſi commendata fideli præpoſito, in integro eccleſiæ iure poſsideant, id eſt, vt neque vendere, neque per quoſcumque contractus, res, vnde pauperes viuunt, alienare præſumant. Quod ſi neceſsitas certa compulerit, 10 q.2.c.1. ead. q. c. 4. Hanc ſimodip. Quod ſi.

rit, &c. àpud duos, vel tres vicinos Epiſcopos cauſſa primitus comprobetur, &c. vt venditio roboretur, &c. Aliter facta venditio, vel tranſactio non valebit, &c. Minuſculas vero res aut eccleſiæ minus vtiles peregrinis, vel clericis, ſaluo iure eccleſiæ, in vſum præſtari permittimus. *Agathen. cap. 7. Anſel. lib. 3. cap. 86. in Rom.*

CAP. XVI.

12.q.2.c.35. Diacones, vel presbyteri in parochia conſtituti, de rebus eccleſiæ ſibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare: quia res ſacratæ Deo eſſe noſcuntur. Similiter & ſacerdotes nihil de rebus eccleſiæ ſibi commiſſæ, &c. alienare præſumant. Quod ſi fecerint, conuicti in concilio, & ab honore depoſiti, de ſuo aliud tantum reſtituant, quantum 12.q.2.36. viſi ſunt præſumpſiſſe. Sane [ſi quis pro qualibet condicione de rebus eccleſiæ aliquid alienare præſumpſerit, ſi de ſuo proprio tantum eccleſiæ contulerit, quantum viſus eſt abſtuliſſe, tunc demum iſtud ſtare licebit. *Agath. cap. 49. Iuo par. 3. c. 161. decr.*

CAP. XVII.

De agellis, ceteriſque facultatibus eccleſiaſticis à ſacerdotibus non alienandis, nec per contractus inutiles obligandis, priorum canonum ſtatuta ſeruentur: vt nobis per nullos contractus res eccleſiaſticas alienare, aut inutiliter liceat obligare. Ea etiam, quæ de rebus eccleſiaſticis ab antecesſoribus alienata, vel quibuſcumque inſtrumentis inutiliter in diſpendium eccleſiæ obligata noſcuntur, & intra triennaria tempora repetitio ſuppetit, quæ acta ſunt, ſuffragante iuſtitia, per publicum, aut * clericorum iudicium reuocentur. Quod ſi is, qui rem eccleſiaſticam tenet, admonitus iudicium declinarit, quouſque aut ad diſcuſſionem veniat, aut rem eccleſiaſticam reſtituat, communione priuetur. *Aurelian. iij. cap. 12.*

* electorum al.

CAP. XVIII.

12.q.2.c.42. Abbatibus, presbyteris, ceteriſque miniſtris de rebus eccleſiaſticis, vel ſacro miniſterio alienare, vel obligare abſque permiſſu, & ſubſcriptione Epiſcopi ſui nil liceat, quod qui præſumpſerit, degradetur, communione conceſſa: & quod præſumptum, vel alienatum, vel temere ordinatum eſt, ordinatione Epiſcopi reuocetur. *Aurel. iii. c. 23. Capitul. lib. 7. c. 275. Anſel. lib. 5. c. 85. in addit. & in Roman. lib. vlt. c. 44. Tarraco. lib. 6 cap. 15.*

CAP. XIX.

Vt Epiſcopus, qui de facultate propria eccleſiæ nihil relinquit, de eccleſiæ facultate, ſi quid aliter, quam canones eloquuntur, obligauerit, vendiderit, aut diſtraxerit, ad eccleſiam reuocetur. Sane ſi de ſeruis eccleſiæ libertos fecerit, numero competenti in ingenuitate permaneant, ita vt ab officio eccleſiæ non recedant. *Aurel. iv. c. 9*

CAP. XX.

Si quid Abbatibus, aut ſacris monaſteriis, aut parochiis pro Dei contemplatione oblatum fuerit, in ſua proprietate hoc Abbates, vel presbyteri minime reuocabunt, nec alienari à cunctis fratribus debet, quacumque occaſione, quibus ſi fuerit neceſſarium, vt ſtatuta conuellant, non aliter valeat, niſi fuerit ſui Epiſcopi ſubſcriptione firmatum. *Aurel. iv. cap. 11.*

CAP. XXI.

Quicumque clericus aliquid iure eccleſiaſtico, ſeu verbo, ſeu per ſcripturam acceperit ad vtendum, & poſt modum alienare quacumque occaſione voluerit, non valebit: quia ſecundum canonum inſtituta, proprietatem eccleſiæ non violat in alios quamlibet longa poſſeſsio, ſed in Pontificis poteſtate conſiſtat, qualiter pro conſeruando iure eccleſiaſtico, rem poſſeſſam inter clericos debeat communicare. *Aurel. iv. cap. 18.*

CAP. XXII.

Quiſquis agellum eccleſiæ in die vitæ ſuæ à quocumque ſacerdote, cui poteſtas eſt, acceperit poſsidendum, quæcumque ibi profecerit, alienandi nullam habeat poteſtatem, nec ibi parentes ſui ex ea re aliquid exiſtiment vindicandum. *Aurel. iv c. 34.*

CAP. XXIII.

Ne cui liceat res, vel facultates eccleſiæ, aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare, alienare, atque ſubtrahere. Quod quiſquis fecerit, tanquam necator pauperum, antiquorum canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiæ liminibus excludetur, quamdiu ab ipſo ea, quæ ſunt ablata, vel retenta, reddantur. *Aurel. v cap. 13. Beluacen. apud Melden. cap. 17.*

CAP. XXIV.

Hæc ſancta ſynodus nulli Epiſcoporum licentiam tribuit res alienare eccleſiæ, quoniam & antiquioribus canonibus hæc prohibetur. Si quid vero, quod vtilitatem non grauet eccleſiæ, pro ſuffragio monachorum, vel eccleſiarum ad ſuam parochiam pertinentium dederint, firmum maneat. Peregrinorum, vel clericorum, & egenorum neceſſitati, ſaluo iure eccleſiæ, præſtare permittuntur pro tempore, quæ potuerint. *Tolet. iii. cap. 3. Iuo lib. 2. tit. 10. cap. 1. panor. & par. 3. cap. 167. decr.*

CAP. XXV.

Teſtamenta, qua Epiſcopi, presbyteri, ſeu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quæcumque inſtrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid eccleſiæ, aut quibuſcumque conferre videantur, omni ſtabilitate ſubſiſtant, &c. De quibus rebus ſi quis animæ ſuæ contemptor, aliquid alienare præſumpſerit, vſque ad emendationis ſuæ, vel reſtitutionis rei ablatæ tempus, à conſortio eccleſiaſtico, vel omnium Chriſtianorum conuiuio habeatur alienus. *Lugdunen. cap. 2.*

CAP. XXVI.

Quicumque clericus, ſubdiaconus, diaconus, presbyter ſine conſcientia Epiſcopi aliquid de poſſeſſionibus, vel domo eccleſiæ tulerint, aut fraudem fecerint, non ſolum cum omni dedecore conſtricti reſtituant, quod fecerunt, ſed etiam non debere ibi in eccleſia eſſe, vbi fraudem viſus eſt operaſſe. *Narbon. cap.* 8.

CAP. XXVII.

Si clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſsitatem ſuſtinentibus, pro ſolo religionis intuitu, in vſum res eccleſiaſticæ largiuntur, quanto magis conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Toletan. iv. cap.* 37.

CAP. XXVIII.

Si ſacerdos, vel miniſter de rebus eccleſiæ quidpiam alicui ſub præſtationis obtentu concedat, inſtrumento cauſſam præſtiti euidenter exponat: vt hoc, aut iuſte confecta tranſactio innoteſcat, aut fraus incompetens, quæ latet, appareat, aliter vero pro huius negotii cauſſa deinceps ſcriptura non valeat. *Tolet. ix. c.* 3.

CAP. XXIX.

11.q.2.c. 74.Bona. Quiſquis Epiſcoporum in parochia ſua monaſterium conſtruere forte voluerit, & hoc ex rebus eccleſiæ cui præſidet, ditare decreuerit, non amplius ibidem, quam quinquageſimam partem dare debebit, &c. Ad eccleſiam vero, quæ monaſticis non informabitur regulis, aut quam pro ſuis magnificare voluerit ſepulturis, non amplius, quam centeſimam partem cenſus eccleſiæ, cui præſidet, ibidem conferre licebit, ea tamen cautela ſeruata, vt vnam tantummodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerandam aſſumat. *Tolet. ix. cap.* 5. *Iuo par.* 3. *c.* 170. *decr.*

CAP. XXX.

16.q.3.c. 10. Si ſacerdos, vel miniſter, dum gubernacula eccleſiarum adminiſtrare videtur, contra Patrum ſanctiſſimas ſanctiones de rebus eccleſiæ definiſſe aliquid dinoſcitur, non ex die, qua talia ſcribendo decreuit, ſed ex quo talia moriendo definita reliquit, ſupputationis ordo ſubſtabit. Numquam enim ad triennium temporis pertinebit poteſtas irrite hoc iudicantis: quia ſtatus contractum initia non ſumpſit ab origine æquitatis. *Tolet. ix. cap.* 8.

CAP. XXXI.

Canonica cenſura decernit, vt res eccleſiæ, niſi ob nimias neceſſitates, quas deſcribit, nemo diſtrahat. Quod ſi quiſpiam imminente nimia neceſsitate, inconſulto Primate prouinciæ, aut certe maiore vrgente neceſsitate, non adhibitis teſtibus vicinis Epiſcopis, id facere attentauerit, ita canonico iudicio percellitur, ſcilicet, vt amiſſo honore, reus Deo, & concilio teneatur, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib.* 1. *cap.* 17.

CAP. XXXII.

Monenda eſt ſolertia Regia, vt ſtrenuos, & fideles miſſos per regnum ſibi commiſſum dirigat, & inueſtigent, ac diligenter imbreuient res eccleſiaſticas, quas per ſurreptionem, atque ignorantiam quorumcumque in allodium ipſe, aut pater ſuus donauit, & conſulens periculo animarum, ſuæ videlicet, ac patris ſui, hoc ad tempus corrigere ſtudeat, ne forte cum voluerit, minime poſſit. *Melden. c.* 42.

CAP. XXXIII.

Tollenda eſt praua omnino cõſuetudo quæ in quibuſdam locis oriri cœpit: quia nonnulli Archipresbyteri, vel aliorum titulorum cuſtodes, fruges, vel aliarum eccleſiarum redditus ad proprias domos abducunt. Quidam vero aliorum poſſeſsiones conducunt, vt in eis, quæ ab eccleſiis ſuis male ſubtraxerunt, recondant. Nonnulli autem laicorum, in tantum eorum nequitiæ ſe complices faciunt, vt quæ huiuſmodi tranſgreſſores ab eccleſia ſurripuerunt, ipſi in ſuis domibus abſcondant. Tales ergo primum à ſuis Epiſcopis corripiantur. Quod ſi ſe citius corrigere noluerint, tanquam qui eccleſiaſticas res ſacrilega temeritate tractauerunt, ſynodali ſententia ſeruantur, Laicos vero, qui poſt hanc denuntiationem ſocios ſe huius expilationis præbuerint, tanquam furti reos iudiciaria coarctabit auctoritas. *Ticinen. cap.* 5.

CAP. XXXIV.

Zacharias maſſas, quæ vocantur * Antius, & Formias ſuo ſtudio iuri B. Petri acquiſiuit, quas & domos cultas ſtatuit, & de omnibus ſuperius annexis domibus cultis Apoſtolicæ rationis conſtituta faciens, atque ſacerdotale collegium aggregans ſub interdictionibus ſtatuit. Nulli quoque ſucceſſorum eius Pontificum, vel aliæ cuilibet perſonæ licere ipſas domos cultas ab vſu eccleſiæ quoquo modo alienare. *Ex Pontific ante finem.*

* Anthrus.

Ne Reges res Eccleſiaſticas auferant, aut priuati homines ab ipſis eas impetrare audeant.

Tit. XXXII.

CAP. I.

QVicumque militum, vel cuiuſcumque ordinis, vel profeſsionis perſona, prædia eccleſiaſtica à quocumque Rege, ſeu ſæculari Principe, vel ab Epiſcopis inuitis, ſeu Abbatibus, aut aliquibus eccleſiarum rectoribus ſuſceperit, vel inuaſerit, vel etiam de rectorum priuato, ſeu vitioſo conſenſu renuerit, niſi eadem prædia eccleſiis reſtituerit, excommunicationi ſubiaceat. *Grego. vij. in ſynod. Roma anno* 1078. *kal. Decemb. c.* 1. *ex lib.* 6. *Regiſt. Tarraco. lib.* 5. *c.* 46. 12.q.2.c. 4.

CAP. II.

Si quis Principum, vel aliorum laicorum diſpoſitionem, ſiue donationem, ſiue domina- 16.q.7.c.

tionem rerum, ſiue poſſeſsionum eccleſiaſticarum ſibi vindicauerit, vt ſacrilegus iudicetur. *Paſchal. ij. in concil. t. incert. cap. 5. Calliſt. ij. in conc. Roma. c. 4. Anſelm. lib. 4. cap 4.*

CAP. III.

Irrationabile eſt, vt eccleſiaſtica poſſeſsio, vnde luminaria, & concinnationes eccleſiæ Dei fieri debent, terrena quauis poteſtate ſubtrahantur: ſed domui Dei reſtituta meritum redditoris multiplicent, & ſuſcipientis votum ſpiritualis deſiderii lucris exerceatur, &c. *Nicol. ad Michae. Imperat. epiſt. t. in fine.*

CAP. IV.

de rebus Eccleſiæ non alien. c. 2. Greg. ix. & in 1. collect. Qui * reculam eccleſiæ petunt à Regibus & horrendæ cupiditatis impulſu egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeatur, quæ obtinent, & à communione eccleſiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. *Aruer. c. 4. v. Melden. cap. 40. Burch. lib. 15. c. 36 Iuo par. 16. c. 37. decr.*

* al. res.

CAP. V.

Innumera ſcripturarum exempla, vt lacte eccleſiæ nutriti, & ſcientiæ ipſius vberibus ſufficienter repleti ante oculos reducentes, tunicam Chriſti, qui vos elegit, & exaltauit, quam nec milites auſi fuerunt ſcindere, tempore veſtro, quantocyus reconſuite, & reſarcire, & nec violenta oblatione, nec illicitorum præceptorum confirmatione, res ab eccleſiis vobis ad tuendum, & defenſandum, ac propagandum commiſſis, auferre tentate. Sed vt ſanctæ memoriæ auus, & pater veſter eas gubernandas vobis, fautore Deo, dimiſerunt, redintegrate, & præcepta regalia earundem eccleſiarum conſeruate, & confirmate, &c. *Syno. Holonien. apud conc. Melden. cap. 11. in fin. ad Carolum Regem.*

CAP. VI.

Vt res eccleſiaſticæ tempore Principatus veſtri ablatæ, ex integro præſentialiter reſtituantur, & reſtitutæ conſeruentur, ſicut tempore aui, & patris veſtri fuerunt, & excepto ſuperpoſito, quod ad vſus poſſidentium abſumptum eſt, quomodo tunc erant, quando vos illas inde tuliſtis, ſine refragatione reddantur, &c. *Synod. Beluacen. apud* conc. *Melden. cap. 17.*

CAP. VII.

Vt præcepta illicita iure beneficiario de rebus eccleſiaſticis facta, à vobis ſine dilatione reſcindantur, & vt de cetero nè fiant, à dignitate veſtri nominis Regii caueatur. *Beluacen. apud Melden. c. 18.*

CAP. VIII.

Pertimeſcenda eſt canonica ſententia, & maxime decretalis Symmachi Papæ definitio, &c. Qui reculam, inquit, vel quidquid fuerit eccleſiæ, petunt à Regibus, & corrumpendæ pietatis inſtinctu, egentium ſubſtantiam rapiunt, irrita habeantur, quæ obtinent, & à communione eccleſiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur. *Melden. cap. 40. v. Aruernen. c. 4.*

CAP. IX.

Quod res ad eccleſiam pertinentes, & tempore principatus veſtri ablatas, ita præſentialiter reſtituatis, & reſtitutas conſeruetis, ſicut tempore aui, & patris veſtri fuerant, &c. *Melden. ad Carolum Caluum c. 83.*

CAP. X.

Placuit vniuerſali concilio, vt Salomoni, qui Britanniorum tenet regionem, ſuggeratis, &c. vt facultates eccleſiaſticas nec ipſe Deo auferat, nec aliis auferre permittat. *Tullenſ. in epiſt. ad quoſdam Epiſcopos Britanniæ.*

De his, qui res eccleſiæ ſurripiunt, aut occultant, aut quouis modo ſibi vindicant. Tit. XXXIII.

CAP. I.

Qui poſſident loca pia, & non reſtituunt, ſi ſacerdotalis catalogi, eos deponi iubemus: ſi autem monachi, vel laici, excommunicati. *Nicæn. ij. cap. 13. Anſelm. lib. 7. cap. 172.* *19. q. 1. quoniam c. 5.*

CAP. II.

Qui emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiæ iterum, quæ eccleſiæ ſunt, vel non reddiderit ad incidendum, chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, vſque dũ fecerit: quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt, *Syno. viij. gen. CP. ſub Hadrian. ij. cap. 15. Anſelm. lib. 6. cap. 169. Cæſar. lib 7. cap. 74.* *12. q. 2. c. 11 Apoſtolicos.*

* ſolariis. ſ.

CAP. III.

Alienationes, ſeu inuaſiones, quæ per ſchiſmaticos, ſiue per laicos factæ ſunt de rebus eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad eccleſiam, ſine omni eius onere reuertantur. Si quis autem contraire præſumpſerit, excommunicationi ſe nouerit ſubiacere. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 2.* *de ſchiſm. c. 1. apud Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 1. collect.*

CAP. IV.

In quibuſdam prouinciis eccleſiarum patroni, ſeu vicedomini, & aduocati; ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quod non ſolum cum vacantibus debet eccleſiis de paſtoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt, & malitias, verumetiam de poſſeſſionibus, & aliis bonis eccleſiaſticis pro ſua voluntate ordinare præſumunt, &c. Prohibemus, ne ſuper præmiſſis de cetero plus vſurpent, quam reperitur in iure permiſſum. Et ſi contra præſumpſerint, canonica diſtrictione compeſcantur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 45.* *de pœnit. c. 12. ap. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 4. collect.*

CAP. V.

Oblationes fidelium à nemine præſumantur, abſque conſenſu, & voluntate Epiſcopi, in cuius dinoſcuntur eſſe parœchia, & poteſtate poſſideri, vel dominari tententur, quoniam nonnulli memores ſui promiſſione peccaminum ſuorum, & pro æternæ vitæ mercatione, de facultatibus ſuis, tam rerum immobi-

CAP. X.

Interdictum eſt omnibus laicis, ne amplius altaria, vel eccleſias ſibi retineant. *Vrban. ii. in ſyn. Claramon. cap. 20.*

CAP. XI.

Nullus laicorum eccleſias, vel eccleſiarum
16.q.7.c. 22. bona occupet, vel diſponat. Qui vero ſecus egerit, iuxta B. Alexandri capitulum ab eccleſiæ liminibus arceatur. *Paſchal. ii. in conc. incer. cap. 4.*

CAP. XII.

Si quis Principum, vel aliorum laicorum diſpoſitionem, ſiue donationem, ſiue dominationem rerum: ſeu poſſeſſionum eccleſiaſticarum ſibi vindicauerit, vt ſacrilegus iudicetur *Paſchal. in conc. incer. cap. 5. Calliſt. ii. in conc. Rom. cap. 4.*

CAP. XIII.

Nullus aduocatus, præter ius, & beneficium antiquitus, conſtitutum, aliquid ſacri arripere, vel vſurpare præſumat, &c. *Eug. iij. in ſyn. Rom. cap. 6.*

CAP. XIV.

Si clericus, vel laicus ab eccleſia auferat ceram, vel oleum excommunicetur. *Apoſt. cap. 72.*

CAP. XV.

Si quiſpiam presbyter, ſiue diaconus ſacra-
17.q.4.c. 15. ſi forte. tii ſindonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudæ Iſcarioti ſimilis æſtimabitur. *Clem epiſt. 2. ante med. Iuo par. 2. cap. 65. & par. 6. cap. 88. decret. Anſelm. lib. 8. cap. 2. Cæſaraug. lib. 8. cap. 59.*

CAP. XVI.

Qui abſtulerit aliquid patri, vel matri, di-
12.q.2.c. 6. citque hoc peccatum non eſſe, homicidæ particeps eſt. Pater noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos creauit, mater vero noſtra eccleſia, quæ nos in baptiſmo ſpiritualiter regenerauit. Ergo qui Chriſti pecunias, & eccleſiæ rapit, aufert, vel fraudat, homicida eſt, atque homicida ante conſpectum iuſti iudicis deputabitur. Qui
17.q.4.c. 18. rapit pecuniam proximi ſui, iniquitatem operatur, qui autem pecuniam, vel res eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit, &c. *Ancl. ep. t. c. 6. Tribur. cap. 7. Troſleia cap. 4. Burch. lib. 11. 18. Iuo par. 14. c. 88. decret.*

CAP. XVII.

Et ſtatutum olim, vt qui ſtatum conturbat eccleſiæ, ab eius liminibus arceatur: nec cum fidelibus communicet, qui eorum bona aufert. *Alex. in prin. ep. 2.*

CAP. XVIII.

12.q.2.c. 5. Ad ſedem Apoſtolicam perlatum eſt, quod ſint inter vos contentiones, & æmulationes, & prædia diuinis vſibus tradita, quidam humanis applicant vſibus. & Domino Deo, cui tradita ſunt, ea ſubtrahunt, vt ſuis vſibus inſeruiant. Quapropter ab omnibus illius vſurpationis contumelia depellenda eſt: ne prædia vſibus ſecretorum cæleſtium dicata, à quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſi quiſquam præſumpſerit, ſacrilegus habeatur, & ſicut ſacrilegus iudicetur. Ipſos autem, qui hoc agunt, clericos, & Domini ſacerdotes perſequi, eoſque infamare audiuimus: vt malum ſuper malum addant, & deteriores fiant * non * non intelligentes al.
inde colligentes, quod eccleſia Domini in ſacerdotibus conſiſtit, & creſcit in templum
Dei. Et ſicut qui eccleſiam Dei vaſtat, & eius 17.q.4.c. 12.
prædia, & donaria ſpoliat, & inuadit, ſit ſacrilegus, ſic ille, qui eius ſacerdotes inſequitur, ſacrilegii reus exiſtit, & ſacrilegus iudicatur. Æmulamini fratres charismata meliora: 1 Cor. 10. Rom. 1.
& nolite talia agere, nec eis commiſceri, aut conſentire, qui talia agunt. Quoniam non ſolum qui talia agunt, ſunt huius criminis rei, ſed qui facientibus conſentiunt. Non grauius peccatum eſt fornicatio, quam ſacrilegium, ſed ſicut maius peccatum eſt, quod in Deum committitur, quam quod in hominem, ſic grauius eſt ſacrilegium agere, quam fornicari. *Pius epiſt. ii. in princ. Burch. lib. 11. cap. 29. Iuo par. 5. cap. 243. & par. 13. cap. 39. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 30. & 36. Cæſar. lib. 7. cap. 3. & 39. Tarrac. lib. 4. cap. 34.*

CAP. XIX.

Ipſæ res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in aliis vſibus, quam eccleſiaſticis, & prædictorum Chriſtianorum fratrum, vel indigentium conuerti, quia vota ſunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonia pauperum, atque ad prædictum opus explendum, Domino traditæ. Si quis autem, quod abſit, ſecus Act. 5.
egerit, videat ne damnationem Ananiæ & Saphiræ percipiat, & reus ſacrilegii efficiatur, ſicut illi effecti ſunt, qui pretia prædiorum rerum fraudauerunt, &c. Hæc fratres, valde cauenda ſunt, & timenda, quia [res eccleſiæ, non quaſi propriæ, ſed vt com- 12.q.1.c. 26.
munes, & Domino oblatæ, cum ſummo timore, non in alios, quam in præfatos vſus ſunt fideliter diſpenſandæ, ne ſacrilegii reatum incurrant, qui eas inde abſtrahunt, vbi traditæ ſunt, ne pœnam, & mortem Ananiæ, & Saphiræ incurrant, & quod peius eſt, anathema maranatha fiant: & ſi non corpore, vt Ananias, & Saphira mortui ceciderint, anima tamen, quæ potior eſt corpore, mortua, & alienata à conſortio fidelium cadat, & in profundum barathri labatur. Vnde [attenden- 17.q.4.c. 11.
dum eſt omnibus, & fideliter cuſtodiendum, & illius vſurpationis contumelia depellenda: ne prædia vſibus * ſecretorum cæleſtium de- * ſacrorum
dicata, à quibuſdam irruentibus vexentur. Quod ſi quis fecerit, poſt debitæ vltionis acrimoniam, quæ erga ſacrilegos iure promenda eſt, perpetua damnetur infamia, & carceri tradatur, aut exilio perpetuæ deportationis vratur, &c. *Vrban. I. ep. vnic. cap. 2. Troſleia. cap. 4. Magun. ſub Arnul. cap. 11. Capitula. lib. 6. cap. 115. Anſelm. lib. 5. cap. 37. Cæſar. lib. 7. cap. 40.*

CAP. XX.

Res eccleſiarum veſtrarum, & oblationem fidelium, quas ſignificaſtis, à quibuſdam irruen-

tibus vexari, vobiſq; & eccleſiis veſtris auferri, indubitanter maximum eſt peccatum, te-
12 q. 2. c. 6. ſtante ipſa ſcriptura, quæ ait: [Qui abſtulerit aliquid patri, vel matri, & dicit hoc non
Prou. 28. eſſe peccatum, homicidæ particeps eſt. Pater ergo noſter ſine dubio Deus eſt, qui nos creauit: & mater noſtra eccleſia, quæ nos in baptiſmo ſpiritualiter generauit. Et ideo qui Chriſti pecunias, & eccleſiæ aufert, fraudat, & rapit homicidia in conſpectu iudicis eſſe deputabitur. Vnde ſcriptũ eſt. [Qui rapit pecuniã proximi
d. q. 7. 3. 4 c. 18. ſui, iniquitatem facit, qui autem pecunias, vel res eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit. Vnde & Iudas, & pecuniam fraudauit, quæ vſibus eccleſiæ, id eſt, pauperibus, quos eccleſia paſcere debet, diſtribuebat iuſſu Saluatoris, cuius vicem Epiſcopi tenent, non ſolum fur, ſed fur, & ſacrilegus factus eſt, &c. Hæc fieri prophetæ, hæc Apoſtoli, hæc ſucceſſores eorum, & omnium Catholicorum patrum vetant decreta, & tales præſumptiones ſacri-
17. q. 4. legium eſſe diiudicant. Quorum nos ſequen-
omnes. c. 3. tes exempla omnes tales præſumptores, & eccleſiæ raptores, atque ſuarum facultatum alienatores, vna nobiſcum à liminibus ſanctæ matris eccleſiæ anathematizatos, Apoſtolica auctoritate pellimus, & damnamus, atque ſa-
Rom. 1. crilegos eſſe iudicamus. Et non ſolum eos, ſed omnes conſentientes eis. Quia non ſolum, qui faciunt, rei iudicantur, ſed etiam qui conſentiunt facientibus: par enim pœna, & agentes, & conſentientes comprehendit. *Lucius epiſt. vnic. cap. 5. & 6. Anaclet. epiſt. 1. ante fin. Tribur. cap. 7. Troſleia. cap. 4. Bonif. Epiſcop. in epiſt. ad Regem Anglorum. Burch. cap. 19. Iuo par. 3. cap. 140. & par. 14. cap. 88. & 89. decret. Anſelm. lib. 12. cap. 4. Tarracon. lib. 6. cap. 98.*

CAP. XXI.

6. q. 1. c. 17. Infames eſſe dicimus, &c. fures, ſacrilegos periuros, raptores, &c. & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates eccleſiæ abſtrahunt iniuſte, &c. *Steph. epiſt. 1. in med. Burch. lib. 1. cap. 173. Iuo lib. 4. tit. 7. cap. 14. panor. & par. 5. cap. 291. decret. Anſelm. lib. 3. cap. 5 Deuſded. cap. 3. Cæſar. lib. 5. cap. 28. Tarrac. lib. 2. cap. 8.*

CAP. XXII.

De regu. iur. c. 7. quæ multotiens &c. 6. 8. eod. tit. in 1. collect. Quidquid in ſacratis Deo rebus, & Epiſcopis iniuſte agitur, pro ſacrilegio reputabitur, quia ſacra ſunt, & violari à quoquam non debent. *Steph. ep. 2. in prin.*

17. q. 4. c. 4.

CAP. XXIII.

Sacrilegium, & contra leges eſt, ſi quis, quod venerabilibus locis relinquitur, prauæ voluntatis ſtudiis, ſuis tentauerit compendiis retinere. *Greg. lib 8 epiſt. 6. Sabino ſubdiacono. Anſelm. lib. 4. cap. 39. Tarraconen. lib. 6. cap. 103.*

CAP. XXIV.

12. q. 2. *fraternitas.* c. 12. Quid pati debeat, ſi quis aliquid de eccleſia furto abſtulerit. Hoc tua fraternitas ex perſona furis penſare poteſt, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes ſubſidia, furtum perpetrant: & ſunt alii, qui hac in re ex inopia delinquunt. Vnde neceſſe eſt, vt quidam damnis, quidam verberibus, quidam diſtrictius, quidam leuius corrigantur, ex caritate, non ex furore. &c. Abſit, quod Eccleſia cum augmento recipiat, quod de rebus terrenis videtur amittere, & lucra de damnis quærat; *Gregor. ad Auguſt. interrogat. 4. Iuo par. 13. cap. 5. decr.*

CAP. XXV.

Nolite, quæ eccleſiæ commiſſa ſunt, velle ſurripere, ſcientes, quia tanto nimirũ à ſacris debet omnis mundanarum rerum adminiſtrator eſſe remotus, quanto quemlibet ex catalogo clericorum, & militantium Deo nullis conuenit negotiis ſæcularibus implicari. *Nicolaus ad Michael. Imp. prope fin.*

CAP. XXVI.

De his, qui Scripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum ſuorum, placuit nobis, vt quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus * vel verbis * non al.
nudis ab ordine cleri amoueatur, &c. *Arelat. 1. cap. 13.*

CAP. XXVII.

Si quis de potentibus clericum, aut quem- 24. q. 3. c. 21.
libet * pauperem, aut religioſum expoliauerit, & mandauerit eum ad ſe venire Epiſco- * pauperiorem al.
pus, vt audiatur, & ſi contempſerit, inuicem mox ſcripta percurrant per omnes prouinciæ Epiſcopos, & quoſcumque adire potuerint, vt excommunicatus habeatur ipſe, donec obediat, & reddat aliena. *Toler. cap. 11. Anſel. li. 7. cap. 164.*

CAP. XXVIII.

Si quis clericus furtum eccleſiæ fecerit, pe- 13 q. 2. c. 11. *ſcelere.* c. in fin.
regrina ei communio tribuatur. *Agathen. c. 5. Raban. cap. 18. de pænit.*

CAP. XXIX.

Si is, qui rem eccleſiaſticam tenet, admonitus iudicium declinauit, quouſque aut ad diſcuſſionem veniat, aut rem eccleſiaſticam reſtituat, communione priuetur. *Aurel. V. cap. 12. Troſleia. cap. 4. in fin.*

CAP. XXX.

Si quis ſacerdos res eccleſiæ debitas, vel proprias horrenda cupiditate occupauerit, retinuerit, aut à poteſtate ex cõpetitione perceperit, ſi eas non reſtituerit, nullis rebus excuſetur. Sed & ſi agnito iure eccleſiaſtico non ſtatim eccleſiæ, vel ſacerdoti reformauerit, aut, vt ipſum ius agnoſcere poſſit, & in iudicium electorum venire diſtulerit: tamdiu à communione eccleſiaſtica ſuſpendatur, quamdiu reſtitutis rebus tam eccleſiam, quam ſacerdotem reddat indemnem. Similis etiam de his, qui oblationes defunctorum legaliter dimiſſas quolibet ordine aſſignare tardauerint, vel detinere præſumpſerint, diſtinctionis eccleſiaſticæ iuxta priores canones forma ſeruetur. Cui etiam ſententiæ ſubiacebit, quiſquis quod pro deuotione ſua eccleſiis dedit, reuocare præſumpſerit. *Aurel. iij. cap. 22.*

CAP. XXXI.

Si quis cuiuſcumque eccleſiæ munuſcula quæ-

quælibet ſub ſacramenti ſcriptura collata, nefaria calliditate fraudauerit, inuaſerit, retinere tentauerit, atque ſuppreſſerit, & non ſtatim à ſacerdote commonitus collata reddiderit; ab eccleſiæ catholicæ communione pellatur. *Aruer. c.13.*

CAP. XXXII.

Quicumque pro deuotione ſua oblationis ſtudio, aliquid in campellis, vel in vineolis, etiam abſque ſcriptura probatur eccleſiæ contuliſſe, ſi poſtmodum vel ipſe, vel heredes eius quacumque occaſione auferre à iure hoc eccleſiæ, vel alienare voluerint, quo ad vſque à tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, à communione eccleſiaſtica ſuſpendantur. *Aurel.iv.c.19.*

CAP. XXXIII.

Si quis clericus, aut laicus ſub potentum nomine, atque patrocinio res ad ius eccleſiæ pertinentes, contempto Pontifice petere, ſeu poſſidere præſumpſerit: primum admoneatur, quæ abſtulit ciuiliter reformare, aut certe iudicium ſacerdotis, ſeu iudicis operiri, vt poſcit ſacra religio. Quod ſi in *perueſionis pertinacia ſubſiſtit: tamdiu ab eccleſiæ liminibus arceatur, donec cum ſatisfactione iuſtiſſima peruaſa, aut occupata reſtituat. *Aurel.iv.c.25.*

*peruaſionis f.

CAP. XXXIV.

Quicumque tam eccleſiæ, quam Epiſcopi res proprias, quæ & ipſæ eccleſiæ noſcuntur eſſe, quas Pontifex actoribus eccleſiæ dinoſcitur aſſignaſſe, vel Abbatum, aut monaſteriorum, ſiue presbyterorum quaqua temeritate peruadere, competere, vel confiſcare præſumpſerit, tunc reſeruato correctionis hoc loco, adhuc presbyter eiuſdem eccleſiæ, cuius intereſt, peruaſorem conuenit admonere: & ſi reſtitutionem diſtulerit, adhuc quaſi filius ab omnibus fratribus ad reddendum miſſis epiſtolis compellatur. Qui ſi pertinaciter in peruaſione perſtiterit, & ſe tollere poſt tertiam commonitionem de re illa, aut eccleſiæ, aut propria noluerit: conuenit vt omnes omnino vna conniuentia, ſimul cum noſtris Abbatibus, ac presbyteris, vel clero, qui ſtipendiis ex ipſo alimento paſcuntur; quia arma nobis non ſunt alia: auxiliante Chriſto, circumſepto clericali choro, necatori pauperum, qui res peruadit eccleſiæ, pſalmus centeſimus octauus dicatur, vt veniat ſuper eum illa maledictio, quæ ſuper Iudam venit, qui dum loculos faceret, ſubtrahebat pauperum alimenta: vt non ſolum excommunicatus, ſed etiam anathema moriatur, & cæleſti gladio feriatur, qui in deſpectu Dei, & eccleſiæ, & Pontificum in hac peruaſione præſumit aſſurgere, &c. Qui de fratribus ad dandum ſolatium venire pro certa infirmitatis neceſſitate non potuerit: Abbates, & presbyteros in vice ſua tranſmittat. Qui ſi præter certam infirmitatis excuſationem commonitus, aut venire, aut tranſ-

Ioan.13.

mittere noluerit remotum ſe à fratrum caritate eſſe cognoſcat. *Turon.ij.c.25.*

CAP. XXXV.

Quia nonnulli immemores ſui per quaſlibet ſcripturas pro captu animi de facultatibus ſuis eccleſiis aliquid contuliſſe probantur, &c. Quicumque res eccleſiis delegatas iniuſte poſſidens præſumpſerit retinere, & veritate comperta res Dei ſeruis ſuis diſſimulauerit reformare: ab omnibus eccleſiis ſegregatus, à ſancta communione habeatur extraneus: nec aliud mereatur habere remedium, niſi cum culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indigne enim ad altare Domini *properare permittitur, qui res eccleſiaſticas & audet rapere, & iniuſte poſſidere, ac in iniqua defenſione perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi ſunt, qui eorum taliter alimenta ſubtraxerint. Sacerdotalis tamen debet eſſe prouiſio, vt vindictam admonitio manifeſta præcedat: vt res vſurpatas, ſi iniuſte quis tulerit, adhibita æquitate reſtituat. Quod ſi neglexerit, & neceſſitas compulerit, poſtea prædonem ſacerdotalis diſtrictio maturata percellat. Neque quiſquam per interregna res Dei defenſare nitatur: quia Dei potentia cunctorum regnorum terminum ſingulari dominatione concludit. Quod ſi præſumpſerit, & ipſius offenſam, & prædictæ damnationis periculum ſuſtinebit. Competitoribus etiam huiuſmodi frænum diſtrictionis imponimus, qui facultates eccleſiæ ſub ſpecie largitatis regiæ improba ſurreptione peruaſerint, &c. Quod ſi is, qui res Dei competit, in aliis, quam vbi res agitur, maxime ſolet territoriis commorari, ſacerdotem loci illius, vbi habitat, Epiſcopus de huiuſmodi prauitate contemptus, illi huiuſmodi praua neglecta perſona, literis mox reddat inſtructum, tunc Antiſtes ipſius fratris anxietate comperta, aut peruaſorem admonitione corrigat, aut canonica diſtrictione condemnet. Accidit etiam, vt temporibus diſcordiæ ſupra promiſſionem bonæ memoriæ Clodouæi Regis res eccleſiarum aliqui competiſſent, ipſasque res inuaſas, improuiſa morte collapſi, propriis heredibus reliquiſſent, placet & hos quoque niſi res Dei admoniti à Pontifice, agnita veritate reddiderint, ſimiliter à ſanctæ communionis participatione ſuſpendi, &c. Iniquum eſſe cenſemus, vt potius cuſtodes chartarum, per quas aliquid eccleſiis à fidelibus perſonis legitur derelictum, quam defenſores rerum creditarum, vt præceptum eſt, iudicemur. *Pariſ. c.1. Turon. ij. cap. 26. Symma. in ſynod. Roma. 6. Deusd. cap.4.*

*propinquare al.

16.q.1.c1 17. in canonibus propeſin.

CAP. XXXVI.

Quia Epiſcoporum res propriæ eccleſiarum res eſſe noſcuntur, ſi in eorum facultatibus ſimili fuerit *facultate graſſatum peruaſores rerum memoratarum canonũ diſtrictione feriantur, vt dum vindicta corrigit, qui moribus propriis, ac nulla conſcientiæ caſtiga-

*crudelitate al.

tione corripitur, ſaltem regulæ obtundatur aculeis. Perpetuo enim anathemate feriatur, qui res eccleſiæ conſiſcare, aut competere, aut peruadere periculoſa inſeſtatione præſumpſerit. *Pariſ. cap. 2. Symmach Papa in ſyn. Roman. vi.*

CAP. XXXVII.

Ne cui liceat res, vel facultates Eccleſiæ aut monaſteriis, vel xenodochiis pro quacumque eleemoſyna cum iuſtitia delegatas retentare, alienare, atque ſubtrahere. Si quis fecerit tamquam necator pauperum, antiquorum canonum ſententiis conſtrictus, ab eccleſiæ liminibus excludatur, quamdiu ab ipſo ea, quæ ſunt ablata, vel retentata reddantur. *Aurelian. v. c. 13. Syno. Beluac. apud conc. Melden. c. 17. Magun. ſub Arnul. c. 6.*

CAP. XXXVII.

Nullus Epiſcopus, clericus, vel alia perſona alterius eccleſiæ res, aut petat, aut præſumat accipere, quod ſi fecerit, tamdiu habeatur à communione altaris, vel omnium fratrum, ac filiorum caritate ſuſpenſus, donee ipſi eccleſiæ, cuius directo ordine res eſt ablata, reſtituatur. *Aurel. v. cap. 14.*

CAP. XXXIX.

Quiſquis quodcumque muneris, vel facultatis ſacerdotibus, aut eccleſiis, aut quibuſtibet locis ſanctorum contulerit, aut ea, quæ à parentibus donata noſcuntur, poſt modum auferre præſumpſerit, vt necator pauperum communione priuetur. *Aurel. v. c. 16.*

CAP. XL.

Quicumque clericus, ſubdiaconus, diaconus, presbyter ſine conſcientia Epiſcopi aliquid de poſſeſſionibus, vel de domo eccleſiæ tulerint, aut fraudem fecerint; non ſolum omni dedecore conſtricti reſtituant, quod fecerunt, ſed etiam non debere ibi in eccleſia eſſe, vbi fraudem viſus eſt operaſſe, duobus iaceat ſub pœnitentia annis, & * dum defleuerit factum, reuertatur ad officium. *Narbon. cap. 8.*

*cum f.

CAP. XLI.

Synodus ſancta decreuit, vt ſi quid baſilicæ ſancti Marcelli, vel ſancti Symphoriani, vel quibuſcumque locis, vel ſeruientibus Deo, per quaſcumque auctoritates, aut ſcripturarum epiſtolas dominus Rex Guntramnus, vel iugalis ſua, filiæque eorum, &c. contuliſſe, vel adhuc conferre voluerint, neque ab Epiſcopis locorum neque poteſtas Regia quocumque tempore ſucceſſura de eorum voluntate quidquam minorare, aut auferre præſumat. Quod ſi quis hoc quocumque tempore temerare, aut auferre præſumpſerit, veluti necator pauperum anathemate perpetuo iudicii diuini plectatur, *Valenc. Gal. ij. in fin.*

CAP. XLIII.

Nullus ſacerdotum, vel miniſtrorum ex rebus eccleſiæ, quæ in quibuſcumque locis à fidelibus largiuntur, aliquid auferat, vel iuri ſuo, aut cathedræ propriæ * ciuitatis connectat, &c. Verum vt huius rei potior ſoliditatis habeatur, condignis filiis, vel nepotibus, honeſtioribuſque propinquis eius, qui conſtruxit, vel ditauit eccleſiam, licitum ſit hanc bonæ intentionis habere ſolertiam, vt ſi ſacerdotem, ſeu miniſtrum aliquid ex collatis rebus præuiderint defraudare, aut commonitionis honeſtæ conuentione compeſcant, aut Epiſcopo, vel iudici corrigenda denuntient. Quod ſi talia Epiſcopus agere tentet, Metropolitano eius hæc inſinuare procurent. *Tolet. ix. c. 1. Burchar. lib. 3. cap. 182. Ivo par. 3. cap. 243 decr.* 16 q. 7. c. 31.

*vnitati al.

CAP. XLIII.

Illi (*ſacerdotes*) qui rei propriæ facultate ſuffulti ſunt, aut qui rem ſuam iam antea in nomine eccleſiæ, cui præſunt, transfudiſſe noſcuntur, ſi aut per ſe, aut per ſubditos, ſeu per quoſlibet aliena diripiunt, &c. peruaſa, vel præſumpta de rebus propriis ſarciant, &c. & duarum hebdomadarum excommunicatione plectendi ſunt, &c. Qui nihil proprietatis habere videntur, magna diſcretionis arte medendi ſunt, quo nec auſus illicitos eccleſiarum facultatibus redimant, nec illi penitus exſortes à pœna perſiſtant. Neque enim iuſtum eſt, vt pro prauis actibus ſacerdotum, eccleſiæ, quibus præeminent, ſuſtineant damnum: & pro exceſſibus talibus ſatisfactio ab eccleſiis exigatur: cum eccleſia cultores ſuos non ad litem, ſed honeſtatem informet. *Tolet. xi. cap. 5.*

CAP. XLIV.

Amico quippiam rapere furtum eſt, eccleſiam fraudare ſacrilegium eſt, accepiſſe pauperibus erogandum, &c. & aliquid inde ſubtrahere omnium prædonum crudelitatem ſuperat. *Hieronym. ad Nepotian. apud Aquiſ. cap. 94. Vaſen. c. 4.* 12. q. 2 c. 71. gloria. ante fin. & 13. q. 2 cap 10. quæ oblationes in fin.

CAP. XLV.

Multa contra eos, qui eccleſias compilant. *Conc. Aquenſe. ſiue Aquiſgranen. ſub Pipino. lib. 1. & 2.*

CAP. XLVI.

Vt contra deprædatores, & oppreſsores eccleſiarum, & rerum ad eaſdem pertinentium, defenſores, ſecundum miniſterium veſtrum, quantum Deus poſſe dederit, exiſtatis, ac præcepta, quæ auus, ac pater veſter eccleſiis ditioni veſtræ ſubiecti fecerunt, ac firmauerunt, &c. de cætero rata in omnibus conſeruetis. *Belnacen. apud ſynod. Melden. c. 24. eadem ſyno. Melden. cap. 86.*

CAP. XLVII.

Hi, qui monaſteria, atque ſacra loca, vel eccleſias infringunt, & depoſita, vel alia quælibet exinde abſtrahunt, &c. velut ſacrilegi canonicæ ſententiæ, quæ ex his decreta eſſe dignoſcitur, ſubigantur. *Melden. c. 60.*

CAP. XLVIII.

Peruaſores rerum eccleſiaſticarum, qui eaſdem res, vel contra auctoritatem, non ſolum retinere, verum & crudeliter depopulari

pulari noſcuntur, quidam etiam & facultates eccleſiæ in diuerſa collaboratione & redditibus eas exſpoliant, vt rapaces, &c. ex criminali, & publico peccato publica pœnitentia ſatisfaciant. *Melden. c.61. Burchar. lib. 11. c. 16. Iuo par.14.c.86.decr.*

CAP. XLIX.

Si quis non metuens iudicium Dei, & damnationem æternam, & poſſeſſiones eccleſiarum, ſiue exſpoliare, quæ pertinent ad ius earum præſumpſerit, excommunicationis ſententiam, quo vſque præſumptionis factum corrigat, ſecundum eccleſiaſticam cenſuram ferat. *Valent. ſub Lothario. c.8.*

CAP. L.

Plurimi veſtrum abiecto timore Dei, templa violant, vaſa Dei, & in diuerſis ſpeciebus theſaurum auferunt, & depoſita, id eſt, commendata propter paganorum incurſionem ab aliis eccleſiis in ſuos vſus transferunt, & ſacrilegium iam publice ſine timore committunt, poſſeſſiones eccleſiæ, id eſt, villas, quæ datæ ſunt Deo, &c. vos Deo aufertis, &c. Tam nefarium ſcelus, quo præſentibus, & futuris nocetis, iam vindicaret, quia iuſtus eſt, niſi eſſet & patiens, &c. Dei vox eſt: Tacui, numquam ſemper tacebo: id eſt, in hac vita quieſco, in altera vindicabo. Vindictam illaturus
Exod. 20. quid eſt dicturus? Audiſtis me præcepiſſe,
Deut. 5. Non concupiſces rem proximi tui, rem proximi veſtri ſi concupiſcitis, quia non auſi eſtis, aliquando non abſtuliſtis: meam non ſolum concupiſcitis, ſed ad meum contemptum, audaciſſime vobis vindicaſtis, & plus timui-
1. Tim. 6. ſtis ſeruum, quam me Dominum: ergo meus contemptus, & veſtra, quæ radix fuit omnium malorum, cupiditas vos mergit in tartarum, &c: *Tullen. in epiſt. ad Rotbert. & alios.*

CAP. LI.

Tollenda eſt praua omnino conſuetudo, quæ in quibuſdam locis oriri cœpit: quia nonnulli Archipresbyteri, vel aliorum titulorum cuſtodes fruges, vel aliarum eccleſiarum redditus, ad proprias domos abducunt, &c. *Ticin. ſub Ludou. ij. c. 5.*

CAP. LII.

Quidam Epiſcopi, & rectores monaſteriorum, res eccleſiarum ſuarum ſubtractas, & aliis perſonis largitas eſſe queruntur: & ideo eccleſiaſticas vtilitates nequaquam ſe implere poſſe dicunt: Quæ vt reſtituantur, veſtram regiam maieſtatem imploramus. Quia ſi hi, qui eas pro animarum ſuarum remedio eccleſiis contulerunt, præmium merentur: ſine dubio damnatione digni ſunt, qui eas ſubtrahere moliuntur. *Ticinen. c.10.*

CAP. LIII.

Qui de rebus eccleſiarum aliquid abſtulerint, grauius inde iudicentur: quia ſacrarum rerum ablatio ſacrilegium eſt, & ſacrilegus vocatur, qui ex eis aliquid abſtulerit, aut arripuerit, &c. *Piſten. c.4.*

CAP. LIV.

Quicumque timorem Domini poſtponentes, & eccleſiaſtica iudicia non verentes, res eccleſiæ rapiunt, vel auferunt, vt in epiſtola Anacleti Papæ legitur, ſacrilegium faciunt. Papa dixit: Ergo qui Chriſti pecunias, & eccleſiæ rapit, aufert, vel fraudat, homicida eſt, atque homicida ante conſpectum iudicis deputabitur. [Qui rapit pecu- 17. q. 4. c. 18.
niam proximi ſui iniquitatem operatur: qui autem pecuniam, vel res eccleſiæ abſtulerit, ſacrilegium facit. Vnde tanta auctoritate Apoſtolicæ ſententiæ ſuffulti ſancimus, & vnanimes iudicamus: vt res eccleſiæ tripliciter componantur, inſuper vero bannus Epiſcopalis exquiratur. Qui vero exteriores eccleſiæ res rapiunt, vel fraudant, Comite agente coërceantur, vt res ablatæ legitime reſtituantur, & componantur. Si vero non procurauerint, vel non emendauerint, ab Epiſcopo canonice conſtringantur, vt res reſtituantur. *Triburicenſ. cap. 7. Anaclet. epiſt. 1. ante fin. Lucius epiſt. vni. cap. 6. Trosleia. cap. 4.*

CAP. LV.

Sacrilegium eſt res eccleſiæ ſacratas auferre, poſſeſſiones ad ius eccleſiæ pertinentes, vel aliquid eccleſiæ conſecratum, vel donatum tollere, inuadere, fraudare, vel rapere, &c. *Troslеia. c.4. in princ.*

CAP. LVI.

Omnes contra legem facientes, res eccleſiæ quaſcumque diripientes, vel eccleſias, ſacerdoteſque contra diuinas ſanctiones vexantes ſacrilegi, atque indubitanter infames ſacrilegi vocantur. Et heu, quanti ſcientes, quanti, quia ſcire nolunt, vel quid ſit ſacrilegium, ſcire ſe diſſimulant, ideo neſcientes in hoc peſſimum facinus proruerunt, & quia hoc anathema in medio eſt populi Chriſtiani, non eſt Deus cum eis, &c. Omnia, quæ
Domino offeruntur, proculdubio conſecrantur, & non ſolum ſacrificia, quæ à ſacer- 12. q. 2. c. 3. nulli.
dotibus ſuper altare Domini conſecrantur, oblationes fidelium dicuntur, ſed quidquid ei à fidelibus offertur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue ager, vel quodlibet artificium, ædificium, veſtimentum, quodcumque mobile, vel immobile, &c. & quicumque ab eccleſia aliquod ex his quocumque modo alienauerit, abſtulerit, inuaſerit, vaſtauerit, ſiue diripuerit: quia quæcumque eccleſiæ ſunt, Chriſti ſunt, proculdubio ſacrilegium committit. Quapropter in libro Capitularium ſecundum cap. 427. &c. ſancitur, vt nullus laicus homo, vel Imperator, vel Rex, vel Epiſcopus, aut aliquis præfectorum ſæculari poteſtate fultus ſibi per violentiam rapiat, aut à nobis competere, vel quocumque modo inuadere præſumat, monaſterium, aut prædia, vel quaſcumque res,

vel aliquid de monaſterio, &c. Si autem in tantum horribilis eſt Deo ille, qui impie agit; cerne reparatus eſt à Deo, & anathemati iuſto ſubiicitur. Anathema enim nihil aliud ſignificat, niſi à Deo ſeparationem, ſicut in veteri, & nouo teſtamento iudicium de anathemate ſignificat. Et nullus ſacrilegus regnum Dei poſſidebit, niſi per puram, probatamque, & publicam pœnitentiam, & ſanctæ eccleſiæ, eius præcipuæ, quam læſit ſatisfactionem, &c. Et à ſocietate fidelium eius ideo alienatur; vt quiſquis ille eſt, pro certo hoc ſciat, quia tali, niſi per ſatisfactionem condignam, nec viuo, nec mortuo eccleſia communicat, &c. Sicut Hieremias peccatorem populum quadruplici planxit alphabeto; ſic nos ſacrilegos Dei, & eccleſiæ contemptores percutiamus quadruplici anathematis maledicto: Sit eis clauſa porta cœli, aperta ianua inferni; cum nullo Chriſtiano partem habeant omnino, vel ſocietatem, ſed & de reliquiis ciborum illorum nihil detur pauperibus, quin potius proiiciantur canibus, donec per humilem, & dignam pœnitentiam, & congruam emendationem lætificent eccleſiam, quam per ſacrilegia, & nefanda ſcelera exacerbauerant. Sed quia ſunt quidam, qui temporalem potius mortem, quam æternam timeant, recenſeamus, quid ſæculi leges de talibus præcipiant. In libro ſupraſcripto cap. 431. iubetur, vt capitali pœna mulctentur, qui ſacrilegia, adulteria, prædationes, & deuaſtationes exercuerunt, & omnes res eorum fiſco Regis ſocientur, vel eccleſiæ, cuius res vaſtauerint, alienauerint, aut abſtulerint, dentur. De illis, qui res eccleſiæ tenent, ex Capitulari Caroli Imperatoris. Si quis eccleſiaſticam rem tenet, & admonitus iudicium declinauerit, quouſque ad diſcuſſionem veniat, aut rem reſtituat, communione priuetur. *Troſleia. cap. 4. Burch. lib. 11. cap. 17. Iuo lib. 5. tit. 3. cap. 32. panor. & par. 14. c. 87. decr. Tarrac. lib. 5. cap. 4.*

CAP. LVII.

cap 2. de prabend. Greg. ix. & in 1. collect.

Nullus de clero, ſiue de populo eccleſiaſtica bona iure conſanguinitatis requirat ſibi habenda. *Pictau. cap. 4.*

CAP. LVIII.

Nemo ea, quæ ſunt eccleſiæ, vt ſua vſurpet. *Theophil. Epiſcop. Alexand. in commonitorio. cap. 10.*

Nemo ſurripiat bona Epiſcopi defuncti: & bona Eccleſiæ viduatæ ſeruentur ſucceſſori.

Tit. XXXIV.

Vide ſupra lib. quarto, titulo octuageſimotertio, quibus hæc adde.

CAP. I.

Diſt. 71. c. 2. quoniam.

PRouentus eccleſiæ viduatæ apud œconomum ipſius eccleſiæ ſeruentur. *Chalced. cap. 25. in fin. Vernen. cap. 17. Vormat. cap. 76. Capitul lib. 3. cap. 28. Burch. lib. 1. cap. 24. Iuo par 5. cap. 135. decret. Anſelm. lib. 6. cap. 35. Cæſar. lib. 3. c. 28.*

CAP. II.

Vt moriente Romano Pontifice, vel cuiuſcumque ciuitatis, nullus præſumat facultates eorum inuadere, ſed ſucceſſoribus eorum reſeruentur integræ. *Nicol. ij. in ſynod. Roman. cap 2.*

CAP. III.

Ne aliquis clericus res Epiſcoporum, vel clericorum, vel in vita, vel poſt mortem eorum diripiat, vel in vſus proprios conferat. Quod ſi quis fecerit, anathema ſit. *Vrban. ij. in ſyn. Claramon. cap. 31. al. 29.*

De pactis. Tit. XXXV.

CAP. I.

De pact. c. 7. Greg. ix. & c. 1. eod. tit in 4. collect.

PLerique ſicut accepimus, regulares, & clerici ſæculares, interdum cum vel domos locant, vel feuda concedunt, in præiudicium parochialium eccleſiarum pactum adiiciunt, vt conductores, & feudatarii, decimas eis ſoluant, & apud eoſdem eligant ſepulturam, &c. Pactum huiuſmodi penitus reprobamus; ſtatuentes; vt quidquid fuerit occaſione huiuſmodi pacti præceptum, eccleſiæ parochiali reddatur. *Innocent. iij. in conc. gen. Lateranen. cap. 56.*

CAP. II.

Vt pactum, quod à beatæ memoriæ veſtro genitore domino Vdone, & à vobis piiſſimis Imperatoribus iuxta præcedentem conſuetudinem factum eſt, nunc in ſynodo redintegretur, & inuiolatum ſeruetur. *Ioan. ix. in ſynod. Rauen. par. 3. cap. 5.*

CAP. III.

20. q. 1. c. 8. puellæ.

Si humana pacta non poſſunt impune calcari, quid de eis manebit, qui corruperint fœdera diuini ſacramenti. *Leo epiſt. 90. ad Ruſtic. cap. 13. & 14. Burchar. lib. 8. cap. 2. Iuo par. 7. cap. 20. decret. Anſel. lib. 11. cap. 87. Cæſar. lib. 10. cap. 113. Tarrac. lib. 1. c. 221.*

CAP. IV.

De pact. cap. 2. Greg. ix. & in 1. collect.

Studioſe agendum eſt, vt ea, quæ promittuntur opere compleantur. *Greg. lib. 8. reg. ep. 38. Ianu. Epiſcop. Calarit.*

CAP. V.

Cum generatione, quæ pacem vobiſcum habere quærit, quomodo ad alterutrum pacem firmare, & cuſtodire debeatis, inquiritis. Quæcumque gens vobis pacem offerre voluerit, vos nolite renuere; ſcriptum quippe eſt: Pacem ſequimini cum omnibus. Et rurſus: cum omnibus hominibus pacem habentes, &c. Prouidendum eſt, vt in omni pacto Chriſtus præponatur, ita vt lege ipſius, & præcipue fide

Heb. 12. Rom 12.

illius

* illeſa. illins ſuperſiſtente fœdus, quod in inuicem pangitur permaneat incorruptum. Quam autem pacem ſectari debeatis, dominus manifeſtat, cum dicit: Pacem meam do vobis: Cum eo igitur, qui pacem Chriſti non habet, nec nos communionis habere pacem debemus. Sed nec cum illo qui pacem idcirco poſtulat, vt liberius nociua committat. *Nicolaus ad conſul. Bulgar. cap.* 80.

Ioan. 14.

CAP. VI.

Percunctati eſtis, cum generatione, quæ Chriſtiana eſt, fœdus, interpoſito ex vtraque parte iureiurando feceritis, & poſt hæc illi pactum diſrumpere, & ſuper vos inſurgere voluerint, vtrum & vos adire contra eos audeatis, an aliud quid agere debeatis. Verum omnis eſt neceſſitas toleranda, magis quam à vobis quælibet iniquitas perpetranda. Proinde fœdus, quod pangitis, nulla eſt occaſione violandum, niſi forte in confirmandi fœderis ipſius articulo interpoſitũ: eſt quatenus ſic vna pars id foret obſeruatura pactum, ſi pars hoc altera, nulla tergiuerſatione violaſſet: ſi quidem à Chriſtiano omne genus mendacii ſummopere declinandum eſt, &c. Iam vero ſi illi poſtpoſito iuramento, diruptoque fœdere contra vos inſurrexerint, quid vos oporteat agere, Epiſcopus veſter à vobis inquiſitus reſpondeat, &c. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap.* 81.

CAP. VII.

2. Cor. 6. Cum paganis quod ſit Chriſtiano pactum faciendum Apoſtolus indicat, qui nullam communionem luci ad tenebras, Chriſto ad Belial, fideli cum infideli, dat intelligi debere prorſus exiſtere. Verum ſi eo fidelis animo pactum cum infideli conſtituit, vt eum ad cultum veri Dei poſsit attrahere, non eſt prohibendum, &c. Inueniuntur autem nonnulli ſanctorum, & fidelium cum alienigenis, & infidelibus pacta, & amicitiæ fœdera contraxiſſe diuerſa; ſed eos non tamquam infidelitatem eorum, & ſuperſtitionem approbantes coluiſſe, ſed tamquam in angarias diuerſis vſibus implicaſſe, & præcipue in terrenis eos quæſtibus, & ſeruilibus occupaſſe. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap.* 82.

CAP. VIII.

De pact. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect. Antig.

Gratus Epiſcopus dixit, &c. Aut inita pacta ſuam obtineat firmitatem, aut conuentus ſi ſe non cohibuerit, eccleſiaſticam ſentiat diſciplinam. Vniuerſi dixerunt: Pax ſeruetur, pacta cuſtodiantur. *Carath. 1. cap.* 12.

CAP. IX.

Pacta, quæ iuxta canonicam regulam inter Epiſcopos per pacificam deliberationem iuſtiſsime fuerint facta, in omnibus placet eſſe ſeruanda. *Emerit. cap. 8. ante fin.*

De donationibus. Tit. XXXVI.

CAP. I.

17. q. 4. c. 42.

Queſti nobis ſunt Caſtelien. monaſterii monachi Abbatem ſuum terram intra

ſyllacænum * caſtrum, quæ in DC. pedes extenditur, ſub prætextu fabricandæ eccleſiæ fraternitati tuæ donationis titulo conceſsiſſe. Et ideo volumus, quantum parietes poſſunt ædificatæ eccleſiæ circumdare, viri eccleſiæ vindicari. Quidquid vero extra parietes eiuſdem eccleſiæ eſſe potuerit, ad iura monaſterii ſine difficultate aliqua reuertatur: quia nec mundanarum legum, nec ſacrorum canonum ſtatuta permittunt, res monaſterii de iure eius quolibet titulo ſegregari. Ea propter donationem eius terræ, quæ contra rationem facta eſt, ſine aliqua dilatione reſtitue. *Greg. lib. 7. indict. 1. ep. 33. Cæſar. lib. 9. cap.* 35.

* ſchi can. al

CAP. II.

Ne quis Epiſcopus de rebus eccleſiæ quidquam donare, vel commutare, vel vendere audeat, niſi forte aliquod horum faciat, vt vel meliora proſpiciat, & cum totius cleri conſenſu, atque tractatu id eligat, quod non ſit dubium eccleſiæ profuturum, &c. Si laicus decimam diocœſani conſenſu alteri eccleſiæ aſsignauerit, præſertim religioſo conuentui, conſtabit ipſa donatio perpetua firmitate ſubnixa, &c. *Innoc. iij. Archipresbytero, magiſtro ſcholar. & P. de Vico ſancti A. e. Regis Al. Bituricen.*

De iis quæ fiunt à prælatis apud Greg. ix. c. 7. & 8. & in 3. collect. & in qua conced. ab Epiſc. c. 1. & 2.

CAP. III.

Epiſcopi, vel clerici res ſuas ne donent non orthodoxis Chriſtianis, & ſi propinqui ſint. *Carthaginen. cap. 22. Carthaginen. iij. cap.* 13.

De heret. c. 6 Greg. ix. & c. 9. in 1. col.

CAP. IV.

Irrita erit donatio, Epiſcoporum, vel venditio, vel commutatio rei eccleſiaſticæ abſque conniuentia, & ſubſcriptione clericorum. *Carth. iv. cap. 32. Innoc. iij. Meten. Archidiacono. Burchar. lib. 3. cap. 170. Iuo par. 3. cap. 231. decret. & lib. 2. tit. 10. cap. 2. panor. Anſel. lib. 7. cap. 192. in addit.*

12. q. 2. c. 51. ſine p. 2. & cap. 1. & 8. de his, quæ fiunt à prælat. Greg. ix. & in 1. collect. de iis, quæ conce. l. c. 1 & in 3. col. c. 2. 12. q. 2. c. 34.

CAP. V.

Epiſcopus, qui filios, aut nepotes non habens, alium, quam eccleſiam, reliquit hæredem ſi quid de eccleſia, non in eccleſiæ cauſſa, aut neceſsitate inſumpſerit, quod diſtraxit, aut donauit irritum habeatur. Qui vero filios habet, de bonis, quæ reliquit, ab hæredibus eius indemnitatibus eccleſiæ conſulatur. *Agath. cap. 33. v. cap. 22. Hiſpal. cap.* 1.

CAP. VI.

Quiſquis clericus aliquid de munificentia eccleſiæ, cui ſeruierit, adeptus, & ad ſacerdotium alterius ciuitatis eſt, aut fuerit ordinatus, quod dono accipit, vel acceperit, reddat: & quod ſuum eſt ex proprietate, vel ſecundum inſtrumenti ſeriem probatur emiſſe, poſsideat. *Epau. c.* 14.

CAP. VII.

Ne quis ſacerdotum, vel clericorum more ſæcularium iudicium audeat accipere pro impenſis patrociniis munera, niſi forte in eccleſiis oblata gratuito, quæ non fauore muneris videantur accepta, ſed collatione deuotionis

14 q. 5. ...

illata, &c. *Tarraconen.cap.* 10. *Cæſar. lib.* 5. *cap.76.*

CAP. VIII.

De munificentiis ſacerdotum, id obſeruandum; quod ſicut, ſi quid præſenti tempore à clericis decedentibus munificentiæ habetur, vel poſsidetur; deinceps à ſucceſſoribus nullatenus auferatur: ita vt qui deceſſorum largitatibus gaudent, officia, & eccleſiæ obedientiam, & affectum ſacerdotibus præbeant. De quibus tamen munificentiis, quæ præſenti tempore ab his poſſidentur, ſi pro opportunitate Epiſcopo placuerit, quod voluerit commutare; ſine accedente diſpendio in locis aliis commutetur. De munificentiis vero præſentibus, quas vnuſquiſque clericus pro ſua gratia eorum obſequiis exiſtimat conferenda, ſicut in arbitrio dantis eſt, vt tribuere, quibus voluerit, debeat, ita ſi inobedientia, vel contumacia in aliquo accipientis exſtiterit, culpa agnita, in arbitrio ſit præſidentis, vtrum, vel qualiter debeat reuocare. *Aurel.iij. cap.17.*

CAP. IX.

Quicumque pro deuotione ſua oblationis ſtudio aliquid in campellis, vel in vineolis etiam abſque ſcriptura probatur eccleſiæ contuliſſe, ſi poſtmodum ipſe, vel heredes eius quacumque occaſione auferre à iure hoc eccleſiæ alienare voluerint, quoadusque à tali intentione diſcedant, aut peruaſa reſtituant, aut certe à communione eccleſiaſtica ſuſpendantur. *Aurel.iv.cap.19.*

CAP. X.

Siquis Epiſcopus alterius eccleſiæ clerico de facultatibus ſuæ eccleſiæ aliquid ſub titulo quocumque donauerit, poſt eius obitum, qui acceperit ad eccleſiæ ius, de cuius facultate diſceſſerat, reuertatur: quia iniquum eſt, vt ſub hac ſpecie damnum eccleſia, quæ multis ſubuenit, patiatur. *Aurel.iv.cap.36.*

CAP. XI.

Quiſquis maiorum, aut mediocrium perſonarum quodcumque muneris, vel facultatis ſacerdotibus, aut eccleſiis, aut quibuſlibet locis ſanctorum ſtudio mercedis cum iuſtitia pro Dei contemplatione contulerit, & hæc ipſa quæ à parentibus donata noſcuntur, poſtmodum quis auferre præſumpſerit: vt necator pauperum communione priuetur. *Aurel. v.cap.16.*

CAP. XII.

Illud cenſuimus ſtatuendum, vt quaſcumque munificentiis clericis, aut ſeruientibus, ſiue de rebus eccleſiis in vſum, aut de propriis in proprietatem præcedentes dederint ſacerdotes ſubſequentes Pontifices nullatenus auferre præſumant. Si quid tamen culpæ extiterit, pro qualitate perſonarum, vel regula canonum præcedentium in perſona habeatur, non in facultate diſtrictio. *Lugdun.cap.5.*

CAP XIII.

Præbendum eſt à ſacerdotibus vitæ ſolatium indigentibus, & maxime his, quibus reſtituenda viciſſitudo eſt [Quicumque ergo fidelium de facultatibus ſuis eccleſiæ aliquid deuotione propria contulerint: ſi forte ipſi, vt filii eorum redacti fuerint ad inopiam, ab eadem eccleſia ſuffragium vitæ pro temporis vſu percipiant. Si enim clericis, ſeu monachis, vel peregrinis, aut quamlibet neceſſitatem ſuſtinentibus pro ſolo religionis intuitu, in vſum res eccleſiaſticæ largiuntur: quanto magis his conſulendum eſt, quibus retributio iuſta debetur? *Tolet.iv.cap.37.*

16 q.7.c. 10.

CAP. XIV.

Quæcumque Epiſcopus ad bonos profectus viderit creſcere per bonam intentionem, venerandi, amandi, & honorandi, atque de rebus eccleſiæ, quod voluerit, illi largiendi habeat poteſtatem, &c. *Emerit. cap.13.*

CAP. V.

Placuit huic ſancto concilio, vt ſi Epiſcopus eccleſiæ ſuæ, in qua præſidet, de rebus ſuis inuentus fuerit plurima contuliſſe: quidquid amicis ſuis, ſeruis, aut libertis, vel quibuſlibet perſonis, de eccleſiæ ſuæ rebus compertus fuerit aliquid donaſſe: ſi triplum, aut multo plus patuerit eſſe, quod conſcripſit in nomine eccleſiæ ſuæ, firmum teneat, quod diſtribuit in perſonis, quæ prænotatæ ſunt ſuperiori ordine: nec licebit ſuccedenti Epiſcopo prioris ſui irrumpere voluntatem. *Emerit.cap.21.*

CAP. XVI.

Res, quæ ab illectis, & negligentibus datæ ab auaris, & cupidis non ſolum acceptæ, ſed raptæ noſcuntur, hæredibus reddantur, qui dementia parentum, & auaritia incentorum exhereditati eſſe noſcuntur. Si vero neſcientibus Epiſcopis, aut Abbatibus miniſtri eorum, quilibet videlicet in clero, hoc feciſſe conuincuntur, Epiſcopi, & Abbates deſidia, illi vero rapacitate, & auaritia iudicentur. Hoc vero quod quiſque Deo iuſte, & rationabiliter de rebus ſuis offeri, eccleſia tenere debet. *Cabilo. ſub Carolo cap.7. Burch.lib.8.cap.93. Iuo par. 7. cap.iii.decret.*

16.q.7.c. 42. conſtitut. & 10.q.3.et vlt.

De iudiciis. Tit. XXXVII.

CAP. I.

TReugas à quarta feria poſt occaſum ſolis vſque ad ſecundam feriam, & ab aduentu Domini vſque ad octauas Epiphaniæ, & à ſeptuageſima vſque ad octauas Paſchæ, ab omnibus, inuiolabiliter obſeruari præcipimus. Si quis autem treugas frangere tentauerit, poſt tertiam commonitionem, ſi non ſatisfecerit, Epiſcopus ſuus excommunicationis ſententiam dictet, & ſcriptam vicinis Epiſcopis repræſentet, &c. Epiſcopi ad ſolum Deum, & ad ſalutem populi habentes reſpectum, omni tepiditate ſepoſita, ad pacem firmiter tenendam mutuum ſibi conſilium, & auxilium præbeant, &c. *Alex. iij. in conc. Later. cap.21. Innoc.iij.in conc.Rom.cap.9.poſt Iuo panor.*

Cap.1. de treug. & pace Greg. ix. & in 1. collect.

CAP.

CAP. II.

De treug. & pac. c. 1. Greg. ix. & in 1. collect.

Innouamus, vt presbyteri, monachi, clerici, conuerſi, peregrini, mercatores, ruſtici, euntes, & redeuntes, & in agricultura exſiſtentes, & animalia; quæ ſemina portant ad agrum, congrua ſecuritate lætentur. *Alex. iij in conc. Later. cap. 22. Innocent. ij. in conc. Rom. c. 9. poſt Iuo. panor.*

CAP. III.

Si quis treugam diffregerit, vſque tertio ad ſatisfactionem ab Epiſcopo admoneatur. Quod ſi nec tertio ſatisfacere contempſerit: Epiſcopus, vel cum Metropolitani conſilio, aut cum duobus, aut vno vicinorum Epiſcoporum in rebellem anathematis ſententiam dictet, & per ſcripturam Epiſcopis circumquaque denuntiet. *Calliſt. ij. in conc. Roma. cap. 13*

CAP. IV.

Præcipimus, vt presbyteri, clerici, monachi, conuerſi, peregrini, mercatores, ruſtici, euntes, & redeuntes, & in agricultura exſiſtentes, & animalia, cum quibus arant, & oues omni tempore ſint ſecuræ. Si quis autem hoc noſtrum ſtatutum violare præſumpſerit: Epiſcopus, in cuius parochia fuerit, omni tepiditate ſepoſita, canonicam de ipſo iuſtitiam faciat. *Eugen. iij. in conc. Rom. c. 11.*

De præſcriptionibus.
Tit. XXXVIII.

CAP. I.

16 q. 3 c. 1. per ſingulas.

VNiuſcuiuſque eccleſiæ ruſticæ parœciæ, vel prædia maneant inconcuſſa apud Epiſcopos, qui ea poſſident, præſertim ſi triginta annis ſine vi ea poſſidentes adminiſtrant. Intra id tempus, ſi quæſtio de eis moueatur, liceat ei; qui ſe lædi putat, mouere litem apud ſynodum prouinciæ, vel ſi contra ſuum Epiſcopum, vel Metropolitanum lis ſit, apud Primatem, vel CP. ſedem &c. *Chalced. cap. 17. Trull. cap. 25. Burc. lib. 3. c. 148. Iuo lib. 2. tit. 6. cap. 1. panor. & par. 3. c. 106. decr. Anſel. lib. 5. cap. 26.*

CAP. II.

16. q. 3. c. 7. * *piæ*

Placuit huic ſanctæ, & magnæ ſynodo, vt res, vel priuilegia, quæ Dei eccleſiis ex longa conſuetudine pertinent, & ſiue à * diuæ recordationis Imperatoribus, ſiue ab aliis Dei cultoribus in ſcriptis donata, & ab eis per annos triginta poſſeſſa ſunt, nequaquam à poteſtate Præſulum earum, quæcumque perſona ſæcularis per poteſtatem ſubtrahat, aut per argumenta quælibet auferat: ſed ſint omnia in poteſtate, ac vſu Præſulis eccleſiæ, quæcumque intra ſpatium triginta annorum ab eccleſiis poſſeſſa fuiſſe noſcuntur. Quiſquis ergo ſæcularium contra præſentem definitionem egerit, tanquam ſacrilegus iudicetur, & donec ſe correxerit, & eccleſiæ propria priuilegia, ſeu res reſtituerit, & reſeruauerit, anathema ſit. *Synod. viij. CP. ſub Hadr. ij. c. 18. Anſelm. lib. 4. cap. 30. Iuo epiſt. 71. Vel 30. ad Decan. Beluacen.*

CAP. III.

De præſcrip. cap. vlt. Greg. ix. & in 4. coll. 30. lit. c. 3. Rom. 14.

Quoniam omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, ſynodali iudicio definimus; vt nulla valeat abſque bona fide præſcriptio tam canonica, quam ciuilis. cum ſit generaliter omni conſtitutioni, atque conſuetudini derogandum, quæ abſque mortali non poteſt obſeruari peccato. Vnde oportet, vt qui præſcribit, id nulla temporis parte rei habeat conſcientiam alienæ. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 41.*

CAP. IV.

13. q. 2. c. 1. 16. q. 3. c. 2. p. 1.

Facultates eccleſiæ, nec non & diœceſes, quæ ab aliquibus poſſidentur Epiſcopis, iure ſibi vindicent, quod tricennalis lex concluſit: quia & filiorum noſtrorum Principum, ita emanauit auctoritas, vt vltra triginta annos nulli liceat pro eo appellare, quod legum tempus excluſit. *Gelaſ. epiſt. 2. cap. 2. Burch. lib. 3. cap. 149. Iuo lib. 2. tit. 6. cap. 2. panor. & par. 3. c. 144. & 147. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 19. Cæſar. lib. 7. cap. 31.*

CAP. V.

16. q. 4. c. 2.

Volumus accedentem te ad Panormitanam ciuitatem, quæſtionem ipſam tali ratione diſcutere, dominio rei apud poſſeſſorem, ſicut hactenus poſſeſſum eſt, videlicet permanente: vt ſi monaſterium præfatum ſancti Theodori fines, de quibus cauſatio mota eſt, inconcuſſos quadraginta annis poſſediſſe repereris: nullam deinceps, etiam ſi quid ſanctæ Romanæ eccleſiæ competere potuit, patiaris ſuſtinere calumniam: ſed quietem eorum inconcuſſam omnibus modis procurare. Sin vero actores eccleſiæ, non eos poſſediſſe quadraginta annos inconcuſſo iure monſtrauerint, ſed aliquam intra tempora hæc motam fuiſſe aliquando quæſtionem eorundem finium: electis arbitris tranquille, & legaliter ſopiatur. *Gregor. lib. 1. epiſt. 9. Petro Subdiacono. Iuo par. 3. cap. 146. decr. Anſelm. lib. 5. cap. 75. in Roman.*

CAP. VI.

De præſcrip. c. 5. in 1. coll.

Hortamur, vt ad loca, de quibus contentio eſt, debeatis accedere, & conſtituta loca, quæ in lite ſunt præſentia, iure terminare faciatis, quadraginta tantum annorum ab vtraque parte præſcriptione ſeruata. *Gregor. Syracuſa. Epiſc. lib. 6. regiſt. ep. 36. Vel c. 200.*

CAP. VII.

cap. 1. de præſcrip. Greg. ix. & in 1. coll.

Placuit, vt etiam ſi quiſquam poſt leges aliquem locum ad catholicam vnitatem conuerterit; ſi eum per triennium nemine repetente retinuit, vlterius ab eo non repetatur. Si tamen per ipſum triennium fuit Epiſcopus, qui potuit repetere, & tacuit: præiudicium patietur. Si autem non fuit, non præiudicetur matrici, ſed liceat; cum locus acceperit Epiſcopum, quem non habeat, ex ipſo die intra triennium repetere. Itemque ſi fuerit Epiſcopus ad catholicam ex Donati parte co-

uerſus *, non ei præiudicet præfinitum tempus: ſed ex quo die conuerſus eſt, habeat per triennium poteſtatem repetendi loca, quæ ad ipſam pertinebant cathedram. *Carth. cap. 120. G. Afri. c. 86. L.*

CAP. VIII.

16.q.3.c. 11. Clerici quilibet quantacumque diuturnitate temporis de eccleſiæ remuneratione aliqua poſſederint, in ius proprium præſcriptione temporis non vocentur: dummodo pateat eccleſiæ rem fuiſſe, ne videantur etiam Epiſcopi adminiſtrationes prolixas, aut * precatorias, cum ordinati ſunt, facere debuiſſe, aut diu retentas facultates in ius proprietatis ſuæ poſſe tranſcribere. *Agathen. cap. 59. Epau. c. 18. Iuo par. 3. c. 166. decr.*

*precarias.

CAP. IX.

16.q.3.c. 12. Si Epiſcopus humanitatis intuitu mancipiola, vineolas, vel terrulas clericis, vel monachis præſtiterit excolendas, vel pro tempore tenendas, etiam ſi longa tranſiſſe annorum ſpatia comprobentur, nullum eccleſiā præiudicium patiatur: nec ſæcularis legis præſcriptio opponatur. *Aurel. cap. 25. vel 23. Anſel. lib. 5. c. 87. in Rom.*

CAP. X.

Quicumque clericus aliquid de iure eccleſiaſtico alienare quacumque ratione præſumpſerit, non valebit: quia ſecundum canonum ſtatuta, proprietatem eccleſiæ non violat in alios quamlibet longa poſſeſſio, &c. *Aurelian. iv. cap. 18.*

CAP. XI.

16.q.3.c. 33. prima. Omnis parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarem hoſtilitatem retinuiſſe eccleſiam ſuam comprobaret, eius priuilegio reſtituatur. Sicut enim per legem mundalem his, quos barbarica * ſeueritas captiua neceſſitate tranſuexit, poſtliminio reuertentibus redditur antiqua poſſeſſio: non aliter eſt eccleſia receptura parochiam, quam ante tenuit, cum rebus ſuis, ſiue ab aliis eccleſiis poſſeſſa ſit. Non enim erit obiicienda præſcriptio temporis, vbi neceſſitas intereſt hoſtilitatis. *Hiſpalen. ij. cap. 1. C. de captiu. & poſtlimi. lib. 1. ſi quos l. fin. p. diuerſar. hor. p. quos barbarica fer.*

* feritas al.

CAP. XII.

16.q.3.c. 6. Inter. Prolatis canonibus ſynodalia decreta perlecta ſunt, quæ monent ita oportere inhiberi cupiditatem, vt ne quis terminos alienos vſurpet. Ob hoc placuit inſpectionis viros mittendos, ita vt ſi in diœceſi poſſidentis ſitam, baſilicam veteribus ſignis lineis præuiſus monſtrauerit: eccleſia, cuius eſt ius retentionis, ſit æternum dominium. Quod ſi & limes legitimus eandem baſilicam non recludit, & tamen longi temporis probatur obiecta præſcriptio, appellatio repetentis Epiſcopi non valebit: quia illi tricennalis obiectio ſilentium imponit. Hoc enim & ſæcularium Principum edicta præcipiunt, & Præſulum Romanorum decreuit auctoritas. Si vero intra triginta annos extra alienos terminos baſilicæ iniuſta retentio repetitur: repetentis Epiſcopi iuri ſine mora reſtituetur. *Hiſpalen. ij. cap. 2. Burch. lib. 1. cap. 69. Iuo par. 3. cap. 99. decret.*

CAP. XIII.

Quicumque Epiſcopus alterius Epiſcopi diœceſim per triginta annos ſine aliqua interpellatione poſſederit, quia ſecundum ius legis, eius videtur eſſe diœceſis, admittenda non eſt contra eum actio repoſcendi. Sed hoc intra vnam * parochiam, extra vero nullo modo: ne dum diœceſis defenditur, prouinciarum termini confundantur. *Tolet. iv. cap. 33. Burchar. lib. 1. cap. 67. Iuo lib. 2. tit. 6. cap. 4. panor. & par. 3. cap. 131. & par. 5. cap. 175. decr. Anſelm. lib. 5. c. 28.* 16.q.3.c. 4.

*prouinciam.

CAP. XIV.

Sicut diœceſim alienam tricennalis poſſeſſio tollit, ita territorii conuentum non adimit. Ideoq; baſilicæ, quæ nouæ conditæ fuerint, ad eum Epiſcopum pertinebunt, cuius conuentus eſſe conſtiterit *Tolet. iv. cap 34. Burch. lib. 3. cap. 147. Iuo lib. 2. tit. 6. cap 5. panor. & par. 3. c. 212. decr. Anſel. lib. 5. c. 27.* 16.q.1.c. 3. 16.q.3.c. 2. poſſeſſio.

CAP. XV.

Dum, miſerante Domino, Principis iuſſu in vnum ad ſanctum veniſſemus Concilium, vnus Belua nomine ſanctæ Egeditanæ eccleſiæ Epiſcopus interpellauit ſanctam ſynodum, eo quod Iuſtus Salmanticenſis eccleſiæ Epiſcopus, debitam illi teneret diœceſim: hoc etiam adiiciens, vt vnde à Gallæciæ metropoli diœceſis ſuæ fuerat poſſeſſum, ille reciperet, quamuis longa poſt tempora, quæ parochiæ ſuæ fuerant debita. Sed quia antiquorum canonum ſunt inſtituta, vt ſi in vna prouincia, quiſque Epiſcopus de alterius diœceſi partem aliquam per triginta annos poſſederit, quietus teneat: iuſtum perſpeximus, vt quia nec ille triginta annos adhuc habet, quod ad huius prouinciæ Metropolim reductus eſt, & ille, quod per longa tempora non poſſedit, recepit, & triginta adhuc non ſunt in hoc illi impleti anni, ſicut ille ad debitam diœceſim rediit, ita & hic pulſat ad diœceſim ſibi debitam ordine Metropolitani cum ſuis fratribus per ſuum Saionem recipiat. Ita tamen, vt de præſentia Metropolitani inſpectores dirigantur, qui euidentia ſigna diœceſes ipſas conſpiciant, & vnuſquiſque quod illi debitum eſt accipiat & habeat, &c. Omnibus vero Epiſcopis id conſtituitur eſſe ſeruandum, vt parochiam ſuam bene cuſtodiant, nec à quolibet fratre ea vſurpari permittant. Quibus ſi tricennalis numerus per voluntatem, aut negligentiam occurrerit, nullo modo reddenda erit. *Emerit. cap. 8.*

CAP. XVI.

Renouamus canonem, qui dicit, ruſticas, & quæ ſunt in regione parochias inconcuſſas, & illabefactatas manere apud Epiſcopos, qui

cas

eas poſſident, & maxime ſi triginta annorum ſpatio eas ſine vi poſſidentes adminiſtrauerint. Si autem intra triginta annos fuit; vel fuerit aliqua de his controuerſia, licere his, qui ſe iniuria affectos dicunt, de eo actionem mouere apud ſynodum prouinciæ. *Trull. c. 25. Vide Chalced. cap. 17.*

CAP. XXVII.

Ab antiquo tempore à ſanctis patribus, & à noſtris ſenioribus conſtitutum eſt, vt ſicut habet Epiſcopus in ſua ordinatione omnem generaliter parochiam cum omnibus ruſticanis parochiis, quas per tricennium inconcuſſe poſſidet: ita & vnuſquiſque presbyter habeat parochiam ſuam, &c. *Trosleia. cap. 6. in princ.*

De precariis. Tit. XXXIX.

CAP. I.

16. q. 3. c. 11. Clerici quilibet, quantacumque diuturnitate temporis eccleſiæ remuneratione aliquâ poſſederint, in ius proprium, præſcriptione temporis, non vocentur, dummodo pateat eccleſiæ rem fuiſſe, ne videantur etiam Epiſcopi adminiſtrationes prolixas, aut * precatorias, cum ordinati ſunt, facere debuiſſe, aut diu retentas facultates, in ius proprietatis ſuæ poſſe tranſcribere. *Agath. cap. 59. Epaũ. c. 18. Iuo par. 3. c. 166. decr.*

* precarias.

CAP. II.

16. q. 3. c. 12. Si Epiſcopus humanitatis intuitu mancipiola, vineolas, vel terrulas clericis, vel monachis præſtiterit excolendas, vel pro tempore tenendas, etiam ſi longa tranſiſſe annorum ſpatia comprobentur, nullum eccleſia præiudicium patiatur, nec ſæcularis legis præſcriptio opponatur. *Aurel. cap. 15. Vel 23. Anſel. lib. 5. cap. 87. in Rom.*

CAP. III.

12. q. 2. c. 73. Sæpe fit, vt proprietati originis obſiſtat longinquitas temporis, &c. Decernimus, vt ſi quis clericorum ſtipendium de rebus eccleſiæ cuiuſquam Epiſcopi percipit largitate, ſub precariæ nomine debeat profeſſionem ſcribere, nec per retentionem diuturnam præiudicium afferat eccleſiæ, & quæcumque in vſu perceperit, debeat vtiliter laborare, vt nec res diuini iuris videantur aliqua occaſione negligi, & ſubſidium ab eccleſia, cui deſeruiunt, percipere poſſint clerici. Quod ſi quis eorum contempſerit facere; ipſe ſe ſtipendio ſuo videbitur priuare. *Tolet. vi. cap. 5. Iuo par. 6. cap. 372. decret.*

CAP. IV.

De illis hominibus, qui exheredatii eſſe dicuntur, ſi aliquis eſſet, qui vellet dicere ſe à quolibet noſtrũ illis priuari rebus, quas pater eius, aut mater, aut frater, aut aliquis propinquorum ad eccleſias Dei dediſſet, & in eius nomine iterum precaria à Rectoribus eccleſiarum acciperetur, &c. Pœne nullus eſt, qui res ſuas ad eccleſias donet, niſi de rebus eccleſiaſticis, aut tantum, quantum donauit, aut duplum, aut triplum vſufructuario accipiat: & quibus ille tunc, vel quantis ſi'iis, aut propinquis à rectoribus impetrauerit, poſt diſceſſum eius eadem conditione, qua ille tenebat, poſteri eius ſibi vindicent, &c. Nobis viſum eſt, prædictis heredibus hanc dare optionem, vt ſi voluiſſent traditiones parentum ſuorum conſequi, de qua illi iam erant per legem excluſi, rectoribus eccleſiarum ſe commendarent, & hereditatem illam in beneficium, vnde ſe adiuuare, ac ſuſtentare poſſent, acciperent. *Turon. ſub Carolo cap. 51.*

CAP. V.

Quicumque per cupiditatem, & malum ingenium aliorum res ſibi acquiſierint, & pro ipſis rebus eccleſiæ illis in precaria reddiderint, & poſt modum datoribus diſplicuerit, pars eccleſiæ, quod ſuum eſt, habeat, & illi, quæ ſua ſunt, abſque vllius contradictione, recipiant. Qui hoc perpetrauerint, ſecundum modum culpæ pœnitentiam agant, & deinceps res aliorum cupide, & procaciter recipere non præſumant, niſi tantum quantum pro ſola eleemoſyna eas Deo dare voluerint; vel etiam ipſas, quas donant in nomine ſuo, & filiorum ſuorum in precariam recipere voluerint. *Remen. cap. 36.*

CAP. VI.

Si quilibet hominum res eccleſiæ per mendacia, vel alias mala ingenia, in precariam ſibi acquirere, & habere voluerit, & poſt factas precarias eadem mendacia ad aures eiuſdem rectoris eccleſiæ delata fuerunt ipſa eccleſia res ſuas, quæ ei mendaciter abſtractæ fuerint, plenius abſque vllius contradictione omnino recipiat. Ille vero, qui res ſuas per eadem mendacia propter cupiditatem ipſius precariæ eidem eccleſiæ tradidit, ſimili modo in ſuam recipiat dominationem. *Remen. 37. Magun. ſub Arnul. cap. 20.*

CAP. VII.

Precariæ, & commutationes tempore viduatarum eccleſiarum factæ ab his, qui loca Epiſcoporum occupauerant, reſcindantur, & cum auctoritate eccleſiaſtica, vel ciuili, ſi * fiendæ ſunt, fiant. *Beluacen. apud Melden. c. dz. al. 21. Burch. lib. 3. cap. 166. Iuo par. 3. cap. 227. decret.* 12. q. 2. c. 44.

* facienda

CAP. VIII.

Precariæ à nemine de rebus eccleſiaſticis fieri præſumantur, niſi quantum de qualitate conuenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus eccleſiæ, in ſuo tantum qui dederit nomine, ſi res proprias, & eccleſiaſticas vſufructuario tenere voluerit. Si autem res proprias ad præſens dimiſerit, ex rebus eccleſiaſticis triplum fructuario vſu in ſuo tantum quis nomine ſumat. Quia ſic eas quemque tractare oportet, vt alienarum diſpenſatorem, non propriarum largitorem. Et à nulla poteſtate quis cogatur facere precariam de rebus propriæ Deo, & ſanctis illius dicatis, cum ratio, & vſus obtineat, neminem, cui non 10. q. 2. c. 4.

vult contra vtilitatem, & rationem, præſtitum de proprio facere beneficium: Præcepta autem regalia ſuper precariis eccleſiaſticis fieri, nec ratio ſinit, nec auctoritas quolibet modo permittit. Quoniam præcepta in iure eccleſiaſtico firmare, indignum iudicet, neceſſe eſt maieſtas regia, niſi ab eccleſiaſtico rectore petantur, &c. Precatiæ ſecundum antiquam conſuetudinem, & auctoritatem de quinquennio in quinquennium renouentur. *Syn. Belnacen. apud Melden. cap. 22. Burch. lib. 3. cap. 167. & 168. & 169. Iuo par. 3. cap. 228. 229. 230. decret.*

10 q. 2. c. 5 c. 1. de precar. Greg. ix. & in 1. collect.

De locato, & conducto. Tit. XL.

CAP. I.

VEnit nunc ad aures noſtras quod quidam Epiſcoporum à quibuſdam rogati, poſſeſſiones quæ ad alias eccleſias pertinent, irrationabiliter conferant, & per hoc quantum poſſunt ad propriam * vtilitatem, aliorum poteſtatem Epiſcoporum vſurpent, &c. Huius rei gratia placuit magnæ huic, & vniuerſali ſynodo, quod nullus fratrum, & coepiſcoporum noſtrorum, vel quiſquam talem ſibi facere nequiſſimam locationem roget, vel ab alio aliquo ipſe rogatus quamlibet alienarum, & extranearum conferat eccleſiarum poſſeſſionem, &c. Quiſquis ergo poſt hanc definitionem noſtram viſus fuerit faciens aliquid horum, quæ nunc interdicta ſunt, ſeparatur aliquo indicto tempore, diſciſſo videlicet, & dirupto modis omnibus locatorio pacto, quod ſiue ſcripto, ſiue ſine ſcripto præter canonem factum eſt, &c. *Syn. viii. CP. ſub Hadr. ij. c. 23.*

*volun-tatem.

CAP. II.

Nullus Abbas, Archipresbyter, Præpoſitus eccleſiæ audeat poſſeſsiones eccleſiæ ſuæ vendere, commutare, locare, vel in feudum dare ſine communi fratrum conſenſu, vel Epiſcopi propriæ ciuitatis: alioquin ordinis ſui periculum patiatur. *Paſchal. ij. in ſynod. apud Guardaſtallum. cap. 4.*

De iure emphyteutico. Tit. XLI.

CAP. I.

12. q. 2. c. 13. Apoſtolicos.

HÆc ſancta, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcoporum vendere, &c. nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, nec alias ruſticas poſſeſsiones venumdare, ac per hoc eccleſiaſticos redditus lædere, &c. *Synod. viij. CP. ſub Hadriano ii. cap. 15. Anſel. lib. 6. cap. 169. Cæſar. lib. 7. cap. 74.*

*ſolaria f.

CAP. II.

Et hoc ſancta nunc ſynodus didicit, quod in quibuſdam locis, quidam propria vſi auctoritate, ac ſine voluntate illorum, quibus huiuſmodi diſpoſitiones commiſſæ ſunt, audacter, & tyrannice pellunt eos, qui per emphyteuſim perceperunt aliquid ex his locis, quæ poſſederunt, occaſione quaſi ruptæ fidei circa penſionis pactum. Non autem licet omnimodis hæc fieri, niſi prius excipiat proteſtationem per quoſdam idoneos, & fideles homines is, qui emphyteuſim contraxit; quod niſi dederit vſque ad tres annos deſtinatum tributum, propellatur à locis à ſe detentis. Oportet enim poſt trium annorum cenſus retentionē accedere ad Præpoſitos vrbis, vel regionis illius, & arguere in conſpectu eorum eum, qui emphyteuſim conſecutus eſt, & exhibere contemptum eius, & tunc ſententia, & iudicio * Prætorum recipiat eccleſia propriam poſſeſsionem. Sed nequaquam quiſquam apud ſe, vel per ſe faciat prædictorum oblationem locorum. Suſpectum quidem tale quid, & multi turpis lucri, & auaritiæ conſiſtit indicium. Si quis ergo Epiſcopus, aut Metropolitanus præter hanc definitionem noſtram abſtulerit aliquem locum à quoquam, putans quod eccleſiam propriam defendat, ſequeſtretur à proprio Patriarcha per aliquod tempus, dans primo, quod per poteſtatem ſuam abſtulit, vel ſurripuit. Si vero contentioſus quis perſtiterit non obediens his, quæ ſancta ac vniuerſali ſynodo viſa ſunt deponatur omnimodis. *Syn. viii. gen. CP. ſub Hadr. ij. cap. 20. vid. eiuſd. ſynodi viii. general. cap. 15. inf. tit. de empt. & vendit. cap. 1.*

*prædictorum f.

CAP. III.

Multi huc veniunt, qui terras aliquas, vel inſulas in iure eccleſiæ noſtræ, in emphyteuſim ſibi poſtulant dari, & aliquibus quidem negamus, aliquibus vero iam conceſsimus. Sed tua experientia ſanctæ eccleſiæ vtilitatem conſpiciat, memor, quod ante ſacratiſſimum B. Petri Apoſtoli corpus poteſtatē patrimonii eius acceperit, &c. *Greg. Pet. ſubdiac. lib. 1. regiſt. epiſt. 70.*

De emptione, & venditione. Tit. XLII.

CAP. I.

APoſtolicos, & paternos canones renouans ſancta hæc, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare * cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata, quæ accipiuntur in redemptionem captiuorum: ſed nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, nec alias ruſticas poſſeſsiones venumdare, ac per hoc eccleſiaſticos redditus lædere, quos ad propriam vtilitatem, &c. * ob eſcam pauperum, & peregrinorum ſuſtentationem eſſe decernimus. Omnes vero eccleſiarum rerum poteſtatem habentes, & has meliorare, ac dilatare, pro vt oportuerit eccleſiaſtica loca, per * quæ redditus fiant, & inſuper propriarum rerum diſpoſitionem diſtribuere, ac emittere, ſeu

12. q. 2. c. 13. — *κειμήλια* — *ſolaria f. — * ad f. — * quæ feral.

ſeu conferre quibuſcumque voluerit, & iudicauerit iuxta propriam poteſtatem, & dominatum. Quiſquis autem apparuerit poſt hanc definitionem noſtram contrarium quid huic ſanctæ, & vniuerſali ſynodo agere, deponatur vt præuaricator diuinarum legum, & præceptorum: caſſata videlicet omnino, quæ facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab Epiſcopo venditione, vel emphyteutica traditione, aut alia quauis alienatione cimeliorum ſcilicet, & * ſalariorum locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiæ iterum, quæ eccleſiæ ſunt, vel non reddiderit, ad incidendam chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, vſque dum fecerit, quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. Si autem Epiſcopus conuictus fuerit conſtruxiſſe monaſterium de reditibus eccleſiaſticis, tradat eidem eccleſiæ ipſum monaſterium. Si vero de propriis rebus, aut de aliis quibuſdam conuentionibus, habeat id ſecundum propriam poteſtatem, & voluntatem omni vita ſua. & poſt finem vitæ ſuæ dimittat, & conferat hoc quibuſcumque voluerit, non tam n ſæculare diuerſorium fiat. *Syno. vij. CP. ſub Hadria. ii. c. 15. Anſel. lib. 6. c. 169. Cæſar. lib. 7. c. 74.*

*ſolariorum f.
* ſolariis f.

CAP. II.

De rebus eccleſ. non alienan. c. vlt. Gregor. ix. in 4. coll. eo. tit. c. vni.

Venditiones feudorum, ſeu aliorum bonorum eccleſiæ, ſine legitimo eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu præſumi occaſione conſtitutionis laicæ poteſtatis, cum non conſtitutio, ſed deſtitutio, vel deſtructio dici poſſit, nec non vſurpatio iuriſdictionis, ſacri approbatione concilii decreuimus non tenere: præſumptoribus per cenſuras eccleſiaſticas compeſcendis. *Innocent. iij. in conc. gener. Later. cap. 44.*

CAP. III.

Polychronius fame exiſtente vendidit prædia eccleſiæ, quæ relicta ei damnato fuerant, vel aleret clerum, & pauperes. & abſolutus eſt à Xyſto iii. *in ſynod. Roman. cap. 9. 10. 11. & 12*

CAP. IV.

Nullus eccleſiam, vel res eccleſiæ vendat, vel emat. *Gregor. vii. in concil. Roman. anno incert. c. 9.*

CAP. V.

Nullus Abbas, nullus Archipresbyter, nullus Præpoſitus eccleſiæ, audeat poſſeſſiones eccleſiæ ſuæ vendere, commutare, locare, vel in feudum dare, ſine communi fratrum conſenſu, vel Epiſcopi propriæ ciuitatis: alioqui ordinis ſui periculum patiatur. *Paſchal. ii. in ſynod apud Guardaſtal. c. 4.*

CAP. VI.

17. q. 4. c. 11.

Si forte quiſpiam presbyter, ſiue diaconus ſacrarii ſyndonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudæ Iſcariotis ſimilis æſtimabitur. qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit ſe ſupradicti Iudæ ſuſcepturum pœnam. *Clem epiſt. 2. poſt prin. Iuo par. 2 c. 65. & par. 6. c. 88. decr.*

CAP. VII.

De pœn. diſt. 5. c. 2 qualitas.

Difficile eſt inter ementis, vendentiſq; commercium non interuenire peccatum. *Leo ep. 90. ad Ruſtic. Narbon. cap. 9. Raban cap. 39. pœnit. Burch. lib. 2. cap. 128. & lib. 19. cap. 95. Iuo par. 6. cap. 202. & par. 13. cap. 25. & par. 15. cap. 107. decr. Anſel. lib. 11. cap. 131. Cæſar. lib. 8. c. 80.*

CAP. VIII.

12. q. 2. c. 42. ſi quis

Epiſcopus rem eccleſiæ venditam à presbyteris; cum Epiſcopus erat, poteſt repetere, niſi malit rei pretium. *Ancyr. cap. 15. vid. Mart. Brac. c. 17. Anſel. lib. 6. cap. 162. Cæſar. lib. 7. cap. 71.*

CAP. IX.

17. q. 4. c. 19. nullus.

Rem eccleſiæ nemo vendat. Sed ſi redditus non habet, & cogat neceſſitas, Primas prouinciæ certior fiat, qui cum Epiſcoporum numero conſulat, quid fieri oporteat. Si vero adeo vrgeat neceſſitas, vt non poſſit conſulere antea, vicinos in teſtimonium vocet Epiſcopos, & curam ſuſcipiat oſtendi in ſynodo eccleſiæ neceſſitates. Quod niſi fecerit, Deo, & ſynodo obnoxius erit, & à ſuo honore alienus. *Carthag. cap. 26. G. Carthag. v cap. 4. L. Mar. Brac. cap. 14. Iuo par. 3. cap. 153. decr. Anſel. lib. 5. cap. 45.*

CAP. X.

12. q. 2. c. 52. placuit.

Presbyteri ſine voluntate ſuorum Epiſcoporum rem eccleſiæ non vendant, in quia conſecrati ſunt. Epiſcopis quoque non licet prædia eccleſiæ ſine voluntate Synodi; vel ſuorum presbyterorum vendere ſine neceſſitate. Neque Epiſcopo licet vti re matricis eccleſiaſticæ. *Carthag. cap. 33. G. Magunt. ſub. Raban. cap. 8. Capitul. lib. 5. cap. 29. & lib. 7. cap. 27. Burch. lib. 3. cap. 178. Iuo par. 3. cap. 239. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 148. Cæſar. lib. 7. cap. 70.*

Ead. q. c. 50 non habenti.

CAP. XI.

12. q. 2. c. 51. ſine in med. de his, quæ fiunt à prel. c 1. Greg. ix. & in 1. coll.

Irrita erit donatio Epiſcoporum vel venditio, vel commutatio rei eccleſiaſticæ abſque conniuentia, & ſubſcriptione clericorum. *Carth iv. cap. 32. Burch. lib. 3. cap. 170. Iuo lib. 2. tit. 10. cap. 2. panor. & par. 3. c. 231, decr. Anſelm. lib. 7. cap. 192. in addit.*

CAP. XII.

10. q. 2. c. 1.

Caſellas, vel mancipiola eccleſiæ, Epiſcopi, ſicut priſca canonum præcepit auctoritas vel vaſa miniſterii, quaſi non commendata fideli Præpoſito, in integro eccleſiæ iure poſſideant: id eſt, vt neque vendere, neque per quoſcumque contractus res, vnde pauperes viuunt, alienare præſumant. [Quod ſi neceſsitas certa compulerit, vt pro eccleſiæ augmento, aut neceſsitate, aut vtilitate, vel vſufructu, vel indirecta venditione aliquid diſtrahatur: apud duos, vel tres comprouinciales, vel vicinos Epiſcopos cauſſa, qua neceſse ſit vendi, primitus comprobetur: vt habita diſcuſsione ſacerdotali, eorum ſubſcriptione,

10 q. 2. hoc ius modi. c. 4. in fin.

quæ facta fuerit venditio, roboretur, aliter facta venditio, vel tranſactio non valebit.
12.q.2.c. 37. Sane ſi quos de ſeruis eccleſiæ bene meritos ſibi Epiſcopus libertate donauerit, collatam à ſucceſſoribus libertatem placuit cuſtodiri, cum hoc, quod eis manumiſſor in libertate contulerit, quod tamen iubemus. xx. ſolidorum numerum, & modum in terrula, & vineola, vel hoſpitiolo tenere. Quod amplius datum fuerit, poſt manumiſſoris mortem ec-
12.q.2.c.40. in fin. cleſiæ reuocetur. Minuſculas res, aut eccleſiæ minus vtiles peregrinis, vel clericis, ſaluo iure eccleſiæ, in vſum præſtari permittimus. *Agathen. c. 7. Iuo par. 16 c. 50. decr. Anſel. lib. 5. c. 86. in Roma.*

CAP. XIII.

12.q.2.c. 32. Statuimus, quod omnes canones iubent, vt ciuitatenſes, ſiue diœceſani presbyteri, vel clerici, ſaluo iure eccleſiæ, rem eccleſiæ, (*quam*) ſicut permiſerunt Epiſcopi, teneant, vendere, aut donare non præſumant. Facta venditio non valebit, & de facultatibus, ſi quas habent proprias, indemnem eccleſiam reddant, & communione priuentur. *Agathen. c. 22.*

CAP. XIV.

12.q.2.c. 53. Terrulas, aut vineolas exiguas, & eccleſiæ minus vtiles, aut longe poſitas, paruas, Epiſcopus ſine conſilio fratrum, ſi neceſſitas fuerit, diſtrahendi habeat poteſtatem. *Agathen. cap. 45. Iuo par. 3. cap. 160. decr. Caſar. lib. 7. cap. 78.*

CAP. XV.

12.q.2.c. 36. Quidquid parochiarum presbyter de eccleſiaſtici iuris poſſeſſione diſtraxerit, inane habeatur, & vacuum vendicatione comparantis, & actione vendentis. *Agathen. c. 53. Epau. c. 7. Iuo par. 3. c. 162. decr. Anſel. lib. 5. cap. 187. in addit.*

CAP. XVI.

Presbyter, dum diœceſim tenet, de his quæ
12.q.2. c. vlt. de pecul. cler. c. 2. Greg. lib. & in 2 collect. emerit, ad eccleſiæ nomen ſcripturam faciat, aut ab eius, quem tenet, eccleſiæ ordinatione diſcedat. *Agath. c. 54. Epau. c. 8. Burch. lib. 3. cap. 119. Iuo lib. 2. tit. 4. c. 24. panor. & par. 3. c. 95. decr.*

CAP. XVII.

12.q.2.c. 36. Quidquid parochiarum presbyter de eccleſiaſtici iuris poſſeſſione diſtraxerit, inane habeatur, & vacuum: & * in venditorem, vel heredes ſuos comparantis actione, *Epaun. cap. 7. Agath. c. 53. Iuo par. 3 c. 162. decr.*

* al. in venditorem cõparantis actione vertenda.

CAP. XVIII.

Archipresbyter, cum diœceſim tenet, de his quæ emerit, aut eccleſiæ nomine ſcripturam faciat, aut ab eius, quam tenet, eccleſiæ ordinatione diſcedat. Similis quoque de venditionibus, quas Abbates facere præſumunt, forma ſeruetur: vt quiquid ſine Epiſcoporum notitia venditum fuerit, ad poteſtatem Epiſcopi reuocetur. *Epaun. cap. 8. Agathen. cap. 54.*

CAP. XIX.

Nullus Epiſcopus de rebus eccleſiæ ſuæ ſine conſcientia Metropolitani ſui vendendi aliquid habeat poteſtatem, vtili tamen omnibus commutatione permiſſa. *Epau. c. 12.*

CAP. XX.

Sacerdotes, vel quicumque illi ſunt, quibus eccleſiaſticarum rerum cura commiſſa eſt, quæcumque adminiſtrationis ſuæ tempore emerint, ſi de rebus propriis, vel vile, vel carum habuerint, ad eccleſiæ nomen, cui præſunt chartarum inſtrumenta conficere procurent. Non enim conuenit, vt eccleſia * quem ſuſcepit externum, efficiat in alieno diuitem, & in ſuo retineat fraudatorem. Qui ſuarum rerum noſcuntur habere compendium, ex omni re, quam poſt ordinationis ſuæ diem, viſi ſunt acquiſiſſe, ſiue nulla, ſiue aliqua ſint inſtrumenta confecta, compenſata tam iuris ſui, quam eccleſiaſticarum rerum * habitudine, ſi ſe vtriuſque rei quantitas exæquauerit, inter eccleſiam, & decedentis heredes æquo iure conquiſitio pertinebit. Si autem quælibet pars maiori cumulo ſui iuris excreuerit, maiorem portionem etiam in diuiſione percipiet, &c. *Tolet. ix. c. 4. Iuo par. 3. c. 169. decr.*

* qua al.

* compenſatione al.

CAP. XXI.

Perſona, quæ ſciendo diuina vaſa, vel miniſteria, aut in vſus ſuos tranſtulerit, aut comedere in his, vel poculum ſibi ſumendum elegerit: gradus ſui, vel officii periculum ſuſtinebit: ita tamen, vt ſi de ſæcularibus fuerit, perpetua excommunicatione damnetur, ſi vero religioſus, ab officio deponatur. Sub hac damnationis ſententia, & illi obnoxii tenebuntur, qui eccleſiaſtica ornamenta, vela, vel alia quælibet indumenta, atque etiam vtenſilia ſciendo in ſuos vſus tranſtulerint, vel aliis donanda, vel vendenda crediderint. *Brac. iij. cap. 2.*

CAP. XXII.

Oportet, vt ſi quando ſacerdotes fruges, vel quoſdam reditus terræ congregant, & protelant: non ideo hoc faciant, vt carius vendant, & theſauros congregent, ſed vt pauperibus tempore neceſſitatis ſubueniant. *Cabilon. ſub Carolo Magno.*

CAP. XXIII.

Licet antiquorum patrum ſententia, de talibus perſonis, quæ vaſa ſacra diſperdunt voluntate ſacrilega, fuerit iam in præteritis promulgata: tamen in commune ſtatuit congregatio noſtra: vt non tantum de ſacris miniſteriis, ſed etiam de vniuerſis eccleſiæ ornamentis nihil vnuſquiſque ſacerdotum pro ſuis vſibus, vel voluptatibus confringere, vendere, aut naufragare pertentet. Si quis ſacerdotum hoc decretum violauerit, deponatur, &c. Atque inſuper ſi eiuſdem temeratoris extiterit propriæ rei * habitatio, quidquid de eiſdem ſacris miniſteriis, vel ornamentis eccleſiæ, viſus eſt naufragaſſe, aut ipſe, aut pars eius, compellatur parti eiuſdem eccleſiæ ex integro reformare. *Tolet. xvij. c. 5. vel 4.*

* ambitio al.

CAP. XXIV.

Presbyteri non vendant rem eccleſiæ, vbi ſunt conſtituti, neſcientibus Epiſcopis ſuis, non habentibus neceſſitatem. Nec Epiſcopo liceat matricis eccleſiæ rem tituli ſui nominis vſurpare. *Magunt. ſub Rabano c. 8. Vide Carthag. cap. 33. Capitul. lib. 5. cap. 29. lib. 7. cap. 27.*

CAP. XXV.

10. q. 2. c. vlt. Si quis Epiſcopus nulla eccleſiaſticæ rationis neceſſitate compulſus, [* in ſuo clero, *inſcio aut vbi ſorte non eſt presbyter, de rebus eccleſiaſticis aliquid præſumpſerit vendere: res ipſas eccleſiæ propriæ reſtaurare cogatur, & in iudicio Epiſcoporum deiiciatur auditus, & tamquam furti, aut latrocinii reus, ſuo priuetur honore. *Mar. Brach. cap. 14. Vide Cartha. cap 26. G. Burch. lib. 1. cap. 215. & lib. 3. cap. 181. Iuo par. 3. cap. 172. & 242. & par. 5. cap. 329. decr. Cæſar. lib. 7. cap. 73. Tarrac. lib. 6. c 135.*

CAP. XXVI.

Diſt. 50. c. 32. Si quis presbyter, aut diaconus inuentus fuerit aliquid de miniſteriis eccleſiæ venumdediſſe, quia ſacrilegium commiſit, placuit eum in ordinatione eccleſiaſtica non haberi. In iudicio tamen Epiſcopi dimittendum eſſe, ſiue dignus ſit, ſiue indignus, in ſuo recipi debeat gradu, quia multotiens hoc ipſum, quod de ſacroſancto altario contaminatum eſt, in Epiſcopi poteſtate dimiſſum eſt. *Mar. Brac. cap. 17. Vide Ancyr. c. 15. Burch. lib. 3. cap. 179. Iuo par. 3. cap. 173. & 240. decr. Cæſar. lib. 7. cap. 79.*

De rerum permutatione.

Tit. XLIII.

CAP. I.

QVando quiſquam Prælatorum, aut muneris, aut amoris, aut amicitiæ, aut certe timoris, vel cuiuſlibet alterius rei gratia res eccleſiæ in commutationem dat, commoda ſcilicet, & vtilia dans, & incommoda, & inutilia eccleſiæ ſuæ accipiens, venditorem temerarium eccleſiaſticarum rerum ſe eſſe nouerit, reumque Deo & concilio contremiſcat. Quod quia in commutandis rebus id perſæpe eueniſſe dubium non eſt, cauendum ſummopere ab hinc Prælatis eſt, ne in commutandis eccleſiaſticis rebus incauti exiſtant. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. c. 17.*

CAP. II.

De rerum permut. c. 2. Gregor. ix. & in 1. collect. Commutationes rerum eccleſiaſticarum valde caueantur, & ſubtiliſſime, ſi aliquo modo fieri debent, inſpiciantur. Quæ autem inconſultæ ſunt factæ, iuxta decretum canonicum Papæ Hilarii, qui illicite deceſſor Epiſcopus admiſerit, vel ab aliis illicite commiſſa ſunt ab eo, qui ſucceſſor eſt, emendentur. *Syno. Beluac. apud conc. Melden. c. 23. Burch. lib. 3. c. 171. Iuo lib. 2. tit. 10. c. 3. panor. & par. 3. c. 232. decr.*

CAP. III.

De commutationibus rerum eccleſiaſticarum diligentiſſima adhibeatur cura, vt vel iuxta interdictum, & obteſtationem ſacrorum canonum nullatenus fiant, vel certe fraudulentia, & nequitia quorumdam in hac re ita coërceatur, & amputetur: vt eccleſia Dei ſuis prædiis, & facultatibus tam impudenter, & dolenter minime ſpolietur. Quia cum ipſæ res eccleſiarum à piis, & fidelibus Deo oblatæ iuxta antiquorum Patrum ſententiam nihil ſint aliud, niſi vota fidelium, patrimonium pauperum, redemptio peccatorum, ſi eas fideliter, & integre eccleſiaſticis vſibus non defendimus, & in eos, qui obtulerunt: & in Deum cui oblatæ ſunt, grauiſsimo nos reatu implacamus. *Valent. ſub Lothar. c. 21.*

Communia de rebus eccleſiæ.

Tit. XLIV.

CAP. I.

DE procuratione debita in viſitatione, & numero ſubiectionum Archiepiſcopi, Cardinalis, Epiſcopi, Archidiaconi, & Decani, & de caritatiuo ſubſidio. *Alex. iij. in conc. Lateranen. c 4.* De cenſ. c. 6. Greg. ix. & in 1. collect.

CAP. II.

Omnes omnino clerici tam ſubditi, quam Prælati viceſimam partem eccleſiaſticorum prouentuum vſque ad triennium conferant in ſubſidium terræ ſanctæ, &c. quibuſdam dumtaxat religioſis exceptis ab hac prætaxatione merito eximendis: illis ſimiliter, qui aſſumpto, vel aſſumendo crucis ſignaculo ſunt perſonaliter profecturi. Nos autem, & fratres noſtri S. R. E. Cardinales plenarie decimam perſoluemus. Sciantque ſe omnes ad hoc fideliter obſeruandum, per excommunicationis ſententiam obligatos. &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. vlt.*

CAP. III.

De eccleſiaſticis priuilegiis, quod veſtra fraternitas ſcribit, hoc poſtpoſita dubitatione teneat: qui ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque eccleſiis ſua iura ſeruamus: nec cuilibet fauente gratia, vltra quam meretur, impertior: nec vlli hoc, quod ſui iuris eſt, ambitu ſtimulante derogo: ſed fratres meos per omnia honorare cupio. Sicque ſtudeo honore ſingulos ſubuehi; dummodo non ſit, quod alteri iure ab altero poſsit opponi. *Gregor. lib. 2. indict. 10. epiſt. 39. Dominico Carthaginenſi Epiſcopo. Anſel. lib. 4. cap. 9. Cæſar. lib. 7. cap. 15.* 25. q. 2. c. 8.

CAP. IV.

Nullus Epiſcopus grauamen, ſeu ſeruile ſeruitium ex vſu contra eccleſiaſticam normam Abbatibus, ſeu clericis ſuis imponat, vel interdictum ſacerdotale officium pretio interueniente reſtituat. Quod ſi fecerit, officii ſui 1. q. 1. c. 124.

periculum ſubeat. *Gregor. vii. in conc. Rom. ann. 1078. an. 6. ſui Pontificatus, cap. 10. Tarraconen. lib. 5. cap. 54.*

CAP. V.

Poſſeſſiones eccleſiarum, & Epiſcoporum triennales, Abbates, vel monachos habere omnimodis prohibemus *Calliſt. ii. in conc. Rom. cap. 18.*

CAP. VI.

Duo in vna ciuitate vno tempore, nec ordinentur, nec habeantur Epiſcopi: ne res eccleſiæ ſæua diuiſione debeant partiri. *Cabilo cap. 4.*

CAP. VII.

Statuimus, ne Epiſcopi quando pro confirmando populum parochias circumeūt, Archiepresbyteros ſuos grauent. & huiuſmodi impenſa contenti ſint. Panes centum, &c mel, oleum, cera, quod ſufficit. *Ticin. ſub Ludou. ii. cap. 15.*

DE TESTAMENTIS.

Epiſcopi, presbyteri, & alii clerici res eccleſiæ relinquant eccleſiæ, ſuum autem patrimonium relinquant, cui velint. Tit. XLV.

CAP. I.

EPiſcopus res proprias diſtribuere poteſt, ac emittere, ſeu conferre quibuſcumque voluerit, & iudicauerit iuxta propriam poteſtatem ac dominatum. *Syno. viij. CP. ſub Hadria. ii. c. 15.*

CAP. II.

De teſt. c. 7. Gregor. ix. cap. 4. eod. tit. in 3. col. Cum in officiis caritatis illis primo teneamur obnoxii, à quibus nos beneficium cognoſcimus accepiſſe: Eccleſiaſtici quidem clerici, cum ab eccleſiis ſua multa bona perceperint, bona per eccleſias acquiſita in alios vſus præſumunt transferre. Hoc igitur quia & antiquis canonibus conſtent inhibitum, nos etiam nihilominus inhibemus. Indemnitati atque eccleſiarum prouidere volentes, ſiue inteſtati deceſſerint, ſiue aliis conferre voluerint, penes eccleſiam bona præcipimus remanere. *Alex. iij. in conc. gen. Later. cap. 3.*

CAP. III.

12. q. 1. c. 21. & c. 20. Sint manifeſtæ res Epiſcopi, ſi quas habet, & res Domini, vt poſſit de ſuis moriens, quibus voluerit, & vt voluerit relinquere, neque intercidant propter res eccleſiæ. Vt ſi vxorem habeat, vel filios, vel propinquos, vel ſeruos. Æquum enim eſt, neque eccleſiam, neque propinquos Epiſcopi damnum pati. *Apoſt. cap. 40. Mart. Brac. cap. 15. Anſel. lib. 6. cap. 161.*

CAP. IV.

De ſucceſſionib. ab inteſtato. c. 1. in 2. collect. Euplus præſentium portitor Euſanium Agrigentinæ ciuitatis Epiſcopum ſuum fuiſſe genitorem, matriſque ſuæ res apud eum plurimas indicat manſiſſe. Quem quoniam inteſtatum aſſerit eſſe defunctum, ideo, & res maternas ſibi petit debere reſtitui, & antedicti Epiſcopi patris ſui ſe permitti ſubſtantiam adipiſci. Qua de re fraternitati tuæ huius præcepti ſerie deputamus, quatenus diligenter curet addiſcere, & ſi quid apud prædictam eccleſiam de rebus matris ipſius inueniri potuerit, ſi quidem nihil eſt, quod antedicto Euplo rationabiliter poſſit obſiſtere, ei ſecundum ſuam faciat portionem reſtitui. Proinde & de rebus paternis, quas ante Epiſcopatum dinoſcitur habuiſſe, ſi eas ius eccleſiæ ſuæ quolibet modo non tranſtulit, ei quantum portione eius legaliter ſcit competere, vt ſatisfieri poſſit, immineat, &c. *Greg. Maximiano Syracus. Epiſcop. lib. 3. regiſt. cap. 36.*

CAP. V.

Obitum Theodori Epiſcopi dilectionem tuam iam credimus cognouiſſe, ſed quia ipſe teſtamentum dicitur condidiſſe, ſubtiliter te, ne quid de rebus eccleſiæ conſumpſiſſet, oportet inquirere. Et ſi quidem eum exinde aliquid incongrue minuiſſe didiceris: ita age, vt res ipſæ ab eo, cuius intereſt, modis omnibus reparentur. *Greg. lib. 4. ep. 22. Cypriano Diacono.* *12. q. 5. c. 2.*

CAP. VI.

Presbyteri, ac diaconi, atque clerus fraternitatis veſtræ oblata nobis petitione, conqueſti ſunt, Ioannem quondam deceſſorem tuum condito teſtamento diuerſa in eccleſiæ ſuæ grauamine conſcripſiſſe: & petiuerunt vt hæc in damnum eccleſiæ ſuæ, prohibente quippe lege, nulla deberent occaſione perſolui, &c. Ea, quæ de eccleſia ſua, vel de acquiſitis in Epiſcopatu rebus, contra legum fieri ſtatuta depoſuit; fraternitas veſtra, nec auctoritatem præbeat, nec aliqua in iis ratione conſentiat. Si quid autem de propriis rebus, quas ante Epiſcopatum habuit, quod quidem prius eccleſiæ ſuæ non contulit, fieri voluit, vel decreuit, firmum per omnia robur obtinere neceſſe eſt: nec quiſquam eccleſiaſticorum id contra rationem tentet qualibet excuſatione conuellere. Quia vero dum viueret, ſæpius à nobis expetiit, vt ea, quæ in monaſterio illo *12. q. 1. c. 3.* contulerat, quod iuxta eccleſiam ſancti Apollinaris ipſe conſtruxerat, noſtra debuiſſemus auctoritate firmare: & nos facturos hoc eſſe promiſimus: fraternitatem veſtram neceſſario duximus adhortandam, vt nihil de his, quæ illic contulit, atque conſtituit, aliquo modo patiatur imminui, ſed omnia firma ſtudeat ſtabilitate ſeruari. Huius igitur monaſterii, & collatarum illic rerum, quia in teſtamento, quod condidit, feciſſe noſcitur mentionem; ſciendum vobis eſt, non ea nos ideo confirmaſſe, quoniam ſupremam eius ſequimur voluntatem: ſed quia ei hoc, ſicut diximus, viuenti promiſimus. Hæc itaque ſic ſollicite fraternitas veſtra implere feſtinet, quatenus, & quæ in ſuprascripto monaſterio conſtituit, & à nobis ſunt firmata, ſeruentur, & illa quæ in damnum dari, vel fieri per teſtamentum ſuæ

de-

decreuit eccleſiæ, nullam prohibente nempe lege, obtineant firmitatem. *Greg. lib. 5. epiſt. 1. Mariniano Epiſcopo Rauennat.*

CAP. VII.

De teſt. c. 1. apud Greg. ix. in 1. collect. Hortamur experientiam tuam, vt quidquid eccleſiæ (*Epiſcopi*) eſſe potuerit, à qualibet perſona detineri nullatenus patiaris, niſi hoc ſolum, quod ad eum ante Epiſcopatus ordinem proprium habuiſſe conſtiterit. Quidquid vero vel ante eccleſiæ ipſius eſſe cognoueris, vel in Epiſcopatus ordine Epiſcopum acquiſiſſe, in eiuſdem eccleſiæ conſeruetur dominio, nec quiſquam exinde aliquid vſurpate qualibet occaſione præſumat, &c. *Greg. Athemio ſubdiac. lib. 7. reg. ep. 52. indict. 2.*

CAP. VIII.

Quidquid prædictus pater tuus Epiſcopatus ſui tempore de proprio eccleſiæ conſtiterit conquiſiſſe, ne tollas, quia & ſacris canonum legibus eſſe noſcitur definitum, vt in his, quæ Antiſtes Epiſcopatus tempore acquiſiuerit, non alius, niſi ſola ſuccedat eccleſia. *Greg. Scholaſtico defenſori lib. 9. reg. ep. 1.*

CAP. IX.

12. q. 1. c. 1. Nulli dubium eſt, quia ſicut ſacerdotibus res in Epiſcopatu acquiſitas nulla eſt alienandi licentia: ita de his, quas antea habuerint quidquid iudicare voluerint, non vetantur. Itaque fraternitatem tuam, tempore, quo ad nos fuit, queſtam eſſe recolimus, quod quædam immobilia, qua Conſtantius deceſſor veſter Luminoſæ ancillæ Dei filiæ fratris ſui teſtamenti ſerie legati titulo reliquit, iam Epiſcopus acquiſiſſet, decreuiſſeque nos, vt ſi hoc conſtaret, nullum ex his eccleſia veſtra præiudicium pateretur. Quod & vos oportet recolere, & moleſtiam aliquam prædictæ ancillæ Dei non facere, nec ei ſine cognitione de his, quæ poſſidet, quidquam auferre. *Greg. lib. 10. epiſt. 42. Deodato Epiſcopo. Anſel. lib. 6. cap. 168. Cæſar. lib. 7. cap. 60.*

CAP. X.

De teſta. c. 8. apud Greg. ix. & in 1. col. eo. tit. c. 5. Clerici de mobilibus, quæ per eccleſias ſunt adepti de iure teſtari non poſſunt: Viuentes tamen, & ſui compotes moderate valent aliqua de bonis ipſis non ratione teſtamenti, ſed eleemoſynæ intuitu erogare in ægritudine etiam conſtituti. *Alexand. iij. Cænomanen. Epiſc poſt Later. conc. p. 29. cap. 8.*

CAP. XI.

De teſta. c. 9. apud Greg. ix. & in eod. tit. c. 6. in 1. col. Clerici * ſæculares de his, quæ paternæ ſucceſſionis vel cogitationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, ſeu dono conſanguineorum, aut amicorum ſuorum non habito reſpectu ad eccleſiam, peruenerit ad ipſos, libere diſponere valeant, de iis tamen, quæ conſideratione eccleſiæ ſuæ perceperunt, nullum de iure poſſunt facere teſtamentum. *Alex. iij. Vigilien. Epiſcop. poſt Later. p. 29. cap. 5.* *Scholares al.

CAP. XII.

De rerum etat. c. 14. ap. Greg. ix. & in 1. col. de teſt c. 8. Mandamus quatenus auctoritate noſtra, & tua ſtatuas, & ordines, vt eccleſiaſticæ tui Epiſcopatus de iis, quæ ſibi de (*eccleſiarum*) bonis præueniunt, aut ratione ipſarum acceſſerint, nullum audeant condere teſtamentum: ſed bona ipſis eccleſiis prout iuſtum eſt, & canonicum cedant: ſi enim aliquæ de perſonis ipſis inteſtatæ deceſſerint, bona, quæ ipſis pro eccleſiis, aut ratione ipſarum acceſſerunt, nihilominus eccleſiis eiſdem cedere decernas, ſane de bonis illis, quæ iure patrimonii, aut aliunde fauore perſonæ acquiſita ſunt, teſtandi liberam habeant facultatem. *Alexand. iij. Carnoten. Epiſcop.*

CAP. XIII.

12. apud Greg. ix. & c. 1. eo. tit. in 1. collect. Generaliter bona qualibet per eccleſiam acquiſita ei debent poſt acquirentis obitum remanere. Nomine autem eccleſiæ * non ſolum Epiſcopus intelligitur, vel ſucceſſor clerici morientis, vbi eſt collegium clericorum, ſed communis congregatio, quæ rerum illarum * debet canonicam diſtributionem habere. Vbi autem in loco decedentis tantum vnus eſt ordinandus, is ea bona, ſicut & alia ipſius eccleſiæ in timore Domini diſpenſet. Licet autem mobilia per eccleſiam acquiſita de iure in alios, pro decedentis arbitrio, transferri non * poſſint; conſuetudinis eſt tamen non improbandæ, vt de his pauperibus, religioſis locis, & illis, qui viuenti * ſeruierunt, ſiue conſanguinei fuerint, ſiue alii, iuxta ſeruitii meritum conferatur. Cæterorum quæ hæreditate, vel artificio, aut doctrina proueniunt, pro decedentis arbitrio diuidantur. Quia vero nonnulli in diuerſis eccleſiis beneficia poſſident, ita diſtinguimus, vt quæ habuerint, per æſtimationem congruam diuidantur. *Alexand. iij. electo, & Capitulo Caſſanen.*

* deeſt al. ſolū
* debe- rer.
* poſſūt
* ſeruie- rant.

CAP. XIV.

12. q. 1. c. manifeſta 10. Notæ ſint res eccleſiæ, etiam presbyteris, diaconis, vt ſi contingat Epiſcopum obire, non depereant, neque res Epiſcopi prætextu eatum occupentur. Iuſtum enim, & æquum eſt apud Deum, & homines, vt quæ ſunt Epiſcopi, quibus ipſe voluerit, relinquantur. Eccleſiæ veroſita ſeruentur. *A... ... cap. 24. M. Brac cap. 15. Anſel. lib. 7. cap. 155.*

CAP. XV.

De hær. c. 6. apud Greg. ix. c. 9. eod. tit. in 1. collect. Vt Epiſcopi, vel clerici in eos, qui catholici chriſtiani non ſunt, etiam ſi conſanguinei fuerint, nec per donationes, nec per teſtamentum rerum ſuarum aliquid conferant. *Carth. cap. 22. G. Carth. iij. cap. 13. L.*

CAP. XVI.

12. q. 5. c. 1. Placuit, vt Epiſcopi, presbyteri, diaconi, vel quicumque clerici, qui nihil habentes ordinantur, & tempore Epiſcopatus, vel clericatus ſui agros, vel quæcumque prædia nomine ſuo comparant, tamquam rerum * dominicarum inuaſionis crimine teneantur obnoxii, niſi admoniti eccleſiæ eadem ipſa contulerint. Si autem ipſis proprie aliquid liberalitate alicuius, vel ſucceſsione cognationis obuenerit, faciant inde, quod eorum propoſito congruit. Quod ſi à ſuo propoſito exorbitauerint, honore eccleſiaſtico indigni, tamquam * diuinarum.

reprobi iudicentur. *Carth. cap. 32. G. Carth. iij. cap. 49. Magunt. ſub Raban. cap. 8. Burch. lib. 3. cap. 120. Iuo lib. 2. tit. 4 cap. 25. panor. & par. 3. cap. 96. decret. Anſel. lib. 7. cap. 147. Caſar. lib. 7. cap. 69. Tarrac lib. 1. cap. 240.*

CAP. XVII.

De haret. c. 3. Greg. in c. 5 eod. tit in 1 collect. Si quis Epiſcopus heredes propinquos, vel non propinquos præhonoret eccleſiæ hæreticos, vel gentiles: etiam poſt obitum eius, anathema ei dicatur, & nomen eius à ſacerdotibus non ſuſcipiatur, neque defendi poſſit, quod inteſtatus deceſſerit, quia debuit tactus Epiſcopus diſponere de rebus ſuis. *Carth. cap. 82. G. Afr. cap. 48. L. refertur à Iuſtiniano ad Ioan.*

CAP. XVIII.

12. q. 3. c. 3 Pontifices, quibus in ſummo ſacerdotio conſtitutis, ab extraneis dumtaxat aliquid, aut in eccleſia, aut ſequeſtratim, aut dimittitur, aut donatur; quia hoc ille, qui donat, pro redemptione animæ ſuæ, non pro commodo ſacerdotis, offerre probatur, non quaſi ſuum propriũ ſed quaſi dimiſſum eccleſiæ inter facultates eccleſiæ computabunt, quia iuſtum eſt, vt ſicut ſacerdos habet, quod eccleſiæ dimiſſum ita & eccleſia habeat, quod relinquitur ſacerdoti. Sane quidquid per fidei commiſſum aut ſacerdoti, aut eccleſiæ fortaſſe dimittitur, cuicumque alii poſtmodum profuturum, id inter facultates ſuas eccleſia computare, aut retinere non poterit. *Agath. cap. 6 Burch. lib. 1. cap. 217. Iuo par. 5. cap. 331. Caſar. lib. 4. cap. 85.*

CAP. XIX.

Epiſcopus, qui filios, aut nepotes non ha-
12. q. 2. c. 34. bens alium, quam eccleſiam reliquit heredem, ſi quid de eccleſia, non in eccleſiæ cauſſa, aut neceſſitate inſumpſerit, quod diſtraxit, aut donauit irritum habeatur, &c. *Agathen. cap. 33. Vid. Hiſpal. i. cap. 1.*

CAP. XX.

12. q. 1. Epiſcop. c. 19. De rebus Epiſcopi propriis, vel acquiſitis, quidquid Epiſcopus de ſuo proprio habet heredibus ſuis, ſi voluerit derelinquat. Quidquid vero de prouiſione eccleſiæ ſuæ fuerit, ſiue de agris, ſiue de frugibus, ſiue de oblationibus omnia iure eccleſiæ reſeruare cenſuimus. *Agath. cap. 48.*

CAP. XXI.

Si Epiſcopus condito teſtamento aliquid de
12. q. 5. c. 5. eccleſiaſtici iuris proprietate legauerit, aliter non valebit, niſi tantum de iuris proprii facultate suppleuerit. *Agath. cap. 51. Epau. cap. 17. Burch. lib. 1. cap. 212. Iuo par. 5. cap. 326. decret.*

CAP. XXII.

Parentibus, & propinquis decedentis Epiſcopi, ſi inteſtatus obierit, denuntietur, & ſine Metropolitani, vel comprouincialium ſacerdotum conſcientia, nihil de rebus defuncti occupare pertentet; ne forte cum hereditariis rebus etiam aliqua ad eccleſiam pertinentia, vel permiſta vſurpent, &c. Si quis contra hæc improba mente tentauerit, & communione, & conſortio priuetur eccleſiæ, *Valent. Hiſp. cap. 3.*

CAP. XXIII.

Si quis clericorum agellos, vel vineolas, ſeu alia ædificia in terris eccleſiæ ſibi feciſſe probatur, ſuſtentandæ vitæ cauſſa; vſque ad diem obitus ſui poſſideat: poſtea vero iuxta priorum canonum conſtitutiones, ius ſuum eccleſiæ ſanctæ reſtituat, nec teſtamentario, ac ſucceſſorio iure cuiquam heredum, aut proheredum relinquat, niſi forſitan, cui Epiſcopus pro ſeruitio, ac præſtatione eccleſiæ largiri voluerit. *Tolet. v. cap. 4.*

CAP. XXIV.

Comperimus in canone, vt Epiſcopus, qui res proprias excepto filiis, & nepotibus, alteris, & non eccleſiæ ſuæ dimiſerit, quidquid de eccleſiæ rebus, aut donauit, aut vendidit, aut quoquomodo ab eccleſia tranſtulit, irritum haberetur. *Hiſpal. cap. 1. V. Agathen. cap. 33.*

CAP. XXV.

Quæ ſacerdos, vel clericus emit, ſi nihil habet ſuum, eccleſiæ erit: Si habet propria æqualia rebus eccleſiaſticis, inter heredes, & eccleſiam res empta diuidatur: inæqualia pro quantitate diuidentur. Donata ſibi, niſi aliter diſponat, eccleſiæ vindicentur. *Tolet. ix. cap. 4. Iuo par. 3. cap. 169. decr.*

CAP. XXVI.

Propinqui morientis Epiſcopi, nihil de rebus *12. q. 4. 1 ſ c. rel. 12. q. 5. quicumq. c. 3.* eius abſque Metropolitani cognitione vſurpent. Si vero decedens Metropolitanus fuerit, ſucceſſoris eius ſententiam, aut concilii, ſuſtinebunt. Ne paſſim hereditas adeundæ danda licentia de rebus eccleſiæ, aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Si presbyteri, aut diaconi fuerint, quos obiiſſe conſtiterit, non ſine agnitione ſui Epiſcopi, rem eius heredibus adire licebit. Quiſquis tranſgreſſor exſtiterit, pro his, quæ non expectato ordine adierit, inuaſionis damno legis ſententia ſubiacebit. *Tolet. ix. cap. 7.*

CAP. XXVII.

Filii Epiſcoporum, presbyterorum, diaco- *12. q. 2. cum multa. c. 5.* norum, ſubdiaconorum ex ancillæ, vel ingenuæ connubio in honore conſtitutorum, non ſolum hereditatem paternam numquam accipient, ſed etiam in ſeruitutem eius eccleſiæ, de cuius ſacerdotis, vel miniſtri ignominia nati ſunt, iure perenni manebunt. *Tolet. ix. cap. 10. Iuo par. 6. cap. 425. decr.*

CAP. XXVIII.

De teſtamento glorioſæ memoriæ ſancti Martini eccleſiæ Bracaren. Epiſcopi, & Ricimiri eccleſiæ Dumilen. Epiſcopi etiam. *Vid. Tolet. x. in fin.*

CAP. XXIX.

Epiſcopus res ſui iuris, quas ante Epiſcopatum, aut certe in Epiſcopatu hereditaria ſucceſſione acquiſiuit, ſecundum auctoritatem canonicam, quidquid vult, faciat, & cui vult, conſe-

conferat. Poſtquam autē Epiſcopus factus eſt, quaſcumque res de facultatibus eccleſiæ, aut ſuo, aut alterius nomine qualibet condicione comparauerit, decreuimus, vt non in propinquorum ſuorum, ſed in eccleſiæ, cui præeſt, iura deueniant. Similiter & de presbyteris, qui de eccleſiarum rebus, quibus præſunt, prædia eo modo emunt, faciendum ſtatuimus. Quoniam multos presbyterorum, occaſione taliter emptarum rerum, eccleſias, quibus præſunt, ſpoliaſſe, & à ſuo miniſterio multis modis exorbitaſſe, & ſe diabolo mancipaſſe, multoſque laicorum ex hoc facto in ſcandalum damnationis, & perditionis protraxiſſe cognouimus, *Pariſ. ſub Ludo. & Lotha. lib. 1 cap. 16. Burch. lib. 1. cap. 214. Iuo par. 5. cap. 328. decret.*

CAP. XXX.

Clerici de rebus eccleſiæ nullum poſſunt condere teſtamentum. *Conc. habitum in Germania ſub Conrad. cap. 5.*

CAP. XXXI.

12.q.1.c. 20.

Manifeſta debent eſſe, quæ ad eccleſiam pertinent in conſcientia eorum, qui circa Epiſcopos ſunt; & presbyteri, & diaconi, vt hi omnes ſciant, quæ ſunt eccleſiæ propria: vt ſi Epiſcopi contigerit tranſitus, eos nihil latere poſſit ex his, quæ ad eccleſiam pertinent, vt nullo modo poſſit minui, & perire. Neque res propriæ Epiſcopi debent importunitatem pro rebus eccleſiæ pati. Dignum vero, & iuſtum eſt apud Deum, & homines, vt ea, quæ Epiſcopi propria ſunt, eidem conſeruentur eccleſiæ: vt nec eccleſia patiatur damnum, neque Epiſcopus pro rebus eccleſiæ in ſuis proſcribatur. *M. Brac cap. 15.*

Qui non poſſunt condere teſtamenta. Tit. XLVI.

CAP. I.

De hæret. c. 13. ap. Greg. ix. & c. 2 eo. tit. in 4. collect.

POſtquam quilibet talium (*qui hæreticis fauent*) fuerit excommunicatione notatus, ſi ſatisfacere contempſerit intra annum, ex tunc ipſo iure ſit factus infamis &c. Sit etiam inteſtabilis, vt nec teſtamenti liberam habeat factionem, nec ad hereditatis ſucceſſionem accedat, &c. *Innoc. iij. in conc. Later. gen. cap. 3.*

CAP. II.

De teſt. c. 2. apud Greg. ix. & cap. 3. eo. tit. in 1. coll. 19. q. 3 c. 7.

Quia ingredientibus monaſterium conuertendi gratia, nulla ſit teſtandi licentia: ſed res eorum eiuſdem monaſterii iuris fiant, aperta legionis definitione decretum eſt. Quod cum pœne omnis notum ſit, in magna nos Gauinæ Abbatiſſæ monaſterii ſanctorum Grauinii, atq; Luxorii inſinuatio admirationem perduxit, quæ Siricam monaſterii ſui Abbatiſſam, poſtquam regendi ſuſcepit officium, condito teſtamento legata quibuſdam aſſeruit reliquiſſe, &c. Et ideo quia ex dimiſſis illicite rebus xenodochium poſſeſſionē aſſerit in debite retinere: his vos hortamur affatibus, vt omni cura, ac ſtudio prouidere debeatis, quatenus ſi poſſeſſio ipſa ex nullo præcedenti contractu, ſed memoratæ Siricæ legato deſcendit, ante dicto monaſterio, poſtpoſito ſtrepitu, vel excuſatione reddatur, &c. Alia igitur omnia, quæ ex teſtamento prænominatæ Siricæ detinentur, quippe quod nullum eſſe legali ſanctione permittitur, neceſſe eſt, vt iuri monaſterii, fraternitatis veſtræ ſolicitudine ſacerdotali per omnia ſtudio reparentur, quia imperiali conſtitutione aperte ſancitum eſt, vt ea, quæ contra leges ſint, non ſolum inutilia, ſed etiam pro infectis habenda ſint. *Gregor. Ianuario Epiſcop. Calarita. lib. 7. reg. ind. 2. epiſt. 7. Anſel. lib. 7. cap. 182.*

CAP. III.

Teſtamentum fecit presbyter ſocius noſter Ianuarius, nobiſcum manens, de eccleſia viuens, communem vitam profitens: teſtamentum fecit; heredem inſtituit. O dolor illius ſocietatis, ô fructus natus, non de arbore, quam plantauit Dominus? Sed eccleſiam ſcripſit heredē. Nolo munera iſta, &c. Nihil habebat? teſtamentum non faceret. Habebat aliquid? non ſe noſtrum ſocium fingeret. Magnus mihi inde dolor eſt, fratres. Dico caritati veſtræ, propter hunc dolorem, ſtatui hereditatem ipſam in eccleſia non ſuſcipere. Filiorum ipſius ſit, quod reliquit, ipſi inde faciant, quod voluerint, &c. [Quicumque vult, exheredito filio, heredem facere eccleſiam quærat alterum, 17.q.4.c. 43.
qui ſuſcipiat, non Auguſtinum: immo Deo propitio, neminem inueniat. *Ex Auguſt. ſermo 2 de vita, & moribus clericorum, & 53. ad fratr. in eremo. in Aquiſgran ſub Ludou. c. 112 Iuo par. 3. cap. 177.*

De teſtamentis.

Ne clerici ſucceſſores ſibi conſtituant in beneficiis. Tit. XLVII.

Vide libro viij. titulo lxxv. & libro xv. titulo x.

Teſtatoris voluntas ab hæredibus illico adimplenda. Tit. XLVIII.

CAP. I.

TEſtamentum Bacandæ quondam xenodochii in ea, qua conditum eſt, voluminus firmitate perſiſtere. *Greg. Pet. ſubdiac. lib. 1. reg. epiſt. 9.* — De teſt. c. 1 in 1. col.

CAP. II.

Admonere te volumus, ne piæ defunctorum voluntates tua, quod abſit, remiſſione caſſentur. *Gregor. Ianuario Epiſc. Calarita. lib. 3. reg. epiſt. 9.* — 16.q.1.c. 13.

CAP. III.

De teſt. c. 3 apud Greg. ix. & in 1. coll. eo. tit. c. 12.

Peruenit ad nos Stephanum veſtrum de hac luce migrantem, ſupremæ voluntatis elogio

monaſterium præcepiſſe fundari, cuius deſiderium à Theodoſia honeſta ſemina herede eius, fertur, quod hactenus dilatione protrahitur. Quamobrem hortamur fraternitatem tuam, vt maximum de prædicta cauſſa ſtudium geras, atque ante nominatam feminam commoneas, quatenus intra annale ſpatium monaſterium, quod iuſſum eſt, debeat ordinare, & cuncta ſecundum defuncti voluntatem ſine altercatione conſtruere. Quod ſi intra prædicti temporis metam aliqua perficere negligentia, vel calliditate diſtulerit, &c. tunc volumus, vt fraternitatis tuæ ædificetur ſtudio, ordinatiſque omnibus res, atque reddiius, qui relicti ſunt, per te loco ipſi venerabili, ſine imminutione aliqua, ſocientur. Sic enim & ante tremendum iudicem tuum ſententiam remiſſionis effugies, & ſecundum piiſſimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates Epiſcopali ſupplebis ſtudio. *Gregor. Ianuar. Epiſc. Calarit. lib. 3. regiſt. ep.* 10.

CAP. IV.

Aſerit Calumnioſus Epiſcopus, Ferocinatum quendam condito teſtamento heredem noſtram inſtituiſſe eccleſiam, atque eccleſiæ S. Ioannis, quæ ante portas Hortonenſis ciuitatis ſita eſt, duos caſales fundi campos per Auſiniantum legati titulo reliquiſse, & à noſtra eos nunc eccleſia detineri. Quos quia ſecundum voluntatem defuncti ſibi petit debere contradi, experientia tua, lecta ſerie teſtamenti, ſi ita eſse repererit, nec eſt, quod rationabiliter à parte noſtræ poſſit opponi eccleſiæ, prædictos caſales tradere ſupraſcripto fratri non differat, &c. *Gregor. Scholaſtico Defenſori lib. 9. reg. ſt. ep.* 14.

CAP. V.

13. q. 2. c. 4.

Neceſse eſt vt defuncti diſpoſitio modis omnibus conſeruetur. *Gregor. lib. 9. regiſt. ep.* 20. *Ianuario Epiſc. Caralit.*

CAP. VI.

Scripſiſse meinini, vt legata, quæ ex tenore Antonini defenſoris à nobis debentur, monaſteriis, vel aliis, prout ſtatutum fuit, ſoluerentur: & quare, neſcio, tua experientia hoc implere tardauerit. Proinde volumus, vt pro portione noſtra, ex pecuniis eccleſiæ eadem legata impleas: vt cum ad me veneris, illic contra te gemitum pauperum non relinquas, &c. [Cognoui autem, Romano referente, quia moriens vxor Redempti vnam concham argenteam nudis verbis dixerit venumdari, & libertis ſuis tradi, ſcutellam quoque argenteam monaſterio cuidam reliquerit: in quibus vtriſque voluntatem eius per omnia volumus impleri, ne ex rebus minimis peccata maiora capiamus. *Gregor. Pet. Subdiacono Siciliæ lib. 12. regiſt. ep.* 30.

de teſtam. c. 4. apud Greg. ix. & c. 13. eo. tit. in 2. collect.

Communia de teſtamentis.
Tit. XLIX.

CAP. I.

SI quis de clero, vel presbyteris vniuerſi loci tranſierit, quod commune eſt, de hoc mundo, ſi neminem de ſuo genere habuerit conſortem, quidquid paupertas eius haberet, conferat eccleſiæ, & exinde quatuor partes fiant, &c. *Silu. in ſynod. Rom.* 2[?]4. *Epiſcopor. cap.* 4.

CAP. II.

Propoſuiſti talem in tuo Epiſcopatu conſuetudinem inoleuiſse, quod teſtamenta, quæ fiunt in vltima voluntate, ab iis, qui poteſtatem habent ſuper alios, penitus reſcindantur, niſi cum ſubſcriptione ſeptem, aut quinque teſtium fiant, ſecundum quod humanæ leges decernunt. Quia vero à diuina lege, & ſanctorum Patrum ſtatutis, & à generali eccleſiæ conſuetudine id eſse noſcitur alienum, cum ſcriptum ſit: in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum, præſcriptam conſuetudinem penitus improbamus, & teſtamenta, quæ parochiani veſtri coram presbytero ſuo, & tribus vel duobus aliis idoneis perſonis in extrema voluntate de cætero fecerint, firma decernimus permanere, & robur obtinere perpetuæ firmitatis: ſub interminatione anathemans prohibentes, ne quis præſumptione qualibet, huiuſmodi audeat reſcindere teſtamenta. *Alex. iii. Vbaldo Oſtien. epiſc. & Archipresbyt. & canonicis Velletr. poſt Lateran. conc. p. 50. c. 20. & lib. 13. regiſt.*

de teſtam. c. 10. apud Greg. ix. & in 1. coll. eo. tit. cap. 9.

Deut. 17. 6.

CAP. III.

Mandamus, quatenus cum aliqua cauſsa ſuper teſtamentis eccleſiæ relictis ad veſtrum fuerit examen deducta, ea non ſecundum leges (*humanas*) ſed ſecundum decretorum ſtatuta tractetis, & tribus aut duobus legitimis teſtibus, quoniam ſcriptum eſt: In ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. *Alexan. iii.* * *Velletren. poſt Lateran. conc. p. 50. c. 8. ex. 1. lib. regiſt.*

de teſtam. c. 1. apud Greg. ix. & cap. 10. eo. tit. in 2. coll.

Deut. 17.

* Vellen.

CAP. IV.

Qui extremam voluntatem in alterius diſpenſatione committit, non videtur decedere inteſtatus. *Innocen. iii. Altiſiodorenſi Epiſcopo.*

de teſtam. c. 13 apud Greg. ix. & c. 1. in 3. coll.

CAP. V.

Epiſcopus tuitionem teſtamentorum non ſuſcipiat. *Carthag. iv. cap. 18. Cæſar. lib. 4. cap. 61.*

CAP. VI.

De munificentiis ſacerdotum id obſeruandum, quod ſicut, ſi quid præſenti tempore à clericis decedentibus munificentiæ habetur, vel poſſidetur, deinceps à ſucceſsoribus nullatenus auſeratur: ita qui deceſsorum largitatibus gaudent, officia eccleſiæ, & obedientiam, & affectum ſacerdotibus præbeant,

De quibus tamen munificentiis, quæ præſenti tempore ab his, ſicut dictum eſt, poſſidentur, ſi pro opportunitate Epiſcopo placuerit, quod voluerit commutare, ſine accedente diſpendio, in locis aliis commutetur. De munificentiis vero præſentibus, quas vnuſquiſque clericus pro ſua gratia eorum obſequiis exiſtimat conferendas, ſicut in arbitrio dantis eſt, vt tribuere, quibus voluerit, debeat; ita ſi inobedientia, vel contumacia in aliquo accipientis extiterit, culpa agnita in arbitrio ſit præſidentis vtrum, vel qualiter debeat reuocari. *Aurel. iij.c* 17.

CAP. VII.

Quæcumque eccleſiis, aut Pontificibus ſub competenti, ac iuſto documento fuerint derelicta, ab heredibus legitimis dignum eſt, vt pro Dei contemplatione ſeruentur. *Aureli. iv.cap.*14.

CAP. VIII.

Teſtamenta, quæ Epiſcopi, presbyteri, ſeu inferioris ordinis clerici, vel donationes, aut quæcumque inſtrumenta propria voluntate confecerint, quibus aliquid eccleſiæ, aut quibuſcumque conferre videantur, omni ſtabilitate ſubſiſtant, id ſpecialiter ſtatuentes, vt etiam ſi quorumcumque religioſorum voluntas aut neceſsitate, aut ſimplicitate aliquid à legum ſæcularium ordine viſa fuerit diſcrepare, voluntas tamen defunctorum debeat inconcuſſa manere, & in omnibus Deo propitio cuſtodiri. De quibus rebus ſi quis animæ ſuæ contemptor aliquid alienare præſumpſerit, vſque ad emendationis ſuæ, vel reſtitutionis rei ablatæ tempus à conſortio eccleſiaſtico, vel omnium Chriſtianorum conuiuio habeatur alienus. *Lugdun.I.c.*2.

CAP. IX.

Piſteria pro ſuæ animæ ſalute teſtamentum condens, iuſſit multam quantitatem pecuniarum præſtari monaſteriis, nec non etiam xenodochiis, & ptochiis, & aliis pauperibus Ægyptiacæ prouinciæ. *In libello Iſchirio. ad Leo. Papam, & conc. Chalced. in actio.iij.*

CAP. X.

Sanctæ & beatæ memoriæ Cyrillus moriturus teſtamentum condens honorauerit eum quicumque ille poſt eum fuiſſet Archiepiſcopus, plurimis, & magnis legatis de propria ſua ſubſtantia, &c. *In libello Athanaſii ad Leonem Papam, & concilium Chalcedon. actio.3.*

LIBER XVI.

De Reliquiis Sanctorum, de cruce, de ſacris imaginibus, & de veneratione illis debita.

Sancti Deo preces adhibent pro nobis. Tit. I.

CAP. I.

Si quis has (*imagines*) non ſalutauerit, in nomine Domini & ſanctorum eius, anathema Si quis traditionem eccleſiæ, ſiue ſcripto, ſiue conſuetudine valentem, non curauerit, anathema. Germani orthodoxi perpetua memoria. Ioannis, & Georgii perpetua memoria. Præconum veritatis perpetua memoria. Trinitas hos tres approbauit. Horum diſputationibus inhærentes digni reddamur miſericordiis, & gratia primi, & magni ſupremi ſacerdotis Ieſu Chriſti Dei noſtri, intercedente ſimul inuiolata Domina noſtra ſancta Deipara, & omnibus ſanctis. Fiat, fiat, Amen. *vij.ſyno.act.7.poſt ſubſcriptiones.*

CAP. II.

Oramus ſuper omnia ſanctum Deum omnes melioratos, & ſecundum placentem ſibi voluntatem clareſcentes, non ſolum à diuina ira intentatos manſuros, ſed æterna bona conſecuturos orationibus, & interceſsionibus ſanctiſsimæ Dominæ noſtræ Dei genitricis, & cum ſanctorum precibus & obſecrationibus ſanctæ huius, & vniuerſalis ſynodi. Amen. *Imp. Baſilius, cuius verba approbat ſyno.gen. viij. actio.10.*

CAP. III.

Cum ſacræ ſcripturæ dicat auctoritas, quod iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre, idem eſt ratione conſimili de ſanctis aliis ſciendum: quia orationibus noſtris non indigent, pro eo quod cum ſint perfecte beati omnia eis ad vota ſuccedunt: ſed nos potius eorum orationibus indigemus, quas, cum miſeri ſimus, vndique mala noſtra perturbant. Vnde quod in plerique orationibus continetur: proſit, videlicet, vel proficiat huic ſancto,

de celebr. Miſſar. c. cum Martha. 6. apud Greg. ix. & in 3. coll. eod. tit. c. 5.

vel illi talis oblatio ad gloriam, vel honorem: ita ſane debet intelligi, vt ad hoc proſit, quod magis, ac magis à fidelibus glorificetur in terris; aut etiam honoretur, &c. *Innoc. iy. I. Archiep. Lugdunen. Auguſtin. ſer. 17. de verbis Domini.*

CAP. IV.

Nec ego pro ſalute omnium ab obſecrando ceſſabo (*inquit Petrus.*) *Clem. ep. 1. in princ.*

CAP. V.

Beati Apoſtolorum Principis Petri accepimus corpus, &c. orantes Deum, & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vt intercedentibus ſuis ſanctis Apoſtolis, maculas veſtrorum purget peccatorum, & in ſua vos conſeruet voluntate, &c. *Cornel. ep. 1. in princ.*

CAP. VI.

Cum adiutorio, & orationibus Apoſtolorum venientes, &c. Præſentati Imperatori litteras porrigite cum tali allocutione: ſalutat Pater veſter vos, Deum quotidie rogans, & interceſſionibus ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli veſtrum regnum commendans, &c. *Hormiſda in Indiculo dato legatis Epiſcopis, & aliis ad Imperatorem Anaſtaſium.*

CAP. VII.

Intercedentibus, & adiuuantibus ſanctis, quid agendum ſit de cauſa Nicopolitanæ eccleſiæ. *Hormiſda Ennodio & Peregrino Epiſcopis.*

CAP. VIII.

Beatiſſimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſanctuaria, ſicut religioſiſſimo quæſiſtis affectu, per harum portitorem ſub omni veneratione tranſmiſimus, optantes orationibus eorum mentis veſtræ oblatio, & deſideriæ gratiæ ſint diuinitatis accepta, &c. *Hormiſda ad Iuſtinianum virum illuſtrem.*

CAP. IX.

Vnde optamus, vt vos beatus Petrus Apoſtolorum Princeps ad ſua limina feliciter perducat: quatenus in omnipotentis gratia perfrui veſtra præſentia mereamur. *Felix IV. in epiſt. 2. in fine.*

CAP. X.

Rogo omnipotentem Deum, vt ſua te gratia protegat, & beati Petri Apoſtolorum Principis Interceſſione à malis omnibus illæſum ſeruet: quatenus feruor cœleſtis deſiderii in tua mente quotidie ardentius excreſcat, &c. *Grego. ad Secundinum incluſ. lib. 7. regiſt. Indict. 2. ep. 53. ante fin.*

CAP. XI.

Sane ipſius (*Dei matri*) interceſſionibus, omniumque ſanctorum precibus potens in bello Deus noſter fortis, & longanimis duxit te ſuper Ioſeph, &c. *Greg. ij. ad Germanum CP. Epiſcopum. vij. ſynod. act. 4. ante fin.*

CAP. XII.

Ex his liquido conſtat ob recordationem Sanctorum imagines tantum pingi, venerari & coli, quos clare conſtat ſeruos eſſe Dei, & pro nobis apud Deitatem obſecrantes, & intercedentes Dignum namque eſt, vt ducum noſtrorum memores ſimus, & Deo gratias agamus. *Hadrian. ep. ad Conſtantin. & Iren. ante fin. apud vij. ſyno. act. 2.*

CAP. XIII.

Quanto debemus puro corde, & animo ſculptum Chriſtum Deum noſtrum, ſanctamque ſemper virginem eius genitricem Mariam, Apoſtolos quoque vel omnes ſanctos Dei, per eorum ſacras effigies, atque imagines colere, vel adorare, & ad propitiandum nobis petere, & relaxari delicta. *Greg. ij. in ſynod. Roman. apud Hadr. de imagin. cap. 70.*

CAP. XIV.

Inter cætera, quæ tibi contra principem mundi arma, Deo fauente, contuli, hoc potiſſimum eſt; vt corpus Dominicum frequenter acciperes, indicaui: & vt certæ fiduciæ matris Domini te omnino committeres præcepi, &c. De matre vero Domini, cui te principaliter commiſi, & committo, & numquam committere, quouſque illam videamus, vt cupimus, omittam: quid tibi dicam? quam cœlum, & terra laudare, licet vt meretur, nequeant non ceſſant? Hoc tamen proculdubio teneas, quia quanto altior, & melior, ac ſanctior eſt omni matre; tanto clementior, & dulcior circa conuerſos peccatores, & peccatrices. Pone itaque finem in voluntate peccandi, & proſtrata coram illa ex corde contrito, & humiliato lacrymas effunde; inuenies illam, indubitanter promitto, promptiorem carnali matre, ac mitiorem in tui dilectione. *Greg. vij. lib. 1. regiſt. epiſt. 50. in fin. alias 47. ad Mathildem.*

CAP. XV.

Vt humilitatis noſtræ conſtitutio adiuuante Domini miſericordia valeat cuſtodiri, ſancti, ac beatiſſimi ſacerdotis Domini Martini, quæ Deo accepta eſt, obtinebit interceſsio. *Turon cap. 13.*

CAP. XVI.

Seruis Dei in exercitum, & in hoſtem pergere omnino prohibemus, niſi illi tantum, qui propter diuinum miniſterium, miſſarum, ſcilicet ſolemnia adimplenda, & ſanctorum patrocinia portanda ad hoc electi ſunt. *Franc. ſynod. ſub Carolomanno. Capit. lib. 5. cap. 2. Burch. lib. 4. ca. 218. Iuo par. 5. cap. 332. decret.*

CAP. XVII.

Etſi quis hinc noſtrum prior diuinæ dignationis celeritate præceſſerit, perſeueret apud Deum noſtra dilectio pro fratribus, & ſororibus noſtris, apud miſericordiam patris non ceſſet oratio. *Cyprian. epiſt. 1. ad Cornel. in fin.*

CAP. XVIII.

Nobiſcum eadem orate, communia enim ſacerdotum ſunt; & ſanctam, ac glorificatam Virginem Dei genitricem Mariam vna nobiſcum ſupplicate intercedere pro pace ſanctiſsimarum eccleſiarum, & victoria; ac perpetuitate piiſsimi, & ſereniſsimi Imperatoris noſtri. *Ioan. Hieroſm. ad Ioan. CP. apud v. ſynod. CP. Act. 10.*

Actio.1. in fine.

CAP. XIX.

Implendo quæ Agapeto iuſte iudicata fuere, illius beatam animam coletis, quæ cum Deo proximior ſit, eo quod vinculo terræ, & carnis huius ſoluta ſit, & fiduciam ex propriis bonis operibus adepta pro pace, & ſalute veſtræ pietatis intercedit. *Acta CP. lecta v. ſynod. act. 1. in libello Mariani monachi, & aliorum ad Imperat. in fin. cuius initium Deus magnus.*

CAP. XX.

Quidquid libri de paſsionibus martyrum narrant, hoc ipſum etiam imagines ſignant, has enim recipimus tanquam effigurationem prototypotum. Nihilominus credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, eidemque ſoli latriam exhibentes, poſcimus interceſsionem intemeratæ Dominæ noſtræ ſanctæ Deiparæ, ſanctorum item Angelorum, omniumque diuorum, & patrum noſtrorum. *Taraſ. ante vii. ſyn. in epiſt. ad Ioan. presbytr. in prin.*

CAP. XXI.

Deus pacis vitam noſtram in pace conſeruet, & omnes illos, qui eum colunt, & admirantur, nomenque illius inuocant, ſaluos faciat, interceſsione, & precibus Dominæ noſtræ ſanctæ Deiparæ, & omnium ſanctorum. Amen. *Taraſ. ante vij. ſynod. d. epiſt. ad Ioan. presbyt. in fin.*

CAP. XXII.

Interpellans intemeratæ Virginis noſtræ Deiparæ, ſanctarum cæleſtium poteſtatum, omniumq; ſanctorum interceſsionem, horum etiam ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens, & amplectens, honorifice veneror, &c. *vii. ſynod. act. 1. Confeſsio Baſilii Epiſcopi Ancyræ reſipiſcentis.*

CAP. XXIII.

Sanctæ matris Virginis etiam auxilium, protectionem, & interceſsionem nocte, diuque vt peccatori mihi ſubueniat, inuoco. Vt quæ eam poteſtatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Chriſto Deo noſtro. Quin etiam ſanctorum Apoſtolorū, Prophetarum, martyrum, patrum, & eremitarum imagines ſuſcipio, & veneror, non vt Deos, abſit: verum mentis meæ affectum, & deſiderium, quo in illos affectus ſum, hoc modo indicans, ex toto animo omnes obteſtor, vt ad Deum pro me intercedant, quo in oculis eius miſericordiam in die iudicii conſequar, &c. *Theodoſius Epiſcopus Amorii reſipiſcens vii. ſynod. act. 1. poſt princ.*

CAP. XXIV.

Chriſtus Deus noſter per ſanctiſsimam illius genetricem, & omnes eius ſanctos, voſque ipſius ſacros ſacerdotes, qui idem ſentitis, & dolum in cordibus veſtris non habetis, ſed perpetuo incumbitis in hæc ſtudia, vt omnia, quæ ſcripta ſunt, impleatis, promiſsiones ſuas veras demonſtret. &c. *Ioannes presbyter legatus orientis. vij. ſynod. act. 2. ante fin.*

CAP. XXV.

Obſecrans interceſsionem ſanctiſsimæ, intemeratæ Dominæ noſtræ Deiparæ, & ſemper Virginis Mariæ ſanctorum Angelorum, & ſanctorum glorioſorumque Apoſtolorum, Prophetarum, martyrum, confeſſorum, & doctorum. Amplector etiam horum venerandas imagines, &c. Pax Dei, quæ imminent ſcandala, intercedente immaculata Deipara Virgine Maria, omnibuſque ſanctis, auertat. *Taraſ. in epiſt. ad Orientis Epiſcopos poſt prin. & in fin. relata in vij. ſyn. act. 3.*

CAP. XXVI.

Vir Galata ſenex in monte Sina degens, cum filium ei barbari abſtuliſſent, Dominum noſtrum Chriſtum per interceſsionem Platonis patrii martyris ad commiſerationem ſollicitabat. Idem quoque filius in vinculis per eiuſdem martyris patrocinium tentabat, vt ſui miſertus Dominus miraculum aliquod exhiberet. Vtrorumque autem preces eum eſſent exauditæ, &c. Ecce confeſtim martyr noſter Plato, ipſe eques, equumque alium trahens filio vigilanti, cognoſcentique ex pictura ſæpe viſa effigiem martyris apparuit, iuſſitque, vt ex media turba exurgens equum aſcenderet, &c. Vt non dubitandum ſit, quin omnibus in locis Deum per ipſos martyres inuocantibus mirifica, & admiranda præclari illi athletæ per Dominum Chriſtum dare poſſint, &c. *Nilus in epiſt. ad Heliodor. Silentiarium. vii. ſyno act. 4. poſt princ.*

CAP. XVII.

Mulier ſubito dolores in ſe rureſenſit, cœpitque clamare, & gemere, &c. Sic autem quatuor integris diebus in cruciatibus ſubſtitit: quinto autem die ſub crepuſculum vidit ſanctum (*Anaſtaſium*) aſtantem, atque ad eam dicentem: Deſcende ad Tetrapylum, ſanctique Anaſtaſii interceſſionem apud Deum poſce, quo ſana fias. Ipſa igitur cum ſurrexiſſet ex grabbato, conuocatis liberis ſuis, ad eos dixit: Tollite me, inque templum B. Anaſtaſii concedamus, &c. impoſitam itaque eam ferculo baiularunt, &c. Deinde ſe ipſa in ſolum proſternēs, ſanctumque orationibus flebilibus martyrem placans ſana, firmaque ſurrexit. *Ex miraculis S. Anaſtaſii ſyno. vii. actio. 4. poſt princip.*

CAP. XXVIII.

Suſcipio ſanctos Apoſtolos, Prophetas, & Martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorum meditationem propitius ſit mihi Deus noſter benegniſſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratis largiatur, &c. *Baſil. in epiſt. ad Iulianum Apoſtatam. vii. ſyno. act 4. poſt medium. refertur etiam in epiſt. Hadria. ad Conſtan. & Iren. in med. act. 2.*

CAP. XXIX.

At ſi Domini, & Seruatoris noſtri, item intemeratæ eius matris vere Deiparæ, necnon Sanctorum imagines ſalutamus, confeſtim

etiam fidem, & diſpoſitionem mentis erga illos habemus, ſed vnum Deum ſine principio, &c. pro genere humano hominem factum agnoſcimus. Ancillam autem, & matrem illius exiſtentem, vere pro genere noſtro intercedentem, præſentiſſime, ita vt Dominus quidem noſter ſalutem diſpenſet, illa vero materno affectu pro nobis poſcat agnoſcimus, &c. Sanctos denique omnes, tamquam conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturæ participes gratiſſimos Dei miniſtros, & hac gratia à Deo donatos, vt beneficia adeo data nobis miniſtrent curationes, inquam morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriã eorum inuocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis, & glorificationibus poſsibile eſt, agnoſcimus &c. *Epiſt. Germani Epiſcopi. CP. ad Ioan. Epiſcop. Synnadon. in fin. vii. ſyn. act. 4. ante fin.*

CAP. XXX.

Neque ipſi imagines (*Sanctorum*) vt tu dicebas, adoramus: ſed eum, qui per pictutam indicatur, glorificamus, neque hos etiam, vt Deos abſit, ſed vt veros Dei ſeruos, & amicos, & poteſtatem habentes pro nobis apud Deum intercedendi. *Ioan. Epiſcopus Theſſalonicen. in ſermone, ſiue dialogo Gentilis, & Chriſtiani. vii. ſyn. act. 5. poſt prin.*

CAP. XXXI.

Nouerunt (*Chriſtiani*) & verbis, & encomiis ter inculpatam, & inuiolatam vere, & proprie Deiparam eſſe: norunt etiam ſanctos venerari, earum denique virtutes per hiſtorica exempla in memoria habere &c. cognoſcere illoſque ſecũdum diuinum Apoſtolum cum Chriſto vinctos eſſe, & pro nobis intercedere, &c. *Epiph. in Gregor. & alios tom. 4. ad med. in 7. Nicæn. act. 6.*

CAP. XXXII.

Igitur cum timore Dei omnia agamus, poſtulantes interceſſiones incontaminatæ Deiparæ, & ſemper Virginis Dominæ noſtræ Mariæ, item ſanctorum Angelorum, omniumque Sanctorum. Salutantes, & venerandas illorum reliquias, vt nos ſanctitudinis eorum fiamus participes. *Epiphan contra Grego. & alios apud vij. ſynod. act 6. in fin.*

CAP. XXXIII.

Libellum dedimus non in labiis doloſis, neque in dolo mentis, ipſe Deus teſtis eſt, qui
* vas. ſ. etiam* vadeſeſt noſter, ſed ex ſinceritate, & munditia, ſperantes in miſeratione Dei noſtri, qui hominem amat, & interceſſione ſanctæ, & intemeratæ Dei genitricis Mariæ, & ſanctorum Apoſtolorum, & beatiſſimi, & ſanctiſſimi Papæ Nicolai, atque ſancti patris noſtri, & ſummi ſacerdotis Ignatii, veſtræque beatitudinis oratione, &c. vſque ad ſanguinem decertare in eccleſiaſticis cauſſis; vt & culparum, quas fecimus, ex hac correctione, & ſatisfactione cordis indulgentiam percipiamus. *Libelli quorumdam Epiſcop. pœnitentium apud ſyn. gen. viii. act. 2.*

CAP. XXXIV.

Auxiliante nobis ſanctæ & conſubſtantialis Trinitatis gratia, interceſsione glorioſæ & veræ Dei genitricis Mariæ, perque præcipue nobis Dominæ, atque ſanctiſsimæ immobilem permanere oramus noſtrarum veſtrarumque ſanctarum eccleſiarum ſtatum nihilominus, & inſeparabilem cuſtodire fidei vnitionem, &c. *Ex relatione Ioan. CP. Patriarchæ ad Hormiſdam Papam.*

CAP. XXXV.

Rogo Deum ſemper eam (*eccleſiam nouæ & veteris Romæ*) inſeparabilem permanere orationibus ſanctorum Apoſtolorum, & tuæ precibus ſanctitatis, &c. *Ioannes CP. Patriarcha Hormiſdæ Papæ.*

CAP. XXXVI.

Hoc opto, atque feſtino, vt veniat in hoc ſtudio terminus vtilis humanitate quidem Domini, & Dei noſtri Ieſu Chriſti, interceſsionibus autem in cunctis beatiſsimi Apoſtoli Petri, & in omnibus ſapientiſsimi Pauli, & venerandæ eorum fidei & tuæ beatitudini iuſte debitus honor cuſtodiatur, &c. *Dorotheus Epiſcop. Hormiſd. Papæ.*

CAP. XXXVII.

Nullo modo iam licebit ſanctam Dei dilacerari eccleſiam per gratiam ſancti Spiritus, & interceſsiones ſanctæ, & religioſæ Dei genitricis Virginis Mariæ. *Ex relatione Epiphanii CP. Epiſc. ad Hormiſdam Papam.*

CAP. XXXVIII.

Oret igitur veſtra ſanctitas, tam pro piiſſimis, & Chriſtianiſsimis Principibus, quam pro noſtra paruitate, & vniuerſali vnione, & gratiæ ſanctæ, & vnius eſſentiæ Trinitatis, & interceſsionibus Dominæ noſtræ ſanctæ glorioſæ Virginis, & Dei genitricis Mariæ, omnia ad vnitatem indiuiſam conueniant, &c. *Ex relatione 2. Epiph. CP. Epiſcop. ad Hormiſdam.*

CAP. XXXIX

Sanctiſsimum Proterium (*Alexandrinorum Epiſcopum*) in ordine, & choro ſanctorum martyrum ponimus, & eius interceſsionibus miſericordem, & propitium Deum nobis fieri poſtulamus, &c. incolumem veſtram pietatem Deus omnium nobis donet longæuis temporibus ſanctor. orationibus. *Epiſcop. Europæ ad Leon. Imperat. poſt conc. Calcedon. in epiſt. quæ incipit Pietatis veſtræ.*

CAP. XL.

Qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, &c. His actis, & ſolo Deo creatore ſuo adorato, inuocet ſanctos, vt per ſe intercedere apud Maieſtatem diuinam dignentur. *Theodulph. cap. 23. ad Aurelian. presbyt.*

CAP. XLI.

Deprecetur (*Chriſtianus*) ſanctos Apoſtolos, martyres, vt pro eo intercedant. *Theodul. ad presbyt. Aurelian. cap. 29.*

CAP. XLII.

In communi omnes benedicamus pariter Domino gloriæ noſtræ, & Principi pacis, &

auctori, diſperſa congreganti, & bene coaptanti interceſſionibus ſanctæ Dominæ noſtræ Dei genitricis, Deum videntium Angelorum, & omnium ſanctorum. Amen. *Baſilius Imperator apud ſyn. vii. gen. act. 6. in fin.*

De reliquiis Sanctorum, & de earum veneratione. Tit. II.

CAP. I.

QVi auſi ſunt aliud ſentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum eccleſiaſticas traditiones contaminare, &c. aut quidquam de conſecratis in eccleſia abiicere, &c. aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam, aut reliquias martyrum, quas ſciuerint eſſe germanas, & veras, aut contra iſta vafre, & improbe aliquid excogitare, quod ſit contra conſtitutionem eccleſiaſticam, &c. Si fuerint Epiſcopi, aut clerici deponantur: ſi monachi, aut laici, communione priuentur. *Syn. vii. act. 7. in defin. in fin.*

CAP. II.

De reliquiis cap. vult. Gregor. ix. cap. 2. de immunitat. eccleſ. in 4. coll.

Cum ex eo, quod quidam Sanctorum reliquias exponunt venales, vt eas paſſim oſtendant, chriſtianæ religioni ſit detractum ſæpius, in poſterum præſenti decreto ſtatuimus, vt antiquæ reliquiæ amodo extra capſam non oſtendantur, nec exponantur venales. Inuentas autem de nouo nemo publice venerari præſumat, niſi prius auctoritate Romani Pontificis fuerint approbatæ. Prælati vero de cætero non permittant illos, qui ad eorum eccleſias cauſa venerationis accedunt, vanis figmentis, aut falſis decipi documentis, ſicut, & in pleriſque locis occaſione quæſtus fieri conſueuit. *Innoc. iii. in concil. Lateranen. gener. cap. 62.*

CAP. III.

Martyres paſſi ſunt, non tamen animæ eorum occiſæ ſunt in corporis paſſione, ore veritatis atteſtante: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere, &c. Perturbatores eccleſiæ non ſolum prædicta agunt mala, ſed, & memorias martyrum execrantur. Quapropter in præfata conſtituimus ſynodo, vobiſque & omnibus eccleſiis tenendum, & agendum mandamus, vt ſuper memorias martyrum miſſæ celebrentur: ne memoriæ eorum à talibus extingui, aut veneratio poſſit prohiberi *Felix. in ſyn. lxx, Epiſcop. epiſt. 2. in med.*

Math. 10.

CAP. IV.

Ante corpora Apoſtolorum pro vobis preces fiunt quotidie. *Steph. ep. 2. in fin.*

CAP. V.

Beatiſsimorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſanctuaria, ſicut religioſiſsimo quæſiſtis affectu, per horum portitorem ſub omni veneratione tranſmiſimus. Optantes orationibus eorum mentis veſtræ oblatio, & deſideria gratiæ ſint diuinitatis accepta, &c. *Hormiſda ad Iuſtinianum illuſtrem.*

CAP. VI.

Significatur etiam beatorum Apoſtolorum, vel martyrum, ſicut ſperamus, ſancta nos affectui tuo direxiſſe reliquias, præſumentes fidem veſtram eorum deinceps plenius eſſe meritis adiuuandam. *Vigilius in epiſt. 1. Eutherio in fin.*

CAP. VII.

Sauinus Abbas monaſterii ſancti Stephani inſulæ Capris ſuggeſsit nobis, ſe Agathæ martyris reliquias iam olim apud ſe habere conceſſas, & in monaſterio ſuo vult ipſa ſanctuaria collocari: ideoque ad prædictum monaſterium te iubemus accedere, & ſi ibidem nullum corpus conſtat humatum, prædicta ſanctuaria ſolemniter collocabis, &c. *Gregor. Ioanni Epiſcop. Surrentino epiſt. 52. indict. 9. lib. 1.*

CAP. VIII.

Tranſmiſimus beati Petri Apoſtoli benedictionem crucem patuulam, cui de catenis eius beneficia ſunt incerta. Quæ illius quidem ad tempus ligauerunt, ſed veſtra colla in perpetuum à peccatis ſoluant. Per quatuor vero in circuitu partes de B. Laurentii craticula, in qua peruſtus eſt, beneficia continentur: vt hoc, vbi corpus illius pro veritate crematum eſt, veſtram mentem ad amorem Domini accendat. *Gregor. lib. 2. regiſt. indict. xi. ep. 34. ad Dinamium Galliarum Patricium.*

CAP. IX.

Clauim paruulam à ſacratiſsimo beati Petri Apoſtoli corpore, pro eius benedictione tranſmiſimus, in qua ineſt ferrum de catenis eius incluſum: vt quod collum illius ad martyrium ligauerat, veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat. Crucem quoque dedi latori præſentium vobis offerendam, in qua lignum Dominicæ crucis ineſt, & capilli Ioannis Baptiſtæ ex qua ſemper ſolatium noſtri Saluatoris per interceſsionem præcurſoris eius habeatis, &c. Præterea tranſmiſimus clauim aliam à ſacratiſſimi beati Petri Apoſtoli corpore, quæ eum digno honore repoſita, quæque apud vos inuenerit, benedicendo multiplicet. *Gregor. lib. 7. indict. 2. epiſt. vel cap. 126. ad Reccaredum Regem.*

CAP. X.

Serenitas veſtræ pietatis, religionis ſtudio, & ſanctitatis amore conſpicua, propter eam, quæ in honorem ſancti Pauli Apoſtoli ædificatur, eccleſiam, caput eiuſdem S. Pauli Apoſtoli, aut aliud quid de corpore ipſius, ſuis ad ſe iuſſionibus à me præcepit debere tranſmitti, &c. Præcipitis, quæ facere nec poſſum, nec audeo. Nam corpora ſanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorum tantis in eccleſiis ſuis coruſcant miraculis, atque terroribus, vt neque ad orandum ſine magno illuc timore poſſit accedi. Denique dum beatæ recordationis deceſſor meus, quia argentum, quod ſupra ſacratiſsimum corpus beati Petri Apoſtoli erat, longe tamen ab eodem corpore fere

quindecim pedum ſpatio, mutare voluit, ſignum ei non parui tertoris apparuit. Sed & ego aliquid ſimiliter ad ſactatiſſimum corpus S. Pauli Apoſtoli meliorare volui: & quia neceſſe erat, vt iuxta ſepulchrum huiuſmodi effodi altius debuiſſet, Præpoſitus loci ipſius oſſa aliqua non quidem eidem ſepulchro coniuncta reperit, quæ quoniam leuare præſumpſit, atque in alium locum tranſponere, apparentibus quibuſdam triſtibus ſignis, ſubita morte defunctus eſt. Præter hæc autem ſanctæ memotiæ deceſſor meus itidem ad corpus ſancti Laurentii martyris quædam meliorare deſiderans, dum neſcitur, vbi venerabile corpus ipſius eſſet collocatum, & effoditur exquirendo, ſubito ſepulchrum ipſius ignoranter apertum eſt: & ii, qui præſentes erant, atque laborabant, monachi, & manſionarii, quia corpus eiuſdem martytis viderunt, quod quidem minime tangere præſumpſerunt, omnes intra decem dies defuncti ſunt, ita vt nullus vitæ ſupereſſe potuiſſet, qui ſanctum iuſti corpus illius viderat. Cognoſcat autem, tranquilliſſima domina, quia Romanis conſuetudo non eſt, quando ſanctorum reliquias dant, vt quidquam tangere præſumant de corpore: ſed tantummodo in pyxide brandeum mittitur, atque ad ſacratiſſima corpora ſanctorum ponitur. quod leuatum in eccleſia, quæ eſt dedicanda, debita cum veneratione reconditur: & tantæ per hoc ibidem virtutes fiunt, ac ſi illuc ſpecialiter eorum corpora deferantur. Vnde contigit, vt beatæ recordationis Leonis Papæ temporibus, ſicut à maioribus traditur, dum quidam Græci de talibus reliquiis dubitarent, prædictus Pontifex hoc ipſum brandeum allatis forficibus inciderit, & ex ipſa inciſione ſanguis effluxerit. In Romanis namque, vel totius occidentis partibus omnino intolerabile eſt, atque ſacrilegum, ſi ſacrorum corpora tangere quiſquam fortaſſe voluerit. Quod ſi præſumpſerit, certum eſt, quia hæc temeritas impunita nullo modo remanebit. Pro qua re de Græcorum conſuetudine, qui oſſa leuare ſanctorum ſe aſſerunt, vehementer miramur, & vix credimus, &c. De corporibus vero beatorum Apoſtolorum quid ego dicturus ſum? dum conſtet, quia eo tempore, quo paſſi ſunt, ex oriente fideles venerunt, qui eorum corpora ſicut ciuium ſuorum repeterent. Quæ ducta vſque ad ſecundum vrbis milliarium, in loco, qui dicitur ad Catacumbas, collocata ſunt. Sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui, atque fulguris nimio metu terruit, atque diſperſit, vt talia denuo nullatenus attentare præſumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis, quibus nunc ſunt condita, poſuerunt. Quis ergo nunc, sereniſſima domina, tam temerarius poſſit exiſtere, vt hæc ſciens eorum corpora non dico tangere, ſed vel aliquatenus præſumat inſpicere? &c. Sed quia sereniſsimæ dominæ tam religioſum deſiderium eſſe vacuum non debet, de catenis, quas ipſe S. Paulus Apoſtolus in collo, & in manibus geſtauit, ex quibus multa miracula in populo demonſtrantur, partem aliquam vobis tranſmittere feſtinabo ſi tamen hanc tollere limando præualuero: quia dum frequenter ex catenis eiſdem multi venientes benedictionem petunt, vt parum quid ex limatura accipiant, aſsiſtit ſacerdos cum lima: & aliquibus petentibus ita concite aliquid de catenis ipſis excutitur, vt mota nulla ſit, quibuſdam vero petentibus diu per catenas ipſas ducitur lima, & tamen vt aliquid exinde exeat, non obtinetur. *Gregor. ad *Conſtantinam. Auguſt. lib. 3. regiſt. indict. xij. ep. 3. vel cap. 30.* (* *Conſtantiam.*)

CAP. XI.

Tranſmiſimus crucem paruulam, in qua de catenis amator veſtrorum ſanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum inſerta eſt benedictio, quæ oculis veſtris aſsidue ſupponatur: quia multa per eandem benedictionem miracula fieri conſueuerunt, &c. Eulogias ſancti Marci à beatiſsima fraternitate veſtra tranſmiſſas, cum ea caritate, quæ ſunt directæ, ſecundum notitiam earum ſuſcepimus, & gratias affectui veſtro referimus, &c. *Gregor. Eulogio Alexand. Patriarchæ in fin. lib. 11. regiſt. epiſt. 47.*

CAP. XII.

Reliquias ſanctorum, de quibus præſentium lator nos admonuit, dari præcepimus. *Marti. epiſt. 2. in fine.*

CAP. XIII.

Flebiles, & infelices hæretici, cum ipſis ſacris imaginibus, ipſa lipſana ſanctorum eiicientes, atque abnegantes contempſerunt, &c. Si enim explanare voluerimus de lipſanorum ſanctorum veneratione, per diuinam ſcripturam, & ſanctorum Patrum opuſcula, quis valebit ſcribere, aut chartas proferre? Pauca enim ex multis breuiter memoramus. Sancti Baſilii Epiſcopi Cæſareæ Cappadociæ in interpretatione pſalmi CXV. inter cetera. Ante hoc dicebatur Sacerdotibus & Nazaræis: quoniam omnis, qui tetigerit mortuum immundus erit, & vt lauet veſtimenta ſua. (*Num. 19.*) Nunc autem, qui tetigerit oſſa martyrum, accipiet aliquam participationem ſanctificationis de corpore aſsiſtente gratia. Pretioſa in (*Pſal. 115.*) conſpectu Domini mors ſanctorum eius, &c. Item ſancti Ioannis Chryſoſtomi Epiſcopi Cõſtantinopolitani in ſermone in epiſtolam bea- (*Serm. 32.*) ti Pauli Apoſtoli ad Romanos, inter cetera: Ego autem & propter hoc Romam diligo, &c. Pro hoc eam beatifico, quia & viuens (*Paulus*) eis ſcribebat, & ſic eos diligebat, & præſentialiter eis locutus eſt, & vitam ibi temporalem finiuit, & ſanctum corpus eius ibi habent, pro quo & honorabilior ciuitas magis, quam pro aliis. Et ſicut corpus magnum, & forte

oculos

oculos habet duos ſplendentes, ſacrorum horum corpora, id eſt, Petri & Pauli: ita non eſt cœlum ſplendidius, quando Sol emittit radios, ſicut Romanæ vrbis hæ duæ lampades vbique in mundo illuxerunt· Exinde ergo rapietur Paulus, exinde Petrus. Conſiderate, & tremite: qualia videbit inſignia Roma, Paulum ſubito ſurgentem à loco requietionis ſuæ ſimul cum Petro, & proficiſcentem obuiam Chriſto? Quale mandat Chriſto donum Roma? Quales coronas ciuitas continet duas? quales cathenas aureas circumnectit? quales habet fontes? &c. Quis mihi tribuet perfundi corpore Pauli, & adhærere ſacræ ſepulturæ, & puluerem ſanctum videre corporis illius, in quo imitatus eſt Chriſtum, in quo Chriſti ſtigmata portauit, in quo vbique prædicationem diſſeminauit? Puluerem illum corporis eius, per quod vbique occurrit? Puluerem oris illius, per quod Chriſtus annuntiabatur, & lux lucebat, &c. Item ex ſermone S. Auguſtini in natali ſanctorum Apoſtolorum inter cetera: Nam iſte beatiſſimus Petrus piſcator, &c. modo genibus prouolutus eum adorat Imperator, &c. *Hadria. ad Carolum de imaginib. c. 62. poſt princ.*

CAP. XIV.

Filiæ regum delectaoerunt te in honore tuo: quia non quæſierunt honorem patrum ſuorum, ſed quæſierunt honorem tuum. Oſtendatur mihi Romæ in tanto honore templum Romuli, in quanto oſtendam ibi memoriam Petri. In Petro quis honoratur, niſi ille defunctus pro nobis, &c. *Auguſt. pſal. 44. apud Hadria. de imaginib. c. 62. in fin.*

CAP. XV.

Ex epiſtola ſancti Gregorii Papæ Leontio Exconſuli miſſa. Præterea benedictionem vobis ſancti Petri Apoſtolorum principis, clauim ſacratiſſimi ſepulchri eius, in qua benedictio de cathenis illius eſt inſerta, tranſmiſimus: vt quod eius collum ligauit ad martyrium, hoc veſtrum ab omnibus peccatis ſoluat. *Hadria de imaginib. c. 91. Gregor. lib. 7. cap. 34. regiſt.*

CAP. XVI.

Si ſanctorum effigies execrabiles eſſe crederentur, profecto & ipſorum reliquiæ, quorum caro corruptionem ſenſit in tumulo, pro * neutro, quod abſit, haberi deberentur. Verumtamen, ſi ad eorum conſortium venire optamus, profecto hic omnia in honore ſanctorum, id eſt, tam reliquias, non ſolum corporum, ſed & veſtimentorum, ſeu etiam, imagines vultus illorum in quolibet loco depictas celeberrimo honore venerari debemus, &c. *Nicol. in epiſt. ad Michaelem Imperator. incip. Principatum. relata in vij. ſynod. CP. actio 4.*

* nihilo f.

CAP. XVII.

Sciſcitamini, ſi liceat crucem Domini cum reliquiis mundo, ſiue immundo hanc habenti oſculari, vel portare, &c. portare eam, ſed cum ſumma reuerentia, & corpore, & corde mundiſsimo, &c. De reliquiis vero ſanctorum eadem dicimus, quorum corpora, templa, & vaſa fuere, ſuntque Dei, quibusq; ad omnia bona opera, tamquam organa, ſanctus vſus eſt, quando voluit, Spiritus: *Nicol. ad conſult. Bulgar. c. 7.*

CAP. XVIII.

Sequimur ſanctam ſynodũ, & amplectimur quæ beatæ recordationis Papa Nicolaus, cui & ipſe, domine coangelice ſumme Pōtifex Hadriane, ſubſcripſiſti, ante ſacratiſsimum Petri, * & Pauli * Apoſtolorum eximii corpus celebraui. *Formula libelli dati Legatis ab Hadri. ij. relata in ſyno. viij. CP. act. 1.*

CAP. XIX.

Vt noſtra exhortatio cordi veſtro altius imprimatur, ex more ſanctorum miſimus vobis clauiculam auream, in qua de cathenis beati Petri benedictio continetur, quatenus per eius præſentia patrocinia, vberiora eius erga vos patrocinia ſentiatis, & in amore ipſius de die in diem feruentes accendamini, promerentes, vt omnipotens Deus, qui illum admirabili potentia à nexibus ferreis liberauit, eius meritis, & interceſsionibus vos ab omnium peccatorum vinculis abſoluat, & ad gaudia æterna perducat. *Gregor. vij. lib. 7. regiſt. ep. 6. ad Alfonſum Regem Hiſpaniarum. ad fin.*

CAP. XX.

Sanctorum reliquiæ in oratoriis villaribus non ponantur, niſi forſan clericus cuiuſcumq; parochiæ vicinus eſſe contingat, qui ſacris cineribus pſallendi frequentia famuletur. *Epau. cap. 25. Burch. lib. 3. cap. 88. Iuo par. 3. cap. 78.*

CAP. XXI.

Vt à media quadrageſima presbyteri chriſma petant, &c. Chriſmario, & linteo ſicut reliquiæ ſanctorum deportari ſolent. *Antiſiod. cap. 6.*

CAP. XXII.

Agnouimus quoſdam Epiſcopos in ſolennitatibus martyrum ad eccleſiam progreſſuros, reliquias collo ſuo imponere, &c. & Leuitas albis indutos in ſellulis eos deportare. &c. Antiqua, & ſolemnis conſuetudo ſeruetur, vt in feſtis diebus arcam Domini cum reliquiis non Epiſcopi, ſed Leuitæ in humeris geſtent, quibus in veteri lege onus id impoſitum fuit. Si Epiſcopus reliquias portet, non ipſe à diaconibus in ſellula vehatur: ſed potius pediſſequa eo vna cum populi progreſſione procedente, ad conuenticula ſanctarum eccleſiarum ſanctæ Dei reliquiæ per eundem Epiſcopum portabuntur. Qui hoc non adimplet, quamdiu in hoc vitio erit, à ſacrificando ceſſabit. *Braca. iij. c. 5.* 1. Paral. 5.

CAP. XXIII.

Deinceps [corpora Sanctorum de loco ad locum nullus præſumat transferre ſine conſilio Principis, vel Epiſcoporum, & ſanctæ ſynodi licentia. *Magunt. c. 51. Burch. lib.* De conſe. diſt. 1. c. 37.

3.cap.232 Ivo par.3.cap.273.

CAP. XXIV.

De Sanctorum reliquiis venerandis. *Baſil. Epiſcop. Ancyræ in confeſſione à vii.ſyn. laudata act.1.poſt prin.*

CAP. XXV.

Filius veſter magnificus vir Iuſtinianus baſilicam ſanctorum Apoſtolorum, in qua deſiderat, & beati Laurentii martyris reliquias eſſe conſtituit, ſperat per paruitatem noſtram, vt prædictorum ſanctorum reliquias celeriter concedatis, &c. Si beatitudini veſtræ videtur, ſanctuaria beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſecundum morem ei largiri, præcipite: & ſi fieri poteſt, ad ſecundum cataractam ipſa ſanctuaria deponere veſtrum eſt deliberare. Petit & de catenis ſanctorum Apoſtolorum, ſi poſsibile eſt, & de craticula beati Laurentii martyris, &c, propter hoc in vrbem veſtram Eulogium Magiſtrianum direxit, hoc ſibi ſatisfacere iudicans, ſi de ipſo fonte, de quo per omnem terram ſanctuaria Apoſtolorum ſunt data, inde, & ipſe reliquias ſuſcipere mereatur, &c. Singulas capſellas per ſingulorum Apoſtolorum reliquias fieri debere ſuggerimus, &c. *Ex ſuggeſtio. legatorum eccleſiæ CP. ad Hormiſdam Papam.*

CAP. XXVI.

Reliquias ſanctorum veneror, & honore proſequor, & ſaluto, veluti athletarum, & certatorum pro Chriſto, quique gratiam à Deo conſecuti ſunt, & remedia, præſtare, morbos curare, dæmones eiicere, quemadmodum Chriſtiana eccleſia, veluti per manus accepit à ſanctis Apoſtolis, & Patribus vſque in præſens ſæculum. *Theodoſ. Epiſc. Amorii reſipiſcens. vii.ſyn.act.1.poſt prin.*

CAP. XXVII.

Apoſtolicas eccleſiæ traditiones, quibus veneratio, cultuſque Sanctorum docetur, recipimus, & veneramur, Eos autem, vt miniſtros, amicos, & filios Dei exiſtentes honoramus: honor enim, qui à conſeruis idem ſentientibus inuicem exhibetur, indicium eſt beneuolentiæ erga Dominum. Sunt enim promptuaria Dei, & pura Chriſti habitacula, Spirituſque ſancti immaculata ſpecula, quin etiam *Sapien.3.* animæ eorum in manu Dei exiſtunt, vt ſcriptum eſt: Deus enim vita exiſtens, cum ſancti in manu Dei ſint, in vita, & lumine neceſſum *Pſal.115.* eſt, vt exiſtant, & ob id, pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius Hi viuentes in libertate, Deo aſtiterunt. Seruator noſter Chriſtus fontes ſalutares, Sanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, vnguentum redolentis ſuauitatis ſcaturientes, & vt inquit magnus doctor immortalis (*Anathaſius*) martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis viſum impertiunt, lepras emundant, tentationes, & mœrores tollunt, atque id per Chriſtum qui in ipſis habitat. Bene etiam Pſalmo- *Pſal.67.* graphus cecinit, Mirabilis Deus in ſanctis eius. Et iterum: Sanctis in terra illius, mirificas fecit omnes voluntates eius in ipſis. *Pſal.15.* *Synodica Theodori Hieroſol. Patriarch. ante fin. apud vi. ſynod.act.3.*

CAP. XXVIII.

In Cæſarea Paleſtinæ regionis, mirifica à ſancto viro (*Anaſtaſio*) deſignata recenſeamus. Cum ſanctæ ciuitati reliquiæ ſacræ appropinquaſſent: omnibus ea res fuit declarata, & ſignificata. Itaque lætitia magna perfuſi omnes ſurgentes ſubito, lignaque ſacra pulſantes, inuicem obuiam facti ſunt, in veneranda Virginis Deiparæ æde, quæ appellatur Noua. Illinc cum cruce, & ſupplicatione egreſsi, læti, & gaudentes cum gratiarum actione ſacris reliquiis occurrerunt, &c. Accedentibus illis, & ſalutantibus ſepulchrum martyris, illicque ſacris reliquiis munus in memoriam ſancti offerentibus, mulier quædam ex primariis ciuitatis dixit: Reliquias è Perſide venientes numquam venerabor, &c. Sanctus martyr in habitu monachi per ſomnum coram miſera aſtitit, illique ait: è lumbis ægrotas. Ipſa autem reſpondens: non inquit, domine, neque enim quidquam mali ſentio. Poſtquam hoc dixiſſet, expergefacta ſubito dolores in ſe ruere ſenſit, cœpitque clamare, & gemere, &c. Sic autem quatuor integris diebus in cruciatibus ſubſiſtit: quinto autem die ſub crepuſculum vidit ſibi ſanctum illum aſtantem, atque ad eam dicentem: Deſcende ad Tetrapylum, ſanctique Anaſtaſii interceſſionem apud Deum poſce, quo ſana fias. Ipſa igitur cum ſurrexiſſet ex grabbato, in memoriamque blaſphema illa, & impia verba, quæ contra caput ſuum dixerat, redirent; conuocatis liberis ſuis ad eos dixit: Tollite me, tollite me, inque templum beati Anaſtaſii conſcendamus, ſi quidem iam docta ſum meo cum periculo, reliquias ex Perſide venientes adorandas, venerandaſque, & quæ Deus ſacrauit, ea non eſſe communia appellanda: impoſitam itaque eam ferculo (*filii*) baiularunt. Cum autem appropinquarent ipſi loco, ipſa eminus conſpicata ſancti imaginem, cum lacrymis cœpit exclamare: Hic eſt, qui in ſomnis vere à me viſus inſtruxit me de malis, quæ me habent. Deinde ſe ipſa in ſolum proſternens, ſanctumque orationibus flebilibus martyrem placans, ſana, firmaque ſurrexit, &c. *Synod. vii. act. 4. poſt. prin. ex miraculis S. Anaſtaſii martyris.*

CAP. XXIX.

Quemadmodum genuini filii, peregrinante longo tempore patre, ingenti amore ex animo erga eum affecti, quidquid illius in domo viderint, ſiue baculũ, ſiue ſedem, ſiue chlamydem, hæc, inquam, omnia cum lacrymis atteſtantes, amplexantur, non illa honorantes, ſed patrem deſiderantes, & venerantes: ſic & nos fideles omnes crucem Chriſti, tanquam virgam adoramus: vt ſedem vero, & cubile illius, ter ſanctum ſepulchrum: præſepe autem, & Beth-

Bethleem, reliquaque illius habitacula, vt domum: ſic Apoſtolos illius, beatoſque martyres: & reliquos ſanctos, veluti amicos illius colimus. Ita Sion tamquam illius ciuitatem, Nazareth vero tamquam illius patriam amplectimur: non aliter etiam Iordanem, quam diuinum illius lauacrum reueremur. Magno enim, & inexplicabili erga eum amore, quo aſcendit, vbi reſedit, vbi apparuit, aut quod tetigit, aut omnino, obumbrauit, tamquam Dei locum colimus & adoramus, non ipſam regionem, aut lapides venerantes, ſed eum, qui in illis conuerſatus eſt, apparuit, & in carne cognitus eſt, quique nos ab errore liberauit, Chriſtum Dominum Deum noſtrum, &c. A ſanctorum martyrum reliquiis & imaginibus ſæpe dæmones fugantur, &c. Quot inumbrationes, quot ſcaturigines, ſæpe etiam ſanguinis fluores ex imaginibus, & reliquiis martyrum extiterunt, &c. Qua ratione tibi idololatræ ſumus, qui oſſa, cineres, pannos, ſanguinem, ſepulchra denique martyrum adorantes, illis tamen non ſacrificamus, &c. Ego per cœlum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, Angelos, homines, per omnem denique creaturam viſibilem, & non viſibilem omnium auctori Domino, & factori ſoli adorationem, & cultum exhibeam, &c. Qui tanta miracula per ligna fecit Deus, dic rogo, numquid per ſanctæ crucis pretioſum lignum miranda efficere poteſt? Quod ſi autem eſt impium oſſa venerari, quam ob rem oſſa Ioſeph cum omni honore ex Ægypto vecta ſunt? Quo modo homo mortuus oſſa Heliſæi attingens reſurrexit? Iam ſi per oſſa, mirifica Deus facit, clarum eſt, quod & per imagines lapides, pluraque alia, idem poſſit, &c. *Leontius Epiſcopus Neapoleos Cypri ex lib. 5. Apologiæ contra Iudæos apud vij. ſynod. act. 4. ante medium.*

CAP. XXX.

Sanctorum etiam ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens, & amplectens honorifice veneror. &c. *Baſil. Epiſ. Ancyræ reſipiſcentis confeſsio act. 4. vij. ſynod.*

CAP. XXXI.

Quæ Deo oblata ſunt, eius participatione, & contractatione ſancta fiunt. Quemadmodum idem, & tota ſcriptura teſtatur, & ob hoc ſancto honor ſanctitatis illius non aliter conſeruatur, quam per noſtram deuotam adorationem. *Epip. contra Gregor. tom 5. ad med. ex aſſertione Aſterij Epiſcopi de S. Euphemia martyre in fine in vij. ſynod. act. 6.*

CAP. XXXII.

Sacrorum corpora, & præcipue beatorum reliquias, ac ſi Chriſti membra, ſinceriſſime honoranda, & baſilicas eorum nomine appellatas, velut loca diuino cultui mancipata, affectu puſſimo, & deuotione fideliſsima adeundas. Si quis contra hanc ſententiam venit, non Chriſtianus credatur, ſed Eunomianus. *Gennadius Maſsilienſis Epiſcop. qualiter veneranda ſint corpora, vel reliquiæ ſanctorum cap. 40. apud Hadrianum de imaginibus, cap. 59.*

CAP. XXXIII.

Præſumentes de beatitudinis veſtræ beneuolentia, paternam dilectionem nimium petimus, quatenus reliquiis ſanctorum Apoſtolorum, tam nos, quam baſilicam eorum, hic in domo noſtra ſub nomine prædictorum venerabilium conſtructam, illuſtrare, & illuminare large dignemini, &c. *Iuſtinian. in epiſt. ad Hormiſdam Pap. ad finem.*

CAP. XXXIV.

Felix conſtituit ſupra ſepulchra, aut memorias martyrum Miſſas celebrari. *Dam. in Felicis.*

CAP. XXXV.

Zachariæ temporibus magnum theſaurum Dominus Deus noſter in hac Romana vrbe per eundem Pontificem propalare dignatus eſt. In venerabili Patriarchio ſacratiſsimum beati Georgii martyris caput in capſa reconditum reperit, &c. Ipſe cum hymnis, & canticis in venerabili diaconia eius nomine ſita in hac Romana ciuitate regione ſecunda ad velum aureum illud deduci fecit, vbi immenſa miracula, & beneficia omnipotens Deus ad laudem nominis ſui per eundem ſacratiſsimum martyrem operari dignatus eſt. *Ex Pontif. ad finem.*

Ne templa ædificentur, neue altaria erigantur ſine reliquiis Sanctorum.

Tit. III.

CAP. I.

Templa, quæ conſecrata ſunt, ſi carent reliquiis martyrum reliquias accipiant. Qui ſine reliquiis conſecrat templum, deponatur, vt eccleſiaſticas traditiones tranſgreſſus. *Nicæn. ii. cap. 7.*

CAP. II.

In ſynodo conſtituimus, & omnibus eccleſiis tenendum, & agendum mandamus, vt ſuper memorias martyrum miſſæ celebrentur; ne memoria eorum extinguatur, aut veneratio poſsit prohiberi. *Felix in ſynod. lxx. Epiſc. ep. 2. in med.*

CAP. III.

De locorum conſecratione Sanctorum, &c. hoc ſumus indicio deteſtabiliore permoti; quod in quocumque nomine defunctorum, & quantum dicitur, nec omnino fidelium conſtructiones ædificatas, ſacris * proceſsionibus audacter inſtituere nonnulli memorantur. Quæ quoniam tam acerba, tam dura ſunt, vt eadem vix noſter ferre poſsit auditus, &c. diſtrictius iſta quærantur, & à quibus fuerint geſta prodantur, &c. *Gelas. ep. 1. cap. 27.* *De Conſe. diſt. 1. c. 3.* *profeſſionibus

CAP. IV.

Eccleſia Arianorum, cuius ipſe ſanctus Gregorius in dialogis ſuis, meminit, placuit eidem ſancto Gregorio, vt in fide catholica, introductis illic beati Sebaſtiani, & ſanctæ *De Conſe. diſt. 1. c. 21.*

Agathæ martyrum reliquiis, dedicari debuiſſet, quod, & factum eſt. *Hadrian. de imaginibus cap. 90. ante med. Greg. lib. 3. cap. 30. dialog. & lib. 3. regiſt. epiſt. 19. Anſelm. lib. 5. cap. 26. Cæſar. lib. 7. cap. 34.*

CAP. V.

Martyrum dignitatem nemo profanus infamet, neque ad paſſiua corpora, quæ ſepulturæ tantum propter miſericordiam eccleſiaſticam commendantur, redigat, vt aut inſania præcipitatos, aut alia ratione peccati diſiunctos, nun ratione, vel tempore competenti, quo martyria celebrentur, martyrum nomine appellet. At ſi quis ad iniuriam martyrum, claritati eorum adiungat infamiam, placet eos, ſi laici ſint, ad pœnitentiam redigi: ſi clerici, poſt commonitionem, & cognitionem, honore priuari. Hoc & ſingulis conciliis ſtatutum eſt. *Carthag. 1. cap. 2. Burch. lib. 3. c. 55. Iuo lib. 3. cap. 58.*

CAP. VI.

De conſe. diſt. 1 placuit. c. 25. Euertantur altaria, quæ per agros, & vineas ſunt in memoriam martyrum, in quibus neque corpus, neque reliquiæ martyrum ſunt, ab Epiſcopis illorum locorum, ſi fieri poteſt. Si vero propter tumultum id fieri non liceat, tamen admoneatur plebs, ne illa loca frequentent, & qui recte ſentiant, nulla religione illius loci teneantur, & omnino memoria martyrum non celebretur, niſi vbi corpus, & reliquiæ ſunt, vel antiquitus traditæ fuerunt. Quæ vero per ſomnia, vel vanas reuelationes aliquorum altaria ædificantur, omnino improbentur. *Carthag. c. 84 G. Carthag. V. cap. 14. L. Afric. cap. 50. L. Vid Mar. Brac cap. 68. Capit lib. . cap. 42. Burch. lib. 3. cap. 54. Iuo lib. 2. tit cap. 1. panor. & par. 3. cap. 57. decret. Anſelm. lib. 5. c. 14. Cæſar lib. 4. cap. 125.*

CAP. VII.

De conſe. diſt. 1 cap. 28. Non oportet clericos ignaros, & præſumptores ſuper monumenta in campum miniſteria portare, aut diſtribuere ſacramenta, ſed aut in eccleſia, aut in baſilica, vbi martyrum reliquiæ ſunt depoſitæ, ibi pro defunctis oblationem offerri. *Martin. Bracaren cap. 68.*

De ſepulchris, & cœmeteriis Sanctorum, & de honore habito eiſdem

Tit. IV.

Vide libro xiij. tit. xxvij. quibus adde.

CAP. I.

IN præfata conſtituimus ſynodo, vobiſque, & omnibus eccleſiis tenendum, & agendum mandamus; vt ſuper memorias martyrum miſſæ celebrentur, ne memoriæ eorum extingui, aut veneratio poſſit prohiberi. *Felix cum lxx. Epiſcopis epiſt. 2. poſt. med.*

CAP. II.

Rogo vos nobis congratulari, quia rogatu cuiuſdam deuotæ fœminæ, atque nobiliſſimæ matronæ Lucinæ, leuata ſunt corpora Apoſtolorum Petri, & Pauli de catacumbis. Et primo quidem beati Pauli corpus leuatum ſilentio poſitum eſt in prædio prædictæ matronæ via Oſtienſi ad latus, vbi decollatus. Poſtea vero beati Apoſtolorum Principis Petri accepimus corpus, & condecenter poſuimus illud iuxta locum vbi crucifixus eſt, inter corpora ſanctorum Epiſcoporum, in templo Apollinis, in monte aureo, in Vaticano Palatii Neroniani, tertio Kal. Iulii; orantes Deum, & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vt intercedentibus ſuis ſanctis Apoſtolis, maculas veſtrûm purget peccatorum, & in ſua vos conſeruet voluntate, &c. Sancti Apoſtoli de veſtro congratulantur gaudio, &c. *Cornel ep. 1. in princ.*

CAP. III.

De corporibus ſanctorum Apoſtolorum, quid ego dicturus ſum, dum conſtat, quia eo tempore, quo paſſi ſunt, ex Oriente fideles venerunt, qui eorum corpora ſicut ciuium ſuorum repeterent: quæ ducta ad ſecundum vrbis milliarium, in loco, qui dicitur ad catacumbas, collata ſunt. Sed dum ea exinde leuare omnis eorum multitudo conueniens niteretur, ita eos vis tonitrui, atque fulguris nimio metu terruit, atque diſperſit, vt talia denuo nullatenus attentare præſumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, leuauerunt, & in locis, in quibus nunc ſunt, condita poſuerunt, &c. *Greg. lib. 3. regiſt. epiſt. 30. ad Conſtantinam Aug.*

CAP. IV.

Anacletus memoriam beati Petri conſtruxit, &c. & alia loca, vbi* Epiſcopi reconderentur, ſepulturæ, *Dama in Anacleti.* *Epiſcoporum corpora.

CAP. V.

Cornelius rogatus à quadam matrona Lucina corpora Apoſtolorum beatorum, Petri, & Pauli è Catacumbis leuauit noctu: primum quidem corpus beati Pauli beata Lucina poſuit in prædio ſuo via Oſtienſi ad latus, vbi decollatus eſt. Beati vero Petri corpus accepit beatus Cornelius Epiſcopus, poſuit iuxta locum, vbi crucifixus inter corpora Sanctorum Epiſcoporum in templo Apollinis, in Vaticano palatii Neroniani, in monte aureo iii. Kal. Iulii, &c. Cornelii corpus noctu collegit beata Lucina cũ clericis, & ſepeliuit in crypta iuxta cœmeterium Calliſti in prædio ſuo via Appia * in arenario * xviii. Kal. Octob. *Damaſ. in Cornelii.*

CAP. VI.

Truncati ſunt capite cum beato Xyſto ſex diacones; Feliciſſimus, Agapetus, Ianuarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus viii. Idus Aug. &c. Fuit magna perſecutio ſub Decio, & poſt paſſionem beati Xyſti die tertio paſſi ſunt

Lau-

Laurentius eius Archidiaconus, & ſubdiaconus Claudius. Seuerus Presbyter, & Romanus Oſtiarius, & Creſcentius Lector, &c. Sepultus eſt (*Xyſtus*) in cœmeterio Calliſti via Appia & ſex diaconi eius in cœmeterio prætextati via Appia. viij. Idus. Aug. beatus vero Laurentius ſepultus eſt via Tiburtina in crypta in agro Verano. iv. Idus Aug.* in cœmeterio Cyriacelis cum multis aliis martyribus* *Damaſ. in Xyſti II.*

CAP. VII.

Eutychianus temporibus ſuis per loca diuerſa cccxlii. martyres manibus ſuis ſepeliuit: & conſtituit, vt quicumque fidelium martyrem ſepeliret, ſine dalmatica, aut collobio purpurato nullatenus ſepeliret; dum tamen huiuſ conſtitutionis ad illum perueniſſet notitia. *Damaſ. in Eutychia.*

CAP. VIII.

Marcellini tempore fuit perſecutio magna, ita vt intra. xxx. dies. xvii. millia hominum promiſcui ſexus per diuerſas prouincias martyrio coronarentur. De qua re, & ipſe Marcellinus ad ſacrificium ductus eſt, vt thurificaret, quod & fecit, & poſt paucos dies pœnitentia ductus, ab eodem Diocletiano pro fide Chriſti cum Claudio, & Cyrino, & Antonino capite truncatus eſt, & martyrio coronatus. Qui dum pergeret ad paſſionem ſuam, adiurauit Marcellum presbyterum, vt præcepta Diocletiani non impleret. Iacuerunt autem corpora Sanctorum in platea dies xxxvi. ex iuſſu Diocletiani. Exinde Marcellus presbyter noctu collegit corpora Sanctorum cum presbyteris, & diaconibus cum hymnis: & ſepeliuit ea. vi. Kal. Maii in via ſalaria in cœmeterio Priſcillæ, in cubiculo claro, quod patet vſque in hodiernum diem, ſecundum quod ipſe ſanctus Petrus præceperat, in crypta iuxta corpus ſancti Creſcentionis. *Damaſ. in Marcellini.*

CAP. IX.

Marcellus* rogauit matronam Priſcillam, quæ* fecit cœmeterium via Salaria, & xxv. titulos in vrbe Roma conſtituit, quaſi diœceſes propter baptiſmum, & pœnitentiam multorum, &c. & propter ſepulturas martyrum, &c. Qui tandem in ſeruitio animalium nudus amictus cilicio defunctus eſt, cuius corpus collegit beata Lucina, & ſepeliuit in cœmeterio Priſcillæ in via Salaria xvii. Kal. Feb. &c. Lucina proſcriptione damnata eſt. *Damaſ. in Marcel.*

CAP. X.

Liberius rediens de exilio habitauit in cœmeterio ſanctæ Agnetis apud germanam Cōſtantii Auguſti, vt quaſi per eius interuentionem, aut rogatum rediret Liberius in ciuitatem, &c. Ab eodem die fuit perſecutio maxima in clero, ita vt intra eccleſiam presbyteri, & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur, &c. Liberius ornauit de platoniis marmoreis ſepulchrum ſanctæ Agnetis martyris. *Damaſ. in Liberii.*

CAP. XI.

Damaſus fecit baſilicas duas, vnam iuxta theatrum ſancti Laurentii, & aliam via Ardeatina, vbi requieſcit intra catacumbas, vbi iacuerunt corpora ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli. In quo loco dedicauit Platoniam ipſam, vbi iacuerunt corpora ſancta, & verſibus exornauit. Hic multa corpora ſanctorum martyrum, requiſiuit, & inuenit, quorum etiam conchilia, atque ſepulchra verſibus declarauit, & adornauit. *Ex Pontif.*

CAP. XII.

Theodori tempore leuata corpora ſanctorum martyrum Primi, & Feliciani, quæ erant in arenario ſepulta, via Numentana, & adducta ſunt in vrbem Romam, quæ & recondita ſunt in baſilica beati Stephani protomartyris. *Ex Pontif.*

CAP. XIII.

Xyſtum in cœmeterio animaduerſum ſciatis üx. Iduum Auguſt. die, & cum eo quartum, &c. *Cyprian. ad Succeſſum Epiſc. epiſt.* 82.

De miraculis quorumdam Sanctorum. Tit. V.

CAP. I.

Obſecro, vt reliquiæ ſancti Xyſti martyris nobis tranſmittantur. Fecimus, quod petiſti: quatenus populus, qui in loco quondam ſancti Xyſti martyris corpus dixerunt venerari, quod tibi nec verum, nec veraciter ſanctum videtur: certa ſanctiſſimi, & probatiſſimi martyris beneficia ſuſcipiens, colere incerte non debeat. Mihi autem videtur, quia ſi corpus, quod à populo cuiuſdam martyris eſſe creditur, nullis illic miraculis coruſcat, & neque aliqui de antiquioribus exiſtunt, qui ſe à parentibus paſſionem eius audiſſe fateantur, ita reliquiæ, quas petiſtis, ſeorſum condendæ ſunt, vt locus, in quo præfatum iacet, modis omnibus obſtruatur, nec permittatur populus certum deſerere, & incertum venerari. *Gregor. ad Auguſtin. interrogat. 7. vel poſt. 9. obſecrat.*

CAP. II.

Beatiſſimum quoque Ambroſium ſplendidiſſimam lucernam eccleſiæ, qui ex cathecumeno, diuino præſagio, ad Epiſcopalem per continuos gradus promotus eſt dignitatem; cur nobis pro veſtro tuamine opponitis? Qui non inſtinctu hominum, ſed diuina vocatione per miraculorum prodigia electus eſt. *Nicol. in epiſt. ad Photium incip. Poſtquam beato Petro. lecta act. 4. ſyn. viii. CP.*

CAP. III.

Cum grauiter fidelis quædam mulier tormentibus cruciaretur, ad locum repere cœpit, in cuius parietibus Sanctorum Coſmæ, & Damiani effigies depinxerat, fideuſa pro ſcipione. Chriſma autem accipiens, in aquam effudit, illamque bibit, & confeſtim ſanitati Sanctorum interceſſione reſtituta eſt, &c. Ex

lib. paſsionis Sanctorum Coſma. & Damiani apud vij. ſyno. act 10. 4. poſt med. vbi alia miracula ſunt.

CAP. IV.

Sanctos omnes (*veneramur*) tanquam conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturæ participes, gratiſsimos Dei miniſtros, vt dictum eſt, & hac gratia à Deo donatos, vt beneficia à Deo data nobis miniſtrent, curationes, inquam, morborum, & periculorum liberationes; quando per memoriam eorum inuocatio Dei fit: quatenus nobis in hymnodiis, & glorificationibus poſsibile eſt, agnoſcimus. *Epiſt. Germani CP. Epiſcopi ad Ioan. Epiſcop. in fin. vij. Syno. act* 4.

CAP. V.

Martinus Papa ſanctiſsimus vir in exilio in loco, qui dicitur Cherſona, vitam finiuit in pace Chriſti confeſſor: qui & multa mirabilia operatur vſque in hodiernum diem. *Ex Pontific.*

De Sanctorum ſolennitatibus. Tit. VI.

CAP. I.

De conſ. d. 4. c. 11. IMprobabilis, & emendanda confuſio, quæ à noſtris conſacerdotibus (non ratione auctoritatis alicuius, ſed ſola temeritate præſumitur, vt paſſim, ac libere natalitiis Chriſti, ſeu apparitionis, necnon & Apoſtolorum, ſeu martyrum feſtiuitatibus innumeræ plebes baptiſmi myſterium conſequantur. *Syric epiſt. 1. c. 2. vid. Leonem ep. 78. ad Epiſcopos per Campaniam. Tributien. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 5. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 9. panor & par. 1. c. 58. & 200. decr. Caſar. lib. 12. c. 10. Anſelm. lib. 9. cap. 13.*

CAP. II.

Magna indignatione cõmoueor, quod quoſdã ex vobis ita comperi eſſe Apoſtolicæ traditionis oblitos, vt præter Paſchæ feſtum, cui ſola Pentecoſtes ſolennitas comparatur, audeant ſibimet, non aliqua humanæ infirmitatis neceſſitate cogente, ius baptiſmatis vendicare, & in natalibus martyrum, quorum finis aliter honorandus eſt, &c. *Leo epiſt. ad Epiſcopos per Campaniam in principio 78. vel 86.*

CAP. III.

Quotiens Sanctorum Dei fuerit agenda feſtiuitas, ſingula capitula diebus apta ſubiungimus, quibus commemorationem ſanctæ ſolennitatis, aut eorum faciamus, quorum natalitia celebramus. Cetera vero ordine conſueto perſequimur, &c. Significatur etiam beatorum Apoſtolorum, vel Martyrum, ſicut ſperamus, ſancto nos affectui tuo direxiſſe reliquias, præſumentes fidem veſtram eorum deinceps plenius eſſe meritis adiuuandam. *Vigil. ep. 1. c. 5.*

CAP. IV.

Nos pœne omnium martyrum diſtinctis per dies ſingulos paſſionibus collecta in vno codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Miſſarum ſolennia agimus. *Greg. lib. 7. regiſt. indict. 1. epiſt. 29. Eulogio Epiſcopo Alexand. in med.*

CAP. V.

In quorum Apoſtolorum, vel Martyrum, ſiue Confeſſorum, atque Virginum diebus feſtis à labore terreno recedere debeatis, inquiritis. In ſolennitatibus vtrique beatæ Mariæ Virginis, & ſanctorum duodecim Apoſtolorum, ac Euangeliſtarum, atque præcurſoris Domini Ioannis, & ſancti Stephani primi martyris, nec non & in eorum ſanctorum natalitiis, quorum apud vos, Deo fauente, memoria celebris, & dies feſtiuus habebitur. *Nicol. ad conſul. Bulgar. c. 11.*

CAP. VI.

Non oportet in Quadrageſima Martyrum natales celebrare, ſed ſanctorum Martyrum memoriam ſabbatis, & dominicis facere. *Laodi. cap. 51 Mart Brac. cap. 48. Burch. lib. 13. c. 10. Iuo par. 4. c 43 decr.* *3. q. 4. c. 9. non lic.*

CAP. VII.

Paſsiones Martyrum legere licet, cum anniuerſarii eorum dies celebrantur. *Carthag. cap. 47. G. Carthag. iij. cap. 47. L. African. cap. 13. L.*

CAP. VIII.

Illud etiam petendum, vt quæ contra præcepta diuina conuiuia multis in locis exercentur vetari talia iubeant, & prohiberi, maxime cum in natalibus beatiſsimorum Martyrum per nonnullas ciuitates, & in ipſis locis ſacris talia committere non reformident. Quibus diebus, quod pudoris eſt dicere, ſaltationes ſceleratiſsimas per vicos, atque plateas exercent, &c. *African. cap. 27.*

CAP. IX.

In Auguſto quia quotidie Miſſæ ſanctorum ſunt, prandium habeant monachi, &c. & quia inter Natalem Domini, & Epiphaniam omni die feſtiuitates ſunt, itemque prandebunt. *Turon. ii. cap. 18.*

CAP. X.

Si quid ex collatione fidelium, aut per feſtiuitates martyrum, aut per commemorationem defunctorum offertur, apud vnum clericorum fideliter colligatur. *Brac. 2. c. 39.*

CAP. XI.

Vt in ſanctorum natalitiis ballimathiæ prohibeantur. Exterminanda omnino eſt irreligioſa conſuetudo, quam vulgus per ſanctorum ſolennitates agere conſueuit. Populi, qui debent officia diuina attendere, ſaltationibus & turpibus inuigilant canticis, non ſolum ſibi nocentes, ſed & religioſorum officiis perſtrepentes. Hoc etenim, vt ab omni Hiſpania depellatur, ſacerdotum, & iudicum à concilio ſancto curæ committitur. *Tolet. iii. c. 23. Iuo par. 4. c. 12. decr.* *De conſ. diſt. 3. c. 2.*

CAP. XII.

Multa quidem eueniunt, quæ dum leuiter corriguntur, ſæpius ad maiora conſcendunt. Valde enim omnibus noſcitur eſſe indecorum, quod per dedicationes baſilicarum, aut feſtiuitates martyrum, ad ipſa ſolennia confluentes chorus femineus turpia quidem & obſcœna cātica decantare videntur, dum aut orare debeant, aut clericos pſallentes audire, &c. *Cabilon.c.19.*

CAP. XIII.

Gregorius tertius fecit oratorium intra baſilicam (*B.Petri*) iuxta arcum principalem in parte virorum, in quo recondidit in honorem Saluatoris, ſanctæque eius Genitricis, reliquias ſanctorum Martyrum, ac Confeſſorum, iuſtorumque perfectorum in toto orbe terrarum quieſcentium, quorum feſta vigiliarum à monachis trium monaſteriorum illic ſeruientium quotidie per ordinē exiſtentia, atque natalitiorum miſſas in eodem loco celebrare iuſsit, inſtituens in canone ita à ſacerdote dicendum: Quorum ſolennitas hodie in conſpectu tuæ maieſtatis celebratur, Domine Deus noſter, toto in orbe terrarum, &c. *Ex Pontifi. in Greg. iij. in medio*

CAP. XIV.

Non ſanctos propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus, ſed quo virtutum illorum ſimus memores, & in libris quoque vitas illorum deſcribimus, in tabuliſque illos depingimus, non quod hoc à nobis poſtulent ipſi, verum id noſtra cauſſa, & propter vtilitatem noſtram facimus, non enim ſolum paſſiones martyrum nos inſtituunt, ſed & contextus, & ſcriptura de illorum paſſionibus, picturaque idem indicant. Simili modo & annua illorum memoria, &c. *Epiphan. in Greg. in vij. ſyno. actio. 6. to. 5. poſt princ.*

CAP. XV.

Conſtituit (*Gregorius tertius*) vt fere ſine interuallo, & à presbyteris hebdomadariis Miſſarum ſolennia, & à monachis diuina officia, ſecundum conſtitutum, quod à collegio ſacerdotum coram ſacro corpore B. Petri Apoſtoli factum eſt, in ſolenniis Chriſti Domini Dei noſtri, ſanctæque eius Genitricis, ſanctorum Apoſtolorum vel omnium ſanctorum Martyrum, Confeſſorum, atque Virginum, in oratorio nomini eorum dedicato, intra eccleſiam B. Petri ſub arcu principali, ſimiliter & vigiliæ celebrarentur. Eiſdemque inſtitutis diſpoſuit, vt in cœmeteriis circumquaque poſitis Romæ in diebus natalitiorum eorum luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de Patriarchio per oblationarium deportentur ad celebrandas miſſas per eum, quem præuiderit Pontifex pro tempore ſacerdotem. *Ex Pontifica. in fine.*

CAP. XVI.

Quod ballimathiæ, & turpia cantica prohibenda ſunt à ſanctorum ſolenniis, *Reccared. Rex in conc. Tolet. iij. in fine.*

De luminibus, quæ in ſepulchris Sanctorum collocari ſolent.

Tit. VII.

CAP. I.

DVm Dominus donauerit quietem, augebuntur, & luminaria Sanctorum. *Zachar. epiſt. 4. ad Bonif. poſt med.*

CAP. II.

* Id etiam placuit ſacerdotibus, &c. qui ſanctam Dei ædificauerit eccleſiam presbyter deſeruientem habeat. Et ſi presbyterum ea facultas habere non permittit, vel diaconus inſtituatur. Certe ſi minor eſt cenſus, Oſtiarius à ſacerdote ſit electus, qui nitorem infra ſinus eccleſiæ faciat, qui eo ſanctarum reliquiarum luminaria omni ſubſequenti nocte accendat. *Tolet. ſub Reccaredo. cap. 2.*

CAP. III.

Nec quempiam offendat, quod ante ſanctorum imagines lumina, & ſuaueolentia thymiamata accenduntur: Symbolice enim iſta fieri in honorem illorum opinandum eſt, quorum cum Chriſto requies, quorum honor ad ipſum recurrit, hoc ipſum teſtante ſapiente Baſilio, quod erga conſeruos bonus honor erga ipſum Dominum commune beneuolentiæ ſignum exhibet. Senſibilia enim lumina, ſymbolum ſunt immaterialis illius, & à Deo dati luminis aromatum autem incenſio, ſincerum, & totum ſancti Spiritus afflatum, & repletionem ſignificat. *German. Epiſcop. CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos. vij. ſyn. act. act. 4. in fin.*

CAP. IV.

Ioannes (*tertius*) conſtituit, vt oblationes, & amulæ, vel luminaria in cœmeteria per omnes dominicas de Lateranis miniſtrarentur. *Ex Pontifi.*

CAP. V.

Diſpoſuit (*Gregorius tertius:*) vt in cœmeteriis circumquaque poſitis Romæ in diebus natalitiorum (*Sanctorum*) luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de Patriarchio per oblationarium deportarentur, &c. *Ex Pontif.*

De peregrinis, qui ad reliquias venerandas Sanctorum proficiſcuntur.

Tit. VIII.

CAP. I.

EOs, qui ardore fidei ad expugnandum hæreticos laborem * iuſtum aſſumpſerint, ſicut eos, qui ſepulchrum dominicum viſitant ſub eccleſiæ defenſione recipimus, & ab vniuerſis inquietationibus tam in rebus, quam in perſonis ſtatuimus manere ſecuros. *Alexan.*

De hæret. c. 7. in 2. coll. * *iſtum*

iij. in conc *Later. cap vlt. in fin.*

CA II.

24.q.3.c.13. Si quis Romipetas, & peregrinos, & Apoſtolorum limina, & aliorum ſanctorum oratoria viſitantes capere, ſeu rebus, quas ferunt, ſpoliare tentauerit, &c. donec ſatisfecerit, communione careat chriſtiana. *Calliſt. ij. in conc. Roman. cap. 16.*

CAP. III.

Sanctus Gregorius Papa in epiſtola Euſebio Epiſcopo Theſſalonicenſi directa inter cetera: Si autem Theodorus lector ad orationem huc ad ſanctos Apoſtolos venire voluerit, eum fraternitas veſtra ſine aliqua mora tranſmittat. *Hadrian. de imaginibus cap. 62. in fin. Gregor. lib. 10. epiſt. 69. in fin. reg.*

CAP. IV.

Tanta millia hominum protectioni, ac interceſſioni beati Apoſtolorum principis Petri ex omnibus finibus terræ properantium ſeſe quotidie conferunt, &c. vt præter illud, quod

Act. 10. b. vas ipſi Petro oſtenſum, catholicam ſignat Eccleſiam, etiam ipſa ſola Romana vrbs, apud quam eiuſdem Apoſtoli corporalis præſentia ſedule veneratur, ipſius vaſis cunctas dinoſcatur in ſe continere vniuerſorum animalium, quæ homines intelliguntur ſpiritualiter, nationes, &c. *Nicol. in epiſt. ad Michael. Imp. poſt med.*

CAP. V.

Presbyteros Romam, ſiue Turonum abſque licentia Epiſcopi ſui adire, penitus decreuimus inhibendum. *Cabilo. ſub Carolo cap. 44.*

CAP VI.

Nam & à quibuſdam, qui Romam, Turonumue, & alia quædam loca ſub prætextu orationis inconſulte peragrant, plurimum erratur. Sunt presbyteri, & diacones, & ceteri in clero conſtituti, qui negligenter viuentes, in eo purgari ſe à peccatis putant, & miniſterio ſuo fungi debere, ſi præfata loca attingant. Sunt nihilominus laici, qui putant ſe impune aut peccare, aut peccaſſe, quia hæc loca oraturi frequentant. Sunt quidam potentum, qui adquirendi cenſus gratia, ſub prætextu Romani, ſiue Turonici itineris, multa adquirunt, multos pauperes opprimunt, & quod ſola cupiditate faciunt, orationum, ſiue ſanctorum locorum viſitationis cauſſa, ſe videri affectant. Sunt pauperes, qui vel ideo, id faciunt, vt maiorem habeant materiam mendicandi: de quorum numero ſunt illi, qui circumquaque vagantes, illò ſe pergere mentiuntur, vel quia tantum ſunt vecordes, vt putent ſe ſanctorum locorum ſola viſione à

12.q.2.c.71. gloria in fin. peccatis purgari: non attendentes, quod ait B. Hieronymus: non Hieroſolymam vidiſſe, ſed Hieroſolymis bene vixiſſe laudandum eſt. *Cabilo. ſub Carolo, cap. 45. Burch. lib. 19. ca. 51. Iuo par. 15. cap. 65 decret. Hieronym. ad Nepotianum de inſtitutione monachorum c. 13. Incipit, Bonus homo.*

CA P. VII.

De beati Apoſtoli liminibus, & frequentatione eorum ex omnibus Orbis cardinibus, & de curationum multitudine. *Enno. pro Symm. poſt med.*

De hiſtoriis martyrum, & de diligentia, quæ in illorum rebus geſtis ſcribendis olim fuit adhibita.

Tit. IX.

CAP. I.

Item geſta ſanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant. Quis iſta catholicorum dubitet? & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos? nec ſuis viribus, ſed gratia Dei & adiutorio vniuerſa toleraſſe? Sed ideo ſecundum antiquam conſuetudinem, ſingulari cautela, in ſancta Romana eccleſia non leguntur, quia & eorum, qui conſcripſere, nomina penitus ignorantur, * & à fidelibus idiotis ſuperflua, aut minus * apte, quam rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur, ſicut cuiusdam * Cyrici, & Iulitæ, ſicut Georgii, aliorumque huiuſmodi paſſiones, quæ ab hæreticis perhibentur compoſitæ propter quod, vt dictum eſt, ne vel leuis ſubſannandi oriretur occaſio in ſancta Romana eccleſia non leguntur. Nos tamen cum prædicta eccleſia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti ſunt, omni deuotione veneramur. Item vitas patrum, Pauli, Antonii, Hilarionis, & omnium Eremitarum, quas tamen vir beatiſſimus deſcripſit Hieronymus, cum omni honore ſuſcipimus. *Gelaſ. in ſyn. lxx. Epiſcoporum poſt princ. Burchar. lib. 3. cap. 220. Iuo lib. 2. tit. ij. c. 3. panor. & par. 4. cap. 64. decret. Anſelm. lib. 6. cap. 193.*

Diſt. 15. ſancta r. 3. p. item geſta.

* ab infidelibus, aut idiotis. * apta al. * Quirici

CAP. II.

Scriptura de inuentione crucis Dominicæ, & alia ſcriptura de inuentione capitis Ioannis Baptiſtæ, nouellæ quædam relationes ſunt, & nonnulli eas catholici legunt, &c. omnia probate, &c. *Gelaſ. in Synod. lxx. Epiſcoporum ante med.*

CAP. III.

Septem ſubdiacones ordinauimus, qui ſeptem notariis imminerent, vt geſta martyrum veraciter in integro colligerent, nobiſque rimanda manifeſtarent. Quod etiam vos omnes agere monemus, ne in poſterum aliqua ex his dubitatio fiat, quæſtioque oriatur: quoniam omnia, quæ ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, & quæ noſtris temporibus veraciter ſcribuntur, ad futurorum doctrinam diriguntur. *Fabian. epiſt. 1. in princ.* Rom. 15. d

CAP. IV.

Vitæ Patrum ſine probabilibus auctoribus minime in eccleſia leguntur: nam ab orthodoxis titulatæ & ſuſcipiuntur, & leguntur. Magis

gis enim paſſiones ſanctorum Martyrum ſacri canones cenſuerunt; vt liceat eas etiam in ecclesia legi, cum anniuerſarii dies eorum celebrantur. *Hadrianus de imaginibus c. 88. Iuo par. 4. cap. 14 t. decr.*

CAP. V.

Falſo à veritatis hoſtibus compoſita martyrologia, vti Chriſti martyres inhoneſtantes, & ad incredulitatem inducentes auditores, non publice legi in eccleſiis iubemus, ſed igne comburi. Qui ſuſceperint, vti vera, anathematizamus. *Trul. cap. 63.*

CAP. XI.

Clemens fecit ſeptem regiones diuidi notariis fidelibus eccleſiæ, qui geſta martyrum ſollicite, & curioſe vnuſquiſque per regionem ſuam perquirerent. *Damaſ. in Clemen.*

CAP. VII

Anteros geſta martyrum diligenter à notariis exquiſiuit, & in eccleſia recondidit. Propter quod à quodam Maximo Præfecto martyr effectus eſt. *Damaſ. in Anter.*

CAP. VIII.

Fabianus fecit ſeptem ſubdiacones, qui ſeptem notariis imminerent, vt geſta ſanctorum martyrum in integrum colligerent, & multas fabricas per cœmeteria fieri præcepit. *Damaſ. in Fabian.*

De quibuſdam Martyribus. Tit. X.

CAP. I.

Diſt. 21. c. 3 Quamuis diſt. 22. c. 2 ſacroſancta. Paulus Apoſtolus non diuerſo, ſicut hæretici gatriunt, ſed vno tempore, vno, eodemq; die glorioſa morte cum Petro; in vrbe Roma, ſub Cæſare Nerone agonizans coronatus eſt: & pariter ſanctam Romanam eccleſiam Chriſto Domino conſecrauerunt, &c. *Gelaſ. & lxx. in ſyno. Roma. in princ. Burch. lib. 3. cap. 220. Iuo lib. 4. tit. 1. c. 3. panor. Anſelm. lib. 1. c. 69. decr. Tarracon. lib. 1. c. 295.*

CAP. II.

Ioannes Baptiſta non pro confeſſione Chriſti, ſed pro veritate, id eſt Chriſto, capite truncatus eſt, & ſancto martyrio coronatus. *Gregor. ad Aug. interr. 6.*

CAP. III.

Quantæ virtutis Præcurſor noſtri redemptoris fuerit, nouimus, qui per factum eloquium non ſolum plus quam Propheta, ſed etiam Angelus vocatur: & tamen, ſicut mortis eius hiſtoria teſtatur, poſt mortem à perſecutoribus corpus eius incenſum eſt. *Greg. epiſt. 5. ad Theotiſtam lib. 9. epiſt. 39. regiſt. ante med.*

CAP. IV.

Romanam eccleſiam ſanctorum Principes Apoſtolorum Petrus, ac Paulus & prædicatione ſua inſtituerunt, & pro Chriſti amore ſuſo proprio ſanguine ſacrauerunt. *Nicol. ad conſul. Bulgaror. c. 92.*

CAP. V.

Beatus Petrus Apoſtolus martyrio cum Paulo coronatur, poſt paſſionem Domini anno xxxviii. Qui ſepultus eſt via Aurelia, in templo Apollinis, iuxta locum, vbi crucifixus eſt, iuxta palatium Neronianum in Vaticano, iuxta territorium triumphale tertio Kalen. Iulii. *Damaſ. in Petri Apoſt.*

CAP. VI.

Clemens natione Romanus de regione Cælio monte ex patre Fauſtino, &c. obiit martyr anno Traiani tertio. *Damaſ. in Clement.*

CAP. VII.

Linus natione Italus de regione Tuſciæ patre Herculano, &c. martyrio coronatur. *Damaſ. in Lini.*

CAP. VIII.

Euariſtus natione Græcus, ex patre Iudæo, nomine Iuda, &c. martyrio coronatur. *Damaſ. in Euariſti.*

CAP. IX.

Alexander martyrio coronatur, & cum eo Euentius presbyter, & Theodulus Diaconus. *Damaſ. in Alexand*

CAP. X.

Xiſtus natione Romanus, &c, fuit temporibus Hadriani vſque ad Verum, & Anniculum, martyrio coronatur. *Damaſ. in Xiſti.*

CAP. XI.

Teleſphorus natione Græcus, &c. martyrio coronatur. *Damaſ. in Teleſphori.*

CAP. XII.

Anicetus natione Syrus ex patre Ioanne, &c. etiam obiit martyr, & ſepultus eſt in cœmeterio Calixti. *Damaſ. in Aniceti.*

CAP. XIII.

Victor natione Afer ex patre Felice, &c. martyrio coronatur. *Damaſ. in Victor.*

CAP. XIV.

Caliſtus natione Romanus ex patre Domitio, &c. martyrio coronatur. *Damaſus in Caliſti.*

CAP. XV.

Vrbanus ſua traditione multos conuertit ad baptiſmum, & credulitatem: Tiburtium etiam, & Valerianum nobiliſſimum virum, ſponſum S. Cæciliæ, quos etiam vſque ad martyrii palmam perduxit, & per eius monita, & doctrinam multi martyrio coronati ſunt. *Damaſ. in Vrban.*

CAP. XVI.

Pontianus Epiſcopus, & *Philippus presbyter in exilio ab Alexandro ſunt deportati in Sardiniam, in inſulam *Buccinam, Seuero, & Quintiano Coſſ. illic afflictus, defunctus eſt xiij. Cal. Decemb. Quem B. Fabianus adduxit cum clero, nauigio, & ſepeliuit in cœmeterio Caliſti via Appia. *Damaſ. in Pontia.* *Hippolytus f. *Buccinaram.

CAP. XVII.

Anterus natione Græcus ex patre Romulo, &c. martyrio coronatur temporibus Maximini, & Aphricani conſulum. *Damaſus in Anteri.*

CAP. XVIII.

Fabianus natione Romanus ex patre Fabio, &c. martyrio coronatur xiv. Kalend. Februarias. *Damaſ in Fabiani.*

CAP. XIX.

Cornelius natione Romanus ex patre Caſtino, &c. Hic ſub Cæſare Decio martyrio coronatur. &c. *Damaſ. in Cornely.*

CAP. XX.

Lucius natione Romanus ex patre Porphyrio, &c. martyrio coronatur. Hic in exilio fuit relegatus, poſtea nutu Dei, incolumis ad eccleſiam reuerſus eſt, &c. Qui etiam à Valeriano capite truncatus eſt iv. Nonas Martii. Hic omnem poteſtatem eccleſiæ dedit Archidiacono ſuo Stephano, dum ad paſſionem pergeret. *Damaſ. in Lucij.*

CAP. XXI.

Stephanus natione Romanus ex patre Iulio, &c. martyrio coronatur. *Damaſus in Stephani.*

CAP. XXII.

Xiſtus (*iunior*) natione Græcus ex Philoſopho de Athenis, ſedit annum vnum, menſes x. dies xxiv. martyrio coronatur. Fuit temporibus Valeriani & Decii, eodem tempore hic comprehenſus eſt à Valeriano, & ductus vt ſacrificaret dæmoniis. Qui quia contempſit præcepta Valeriani capite truncatus eſt, & cum eo ſex diacones Feliciſſimus, Agapetus, Ianuarius, Magnus, Vincentius, & Stephanus viii. Idus Auguſti, &c. Quo tempore fuit magna perſecutio ſub Decio. Et poſt paſſionem beati Xiſti die tertio paſſi ſunt Laurentius eius Archidiaconus, & Subdiaconus Claudius, Seuerus presbyter, & Romanus Oſtiarius, & Creſcentius Lector. *Damaſ. in Xiſti ij.*

CAP XXIII.

Felix natione Romanus ex patre Conſtantio martyrio coronatur, &c. *Damaſus in Felicis*

CAP. XXIV.

Eutychianus natione Tuſcus ex patre Marino, &c. Hic temporibus ſuis per loca diuerſa ccclxii. martyres manibus ſuis ſepeliuit, &c. Et martyrio coronatur. *Damaſus in Eutychiani.*

CAP. XXV.

Caius natione Dalmata ex genere Diocletiani Imperatoris ex patre Caio, &c. Hic fugiens perſecutionem Diocletiani in cryptis habitans confeſſor quieuit, martyrio coronatus poſt annos octo, &c. Qui poſt annos vndecim cum Gabino fratre ſuo propter filiam Gabini presbyteri, nomine Suſannam martyrio coronatur. *Damaſ. in Caij.*

CAP. XXVI.

Marcellinus natione Romanus ex patre Proiecto martyrio coronatur. *Damaſus in Marcellini.*

CAP. XXVII.

Marcellus natione Romanus ex patre Benedicto, &c. Hic coarctatus, & tentus eſt, eo quod eccleſiam ordinaret, & comprehenſus à Maxentio, vt negaret ſe eſſe Epiſcopum, & ſacrificiis ſe humiliaret dæmoniorum. Qui ſemper contemnens, & deridens dicta, & præcepta Maxentii, damnatus eſt in catabulum. Qui dum multis diebus ſeruiret in catabulo, orationibus & ieiuniis Domino deſeruire non ceſſabat. Menſe autem nono venerunt clerici eius omnes, & eruerunt eum noctu de catabulo. Matrona vero quædam, nomine Lucina, vidua ſuſcepit beatum virum: quæ, & domum ſuam nomine tituli beati Marcelli dedicauit, vbi die, noctuque hymnis, & orationibus Domino Ieſu Chriſto confitebantur. His auditis à Maxentio, miſit, & tenuit iterum beatum Marcellum, & iuſſit in eadem eccleſia iterum planeas externi, vt ibidem animalia catabuli congregata ſtarent, & ipſis B. Marcellus deſeruiret. Qui tandem in ſeruitio animalium nudus, amictus cilicio, defunctus eſt: cuius corpus collegit B. Lucina, & ſepeliuit in cœmeterio Priſcillæ via Salaria xvii. Kal. Febr *Damaſ. in Marcelli.*

CAP. XXVIII.

Conſtantinus Auguſtus (*iunior*) fecit concilium cum hæreticis, ſimul etiam cum Vrſacio, & Valente, & eiecit Felicem de Epiſcopatu, qui erat Catholicus, & reuocauit Liberium. Ab eodem die fuit perſecutio maxima in clero, ita vt intra eccleſiam presbyteri, & clerici plures necarentur, & martyrio coronarentur. Qui Felix depoſitus de Epiſcopatu habitauit in prædiolo ſuo via Portuenſi, vbi & requieuit in pace. iv. Kal. Auguſt. *Damaſus in Liberij.*

CAP. XXIX.

Felix (*iunior*) natione Romanus ex patre Anaſtaſio, &c. Hic declarauit Conſtantium filium Conſtantini hæreticum, & ſecundo rebaptizatum. & pro hoc declaratu ab eodem Conſtantio martyrio coronatur, & capite truncatur. Qui etiam paſſus eſt in ciuitate *Corona cum multis clericis, & fidelibus occulte iuxta muros vrbis ad lacus Traiani iii. Id. Nouemb. *Damaſ. in Felicis ii.* [* Corona al.]

CAP. XXX.

Ioannes natione Tuſcus ex patre Conſtantio, &c. reuertens Papa Ioannes venerabilis, & Senatores cum gloria, dum omnia obtinuiſſent à Iuſtino Auguſto. Rex Theodoricus hæreticus cum grandi dolo, & odio ſuſcepit eos, quos etiam gladio voluit occidere, ſed metuebat indignationẽ Iuſtini Auguſti. Tamen in cuſtodia omnes afflictos *macerauit, ita vt beatiſſimus Ioannes Epiſcopus primæ Sedis in cuſtodia afflictus, deficiens moreretur Rauennæ *xii. Kal. Iunii. *Ex Pontificali Ioannis.* [* cruciauit &] [*xv.]

CAP. XXXI.

Auguſta miſit epiſtolam Romam ad Syluerium Papam, rogans, & obſecrans, ne pigriteris ad nos venire, aut certe reuoca Anthimum in locum ſuum (*ſedem CP.*) ſed beatiſ-

ſimus

ſimus Syluerius fiduciam habens in Domino, & B. Petro reſcripſit, dicens: Domina Auguſta, ego rem iſtam numquam ero facturus, vt reuocem hominem hæreticum in ſua nequitia damnatum. Tunc indignata Auguſta miſit iuſſiones ſuas ad Beliſſarium Patricium per Vigilium diaconem, ita continentes: Vide aliquas occaſiones in Syluerium Papam, & depone illum de Epiſcopatu,aut feſtinus certe transmitte eum ad nos,&c.Tunc fecit Beliſſarius Patricius B. Syluerium Papam venire ad ſe in palatium

* Pincii • Pincis, & ad primum,& ſecundum velum retinuit omnem clerum,&c.eum ſuſcepit Vigilius Archidiaconus in ſua quaſi fide,& miſit eum in

* Pontias al. exilium ad • Pontianas,& ſuſtentauit eum pane tribulationis, & aqua anguſtiæ. Qui deficiens mortuus eſt,confeſſor factus. Qui etiam

* Iul. al. ſepultus eſt in eodem loco xii.kal.• Iun. ibique occurrit multitudo male habentium, & ſaluantur. *Ex Pontificali Silverii.*

CAP. XXXII.

Martinus de ciuitate Tudertina prouinciæ Toſciæ,&c. in ſynodo condemnauit Cyrum Alexandrinum,Sergium,Pyrrhum,& Paulum Patriarchas Conſtantinopolitanos: quia nouitates contra immaculatam fidem præſumpſerunt innectere,&c.Imperator direxit in Italiam Olympium cubicularium ad regendam Italiam præcipiens ei tenere Martinum, &c. Qui Olympius armans ſe cum exercitu,voluit ſchiſma ſanctæ eccleſiæ intromittere, & non illum permiſit omnipotens Deus.quæ nitebatur, perficere,&c In eccleſia S. Dei genitricis,ſemperque Virginis Mariæ ad Præſepe, dum ei communionem porrigeret ſanctiſſimus Papa, voluit interimere eum,vt demandauerat ſuo Spatario.Sed Deus omnipotens ipſe excæcauit Spatarium.ne ſanguis eius effunderetur, & catholica Dei eccleſia hæreſi ſubiugaretur, &c. Deinde directus eſt ab Imperatore Theodorus Exarchus,cui cognomentum Caliopa,cum

* Pululllarius Theodoro imperiali cubiculario,qui & • Pellurius dicebatur.cum iuſſione,& tollentes ſanctiſsimum Martinum Papam de eccleſia Saluatoris,quæ & Conſtantiniana appellatur, perduxerunt Conſtantinopolim,& nec ſic eis acquieuit.Deinde directus eſt ſanctiſsimus vir in

* Cherſona. exilium,in locum,qui dicitur,• Cerſona,& ibidem,vt Deo placuit,vitam finiuit in pace Chriſti confeſſor.Qui & multa mirabilia operatus vſque in hodiernum diem,&c.*Ex Pontificali.*

De baſilicis martyrum, & aliorum Sanctorum. Tit. XI.

Vide libro i.tit.vlt.lib.xiii.tit.xxii.& ſequenti, quibus adde.

CAP. I.

De eccleſia ſanctæ martyris Euphemiæ. *Chalced.act.1.in princ. & act. 2.& aliis actionibus.*

CAP. II.

In eccleſia, vel martyrio, vel monaſterio ordinatio publicetur. *Chalced.cap.6. Capitul. lib. 1.cap.25.Burch.lib.2.cap.6.Iuo lib.3.tit.2.cap.20. panor. & par. 6.cap. 26. decret. Anſel. lib. 7. cap.93.* *Diſt 70. 1. nemi- nem.*

CAP. III.

Clerici martyriorum ſub poteſtate Epiſcopi ſint,contra auſi canonum pœnis mulctentur, laici, vel monachi excommunicentur. *Chalced. cap.8.Iuo par.6.cap.358.& 359.decr.Anſel.lib.5. cap.84.in addit.* *18.q.2.a 10.quid. p.1.&*

CAP. IV.

Qui mutatur ab vna in aliam eccleſiam, nihil percipiat ex bonis prioris eccleſiæ, vel martyriorum, ptochiorum, & xenodochiorum ei ſubiectorum. *Chalced.cap.10.Aquiſgr.cap.50.Cæſar.lib.8.cap.14.* *21 q.2.ſi quis 6 ?*

CAP. V.

Corpora defunctorum nullo modo intra baſilicam Sanctorum ſepeliantur, ſed ſi neceſſe eſt, de foris circa murum baſilicæ. Nam ſi firmiſſimum hoc priuilegium vſque nunc retinent ciuitates, vt nullo modo intra ambitum murorum, cuiuſlibet defuncti corpus ſit humatum: quanto magis hoc venerabilium martyrum debet reuerentia obtinere. *Brac.1.cap.36.Burch.lib. 3.cap.157.Iuo par.3.cap.220. decret.*

CAP. VI.

Nullus Epiſcopus baſilicam, quæ non pro ſanctorum patrocinio, ſed magis ſub tributaria conditione eſt condita, audeat conſecrare. *Brac.y.cap.6.* *De conſe. d.1.ſi quis cap.9.*

CAP. VII.

Adueniente natalis Domini die, conuenientes in vnum vicinæ eccleſiæ, per triduum, cum pſalmis per ſanctorum baſilicas ambulantes celebrent litanias. *Brac.y cap.9.*

CAP. VIII.

Dum in baſilica beatiſſimæ, & ſanctæ martyris Leocadiæ omnium cœtus adeſſet, Rex (*Siſenandus*) pro ſe interueniendum Domino poſtulauit. *Toletan iv.in prolog. canonum.*

CAP. IX.

Multi fidelium in honorem Chriſti, & martyrum in parochiis Epiſcoporum baſilicas conſtruunt, oblationes ſanctas tribuunt,&c. *Tolet. iv.cap.32.Burch.lib.3.cap.203.Iuo par.3.cap.255. decret.*

CAP. X.

Apud vrbem Toletanam in baſilica ſanctæ Leocadiæ martyris conſedimus, &c. *Tolet. v. in prol.*

CAP. XI.

In prætorio Toletano, in eccleſia ſanctæ Leocadiæ martyris, ſtatuimus ſubterinſerta capitulo. *Tolet.vi.in prol.*

CAP XII.

Stephanus Emeritenſis ſedis dixit: violentia principali ſe impulſum, vt in monaſterio

Villulæ, in qua venerabile corpus ſanctiſſimi * Pimenii confeſſoris debito quieſcit honore, nouam Epiſcopalis honoris ordinationem feciſſe, &c. In ſuburbio Toletano in eccleſia Prætorienſi ſanctorum Petri, & Pauli Epiſcopum ordinauit, &c. *Tolet. xii. cap. 4. Burch. lib. 1. cap. 32. Iuo par. 5. cap. 144. decret.*

* pinenii.

CAP. XIII.

In eccleſia ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli vnuſquiſque noſtrum debitis fuit locatus in ſedibus, &c. *Tolet. xiii. in prol.*

Nemo hæreticorum martyres veneretur. Tit. XII.

CAP. I.

VT non liceat in hæreticorum cœmeteria, & martyria, vt appellantur, abire orationis, & ſanitatis petendæ cauſſa, ſed ſi fideles ſint excommunicentur ad tempus, quoad pœnitentes, & confeſſi ſuſcipiantur. *Leod. cap. 9.*

CAP. II.

Non oportet Chriſtianum relinquere martyres Chriſti, & abire ad pſeudomartyres hæreticorum, vel quos ipſi finxerunt: nam alieni ſunt à Deo, & anathema ſint, qui ad eos accedunt *Laodicen. cap. 34.*

Communia de martyribus, & de aliis ſanctorum. Tit. XIII.

CAP. I.

EPiſcopus prius hoſtiarius, lector, exorciſta ſit, deinde acolythus, annis v. ſubdiaconus annis v. cuſtos martyrum annis v. diaconus annis v. presbyter annis tribus, &c. *Synod. Rom. cclxviii. Epiſcoporum ſub Sylueſtro in epilog.*

CAP. II.

Cum adſint multa à ſacris corporibus Apoſtolorum martyrumque velamina: à peccatorum (*Rom. Pontificum*) corpore ſumitur, quod pro magna reuerentia reſeruatur, &c. *Greg. in ſyn. Rom. cap. 4. lib. 4. ep. 44. vel cap. 88. regiſtri.*

CAP. III.

Diſt. 30 ſi quis. c. 9. *ſacrificia.

Si quis ſuperbia vſus contemnat ſynaxes (*conuentus l.*) martyrum, & quæ in eis fiunt* miniſteria, & memorias eorum, anathema ſit, *Gangr. cap. 20.*

CAP. VI.

De conſec. d. 1. de hymnis c. 51.

A nonnullis humano ſtudio hymni in laudem Dei, atque Apoſtolorum, & martyrum triumphos compoſiti eſſe noſcuntur, ſicut hi, quos beatiſſimi doctores Hilarius, atque Ambroſius ediderunt: quos tamen quidam ſpecialiter reprobant, quod de ſcripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt, &c. Excommunicatione plectendi, qui hymnos reiicere fuerint auſi. *Toletan. iiij. cap. 12.*

CAP. V.

Hymnum trium puerorum, &c. quidam ſacerdotes in miſſa dominicorum dierum, & in ſolennitatibus martyrum canere negligunt. Proinde ſanctum concilium inſtituit, vt in omnium miſſarum ſolennitate idem in publico decantetur, communionem amiſſuri omittentes. *Tolet. iiij. cap. 13.*

CAP. VI.

Quicunque Regem nece attrectauerit, &c. anathema ſit in conſpectu Dei patris, & Angelorum, &c. anathema in conſpectu Chriſti, & Apoſtolorum eius ſit, &c. anathema ſit in conſpectu Spiritus ſancti, & martyrum Chriſti, &c. *Tolet. v. cap. 74.*

CAP. VII

Teſtamur coram Deo, & omni ordine Angelorum, coram prophetarum, atque Apoſtolorum, vel omni martyrum choro, coram omni eccleſia catholica, & Chriſtianorum cœtu; vt nemo intendat in interitum Regis, &c. *Tolet. vi. cap. 18. Burchar. lib. 15. cap. 26. Iuo par. 16. cap. 27. decr.*

De cruce, & de veneratione, quæ ipſi debetur. Tit. XIV.

CAP. I.

DEfinimus cum omni diligentia, & cura venerandas & ſanctas imagines ad modum, & formam venerandæ, & viuificantis crucis e coloribus, teſſellis, aut alia quauis materia commode paratas dedicandas, & in templis ſanctis Dei collocandas, &c. Illiſque ſalutationem, & honorariam adorationem exhibent, non ſecundum fidem noſtram, veram latriam, quæ ſolum diuinæ naturæ competit, ſed quemadmodum typo venerandæ, & viuificantis crucis, & ſanctis euangeliis, &c. reuerenter accedimus, &c. Qui auſi fuerint aliud ſentire, aut docere, &c. aut quidquam de conſecratis in eccleſia abiicere, euangelii, inquam depictum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicuius picturam, &c. Si fuerint Epiſcopi, aut clerici, deponuntor, ſi monachi, aut laici communione priuantor. *vij. ſyn. Nicæn. ij. act. 7. in definit. Hadrian. de imaginib. cap. 67. & 68.*

CAP. II.

Beatus Hieronymus presbyter Hieroſolymitanus in quodam ſermone ſcripta reliquit: Etenim ſicut permiſit Deus omnibus gentibus adorare, quæ manufacta ſunt, Iudæis quidem cruſtas illas, quas fabricauit Moyſes præterea duo Cherubim aurea: ita nobis Chriſtianis crucem largitus eſt, & bonorum operum imagines pingere, & venerari, &c. *Hadrian. ad Conſtantin. & Irenem vij. ſynod. act. 2. quæ epiſtola approbata fuit ad finem.*

CAP. III.

Cum crucem viuificam ſalutamus, conuenienter canimus: Crucem tuam adoramus Domine: lanceam, quæ viuificans latus ſanctitatis

tuæ aperuit, adoramus. Quæ ſane adoratio nihil aliud eſt, quam ſalutatio, ſiue amplexum malis dicere, quod indicat hoc, quod labiis quoque noſtris propriis ea contingimus, &c. *Taraſ. & vij. ſyn. in epiſt. ad Imperat. in fine eiuſdem ſynod.*

CAP. IV.

Dignum eſt, vt ſecundum congruentiam rationis, & antiquiſſimam traditionem, propter honorem, qui ad principalia ipſa refertur, etiam deriuatiue icones honorentur, & adorentur æque, vt ſanctorum ſacer liber Euangeliorum, atque typus pretioſæ crucis, &c. *Synod. viij. CP. ſub. Hadrian. ij. cap. 3.*

CAP. V.

De privil. cap. 19. Greg. ix. c. 6. eod. tit. in 4. collect. Patriarchæ Dominicæ crucis vexillum ante ſe faciant vbique deferri, niſi in vrbe Romana, &c. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. c. 5.*

CAP. VI.

Particulam Dominicæ crucis cum eulogiis dilectionis veſtræ, veneranter accepi. *Leo. ep. 70. ad Iuuenalem Hieroſo. Epiſcop.*

CAP. VII.

Petrus ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt, Dominico, in feſtiuitate paſchali, imaginem Genitricis Dei, & venerandam crucem in ſynagoga Iudæorum poſuit, &c. His hortamur affatibus, vt ſublata exinde cum ea, qua dignum eſt, veneratione, imagine, atque cruce, debeatis, quod violenter ablatum eſt, reformare. *Gregor. lib. 7. Indict. 2. epiſt. 5. ad Ianuar. Caral. in regiſt.*

CAP. VIII.

Direximus vnam crucem, & clauem pro benedictione à ſanctiſſimo corpore Petri Apoſtolorum principis, vt per ipſum à maligno ſis defenſus, per cuius * lignum munitum te eſſe credis, & ex eo te protegat, qui iuuenilia tibi ſuggerit recordari. *Greg. lib. 7. Indict. 2. epiſt. 53. regiſt. ad Secundin. incluſ.*

*ſignũ.

CAP. IX.

Bellum erat cum impiis, in quo licet non aperte, inſignem tamen belli ſocium habuiſti Deum noſtrum Chriſtum, cuius quidem labarum inſigne geſtaſti, ipſam dico viuificantem crucem, magnum illud poſt mortem illius trophæum, in quo mundi fines quadripartito deſcripſit, partes etiam eius litteris indicauit. *Greg. ij. epiſt. ad Germanum Epiſcop. CP. apud vij. ſyn. act. 4. poſt prin.*

CAP. X.

Ipſam virgam (*Ioſeph*) videlicet ſceptrum, fideliter, atque pulchre in typo crucis explanauit, B. Auguſtinus in pſalmo lxxiii. inter cetera dicens; immo iam in nomine Chriſti euenire gaudeamus: iam tenentes ſceptrum ſubduntur ligno crucis: iam fit, quod prædictum eſt; adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes ſeruient illi. Iam in frontibus Regum pretioſius eſt ſignum crucis, quam gemma diadematis. *Hadr. in lib. de imaginib. c. 24.* *Pſal. 71.*

CAP. XI.

Sancti Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi, ex libro de incarnatione inter cetera: Nunquid, cum & diuinitatem eius adoramus, & carnem, Chriſtum diuidimus? Nunquid cum in eo imaginem Dei, crucemque veneramur, diuidimus eum? Apoſtolus certe, qui de eo dixit: Quoniam & ſi crucifixus eſt ex infirmitate, viuit tamen ex virtute Dei: ipſe dixit: Quia non, diuiſus eſt Chriſtus, &c. Item ex epiſtola ſancti Gregorii Papæ Leontio exconſuli miſſa, inter cetera: Oleum quippe ſanctæ Crucis, & aloës lignum ſuſcepimus: vnum, quod tactum benedicat: aliud, quod per incenſum bene redoleat. *Hadrian. de imaginib. cap. 91. Greg. lib. 7. epiſt. 34. regiſt.* *cap. 7.* *2. Cor. 13.* *1. Cor. 1.*

CAP. XII.

Sciſcitamini, ſi liceat crucem Domini cum reliquiis mundo, ſiue immundo hanc habenti oſculari, vel portare: Quod ei, qui mundus eſt, omnino licet: nam in oſculo, quid niſi amor, quo quiſque circa ea flagrat, innuitur? In deportatione vero eius, quid niſi mortificatio carnis, vel compaſſio proximorum exprimitur? Si quidem hanc, & Dominus baiulare præcepit; ſed in mente: verum, & cum corpore geſtatur, vt & mente geſtari debeat, facilius admonetur, &c. Igitur crucem Domini, paſſionem eius venerantes, oſculamini; & pro eius amore, ſi neceſſitas exigit, eadem cogitatione armamini: portate eam, ſed cum ſumma reuerentia, & corpore, & corde mundiſſimo: ita vt à mente veſtra numquam decidat: id eſt, vt per abſtinentiam, carnem ſemper afficiatis & per compaſſionem neceſſitatem proximorum veſtram putetis, &c. Præmiſſa digna reuerentia, ſi munditia mentis, & corporis committatur, etiam quadrageſimali tẽpore, de quo ſpeciali conſultatione percunctati eſtis, crucem Domini, & portare, & ſuperiori regula cuſtodita, licet, cum libuerit, oſculari: ſed, & tunc maxime, atque ibi, quando, & vbi antiqui hoſtis, vel pugnæ, vel inſidiæ præcipuæ formidantur. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 7. & 8.* *Luc 14. f.*

CAP. XIII.

Quando prælio inire ſoliti eratis, indicatis vos hactenus in ſigno militari caudam equi portaſſe, & ſciſcitamini, quid nunc vice illius portare debeatis? Quid aliud vtique niſi ſignũ ſanctæ crucis. Ipſum eſt enim, quo Moyſes mare diuiſit, & Amalech interfecit; quo Gedeon Madianitas ſuperauit; & Chriſtus Dominus noſter diabolum, qui habebat mortis imperium, non ſolum ſuperauit, ſed & proſtrauit. Ipſum eſt ſignum, quod portamus in frontibus noſtris, ipſo à cunctis defendimur, hoſtibus, & ab omnibus munimur incurſionibus: hoc eſt ſignum fidei, & ingens horror diaboli, quo Chriſtiani Principes in neceſsitatibus ſuis ſemper vtuntur, & Reges veram religionem ſectantes, ſæpe celebres, Chriſto propitio, triumphos de hoſtibus operantur. Sed vt manifeſtius ſciatis, quid pro illa equina cauda in ſignum debeatis militare conuenien- *Exod. 4.* *Exod. 17.* *Iudic. 7.* *Heb. 2.*

tius, cum in apparatum belli proceditis, portate; pauca de Conſtantini actibus memoranda ducimus, &c. Ille quippe cum aduerſus Maxentium vrbis Romæ tyrannum exercitum duceret, &c. vidit per ſoporem ad Orientis partem in cœlo ſignum crucis igneo fulgore rutilare, cumq; tanto viſu fuiſſet exterritus, aſtare ſibi vidit angelos dicentes: Conſtantine in hoc vince. Tum vero lætus redditus, & de victoria iam ſecurus, ſignum crucis, quod in cœlo viderat, in ſua fronte deſignat, hoc in militaria vexilla transformat, ac labarum, quem dicunt, in ſpeciem Dominicæ crucis exaptat; & ita armis, & vexillis religionis inſtructus, aduerſus impiorum arma proficiſcitur, & ſine cruore Romani populi, vt ipſe Deum precabatur, Maxentio in flumen demerſo, de tyranno mirifice triumphauit, *Nicol ad conſult. Bulgar. c.33.*

CAP. XIV.

Conſulitis, ſi licet ſuper menſam, in qua ſacerdos, aut diaconus deeſt, vexillum ſanctæ crucis imprimere, & comedere? quod proculdubio licet: nam omnibus datum eſt, vt & omnia noſtra hoc ſigno debeamus ab inſidiis munire diaboli, & ab eius omnibus impugnationibus in Chriſti nomine triumphare, &c. *Nicol. ad conſul Bulgar. c.53.*

CAP. XV.

Ipſa crucis imago, antequam ſuſcipiat eius formare figuram, lignum omnibus commune eſt. Suſcipiens autem omnimodo venerandam ſimilitudinem, ſacra eſt, & dæmonibus terribilis, propter quod in ea * figuratus eſt Chriſtus. *Nicol. in epiſt. ad Michael. Imp. incipit, Principatum ante fin. relecta. viij. ſyno. ſub Hadria. ii. act. 4.*

* ſaxus f.

CAP. XVI.

Salutiferæ crucis ſignum omni cura, & honore venerandum eſt, per quod ſaluati ſumus ab antiquo peccato. Vnde adorationem ei tribuentes, quæ in ſolo ac pauimēto crucis ſigna fiunt aboleri iubemus, ne trophæum victoriæ noſtræ pedibus conculcetur. Qui in ſolo poni curant crucem, excommunicentur. *Trul. c.73.*

CAP. XVII.

Venerabilis crux lapidata eſt ab his, qui cum ipſo (*Seuero heretico*) nidificant *Epiphanius Epiſcop. Tyri in ep. ad ſyno. CP. poſt med. v ſyno. actio. 1.*

CAP. XVIII.

Ego quatenus duo ligna crucis colligata ſunt, typum quidem adoro propter Chriſtum, qui in eo crucifixus eſt: cum vero fuerint diſſoluta à ſe, abiicio ea, & exuro quoque. Et quemadmodum qui mandatum Imperatoris ſuſcepit, illius ſigillum oſculando, non ipſam ceram, aut characterem, aut plumbum veneratur; verum Imperatori ipſi adorationem, & cultum exhibuit, ita quoque chriſtianorum filii typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus; ſed ſigillum, & annulum, & characterem, Chriſtum ipſum aſpicientes, per hoc eum, qui in illo crucifixus eſt, ſalutamus, & adoramus. Et quemadmodum genuini filii peregrinante longo tempore patre, ingenti amore ex animo erga eum affectu, quidquid illius in domo viderint, ſiue baculum, ſiue ſedem, ſiue chlamydem; hæc inquam omnia cum lacrymis aurectantes amplexantur; non illa honorantes, ſed patrem deſiderantes, & venerantes: ſic & nos fideles omnes crucem Chriſti tanquam virgam adoramus; vt ſedem vero, & cubile illius ter ſanctum ſepulchrum, &c. Hinc etiam propter Chriſtum, Chriſtique paſſiones, paſſim in eccleſiis, in domibus, & foro, in picturis, in ſindonibus, in promptuariis, veſtibus, omnibus denique in locis hanc (*crucis*) figuram ponimus; quo continuo contemplantibus nobis hæc in mentem veniant, &c. Quotidie per orbem terrarum omnes homines plane impios, exleges, idololatras, ſcortatores, & latrones confeſtim per Chriſtum, & crucem illius compunctas in agnitionem meliorem venire, mundoq; renuntiantes omnem virtutem colere videtis, &c. Chriſtianorum populus quaſcumque crucis, & imaginum eius figuras amplectuntur, non ipſis lignis, aut lapidibus, vel auro, aut corruptibili imagini, aut capſulæ, aut reliquiis cultum præſtant: verum per hæc Deo omnium factori gloriam, venerationem, & cultum exhibent. Siquidem qui in ſanctos impenditur honor, in ipſum recurrit, &c. Alioquin & multa Deus per crucem auditu mira fecit &c. Is qui tanta miracula per ligna fecit Deus, nunquid per ſanctæ crucis pretioſum lignum miranda efficere poteſt? &c. Cum igitur Chriſtianos crucē adoraſſē conſpexeris, ſcito, quia crucifixo Chriſto honos impenditur: tantum abeſt, vt lignum colant, &c. Rurſus nos crucem non ita affamur, neque etiam ſanctorum imagines: Dii noſtri eſtis, &c. *Leontius Epiſcop. Neapoleos Cypri ex lib. 5. apologiæ contra Iudæos: vii. ſyno. act. 4. ante med.*

CAP. XIX.

Alios nemine impediente templum recepit, me ſolum autem miſeram non admiſit, &c. Stabam autem in angulo quodam aulæ ipſius templi, atque ita adhuc vix à populi tumultu me defendere potui. Cumque ſurſum adſpicerem, intuita ſum viuificum illud lignum, ſtatimque ratio ſalutaris oculos mentis meæ tetigit, cum indicaretur mihi cœnoſitatem, & impuritatem operum meorum in cauſſa eſſe, quam ob rem à templo ſecluderer. Cœpi ob id flere, & lamentari, &c. ecce in ſuperiore loci, in quo ſtabam, parte imaginem ſanctiſſimæ Deiparæ ſtantem conſpexi: loquor autem ad eam, &c. Iube, vt mihi contingat in templum ingreſſus: fac, ne priuer adſpectu ligni, in quo iuxta carnem adfixus fuit, quem tu genuiſti, proprium ſuum ſanguinem in redemptionem mei effundens. Iube, vt & mihi quoque fores pateant, vt & diuinam illam crucem adorem: do enim fideiuſſorem tibi Deum, qui ex te ortus eſt, me non amplius corpus

hoc

boe meum turpi commiſtione conſpurcaturum. Verum vt tantummodo crucem filij tui inſpiciam, confeſtim mundo, omnibuſque rebus mundi vale dico, & renuncio, &c. dein procedens, ingreſſaque ſancta ſanctorum, ſancta crux viuifica me, vt eam adſpicerem, dignata eſt, diuinaque illic myſteria inſpexi, &c. *Ex Vita S. Mariæ Ægyptiacæ in vii. ſynod. act. 4.*

CAP. XX.

Quid dicere oportet, cum videamus reges noſtros, & Imperatores ex propria erga Deum affectione pro ſua ſtatua ſalutiferam crucem, gloriationem ſæculi erexiſſe. *German. Epiſc. CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos. vii. ſyno. act. 4.*

CAP. XXI.

Ioannes Abbas Anachoreta ibat Hieroſolymam adorandæ crucis gratia, &c. *Ex Dioniſ. presbyt. eccleſiæ Aſcalon. vii. ſynod. act. 5 ad finem.*

CAP. XXII.

Euphemia precante, apparet à capite ſignum illud, quod conſuetudo eſt Chriſtianis adorare, & depingere. Symbolum autem arbitror paſſionis, quam illa ſuſcepit, &c. *Aſterius Amaſiæ Epiſcopus de S. Euphemia martyre relat. in vii. ſynod. actio. 6. to. 5. in med.*

CAP. XXIII.

Multa, quæ inter nos ſacrata ſunt, ſacram precationem non accipiunt, cum à ſe ipſo, & à nomine ſuo plena ſint ſanctificatione, & gratia: quapropter & veneranda, & ſancta honoramus, & amplectimur. Ipſe itaque typus ſalutiferæ crucis ſiue ſacrata precatione, ſiue dedicatione apud nos honorabilis exiſtit. Satisfacit enim nobis figura, quæ tum ſanctificationem accipit, cum à nobis fuerit adorata. Nam ſiue in fronte eam tamquam ſigillum imprimimus, ſiue per vacuum aërem crucis ſignum facimus; ſperamus, & confidimus dæmones crucem poſſe fugare. Eodem modo per imaginem, & per nominis ſignificantiam, quam ad primum exemplar referimus, fieri poſſe credendum eſt. Quin etiam ſalutantes eam, & honorifice adorantes, ſperamus nos ſanctificationem conſecuturos, &c. *Epiphan. contra Gregor. & alios vij. ſyno. act. 6. to. 4. poſt princip.*

CAP. XXIV.

Glorioſus Maximus, cuius laus in omnibus eccleſiis, quando cum quibuſdam de eccleſiaſticis negotiis agebat, diuinam figuram venerabilis crucis, item ſacrum euangelium, & venerandam imaginem iuſſit in medium adduci, voluitque vt in confirmationem actorum, oſcularentur ab omnibus, &c. *Epiphan. vii. ſynod. act. vi. in fin.*

CAP. XXV.

Facta precatione vnuſquiſque ſancta euangelia, vnerandamque crucem, & imaginem Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, nec non dominæ noſtræ Deiparæ ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem corum, quæ locuti erant, &c. Taraſius dixit: Animaduertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum, [illegible], id eſt, ſalutarunt, quod & nos facere debemus: nam latria ad vnum Deum refertur. *Taraſ. CP. vii. ſynod. actio. 4. ante med.*

De vtilitate, quæ percipitur ex vſu imaginum. Tit. XV.

CAP. I.

SAlutamus etiam ſanctas Dominitucas, Apoſtolicas, & Propheticas, item Sanctorum, præcipue autem dominæ noſtræ Deiparæ imagines; quæ nobis veluti exemplaria ſunt; & inſtructiones bonorum operum imitationis, & fidei erga Chriſtum, omnem idololatriam execrantes, &c. *vii. ſynod. actio. 4. in fin.*

CAP. II.

Sacram imaginem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & omnium Liberatoris, & Saluatoris æquo honore, cum libro ſanctorum Euangeliorum, adorari decernimus. Sicut enim per ſyllabarum eloquia quæ in libro feruntur, ſalutem conſequuntur omnes: ita per colorum imaginariam operationem, & ſapientes & idiotæ cuncti, ex eo, quod in promptu eſt, perfruuntur vtilitate. Quæ enim in ſyllabis ſermo; hæc & ſcriptura, quæ in colosibns eſt; prædicat, & commendat; & dignum eſt, vt ſecundum congruentiam rationis, & antiquiſſimam traditionem, propter honorem, qui ad principalia ipſa refertur, etiam deriuatiuè icones honorentur, & adorentur, æque vt ſanctorum ſacer euangeliorum liber, atque typus pretioſæ crucis. Si quis ergo non adorat icona Saluatoris Chriſti, non videat formam eius; quando venerit in gloria paterna glorificari, & glorificare ſanctos ſuos; ſed alienus ſit à communione ipſius, & * claritate. Similiter autem & imaginem intemeratæ matris eius; & Dei genitricis Mariæ, inſuper & iconas ſanctorum Angelorum depingimus, quemadmodum eos figurat verbis diuina ſcriptura, ſed & laudabiliſſimorum Apoſtolorum; Prophetarum, Martyrum, & ſanctorum virorum. ſimul, & omnium ſanctorum & honoramus, & adoramus; & qui ſic ſe non habent, anathema ſint à Patre, & Filio, & Spiritu ſancto. *Syno. viii. gen. CP. ſub Hadrian. ij. c. 3.*

* alias charitate.

CAP. III.

Bonum profecto, & valde proficuum eſt, venerabiles iconas pingere. *CP. viii. c. 7.*

CAP. IV.

Idcirco pictura in eccleſiis adhibetur, vt hi, qui litteras neſciunt, ſaltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent. Tua ergo fraternitas, & illas ſeruare, & ab earum adoratu populum prohibere debuit: quatenus & litterarum neſcii haberent, vnde ſcientiam hiſtoriæ colligerent, &

populus in picturæ adoratione minime peccaret. *Gregor. lib. 7. ep. 109. regiſt. ad Seren. Maſſilien.*

CAP. V.

De conſe. d. 3. c. 27. Perlatum ad nos fuerat, quod inconſiderato zelo, luceenſus ſanctorum imagines, ſub hac quaſi excuſatione, ne adorari debuiſſent, confregeris. Et quidem quod eas adorari vetuiſſes omnino laudauimus: fregiſſe vero reprehendimus. Dic frater, à quo factum ſacerdote aliquando auditum eſt, quod feciſti? ſi non aliud, vel illud te debuit reuocare, ne deſpectis aliis fratribus, ſolum te ſanctum eſſe crederes, & ſapientem. Aliud eſt picturam adorare, aliud per picturæ hiſtoriam, quid ſit adorandum addiſcere. Nam quod legentibus ſcriptura, hoc idiotis præſtat pictura cernentibus: quia in ipſa etiam ignorantes vident, quod ſequi debeant: in ipſa legunt, qui litteras neſciunt. Vnde & præcipue gentibus pro lectione pictura eſt. Frangi vero non debuit, quod non ad adorandum in eccleſiis, ſed ad inſtruendas ſolummodo mentes fuit neſcientium collocatũ, & quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit, &c. conuocandi ſunt diſperſi eccleſiæ filii eiſque ſcripturæ ſacræ eſt teſtimoniis oſtendendum, quia omne manu factum adorari non licet: quoniam ſcriptum eſt, Dominum Deum *Luc. 4.* tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies. Ac deinde ſubiungendum eſt, quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, vt neſcientes litteras ipſam hiſtoriam intendentes, quid actum ſit, diſcerent; quia tranſiſſe in adorationem videras, idcirco commotus es, vt eas imagines frangi præciperes. Atque eis dicendum: Si ad hanc inſtructionem, ad quam imagines antiquitus factæ ſunt, habere vultis in eccleſia, eas modis omnibus, & fieri, & haberi permitto. Atque indica, quod non tibi ipſa viſio hiſtoriæ, quæ pictura teſte pandebatur, diſplicuit; ſed illa adoratio, quæ picturis fuerat incompetenter exhibita, &c. & ſi quis imagines facere voluerit, minime prohibe, adorare vero imagines modis omnibus deuita. Sed hoc ſollicite fraternitas tua admoneat, vt ex viſione rei geſtæ ardorem compunctionis percipiat, & in adoratione ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis humiliter proſternantur. *Gregor. ad Seren. Maſſilien. Epiſcop. lib. 9. epiſt. 9. regiſt. apud Hadr. de imaginib. cap. 61. 81. 96. & vlt. Burch lib. 3. c. 36. Iuo lib. 2. tit. 4. c. 29. panor. & par. 3. c. 41. decr. Anſelm. lib. 13. c. 45. Tarrac. lib 4 c. 66.*

CAP. VI.

* monſtratus deſigna. tur al. Ipſa ſancta ſexta ſynodus fideliter per canones orthodoxe ſtatuens ita conſtituit dicens: In quibuſdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito præcurſoris * monſtratur deſignatus, qui in ſignum relictus eſt gratiæ, & poſt pauca ſecundum humanam figuram, & in imaginibus à nunc pro vetere agno retinuilatrdecernimus, &c. *Hadrian. ad Carol. cap. 35. Trull. 83.*

CAP. VII.

Diuus pater Gregorius Apoſtolorum ſucceſſor prædicauit, ob id depingi in templis euangelicas hiſtorias, vt homines illiterati, & qui ſacros libros legere nequeunt, quorum ſane maxima pars eſt, conſpectis illis, redderent Deo gloriam, & reducerent in mentem, quæ in carne conuerſatio Domini noſtri Ieſu Chriſti fuiſſet, vt taceam alios Imperatores, &c. qui omnes iuxta antiquam traditionem, venerandas imagines, & receperunt, & tenent, & in memoriam & compunctionem cordis conſeruant, & venerantur, &c. Nam qui imaginem aſpicit, inquit Gregorius Epiſcop. Nyſſæ, quæ ex arte per diuerſos colores in tabula eſt expreſſa, non ex pictura, & colorum tinctura ſimilitudinem accipit: ſed ad contemplationem primi exemplaris animum reducit, &c. *Hadrian. epiſt. ad Conſtantinum VI. & Irenem. poſt princ. & poſt med. apud vii. ſyno actio. 2.*

CAP. VIII.

Prædicta Incorporea agmina (*angelorum*) diuerſis coloribus effigurantur, & compoſitionibus varios per colores, quatenus tacite noſmetipſos per ſacratiſſimas effigies ad ſimplices, & incorporales pia mente tranſeamus. Etenim impoſſibile eſt, noſtra mente ad incorpoream illam pertingere cæleſtis militiæ imitationem, viſionemque, niſi per elementorum poterimus per viſibilem ad inuiſibilem, pulcherrimamque attingere effigiem, &c. *Ex Dionyſ. de cæleſt. hierar cap. 1. Hadrian. de imaginib. cap. 36.*

CAP. IX.

Picturas non in alium vſum admittimus, niſi vt perfectius omnium conſpectui, oculiſque exhibeantur, quemadmodum agnus, qui peccata mundi ſuſtulit, iuxta humanam effigiem configuratus à nobis erigitur: vt ex hac eius humiliatione altitudinem verbi Dei conſiderantes ad memoriam diſpenſationis in carne eius omnia trahantur. *Taraſ. in ep. ad Epiſcop. orient. in med. ex vi ſyno. apud vii ſyno. actio. 3.*

CAP. X.

De Polemonis imagine, quæ ſcortum à turpitudine deterruit. *Gregor. Theol. carmine in ſermone de virtute. vii. ſynod. actio. 4. poſt princ. vide Hadrian. de imaginib. c. 69.*

CAP. XI.

Paſſim in triuiis, in foro, in agris in compitis nominis proprietate (*Meletius*) ſatisfacere incumbebat, &c. quod autem in nomine faciebat, hoc & in illius imagine effectum eſt: ſi quidem in annulis, in poculis, in phialis, in thalami parietibus, & vbique ſanctam *Meletius. eccitato. nomen figuratum.*

illam

illam imaginem multi pinxerunt, vt non tantum ſanctam illam appellationem audirent: ſed & vbique corporis formam inſpicientes, duplicem haberent peregrinationis conſolationem. *Ioannes Chryſoſtom. in enconico in Meletium. Vij. ſynod. actio. 4. in princip.*

CAP. XII.

Vidi ſæpius inſcriptionis imaginem, & ſine lachrymis tranſire non potui, cum tam efficaciter pictura ob oculos poneret hiſtoriam: Procumbit enim ante aram Iſaac genibus innixus circumductas ferens in tergo manus. Ille vero (*Abraham*) à tergo pueri innixus pedum curuamini, ſiniſtra comam pueri apprehendit ad ſe trahens: declinat autem faciem ad puerum, miſerabiliter intuens, dexteram autem gladio obarmatam geſtat, quam etiam ad cædem dirigit: iamque gladii acies ipſum corpus propemodum attingit, cum illum diuina vox à facto deterret. *Gregor. Niſſen. in orat. de Deitate Filii & Spiritus ſancti.* Ioannes venerabilis monachus dixit: Si tanto doctori hiſtoria inſpecta peperit vtilitatem, & lachrymas, quanto magis rudibus & idiotis vtilitatem, & commoditatem afferet. Theodorus ſanctiſſimus Epiſcopus Catanes dixit: Si beatus Gregorius vigilantiſſimus ad diuina oracula, inſpecta Abrahæ hiſtoria fleuit, quanto magis œconomia Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri, à nobis inſpecta, ad lachrymas, & vtilitatem contemplantes nos adhortabitur? &c. *in vii. ſyno. actio. 4. poſt princ. vide Cyril. Alexan. in epiſt. ad Acacium Epiſc. Scythopoleos in eadem actio.*

CAP. XIII.

Multa de pictura martyrii Euphemiæ virginis Aſterius Epiſcopus Amaſeæ in Ecphraſi, de eadem. Aſterius ſacram tabulam vocat (*picturam martyrii Euphemiæ*) Gregorius Theologus imaginem venerādam, Chryſoſtomus ſanctam. *Conſtantius Epiſcopus Conſtantiæ Cypri. vii. ſyno. act. 4. poſt princ.* Maior eſt imago, quam ſermo: atque hoc prouidentia Dei contingit propter idiotas homi-
Rom. 15. nes. *Ioannes presb. ibid.*

CAP. XIV.

Quæcumque præſcripta ſunt, in noſtram doctrinam ſunt præſcripta. Ipſæ igitur ſacræ imagines, & picturæ tum Moſaicis operibus, tum colorum materia delineatæ, in noſtram doctrinam, zelum, & typum eriguntur, & pictæ ſunt: vt & nos illis conformes, idem certamen apud Deum exhibeamus, quo & nos eo ſtatu, & parte conſtituat, quo illi fuerunt, & coheredes regni ſui cœleſtis faciat. *Theodoſius Amorii Epiſcop. vii. ſyno. actio. 4. poſt princip.*

CAP. XV.

Adiit ſimul cum eo eccleſias precum fundendarum gratia, cum vero iſthic ſanctorum martyrum hiſtorias depictas conſpicaretur interrogauit, ecquid iſta ſibi vellent? Audiens autem ab eo, quænam eſſent à ſanctis miracula deſignata, quotque intolerabiles cruciatus à tyrannis pertuliſſent: miratus eſt plurimum etiam ad ſtuporem vſque: poſtquam autem aliquandiu apud religioſum illum virum hæſiſſet, ſubiit illi in mentem, quò Hieroſolymā peteret, atque illic ſacri baptiſmatis rore lauaretur. Ex *Anaſtaſii Perſæ martyris vita. apud vii. ſyn. act. 4. poſt prin.*

CAP. XVI.

Non oportere in baſilicis martyrum venationes pingere, aut piſcationes, ſed in ſacro loco ab Oriente ſanctiſſimi templi vnicam, & ſolam effigiari crucem. Per ſolam enim ſalutiferam crucem genus humanum liberatum eſt. Per hanc deſperabundis vndique ſpes annuntiatur. Verum noui, & veteris teſtamenti hiſtoriis hinc inde parietes templi replere, doctiſſimi pictoris opera velim: quo ſcilicet ii, qui litteras non norunt, neque ſacram Scripturam legere queunt, contemplatione picturæ in memoriam reducant, quinam germane, vero illi Deo per fortia facta ſeruierunt, atque in certamen excitentur glorioſorum, & laudatorum facinorum, per quæ cum cœlo terram commutarunt, venerantes ſcilicet per contemplationem ea, quæ non videntur. In communi vero domo, in qua multa fuerint habitacula, ſufficiat ſingulis veneranda crucis imago. *Nilus ad Olympiadorum Proconſulem. vii. ſyn. act. 4. ante med.*

CAP. XVII.

Quæ de imaginibus nobis cognita ſunt dicemus. Illud prius ſubiicientes, oportere nos omnem rerum vanam nouitatem obſeruare, & maxime cum in fide, in Chriſti populo diſcordiæ, tumultus, & ſcandali argumentum ſuboritur. Deinde in eccleſiis conſuetudinem longi temporis tenendam, &c. Apud chriſtianos ſanctorum virorum imagines, qui vſque ad ſanguinem peccato obſtiterunt, vt cum Apoſtolo loquar, quique verbo veritatis mini- *Hebr. 12.*
ſtrauerunt: dico autem Apoſtolos, & Prophetas, qui pia vita in bonorum operum exercitio fuerunt, quique vere Dei ſerui reperti ſunt, nihil aliud ſunt, quam fortitudinis eorum delineatio, ſanctæque diſpenſationis, & virtutis figuratio, & ad glorificandum Deum, cui in præſenti hac vita ſeruierunt, admonitio, & inſtructio. Sermo enim, qui bonorum virorum actiones recenſet, iuuat audientes, & ad imitationem ſæpius adhortatur. Hoc etiam per frequentem imaginum inſpectionem fieri, veriſimile eſt. Nam quæ hiſtorica narratio per auditum, docet, ea tacens pictura per imitationem oſtendit. Magnus enim Baſilius inquit, ex vtroque ad fortitudinem incitari: Breuis, & vt ita dicam, per ſumma facta narratio, & factorum in imagine per picturam expreſſorum imitatrix demonſtratio nobis contemplantibus vtilis eſt. Nam & per idola falſorum illorum Deorum geſta impura de-

monſtrantur. Nam & qui ſæpe audiuerunt, eiuſcemodi de ſanctis viris narrati, ſi iterum in imagine iſta repræſentari viderint, in memoriam ea, quæ audierunt, & legerunt, reducunt. Qui etiam ignorantes eiuſcemodi, cum obiecta fuerit eorum oculis talis contēplatio, cauſſam inquirendi, & peruestigandi acquirunt. Præterea ab his vehementius, in amorem, & laudem Dei concitamur, ita vt per hæc vtraque illi, qui egregia ſanctorum *Matt 5.* facta vident, aut audiunt, Patrem noſtrum, qui eſt in cœlis, glorificare iuxta euangelii vocem *Num. 15.* cogantur. Legiſlatio autem Moſaica populum iubet filamenta hyacinthina ad veſtium fimbrias aſſuere, vt memiores ſint iuſſorum, & ea cuſtodiant. Multo ſane magis per ſimilitudinariam vim apparentem in pictura ſanctorum virorum egreſſum glorioſæ Cataſtrophes rite videre licet, horumque fidem iuxta *H b 13.* Apoſtolicam doctrinam imitari. Domini autem iuxta carnem formæ characterem figurari, in redargutionem hæreticorum, qui eum in phantaſtico, & non vero corpore veniſſe delirantes dicunt, quid obeſt? &c. Non enim colorum, & lignorum miſtura adoratur, ſed inuiſibilis Deus, qui in ſinu Patris exiſtit, &c. Ita etiam ſanctitatis Christi, & supergloriosæ Matris imagines à populo Chriſtiano inſpiciuntur, & conſiderantur, & honore afficiuntur. Quare à longis temporibus ſanctiſſimis eccleſiis eas ſuſcipere viſum fuit, neque quidquam adhuc accidit, vt prohiberentur. Quin etiam poſt omnium perſecutionum turbulentias, & poſt fidei confirmatæ vbique libertatem, omnibus ſynodis vniuerſalibus vſque ad noſtram generationem celebratis, cum multi quoque canones de imaginibus ederentur, numquam tamen quidquam de earum abrogatione, ſtatutum eſt, quod certe, ſi illicitæ fuiſſent, fieri debebat. Multa autem de idolis, & idolorum ſtatuis, & execrationibus earum in ſcriptura dicta ſunt, &c. Neque hanc conſuetudinem non paucæ, aut ignobiles vrbes, verum omnium regionum nobiliſſimæ, & principales eccleſiæ ſeruant. Quod autem res peruetuſta ſit, hiſtoricas ſcripturarum narrationes in imagine effigiare, adſtruit beati Gregorii Nyſſeni Epiſcopi ſermo in Abraham, inſcriptione præ ſe ferens, in quo de oblatione Iſaac in tabula expreſſa recenſet. Quod ſi autem illorum res ita expreſſæ ſunt, quanto magis miracula Dominicæ diſpenſationis, & paſſionis talem demonſtrationem habere debent. Sic etiam athleticæ ſanctorum martyrum fortitudines, quæ ad zelum, & bonam imitationem aſpicientes inducunt, exprimi debent, in quibus habetur etiam generoſi, & admirandi martyris Anaſtaſii veri pugilatus certamen, &c. Non enim illa ſcripta idolorum damnatione, vituperationeque verus, & germanus Trinitatis adorator populus Chriſti ſe notari putabit, quod ſanctorum virorum imagines, in recordationem virtutis eorum habeat, &c. Illud vero neceſſarium eſt, vt dicatur, nequaquam Chriſtianos ſuorum iuxta carnem, aut cognatorum, aut amicorum, aut familiarium figuram pingentes, illam aut colere, aut honore aliquo dignam dicere, immo ne Imperatorum quidam iuſſibus obediētes poteſtati talia tribuunt: in quibus ſane culpabiles inueniuntur, qui dicentes ſe ſapientes, in ſatuati ſunt, &c. Nam ſi quiſpiam cum ſcientia, ſanctorum alicuius imaginem aſpexerit, recte Deum laudans dicet: Gloria tibi Deus, nomenque Sancti apponet, vt per hunc modum id, quod in deprecatione à nobis dicitur, impleatur, vt per viſibilia, & inuiſibilia ter ſanctū nomen Chriſti glorificetur. Verum neque ſanctorum virorum aliquem, Deum appellari ſuſtinuerimus, proprie enim, & vere eiuſcemodi appellatio Deo conuenit, & iis, qui faciunt, quod Deo placeat, Deus id nomen tradidit, vt in pſalmorum ſacro codice ſcriptum eſt. *Psal. 81.* Neque rurſus vt ſufficientem exiſtimantes cognitionis Dei aſſertionem eiuſcemodi imagines habentes, deſpicimus in eccleſiis Dei populi congregationes, &c. Nec quempiā offendat, quod ante ſanctorum imagines lumina, & ſuaue olentia thymiamata accenduntur. Symbolice enim iſta fieri in honorem illorum opinandum eſt, quorum cum Chriſto requies, quorum honor ad ipſum recurrit, hoc ipſum teſtante ſapiente Baſilio, quod erga conſeruos bonos honor, erga ipſum Dominum commune beneuolentiæ ſignum exhibet: Senſibilia enim lumina ſymbolum ſunt immaterialis illius, & à Deo dati luminis: aromatum autem incenſio ſincerum, & totum ſancti Spiritus afflatum, & repletionem ſignificat, &c. Ante omnia vero prouidendum eſt, ne à ſententia permuteris, ne ex hoc inimici noſtri, & hoſtes crucis Chriſti ſupercilium eleuent contra fidem noſtram, dicantque: Huc vſque Chriſtiani errarunt, niſi enim inſtitutum ſuum idololatriam cognouiſſent, non ſane nunc manu facta abiicerent, &c. Quid autem dicere oporter, cum videamus Reges noſtros, & Imperatores ex propria erga Deum affectione, pro ſua ſtatua ſalutiferam crucem gloriationem ſæculi erexiſſe? *Germanus Epiſcopus CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos vij. ſynod. in act. 4.*

(Margin, beside "ſcientia, ſanctorum alicuius imaginem": *Rom. 1.*)

CAP. XVIII.

Offendor in hoc, quod coram imaginibus prociditis. Scriptura autem vbique prædicat, ne faciamus nobis ſculptile, aut aliquam ſimilitudinem, Chriſtianus dixit. Deo, vt talis eſt, ſcriptura iubet, non eſſe faciendam ſimilitudinem, neque aliquam imaginem adorandam eſſe, vt Deum. Imagines enim, quas vides, ad memoriā Ieſu Chriſti ſalutaris nobis incarnationis pinguntur, perſonam illius humanitatis exprimentes. Sanctorum autem imagines eodem modo vniuſcuiuſque prælia, certamina, & pugnas, item contentiones contra diabolum, & mundum, victoriaſque ſignificant,

ficant, &c. Chriſtiani zelo, & fide flagrantes ſanctorum imagines inſpiciunt, recordantes in typo; quanta fuerit eorum erga Deum pietas. Quinimmo adorantes, ſanctorum Deum inuocant dicentes: benedictus Deus huius, vel illios ſancti, omniumque ſanctorum, qui dediſti illis patientiam, & tolerantiam, quippe eos dignatus es tuo regno; fac nos cum illis participes, & interceſſionibus eorum ſerua nos. Saluatoris autem imagines contemplantes, & adorantes ſpiritualibus oculis, & luminibus mentis omnium Deo gratias agimus, qui formam ſerui accipiens, hominem, mundumque liberauit, nobiſque ſine vllo peccato exiſtens, ſimilis factus eſt. Non igitur ligneæ imagini, aut picturæ cultum exhibemus, adoramuſque, ſed omnium Dominum Chriſtum glorificamus, &c. *Ex libro diſputationum Iudæi. & Chriſtiani. vij. ſynodus actio. 5. poſt princ. (forte Leontii.)*

CAP. XIX.

De conſe. d.3.c.28. Venerandas imagines Chriſtiani neque Deos appellant, neque vt Deo cultum exhibent, neque ſalutis ſpem in illis conſtituunt, neque ab his iudicium aliquando futurum expectant. Quod ſi autem in recordationem & memoriam, item quod ſingulari quadam affectione in ipſa prototypa ferebantur, ſalutauerint, & honorifice adorauerint imagines; non tamen ob id illis latriam exhibuerunt, aut diuinam venerationem adſcripſerunt, &c. Vt illi, qui audiunt auribus, gloriam Deo acclamant, ita qui oculis vident, eundem glorificant: quia in recordationem conuerſationis illius inter homines, hoc modo peruenimus. Nam ſi narratio ſcripta nobis res declarat, quid ni & pictura idem demonſtret? *Epiphan. contra Gregor. & alios. vii. ſynod. act. 6. tom. 2. poſt prin.*

CAP. XX.

Omnes artes illiberales, quæ à ſcopo mandatorum Dei declinant, interdictæ ſunt; quæ vero ſecus agunt, ſed in vſum vitæ aliquem proficiunt, & non ſunt indecoræ, ita à ſanctis patribus noſtris non ſunt damnatæ, nec excluſæ. Picturæ autem arte, ſi in aſpectum turpitudinis quiſpiam vſus fuerit, execrabilis eſt, & damnoſa, &c. Si autem honeſtorum virorum vitas, & hiſtorias certaminum martyrum, eorumdemque paſſiones, item magni Dei, & Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti diſpenſationis myſterium pictura repræſentare voluerimus; tunc quidem pictorum arte vtentes valde recte feciſſe dicemus; nam & pictor crucem depingit, nec tamen aliquis, cui ſanum cerebrum eſt, ob eam cauſſam pictorem auerſatur, neque à Diuina gratia illum excludit, quod coloribus eam ornauerit. Rurſus, & de libris ſimiliter iudicandum eſt, nam ſi quiſpiam turpes hiſtorias, aut geſta referat; turpis quoque eſt abiiciendus, & Chriſtianis auribus indignus cenſebitur; ſi vero diuinitus inſpirata verba ſcribat, commemorandus eſt, &c. Idem de imagine Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſanctorumque eius exiſtimandum, &c. *Epiph. contra Gregor. & alios tom. 2. ante fin. in vii. ſynod. act. 6.*

CAP. XXI.

Veri adoratores, qui in ſpiritu, & veritate Deum colunt, non ceſſabunt imaginum picturas, quas in hiſtoriam, & recordationem tantum habent, erigere; & has venerantes, amplectenteſque iuxta Deo gratam ſententiam, & decretum, ſuum thoracem veritatis induent, &c. Etenim, & B. Baſilius in encomio quadraginta martyrum ſic ait: Age dum in medium eos adducentes, communem ab illis vtilitatem præſentibus conſtituamus, &c. Nam quæ ſermo hiſtoricus per auditum exhibet, hæc pictura tacens per imitationem oſtendit. *Epiphan. contra Gregorium, & alios apud vij. ſyn. act. 6. tom. 4. poſt princ.*

CAP. XXII.

Imaginum pictarum iugis contemplatio continuo memoriam exercet, ne iterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, caſti Ioſeph imaginem proponit, qui adulterium execratus, & temperantia * illud vicit; atque hoc ipſum factum in imagine repræſentatum amatores huius virtutis multum confirmat. Rurſus alibi beatam Suſannam continentia exornatam exhibet, extenſis manibus auxilium ex alto inuocantem; Danielemque præſidentem iudicem eruentem eam è manibus impiorum ſacerdotum. Ipſa autem pictura ad recordationem temperantis, & continentis vitæ facit. Rapere vult aliquem luxurioſum; mollibuſque veſtimentis indutum, & non erogantem in pauperes, quæ poſſet ab illis pretioſis veſtibus ſumere, & à ſua delicata vita: Ioannem huic pilis camelorum indutum, edentem ſilueſtre mel, & digito Chriſtum, qui ſuffert peccata mundi, indicantem exhibet. His adiungit Baſilium magnum & cum eo ſolitariorum, ieiunantiumque, corporibus in terram ſtratis, multitudinem, &c. ſemper per eam Dei recordari poſſumus. Nam eſt cum lectio in ſacratis templis non pronuntietur, imaginum autem apparatus, & mane, & meridie, & veſpere in his fixus, actorum veritatem narrat, & annunciat, &c. *Ephiph. tom. 6. in fin. act. 6. de vtilitate imaginum in vij. ſynod.*

Gen 39 è

** illam vincens al.*

Dan. 13. è

CAP. XXIII.

In Nicæna ſynodo Taraſio CP. & Vicariis Papæ veteris Romæ, & aliis Orientis ſacerdotibus interuenientibus iudicatum eſt, quod iuxta antiquam conſtitutionem ſanctorum patrum noſtrorum imaginum picturam ad inſtructionem, & memoriam mentis noſtræ, & participationem ſanctificationis eccleſiæ recipi. Quidquid enim ſanctum Euangelium per lectionem nobis demonſtrat, hoc idem imagines per inſpectionem. Quidquid idem libri de paſſionibus martyrum narrant, hoc ipſum etiam imagines ſignant, has enim recipimus tanquam effigurationem prototyporum, ni-

hilominus credentes in vnum Deum in Trinitate laudatum, eidemque ſoli latriam exhibentes, poſcimus interceſſionem intemeratæ Dominæ noſtræ ſanctæ Deiparæ, Sanctorum item Angelorum, omniumque diuorum patrum noſtrorum. *Taraſ. ante vii. ſynod. in epiſt. ad Ioannem presb. in princ.*

De miraculis, & vſu imaginum. Tit. XVI.

CAP. I.

IMagines operantur multa miracula *Greg. ii. in ſyn. Rom. apud Hadrianum de imaginib. cap. 70.*

CAP. II.

In Cæſarea Paleſtinæ regionis mirifica à S viro (*Anaſtaſio*) deſignata recenſemus. Cum ſanctæ ciuitati reliquiæ ſacræ appropinquaſſent, omnibus res ea fuit declarata, & ſignificata. Itaque lætitia magna profuſi omnes, ſurgentes ſubito, lignaque ſacra pulſantes, inuicem obuiam facti ſunt, in veneranda Virginis Deiparæ æde, quæ appellatur Noua. Illinc cum cruce, & ſupplicatione egreſſi, læti, & gaudentes cum gratiarum actione ſacris reliquiis occurrerunt, &c. Accedentibus illis, & ſalutantibus ſepulchrum martyris, illicque ſacris reliquiis munus in memoriam ſancti offerentibus: mulier quædam, (*Arete*) &c. Ego inquit reliquias è Perſide venientes numquam venerabor. &c. Cum ſacræ reliquiæ in vrbem allatæ fuiſſent, communi ſententia ciues martyri oratorium prope Tetrapylum, locus eſt is in medio ciuitatis, conſtituere decreuerunt, quin etiam illius imaginem illic conſtituerunt. Iam cum eſſet extructum oratorium, ſanctus martyr in habitu monachi per ſomnum cotam miſera aſtitit, illique ait, è lumbis ægrotas? ipſa autem reſpondens: Non, inquit, Domine, neque enim quidquam mali ſentio. Poſtquam hoc dixiſſet, expergefacta ſubito dolores in ſe ruere ſenſit, cœpitque clamare, & gemere, &c. Iam docta ſum meo cum periculo, reliquias ex Perſide adorandas, venerandaſque, & quæ Deus ſacrauit, non eſſe communia appellanda. Impoſitam itaque eam ferculo, (*filii*) baiularunt. Cum autem appropinquaſſet ipſi loco ipſa cminus conſpicata ſancti imaginem, cum lacrymis cœpit exclamare: Hic eſt, qui in ſomnis à me viſus, inſtruxit me de malis, quæ me habent, deinde ſe ipſa in ſolum proſternens, ſanctumque orationibus flebilibus martyrem placans, ſana firmaque ſurrexit. *Ex miraculis ſancti Anaſtaſii martyris.*

Petrus, & Petrus vicarii Hadriani Pap. veteris Romæ dixerunt. Ipſa illa imago in præſentem diem Romæ eſt in monaſterio cum pretioſo capite. Ioannes Epiſcopus Tauromeniæ dixit: Recte dixerunt venerabiles vicarii. Nam, & in Sicilia muliercula, cum dæmonio vexaretur, Romam profecta ad imaginem ſanctiſſimam ſupradictam ſanata eſt. *vii. ſyn. actio. iv.*

CAP. III.

Cum Chriſtianus in domo conducta imaginem Chriſti ex aduerſo lectuli fixiſſet: erat hæc ſane veneranda, quod integram Chriſti Domini proportionem exprimeret, &c. Iudæus domo conducta cum alios inuitaſſet, illam viderunt, & conuocatis aliis, multis malis afficere tentarunt; & dum ſingula paſſionis perſequuntur, cum lancea latus imaginis aperuiſſent, exiuit ſanguis & aqua, &c. ex eo ſanguine, & aqua hydria repleta, in ſynagoga vnctus paralyticus, & cæci ſanantur, & multitudo magna ægrotantium; atque hi omnes Iudæi conuerſi ſunt, &c. Sanctam Iconam Domini Saluatoris Metropolitano demonſtrarunt: is à Chriſtiano didicit, vnde imaginem habuiſſet. Qui dixit, Nicodemum eam feciſſe, & Gamalieli Pauli magiſtro reliquiſſe, eum vero Iacobo, Iacobum Simoni, & Zachæo, & ſic Hieroſolymis conſeruatam. Sed ante excidium xliii. anno poſt aſcenſionem Domini, biennio ante aduentum Titi & Veſpaſiani, eam imaginem Chriſtiani cum reliquis tranſtulerunt: eaque in Syria permanſit. Is vero eam à parentibus accepit, & pro herede poſſidebat, &c. Epiſcopus ampullas præcepit fieri vitreas, in quibus portiones miſit ſingulas de ſanguine, & aqua, quæ de imagine Domini Saluatoris noſtri decurrerunt, quas etiam per Aſiam, Africam, Europam per ſuos nuncios dirigens, cuncta, quæ euenerant, vniuerſis declarauit: efflagitans, vt nona die Nouemb. qui apud Hebræos nonus eſt menſis, non minori reuerentia, quam Natalis Domini, vel Paſchalis iſta dies præcipua obſeruatione colatur, &c. Hic eſt ſanguis ille Dominicus, qui apud pleroſque repertus eſſe dicitur; nec poteſt ex carne, & ſanguine Chriſti aliquid in mundo reperiri, niſi illud quod in ara altaris per manus ſacerdotum quotidie ſpiritualiter efficitur, &c. *Athanaſius in ſermone de imagine Chriſti Beryten. lectio in vii. ſyn. actio. 4.*

CAP. IV.

Taraſius Patriarcha dixit: Sed quiſpiam dixerit, quamobrem miracula à noſtris imaginibus non eduntur? Cui ſane ita ſit cum Apoſtolo reſponſum: Miracula non credentibus data ſunt, ſed illis, qui in incredulitate verſantur, &c. Generatio enim improba, & adulterina ſignum quærit, &c. *Taraſ. vii. ſyno. actio. 4.* *Matt. 12.* *1. Cor. 14.*

CAP. V.

Vir Galata ſenex in monte Sina degens, cum filium ei barbari abſtuliſſent, Dominum noſtrum Chriſtum per interceſſionem Platonis patrii martyris ad commiſerationem ſollicitabat. Idem quoque filius in vinculis per eiuſdem martyris patrocinium tentabat, vt ſic miſertus Dominus miraculum aliquod exhiberet. Vtrorumque autem preces cum eſſent exau-

exauditæ, patris videlicet in ſpem mortis latentis, filiiq; in captiuitate detenti. Ecce confeſtim martyr noſter Plato ipſe eques, equūq; alium trahens filio vigilanti, cognoſcentique ex pictura ſæpe viſa effigiem martyris apparuit, iuſſitque vt ex media turba exurgens equum aſcenderet. Vix dixerat hæc, cum vincula araneatum telis fragiliora viſa ſunt, ipſeq; ſolus per diuinum nutum admonitus, liberatusque equum aſcendens, gaudens, confidenſq; diuinum martyrem ſuum ſecutus eſt. Compendio autem, & admodum velociter vterque tum ſanctus ipſe, tum adoleſcens monachus, veluti alati, ſenis manſionem perueniunt, aſſequunturque iacentis adhuc in terra, & filiū cladem deflentis. Sanum autem patri ex animo dolenti præclarus victor, martyrq; filium dilectum poſtquam obtuliſſet, nuſquam amplius viſus eſt. Vt non dubitandum ſit, quin omnibus in locis Deum per ipſos martyres inuocantibus, mirifica, & admiranda præclari illi athletæ per Dominum Chriſtum dare poſſint, &c. *Nilus in epiſtola ad Heliodorum Silentiarium. vii. ſyno act. 4. poſt princip.*

CAP. VI.

Cum aliquando ab aulicis quibuſdam iniuria eſſem affectus, venit ad me diaconus meus, vir pius, & timens Deum, retulitque in ſomnis ſibi viſum Metropolitanum noſtrum, pollicentem negotiis meis expectatum finem, & ſucceſſum. Ibi mihi inquirenti, qua effigie viſus ſibi eſſet Patriarcha, reſpondit: Facie rubicunda, & capite cano. Inquam ego, non eſſe eam Patriarchæ ſimilitudinem, ſed Diui Nicolai imaginem, quemadmodum fertur. Reſpondit tum is mihi, me recte dixiſſe, ſic enim circumfertur illius imago paſſim expreſſa, quemadmodum mihi in ſomnis adſtitit. Mox itaque confiſus ſermonibus, in ſacram, & Regiam vrbem profectus, res, quæ ad Epiſcopatum meum pertinebant, ex animi ſententia compoſui. *Theodor. Myrorum Epiſc. vij. ſyno. act. 2. poſt. prin.*

CAP. VII.

A ſanctorum martyrum reliquiis, & imaginibus ſæpe dæmones fugantur, &c. Quot inumbrationes, quot ſcaturigines, ſæpe etiam ſanguinis fluores ex imaginibus & reliquiis
Gen. 50. martyrum exſtitere ſunt, &c. Quod ſi eſt impium
4 Reg. 13. oſſa venerari, quamobrem oſſa Ioſeph cum omni honore ex Ægypto vecta ſunt? Quomodo homo mortuus oſſa Heliſæi attingens reſurrexit. Iam ſi per oſſa, mirifica Deus facit, clarum eſt, quod & per imagines, lapides, pluraque alia idem poſſit. *Leontius Epiſc. Neapoleos Cypri ex lib. 5. apolog. contra Iudæ. vij. ſyno. act. 4. in med.*

CAP. VIII.

Imaginem maximam, & mirificam vidimus, repræſentantem in medio quidem picturam Domini noſtri Ieſu Chriſti, Chriſti autem matrem & dominam noſtram Deiparam ſemper Virginem Mariam à ſiniſtris, à dextris vero Baptiſtam, &c. præterea Apoſtolorum, & Prophetarum chorosaliquot, & Martyrum cœtus, qui ante imaginem collocati genibus flexis, & capitibus in ſolum inclinatis, ante Dominum procidebant, &c. Tertio ad eandem imaginem venientes, prædictis verbis, modiſque vſi ſunt horamque longam obſecrarunt, & declinati, hoc ſolum, quod iubes Domine, clamabant. Chriſtus vero commiſeratus annuit, &c. De terra itaque ſurgentes martyres, primo quidem gratias agebant Deo noſtro, qui eorum preces exaudiuiſſet, deinde gaudentes, & exultantes: Ecce, aiunt ad me, gratiam Deus tibi dedit: ingredere itaque Alexandriam, & in magno templo ieiunus dormi, parumque olei ex lampade, quæ ſupra Saluatoris imaginem accenſa dependet, in ampulla ſumpto, rurſus ieiunus ea, quæ hic ſunt auferes, & hoc pedes vngens, donum ſanitatis conſequeris, &c. Ipſe vero ſurgens poſt ſomnum, lampadis oleum ſumpſit, & ad Sanctorum ſanum veniens, manus & pedes inunxit, & confeſtim à morbo liberatus, valetudinem bonam recuperauit. *Sophron. Epiſcop. Hieroſolymit. in encomio in ſanctos Cyrum & Ioannem.*

Thomas presbyter, & monachus, Vicarius Orientis dixit, Hæc ipſa imago Alexandriæ in templo dicto Tetrapylo etiam hodie exiſtit, omneſque morbos curat. *vij. ſyno. act. in. 4. in medio.*

CAP. IX.

Incluſo dixit dæmon: imaginem iſtam, ſi nolis me tecum luctari, caue amplius adores. Habuit autē imago figuram dominæ noſtræ Deiparæ Virginis Mariæ, geſtantem Ieſum Chriſtum, &c. Theodorus dixit, non egredieris, quin adores Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum cum matre ſua in imagine, &c. *Sophronius Hieroſolymitanus Epiſcopus, in Limonario, vbi multorum ſanctorum vitas ſcripſit. in med. Syno. vii. actio. 5. ante fin. act. 4. poſt med.*

CAP. X.

Vir quiſpiam admodum manſuetus fiſtula in iunctura coxæ laborabat, &c. Multis conſulentibus, vt Coſmæ & Damiani famulorum Dei templum ſacratum adiret, ſtatuit ſecum conſiliis amicorum, res enim multi conſilii neceſſitas, acquieſcendum. Videt igitur per ſomnium viros Dei ſibi aſtantes, dicētes: adeſdum ad nos, & ſanaberis, &c. egreſſus, ædem ſacram videt in porticus limine à dextro latere imaginem Seruatoris noſtri poſitam, appicta autem erat, & ſancta Deipara domina noſtra, beatique viri Coſmas, & Damianus; & quidam ex magnatibus, qui tabulam ſuſpenderat, Leontius nomine. Obſecrationibus igitur furſum factis, amareque illacrymans multis horis rogat ſanctos, vt voti fiat compos: digreſſus autem ad cubiculum domus ſuæ videt noctu ſanctos viros Dei ad ſe ve-

nientes, in medio autem Virginem matrem dicentem ad illos, en hic eſt, ſuppetias illi quamprimum ferte. *Ex libro miraculorum ſanctorum Coſmæ, & Damiani. vij. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XII.

Conſtantinus quidam etiam peregre profectus imaginem ſanctorum Coſmæ, & Damiani ferre ſolebat, &c. is vxorem duxit, quæ cum paulo poſt ex maxilla dolere cœpiſſet, faſſa eſt, ſe eos dolores amplius ferre non poſſe. Is vero illi reſpondens, ait: ſi quidem in noſtra ciuitate viueremus, poſſem ego cerea ſanctorum meorum Coſmæ, & Damiani imagine omnes dolores tuos ſedare, & auferre, &c. Rogauit illa vt in ſancta beatorum æde, poſtquam reuerſi fuiſſent, preces fundere ſibi liceret, &c. Videt in ſomnis tremendos hos, & magnos medicos, & famulos Chriſti Coſmam, & Damianum ea, qua pinguntur, figura, lecto ſuo aſſiſtentes, &c. Maritus recordatus, quod in manicis ſub axilla figuram ſanctorum ferret, manicam excuſſit, vxorique imaginem oſtendit. Hæc autem cum vidiſſet, adorauit, & cognouit vere omnia, quæ cum ſanctis, & ſecum eſſent acta. *vij. ſynod. act. 4. poſt med. ex eod. libro miraculorum ſanctorum Coſmæ, & Damiani.*

CAP. XIII.

Manzon Epiſcopus Praconorum dixit. Poſtquam ego è regia vrbe profectus, in ciuitatem meam perueniſſem, ſubito morbo adeo correptus fui, vt amicorum iuſſu teſtamentum condere cogerer: ſed iuſſi, vt inferrent ad me ſanctam Seruatoris noſtri Chriſti imaginem; quam cum vidiſſem, dixiſſemque: Domine, qui das ſanctis gratiã, reſpice me; impoſuiſſemque loco dolenti, morbus ab ea repulſus eſt, & ſanitatem recuperaui. Theodorus Epiſcopus Seleuciæ dixit: & nobis hoc præceptum eſt; factum enim eſt non longe à nobis. *vij. ſyn. act. 4. poſt med. poſt dicti libri lectionem.*

CAP. XIV.

Fidelis quædam mulier ſanctos Dei Coſmã & Damianum precibus ſollicitabat, nec ſatisfuit, quod in ſingulos dies eorum templa frequentabat, quin etiam omnibus ædium ſuarum parietibus imagines eorum appinxit. &c Cum grauiter torminibus cruciaretur, ad locum repere cœpit, in cuius parietibus ſanctorum effigies depinxerat, fide vſa pro ſcipione. Chriſma autem accipiens, in aquam effudit, illamque bibit, & confeſtim ſanitati ſanctorum interceſſione, reſtituta eſt, &c. *Ex libro paſsionis ſanctorum Coſmæ, & Damiani. vij. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XV.

Aiunt Symeonem Romæ tam fuiſſe fama nobilem, vt in omnibus etiam officinarum veſtibulis exiguas eius imagines collocarint, cuſtodiam quandam, & ſecuritatem rebus ſuis illinc promittentes. *Theodoritus Epiſcopus Cyri in vita Simeonis, vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XVI.

Illa imago Simeonis plura miracula fecit. *Ex vita Simeonis in mirando monte. c. 118. vij. ſyn. ibid.*

CAP. XVII

Conſtantinus Epiſcopus Conſtantiæ Cypri retulit, vidiſſe hominem, qui oculum ſibi effodit eodem ſtimulo, quo oculum pictæ Virginis Deiparæ effodit. Alius quod clauum in fronte imaginis B. Petri infixit, dolore capitis torquebatur, donec clauum abſtulit, admonitus ab Epiſcopo Citii, qui id teſtatus eſt in ſynodo. Agarenus quoque oculum amiſit, quod oculum effodit imagini. *vii. ſyn. act. 4.*

CAP. XVIII.

Stabam in angulo quodam aulæ ipſius templi, atque ita adhuc vix à populi tumultu me defendere potui, cumque ſurſum aſpicerem, intuita ſum viuificum illud lignum, ſtatimque ratio ſalutaris oculos mentis meæ tetigit, &c. imaginem ſanctiſſimæ Deiparæ ſtantem conſpexi. Loquor autem ad eam, non conniuentibus oculis, eandem inſpiciens, &c. Iube, vt & mihi quoque fores pateant, vt & diuinam illam crucem adorem, &c. procul audiui vocem clamantem: Siquidem Iordanem tranſieris, requiem inuenies bonam, &c. *Ex vita ſanctæ Mariæ Ægyptiacæ. vii. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XIX.

Ioannes vicarius Orientis dixit: talem imaginem nos vidimus in ſancta Chriſti Dei noſtri ciuitate, eamque ſæpius ſalutauimus. *vii. ſynod. ibid.*

CAP. XX.

Supra illum locum in trabe crucis imago Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſtabat. Theodoro autem ex bubone eiulante, inſtillarunt in illum guttæ roris ex imagine, confeſtim leuius à dolore ſe habuit ſanitatique priſtinæ reſtitutus eſt, &c. meditabundus in oratorium ſancti martyris Chriſtophori, quod prope oppidum erat, concidens in faciem ſe proiecit, &c. Cum autem iam à pauimento ſe leuaſſet, inque Dei imaginem intentius ſpectaret, dulcedinem ſenſit melle ſuauiorem ori illius infertam, &c. & ab illa hora facili negotio, & dociliter pſalterium didicit. *Ex vita Theodori Archimandritæ monaſterii Sicanon. vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXI.

Neanias venit in Scythopolim, & omne ſodalitium aurifabrorum, & argentariorũ conuocans interrogauit eos dicens: Poteſtis ne mihi facere vas aliquod, quod ego tradam vobis? Illi vero communi conſilio ſtatuerunt apud illum vnum ex omnibus, quem optimum artificem exiſtimabant, nomen illi Marcus erat, &c. Perſuaſus itaque Marcus in abdito ex auro, & argento noctu crucem fabricauit. Cum autem opus conſummatum erigeretur, tres in eo imagines apparuerunt. Scriptum autem erat Hebraica dialecto in ſuperiore parte Emmanuel, & vtrinque in ſummitate alarum,

Mi-

Michael & Gabriel. Voluit autem Marcus ſibi timens expungere imagioes, verum non potuit, confeſtim enim manus illius ſicca permanſit. Sub gallicinium autem dux, qui dicebatur Neanias ad ædes Marei, quo crucem auſerret, properat. Videns autem illam, protinus adorauit. Air autem ad Marcum: Quæ ſunt hæ perſonæ? quæque hæc inſcriptio? (Reſpondit Marcus) Domine, in qua hora crux à me erigebatur, imagioes iſtæ per ſe enatæ ſunt: neque ego cognoſeo, quænam, aut cuius ſit inſcriptio. Neanias vero cognoſcens virtutem quandam io his eſſe adorata cruce, Marco artifici copioſam mercedem ſoluit, &c. *Ex martyrio B. Procopij lecto in vij. ſyno. actio. 4. poſt med.*

CAP. XXII.

Summa rerum in hoc concludi poteſt, quod extra omnem controuerſiam eſt, ſanctorum imagines mirifica deſignare miracula, vt & debilibus valetudo bona per * eos concilietur; ſæpeque in ſomnis apparentes optima quæque nobis conſulant. Extra omnem controuerſiam eſt, in * Zoſopoli Piſidiæ ciuitate imago Virginis matris intemeratæ, quæ ex picta etiam manu ſua vnguentorum ſcaturiginem effudit: cuius ſane miraculi plures teſtes ſunt. Hæc omnia ſancti per fidem operati ſunt in mundo, vt in Actis Apoſtolicis legimus, cuius rei etiam euidens teſtimonium eſt. vmbra veſtimentorum, & ſudaria ſanitates largientia. Quod igitur non omnis corporis vmbra, neque quælibet ſudaria id poſſint, facile videt is, qui, quæ fides fuerit vtriuſque ergà Deum animaduerterit, vt qui eiuſcemodi gratiam per inanimata illa indicauerit. Quamobrem credendum eſt, & per imagines quoque talia à Deo deſignate: non per quaſlibet tamen picturas, aut imaginum ſpecies eiuſmodi fiunt, ſed ſanctorum effigies repræſentantium tantum, aut Ieſu Chriſti, neque enim huiuſmodi curationes ſpontaneas eſſe credendum eſt ſed tantummodo ex Dei gratia. Dignum autem eſt, vt arbitror, & id recenſere, quod apud Pamphili Euſebium ſcriptum eſt in hiſtoria Eccleſiaſtica, In Paneade enim ciuitate, quam & Cæſaream Philippi Euangelium vocat, dicitur fuiſſe domus Hæmorrhoiſſæ, &c. pro foribus autem domus aiunt, ex ære fuſam imaginem ſtare, quæ Domini noſtri effigiem repræſentat; ex aduerſo vero ſtatua eiuſdem materiæ mulieris genibus prouolutæ, palmaſque ſuppliciter tendentis, expreſſa eſt, &c. Sub pedibus autem ſtatuæ Dominicæ herba quædam excreſcit peregrina ſpecie, neque ſatis cognoſcibilis, quæ omoium morborum remedia, & curationes exhibet. Quod & ipſe Euſebius ſe vidiſſe tradit. Manifeſtum autem eſt, quod ex inſigni miſericordia eiuſcemodi dona contingunt. Idem in eodem libro ſcripſit ſe Apoſtolorum Petri & Pauli, item ipſius Domini noſtri Ieſu Chriſti ex coloribus depictas imagines vidiſſe, aſſerit autem ea ſpecie, qua putantur fuiſſe, &c. *Germanus Epiſcopus CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos vii. ſynod. actio. 4. ante fin.*

* eas f.
* Zozopili
Heb. 11. Act. 5. & 19.
Lib. 7. c. 14.
Matt. 16.

CAP. XXIII.

Coſroes poſtquam impreſſionem in ciuitatem (*Edeſſenam*) feciſſet, mille inſidias tetendit, &c. Re igitur ad ſummam deſperationem deducta, imaginem à Deo factam, quam hominum manus non attigit, portant, Augaro, vel Abagaro autem Chriſtus Deus, quod eam videre deſiderabat, miſit. Hanc igitur ſacram imaginem ad opus à ſe factum afferentes, ignem quidem ſuccenderunt, ligneæque Coſtoæ machinæ immiſerunt, confeſtim autem diuina voluntate, & potentia fideque inſpicientium res ſucceſſit, & quod antea non poterant, tunc perfecerunt, &c. *Euagr. lib. 4. hiſt. Eccleſiaſt.*

Leo Lector magnæ eccleſiæ CP. dixit: Cum ego deſcendiſſem cum regiis apocriſariis io Syriam, Edeſſam petiui, & venerandam imaginem non factam hominum manu adorari, & honorari à populo vidi. *vii. ſynod. actio 5. ante fin.*

CAP. XXIV.

In ſomois fœmina quædam deuota, vidit quendam ad ſe venientem, & dicentem, Age; mitte, vt ſimulachrum Abbæ Theodoſii eius; qui in ſcopulo viuit, huc adferatur, & Deus tibi dabit aquam. Mulier itaque duos homines miſit, qui imaginem afferrent, quæ cum eſſet allata, dimittentes eam in puteum confeſtim aqua ſcaturiit, vt bona pars putei impleretur. Attulit itaque nobis de iſta aqua; bibimuſque & Deum noſtrum glorificauimus, &c. Habebat ſenex (*Ioannes Abbas*) in ſpelunca imaginem intemeratæ noſtræ Deiparæ, & ſemper Virginis Mariæ, habentem in vlois Chriſtum Deum noſtrum. Cum autem eſſet abiturus in deſertum vaſtum, aut Hieroſolymam adorandæ crucis gratia, & ſancta loca, vel in montem Sinai orandi cauſſa, vel ad martyres longe ab Hieruſalem diſtantes, erat enim ſtudioſius martyrum, nunc enim in Epheſum ad B. Ioannem, nunc vero ad Eucharta ad ſanctum Theodorum, vel ad ſanctam Teclam in Seleuciam, vel Ataphas ad B. Sergium ibat. Candelam parabat, eamque incendebat pro ſuo more, & cum accinctus aditer preces funderet, dicebat ad Dominam; totus in imaginem eius inteotus: Sancta Domina Deipata, quandoquidem reſtat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eamque inextinctam iuxta meum propoſitum ſerua. Nam ego tuo fretus ſubſidio longum iter ingredior. Hæc autem cum ad imaginem dixiſſet, abiit, deſtinatumque iter poſtquam confecit, rediit, nunc quidem intra menſem, nunc, intra duos, aut tres, eſt, & quando quinque, aut ſex menſibus abfuit; candelam tamen ſemper accenſam deprehens-

dit, &c. *Ex incerto. vii. ſynod. actio. 5. ante finem.*

De veneratione imaginum. Tit. XVII.

CAP. I.

TArasius ſanctiſſimus Patriarcha reſpondit, &c. Vim litterarum lectarum (*Hadriani Papæ Romani*) confirmamus, & imaginum picturas ſecundum priſcam patrum noſtrorum traditionem recipimus, & has deſiderio noſtro adoramus & in nomine Chriſti Dei noſtri, & intemeratæ Dominæ noſtræ Deiparæ Virginis, ſanctorumque Angelorum, & omnium ſanctorum factas: ſed apertis verbis teſtamur, nos dumtaxat in vnum Deum verum latriam, hoc eſt cultum, & fidem noſtram referre, & reponere. Sancta ſynodus dixit: Vniuerſa ſancta ſynodus ſic credit, & ſic docet. *vii ſynod. act. 2. in fin.*

CAP. II.

De imaginum vſu, & veneratione Taraſius in epiſtola ad Epiſcopos Orietis, & Theodorus Epiſcop. Hieroſolymitanus, quorum ſententiam omnes partes amplectuntur. *vij ſyn. act. 3.*

CAP. III.

Sancta ſynodus dixit diuiniloquorum patrum doctrinæ nos correxerunt, &c ab his eruditi venerandas imagines amplectimur, illis adorationem tribuimus, &c. venerandas imagines ſalutamus, &c. gloriamur in facie matris, nempe in traditione catholicæ eccleſiæ, &c. Venerandas imagines ſalutamus. Qui ſic non credunt, anathema. Qui aliter ſentiunt, longe ab eccleſia abiiciantur, &c. Chriſtianorum accuſatoribus, & Iconoclaſtis anathema. Qui ex ſcriptura ſententias contra idola dictas, in ſanctas imagines torquent, anathema: qui ſacras imagines idola vocant, anathema. Qui dicunt Chriſtianos tamquam Deos imagines amplecti anathema. Qui ſcienter communionem habent cum iis, qui ſanctas imagines reiiciunt, aut contemnunt, anathema. Qui dicunt præter Chriſtum, aliquem nos à cultu idolorum liberaſſe, anathema. Qui dicere audent ſanctam catholicam eccleſiam idola vmquam admiſiſſe, anathema. *vij. ſyn. act. 5. in fin.*

CAP. IV.

Sancta ſynodus exclamauit, &c. Venerandas imagines amplexamur. Qui ſecus agunt, anathematizentur. Qui ſic non ſentiunt, ab eccleſia depellantur, &c. Quicumque ſententias ſacræ ſcripturæ de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathema. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt, quod imagines Chriſtiani, vt Deos adorent anathema. Qui ſcientes communicant cum illis qui contra venerandas imagines ſentiunt, aut eas dehoneſtant, anathema. Qui præter Chriſtum Dominum Deum noſtrum dixerit, alium nos a cultu idolorum liberaſſe, anathema. Qui autem eccleſiam catholicam dicere aliquando idola ſuſcepiſſe, anathema, &c. Cunctis hæreticis anathema. Rugienti conciliabulo contra venerandas imagines, anathema. Impia hæreſeon verbula æſtimantibus anathema. Theodoſio pſeudoepiſcopo Epheſi, anathema. Siſinnio Paſtillæ, anathema. Baſilio maledico Tricacabo anathema. Trinitas trium horum dogma ſuſtulit, Anaſtaſio Conſtantino, & Nictori, qui ſucceſſiue thronum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ aſcenderunt, non aliter, ac nouo Ario, Neſtorio, Dioſcoro anathema, Sancta Trinitas horum trium dogma ſuſtulit: Ioanni Nicomediæ, & Conſtantino Natoliæ hæreſiarchis anathema. In nihilum redegerunt imaginem Domini, & ſanctorum eius, Dominus eos in nihilum deduxit. Si quis ex Iconoclaſtarum hæreſi aliquem exiſtentem defenderit, anathema. Si quis Deum ſecundum humanitatem non circumſcriptibilem confeſſus fuerit, anathema. Si quis euangelicas narrationes per picturam repræſentatas non acceptauerit, anathema. Si quis has non ſalutauerit in nomine Domini, & ſanctorum eius, anathema. Si quis traditionem eccleſiæ, ſiue ſcripto ſiue conſuetudine valentem non curauerit, anathema. *vij. ſyn. act. 7. in fin.*

CAP. V.

Audemus anathematizare Arii inſaniam, Macedonii rabiem, &c. Deinde, & qui poſt hos vana, & noua excogitarunt nugamenta contra venerandas imagines, eodem ſuffragio, & conuenienter accepto à ſancto Spiritu verbo, & pura fontis illius aqua, ſpongia diuinorum dogmatum abſterſimus, & expunximus, inuentoreſque nuperæ vaniloquentiæ longe extra eccleſiaſticos muros eiecimus, &c. His ita ſe habentibus in confeſſo, & ſine vlla dubitatione credimus acceptam, & placitam coram Deo eſſe venerandarum imaginum depictionem, &c. Qui vero ita non eſt animatus, ſed circa venerandarum imaginum adorationem laborat, & dubitat, eum anathematizat ſancta, & veneranda noſtra ſynodus, quæ efficacia diuini ſpiritus, & eccleſiaſticis patrum traditionibus munita eſt, & cincta. *Syn. vii. in ep. ad Conſtant. & Irenen. Imp poſt act. vii.*

CAP. VI.

Apoſtolice inſtructi, traditiones, quas accepimus, ſeruamus: omnia ſcilicet ſuſcipientes, quæ ſancta catholica eccleſia, & ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero, cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus. *Nicen. y. in epiſt. ad cleric. CP. ad med.*

CAP. VII.

Theodorum Iconomachum, qui nominatur Crithinus anathematizat ſancta hæc, & vniuerſalis ſynodus, & omnes conſentaneos eius, tam qui nunc adhuc ſuperſunt, quam qui in eodem ſenſu, & opinione vita exceſſerunt. *Synod. vii. gen. ſub Hadrian. y. act 8. in fin.*

CAP. VIII.

Aſcendens Stephanus Deo amiciſſimus dia-

conus; &c. notarius anathematizauit ita: Omnibus hæreticis, anathema. Concilio, quod adhuc fremit contra venerabiles imagines, anathema. His, qui ſumunt diuinæ ſcripturæ dicta, quæ ſunt aduerſus idola contra venerandas imagines, anathema. His, qui vocant ſacras iconas idola, anathema. His, qui dicunt, quia vt ad Deos Chriſtiani ad imagines acceſſerunt, anathema. His, qui coinquinant, & inhonorant venerabiles iconas, anathema. Anaſtaſio, Conſtantino, &c. anathema. *ſyn. vii. gen. act. 8. in fin.*

CAP. IX.

Sacram imaginē Domini noſtri Ieſu Chriſti æquo honore cum libro ſanctorum euangeliorum adorari decernimus, &c. propter honorem, qui ad principalia ipſa refertur, iconæ honorentur, æque vt ſacer euangeliorum liber, atque typus pretioſæ crucis. Si quis ergo non adorat iconam Saluatoris Chriſti, non videat formam eius, &c. Sed alienus ſit à cōmunione ipſius, & * caritate. Similiter autem, & imaginem intemeratæ matris eius, Dei genitricis Mariæ, inſuper, & iconas ſanctorum Angelorum depingimus, quemadmodum eos figurat verbis diuina ſcriptura. Sed & laudabiliſſimorum Apoſtolorum, prophetarum martyrum, & ſanctorum virorum, & omnium ſanctorum honoramus, & adoramus: & qui ſic ſe non habent, anathema ſint. *ſynod. viii. CP. ſub Hadrian. ii. cap. 3.*

* claritate.

CAP. X.

Cupimus ad compeſcendam erroris inſaniā adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere, forſan reſipiſcent inquieti. In libro enim *Exod. 25.* Exodi ſic legimus: Locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: loquere filiis Iſraël, vt tollant mihi primitias, &c. hæc ſunt autem quæ accipere debetis: & cetera per ordinem vſque ad duos Cherubim, qui erant ſuper arcam te- *3. Reg. 7.* ſtimonii; &c. Aliud teſtimonium ex libro tertio Regum, vt ſileant garrientes mandato Dei. A ſalomone conſtructo templo, inter aliā fecit in oraculo duos Cherubim de lignis oliuarum, & infra: Et ſculpſit in eis picturam Cherubim, & palmarum ſpecies, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro: & operuit tam Cherubim, quam palmas, & cetera auro. Ecce chariſſimi fratres, conſideremus, quid Deo mandante Moſes fecerit, quidue Salomon ſapientiſſimus iuſſu conſtruxerit diuino, &c. Quanto debemus puro corde, & animo ſculptum Chriſtum Deum noſtrum, ſanctamque ſemper Virginem eius Genitricem Mariam Apoſtolos quoque, vel omnes ſanctos Dei, per eorum ſacras effigies, atque imagines colere vel adorare, & ad propitiandum nobis petere, & relaxari delicta. Nos non ob aliud nomen imagines facimus, & adoramus, ſed pro nobis incarnato Verbo Dei. Si autem manufacta omnia obiicienda ſunt, neque arca fœderis, neque aurei, & cælati Cherubim eius debuerunt recipi, &c. Si vero illa ſuſcepta ſunt, & hæ imagines opportune recipiuntur, quoniam ſecundum Deum fiunt. Vnde & operantur, ſicuti, & arca, multa miracula. *Greg. ii. in ſyn. Rom. apud Hadrian. de imaginib. cap. 70.*

CAP. XI.

Quoniam oportet nos maiorum noſtrorum inſtituta immoto mentis intuitu conſeruare, & in omnibus ſanctorum patrum ſemper dogmata venerari: definimus de ſacris, & venerandis imaginibus Domini noſtri Ieſu Chriſti, eiuſque ſemper Virginis Genitricis Mariæ, omniumq; ſanctorum, qui Deo ab Abel iuſto placuiſſe creduntur, quæ eccleſia ſancta in vniuerſo orbe diffuſa antiquitus accepit, quæque ſedis Apoſtolicæ Præſules pro eis decreuerunt, ac ſtatuerunt, illibata perſiſtere, atque intemerata permanere. *Nicol. in ſyn. Rom. cap. 6. apud ſyn. viii. gen. CP. act. 8 ſub Hadr. ii.*

CAP. XII.

Petrus ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt, Paſchali, imaginem Genitricis Dei, & venerandam crucem in ſynagoga Iudæorum poſuit, &c. His hortamur affatibus, vt ſublata exinde cum ea, qua dignum eſt, veneratione imagine, atque cruce, debeatis, quod violenter ablatum eſt reſurmare. *Greg. lib. 7. epiſt. 5. reg. ad Ianua. Carabr.*

CAP. XIII.

Bellum erat cum impiis; in quo, licet non aperte, inſignem tamen belli ſocium habuiſti Deum noſtrum Chriſtum, cuius quidem labarum inſigne geſtaſti, ipſam dico viuificantem crucem, magnum illud poſt mortem illius trophæum, in quo mundi fines quadripartito deſcripſit, &c. Deinde etiam ſanctam omnium Dominæ caſtæ Dei matris, imaginem, cuius faciem diuites populi ſupplicant. Sanctum enim eſt, vt patribus videtur, nam quicumque eam ita venerantur, his ſine dubio magna retribuit; quandoquidem imaginis veneratio, in prototypum iuxta magnum Baſilium, redit. *Lib. de Spiritu S. cap. 18.* Pietate enim plenum eſt venerandarum picturarum argumentum, vt auctor eſt Chryſoſtomus. Si quis alius, ego certe, inquit, ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim Angelū turmas barbarorum in imagine perſequentem, & Dauid vere dicentem, Domi- *Pſal. 72.* ne in ciuitate tua imaginem eorum annihilabis, neque vnquam eccleſia errauit in hoc, quod dixerit, Deum nobis imagines conceſſiſſe: neque etiam hoc ethnicam traditionem ſapit. Nam & in Paneadem ciuitatem Hæmorrhoiſſæ imago tranſmiſſa, in memoriam miraculi, quo herbæ excreſcentes omnibus ægritudinis auxiliares erant, celebrabatur, idque ſumma erga nos Dei bonitate. Ergo eccleſiæ capita, & columnæ talia fieri permiſerunt, & tradiderunt, vt in omnium oculis eiuſcemodi picturæ exhiberentur. *Greg. ii. ad Germanum CP. Epiſcop. vii. ſynod. act. 4. ante fin.*

CAP. XIV.

Beatus Silueſter per diaconos adferri, quas

habebat Apoſtolorum imagines, iuſſit, quas cum Imperator aſpexiſſet, clara voce proclamauit: hi ſunt, quos per viſum conſpexeram, &c. Eccleſias Dei exædificare cœpit, columnas eorum paſſim ſacris imaginibus in memoriâ incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti, omniumque Sanctorum reuerentiam exornauit, &c. Quemadmodum etiam beatus pater Gregorius Apoſtolorum ſucceſſor prædicauit, ob id depingi in templis euangelicas hiſtorias, vt homines illiterati, & qui ſacros libros legere nequeunt, quorum ſane maxima pars eſt, conſpectus illis redderent Deo gloriam, & reducerent in mentem, quæ in carne conuerſatio Domini noſtri Ieſu Chriſti fuiſſet, vt taceam alios Imperatores cum ſacerdotibus, & vniuerſo chriſtiano populo, qui omnes iuxta antiquam ſanctorum patrum traditionem venerandas imagines & receperunt, & tenent, & in memoriam, & compunctionem cordis conſeruant, & in hunc vſque diem venerantur. Nec aliter fiebat in regionibus iſtis, donec proauus veſter ex impiorum quorumdam inſtructione venerandas imagines abſtulit, &c. Qua de cauſa in magnam

Act. iii. tribulationem vterque Gregorius Romani Pontifices per ea tempora ſanctiſſimi, coniecti ſunt, &c. Poſt id & Zacharias, Stephanus,

* nos f. Paulus, & alter Stephanus, qui * nobis in Epiſcopatu huius almæ vrbis præceſſerunt, auum, patremque veſtræ Serenitatis pro reſtitutione ſanctarum imaginum ſæpe interpellarunt. Eadem ratione & noſtra exiguitas Imperatoriam veſtram maieſtatem cum omni humilitate obſecrat, ſinat aliquando recordationis cauſſa erigi in eccleſiis ſacram Ieſu Chriſti iuxta incarnationem humanitatis imaginem. Ponatur in aula Dei ſimilitudo eius ſanctæ Matris, ſanctorum quoque & beatorum Apoſtolorum, prophetarum, martyrum, & confeſſorum, & ex animi deſiderio eas veneremur, quemadmodum à ſanctiſſimis patribus maioribus noſtris, probatiſſimiſque Pontificibus nobis à multis ſæculis traditum eſt, &c. Nimirum vt per viſibilem figuram ad inuiſibilem magnitudinis eius diuinitatem ſpirituali diſpoſitione mentes noſtræ rapiantur, &c. Nequaquam autem ſic ſtatuamus, quemadmodum quidam nugantur, vt imagines tamquam deos conficiamus: labor enim, & fatigatio noſtra, quam exhibemus, in deſiderium Dei ſanctorumque eius perficitur. Et quemadmodum ſacra Scriptura imagines in memoriam venerationis habet, ſic & nos eas habeamus, ſeruantes tamen perpetuo fidei noſtræ puritatem, &c. Quæcumque in admonitionem ho-

Geneſ. 49 Heb. 11. minum ad gloriam Dei ſpectantia fiunt, Deo diſplicere nequeunt. Iacob in ſummitate virgæ ſuæ adorauit, &c. non virgam, ſed tenentem eam in ſignum dilectionis adorauit: & nos iuxta deſiderium, & amorem, quo erga Deum, ſanctoſque illius affecti ſumus, figuras in imaginibus repræſentemus. non inquam in coloribus, & tabulis honorem conſtituentes, ſed eorum prædicantes gloriam, quorum appellationem imagines referunt, &c. Animaduertendum eſt, Dominum de medio Che- Exo. 40. rubim manu hominum factorum pro ſalute populi non dedignatum loqui. Quamobrem non eſt dubitandum, omnia, quæ in eccleſiis Dei ad laudem, & decorem domus illius conſtituuntur, ſancta, & colenda eſſe, &c. In libro Numerorum legitur: Fac ſerpentem, & pone Num. 21. illum in ſignum, & qui tactus fuerit, illumque inſpexerit, viuet, &c. Chriſti vero Dei, & Seruatoris noſtri, omniumque ſanctorum figuras contemplantes, & venerantes, dubitamus nos ſeruari? abſit; vt amplius dubitemus: abſit, vt à patrum ſanctorum traditione diuerſa ſentiamus: hæreamus in doctrina illorum, nec ab illa declinemus, &c. B. Auguſtinus ait in ſermonibus adhortatoriis: Quid eſt imago Dei aliud, niſi vultus Dei, in quo ſignatus eſt populus Dei? Et B. Gregorius Niſſæ Epiſcopus de Patriarcha Abraham: Vidi non infrequenter paſſionis figuram neque ſine lachrymis eiuſcemodi picturam tranſii: cum ſcilicet opus artificii in perſonam ſignificatam demonſtratum eſſe viderem, & reliqua, quæ ex interpretatione in Cantica Canticorum adfert. Et deinceps: Numquid materia diuerſorum colorum animæ imitationem non repræſentat? nam qui imaginem aſpicit, quæ ex arte per diuerſos colores in tabula eſt expreſſa: non eſt pictura, & colorum tinctura ſimilitudinem accipit, ſed ad contemplationem primi exemplaris animum reducit. Et Baſilius epiſtola in Iulianum Apoſtatam, &c. Confiteor etiam Filii incarnatam [illegible], deinde ſanctam Mariam, quæ ſecundum carnem illum peperit, hanc Deiparam vocans. Suſcipio etiam ſanctos Apoſtolos, prophetas, & martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorum mediationem propitius mihi ſit Deus noſter benigniſſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratias largiatur. Quam ob cauſſam & hiſtorias imaginum illorum honoro, & palam adoro: hoc enim nobis traditum à ſanctis Apoſtolis, non eſt prohibendum, ſed in omnibus eccleſiis noſtris eorum hiſtorias erigimus. Idem in ſermone in XL. martyres. Quin etiam bellorum trophæa, & victorias, & hiſtorici ſcriptores, & pictores demonſtrant: hi quidem oratione rem exornantes, hi vero in tabulis depingentes, multos ad virtutem, & virilitatem excitarunt, ſiquidem quæ hiſtoria oratione exprimit, hæc tacens pictura per imitationem oſtendit. Et Ioannes Chryſoſtomus CP. Epiſcopus in ſermone in parabolam de ſemente: Nonne iniuria afficit Regem, qui regiam veſtem violat? Non nouiſti, quod is, qui iniuria afficit Imperatoriam imaginem, in Imperatorem ipſum, veluti exemplar imaginis, eiuſque dignitatem iniurius eſt? Neſcis, quod quicumque ex ligno, & coloribus imagini conuicia dicit il-

lum

lum non damnari, veluti in rem inanimatam, ſed contra Regem ipſum dixerit? Iudicatur enim occulte Regi iniuriam intuliſſe. Et in ſermone in quintam diem Paſchæ, &c. Nam cum regiæ figuræ, & imagines in ciuitates inferuntur, populus non ipſam tabulam, aut ex cera factam imaginem honore proſequitur, cumque magiſtratu illis obuiam procedit, ſed potius regiam hiſtoriam, & veluti præſentiam ſuſcipiunt eodem ſane modo, & ipſa creatio non terrenam ipſam ſpeciem, ſed cœleſtem hiſtoriam admiratur. Cyrillus in Matthæum &c. Imaginum vſum nobis ſupplent parabolæ, quæ ſignorum virtutem nobis ſubiiciunt, nimirum per oculorum appoſitionem, manuũ tactum, & quæ in nudo intellectu contemplationem obſcure habent. Athanaſius Alexandrinus Epiſcopus de Incarnatione Domini: Ea, quæ in tabulis picta ſunt, cum figura per ſordes, & ſitum deleta fuerit: neceſſarium eſt, vt denuo pingatur, &c. Ambroſius ad Gratianum Imperatorem lib. iii. cap. ix. Quid ergo, Numquid cum diuinitatem, & carnem adoramus, Chriſtum diuidimus? Num quando in eo & diuinam imaginem, & crucem adoramus, ipſum partimur? abſit. Et Stephanus Boſtrorum Epiſcopus: Quicumque imagines diuorum confitentur, non errant, ſiquidem omne opus factum in nomine Dei, bonum, & ſanctum eſt. Aliud enim imago, aliud εἴδωλα, hoc eſt, animalis abiecti ſtatua, &c. Quod imago Dei ſit homo, honore proſequẽdus eſt, & admitti dignus: omnis enim imago, ſine Angelorum, ſiue Prophetarum, aut Apoſtolorum, aut Martyrum, aut alioqui iuſtorum virorum in nomine Dei facta, ſancta eſt. Non enim ipſum lignum honoratur, ſed ipſum illud, quod in ligno datur contemplandum, atque ita per recordationem veneratio exhibetur. Omnes enim principes, etiam ſi peſſimi ſint peccatores, adoramus, & reuerenter ſalutamus, quid vetat igitur, quominus non liceat, & ſanctos Dei miniſtros venerari, & in memoriam eorum imagines ſtatuere, &c. erigere, ne in obliuionem perpetuam veniant? Verum, inquis, Deus ipſe manufacta prohibuit adoranda, Dic mihi, ô Iudæe, quid eſt, quod ſuper terram extet; quod non ſit manu hominum factum? &c. Nos vero in memoriam ſanctorum imagines facimus, Abrahæ, Moſis, Eliæ, Eſaiæ, Zachariæ, reliquorumque Prophetarum, Apoſtolorum, & ſanctorũ, Martyrum, qui propter Chriſtum tribulati ſunt, quo omnis, qui eos in imagine contemplatur, illorum & meminerit, & glorificet Deum, qui illos quoque magnifecit. Decet ſiquidem eos honor, & veneratio propter iuſtitiam eorum, vt omnis qui viderit eos, in imitationem ſuorum operum ducatur. Qualis vero iſte eſt adorationis honor? Profecto non alius, quam is, quo nos peccatores quoque inuicem proſequimur, ſalutantes nos inter nos per honorationem, & dilectionem. Quid aliud apud Dominum Deum noſtrum ſentamus, quam adorantes, glorificantes, & trementes eum? ° imago enim nihil aliud eſt, quam figura illius, in qua pictura expreſſus eſt. Impii vero, qui ipſi nihil boni faciunt, neque ſanctorum recordantur, caueant bona operantes impedire, neque ſcandalo ſint iis, qui ſanctos Dei ſeruos honore afficiunt, &c. Ex his liquido conſtat, ob recordationes Sanctorum, imagines tantum pingi, venerari, & coli, quos clare conſtat ſeruos eſſe Dei, & pro nobis apud Deitatem obſecrantes, & intercedentes. Dignum namque eſt, vt ducum noſtrorum memores ſimus, & Deo gratias agamus. Et beatus Hieronymus presbyter Hieroſolymitanus in quodam ſermone. Etenim, vt conceſſit omnibus gentibus adorare, quæ manu facta ſunt, Iudæis quidem cruſtas illas, quas fabricauit Moſes, præterea duo Cherubim aurea, ita nobis Chriſtianis crucem largitus eſt, & bonorum operum imagines pingere, & venerari, atque ita noſtrum opus apud eum probare, &c. Ideo ſupplico, obteſtor, adiuro, vt ſacras imagines in ipſa Deum colente, & regia vrbe, & in vtriſque Græciæ partibus in priſtinum ſtatum reſtitui, & firmari iubeatis, cuſtodientes traditionem huius ſanctiſſimæ veſtræ eccleſiæ, abiiciendo etiam & execrando impiorum hæreticorum improbam vehementiam, quo ſacram hanc veſtram catholicam, & Apoſtolicam Romanam eccleſiam indiſſolutam complecti poſſitis. Amen. *Hadrianus ad Conſtantinum & Irenem act. 2. ſynod. vij. Nicæ. iii vide Hadrianum cap. Vlt. de imaginib. Hæc epiſtola comprobata fuit in ead. ſynod. vq.*

° qui in pictura

CAP. X. V.

In epiſtola tua eſt expreſſum, quod in ſextæ ſynodi diuinæ, & legaliter prædicatis canonibus recipitur pictura illa veneranda, in qua agnus digito Præcurſoris demonſtratus, graphice eſt inſculptus, qui in typum gratiæ aſſumptus, verum nobis per legem agnum, nempe Chriſtum Deum indicat. Veteres igitur typos, figuras, & vmbras tamquam veritatis ſigna, & notas eccleſiæ traditas ſuſcipientes, gratiam, & veritatem agnoſcimus, tamquam legis plenitudinem hanc arbitrantes. Vt igitur & in colorum affectibus omnium oculis ſubiiciatur figura illa, quæ agnum illum, qui abſtulit peccata mundi, nimirum Deum noſtrum, iuxta humanam effigiem delineat, cenſemus ab hoc tempore pro vetere illo agno, & nouum in eccleſia Dei erigendum; &c. Deinceps etiam venerandas imagines; primum iuxta humanam figurationem Chriſti Dei noſtri ſecundum nos, & pro nobis incarnati, deinde inuiolatæ, & vere Deiparæ, poſtremo omnium ſanctorum ſuorum beatitas veſtra dilecta colere, & adorare pergat, &c. *Hadrian. ad Taraſ. CP. vij. ſyno. actio. 2. Trull. c. 83. Iuo par. iii. c. 122. decr. hæc item epiſtola in eadem ſynod. comprobata fuit. v. Tharaſii epiſt. ad Epiſcopos Orientis act. 3 poſt med.*

De conſe d. 3. c. ſextam 29.

CAP. XVI.

O inſania frementium contra fidem, & religionem chriſtianam, vt aſſerant non colere, aut venerari imagines, in quibus figuræ ſunt Saluatoris, eius Genitricis, vel ſanctorum, quorum virtute ſubſiſtit orbis, atque potitur
Num. 21. humanum genus ſalutem. Ænei ſerpentis inſpectione credimus Iſraëliticum populum à calamitate iniecta liberari, Chriſti Dei noſtri, & ſanctorum effigies aſpicientes, atque venerantes dubitamus ſaluári? Abſit talium nefariæ temeritatis cedere amentiæ: patrum priſcas ſequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione. *Hadria. de imaginib. c. 26.*

CAP. XVII.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, & ſanctus Gregorius Nyſſenus vno tenore in hiſtoria Abrahæ pro ſacrarum imaginum veneratione dixerunt, &c. *Hadria. de imaginib. c. 37. in vij. ſyno. act. 4. in princ. vide epiſt. Cyril ad Acacium Epiſc. Scythopoleos, & Greg. Nyſſen. in orat. de Deitate Filij & Spiritus ſancti.*

CAP. XVIII.

Obiectio. Quod contra B. Gregorii inſtituta ſit imagines adorare, ſeu frangere, &c. Nequaquam
Reſponſio. ſacras contempſit imagines aliquando, ſed magis conſtantiſſime obſeruauit, & eorum veneratus eſt figuras. *Hadrian. de imaginib. cap. 50.*

CAP. XIX.

Obiectio. De eo, quod Theodoſius Amorii Epiſcopus incaute, & extraordinarie dixerit, Confiteor, & promitto, & ſuſcipio, & oſculor, & adoro imagines. & poſt pauca: Qui non inſtruunt diligenter omnem Chriſto dilectum populum adorare, & venerari ſacras, & venerandas imagines omnium Sanctorum, qui à ſæculo Deo placuerunt, anathema. Putamus, quia
Reſponſio. zelo fidei feruens prædictus Theodoſius talem orationem confeſſus eſt, qualem in eorum definitione explanauerunt. Nam & prædeceſſores noſtros, videlicet beatiſſimos Pontifices Gregorium, & Gregorium Zachariam, & Stephanum, Paulum, & iterum Stephanum reperimus pro ſacrarum imaginum erectione, in Spiritu ſancto feruentes, rectæ fidei zelum habere. Pro quo Dominus Gregorius Papa ſecundus iunior, vna cum lxxix. ſanctiſſimis Epiſcopis, ante confeſſionem beati Petri Apoſtolorum principis præſidens, multorum ſanctorum patrum teſtimonia roborantes, venerari, & adorari ſacras imagines in eorum concilio cenſuerunt. Porro & prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis quondam Dominus Stephanus Papa ſimiliter cum Epiſcopis partium Franciæ, atque Italiæ, &c. ſanctorum patrum teſtimoniis adhærentes adorare, atque venerari ſacras imagines ſtatuerunt.
2. Theſſal. 2. Vnde & beatus Paulus Apoſtolus docens, inquit: Tenete traditiones, quas accepiſtis, &c. *Hadria. de imaginib. c. 63.*

CAP. XX.

Ex praua reuertentes hæreſi totis niſibus eorum tentauerunt ſanctæ catholicæ, & Apoſtolicæ in ipſorum confeſſione ſatisfacere eccleſiæ, & ideo talem adorationem ſe confeſſi ſunt pro ſacris imaginibus credere, qualis in definitione ſynodi conſtituta eſt, inter cœtera, Reordinari venerandas, & ſanctas imagines, quæ ex coloribus, & metallo, & cætera materia opportune habentur in ſanctis Dei eccleſiis, in ſacris vaſis, & in veſtibus, parietibus, & tabulis, domibusq; & viis, quaſq; Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti imagines, intemeratæ, dominæ noſtræ ſanctæ Dei Genitricis, pretioſorum Angelorum, & omnium Sanctorum, & iuſtorum virorum. *Hadrianus de imaginib. cap. 67. vij. ſyno. actio. 7. in definition.*

CAP. XXI.

Prædeceſſores noſtri ſanctiſſimi Pontifices in ſanctis conciliis talem dedere ſententiam Si quis ſanctas imagines Domini noſtri Ieſu Chriſti, & eius Genitricis, atque omnium Sanctorum, ſecundum ſanctorum Patrum* doctrinam venerari noluerit, anathema ſit. *Hadria. de imaginib. c. 76.* *ſententiam.

CAP. XXII.

Illi nobis dicere debebant in quali de ipſis ſex ſynodalibus conciliis reprehenſæ ſint ſacræ imagines. Enimuero in primo ſancto concilio ſæpius oſtenſum eſt, quia ſanctus Silueſter Papa, & Conſtantinus Chriſtianiſſimus Imperator venerati ſunt ſacras imagines, & cum nomine Chriſtianitatis palam coram omnibus fideliter, atque mirabiliter eas oſtenderunt: & à tunc vſque hactenus ſanctorum Pontificum, videlicet Silueſtri, Marci, & Iulii miræ magnitudinis ſanctæ eorum eccleſiæ apud nos ſunt depictæ, tam in muſiuo, quamque in cœteris hiſtoriis cum ſacris imaginibus* ornatis. *ornatæ ſ. Item in ſancto ſecundo concilio ſanctus Damaſus elegantiſſimus Papa propriam ſuam fecit eccleſiam, cuius ſanctus Gregorius Papa meminit in dialogis: quæ ex nomine conditoris Damaſi vocatur, ſimiliter à tunc vſque hactenus hiſtoriis ſactis, & imaginibus pictam habemus. Item & de ſancto tertio concilio ſanctus Cœleſtinus Papa proprium ſuum cœmeterium picturis decorauit, magis autem Beatus Xyſtus Papa fecit baſilicam ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, cognomento Maiorem, quæ & ad præſepe dicitur, quam in diuerſis hiſtoriis ſacris decorauit Imaginibus, &c. Item de ſancto quarto concilio, ſanctus Leo Papa fecit eccleſias, quas in muſiuo diuerſis hiſtoriis, ſeu imaginibus pingens decorauit, &c. Et de ſancto quinto concilio ſanctiſſimus Vigilius Papa in Lateranenſi patriarchio baſilicam faciens, pulcherrime eam decorauit picturis, tam in hiſtoriis, quamque in ſacris imaginibus. Multo ampliùs vero eius ſanctiſſimi ſucceſſores Dominus Pelagius, atque Dominus Ioannes miræ magnitudinis eccleſiam

Apo-

apoſtolorum à ſolo ædificantes, hiſtorias diuerſas tam in muſiuo, quam in variis coloribus cum ſacris pingentes imaginibus, & à tunc vſque hactenus a nobis venerantur. Sed & ſanctus Gregorius Papa in monaſterio ſuo pulchrum fecit oratorium, & ipſum diuerſis hiſtoriis pingi fecit, atque ſacras ibidem erexit imagines: vbi & cum B. Eleutherio pro ægritudine ſtomachi ſui ingreſſus, in oratione pariter exauditi ſunt. Et ille vir ſanctus Eleutherius, quem dicunt & mortuum ſuſcitaſſe, ante ipſas ſacras imagines ſe proſternẽs, diuinam exorare clementiam, cũ ſancto Gregorio non dubitauit, ſed fidem fereotes perfectam, pariter exauditi ſunt, & vſque hactenus apud nos venerantur, &c. In ſexto vero ſancto concilio non ſolum contemnere non ſunt auſi: ſed etiam eaſdem ſacras imagines venerantes ſtatuerunt, agnum Chriſtum Deum noſtrum ſecundum humanam figuram, & in imaginibus à nunc pro veteri agno retitulari, &c. Prædeceſſor noſter ſanctiſſimus Gregorius iunior Papa, pro ſacris imaginibus inquit, omnia, & ipſa noſtra tradimus, ſi contigerit corpora, &c. Ideo nequaquam nos quiſpiam terminos patrum noſtrorum tranſgredi facere valebit, neque nouitates vocum imponere, ſed in ea orthodoxa fide, quam ſuſcepimus, manentes, & olitanam traditionem amplectentes prædeceſſorum noſtrorum ſanctiſſimorum Pontificum proculdubio veneramur, & tenemus pro ſacris imaginibus concilia, nullum quemliber iam ex inde contrarium ſermonem ſuſcipientes, neque rationem reddentes. *Hadrian de imaginib. c. 90. Ex Greg. 3. lib. dial. c. 33. Trull. c. 33.*

CAP. XXIII.

Sæpius exarauimus, qualiter prædeceſſores noſtri ſanctiſſimi Pontifices in eorum ſacris reſerentes conciliis, pro venerandis imaginibus conſtituerunt, & nimirum conſtat eorum Apoſtolicam cenſuram apud nos obſeruandam, ac venerandam exiſtere. *Hadrian. de imaginib. c. 95.*

CAP. XXIV.

Nuſquam frigidus, nuſquam tepidus labor ſanctorum Apoſtolicæ Sedis Præſulum circa ſacrarum imaginum debitam reuerentiam, & competentem venerationem apparuit. Nec defuerunt harum impugnatoribus deceſſorum noſtrorum certamina, qui hoc egerunt ſcriptis, hoc diuerſis laboribus, hoc etiam ſuis increpationibus apud mundi huius Principes, vt talis error eminus pelleretur. Quámuis dixeritis, non noſtri eguiſſe vos ad expugnandos hæreticos, pro eo, quod iam fuerit huiuſmodi hæreſis in Nicææ ſecundo conuocata ſynodo, & à magno Methodio deinde ſubuerſa. Quaſi non & ipſi ſecundo in Nicæa collectæ ſynodo Apoſtolica noſtra ſedes præſederit, & prima contra male ſentientes ſpiritalem ſagittam emiſerit, &c. Nam & in cauſſa ſacrarum imaginum ante ſanctiſſimum Methodium, quinimo & aote ſynodum in Nicæa ſub Irene congregatam, cum adhuc hoc ſchiſma nouiter eſſet exortum, & Conſtantinopolitanos pœne cunctos more peſtilentiæ inuaſiſſet, Romani Præſules, Gregorius inter ceteros, & Stephanus conuocatis Epiſcopis occidentalium regionum inueniuntur fortiter dimicaſſe, & hoc funditus condemnaſſe. *Nicol. epiſt. ad Mich Imper. cuius initium eſt: Propoſueramus. poſt med.*

CAP. XXV.

Priſtinam ſanctorum patrum traditionem, quam à prædeceſſoribus noſtris beatiſſimis, & orthodoxis Pontificibus, qui poſt B. Petrum in eius Apoſtolica Sede reſederunt, nobis obſeruandam ſuſcepimus, &c. Oportet ergo tota mentis intentiooe, ſummique deſiderii conamine venerãdas tam Domini noſtri Ieſu Chriſti, quam ſuæ ſanctiſſimæ Genitricis, & beatorum Apoſtolorum, atque omnium ſanctorum imagines venerari, & colere, & eo, quo valemus adnixu cootra hæreticorũ veſaniam, qui ab earum veneratiooe populum cohibent, reſiſtere ſtudeamus, &c. Cur eorum execramur effigies, per quos agnouimus fidei veritatem, &c. Hæc breui ſtilo tranſeuntes, &c. ſcripſimus, quia Hadrianus ſanctiſſimus Præſul anteceſſor noſter multa de his in epiſtolis, quæ CP. habentur, tradidit, &c. *Nicol. in ep. ad Mich. Imp. incip. Principatum, ante fin. lecta viij. ſynod. ſub Hadria. ii. act. 4.*

CAP. XXVI.

Dicit Hadrianus, quod niſi in erigendis imaginibus ſeruentius contra illorum depoſitores, atque conculcatores, vt verus miles Chriſti reſiſteres, nequaquam veſtræ conſecrationi aſſenſum præberemus, &c. *Nicol. in epiſt. ad Photium. incip. Poſtquam B. Petro. ex Hadrian. in epiſt. ad Taraſium in vii. ſynod. actio. 2. lecta in dicta actio. iv ſynod. viij. ſub Hadrian. ij.*

CAP. XXVII.

In aliquibus picturis ſanctarum imaginum agnus digito Præcurſoris oſtenditur, quo indicatur Chriſtum fuiſſe verum legis agnum *De conſe. diſt. 3. c. ſextam c. 29.* Has igitur formas, & vmbras, vti veritatis ſymbola, & characteres eccleſiæ traditas veneramur cum caritate, & veritatem, vt implementum legis ſuſcipimus, ſed ipſum hominem pingi iubemus. *Trull. cap. 83. refert. vii. ſyno. act. 3. 4. & 6. & act. 2. in epiſt. Hadria. ad Taraſium. & epiſt. ad Carol. Magn. cap. 35. & 90. & in epiſt Taraſii ad Epiſcopos Orientis. Ivo par. 4. cap. 122. & 126. decr. Cæſaraug. lib. 1. c. 39.*

CAP. XXVIII.

Vniuerſam hæreticorum linguæ incontinentiam abiiciens execror. Ioterpellans etiam intemeratæ Virginis noſtræ Deiparæ, ſanctarum cœleſtium poteſtatem, omniumque ſanctorum interceſſionem, horum etiam ſanctas reliquias cum omni honore ſuſcipiens; & amplectens, honorifice veoeror, firmiter credens, me illorum ſanctitatis fieri poſſe parti-

cipem. Eodem modo venerandas imagines, quæ œconomiam Ieſu Chriſti, &c. & Dominæ noſtræ, & Apoſtolorum, Prophetarum, Martyrum, & omnium Sanctorum, *(oſtendunt)* ſuſcipio, & amplector, eiſque honorem debitum exhibeo, execrans ſeptimam pſeudoſynodum contra imagines, &c. Chriſtianorum accuſatores Iconoclaſtas execror. Qui ſacræ ſcripturæ verba de idolis, & gentilium ſtatuis ad venerandas Chriſtianorum imagines exponentes trahunt, execratio, &c. Qui aſſerunt Chriſtianos, vt Deos imagines adorare, execratio. Qui doctrinam ſanctorum patrum, & traditionem catholicæ eccleſiæ contemnunt, execratio. *Baſilii Epiſcopi Ancyr. reſipiſcentis confeſſio. à VII. ſynodo laudata act. 1. poſt prin.*

CAP. XXIX.

In primis approbo, ſuſcipio, ſaluto, & veneror ante omnia intemeratam Domini noſtri Ieſu Chriſti veri Dei noſtri imaginem, & eius, quæ ipſum ſine ſemine peperit, ſanctæ matris Virginis, cuius etiam auxilium, protectionem, & intercesſionem nocte, diuque, vt peccatori mihi ſubueniat, inuoco. Vt quæ eam poteſtatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Chriſto Deo noſtro. Quin etiam ſanctorum Apoſtolorum, prophetarum, martyrum, patrū & eremum colentium imagines ſuſcipio, & veneror, non vt Deos, abſit: verum mentis meæ affectum, & deſiderium, quo in illos affectus ſum, hoc modo indicans, ex toto animo omnes obteſtor, vt ad Deū pro me intercedant, quo in oculis eius miſericordiam in die iudicii conſequar. Eadem ratione, & reliquias ſanctorum veneror, & honore proſequor, & ſaluto, veluti athletarum, & certatorum pro Chriſto: quique gratiam à Deo conſecuti ſunt, & remedia præſtare, morbos curare, dæmones eiicere, quemadmodum Chriſtiana eccleſia veluti per manus accepit à ſanctis Apoſtolis, & patribus, vſque in præſens ſæculum. Probo ſimiliter, quæ à primordio receptæ traduntur imagines Ieſu Chriſti, &c. Nam ſi Imperatorum vexillis ſanctioribus, & imaginibus in ciuitates, & prouincias miſſis omnis populus cum cereis, & ſuffimentis odoratis occurrunt, &c. Quemadmodum B. Baſilius ait: Verum etiam in bello fortia virorum facinora, & hiſtorici ſcriptores, & pictores ſæpe denotant, hi quidem oratione exornantes, hi verò in tabulis depingentes, vtrique etiam multos ad virtutem excitarunt, &c. Et Chryſoſtomus ait: Sanctorum enim gratia morte non amputatur, interitu non obtunditur: ſed & poſt mortē viuentibus ſunt potentiores, &c. Qui venerādas imagines non veneratur, anathema, Chriſtianorum accuſatoribus, aut Iconoclaſtis anathema. *Theodoſius Epiſcopus Amorii reſipiſcens. VII. ſyn. act. 1. poſt prin.*

In oratione in al. martyres

CAP. XXX.

Leo Rhodi Epiſcopus ait: ex legali, prophetica, Apoſtolica, patrumque traditione inſtructi ſumus, hanc eſſe veritatem, pietatemque, vt in ſanctis eccleſiis venerandæ imagines colantur, docente idem multorum annorum conſuetudine ab Apoſtolorum temporibus hucuſque probata, atque ex his perſuaſi ſumus. *VII. ſynod. act. 1. ante med.*

CAP. XXXI.

Poſtquam hæreticorum caligines diſcuſſæ ſunt, lux orthodoxæ fidei omnes illuminauit. Quam & ego ſecutus ſuſcipio, & amplector ſanctas, & venerandas imagines. Qui vero ſecus ſentiunt, anathemate deuoueo. *Agapius Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ VII. ſynodo act. 2. in fin.*

CAP. XXXII.

Euthymius ſanctiſſimus Epiſcopus Sardenſium dixit: Et ego antelectis beatiſsimi Papæ veteris Romæ litteris ſincere, & irrepugnabiliter inhæreo, conſentio, & confiteor de orthodoxa fide deque ſanctis videlicet, & venerandis imaginibus, non veluti hoc ſit nouum aliquod dogma, aut nuperum inuentum recipiens, ſed clare cognoſcens ex Apoſtolica traditione, ſanctorumque doctorum in eccleſia iuſſu per manus nobis traditum, ob eam cauſſam venerandas imagines ex toto corde cum debito honore, & ſalutatoria adoratione ſuſcipio. Eos vero, qui ſecus ſentiunt, aut reclamant, contrariaue docent, alienos à catholica eccleſia arbitror, * renuntio, & hæreticos proclamo. *VII. ſyn. act. 2. in fin.* *enūtio

CAP. XXXIII.

Sanctas, & venerabiles imagines recipio, amplector, & honoro, veluti arrabonem exiſtentes meæ ſalutis: ſecus autem ſentientes anathematizo. *Staurarius Epiſcopus Chalcedonis. VII. ſynod. act. 2. in fin.*

CAP. XXXIV.

Sextæ ſynodi decretum, in quo aſsignatur quibuſdam in picturis agnum digito Præcurſoris indicatum feliciter effigiari, veluti in typum gratiæ, verum illum agnum Chriſtum Deū noſtrū per legis præceſſionem præfiguratū, recipio. Propterea antiquas illas picturas, & vmbras figurarum tamquam ſymbola, & notas eccleſiæ traditas amplectimur, ipſam tamen gratiam, & veritatem prius ſuo honore conuenientes: legis enim ſatisfactio hæc ſunt. Picturas autem non in aliud vſum admittimus, niſi vt perfectius omnium conſpectui, oculiſque exhibeantur, quemadmodum agnus, qui peccata mundi ſuſtulit, iuxta humanam effigiem configuratus à nobis erigitur, vt ex hac eius humiliatione altitudinem verbi Dei conſideremus. *Tareſius in epiſt. ad Epiſcopos Orientis. VII. ſyn. act. 3. in prin. Trul. cap. 33. Hæc epiſt. comprobatur à ſynodo.*

De conſe. d. 3. c. 29. ſextam.

CAP. XXXV.

Sanctas imagines reueremur, principio adorantes Dei verbi propter nos incarnati Domini noſtri, & Seruatoris Ieſu Chriſti, qui formam ſerui aſſumpſit, imaginem. Quamquam ſciamus ipſam imaginem, & typum Deitatis, quæ

Philip. 2.

cum carne illius immaculata, inconuulſim vnita eſt, minime poſſe figuram præſtare. Inuiſibilis enim eſt diuina natura, nec depingi, nec
1. Ioan. 4. c. figurari ſe permittit. Deum enim, vt ipſe inquit, nemo vidit vnquam, ſed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes, adoramus: viſus enim eſt Deus, & cum hominibus con-
Baruch. 3. uerſatus eſt, noſtroque more, & natura laborauit, eſuriit, ſitiit. Adoramus quidem Chriſti imaginem, quemadmodum facies eius viſa eſt, non tamen à Deitate ſeparata, &c. Veneramur etiam, & adoramus imaginem Deiparæ, & Dominæ noſtræ irreprehenſibilis, immaculatæ, & inexplicitæ caſtitatis matris, quæ illum peperit, quin etiam ſanctorum Apoſtolorum, prophetarum, & victorum martyrum, ſanctorumque, & beatorum veluti amicorum Dei imagines colimus: non in materia, aut coloribus honorem conſtituentes, ſed per officium noſtrum, quod ipſis adeo, quorum typum imagines geſtant, debemus, impartientes. Cum ſciamus, iuxta Baſilii magni ſententiam, quod imagini honor exhibitus, ad ipſum prototypum referatur Qui negāt fas eſſe imagines ſanctorū adorare, cum ſint manufactæ, ob id etiam idola impii illi eas vocant, ſciant hi, quod & Cherubim, & propitiatorium, & arca, & menſa, &c.
* adornata al. manu hominum facta ſunt, * & adorata, &c. Cum igitur ſcriptura venerandas imagines recipit, adorare eas licitum eſt, ſed prototypi cauſſa. *Theodorus Epiſcop. Hieroſolimit. in ep. ſyno. in fin. apud Vii. ſyn act 3. in fin. vbi comprobatur à patrib.*

CAP. XXXVI.

Recipio, veneror que iuxta veterem traditionem ſanctas imagines. Et conuenticulum illud apoſtaticum, quam ſeptimam ſynodum delirantes quidam auſi ſunt appellare, omneſque, qui cum hac ſentiunt, horrendis diris deuoueo. *Epiphan. Diaco. Catanenſ. Vii. ſyn. act. 3. ante fin.*

CAP. XXXVII.

Vetus ſcriptura habuit Cherubim obumbrantia propitiatorium, & nos quoque imagines Ieſu Chriſti, & ſanctæ Deiparæ, ſanctorumque habebimus obumbrantes altaria. *Taraſ. Vii. ſyn. act. 4. in prin.*

CAP. XXXVIII.

Ego ex cera fuſilem picturam pietate plenam amaui. Vidi enim angelum in imagine barbarorum nubes propulſantem: vidi barbarorum cohortes conculcatas, & Dauidem vere
Pſal. 72. dicentem: Domine in ciuitate tua imaginem eorum ad nihilum redige. *Ioann. Chryſoſt. in oratione, quod veteris, & noui teſtamenti vnus ſit legislator. Vii. ſynod. act. 4. poſt. prin. Hadrian. de imaginibus, cap. 42. Greg. Piſſinun. Epiſcop. apud eandem ſynodum, act. 1. ante med.*

CAP. XXXVIII.

Mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur, poſtquam gratiam nacta fuiſſet, ſtatuam Chriſto erexit, &c. *Antipater Epiſcopus Boſtrorum in ſermone de eodem miraculo Vii. ſynod. act. 4.*

CAP. XL.

Surgentes omnes cum gaudio, & lacrymis ſurrexerunt, pœnitentiamque egerunt, factaque precatione vnuſquiſque ſancta euangelia, venerandamque crucem, & imaginem Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, nec non Dominæ noſtræ Deiparæ ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorum quæ locuti erant, &c. Nouiſti, quæ ſancita ſunt, per ſancta euangelia, viuificamque crucem, nec non imaginem Dei Saluatoris noſtri, ipſiuſque ſanctam ſemper Virginem matrem *Sanctus Maximus confeſſor in dogmatib. inter ipſum & Theodoſium Epiſcopum Caſareæ in Bithinia.* Animaduertamus quo pacto dixerint hoc verbum [illegible] id eſt ſalutarunt, quod & nos facere debemus: nam [illegible] ad vnum Deum refertur. *Taraſ.* Petrus Epiſcopus Nicomediæ dixit: Neque etiam vulgaris vir, qui hoc fecit, ſed Maximus Dei philoſophus, & cum patribus certans. Quin etiam confeſſor, & veritatis propugnator. Sufficiat igitur nobis, vt in ſalutando venerandas imagines illum ſequamur. *Apud Vii. ſyn. act. 4. ante med.*

CAP. XLI.

Venerentur alii aliter ſanctos, hos diuerſimode eorum dona magnificantes, benefactaque multifariam prædicantes, hi quidem excelſorum templorum erectionibus, illi vero variarum vnionum ornatibus, alii gemmarum, & auri contextibus; alii præclarorum pictorum artificio, &c. *Sophronius Archiepiſcopus Hieroſolymit. in encomio in ſanctos Cyrum, & Ioann. Vii. ſyn. act. 4. in med.*

CAP. XLII.

Indicant verba patris noſtri Sophronii, quod ſcilicet præſtat iurantem peierare, quam plane iuramentum in deſtructionem venerandarum imaginum ſeruare. Hoc autem dico; quia hodie quidam iuramento idem ſtatuerunt. *Ioannes monachus Vicarius Sacerdotum Orientis Vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XLIII.

Confiteor etiam filii incarnatam [illegible] deinde ſanctam Mariam, quæ ſecundum carnem illum peperit, hanc Deiparam vocans, ſuſcipio ſanctos Apoſtolos, prophetas, & martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorum meditationem propitius ſit mihi Deus noſter benigniſſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob cauſſam, & hiſtorias imaginum illorum honoro, & palam adoro. Hoc enim nobis à ſanctis Apoſtolis non eſt prohibitum, ſed in omnibus eccleſiis noſtris eorum hiſtorias erigimus. *Baſilius in epiſt. ad Iulia. Imp. apoſtatam Vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XLIV.

O clari athleticorum recte factorum pictores, exurgite veſtris artibus militis mutilatam imaginem magnificate, &c. Inſcribatur etiam tabulæ, qui certaminibus præſidet

Chriſtus. *Baſilius in beatum martyrem Barlaam. VII. ſyno. actio. 4. poſt med.*

CAP. XLV.

Quæ tibi ſententia eſt de Nabuchodonoſor? Non meminiſti ſcripturæ, vbi impiiſſimus appellatur? &c. Non audiuiſti, quod Cherubim rapuerit? non, inquam, intellectilia illa, & cœleſtia, verum ea, quæ in templo erant collocata obumbrantia propitiatorium, è quorum medio Deus loquebatur. *Cyrill. Hieroſol. catbec. 2.* Sanctiſſimus Patriarcha (*Tharaſius*) dixit: Animaduertamus quomodo accuſetur Nabuchodonoſor, quod Cherubim ſubuerterit: quantumque ob eam rem increpatus ſit, & paſſus fuerit. Sancta Synodus dixit: Magnum ſane caſum, & condemnationem. Sanctiſſimus Patriarcha dixit: Igitur quicumque ſacrum aliquid è templo eiicit, & ſubuertit, eidem ſententiæ ſubiacebit. Petronas glorioſiſſimus Patricius dixit: Poſt iſtam increpationem, & regno Dan. 4 eiectus eſt, & ſeptem annis in deſertis herbas vorauit inſtar bouis. *In VII. ſynod. actio. 5. in princ.*

CAP. XLVI.

Sacræ ſynodi cum diuinis placitis, & venerandas imagines admiſerunt, & honore & cultu quodam certo eas Patres noſtri dignati ſunt. Quin etiam in templis ſanctis ab ſe ædificatis eas collocauerunt, nec illic ſolum verum etiam in omni loco conuenienti eas pinxerunt, ſalutaruntque, &c. *VII. ſyno. actio. 6. Epiphan. contra Gregorium. & alios tomo 2. poſt med.*

CAP. XLVII.

Germani filii, non nothi, & adulterini, ſponſæ exornatæ Chriſti, quæ neque maculas, neque rugas habet, Catholicæ eccleſiæ, ſoli Deo cum obſecratione ſacrificia, & cultum præſentantes, venerandam Chriſti imaginem, veræque & indubitatæ Virginis noſtræ Deiparæ, ſanctorum Angelorum, & omnium denique Sanctorum ſenſu viſus intuentes ſanctificauit, & in memoriam eorum animo, & corde perpendunt, vt in vnum Deum per iuſtitiam credant, & ore confiteantur ad ſalutem, &c. Non eſt imaginum ſtructura pictorum inuentio, ſed eccleſiæ catholicæ probata legiſlatio, & traditio, &c. *VII. ſynod. actio. 6. Epipha. contra Greg. & alios tomo 3. poſt princ.*

CAP. XLVIII.

Quis ignorat imagine contumelia, aut ignominia affecta, illum lædi, cuius eſt imago? Hoc & ipſa veritas, hoc rerum natura docet; hoc & beati Patres tradiderunt. Baſilius enim Magnus inquit: Honos imaginis in ipſum prototypum redit. Athanaſius: Qui imaginem adorat, in ipſa Imperatorem adorat. Similiter & Chryſoſtomus: Non nouiſti, quod is, qui imaginem Imperatoris violat, in prototypum dignitatis iniuſtus eſt? Atque ita Patres rerum naturam ſecuti ſunt, &c. *VII. ſynod. actio. 6. Epiphan. contra Greg. & alios tom. 5 in fin.*

CAP. XLIX.

Vſque adeo venerandarum imaginum demonſtratio in Eccleſia obtinuit: vt ab eo tempore quo euangelium prædicari cœptum eſt, ad hæc vſque tempora recepta fuerint. Iam autem cognoſcimus omne, quod antiquitate 2. Theſ. 2. excellit, venerandum eſſe, &c. Seruate tradi- 1. Tim. 6. tiones, quas accepiſtis. Profanas vaniloquen- 2. Tim. 2. tias auerſemini, &c. Quæcumque Patribus pro tempore ſuper fundamentum Apoſtolorum, & Tit. 1. Prophetarum ædificare placuit, recipimus: quæ vero ſecus ſe habent, vt hoſtilia reſpuimus. *VII. ſynod. actio. 6. Epiphan tomo 6. in princ.*

CAP. L.

Paulus ad Theſſalonicenſes ſcribens admo- 2. Theſ. 2. net. Igitur fratres ſtate, & ſeruate traditiones, quas edocti eſtis, ſiue per verbum, ſiue per epiſtolas noſtras: &c. Ipſi Imperatores omnibus in locis venerandas imagines reſtituerunt cum in ſacris templis, tum etiam in portis regiarum. *Taraſ. in epiſt. ad Hadrian. in fine VII. ſynodi.*

CAP. LI.

Veſtem Imperialem ſi iniuriaueris, numquid qui eam induit, iniuria afficis? Neſcis quoniam ſi quis imaginem Imperatoris iniuriauerit, primæ formæ dignitati adfert iniuriam? Neſcis quoniam ſi quis imaginem, quæ à ligno detrahit, non ſicut in inanimatam materiam audens, ſic iudicatur, ſed ſicut qui aduerſus Imperatorem manus extendens fœdat materiam ſine anima Imperatoris, ſegregatam ab Imperatore? Imago enim omnino ſi feriatur, eius iniuria Imperatorem attingit. *S. Seuerianus Epiſcop.* * Gaba- * *Gabalanenſis apud Hadrian. de imagin. c. 66.* lenſis.

CAP. LII.

Gregorius tertius fuit temporibus Leonis & Conſtantini Imperatorum ea perſecutione graſſante, quæ per ipſos mota eſt ad deſtructionem, & depoſitionem ſacrarum imaginum Domini noſtri Ieſu Chriſti, & ſanctæ Dei Genitricis, ſanctorum Apoſtolorum, omniumque Sanctorum, & Confeſſorum. Pro quibus idem ſanctiſſimus vir, vt ab hoc reſipiſcerent, ac ſe remouerent errore, commonitoria ſcripta vigore Apoſtolicæ Sedis, & inſtitutionis, quemadmodum & ſanctæ memoriæ deceſſor ipſius Gregorius ſecundus direxerat, miſit, &c. *Ex Pontif.*

Qualis veneratio ſit imaginibus adhibenda. Tit. XVIII.

CAP. I.

SAlutamus ſanctas Dominicas, Apoſtolicas, & Propheticas, item Sanctorum; præcipue autem Dominæ noſtræ Deiparæ imagines: quæ nobis velut exemplaria ſunt, & inſtructiones bonorum operum imitationis, & fidei erga Chriſtum, omnem idololatriam exe-

erna-

erantes, & latriam ſolam Chriſto tribuentes, & Deo Patri, & Spiritui ſancto tamquam vni Deo coi honor, & laus in ſæcula. *vii. ſynod. Nicæn. ij. act. 4. in fin.*

CAP. II.

Fatemur eccleſiaſticas traditiones, ſiue ſcripto, ſiue conſuetudine valentes, & decretas retinere velle: quarum de numero eſt imaginum effiguratio, vt quæ hiſtoriæ euangelicæ promiſſionis concinat ad credulitatem veræ, & non phantaſticæ incarnationis Dei, & ad vtilitatem ſimilitudinis, quam nobis exhibet, vtiliter inuentam. His ſic ſe habentibus regiam viam incedentes, & ſanctorum noſtrorum, & diuinorum Patrum doctrinæ inſiſtentes, & catholicæ eccleſiæ, in qua ſanctus Spiritus inhabitat, traditionem obſeruantes, definimus: cum omni diligentia, & cura venerandas, & ſanctas imagines ad modum, & formam venerandæ, & viuificantis crucis, & e coloribus & teſſellis, aut alia quauis materia commode paratas dedicandas, & in templis ſanctis Dei collocandas, habendaſque, tum in ſacris vaſis, & veſtibus, tum in parietibus, & tabulis in ædibus priuatis, in viis publicis, maxime autem imaginem Domini, & Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti; deinde intemeratæ Dominæ noſtræ Deiparæ, venerandorum Angelorum, & omnium deinde ſanctorum virorum, quo ſcilicet per hanc imaginum pictarum inſpectionem omnes, qui contemplantur, ad prototyporum memoriam, & recordationem, & deſiderium veniant, illiſque ſalutationem, & honorariam adorationem exhibeant, non ſecundum fidem noſtram veram latriam, quæ ſoli diuinæ naturæ competit, ſed quemadmodum typo venerandæ, & viuificantis crucis, & ſanctis euangeliis, & reliquis ſacris, oblationibus ſuffitorum, & luminarium reuerenter accedimus, quemadmodum veteribus pie in conſuetudinem hoc adductum eſt. Imaginis enim honor in prototypum reſultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque deſcriptum argumentum. Sic enim ſanctorum noſtrorum patrum obtinet diſciplina, vel traditio catholicæ eccleſiæ, quæ à finibus vſque ad fines euangelium ſuſcepit. Paulo ergo ſic in Chriſto loquenti, omnique Apoſtolico cœtui, & patribus ſanctis idem ſentientibus inhærentes: ſeruamus traditiones, quas ſuſcepimus, &c. Igitur qui auſi fuerint aliud ſentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum eccleſiaſticas traditiones contaminare, aut nouam quandam vaniloquentiam inducere, aut quidquam de conſecratis in eccleſia abiicere: euangelii, inquam, depictum codicem, aut figuram, cruces, aut imagines, alicuius picturam, aut reliquias martyrum, quas ſciuerint eſſe germanas, & veras, aut contra iſta vafre, & improbe aliquid excogitare, quod ſit contra conſtitutionem eccleſiaſticam, aut vti tamquam communibus ſacratis Deo repoſitis pretioſis, aut monaſteriis reuerendis: ſi fuerint Epiſcopi, aut clerici deponantur, ſi monachi, aut laici communione priuentur. *vii. ſyn. Nicæn. ij. act. 7. in definitione. Hadrian. de imaginib. cap. 67.*

CAP. III.

Arbitrantes (*Iconoclaſtæ*) ſe poſſe obſcurare venerandarum imaginum picturam partim exterminarunt, partim quæ ex cera fuſæ erant, in ſingularem ornatum in turpes vſus conuerterunt, quæ vero ex tabulis, & aſſerculis depictæ erant, tum Chriſti, tum etiam ſanctorum illius, igni tradiderunt, &c. Quam ob rem omnibus modis recipiendæ ſunt venerandæ imagines Domini noſtri Ieſu Chriſti, quatenus ſcilicet perfectus homo fuit, & hæ quoque omnes, quæ hiſtorice, è ſacra euangeliorum narratione depinguntur, nempe intemeratæ Dominæ noſtræ Deiparæ, ſanctorumque Angelorum, nam hominibus ipſi quoque in forma hominis viſi ſunt. Item ſanctorum omnium, quorum prælia, & certamina tabulis, & parietibus, ſacris, item veſtibus, & vaſis inſculpta amari debent: quemadmodum catholica eccleſia multis retro ſæculis, in hiſce eſt inſtructa, ſic enim ea accepit, ſic à ſanctis noſtræ diſciplinæ ducibus, & eorum ſucceſſoribus patribus noſtris ſtatutum eſt. Sunt autem hæ adorandæ quoque, hoc eſt, exoſculandæ, & amandæ. Idem enim ſignificant hæc iuxta antiquam Græciæ dialectum. Nam [illegible] ſignificat, hoc eſt, adorare, amplecti, & amare (*vel ſalutare & oſculari*) præpoſitio autem [illegible] intentionem ſignificat deſiderii, quemadmodum in [illegible] & [illegible], & [illegible] quod ſignificat, & amplexum, & vehementem amorem. Nam quod quis [illegible], hoc eſt amat, id etiam [illegible], hoc eſt amplectitur, & quod adorat, ſiue amplectitur, nempe [illegible], hoc etiam omnino [illegible], id eſt amat, &c. Cum his conuenit Gregorius Theologus dicens: Bethlehem venerare, præſepe adora. Quis autem modo recte, & ſincere ſcripturas intelligat, ea, quæ ita in ſcripturis occurrunt, non viderit, inde latriam, quæ fit per ſpiritum, non dici, &c. Neque enim in ſummo virgæ Iacob latriam fecit. Gen. 48. Neque etiam Gregorius præſepi latriæ vocabulum addit, nequaquam. Rurſus cum crucem viuificam ſalutamus, conuenienter canimus: crucem tuam adoramus Domine, lanceam, quæ viuificans latus ſanctitatis tuæ aperuit, adoramus. Quæ ſane adoratio nihil aliud eſt, quam ſalutatio, ſiue amplexum malis dicere, quod indicat hoc, quod labiis quoque noſtris propriis ea contingimus. Si vero ſæpius in ſcriptura, & elegantibus noſtris patribus adorationem quis dixerit, pro cultu, ſiue latria, quæ in ſpiritu fit, ſumi non negamus. Nam cum vox ſit multæ ſignificationis non poteſt non aliquando pro cultu adorationis in ſpiritu ſumi: Adoratio enim eſt, cum venerationem, deſiderium, & timorem ſignificet: ita vos veſtrum victorio-

ſum, & placidiſſimum Imperium adoramus. Eſt adoratio, quæ tantum timorem ſignificat, quemadmodum Iacob adorauit Eſau. Eſt, quæ gratiam notat, quo modo Abraham pro agro, quem accepit à filiis Heth in ſepulchrum Sarræ vxoris ſuæ, adorauit illos. Ruſus qui ſperant beneficium ſe accepturos à potentioribus, eos adorant, quemadmodum Iacob adorauit Pharaonem. Hinc diuina Scriptura dicens: Deum tuum adorabis, & illi ſoli cultum exhibebis: adorabis, abſolute ponit, neque adiicit ſoli, vt ſignificetur vox diuerſæ notionis, & æquiuoca. Cultum autem exhibebis, ſiue ſeruies, ſoli dixit. Quam ob cauſſam latriam vni Deo tribuimus, adque illum referimus. &c. has quoque (*imagines*) adorandas, & ſalutandas putamus. Qui vero ita non eſt animatus, ſed circa venerandarum imaginum adorationem laborat, & dubitat, eum anathematizat ſancta, & veneranda noſtra ſynodus; quæ efficacia diuini ſpiritus & eccleſiaſticis patrum traditionibus munita eſt & cincta. Anathema autem iſtud nihil aliud eſt, quam ſeparatio à Chriſto, &c. *Taraſ. & vii. ſynod. in epiſtola ad Imperatores in fin. poſt actio. 7.*

Gen. 33. *Gen. 23.* *Gen 47.* *Luc. 4.* *Deut 6. & 10.*

CAP. IV.

Apoſtolice inſtructi traditiones, quas accepimus ſeruamus. Omnia ſcilicet ſuſcipientes, quæ ſancta Catholica eccleſia & ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus, &c. Quare eas (*imagines*) honorabiliter adoramus, & ſalutamus, idem enim ſignificant hæc duo verba, quique eadem confitetur; hic catholicæ eccleſiæ verus, & germanus filius, & particeps illius exiſtit. *vij. ſyno. epiſt. ad omnes ſacerdotes CP. poſt act. 7.*

CAP. V.

Taraſius Patriarcha reſpondit: Nos imaginum picturas ſecundum priſcam patrum noſtrorum traditionem recipimus, & has deſiderio noſtro adoramus; vt in nomine Chriſti Dei noſtri, & intemeratæ dominæ noſtræ Deiparæ Virginis, ſanctorumque Angelorum, & omnium Sanctorum factas: ſed apertis verbis reſtamur, nos dumtaxat in vnum Deum verum latriam, hoc eſt, cultum, & fidem noſtram referre, & reponere. Sancta ſynodus dixit: Vniuerſa ſancta ſynodus ſic credit, & ſic docet. *vij. ſyno. actio, 2. in fine.*

CAP. VI.

Dignum eſt, vt ſecundum congruentiam rationis, & antiquiſſimam traditionem, propter honorem, qui ad principalia ipſa refertur, etiam deriuatiue, icones honorentur, & adorentur; æque vt ſanctorum ſacer euangeliorum liber, atque typus pretioſæ crucis, &c. *Synod. viii. generalis CP. ſub Hadrian. ij. cap. 3.*

CAP. VII.

Fraternitas veſtra quoſdam imaginum adoratores aſpiciens, eaſdem eccleſiæ imagines confregit, atque proiecit. Et quidem zelum vos, ne quid manu factum adorari poſſit, habuiſſe laudamus: ſed frangere eaſdem imagines, non debuiſſe iudicamus, &c. Tua ergo fraternitas & illa ſeruare, & ab eorum adoratu populum prohibere debuit: quatenus & litterarum neſcii haberent, vnde ſcientiam hiſtoriæ colligerent, & populus in picturæ adoratione minime peccaret. *Greg. lib. 7. epiſt. 109. reg. ad Seren. Maſsilien.*

CAP. VIII.

Imaginem, quam tibi dirigendam per * Dulcerium diaconem rogaſti, miſimus. Valde nobis tua poſtulatio placuit: quia illum in corde tota intentione diligis, cuius imaginem præ oculis habere deſideras. Ab re non facimus, ſi per viſibilia inuiſibilia demonſtramus, &c. Scio quidem, quod imaginem Saluatoris noſtri non ideo petis, vt quaſi Deum colas, ſed ob recordationem filii Dei, vt in eius amore recaleſcas, cuius imaginem videre conſideras. Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante illam proſternimur: ſed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut paſſum, ſed & in throno ſedentem recordamur. Et dum nobis ipſa pictura, quaſi ſcriptura ad memoriam filium Dei reducit, animum noſtrum aut de reſurrectione lætificat, aut de paſſione mulcet. Ideoque direximus tibi * ſurtarias duas, imaginem Saluatoris, & ſanctæ Dei Genitricis Mariæ, & beatorum Apoſtolorum, Petri, & Pauli continentes, per ſupradictum filium noſtrum diaconum, & vnam crucem, & clauem pro benedictione à ſanctiſſimo corpore Petri Apoſtolorum Principis, vt per ipſum à malignoſis defenſus, per cuius * lignum munitum te eſſe credis, & ex eo te protegat, qui iuuenilia tibi ſuggerit recordari. *Greg. epiſt. ad Secundinum incluſum lib. 7. regiſt. c. 53. in fin. vide Hadrian. de imaginib. c. 70. 75. 76. 82. 96.*

* Dulcidium.
* ſurtarias.
* ſigni.

CAP. IX.

Nequaquam ſic ſtatuimus, quemadmodum quidam nugantur, vt imagines tamquam Deos conficiamus. Labor enim, & fatigatio noſtra, quam exhibemus, in deſiderium Dei, ſanctorumque eius perficitur. Et quemadmodum ſacra ſcriptura imagines in memoriam venerationis habet, ſic & nos eas habeamus. Seruantes tamen perpetuo fidei noſtræ puritatem, &c. *Hadrian. in epiſt. ad Imperatores in med. approbata à vii ſyn. actio. 2.*

CAP. X.

Superius exarauimus pro adorandis imaginibus, &c. demonſtrantes eis oſculum, & honorabilem ſalutationem reddere, nequaquam ſecundum fidem noſtram veram culturam, quæ decet ſolam diuinam naturam. *Hadrian. de imaginib. c. 54.*

CAP. XI.

Quantum frequenter per imaginariam reformationem videntur, tantum & qui eas aſpiciunt,

*prototyporũ. ciunt; aſſurgunt ad * primæ formæ memoriam, & dilectionem, & vt his oſculum & honorabilem ſalutationem reddant, nequaquam autem ſecundum fidem noſtram, veram culturam, quæ decet ſolam diuinam naturam: ſed quemadmodum ſigno pretioſæ, & viuificæ crucis, & ſanctis Euangeliis, & cæteris ſacris ornatis, &c. *Hadrian. de imaginib. c. 67. Ex definit. vii. ſynod. act. 7.*

CAP. XII.

Ex toto corde (*Euthymius*) dicit, ſe ſuſcipere venerandas imagines, & cum decenti honore, & adoratione amplecti: vt in definitione ſynodi dictum eſt: nequaquam ſecundum fidem noſtram veram culturam, quæ decet ſolam diuinam naturam, ſed quemadmodum ſigno pretioſæ, & viuificæ crucis, & ſanctis Euangeliis, & cœteris ſacris ornatis. *Hadrian. de imaginib. cap. 68. ex definitione vii. ſynod. actio. 7.*

CAP. XIII.

Sed hoc ſollicite fraternitas tua admoneat; vt ex viſione rei geſtæ, ardorem compunctionis percipiant, & in adorationem ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis humiliter proſternantur, &c. (*Gregorius ad Serenum Maſsilienſem Epiſcopum*) Et quoniam in his veſtrum à Deo inſpiratum regalem, orthodoxum ſenſum memorandum eſt, non docendum, qualiter ſanctus Gregorius Papa Sereno Epiſcopo docuit de ſacris imaginibus, ex viſione rei geſtæ ardorem compunctionis percipiant, hoc eſt, eaſdem ſacras imagines aſpicientes in adoratione ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis humiliter proſternantur. Eo ipſo tenore Secundino ſeruo Dei incluſo, inquit: Non ideo petis, vt quaſi Deum colas, ſed ad recordationem filii Dei in eius amore recaleſcas, cuius te imaginem videre conſideras. Et nos quidem non quaſi ante diuinitatem, ante ipſas proſternimur, ſed illum adoramus, quem per imaginem, aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordamur. Sicut vero innuit Sereno Epiſcopo: aſpicientem ſacras imagines in adorationem humiliter ſe proſterni ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis, ſic & Secundino incluſo ſeruo Dei docuit, non quaſi Deum colere, ſed ante eaſdem ſacras imagines ſe proſternentem, non quaſi diuinitatem, ante ipſas proſterni; ſed proſternentem ſe, illum adorare, quem per imaginem, aut natum, aut paſſum, aut in throno ſedentem recordatur. Ita & nos eundem ipſum irreprehenſibilem, & orthodoxum ſenſum ſancti Gregorii Papæ ſequentes, & amplectentes dudum Irene, & Conſtantino Imperatori pro * ſacris imaginibus erectione prædicandum emiſimus, dicentes: Quia in vniuerſo mundo vbi chriſtianitas eſt: ipſæ ſacræ imagines permanentes ab omnibus fidelibus honorantur, vt per viſibilem vultum, ad inuiſibilem diuinitatis maieſtatem mens noſtra rapiatur ſpiritali affectu, per contemplationem figuratæ imaginis ſecundum carnem, quam filius Dei pro noſtra ſalute ſuſcipere dignatus eſt, eumdem Redemptorem noſtrum, qui in cælis eſt, adoramus, & in ſpiritu glorificantes collaudamus: quoniam iuxta, * vt ſcriptum eſt, Deus ſpiritus eſt, & ob hoc ſpecialiter diuinitatem eius adoramus Nam abſit à nobis vt ipſas imagines, ſicut quidam garriunt, deificemus, ſed affectum, & dilectionem noſtram quam in Dei amore, & ſanctorum eius habemus, omnimodo proferimus: & ſicut diuinæ ſcripturæ libros, ipſas imagines ob memoriam venerationis habemus noſtræ fidei puritatem obſeruantes, &c. *Hadrian. de imaginib. cap. vlt. poſt princ. Greg. lib. 9. epiſt. 9. reg. ad Seren. Maſsilienſ. lib. 7 epiſt. 53. ad Secundin. incluſum.*

*ſacrarũ imaginum ſ.

*quod ſ.

Ioan. 4. 6.

CAP. XIV.

Miſſi noſtri ſynodum iſtam (*ſeptimam*) ſecundum noſtram adhortationem ſecerunt, & in priſtino ſtatu ſacras, & venerandas imagines erexerunt, & ſicut pro eiſdem imaginibus ſancti Gregorii ſenſum, & noſtrum continebatur, ita & ipſi in eadem ſynodo, definitione confeſſi ſunt: his oſculum, & honorabilem ſalutationem reddidere, nequaquam ſecundum fidem noſtram, veram culturam, quæ decet ſoli diuinæ naturæ. Inſuper & pſeudoſyllogum illud, quod ab hæreticis factum eſt, ſub Conſtantino hæretico Imperatore, anathematizantes cum eorum ſequacibus, atque complicibus damnauerunt, & ad fidem orthodoxam ſanctæ catholicæ, & Apoſtolicæ reuerſi eccleſiæ, per libellos eorum fecerunt rectæ fidei confeſſionem, & ideo ipſam ſuſcepimus ſynodum. *Hadrian. de imaginib. c. vlt. ante fin. Ivo par. 4. c. 128. decr.*

CAP. XV.

Hæc, & his ſimilia præcedentes Patres ſciendo, iconas Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, eiuſque ſanctiſſimæ Genitricis, ſemperque Virginis, omniumque ſanctorum in parietibus eccleſiarum, ſecundum quod tempus hodie probat, depinxerunt, & pingere pro congruis locis omni dilectione vſque in præſens non prohibuerunt. Quid Chriſtiano veriſſimo nocet, ſi quod amat, & diligit, non ad adorandum deificet, ſed ad tremendum terribiliter in pariete, vel ligno depingit? &c. Quid fidei noſtræ contradicit, quod in centro cameræ ſuper altare eius figuram, quod Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, animæ noſtræ affectando deſiderant; cuius imago nominis titulum retentat: & quia per naturam Filium adoramus, quare nomen nouum ſcriptum in calculo, vel gemmis non adoremus? &c. *Nicol. in epiſt. ad Michaelem Imp. incipit: Principatum ante fin. lecta in viii. ſynod. ſub Hadrian. ij. act. 4.*

CAP. XVI.

Suſcipio, & amplector venerandas imagines, adorationem autem, quæ fit ſecundum latriam, hoc eſt Dei culturam, tantum ſuper-

ſubſtantiali, & viuificæ Trinitati conſeruo. Qui vero aliter ſentiunt, & glorioſos ſanctos non approbant, à Catholica, & Apoſtolica eccleſia ſeparo, & anathemati ſubiicio, &c. *Conſtantin. Epiſcop. Conſtantiæ Cypri, in vii ſyn. act. ante fin.*

CAP. XVII.

Neque apud nos, vt Dii adorantur ſanctorum imagines, typi, characteres, &c. Ego vero quatenus duo ligna crucis colligata ſunt, typum quidem adoro propter Chriſtum qui in eo crucifixus eſt: cum vero fuerint diſſoluta à ſe, abiicio ea, & exuro quoque, & quemadmodum qui mandatum Imperatoris ſuſcepit, illius ſigillum oſculando, non ipſam ceram, aut characterem, aut plumbum veneratur, verum Imperatori ipſi adorationem, & cultum exhibuit: Ita quoque Chriſtiani typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, ſed ſigillum, & annulum, & characterem, Chriſtum ipſum aſpicientes, per hoc eum, qui in illo crucifixus eſt, ſalutamus, & adoramus. Et quemadmodum genuini filii peregrinante longo tempore patre, quidquid illius in domo viderint, ſiue baculum, ſiue ſedem, ſiue chlamydem, hæc, inquam, omnia cum lacrymis attrectantes amplexantur, non illa honorantes, ſed patrem deſiderantes, & venerantes. Sic & nos fideles omnes crucem Chriſti tamquam virgam adoramus, vt ſedem vero, & cubile illius ter ſanctum ſepulchrum: præſepe autem, & Bethlehem reliquaque illius habitacula, vt domum: ſic Apoſtolos illius, beatoſque martyres, & reliquos ſanctos, veluti amicos illius colimus: ita Sion tamquam illius ciuitatem, Nazareth vero tamquam illius patriam amplectimur. Non aliter etiam Iordanem, quam diuinum illius lauacrum, reueremur, &c. Hinc etiam propter Chriſtum, Chriſtique paſſiones paſſim in eccleſiis, in domibus, & foro, in picturis, ſindonibus, promptuariis, veſtibus, omnibus denique in locis hanc figuram ponimus, quo continuo contemplantibus nobis hæc in mentem veniant, & non obliuiſcamur, quemadmodum tu oblitus es Domini Dei tui. Sicut autem tu adoras, librum legis, non naturam membranarum, aut attamenti, ſed verba Dei: ſic & ego imaginem Chriſti adorans, non lignorum, aut colorum naturam adoro, abſit: ſed inanimatum characterem Chriſti. Hunc enim cum habeam, per ipſum Chriſtum me tenere, & adorare mihi videor, &c. Vt Iacob veſtem filii oſculatus eſt, &c. ſic & Chri- Gen. 27.
ſtiani omnes imaginem Chriſti, aut Apoſtoli, aut martyris tenentes, noſtraque carne oſculantes, animo videmur nobis ipſum Chriſtum, aut martyrem amplecti, &c. Non tu veſtem filii mortui, aut vxoris oſculatus es? ipſoſque liberos, aut patres non oſculamur? &c. Si ligna vt Deos glorifico, &c. quomodo honore afficio, laudo, templa erigo, feſta celebro tribus illis pueris, qui in Babylone imaginem auream non adorarunt? &c. Qua ratione tibi idololatræ ſumus, qui oſſa, cineres, pannos, ſanguinem, ſepulchra denique martyrum adorantes, illis tamen non ſacrificamus, &c. Ego per cœlum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, angelos, homines, per omnem denique creaturam, viſibilem, & non viſibilem omnium auctori Domino, & factori ſoli adorationem, & cultum exhibeo. Non enim per ſe creatura auctorem adorat, ſed per me, &c. Qui in ſanctos impenditur honor, in ipſum (*Deum*) recurrit, &c. Alioquin, & multa Deus per *, crucem audita mira fecit: ſi quidem lignum vitæ, & lignum ſcientiæ appellauit, &c. Deinde virga Pharaonem obtexit, mare diuiſit, aquam dulcem fecit, &c. Is igitur, qui tanta miracula per ligna fecit Deus, dic, rogo, numquid per ſanctæ crucis precioſum lignum miranda efficere poteſt? Quod ſi autem eſt impium oſſa venerari, quamobrem oſſa Ioſeph cum omni honore ex Ægypto vecta ſunt? quo modo homo mortuus oſſa Heliſei attingens reſurrexit? iam ſi per oſſa mirifica Deus facit, clarum eſt, quod & per imagines, lapides, pluraque alia idem poſſit, &c. Cum igitur Chriſtianos crucem adorare conſpexeris, ſcito, quia crucifixo Chriſto honos impenditur, tantum abeſt, vt lignum colant, &c. Rurſus nos crucem non ita affamur, neque etiam ſanctorum imagines, Dii noſtri eſtis: non enim Dii noſtri ſunt, ſed tantum ſimilitudines, & imagines Chriſti, & ſanctorum illius, ad commemorationem, honorem, & decorem eccleſiarum venerandæ. Nam qui martyrem colit, Deum ipſum colit: qui Matrem Dei adorat, ipſi honorem aſſignat: qui Apoſtolum honore proſequitur, ipſum, qui Apoſtolum miſit, honorat. Vtinam, & tu quoque Moſaicas, & propheticas imagines feciſſes, illaſque quotidie adorares: ſic enim eorum Domino, & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas ſtatuas Nabuchodonoſoris. Qua vero fronte contra me imaginum, & crucis cauſſa inſurgis, cum noris Abrahamum idololatras adoraſſe, Moſen vero Iethro idololatræ idem feciſſe, Iacob autem Pharaonem, Daniel Nabuchodonoſorem. Hi prophetæ, & iuſti cum ſint, ob beneficia quædam illis præſtita in terra exiſtentes, illos idololatras adorarunt: me ſanctam crucem, ſanctorumque effigies, à quibus infinita beneficia Deo procurante nobis obtigerunt, adorantem deſpicies? &c. *Leontius Epiſcop. Neapoleos Cypri ex lib. v. Apologiæ contra Iudæos. vii. ſyn. act. 4. in med.*

*ligna f. — Gen. 50. — 4. Reg. 13. 4. — Gen. 23. — Exod. 18. — Gen. 47. — Dan. 2.

CAP. XVIII.

Conſtantinus Epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Pater hic (*Leontius*) qui lectus eſt, in vna ex ciuitatibus Cypri, decenter, & ſancte conuerſatus eſt, multaque encomia, & panegyricas illius orationes etiam habemus, inter quas extat oratio in Transfigurationem Domini. Scripſit, & ſancti Ioannis, Miſericordis appellati, Epiſcopi Alexandrini vitam, & beati Simeonis, turbationeſque propter Chriſtum

circa

circa ea tempora in eccleſia factas. Scripſit, & alia quædam, in quibus omnibus orthodoxus cognoſcitur. Floruit circa tempora Mauricii Imperatoris. *vij. ſyn. act. 4. in med.*

CAP. XIX.

Nemo offendatur in adorationis vocabulo. Si quidem, & homines, & ſanctos Angelos adoramus. Non autem, quod λατρείαν, hoc eſt, cultum diuinum exhibeamus. Moſes enim inquit, Deum tuum adorabis, & illi ſoli latriam præſtabis. Quo loco diligenter obſeruabis, qua ratione poſteriori dicto, nimirum * latriæ, adiecerit ſoli, adorabis vero non. Quamobrem adorare licet. Quid enim aliud eſt, quam honoris alicui exhibiti veluti emphaſis, adoratio? Latria vero nequaquam. Neque etiam licebit προσκυνεῖσθαι, quod eſt proprie Deum adorare, &c. *Anaſtaſius Epiſcopus Theopoleos in epiſt. ſyn. vij. act. 4. in med.*

Deut. 6.

* λατρείας.

CAP. XX.

Quemadmodum abſente Rege, pro eo illius imago adoratur, præſente vero eo, veluti ſuperuacaneũ hoc omittitur, cũ ſatius ſit ipſum, quam imaginem coli: neque tamen ob id ipſe, qui non adeſt, per id, quod pro illo adoratur, ignominia affici creditur, &c. Quemadmodum cum quiſpiam temulentus in imaginem Imperatoris impetum faciens, iuſte corrigitur, veluti ipſum Regem ignominia affeciſſet, cum tamen ipſa imago, nihil ſit præterquam lignum, aut colores cum cera miſti, eodem modo, qui in alicuius typum, aut effigiem ignominioſus eſt, in illum, cuius eſt typus, iniuriam factam arbitramur. *Idem Anaſtaſius ad Simeonem Epiſcop. Boſtror. ſerm. de ſabbato. vij. ſynod. act. 4. in med.*

CAP. XXI.

Omnia tibi ſeruiunt Deo, immo imagini Domini: non enim cum Regiæ imagines, & figuræ in ciuitatem afferuntur, magiſtratus, & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera ſuſilem imaginem, ſed Regiam figuram. *Ioan. Chryſoſt. oratione in peluim. vii. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XXII.

Hoc aliquis ex imagine Imperatorum clarius, & attentius cognoſcere poſſit. Nam in imagine Regis forma, & ſpecies eſt, in Rege vero ea, quæ eſt in imagine, forma exiſtit. impermutabilis autẽ eſt in imagine Regis ſimilitudo: ita vt qui imaginem inſpexerit, ipſum quoque Regem ſimul inſpiciat. Rurſus qui Regem conſpicit, nouit eum eſſe, quẽ in imagine conſpexerat. Quandoquidem autem, ex eo quod ſimilitudo non differt, volenti poſt imaginis inſpectionem Regem videre, recte dixerit imago, ego in illo ſum, & ille in me, & quod in me vides, vides in illo. Qui igitur imaginem adorat, adorat etiam ipſum Regẽ: illius enim forma, & figura eſt imago. *Athan. lib. 4. contra Arianos. vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXIII.

Taraſius dixit. Hæc ſane rerum natura docet, quod honor imagini exhibitus, ad ipſum fontem primum referatur, quo modo etiam contumelia, &c. *Taraſ. vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXIV.

Quia Rex dicitur etiam Regis imago, neque tamen ob id duo Reges, non enim ſcinditur potentia, neque honor diſtribuitur Nam quemadmodum principium nos conſeruans, poteſtaſque vna, ita & noſtra glorificatio, ſiue laudatio vna, & non plures, quam ob cauſſam etiam imaginis honor ad primum veluti fontem dirigitur. *Baſil. Magnus ad Amphilochium de Spiritu ſancto. ex 30. capitib. cap. 17. vii. ſynod. act. 4. poſt med. Hadrian. de imagin. cap. 66.*

CAP. XXV.

Non qui in foro Regiam imaginem diligentius intuens, Regemque illam dicens eum, qui in tabula pictus eſt, duos Reges fatetur, nimirum ipſam imaginem, & eum, cuius eſt imago. Neque ſi quis in tabula pictum indicauerit, dixeritque: ecce Regem, ob id primum & verum exemplar, ipſum ſcilicet Regem appellatione priuauit. profecto videtur magis honorem Regis per eiuſcemodi confeſſionem ſtabiliuiſſe. *Baſili. contra Sabellianos, & Arium. vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXVI.

Ioannes presbyter locum tenens Epiſcoporum Orientalium dixit. Falſa ſynodus ſparſerat hoc axioma. Quicumque imaginem Chriſti adorat, in duo Chriſtum diuidit. Et quicumque imaginem aſpiciens dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus, Chriſtum diuidit. Stultum id ſane eſt, nam Baſilius, &c. honorem imaginum ad ipſum exemplar primum redire teſtatus eſt, &c. Clare enim dixit, quod, & Rex dicatur Regis imago, neque tamen duo Reges. Adeo vt tam clarum ſit, quod is, qui adorauerit imaginem, & dixerit, hic eſt Chriſtus, non peccauerit indicat enim, quod Chriſtus verus eſt Dei Filius, & Patri conſidens in cœlis, idque in proprio ſuo corpore. Verum per imaginem, quæ per colores exprimitur, potentia eius adoratur, & glorificatur, & per ſenſum in cognitionem eius poteſtatis peruenimus. Vnde & beatus pater indicauit, non eſſe duas adorationes, ſed vnam ipſius imaginis, & primi exemplaris, cuius eſt imago. *Ioan. presbyt. vij. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XXVII.

Theophilus Epiſcopus Nacoliæ dicebat, ſe inſtructum ſacra ſcriptura dicente: Nullam facies ſimilitudinem, ad adorandam illam, neque in cœlo deſuper, neque ſuper terram. Non oportet manufacta adorare, hoc eſt, quæ manu hominum elaborata ſunt. Cum vero ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & interceſſiones eorum poſtulemus, non potui illi non reſpondere. Chriſtianorum itaque fidem, cultum, & adorationem in vnum, & ſolum Deum

Exod. 20.

Deut. 5.

exiſtere dixi, &c. creaturas non adoramus, abſit: neque cultum diuinæ dominationi debitum in conſeruos deducimus, abſit: neque principes, aut Reges ſuper terram adorantes, æqualem illis cum Deo adorationem præſtare videmur, &c. Neque imaginum ex cera, & colore effigiationem in errorem perſectionis diuini cultus ſuſcipimus. Non enim inuiſibilis Deitatis imaginem, aut ſimilitudinem, aut figuram, aut formam expreſſam, quin etiam ipſorum ſanctorum angelorum præſtantes ordines, neque intelligere, neque inueſtigare omnino poſſumus, &c. Sanctæ illius carnis (*Chriſti*) characterem in imaginibus delineantes ſalutamus, & cultu, & honore omni, quo decet, dignamur, nec ob aliud, niſi in recordationem Diuinitatis illius viuificæ, & inexpreſſæ humanitatis. Eadem ratione, & intemeratæ eius iuxta carnem matris, ſanctæ Deiparæ Virginis ſimilitudinem referimus. Hoc modo oſtendentes, quod mulier iuxta naturam exiſtens, & à noſtra maſſa haudquaquam aliena, Deum inuiſibilem, & omnia manu ſua continentem, vltra omnem, & hominum, & angelorum exiſtimationem in ventre ſuo conceperit, & ex ſe incarnatum genuerit. Etenim ob id eam, vt vere, & proprie veri Dei matrem veneramur, & magnifacimus, & quauis viſibili, & inuiſibili creatura ſuperiorem reputamus. Ad hæc ſanctos martyres Chriſti, Apoſtolos, prophetas, tamquam conſeruos noſtros, & veros Dei miniſtros, bonis operibus, & diuina prædicatione veritatis, item perpeſſione pro ipſo Deo afflictionum glorioſos, amicos Dei veros, quibus ipſe etiam magnam loquendi confidentiam dedit, admiramur, & beatos prædicamus, nec non ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro Chriſto ſeruitutem, ſimilitudines eorum depingimus: non quod de diuina natura participent, per hoc demonſtrare volentes, neque debitum tantummodo diuinæ poteſtati, & gloriæ honorem illis tribuentes. Verum deſiderium noſtrum, & amorem, quo erga eos affecti ſumus, ita declaramus. Nam quæ per auditionem tamquam vera credidimus, hæc etiam per pingibilem imitationem ad ſtabiliorem noſtram inſtructionem collocamus. quando & ipſi ſancti Dei in vnum, & ſolum Deum cultum adorationis, & glorificationem, & procreationem conſeruantes, pro Chriſto ſanguinem ſuum effuderunt, & veræ confeſſionis coronam acceperunt. Hæc imaginum apparatus ratio eſt, non quod nos adorationem in ſpiritu, & veritate incomprehenſibili, & inueſtigabili Deitate decentem, in manu factas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut ſane in ea, quæ ſubſunt Deo, ſiue viſibilia ſint, ſiue inuiſibilia, trãſferre ſtudeamus: verum vt dilectionem noſtram quã iuſte in ſanctos Dei ſeruos habemus, per iuſtũ modum exhibeamus. & per honorationem illorum in eum, qui per illos glorificatus eſt, quique illos glorificauit, in confeſſionem potentiæ ſuæ, Chriſtum, glorificationem, & cultum referimus. ita vt & nos imitatores fortitudinis eorum, & dilectionis erga Deum, per bonorum operum cõtra paſſiones reſiſtentiam fiamus. Hunc autem eſſe imaginum in eccleſia Dei vſum vnuſquiſque per hanc inſtructionem cognoſcat, neque aliunde nos ſalutis ſpem ſiue in hoc mundo, ſiue in futuro ſæculo expectare, niſi ab vnigenito filio Dei. At ſi Domini, & Seruatoris noſtri, item intemeratæ eius matris vere Deiparæ, nec non ſanctorum imagines ſalutamus, confeſtim etiã fidem, & diſpoſitionem mentis erga illos habemus, ſed vnum Deum ſine principio, ſine fine, qui omnia in manu ſua habet, factorem noſtrum, & omnis creaturæ, & vere Seruatorẽ, habentem poteſtatem in cælo, & in terra, pro genere humano hominem factum agnoſcimus ancillam autem, & matrem illius exiſtentem vere pro genere noſtro intercedentem præſentiſſime, ita vt Dominus quidem noſter ſalutem diſpenſet, illa vero materno affectu pro nobis poſcat, agnoſcimus. Sanctos denique omnes tamquam conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturæ participes, gratiſſimos Dei miniſtros, vt dictum eſt, & hac gratia à Deo donatos, vt beneficia à Deo data nobis miniſtrent: Curationes inquam, morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum inuocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis, & glorificationibus poſſibile eſt, memoria autem eorum cum encomio celebratur, vt ait ſcriptura, agnoſcimus, &c. *Germanus CP. Epiſcopus ad Ioan. Epiſcop. ſynnad. vij. ſyn. act. 4.* *Prou. 10.*

CAP. XXVIII.

Facta precatione vnuſquiſque ſancta euangelia, venerandamque crucem, & imaginem Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, necnon Dominæ noſtræ Deiparæ ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorũ, quæ locuti erant, &c. Maximus confeſſor in dogmatibus * ſalutarunt, dixerunt, quod & nos facere debemus: nam latria ad vnum Deũ refertur. *Taraſ. CP. vij. ſynod. act. ante med.* ** ἠσπάσαντο*

CAP. XXIX.

Nos imagines ſanctorum, qui reuera in carne fuerunt ſerui Chriſti, fingimus, idque in memoriam eorum: neque quidquam indecorum efficimus, pingentes eos, vt re ipſa fuerunt: neque enim è nobis fingimus, neque rerum incorporearum corporeas formas cudimus: neque ipſi imagines, vt tu dicebas, adoramus, ſed eum, qui per picturam indicatur, glorificamus, neque hos etiam vt Deos, abſit, ſed vt veros Dei ſeruos, & amicos, & poteſtatem habentes pro bonis apud Deum intercedendi. Dei autem imaginem Ieſu Chriſti Seruatoris noſtri, quemadmodum ipſe ſuper terram cum hominibus conuerſatus eſt, pingimus, non vt ipſa natura Deus eſt; quæ enim poſſet eſſe Dei ſimilitudo? aut quæ figura incorporei non effigiabiliſque Verbi Patris? Deus enim vt ſcriptum *Ioan. 4.*

ptum eſt, ſpiritus eſt, &c. Nos eius humanitatem ea ratione pingimus, non illius incorpoream Deitatem, &c. de Angelis, & Archangelis, & eorum poteſtatibus, quibus & noſtras animas adiungo, ipſa catholica eccleſia ſic ſentit, eſſe quidem intelligibiles, ſed non omnino corporis expertes, & inuiſibiles, &c. Sic autem multos ſanctorum Patrum ſenſiſſe cognouimus. Baſilius magnus, & beatus Athanaſius, & Methodius, & qui ſtant ab illis, &c. imitabiles pictura exiſtunt, & in loco exiſtunt, & circumferentiam habent, non tamen ex quatuor elementis, & craſſa illa materia, vt nos, &c. Multotiens viſi ſunt, ſed ab illis, quibus Dominus oculos aperuit. Nos igitur eos, non vt Deum, ſed vt creaturas intelligibiles, & miniſtros Dei pingimus, & colimus. Quod autem hominis forma pingantur, in cauſſa eſt, quod in ea viſi ſunt, ſi quando miniſterium Dei apud homines abierunt. *Ioannes Epiſcop. Theſſalonicen. in ſerm. ſiue dialogo gentilis & chriſtiani. vij. ſyn. act. 5 poſt princ.*

CAP. XXX.

Sancti martyres dicunt. Non diuinum, ſimplex exiſtens, & incomprehenſibile, formis, & figuris aſſimilamus; neque cera, & lignis ſuperſubſtantialem, & ante principia exiſtentem ſubſtantiam honorare nos decreuimus, &c. in qua viſus eſt ab hominibus figura, & in qua conuerſatus eſt inter homines, in tabulis pingitur, qua ratione per diuinum typum eius ſalutaris potentia recordamur. *Conſtantinus diaconus Conſtantinop. in omnes ſanctos martyres. vij. ſynod. act. 5. ante fin.*

CAP. XXXI.

Exod. 20. Deut. 5. Non enim tibi Dii alii præter me. Non facies tibi idolum, &c. & ſi facimus hominum piorum ſimilitudines, non tamen ea fiunt, vt adorentur, vt Dii: ſed vt eas videntes, ad imitationem facinorum illorum * irritemur. Si vero ſimilitudines Chriſti facimus, ſane non propter ſimilitudinem adoramus, ſed quo mens per ea, quæ conſpexit, ſurſum volet: non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus; ſed quia Deus homo incommutate dignatus eſt fieri, facimus illius imaginem, velut hominis: quamuis ſciamus eum natura Deum exiſtentem. Non idem igitur Deum, & imaginem dicimus; ſed Deum cognoſcentes, ſimilitudinem in imagine diſpenſationis illius humanæ figuramus. Gentiles autem errantes ſimilitudines Deos eſſe arbitrantur. *Scholion Incerti. vii. ſyn. act. 5. ante fin.*

* incitemur f.

CAP. XXXII.

De conſe. diſt. 3. cap. 28. Venerandas imagines Chriſtiani neque Deos appellant, neque vt Deo cultum exhibent, neque ſalutis ſpem in illis conſtituunt, neque ab his iudicium aliquando futurum expectant. Quod ſi autem in recordationem, & memoriam, item quod ſingulari quadam affectione in ipſa prototypa ferebantur, ſalutauerint, & honorifice adorauerint imagines: non tamen ob id illis latriam exhibuerunt, aut diuinam venerationem adſcripſerunt, &c. *Vij. ſyn. actio. 6. Epiph. tom. 2. in princ. contra Gregor. & alios.*

CAP. XXXIII.

Chriſtiani vnum Emmanuel Chriſtum Deum noſcentes, ipſum pingunt ſecundum hoc, quo Verbum caro factum eſt, &c. Picturas inſpicientes, nihil aliud animo cogitant, quam quod in his ſignificatur, nam cum in pictura Virginem peperiſſe conſpiciunt, Angeloſque cum paſtoribus adſtantes: Deum hominem factum eſſe reputant, natum ob noſtram ſalutem, &c. *Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt principium.*

CAP. XXXIV.

Aliud eſt imago, aliud prototypum; neque aliquis, modo quid ſapiat, proprietates prototypi in imagine exquirit: nam vera ratio in imagine nihil aliud, quam nominis communionem, cuius eſt imago, neque ſubſtantiam prototypi cognoſcit, &c. *Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt princ.*

CAP. XXXV.

In præcedentibus ex ſanctorum patrum riuis haurientes imaginis honorem in primum exemplar reuerti ſignificauimus. Et qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipſum Imperatorem contemplatur: & qui imaginem eiuſdem adorat, ipſum quoque Imperatorem adorat: huius enim forma, & figura illius eſt imago. Et quemadmodum qui deſipiens imaginem Imperatoris violat, non aliter caſtigatur, quam ſi ipſum Imperatorem contumelia affeciſſet: cum tamen illa ipſa imago, præter lignum, & colores nihil ſit; colores, inquam, cum cera mixtos, & contemperatos: eodem modo, qui typum alicuius, ſiue figuram ignominia afficit; in illum ipſum, quem typus repræſentat, iniurius eſt. Quin etiam ipſa rerum natura id ipſum docet. Hoc etiam vniuerſi mortales agnoſcunt, patreſque ſanctos ita tradidiſſe norunt; & eos, qui aliter docent eccleſiæ catholicæ, immo naturæ rerum contradicere, &c. *Epiphanius ibid tom. 4 poſt princ.*

CAP. XXXVI.

Imaginum pictarum iugis contemplatio continuo memoriam exercet, ne iterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, caſti Ioſeph imaginem proponit, &c. *Geneſ. 39.* Traditionem itaque eccleſiæ recipiamus, legiſlationem eiuſdem veneremur, &c. An non ſentimus probam, & laudabilem eſſe imaginum erectionem? an non ſentimus ſpiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationem? Sane ſentimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, ſalutatione, & veneratione, debitamque adorationem illis dare debemus. Siue igitur placebit ſalu-

tationem, ſiue adorationem appellare, idem profecto erit: modo ſciamus excludi latriam: hæc enim eſt alia à ſimplici adoratione, &c. Qui autem eſt adoraturus venerandam imaginis picturam, ſi dignus eſt, accedat, ſi indignus ſit, purgetur, deinde accedat, &c Himenres mulicbres decipiunt dicentes: quod ſi quis adorauerit imaginem Domini, aut intemeratæ Deiparæ Dominæ noſtræ, aut ſanctorum Angelorum, aut alicuius è ſanctis, is in ſpiritu latriam illis exhibet, &c. Gregorius Theologus eiuſcemodi cogitata ſubuertit, adhortatus nos omnes ad Bethleem venerationem, & ad præſepis adorationem. Cum illo glorioſus Maximus, cuius laus in omnibus eccleſiis, &c. diuinam figuram venerabilis crucis, item ſacrum euangelium, & venerandam imaginem iuſſit in medium adduci, voluitque vt in confirmationem actorum oſcularentur ab omnibus. Athanaſius in epiſt. ad Marcellinum, quam præpoſuit interpretationi pſalmorum, dicit: Librum pſalmorum aliquis aſſumens, prophetias de Saluatore continuo, vt in aliis ſcripturis admiratus, & adorans enarrat, &c. Qui vero dicunt, ſufficere vſum imaginum ad memoriam ſolum, non vero ad ſalutationem eas habendas, ſemiprobi, & falſo veri, vt ita dicam, deprehenduntur, altera quidem parte veritatem confitentes, ex altera vero peruerſe agentes, &c. Igitur cum timore Dei omnia agamus, poſtulantes interceſſiones incontaminatæ Deiparæ, & ſemper Virginis dominæ noſtræ Mariæ, item ſanctorum angelorum, omniumque ſanctorum ſalutantes, & venerandas illorum reliquias, vt nos ſanctitudinis eorum fiamus participes, &c. *vii. ſynod. actio. 6. Epiphan. contra Gregor. & alios in fin.*

CAP. XXXVII.

Interrogatio Antiochi ad ſanctum Athanaſium pro imaginibus. Cum lex, & prophetæ dicant, ſtatuas, & ſimilitudines non adorabitis, quomodo vos facitis imagines, & adoratis eas? Reſpondit: Non ſicut Deos imagines adoramus nos fideles: abſit, pagani: ſed tantummodo affectu, & caritate noſtræ animæ ad vultum faciei imaginis apparentis. Vnde multotiens, vultu deleto, ſicut lignum purum, atque commune eam, quæ dudum fuerat imago, comburimus. Sicut enim Iacob approximans morti, ſummitatem virgæ Ioſeph adorauit, non virgam honorificans, ſed qui eam tenebat: ſic & fideles non pro aliquo alio modo imagines adoramus, niſi pro deſiderio effigie declarati. *Hadrian. de imaginib. c. 34. ex D. Athanaſio.* *Geneſ 47.*

De iis, qui hæreſis Iconoclaſtarum auctores fuerunt, aut illi in primis fauerunt. Tit. XIX.

Vide lib. xi. tit. xlvii. & adde:

CAP. I.

PRincipium huius hæreſeos ex Conſtantino Epiſcopo Nacoliæ ortum eſt. *Tharaſ. vii. ſynod. act. 4. ante fin.*

CAP. II.

Promittebas te correcturum ea, & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quidquam amplius contumeliæ aduerſus Dominum, aut ſanctorum eius imagines dicturum, aut facturum: ſed tantum è ſcriptura probaturum, nihil diuini honoris in creaturis conſiſtere: ſed licere tamen venerationem illis exhibere, &c. *Germa. CP. Epiſcop. ad Conſtantinum Epiſc. Nacoliæ. vii. ſyno. actio. 4. ante fin.*

CAP. III.

Inductio peregrinæ iſtius nouitatis à prædicto Epiſcopo Nacoliæ initium cœpit. *Taraſ. vii. ſynod. ibid.*

CAP. IV.

Non eſſe decens dicebat Xenæus angelos exiſtentes incorporeos, corporea, & humana effigie repræſentari: quin etiam hæc fuit opinio eius: Chriſto non dandum eſſe honorem, aut laudem eſſe dicendam in pictura hominum arte elaborata, eſſe autem illi ſolum acceptam adorationem in ſpiritu, & veritate. Inter cetera autem dicebat, & hoc eſſe puerilis animi factū fingere in columbæ idolo rer adorabilem Spiritum ſanctum, nuſquam enim euangelicis ſcriptis traditum eſſe Spiritum ſanctum columbam eſſe, ſed quod in ſpecie columbæ aliquando viſus eſt, id autem diſpenſatiue, & non ſubſtantialiter factum eſſe. Ita putabat inconueniens pios homines Spiritum ſanctum, vt corpus habentem, delineare. Hæc Philoxenus docens ſimul cum ipſa doctrina opere rem demonſtrabat, ſæpe angelorum imagines adferens eiecit: Chriſtum autem imagines repræſentantes omnes in vnum locum collocauit. *Ioannes Diacrinomius in hiſtoria Eccleſiaſtica. vii. ſynod. act. 5. in med.* *Ioan. 4.* *Math. 3. d* *Marc. 1. a* *Luc. 3. d* *Ioan. 1. e*

CAP. V.

Neque etiam ſanctorum Angelorum honorem (*Seuerus*) illæſum eſſe ſiuit: frequenter autem ſermonem in gradibus ſtans hac de re habebat, populumque ſæpe perſuadere conabatur, etiam in ipſo templo ſanctiſſimi Michaelis, non decere purpureas angelos veſtes, ſed albas: non ignorans ſanctis non eſſe curæ poteſtatibus, quo veſtitu vtantur: ſtudebat autem, & hæc diſcerpere, & commouere ne quomodo res ſe haberet, cognoſci poſſet. *Ioannes Epiſcopus Gabalon in vitam, & politiam Seueri hæreſiarchæ, actio. 5. poſt med.*

CAP. VI.

Anaſtaſius, Conſtantinus, & Victor Patriarchæ CP. hæretici, libros de imaginibus bene loquentes deleuerunt. *vii. ſynod. actio. 5. poſt med.*

CAP.

CAP. VII.

Origo Iconoclaſtarum ex Arabis, & Hebræis orta eſt. Nam Ezidaus rex Arabum perſuaſus à Sarantapechi Hebræorum duce in Tiberiade, iuſſit aboleri omnes imagines. Hos imitatus pſeudoepiſcopus Nacoliæ, ſed illi male perierunt, &c. *Ioan. Vicarius Epiſco. Orientis*. Epiſcopus Meſenæ dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quando Sarracenorum Princeps imagines ſubuertit. *vi. ſynod. act. 5. in fin.*

CAP. VIII.

Vtinam erubeſcant, cum in priſcos Chriſtianorum mores inſpiciunt, qui nunc dici volunt hoc nomine, ſane non damnarent picturarum apparatum, qui ab eo tempore fuit, quo prædicatum eſt euangelium: nam ab eo tempore quo celebrata eſt ſacroſancta ſynodus (*ſexta*) vſque ad conciliabulum, quo hi conuenere, qui contra ſanctas imagines ſteterunt, non plus quam lxx. anni lapſi ſunt, &c. In primo enim & quinquies milleſimo Chriſtus natus eſt, & xxxii. f. xxx. annis, menſibus v. fere nobiſcum fuit, &c. qui Apoſtolis mandauit, vt ea, quæ à ſe erant docta, alios deinceps docerent: ab eo tempore ad tempora Conſtantini primi ex Imperatoribus Chriſtiani anni propemodum ccc. ante illum gentiles tyrannice regnarunt: quorum tempore martyres idola oppugnantes occubuerunt. At vero Chriſtianorum cœtus diuina æmulatione ducti templa conſtruxerunt, partim Chriſti nominis gratia, partim ſanctorum martyrum cauſſa, atque illi quidem hiſtoriam humanæ Chriſti diſpenſationis in iis pinxerunt, hi vero martyrum geſtis effigiandis operã collocarunt: alii id tabellis expreſſere, quo martyrum memoriam in oculis perpetuo ferrent, aut ipſius etiam Chriſti facta: alii autem in veſtibus ſacratis, in pretioſis repoſitoriis, in quibus incruenta ſacrificia peragunt, imagines pinxere, &c. Sacra autem ſexta, & vniuerſalis ſynodus, &c. ſub Iuſtiniano, &c. cii. canones edidere, in quorum lxxii. de imaginibus ſic tradiderunt: In quibuſdam venerandarum imaginum picturis, &c. Videmus igitur omnes, & intelligimus, quod & ante ſacras ſex ſynodos, & poſt has etiam ſanctorum picturæ in eccleſia traditæ fuerint, non aliter atque ſacra euangelii lectio. Nam quæ leguntur vbi ad aures venerint; ad animum deinde legamus, & tranſmittimus, & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur: atque ita per duo iſta inuicem conſequentia, lectionem, inquam, & picturam, vnam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum geſtarum peruenitur, &c. *Epiphan. to. 1. in fin. contra Gregor. vij. ſynod. act. 6.*

CAP. IX.

Tempore Gregorii ſecundi decreuit Imperator Leo, vt in nulla eccleſia imago cuiuſlibet ſancti, aut martyris, aut angeli habere-

tur, maledicta enim omnia aſſerebat, &c. *Ex Pontific.*

Anathemata contra Iconomachos

Tit. XX.

Vide lib. xi. tit. xlvii. & in hoc libro tit. xvi. quibus adde.

CAP. I.

Anathematizamus omnes hæreſes ſimul cum Iconomachis. *Libellus Rom. Eccl. in vii. ſynod ſub Hadr. ij. act. 1.*

CAP. II.

Tantum amorem erga imagines ſanctorum habere videbatur (*Simeon Stilita*) vt impios illos (*Iconomachos*) anathematis iacularet ictibus. *Hadrian. in lib. de imaginib. ad Carolum Magnum. c. 16. in med.*

CAP. III.

Miſſi noſtri ſynodum iſtam vii. ſecundum noſtram adhortationem fecerunt, &c. Inſuper & pſeudoſyllogum illud, quod ab hæreticis factum eſt ſub Conſtantino hæretico Imperatore anathematizantes cum eorum ſequacibus, atque complicibus damnauerunt. *Hadr. de imaginib. cap. vlt.*

CAP. IV.

Qui venerandas imagines non veneratur, anathema ſit. Qui in ſanctas, & venerabiles imagines blaſphemias congerunt, anathema. Qui traducere, & maledicis verbis inceſſere audent venerandas imagines, aut eaſdem reiicere, anathema. Qui ex animo Chriſtianum populum non docent venerationem ſanctarum & honorabilium imaginum omnium ſanctorum, qui ab initio Deo placuerunt, anathema. Chriſtianorum accuſatoribus, aut iconoclaſtis, hoc eſt imaginum demolitoribus anathema. *Theodoſii Epiſcopi Amorii reſipiſcentis confeſſio vii. ſyno act. 1. poſt princ.*

CAP. V.

Habebitis trium Apoſtolicorum thronorum concordem ſententiam, & concinentem concordiam, qui ſane ſex generales ſynodos ante habitas, vna voce prædicant, aliam autem illam, quam ſeptimam dicunt, ſynodum, (*loquuntur de pſeudoſynodo hæreticorum*) non modo non recipiunt, ſed vno animo, & voce deteſtantur: vt pote quæ ex hæreſi contra Apoſtolicam, & patrum traditionem ſit congregata, non aliam ob cauſſam, quam vt ſacroſanctas, & venerandas imagines ſubuertat. *Orientalium epiſt. ad Taraſium. vii. ſynod. act. 3.*

CAP. VI.

Anathematizamus omnem, qui non adorat ſanctas & venerabiles imagines. *Niceta, & Theophilus conuerſi ex Iconomachis apud ſyno. vii. gen. actio. 8.*

CAP. VII.

Gregorius tertius decreuit cum ſynodo no-

naginta trium Epiſcoporum, vt ſi quis deinceps antiquæ conſuetudinis, & Apoſtolicæ eccleſiæ fidelem vſum contemnens, aduerſus eandem venerationem ſacratarum imaginum, videlicet Dei, & Domini noſtri Ieſu Chriſti, & genitricis eius ſemper Virginis immaculatæ, atque glorioſæ Mariæ, beatorum Apoſtolorum, & omnium ſanctorum depoſitor, atque deſtructor, & profanator, vel blaſphemus extiterit; ſit extorris à corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel totius eccleſiæ vnitate, atque compage. *Ex Pontif*

Decreta contra Iconomachos.

Tit. XXI.

CAP. I.

Deut. 1. 6 Quod iuſtum eſt, iuſte exequendum. Dei-luquus Moyſes euidenter lege promulgat, cum bonum non ſit bonum, niſi ſecundum rationem efficiatur. Bonum ergo profectò, & valde proficuum eſt, ſanctas, & venerabiles iconas pingere, ſed & proximos diſciplinas diuinæ, ac humanæ ſapientiæ docere: non autem bonum eſt, nec omnino proficuum ab indignis horum aliquid fieri. Huius rei gratia, nequaquam iconas operari in ſacris templis, ſed neque in quouis loco docere anathematizatos ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo definimus, & promulgamus, vſque quo à propria * ſeductione, ac malitia conuertantur. Quiſquis ergo poſt hanc definitionem noſtram ad picturæ ſanctarum imaginum in eccleſiis, aut doctrinæ actionem quoquo modo eos admiſerit, ſiquidem clericus fuerit, proprio gradu periclitetur, ſi vero laicus ſeparetur, & diuinorum myſteriorum communione priuetur. *Synod. vii. generalis CP. ſub Hadrian. ij. cap. 7.*

* ſeditione.

CAP. II.

Inimici ſanctæ catholicæ, & Apoſtolicæ eccleſiæ malignantes aduerſus olitanam, orthodoxamque traditionem pro * ſacris imaginibus depoſitione ad nihilum redacti ſunt. *Hadrian. in lib. de imaginib. ad Carolum Magnum cap. 15.*

* ſacrarum imaginum.

CAP. III.

Pſal. 9. Beatus Auguſtinus in pſalm. xix. explanauit hunc verſum: Inimici defecerunt frameæ in finem, dicens: Non pluraliter inimici, ſed ſingulariter huius inimici. Cuius autem inimici, niſi Diaboli frameæ defecerunt? Hæc autem intelliguntur diuerſæ opiniones erroris, & poſt pauca: Et ciuitates deſtruxiſti: ciuitates autem iſtæ ſunt, in quibus diabolus regnat, vbi doloſa, & fraudulenta concilia, tanquam curiæ locum obtinent, &c. & ideo adimpletum eſt in ipſis hæreticis, quando ſacras imagines temerantes procaciter depoſuerunt. *Hadria. de imaginib. c. 41.*

CAP. IV.

Debueras Paulum diuinum Apoſtolum audiuiſſe dicentem: Traditiones, quas accepiſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolas noſtras ſeruate, & iterum Tito, & Timotheo ſcribentem: Impuras verborum vanitates reſpuite. Quid autem impurius, & vaniloquentius, quam chriſtianos idololatriæ ſtudioſos dicere? *Taraſ. vii. ſynod. act. 2. in princ.*

2. Theſ. 2. 1. Tim. 6. 2. Tim. 2. Tit. 3.

CAP. V.

Omnem blaſphemiam excedit improbum hoc factum, quod in Deum Verbum pro nobis incarnatum, eiuſque glorioſam Matrem, & in venerandam, ſanctamque crucem Samaritæ deſignarunt: nam cum videamus pias veſtras leges, eos, qui imaginem, aut ſtatuam Imperatoris ignominia afficiunt, extremo, & iuſto mortis ſupplicio plectere: qua tandem pœna puniendi ſunt, qui in imaginem Domini noſtri, eiuſque Matris nefando facinore graſſati ſunt? tantum enim ſceleris eſt commiſſum, vt nec vlla humanitatis mica amplius ſupereſſe credatur, &c. *Simeon Stilita epiſt. 5. ad Iuſtinum Iuniorem. vii. ſyno. act. 5. in princ.*

CAP. VI.

Quid eſt, quod alios dicunt excitatos, qui de imaginibus traditionem, quæ per octingentos annos valuit, quamque beati patres veluti anchoram ſtabiliuerunt, & confirmarunt, ſubuerterunt? *vij. ſyno. act. 6. Epiph. contra Greg. & alios tom. 2. poſt princ.*

CAP. VII.

Si quidem ſacras imagines ſuſceperint Iconoclaſtæ, eccleſiæ catholicæ adhærebunt: vt pote quas ſacræ ſex vniuerſales ſynodi admiſerunt. Si vero non ſequentur catholicam eccleſiam, nemo eos audiet, vt pote qui huius ſacram traditionem non ſequantur. *vii. ſynod. act. 6. Epiph. contra Gregor. & alios tom. 2. poſt med.*

Argumenta Iconomachorum, & confutatio ipſorum.

Tit. XXII.

CAP. I.

Appellant illos (*Iconomachi*) vmbratiles pictores, qui Chriſtum coloribus delineant, depinguntque. Quid ergo, num & fabrum crucem præparantem, ædificantemque *χωριτικοια* hoc eſt ineptum fabrum, & rudem vocabunt? &c. *vii. ſynod. act. 6. Epiph. contra Greg. & alios tom. 3. poſt princ.*

CAP. II.

Arbitratus eſt ipſam imaginem Chriſtum vocando: eſt autem Chriſtus hoc nomine Deus, & homo: ſequitur, vt & imago Dei ſit, & hominis: vt deitatem circumſcripſerit, aut inconfuſam vnitionem naturæ humanæ, & diuinæ confuderit, &c. *Pſeudoſynod. vii. in ſynodo act. 6.* *Obiectio.*

Non eſt imaginum ſtructura pictorum inuentio, ſed eccleſiæ catholicæ probata legiſlatio *Solutio.*

latio, & traditio. Nam quod vetuſtate excellit venerandum eſt, vt inquit diuinus Baſilius. Teſtatur hoc ipſa rerum antiquitas, & patrum noſtrorum; qui Spiritu ſancto ferunt doctrina, etenim cum has in ſacris templis conſpicerent, ipſi quoque animo propenſo veneranda templa extruentes, in eis quidem gratas orationes ſuas, & incruenta ſacrificia Deo omnium rerum Domino offerunt. Atqui concilium, & traditio iſta non eſt pictoris: verum ordinatio, & diſpoſitio patrum ſanctorum, qui ædificauerunt. Hoc autem nomen Chriſtus, ſignificatiuum eſt & deitatis, & humanitatis ſecundum illam naturam, qua viſus eſt. Homines Christiani illius imaginem depingere didicerunt, non ſecundum eam, qua inuiſibilis erat, hæc enim deſcribi non potuit: audiuimus enim ex Euangelio, Deum neminem vnquam vidiſſe. Itaque natura humana, Chriſto depicto, vt rei veritas id indicat, ſecundum nomen tantum Christiani confitentur ſe adaptare viſam imaginem archetypo, & non ſecundum eſſentiam. Ipſi autem ſtolidi, & leues imaginem, & prototypum nihil differre dicunt, & in diuerſis ſubſtantiis identitatem ſubſtantiæ indicant, &c. Si in præſepio iacens faſciis * inuolutus per naturam humanitatis illius diuinitatis natura fuit: circumſcribetur & in colorata imagine humanitatis eius incircumſcriptibilis eius diuinitas: ſi vero illud factum non eſt, neque hoc etiam, &c. *Vij. ſynod. actio. 6. Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt princip.*

Ioan. 1. Ioan. 4.

* inuolutaſ.

CAP. III.

Obiectio. Imaginum appellatio neque Apoſtolorum, neque patrum traditione cœpit, neque precationem ſacram vllam, qua ſanctificari poſſet, habet, ſed manet communis, & inhonorata, quemadmodum ab artifice pictore abſoluta eſt. *Pſeudoſyn. vbi ſupra tom. 4.*

Reſponſio. Quod cum multis aliis quæ in Eccleſia obſeruantur, ſine ſcriptura nobis imaginum veneratio tradita ſit, ab Apoſtolorum temporibus, late per hiſtorias traditum eſt. De imagine maxime Hemorthoiſſæ, quam multis ſcriptoribus confirmare poſſumus, &c. Quin etiam Baſilius Magnus, cuius ſcripta per omnes terræ fines reſonant, in diuerſis opuſculis ſuis mentionem imaginum facit, Gregorius etiam, illius & carne, & ſpiritu frater, Nyſſenſium præſul in ſermone in Abraham idem ſentit. Item alter Gregorius Theologus in verſibus de virtute. Et Ioan. Chryſoſtomus in oratione funebri in Meletium Epiſcopum Antiochiæ, & in ſermone, quod veteris, & noui teſtamenti vnus ſit legiſlator. Cyrillus item expiator Neſtorianæ hæreſis in epiſt. ad Acacium Epiſcopum Scytopoleos. Anaſtaſius Epiſcopus Theopoleos. Sophronius, martyr. Sed quid hos nominatim citamus? omnes enim ſancti patres noſtri imagines acceperunt. Quam ob cauſſam mẽdaces deprehenduntur in hoc, quod dicunt, non eſſe patrum traditionem, &c. Plane enim pictura conuenit cum euangelica narratione, &c. Nam ſi conſpexerimus in imagine Angelum annuntiantẽ Virgini, plane in recordationem Euangelicæ hiſtoriæ venimus, &c. *Vij. ſynod. act. 6. Epiph. vbi ſup. tom. 4.* Luc. 1.

CAP. IV.

Obiectio. Quomodo autem, & valde laudatam Dei Matrem, quam obumbrauit plenitudo Deitatis, per quam nobis eluxit lumen, quod adiri nequit, matrem, inquam, ipſis cœlis altiorem, ſanctiorem Cherubim, vulgaris ars gentilium pingere audet? Rurſus, quomodo eos, qui cum Chriſto regnaturi ſunt, & in ſedibus cũ eo ſedebunt iudicaturi orbem terrarum, conformes eius gloriæ, quibus non erat dignus mundus, vt diuina miracula aſſerunt, quomodo, inquam, eos non timent per artem gentium exhibere? *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Norunt (*Chriſtiani*) per ſpecificam effigiationem certamina, & virilia eorum facta animo perſpicere, & ſupernis honoribus magnificare, cognoſcereque illos, ſecundum diuinum Apoſtolum, cum Chriſto vinctos eſſe, & pro nobis intercedere, ſinceramque & inuiolatam fidem, & cultum in ſpiritu, & veritate ſoli Deo offerre, minime vero creaturis illis, quæ ſunt ſub cœlo, &c *Vij. ſyno. act. 6. Epiphan. vbi ſupra tom. 4. in med.*

CAP V.

Obiectio. Deus eſt ſpiritus, & quicumque Deum adorauerint, in ſpiritu, & veritate adorent. Deum nemo vidit vnquam, neque vocem eius audiuiſtis, neque formam eius vidiſtis, beati ſunt, qui non viderunt, & crediderunt. *Pſeudoſyn. act 6. tom. 4.* Ioan. 4. Io. 1. & 5. Ioan. 20.

Reſponſio. Non Chriſtiani adorationem in ſpiritu, & veritate imaginibus exhibuerunt, neque etiam diuinæ crucis effigiei, neque etiam vnquam inuiſibilis, & incomprehenſibilis naturæ imaginem apparatunt, &c. Nam cum diuinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore, & deſiderio amplectimur, ad ipſum prototypum reſpicimus. *Vij. ſyno. act. 6. Epiph. vbi ſupra tom. 4. poſt med.*

CAP. VI.

Obiectio. Et in veteri teſtamento ait ad Moſem, & populum: Non facies tibi Idolum: neque omnem ſimilitudinem, &c. Quam ob cauſam in monte in medio ignis vocem verborum audiuiſtis, ſimilitudinem non vidiſtis, &c. *Pſeudoſyn vbi ſupra. ſyn, vij. act. 6. tom. 4.* Deut. 5. Deut. 4.

Reſponſio. Quæ in veteri lege contra eos, qui inter filios Iſrael vitulum adorabant, & Ægypti abominationibus inſiſtebant, dicuntur in chriſtianos quoque iactare non deſinunt. Capiuntur autem labiis proprii oris: vtinam autem cogitaſſent, quia Dominus eam gentem ducturus in terram promiſſionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant, & colebant idola, dæmones, ſolem, lunam, & aſtra, reliquaſque creaturas, quin etiam volucres, quadrupedes, & ſerpentes: Deum autem verum ignorabant, quare tam diligenter eis præce-

pit, ne facerent vllam ſimilitudinem eorum, quæ aut in cœlo, aut in terra ſunt. Poſtquam autem eos ab idololatria abduxiſſet, iuſſiſſetque tabernaculum teſtimonii fabricari, Moſes ſeruus illius, fidelis, cui omnia ſignificauerat, ſenſibilia Cherubim habentia hominum formam, reſpondentia figura intelligibilibus ex auro apparuit inumbrantia propitiatorium, quod ſcilicet Chriſtum præfigurauit. *Syn. vij act. 6. Epiph. tom. 4. contra Greg. & alios.*

CAP. VII.

Obiectio. Rom. 1. Et mutauerunt gloriam immortalis Dei per imaginem, non ſolum ad mortalis hominis ſimilitudinem effectam, & venerati ſunt, & coluerunt ea, quæ condita ſunt, ſuper eum, qui condidit. Et rurſum: Si enim cognouimus 2 Cor. 5. Chriſtum ſecundum carnem, iam non cognoſcimus, per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem: & hoc quod ab Apoſtolo aperte di-Rom. 10. ctum eſt. Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei. *Pſeudoſynodus vij. act. 6. vbi ſupra.*

Reſponſio. Aperte dicere licet eos ſimiles factos gentibus, qui gloriam Dei mutauerunt relicto creatore, dum Apoſtolicas ſententias ſecundũ proprias cupiditates ſubuertunt. Clarum Rom. 1. enim omnibus eſt Apoſtolum gentes reprehendiſſe in eo, quod ait: Commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, infert etiam volucrum, quadrupedum, & ſerpentium. Doloſe tamen iſti totam phraſim contaminauerunt, vt per eam immutatam ſimpliciores ineſcarent, quaſi ſcilicet Apoſtolus de imaginum in eccleſia pictura verba faceret. Nam quæ ab Apoſtolo inferuntur, apertam habent manifeſtationẽ: volatilium enim, quadrupedum, & ſerpentium mentionem facit. Item ea, & venerati ſunt, & coluerunt, creaturas ſcilicet ſupra creatorem. *Vij. ſyn. act. 6. Epiphan. contra Greg. & alios. tom. 4. ante fin.*

CAP. VIII.

Obiectio. Epiphanius Cyprius ſic ait: Ne in eccleſiam imagines inferatis, neque in ſanctorum cœmeteriis eas ſtatuatis, ſed perpetuo circumferte Deum in cordibus veſtris. Quin etiam neque in domo communi tolerentur: non enim fas eſt Chriſtianum per oculos ſuſpenſum teneri, ſed per occupationem mentis. Idem in aliis quoque ſermonibus ſuis de imaginum ſubuerſione multa dixit, quæ ſtudioſe quærentes facile inuenient. *Pſeudoſyn. vbi ſupra tom. 5.*

Reſponſio. Quod nunc e beato Patre Epiphanio dictum eſt, illius nequaquam exiſtit. Diuinus enim hic pater lxxx. capitum librum edidit, in quo omnes hæreſes gentiles, & Iudaicas, item quotquot poſt Chriſtianiſmũ ſuſceptum inuectæ ſunt, damnauit. In quo proculdubio, & eam poſuiſſet, quæ de imaginibus ab iſtis fertur, ſi alienam à Chriſti religione hanc exiſtimaſſet. Quod ſi autem eccleſia has contra venerandas imagines expoſitiones ſuſcepiſſet, profecto non fuiſſet illis vſa in ornatum templorum ad noſtram memoriam iuuandam, &c. Beatus pater Epiphanius temporibus Arcadii, & Theodoſii floruit: ab eo igitur tempore & hanc hæreſim vſque anni ſunt cccc. & tamen libros illos contra imagines nemo Chriſtianorum, præter ipſos nouitatis magiſtros, recipit. Quod ſi tãto tẽpore in eccleſia nõ ſunt recepti, quamobrem nunc à nobis recipi debent? Nam quam adferunt, quidam iſtorum epiſtolam veluti ſcriptam à beato Epiphanio Cypriorum Præſule ad Theodoſium Imperatorem, &c. inuenimus circa finem epiſtolæ huiuſcemodi emphaſim: Sæpe cum * miniſtris meis de imaginum oblatione egi: ſed ab his non receptus ſum, neque vel in paucis vocem meam audire ſuſtinuerunt. Attendamus autem, qui floruerunt per tempora Epiphanii, quos tamquam glorioſos Doctores, & tuta munimenta eccleſiæ dicere poſſumus Baſilius Magnus, Gregorius Theologus, Gregorius Niſſenus, quem omnes patrem patrum vocant. Ioan Chryſoſtomus, Ambroſius, Amphilochius, Cyrillus Hieroſolymorum Epiſcopus. Quod ſi is, qui hanc expoſitionem dictorum contra venerandas imagines edidit, ait ſe à ſanctis patribus, qui per ea tempora floruerunt, non fuiſſe receptum, quomodo ea, quæ ſancti patres non probauerunt, nos qui circa fines temporum, & ſeculorum occurrimus, quique verbi, & cognitionis vſu * deficimus, & indigni fumus, vt diſcipuli illorum vocemur, recipiemus? præſertim cum falſo contra eccleſiam edita ſint, &c. Nos autem Chriſticolæ dictum illud Apo-2 Theſſal. 2. 1. Tim. 5. Ad Tit. 3. ſtoli cogitemus: Traditiones, quas accepimus eas ſeruemus, & profanas vaniloquentias teſcemus, eaque omnia falſa, & efficta cognoſcamus. Libri enim B. Epiphanii, præcipue is, qui dicitur Ancyroſus, & reliqui per vniuerſum terrarum orbem ſunt famigerati, &c. hi vero pauci, & forte nuper editi, quare, vt nouicii, & alieni, falſique ab eccleſia exiſtimati ſunt, nec vmquam fuere recepti, &c. Epiphanii diſcipuli templum in Cypro, quod eiuſdem patris nomine appellauerunt, ædificarunt, & cum multis aliis picturis illius quoque imaginem ibidem collocarunt, &c. *Vij. ſyno. act. 6. Epiph. tom. 5. in princ.*

* communiſtris

* deficimus al.

CAP. IX.

Obiectio. Gregorius Theologus in verſibus dicit: Flagitium eſt fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim, quæ in coloribus exiſtit, facile eluitur: quæ vero in profundo mentis illa mihi amica. *Pſeudoſynodus. vbi ſupra tom. 5.*

Reſponſio. Beatus Gregorius, &c. voluit, vt operemur, quæ ſunt regni cœlorum, non vero mundi huius, quæ tamquam fluxa, & celeriter ſe mutantia fidem non habent. *Vij. ſynod. Epiph. vbi ſupra tom. 5. poſt princip.*

CAP. X.

Obiectio. Amphilochius Iconii Epiſcopus ita ait: Non enim nobis ſanctorum corporales vultus in tabulis coloribus effigiare curæ eſt: quoniam his opus non habemus, ſed politiæ illorum

lorum virtutum memores eſſe debemus. *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Hæreticis proprium eſt, mutilatas exquirere ſententias, &c. hæc dicit beatus pater, maxime quo nos ad imitationem perducat; non enim ſanctus propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus, ſed quo virtutum illorum ſimus memores, & in libris vitas illorum deſcribimus, in tabuliſque illos depingimus: non quod hoc à nobis poſtulent ipſi, verum id noſtra cauſſa, & propter vtilitatem noſtram facimus: non enim ſolum paſſiones martyrum nos inſtituunt, ſed & contextus, & ſcriptum de illorum paſſionibus, pictura que idem indicant, ſimili modo & annua illorum memoria, &c. Nemo enim laudauerit virum, quem viderit virtutes ſanctorum auerſantem, & quotidie illorum imagines circumferentem, aut templa illis ædificantem, aut vaſa comparantem illis, ſui ipſius autem templum diuinis virtutibus non ornantem, &c. Hoc ſane martyrum eſt encomium, electorum ad virtutem conuocatio, quemadmodum Magnus ait Baſilius in moralibus ſermonibus, &c. Multas cruces in ædicula figurare, & præcepta Dei contemnere, imitationiſque paſſionis illius obliuiſci, extrema dementia eſt, &c. Aſterius Amaſiæ Epiſcopus in ſermone de Lazaro, & diuite emphaſi vtens ait: Ne pingas Chriſtum in veſtibus, ſed magis ſumptu illo, & impenſis pauperibus ſubueni, &c. Idem tamen in encomio de Euphemia martyre imaginem laudat, &c. Gregorius Theologus in ſermone natalium Domini, ſic ait: Bethleem honore affice, & præſepe adora: Nam quæ Deo oblata ſunt, eius participatione, & contrectatione ſancta fiunt. quemadmodum idem & tota Scriptura teſtatur, & ob hoc ſancto, honor ſanctitatis illius non aliter conſeruatur, quam per noſtram deuotam adorationem, &c. *vij. ſyno. act. 6. Epipha. vbi ſup. tom. 5. in med.*

CAP. XI.

Obiectio. Theodotus Ancyræ Epiſcopus ſic docet: Sanctorum formas, & ſpecies ex materialibus coloribus formati minime decorum putamus, horum autem virtutes, quæ per ſcripta traditæ ſunt veluti viuas quaſdam imagines, reficere ſubinde oportet. Ex his enim ad ſimilium imitationem, & zelum peruenire poſſimus. *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Noscum congregaſſemus libros Theodoti ſex ad Lauſum tomos contra Neſtorium ſcriptos, interpretationem in ſymbolum Nicænum, ſermonem in natalem Domini, in luminaria, in Heliam & viduam, in ſanctum Petrum & Ioannem, & in claudum ſedentem ad Speciosam portam, in eos, qui talenta acceperant, in duos cæcos, nuſquam ſane dictam ſententiam inuenire potuimus, &c. *vij. ſyn. act. 6. Epiph. vbi ſupra tom. 5.*

CAP. XII.

Obiectio. Similiter & Euſebius Pamphili ad Conſtantiam Auguſtam petentem Chriſti imaginem ad ſe ab illo mitti, &c. velim mihi ſignifices, quamnam putes Chriſti imaginem? *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Quis fidelium in Eccleſia, quique veterum dogmatum ſcientiam habeat, ignorat Euſebium Pamphili in reprobum ſenſum conſenſiſſe Arii placitis? &c. Opinentur Ariani Chriſtum Dominum noſtrum carnem ſine anima aſſumpſiſſe diuinitatem, impleuiſſe animæ conſilia, &c. nimirum quo paſſionem, vt ait Gregorius diuinitate circumſcribant, & ob id vere Theopaſchitæ ſunt. Qui autem huius ſententiæ ſunt, imaginem non habendam cenſent, quemadmodum impius Seuerus, Petrus Fullo, Philoxenus Hierapoleos Epiſcopus, & omnis denique illa multi capitis, & ſine capite hydra contendit. Huius igitur ſocietatis exiſtens & Euſebius, quemadmodum ex illius epiſtolis, & hiſtoricis commentariis demonſtratum eſt, imaginem Chriſti Theopaſchitarum more reiicit, qua de cauſſa & Conſtantiæ Licinii vxori ſcribit apud ſe imaginem non reperiri: Nam & in eadem epiſtolà dicit, quod illius incarnata forma in Deitatis naturam mutata ſit. Nemo tamen ſanctorum patrum noſtrorum ſic ſenſit, aut docuit; neque etiam veritas ſic ſe habet. *vij. ſynod. act. 6. Epiph. tom. 5. ante fin. Vid. ibi multa contra Euſeb. Pamphili.*

Communia de Imaginibus. Tit. XXIII.

CAP. I.

Apoſtolicæ inſtructi traditiones, quas accepimus, ſeruamus omnia ſuſcipientes, quæ ſancta catholica Eccleſia & ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero, cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus. *Nicæ. ij. in epiſt. ad cleric. CP.*

CAP. II.

Imagines Petri, & Pauli oſtenduntur à Silueſtro Conſtantino. *Hadr. in epiſt. ad Conſtan. & Iren. Imperatores, apud ſyn. vij. act. 1.*

CAP. III.

Quod nulla Euangelii lectio tradat Ieſum ad Abagarum imaginem miſiſſe. *Obiectio.*

Prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis D. Stephanus, quondam ſanctiſſimus Papa, in concilio præſidens, inter plurima veridica teſtimonia per ſemetipſum aſſerens docuit ita, &c. Quod Redẽptor humani generis, appropinquante die paſſionis, cuidam Regi Edeſſæ ciuitatis deſideranti corporaliter illum cernere, & vt perſecutiones Iudæorum fugeret, ad illum conuocare, vt auditas miraculorum opiniones, & ſanitatum curationes, illi, & populo ſuo impertiret, reſpondiſſet: Quod ſi faciem meam corporaliter cernere cupis, en tibi vultus mei ſpeciem transformatam in linteo *Reſponſio.*

dirigo, per quam & deſiderii tui feruorem refrigeres, & quod de me audiſti, impoſſibile nequaquam fieri exiſtimes, &c. Item ex ſynodica trium Patriarcharum Coſmæ Alexandriæ, Theodori Antiochiæ, & Theodori Hieroſolymæ, &c. Theodorus Patriarcha Hieroſolymorũ inquit: Reſtat mihi tempus enarrandi de Abagaro Edeſſeno, & alia, aut ſimilia ſanctorum Patrum, quæ & vos melius cognoſcitis. *Hadrianus in lib. de Imaginibus cap.18.*

CAP. IV.

Viſio ſacrarum imaginum ad ſpecioſam formam Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem, ſanctæque eius Genitricis, & ſanctorum pertinet. *Hadr. in lib. de Imaginib. ad Carol. cap.20.*

CAP. V.

Obiectio. Quod non ad adorationem imaginum pertineat teſtimonium, quod de ſexta ſynodo protulerunt Patres in ſeptima ſynodo.

Reſponſio. Idcirco teſtimonium de ſancta ſexta ſynodo protulerunt, vt clarifice oſtenderent, quod iam quando ſancta ſexta ſynodus acta eſt, à priſcis temporibus ſacras imagines, & hiſtorias pictas venerabantur. Vnde ipſa ſancta ſexta ſynodus fideliter per canones orthodoxe ſtatuens ita conſtituit, dicens: In quibuſdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito Præcurſoris monſtratus deſignatur, qui in ſignum relictus eſt gratiæ. & poſt pauca: Secundum humanam figuram & in imaginibus à nunc pro veteri agno retitulari decernimus, &c. Vnde & beatus Auguſtinus in xcii. pſalmo explanauit: Si autem non adoras in Chriſto iſta terrena, quamuis de illa ſimilitudo quædam data eſt ad ſignificandos ſanctos, de quacumque creatura ducta fuerit ſimilitudo, tu intelligo ſimilitudinem creaturæ, & adora artificem creaturæ. *Hadria. de Imaginib. cap.35.* Can. 82.

CAP. VI.

Vſus ſanctæ noſtræ catholicæ, & Apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ, fuit, & eſt, quando ſacræ imagines, vel hiſtoriæ pingunntur, prius ſacro chriſmate vnguntur, & tunc à fidelibus venerantur: inſtar facientes, vt locutus eſt Dominus ad Moſem, dicens: Faciesque vnctionis oleum ſanctum, vnguentum compoſitum opere vnguentarii, & vnges ex eo tabernaculum teſtimonii, & arcam teſtamenti, &c. *Hadria. de imaginib. c. 39.* Exod. 30.

CAP. VII.

Petrus, qui ex Iudæorum ſuperſtitione ad Chriſtianæ fidei cultum, Deo volente, perductus eſt, adhibitis ſibi quibuſdam indiſciplinatis, ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt dominico, in ipſa feſtiuitate paſchali cum graui ſcandalo, imaginem (*in ſynagoga*) Genitricis Dei, Dominiq; noſtri, & venerandam crucem, vel birrum album, quo de fonte ſurgens indutus fuerat, poſuit, &c. Hortamur vt ſublata exinde cum ea, qua dignum eſt, veneratione, imagine, atque cruce, debeatis, quod violenter ablatum eſt, reformare, &c. Ne ergo ſupra ſcriptus Petrus, vel alii, qui ei in hac indiſciplinationis prauitate præbuere ſolatium, ſiue conſenſum, hoc zelo fidei ſe feciſſe reſpondeant, vt per hoc quaſi eis neceſſitas fieret conuertendi, admonendi ſunt, atque ſcire debent, quia hac circa eos temperantia magis vtendum eſt, vt trahantur ab eis velle, nõ reniti, non vt adducantur inuiti, quia ſcriptum eſt: Voluntarie ſacrificabo tibi, &c. Pſal. 53. Ecce S. Gregorius non eſt auſus contradicere tali fidei pro ſacris imaginibus, ſed magis eam confirmauit, vbi dixit: Non adducantur inuiti. *Hadria. de imaginib. cap. 50. ex D. Greg. ad Ianuarium Epiſcop. Caralit. lib.7. epiſt. 5. Indict. 2.*

CAP. VIII.

Vt de pluribus optimum vnum memoremus, S. Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi teſtimonium próferimus, qui in expoſitione ſanctorum martyrum Geruaſii, & Prothaſii, inter reliqua ait: Tertia vero nocte confecto ieiuniis corpore non dormienti, ſed ſtupenti quædam mihi apparuit tertia perſona, quæ ſimilis erat Beato Paulo Apoſtolo, cuius vultum me pictura docuerat. Hoc teſtimonium in concilio Domini Stephani prædeceſſoris mei oblatum eſt, &c. Sanctus Gregorius Papa in dialogis ſuis meminit de quibuſdam beatiſſimis viris atque religioſis feminis, ſimulque puellis, quod ſanctam Dei genitricem Mariam, atque Principes Apoſtolorum Petrum, & Paulum, & ſanctos Martyres viderint in tranſitu ſuo: vnde eos cognouerunt, niſi per picturam? ſicut & Beatus Ambroſius, vt ſuperius exarauimus, dixit. *Hadrian. de imaginib. cap.71.*

CAP. IX.

Credimus, quia incognitum non habetis illud, quod S. Gregorius Papa, vt ſuperius exarauimus, in epiſtola ſua dixit: Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit. *Hadr. de imag. c. 81. Greg. lib.9. epiſt. 9. regiſt.*

CAP. X.

Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus permiſcentes, viſibiles corporum depingunt imagines &c. Et Imperatorem ſedentem, & barbarum ſubditum, & gladium acutum, & fluuios decurrentes, & campos variis coloribus adornatos, & omnia, quæ videntur, per artem imitantes, mirabilem hiſtoriam videntibus præſtant. *Ioannes Chryſoſtomus in pſal.50. apud Hadria. de imaginib. cap. 86.*

CAP. XI.

Hadrianus Papa ignouit Taraſio Patriarchæ ex laicis ſumpto propter zelum de imaginibus ſacris. *Ioan. viij. in epiſt. ad ſyn. CP. act. 10. 2.*

CAP. XII.

Placuit picturas (*paganorum*) in eccleſia eſſe non

non debere, ne quod colitur (*à paganis*) aut adoratur, in parietibus depingatur. *Elib.cap.* 36. *Iuo lib.* 2. *tit.* 4. *cap.* 28 *panor.* & *par.* 3. *cap.* 40. *decret.Burch.lib.*3.*cap.*35.

CAP. XIII.

Conſtantinus, dum templum Romæ Saluatoris extrueret, in vtroque pariete templi hiſtoriam veteris, & noui teſtamenti ſcripſit: hinc quidam Adam exeuntem paradiſum: illinc vero latronem paradiſum ingredientem. *Petrus*, & *Petrus vicarii Hadriani Papæ vii.ſyn.act.*3.*ante med.*

CAP. XIV.

Cur Angeli, & Cherubini facie hominis pingantur: quia in ea viſi ſunt ab hominibus. *Taraſ.vii.ſynod.act.*4.*in prin.*

LIBER XVII.

De Veſtibus, Vaſis ſacris, & de aliis Cæremoniis Eccleſiaſticis.

Ne quiſquam, præter eos, qui ſacris initiati ſunt, vaſa, aut pallas ſacras tangere audeat. Tit. I.

CAP. I.

Nullus lector, vel oſtiarius vaſa ſacrata audeat contingere. *Syluest.in ſyn. Rom.* 284. *Epiſcop. cap.*9.

CAP. II.

De conſe. d.1.c.40. In hac ſancta ſede Apoſtolica à nobis, & reliquis Epiſcopis, ceteriſque Domini ſacerdotibus ſtatutum eſt, vt ſacra vaſa non ab alus, quam à ſacratis, Dominoque dicatis contrectentur hominibus: Indignum valde eſt, vt ſacra Domini vaſa quæcumque ſint, humanis vſibus ſeruiant, aut ab aliis, quam à Domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris, ne pro talibus præſumptionibus iratus Dominus plagam imponat populo ſuo, & hi etiam, qui non peccauerunt, mala patiantur, aut pereant: quia perit iuſtus ſæpiſſime pro impio, &c. *Xyſt.epiſt.* 2. *in princ. Burchar.lib.* 3. *cap.* 214. *Iuo par.* 3. *cap.* 214. *Iuo. par.* 3. *cap.* 264. & *par.* 2. *cap.*70. *decret. Anſel.lib.* 6. *cap.*161. *in addit.*

CAP. III.

Diſt. 23. c.25. Sacratas Deo fœminas, vel monachas ſacra vaſa, vel ſacratas pallas penes vos contingere, & incenſum circa altaria deferre perlatum eſt ad Apoſtolicam ſedem: quæ omnia reprehenſione, & vltuperatione plena eſſe, nulli recte ſapientium dubium eſt. Quapropter huius ſanctæ ſedis auctoritate, hæc omnia vobis reſecare funditus, quanto citius poteritis, cenſemus; & ne peſtis hæc latius diuulgetur per omnes prouincias, abſtergi citiſſime mandamus. &c. *Soter. epiſt.* 2. *in princ. Burch. lib.*3.*cap.*215.*Iuo par.*2. *cap.* 72. & *par.* 3. *cap* 265,*decret. Anſelm.lib.*7.*cap.*204. *Tarrac. lib.* 4. *cap.*43.

CAP. IV.

Non oportet * miniſtros locum habere in diaconico: & dominica vaſa tangere. *Laodic. cap.*21. *Mart. Brach.cap.*41. *Iuo par.* 3. *cap.*105. *decret.* *ſubdiaconos. Diſt.23.c.26.

CAP. V.

Non oportet inſacratos miniſtros licentiam habere in ſecretariom, quod Græci Diaconicon appellant, ingredi, & contingere vaſa dominica. *Agath.cap.*66. Diſt.23.c.31.& 32.

CAP. VI.

Non liceat cuilibet ex lectoribus ſacra altaris, vaſa portare, nec aliis, niſi his, qui ab Epiſcopo ſubdiaconi fuerint ordinati. *Brac.*1. *cap.* 28. *vide Mart. Brac. cap.* 41. *Iuo par.* 6. *cap.*377.*decret.* Diſt.23.c.31.& 32.

CAP. VII.

Non liceat mulieri manum ſuam ad pallas dominicas mittere. *Antiſiod.cap.*37.

CAP. VIII.

Quidam noſtrorum, verorum virorum relatu, quidam etiam viſu didicimus, in quibuſdam prouinciis contra legem diuinam, canonicamque inſtitutionem fœminas ſanctis altaribus ſe vltro ingerere, ſacrataque vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, & quod his maius, indecentius, ineptiuſque eſt, corpus, & ſanguinem Domini populis porrigere, & alia quæque quæ ipſo dictu turpia ſunt, exercere. Miranda ſane res eſt, vnde is illicitus in Chriſtiana religione irrepſerit vſus, vt quod viris ſæcularibus illicitum eſt, fœminæ, quarum ſexui nullatenus compérit, aliquando contra fas ſibi licitum facere potuerint: quod quorundam Epiſcoporum incuria, & negligentia proueniſſe nulli dubium eſt. Vnde, væ nobis ſacerdotibus, &c. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto à religione Chriſtiana abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum eſt. Proinde vnuſquiſque Epiſcoporum ſollicite, ſagaciterque prouideat, ne in ſua parochia tale quid fieri

deinceps ſinat. *Pariſ. ſub Ludouic. & Loth. lib. 1. cap. 45.*

CAP. IX.

d.23.c.32. Non liceat cuilibet miniſteria tangere, niſi ſubdiacono, aut acolytho in ſecretario vaſa dominica. *Mart. Brac. cap. 41. Iuo par. 6. cap. 377. decret.*

CAP. X.

* miniſteriaal. Xyſtus conſtituit, vt * vaſa ſacrata non tangerentur, niſi à miniſtris ſacratis. *Damaſ. in Xyſti.*

CAP. XII.

Soter conſtituit, vt nulla monacha pallam ſacratam contingeret, nec incenſum poneret in ſancta eccleſia. *Damaſ. in Soter.*

CAP. XII.

Bonifacius conſtituit, vt nulla mulier, aut monacha pallam ſacratam contingeret, aut lauaret, aut incenſum poneret in eccleſia, niſi miniſter. *Ex Pontif.*

De munditie, quæ debetur vaſis, & pallis ſacris, & de modo, quo abluendæ ſunt. Tit. II.

CAP. I.

cap. 1. de cuſto. Eucha. Greg. ix. & c. 1. de immu. eccleſ. in 4. coll. SVnt alii clerici, qui non ſolum eccleſias dimittunt incultas, verum etiam vaſa miniſterii: & veſtimenta miniſtrorum, ac pallas altaris, nec non & ipſa corporalia tam immunda relinquunt, quod interdum aliquibus ſunt horrori. Quia vero zelus nos comedit domus Dei, &c. præcipimus, vt oratoria, vaſa, corporalia, & veſtimenta prædicta munda, & nitida conſeruentur. Nimis enim videtur abſurdum, in ſacris ſordes negligere, quæ dedecerent in profanis, *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 19.*

CAP. II.

Vaſa altaris, & panni vel pallia ſint nitida, & integra, & ſi fuerint vetuſta, vel aliquo caſu corrupta, religioſo, & puro loco abſcondantur vel igne crementur. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incerti. cap. 27.*

CAP. III.

De conſe. d. 1. c. 18. * canthara. De vaſis ſacris ita gerendum eſt. [Altaris palla, * cathedra, candelabrum, & velum, ſi fuerint vetuſtate conſumpta, incendio dentur, quoniam non licet ea, quæ in ſanctuario fuerint, male tractari ſed incendio vniuerſa tradantur; cineres eorum in baptiſterio inſerantur, vbi nullus tranſitus habeatur, aut in pariete, aut in foſſis pauimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur. *Clem. ep. 2. in princ. Burch. lib. 3. cap. 216. Iuo par. 2. cap. 66. & par. 3. cap. 266. decr. Tarracon. lib. 4. cap. 42.*

CAP. IV.

De conſe. d. 1. c. 19 nemo. p. 2. * intra. Pallas, & vela, quæ in ſanctuarii ſordidata fuerint miniſterio, diaconi cum humilibus miniſtris * iuxta ſacrarium lauent, non eiicientes foras à ſacrario velamina dominicæ menſæ, ne forte puluis Dominici corporis male decidat à ſindone foris abluta; & erit hæc operanti peccatum. Idcirco intra ſacrarium miniſtris præcipimus hæc ſancta cum diligentia cuſtodire. Sane peluis noua comparetur, & præter hoc nihil aliud tangat. Sed nec ipſa peluis velis apponatur lauandis, niſi quæ ad dominici altaris cultum pertinent; pallæ altaris ſolæ in ea lauentur, & in alia vela ianuarum. De velis autem ianuarum cura ſit oſtiariis ex admonitione maiorum, ne quis negligens, aut ignarus ad velum ianuæ domus Domini manus inconditè tergat; ſed ſtatim coërcitus diſcat omnis homo, quia velum atrii domus Domini ſanctum eſt, &c. *Clem. ep. 2. poſt princ. Burch. lib. 3. cap. 216. Iuo par. 3. c. 266. decr.*

CAP. V.

Non licet diacono velo, vel palla ſcapulas ſuas inuolui. *Antiſiod. cap. 13.*

CAP. VI.

Conqueſtum eſt in ſancto concilio de quibuſdam ſtultiſſimis presbyteris, vt quando incendium videant, corporale dominico corpore conſecratum ad extinguendum incendium temeraria præſumptione in ignem proiiciant. Ideoque decretum eſt, ſub anathematis interdictione, ne vlterius fiat. *Salegunſt. cap. 6. poſt Burch. decret. Iuo par. 15. cap. 172. decret.*

Corpora mortuorum olim pallis, aut ſacris veſtibus non tegebantur.

Tit. III.

CAP. I.

EX amore fidelium huius ſedis Rectoribus, mos vltra meritum erupit; vt cum eorum corpora humanda deferuntur, hæc dalmaticis contegant, eaſdemque dalmaticas pro ſanctitatis reuerentia, ſibimet partiendas populus ſcindat; & cum adſint multa à ſacris corporibus Apoſtolorum, martyrumque velamina, à peccatorum corpore ſumitur, quod pro magna reuerentia reſeruetur. De qua re præſenti decreto conſtituo, vt feretrum, quo Romani Pontificis corpus ad ſepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur, &c. *Greg. in ſynod. Rom. cap. 4. lib. 4. cap. 88. vel epiſt. 44. regiſtri.*

CAP. II.

Nemo per ignorantiam clericus palla mortuum obuoluat; aut diaconus ſcapulas operiat, quæ fuit in altari, aut quæ data eſt in menſam Domini. Qui hæc fecerit, vel leuiter, & quaſi nihil, & negligenter habuerit diuina myſteria, diaconus triennio, ſexque menſibus à dominico alienus ſit altari, graui percuſſus anathemate. Quod ſi clericum presbyter non commonuerit, decem annis, & quinque menſibus excommunicatus ſit: propterea quod de dominicis ſacramentis, ſubiecta ſibi *De conſe. d. 1. c. 39.*

non

non cõmonuerit myſteria, & poſtea cum grandi humilitate matri reconcilietur eccleſiæ. *Clemen. epiſt. 2. in princip. Vid. Antiſiod. cap. 12. & 13.*

CAP. III.

Obſeruandum, ne pallis, vel miniſteriis diuinis defunctorum corpuſcula obuoluantur. *Aruer. cap. 3.*

CAP. IV.

De opertorio dominici corporis, ſeu palla altaris numquã ſacerdotis corpus, dum ad tumulum euehitur, obtegatur; quia ſacro velamine vſibus ſuis reddito, dum honorantur corpora, altaria polluuntur. *Aruern. cap 5. Burchar. lib. 3. cap. 107. Iuo par. 2. cap. 142. decret.*

CAP. V.

Non licet velo, vel pallis corpora mortuorum inuolui. *Antiſiod. c. 12.*

CAP. VI.

Pallia, quæ ſuper corpora mortuorum poſita ſunt, non ponantur ſuper altare. *Synod. Bituricen. cap. 13. apud concil. Lemouicen. actio. 2.*

Epiſcopi vaſa eccleſiæ conſeruent, & ne illa alienare audeant.

Tit. IV.

CAP. I.

12. q. 2. c. 13. APoſtolicos, & paternos canones renouans ſancta hæc, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet, quæ accipiuntur in redemptionem captiuorum: ſed nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, &c. Quiſquis autem aperuerit poſt hanc definitionem noſtram, contrarium quid huic ſanctæ, & vniuerſali ſynodo agere deponatur, vt præuaricator diuinarum legum, & præceptorum; caſſata videlicet omnino, quæ facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab Epiſcopo pro venditione, vel emphyteutica traditione, aut alia quauis alienatione, cimeliorum ſcilicet, & * ſalariorum, & locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiæ iterum, quæ eccleſiæ ſunt, vel non reddiderit ad incidendam chartam venditionis, vel emphyteuſeos, ſit anathema, vſque dum fecerit, quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. *Syn. VIII. gener. ſub Hadr. ij. cap. 15. Anſel. lib. 6. cap. 169. Cæſar. lib. 7. cap. 74.*

* ſolaria f. — * ſolariorum f. — * ſolariis f.

CAP. II.

Sicut reprehenſibile, & vltione dignum eſt, ſacrata quæpiam vaſa, præterquam in iis, quæ lex, & ſacri canones præcipiunt, venundare: ita nulla eſt obiurgatione, vel vindicta plectendum, ſi pietatis cauſſa, pro captiuorum fuerint redemptione diſtracta, &c. *Gregor. ad Fortunat. Epiſc. Fanenſem lib. 6. epiſt. 13. regiſt. indict. XV.*

CAP. III.

Quia peruenit ad nos, quod quidam ex Italiæ eccleſiis clerici vaſa ſacra in Sicilia venundarunt: idcirco Pantaleonem notarium noſtrum direximus, vt eadem vaſa ſollicita inueſtigatione requireret, &c. *Greg. Ioan. Epiſ. Syracuſ. lib. 7. regiſt. Indict. 1. epiſt. 27.*

CAP. IV.

Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotem, cui dedimus in mandatis, &c. vt miniſteria, atque ornatum eccleſiæ, vel quidquid illud eſt in patrimonio eiuſdem, non minuere ſtudeat, ſed augere. *Greg. ij. epiſt. 3. ad clerum & plebem Turingiæ. poſt princ.*

CAP. V.

De his, qui ſcripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum ſuorum, placuit nobis, vt quicumque eorum ex * non actis publicis fuerit detectus * vel verbis nudis, ab ordine cleri amoueatur. *Arelat. 1. cap. 13.*

CAP. VI.

Caſellas, vel mancipiola eccleſiæ, Epi- 10. q. 2. c. 1. ſcopi; ſicut priſca canonum præcepit auctoritas, vel vaſa miniſterii, quaſi commendata fideli præpoſito, in integro eccleſiæ iure poſſideant, &c. *Agath. cap. 7. Anſelm. lib. 5. c. 86. in Rom.*

Nemo vaſa, aut veſtes ſacras ad ſuum vſum domeſticum transferat, aut vendat. Tit. V.

CAP. I.

SI quis auſus fuerit, quidquam de conſecratis in eccleſia abijcere, euangelii inquam depictum codicem, aut figuram crucis, &c. aut vti tamquam communibus ſacratis Deo repoſitis pretioſis, aut monaſteriis: ſi fuerint Epiſcopi, aut clerici deponantur: ſi monachi, aut laici communione priuentur. *VII. ſyn. act. 7. in defin. in fin.*

CAP. II.

Vas aureum, vel argenteum ſacrum, &c. nemo in ſuos vſus conuertat, iniuſtum enim eſt. Si deprehenſus ſit, excommunicatione puniatur. *Apoſt. cap. 73.*

CAP. III.

Si forte quiſpiam presbyter, ſiue diaconus 17. q. 4. c. 15. ſacrarii ſyndonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudæ Iſchariotis ſimilis æſtimabitur. Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit ſe ſupradicti Iudæ ſuſcepturum pœnam *Clem. epiſt. 2. poſt princ. Iuo par. 2. cap. 65. & par. 6. cap. 88 decr.*

CAP. IV.

Veſtimenta eccleſiaſtica, quibus Domino De conſe. d. 1. c. 41. miniſtratur, cultuſque diuinus, omni cum honorificentia, & honeſtate à ſacerdotibus, reli-

ſubſtantiali, & viuificæ Trinitati conſeruo. Qui vero aliter ſentiunt, & glorioſos ſanctos non approbant, à Catholica, & Apoſtolica eccleſia ſeparo, & anathemati ſubiicio, &c. *Conſtantin. Epiſcop. Conſtantiæ Cypri. in VII ſyn. act. ante fin.*

CAP. XVII.

Neque apud nos, vt Dii adorantur ſanctorum imagines, typi, characteres, &c. Ego vero quatenus duo ligna crucis colligata ſunt, typum quidem adoro propter Chriſtum qui in eo crucifixus eſt: cum vero fuerint diſſoluta à ſe, abiicio ea, & exuro quoque, & quemadmodum qui mandatum Imperatoris ſuſcepit, illius ſigillum oſculando, non ipſam ceram, aut characterem, aut plumbum veneratur, verum Imperatori ipſi adorationem, & cultum exhibuit: Ita quoque Chriſtiani typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, ſed ſigillum, & annulum, & characterem, Chriſtum ipſum aſpicientes, per hoc eum, qui in illo crucifixus eſt, ſalutamus, & adoramus. Et quemadmodum genuini filii peregrinante longo tempore patre, quidquid illius in domo viderint, ſiue baculum, ſiue ſedem, ſiue chlamydem, hæc, inquam, omnia cum lacrymis attrectantes amplexantur, non illa honorantes, ſed patrem deſiderantes, & venerantes. Sic & nos fideles omnes crucem Chriſti tamquam virgam adoramus, vt ſedem vero, & cubile illius ter ſanctum ſepulchrum: præſepe autem, & Bethlehem reliquaque illius habitacula, vt domum: ſic Apoſtolos illius, beatoſque martyres, & reliquos ſanctos, veluti amicos illius colimus: ita Sion tamquam illius ciuitatem, Nazareth vero tamquam illius patriam amplectimur. Non aliter etiam Iordanem, quam diuinum illius lauacrum, reueremur, &c. Hinc etiam propter Chriſtum, Chriſtique paſſiones paſſim in eccleſiis, in domibus, & foro, in picturis, ſindonibus, promptuariis, veſtibus, omnibus denique in locis hanc figuram ponimus, quo continuo contemplantibus nobis hæc in mentem veniant, & non obliuiſcamur, quemadmodum tu oblitus es Domini Dei tui. Sicut autem tu adoras, librum legis, non naturam membranarum, aut atramenti, ſed verba Dei: ſic & ego imaginem Chriſti adorans, non lignorum, aut colorum naturam adoro, abſit: ſed inanimatum characterem Chriſti. Hunc enim cum habeam, per ipſum Chriſtum me tenere, & adorare mihi videor, &c. Vt Iacob veſtem filii oſculatus eſt, &c. ſic & Chriſtiani omnes imaginem Chriſti, aut Apoſtoli, aut martyris tenentes, noſtraque carne oſculantes, animo videmur nobis ipſum Chriſtum, aut martyrem amplecti, &c. Non tu veſtem filii mortui, aut vxoris oſculatus es? ipſoſque liberos, aut patres non oſculamur? &c. Si ligna vt Deos glorifico, &c. quomodo honore afficio laudo, templa erigo, feſta celebro tribus illis pueris, qui in Babylone imaginem auream non adorarunt? &c. Qua ratione tibi idololatræ ſumus, qui oſſa, cineres, pannos, ſanguinem, ſepulchra denique martyrum adorantes; illis tamen non ſacrificamus, &c. Ego per cœlum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, angelos, homines, per omnem denique creaturam, viſibilem, & non viſibilem omnium auctori Domino, & factori ſoli adorationem, & cultum exhibeo. Non enim per ſe creatura auctorem adorat, ſed per me, &c. Qui in ſanctos impenditur honor, in ipſum (*Deum*) recurrit, &c. Alioquin, & multa Deus per ligna, crucem autem mira fecit: ſi quidem lignum vitæ, & lignum ſcientiæ appellauit, &c. Deinde virga Pharaonem obtexit, mare diuiſit, a quam dulcem fecit, &c. Is igitur, qui tanta miracula per ligna fecit Deus, dic, rogo, numquid per ſanctæ crucis pretioſum lignum miranda efficere poteſt? Quod ſi autem eſt impium oſſa venerari, quamobrem oſſa Ioſeph cum omni honore ex Ægypto vecta ſunt? quomodo homo mortuus oſſa Heliſei attingens, reſurrexit? Iam ſi per oſſa mirifica Deus facit, clarum eſt, quod & per imagines, lapides, pluraque alia idem poſſit, &c. Cum igitur Chriſtianos crucem adorare conſpexeris, ſcito, quia crucifixo Chriſto honos impenditur, tantum abeſt, vt lignum colant, &c. Rurſus nos crucem non ita affamur, neque etiam ſanctorum imagines, Dii noſtri eſtis: non enim Dii noſtri ſunt, ſed tantum ſimilitudines, & imagines Chriſti, & ſanctorum illius, ad commemorationem, honorem, & decorem eccleſiarum venerandæ. Nam qui martyrem colit, Deum ipſum colit: qui Matrem Dei adorat, ipſi honorem aſſignat: qui Apoſtolum honore proſequitur, ipſum, qui Apoſtolum miſit, honorat. Vtinam, & tu quoque Moſaicas, & propheticas imagines feciſſes, illaſque quotidie adorares: ſic enim eorum Domino, & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas ſtatuas Nabuchodonoſoris. Qua vero fronte contra me imaginum, & crucis cauſſa inſurgis, cum noris Abrahamum idololatras adoraſſe, Moſen vero Iethro idololatræ idem feciſſe, Iacob autem Pharaonem, Daniel Nabuchodonoſorem. Hi prophetæ, & iuſti cum ſint, ob beneficia quædam illis præſtita in terra exiſtentes, illos idololatras adorarunt: me ſanctam crucem, ſanctorumque effigies, à quibus infinita beneficia Deo procurante nobis obtigerunt, adorantem deſpicis? &c. *Leontius Epiſcop. Neapoleos Cypri ex lib. V. Apologiæ contra Iudæos. VII. ſyn. act. 4. in med.*

Gen. 47. *Gen. 50.* *4. Reg. 13.* *Gen. 23.* *Exod. 18.* *Gen. 47.* *Dan. 2.*

CAP. XVIII.

Conſtantinus Epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Pater hic (*Leontius*) qui lectus eſt, in vna ex ciuitatibus Cypri, decenter, & ſancte conuerſatus eſt, multaque encomia, & panegyricas illius orationes etiam habemus, inter quas extat oratio in Transfigurationem Domini. Scripſit, & ſancti Ioannis, Miſericordis appellati, Epiſcopi Alexandrini vitam, & beati Simeonis, turbationeſque propter Chriſtum

circa ea tempora in eccleſia ſactas. Scripſit, & alia quædam, in quibus omnibus orthodoxus cognoſcitur. Floruit circa tempora Mauricii Imperatoris. *vij. ſyn. act. 4. in med.*

CAP. XIX.

Nemo offendatur in adorationis vocabulo. Si quidem, & homines, & ſanctos Angelos adoramus. Non autem, quod λατρείας, hoc eſt, cultum diuinum exhibeamus. Moſes enim inquit, Deum tuum adorabis, & illi ſoli latriam præſtabis. Quo loco diligenter obſeruabis, qua ratione poſteriori dicto, nimirum * latriæ, adiecerit ſoli, adorabis vero non. Quamobrem adorare licet. Quid enim aliud eſt, quam honoris alicui exhibiti veluti emphaſis, adoratio? Latria vero nequaquam. Neque etiam licebit σεβάζεσθαι, quod eſt proprie Deum adorare, &c. *Anaſtaſius Epiſcopus Theopoleos in epiſt. ſyn. vij. act. 4. in med.*

Deut. 6.

* λατρείας.

CAP. XX.

Quemadmodum abſente Rege, pro eo illius imago adoratur, præſente vero eo, veluti ſuperuacaneũ hoc omittitur; cũ ſatius ſit ipſum, quam imaginem coli: neque tamen ob id ipſe, qui non adeſt, per id, quod pro illo adoratur, ignominia affici creditur, &c. Quemadmodum cum quiſpiam temulentus in imaginem Imperatoris impetum faciens, iuſte corrigitur, veluti ipſum Regem ignominia affeciſſet, cum tamen ipſa imago, nihil ſit præterquam lignum, aut colores cum cera miſti, eodem modo, qui in alicuius typum, aut effigiem ignominioſus eſt, in illum, cuius eſt typus, iniuriam factam arbitramur. *Idem Anaſtaſius ad Simeonem Epiſcop. Boſtror. ſerm. de ſabbato. vij. ſynod. act. 4. in med.*

CAP. XXI.

Omnia tibi ſeruiunt Deo, immo imagini Domini: non enim cum Regiæ imagines, & figuræ in ciuitatem afferuntur, magiſtratus, & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera ſuſilem imaginem, ſed Regiam figuram. *Ioan. Chryſoſt. oratione in peluim. vii. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XXII.

Hoc aliquis ex imagine Imperatorum clarius, & attentius cognoſcere poſſit. Nam in imagine Regis forma, & ſpecies eſt, in Rege vero ea, quæ eſt in imagine, forma exiſtit. impermutabilis autẽ eſt in imagine Regis ſimilitudo: ita vt qui imaginem inſpexerit, ipſum quoque Regem ſimul inſpiciat. Rurſus qui Regem conſpicit, nouit eum eſſe, quẽ in imagine conſpexerat. Quandoquidem autem, ex eo quod ſimilitudo non differt, volenti poſt imaginis inſpectionem Regem videre, recte dixerit imago, ego in illo ſum, & ille in me, & quod in me vides, vides in illo. Qui igitur imaginem adorat, adorat etiam ipſum Regẽ: illius enim forma, & figura eſt imago. *Athan. lib. 4. contra Arianos. vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXIII.

Taraſius dixit. Hæc ſane rerum natura docet, quod honor imagini exhibitus, ad ipſum fontem primum referatur, quo modo etiam contumelia, &c. *Taraſ. vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXIV.

Quia Rex dicitur etiam Regis imago, neque tamen ob id duo Reges, non enim ſcinditur potentia, neque honor diſtribuitur Nam quemadmodum principium nos conſeruans, poteſtaſque vna, ita & noſtra glorificatio, ſiue laudatio vna, & non plures, quam ob cauſſam etiam imaginis honor ad primum veluti fontem dirigitur. *Baſil. Magnus ad Amphilochium de Spiritu ſancto. ex 30. capitib. cap. 17. vii. ſynod. act. 4. poſt med. Hadrian. de imagin. cap. 66.*

CAP. XXV.

Non qui in foro Regiam imaginem diligentius intuens, Regemque illam dicens eum, qui in tabula pictus eſt, duos Reges fatetur, nimirum ipſam imaginem, & eum, cuius eſt imago. Neque ſi quis in tabula pictum indicauerit, dixeritque: ecce Regem, ob id primum & verum exemplar, ipſum ſcilicet Regem appellatione priuauit. profecto videtur magis honorem Regis per eiuſcemodi confeſſionem ſtabiliuiſſe. *Baſili. contra Sabellianos, & Arium. vii. ſynod. act. 4. poſt med.*

CAP. XXVI.

Ioannes presbyter locum tenens Epiſcoporum Orientalium dixit. Falſa ſynodus ſparſerat hoc axioma. Quicumque imaginem Chriſti adorat, in duo Chriſtum diuidit. Et quicumque imaginem aſpiciens dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus, Chriſtum diuidit. Stultum id ſane eſt, nam Baſilius, &c. honorem imaginum ad ipſum exemplar primum redire teſtatus eſt, &c. Clare enim dixit, quod, & Rex dicatur Regis imago, neque tamen duo Reges. Adeo vt tam clarum ſit, quod is, qui adorauerit imaginem, & dixerit, hic eſt Chriſtus, non peccauerit indicat enim, quod Chriſtus verus eſt Dei Filius, & Patri conſidens in cœlis, idque in proprio ſuo corpore. Verum per imaginem, quæ per colores exprimitur, potentia eius adoratur, & glorificatur, & per ſenſum in cognitionem eius poteſtatis peruenimus. Vnde & beatus pater indicauit, non eſſe duas adorationes, ſed vnam ipſius imaginis, & primi exemplaris, cuius eſt imago. *Ioan. presbyt. vij. ſyn. act. 4. poſt med.*

CAP. XXVII.

Theophilus Epiſcopus Nacoliæ dicebat, ſe inſtructum ſacra ſcriptura dicente: Nullam facies ſimilitudinem, ad adorandam illam, neque in cœlo deſuper, neque ſuper terram. Non oportet manufacta adorare, hoc eſt, quæ manu hominum elaborata ſunt. Cum vero ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & interceſſiones eorum poſtulemus, non potui illi non reſpondere. Chriſtianorum itaque fidem, cultum, & adorationem in vnum, & ſolum Deum

Exod. 20.
Deut. 5.

exiſtere dixi, &c. creaturas non adoramus, abſit: neque cultum diuinæ dominationi debitum in conſeruos deducimus, abſit: neque principes, aut Reges ſuper terram adorantes, æqualem illis cum Deo adorationem præſtare videmur, &c. Neque imaginum ex cera, & colore effigiationem in errorem perfectionis diuini cultus ſuſcipimus. Non enim inuiſibilis Deitatis imaginem, aut ſimilitudinem, aut figuram, aut formam expreſſam, quin etiam ipſorum ſanctorum angelorum præſtantes ordines, neque intelligere, neque inueſtigare omnino poſſumus, &c. Sanctæ illius carnis (*Christi*) characterem in imaginibus delineantes ſalutamus, & cultu, & honore omni, quo decet, dignamur, nec ob aliud, niſi in recordationem Diuinitatis illius viuificæ, & inexpreſſæ humanitatis. Eadem ratione, & intemeratæ eius iuxta carnem matris, ſanctæ Deiparæ Virginis ſimilitudinem referimus. Hoc modo oſtendentes, quod mulier iuxta naturam exiſtens, & à noſtra maſſa haudquaquam aliena, Deum inuiſibilem, & omnia manu ſua continentem, vltra omnem, & hominum, & angelorum exiſtimationem in ventre ſuo conceperit, & ex ſe incarnatum genuerit. Etenim ob id eam, vt vere, & proprie veri Dei matrem veneramur, & magnifacimus, & quauis viſibili, & inuiſibili creatura ſuperiorem reputamus. Ad hæc ſanctos martyres Chriſti, Apoſtolos, prophetas, tamquam conſeruos noſtros, & veeos Dei miniſtros, bonis operibus, & diuina prædicatione veritatis, item perpeſſione pro ipſo Deo afflictionum glorioſos, amicos Dei veros, quibus ipſe etiam magnam loquendi confidentiam dedit, admiramur, & beatos prædicamus, nec non ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro Chriſto ſeruitutem, ſimilitudines eorum depingimus: non quod de diuina natura participent, per hoc demonſtrare volentes, neque debitum tantummodo diuinæ poteſtati, & gloriæ honorem illis tribuentes. Verum deſiderium noſtrum, & amorem, quo erga eos affecti ſumus, ita declaramus. Nam quæ per auditionem tamquam vera credidimus, hæc etiam per pingibilem imitationem ad ſtabiliorem noſtram inſtructionem collocamus. quando & ipſi ſancti Dei in vnum, & ſolum Deum cultum adorationis, & glorificationem, & procreationem conſeruantes, pro Chriſto ſanguinem ſuum effuderunt, & veræ confeſſionis coronam acceperunt. Hæc imaginum apparatus ratio eſt, non quod nos adorationem in ſpiritu, & veritate incomprehenſibili, & inueſtigabili Deitate decentem, in manu factas imagines, ant in opera hominum arte facta, aut ſane in ea, quæ ſubſunt Deo, ſiue viſibilia ſint, ſiue inuiſibilia, trãsferre ſtudeamus: verum vt dilectionem noſtram quã iuſte in ſanctos Dei ſeruuos habemus, per iuſtũ modum exhibeamus: & per honorationem illorum in eum, qui per illos glorificatus eſt, quique illos glorificauit, in confeſſionem potentiæ ſuæ, Chriſtum, glorificationem, & cultum referimus. ita vt & nos imitatores fortitudinis eorum, & dilectionis erga Deum, per bonorum operum cõtra paſſiones reſiſtentiam fiamus. Hunc autem eſſe imaginum in eccleſia Dei vſum vnuſquiſque per hanc inſtructionem cognoſcat, neque aliunde nos ſalutis ſpem ſiue in hoc mundo, ſiue in futuro ſæculo expectare, niſi ab vnigenito filio Dei. At ſi Domini, & Seruatoris noſtri, item intemeratæ eius matris vere Deiparæ, nec non ſanctorum imagines ſalutamus, confeſtim etiã fidem, & diſpoſitionem mentis erga illos habemus, ſed vnum Deum ſine principio, ſine fine, qui omnia in manu ſua habet, factorem noſtrum, & omnis creaturæ, & vere Seruatorẽ, habentem poteſtatem in cælo, & in terra, pro genere humano hominem factum agnoſcimus ancillam autem, & matrem illius exiſtentem vere pro genere noſtro intercedentem præſentiſſime, ita vt Dominus quidem noſter ſalutem diſpenſet, illa vero materno affectu pro nobis poſcat, agnoſcimus. Sanctos denique omnes tamquam conſeruos noſtros, & eiuſdem nobiſcum naturæ participes, gratiſſimos Dei miniſtros, vt dictum eſt, & hac gratia à Deo donatos, vt beneficia à Deo data nobis miniſtrent: Curationes inquam, morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum inuocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis, & glorificationibus poſſibile eſt, memoria autem eorum cum encomio celebra- [Prou.10.] tur, vt ait ſcriptura, agnoſcimus, &c. *Germanus CP. Epiſcopus ad Ioan. Epiſcop. ſynnad. 7. ſyn. act.* 4.

CAP. XXVIII.

Facta precatione vnuſquiſque ſancta euangelia, venerandamque crucem, & imaginem Dei Seruatoris noſtri Ieſu Chriſti, necnon Dominæ noſtræ Deiparæ ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorũ, quæ locuti erant, &c. Maximus confeſſor in dogmatibus * ſalutarunt, dixerunt, quod & [* iamdictum] nos facere debemus: nam latria ad vnum Deũ refertur. *Taraſ. CP. 7. ſynod. act. ante med.*

CAP. XXIX.

Nos imagines ſanctorum, qui reuera in carne fuerunt ſerui Chriſti, fingimus, idque in memoriam eorum: neque quidquam indecorum efficimus, pingentes eos, vt re ipſa fuerunt: neque enim è nobis fingimus, neque rerum incorporeatum corporeas formas cudimus: neque ipſi imagines, vt tu dicebas, adoramus, ſed eum, qui per picturam indicatur, glorificamus, neque hos etiam vt Deos, abſit, ſed vt veros Dei ſeruos, & amicos, & poteſtatem habentes pro bonis apud Deum intercedendi. Dei autem imaginem Ieſu Chriſti Seruatoris noſtri, quemadmodum ipſe ſuper terram cum hominibus conuerſatus eſt, pingimus, non vt ipſa natuta Deus eſt: quæ enim poſſet eſſe Dei ſimilitudo? aut quæ figura incorporei non effigiabiliſque Verbi Patris? Deus enim vt ſcri- [Ioan.4.]

ptum

ptum eſt, ſpiritus eſt, &c. Nos eius humanitatem ea ratione pingimus, non illius incorpoream Deitatem, &c. de Angelis, & Archangelis, & eorum poteſtatibus, quibus & noſtras animas adiungo, ipſa catholica eccleſia ſic ſentit; eſſe quidem intelligibiles, ſed non omnino corporis expertes, & inuiſibiles, &c. Sic autem multos ſanctorum Patrum ſenſiſſe cognouimus. Baſilius magnus, & beatus Athanaſius, & Methodius, & qui ſtant ab illis, &c. imitabiles pictura exiſtunt, & in loco exiſtunt, & circumſcriptionem habent, non tamen ex quatuor elementis, & craſſa illa materia, vt nos, &c. Multotiens viſi ſunt, ſed ab illis, quibus Dominus oculos aperuit. Nos igitur eos, non vt Deum, ſed vt creaturas intelligibiles, & miniſtros Dei pingimus, & colimus. Quod autem hominis forma pingantur, in cauſſa eſt, quod in ea viſi ſunt, ſi quando miniſterium Dei apud homines abierunt. *Ioannes Epiſcop. Theſſalonicen. in ſerm. ſiue dialogo gentilis & chriſtiani. vy. ſyn. act. 5 poſt princ.*

CAP. XXX.

Sancti martyres dicunt, Non diuinum, ſimplex exiſtens, & incomprehenſibile, formis, & figuris aſſimilamus; neque cera, & lignis ſuperſubſtantialem, & ante principia exiſtentem ſubſtantiam honorare nos decreuimus, &c. in qua viſus eſt ab hominibus figura, & in qua conuerſatus eſt inter homines, in tabulis pingitur, qua ratione per diuinum typum eius ſalutaris potentia recordamur. *Conſtantinus diaconus Conſtantinop. in omnes ſanctos martyres. vy. ſynod. act. 5. ante fin.*

CAP. XXXI.

Exod. 20. Deut. 5. Non erunt tibi Dii alii præter me. Non facies tibi idolum, &c. & ſi facimus hominum piorum ſimilitudines, non tamen ea fiunt, vt adorentur, vt Dii: ſed vt eas videntes, ad imitationem facinorum illorum * irritemur. Si vero ſimilitudines Chriſti facimus, ſane non propter ſimilitudinem adoramus, ſed quo mens per ea, quæ conſpexit, ſurſum volet: non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus; ſed quia Deus homo incommutate dignatus eſt fieri, facimus illius imaginem, velut hominis; quamuis ſciamus eum natura Deum exiſtentem. Non idem igitur Deum, & imaginem dicimus; ſed Deum cognoſcentes, ſimilitudinem in imagine diſpenſationis illius humanæ figuramus. Gentiles autem errantes ſimilitudines Deos eſſe arbitrantur. *Scholion Incerti. vii. ſyn. act. 5. ante fin.*

* incitemur f.

CAP. XXXII.

Decemſ. diſt. 3. cap. 28. Venerandas imagines Chriſtiani neque Deos appellant, neque vt Deo cultum exhibent, neque ſalutis ſpem in illis conſtituunt, neque ab his iudicium aliquando futurum expectant. Quod ſi autem in recordationem, & memoriam, item quod ſingulari quadam affectione in ipſa prototypa ferebantur, ſalutauerint, & honorifice adorauerint imagines: non tamen ob id illis latriam exhibuerunt, aut diuinam venerationem adſcripſerunt, &c. *vij. ſyn. actio. 6. Epiph. tom. 2. in princ. contra Gregor. & alios.*

CAP. XXXIII.

Chriſtiani vnum Emmanuel Chriſtum Deum noſcentes, ipſum pingunt ſecundum hoc, quo Verbum caro factum eſt, &c. Picturas inſpicientes, nihil aliud animo cogitant, quam quod in his ſignificatur, nam cum in pictura Virginem peperiſſe conſpiciunt, Angeloſque cum paſtoribus adſtantes: Deum hominem factum eſſe reputant, natum ob noſtram ſalutem, &c. *Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt principium.*

CAP. XXXIV.

Aliud eſt imago, aliud prototypum; neque aliquis, modo quid ſapiat, proprietates prototypi in imagine exquirit: nam vera ratio in imagine nihil aliud, quam nominis communionem, cuius eſt imago, neque ſubſtantiam prototypi cognoſcit, &c. *Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt princ.*

CAP. XXXV.

In præcedentibus ex ſanctorum patrum riuis haurientes imaginis honorem in primum exemplar reuerti ſignificauimus. Et qui imaginem Imperatoris videt, in ea ipſum Imperatorem contemplatur: & qui imaginem eiuſdem adorat, ipſum quoque Imperatorem adorat: huius enim forma, & figura illius eſt imago: Et quemadmodum qui deſipiens imaginem Imperatoris violat, non aliter caſtigatur, quam ſi ipſum Imperatorem contumelia affeciſſet: cum tamen illa ipſa imago, præter lignum, & colores nihil ſit; colores, inquam, cum cera mixtos, & contemperatos: eodem modo, qui typum alicuius, ſiue figuram ignominia afficit, in illum ipſum, quem typus repræſentat, iniurius eſt. Quin etiam ipſa rerum natura id ipſum docet. Hoc etiam vniuerſi mortales agnoſcunt, patreſque ſanctos ita tradidiſſe notum; & eos, qui aliter docent eccleſiæ catholicæ, immo naturæ rerum contradicere, &c. *Epiphanius ibid tom. 4 poſt princ.*

CAP. XXXVI.

Imaginum pictarum iugis contemplatio continuo memoriam exercet, ne iterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, caſti Ioſeph imaginem proponit, &c. Traditionem itaque eccleſiæ recipiamus, legiſlationem eiuſdem veneremur, &c. An non ſentimus probam, & laudabilem eſſe imaginum erectionem? an non ſentimus ſpiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationem? Sane ſentimus. Quapropter non indignas habebimus eas honore, ſalutatione, & veneratione; debitamque adorationem illis dare debemus. Siue igitur placebit ſalu- Geneſ. 39.

tationem, ſiue adorationem appellare, idem profecto erit: modo ſciamus excludi latriam: hæc enim eſt alia à ſimplici adoratione, &c. Qui autem eſt adoraturus venerandam imaginis picturam, ſi dignus eſt, accedat, ſi indignus ſit, purgetur, deinde accedat, &c. Hi menres muliebres decipiunt dicentes: quod ſi quis adorauerit imaginem Domini, aut intemeratæ Deiparæ Dominæ noſtræ, aut ſanctorum Angelorum, aut alicuius è ſanctis, is in ſpiritu latriam illis exhibet, &c. Gregorius Theologus eiuſcemodi cogitata ſubuertit, adhortatus nos omnes ad Bethleem venerationem, & ad præſepis adorationem. Cum illo glorioſus Maximus, cuius laus in omnibus eccleſiis, &c. diuinam figuram venerabilis crucis, item ſacrum euangelium, & venerandam imaginem iuſſit in med um adduci, voluitque vt in confirmationem actorum oſcularentur ab omnibus. Athanaſius in epiſt. ad Marcellinum, quam præpoſuit interpretationi pſalmorum, dicit: Librum pſalmorum aliquis aſſumens, prophetias de Saluatore continuo, vt in aliis ſcripturis admiratus, & adorans enarrat, &c. Qui vero dicunt, ſufficere vſum imaginum ad memoriam ſolum, non vero ad ſalutationem eas habendas, ſemiprobi, & falſo veri, vt ita dicam, deprehenduntur, altera quidem parte veritatem confitentes, ex altera vero peruerſe agentes, &c. Igitur cum timore Dei omnia agamus, poſtulantes interceſſiones incontaminatæ Deiparæ, & ſemper Virginis dominæ noſtræ Mariæ, item ſanctorum angelorum, omniumque ſanctorum ſalutantes, & venerandas illorum reliquias, vt nos ſanctitudinis eorum fiamus participes, &c. *vii. ſynod. actio. 6. Epiphan. contra Gregor. & alios in fin.*

CAP. XXXVII.

Interrogatio Antiochi ad ſanctum Athanaſium pro imaginibus. Cum lex, & prophetæ dicant, ſtatuas, & ſimilitudines non adorabitis, quomodo vos facitis imagines, & adoratis eas? Reſpondit: Non ſicut Deos imagines adoramus nos fideles: abſit, pagani: ſed tantummodo affectu, & caritate noſtræ animæ ad vultum faciei imaginis apparentis. Vnde multoties, vultu deleto, ſicut lignum purum, atque commune eam, quæ dudum fuerat imago, comburimus. Sicut enim Iacob approximans morti, ſummitatem virgæ Ioſeph adorauit, non virgam honorificans, ſed qui eam tenebat; ſic & fideles non pro aliquo alio modo imagines adoramus, niſi pro deſiderio effigie declarati. *Hadrian. de imaginib. c. 34. ex D. Athanaſio.* *Geneſ 47.*

De iis, qui hæreſis Iconoclaſtarum auctores fuerunt, aut illi in primis fauerunt. Tit. XIX.

Vide lib. xi. tit. xlvii. & adde:

CAP. I.

Principium huius hæreſeos ex Conſtantino Epiſcopo Nacoliæ ortum eſt. *Taraſ. vii. ſynod. act. 4. ante fin.*

CAP. II.

Promittebas te correcturum ea, & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quidquam amplius contumeliæ aduerſus Dominum, aut ſanctorum eius imagines dicturum, aut facturum: ſed tantum è ſcriptura probaturum, nihil diuini honoris in creaturis conſiſtere: ſed licere tamen venerationem illis exhibere, &c. *Germa. CP. Epiſcop. ad Conſtantinum Epiſc. Nacoliæ. vii. ſyno. actio. 4. ante fin.*

CAP. III.

Inductio peregrinæ iſtius nouitatis à prædicto Epiſcopo Nacoliæ initium cœpit. *Taraſ. vii. ſynod. ibid.*

CAP. IV.

Non eſſe decens dicebat Xenæus angelos exiſtentes incorporeos, corporea, & humana effigie repræſentari: quin etiam hæc fuit opinio eius: Chriſto non dandum eſſe honorem, aut laudem eſſe dicendam in pictura hominum arte elaborata, eſſe autem illi ſolum acceptam adorationem in ſpiritu, & veritate. Inter cetera autem dicebat, & hoc eſſe puerilis animi factū fingere in columbæ idolo ter adorabilem Spiritum ſanctum, nuſquam enim euangelicis ſcriptis traditum eſſe Spiritum ſanctum columbam eſſe, ſed quod in ſpecie columbæ aliquando viſus eſt, id autem diſpenſatiue, & non ſubſtantialiter factum eſſe. Ita putabat inconueniens pios homines Spiritum ſanctum, vt corpus habentem, delineare. Hæc Philoxenus docens ſimul cum ipſa doctrina opere rem demonſtrabat, ſæpe angelorum imagines adſerens eiecit: Chriſtum autem imagines repræſentantes omnes in vnum locum collocauit. *Ioannes Diacrinomius in hiſtoria Eccleſiaſtica. vii. ſynod. act. 5. in med.* *Ioan. 4.* *Math. 3. d* *Marc. 1. a* *Luc. 3. d* *Ioan. 1. e*

CAP. V.

Neque etiam ſanctorum Angelorum honorem (*Seuerus*) illæſum eſſe ſiuit: frequenter autem ſermonem in gradibus ſtans hac de re habebat, populumque ſæpe perſuadere conabatur, etiam in ipſo templo ſanctiſſimi Michaelis, non decere purpureas angelos veſtes, ſed albas: non ignorans ſanctis non eſſe curæ poteſtatibus, quo veſtitu vtantur: ſtudebat autem, & hæc diſcerpere, & commouere ne quomodo res ſe haberet, cognoſci poſſet. *Ioannes Epiſcopus Gabalon in vitam, & politiam Seueri hæreſiarchæ, actio. 5. poſt med.*

CAP. VI.

Anaſtaſius, Conſtantinus, & Victor Patriarchæ CP. hæretici, libros de imaginibus bene loquentes deleuerunt. *vii. ſynod. actio. 5. poſt med.*

CAP.

CAP. VII.

Origo Iconoclaſtarum ex Arabis, & Hebræis orta eſt: Nam Ezidaus rex Arabum perſuaſus à Sarantapechi Hebræorum duce in Tiberiade, iuſſit aboleri omnes imagines. Hos imitatus pſeudoepiſcopus Nacoliæ, ſed illi male perierunt, &c. *Ioan. Vicarius Epiſco. Orientis.* Epiſcopus Meſenæ dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quando Sarracenorum Princeps imagines ſubuertit. *vii. ſynod. act. 5. in fin.*

CAP. VIII.

Vtinam erubeſcant, cum in priſcos Chriſtianorum mores inſpiciunt, qui nunc dici volunt hoc nomine, ſane non damnarent picturarum apparatum, qui ab eo tempore fuit, quo prædicatum eſt euangelium: nam ab eo tempore quo celebrata eſt ſacroſancta ſynodus (*ſexta*) vſque ad conciliabulum, quo hi conuenere, qui contra ſanctas imagines ſteterunt, non plus quam lxx. anni lapſi ſunt, &c. In primo enim & quinquies milleſimo Chriſtus natus eſt, &
*xxxii. f. * xxx. annis, menſibus v. fere nobiſcum fuit, &c. qui Apoſtolis mandauit, vt ea, quæ à ſe erant docta, alios deinceps docerent: ab eo tempore ad tempora Conſtantini primi ex Imperatoribus Chriſtiani anni propemodum ccc. ante illum gentiles tyrannice regnarunt: quorum tempore martyres idola oppugnantes occubuerunt. At vero Chriſtianorum cœtus diuina æmulatione ducti templa conſtruxerunt, partim Chriſti nominis gratia, partim ſanctorum martyrum cauſſa, atque illi quidem hiſtoriam humanæ Chriſti diſpenſationis in iis pinxerunt, hi vero martyrum geſtis effigiandis operã collocarunt: alii id tabellis expreſſere, quo martyrum memoriam in oculis perpetuò ferrent, aut ipſius etiam Chriſti facta: alii autem in veſtibus ſacratis, in pretioſis repoſitoriis, in quibus incruenta ſacrificia peragunt, imagines pinxere, &c. Sacra autem ſexta, & vniuerſalis ſynodus, &c. ſub Iuſtiniano, &c. cii. canones edidere, in quorum lxxii. de imaginibus ſic tradiderunt: In quibuſdam venerandarum imaginum picturis, &c. Videmus igitur omnes, & intelligimus, quod & ante ſacras ſex ſynodos, & poſt has etiam ſanctorum picturæ in eccleſia traditæ fuerint, non aliter atque ſacra euangelii lectio. Nam quæ leguntur vbi ad aures venerint; ad animum deinde legamus, & tranſmittimus, & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur: atque ita per duo iſta inuicem conſequentia, lectionem, inquam, & picturam, vnam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum geſtarum peruenitur, &c. *Epiphan. to. 1. in fin, contra Gregor. vii. ſynod. act.* 6.

CAP. IX.

Tempore Gregorii ſecundi decreuit Imperator Leo, vt in nulla eccleſia imago cuiuſlibet ſancti, aut martyris, aut angeli haberetur; maledicta enim omnia aſſerebat, &c. *Ex Pontific.*

Anathemata contra Iconomachos

Tit. XX.

Vide lib. xi. tit. xlvii. & in hoc libro tit. xvi. quibus adde.

CAP. I.

ANathematizamus omnes hæreſes ſimul cum Iconomachis. *Libellus Rom. Eccl. in vii. ſynod ſub Hadr. ij. act. 1.*

CAP. II.

Tantum amorem erga imagines ſanctorum habere videbatur (*Simeon Stilita*) vt impios illos (*Iconomachos*) anathematis iacularet ictibus. *Hadrian. in lib. de imaginib. ad Carolum Magnum. c. 16. in med.*

CAP. III.

Miſſi noſtri ſynodum iſtam vii. ſecundum noſtram adhortationem fecerunt, &c. Inſuper & pſeudoſyllogum illud, quod ab hæreticis factum eſt ſub Conſtantino hæretico Imperatore anathematizantes cum eorum ſequacibus, atque complicibus damnauerunt. *Hadr. de imaginib. cap. vlt.*

CAP. IV.

Qui venerandas imagines non veneratur, anathema ſit. Qui in ſanctas, & venerabiles imagines blaſphemias congerunt, anathema. Qui traducere, & maledicis verbis inceſſere audent venerandas imagines, aut eaſdem reiicere, anathema. Qui ex animo Chriſtianum populum non docent venerationem ſanctarum & honorabilium imaginum omnium ſanctorum, qui ab initio Deo placuerunt, anathema. Chriſtianorum accuſatoribus, aut iconoclaſtis, hoc eſt imaginum demolitoribus anathema. *Theodoſii Epiſcopi Amorii reſipiſcentis confeſſio vii. ſyno act. 1. poſt princ.*

CAP. V.

Habebitis trium Apoſtolicorum thronorum concordem ſententiam, & concinentem concordiam, qui ſane ſex generales ſynodos ante habitas, vna voce prædicant, aliam autem illam, quam ſeptimam dicunt, ſynodum, (*loquuntur de pſeudoſynodo hæreticorum*) non modo non recipiunt, ſed vno animo, & voce deteſtantur; vt pote quæ ex hæreſi contra Apoſtolicam, & patrum traditionem ſit congregata, non aliam ob cauſſam, quam vt ſacroſanctas, & venerandas imagines ſubuertat. *Orientalium epiſt. ad Taraſium: vii. ſynod. act. 3.*

CAP. VI.

Anathematizamus omnem, qui non adorat ſanctas & venerabiles imagines. *Niceta, & Theophilus conuerſi ex Iconomachis apud ſyno. vii. gen. actio. 8.*

CAP. VII.

Gregorius tertius decreuit cum ſynodo no-

latio, & traditio. Nam quod vetuſtate excellit venerandum eſt, vt inquit diuinus Baſilius. Teſtatur hoc ipſa rerum antiquitas, & patrum noſtrorum; qui Spiritu ſancto feruntur doctrina, etenim cum has in ſacris templis conſpicerent, ipſi quoque animo propenſo veneranda templa extruentes, in eis quidem gratas orationes ſuas, & incruenta ſacrificia Deo omnium rerum Domino offerunt. Atqui concilium, & traditio iſta non eſt pictoris: verum ordinatio, & diſpoſitio patrum ſanctorum, qui ædificauerunt. Hoc autem nomen Chriſtus, ſignificatiuum eſt & deitatis, & humanitatis ſecundum illam naturam, qua viſus eſt. Homines Chriſtiani illius imaginem depingere didicerunt, non ſecundum eam, qua inuiſibilis erat, hæc enim deſcribi non potuit: audiuimus enim ex Euangelio, Deum neminem vnquam vidiſſe. Itaque natura humana, Chriſto depicto, vt rei veritas id indicat, ſecundum nomen tantum Chriſtiani confitentur ſe adaptare viſam imaginem archetypo, & non ſecundum eſſentiam. Ipſi autem ſtolidi, & leues imaginem, & prototypum nihil differre dicunt, & in diuerſis ſubſtantiis identitatem ſubſtantiæ indicant, &c. Si in præſepio iacens faſciis * inuolutus per naturam humanitatis illius diuinitatis natura fuit: circumſcribetur & in colorata imagine humanitatis eius incircumſcriptibilis eius diuinitas: ſi vero illud factum non eſt, neque hoc etiam, &c. *Vij. ſynod. actio. 6. Epiphan. vbi ſupra tom. 3. poſt princip.*

Ioan. 1. Ioan. 4.

* *inuoluta f.*

CAP. III.

Obiectio. Imaginum appellatio neque Apoſtolorum, neque patrum traditione cœpit, neque precationem ſacram vllam, qua ſanctificari poſſet, habet, ſed manet communis, & inhonorata, quemadmodum ab artifice pictore abſoluta eſt. *Pſeudoſyn. vbi ſupra tom. 4.*

Reſponſio. Quod cum multis aliis quæ in Eccleſia obſeruantur, ſine ſcriptura nobis imaginum veneratio tradita ſit, ab Apoſtolorum temporibus, late per hiſtorias traditum eſt. De imagine maxime Hemorrhoiſſæ, quam multis ſcriptoribus confirmare poſſumus, &c. Quin etiam Baſilius Magnus, cuius ſcripta per omnes terræ fines reſonant, in diuerſis opuſculis ſuis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam, illius & carne, & ſpiritu frater, Nyſſenſium præſul in ſermone in Abraham idem ſentit. Item alter Gregorius Theologus in verſibus de virtute. Et Ioan. Chryſoſtomus in oratione funebri in Meletium epiſcopum Antiochiæ, & in ſermone, quod veteris, & noui teſtamenti vnus ſit legiſlator. Cyrillus item expiator Neſtorianæ hæreſis in epiſt. ad Acacium Epiſcopum Scytopoleos. Anaſtaſius Epiſcopus Theopoleos. Sophronius, Maxim*. Sed quid hos nominatim citamus? omnes enim ſancti patres noſtri imagines acceperunt. Quam ob cauſſam mẽdaces deprehenduntur in hoc, quod dicunt, non eſſe patrum traditionem, &c. Plane enim pictura conuenit cum euangelica narratione, &c. Nam ſi conſpexerimus in imagine Angelum annuntiantẽ Virgini, plane in recordationem Euangelicæ hiſtoriæ venimus, &c. *Vij. ſynod. act. 6. Epiph. vbi ſup. tom. 4.* *Luc. 1.*

CAP. IV.

Obiectio. Quomodo autem, & valde laudatam Dei Matrem, quam obumbrauit plenitudo Deitatis; per quam nobis eluxit lumen, quod adiri nequit, matrem, inquam, ipſis cœlis altiorem, ſanctiorem Cherubim, vulgaris ars gentilium pingere audet? Rurſus, quomodo eos, qui cum Chriſto regnaturi ſunt, & in ſedibus cũ eo ſedebunt iudicaturi orbem terrarum, conformes eius gloriæ, quibus non erat dignus mundus, vt diuina miracula aſſerunt, quomodo, inquam, eos non timent per artem gentium exhibere? *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Norunt (*Chriſtiani*) per ſpecificam effigiationem certamina, & virilia eorum facta animo perſpicere, & ſupernis honoribus magnificare, cognoſcereque illos, ſecundum diuinum Apoſtolum, cum Chriſto vinctos eſſe, & pro nobis intercedere, ſinceramque & inuiolatam fidem, & cultum in ſpiritu, & veritate ſoli Deo offerre, minime vero creaturis illis, quæ ſunt ſub cœlo, &c. *Vij. ſyno. act. 6. Epiphan. vbi ſupra tom. 4. in med.*

CAP V.

Obiectio. Deus eſt ſpiritus, & quicumque Deum adorauerint, in ſpiritu, & veritate adorent. Deum nemo vidit vnquam, neque vocem eius audiuiſtis, neque formam eius vidiſtis, beati ſunt, qui non viderunt, & crediderunt. *Pſeudoſyn. act 6. tom. 4.* *Ioan. 4. Io. 1. & 5. Ioan. 20.*

Reſponſio. Non Chriſtiani adorationem in ſpiritu, & veritate imaginibus exhibuerunt, neque etiam diuinæ crucis effigiei, neque etiam vnquam inuiſibilis, & incomprehenſibilis naturæ imaginem apparatunt, &c. Nam cum diuinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore, & deſiderio amplectimur, ad ipſum prototypum reſpicimus. *Vij. ſyno. act. 6. Epiph. vbi ſupra tom. 4. poſt med.*

CAP. VI.

Obiectio. Et in veteri teſtamento ait ad Moſem, & populum: Non facies tibi idolum: neque omnem ſimilitudinem, &c. Quam ob cauſam in monte in medio ignis vocem verborum audiuiſtis, ſimilitudinem non vidiſtis, &c. *Pſeudoſyn vbi ſupra. ſyn, vij. act. 6. tom. 4.* *Deut. 5. Deut. 4.*

Reſponſio. Quæ in veteri lege contra eos, qui inter filios Iſrael vitulum adorabant, & Ægypti abominationibus inſiſtebant, dicuntur in chriſtianos quoque iactare non deſinunt. Capiuntur autem labiis proprii oris: vtinam autem cogitaſſent, quia Dominus eam gentem ductturus in terram promiſſionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant, & colebant idola, dæmones, ſolem, lunam, & aſtra, reliquaſque creaturas, quin etiam volucres, quadrupedes, & ſerpentes: Deum autem verum ignorabant, quare tam diligenter eis præce-

pit, ne facerent vllam ſimilitudinem eorum, quæ aut in cœlo, aut in terra ſunt. Poſtquam autem eos ab idololatria abduxiſſet, iuſſiſſetque tabernaculum teſtimonii fabricari, Moſes ſeruus illius, fidelis, cui omnia ſignificauerat, ſenſibilia Cherubim habentia hominum formam, reſpondentia figura intelligibilibus ex auro apparuit inumbrantia propitiatorium, quod ſcilicet Chriſtum præfigurauit. *Syn. vij act. 6. Epiph. tom. 4. contra Greg. & alios.*

CAP. VII.

Obiectio. *Rom. 1.* Et mutauerunt gloriam immortalis Dei per imaginem, non ſolum ad mortalis hominis ſimilitudinem effectam, & venerati ſunt, & coluerunt ea, quæ condita ſunt, ſuper eum, qui condidit. *2. Cor. 5.* Et rurſum: Si enim cognouimus Chriſtum ſecundum carnem, iam non cognoſcimus, per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem: & hoc quod ab Apoſtolo aperte dictum eſt. *Rom. 10.* Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei. *Pſeudoſynodus vij. act. 6. vbi ſupra.*

Reſponſio. Aperte dicere licet eos ſimiles factos gentibus, qui gloriam Dei mutauerunt relicto creatore, dum Apoſtolicas ſententias ſecundũ proprias cupiditates ſubuertunt. Clarum *Rom. 1. &* enim omnibus eſt Apoſtolum gentes reprehendiſſe in eo, quod ait: Commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis, infert etiam volucrum, quadrupedum, & ſerpentium. Doloſe tamen iſti totam phraſim contaminauerunt, vt per eam immutatam ſimpliciores ineſcarent, quaſi ſcilicet Apoſtolus de imaginum in eccleſia pictura verba faceret. Nam quæ ab Apoſtolo inferuntur, apertam habent manifeſtationẽ: volatilium enim, quadrupedum, & ſerpentium mentionem facit. Item ea, & venerati ſunt, & coluerunt, creaturas ſcilicet ſupra creatorem. *vij. ſyn. act. 6. Epiphan. contra Greg. & alios. tom. 4. ante fin.*

CAP. VIII.

Obiectio. Epiphanius Cyprius ſic ait: Ne in eccleſiam imagines inſeratis, neque in ſanctorum cœmeteriis eas ſtatuatis, ſed perpetuo circumferte Deum in cordibus veſtris. Quin etiam neque in domo communi tolerentur: non enim fas eſt Chriſtianum per oculos ſuſpenſum teneri, ſed per occupationem mentis. Idem in aliis quoque ſermonibus ſuis de imaginum ſubuerſione multa dixit, quæ ſtudioſe quærentes facile inuenient. *Pſeudoſyn. vbi ſupra tom. 5.*

Reſponſio. Quod nunc e beato Patre Epiphanio dictum eſt, illius nequaquam exiſtit. Diuinus enim hic pater lxxx. capitum librum edidit, in quo omnes hæreſes gentiles, & Iudaicas, item quotquot poſt Chriſtianiſmũ ſuſceptum inuectæ ſunt, damnauit. In quo proculdubio, & eam poſuiſſet, quæ de imaginibus ab iſtis fertur, ſi alienam à Chriſti religione hanc exiſtimaſſet. Quod ſi autem eccleſia has contra venerandas imagines expoſitiones ſuſcepiſſet, profecto non fuiſſet illis vſa in ornatum templorum ad noſtram memoriam iuuandam, &c. Beatus pater Epiphanius temporibus Arcadii, & Theodoſii floruit: ab eo igitur tempore & hanc hæreſim vſque anni ſunt cccc. & tamen libros illos contra imagines nemo Chriſtianorum, præter ipſos nouitatis magiſtros, recipit. Quod ſi tãto tẽpore in eccleſia nõ ſunt recepti, quamobrem nunc à nobis recipi debent? Nam quam adferunt, quidam iſtorum epiſtolam veluti ſcriptam à beato Epiphanio Cypriorum Præſule ad Theodoſium Imperatorem, &c. inuenimus circa finem epiſtolæ huiuſcemodi emphaſim: Sæpe cum * miniſtris meis de imaginum oblatione egi: ſed ab his non receptus ſum, neque vel in paucis vocem meam audire ſuſtinuerunt. ** comminiſtris ſ.* Attendamus autem, qui floruerunt per tempora Epiphanii, quos tamquam glorioſos Doctores, & tuta munimenta eccleſiæ dicere poſſumus Baſilius Magnus, Gregorius Theologus, Gregorius Niſſenus, quem omnes patrem patrum vocant. Ioan Chryſoſtomus, Ambroſius, Amphilochius, Cyrillus Hieroſolymorum Epiſcopus. Quod ſi is, qui hanc expoſitionem dictorum contra venerandas imagines edidit, ait ſe à ſanctis patribus, qui per ea tempora floruerunt, non fuiſſe receptum, quomodo ea, quæ ſancti patres non probauerunt, nos qui circa fines temporum, & ſeculorum occurrimus, quique verbi, & cognitionis vſu * deficimus, & indigni ſumus, vt diſcipuli illorum vocemur, recipiemus? præſertim cum falſo contra eccleſiam edita ſint, &c. ** deficimur al.* Nos autem Chriſticolæ dictum illud Apoſtoli cogitemus: Traditiones, quas accepimus eas ſeruemus, & profanas vaniloquentias recuſemus, eaque omnia falſa, & efficta cognoſcamus. *2. Theſſal. 2. 1. Tim. 1. Ad Tit. 3.* Libri enim B. Epiphanii, præcipue is, qui dicitur Ancyroſus, & reliqui per vniuerſum terrarum orbem ſunt famigerati, &c. hi vero pauci, & forte nuper editi, quare, vt nouicii, & alieni, falſique ab eccleſia exiſtimati ſunt, nec vmquam fuere recepti, &c. Epiphanii diſcipuli templum in Cypro, quod eiuſdem patris nomine appellauerunt, ædificarunt, & cum multis aliis picturis illius quoque imaginem ibidem collocarunt, &c. *vij. ſyno. act. 6. Epiph. tom. 5. in princ.*

CAP. IX.

Obiectio. Gregorius Theologus in verſibus dicit: Flagitium eſt fidem habere in coloribus, & non in corde: ea enim, quæ in coloribus exiſtit, facile eluitur: quæ vero in profundo mentis illa mihi amica. *Pſeudoſynodus. vbi ſupra tom. 5.*

Reſponſio. Beatus Gregorius, &c. voluit, vt operemur, quæ ſunt regni cœlorum, non vero mundi huius, quæ tamquam fluxa, & celeriter ſe mutantia fidem non habent. *vij. ſynod. Epiph. vbi ſupra tom. 5. poſt princip.*

CAP. X.

Obiectio. Amphilochius Iconii Epiſcopus ita ait: Non enim nobis ſanctorum corporales vultus in tabulis coloribus effigiare curæ eſt; quoniam his opus non habemus, ſed politiæ illorum

lorum virtutum memores eſſe debemus. *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Hæreticis proprium eſt, mutilatas exquirere ſententias, &c. hæc dicit beatus pater, maxime quo nos ad imitationem perducat; non enim ſanctos propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus, ſed quo virtutum illorum ſimus memores, & in libris vitas illorum deſcribimus, in tabuliſque illos depingimus: non quod hoc à nobis poſtulent ipſi, verum id noſtra cauſſa, & propter vtilitatem noſtram facimus: non enim ſolum paſſiones martyrum nos inſtituunt, ſed & contextus, & ſcriptum de illorum paſſionibus, picturaque idem indicant, ſimili modo & annua illorum memoria, &c. Nemo enim laudauerit virum, quem viderit virtutes ſanctorum auerſantem, & quotidie illorum imagines circumferentem, aut templa illis ædificantem, aut vaſa comparantem illis, ſui ipſius autem templum diuinis virtutibus non ornantem, &c. Hoc ſane martyrum eſt encomium, electorum ad virtutem conuocatio, quemadmodum Magnus ait Baſilius in moralibus ſermonibus, &c. Multas cruces in ædicula figurare, & præcepta Dei contemnere, imitationiſque paſſionis illius obliuiſci, extrema dementia eſt, &c. Aſterius Amaſiæ Epiſcopus in ſermone de Lazaro, & diuite emphaſi vtens ait: Ne pingas Chriſtum in veſtibus, ſed magis ſumptu illo, & impenſis pauperibus ſubueni, &c. Idem tamen in encomio de Euphemia martyre imaginem laudat, &c. Gregorius Theologus in ſermone natalium Domini, ſic ait: Bethleem honore affice, & præſepe adora: Nam quæ Deo oblata ſunt, eius participatione, & contrectatione ſancta fiunt. quemadmodum idem & tota Scriptura teſtatur, & ob hoc ſancto, honor ſanctitatis illius non aliter conſeruatur, quam per noſtram deuotam adorationem. &c. *vij. ſyno. act. 6. Epipha. vbi ſup. tom. 5. in med.*

CAP. XI.

Obiectio. Theodotus Ancyræ Epiſcopus ſic docet: Sanctorum formas, & ſpecies ex materialibus coloribus formari minime decorum putamus, horum autem virtutes, quæ per ſcripta traditæ ſunt veluti viuas quaſdam imagines, reficere ſubinde oportet. Ex his enim ad ſimilium imitationem, & zelum peruenire poſſimus. *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Nos cum congregaſſemus libros Theodoti ſex ad Lauſum tomos contra Neſtorium ſcriptos, interpretationem in ſymbolum Nicænum, ſermonem in natalem Domini, in luminaria, in Heliam & viduam, in ſanctum Petrum & Ioannem, & in claudum ſedentem ad Specioſam portam, in eos, qui talenta acceperant, in duos cæcos, nuſquam ſane dictam ſententiam inuenire potuimus, &c. *vij. ſyn. act. 6. Epiph. vbi ſupra tom. 5.*

CAP. XII.

Obiectio. Similiter & Euſebius Pamphili ad Conſtantiam Auguſtam petentem Chriſti imaginem ad ſe ab illo mitti, &c. velim mihi ſignifices, quamnam putes Chriſti imaginem? *Pſeudoſyn. vbi ſupra.*

Reſponſio. Quis fidelium in Eccleſia, quique veterum dogmatum ſcientiam habeat, ignorat Euſebium Pamphili in reprobum ſenſum conſenſiſſe Arii placitis? &c. Opinentur Ariani Chriſtum Dominum noſtrum carnem ſine anima aſſumpſiſſe diuinitatem, impleuiſſe animæ conſilia, &c. nimirum quo paſſionem, vt ait Gregorius diuinitate circumſcribant, & ob id vere Theopaſchitæ ſunt. Qui autem huius ſententiæ ſunt, imaginem non habendam cenſent, quemadmodum impius Seuerus, Petrus Fullo, Philoxenus Hierapoleos Epiſcopus, & omnis denique illa multi capitis, & ſine capite hydra contendit. Huius igitur ſocietatis exiſtens & Euſebius, quemadmodum ex illius epiſtolis, & hiſtoricis commentariis demonſtratum eſt, imaginem Chriſti Theopaſchitarum more reiicit, qua de cauſſa & Conſtantiæ Licinii vxori ſcribit apud ſe imaginem non reperiri: Nam & in eadem epiſtola dicit, quod illius incarnata forma in Deitatis naturam mutata ſit. Nemo tamen ſanctorum patrum noſtrorum ſic ſenſit, aut docuit, neque etiam veritas ſic ſe habet. *vii. ſynod. act. 6. Epiph. tom. 5. ante fin. vid. ibi multa contra Euſeb. Pamphili.*

Communia de Imaginibus. Tit. XXIII.

CAP. I.

Apoſtolicæ inſtructi traditiones, quas accepimus, ſeruamus omnia ſuſcipientes, quæ ſancta catholica Eccleſia & ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero, cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus. *Nicæ. ij. in epiſt. ad cleric. CP.*

CAP. II.

Imagines Petri, & Pauli oſtenduntur à Silueſtro Conſtantino. *Hadr. in epiſt. ad Conſtan. & Iren. Imperatores apud ſyn. vij. act. 1.*

CAP. III.

Quod nulla Euangelii lectio tradat Ieſum ad Abagarum imaginem miſiſſe. *Obiectio.*

Prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis D. Stephanus, quondam ſanctiſſimus Papa, in concilio præſidens, inter plurima veridica teſtimonia per ſemetipſum aſſerens docuit ita, &c. Quod Redemptor humani generis, appropinquante die paſſionis, cuidam Regi Edeſſæ ciuitatis deſideranti corporaliter illum cernere, & vt perſecutiones Iudæorum fugeret, ad illum conuocare, vt auditas miraculorum opiniones, & ſanitatum curationes, illi, & populo ſuo impertiret, reſpondiſſet: Quod ſi faciem meam corporaliter cernere cupis, en tibi vultus mei ſpeciem transformatam in linteo *Reſponſio.*

dirigo, per quam & deſiderii tui ſeruorem refrigeres, & quod de me audiſti, impoſſibile nequaquam fieri exiſtimes, &c. Item ex ſynodica trium Patriarcharum Coſmæ Alexandriæ, Theodori Antiochiæ, & Theodori Hieroſolymæ, &c. Theodorus Patriarcha Hieroſolymorū inquit: Reſtat mihi tempus enarrandi de Abagaro Edeſſeno, & alia, aut ſimilia ſanctorum Patrum, quæ & vos melius cognoſcitis. *Hadrianus in lib. de Imaginibus cap.18.*

CAP. IV.

Viſio ſacrarum imaginum ad ſpecioſam formam Domini, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſecundum carnem, ſanctæque eius Genitricis, & ſanctorum pertinet. *Hadr. in lib. de Imaginib. ad Carol. cap. 20.*

CAP. V.

Obiectio. Quod non ad adorationem imaginum pertineat teſtimonium, quod de ſexta ſynodo protulerunt Patres in ſeptima ſynodo.

Reſponſio. Idcirco teſtimonium de ſancta ſexta ſynodo protulerunt, vt clariſice oſtenderent, quod iam quando ſancta ſexta ſynodus acta eſt, à priſcis temporibus ſacras imagines, & hiſtorias pictas venerabantur. Vnde ipſa ſancta *Can. 83.* ſexta ſynodus fideliter per canones orthodoxe ſtatuens ita conſtituit, dicens: In quibuſdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito Præcurſoris monſtratus deſignatur, qui in ſignum relictus eſt gratiæ. & poſt pauca: Secundum humanam figuram & in imaginibus à nunc pro veteri agno reſtitulari decernimus, &c. Vnde & beatus Auguſtinus in xcii. pſalmo explanauit: Si autem non adoras in Chriſto iſta terrena, quamuis de illa ſimilitudo quædam data eſt ad ſignificandos ſanctos, de quacumque creatura ducta fuerit ſimilitudo, tu intellige ſimilitudinem creaturæ, & adora artificem creaturæ. *Hadria. de Imaginib. cap.35.*

CAP. VI.

Vſus ſanctæ noſtræ catholicæ, & Apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ, fuit, & eſt, quando ſacræ imagines, vel hiſtoriæ pinguntur, prius ſacro chriſmate vnguntur, & tunc à fidelibus venerantur: inſtar facientes, vt locutus eſt Do-*Exod. 30.* minus ad Moſem, dicens: Facieſque vnctionis oleum ſanctum, vnguentum compoſitum opere vnguentarii, & vnges ex eo tabernaculum teſtimonii, & arcam teſtamenti, &c. *Hadria. de imaginib. c. 39.*

CAP. VII.

Petrus, qui ex Iudæorum ſuperſtitione ad Chriſtianæ fidei cultum, Deo volente, perductus eſt, adhibitis ſibi quibuſdam indiſciplinatis, ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt dominico, in ipſa feſtiuitate paſchali cum graui ſcandalo, imaginem (*in ſynagoga*) Genitricis Dei, Dominiq; noſtri, & venerandam crucem, vel birrum album, quo de fonte ſurgens indutus fuerat, poſuit, &c. Hortamur vt ſublata exinde cum ea, qua dignum eſt, veneratione, imagine, atque cruce, debeatis, quod violenter ablatum eſt, reformate, &c. Ne ergo ſupra ſcriptus Petrus, vel alii, qui ei in hac indiſciplinationis prauitate præbuere ſolatium, ſiue conſenſum, hoc zelo fidei ſe feciſſe reſpondeant, vt per hoc quaſi eis neceſſitas fieret conuertendi, admonendi ſunt, atque ſcire debent, quia hac circa eos temperantia magis vtendum eſt, vt trahatur ab eis velle, nō reniti, non vt adducantur inuiti, quia ſcriptum eſt: Voluntarie ſacrificabo tibi, &c. *Pſal. 53.* Ecce S. Gregorius non eſt auſus contradicere tali fidei pro ſacris imaginibus, ſed magis eam confirmauit, vbi dixit: Non adducantur inuiti. *Hadria. de imaginib. cap. 50. ex D. Greg. ad Ianuarium Epiſcop. Caralit. lib. 7. epiſt. 5. Indict. 2.*

CAP. VIII.

Vt de pluribus optimum vnum memoremus, S. Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi teſtimonium proferimus, qui in expoſitione ſanctorum martyrum Geruaſii, & Prothaſii, inter reliqua ait: Tertia vero nocte confecto ieiuniis corpore non dormienti, ſed ſtupenti quædam mihi apparuit tertia perſona, quæ ſimilis erat Beato Paulo Apoſtolo, cuius vultum me pictura docuerat. Hoc teſtimonium in concilio Domini Stephani prædeceſſoris mei oblatum eſt, &c. Sanctus Gregorius Papa in dialogis ſuis meminit de quibuſdam beatiſſimis viris atque religioſis feminis, ſimulque puellis, quod ſanctam Dei genitricem Mariam, atque Principes Apoſtolorum Petrum; & Paulum, & ſanctos Martyres viderint in tranſitu ſuo: vnde eos cognouerunt, niſi per picturam? ſicut & Beatus Ambroſius, vt ſuperius exarauimus, dixit. *Hadrian. de imaginib cap. 71.*

CAP. IX.

Credimus, quia incognitum non habetis illud, quod S. Gregorius Papa, vt ſuperius exarauimus, in epiſtola ſua dixit: Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit. *Hadr. de imag. c. 81. Greg. lib. 9. epiſt. 9. regiſt.*

CAP. X.

Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus permiſcentes, viſibiles corporum depingunt imagines &c. Et Imperatorem ſedentem, & barbarum ſubditum, & gladium acutum, & fluuios decurrentes, & campos variis coloribus adornatos, & omnia, quæ videntur, per artem imitantes, mirabilem hiſtoriam videntibus præſtant. *Ioannes Chryſoſtomus in pſal. 50. apud Hadria. de imaginib. cap. 86.*

CAP. XI.

Hadrianus Papa ignouit Taraſio Patriarchæ ex laicis ſumpto propter zelum de imaginibus ſacris. *Ioan. vid. in epiſt. ad ſyn. CP. actio. 2.*

CAP. XII.

Placuit picturas (*paganorum*) in eccleſia eſſe non

non debere, ne quod colitur (*à paganis*) aut adoratur, in parietibus depingatur. *Elib. cap. 36. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 28 panor. & par. 3. cap. 40. decret. Burch. lib. 3. cap. 35.*

CAP. XIII.

Conſtantinus, dum templum Romæ Saluatoris extrueret, in vtroque psriete templi hiſtoriam veteris, & noui teſtamenti ſcripſit: hinc quidam Adam exeuntem paradiſum: illinc vero latronem paradiſum ingredientem. *Petrus, & Petrus Vicarii Hadriani Papæ VII. ſyn. act. 3. ante med.*

CAP. XIV.

Cur Angeli, & Cherubini facie hominis pingantur: quia in ea viſi ſunt ab hominibus. *Taraſ. VII. ſynod. act. 4. in prin.*

LIBER XVII.

De Veſtibus, Vaſis ſacris, & de aliis Cæremoniis Eccleſiaſticis.

Ne quiſquam, præter eós, qui ſacris initiati ſunt, vaſa, aut pallas ſacras tangere audeat. Tit. I.

CAP. I.

NVllus lector, vel oſtiarius vaſa ſacrata audeat contingere. *Sylueſt. in ſyn. Rom. 284. Epiſcop. cap. 9.*

CAP. II.

Decimſo. d. 1. c. 40. In hac ſancta ſede Apoſtolica à nobis, & reliquis Epiſcopis, ceteriſque Domini ſacerdotibus ſtatutum eſt, vt ſacra vaſa non ab aliis, quam à ſacratis, Dominoque dicatis contrectentur hominibus: Indignum valde eſt, vt ſacra Domini vaſa quæcumque ſint, humanis vſibus ſeruiant, aut ab aliis, quam à Domino famulantibus, eique dicatis tractentur viris, ne pro talibus præſumptionibus iratus Dominus plagam imponat populo ſuo, & hi etiam, qui non peccauerunt, mala patiantur, aut pereant: quia perit iuſtus ſæpiſſime pro impio, &c. *Xyſt. epiſt. 2. in princ. Burchar. lib. 3. cap. 214. Iuo par. 3. cap. 214. Iuo par. 3. cap. 264. & par. 2. cap. 70. decret. Anſel. lib. 6. cap. 161. in addit.*

CAP. III.

Diſt. 23. c. 25. Sacratas Deo fœminas, vel monachas ſacra vaſa, vel ſacratas pallas penes vos contingere, & incenſum circa altaria deferre perlatum eſt ad Apoſtolicam ſedem: quæ omnia reprehenſione, & vituperatione plena eſſe, nulli recte ſapientium dubium eſt. Quapropter huius ſanctæ ſedis auctoritate, hæc omnia vobis reſecare funditus, quanto citius poteritis, cenſemus; & ne peſtis hæc latius diuulgetur per omnes prouincias, abſtergi citiſſime mandamus. &c. *Soter. epiſt. 2. in princ. Burch. lib. 3. cap. 215. Iuo par. 2. cap. 72. & par. 3. cap. 265. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 204. Tarrac. lib. 4. cap. 43.*

CAP. IV.

Non oportet * miniſtros locum habere in diaconico: & dominica vaſa tangere. *Laodic. cap. 21. Mart. Brach. cap. 41. Iuo par. 3. cap. 105. decret.* *ſubdiaconos. Diſt. 23. c. 26.

CAP. V.

Non oportet inſacratos miniſtros licentiam habere in ſecretarium, quod Græci Diaconicon appellant, ingredi, & contingere vaſa dominica. *Agath. cap. 66.* Diſt. 23. c. 31. & 32.

CAP. VI.

Non liceat cuilibet ex lectoribus ſacra altaris, vaſa portare, nec aliis, niſi his, qui ab Epiſcopo ſubdiaconi fuerint ordinati. *Brac. 1. cap. 28. vide Mart. Brac. cap. 41. Iuo par. 6. cap. 377. decret.* Diſt. 33. c. 31. & 32.

CAP. VII.

Non liceat mulieri manum ſuam ad pallas dominicas mittere. *Antiſiod. cap. 37.*

CAP. VIII.

Quidam noſtrorum, verorum virorum relatu, quidam etiam viſu didicimus, in quibuſdam prouinciis contra legem diuinam, canonicamque inſtitutionem fœminas ſanctis altaribus ſe vltro ingerere, ſacrataque vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, & quod his maius, indecentius, ineptiuſque eſt, corpus, & ſanguinem Domini populis porrigere, & alia quæque quæ ipſo dictu turpia ſunt, exercere. Miranda ſane res eſt, vnde is illicitus in Chriſtiana religione irrepſerit vſus, vt quod viris ſæcularibus illicitum eſt, fœminæ, quarum ſexui nullatenus competit, aliquando contra fas ſibi licitum facere potuerint: quod quorundam Epiſcoporum incuria, & negligentia proueniſſe nulli dubium eſt. Vnde, væ nobis ſacerdotibus, &c. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto à religione Chriſtiana abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum eſt. Proinde vnuſquiſque Epiſcoporum ſollicite, ſagaciterque prouideat, ne in ſua parochia tale quid fieri

deinceps ſinat. *Pariſ. ſub Ludouic. & Loth. lib. 1. cap. 45.*

CAP. IX.

d. 23. c. 32. Non liceat cuilibet miniſteria tangere, niſi ſubdiacono, aut acolytho in ſecretario vaſa dominica. *Mart. Brac. cap. 45. Iuo par. 6. cap. 377. decret.*

CAP. X.

* miniſteriaal. Xyſtus conſtituit, vt * vaſa ſacrata non tangerentur, niſi à miniſtris ſacratis. *Damaſ. in Xyſti.*

CAP. XII.

Soter conſtituit, vt nulla monacha pallam ſacratam contingeret, nec incenſum poneret in ſancta eccleſia. *Damaſ. in Soter.*

CAP. XII.

Bonifacius conſtituit, vt nulla mulier, aut monacha pallam ſacratam contingeret, aut lauaret, aut incenſum poneret in eccleſia, niſi miniſter. *Ex Pontif.*

De munditie, quæ debetur vaſis, & pallis ſacris, & de modo, quo abluendæ ſunt. Tit. II.

CAP. I.

cap. 1. de cuſto. Eucha. Greg. ix. & c. 1. de immu. eccleſ. in 4. coll. SVnt alii clerici, qui non ſolum eccleſias dimittunt incultas, verum etiam vaſa miniſterii: & veſtimenta miniſtrorum, ac pallas altaris, nec non & ipſa corporalia tam immunda relinquunt, quod interdum aliquibus ſunt horrori. Quia vero zelus nos comedit domus Dei, &c. præcipimus, vt oratoria, vaſa, corporalia, & veſtimenta prædicta munda, & nitida conſeruentur. Nimis enim videtur abſurdum, in ſacris ſordes negligere, quæ dedecerent in profanis, *Innoc. iij in conc. gen. Later. cap. 19.*

CAP. II.

Vaſa altaris, & panni vel pallia ſint nitida, & integra, & ſi fuerint vetuſta, vel aliquo caſu corrupta, religioſo, & puro loco abſcondantur vel igne crementur. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incerti. cap. 27.*

CAP. III.

De conſe. d. 1. c. 38. * canthara. De vaſis ſacris ita gerendum eſt. [Altaris palla, * cathedra, candelabrum, & velum, ſi fuerint vetuſtate conſumpta, incendio dentur, quoniam non licet ea, quæ in ſanctuario fuerint, male tractari ſed incendio vniuerſa tradantur; cineres eorum in baptiſterio inferantur, vbi nullus tranſitus habeatur, aut in pariete, aut in foſſis pauimentorum iactentur, ne introeuntium pedibus inquinentur. *Clem. ep. 2. in princ. Burch. lib. 3. cap. 216. Iuo par. 2. cap. 66. & par. 3. cap. 266. decr. Tarracon. lib. 4. cap. 42.*

CAP. IV.

De conſe. d. 1. c. 19. nemo. p. 1. * intra. Pallas, & vela, quæ in ſanctuarii ſordidata fuerint miniſterio, diaconi cum humilibus miniſtris * iuxta ſacrarium lauent, non eiicientes foras à ſacrario velamina dominicæ menſæ, ne forte puluis Dominici corporis male decidat à ſindone foris abluta; & erit hæc operanti peccatum. Idcirco intra ſacrarium miniſtris præcipimus hæc ſancta cum diligentia cuſtodire. Sane peluis noua comparetur, & præter hoc nihil aliud tangat. Sed nec ipſa peluis velis apponatur lauandis, niſi quæ ad dominici altaris cultum pertinent; pallæ altaris ſolæ in ea lauentur, & in alia vela ianuarum. De velis autem ianuarum cura ſit oſtiariis ex admonitione maiorum, ne quis negligens, aut ignarus ad velum ianuæ domus Domini manus incondite tergat; ſed ſtatim coërcitus diſcat omnis homo, quia velum atrii domus Domini ſanctum eſt, &c. *Clem. ep. 2. poſt princ. Burch. lib. 3. cap. 216. Iuo par. 3. c. 266. decr.*

CAP. V.

Non licet diacono velo, vel palla ſcapulas ſuas inuolui. *Antiſiod. cap. 13.*

CAP. VI.

Conqueſtum eſt in ſancto concilio de quibuſdam ſtultiſſimis presbyteris, vt quando incendium videant, corporale dominico corpore conſecratum, ad extinguendum incendium temeraria præſumptione in ignem proiiciant. Ideoque decretum eſt, ſub anathematis interdictione, ne vlterius fiat. *Salegunſt. cap. 6. poſt Burch. decret. Iuo par. 15. cap. 172. decret.*

Corpora mortuorum olim pallis, aut ſacris veſtibus non tegebantur. Tit. III.

CAP. I.

EX amore fidelium huius ſedis Rectoribus, mos vltra meritum erupit; vt cum eorum corpora humanda deferuntur, hæc dalmaticis contegant, eaſdemque dalmaticas pro ſanctitatis reuerentia, ſibimet partiendas populus ſcindat; & cum adſint multa à ſacris corporibus Apoſtolorum, martyrumque velamina, à peccatorum corpore ſumitur, quod pro magna reuerentia reſeruetur. De qua re præſenti decreto conſtituo, vt feretrum, quo Romani Pontificis corpus ad ſepeliendum ducitur, nullo tegmine veletur, &c. *Greg. in ſynod. Rom. cap. 4. lib. 4. cap. 88. vel epiſt. 44. regiſtri.*

CAP. II.

Nemo per ignorantiam clericus palla mortuum obuoluat; aut diaconus ſcapulas operiat, quæ fuit in altari, aut quæ data eſt in menſam Domini. Qui hæc fecerit, vel leuiter, & quaſi nihil, & negligenter habuerit diuina myſteria, diaconus triennio, ſexque menſibus à dominico alienus ſit altari, graui percuſſus anathemate. Quod ſi clericum presbyter non commonuerit, decem annis, & quinque menſibus excommunicatus ſit: propterea quod de dominicis ſacramentis, ſubiecta ſibi De conſe. d. 1. c. 39.

non

non cōmonuerit myſteria, & poſtea cum grandi humilitate matri reconcilietur eccleſiæ. *Clemen. epiſt. 2. in princip. Vid. Antiſiod. cap. 12. & 13.*

CAP. III.

Obſeruandum, ne pallis, vel miniſteriis diuinis defunctorum corpuſcula obuoluantur. *Aruer. cap. 3.*

CAP. IV.

De opertorio dominici corporis, ſeu palla altaris numquā ſacerdotis corpus, dum ad tumulum euehitur, obtegatur; quia ſacro velamine vſibus ſuis reddito, dum honorantur corpora, altaria polluuntur. *Aruern. cap 5. Burchar. lib. 3. cap. 107. Iuo par. 2. cap. 142. decret.*

CAP. V.

Non licet velo, vel pallis corpora mortuorum inuolui. *Antiſiod. c. 12.*

CAP. VI.

Pallia, quæ ſuper corpora mortuorum poſita ſunt, non ponantur ſuper altare. *Synod. Bituricen. cap. 13. apud concil. Lemouicen. actio. 2.*

Epiſcopi vaſa eccleſiæ conſeruent, & ne illa alienare audeant.

Tit. IV.

CAP. I.

12. q. 2. c. 19. Apoſtolicos, & paternos canones renouans ſancta hæc, & vniuerſalis ſynodus definiuit, neminem prorſus Epiſcopum vendere, vel vtcumque alienare cimelia, & vaſa ſacrata, excepta cauſſa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet, quæ accipiuntur in redemptionem captiuorum: ſed nec tradere * ſalaria eccleſiarum in emphyteutica pacta, &c. Quiſquis autem aperuerit poſt hanc definitionem noſtram, contrarium quid huic ſanctæ, & vniuerſali ſynodo agere deponatur, vt præuaricator diuinarum legum, & præceptorum; caſſata videlicet omnino, quæ facta eſt in ſcriptis, vel ſine ſcriptis ab Epiſcopo pro venditione, vel emphyteutica traditione, aut alia quauis alienatione, cimeliorum ſcilicet, & * ſalariorum, & locorum. Qui vero emerit, aut perceperit aliquid ex prædictis cimeliis, vel * ſalariis, & non reſtituerit eccleſiæ iterum, quæ eccleſiæ ſunt, vel non reddiderit ad incidendam chartam venditionis, vel empbyteuſeos, ſit anathema, vſque dum fecerit, quod ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo confirmatum eſt. *Syn. viii. gener. ſub Hadr. ij. cap. 15. Anſel. lib. 6. cap. 169. Cæſar. lib. 7. cap. 74.*

ſolaria fi. — *ſolariorum f.* — *ſolariis fi.*

CAP. II.

Sicut reprehenſibile, & vltione dignum eſt, ſacrata quæpiam vaſa, præterquam in iis, quæ lex, & ſacri canones præcipiunt, venundare: ita nulla eſt obiurgatione, vel vindicta plectendum, ſi pietatis cauſſa, pro captiuorum fuerint redemptione diſtracta, &c. *Gregor. ad Fortunat. Epiſc. Fanenſem lib. 6. epiſt. 13. regiſt. indict. xv.*

CAP. III.

Quia peruenit ad nos, quod quidam ex Italiæ eccleſiis clerici vaſa ſacra in Sicilia venundarunt: idcirco Pantaleonem notarium noſtrum direximus, vt eadem vaſa ſollicita inueſtigatione requireret, &c. *Greg. Ioan. Epiſ. Syracuſ. lib. 7. regiſt. Indict. 1. epiſt. 27.*

CAP. IV.

Bonifacium vobis ordinauimus ſacerdotem, cui dedimus in mandatis, &c. vt miniſteria, atque ornatum eccleſiæ, vel quidquid illud eſt in patrimonio eiuſdem, non minuere ſtudeat, ſed augere. *Greg. ij. epiſt. 3. ad clerum & plebem Turingiæ. poſt princ.*

CAP. V.

De his, qui ſcripturas ſanctas tradidiſſe dicuntur, vel vaſa dominica, vel nomina fratrum ſuorum, placuit nobis, vt quicumque eorum ex actis publicis fuerit detectus * vel verbis nudis, ab ordine cleri amoueatur. *Arelat. 1. cap. 13.* *non*

CAP. VI.

Caſellas, vel mancipiola eccleſiæ, Epiſcopi, ſicut priſca canonum præcepit auctoritas, vel vaſa miniſterii, quaſi commendata fideli præpoſito, in integro eccleſiæ iure poſſideant, &c. *Agath. cap. 7. Anſelm. lib. 5. c. 86. in Rom.* 10. q. 2. c. 1.

Nemo vaſa, aut veſtes ſacras ad ſuum vſum domeſticum transferat, aut vendat. Tit. V.

CAP. I.

Si quis auſus fuerit, quidquam de conſecratis in eccleſia abijcere, euangelii inquam depictum codicem, aut figuram crucis, &c. aut vti tamquam communibus ſacratis Deo repoſitis pretioſis, aut monaſteriis: ſi fuerint Epiſcopi, aut clerici deponantur: ſi monachi, aut laici communione priuentur. *vii. ſyn. act. 7. in defin. in fin.*

CAP. II.

Vas aureum, vel argenteum ſacrum, &c. nemo in ſuos vſus conuertat, iniuſtum enim eſt: Si deprehenſus ſit, excommunicatione puniatur. *Apoſt. cap. 73.*

CAP. III.

Si forte quiſpiam presbyter, ſiue diaconus ſacrarii ſyndonem, vel velum ſubtracta vendiderit, Iudæ Iſchariotis ſimilis æſtimabitur, Qui propter cupiditatem fecerit hoc opus, nouerit ſe ſupradicti Iudæ ſuſceptuturum pœnam *Clem. epiſt. 2. poſt princ. Iuo par. 2. cap. 65. & par. 6. cap. 88 decr.* 17 q. 4. c. 15.

CAP. IV.

Veſtimenta eccleſiaſtica, quibus Domino miniſtratur, cultuſque diuinus, omni cum honorificentia, & honeſtate à ſacerdotibus, reli- De conſe. d. 1. c. 45

quiſque eccleſiæ miniſtris celebratur, ſacrata debent eſſe, & honeſta, quibus aliis in vſibus, cum Deo eiuſque ſeruitio conſecrata, ac dedicata ſint, nemo debet frui, quam eccleſiaſticis, & Deo dignis officiis: quæ nec ab aliis debent contingi, aut ferri, niſi à ſacratis hominibus, ne vltio quæ Balthaſar Regem percuſſit, ſuper hæc transgredientes, & talia præſumentes veniat diuina, & corruere eos faciat diuinæ vltionis iuſtum flagellum ad ima. *Stephan. epiſt. 1. in fin. Iuo par. 2. cap. 74. decret. Anſelm. lib. 5. c. 26. Cæſar. lib. 8. c. 42. Tarrac. lib. 4. cap. 44.*

Dan. 5.

CAP. V.

Peruenit ad nos diaconos eccleſiæ Catanenſis calciatos compagis procedere præſumpſiſſe; quod quia nulli hactenus per totam Siciliam licuit, niſi ſolis tantummodo diaconis eccleſiæ Meſſanenſis, quibus olim à prædeceſſoribus noſtris non dubitatur eſſe conceſſum, bene recolitis. Quia ergo tantæ temeritatis auſus non eſt leuiter attendendus, cum omni hoc fraternitas veſtra ſubtilitate perquirat, &c. vt cognita veritate, quid fieri debeat, diſponamus, &c. *Gregor. ad Ioan. Syracuſan. Epiſc. lib. 7. regiſt. Indict. 1. epiſt. 28.*

CAP. VI.

De conſe. d. 1. c. 41. Ne ad nuptiarum ornatum miniſteria diuina præſtentur; ne dum improborum contactu, pompaque ſecularis luxuriæ polluuntur, ad officium ſacri myſterii videantur indigna. *Aruer. cap. 7. Burch. lib. 3. cap. 108. Iuo par. 2. cap. 143. decret. & lib. 1. tit. 4. cap. vlt. panor. Cæſaraug. lib. 8. cap. 42. & Tarraconen. lib. 4. cap. 44.*

CAP. VII.

Omni cura, omnique ſtudio prouidendum eſt, ne hi, qui locum videntur obtinere regiminis, contumeliam videantur inferre cœleſtibus ſacramentis. Etenim, quod & auditui * terribile, & viſui execrabile iudicatur, quidam ſacerdotes vaſa Domini in proprios vſus aſſumunt, epulaſque ſibi in eis comedendas apponunt, &c. Perſona, quæ ſciendo diuina vaſa, ad miniſteria, aut in vſus ſuos tranſtulerit, aut comedere in his, vel poculum ſibi ſumendum elegerit, gradus ſui, vel officii periculum ſuſtinebit, ita tamen, vt ſi de ſæcularibus fuerit, perpetua excommunicatione damnetur, ſi vero religioſus, ab officio deponatur. Sub hac damnationis ſententia, & illi obnoxii tenebuntur, qui eccleſiaſtica ornamenta, vela, vel alia quælibet indumenta, atque etiam vtenſilia ferendo in ſuos vſus tranſtulerint, vel aliis donanda, vel vendenda crediderint. *Brach. iii. cap. 2.*

* horribile al.

CAP. VIII.

In commune ſtatuit coadunatio noſtra; vt non tantum de ſacris miniſteriis, ſed etiam de vniuerſis eccleſiæ ornamentis, nihil vnuſquiſque ſacerdotum pro ſuis vſibus, vel voluptatibus confringere, vendere, aut naufragare pertentet. Si quis ſacerdotum hoc decretum violauerit, deponatur, &c. Atque inſuper ſi eiuſdem temeratoris extiterit propriæ rei * habitatio, quidquid de eiſdem ſacris miniſteriis, vel ornamentis eccleſiæ viſus eſt naufragaſſe, aut ipſe, aut pars eius, compellatur parti eiuſdem eccleſiæ ex integro reformare. *Tolet. xvii. cap. 5.*

* ambitio al.

CAP. IX.

Nullus ſacerdos, aut clericus, ſiue laicus præſumat calicem, aut patenam, aut quælibet vaſa ſacra, & diuino cultui mancipata ad alios vſus retorquere. Si quis de calice ſacrato, quo ſanguis Chriſti accipitur, aliud bibit, præter Chriſti ſanguinem; & patenam ad aliud officium habet, quam ad altaris miniſterium, deterrendus eſt ex emplo Balthazar, qui dum vaſa Domini in vſus communes aſſumpſit, vitam pariter cum regno amiſit. *Theodulphus ad presbyteros. Aurel. cap. 18.*

Dan. 5.

CAP. X.

Stephanus conſtituit ſacerdotes, & leuitas veſtibus ſacratis in vſu quotidiano non vti, & niſi in eccleſia tantum. *Damaſ. in Steph.*

Corporale ſit lineum.
Tit. VI.

CAP. I.

De conſt. d. 1. c. conſulto. 41. Sacrificium altaris non in ſerico panno, aut tincto quiſquam celebrare præſumat, ſed in puro lineo ab Epiſcopo conſecrato, terreno ſcilicet lino procreato, atque contexto, ſicut corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſyndone munda ſepultum fuit. *Syn. Rom. 267. Epiſcopo. ſub Silu. in epilogo. Burch. lib. 3. cap. 99. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 39. panor. & lib. 2. cap. 134 decret. Anſel. lib. 9. cap. 2.*

Matt. 27. 5.

CAP. II.

Silueſter conſtituit, vt ſacrificium altaris non in ſerico, neque in panno tincto conſecraretur, niſi tantum in lineo ex terra procreato, ſicut Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſyndone linea, & munda ſepultum fuit. *Damaſ. in Syluest.* I an. 19.

De veſtibus, & inſignibus propriis ſacerdotum, & aliorum miniſtrorum, & de vaſis, quæ illis in ordinatione conferuntur.
Tit. VII.

CAP. I.

De ſuperhumerali, quod proprium eſt Epiſcoporum. *Syn. viii. gen. Act. 2. poſt medium.*

CAP. II.

Presbyteris, & diaconis depoſitis, cum reconciliabantur, olim reddebat Pontifex oraria. *Syn. gen. viii. Act. 2. poſt med.*

CAP.

CAP. III.

Introductus eſt Photius baculo innixus, & cum eo Gregorius dudum Syracuſanus. Marinus Deo amiciſſimus diaconus ſanctæ Romanorum eccleſiæ, & Vicarius dixit: Tollite baculum de manu eius, ſignum eſt enim dignitatis paſtoralis, quod hic habere nullatenus debet: quia lupus eſt, & non paſtor. *ſynod. viij gener. act. 7. in princip.*

CAP. IV.

De vita, & honeſt. cler. c. 15. clerici. Greg. in c. 4. co. 21 in 4. coll.

Cappas manicatas ad diuinum officium intra eccleſiam nulli gerant, ſed nec alibi, &c. Pontifices autem in publico, & in eccleſia ſuper indumentis lineis omnes vtantur, niſi monachi fuerint, &c. *Innoc. iii. in conc. gener. Later. cap. 15. in med.*

CAP V.

Vt diaconi non eſſent plures per parochias, niſi duo, & Cardinales vrbis Romæ ſeptem, & dalmaticis vterentur, & palla linoſtima læua eorum tegeretur. *Silueſt. in ſyno. Roman. cclxxxiv Epiſcopor. c. 6.*

CAP. VI.

d. 23. c. 10.

Communis filius Petrus diaconus nobis innotuit, quod fraternitas veſtra tempore, quo hic fuit, popoſcerit, vt ſibi, & archidiacono ſuo vtendi dalmaticis licentiam præberemus. Sed quia ita hominum ſuorum infirmitate compulſus feſtinanter abſceſſit, vt nec ipſe mœror incumbens diu, vt dignum erat, & res deſiderata poſcebat, fineret permanere, & nos in multis implicitos eccleſiaſticæ rationis conſideratio nouum hoc inconſulte, & ſubito non permitteret indulgere, idcirco poſtulatæ rei prolongatus effectus eſt. Nunc vero caritatis tuæ bona reuocantes ad animum, huius auctoritatis noſtræ ſerie, petita concedimus, atque te, vel archidiaconum tuum dalmaticarum vſu decorandos eſſe conceſſimus, eaſdemq; dalmaticas, Ciriaco Abbate deferente, tranſmiſimus. *Greg. Aregio Epiſcopo Francorum lib. 7. regiſt. epiſt. 111. Anſel. lib. 6. c. 88.*

CAP. VII.

diſt. 23. c. 27. miniſtrum.

Non oportet * miniſtrum orarium ferre, neque ianuas derelinquere. *Laod. cap. 22. Anſel. lib. 7. cap. 82.*

* ſubdiaconum

CAP. VIII.

diſt. 23. c. 28.

Non oportet lectores, vel cantores orarium ferre, & ita legere, vel canere. *Laod. cap. 23. Anſel. lib. 7. c. 83.*

CAP. IX.

diſt. 23. c. 25.

Subdiaconus cum ordinatur, &c. patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum, de manu vero archidiaconi vrceolum cum aqua * & mantile, & manutergium. *Carthag. iv. cap. 5. Vide Iſidor. lib. 2. de eccleſ. officiis. cap. 10. apud Aquiſgran. cap. 6. Raban. de inſtitutis clericor. lib. 1. cap. 8. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 8 panor. & par. 6. cap. 9. in fin. & c. 14. decr. Anſel. lib. 7. c. 51.*

* aquamanile

CAP. X.

diſt. 23. c. 26.

Acolythus cum ordinatur, &c. ab archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda eccleſiæ lumina mancipari, accipiat & vrceolum vacuum ad ſuggerendum vinum in Euchariſtiam ſanguinis Chriſti. *Carthag. iv. cap. 6. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 9. panor. & par. 6. cap. 15. decr. Anſel. lib. 7. cap. 50.*

CAP. XI.

Exorciſta cum ordinatur, accipiat de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi: dicente ſibi Epiſcopo, &c. *Carthag. iv. cap. 7 Anſel. lib. 7. cap. 57. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 10. panor. & par. 6. c. 16. decr.* *d. 23. c. 17.*

CAP. XII.

Lector cum ordinatur, &c. Epiſcopus ſpectante plebe tradat ei codicem, de quo lecturus eſt, dicens: Accipe, & eſto relator verbi Dei, &c *Carthag. iv. cap. 8. Anſel. lib. 7. cap. 55. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 11. & par. 6. c. 17. decr.* *d. 23. c. 18.*

CAP. XIII.

Oſtiarius cum ordinatur, &c. tradat ei Epiſcopus claues eccleſiæ de altario, dicens: Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur. *Carthag. iv. cap. 9. Anſel. lib. 7. cap. 54. Iuo lib. 3. tit. 3 c. 12. panor. & par. 6. c. 18. decr.* *d. 23. c. 19.*

CAP. XIV.

Diaconus tempore oblationis tantum, vel lectionis alba induatur. *Carthag. iv. c. 41. Anſel. lib. 7. c. 61. Caſar. lib. 8. c. 20.* *d. 93. c. 19*

CAP. XV.

Qui altario miniſtrant, vel vaſa ſacro officio deputata contrectant, ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili, ſe abſtineant. *Ilerd. cap. 1.* *diſt. 50. c. 56. de his clericis.*

CAP. XVI.

Quia aliquanti huius prouinciæ eccleſiæ diacones abſconſis infra tunicam vtuntur orariis, ita vt nihil differre à ſubdiacono videantur, vt de cetero ſuperpoſito ſcapulæ, ſicut decet, vtantur orario, placuit. *Bracaren. I. cap. 27.*

CAP. XVII.

Lectores in eccleſia in habitu ſeculari non pſallant, neque * gradus gentili ritu dimittant. *Brac. I cap. 29.*

* granos al.

CAP. XVIII.

Epiſcopus depoſitus reſtitutus à ſynodo recipit orarium, annulum, & baculum, presbyter orarium, & planetam: diaconus orarium, & albam: ſubdiaconus patenam, & calicem: ſic & reliqui gradus ea in reparationem ſui recipiant, quæ cum ordinarentur, perceperant. *Tolet. iv. cap. 27. Burch. lib. 2. cap. 192. Iuo lib. 3. tit. 7. cap. 5. panor. & par. 5. c. 367. & par. 6. c. 237. decr. Anſel. lib. 8. c. 27.* *11. q. 3. c. 65.*

CAP. XIX.

Oraria duo nec Epiſcopo induere liceat, nec presbytero, nec diacono. Sed diaconus vnum orarium geſtet in ſiniſtro humero, quando orat; id eſt, prædicat: dexteram habeat liberam ad miniſterium, &c. Purum vero ſit eius orarium, nec vllis coloribus, aut auro ornatum. *Tolet. iv. cap. 39. Anſel. lib. 7. cap. 80.* *Diſt. 25. vnũ. c. 1.*

*Cæſar.lib.4.cap.*103.

CAP. XX.

Alit. 13. c. 9. *eccleſia ſtatu.* Cum antiqua, & eccleſiaſtica nouerimus inſtitutione præfixum, vt omnis ſacerdos, cum ordinatur, orario vtroque humero ambiatur, ſcilicet, vt qui imperturbatus præcipitur conſiſtere inter proſpera & aduerſa, virtutum ſemper ornamento vtrobique circumſeptus appareat: qua ratione in tempore ſacrificii non aſſumit, quod ſe in ſacramento recepiſſe non dubitat? Proinde modis omnibus conuenit, vt quod quiſque percepit in conſecratione honoris, hac* retineat & in oblatione, vel perceptione ſuæ ſalutis, ſcilicet vt cum Sacerdos ad ſolemnia miſſarum accedit, aut pro ſe Deo ſacrificium oblaturus, aut ſacramentum corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti ſumpturus, non aliter accedat, quam orario vtroque humero circumſeptus, ſicut & tempore ordinationis ſuæ dignoſcitur conſecratus, ita vt de vno, eodemque orario ceruicem pariter, & vtrumque humerum premens, ſignum in ſuo pectore * præparet crucis. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ ſubiaceat. *Brac.i ij.*3.

* retenret al.

* præferat al.

CAP. XXI.

Presbyteri ſine intermiſſione vtantur orariis propter differentiam ſacerdotii dignitatis. *Magun.c.*28.*Capitul.lib.*5.*c.*81. *Burch. lib.* 2. *c.*101.*Iuo par.*6.*c.* 178.*decr.*

CAP. XXII.

Subdiaconi vaſa corporis, & ſanguinis Chriſti diaconibus ad altaria Domini offerunt, &c. Hic cum ordinantur, &c. patenam tantum, & calicem de manu Epiſcopi, & ab Archidiacono ſcyphum aquæ cum aquamanili, & manutergium accipiunt. *Iſidor. lib.* 2. *cap.* 10. *de eccleſ.offic. apud Aquiſgr. cap.* 6. *Vide Carthag. iv. cap.*5.

CAP. XXIII.

Cuncti presbyteri, vt libros, & ſacerdotalia veſtimenta ſuo Epiſcopo in proxima ſynodo oſtendant, expreſſe commendatum eſt. *Meten. cap.*3.

CAP. XXIV.

Qui ſcienter excommunicatum ſuſceperit, &c. ab ordine presbyter ceſſet, nec gradum recipiat, niſi ſatisfactus ab Epiſcopo ſuo ſacris veſtimentis reinduatur, &c. Quando autem Epiſcopus presbyterum depoſuerit, ſic agat: Iubeat eum prius indui omnibus ſacerdotalibus indumentis, deinde manu ſua auferat manipulum, deinde caſulam, deinde mediam ſtolam de collo reflectat inter ſcapulas ſub latere dextro, & depoſitus eſt à presbyteratu, & diaconatu. *Concil. Lemouicen. actio.* 2. *poſt med.*

CAP. XXV.

Quando more ſolito ad ſynodum conuenitis, veſtimenta, & libros, & vaſa ſancta, cum quibus veſtrum miniſterium, & iniunctum officium peragitis, vobiſcum deferte: nec non duos, aut tres clericos, cum quibus Miſſarum ſolemnia celebratis, vobiſcum adducite, vt probetur, quam diligenter, quam ſtudioſe Dei ſeruitium peragitis. *Theodulph. ad presb. Aurelian. cap.* 4.

CAP. XXVI.

Vrbanus fecit miniſteria ſacrata omnia argentea, & patenas argenteas xxv. appoſuit. *Damaſ.in Vrban.Tribur.c.*18.

CAP. XXVII.

Stephanus conſtituit ſacerdotes, & leuitas veſtibus ſacratis in vſu quotidiano non vti, & niſi in eccleſia tantum. *Damaſ.in Steph.*

CAP. XXVIII.

Eutychianus conſtituit, vt quicumque fidelium martyrem ſepeliret, ſine dalmatica, aut collobio purpurato nullatenus ſepeliret. *Damaſ.in Eutych.*

CAP. XXIX.

Silueſter conſtituit, vt diaconi dalmaticis in eccleſia vterentur, & palla linoſtima læua eorum tegeretur. *Damaſ.in Silueſt.*

CAP. XXX.

Zoſimus conſtituit, vt diacones læuas tectas de pallis linoſtimis haberent. *Ex Pontif.*

De pallio. Tit. VIII.

Vide lib.iij.tit.iv.quib.adde.

CAP. I.

Macarius Epiſcopus Antiochenus hæreſis damnatus deponitur, in ipſaq; depoſitione pallio exuitur. *Vi. ſyno. gener. CP. act.* 8. *in med.*

CAP. II.

Honoratus Archidiaconus eccleſiæ Salonitanæ à ſanctæ memoriæ deceſſore meo miſſa ſupplicatione popoſcerat, vt ab Antiſtite ſuo inuitus prouehi ad fortioris gradus ordinem nullo modo cogeretur, &c. Proinde experientiam tuam præſentis præcepti auctoritate duximus fulciendam, quatenus coniungens in Salonem Natalem fratrem coëpiſcopumq; noſtrum ſaltem tot ſcriptis admonitum ſtudeat adhortari, vt ſupra memoratum Archidiaconum in ſuo ſtatim loco ſuſcipiat. Quod ſi facere hoc contumaciter, vt conſueuit forte diſtulerit, vſum ei pallii, qui ab hac Sede conceſſus eſt, ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ contradicito. Quem ſi etiam amiſſo pallio, adhuc in eadem pertinacia perſeuerare perſpexeris, Dominici quoque corporis, ac ſanguinis eumdem antiſtitem participatione priuabis. *Greg. lib.*2.*regiſt. epiſt.* 16. *Antonino Subdiacono.*

CAP. III.

Illud, frater chariſſime, tibi non putamus ignotum, quod pœne de nullo Metropolitano, in quibuſlibet mundi partibus ſit auditum, extra Miſſarum tempus, vſum ſibi pallii vendicaſſe. Et quod bene hanc conſuetudinem generalis eccleſiæ noueritis, veſtris nobis mani-

Diſt. 100 *cap.* 1.

manifeſtiſſime ſignific. ſtis epiſtolis: quibus præceptum beatæ memoriæ deceſſoris noſtri Ioannis Papæ nobis in ſubditis tranſmiſiſtis annexum, continens omnes conſuetudines ex priuilegio prædeceſſorum noſtrorum conceſſas vobis, eccleſiæque veſtræ debere ſeruari. Confitemini igitur aliam eſſe generalis eccleſiæ conſuetudinem, poſtquam ea, quæ vos geritis, vobis ex priuilegio vendicatis. Nulla ergo vobis in hac re, vt arbitramur, poterit remanere dubietas. Aut enim mos omnium Metropolitanorum etiam à tua eſt fraternitate ſeruandus, aut ſi tuæ eccleſiæ aliquid ſpecialiter dicis eſſe conceſſum, præceptumve à prioribus Romanæ vrbis Pontificibus, quod hæc Rauennati eccleſiæ ſunt conceſſa, à vobis oportet oſtendi. Quòd ſi hoc non oſtenditur, reſtat, poſtquam talia agere, neque conſuetudine generali, neque priuilegio vendicas, vt vſurpare te comprobes, quod feciſti, &c. Decorari pallio volumus forſan moribus indecori, dum nihil in Epiſcopali ceruice ſplendidius fulget, quam humilitas. Oportet igitur fraternitatem tuam, ſi honores ſuos ſibi quibuſlibet argumentis ſtabili propoſuit mẽte defendere, aut generalitatis vſum ex non ſcripto ſequi, aut ex ſcriptis priuilegiis ſe tueri. Quod ſi poſtremo nihil horum eſt, aliis Metropolitanis huius te præbere nolumus præſumptionis exemplum, &c. Admoneo quatenus niſi deceſſorum meorum munificentia tibi hæc per priuilegium attributa docueris, vt in plateis pallium vlterius non præſumas: ne non habere & ad miſſas incipias, quod audacter & in plateis vſurpas. De ſecretario autem, quod fraternitas tua reſediſſe cum pallio, & filios eccleſiæ ſuſcepiſſe, & fecit, & excuſauit, nunc interim nihil quærimus, quia ſynodorum ſententiam ſequentes minores culpas, quæ negantur, vlciſci recuſamus. Hoc tamen quia ſemel, & iterum fit factum cognouimus, ſed fieri prohibemus. *Gregor. lib. 2. epiſt. 54. ſiue cap. 93. indict. 1. Ioanni Epiſcopo Rauennati. Anſelm. lib. 6. cap. 87.*

CAP. IV.

Diſt. 100. cap. 10. Pallium vobis ex more tranſmiſimus, & vices vos Apoſtolicæ Sedis agere iterata innouatione decernimus. *Greg. lib. 4. epiſt. 15. ſeu cap. 59. Ioanni Epiſcopo primæ Iuſtinianæ Illyricæ. Anſel. lib. 6. c. 91. vel c. 99.*

CAP. V.

Diſt. 100. cap. 6. Pallium tibi tranſmittimus, quo fraternitas tua intra eccleſiam ad ſola miſſarum ſolemnia vtatur. *Gregor. lib. 4 epiſt. 51. ſeu cap. 95. Virgilio Epiſcopo Arelat. Anſel lib. 6. cap. 90. vel cap. 98.*

CAP. VI.

Diſt. 100. cap. 3. Nouit fraternitas veſtra, quia prius pallium, niſi dato commodo, non dabatur. Quod quia incongruum erat, facto concilio ante corpus beati Petri Apoſtolorum Principis, tam de hoc, quam de ordinationibus aliquid accipere

ſub diſtricta interdictione vetuimus. *Greg. lib. 4. epiſt. 55. ſeu cap. 99. Ioanni Corinthi Epiſcopo. Anſel. lib. 6. c. 82. vel 90.*

CAP. VII.

Scriptorum veſtrorum inſinuatio, patefecit Andream fratrem noſtrum Nicomedianæ ciuitatis Epiſcopum, Deo propitio, ſolemniter ordinatum, &c. Supraſcripto igitur Andreæ fratri, & coepiſcopo noſtro pallium nos direxiſſe agnoſcite, atque priuilegia cuncta conceſſiſſe, quæ prædeceſſores noſtri eius prædeceſſoribus contulerunt. *Greg. lib. 5. epiſt. 7. ſeu cap. 107. indict. 14. Epiſcopis Epiri. Anſel. lib. 6. c. 91. vel cap. 100.* Diſt. 100. cap. 11.

CAP. VIII.

Priſca conſuetudo obtinuit, vt honor pallii, niſi exigentibus cauſſarum meritis, & fortiter poſtulanti dari non debeat. *Greg. lib. 7. epiſt. 5. Brunichild. Reginæ. Anſelm. lib. 6. cap. 85. vel 93. Cæſar. lib. 3. c. 52.* Diſt. 100. cap. 2.

CAP. IX.

In ea ſynodo, quam contra Simoniacam hæreſim per fratrem & coepiſcopum noſtrum Syagrium decreuimus congregari, ſanctitatem veſtram volumus intereſſe, atque eidem fratri ita pallium, quod tranſmiſimus, tribui, ſi prius ſe promiſerit illicita, quæ prohibuimus, per definitionem ſynodicam à ſancta eccleſia remouere. De qua ſynodo omnem nobis ſubtiliter ordinem tuam fraternitatem volumus ſcriptis diſcurrentibus nuntiare, vt ipſe, cuius nobis ſanctitas valde experta eſt, nos reddas de omnibus certiores. *Greg. lib. 7. epiſt. 111. Aregio Epiſcopo, Anſel. lib. 6. cap. 88. vel 90.* Diſt. 100. cap. 5.

CAP. X.

Rationis ordo omnino nos admonet, vt cum vſu pallii aliqua ſimul, ſicut diximus, largiri priuilegia debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento, cura quoque ſollicitudinis debet accreſcere, vt cultui veſtrum, actionis quoque ornamenta conueniant, oportet, vt enixius in cunctis ſe ſtudiis veſtra fraternitas exerceat, & circa ſubiectorum actus ſit cura vigilans, & veſtrum illis exemplum inſtructio, & vita magiſtra ſit. *Greg. lib. 7. epiſt. 112. Syagrio Epiſcopo Auguſtudunenſi. Anſelm. lib. 6. cap. 86.* Diſt. 100. cap. 9.

CAP. XI.

Fratri, coepiſcopoque noſtro Syagrio pro eo, quod in ea prædicatione, quæ in Anglorum gente, auctore Domino facta eſt, deuotum ſe vehementer exhibuit, pallium ad miſſarum ſolemnia vtendum tranſmiſimus, vt quia iuuare ſpiritualia ſtuduit, Apoſtolorum Principis ſolatio, in ipſo quoque inueniatur ſpiritali ordine profeciſſe. *Greg. ad Brunichild. Reginam lib. 7. regiſt. epiſt. 113.*

CAP. XII.

Cum à Sede Apoſtolica veſtræ inſignia dignitatis (*loquitur de pallio*) exigitis, quæ à beati Petri tantum corpore aſſumuntur, iuſtum eſt, vt vos quoque Sedi Apoſtolicæ ſub-

iectionis debita ſigna ſalutis exhibeatis, quæ vos cum beato Petro, tamquam membra de membro habere, & catholici capitis vnitatem ſeruate declarent. *Paſchalis ij. in epiſt. ad Archiepiſcop. Polon.*

CAP. XIII.

Significamus Deo placitæ paternitati veſtræ, die xvii. Kal. Auguſt. indictionis quartæ, noſtram humilitatem, diuina gratia, ſuo, vt præcepit, munere præueniente, veſtris ſanctis ac Deo dignis precibus, in ſancta Romana eccleſia Pontificalis honoris accepiſſe conſecrationem, & ſtolam. *Athanaſius, & alij. ad Felic. ij. poſt med.*

CAP. XIV.

Marcus conſtituit, vt Epiſcopus Oſtienſis, qui conſecrat Epiſcopos vrbis, tunc pallio vteretur, & ab eodem Epiſcopus vrbis Romæ conſecraretur. *Damaſ. in Marci.*

De luminibus. Tit. IX.

CAP. I.

SI clericus, vel laicus ab eccleſia auferat ceram, vel oleum, excõmunicetur, & quinquies amplius, quod abſtulit, reſtituat. *Apoſt. cap. 72.*

CAP. II.

Dum Dominus donauerit quietem, augebuntur & luminaria ſanctorum. *Zach. epiſt. 4. ad Bonifacium poſt med.*

CAP. III.

Prohibendum, ne lucernas hi, qui ab immundis ſpiritibus vexantur, publice accedant, ſi facere contra interdictum voluerint, abſtineãt à communione. *Eliberit. cap. 37.*

CAP. IV.

Diſt. 23. c. 6. Acolythus ab Archidiacono accipiat ceroferarium cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda luminaria mancipari. *Carthag. iv. can. 6. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 9. panor. & par. 6. cap. 15. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 50.*

CAP. V.

Omnibus diebus veſperas, & matutinas clerici celebrent: quia deſiſtente clero, quod eſt peſſimum, comperimus in baſilicis, nec luminaria miniſtrari. *Tarr. c. 7. ad finem.*

CAP. VI.

Placuit, vt de rebus eccleſiaſticis tres æque fiant portiones, id eſt vna Epiſcopi, alia clericorum, tertia in reparatione, vel in luminariis eccleſiæ * de qua parte, ſiue archipresbyter, ſiue archidiaconus illam adminiſtrans Epiſcopo faciat, &c. *Brac. cap. 25.*

* quarta

CAP. VII.

Placuit, vt nullus Epiſcoporum tertiam partem, ex quacumque oblatione populi in eccleſiis parochialibus requirat, ſed illa tertia pars pro luminaribus eccleſiæ, vel * reparatione ſeruetur, & ſingulis annis Epiſcopo inde ratio fiat, &c. *Brac. ij. cap. 2.*

10 q. 3. c. 2.

* recuperatione

CAP. VIII.

1. q. 5. c. 3. Non leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine luminariis, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum, qui ibidem ſeruituri ſunt, tamquam domus priuata, conſecretur eccleſia *Brac ij. c. 5. Vorma. cap. 3. Burch. lib 3. cap. 37. Iuo par. 3. cap. 42. decret.*

CAP. IX.

Placuit Dei ſacerdotibus, vt quiſquis Antiſtes infra ſuam parochiam Dei aulam inquirat, & munificus iſte, qui ſanctam Dei ædificauerit eccleſiam, quo ibidem pro ſua mercede largitus eſt, eodem loco * presbyter ſecundum priorum canonum inſtituta * deſeruiens habeat, & ſi presbyterum ea facultas habere non permittit, vel diaconus inſtituatur. Certe ſi minor eſt cenſus, oſtiarius à ſacerdote ſit electus, qui nitorem infra ſinus ſanctæ eccleſiæ faciat, qui & ſanctarum reliquiarum luminaria omni ſubſequenti nocte accendat. *Tolet. ſub Reccar. Rege cap. 2.*

* presbyterum f.
* ſeruientem.

CAP. X.

De lucerna, & cereo intra vigilias ante paſcha. *Vide Tolet. iv. cap. 8.*

CAP. XI.

Sicut in aliis eccleſiis veſpertino tempore, poſt lumen oblatum, prius dicitur veſpertinũ *Emerit. cap. 2.*

CAP. XII.

Quicumque ſacerdotum, vel miniſtrorum deinceps cauſſa cuiuſlibet doloris, vel amaritudinis permotus, altare diuinum veſtibus ſacratis exuere præſumpſerit, ſeu etiam ſi conſueta luminariorũ ſacrorum obſequia de templo Domini ſubtraxerit, vel extingui præceperit, &c. ſi eum ante veræ pœnitudinis coram Metropolitano ſatisfactio non purgauerit, ignobilitati perpetuæ mancipatus, & loci ſuæ dignitatis ſe nouerit, & honore priuandum. Illis perſonis ab hac vltionum ſententia ſeparatis, quas aut contaminationem ſacrorum ordinum, vel ſubuerſionem ſanctæ fidei metuentes, aut hoſtilitatem, vel obſidionem perferentes, &c. talia feciſſe contigerit. *Toleta. xij. cap. 7.*

26. q. 6. c. 13.

CAP. XIII.

Quidam fratres dixerũt conſuetudinis antiquæ fuiſſe in eorum eccleſiis, vt pro balſamo emendo ad chriſma faciendum ſiue pro luminaribus eccleſiæ concinnandis binos, vel quaternos denarios presbyteri darent. [Statuimus, vt ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum eſt, ita etiam pro balſamo, ſiue luminaribus emendis nihil presbyteri chriſma accepturi dent, &c. Epiſcopi de facultatibus eccleſiæ balſamum emant: luminaria ſinguli in eccleſiis ſuis concinnanda prouideant. *Cabilo. ſub Carolo cap. 16. Burch. lib. 4. cap. 93. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 91. panor. & par. 1. cap 287. decr.*

1. q. 1. c. 105.

CAP. XIV.

Cuſtodes eccleſiæ luminaria cum omni diligentia (*ad horas canonicas*) concinnanda prouideant. *Aquiſgranen. ſub. Ludouic. c. 131.*

CAP. XV.

Nec quempiam offendat, quod ante ſanctorum imagines lumina, & ſuaue-olentia thymiamata accenduntur, ſymbolicos enim iſta fieri in honorem illorum opinandum eſt, quorum cum Chriſto requies, quorum honor ad ipſum recurrit, hoc ipſum teſtante ſapiente Baſilio, quod erga conſeruos bonos honor, erga ipſum Dominum commune beneoolentiæ ſignum exhibet. Senſibilia enim lumina ſymbola ſunt immaterialis illius, & à Deo dati luminis: aromatum autem incenſio, ſinceram, & totum ſancti Spiritus afflatum, & repletionem ſignificat. *German. Epiſc. CP. ad Thomam Epiſcopum Claudiopoleos apud vii. ſynod. act. 4. in fin.*

CAP. XVI.

Ioannes tertius ampliauit, & reſtaurauit cœmeteria ſanctorum martyrum, & conſtituit, vt oblationes, & * amulæ, vel luminaria in eadem cœmeteria per omnes Dominicas de Lateranis miniſtrarentur. *Ex Pontif.*

*ampullæ.

CAP. XVII.

Diſpoſuit (*Gregorius tertius*) vt in cœmeteriis circumquaque poſitis Romæ in diebus natitiorum (*Sanctorum*) luminaria ad vigilias faciendas, & oblationes de Patriarchio per oblationarium deportarentur, &c. *Ex Pontif.*

CAP. XVIII.

Zacharias xx. libras auri pro emendo oleo annue, vt de lucro eorum in luminaribus apoſtolicis proficiat, inſtituit, & conſtitutum ſub anathematis vinculo obligauit. *Ex Pontif.*

De campanis, & cymbalis.

Tit. X.

CAP. I.

c. 25. de priuileg. Greg. ix. c. 8. eo. tit. in 4. eo.

Concedimus Epiſcopis, vt cum commune terræ fuerit interdictum, excommunicatis, & interdictis excluſis, poſſint quandoque ianuis clauſis, ſuppreſſa voce, non pulſatis campanis celebrare officia diuina; &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 58.*

CAP. II.

Cum ſanctæ ciuitati reliquiæ ſacræ appropinquaſſent, omnibus res ea fuit declarata, & ſignificata. Itaque lætitia magna perfuſi omnes, ſurgentes ſubito, lignaque ſacra pulſantes inuicem obuiam facti ſunt, &c. *Ex miraculis ſancti Anaſtaſii martyris. vij. ſyn. act. 4. ante med.*

CAP. III.

Tempore Vitaliani Imperator Conſtantinus, (*& eius milites*) Syracuſis vaſa ſacrata, vel cymbala ſanctarum Dei eccleſiarum auferentes nihil dimiſerunt. *Ex Pontif.*

De aqua benedicta.

Tit. XI.

CAP. I.

Manente eccleſia, & altari, fraternitati tuæ inſinuatione præſentium innoteſcat, quod ipſa reconciliari poterit (*poſt humani ſanguinis effuſionem*) per aquam cum vino, & cinere benedictam. *Innocentius iij. Compoſtella. Epiſcopo.* *De conſe eccleſ. vel alta. c. 4. ap. Greg. ix. de dedic. in 1. col. c. 3.*

CAP. II.

Aquam ſale conſperſam populis benedicimus, vt ea cuncti aſperſi ſanctificentur, ac purificentur, quod & omnibus ſacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam ſi cinis vitulæ aſperſus ſanguine populum ſanctificabat, atque mundabat: multo magis aqua ſale aſperſa, diuiniſque precibus ſacrata populum ſanctificat, atque mundat. Et ſi ſale aſperſo per Heliſæum prophetam ſterilitas aquæ ſanata eſt: quanto magis diuinis precibus ſacratus, ſterilitatem rerum aufert humanarum, & coinquinatos ſanctificat, atque mundat, & expurgat, & cetera bona multiplicat, & inſidias diaboli auertit, & à phantaſmatis verſutiis homines defendit? Nam ſi tactu fimbriæ veſtimenti Saluatoris ſaluatos infirmos eſſe non dubitamus: quanto magis virtute ſacrorum eius verborum diuinitus ſacrantur elementa, quibus ſanitatem corporis, & animæ humana percipit fragilitas? His ergo, & aliis inſtructi documentis vota ſingulorum Domini ſacerdotes reſpicite, & in virtute Spiritus ſancti diuinis precibus per miniſterium vobis diuinitus collatum perficere certate. *Alexand. epiſt. 1. poſt med. Burchar. lib. 2. cap. 53. Iuo par. 2. cap. 68. decr. Tarrac. lib. 4. cap. 1.* *De conſe. d. 3. c. 20. Heb. 9. 4. Reg. 2. Matt. 14. d.*

CAP. III.

De aqua * benedicta ad conſecrationem eccleſiæ. *Vigil. epiſt. 1. ante med.* * exorcizata

CAP. IV.

Fana idolorum deſtrui minime debeant, ſed ipſa quæ in eis ſunt, idola deſtruantur. Aqua benedicta fiat, in eiſdem fanis aſpergatur, altaria conſtruantur, reliquiæ ponantur, &c. *Gregor. ad Mellit. Abbat. in Franciis lib. 9. regiſt. epiſt. 71.*

CAP. V.

Cum ſacerdos audierit aliquem infirmari in ſua plebe, quam citius ad eum pergat, & ingreſſus cubiculum, aquam benedictam ſuper eum, & per omne cubiculum aſpergat cum antiphona, *Aſperges me Domine*; & verſu, *Exurgat Deus. Nannet. cap. 4.* *Pſalm. 50. Pſal. 67.*

CAP. VI.

Alexander conſtituit aquam aſperſionis cum ſale benedici in habitaculis hominum. *Dam. in Alex.*

De Dyptichis ſacris. Tit. XII.

CAP. I.

Numquid omnes (*Epiſcopi ab Acacio electi*) Imperatoris nomen ex dyptichis abſtulerunt. *Gelaſ. epiſt. 6. ad Epiſc. Dardaniæ poſt med.*

CAP. II.

Anathematizato ſpecialiter per libellum Acacio, de prædeceſſorum eius nominibus taceatur, abraſis eorum de diptychorum inſcriptione, vocabulis, &c. *Hormiſda in Indiculo legatis ad Iuſtinum Aug. dato.*

CAP. III.

Catholicorum numero adiungi deſiderans S. Papæ Leonis in dyptichis nomen aſſeueras ſcriptum. *Hormiſda. Ioan. Epiſc. CP.*

CAP. IV.

In venerabili diptycho, in quo piæ memoriæ tranſitum ad cœlos habentium Epiſcoporum vocabula continentur, quæ tempore ſanctorum myſteriorum ſecundum ſanctas regulas releguntur, &c. *In epiſt Epiſcoporum Ægypti ad Anatolium CP. Archiep. med. poſt pro conc. Chalcedon. in 3. parc.*

CAP. V.

De atrio dyptycho, *eſt in conc. CP. ſub Mena contra Anthymum, relecto in concilio V. generali. 1. in principio.*

CAP. VI.

Sanctiſſimi Epiſcopi dixerunt: Reuerentiſſimus ſacrorum cuſtos vaſorum iſtius ſanctiſſimæ eccleſiæ adſetat ad conſiderationem nobis, & recitationem huius ſacra dypticha, in quibus ſanctæ memoriæ ſacerdotum iſtius optimæ ciuitatis ſcripta continentur vocabula. Ioannes presbyter, & cimiliarcha dixit: Secundum iuſſionem veſtræ ſanctitatis inter ſacra vaſa, quæ à me ſeruantur, habentes dypticha iſta protuli, & ad recitationem porrigo, &c. Sanctiſſimi Epiſcopi dixerunt: Ad auditum noſtræ mediocritatis, ſed etiã illorum qui ad teſtimonium producti ſunt reuerentiſſimi, & clariſſimi, & honeſtiſſimi viri recitentur ſacra dypticha, quæ declarant ſanctæ memoriæ connumerationem ſacerdotum iſtius Mopſueſtanæ ciuitatis, ex quo immaculata, & orthodoxa fides prædicatur, vſque ad hunc ſacerdotem, qui in præſenti xiii. Indictione defunctus eſt, & lecta ſunt nomina ex tribus dyptichis, &c. Sanctiſſimi Epiſcopi dixerunt: Porrigantur & nobis ad recitationem, & conſiderationem, quæ manifeſta facta ſunt ſacra dypticha, vt vnuſquiſque noſtrum perlegat, & inſpiciat, & oblata ſunt ſanctiſſimis Epiſcopis (*& quæſitum de Theodoro ablato, & de Cyrillo poſito*) in dyptichis, &c. *In conc. Mopſueſtan. contra Theodor. relato in V. ſyno. gen. collat. 5. in med.*

CAP. VII.

Ad ſatisfaciendum ſcripſimus, vt & venerabile nomen ſanctæ recordationis Leonis quondam vrbis Romæ Archiepiſcopi, in ſacris dyptichis tempore conſecrationis propter concordiam affigeretur, & veſtrum benedictum nomen ſimiliter in dyptichis prædicetur. *Ioannes CP. Epiſcop. Hormiſdæ Papæ.*

CAP. VIII.

Poſt factum libellum ab Epiſcopo CP. nomen Acacii de dyptichis eſt deletum, &c. ſimiliter deleta ſunt de dyptichis Zenonis, & Anaſtaſii nomina, &c. *Ex ſuggeſtione Dioſcori diaconi ad Hormiſdam Papam.*

CAP. IX.

Quos veſtra Apoſtolica Sedes condemnans in ſacris dyptichis recitare non iuſſit, eos nec ego inter ſacra facio nominari myſteria, &c. *Epiphan. CP. Epiſcop. in relatione ad Hormiſdam.*

CAP. X.

Omni intentione ordinauimus, vt venerabilis eccleſia CP. necnon complures aliæ vota ſuſcipiant veſtra, non ſolum in ceteris, ſed in auferendis etiam nominibus ex ſacris dyptichis, quæ remouenda maxime poſtulaſtis, &c. *Iuſtinus Imp. Hormiſdæ Papæ in epiſt quæ incipit Quo fuimus ſemper, poſt princ.*

Communia de vaſis, & aliis ornamenmentis. Tit. XIII

CAP. I.

Didicimus quoſdam Domini ſacerdotes ſuperſtitioſo potius cultui inſeruire, quam mentis, vel fidei puritati, &c. amicti pallio, & lumbos præcincti, credunt ſe ſanctæ ſcripturæ fidem non per ſpiritum, ſed per litteram completuros, &c. in lumborum præcinctione caſtitas, in baculo regimen paſtorale, in lucernis ardentibus boni fulgor operis indicatur, &c. Vnde hic habitus in eccleſiis Gallicanis, vt tot annorum, tantorumque Pontificum in alterum habitum conſuetudo vertatur? Diſcernendi à plebe, vel ceteris ſumus doctrina, non veſte; conuerſatione, non habitum, mentis puritate, non cultu, &c. *Celeſt. epiſt. 2. cap. 1.* *Luc. 12. b*

CAP. II.

Multa de vaſis, & ornamentis templi Iudæorum, &c. Iudæi loca, quibus Domino ſacrificabant, diuinis habebant ſupplicationibus conſecrata, &c. Si Iudæi, qui vmbræ legis deſeruiebant, hæc faciebant: multo magis, quibus veritas patefacta eſt, &c. templa Domino ædificare (debemus) & prout melius poſſumus, ornare, eaque diuinis precibus, & & ſanctis vnctionibus ſuis cum altaribus, & vaſis, veſtibus quoque, & reliquis ad diuinum cultum explendum vtenſilibus deuote, & ſolemniter ſacrare, &c. *Felix IV. epiſt. 1. cap. 1. in fin. Burchar. lib. 3. cap. 57. & 58. Iuo par. 3. cap. 60. & 61.* *de conſec. diſt. 1. c. 1 f. ſiut ergo.*

CAP. III.

Vaſa, quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria, calices ſunt, & patenæ. De quibus Bonifacius martyr & Epiſcopus interrogatus, ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramenta conficere, reſpondit; Quondam ſacerdotes aurei ligneis calicibus vtebantur, nunc è contra lignei ſacerdotes aureis vtuntur calicibus. Zephirinus decimusſextus Romanus Epiſcopus patenis vitreis miſſas celebrari conſtituit, *De conſec. d. 1. c. 45.*

Tum deinde Vrbanus decimuſoctauus Papa omnia miniſteria ſacrata fecit argentea. In hoc enim, ſicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus ſuccreuit eccleſiarum: noſtris enim diebus, qui ſerui patrisfamilias ſumus, ne decus matris eccleſiæ imminuatur, ſed magis cumuletur, & amplificetur; ſtatuimus, vt deinceps, nullus ſacerdos ſacrum myſterium corporis, & ſanguinis Ieſu Chriſti Domini noſtri in ligneis vaſculis vllo modo conficere præſumat, ne vnde placari debet inde iraſcatur Deus. *Triburien.c.18.Burch.lib.3.c.223.Iuo par. 3.cap. 282. decret.*

CAP. IV.

Zephyrinus fecit conſtitutum de eccleſia, vt patenas vitreas miniſtri ante ſacerdotes portarent, dum Epiſcopus miſſam celebraret. *Damaſ.in Zeph.*

LIBER XVIII.

De Verbi Dei prædicatione.

De doctrina, & vita miniſtrorum verbi Dei Tit. I.

CAP. I.

PResbyteros oportet ſcire canones, alioquin quomodo iudicabunt eccleſiam? Quis fieri poterit medicus, ſi ignoret medicinam? *Greg. vii. in conc. Roman. anno incerto.cap.28.*

CAP. II.

Presbyteri ſint litterati: aliter enim, quomodo erunt magiſtri, qui non fuerunt diſcipuli? aut qualiter ſcient docere gregem ſibi commiſſum, & exhortari? Iſti ſunt canes non valentes latrare. *Greg. vii.in conc. Roman.anno.incert.cap.30.*

CAP. III.

Ex his omnibus colligitur, quod origo totius mali ab ignorantia deſcendat, & ipſa ſit omnium malorum mater: quæ incuria, & ignauia gignitur: negligentia vero alitur, & augetur, atque in ſenſibus hominum radicatur, dum amatur: quam ſi quis forte doceat, effugandam velut antiquis, & hæreditariis ſedibus, moleſte & indignanter auellitur. Et ideo paululum laborandum nobis eſt, vt indignantes, ignorantiæ præſumptionem ſcientiæ ratione reſecemus, in his præcipue, qui in aliquibus minus rectis opinionibus præuenti ſunt, per quas, quaſi ſub ſpecie alicuius ſcientiæ, ignorantia in his vehementius radicata eſt. Nihil enim eſt grauius, quam ſi id, quod ignorat quis, ſcire ſe credat, & defendat verum eſſe, quod falſum eſt: quod tale eſt, quale ſi quis ebrius ſobrium ſe putet, & agat quidem cuncta vt ebrius; ſobrium ſe tamen & ipſe putet, & dici à cæteris velit. Ita ſunt ergo & hi, qui ignorantes quod verum eſt, ſpeciem tamen alicuius ſcientiæ tenent, & mala quaſi bona gerunt, atque ad perniciem, quaſi ad ſalutem feſtinant. Propter quod ante omnia properandum eſt ad agnitionem veritatis, vt poſſimus, quaſi lumine nobis inde accenſo, errorum tenebras depellere. Grande enim malum eſt, vt diximus, ignorantia: ſed quia ſubſtantiam non habet, facile ab his, qui ſtudioſi ſunt, effugatur: non enim aliud eſt ignorantia, niſi non cognouiſſe, quod expedit: vbi autem cognoueris, perit ignorantia. Quæri ergo magnopere debet veritatis agnitio, quam nemo alius aſſignare poteſt, niſi verus propheta: hæc enim via eſt, vitam volentibus ingredi, & ſummum iter bonorum operum pergentibus ad ciuitatem ſalutis. *Clem. epiſt. 3. med.*

CAP. IV.

Iuſtum eſt omnes in vniuerſo Romanorum
orbe doctores legis ea, quæ legis ſunt, recta
ſapere, & operari; & non regulas naſcentis
eccleſiæ confundere, aut fidem, aut doctrinam
Apoſtolorum variis maculare doctrinis, nec
fratres infeſtare, &c. Doceri omnes oportet,
qui Domini ſacerdotio funguntur, vt & ceteros
inſtruant, & ſibi proficiant. Scriptum eſt au- *Dan 12.a*
tem: Qui docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplen-
dor firmamenti, & qui ad iuſtitiam erudiunt
multos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternita-
tes, & alibi: Populus autem ſciens Deum *Dan. 11 f*
ſuum obtinebit, & faciet, & docti in populo
docebunt plurimos. Ipſa enim Veritas per ſe *Mat.11.a*
infert, & dicit: Beatus eſt, qui non fuerit ſcan- *Luc 7 d*
dalizatus in me. { Ille proculdubio ſcanda- *Diſt.83. cap.30.*
lizatur in Deum, qui recte non docet, & qui
eius ſcandalizat Epiſcopum, vel ſacerdotem.
Impie namque agentes ſunt impii, neque in-
telligentes omnes impii: porro docti intelli-
gent, &c. *Anaclet. epiſt.1. in med. Iuo par. 6. cap. 245.decr.*

CAP. V.

Percuſſor ille doctor dicitur, qui ſermone *Diſt.45.c. vlt.ſane.*

Tim. 1.b inutili conſcientiam percutit infirmorum. Ideo tenere vos, & omnes fideles oportet eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem, vt potens ſit conſolari in doctrina ſana, & contradicentes redarguere, & recte viuentes, atque rectam fidem tenentes conſolidare, &c. *Anaclet. epiſt. 2. ante fin. ad Epiſcopos Italiæ.*

CAP. IV.

Diſt. 38. c. 1. Si vix in laicis tolerabilis videtur inſcitia, quanto magis in eis, qui præſunt; nec excuſatione eſt digna, nec venia? &c. *Leo epiſt. 22 in princ. ad Conſtantinopolitanos. Anſelm. lib. 7. cap. 107.*

CAP. VII.

Imperatorem Perſarum, & ſi non fuiſſe conuerſum doleo, vel tamen ei Chriſtianam fidem prædicaſſe omni modo exulto: quia etſi ille ad lucem venire non meruit, veſtra autem ſanctitas prædicationis ſuæ præmium habebit. Nam & Æthiops in balneum niger intrat, & niger egreditur, ſed tamen balneator numos accipit. *Greg. Domit. Metropolit. lib. 1. regiſt. epiſt. 63, Indict. xi.*

CAP. VIII.

Prou 14. Multos per prædicationem veſtram venire ad eccleſiam ſuſpicor: quod totum veſtræ laudi proficit: quia ſcriptum eſt: vbi plurimæ ſegetes, ibi maxima fortitudo boum: manifeſtatur enim virtus prædicantium, vbi ſurgit ſeges animarum, &c. *Greg. Steph. Epiſc. lib. 6. epiſt. 8. regiſt.*

CAP. IX.

Diſt. 38. c. 1. Ignorantia mater cunctorum errorum, maxime in ſacerdotibus Dei vitanda eſt; qui docendi officium in populis ſuſceperunt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas frequenter *1. Tim. 4.* admonet Paulus Apoſtolus dicens ad Timotheum; intende lectioni, & exhortationi, doctrinæ quoque, & ſemper permane in his. Sciant igitur ſcripturas ſanctas, & canones meditentur, vt omne opus eorum in prædicatione diuina, & doctrina conſiſtat, atque ædificent cunctos tam fidei ſcientia, quam operum diſciplina. *Tolet. IV. cap. 24. Arelat. ſub Carolo. cap. 3. Burch. lib. 1. cap. 100. Ino par. 5. cap. 202. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 105. Cæſarauguſt. lib. 4 cap. 54.*

CAP. X.

De baptiſmo, & myſterio ſanctæ fidei vnuſquiſque Archiepiſcopus ſuos ſuffraganeos diligenter, ſtudioſeque admoneat; quatenus per ſtudium ſacræ lectionis imbuti, & de myſterio ſanctæ fidei, & de ſacramento baptiſmatis vnuſquiſque illorum in propria parochia perfecte, ſtudioſeque presbyteros, & vniuerſum populum docere, & inſtruere non negligat. *Diſt. 38. c. 1.* Quia ignorantia mater cunctorum eſt errorum, & maxime in ſacerdotibus Dei vitanda eſt qui docendi officium in populis ſuſceperunt. Sacerdotes enim legere ſanctas ſcripturas ad- *1. Tim. 4.* monet Paulus Apoſtolus dicens ad Timotheū. Attende lectioni, & exhortationi, & doctrinæ. Sciant igitur ſacerdotes ſcripturas ſanctas, & canones; vt omne opus eorum in prædicatione & doctrina conſiſtat; atque ædificent cunctos tam fidei ſcientia, quam operum diſciplina. *Arelat. ſub Carolo cap. 3. Tolet. IV. cap. 24.*

CAP. XI.

Sobrietatem ſacerdotes teneant, & hanc habendam fidelibus prædicent: quia non poteſt libere ſobrietatem prædicare, qui ſe mero, vſque ad alienationem mentis ingurgitat. *Cabil. ſub Carolo. cap. 10. Burch. lib. 14. cap. 4. Ino par. 13. cap. 72. decr.*

CAP. XII.

Clerici in doctrina, & lectionibus, pſalmis, & hymnis, & canticis exercitio iugi incumbant: Tales enim debent eſſe, qui diuinis cultibus ſe mancipandos ſtudent exhibere; ſcilicet vt dum ſcientiæ operam dant, doctrinæ gratiam populis adminiſtrent. *Magun. cap. 10. in fin.*

CAP. XIII.

Qui erudiendis, atque inſtituendis de virtute populis præerit, neceſſe eſt, vt in omnibus ſanctus ſit, & in nullo reprehenſibilis habeatur. Qui enim alium de peccatis arguit, ipſe à peccato debet eſſe alienus: nam qua fronte ſubiectos arguere poteſt, cum illi ſtatim poſſit correptus ingerere: Ante doce te, quæ recta ſunt, Epiſcope? Quapropter qui negligit recta facere, deſinat & recta docere. Prius quippe ſemetipſum corrigere debet, qui alios ad bene viuendum admonere ſtudet; ita vt in omnibus ſemetipſum formam viuendi præbeat, cunctoſque ad bonum opus, & doctrina, & opere prouocet. Cui etiam ſcripturarum ſcientia neceſſaria eſt: quia ſi Epiſcopi tantum ſit ſancta vita, ſibi ſoli poteſt prodeſſe ſic viuens, porro ſi & doctrina fuerit eruditus, poteſt cæteros quoſque inſtruere, & docere ſuos, & aduerſarios repercutere, &c. cuius præ cæteris ſpecie officium eſt, ſcripturas legere, percurrere canones, exempla ſanctorum imitari, vigiliis, ieiuniis, orationibus incumbere, cum fratribus habere pacem, nec quemquam ex membris ſuis diſcerpere, &c. *Aquiſgranen. cap. 9. ex Iſidoro 2. lib. de eccleſiaſt. officiis cap. 6.*

CAP. XIV.

Ad hoc, niſi me fallit opinio, ſancte viuendum eſt ſacerdoti, ne dicta ſua repugnantibus factis euacuet, ſi quod prædicat fieri debere, non faciat: aut ſi quod non facit, prædicare præſumpſerit, nihil apud eos, qui eius vitam nouere, proficiat. Quia ad hoc eſt eccleſiæ Dei præpoſitus, vt non ſolum bene viuendo alios exemplo ſuæ conuerſationis inſtituat: ſed etiam fiducialiter prædicando, ſingulis ante oculos peccata ſua conſtituat, quæ pœna maneat duris, quæ gloria obedientibus, oſtendat. *Proſp. lib. de vita contemplatiua 1. cap. 20. apud Aquiſgranen. cap. 26.*

CAP. XV.

Cum ſacerdos non agit bona, qui loquitur, ei etiam ſermo ſubtrahitur, ne loqui audeat

deat, quod non operatur, ſicut per Prophetam *Pſal. 49.* dicitur: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iuſtitiam meam, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Plerumque doctor, qui docere audet, quod negligit agere, cum deſierit bona loqui, quæ operari contempſit, docere ſubiectos incipit praua, quæ agit: vt iuſto omnipotentis Dei iudicio in bono iam nec linguam habeat, qui habere bonam vitam recuſat. quatenus dum mens eius terrenarum rerum amore incenditur, de terrenis rebus ſemper loquatur. *Greg. lib. 11. moral. c. 9. & 10. apud Aquiſgran. cap. 27.*

CAP. XVI.

Recolite quanta, & qualia, me audiente, atque probante, dicere ſolebatis de adminiſtratione Pontificis, qui populi ſibi commiſſa cura poſthabita, ardentius bona præſentia deſiderat, quam futura, &c. Qui non prædicat perſeuerantiam iuſtis, pœnitentiam prauis, contemptũ mundi conuerſis, futuras pœnas auerſis. Qui non poteſt dicere contemptoribus admonitionis ſuæ, futurum cogitate iudicium, quod ipſe forte non cogitat: amatoribus mundi: nolite diligere mundum, ſi eum mundi a- *1. Ioan. 2.* mor oblectat: ambitioſis, ambitioni iam finem imponite, ſi eum ambitio ruinoſa præcipitat: ebrioſis, ebrietatem cauete, ſi ſe mero vſque ad alienationem mentis ingurgitat. Sumptuo- *crudus* ſis dapibus * grauidus non poteſt ſuis abſtinentiam laudare, quam calcat: Vitio cupiditatis addictus, cupidis amorem non poteſt diſſuadere pecuniæ: Inimicitiarum tenax, non valebit animos diſſidentium ſacerdotali tranquillitate componere: Iuſtitiam prædicare iudicibus erubeſcit, quam ipſe perſonæ potentis fauore corrumpit: Nec defendit oppreſſos, ſi perſonas, aut honorat, aut deſpicit. Et quidquid boni non facit, aut mali committit, nec iubebit fieri, nec vetabit: quia neceſſariam docendi auctoritatem contrarietate ſuæ actionis, aut amittit, aut minuit. *Proſper. de vita contemplatiua lib. 1. cap 15. apud Aquiſg. cap. 28.*

CAP. XVII.

Interdum doctoris vitio etiam ipſa verax doctrina vileſcit: & qui non viuit, ſicut docet, ipſam, quam prædicat veritatem, contemptibilem facit. Arcus peruerſus eſt lingua magiſtrorum docentium bene, & viuentium male, & ideo quaſi ex peruerſo arcu ſagittam emittunt, dum ſuam prauam vitam propriæ linguæ ictu confodiunt. Qui bene docet, & male viuit, tamquam æs, aut cymbalum ſonitum facit aliis, ipſe tamen ſibi manet inſenſualis. Qui bene docet, & male viuit, quod docet, bene viuentibus proficit, quod vero male viuit ſe ipſum occidit. Sicut ſacerdos, qui ſi digne ſe agit, vt ſacerdotem decet, miniſterium eius, & ipſi, & aliis vtile eſt: indigne autem viuens, aliis quidem vtilis eſt loquendo, ſe autem interficit praue viuendo. Ac per hoc, quod in illo mortuum eſt, proprium eius eſt: quod vero viuit in eo, ideſt ſacrum miniſterium, alienum eſt. Qui bene docet, male viuit: videtur vt cereus, qui aliis bonam nouit lucem præſtare, ſe vero in malis ſuis conſumere, atque extinguere. Qui bene docet, & male viuit, videtur, bonum malo coniungere, lucem tenebris permiſcere, veritatem mendacio mutare. *Iſidorus lib. 3. de ſummo bono, cap. 37. apud Aquiſgran. cap. 29.*

CAP. XVIII.

Iracundi doctores per rabiem furoris diſciplinæ modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt, & vnde emendare ſubditos poterant, inde potius vulnerant. Ideo ſine menſura vlciſcitur culpas præpoſitus iracundus, quia cor eius diſperſum in rerum curis, non colligitur in amorem vnius Deitatis. Mens enim ſoluta in diuerſis, catena caritatis non aſtringitur: ſed male laxata, male ad omnem occaſionem mouetur. *Iſid. de ſummo bono cap. 40. apud Aquiſgranen. cap. 33.*

CAP. XIX.

Tu quidem diuinas ſæpius ſcripturas lege, immo numquam de manibus tuis ſacra lectio deponatur. Diſce, quod doceas. Obtine eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonẽ, vt poſſis exhortari in doctrina ſana, & contradicentes reuincere. Permane in his, quæ didiciſti, & credita ſunt tibi, ſciens à quo didiſceris, paratus ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti te rationem de ea, quæ in te eſt, ſpe, & fide. Non confundant opera tua ſermonem tuum, ne cum in eccleſia loqueris, tacitus quilibet reſpondeat: cur ergo hæc, quæ dicis, ipſe non facis? Delicatus magiſter eſt, qui pleno ventre de ieiuniis diſputat, accuſare auaritiam & latro poteſt. Sacerdotis Chriſti os, mens, manuſque concordent. *Hier. ad Nepotia. apud Aquiſgran cap. 94. poſt princ.*

CAP. XX.

Prædicatio ſacerdotalis contemnitur, quando, quod verbis prædicat, operibus non adimplet: Proinde qui ceteris forma, & exemplum debet eſſe, primo facere debent, quod docent, & euitare, quæ fieri prohibent. Vnde B. Gregorius in libro paſtorali, cum per gallum prædicationis ſpeciem tractando exponeret, inter cetera ſic ait: Gallus cum iam edere cantus parat, prius alas excutit, & ſemetipſum feriens vigilantiorem reddit. Quia nimirum neceſſe eſt, vt ii, qui verba ſanctæ prædicationis monent, prius ſtudio bonæ actionis euigilent, ne in ſemetipſis torpentes opere, alios excitent voce. Prius ſe per ſublimia facta excutiant, & tunc ad bene viuendum alios ſollicitos reddant: prius cogitationum alis ſemetipſos feriant, & quidquid in ſe inutiliter torpere ſollicita inueſtigatione deprehenderint, diſtricta animaduerſione corrigant & tunc demum aliorum vitam loquendo componant. Prius punire propria fletibus curent, & tunc, quæ aliorum punienda ſunt, denuntient, & antequam verba exhortationis inſonent, omne, quod locuturi ſunt, operibus cla-

ment, &c. Quando vita ſacerdotum cum doctrina non concordat, & auditoribus infirmis ſcandalum, & animarum prouenire periculū, non eſt dubium. Proinde ſummopere cauendum eſt ſacerdotibus, ne offendiculum fiant iis quibus præſunt. Tunc enim offendiculum fiunt illis, quando quod verbis prædicant, moribus impugnant, &c. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 4. ex Gregor. lib. 3. Paſtoral. cap. vlt.*

CAP. XXI.

Epheſ. 5. Coloſ. 3. 1. Tim. 6. Cauendum ſummopere eſt ſacerdotibus, vt ab auaritiæ peſte, quæ eſt idolorum ſeruitus, & cupiditate, quæ radix omnium malorum eſt, ſuosque ſectatores à regno Chriſti excludunt, ſe compeſcant. Quoniam digne non poſſunt ſubditis prædicare, vt ab his ſe abſtineant, cum ipſi his, quod valde dedecus, immo periculoſum eſt, ſe mancipauerint, &c. Scribit & Proſper: Non poteſt dicere ſacerdos contemptoribus admonitionis ſuæ futurum cogitate iudicium, quod ipſe forte non cogi-*1. Ioa. 2.* tat. Amatoribus mundi, nolite diligere mundum, ſi eum mundi amor oblectat, ambitioſis, ambitioni finem imponite ſi eum ambitio ruinoſa præcipitat, ebrioſis, ebrietatem cauete, ſi ſe mero vſque ad alienationem mentis ingurgitat, &c. & quidquid boni non facit, aut mali committit, nec iubet fieri, nec vetabit: quia neceſſariam docendi auctoritatem contrarietate ſuæ actionis, aut amittit, aut minuit, *&c. Pariſien. ſub Ludou. lib. 1. cap. 13. Ex D. Proſpero de vita contemplat. lib. 1. cap. 15.*

CAP. XXII.

In ipſa vita ſacerdotum penſandum eſt, qualiter quiſque doceat, ſicut ait egregius doctor B. Gregorius, vt recte docens infirmitatem ſuam quotidie omni conſideratione cognoſcat, ne aut humilitas acceſſum fugiat, aut peruentioni vita contradicat, aut vitam doctrina deſtituat, aut doctrinam præſumptio extollat. Prius ergo appetitum timor temperet, poſt autem magiſterium, quod ſuſcipitur, vitam commendet: ac deinde neceſſe eſt, vt paſtoralis vitæ bonum, quod viuendo oſtenditur, etiam loquendo propagetur. *Aquiſgr. ij. ſub Ludou. par. 1. cap. 7. ex Greg. lib. 1. paſtor. in princ.*

CAP. XXIII.

Nec minus exemplum boni operis doctrinæ conueniens in ſacerdotibus eſſe debet, vt quod ore doctrina profert, vitæ meritum iuſtæ operationis verba ſacerdotis omnibus delectabilia faciat exequenda, vitamq; probabilem commendet. *Aquiſgranen. ij. ſub Ludou. par. 2. cap. 8.*

CAP. XXIV.

diſt. 21. c. 2. Nemo recte monitoris perſonam accipit, niſi qui actibus ſuis errata condemnat, & amorem innocentiæ, conuerſatione demonſtrat. *Ennod. pro Symmacho ante fin.*

Quas res auditoribus in concionibus proponi oporteat, & de modo, quem tenere debet, qui concionatur. Tit. II.

CAP. I.

Sacerdotes & alii clerici, qui fuerint in exercitu Chriſtiano, tam ſubditi, quam prælati orationi, & exhortationi diligenter inſiſtant, docentes eos verbo pariter & exemplo, vt timorem, & amorem ſemper habeant diuinum ante oculos, ne quid dicant, aut faciant, quod diuinam maieſtatem offendat. Et ſi aliquando lapſi fuerint in peccatum, per veram pœnitentiam, mox reſurgant, gerentes humilitatem cordis, & corporis, & tam in victu, quam in veſtitu mediocritatem ſeruantes, diſſenſiones & æmulationes omnino vitando, rancore, ac liuore à ſe penitus relegatis, vt ſic ſpiritalibus, & materialibus armis muniti aduerſus hoſtes fidei ſecurius prælientur, non de ſua præſumentes potentia, ſed de diuina virtute ſperantes. *Innocen. iij. in conc. Lateran. c. vlt.*

CAP. II.

Epiſcopus, vel presbyter, qui cleri, vel populi curam non gerit, & eos pietatem non docet, ſegregetur: & ſi in ſocordia perſeueret, deponatur. *Apo. 57. vel 58.*

CAP. III.

Oportet eum, qui docet, & inſtruit animas *8. q. 1. c. 12.* rudes, eſſe talem, vt pro ingenio diſcentium ſemetipſum poſſit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipſe præcipue apprime eſſe eruditus & doctus, irreprehenſibilis, maturus, impauidus, ſicut ipſi probabitis fore Clementem hunc poſt me. *Petrus apud Clem. epiſt. 1. poſt princ.*

CAP. IV.

Quæ maior caritas, aut quod efficacius pietatis patrocinium poteſt, à quoquam alicui impendi, quam ſi ignorantiæ tenebras, & imperitiæ caliginem ab eo repellat, ac demum veræ fidei doctrinæ pabulo non ad quæſtum, non ad ambitionem, ſed ad eruditionem, & ædificationem reficiat? tamquam enim mutilo fit manus, claudo pes, oculus cæco, qui ignorantiæ tenebris ſapientiæ & ſcientiæ theſaurum referat, & candorem lucis, viaſque Domini benigniter aperit, &c. *Anter. ad Epiſcopos Hiſpaniæ, poſt princ.*

CAP. V.

Obiurgando, hortando, ſuadendo, blandiendo, conſolando prodeſſe, quibus poſſumus, feſtinemus. Lingua noſtra bonis fomentum ſit, prauis aculeus, timidos retundat, iratos mitiget, pigros exacuat, deſides hortando ſuccendat, refugientibus ſuadeat, aſperis blandiatur, deſperatos conſoletur, vt quia doctores dicimur, viam ſalutis gradientibus oſtendamus. *Dionyſius Seuero Epiſc. epiſt. ad fi.*

CAP.

Diſt. 8. cap. 4.

CAP. VI.

Nulli ſacerdotum liceat canones ignorare, nec quidquam facere, quod patrum poſſit regulis obuiare, quæ enim à nobis res * digna ſeruabitur, ſi decretalium norma conſtitutorum pro aliquorum libitu, licentia populis permiſſa, frangantur? &c. *Cæleſtin. epiſt. 3. ad Epiſcopos Apuliæ, & Calabriæ.*

* digne obſeruabitur

CAP. VII.

Ignorare numquam licuit ſacerdotum, quid canonum regulis fuerit definitum. *Leo epiſt. 1. Epiſcopos Italiæ, in med.*

CAP. VIII.

Nos, qui ſacerdotes vocamur, debemus populum nobis ſubiectum, & prædicando verbis in omni bono, & faciendo, quæ docemus, exemplis inſtruere, in caritate, in caſtitate, in humilitate, in continentia, in modeſtia, in vigiliis, in ieiuniis, & oratione, in religione, in eleemoſynis, in hoſpitalitate, in quantum vires permittunt, in verbo ſapientiæ ſale condito, in temperantia manducandi, vel bibendi, in conuerſatione ſancta, in ſimplicitate cordis, in omni opere bono, pie, & iuſte viuendo, &c. *Forojul. cap. 13. ad finem.*

CAP. IX.

Doctoris populorum ſermo debet eſſe purus, ſimplex, & apertus, plenus grauitate & honeſtate, plenus ſuauitate, & gratia, tractans de myſterio legis, de doctrina fidei, de virtute continentiæ, de diſciplina iuſtitiæ. Vnumquemque diuerſa admonens exhortatione iuxta profeſſionis, morumq; qualitatem: videlicet vt prænoſcat quid, cui, quando, vel quomodo proferat, &c. *Aquiſgran. c. 9. ex Iſid. 2. lib. de offic. eccleſiaſt. c. 6.*

CAP. X.

Prædicator quiſque ſtudeat, vt minas potentium ratione mitiget, & oppreſſorum anguſtias, quantum præualet, ope leuet: vt foris reſiſtentibus opponat patientiam, & intus ſuperbientibus exhibeat cum patientia diſciplinam: vt erga errata ſubditorum ſic manſuetudo zelum temperet, quatenus à iuſtitiæ ſtudio non eneruet: ſic ad vltionem zelus ferueat, ne tamen pietatis limite ſeruendo tranſcendat. Rectoris officium eſſe debet, vt ingratos beneficiis ad amorem prouocet: vt gratos quoque miniſteriis in amore ſeruet: vt proximorum mala, cum corrigere non valet, taceat: & quæcumque corrigi loquendo poſſunt, ſilentium, conſenſum eſſe pertimeſcat. *Greg. in Paſtor. lib. 2. cap. 6. apud Aquiſgran. cap. 21. ad finem.*

CAP. IX.

Non omnibus vna, eademq; doctrina eſt adhibenda: ſed pro qualitate morum diuerſa exhortatio erit doctorum. Nam quoſdam increpatio dura; quoſdam vero exhortatio corrigit blanda. Sicut periti medici ad varios corporis morbos diuerſo medicamine ſeruiunt, ita vt iuxta vulnerum varietates medicina diuerſa ſit: ſic & doctor eccleſiæ, ſingulis quibuſque hominibus congruum doctrinæ remedium adhibebit: & quod cuique oporteat, pro ætate, pro ſexu, ac profeſſione annunciabit. Non omnibus ea, quæ ſunt clauſa, aperienda ſunt: multi enim ſunt, qui capere non poſſunt: quibus ſi indiſcrete manifeſtentur ſtatim aut detrahunt, aut negligunt: prima quippe prudentiæ virtus eſt, eam, quam docere oporteat, exiſtimare perſonam. Rudibus populis, ſeu carnalibus plana, atque communia, non ſumma; atque ardua prædicanda ſunt: ne immenſitate doctrinæ opprimantur potius, quam erudiantur. Vnde & Paulus Apoſtolus ait: Non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus: tamquam paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam. carnalibus quippe animis, nec alta nimis de cœleſtibus, nec terrena conuenit prædicare; ſed mediocriter; vt initia eorum, moreſq; deſiderant, edoceri, &c. Aliter eſt agendum circa eos, qui noſtro committuntur regimini, ſed offendunt: atque aliter cum his, qui nobis commiſſi non ſunt, qui ſi iuſti ſunt, venerandi ſunt; ſi vero delinquunt, pro ſola caritate, vt locus eſt, corripiendi ſunt: non tamen cum ſeueritate; ſicut hi, qui nobis regendi ſunt commiſſi, &c. Ingenium boni doctoris eſt incipere à laudibus eorum, quos ſalubriter obiurgatos corrigere cupit, ſicut Apoſtolus ad Corinthios facit, quos à laudibus inchoat, & increpationibus probat: ſed erant apud Corinthios, qui & laude, & increpatione digni eſſent. Ille vero ſic diſcrete, ſic vtraque omnibus loquitur, vt omnibus vtraque conuenire videantur. *Iſidor. lib. 3. de ſummo bono. c. 43. apud Aquiſgr. c. 23.*

1. Cor. 3.

1. Cor. 1.

CAP. XXII.

Non vna eademq; cunctis exhortatio congruit: quia nec cunctos par morum qualitas aſtringit. Sæpe namque aliis officiunt, quæ aliis proſunt: quia plerumque herbæ, quæ hæc animalia nutriunt, alia occidunt: & lenis ſibilus equos mitigat, catulos inſtigat: & medicamentum, quod hunc morbum imminuit, alteri vires iungit: & panis, qui vitam fortium roborat, paruulorum necat. Pro qualitate ergo audientium, formari debet ſermo doctorum; vt & ad ſua ſingulis congruat, & tamen à communis ædificationis arte numquam recedat. Quid enim ſunt intentæ mentes auditorum, niſi vt ita dixerim, quædam in cithara tenſiones tractæ chordarum? quas tangendo artifex, vt non ſibimetipſi diſſimile canticum faciat, diſſimiliter pulſat: & idcirco chordæ conſonam modulationem reddunt, quia vno quidem plectro, ſed non vno impulſu, feriuntur. Doctor quiſque, vt vna cunctos virtute caritatis ædificet, ex vna doctrina, non vna, eademque exhortatione tangere corda audientium debet. Doctor etenim, qui loci ſui neceſſitate exigitur ſumma dicere, hac eadem neceſſitate compellitur ſumma monſtrare. Illa namque vox libentius auditorum

cor penetrat, quam dicentis vita commendat, quia quod loquendo imperat, oſtendendo adiuuat, vt fiat. Hinc enim per prophetam Dominus dicit: Super montem excelſum aſcende
Eſa. 40 b tu, qui euangelizas Sion, vt videlicet, qui cœleſti prædicatione vtitur, ima iam terrenorum operum deſerens, in rerum culmine ſtare videatur: tantoque facilius ſubditos ad meliora pertrahat, quanto per vitæ meritum de ſupernis clamat. *Gregor. in Paſtorali lib. 2. c. 3 & 3. lib. in prolog. apud Aquiſgr. c. 24.*

CAP. XIII.

Vt longe ante nos reuerendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit: non omnia
Eccleſiaſt. 3. b tempora congruunt doctrinæ, ſecundum Salomonis ſententiam dicentis: Tempus tacendi, tempus loquendi. Non quidem per timorem, ſed per diſcretionem, propter malorum incorrigibilem iniquitatem, nonnunquam electos oportet à doctrina ceſſare. Interdum doctores eccleſiæ, calore charitatis ardentes conticeſcunt à docendo, quia non eſt, qui au-
Ier. 13. diat, teſtante propheta: Ciuitates Auſtri clauſæ ſunt, & non eſt qui aperiat. Qui docendi accipit officium, interdum ad tempus facta proximi taceat, quæ ſtatim corrigere nequaquam exiſtimat. Nam ſi corrigere poteſt, & diſſimulat, verum eſt, quod conſenſum erroris alieni habeat. Plerique ſancti doctores pro mali pertinacia, quia iniquos emendare nequeunt, his tacere diſponunt: ſed calorem ſpiritus, quo aguntur, ferre non ſuſtinentes, iterum in increpationem proſiliunt impiorum. *Iſidor. lib. 3. de ſum. bono cap. 44. apud Aquiſgran. cap. 25.*

CAP. XIV.

Ezec. 4. a Sumamus ſartaginem ferream, & ponamus eam murum ferreum inter nos & ciuitatem, id eſt, aſſumamus zelum fortem, & inter nos & auditoris noſtri animum, inueniamus hanc poſtmodum fortem munitionem. Tunc enim hunc murum ferreum inuentum ſemus, ſi nunc eum fortiter tenemus: videlicet docendo, cuſtodiendo, ſuadendo, increpando, mulcendo, terrendo aliquando leniter, aliquando vero & ſeuerius agendo, &c. Infirmæ quippe animæ, atque appetitui mundi deditæ, aliquando melius ex ſeueritate ſeruantur, vt obſtinata facies, id eſt, per ſeueritatis cuſtodiam ab omni ſpe friuolæ remiſſionis obducta, inconſtantem animam terreat, atque à delectatione vitiorum, diſtrictionis vigore conſtringat. Quod cum à doctore agitur, ſemper neceſſe eſt, vt dulcedo & humilitas in corde teneatur: quatenus & multum amet, & nunquam contra eum per elationem ſuperbiat, vt tamen amorem ſuum, & humilitatem pro vtilitate eius, prodeſſe recuſat. *Gregor. lib. 1. ſuper. Ezech. homil. 12. circa finem. apud Aquiſgranen. cap. 34.*

CAP. XV.

Statuimus, vt vnuſquiſque noſtrum dictis, & exemplis plebes parochiæ ſuæ attentius ad meliora incitare ſtudeat, eaſque, vt ſe à malis cohibeant, & ad Dominum ex toto corde conuertant, ſollicite admoneat, Deumque, quem peccando ſibi iratum fecerant, digna pœnitentiæ ſatisfactione, & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagant, &c. ſimulque eis oſtendendum, quoniam quandiu quis malis operibus deditus eſt, nec ſibi, nec aliis Deum propitiari meretur. Et quod vnuſquiſque eleemoſynam, & cetera bona opera à ſemetipſo incipere debeat. Cum itaque prædicatores ſine ceſſatione populo Dei prædicare neceſſe ſit, iuxta illud Eſaiæ: Clama, ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem
tuam, & annuntia populo meo ſcelera eorum, *Eſai. 58.*
& domui Iacob peccata eorum: tum maxime id eis facere neceſſe eſt, quando iram Domini contra populum Dei, meritis exigentibus graſſari perſpexerint, iuxta illud, quod Dominus per Ezechielem prophetam loquitur: Terra, cum induxero ſuper eam gladium, & tule- *Ezech. 3. & 33.*
rit populus terræ virum vnum de nouiſſimis ſuis, & conſtituerit eum ſupra ſe ſpeculatorem, & ille viderit venientem gladium ſuper terram, & cecinerit buccina, & annunciauerit populo: audiens autem quiſquis ille eſt, ſonum buccinæ, non obſeruarit, veneritque gladius, & tulerit eum, ſanguis ipſius ſuper caput eius erit, &c. Quod ſi ſpeculator viderit gladium venientem, & non inſonuerit tuba, & populus ſe non cuſtodierit, veneritque gladius, & tulerit de his animam, ille quidem in iniquitate ſua captus eſt, ſanguinem autem eius de manu ſpeculatoris requiram &c. Formidoloſa valde, & tremenda hæc ſententia ſacerdotibus eſt, qua dicitur, Sanguinem autem eius de manu tua requiram. Vnde Proſper ſcribit: Ille, inquit, cui diſpenſatio verbi commiſſa eſt, etiam ſi ſancte viuat, & tamen perdite viuentes arguere, aut erubeſcat, aut metuat, cum omnibus, qui eo tacente perierint, perit: & quid ei proderit, non puniri ſuo, qui puniendus eſt alieno peccato? &c. Ecce quale periculum prædicatoribus, niſi ſtrenue, vtiliterque prædicauerint, & auditoribus, niſi id, quod ſibi prædicatum fuerit, obedienter impleuerint, inſtat. Quod autem per negligentiam, & deſidiam prædicatorum, & per contemptum quorundam auditorum transgreſſio fit diuinorum præceptorum, periculumque animarum, manifeſtum eſt. Quapropter neceſſe eſt, vt hæc prophetica, immo cœleſtis tuba, qua præcipitur: Clama, ne ceſſes: quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo *Eſai. 58*
meo ſcelera eorum, & domui Iacob peccata eorum: vt prædicatores, & auditores à ſomno torporis, & negligentiæ tandem excitet, vt hi de vtili ſua prædicatione, & illi de obedienti impletione, æterna à Domino donentur remuneratione. *Pariſien. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. cap. 5 ex D. Proſpero lib. 1. de vita contemplat. cap. 20.*

CAP. XVI.

Doctrina ſacerdotalis ſecundum cuiuſque qualitatem omnibus ſufficiens eſſe debet, modeſta, prudens, diſcreta, honeſta, atque vtilis. *Aquiſg. ſub Ludou. par. 1. cap. 8.*

CAP. XVII.

Ignorari non licet, quanta debet eſſe diuerſitas, atque diſcretio in arte prædicationis, prout in libro paſtorali digeſtum habetur, ità inquiente S. Gregorio: Vt enim ante nos longe reuerendæ memoriæ Gregorius Nazianzenus edocuit, non vna, eademque cunctis exhortatio congruit, quia nec cunctos par morū qualitas aſtringit: ſæpe namque aliis officiunt quæ aliis proſunt. Ideoque rector ſcire debet diſcretiones perſonarum, quæ in eodem libro à plenius ſcite volentibus inueniri poſſunt. *Aquiſg. ij. ſub Ludou. par. 2. cap. 6. ex Greg. in prolo. lib. 3. Paſtoral.*

CAP. XVIII.

Doctrina, & prædicatio in populum partim Epiſcoporum, & reliquorum ſacerdotum, partim verò populi negligentia, non, ſicut neceſſarium eſt, procuratur: & ſacerdotum quidem incuria nullatenus eſt excuſanda, quidam verò laici, & maxime potentes, ac nobiles, quos ſtudioſius ad prædicationē venire oportebat, iuxta domos ſuas baſilicas habent, in quibus diuinū audientes officium, ad maiores eccleſias rarius venire conſueuerunt. Et dum ſoli àfflicti, & pauperes veniunt, quid aliud, quam vt mala patienter ferant; illis prædicandum eſt? Si autem diuites, qui pauperibus iniuriam facere ſoliti ſunt, venire non renuerent: admoneri vtique poſſent, vt eleemoſynis peccata ſua redimerent, vt à fluxu rerum temporalium ſe abſtinerent. Admonendi ſunt igitur potentes, vt ad maiores eccleſias, vbi prædicationem audire poſſint, conueniant, &c. *Ticin. cap. 4.*

Concionatores ex ſcriptis ſanctorum patrum depromant conciones Tit. III.

CAP. I.

QVi officium prædicationis ſuſcepimus, nullis curis à diuina lectione priuemur. *Tolet. xi. cap. 2.*

CAP. II.

Oportet eccleſiis præpoſitos quotidie, ſed præſertim dominicis diebus clerum, & populum docere pietatis ſermones ex ſacra ſcriptura differentes ſenſus, & iudicia veritatis, non tranſgrediendo traditos fines, aut ſanctorum patrum traditiones, &c. non aliter interpretentur (*ſacram ſcripturam*) quam eccleſiæ lumina, & doctores ſuis ſcriptis fecerunt, &c. Nam per dictorum patrum doctrinam populi ſciunt, quæ eligere, & capere debeant, quid damnoſum, & abiiciendum eſt: & vitam in melius commutant, & ignorantiæ affectu non tenentur, & vitæ ſalutem quærunt. *Trul. cap. 19.*

CAP. III.

Quilibet Epiſcopus habeat homilias continentes neceſſarias admonitiones, quibus ſubiecti erudiantur, id eſt, de fide catholica, prout càpere poſſint: de perpetua retributione bonorum, & æterna damnatione malorum: de reſurrectione quoque futura, & vltimo iudicio, & quibus operibus poſſit promereri beata vita, quibuſue excludi. Et vt eaſdem homilias quiſque aperte transferre ſtudeat in ruſticam Romanam linguam, aut Theotiſcam, quo faciliùs cuncti poſſint intelligere, quæ dicuntur. *Turon. ſub Carolo cap. 17. Magun. ſub Raban. cap. 12.*

CAP. IV.

Cum omnia concilia canonum, qui recipiuntur, ſint à ſacerdotibus legenda, & intelligenda, & per ea ſit eis viuendum, & prædicandum neceſſarium duximus, vt ea, quæ ad fidem pertinent, & vbi de extirpandis vitiis, & plantandis virtutibus ſcribitur, hoc ab eis crebro legatur, & bene intelligatur, & in populo prædicetur. *Cabil. ſub Carolo cap. 37. Magunt. ſub Rab. c. 2. Burch. lib. 19. c. 147. Iuo par. 15. cap. 157. decret.*

CAP. V

Epiſcopi ſermones, & homilias ſanctorum patrum, prout omnes intelligere poſſint, ſecundum proprietatem linguæ prædicare ſtudeant. *Remen. cap. 15. Burch. lib. 1. c. 96. Iuo par. 5. cap. 198. decret.*

CAP. VI.

In exponendis, vel prædicandis diuinis ſcripturis ſanctorum catholicorum, & probatiſſimorum patrum ſenſum quiſque ſequatur, in quorum ſcriptis, vt beatus dicit Hieronymus, fidei veritas non vacillet. *Melden. c. 34.*

Quo modo ſint explicandæ diuinæ litteræ. Tit. IV.

CAP. I.

RElatum eſt nobis, quod quidam in veſtris partibus commorantes aduerſantur ſanis doctrinis, & prout eis videtur, non ſecundum traditionem patrum, ſed iuxta ſenſum ſuum docere videntur. Multas enim quidam, vt audiuimus, veſtrarum partium, ſecundum ingenium hominum, ex his, quæ legunt, veriſimilitudines capiunt, & ideo diligenter obſeruandum eſt, vt lex Dei, cum legitur, nō ſecundum propriam ingenii intelligentiam legatur, vel doceatur. Sunt enim multa verba in ſcripturis diuinis, quæ poſſunt trahi ad eum ſenſum, quem ſibi vnuſquiſque ſponte præſumpſit, ſed fieri non oportet. Non enim ſenſum, quem extrinſecus adulteretis, alienum, & extraneum debetis quærere, aut quoquo modò ipſum ex ſcripturarum auctoritate confirmare, ſed ex ipſis ſcripturis ſenſum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam diſcere ſcripturarum, qui eam à maioribus Diſt. 37. c. 14.

ſecundum veritatem ſibi traditam,ſeruauit, vt ipſe poſſit ea, quæ recte ſuſcepit, competenter aſſerere. Cum enim ex diuinis ſcripturis integram quis, & firmam regulam veritatis ſuſceperit, abſurdum non erit, ſi aliquid etiam ex eruditione communi, ac liberalibus ſtudiis, quæ forte in pueritia attigit, ad aſſertionem veri dogmatis conferat, ita tamen, vt vbi vera didicit, falſa, & ſimulata declinet. *Clem. epiſt. 5. in fin.*

CAP. II.

Neminem liceat interpretari aliter diuinas ſcripturas niſi quod recta ratio permittit, &c. Ea tenenda ſunt, quæ diuinarum ſcripturarum ſeries continet, & à ſacerdotibus vtili ratione ſunt conſtituta. *Innoc. epiſt. 23. cap. 6. ad ſynod. Tolet.*

CAP. III.

Oportet, eos, qui præſunt eccleſiis in omnibus quidem diebus, & præcipue dominicis, omnem clerum, & populum docere pietatis, & rectæ religionis eloquia, ex diuina ſcriptura colligentes intelligentias, & iudicia veritatis, &c. Sed etſi ad ſcripturam pertinens controuerſia aliqua excitata fuerit, ne tam aliter interpretentur, quam quo modo eccleſiæ luminaria, & doctores ſuis ſcriptis expoſuerunt: & maiorem ex his laudem aſſequantur, quam ſi quæ à ſe dicantur, componant, ne dum quandoque ad id hæſitant, ab eo, quod conuenit, excidant. per prædictorum enim patrum doctrinam populi ad eorum, quæ ſunt bona, & expetenda, & inutilia, ac reiicienda, cognitionem venientes, vitam in melius componunt, nec ignorantiæ vitii conuincuntur, ſed doctrinæ mentem adhibentes, ſeipſos ad id, ne mali quid eis accidat, excitant, & imminentium ſuppliciorum metu ſibi ſalutem procurant. *Trul. cap. 19.*

CAP. IV.

In exponendis, vel explicandis diuinis ſcripturis, ſanctorum catholicorum, & probatiſſimorum patrum ſenſum quiſque ſequatur, in quorum ſcriptis, vt beatus dicit Hieronymus, fidei veritas non vacillet, *Melden. cap. 34.*

Quibus diebus ſint habendæ conciones. Tit. V.

CAP. I.

COmperimus, quod per nonnullas eccleſias die ſextæ feriæ paſſionis Domini clauſis baſilicarum foribus non celebratur officium, nec paſſio Domini populis prædicatur, dum idem ſaluator noſter Apoſtolus dicat, paſsionem, & mortem, & reſurrectionem meã omnibus prædicate. Ideoque oportet eodem die myſterium crucis, quod ipſe Dominus cunctis annuntiandum voluit, prædicare, atque indulgentiam criminum, clara voce omnem populum * præſtolari. *Tolet. IV. cap. 6.*

* poſtulare.

CAP. II.

Vt in diebus dominicis habeantur conciones. *Trul. cap. 19.*

CAP. III.

De officio prædicationis, ſi forte Epiſcopus non fuerit in domo ſua, aut infirmus eſt, aut aliqua cauſſa exigente non valuerit, numquam tamen deſit diebus dominicis, aut feſtiuitatibus, qui verbum Dei prædicet, iuxta quod intelligere vulgus poteſt *Magun. c. 25.*

CAP. IV.

Omnes ſacerdotes, quibus parochia commiſſa eſt, omnibus dominicis, & feſtis diebus admonere prædicando populum debent, ſecundum illud: Argue, obſecra, increpa: quia ſacerdos ſi ſine prædicationis ſonitu incedit, intermminatione diuina mortis reus eſt, Epiſcopus autem, quos doctos viderit ad hoc officium, & idoneos, non tantum iuſſu, ſed etiam rogatu ad tam ſublime opus incitare debet. Quod officium, ſiue monachus, ſiue clericus ſuſcipere nequaquam poteſt, niſi in gradum lectoris fuerit ordinatus. *Conc. Lemouic. Actio. 2. ante fin.* 2. Tim. 4.

De effectu prædicationis verbi Dei. Tit. VI.

CAP. VI.

SI aſſidui ſint (*Chriſtiani*) ad audiendum non ſolum vitæ æternæ ex ſalubri commonitione capiunt lucra, verum, & quæcumque illæ ſunt triſtitiæ, vel mœrores, quæ ex præſentis vitæ neceſsitatibus, & cladibus temporum veniunt, quæque malorum ſermonibus in corde ſuo, velut iacula defixa circumferunt, abiiciuntur omnia prædicatione veritatis, & vitæ æternæ doctrina, & eruditione purgata. Alioquin ſi multo tempore auditum ſubtrahant à verbo Dei, & remaneant in cultu vitiorum, ſine dubio ſpinis erunt, & ſentibus occupati. Et quid aliud niſi ad ignem talis hæc terra præparabitur? *Clem. epiſt. 1. ante med.*

Epiſcopi, cum diœceſes viſitant, doceant ſubditos, & reuocent eos à vitiis. Tit. VII.

CAP. I.

VIſitationis officium exercentes, nõ quærant quæ ſuà ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti: prædicationi, & exhortationi, & correctioni, & reformationi vacando, vt fructum referant, qui non perit, &c. *Innoc. III. in conc. gener. Later. cap. 33. in fin.* De conſ. c. 25. Greg. ix. & 3. 30d. tit. in 4. col

CAP. II.

Quoniam Velina, Buxentina, & Blandana eccleſiæ, quæ tibi in vicino ſunt conſtitutæ, ſacerdotis noſcuntur vacare regimine: propterea fraternitati tuæ earum ſolemniter ope- 12. q. 2. c. 14.

operam viſitationis iniunximus, illud præ omnibus commonentes, vt vbi præfatarum eccleſiarum, ſiue diœceſeos earum, vel diaconi, vel religioſæ perſonæ inuentæ fuerint, diſtricte, canoniceque vt viuant, modis omnibus admonere ſtudebis. *Greg. lib. 2. epiſt. 29. Felici Epiſcopo. Anſelm. lib. 7. cap. 7.*

CAP. III.

10. q. 1. *placuit.* c. 12. Epiſcopi viſitantes, poſtquam ſuos clericos diſcuſſerint, vel docuerint, alia die conuocata plebe ipſius eccleſiæ, doceant illos, vt errores fugiant idolorum, vel diuerſa crimina, id eſt, homicidium, adulterium, periurium, falſum teſtimonium, & reliqua peccata mortifera: Et quod nolunt ſibi fieri, alteri non faciant. Et vt credant reſurrectionem omnium hominum, & diem iudicii, in quo vnuſquiſque ſecundum opera ſua recepturus ſit. *Brachar. ij. cap. 1. Burchar. lib. 1. cap. 85. Iuo par. 1. cap. 75. & par. 5. cap. 191. decr.*

CAP. IV.

De ſeruitio presbyterorum erga Epiſcopos ſuos, conſuetudo, vt nobis videtur, valde reprehenſibilis amputetur: vt ſcilicet quotiens Epiſcopus ſtatuto tempore viſitationem, & prædicationem per eoſdem ſacerdotes, & populos * non * exercet, nequaquam ab eis pro ſolito ſeruitio pecunias exigat. *Valent. ſub Lothar. cap. 22.*

Munus Epiſcopi eſt docere clericos, & reliquum populum. Tit. VIII.

Vide lib. iv. tit. lix.

Prædicantem Epiſcopum cuſtodiant diaconi. Tit. IX.

CAP. I.

Diſt. 93. cap. 11. Diaconi cuſtodiant Epiſcopum prædicantem. *Euariſt. epiſt. 1. in princ.*

CAP. II.

Euariſtus ſeptem diaconos ordinauit, qui cuſtodirent Epiſcopum prædicantem propter ſtilum veritatis. *Damaſ. in Euariſt.*

Presbyteri, vel diaconi doceant populum. Tit. X.

Vide lib. vi. tit. x. lib. vii. tit. 1. quibus adde.

CAP. VNIC.

Si quis ſæcularium, amore religionis, ſe ad quemcumque ſacerdotum crediderit conferendum, ipſe ſibi eum, quem erudiendi gratia ſuſcepit, vindicabit. *Arelat. ij. cap. 36.*

Presbyter non doceat populum præſente Epiſcopo. Tit. XI.

CAP. I.

Nec Epiſcopo coram poſito populum docere, aut ſalutare, nec plebem exhortari chorepiſcopo liceat, *Damſ. epiſt. 4. in med. Leo epiſt. 86. ad Epiſcopos Germaniæ. in fin.*

CAP. II.

Nec presbyteris, vel chorepiſcopis licet, Epiſcopo coram poſito, populum docere, aut benedicere, nec plebem exhortari; quæ omnia eis à Sede Apoſtolica prohibita eſſe noſcuntur. *Hiſpalen. ij. cap. 7. in fin.*

Nemo prædicet ſine licentia Epiſcopi diœceſani. Tit. XII.

CAP. I.

Quia nonnulli ſub ſpecie pietatis virtutem eius, iuxta quod ait Apoſtolus, abnegantes, auctoritatem ſibi vendicant prædicandi, cum ipſe Apoſtolus dicat: Quomodo prædicabunt, niſi mittantur; omnes, qui prohibiti, vel non miſſi, præter auctoritatem ab Apoſtolica Sede, vel catholico Epiſcopo loci ſuſceptam, publice, vel priuatim prædicationis officium vſurpare præſumpſerint, excommunicationis vinculo innodentur. Et niſi quantocius reſipuerint, alia competenti pœna plectantur. *Innoc. iii. in conc. gen. Lateran. cap. 3* *De hær. c. 13 Greg. ex. & c. 2. eo. l. in 6. col. 2. Tim. 4. Tit. 1. Rom. 10.*

CAP. II.

Eleemoſynarum quæſtores, quorum quidam ſe alios mentiendo, abuſiones nonnullas in ſua prædicatione proponunt, admitti niſi Apoſtolici, vel diœceſani Epiſcopi litteras veras exhibeant, prohibemus, & tunc præter id, quod in ipſis continebitur litteris, nihil populo proponere permittantur, &c. *Innoc. iii. in conc. gen. Lateran. cap. 62.* *De pœnit. c. 14. Greg. ex. & c. 2. in 4. collat.*

CAP. III.

Non licet Epiſcopo in alia vrbe ei non competenti publice docere. Si quis fecerit Epiſcopatu ceſſet, in presbyteratu manens, *Trullan. cap. 20.*

Conſtituantur in eccleſiis cathedralibus, & in conuentualibus viri docti, & graues, qui concionentur. Tit. XIII.

CAP. I.

Quoniam in pleriſque partibus intra eandem ciuitatem, atque diœceſim permiſti ſunt populi diuerſarum linguarum, habentes ſub vna fide varios ritus, & mores, diſtricte præcipimus, vt Pontifices huiuſmo- *De off. iud. ord. c. 14. Greg. ex. l. 1. tit. in 4. collat.*

di ciuitatum,ſiue diœceſum, prouideaot viros idoneos, qui ſecundum diuerſitates rituum, & linguarum,diuina officia illis celebrent, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent, inſtruendo eos verbo pariter,& exemplo. *Innoc.in conc. Later.cap 9.*

CAP. II.

De off.in-dic.ord c. 15. Greg ix.t. 1. eo tit in 4. collect. Deut 8. Matt.4.

Inter cetera, quæ ad ſalutem ſpectant populi Chriſtiani, pabulum verbi Dei maxime noſcitur eſſe neceſſarium, quia ſicut corpus materiali,ſic anima ſpiritual i cibo nutritur,eo quod non in ſolo pane viuit homo,ſed in omni verbo,quod procedit de ore Dei. Vnde cum ſæpe contingat,quod Epiſcopi propter occupationes multiplices,vel inualetudines corporales, aut hoſtiles incurſus,ſeu occaſiones alias, ne dicamus defectum ſcientiæ, quod in eis eſt reprobandum omnino,nec de cetero tolerãdum,per ſe ipſos non ſufficiunt miniſtrare populo verbum Dei,maxime per amplas diœceſes, & diffuſas, generali conſtitutione ſancimus,vt Epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumant, potentes in opere,& ſermone, qui plebes ſibi commiſſas vice ipſorum,cum per ſe idem nequeunt, ſollicite viſitantes, eas verbo ædificent, & exemplo,quibus ipſi cum indiguerint, congrue neceſſaria miniſtrent: ne pro neceſſariorum defectu compellantur deſiſtere ab incepto. Vnde præcipimus,tam in cathedralibus, quam in aliis conuentualibus eccleſiis,viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint coadiutores, & cooperatores habere, non ſolum in prædicationis officio,verum etiam in audiendis confeſſionibus, & pœnitentiis iniungendis, ac ceteris, quæ ad ſalutem pertinent animarum. Si quis autem hoc neglexerit adimplere, diſtrictæ ſubiaceat vltioni. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. cap.10.*

CAP. III.

Dignum duximus, vt vnuſquiſque Epiſcoporum ſtudeat miniſtros ſuos, pro modulo poſſibilitatis,bene inſtruere, vt ſi forte cõtigerit aliquem Epiſcoporum tardiloquentem eſſe,aut infirmitate aliqua impeditum, habeat tamen miniſtrum doctum,qui eius vice pabula verbi diuini populo adminiſtrare poſſit: vel etiam ſi Epiſcopus de hac mortalitatis luce tranſierit, vt eccleſia, ſi à Domino ſactum, doctore futuro non indigeat. *Aquiſgranen ij. ſub Ludo.par. 2. cap.11.*

CAP. IV.

Vnuſquiſque noſtrum,ſiue per ſe, ſiue per aliquem, vel aliquos ex miniſtris eccleſiæ fideliter doctos, ita verbum prædicationis, tam in vrbe,quam foris in plebibus exhibeat,vt omnino eis admonitio, & exhortatio ſalutaris deeſſe non poſſit: quia vbi verbum Dei fidelibus non miniſtratur,quid aliud, quam vita animæ ſubtrahitur? *Valent ſub Loth.cap.16.*

Conſtituantur magiſtri ſumptibus eccleſiarum,qui gratis doceant. Tit. XIV.

Vide lib.xiv.tit.ix.

Laici non concionentur. Tit. XV.

CAP. I.

Præter eos, qui ſunt Domini ſacerdotes, nullus ſibi ius docendi, & prædicandi audeat vendicare,ſiue ſit ille monachus, ſiue laicus, qui alicuius ſcientiæ nomine glorietur:quia etſi optandum eſt,vt omnes eccleſiæ filii, quæ recta,& ſana ſunt, ſapiant, non tamen permittendum eſt,vt quiſquam extra ſacerdotalem ordinem conſtitutus,gradum ſibi prædicatoris aſſumat,&c. *Leo.epiſt.60.vel 91 ad Maxim. Antiochen.Epiſc.Burch.lib.2.cap.158.Iuo par.6. cap. 249.decr. Anſelm.lib.7.cap 130.in Rom. poſt lib. vlt.cap.68.*

CAP. II.

Præter Domini ſacerdotes, nullus audeat *docere*,& prædicare,ſeu monachus, ſiue ille ſit laicus,qui cuiuſlibet *ſcientiæ nomine glorietur. *Leo epiſt. 61. vel 42. in fin. ad Theodoritum Epiſcopum Cyri. Burch.lib.2.cap. 158. Iuo par. 6.cap.249.decr. Anſel.lib.7.cap.130.& in Rom. poſt lib.vlt.cap.68.* *16.q.1.c. 19 aducamus. *ſententia.*

CAP. III.

Conſulentibus,& inſtrui poſcentibus vobis, quid de eo faciendum ſit, qui ſuper præcepta Apoſtolica ſe efferens, prædicare tentauerit. Vnus ex eis, id eſt Paulus,reſpondet,& inſtruit dicens:Sed licet nos,aut angelus de cœlo euangelizet vobis præter quod euangelizamus vobis,anathema ſit. Verumtamen,cum hoc ſit, non eſt paſſim, nec à vobis,qui laici eſtis, temere iudicandum : in multis enim offendimus omnes. *Nicol.ad conſult Bulgar.cap.105.* *Gal.1.b* *Iacob.3.a*

CAP. IV.

Laicus præſentibus clericis, nisi ipſis *rogantibus,docere non audeat. *Carth.iv. cap. 98. Iuo par. 8. cap.323.decr.* *diſt. 23. c. 29 mulier in fin.* *iubentibus al.

CAP. V.

Mulier, quamuis docta,& ſancta, viros in conuentu docere non præſumat. *Carth. iv. cap. 99. Burch.lib.8.cap. 83. Iuo par.7.cap.101.& par. 8.cap.324.decr.* *Diſt.23. c. 29. & de conſec. d. 4.c.20.*

CAP. VI.

Ne quis doctoris nomen ſibi componat, præter has perſonas, quibus conceſſum eſt, ſecundum quod ſcriptum eſt. *Cæſar.cap.7.* *Heb. 5. a*

CAP. VII.

Non oportet publice laicum mouere ſermonem; vel docere, docendi dignitatem inde comparantem:ſed permaneat in tradito à Deo ordine: & quibus cum gratia data eſt docendi, diſſe-

diſſerat, & ſacras ab eis diſcat. In vna enim eccleſia fecit Deus diuerſa membra iuxta Apoſtoli vocem, quod recte Gregorius Theologus interpretatur, &c. qui contra fecerit, dies quadraginta communione priuetur. *Trulan.cap.64.*

Rom.12.b

Hæretici non permittantur habere conciones. Tit. XVI.

CAP. I.

BOnum profecto, & valde proficuum eſt ſanctas, & venerabiles iconas pingere, ſed & proximos diſciplinas, diuinæ, ac humanæ ſapientiæ docere: Non autem bonum eſt, nec omnino proficuum, ab indignis horum aliquid fieri. Huius rei gratia nequaquam iconas operari in ſacris templis, ſed neque in quouis loco docere anathematizatos ab hac ſancta, & vniuerſali ſynodo definimus, & promulgamus vſquequo à propria * ſeductione, ac malitia conuertantur. Quiſquis ergo poſt hanc definitionem noſtram ad picturæ ſanctarum imaginum in eccleſiis, aut doctrinæ actionem quoquomodo eos admiſerit, ſiquidem clericus fuerit, proprio gradu periclitetur, ſi vero laicus, ſeparetur, & diuinorum myſteriorum communione priuetur. *ſynod. viij. CP. ſub Hadrian.ij. cap.6. vel.7.*

* ſeditione

CAP. II.

Photius propriæ manus ſubſcriptionibus muniebat ſibi adhærentes clientes ad diſcendam ſapientiam, quæ adeo ſtulta facta eſt, cum manifeſte noua eſt inuentio, & ſanctis patribus noſtris penitus aliena, &c. Definiuit ſancta, & vniuerſalis ſynodus, neminem ex his omnibus à nunc tale tenere, vel ſeruare chirographum: ſed abſque quolibet offendiculo indubitanter, & intrepide tam docere, quam diſcere omnes, qui ad vtrumque conſiſtunt idonei, præter hos, qui erroris inueniuntur, & hæreticæ impietatis ſeruituti redacti: huiuſcemodi enim certiſſime & docere, & diſcere interdicimus, &c. *Synod. viij. CP. ſub Hadr. cap. 8. vel 9.*

CAP. III.

Pſeudoprophetæ, & qui falſas faciunt pro lucro prædicationes, non accipiantur. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incert. cap. 22.*

CAP. IV.

Filii noſtri Proſper, & Hilarius, tantũ, neſcio, quibus presbyteris, illic licere, qui diſſenſioni * Chriſtianæ ſtudeant, ſũt apud nos proſecuti, vt indiſciplinatas quæſtiones vocantes in medium, pertinaciter, eos dicant, prædicari aduerſantia veritati. Sed veſtræ dilectioni iuſtius imputamus, quando illi ſupra vos habent copiam diſputandi. Legimus ſuper magiſtrum non eſſe diſcipulum, hoc eſt, non ſibi debere quemquam ad iniuriam doctorum vendicare iniam, &c. Quid illic ſpei eſt, vbi magidoctr centibus hi loquuntur, qui ſi ita eſt, coſtris ta rum diſcipuli non fuerunt? Timeo ne conniuere ſit, hoc tacere, timeo ne magis ipſi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus cauſſis non caret ſuſpicione taciturnitas: quia occurreret veritas, ſi falſitas diſpliceret. Merito namque cauſſa nos reſpicit, ſi ſilentio faueamus errori: ergo corripiantur huiuſmodi. Non ſit his liberum, habere pro voluntate ſermonem. Deſinat, ſi ita res ſunt, inceſſere nouitas vetuſtatem, deſinat eccleſiarum quietem inquietudo turbare, &c. Sciant omnes, qui male docent, quod ſibi diſcere magis, ac magis competat, quam docere. Nam quid in eccleſiis vos agitis, ſi illi ſummam teneant prædicandi? &c. Nunc tamen repetentes ſæpius admonemus, * vetentur huiuſmodi qui laborant per terras aliud: quam ille noſter iuſſit agricola ſeminare. Nec tamen mirari poſſumus, ſi hæc erga viuentes hi nunc tentare audent, qui nituntur etiam quieſcentium fratrum memoriam diſſipare. *Cæleſt. epiſtol. 1. cap. 1.*

* eccleſiarum al.

Math.10.

CAP. V.

Vt Imperialis eſt poteſtatis tumultus publicos, ac ſeditiones ſacrilegas ſeuerius coërcere: ita auctoritatis eſt ſacerdotalis monachis prædicandi aliquam contra fidem licentiam non præbere, & omni virtute reſiſtere ne ea, quæ ad ſacerdotes pertinent, ſibi audeant vendicare. *Leo ep. 80. ad Iulian. Coen. Epiſcop. in med.*

Presbyteri, & diaconi lapſi non concionentur. Tit. XVII.

CAP. I.

PResbyteri, qui immolarunt, & poſtea certamina ſuſtinuerunt, non offerant, neque concionentur, neque miniſtrent in ſacris miniſteriis. *Ancyr. cap.1. Burch. lib. 5. c. 40. Ivo par. 2. cap.49. decret.*

diſt. 50. c. 32 presbyteros.

CAP. II.

Diaconi, qui immolarunt, & poſtea tormenta vicerunt, vacent ab omni miniſterio ſacro, etiam prædicandi. *Ancy. cap. 2. Burch. lib. 5. cap. 41. Ivo par. 2. cap. 50. decr.*

diſt. 50. c. 32 presbyteros.

CAP. III.

Quicumque ſubordinatione vel diaconatus vel presbyterii, vel Epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, à ſupradictis ordinationibus ſubmouendos, reos ſcilicet, vel veri confeſſione, vel mendacio falſitatis, &c. *Valent. Galliæ. cap. 4.*

CAP. IV.

Hi qui in diſcrimine conſtituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifeſta ſcelera confitentes, ſed tantum peccatores ſe prædicantes, huiuſmodi ſi reualuerint, poſſunt etiam pro morum grauitate, ad gradus eccleſiaſticos peruenire. Qui vero ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetraſſe publice fateantur, ad clerum, vel ad ho-

nores eccleſiaſticos peruenire nullatenus poterunt: quia ſe confeſſione propria notauerunt. *Tolet. iv. c. 54. & Tolet. xij. cap. 10.*

Omnes poſſunt intereſſe concionibus, etiam infideles. Tit. XVIII.

CAP. I.

De conſe. d. 1. c. 66. EPiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum vſque ad miſſam catechumenorum. *Carth. iv. cap. 84. Burch. lib. 3. cap. 28. Ivo lib. 2. tit. 4. c. 14. panor. & par. 1. c. 33. decr. Cæſar. lib. 4. cap. 91.*

CAP. II.

Antiquos canones relegentes cenſuimus obſeruandum, vt ſacroſancta euangelia ante munerum illationem * in miſſa catechumenorum in ordine lectionum poſt Apoſtolum legantur, quatenus ſalutaria præcepta Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel ſermones ſacerdotis non ſolum fideles, ſed etiam catechumeni, ac pœnitentes, & omnes, qui è diuerſo ſunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum prædicatione audita nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus. *Valent. Hiſp. c. 1.*

* vel miſſam al.

Populus amet ſuum doctorem; & obtemperet illius præceptis. Tit. XIX.

CAP. I.

E. 1. q. 3. c. 12. QVicunque contriſtauerit doctorem veritatis, peccat in Chriſtum, & patrem omnium exacerbat Deum, propter quod & vita carebit. *Petrus apud Clem. epiſt. 1. in princ. & Alex. epiſt. 1. ante med.*

CAP. II.

E. q. 7. c. 8. Inſtruebat (*B. Petrus*) verba diuina libenter audire, & ſacerdotibus ſuis libenter obtemperare, atque obedientes eſſe docebat, &c. omnes & eorũ Epiſcopos tota animi virtute diligere, vt oculos ſuos: quia oculi ſunt illorum. Eorum præceptis in omnibus obedite, etiam ſi ipſi aliter, quod abſit, agant, memores ſcilicet illius Domini præcepti: Quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, facere nolite. *Clemen. epiſt. 1. in fin. Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 21.* *Math. 23.*

CAP. III.

Conſilium do vnicuique veſtrum (*Sacerdotes*) conſtanter docere verba diuina: & diſcentibus libenter accõmodare autem verbo Dei. Veſtrum enim, quia legatione Domini fungimini, eſt docere populos: eorum vero eſt, vobis obedire vt Deo, &c. Veſtrum eſt eos inſtruere, eorum eſt vobis obedire vt Deo, cuius legatione fungimini, dicente Domino: Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit: & qui vos recipit, me recipit; & qui me recipit, recipit eum, qui me miſit. Nihil enim iniuſtius, vel inhoneſtius eſt, quam filios patribus rebelles, aut clericos, vel laicos doctoribus, ſeu diſcipulos magiſtris inobedientes, vel proteruos exiſtere, &c. Dominus noſter mittens vos vice ſua in loco Apoſtolorum ad prædicandum, præcepit vobis docere omnes, omneſque vobis fideliter obedientes, vt ipſi, exiſtere: quoniam nec aliter terra pariet fructus ſuos, niſi culta receperit ſemen, & irrigata germinauerit, & pariat, quæ eſt paritura. Sic & omnis homo, qui libenter non receperit verbum Dei, illudque in corde ſuo germinare non fuerit, ac minime crediderit doctoribus, & Epiſcopis ſuis non beneuolus, ſed rebellis, atque inobediens extiterit, fructum non germinabit, nec pariet, ſed ſimilis eſt arbori illi, de qua Dominus ait: Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. *Clem. epiſt. 3. in princip.* *Math. 10. Luc. 10.* *Math. 7.*

CAP. IV.

Deſiderium habere omnes erga doctorem veritatis, eumque vt oculos ſuos amare oportet, quia & ipſum populum ſibi commiſſum. eu propria filios amare, & docere condecet; &c. *Clem. epiſt. 3. poſt prin.*

CAP. V.

Conſilium do vnicuique diſcenti, libenter præbere autem verbo Dei, & cum amore veritatis audire, quæ dicimus, vt mens optimo ſemine ſuſcepto, per bonos actus lætos afferat fructus. Nam ſi me docente ea, quæ ad ſalutem pertinent, recipere quis abnuit, & animo prauis opinionibus occupato, obſiſtere nititur, non ex nobis, ſed ex ſemetipſo habebit pereundi cauſſam. Debet enim iuſto iudicio examinare, quæ dicimus, & intelligere, quia verba loquimur veritatis, vt cognitis iis, quæ ſunt, vt ſunt, in bonis actibus dirigens viam ſuam regni cœleſtis poſſit particeps inueniri. *Clem. epiſt. 3. in med.*

CAP. VI.

Sacerdotes vice Chriſti legatione funguntur in eccleſia. *Euariſt. epiſt. 2. ad fideles in Aegypto. prin. vbi multa de obedientia Epiſcopis. Anaclet. epiſt. 1. ad omnes fideles, cum Clemente epiſt. 1. ad Iacob. frat. Domini Pontian. Felici Epiſcopo Succribono epiſt. 1.*

CAP. VII.

Vtilis ſemper eſt docti viri allocutio: quia aut diſcit audiens, quod neſcire ſe nouerat, aut cognoſcit, quod eſt amplius, id quod ſe & neſcire neſciebat, &c. *Gregor. Eulogio Epiſcopo Alexand. lib. 7. regiſt. epiſt. 29. indict. 1.*

CAP. VIII.

Si Dauid regum iuſtiſſimus in Saul, quem conſtabat iam à Domino reprobatum, & abiectum eſſe, manum mittere non præſumpſit, quanto magis cauendum eſt, ne manum detractionis, aut vituperationis ſiue indiſcretionis, aut dehonorationis quidam mittant in vnctum Domi-

Domini,vel in prædicatores ſanctæ eccleſiæ? quia eorum vexatio,ſiue detractio ad Chriſtum pertinet, cuius vice in eccleſia legatione funguntur. *Gregor. Felici Epiſc. Meſſanæ lib. 12. ep. 32. regiſt.*

CAP. IX.

Vereor,ne ſitis matri veſtræ eccleſiæ adhuc in triſtitia, & gemitu, cum non conueniris ad audiendum Dei verbum,& vix feſtis diebus ad eccleſiam proceditis,& hoc non tam deſiderio verbi,quam ſtudio ſolennitatis, & publicæ quodammodo remiſſionis obtentu. Quid igitur ego faciam,cui diſpenſatio verbi credita eſt? vbi,vel quando veſtrum tempus inueniam? Plurimum ex hoc immo pœne totum mundanis occupationibus teritis:in foro aliud,aliud in negociatione conſumitis: alius litibus vacat, & ad audiendum Dei verbum nemo, aut pauci admodum vacant,&c. præſentes etiam in eccleſia poſiti non eſtis intenti, ſed communes, & ex vſu fabulas teritis,& verbo Dei, vel lectionibus diuinis terga conuertitis, &c. *Pariſien. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 11. in med.*

CAP. X.

Qui eccleſiæ in vna, atque indiſcreta Chriſti fide, ac dilectione concorditer ad cæleſtia tendens populus dicitur, neceſſe eſt, vt prædicatorum bene viuendi, ac docendi inſtantia,& auditorum obediendi, atque exſiſtendi inſiſtentia peromnetur. *Aquiſgr. ii. ſub Ludou. par. 4. cap. 25.*

CAP. XI.

Admonendi ſunt potentes, vt ad maiores eccleſias, vbi prædicationem audire poſſint, conueniant: & quantum dono omnipotentis Dei diuitiis,& honoribus cæteros antecedunt, tanto ad audiendum præcepta conditoris ſui alacrius feſtinent. *Ticinen. cap. 4.*

Communia de verbi Dei prædicatione. Tit. XX.

CAP. I.

Egregius prædicator dicit: Argue, obſecra, increpa,in omni patientia & doctrina. Noua vero,atque inaudita eſt iſta prædicatio, quæ verberibus exigit fidem,&c. *Greg. Ioann. Epiſc. CP. lib. 2. regiſt. epiſt. 52. ad fin. Indict. 11.* *2. Tim. 4.*

CAP. II.

Sacerdote verbum faciente in eccleſia, qui egreſſus de auditorio fuerit, excommunicetur. *Carthag. iv. cap. 24. Capitul. lib. 7. cap. 186. in fin. in addit. Burch. lib. 2. cap. 66. Iuo par. 6. cap. 162. decr.* *Decret. diſt. 1.*

CAP. III.

Neceſſe eſt, vt prædicatores in admonendo,& auditores in diſcendo,& opere complendo, abhinc, vt ſuum cauere periculum poſſint, maius adhibeant ſtudium. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 10.*

CAP. IV.

Comperimus quoſdam ſocios ordinis noſtri, non cauſſa neceſſitatis, aut vtilitatis, ſed potius auaritiæ,& propriæ delectationis ſæpiſſime propria ciuitatis ſuæ ſede relicta, eleroque neglecto, remotiora loca frequentare, de qua re & deſtitutio diuini cultus, & prædicatio in plebibus,& cura ſubiectorum poſtponitur, & hoſpitalitas negligitur. Quod ne vlterius à quoquam ſine ineuitabili neceſſitate,& certa vtilitate fiat, pari conſenſu inhibuimus. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 21. Aquiſgr. ii. ſub Ludou. par. 1. cap. 11.*

CAP. V.

Quiſquis ſui quæſtus, non Dei cauſſa euangelicam prædicationem implet, longe ſe à diſcipulatu Chriſti ſeiungit. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 31.*

LIBER XIX.

De Oratione, diuinis officiis, & Lectione.

De neceſſitate orationis.

Tit. I.

CAP. I.

VIGILATE, & orate, ne intretis in tentationem. *Chriſtus apud Luc. cap. 22.*

CAP. II.

Quod tempus interuenit, quo (*Dei*) non egeamus auxilio? In omnibus igitur actibus, cauſſis, cogitationibus, motibus adiutor, & protector orandus eſt, &c. *Zoſimus apud Celeſt. epiſt. 1. cap. 9.*

CAP. III.

Præter eas beatiſſimæ, & Apoſtolicæ ſedis inuiolabiles ſanctiones, quibus nos piiſſimi patres peſtiferæ nouitatis elatione deiecta (*loquitur de hæreſi Pelagii*) & bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium ſtudiorum, & in eis vſque in finem perſeuerantiam ad Chriſti gratiam referre docuerunt: obſectationum quoque ſacerdotalium ſacramenta reſpiciamus, quæ ab Apoſtolis tradita in toto mundo, atque in omni eccleſia catholica, vniformiter celebrantur, vt legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi. *Celeſt. epiſt. 1. cap. 11.*

CAP. IV.

Sine humilitate, caſtitate, ac eleemoſynis, & orationibus nullus ad vitam ingredi valet. *Nicol. ad conſulta. Bulgar. cap. 87.*

CAP. V.

Math. 6. Placuit, vt quicumque dixerit, in oratione dominica ideo dicere ſanctos: Dimitte nobis debita noſtra; vt non pro ſeipſis hoc dicant, quia non eſt eis iam neceſſaria iſta petitio: ſed pro aliis, qui ſunt in ſuo populo, peccatores: & ideo non dicere vnumquemque ſanctorum: Dimitte mihi debita mea, ſed dimitte nobis debita noſtra; vt hoc pro aliis potius, quam pro ſe iuſtus petere intelligatur, anathema ſit. Sanctus enim & iuſtus erat Apoſtolus Iacobus, cum dicebat: *Iacob. 3.* In multis enim offendimus omnes. *Milenit. cap. 7. Carthag. cap. 116. G. Africa cap. 82. L.*

CAP VI.

Math. 6. b Placuit, vt quicumque verba ipſa dominicæ orationis, vbi dicimus: Dimitte nobis debita noſtra, ita volunt à ſanctis dici, vt humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema ſit. Quis enim ferat orantem, & non hominibus, ſed ipſi Domino mentientem, qui labiis dicit ſibi dimitti velle, & corde dicit, quæ ſibi dimittantur debita non habere. *Milenit. cap. 8. Carthag. cap. 117. G. Africa. cap. 83. L.*

CAP. VII.

Iſtorum (*Pelagianorum*) ſacrilegas diſputationes neceſſario ſequitur, vt nec orare debeamus, ne intremus in tentationem, quod Dominus diſcipulos monuit, *Math. 6.* & poſuit in oratione, quam docuit, vt non deficiat fides noſtra, quod pro Apoſtolo Petro ſe rogaſſe ipſe teſtatus eſt, &c. & fallaciter orari, cum orando poſcuntur, quæ naturæ iam ita conditæ ſufficientibus viribus obtinentur. Nec debuiſſe dicere Dominum Ieſum Chriſtum, vigilate, & orate, *Luc. 22. b* ſed tantummodo vigilate, vt non intretis in tentationem. Nec beatiſsimo Petro primo Apoſto- *Mar. 14* lorum: Rogaui pro te, ſed moneo te, vel impe- *Luc. 22.* ro, ac præcipio, ne deficiat fides tua. Contradicitur enim, iſtorum contentione, benedictionibus noſtris: vt incaſſum ſupra populum dicere videamur, quidquid eis à Domino precamur, vt recte, ac pie viuendo illi placeant: vel illa, *Ephe. 3.* quæ pro fidelibus precatur Apoſtolus: Flecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, &c. vt det vobis ſecundum diuitias gloriæ ſuæ, virtute corroborari per ſpiritum eius. Si ergo voluerimus benedicendo ſuper populum dicere, da illi virtutem Domine, corroborari per ſpiritum tuum, iſtorum nobis diſputatio contradicit, &c. Quicumque dogmatizat, & affirmat humanam ſibi ad vincenda peccata, & Dei mandata facienda, ſufficere poſſe naturam: & eo modo gratiæ Dei, quæ ſanctorum euidentius orationibus declaratur, aduerſarius inuenitur, &c. anathema ſit. *Carth. conc. ad Innoc. ante epiſt. 25.*

CAP. VIII.

Hæretici nobis dominicam etiam orationem impiis diſputationibus conantur auferre. *Matt. 6.* Cum enim Dominus docuerit, Dimitte nobis *Luc. 11.* debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Iſti dicunt, poſſe hominem in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iuſtitiæ, ſine adiutorio gratiæ Saluatoris, per ſolum liberæ voluntatis arbitrium peruenire, vt etiam non ſit neceſſarium dicere, Dimitte nobis debita noſtra. Illud ve- *Matt. 6.* ro, quod ſequitur. Ne nos inferas in tentatio- *Luc. 9.* nem, non ita intelligendum, tamquam diuinum adiutorium poſcere debeamus, ne in peccatum tentati decidamus, ſed hoc in noſtra poſitum eſſe poteſtate, &c. Tanquam fruſtra Apoſtolus dixerit, Non volentis, neque currentis, ſed mi- *Rom. c. 9.* ſerentis eſt Dei, &c. Fruſtra etiam Dominus *Luc. 22.* dixerit Apoſtolo Petro: Rogaui pro te, ne de- *Mat. c. 26.* ficiat fides tua. Et omnibus ſuis: Vigilate, *Luc. 22.*

& orate, ne intretis in tentationem, &c. Hæc interim duo, quibus omnino totum, quod Chriſtiani ſumus, conantur (*Pelagiani*) euertere, quæ fidelia corda ſuſtineant? non eſſe rogandum Deum, vt contra peccati malum, atque ad operandam iuſtitiam ſit noſter adiutor: & non opitulari paruulis ad conſequendam vitam æternam Chriſtianæ gratiæ ſacramentum? *Mileuit. concil. ad Innoc. in med. ante epiſt. 26.*

CAP. IX.

Oramus vt peccatorum tentationem ſuperare poſſimus, vt ſpiritus Dei, vnde pignus acce-
Matt. 6. pimus, adiuuet infirmitatem noſtram. Qui autem orat, & dicit: Ne nos inferas in tẽtationem; non vtique id orat, vt homo ſit; quod eſt natura: neque orat id, quod habeat liberum arbitrium, quod iam accepit, cum crearetur ipſa natura: neque orat remiſſionem peccatorum, quia hoc ſuperius dicitur, Dimitte nobis debita
1. Cor. 13. 6. noſtra: neque orat, vt accipiat mandatum, ſed plane orat, vt faciat mandatum, &c. Pro Corinthiis orat Apoſtolus: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali, &c. Sicut nunc
Math. 6. per orationis ſacrificium conuincimur non eſſe ſine peccato, quoniam iuſſi ſumus dicere: Dimitte nobis debita noſtra, ita & tunc per ſacrificia victimarum animalium conuincebantur ſacerdotes ſine peccato non eſſe, qui pro ſuis peccatis iubebantur offerre, &c. Nobis ſufficit, quod nullus in eccleſia Dei reperitur in quolibet profectu excellenti, atque iuſtitia, qui au-
Ibidem. deat dicere ſibi non neceſſariam precationem
1. Ioann. 1. orationis Dominicæ, Dimitte nobis debita noſtra, & dicat ſe non habere peccatum, &c. *Aurelius, & alii ad Innocentium ante epiſt. 27. poſt princ. & ante fin.*

CAP. X.

Pene nihil valet ieiunium, quod orationes, vigiliæ, & eleemoſynæ non commendant. *Theodulphus ad preſbyteros Aurelianenſes cap. 43. Burchar. lib. 13. cap. 14. & Iuo par. 4. cap. 47. decret.*

De maxima orationis virtute, & in primis de ea, quæ à ſacerdotibus adhibetur. Tit. II.

CAP. I.

AMen, amen dico vobis, ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis. Vſque modo non petiſtis quidquam in nomine meo. Petite; & accipietis; vt gaudium veſtrum ſit plenum. *Chriſtus apud Ioannem cap. 16. Vide eundem Ioannem cap. 14. Matthæum cap. 7. & 21. Marc. cap. 11. Luc. cap. 11.*

CAP. II.

Orate pro inuicem, vt ſaluemini: multum enim valet deprecatio iuſti aſſidua. Helias homo erat ſimilis nobis paſſibilis: & oratione orauit, vt non plueret ſuper terram; & non pluit annos tres, & menſes ſex. Et rurſum orauit, & cœlum dedit pluuiam, & terra dedit fructum ſuum. *Iacob. epiſt. cath. cap. 5.*

CAP. III.

Ipſi (*ſacerdotes*) pro populo interpellant, 1. q. 1. c.
& populi peccata comedunt, quia precibus 91.
ſuis, & oblationibus ea delent, atque conſumunt: Qui quanto digniores fuerint, tanto facilius pro neceſſitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur. Multum enim, vt ait Bea- Iacob. 5. d
tus Iacobus Apoſtolus, valet deprecatio iuſta aſſidua. *Alexand. epiſt. 2. in princ. Iuo par. 2. cap. 69. & par. 6. cap. 45. decr.*

CAP. IV.

Hæc vobis ſcienda mandamus, vt ab his vos caueatis, & ceſſetis perſequi eos, qui Deo miniſtrant, quorum orationibus, & terrena bella ſedantur, & Deus peccatoribus conciliatur. *Marcellus epiſt. 2. in med.*

CAP. V.

Quieſcite, & nolite perſequi eos, qui per- c. 6. q. 1. c.
fecte Deo miniſtrant, quorum orationibus, & 12.
terrena bella ſedantur, & recedentium à Deo angelorum pelluntur incurſus, quique omnes dæmones, qui corrupti ſunt, precum aſſiduitate confundunt. *Felix ſecundus epiſtola 1. cap. 20.*

CAP. VI.

Dicitis quod quando in caſtris eſtis, orationem perfectam & congruam facere nequeatis, ac per hoc expoſci cupitis, quid agere debeatis. Vnde nos è contra ſuademus, vt quanto plus hoſtes ſæuiunt, & neceſſitas, vel tribulatio incumbit, tanto inſtantius orationi operam detis. Nam patres noſtri plus orando, quam pugnando victores fuerunt; & voti compotes plus precibus, quam prœliis extiterunt. Denique Moyſes orabat; & Ioſue Exod. 17.
pugnabat, ſed plus ille vincebat orando, quam iſte pugnando: aptius ergo ab armis, quam ab oratione vacandum eſt. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 38.*

CAP. VII.

Noſſe vos velle aſſeueratis, ſi liceat omnibus veſtris præcipere tempore ſiccitatis ad pluuiam poſtulandam ieiunium, & orationem facere. Vobis quidem hoc agere licet, quoniam ieiunium & oratio magnæ virtutis ſunt, & ad has iugiter faciendas, veſtra multum valet hortatio, ſed congruentius eſt, hæc per Epiſcoporum diſpoſitionem fiant. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 56.*

CAP. VIII.

Dignum eſt, vt Pontifices Chriſti primum ieiunando, & orando in cordibus ſuis domum præparent Spiritui ſancto, & ſic per impoſitionem manuum cæteris fidelibus eum tradant orando. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 33.*

CAP. IX.

Scire conuenit, quantum lector ſacræ legiſ meditationibus debeat eſſe intentus, iuxta quod in libro Paſtorali habetur: id eſt, quod omne bonum rite à rectore agitur, ſi ſupernæ formidinis, & dilectionis ſpiritu afflatus, ſtudioſe quotidie ſacri eloquii præcepta meditetur, vt in eo vim ſollicitudinis, & erga cæleſtem vitam prouidæ circumſpectionis, quam humanæ conuerſationis vſus indeſinenter deſtruit, diuinæ admonitionis verba reſtaurent, & qui ad vetuſtatem vita per ſocietatem ſæcularium ducitur, ad amorem ſemper ſpiritalis patriæ, compunctionis aſpiratione renouetur. *Aquiſg. ij. ſub Ludou. par. 2. cap. 5. ex Greg. in Paſtorali lib. 2. cap. 11.*

CAP. X.

Si ex toto corde conuerſi ad Dominum, veram pœnitentiam, fructuſque pœnitentiæ dignos fecerimus, crebris, & ſanctis inſtantes ieiuniis, vigiliis caſtis, illique bene complacitis, & orationibus ſalſo lacrymarum imbre perfuſis, cum eleemoſynis iuſtis, ceteriſque miſericordiæ, & caritatis operibus, &c. cito eius, qui cor contritum, & humiliatum non ſpernit, & cui proprium eſt miſereri, & parcere, miſericordiam conſequemur. *Troſleia. cap. 15.* *Pſal. 40.*

CAP. XI.

Oportet vos aſſiduitatem habere legendi, & inſtantiam orandi: quia vita viri iuſti lectione inſtruitur, ornatur, & aſſiduitate lectionis munitur homo à peccato iuxta illum, qui dicebat: In corde meo abſcondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Hæc ſunt enim arma; lectio videlicet, & oratio, quibus diabolus expugnatur; hæc ſunt inſtrumenta, quibus æterna beatitudo adquiritur: his armis vitia comprimuntur: his alimentis virtutes nutriuntur. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 2. Vide tit. de Lectione, cap. Si quando.* *Pſ. 118. b.*

Oratio multorum, & in primis totius eccleſiæ plurimum valet apud Deum. Tit. III.

CAP. I.

ALterutrum fulti precibus, & orationibus voluntatem Dei facere contendite. *Fabian. epiſt. 1. poſt med.*

CAP. II.

Communibus, & alternis plus agimus orationibus, ſingularibus, aut priuatis. *Innoc. epiſt. 10. ad Aurel. Carthag. & Auguſt. Hipponen. Epiſcop. in fin.*

CAP. III.

Obſecrationum ſacerdotalium ſacramenta reſpiciamus, quæ ab Apoſtolis tradita, in toto mundo, atque in omni eccleſia catholica uniformiter celebrantur, vt legem credendi lex ſtatuat ſupplicandi. Cum enim ſanctarum plebium præſules mandata ſibimet legatione fungantur, apud diuinam clementiam humani generis agunt cauſſam, & tota ſecum congemiſcente eccleſia poſtulant, & precantur, vt infidelibus donetur fides, vt idololatræ ab impietatis ſuæ liberentur erroribus, vt Iudæis ablato cordis velamine lux veritatis appareat, vt hæretici catholicæ fidei perceptione reſipiſcant, vt ſchiſmatici ſpiritum rediuiuæ caritatis accipiant, vt lapſis pœnitentiæ remedium conferatur, vt denique cathecumenis ad regenerationis ſacramenta perductis cœleſtis aula miſericordiæ reſeretur. Hæc autem non perfunctorie, neque inaniter à Domino peti, rerum ipſarum monſtrat effectus, &c. *Celeſt. epiſt. 1. cap. 11.*

CAP. IV.

Multas Deo ſupplicationes fecimus, & faciemus commonitis, & exhortatis multis fratribus, & religioſis congregationibus ad ſtudium earundem ſupplicationum, vt miſereretur gentis illius Teutonicæ. *Greg. VII. Vdoni Treueren. Ar. 5. lib. reg. epiſt. 7.*

De aſſiduitate orationis. Tit. IV.

CAP. I.

OPortet ſemper orare, & non deficere. *Luc. 18. num. 1.*

CAP. II.

Implemini Spiritu ſancto loquentes vobiſmetipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus, cantantes, & pſallentes in cordibus veſtris Domino: gratias agentes ſemper pro omnibus in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Deo, & Patri: ſubiecti inuicem in timore Chriſti. *Paul. ad Epheſ. cap. 5. num. 19.*

CAP. III.

Sine intermiſſione orate. *Paul. 1. ad Theſſal. cap. 5. num. 17.*

CAP. IV.

Inſtruebat (*D. Petrus*) prædicationi, & orationi, ac lectioni frequenter incumbere, &c. *Clemen. epiſt. 1. ante finem.*

CAP. V.

Ornent tam clerici, quam ſæculares animas ſuas ornamentis digniſſimis, &c. orare ſemper Deum ex toto corde, & ab ipſo petere, quæ decet, ipſi gratias agere, &c. *Clem. epiſt. 2. ante med.*

CAP. VI.

His duntaxat,* electis (*baptiſmum tradi conuenit*) qui ante quadraginta, vel eo amplius dies nomen dederunt, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus, atque ieiuniis fuerint expiati: quatenus Apoſtolica illa impleatur præceptio, vt expurgato fermento veteri noua incipiat eſſe conſperſio. *Syric. epiſtol. 1. c. 2.* * excep̄tis al. *1. Cor. 5. b.*

CAP. VII.

In omnibus actibus, cauſſis, cogitationibus, motibus adiutor, & protector orandus eſt, ſuperbum eſt enim, vt quidquam ſibi humana natura præſumat, clamante Apoſtolo:

Non

Ephеſ. 6. Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem, & ſanguinem, ſed contra principes, & poteſtates aëris huius, contra ſpiritualia nequitiæ in cœleſtibus. *Zoſimus apud Caleſtin. epiſt. 1. cap. 9.*

CAP. VIII.

Cum in prælium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoraſtis, agere in Dei nomine, non omittite, id eſt, ad eccleſias ire, orationes peragere, peccantibus indulgere, &c. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 35.*

CAP. IX.

Scire vos conuenit, neminem exceptum eſſe ab eo, quod Dominus in Euangelio dicit: *Luc. 18. d* Oportet ſemper orare, & non deficere. Et *1. ad Theſſal. c. 5.* Apoſtolus: Sine intermiſſione orate, quod ſanißime, ſancto Auguſtino docente, ſic accipitur, vt nullo die intermittantur certa tempora orandi. *Nicolaus ad conſult. Bulgar. cap. 61.*

CAP. X.

Diſt. 81. cap. vlt. Viduæ, quæ ſtipendio eccleſiæ ſuſtentantur, tam aſſiduæ in Dei opere eſſe debent, vt & meritis, & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent. *Carthag. IV. cap. 103. Ivo par. 8. cap. 327. decret.*

CAP. XI.

Nonnulli ſacerdotum in Hiſpaniis reperiuntur, qui Dominicam orationem, quam *Matt. 6.* Saluator docuit, & præcepit, non quotidie, ſed tantum die dominica dicunt. Et quia ſi- *1. Theſ. 5.* ne intermiſſione, vt oremus. Apoſtolus docuit, qualiter autem oremus Chriſtus præcepit, dicens: Cum autem oratis, dicite, Pater noſter, qui es in cœlis, quomodo ergo quotidie non dicitur, quod ſine intermiſsione dici iubetur? &c. Delet ergo hæc quotidiana oratio minima, & quotidiana peccata, &c. Quiſquis ſacerdotum, vel ſubiacentium clericorum hanc orationem Dominicam quotidie, aut in publico, aut in priuato officio prætericrit, propter ſuperbiam iudicatus, ordinis ſui honore priuetur. *Toletan. IV. cap. 9.*

CAP. XII.

Sicut ſunt plerique qui pio, religioſoque ſtudio, orandi gratia, eccleſiam ſæpiſsime frequentant, ita è contrario exiſtunt quidam, qui licet è vicino habeant baſilicam, id tamen raro, quod emendatione dignum eſt, faciunt. Vt ergo templa diuinis cultibus mancipata, frequenter adiri, ibique Deum conſtanter, & deuote oporteat inuocari, diuinæ ſcripturæ teſtimonia teſtantur. Legitur itaque in libro Paralipomenon: Appa- *Paralip. lib. 2. c. 7* ruit Dominus Salomoni nocte, & ait: Audiui orationem tuam, & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificii, &c. & in Euangelio Lucæ: *Luc. 24.* Et factum eſt, dum benediceret illis, receſſit ab eis, & ferebatur in cælum: & ipſi adorantes, regreſſi ſunt Hieruſalem cum gaudio magno, & erant ſemper in templo laudantes, & benedicentes Deum. Et in Actibus Apoſtolorum: Erant autem, inquit, perſeuerantes in *Act. c. 2.* doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus. Et paulo poſt: Quotidie quoque perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione, & ſimplicitate cordis. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 11.*

CAP. XIII.

Egredientes hoſpitium armet oratio: regredientibus de platea oratio occurrat, antequam ſeſsio, nec prius corpuſculum requieſcat, quam anima verbo Dei paſcatur. Ad omnem actum, & ad omnem inceſſum, manus pingat crucem. *Hieronym. ad Euſtochium apud Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. c. 13.*

CAP. XIV.

Lectiones ſanctas libenter audire (*oportet*) orationi frequenter incumbere. *Theodulph. ad presbyt. Aurelianen. cap. 21. ex Clem. epiſt. 1. ante fin.*

CAP. XV.

Singulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcilicet & veſpere, &c. hæc faciant, quibus baſilicæ locus prope eſt, in baſilica, qui vero in itinere, aut in agris eſt, vbicumque eum hora matutina, vel veſpertina inuenerit, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 23.*

CAP. XVI.

Admonere debetis fideles, vt aſsiduitatem & ſtudium habeant orandi. Ipſe autem orandi modus talis eſſe debet, vt primum dicto ſymbolo, quaſi fidei ſuæ recenſito fundamento, dicat, quiſquis eſt, tribus vicibus: Qui plaſmaſti me, miſerere mei. & tribus vicibus: Deus propitius eſto mihi peccatori: & compleat orationem Dominicam. Si ergo locus, aut tempus exegerit, deprecetur ſanctos Apoſtolos, Martyres, vt pro eo intercedant: & armata fronte ſigno crucis, eleuatis tum corde, & manibus, & oculis, Deo gratias agat. Si vero tempus ad hæc omnia peragenda minus ſufficiens fuerit ſufficiat tantum: Qui plaſmaſti me, miſerere mei: Et, Deus propitius eſto mihi peccatori: Et oratio Dominica tantum cum gemitu, & contritione cordis. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 29.*

CAP. XVII.

Omni die Deo in oratione noſtra, aut ſemel aut bis, aut quanto amplius poſſumus, confiteri debemus peccata noſtra, dicente Prophe- ta: Delictum meum cognitum tibi feci, & in- *Pſal. 31.* iuſtitias meas non abſcondi: Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei: Facta etenim confeſſione cum gemitu, & lachrymis Domino in oratione, recitandus eſt pſalmus quinquageſimus, ſiue vigeſimus quartus, ſiue trigeſimus primus; atque alii ad rem pertinentes, & ſic complenda eſt oratio. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 30.*

CAP. XVIII.

Petrus orationi, & prædicationi tantum vacabat, &c. idem docet facere Clementem. *Damaſ. in Petri.*

De attentione, & reuerentia, quam poſtulat oratio. Tit. V.

CAP. I.

Apud Gregor. ix. c. 9. de celebr. miſſ. c. 8. eod. tit. in 4. coll.

DOlentes referimus, quod non ſolum quidam minores clerici, verum etiam aliqui eccleſiarum Prælati, circa comeſſationes ſuperfluas, & confabulationes illicitas, vt de aliis taceamus, fere medietatem noctis expendunt, & ſomno reſiduum relinquentes, vix ad diurnum concentum auium excitantur, tranſcurrendo vndique continuata ſyncopa matutinum. Sunt & alii, qui Miſſarum celebrant ſolemnia vix quater in anno, & quod deterius eſt, intereſſe contemnunt: & ſi quando dum hæc celebrantur interſunt, chori ſilentium fugientes, intendunt * exterius collocutionibus laicorum: dumque auditum ad indebitos ſermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad diuina. Hæc igitur, & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis penitus inhibemus, diſtricte præcipientes, in virtute obedientiæ, vt diuinum officium diurnum, pariter & nocturnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe celebrent pariter, & deuote. *Innocen. iij. in conc. gener. Later. cap. 17.*

* externis

CAP. II.

Sunt qui intrantes eccleſiam, multis pſalmodiæ, vel orationum ſermonibus prolongant, ſed alibi corde intendendo, nec ipſi quid dicant, recolunt, ore quidem orantes, ſed mentem foris vagantem, omni orationis fructu priuantes, putantes à Deo precem exaudiri, quam nec ipſi, qui fundunt, audiunt. Quod antiqui hoſtis inſtinctu fieri, nemo eſt, qui animaduertere nequeat. Sciens enim vtilitatem orandi, & inuidens hominibus gratiam impetrandi, immittit orantibus multimoda cogitationum leuium, & aliquando turpium, nocentiumq; phantaſmata, quibus orationem impediat, adeo vt nonnumquam tales, tantoſque diſcurrentium cogitationum fluctus, proſtrati in oratione toleremus. Sunt itaque plerique, quibus potius cordi eſt, vanis, & obſcœnis confabulationibus vacare, quam lectionibus diuinis aurem accommodare, quibus etiam nuſquam tam delectabile videtur eſſe, ſuſurrationes aliorum auribus ingerere, cachinnis ora diſſoluere, quam in eccleſia Dei, vbi cum humiliter, deuoteque debuerant inuocare, & peccata ſua deflere: ſed & hoc eiuſdem hoſtis antiqui inſtinctu fieri, dubium non eſt. Quod autem domus Dei non ſit huiuſcemodi illicitarum actionum, ſed potius orationis locus, Dominus docet in Euangelio, dicens: Domus mea, domus orationis eſt; vos autem feciſtis eam ſpeluncam latronum. *Beda in Euangel. homil. 17. Apud Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 2. cap. 12.*

Matt. 21.

CAP. III.

SI quis ante principem mortalem veniens, cum omni reuerentia, & timore ſtat, loquitur, & incedit, quanto potius eum, qui ante Deum, qui eſt æternus, terribilis, & excelſus acceſſerit, cum omni pauore, ac tremore non ſolum ſtare conuenit; ſed & quaſi ſeruum ſemetipſum in conſpectu eius humiliter præſentare. Et quia quorumdam in Euangelio reproborum ligari manus, & pedes præcipiuntur; *Matt. 22.* quid aliud iſti agunt, qui manus ſuas coram Domino ligant, niſi Deo quodammodo dicunt, Domine ne manus meas ligari præcipias, vt mittar in tenebras exteriores, quoniam iam ego eas ligaui, & ecce ad flagella paratus ſum? Hinc etiam pectus percutimus, ſignantes videlicet, quod nequiter egimus, diſplicere nobis: ac ideo antequam Deus feriat, id nos in nobis ipſis ferire, & antequam vltio extrema veniat, commiſſum pœnitentia digna punire. *Nicol. ad conſulta Bulgaror. cap. 54.*

De loco, & tempore, aliiſque cæremoniis ad preces fundendas. Tit. VI.

CAP. I.

SCiſcitamini, ſi cœpta oratione nuntius venerit de hoſtibus, ac ideo ipſam orationem conſummare nequiueritis, quid vobis agendũ ſit? Quid aliud vtique niſi, vt bonum, quod cœpiſtis, quocumque vos perrexiſſe contigerit, perficiatis. Nam non eſt Chriſtianis vnus locus orationis, ſicut Iudæis erat Hieroſolymis, & veluti Samaritanis in monte Gazarin: ſed in omni loco, quemadmodũ & Apoſtolus ait: Volo ergo viros orare in omni loco, leuantes puras manus: *1. Tim. 2.* prætetea qui in bono opere *Matt. 10.* perſeuerauerit in finem hic ſaluus erit, præcipue eo tempore, quando contra inimicorum itur incurſus, & oratione, ſicut iam ſupra diximus, magis quam armis expectari debet ab hoſte triumphus, *Nicol. ad conſult. Bulgar. c. 74.*

CAP. II.

Vtrum velato, an nudato capite mulier in eccleſia ſtare debeat Apoſtolus docet: Mulier orans, aut prophetans non velato capite, deturpat caput ſuum, &c. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 58.* *1. Cor 11.*

CAP. III.

Sicut ſunt nonnulli, qui orandi gratia eccleſiæ limina frequentare negligunt, ita è contrario exiſtunt plerique, qui pro eo, quod baſilicas adire nequeunt, & reliquias Sanctorum præſto nõ habẽt; idcirco vota precum ſuarũ ad Deum vt oportet, ſupplici deuotione non fundunt: nõ animaduertentes, quod Deus non ſit minus in parte, quã in toto, ſed vbique totus, vbique præſens, vbique mirabilis. Vnde ait Pſalmiſta: Quo ibo à ſpiritu tuo? & à facie tua quo fugiam? *Pſal. 138.* ſi aſcendero in cœlum, tu illic es, ſi deſcendero in infernum, ades. & idem alibi: *Pſal. 102.*

In omni loco dominationis eius benedic anima mea Domino, &c. Apoſtolus quoque ait: 1.Tim. 2. Volo igitur viros orare in omni loco, puras leuantes manus ſine ira,& diſceptatione. *Pariſien. ſub Ludou & Lothar. lib. 2. cap. 13.*

CAP. IV.

Orare quomodocumque ſe habeat aliquis, & vtcumque ſit affectus Domini meminiſſe, & auxilium implorare non eſt reprehendendum, ad ſancta autem ſanctorum, qui non anima, & corpore purus eſt, accedere prohibebitur. *Dionyſ. Alexand. in epiſtol. ad Baſilidem cap. 2.*

CAP. V.

Dicendum eſt fidelibus, vt ſingulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcilicet, & veſperi, dicens ſymbolum ſiue orationem dominicam, &c. His actis, & ſolo Deo creatore ſuo adorato, inuocet ſanctos, vt pro ſe intercedere apud maieſtatem diuinam dignentur. Hæc faciant, quibus baſilicæ locus prope eſt in baſilica, qui vero in itinere, aut pro qualibet occaſione in ſiluis, aut agris eſt; vbicumque cum ipſa hora matutina, vel veſpertina inuenerit, ſic faciat, ſciens Deum vbique præ-
Pſal. 101. ſentem eſſe, dicēte Pſalmiſta: In omni loco do-
Pſal. 138. minationis eius benedic anima mea Domino: Et, ſi aſcendero in cælum, tu illic es. *Theodulp. ad presbyter. Aurel. cap. 23.*

CAP. VI.

Ad orientem verti inter orandum, quæ nos ſcriptura docuit? &c. ex non ſcripta doctrina id accipientes, &c. Omnes quidem inter orandum orientem aſpicimus, Pauci autem ſcimus, quod antiquam patriam inquirimus, paradyſum, quam Deus plantauit in Eden, in oriente. Et preces quidem ſtantes peragunt in vna ſabbati, &c. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphilochium cap. 27.*

Oratio coniungatur cum eleemoſyna & cum aliis optimis exercitationibus. Tit. VII.

CAP. I.

ITa Deo precem fundere conuenit nauigantes (*in eccleſiæ naui*) vt mereantur audiri. Audiri autem à Deo ita demum merebitur quis, ſi orationes ipſæ bonis moribus, & bonis operibus adiuuentur. *Clemens ep. 1. ante medium.*

CAP. II.

De pœnit. d. 3. c. 2. de co ſecr. d. 5. cap. 21. Nihil prodeſt homini ieiunare, & orare, & alia religionis bona agere, niſi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. *Pius epiſt. 1. in fin. Anſelm. lib. 11. cap. 6.*

CAP. III.

Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium
Act. 10. orationibus, atque eleemoſynis vacantem per reuelationem Angelum, Petrumque ipſum vidiſſe. Numquid per baptiſmum hæc illi * abla- (* abluta) ta ſunt, propter quæ ei baptiſmus videtur eſſe conceſſus? *Innocen. epiſtol. 22. cap. 2. in fine.*

CAP. IV.

Hortor, fratres chariſſimi, vt omni hebdomada quarta, & ſexta feria litaniam inexcuſabiliter indicaris; & contra barbaricæ crudelitatis incurſus supernæ protectionis auxilium imploretis. Sed vt ad aures Dei viam precibus faciatis, vigilantius ſtudendum eſt, vt voces actibus adiuuentur, nam inanis fit oratio, vbi praua eſt actio. *Greg. Episcop. Siciliæ epiſt. 45. lib. 9. regiſt.*

CAP. V.

Accepto conſilio, hoc ſtatuimus, vt poſt triduanum ieiunium, poſt litanias, & multorum orationem eleemoſynis conditam, diuino fulti auxilio ſtatueremus, quod melius de electione Rom. Pontificis videretur. *Greg. VII. lib. 1. regiſt. epiſt. 1.*

CAP. VI.

Non eſt pretioſa laus, neque ſancta oratio cito impetrans in ore peccatoris, cuius eſt vita laudabilis. & actio ſæcularis; precor, exoro, & rogo, vt eos qui merentur audiri pro vitæ meritis, vigilanti cura rogites, vt pro me exorent. *Greg. VII. Hug. Cluniacen. Abb. lib. 2. reg. ep. 49.*

De precibus pro Regibus adhibendis, & pro populo. Tit. VIII.

CAP. I.

REprehenduntur Metropolitani, qui negotiis ſæcularibus dant operam, & preces pro ſuis delictis, & populi ignorantiis Deo non adhibent. *CP. VIII. cap. 24. Vel 22. ſub Hadrian. ij.*

CAP. II.

Adhibeantur preces pro Imperatore. *Syn. Rauenn. ſub Ioann. ix. par. vlt. cap. vlt.*

CAP. III.

Eccleſia inter ipſa myſteria, inter preces ſuas, quas pro veſtri felicitate dependit Imperii, Diſt. 97. cap. 1. teſte ſancto Petro, ſollicitis pro religionis obſeruantia vocibus clamat, &c. *Bonif. epiſt. 1. ad Honor.*

CAP. IV.

Inſtituit ſanctum concilium, vt quandocumque cum cauſſa Regem progredi fecerit contra ſuos hoſtes, vnuſquiſque noſtrum in eccleſia hunc teneat ordinem: ita, vt omnibus diebus per bonam diſpoſitionem, ſacrificium omnipotenti Deo, pro eius, ſuorumque fidelium, atque exercitus ſui ſalute offeratur, & diuinæ virtutis auxilium impetretur, vt ſalus cunctis à Domino tribuatur, & victoria illi ab omnipotenti Deo concedatur. Tamdiu hic ordo tenendus eſt, quamdiu cum diuino iuuamine ad ſuam redeat ſedem. *Emeriten. cap. 3.*

CAP. V.

Excepto paſſionis Dominicæ die, quando altaria denudata perſiſtunt, nec cuipiam

in eo die miſſarum licet ſolemnia celebrare, cunctis aliis diebus, quibus idem Dominus noſter (*Rex*) in hac vita ſuperſtes extiterit, pro eo, vel pro cunctis eius filiis, vel filiabus, aut pro iis, qui iam matrimoniali ſunt iure coniuncti, adhucque ſunt coniungendi, ſeu pro nepotibus, vel ſuis omnibus ſacrificiorum Domino libamina dedicentur, pie orationis vota ſoluantur, ac cum gratiarum actione ſuperno Numini commendentur. Quo deſideria in eis bona quotidie multiplicentur, aduerſantium eorum conamina virtute ſuæ dexteræ confringantur, indulgentia, & gratia eis à ſua miſericordia cooferatur; vt ſuæ potentiæ defenſione protecti, antiqui hoſtis decipulam euadant, & caſtitate, & vitæ longæuitate pollentes, adire mereantur poſt tranſitum ſidereas manſiones. *Tolet. xvi. cap. 8. in fine.*

CAP. VI.

Pro Carolo Rege, & pro liberis eius omnes Epiſcopi, presbyteri, ſeu Abbates, & monachi pſalmodiam, miſſarum ſolemnia, atque litaniarum officia omnipotenti Deo deuotiſſime exſoluant. *Arelat. ſub Carolo cap. 2.*

CAP. VII.

Orationes aſſiduas intente fundere pro Imperatoris ſtabilitate, ac incolumitate omnes ſe velle ſecundum noſtram admonitionem vnanimiter, profeſſi ſunt, vt miſericordia diuina largiori æuo illius manſuetudinem conſeruare dignetur. *Turon. ſub Carolo cap. 1.*

CAP. VIII.

Ab omnibus indeſinenter orationes fiant pro vita, & incolumitate, pro ſalute animæ, & corporis domini Imperatoris, proliſque eius, pro ſtatu regni: pro remiſſione peccatorum, & cœleſtis regni collatione: ita dumtaxat, vt ſemper magis ac magis per incrementa temporum talis creſcat obſeruatio, &c. *Cabil. ſub Carol. cap. 66.*

CAP. IX.

Pro Domino Imperatore, ſuaque nobiliſſima prole orationes, & oblationes augeantur, &c. *Remenſ. cap. 40.*

CAP. X.

1. Tim. 2. Debent iuxta Apoſtolum, primo omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones ab omnibus hominibus pro regibus, & omnibus qui in ſublimitate ſunt conſtituti, vt quietam, & tranquillam vitam agamus in omni pietate, & caſtitate. Hoc 1. Tim. 2. enim inquit Apoſtolus, bonum eſt, & acceptum coram Saluatore noſtro Deo. *Aquiſgranen. cap. 131.*

CAP. XI.

Baruc. 1. Si Hieremia propheta Dei pro vita idololatræ Regis Nabuchodonoſor orare admonet, quanto magis pro ſalute Chriſtianorum Regum ab omnibus ordinibus Deo eſt humiliter ſupplicandum? *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 2. cap. 8.*

CAP. XII.

Statuimus, vt oratio ab omnibus nobis pro glorioſo Rege Arnulpho, ſeu etiam, & pro glorioſa coniuge ſua, nec non, & pro ſtatu totius Chriſtianitatis, pro vt nos debitores eſſe cognoſcimus, in eccleſiis noſtris aſſidue celebretur. *Magunt. ſub Arnulpho. cap. 1.*

CAP. XIII.

Rogauerunt prædicti Epiſcopi orare pro Domino Rege Arnulpho. *Meten. cap. vlt.*

CAP. XIV.

Monachi, vel ſanctimoniales iuxta ſuam profeſſionem ſobrie, ac pie, & ſimpliciter viuant & pro Regum ſalute, & regni pace, & eccleſiæ tranquillitate ſupplicent. *Troſleia. cap. 3.*

De iis, qui non communicant in oratione cum populo. Tit. IX.

CAP. I.

OMnes fideles, qui ingrediuntur, & audiunt ſcripturas, nec perſeuerant in oratione, & ſancta ſumptione, vt diſcordiam facientes ab eccleſia excommunicentur. *Apoſt. cap. 9. G. 10. L. Burch. lib. 2. cap. 67. & 68. Iuo par. 6, cap. 163. & 164. decr.* De conſec. d. 1. c. 60.

CAP. II.

Omnes, qui ingrediuntur eccleſiam Dei, & ſacras ſcripturas audiunt, non vero communicant orationi cum populo, aut auerſantur ſuſceptionem Euchariſtiæ propter aliquam inſolentiam eiiciantur ab eccleſia, donec confiteantur, & oſtendant fructus pœnitentiæ, & deprecentur, vt poſſint veniam ſortiri. *Antiochen. cap. 2. Triburicen. cap. 2. Mart. Brac. cap. 83.* De conſec. d. 2. cap. ſi quis 18.

Non licet orare cum hæreticis, neque cum excommunicatis. Tit. X.

CAP. I.

QVi cum excommunicato etiam domi orat excommunicetur. *Apoſt. cap. 10. G. 11. L. Vide Carthag. iv. cap. 73. Fabian. epiſt. 1. Tribur. cap. 2. Burch. lib. 11. cap. 35. Iuo lib. 5. tit. 3. cap. 15. panor. & par. 14. cap. 24. & 40. Anſel. lib. 12. cap. 17. & 19.* 11. q. 3. c. ſicut 16.

CAP. II.

Qui clericus cum depoſito, vel cum clerico, orat, deponatur. *Apoſt. cap. 11. G. 12. L.*

CAP. III.

Epiſcopus, presbyter, diaconus cum hæreticis orans excommunicetur; ſi vero clericus agere quidquam permittat, deponatur. *Apoſt. cap. 44. G. 45. L.*

CAP. IV.

Si clericus, vel laicus ingrediatur Synagogam Iudæorum, vel hæreticorum, vt illic oret, deponatur, & excommunicetur. *Apoſt. c. 63.*

CAP.

CAP. V.

Qui dæmonium habet, neque clericus fiat, neque cum fidelibus oret, donec mundetur. *Apoſt.cap.78.*

CAP. VI.

Non licet communicare cum excommunicatis, neque cum iis per domos ingredi, & cum eis orare, qui eccleſiæ non participant in oratione, &c. *Antioch.cap.2. Triburien.c.2. Mart. Brac.cap.85.*

CAP. VII.

Non licere in hæreticorum cœmeteria, vel martyria, vt appellantur, abire clericos orationis, aut ſalutis cauſſa. Sed hos omnes, & ſi fideles ſint, excommunicatos fieri ad certum tempus, pœnitentes vero, & confeſſos ſe peccaſſe ſuſcipi. *Laodic.cap.9.*

CAP. VIII.

1. q. 1. c. nonlicet. 07. Non oportet cum hæreticis, vel ſchiſmaticis orare. *Laodicen. cap. 33. Mar. Braccaren. cap.70.*

CAP. IX.

24. q. 1. c. clericus. 34. in fin. Cum hæreticis nec orandum, nec pſallendum. *Carthag.cap.72. L.*

CAP. X.

11. q. 3. c. 19. Qui communicauerit, vel orauerit cum excommunicato, ſiue clericus, ſiue laicus excommunicetur. *Carthag. iv. cap. 73. L. Burchar. lib. 11. cap. 44. Ivo lib. 5. tit. 3. cap. 19. panor. & par. 14. cap. 28. & 108. decret. Anſelm. lib. 11 cap. 18.*

CAP. XI.

*orationibus al. Non oportet facile *orationem cum (*fornicariis*) communicare. *Greg. Thaumaturg cap. 1 epiſt. de comedentibus idolothyta.*

CAP. XII.

An debet clericus præſentibus Arianis, vel aliis hæreticis orare: & an eum lædit, quando fecit orationem, ſeu oblationem? Reſpondeo: In diuina oblatione diaconus ante ſalutationem loquitur: Qui non communicatis, ambulate. Non debent ergo intereſſe, niſi profiteantur ſe pœnitentiam acturos, & hæreſim vitaturos. *Timoth. Epiſc. Alexand. in quibuſdam reſponſis cap. 9.*

CAP. XIII.

11. q. 3. c. 22. Cum excommunicato, neque orare, neque loqui cuilibet licebit. *Iſidor. in reg. monachor. cap. 17. in D. Benedicti regula cap. 26. Burch. lib. 11. cap. 52. Ivo par. 14. cap. 34. & 96. decr. Anſel. lib. 12. cap. 16. Cæſaraug. lib 14. cap. 39.*

De genuflexione. Tit. XI.

CAP. I.

Catechumenus ingrediens in eccleſiam, & in ordine catechumenorum ſtat, ſi peccet, genu inclinato audiat: ſi audiens peccat, eiiciatur. *Neocæſ. cap. 5. Burch. lib. 4. cap. 20. Ivo par. 1. cap. 215. decret.*

CAP. II.

26 q. 7 ſacerdos. c. 6. Pœnitentes etiam diebus remiſſionis, genua flectant. *Carthagin. iv. cap. 82. Ivo par. 15. cap. 13.*

CAP. III.

Sciendum eſt, quod exceptis diebus dominicis, & illis ſolemnitatibus, quibus & vniuerſalis eccleſia ob recordationem dominicæ reſurrectionis ſolet ſtando orare, fixis in terram genibus ſuppliciter Dei clementiam nobis profuturam, noſtrorumque criminum indulgentiam depoſcendum eſt. Cuius rei in euangelio ipſe Dominus dedit exemplum. Sed & Stephanum martyrem, & Apoſtolum Paulum eadem feciſſe liber Actuum Apoſtolorum teſtis eſt. Ex quibus intelligi datur, oportere Chriſtianum humiliter ad terram proſterni, ne forte illi dicatur: Quid ſuperbis terra, & cinis? *Turon. ſub Carolo cap. 37.* Matth. 26. Act. 7. & 20. Eccl. 10. 9

CAP. IV.

In vnaquaque genuflexione, & aſſurrectione re ipſa oſtendimus, quod etiam propter peccatum in terram delapſi ſumus, & per eius, qui nos creauit, clementiam, in cœlum reuocati ſumus. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphil. cap. 27.*

Ne Chriſtiani cum orant tempore paſchali & diebus dominicis, genua flectant. Tit. XII.

CAP. I.

Sunt qui dominica die, & in diebus Pentecoſtes genua flectunt, ſed obſeruandum eſt, vt ſtantes oremus. *Nicæn. cap. 20. Aquiſgr. cap. 46. Mar. Brac. cap. 58. Burch. lib. 2. c. 88 Ivo par. 4. cap. 18 decr.* De conſ. d. 3. quoniam. c. 10. diſt 30. ſi quis pretexter c. vlt.

CAP. II.

Dominicis diebus genu non flectere à ſanctis patribus Chriſti reſurrectionem honorantibus, canonice accepimus. Conſtituimus, vt poſt veſpertinum ſacerdotum ad altare ſabbato ingreſſum, ex conſuetudine, quæ ſeruatur, nemo genu flectat vſque ad ſequentem veſperam in die Dominico, in qua poſt ingreſſum lucernarium, genua rurſus flectentes, Domino preces ſic offerimus. Seruatoris enim noſtri reſurrectionis, velut præcurſorem noctem, quæ fuit ante ſabbatum accipientes, hymnos ab ea ſpiritualiter incipimus, feſtum ex tenebris in lucem finientes, vt in perfecto & integro die ac nocte nos reſurrectionem celebremus. *Trull. cap. 90.*

CAP. III.

Sciendum eſt, quod exceptis diebus dominicis, & illis ſolemnitatibus, quibus & vniuerſalis eccleſia, ob recordationem dominicæ reſurrectionis ſolet ſtando orare fixis in terram genibus ſuppliciter Dei clementiam nobis profuturam, noſtrorumque criminum indulgentiam depoſcendum eſt, &c. *Turon. ſub Carolo cap. 37.*

CAP. IV.

Quoniam ſunt quidam in die dominico ge-

nuflectentes, & in diebus Pentecoſtes, vt omnia in vniuerſis locis conſonanter obſeruentur, placuit ſancto concilio ſtantes Domino vota digniſſima perſoluere. *Aquiſgranen. ſub Ludou. cap. 46.*

CAP. V.

Diſt. 30. c. vlt. Quod ab Apoſtolis traditum, canon tenet antiquus, placuit, vt per omnes dominicas, & per omnes dies Paſchæ, vſque ad quinquageſimam non proſternant ſe oratione humilitatis, ſed recto vultu ad Dominum fungantur orationis officio: quia in his diebus gaudium reſurrectionis Domini celebramus. *Mar. Bracaren. cap. 57. vide Nicæn. cap. 20.*

CAP. VI.

Diem dominicum lætitiæ diem agimus, quod in eo Dominus reſurrexerit, in quo nec genua quidem flectere accepimus. *Petrus Alexand. Epiſc. in ſerm. de pœnit. cap. 15.*

CAP. VII.

Preces ſtantes (*Chriſtiani*) peraguntin vna ſabbati, rationem autem non omnes ſcimus. Non ſolum enim, vt qui cum Chriſto conſurrexerimus, & quæ ſupra ſunt, quærere debeamus in die reſurrectionis, gratiæ nobis datæ, per ſtatum in oratione, nos ipſos commonefacimus, ſed quod videatur eſſe etiam quodammodo ſæculi, quod expectatur, imago. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloc. cap. 27.*

De diuinis officiis, & in primis de horis canonicis.

Tit. XIII.

CAP. I.

Ne quiſquam presbyterorum, vel diaconorum, qui ſacris officiis dediti ſunt, vltro ac per ſe eccleſias ingrediens ſacrum aliquid operetur, in quibus ab initio ſortem minime conſecutus eſt, &c. *Synod. viii. gener. CP. ſub Hadrian. ij. cap. 23. vel 21.*

CAP. II.

Metropolitani committunt Epiſcopis ſubiectis eccleſiæ propriæ diuina officia, & litanias, & cuncta omnino ſacra, quæ ad ſe pertinent * miniſteria, ita vt per illos celebrent omnia, quæ per ſemetipſos alacriter agere debuerunt, &c. dimittentes perſeuerare in orationibus, & obſecrationibus pro ſuis delictis ac populi ignorantiis, &c. Quiſquis ergo Metropolitanor. &c. non per ſe cum timore Dei, & alacritate, ſeu conſcientia bona, debita miniſteria in propria ciuitate, ſed per ſuffraganeos Epiſcopos ſuos efficere tentauerit, pœnas exſoluat coram proprio Patriarcha, & aut corrigatur, aut deponatur. *Synodo viii. generali CP. ſub Hadrian. ii. cap. 24. vel 27.*

*myſteria.

CAP. III.

Quoniam in plerſque partibus intra eandem ciuitatem, atque diœceſim permiſti ſunt populi diuerſarum linguarum habentes ſub vna fide varios ritus, & mores, diſtricte præcipimus, vt Pontifices huiuſmodi ciuitatum, ſiue diœceſium prouideant viros idoneos, qui ſecundum diuerſitates rituum, & linguarum diuina officia illis celebrent, & eccleſiaſtica ſacramenta miniſtrent, inſtruendo eos verbo pariter, & exemplo. *Innoc. iii. in conc. gener. Later. cap. 9.* *De offic. iud. ord. c. 14. Greg. ix. & c. 2. & 5. in 4. collect.*

CAP. IV.

Clerici ſe in diuinis officiis, & aliis bonis exerceant ſtudiis diligenter, &c. cappas manicatas ad diuinum officium intra eccleſiam nulli gerant. *Innocen. iii. in conc. gener. Later. cap. 16.* *De vita & honeſt. cler. c. 15. Greg. ix. c. 4. eo. tit. in 4. collect.*

CAP. V.

Epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligenter inſtruant, & informent vel per ſe ipſos, vel per alios viros idoneos ſuper diuinis officiis, & eccleſiaſticis ſacramentis, qualiter ea rite valeant celebrare. *Innocen. iii. in conc. gener. Lateran. cap. 27.* *De ata. & quali. c. 14. Greg. ix. c. 4. eo. tit. in 4. collect.*

CAP. VI.

Præſenti decreto conſtituo, vt in ſede hac ſacri altaris miniſtri (*Diaconi*) cantare non debeant, ſolumque euangelicæ lectionis officium inter miſſarum ſolemnia exſoluant, Pſalmos, ac reliquas lectiones cenſeo per ſubdiaconos, vel ſi neceſſitas fuerit, per minores Ordines exhiberi, &c. *Greg. in ſyno. Roman. cap. 1. & in regiſt. lib. 4. cap. 88. vel epiſt. 44. Iuo par. 2. cap. 79. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 6. Tarrac. lib. 4. cap. 22.* *Diſt. 92. cap. 2. in ſancta.*

CAP. VII.

Illi, qui ante nos fuerunt, prouidam in eccleſiis conſuetudinem tradiderunt, hodieque in eccleſia Romana, quæ magiſtra eſt omnium eccleſiarum, impretermiſſe ſeruatur, ita vt nullus ſacerdos maiore ſuo non innuente conſacerdote, cuilibet rei benedicere nitatur: ſed & anterior ſtans ad pronuntiandam aliquam lectionem, benedictionem quidem poſtulat, ſed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere. *Nicol. ad Michael. Imperat. ante medium.*

CAP. VIII.

Quia nobilitas tua poſtulauit, quo ſecundum Sclauonicam linguam apud vos diuinum celebrari annueremus officium: ſcias nos huic petitioni tuæ nequaquam poſſe fauere. *Greg. vii. lib. 7. regiſt. epiſt. 11. ad VVratislaum Boemiorum Ducem.*

CAP. IX.

Vt ſabbato euangelia cum aliis ſcripturis legantur. *Laodic. cap. 16.*

CAP. X.

Non oportet coniungere in ſynaxi (*in proceſſionibus L.* pſalmos) ſed lectio cuiuſque pſalmi fiat per partes (*ordinabiliter. L.*) *Laodic. cap. 17.*

CAP. XI.

Eaſdem preces orationum omnino in nonis & veſperis eſſe ſeruandas. *Laodic. cap. 18. Vide cap. 19. de triplici oratione cathecumenorum. pœnitentium, & fidelium.*

CAP. XII.

Paſſiones martyrum legere licet, cum anniuerſarii dies eorum celebrantur. *Carthag. c. 47. G. Africa. cap. 13. L.*

CAP. XIII.

Confirmatas in ſynodo preces, vel præfationes, vel commendationes, ſiue manus impoſitiones, ab omnibus celebrati oportet, neque alias dici. *Carthag. cap. 106. G. Mileuit. cap. 12. L. Afric. cap. 70. L.*

CAP. XIV.

Nemo in precibus vel Patrem pro Filio, vel Filium pro Patre nominet: & cum ad altare aſſiſtitur, ſemper ad Patrem dirigatur oratio, Et quaſcumque ſibi preces aliquis deſcribit, non eis vtatur, niſi prius eas cum inſtructioribus fratribus contulerit. *Carthag. iij. cap. 23. L. Capit. lib. 6. cap. 66.*

CAP. XV.

Diſt. 50. c. 67. placuit.

Euangelia, aut Apoſtolum pœnitentes inter lectores non legant, &c. *Tolet. 1. cap. 2. & cap. 4. Mar. Braca. cap. 23. Burchar. lib. 2. cap. 37. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 20. panor. & par. 6. cap. 138. decr. Anſel. lib. cap. 26.*

CAP. XVI.

Nulla profeſſa, vel vidua abſente Epiſcopo, vel presbytero in domo ſua antiphonas cum confeſſore, vel ſeruo ſuo faciat. Lucernarium vero, niſi in eccleſia, non legatur, aut ſi legatur in villa, præſente Epiſcopo, vel presbytero, vel diacono legatur. *Tolet. 1. cap. 9.*

CAP. XVII.

De conſ. d. 5. c. 13. conuenit

Quia conuenit ordinem eccleſiæ ab omnibus æqualiter cuſtodiri, ſtudendum eſt, ſicut fit, vt poſt antiphonas collectiones per ordinem ab Epiſcopis, vel presbyteris dicantur, & hymni matutini, vel veſpertini decantentur diebus omnibus, & in concluſione matutinarum, vel veſpertinarum, & miſſarum poſt hymnos capitella de pſalmis dicantur, & plebs collecta oratione ad veſperam ab Epiſcopo cum benedictione mittatur. *Agathen. cap. 30. Rodulph. de eccleſ. officiis prop. 14.*

CAP. XVIII.

Qui tam in Sede Apoſtolica, quam etiam per totas orientales, atque Italiæ prouincias dulcis, & nimium ſalubris conſuetudo intromiſſa eſt, vt *Kyrie eleiſon* frequentius cum grandi affectu, ac compunctione dicatur: placuit etiam nobis, vt in omnibus eccleſiis noſtris iſta conſuetudo ſancta, & ad matutinum, & ad miſſas, & ad veſperam Deo propitiante intromittatur. *Vaſen. ij. cap. 3.*

CAP. XIX.

Omnis clerus die ſabbati ad veſperam ſit paratus, quo facilius die dominico ſolemnitas cum omnium præſentia celebretur: ita tamen vt omnibus diebus veſperas, & matutinas celebrent. *Tarrac. cap. 7.*

CAP. XX.

Omnibus diebus poſt matutinas, & veſperas oratio dominica à ſacerdote proferatur. *Gerũ. cap. 10.*

De conſe. diſt. 5. c. 14. idem per.

CAP. XXI.

Vt pſalmus quinquageſimus ante canticum dicatur. *Barcinon. cap. 1.*

CAP. XXII.

Vt benedictio in matutinis fidelibus, ſicut in veſpera, tribuatur. *Barcinon. cap. 2.*

CAP. XXIII.

In præcipuis ſolemnitatibus hora tertia miſſarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quo facilius intra horas competentes ipſo officio expedito, ſacerdotes poſſint ad veſpertina officia in veſpertino tempore conuenire. Quia ſacerdotem veſpertinis officiis ad eccleſiam talibus præcipue diebus, nec decet deeſſe, nec conuenit. *Aurel. 3. cap. 14.*

CAP. XXIV.

Placuit, vt veteris* teſtamenti nihil poëtice compoſitum in eccleſia pſallatur, ſicut & ſancti præcipiunt canones. *Brac. 1. cap. 30.*

* Extra pſalmos canonicarum ſcripturarum noui, & vet.

CAP. XXV.

Vt Alleluia in Quadrageſima, & Kal. Ianuarũ non dicatur, ſed in Paſchate, qui contra fecerit communione eiuſdem paſchæ priuetur, &c. *Tolet. iv. cap. 10.*

CAP. XXVI.

In quibuſdam Hiſpaniarum eccleſiis laudes poſt Apoſtolum decantantur, priuſquam euangelium prædicetur, dum canones præcipiant, poſt Apoſtolum non laudes, ſed euangelium annuntiari. Præſumptio eſt enim, vt anteponantur ea, quæ ſequi debeant. Nam laudes poſt euangelium ſequuntur, propter gloriam Chriſti, quæ per idem euangelium prædicatur. Circa omnes igitur ſacerdotes hic ordo deinceps retineatur, excommunicationis ſententiam ſuſcepturi, qui hunc ordinem perturbauerint. *Tolet. iv. cap. 11.*

CAP. XXVII.

Diſt. 38. c. 2.

Quando presbyteri in parochiis ordinantur, &c. ad litanias, vel ad concilium venerint rationem Epiſcopo reddant, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent. *Tolet. iv. cap. 25. Arel. ſub Carolo. cap. 4. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 16. panor. & par. 3. cap. 129. decret. Anſel. lib. 7 cap. 104.*

CAP. XXVIII.

Nulli cuiuſcumque dignitatis eccleſiaſticæ deinceps percipiant gradum, qui non totum pſalterium, vel canticorum vſualium, & hymnorum, ſiue baptizandi perfecte nouerint ſupplementum, &c. *Tolet. viij. cap. 8.*

CAP. XXIX.

Sunt nonnulli (*parochiani presbyteri*), qui eccleſiarum ſuarum res ad plenitudinem habent, & ſollicitudo illis nulla eſt habendi clericos, cum quibus omnipotenti Deo laudum debita perſoluant officia. Proinde inſtituit hoc ſanctum * ſynodum, vt omnes parochiani

* concilium ſ.

*vtſ. presbyteri, iuxta, * & in rebus ſibi à Deo credi-
tis ſentiunt habere virtutem, de eccleſiæ ſuæ
familia clericos ſibi faciant: quos per bonam
voluntatem ita nutriant, vt & officium ſan-
ctum digne peragant, & ad ſeruitium ſuum
aptos eos habeant. *Emeriten. cap. 18.*

CAP. XXX.

16. q. 5. c. 13. Quicumque ſacerdotum, vel miniſtrorum,
deinceps cauſſa cuiuſlibet doloris, vel amari-
tudinis permotus, altare diuinum veſtibus ſa-
cris exuere præſumpſerit, &c. atque quod pe-
ius, eſt, occaſionem nutrierit, vnde tempus Do-
mini, aut officia conſueta deſint, aut oblatio
ſingularis ſacrificii videatur in aliquo de-
fraudari, ſi eum antea veræ pœnitudinis coram
Metropolitano ſatisfactio non purgauerit,
&c. loci ſui, & dignitate ſe nouerit, & honore
priuandum. Illis proculdubio perſonis ab hac
vltionum ſententia ſeparatis, quæ aut conta-
minationem ſacrorum ordinũ, vel ſubuerſionẽ
ſanctæ fidei metuentes, aut, hoſtilitatem, vel
* obſidionem al. *ſubuerſionem perferentes, ſeu etiam diuino-
rum iudiciorum ſententiam metuentes talia fe-
ciſſe contigerit. In quo facto plus humilitas,
qua Deus placetur, quam interni liuoris do-
loſitas declaratur. *Tolet. xiij. cap. 7.*

CAP. XXXI.

Sanctimoniales in monaſterio conſtitutæ
habeant ſtudium in legendo, & in cantando, in
pſalmorum celebratione, ſiue oratione, & ho-
ras canonicas matutinam videlicet, primam,
tertiam, ſextam, nonam, veſpertinam, comple-
torium pariter, celebrent. *Cabilon. ſub Carolo. c.
59. Burch. lib. 8. c. 77. Magun. ſub Raba. c. 16.*

CAP. XXXII.

Dan. 6. c. Horam tertiam, & ſextam, & nonam Da-
niel, & tres pueri ſupplicationibus deuoue-
runt, ſcilicet, vt ab ortu diei in tempus ſup-
plicationis tres horæ porrectæ Trinitatis
nobis reuerentiam declararent: pariliter à
tertia ad ſextam, atque inde ad nonam, per
paria lucis interualla ratis dimenſionibus ter-
minata. Trinitas ter in die rogata coleretur.
Illud etiam occurrit ad probationem venera-
Act. 2. c. bilis Trinitatis, quod Spiritus ſanctus hora
tertia, hoc eſt ſuo loco, & numero, & tempore
Mat. 29. Ioan. 19. c. deſcendit ad terras, impleturus gratiam, quam
Chriſtus promiſit. Nam & ſexta hora Chri-
ſtus paſſus in nonam, patibuli cruciamenta
porrexit. Tali enim ſacramento legitimis ad
precem temporibus, per ternas horas Trini-
tatis perfectio, aut laudatur celebritatibus,
aut precibus impetratur: & ſi computetur di-
uina celebritas, per quaternarium vſque in
veſpertinum officium, hoc eſt, quater ternis
ſignificatur: quia mundus quadrifario diuiſus
in Trinitate ſaluatur. Si quidem & in no-
cte ſtationes, & vigiliæ militares, in quatuor
partes diuiſæ ternis horarum ſpatiis ſecernun-
tur, vt & in ipſis nocturnis mundialibuſq; offi-
ciis, Trinitatis myſterium veneretur. *Iſidor. lib.
1. de offic. c. 19. apud Aquiſg. cap. 126.*

CAP. XXXIII.

Veſpertinum diurni finis officium diurnæ,
& alternæ lucis occaſus eſt, cuius ex veteri *Exod. 29.*
teſtamento ſolemnis celebratio eſt. Denique
hoc tempore veterum ſacrificia offerri, adole-
rique altario aromata, & thura mos erat. Te-
ſtis eſt hymnidicus ille, regio, ac ſacerdotali *Pſal. 140.*
perfunctus officio, dicens: Dirigatur oratio
mea, ſicut incenſum in conſpectu tuo, eleuatio
manuum mearum ſacrificium veſpertinum. In *Mat. 26.*
nouo quoque teſtamento eo tempore Domi-
nus, & Saluator noſter, cœnantibus Apoſtolis
myſterium ſui corporis, & ſanguinis initio
tradidit, vt tempus ipſum ſacrificii veſpertinum
oſtenderet ſæculi. Proinde in honore, ac me-
moria tantorum ſacramentorum his tempori-
bus adeſſe nos decet Dei conſpectibus, & per-
ſonare in eius cultibus orationum noſtrarum
illi ſacrificium offerentes, atque in eius lau-
dibus pariter exultantes. Veſperum autem
nominatur à ſydere, quod veſper vocatur, &
decidente ſole exoritur, de quo propheta di- *Iob. 38.*
cit. Et veſperum ſuper filios hominum conſur-
gere facis. *Iſidor. lib. 1. de offic. cap. 20. apud A-
quiſg. c. 127.*

CAP. XXXIV.

De completis autem celebrandis, id etiã in
patrum inuenitur exẽplis, Dauid propheta di- *Pſal. 131.*
cente: ſi aſcendero in lectũ ſtrati mei, ſi dedero
ſomnũ oculis meis, & palpebris meis dormi-
tationem, & requiẽ temporibus meis, donec in-
ueniã locũ Domino, tabernaculũ Deo Iacob.
Quis non ſtupeat, tantam in Dei amore animi
deuotionem, vt ſomnum ſibi, ſine quo vtique
corpora humana deficiunt penitus interdixe-
rit, donec locum, ac templum Domino fabri-
candum in pectore ſuo Rex, & Propheta repe-
riret? Quæ res nos debet fortiter admonere,
vt ſi ipſi locus Domini eſſe volumus, & taber-
naculum eius, aut templum cupimus haberi, in
quantum poſſumus, exempla ſanctorum imite-
mur, ne de nobis dicatur, quod legitur: Dor-
mierunt ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt
omnes viri diuitiarum in manibus ſuis. *Iſidor.* *Pſal. 75*
lib. 1. de offic. cap. 21. apud Aquiſg. cap. 128.

CAP. XXXV.

De Matutinorum antiquitate, & auctoritate
teſtis eſt idem Dauid Propheta, dicens: In ma- *Pſal. 62.*
tutinis meditabor in te, quia fuiſti adiutor
meus. Et alibi. Præuenerunt oculi mei ad te *Pſal. 118.*
diluculo, vt meditarer eloquia tua. Caſſianus
autem dicit: Matutinæ ſolemnitatis officio
nouo adhuc tempore inſtituto, primitias in
Bethleem monaſterio, vbi Dominus noſter Ie-
ſus Chriſtus pro redemptione ſalutis ex Virgi-
ne naſci dignatus eſt, ſicque ex illa per vniuer-
ſum mundum eiuſdem celebrationis inualuit
conſuetudo. Diluculo autem proinde oratur,
quod reſurrectio Chriſti celebretur. Matuti-
na autem luce radiante, Dominus, & Salua-
tor noſter ab inferis reſurrexit, quando cœ-
pit oriri fidelibus lux, quæ moriente Chriſto
occiderat peccatoribus. Siquidem, & eo tem-
pore cunctis ſpes futuræ reſurrectionis cre-
ditur, cum iuſti, & omnes ab hac temporaria
mor-

morte quaſi à ſopore mortis reſurgentes, euigilabunt. *Aquiſgr. cap. 129. ex Iſidoro lib. 1. de offic. eccleſiaſt. cap. 23. & Caſſiano de Inſtitutis cœnobio. lib. 3. cap. 4.*

CAP. XXXVI.

Act. 16. Paulus, & Silas in cuſtodia publica circa medium noctis orantes, hymnum, audientibus cunctis, vinctі dixiſſe memorantur: vbi repente terræ motu facto, & concuſſis carceris fundamentis, & ianuæ ſponte apertæ, & omnium vincula ſunt ſoluta. Vnde oportet his horis, pſallendi, orandique frequentiam nos in ſanctis habere officiis, finemque noſtrum, vel ſi aduenerit ſub tali actu, expectare ſecuri. *Iſidor. lib. 1. de offic. cap. 22. apud Aquiſgranen. cap. 130.*

CAP. XXXVII.

Studeant ſummopere canonici prædictas horas vigilantiſſima cura cuſtodire, & in his diuinum officium humiliter, ac deuote perſoluere. Mox enim, vt datum fuerit ſignum feſtinato omnes ad eccleſiam conueniant. Quam non pompatice, vel inhoneſte, vel incompoſite ſed cum reuerentia, & Dei timore ingrediantur. Nec cum baculis in choro, exceptis debilibus, ſed religioſiſſime illis ſtandum, & pſallendum eſt. Sunt etenim quidam clericorum, qui in ſecularibus negotiis, & diſceptationibus pene totum infatigabiliter deducunt diem, & mox in eccleſiam ad diuinum officium peragendum, vt intrauerint, ita fatigari videntur, vt nec orationi vacare, nec ad pſallendum ſtare queant, ſed potius ſedentes, non diuinis, ſed vanis ſolent inſtare loquelis, &c. Qui ſegniter, aut tarde ad matutinũ, aut ad aliud quodlibet diuinum obſequiũ peragendum occurrerit, dignũ eſt, vt nõ cum aliis in choro, ſed omnium vltimus, vt certe erubeſcere diſcat, in loco huiuſcemodi negligentibus à Prælatis conſtituto ſtet, &c. *Aquiſgr. ſub Ludou. lib. 1. cap. 131.*

CAP. XXXVIII.

Pſallentium in eccleſia Domino mens concordare debet cum voce, vt impleatur illud Apoſtoli: Pſallam ſpiritu, pſallam, & mente:
1. Cor 14. quoniam quamuis vbique Dominum per potentiam diuinitatis nouerimus eſſe, præcipue tamen eum, cum diuino aſſiſtimus officio, per gratiam nobis credimus adeſſe. De quare venerabilis Beda presbyter in expoſitione euangelii Lucæ, ita dicit: Non latet Angelos crebro electis inuiſibili adeſſe præſentia, vt eos,
Heb. 1. vel ab hoſtis callidi defendant inſidiis, vel maioris cœleſtis deſiderii gratia ſuſtollant, Apoſtolo atteſtante, qui ait: Nõne omnes ſunt adminiſtratorii ſpiritus, in miniſteriũ miſſi propter eos, qui hæreditatem capient ſalutis? Maxime tamen Angelici nobis ſpiritus adeſſe credendi ſunt, cum diuinis ſpecialiter mancipamur obſequiis, id eſt cum eccleſiam ingreſſi, vel lectionibus ſacris aurem accommodamus: vel pſalmodiæ operam damus, vel orationi incumbimus, vel etiam miſſarum ſolemnia celebramus. Vnde ait Propheta: In con- *Pſal. 137.*
ſpectu Angelorum pſallam tibi. Nec dubitare licet, vbi corporis, & ſanguinis dominici geruntur myſteria, ſupernorum ciuium adeſſe conuentus. Vnde ſtudendum ſolerter eſt, vt cũ eccleſiam, vel ad diuinæ laudis debita ſoluenda, vel ad agenda miſſarum ſolemnia intramus, ſemper Angelicæ præſentiæ memores cum timore, & veneratione competẽti cœleſte compleamus officium, ne ſi, quod abſit, id negligenter, aut inhoneſte, vel tepide expleuerimus, & ad perficiendum pigri aduenerimus,
in ſententiam, qua dicitur, Maledictus homo, *Ierem. 48*
qui opus Dei fecerit negligenter, miſerabiliter labamur. Ergo ſolerti induſtria nobis obſeruandum eſt, ne quid in eccleſia Dei ineptum, ne quid peruerſum, ne quid indecens, aut cogitatione, aut actibus, aut verbis perpetremus, quatenus, & conſpectu Angelorum Domini digni efficiamur, & Dominus ad nos veniens non quod condemnet in nobis, ſed potius, quod remuneret inueniat. *Aquiſgranen. cap. 132.*

CAP. XXXIX.

Tales ad legendum, cantandum, & pſallendum in eccleſia conſtituantur, qui non ſuperbe, ſed humiliter debitas Domino laudes perſoluant, & ſuauitate lectionis, ac melodiæ, & doctos demulceant, & minus doctos erudiãt: pluſque velint in lectione, vel cantu populi ædificationem, quam popularem vaniſsimam adulationem. Qui vero hæc docte peragere nequeunt, erudiantur prius à magiſtris, & inſtructi hæc adimplere ſtudeant, vt audientes ædificent. *Aquiſgran. cap. 133.*

CAP. XL.

Pſalmi in eccleſia nõ curſim, & excelſis, atque inordinatis, ſeu intemperatis vocibus, ſed plane, ac dilucide, & cum compunctione cordis recitentur: vt & recitantium mens illorum dulcedine paſcatur & audiẽtium aures illorum pronuntiatione demulceantur: quoniam quamuis cantilenæ ſonus in aliis officiis excelſa ſoleat edi voce, in recitandis tamen pſalmis huiuſcemodi vitanda eſt vox. *Aquiſgran. cap. 137.*

CAP. XLI.

Veſpertinales quoque in vigilia Paſchæ melius celebrandæ viſæ ſunt propter lætitiam reſurrectionis Domini, quam dimittendæ. *Aquiſgr. ij ſub Ludou. par. 2 cap. 9.*

CAP. XLII.

Hoc ſciendum eſt, quod ſi quando ieiunium *Diſt. 76. cap. 3.*
menſis Iunii in vigilia Pentecoſtes euenerit, non ibi celebrandum erit, ſed in ipſa hebdomada ſolemni Pentecoſtes. & tunc propter ſolemnitatem Spiritus ſancti diacones dalmaticis induantur, & alleluia cantetur, & Flectamus genua non dicatur. *Salegunſtadien. cap. 2. poſt Burchardi decret. Iuo par. 4. cap. 33. decr.*

CAP. XLIII

In eccleſiis diu, noctuque, & vt cum pſal- *Pſal. 54.*
mographo melius dixerim, veſpere & mane, &

Pſal. 54. meridie benedicere Deum oportebit, maxime autem in diuinis myſteriis, & ſacris officiis, dum hæc, inquam, peraguntur. *Germanus CP. ad Thomam. Epiſcop. Claudiopoleos. vij. ſyn. act. 4. ante fin.*

CAP. XLIV.

In veſpertinis officiis primo lucernarium, deinde pſalmi duo, reſponſorius vnus, & laudes, & hymnus, atque oratio dicenda eſt. Poſt veſpertinum autem congregatis fratribus oportet, vel aliquid meditari, vel de aliquibus lectionis quæſtionibus diſputare, conferendo pie, & ſalubriter, tantumque in editando, diſputandoque immorari, quoad vſque completorii tempus poſſit occurrere. *Iſidor. in regula monachorum cap. 6.*

De iis, quæ pertinent ad Miſſam. *Vide libro de ſacrificio Miſſæ.*

Seruetur idem ordo ab omnibus in celebratione diuinorum officiorum. Tit. XIV.

CAP. I.

De conſe. d. 5. c. 13. conuenit. ORdo eccleſiæ ab omnibus æqualiter cuſtodiatur vbique, ſicut fit, &c. *Agathen. cap. 39.*

CAP. II.

Intra prouinciam noſtram ſacrorum ordo, & pſallendi vna ſit conſuetudo, vt ſicut vnam, cum Trinitatis confeſſione fidem tenemus, vnam & officiorum regulam teneamus, &c. *Venet. cap. 15.*

CAP. III.

De conſe. d. 1. c. 30. altaria. Ad celebrandum diuina officia, ordinem quem Metropolitani tenent prouinciales obſeruare debebunt. *Epaun. cap. 27. Burch. lib. 3. cap. 25. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 5. panor. & par. 3. c. 30. decret.*

CAP. IV.

De conſe. d. 1. c. 31. Inſtitutio Miſſarum, ſicut in Metropolitana eccleſia agitur, ita in Dei nomine in omni Tarraconenſi prouincia, tam ipſius miſſæ ordo, quam pſallendi, vel miniſtrandi conſuetudo ſeruetur. *Gerun. cap. 1. Burch. lib. 3. cap. 66. Iuo par. 3. cap. 68. decret.*

CAP. V.

Pro reuerentia domini Martini, vel cultu, ac virtute id ſtatuimus obſeruandum, vt tam in ipſa baſilica ſancta, quam in eccleſiis noſtris iſte pſallendi ordo ſeruetur, vt in diebus æſtiuis ad matutinum ſex antiphonæ binis pſalmis explicentur. Toto Auguſto * manicationes fiant, quia feſtiuitates ſunt, & miſſæ. A Septembri ſeptem Antiphonæ explicentur binis pſalmis. Octobri octo ternis pſalmis. Nouembri nouem ternis pſalmis. Decembri decem ternis pſalmis. Ianuario, & Februario itidem vſque ad Paſcha: ſed vt poſſibilitas habet, qui facit amplius pro ſe, & qui minus, vt potuerit. Supereſt, vt vel duodecim pſalmi expediantur ad matutinum, quia patrum

* id eſt, mäducationes, nõ in feriis quibus ieiunatur, vel matutinę conuentiones

ſtatuta præceperunt, vt ad Sextam, ſex pſalmi dicantur, cum Alleluia, & ad duodecimam duodecim, itidemque cum Alleluia, quod etiam Angelo oſtendente, didicerunt. Si ad duodecimam duodecim pſalmi, cur ad matutinum non itemque vel duodecim explicentur? Quicumque minus, quam duodecim pſalmos ad matutinum dixerit, ieiunet vſque ad veſperam, panem cum aqua manducet, & non illi ſit altera in illa die vlla refectio. Et qui hoc facere contempſerit, vna hebdomada panem cum aqua manducet, & ieiunet omni die vſque ad veſperam. *Turon. ij. cap. 19.*

CAP. VI.

Placuit omnibus communi cõſenſu, vt vnus atque idem pſallendi ordo in matutinis, vel veſpertinis officiis teneatur, & non diuerſæ, ac priuatæ monaſteriorum conſuetudines cum eccleſiaſtica regula ſint permiſtæ. *Bracar. cap. 19.* Diſt. 12. c. vi.

CAP. VII.

Vt per ſolemnium dierum vigilias, vel miſſas omnes eaſdem, & non diuerſas lectiones in eccleſia legant. *Brac. cap. 20.*

CAP. VIII.

Vt eodem ordine miſſæ celebrentur ab omnibus, quo profuturus quondam huius Metropolitanæ eccleſiæ Epiſcopus ab ipſa Apoſtolicæ Sedis auctoritate ſuſcepit ſcriptum. *Bracar. cap. 22.*

CAP. IX.

Vnus ordo orandi, atque pſallendi à nobis per omnem Hiſpaniam, atque Galliam conſeruetur, vnus modus in Miſſarum ſolemnitatibus, vnus in veſpertinis officiis, &c. quia in vna fide continemur, & regno. Hoc enim & antiqui canones decreuerunt, vt vnaquæque prouincia & pſallendi, & miniſtrandi parem conſuetudinem teneat. *Toletan. iv. cap. 2.*

CAP. X.

Oportet, vt ſicut in aliis eccleſiis, veſpertino tempore, poſt lumen oblatum, prius dicitur veſpertinum, quam * ſonum in diebus feſtis, ita & à nobis cuſtodiatur in eccleſiis noſtris. *Emeriten. cap. 2.* * Aue Maria f.

CAP. XI.

De his, qui contra Apoſtoli voluntatem circumferuntur omni vento doctrinæ, placuit, vt Metropolitanæ ſedis auctoritate coacti, vniuſcuiuſque prouinciæ * ciues, rectoreſque eccleſiarum vnum, eumdẽqin pſallendo teneant modũ, quẽ in Metropolitana ſede cognouerint inſtitutum, nec aliqua diuerſitate cuiuſcumq; ordinis, vel officii à Metropolitana ſe patiantur ſede diſiungi, &c. Abbatibus ſane indultis officiis, quæ iuxta voluntatem ſui Epiſcopi regulariter illis implenda ſunt, cætera officia publica, id eſt, veſperas, matutinum, ſiue miſſam aliter, quam in principali eccleſia celebrare non liceat. Quiſquis violator extiterit ſex menſibus communione priuatus apud Metropolitanum ſub pœnitentiæ cen- Diſt. 12. c. ... Epheſ. 4. * Pontifices al.

cenſura permaneat corrigendus, &c. Sub iſta regula non ſolum Metropolitanus totius prouinciæ Pontifices, vel Sacerdotes aſtringat: ſed etiam ceteri Epiſcopi ſubiectos ſibi ecclesiarum rectores obtemperare his inſtitutionibus cogant. *Tolet. xi. cap. 3.*

Presbyteri, & alii clerici accedant ad preces matutinas, & veſpertinas, Tit. XV.

CAP. I.

dist. 91. c. vlt. PResbyter, vel diaconus, vel ſubdiaconus, vel quilibet eccleſiæ deputatus clericus, ſi intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo eccleſia eſt, aut caſtella, aut vici ſunt, aut villæ, ſi ad eccleſiam aut ad ſacrificium quotidianum non venerit, clericus non habeatur, ſi caſtigatus, per ſatisfactionem veniam ab Epiſcopo noluit promereri. *Toletan. i. cap. 5. Mar. Bracar. cap. 63. Burchar. lib. 2. cap. 152. Iuo par. 6. cap. 241. decr. Capitular. lib. 7. cap. 261.*

CAP. II.

Clericus, quem intra muros ciuitatis ſuæ manere conſtiterit, & matutinis hymnis ſine probabili excuſatione ægritudinis inuentus fuerit defuiſſe, ſeptem diebus à communione habeatur extraneus, quia miniſtrum ſacrorum eo tempore, quo non poteſt ab officio ſuo vlla honeſta neceſſitas occupare, fas non eſt à ſalubri opere ceſſare. *Venet. cap. 14.*

CAP. III.

Expletis, religioſiſſimo obſequio, horis competentibus, diuinis officiis ab omnibus canonicis dato ſigno, deuotiſſime ad completorium celebrandum veniendum eſt. *Aquiſgran. cap. 136.*

De officio Romano. Tit. XVI.

CAP. I.

IN hoc, quod ſub ditione tua, Romani ordinis officium fieri ſtudio, & iuſſionibus tuis aſſeris, Romanæ eccleſiæ te filium, ac eam concordiam, & eandem amicitiam te nobiſcum habere, quam olim Reges Hiſpaniæ cum Romanis Pontificibus habebant, cognoſceris. Eſto itaque conſtans; & fiduciam firmam habeas, & quod cœpiſti, perficias. *Greg. vii. lib. 1. regiſt. epiſt. 66. Sancio Regi Aragonum.*

CAP. II.

Cum beatus Apoſtolus Paulus Hiſpaniam ſe adiiſſe ſignificet, ac poſtea ſeptem Epiſcopos ab vrbe Roma ad inſtruendos Hiſpaniæ populos à Petro & Paulo Apoſtolis directos fuiſſe, qui deſtructa idololatria, chriſtianitatem fundauerunt, religionem plantauerunt, ordinem, & officium in diuinis cultibus agendis oſtenderunt, & ſanguine ſuo eccleſias dedicauere, veſtra diligentia non ignoret, quantam concordiam cum Romana vrbe Hiſpaniam religione, & ordine diuini officii habuiſſe ſatis patet, &c. Vos, fratres Epiſcopi (*adhortor*) vt Romanæ eccleſiæ ordinem, & officium recipiatis, non Toletanæ, vel cuiuſlibet alius, ſed iſtius, quæ à Petro, & Paulo ſupra firmam petram, per Chriſtum fundata eſt, & ſanguine conſecrata, &c. *Matt. 16.* Vnde non dubitatis, vos ſuſcepiſſe religionis exordium, reſtat etiam vt inde recipiatis in eccleſiaſtico ordine diuinum officium, quod Innocentii Papæ ad Eugubinum directa Epiſcopum vos docet epiſtola: quod Hormiſdæ ad Hiſpalenſem miſſa decreta inſinuant, quod Toletanum & Bracarenſe demonſtrant concilia, quod etiam Epiſcopi veſtri ad nos nuper venientes, iuxta conſtitutionem concilii per ſcripta Tua facere promiſerunt, & in manu noſtra firmauerunt. *Greg. vii. libr. regiſt. epiſt. 64. Regib. & Epiſcopis Hiſpaniæ.*

CAP. III.

Noueris excellentia tua, dilectiſſime, illud valum admodum nobis, immo clementiæ diuinæ placere, quod in eccleſiis regni tui, matris omnium ſanctæ Romanæ eccleſiæ ordinem recipi, & ex antiquo more celebrari effeceris. Denique in illo, quem hactenus tenuiſſe videmini, ſicut ſuggeſtentibus religioſis viris didicimus, quædam contra catholicam fidem inſerta eſſe patulo conuincuntur. Quæ cum relinquere, & ad priſcam conſuetudinem, ſcilicet huius eccleſiæ reuerti deliberaſti, non dubie te beatum Petrum patronum optare; & ſubditorum tuorum ſalutem, cœleſti gratia inſpirante, ſicut Regem decet, curare monſtraſti. *Greg. vii. lib. 9. regiſt. epiſt. 2. ad Alphonſum Regem Hiſpaniæ.*

De pſalmis, & cantu eccleſiaſtico. Tit. XVII.

CAP. I.

LIbrum Pſalmorum ſecundum Septuaginta interpretes, & presbyteros, &c. Et ſicut à rectore tuo Alexandro coëpiſcopo didiciſti Græcorum pſallentiam ad nos dirigas, quia apud nos tantum die dominica Apoſtoli epiſtola vna recitatur, & euangelii capitulum vnum, nec pſallentium mos tenetur, nec * hymni decus in ore noſtro cognoſcitur. *Damaſ. ad Hieronym. epiſt. 2.* * hymni dicus al.

CAP. II.

Non oportet plures canere in eccleſia, quam qui cantores conſtituuntur, vt in ambone, & ex libro canant. *Laodic. cap. 15. Mart. Bracar. cap. 45. Aquiſgr. cap. 76.* *dist. 92. ni licet. c. 1.*

CAP. III.

Non oportet ab idiotis pſalmos compoſitos, & vulgares in eccleſia dici. *Laodic. cap. 59. Burch. lib. 3. cap. 211. Iuo par 3. cap. 262.*

CAP. IV.

Clericis feretrum occiſoribus officium mi-

niſtrandi recuperare non liceat: attamen in choro pſallentium, à tempore receptæ communionis, interſint, *Ilerd. cap. 2.*

CAP. V.

Diſt. 12. placuit. & ſeq. Vt vnus, atque idem pſallendi ordo in matutinis, vel veſpertinis officiis teneatur, & non diuerſæ, ac priuatæ monaſteriorum conſuetudines contra eccleſiaſticas regulas ſint permiſtæ. *Bracar. 1. cap. 19. Vide Tolet. 4. c. 2.*

CAP. VI.

Lectores in eccleſiam habitu ſæculari * ordinati non pſallant, neque * granos gentili ritu dimittant. *Brac. 1. cap. 29.*

* ornatiaI. * gradus

CAP. VII.

Eccleſ. 4. c. 7. q. 1. illud. & de conſec. d. 1. vt illud c. 57. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem. Cauendum eſt, ne horis illis, atque temporibus, quibus Domino pſallitur, vel ſacrificatur, vnicuique diuinis ſingulariter officiis inſiſtenti pernicioſa paſſio, vel corporis quælibet * valetudo occurrat, quæ aut corpus ſubito ſubrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro huiuſmodi ergo caſibus præcauentes neceſſarium duximus, inſtituere, vt vbi temporis, vel loci, ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſque ille canens Deo, atque ſacrificans, poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem, vt ſi aliquo caſu ille, qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, à tergo ſemper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus. *Tolet. xi. cap. 14. Burch. lib. 3. cap. 73. Iuo par. 2. cap. 126. decr.*

* inualetudo.

CAP. VIII.

Canentes in eccleſiis non vocibus inordinatis vtantur, vt naturam ad clamorem impellant; neque quid eligant, quod eccleſiæ non conueniat; ſed cum omni diligentia pſalmorum cantus proferant Deo in occulto videnti: pios enim eſſe filios Iſrael, ſacra ſcriptura docuit. *Trul. cap. 75.*

CAP. IX.

Vt de ſcholis tam diuinæ, quam humanæ litteraturæ, necnon & eccleſiaſticæ cantilenæ iuxta exemplum prædeceſſorum noſtrorum aliquid inter nos tractetur, & ſi poteſt fieri, ſtatuatur, atque ordinetur. *Valent. ſub Lothar. cap. 18.*

CAP. X.

Legi litteras Apoſtolatus veſtri poſcentes, vt ſecundum ſimplicitatem lxx. interpretum canendum pſalmographum interpretari feſtinem propter faſtidium Romanorum, vt vbi obſcuritas impedit, apertius, & latine trahatur ſenſus. Cliens precatur tuus, vt vox iſta pſallentium in ſede tua Romana die, noctuque canatur, & in fine pſalmi cuiuſlibet ſiue matutinis, vel veſpertinis horis coniungi præcipiat Apoſtolatus tui ordo; Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, ſicut erat, &c. Iſtud carmen laudis omni pſalmo coniungi præcipias, vt fides cccxix. Epiſcoporum Nicæni concilii in veſtro ore pari conſortio declaretur. Vbi autem Deus, & homo honorabili voce cantatur, Alleluia, ſemper cum omnibus pſalmis affigatur, vt in omni loco communiter reſpondeatur nocturnis temporibus. In eccleſia autem à ſancta reſurrectione vſque ad ſanctam pentecoſtem finiatur: inter dierum vero ſpatia quinquageſimæ propter nouitatem ſancti paſchæ vt vox iſta laudis canatur in Aleph: quod prologus græce, latine præfatio dicitur. *Hiero. ad Damaſ.*

CAP. XI.

Non liceat in pulpito pſallere, aut legere niſi, qui ab Epiſcopo lectores ſunt ordinati. *Mart. Brac cap. 45. Vide Laod. cap. 15. Aquiſgran. 76.* *Diſt. 93. cap. 1.*

CAP. XII.

Damaſus conſtituit, vt pſalmi die, noctuque canerentur per omnes eccleſias, qui hoc præcepit presbyteris, Epiſcopis, ac monaſteriis *Ex Pontif.*

CAP. XIII.

Hormiſda compoſuit clerum, & * pſalmis erudiuit. *Ex Pontif.* * pſalmos al.

De ſymbolo Apoſtolorum, & de oratione dominica. Tit. XVIII.

CAP. I.

CHriſto reſurgente, & aſcendente in cœlum, miſſo ſancto Spiritu, collata Apoſtolis ſcientia linguarum, adhuc in vno poſiti (*Apoſtoli*) ſymbolum, quod fidelis nunc tenet eccleſia, vnuſquiſque quod ſenſit dicendo, condiderunt, vt diſcedentes ab inuicem, hanc regulam per omnes gentes prædicarent. Summam ergo totius fidei Catholicæ recenſentes, in qua, & integritas credulitatis oſtenditur, & vnius Dei omnipotentis, id eſt ſanctæ Trinitatis, æqualitas declaratur, & myſterium incarnationis filii Dei, qui pro ſalute humani generis à Patre de cœlo deſcendens, de Virgine naſci dignatus eſt, quoque ordine, vel quando mortem pertulerit, quomodo ſepultus ſurrexerit, & in carne ipſa cœlos aſcenderit, ad dexteramque Patris conſederit, iudex venturus ſit, ac qualiter remiſſionem peccatorum ſacro baptiſmate renatis contulerit, & reſurrectionem humani generis in eadem carne in vitam æternam futuram, ſic docuerunt, ſymbolum enim græce latine collatio dicitur. Et hoc prædicti ſancti Apoſtoli inter ſe, per Spiritum ſanctum ſalubriter, vt dictum eſt, condiderunt. *Clem. epiſt. 1. ante med.* *Act. 1. & 2.*

CAP. II.

Ipſius catholici ſymboli breuis, & perfecta confeſſio, qua duodecim Apoſtolorum totidem eſt ſignata ſententiis, tam inſtructa eſt munitione cœleſti, vt omnes hæreticorum opiniones ſolo ipſius poſſint gladio detruncari. *Leo. epiſt. 13. ad Pulcheriam. in fin.*

CAP. III.

Credatur ſymbolo Apoſtolorum, quod eccleſia Romana intemerata ſemper cuſtodit, & ſeruat, &c. *Ambroſ. & alii ad Syric. ante med.*

CAP.

CAP. IV.

Orationem Dominicam idcirco mox poſt precem dicimus, quia mos Apoſtolorum fuit, vt ad ipſam ſolummodo orationem, oblationis hoſtiam conſecrarent, &c. Dominica oratio apud Græcos ab omni populo dicitur, apud nos vero à ſolo ſacerdote (*in Miſſa* (*Gregor. Ioan. Epiſcopo. Syracuſ. epiſt. 63 lib. 7. regiſt. indict. 2.*

CAP. V

de conſec. diſt. 4. c. 56. Symbolum placuit ab omnibus eccleſiis vna die, id eſt, ante octo dies Dominicæ reſurrectionis publice in eccleſia competentibus prædicari. *Agath. cap. 13. Burch. lib. 4. cap. 29. Iuo par. 1. cap. 223 decr.*

CAP. VI.

De conſe. d. 5 cap. d ſemper. 14. Omnibus diebus poſt matutinas, & veſperas oratio Dominica à ſacerdote proferatur. *Gerunden. cap 10.*

CAP. VII.

Nonnulli ſacerdotum in Hiſpaniis reperiuntur, qui Dominicam orationem, quam Saluator noſter docuit, & præcepit, non quotidie, ſed tantummodo die Dominica dicunt. Et quia vt ſine intermiſſione oremus, Apoſtolus docuit, qualiter autem oremus, Chriſtus præcepit, dicens: Cum oratis, dicite: Pater noſter, qui es in cœlis, quomodo ergo quotidie non dicitur, quod ſine intermiſſione dici iubetur? Nam in tantum quotidie hæc oratio dicenda eſt, quantum & ipſo titulo * vtatur: nam vocatur oratio quotidiana: ſic enim ſancti patres nuncupauerunt: quod etiam apud Doctores, quorum illuſtris doctrina eſt, inuenitur. Sanctus * quoque Cyprianus dicit: Itaque in oratione Dominica panem noſtrum, id eſt, Chriſtum dari nobis quotidie petimus, vt qui in Chriſto manemus, & viuimus, à ſanctificatione, & corpore eius non recedamus. Sanctus Hilarius dicit: Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: Quid enim tam vult Deus, quam vt quotidie Chriſtus habitet in nobis, qui eſt panis vitæ, & panis è cœlo, & quia quotidiana oratio eſt, quotidie quoque vt detur, oratur. Sanctus Auguſtinus dicit: De quotidianis autem breuibus, leuibuſque peccatis, ſine quibus vita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium ſatisfacit: eorum eſt enim dicere: Pater noſter, qui es in cœlis, qui iam patri tali regenerati ſunt ex aqua, & Spiritu ſancto. Delet ergo hæc quotidiana oratio minima, & quotidiana peccata, delet & illa, à quibus vita fidelium etiam ſcelerate geſta, pœnitendo in melius redacta diſcedit mutata. Ergo ſicut Chriſtus præcepit, ſicut Apoſtolus monuit, & quemadmodum doctores eccleſiaſtici inſtituerunt, quia quotidie vel cogitatione, vel verbo, vel opere delinquimus, quotidie hanc orationem effundere in conſpectu Dei debemus. Quiſquis ergo ſacerdotem, vel ſubiacentium clericorum hanc orationem Dominicam quotidie, aut in publico, aut in priuato officio prætererit, propter ſuperbiam iudicatus ordinis ſui honore * priuetur. *Tolet. iv. cap. 9. ex Cypria ſer. de oratio. Dominic. Auguſtino ex Hilario in Enchirid. ad Laurent. cap. 11.*

1 Theſ. 5. d — *Mat. 6. b* — * vtitur — * quipe — * mulctetur.

CAP. VIII.

Ante dies viginti baptiſmi ad purgationem exorciſmi concurrant catechumeni. In quibus viginti diebus omnes catechumeni ſymbolum, quod eſt. Credo in Deum Patrem omnipotentem, ſpecialiter doceantur. *Brac. ij. cap. 1. Burchar. lib. 4. cap. 8. Iuo par. 1. cap. 75. & 203.* *10. q. 1. c. 12. placuit. de conſec. d. 4. c. 54.*

CAP. IX.

Eſai. c. 10 Verbum breuiatum faciet Dominus ſuper terram: quod per ſanctos Apoſtolos vidimus impletum. Quid enim breuius, quam ſimplex fidei ſymbolum ab Apoſtolis inſtitutum, in quo myſticum ſacramenti continetur arcanum? *Synod. Mediolanen. epiſt. ad Conſtant. VI. Imper.*

CAP. X.

Symbolum, & orationem Dominicam omnis Chriſtianus memoriter ſcit, omnis ætas, omnis ſexus, omniſque conditio, maſculi, feminæ, iuuenes, ſenes, ſerui, liberi, pueri, coniugati, innuptæque puellæ: quia ſine hac benedictione, nullus poterit in cœlorum regno percipere portionem. Qui autem obſeruauerit hæc, & à malis operibus ſe cuſtodierit, & in præſenti ſæculo ſaluus erit; & in futuro cum angelis congaudebit. *Foroiul. poſt confeſſ. fidei.*

CAP. XI.

Symbolum, quod eſt ſignaculum fidei, & orationem Dominicam diſcere ſemper admoneant ſacerdotes populum Chriſtianum. Volumuſque vt diſciplinam condignam habeant, qui hæc diſcere negligunt, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione emendentur. Propterea dignũ eſt, vt filios ſuos donent ad ſcholam, ſiue ad monaſteria, ſiue foras presbyteris, vt fidem catholicam recte diſcant, & orationem Dominicam, vt domi alios edocere valeant. Et qui aliter non potuerit, vel in ſua lingua hoc diſcat. *Magunt. cap. 45. Capit. lib. 5. cap. 95. Burch. lib. 2. cap. 156. Iuo par. 6. cap. 247. decr.*

CAP. XII.

Matt. 6. Vt orationem, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus diſcipulos ſuos orare docuit, verbis diſcerent, & ſenſu bene intelligerent: quia illã ignorare nulli Chriſtiano licet. *Remen. cap. 2.*

CAP. XIII.

Presbyter ab ortu natiuitatis cuiuſque ad ſe pertinentis curam habeat, ne aliquis eorum abſque renatione ſacri baptiſmatis moriatur. Poſt acceptum autem ſacrum baptiſma, ſine manus impoſitione Epiſcopi non remaneat, ac deinde imbuatur ſcire orationem Dominicam atque ſymbolum. *Aquiſgr. ij. par. 3. cap. 5.*

CAP. XIV.

Prouideant viri potentes, & maxime potentes feminæ, vt in ſuis domibus adulteria, &c. non vigeant, ac orationẽ Dominicam, & ſymbolum cunctos tenere, & frequentare compellant, quia parochiani presbyteri, & Epiſcopo-

rum miniſtri, de minoribus & vilioribus perſonis hoc prouidere ſtudebunt. *Meld. cap. 74.*

CAP. XV.

Pœne innumerabiles inueniuntur in plebe eccleſiaſtica cuiuſcumque ſexus, & ætatis, pariter & conditionis, qui ad vſque ſuæ tempora ſenectutis, nec vt debuerant per opera fidei notitiam (*impleuerunt*) vſque adeo, vt neque ipſius ſymboli verba ſalutaris, nec ſaltem ſalutationem dominicæ nouerint orationis. Hi vero tales, & ſi aliquid videantur habere bonæ conuerſationis, quomodo ſine fidei fundamento ædificium conſtruunt boni operis? Et ad hæc, quid excuſationis prætendere poſſumus, dũ tales à corpore exeuntes, nõ ad vitam, quam non nouerunt, ſed ad mortem rapiuntur *Hebr. 11.* æternam, quam euadere ſine fide, ex qua iuſtus viuere creditur, minime potuerunt. *Troslei. cap. 15.*

CAP. XVI.

Commonendi ſunt fideles omnes à minimo vſque ad maximũ, vt orationem Dominicam, & ſymbolum dicant, & dicendum eſt eis, quod his duabus ſententiis omne fidei chriſtianæ fundamentum incumbit, &c. Nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque à lauacro fontis alium ſuſcipiat, neque coram Epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 22.*

CAP. XVII.

Dicendum eſt fidelibus, vt ſingulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcilicet, & veſpere dicens Symbolum, vel orationem Dominicam, &c. *Theodulphus ad presbyt. Aurelianen. cap. 23.*

Alia de Symbolo Apoſtolorum vide lib. xxij. de Baptiſmo, &c. De Symbolo Niceno, & CP. vide lib. v. tit. xv.

De Hymnis. Tit. XIX.

CAP. I.

De conſ. d. 1. c. 47. NOcte ſancta Natiuitatis Domini Saluatoris clerici miſſas celebrent, & hymnum Angelicum in eis ſolemniter decantent, quoniam & eadẽ nocte ab Angelo paſtoribus nun- *Luc. 2.* tiatus eſt, &c. Ab Epiſcopis autem idem Angelicus hymnus pro tempore, & loco in Miſſarũ ſolemniis celebrandus eſt, atque ſolemniter recitandus. *Teleſph. epiſt. vni. poſt princ. Iuo par 2. cap. 71. decr. Cæſar. lib. 11. c. 9. Tarrac. lib. 4. cap. 61.*

CAP. II.

Licet Ambroſianos hymnos habeamus in canone, tamen quoniam reliquorum ſunt aliqui, qui digni ſunt forma, cantare volumus libenter, & amplecti eos: præter ea, quorum auctorum nomina non fuerint in limine prænotata: quoniam quæ fidem conſtituerunt, dicendi rationi non obſtant. *Turon. ij. cap. 24.*

CAP. III.

Sex diebus paſchæ nullus ſeruile opus audeat facere, ſed omnes ſimul coadunati hymnis paſchalibus indulgentes, perſeuerationis noſtræ præſentiam quotidianis ſacrificiis oſtendamus, laudantes Creatorem, ac Regeneratorem noſtrum veſpere, & mane, & meridie. *Matiſcon. ij. cap. 2.*

CAP. IV.

De hymnis canendis Saluatoris, & Apoſtolorum habemus exemplum: Et hymno dicto *De conſ. d. 1. c. 53.* (*inquit Matthæus*) exierunt in montem oliueti. *Matt. 26.* & Paulus ad Epheſios: Implemini Spiritu *Epheſ. 5.* ſancto, loquentes vobis metipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus. Et quia nonnulli hymni humano ſtudio in laudem Dei atque Apoſtolorum, & Martyrum triumphos compoſiti ſunt, ſicut hi, quos beatiſſimi doctores Hilarius, atque Ambroſius ediderunt, quos tamen quidam ſpecialiter reprobant, quod de ſcripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt: reſpuant ergo & illum hymnum ab hominibus compoſitum, quem quotidie, publico, priuatoque officio in fine omnium pſalmorum dicimus: Gloria, & honor Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, in ſæcula ſæculorum, amen. Nam & ille *Luc. 2.* hymnus, quem nato Chriſto Angeli cecinerunt, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, reliqua quæ ibi ſequuntur, eccleſiaſtici doctores compoſuerunt: ergo nec ipſi in eccleſiis canendi ſunt, quia in ſanctarum ſcripturarum libris non inueniuntur. Componuntur Miſſæ, ſiue preces, vel orationes, ſiue commendationes, ſeu manus impoſitiones, ex quibus ſi nulla decantetur in eccleſia, vacant officia omnia eccleſiaſtica. Apoſtolus ad Timoth. Obſecro ergo *1. Tim. 2.* primo omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in ſublimitate ſunt. Sicut ergo orationes, ita & hymnos in laudem Dei compoſitos, nullus noſtrũm vlterius improbet, ſed pari modo in Gallia, Hiſpaniaque celebrent, excommunicatione plectendi, qui hymnos reiicere fuerint auſi. *Tolet. iv. cap. 12.*

CAP. V.

Hymnum trium puerorum, &c. quem eccleſia catholica per totum orbem diffuſa celebrat, quidam ſacerdotes in miſſa Dominicorum dierum, & in ſolemnitatibus Martyrum canere negligunt. Per omnes Hiſpaniæ eccleſias, vel Galliæ, in omnium miſſarum ſolemnitate idem in *publico decantetur, communio- **pulpito al.* nem amiſſuri, qui antiquam huius hymni conſuetudinem exceſſerint. *Tolet. iv. cap. 13.*

CAP. VI.

Non oportet clericos, niſi hymno dicto edere panem, & poſt cibos gratias auctori ſuo deferre. *Dist. 45. cap. nõ licet. 12.* *Mart. Bracaren. cap. 62. vel 65. Burch. lib. 2. cap. 165. Iuo par. 6. cap. 256.*

CAP. VII.

Gelaſius fecit hymnos in modum B. Ambroſii Epiſcopi, & Sacramentorum præfationes, & orationes cauto ſermone, & epiſtolas fidei elimato ſermone. *Ex Pontif.*

De

De hymno Triſagio. Tit. XX.

Vide libro xi. titulo xlv. quibus adde.

CAP. I.

AB Angelis nobis laus iſta profluxit, qui ante crucem dicebant; Sanctus, Sanctus, Sanctus, ſicut reſpicere Eſaias meruit: poſt crucem vero cum laude clamabant, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis. Denique cum terræ motu Conſtantinopolis quateretur, populuſque in campo oraret, infantulus toto populo ſpectante, cũ Proclo ciuitatis Epiſcopo, in cœlum per vnam horam raptus eſt, ibique huiuſmodi didicit hymnum, rurſumque deſcendens nuntiauit, quæ in æthere audierat: dicens, de cœlo, quaſi de multitudine pſallentium huiuſmodi laudes inſonuiſſe auribus ſuis, dictumque ſibi, vt eam laudationem populo indicaret: quam vbi populi inceperant, ciuitatem receperunt, Deoque per huiuſmodi laudem propitio facto, ab imminenti ira liberati ſunt, &c. *Felix. iii. in ſynod. Rom. epiſt. 2. ad Petr. Fullon. ante v. ſynod.*

Eſai. 6.

CAP. II.

Petrus nuper damnatus eſt, eo quod praue, & nefarie in hymno Triſagion nouiter introduxit, qui crucifixus eſt propter nos: ſcientes quia non Trinitatem crucifixam ab Apoſtolis accepiſtis, neque Patrem, neque Spiritum ſanctum, niſi carnem Chriſti, filium Dei vnigeniti ſolum, &c. *Felix. iii. epiſt. 1. Petro Cnaphæo Antioch. Epiſcop. Vide etiam aliam epiſtolam eius ad Zenonem, in quibus acerbe inuehitur in ipſum, quia Triſagio addebat. Qui crucifixus eſt, &c.*

CAP. III.

Poſt hos ſanctos Patres tum graues terræ motus ciuitatem Conſtantinopolitanam occupaſſet; magnus, & paruus, diues, & pauper, ſeruus, & liber extra ciuitatem in campo ſecedentes, ſimul concurrerunt, frigoribus, & hyeme ibidem perdi malentes, quam ciuitati ipſi coniungi. Quibus vbi Deus parcere clementer dignatus eſt, reuelauit beato Proclo Triſagium acclamare, cum ipſi ad propulſandam iram litanias facerent. Et hoc clare non vni, vel duobus notum fuit, ſed toti mundo, &c. Dixit enim ſanctus Deus: Sanctus fortis: Sanctus immortalis: miſerere noſtri. Quomodo ergo tu auſus fuiſti apponere crucem? &c. *Aſclepiades Epiſcopus Tralliarum ad Petrum Antiochen. ad fin. ante v. ſynod.*

CAP. IV.

Secutus beatum Proclum, & ipſius reuelationem in campo, timoribus exiſtentibus deprecatiue dicas triſagium ad pauſationem iræ. *Iuſtinian Epiſcop. Siciliæ ad Petrum Antiochenum in fin. ante v. ſyn.*

CAP. V.

Oportet ſequi reuelationem ſanctiſsimi Procli Conſtantinopolitanæ ſedis Epiſcopi, quando in campum cum toto populo cucurrit, fluctuante ipſa ciuitate ſub terræ motu, & omnibus fletum emittentibus repente puerum in aëra leuatû à quadam virtute: & huic imponi triſagium litaniæ, & dicere: Sanctus Deus: Sanctus fortis: Sanctus immortalis: miſerere nobis: & hæc annũtiare Epiſcopo iuſſus eſt. Sicque per tres horas in tribunali ſtans ſecus pedes ipſius Epiſcopi hæc narrauit. Et ſic poſtquam litanias fecerunt, ſtetit terræ motus. **Cincianus, Epiſcopus *Acculinorum, ante v. ſyn.*

*Quintianus al. *Camanlianorum al.*

CAP. VI.

Cherubicum hymnum corrupiſti, per quem & noſtra ciuitas firmata eſt, cum olim moueretur ab interioribus terræ motibus puero infante ad aëra rapto, in conſpectu totius ciuitatis vſque ad tertium cœlum, quemadmodum diuinus Paulus ibidem hanc ineffabilem hymnologiam, in qua hora in campo multitudo cum lachrymis exclamabat, Domine miſerere, ad Deum ſimul cum ſancto patre noſtro Archiepiſcopo huius regalis & à Deo amatæ ciuitatis. *Acacius CP. Epiſcop. poſt princ. ante v. ſynod.*

2. Cor. 2.

CAP. VII.

Vt in Triſagio poſt verba illa: Sanctus Deus, Sanctus fortis, &c. non dicatur, qui crucifixus es pro nobis. *Antheon Epiſcopus Arſinoes in epiſt. ad Petrum Fullonem. Fauſtus Epiſcopus Appollonida in epiſt. ad eumdem. Pamphilius Epiſcop. Abydar. in epiſt. ad eumdem. Aſclepiades Epiſcop. Trallian. in epiſt. ad eumdem Petrum ante v. ſynod.*

De verſu, cuius initium eſt Gloria Patri, &c. Tit. XXI.

CAP. I.

CVm in fine pſalmorum ab omnibus catholicis ex more dicatur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, aliqui dicunt: Gloria Patri, & Filio Spiritui ſancto, &c. Conſtat illos omnino à doctrina dominica deuiare, qui aliquid huic voluerunt confeſſioni derogare: qui ſi in errore permanſerint, ſocii nobis eſſe non poſſunt. *Vigil. epiſt. ſingul. cap 2.*

CAP. II.

Quia non ſolum in ſede Apoſtolica, ſed etiã per totum Orientem, & totam Africam, vel Italiam propter hæreticorum aſtutiam, quia Dei Filium non ſemper cum Patre fuiſſe, ſed à tempore cœpiſſe blaſphemant, in omnibus clauſulis poſt Gloria Patri, &c. Sicut erat in principio, &c. dicitur: etiam & nos in vniuerſis eccleſiis noſtris hoc ita dicendum eſſe decreuimus. *Vaſen. ii. cap. 5.*

CAP. III.

Acclamatum eſt in laudibus Dei, & in fauorem Principis ab vniuerſo *concilio: Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, cui

*cura eſt pacem, & vnitatem eccleſiæ ſuæ ſanctæ Catholicæ prouidere. *Tolet. iii. poſt confeſſionem fidei à Reccaredo factam.*

CAP. IV.

Quicumque non dixerit* Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, anathema ſit. Quicumque libellum habuerit, in quo Gloria Patri per Filium, in Spiritu ſancto continetur, anathema ſit. *Tolet. ante canones.*

CAP. V.

Hoc definitum, vt in pſallendis ordinibus per quemcumqua pſalmum, Gloria dicatur Omnipotenti Deo, per maiores vero pſalmos, pro vt fuerint prolixius, pauſationes fiant, & pro quacumque pauſatione, Gloria Trinitatis Domino decantetur. *Narb. cap. 2.*

CAP. VI.

De conſe. d. 1. cap. de hymnis 53. Nonnulli hymnos humano ſtudio compoſitos reprobant, quod de Scripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt. Reſpuant ergo, & illum hymnum ab hominibus compoſitum, quẽ quotidie publico, priuatoque officio in fine omnium pſalmorum dicimus: Gloria, & honor Patri, & Filio, & Spiritui ſancto in ſæcula ſæculorum. Amen. *Tolet. iv cap. 12.*

CAP. VII.

In fine pſalmorum, non Gloria Patri, ſed Gloria, & honor Patri dicatur: Dauid prophe-*Pſal. 28. Apoc. 5.* ta dicente: Afferte Domino gloriam, & honorẽ: & Ioannes Euangeliſta in Apocalypſi audiuit vocẽ cœleſtis exercitus: honor, & gloria Deo noſtro ſedenti in throno. Ac per hoc hæc duo ſic oportet in terris dici, ſicut & in cœlis reſonant. Vniuerſis ergo eccleſiaſticis, hanc obſeruantiam damus. Quam quiſquis præterierit, communionis iacturam habebit. *Tolet. iv. c. 14.*

CAP. VIII.

Sunt, qui in fine reſponſoriorũ Gloriã nõ dicunt, quod interdũ incõuenienter reſonat. Sed hæc eſt diſcretio, vt in lætis ſequatur gloria, in triſtioribus repetatur principium. *Tolet. iv. c. 15. Vide Hierony. in ep. ad Damaſ. tit. de pſalmis, & cantu eccleſiaſtico. cap. Legi litteras.*

Delectione. Tit. XXII.

CAP. I.

INſtruebat (*Petrus Apoſtolus*) actus ſuæ vitæ omni hora cuſtodire, &c. Prædicationi, & orationi, ac lectioni frequenter incumbere. *Clem. epiſt. ad Iacob. ante fin.*

CAP. II.

Nobis prouidendum eſt, cooperante gratia Dei, fructum Domino plurimum reportemus. Quod aliter fieri non poteſt, niſi ſapientiam * ſectando, eiuſque præcepta lectionibus, & hymnis meditando, atque eo adminiculante implendo, orando, vigilando, & voluntatem eius, in quantum ipſe largitus fuerit, perficere ſtudeamus. *Alex. epiſt. 3. in princ.*

* ſcrutando al.

CAP. III.

Diſt. 44. c. 12. Pro reuerentia Dei, & ſacerdotum, quia ſolent crebrò menſis otioſæ fabulæ interponi, in omni ſacerdotali conuiuio lectio ſcripturarum diuinarum miſceatur: Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur. *Tolet. iii. cap. 7. Raban. cap. 28. de pœnit. Burch. lib. 2. cap. 169. Iuo par 7. cap 260. decret.*

CAP. IV.

Quandiu Epiſcopus conuiuatur, potius ſacta lectio ante menſam eius recitetur, quam ocioſa à ſuſurronibus reſonent verba. *Turon. ſub Carolo. cap. 5.*

CAP. V.

Epiſcopi, & Abbates pauperes ſecum ad menſam habeant, & lectio diuina ibi perſoner, & ſumant cibum cum benedictione, & laude Domini. *Remen. cap. 17.*

CAP. VI.

Si quando à lectione ceſſatur, debẽt manuũ operatio ſubſequi, quia ocioſitas inimica eſt animæ, & antiquus hoſtis, quem à lectione, ſiue ab oratione, ſiue ab operatione vacantem inuenerit, facile ad vitia rapit. Per vſum namque lectionis diſcetis, qualiter, & vos viuatis, & alios doceatis. Per vſum orationis, & vobis, & iis, quibus in caritate coniuncti eſtis, prodeſſe valebitis. Per manuum operationem, & corporis macerationem, & vitiis alimenta negabitis, & veſtris neceſſitatibus ſubuenietis & habebitis, quid neceſſitatem patientibus porrigatis. *Theodulphus ad presbyt. Aurelian. cap. 3.*

CAP. VII.

Lectiones ſanctas audire (*oportet*) orationi frequenter incumbere. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. at. ad med.*

Vide Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 2. tit de Orationis virtute. cap. oportet.

De libris ſacris, & de vtilitate ipſorum. Tit. XXIII.

CAP. I.

ORdo librorum veteris teſtamenti, quem ſancta, & catholica Romana ſuſcipit, & veneratur eccleſia, &c. Geneſis liber vnus. Exodi liber vnus, Leuitici liber vnus. Numeri liber vnus. Deuteronomii liber vnus. Ieſu Naue liber vnus, Iudicum liber vnus, Ruth liber vnus, Regum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Pſalmorum. cl. liber vnus, Salomonis libri tres, Prouerbia, Eccleſiaſtes, & Cantica canticorum. Item ſapientiæ liber vnus, Eccleſiaſtici liber vnus. Item ordo Prophetarum, Eſaiæ liber vnus, Ieremiæ liber vnus, Cinoth, id eſt de lamentationibus ſuis. Ezechielis liber vnus, Danielis liber vnus, Oſeæ liber vnus, Amos liber vnus, Micheæ liber vnus, Iohel liber vnus, Abdiæ liber vnus, Ionæ liber vnus, Naum liber vnus, Abacuc liber vnus, Sophoniæ liber vnus, Aggæi liber vnus, Zachariæ liber vnus, Malachiæ liber vnus

vnus. Item ordo hiſtoriarum Iob liber vnus, Tobiæ liber vnus, Eſdræ liber vnus, Heſter liber vnus, Iudith liber vnus, Machabæorum liber vnus. Item ordo ſcripturarum noui, & æterni teſtamenti. Euangeliorum libri quatuor: ſecundum Matthæum liber vnus, ſecundum Marcum liber vnus, ſecundum Lucam liber vnus, ſecundum Ioannem liber vnus. Actuum Apoſtolorum liber vnus. Epiſtolæ Pauli Apoſtoli numero quatuordecim: ad Romanos epiſtola vna, ad Corinthios epiſtolæ duæ, ad Galatas epiſtola vna, ad Theſſalonicenſes epiſtolæ duæ, ad Epheſios epiſtola vna, ad Philippenſes epiſtola vna, ad Coloſſenſes epiſtola vna, ad Timotheum epiſtolæ duæ, ad Titum epiſtola vna, ad Philemonem epiſtola vna, ad Hebræos epiſtola vna. Item Apocalypſis Ioannis liber vnus. Item canonicæ epiſtolæ numero ſeptem, Iacobi epiſtola vna, Petri Apoſtoli epiſtolæ duæ; Ioannis Apoſtoli epiſtolæ tres, Iudæ Zelotis Apoſtoli epiſtola vna. *Gelaſ. in ſynod. ſeptuaginta Epiſcoporum. Burch. lib. 3. cap. 217. 218. 219. 220. Iuo par. 4. cap. 61. decr.*

CAP. II.

Sint omnibus vobis clericis, & laicis libri venerandi, & ſancti, veteris quidem Teſtamenti, Moſis quinque, Geneſis, Exodus, Leuiticus: Numeri, Deuteronomium. Ieſu Naue vnus: Iudicum vnus: Ruth vnus: Regum quatuor, Paralipomenon, id eſt, derelictorum libri dierum, duo: Eſdræ duo, Heſter vnus, Machabæorum* tres, Iob vnus, Pſalmorum vnus, Salomonis tres: Prouerbia, Eccleſiaſtes, Cantica Canticorum, Prophetarum duodecim vnus: Eſaiæ vnus, Ieremiæ vnus: Ezechiel vnus, Daniel vnus. Extrinſecus autem à vobis intelligatur, debere veſtros adoleſcentes diſcere ſapientiam eruditiſſimi Syrach. Noſtra autem, id eſt, noui Teſtamenti Euangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis. Pauli epiſtolæ quatuordecim. Petri epiſtolæ duæ. Ioannis tres, Iacobi vna, Iudæ vna, Clementis* epiſtolæ duæ, & ordinationes vobis Epiſcopis per me Clementem in octo libris editæ, quæ non ſunt omnibus diuulgandæ propter ea, quæ ſunt in eis myſtica: & Actus noſtri Apoſtolorum. *cap. 84. Apoſt.*

*Eccleſia non recipit hos libros tanquam autenticos.

CAP. III.

Diſt. 38. c. a.

Sicut ſtellas cœli non extinguit nox, ſic mentes fidelium firmamento inhærentes ſanctæ ſcripturæ, non obſcurat mundana iniquitas, &c. *Zephir. epiſt. 1. in princ.*

CAP. IV.

Qui libri recipiantur in canone ſanctarum ſcripturarum, breuis annexus oſtendit, &c. Moſis libri quinque, id eſt, Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, nec non & Ieſu Naue vnus, & Iudicum vnus, & Regum libri quatuor, ſimul & Ruth, Prophetarum libri ſexdecim, Salomonis libri quinque. Pſalterium. Item hiſtoriarum Iob liber vnus. Tobiæ vnus, Heſter vnus, Iudith vnus, Machabæorum duo, Eſdræ duo, Paralipomenon duo. Item noui teſtamenti, euangeliorum libri quatuor, Pauli Apoſtoli epiſtolæ quatuordecim, epiſtolæ Ioannis tres, epiſtolæ Petri duæ, epiſtola Iudæ, epiſtolæ Iacobi, Actus Apoſtolorum, Apocalypſis Ioannis. Cætera autem, quæ ſub nomine Matthiæ, ſiue Iacobi minoris, & ſub nomine Petri, & Ioannis, quæ à quodam Leutio ſcripta ſunt, vel ſub nomine Andreæ, quæ à Nexocharide, & Leonide philoſophis, vel ſub nomine Thomæ, & ſi qua ſunt alia; non ſolum repudianda, verum etiam noueris eſſe damnanda. *Innoc. epiſt. 3. cap. 7.*

CAP. V.

Valde gaudeo, quod dulciſſima beatitudo veſtra, etiam cauſſis ſæcularibus occupata, ad intellectum ſacri eloquii vigilanter ingenium reducit. Sic quippe neceſſe eſt, vt ſi iſta omnimodo caueri non poſſint, iſta non omnimodo poſtponantur. *Greg. Domitiano Metropolit. epiſt. 63. lib. 2. regiſt. indict. 11.*

CAP. VI.

Quid eſt ſcriptura ſacra, niſi quædam epiſtola omnipotentis Dei ad creaturam ſuam? & certe ſicubi eſſet gloria veſtra alicubi conſtituta, & ſcripta terreni Imperatoris acciperet, non ceſſaret, non quieſceret, ſomnum oculis non daret, niſi prius, quid ſibi Imperator terrenus ſcripſiſſet, agnouiſſet. Imperator cœli, Dominus hominum & Angelorum pro vita tua tibi ſuas epiſtolas tranſmiſit; & tamen, glorioſe fili, eaſdem epiſtolas ardenter legere negligis. Stude ergo, quæſo, & quotidie Creatoris tui verba meditare. Diſce cor Dei in verbis Dei, vt ardentius ad æterna ſuſpires, & mens veſtra ad cœleſtia gaudia maioribus deſideriis accendatur. Tanto enim tunc maior ei erit requies, quanto modo ab amore conditoris ſui requies nulla fuerit. *Greg. lib. 4. regiſt. epiſt. 40. ad Theodorum Medicum.*

CAP. VII.

Opto vt ſanctam ſcripturam legere ametis, vt, quamdiu vos omnipotens Deus viris coniunxerit, ſciatis qualiter viuere, & domum veſtram quomodo diſponere debeatis. *Gregor. Barbaræ, & Antoniæ lib. 9. regiſt. epiſt. 75. in fin.*

CAP. VIII.

Hos condemnamus, qui ſe extollunt aduerſus ſcripturas, & eccleſiaſticos canones, noua includunt præcepta, &c. omnia, quæ conueniunt traditionibus Apoſtolicis, & ſanctarum ſcripturarum præceptis in eccleſia fieri exoptamus. *Gangren. in fine. Iuo par. 8. cap. 321.*

Diſt. 30. 16. has autem 41. c. 5 perſi mamus.

CAP. IX.

Non oportet libros, qui ſunt extra canonem legere, niſi ſolos canonicos noui & veteris teſtamenti. Quæ autem oporteat legi, & in auctoritatem recipi, hæc ſunt: Geneſis mundi, Exodus Ægypti, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ieſu Naue, Iudicum, Ruth,

Regum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Eſdræ primus, & ſecundus. Liber Pſalmorum CL. Prouerbia Salomonis, Eccleſiaſtes, Cantica canticorum, Iob, Heſter, duodecim Prophetæ, id eſt, Oſee, Amos, Ioel, Abdias, Ionas, Michæas, Nahum, Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias, item Iſaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel. Noui autem teſtamenti euangelia quatuor, ſecundum Matthæum, ſecundum Marcum, ſecundum Lucam, ſecundum Ioannem, Actus Apoſtolorum, epiſtolæ catholicæ ſeptem, Iacobi vna, Petri duæ, prima, & ſecunda, Ioannis tres, prima, ſecunda, & tertia, Iudæ vna, epiſtolæ Pauli Apoſtoli numero quatuordecim, ad Romanos, ad Corinthios prima & ſecunda, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, ad Theſſalonicenſes prima & ſecunda, ad Timotheum prima, & ſecunda, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos. *Laodic. cap. 59.*

CAP. X.

Præter canonicas ſcripturas nihil in eccleſia legatur ſub nomine diuinarum ſcripturarum, ſunt autem hæ. Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ieſus Naua, Iudicum, Ruth, Regum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Iob, Pſalterium Dauidicum, Salomonis libri quinque, libri duodecim Prophetarum, Eſaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias, Iudith, Eſther, Eſdræ libri duo, Machabeorum libri duo. Noui autem Teſtamenti Euangeliorum libri quatuor, Actuum Apoſtolorum liber vnus, Pauli Apoſtoli epiſtolæ tredecim, eiuſdem ad Hebræos vna, Petri Apoſtoli duæ, Ioannis Apoſtoli tres, Iudæ Apoſtoli vna, Iacobi vna, Apocalypſis Ioannis liber vnus. Quæ ad notitiam Bonifacii fratris, & conſacerdotis noſtri, & Epiſcoporum illarum partium deducimus, vt hæc confirment, quæ nos à Patribus percepimus. *Carthag. cap. 24. G. Carthag. iii. cap. 47. L. Capit. lib. 1. cap. 20.*

CAP. XI.

Si quis dixerit, vel crediderit alias ſcripturas, præter quas eccleſia catholica recipit, in auctoritate habendas, vel eſſe venerandas anathema ſit. *Tolet. I. in fin. forte conc. Aquis Celenis habit.*

CAP. XII.

Apocalypſim librum multorum conciliorum auctoritas, & ſynodica ſanctorum præſulum Romanorum decreta Ioannis euangeliſtæ eſſe præſcribunt, & inter diuinos libros recipiendum conſtituerunt: & quia plurimi ſunt, qui eius auctoritatem non recipiunt, cumque in eccleſia Dei prædicare contemnunt. Si quis eum non receperit, aut à Paſcha ad Pentecoſtem miſſarum tempore in eccleſia non prædicauerit, excommunicationis ſententiam habebit. *Tolet. iv cap. 16.*

CAP. XIII.

Diſt. 38. c. ignorantia. Sacerdotes legere ſanctas ſcripturas admoneantur, Paulo Apoſtolo dicente ad Timotheum: Intende lectioni, exhortationi, doctrinæ, ſemper permane in his. *1. Tim. 4.* Sciant igitur ſacerdotes ſcripturas ſanctas, & canones meditentur, &c. *Tolet. iv. cap. 24. Burch. lib. 1. cap. 100. Anſel. lib. 7. cap. 114.*

CAP. XIV.

Omnis iſte conuentus dixit, ſe ſcripturarum ſanctarum monita, & canonum inſtituta diligenti indagatione perquirere, & indefeſſa atque infatigabili obſeruatione, auxiliante Domino, velle perficere. *Cabilonen. ſub Carolo cap. 66.*

CAP. XV.

Quoniam nonnulli auſi ſunt ea, quæ dicuntur apochrypha ſibi componere, & ea diuinæ ſcripturæ permiſcere, de qua certiores facti ſumus, quemadmodum tradita ſunt patribus, qui ab initio ipſi verbi aſpectores, & miniſtri fuimus: mihi quoque viſum eſt à germanis fratribus admonito, & edocto, ab alto per ſeriem exponere, qui in canonem recepti, & traditi, & creduntur eſſe diuini libri, &c. Sunt itaque veteris quidem Teſtamenti libri omnes numero vigintiduo. Tot enim, vt audiui, etiam elementa ab Hebræis eſſe traditum eſt. Ordine autem, & nomine ſic eſt vnuſquiſque. Primum Geneſis, deinde Exodus, deinde Leuiticum, & poſt eum Numeri, & exinde Deuteronomium. Eum conſequitur Ieſus Naue, & Iudices, & poſtea Ruth. Et rurſus deinceps Regum libri quatuor, & eorum primus quidem, & ſecundus in vnum librum connumerari. Tertius autem, & quartus ſimiliter in vnum. Poſtea Paralipomena, ſeu derelicta, primus, & ſecundus ſimiliter in vnum librum connumerati. Deinde Eſdræ primus, & ſecundus ſimiliter in vnum. Poſtea autem liber Pſalmorum, & deinceps Prouerbia. Deinde Eccleſiaſtes, & Cantica Canticorum. His accedunt Iob, & reliqui prophetæ, duodecim quidem in vnum locum connumerati. Deinde Eſaias, Ieremias, & cum ipſo Threni, ſeu Lamentationes. Baruch epiſtolæ, & poſt ipſum Ezechiel, & Daniel. Ad hos vſque conſiſtit vetus Teſtamentum. Noui quoque Teſtamenti libros dicere non eſt differendum. Sunt autem hi, quatuor Euangelia, ſecundum Matthæum, ſecundum Marcum, ſecundum Lucam, ſecundum Ioannem. Deinde poſtea Actus Apoſtolorum, & epiſtolæ, quæ dicuntur canonicæ, ſeptem Apoſtolorum ſic, Iacobi vna, Petri duæ, deinde Ioannis tres, & poſt eas Iudæ vna. Præterea ſunt Pauli quatuordecim epiſtolæ, quæ ſic ordine ſcriptæ ſunt. Prima ad Romanos, deinde ad Corinthios prima & ſecunda, & poſt eas ad Galatas, & deinceps ad Epheſios, Deinde ad Philippenſes, & Coloſſenſes, & poſt eas ad Theſſalonicenſes duæ, & quæ eſt ad Hebræos, & ſtatim ad Timotheum duæ, ad Titum autem vna, & vltima ad Philemonem vna. Et rurſus Apocalypſis Ioannis. Hi ſunt fontes ſalutis, vt qui ſitit, impleatur elo-

eloquiis, quæ ſunt in eis. In his ſolis pietatis doctrina annunciatur. Nemo his addat, nec ab his aliquid detrahat. De his autem Dominus Saducæos quidem reprehendebat dicens: Erratis non intelligentes ſcripturas. Iudæos autem hortatur, Scrutamini ſcripturas, quia hæ ſunt, quæ de me teſtimonium perhibent. Sed vt res ſit accuratior, & exactior, hoc quoque adiicio, ſcribens neceſſario, quod extra hos ſunt alii quoque libri, non in canonem quidem redacti, ſed quos legi à patribus decretum eſt, iis, qui nunc accedunt, & volunt in pietatis, veríque cultus ratione initiari: Sapientia Salomonis, Sapientia Sirach, & Heſter, & Iudith, & Tobias, & doctrina, quæ dicitur Apoſtolorum, & Paſtor, qui ſunt tamen non aſpernandi. *Athanaſius epiſt. feſtiua*

CAP. XVI.

Non oportet pſalmos compoſitos, & vulgares in eccleſia dicere, neque libros, qui ſunt extra canonem, legere, niſi ſolos canonicos noui, & veteris Teſtamenti. *Mart. Bracar. cap. 67.*

Vide Gregorium Nazianzenum in carminibus, & Amphilochium Iconii Epiſcopum ad Seleucum.

De aliis libris, quos recipit, vel reiicit Eccleſia. Tit. XXIV.

Vide lib. vi. tit. xiv.

CAP. I.

Diſt. 15. cap. 3. SAncta Romana eccleſia poſt illas veteris, vel noui Teſtamenti, quas regulariter ſuſcepimus, etiam has ſuſcipi non prohibet ſcripturas, id eſt, ſanctam ſynodum Nicænam trecentorum decem & octo patrum, mediante maximo Conſtantino Auguſto, in qua Arius hæreticus condemnatus eſt: ſanctam ſynodum Conſtantinopolitanam, mediante Theodoſio Seniore Auguſto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: ſanctam ſynodum Epheſinam, in qua Neſtorius condẽnatus eſt, conſenſu beatiſſimi Cæleſtini Papæ mediante Cyrillo Alexandrinæ ſedis Antiſtite, & Arcadio Epiſcopo ab Italia deſtinato: ſanctam ſynodum Chalcedonenſem mediante Marciano Auguſto, & Anatalio Conſtantinopolitano Epiſcopo: in qua Neſtoriana, & Eutychiana hæreſes ſimul cum Dioſcoro, eiuſque complicibus damnatæ ſunt. Sed & ſi qua ſunt concilia à ſanctis Patribus hactenus inſtituta * poſt horum auctoritatem & cuſtodienda, & recipienda, & decernimus, & mandamus. (* preter) Item opuſcula Beati Cypriani martyris, & Carthaginenſis Epiſcopi. Item opuſcula Beati Gregorii Nazianzeni Epiſcopi. Item opuſcula B. Baſilii Cappadociæ Epiſcopi. Item opuſcula beati Athanaſii Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B. Cyrilli Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi. Item opuſcula B. Theophili Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B. Hilarii Pictauienſis Epiſcopi. Item opuſcula B. Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi. Item opuſcula B. Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi. Item opuſcula Beati Hieronymi presbyteri. Item opuſcula Proſperi viri religioſiſſimi. Item epiſtolam Beati Leonis Papæ ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum deſtinatam: cuius textum quiſpiam ſi vſque ad vnum iota diſputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema ſit. Item opuſcula, atque tractatus omnium orthodoxorum Patrum, qui in nullo à ſanctæ Eccleſiæ Romanæ conſortio deuiarunt, nec ab eius fide, vel prædicatione ſeiuncti ſunt, ſed ipſius communionis per gratiam Dei vſque in vltimum diem vitæ ſuæ fuere participes, legendos decernimus. Item [decretales epiſtolas, quas beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Romana pro diuerſorum patrum conſolatione dederunt, venerabiliter recipiendas. (Diſt. 19. cap. 1. p. conſonat.) Item geſta ſanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus, & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant. Quis * iſta catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei, & adiutorio vniuerſa toleraſſe?] (* ita eſſe al.) Sed ideo ſecundum antiquam conſuetudinem, ſingulari cautela in ſancta Romana eccleſia non leguntur, quia & eorum, qui conſcripſere, nomina penitus ignorantur: & ab infidelibus, aut * dictis ſuperflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur, ſicut cuiuſdam Quirici & Iulitæ, ſicut Georgii, aliorumque huiuſmodi paſſiones, quæ ab hæreticis perhibentur compoſitæ: (* idiotis al.) propter quod, vt dictum eſt, ne vel leuis ſubſannandi oriretur occaſio, in ſancta Romana eccleſia non leguntur. Nos tamen cum prædicta eccleſia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti ſunt, omni deuotione veneramur. Item vitas Patrum Pauli, Antonii, Hilarionis, & omnium eremitarum, quas tamen vir beatiſſimus deſcripſit Hieronymus, cum omni honore ſuſcipimus. Item actus beati Silueſtri Apoſtolicæ Sedis Præſulis, licet eius qui conſcripſit, nomen ignoretur, à multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognoſcimus, & pro antiquo vſu multæ hæc imitantur eccleſiæ. Item * ſcripturam de inuentione crucis Dominicæ, & (* ſcripta) * aliam ſcripturam de inuentione capitis Ioannis Baptiſtæ, nouellæ quædam relationes ſunt, & nonnulli eas catholici legunt. (* alia ſcripta) Sed cum hæc ad catholicorum manus * peruenerint, Beati Pauli Apoſtoli præcedat ſententia: Omnia probate: quod bonum eſt, tenete. (* adueniunt) (1. Theſ. 5.) Item Ruffinus vir religioſus plurimos eccleſiaſtici operis edidit libros, nonnullas etiam ſcripturas interpretatus. Sed

quoniam Beatus Hieronymus cum in aliquibus de arbitrii libertate notauit illa ſentimus, quæ prædictum Beatum Hieronymum ſentire cognoſcimus: & non ſolum de Rufino, ſed etiam de diuerſis, quos vir ſæpius memoratos zelo Dei, & fidei religione reprehendit. Item Origenis nonnulla opuſcula, quæ vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus. Reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. Item Chronica Euſebii Cæſarienſis, & eiuſdem eccleſiaſticæ hiſtoriæ libros, quamuis in primo narrationis ſuæ libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atque excuſatione Origenis ſchiſmatici vnum conſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quæ ad inſtructionem pertinent, vſquequaque non dicimus renuendos. Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus, quia valde nobis neceſſariam aduerſus paganorum calumnias dignam ordinauit hiſtoriam, miraque breuitate contexuit. Item venerabilis viri Sedulii paſchale opus, quod heroicis deſcripſit verſibus inſigni laude præferimus. Item Iuuenci nihilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur. Cetera, quæ ab hæreticis, ſiue ſchiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica Romana eccleſia, è quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à Catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda. In primis Ariminenſem ſynodum à Conſtantio Cæſare, Conſtantini Auguſti, filio congregatam, mediante Tauro præfecto, & tunc, & nunc vſque in æternum confitemur eſſe damnatam. Item itinerarium nomine Petri Apoſtoli, quod appellatur ſancti Clementis libri decem, apocryphum, Actus nomine Andreæ Apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ Apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Philippi apocryphi. Euangelium nomine Thaddæi, apocryphum Euangelium nomine Matthiæ, apocryphum. Euangelium nomine Petri Apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Iacobi minoris, apocryphum. Euangeliũ nomine Barnabæ, apocryphum. Euangelium nomine Thomæ, quo vtuntur Manichæi, apocryphum. Euangelium nomine Bartholomæi Apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreæ Apoſtoli, apocryphum. Euangelia quæ falſauit Lucianus, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris, apocryphus. Euangelia, quæ falſauit * Eſitius, apocrypha. Liber de natiuitate Saluatoris, & de Maria, & obſtetrice apocryphus. Liber, qui appellatur Paſtoris, apocryphus. Libri omnes, quos fecit * Lucius diſcipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur theſaurus, apocryphus Liber de filiabus Adæ Geneſeos, apocryphus. Centimetrum de Chriſto, virgilianis compaginatum verſibus, apocryphum. Liber, qui appellatur actus Teclæ, & Pauli Apoſtoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber Prouerbiorum, qui ab hæreticis conſcriptus, & ſancti Xyſti nomine prænotatus eſt, apocryphus. Reuelatio, quæ appellatur Pauli Apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quæ appellatur Thomæ Apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quæ appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur tranſitus, id eſt aſſumptio ſanctæ Mariæ, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Adæ, apocryphus. Liber Ogiæ nomine gigantis, qui ab hæreticis cum dracone poſt diluuium pugnaſſe perhibetur, apocryphus. Liber, qui appellatur teſtamentum Iob, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia ſancti Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Ioannis, & Mambræ, apocryphus. Liber, qui appellatur ſortes Apoſtolorũ, apocryphus. Liber, qui appellatur laus Apoſtolorũ, apocryphus. Liber canonum Apoſtolorum, apocryphus Liber physiologus, qui ab hæreticis conſcriptus eſt, & beati Ambroſii nomine ſignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebii Pamphili, apocrypha. Opuſcula Tertulliani, apocrypha. Opuſcula Lactantii, apocrypha. Opuſcula Aphricani, apocrypha. Opuſcula Poſthumiani, & Galli, Apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillæ, & Maximillæ, apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichæi, apocrypha. Opuſcula Commodiani, apocrypha. Opuſcula alterius Clementis, Alexandrini, apocrypha. Opuſcula Tatii Cypriani, apocrypha. Opuſcula Arnobii apocrypha. Opuſcula Tyconii, apocrypha. Opuſcula Caſſiani, presbyteri Galliarum, apocrypha. Opuſcula Victorini Pictauienſis, apocrypha. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum apocrypha. Opuſcula * Frumenti, cæci, apocrypha. Epiſtola Ieſu ad Abagarum Regem, apocrypha. Epiſtola Abagari ad Ieſum, apocrypha. paſſio * Cyrici, & Iulitæ, apocrypha. Paſsio Georgii, apocrypha. Scriptura, quæ appellatur contradictio Salomonis, apocrypha Philacteria omnia, quæ non Angelorum, vt illi confingunt, ſed dæmonum magis arte conſcripta ſunt; apocrypha. Hæc, & omnia his ſimilia, quæ Simon Magus, Nicolaus, Cerinthius, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus, & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoque cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus, Appollinaris, Valentinus, ſiue Manichæus, Fauſtus, Africanus, Sabellius, Arius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Cæleſtius, Donatus, Euſtachius. Iouinianus, Pelagius. Iulianus Celanenſis, Cæleſtinus, Maximinus * Priſcillianus ab Hiſpania, Neſtorius Conſtantinopolitanus, Maximus, Vnicus. Lampetius, Dioſcorus, Euthyches, Petrus, & alius petrus, é quibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit. Acacius Conſtantinopolitanus cum conſortibus ſuis, nec non & omnes hæretici, eorumque diſci-

*Heſychius.

* Leucius.

* Frũmentici

* Quirici

* Perſilianus.

diſcipuli,ſiue ſchiſmatici docuerunt,vel conſcripſerunt, quorum nomina minime retinentur, non ſolum repudiata,verum etiam ab omni Romana Catholica, & Apoſtolica eccleſia eliminata, atque cum ſuis auctoribus, auctorumque ſequacibus ſub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe damnata. *Gelaſ.in ſynod.70. Epiſcop. Hugo.de S. Victore didaſca.lib.4.cap.14 & 15. Burch.lib.3.cap.220. & 221.Iuo lib.1.tit.11.cap.3 panor. & par.4.cap.64.& 65.decr.Cæſaraug.lib.2,c.23. Tarrac. lib.1. cap.232.*

CAP. III.

De libris prophanis, quos à Saracenis vos abſtuliſſe, ac apud vos habere perhibetis, quid faciendum ſit, inquiritis. Qui nimirum non ſunt reſeruandi; corrumpunt enim, ſicut ſcriptum eſt, mores bonos colloquia mala: ſed vtpote noxii, & blaſphemi, igni tradendi. *Nicol.ad conſul.Bulgar.cap.103.* *1.Cor.15.*

CAP. IV.

Quod nullum capitulum, nullus liber canonicus habeatur abſque Rom. Ponticficis auctoritate. *Greg.vii.lib.2.reg.in dictato.*

CAP. V.

Quare à veritatis hoſtibus, falſo confictæ ſunt martyrum hiſtoriæ, vt Dei martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri eſſent, ad infidelitatem deducerent, in eccleſia non publicari iubemus, ſed eas igni tradi. Qui eas autem admittunt, vel tamquam veris iis mentem adhibent, anathematizamus. *Trul.63.*

De traditionibus. Tit. XXV.

CAP. I.

APoſtolice inſtructi traditiones, quas accepimus, ſeruamus, omnia ſcilicet ſuſcipientes, quæ ſancta catholica eccleſia ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero, cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus, &c. Verbum Domini nihil (*hæretici*) fecerunt, eccleſiaſticas traditiones ceſſauerunt: quam ob cauſſam in nihilum redegit eos Deus. *Nicæn.ij.act.vii.in fine in epiſtol.ad clericos CP.ante canones in med.*

CAP. II.

Diſt.11.c.vlt. Quis neſciat, aut non aduertat id, quod à principe Apoſtolorum Petro Romanæ eccleſiæ traditum eſt, ac nunc vſque cuſtoditur ab omnibus debere ſeruari? nec ſuperinduci, aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? &c. Sæpe dilectionem tuam ad vrbem veniſſe, ac nobiſcum in eccleſia conueniſſe, & quem morem, vel in conſecrandis myſteriis, vel in cæteris agendis arcanis teneat, cognouiſſe dubium non eſt. Quod ſufficere arbitraremur ad informationem eccleſiæ tuæ, vel reformationem, ſi prædeceſſores tui minus aliquid, aut aliter tenuerint, & ſatis certum haberemus, niſi de aliquibus conſulendos nos eſſe duxiſſes; quibus idcirco reſpondemus: non quod te aliqua ignorare credamus, ſed vt maiori auctoritate tuos inſtituas: vel ſi qui à Romanæ eccleſiæ inſtitutionibus errant, aut commoneas, aut nobis indicare non differas: vt ſcire valeamus, qui ſint, qui aut nouitates inducunt, aut alterius eccleſiæ, quam Romanæ, exiſtimant conſuetudinem eſſe ſeruandam. *Innoc.epiſt.1.in princ. Burch. lib.3.cap.125. Anſelm. lib.1. cap.41.Iuo par.4.cap.67.decr.*

CAP. III.

Nos conſuetudinem, quæ tamen contra fidem catholicam nihil vſurpare dignoſcitur, *immotam permanere concedimus; ſiue de Primatibus conſtituendis, ſiue de cæteris capitulis, exceptis iis, qui ex Donatiſtis ad Epiſcopatum perueniunt: quos prouehi ad Primatus dignitatem, &c. modis omnibus prohibemus. *Gregor. lib.1.epiſt. 75. Epiſcopis Numidiæ. Burch. lib 3. cap. 124. Iuo lib. 2. tit. 12. cap. 21. panor. & par.4. cap. 66. & 204. decret. Cæſar. lib.1.cap.15.* *Diſt.12. c. 5. vide d. tit. c. 6. conſuetudinem* *inuiolatam al.*

CAP. IV.

Quemadmodum illicita perpetrari non patimur, ſic quæ ſunt conſuetudinis non negamus. *Greg.lib.7. epiſt. 81. Maximo Salonitano Epiſcopo.* *Diſt. 12 c.9.*

CAP. V.

Nouit fraternitas tua Romanæ eccleſiæ conſuetudinem, in qua ſe meminit enutritam. Sed mihi placet, vt ſiue in Romana, ſiue in *Gallicana, ſiue in qualibet eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicite eligas, & in Angelorum eccleſia, quæ adhuc in fide noua eſt, inſtitutione præcipua, quæ de multis eccleſiis colligere potuiſti, infundas. Non enim pro locis res, ſed pro bonis rebus loca amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſque eccleſiis, quæ pia, quæ religioſa, quæ recta ſunt elige: & hæc quaſi in faſciculum collecta apud Anglorum mentes in conſuetudinem depone. *Greg.ad Auguſtinum Anglor. Epiſcop. reſpon.3. Iuo par.2. c. 80. decr. Tarrac.lib 6. cap.152.* *Diſt.12.c.10.* *Galliarum al.*

CAP. VI

Omnia quæ à diuinis ſcripturis, & Apoſtolicis traditionibus tradita ſunt, in eccleſia fieri optamus. *Gangr.in fin. Iuo par. 8. c. 321. decret.* *Diſt. 41. c. 5 parſimoniam.*

CAP. VII.

Dogmatum, & prædicationum, quæ in eccleſia cuſtodita ſunt, hæc quidem ex ſcriptis mandata doctrina habemus, illa vero ex traditione Apoſtolorum nobis tradita in myſterio ſuſcepimus, quæ vtraque habent eaſdem vires ad pietatem. His autem nemo contradicet, qui rituum eccleſiaſticorum, vel minimam experientiam habuerit. Si enim non ſcriptas conſuetudines, tamquam non magnam poteſtatem habentes recuſare voluerimus in rebus principalibus ipſum Euangelium imprudentes damno afficiemus, vel potius id, quod prædicandum eſt, ad ſolum nomen redigemus.

Nam vt eius; quod primum eſt, & maxime commune, primum mentionem faciam: Figura crucis eos, qui in nomine Domini noſtri ſperauerint, ſignari, quis per litteras docuit? ad orientem verti inter orandum quæ nos ſcriptura docuit? Verba eccleſiæ, quæ dicuntur in oſtenſione panis Euchariſtiæ, & calicis benedictionis, quis ex ſanctis nobis ſcriptum reliquit? non enim iis vtique contenti ſumus, quorum Apoſtolus, vel euangelium meminit, ſed & præfamur, & alia ſubiungimus, vt quæ magnam vim habeant ad myſterium, ex non ſcripta doctrina id accipientes. Aquam baptiſmatis benedicimus, & oleum vnctionis, & eum etiam, qui baptizatur, ex quibuſnam ſcripturis. Nonne ex tacita, & myſtica traditione? Quid vero ipſum olei vſum, quænam ſcriptis mandata oratio docuit? Vt ter autem immergatur homo, vnde? Quin & alia quoque quæ circa baptiſmum fiunt, renuntiare Satanæ, & Angelis eius, ex quanam ſunt ſcriptura, non autem ex hac non publicata, & arcana doctrina, quam in minime curioſo, & nequaquam pluſquam oportet inueſtigante ſilentio patres cuſtodierunt, recte illi edocti, quæ ſunt in myſteriis præclara, ac veneranda ſilentio ſeruare? Quæ enim ne ſuſpicari quidem licet iis, qui non ſunt myſteriis initiati, quomodo conſentaneum eſt eorum doctrinam in ſcripturis triumphare? &c. Hæc eſt eorum, quæ non ſcripta ſunt, traditionis ratio, vt non ſæpius agitata dogmatum cognitio multis vtilis, & contemnenda reddatur propter conſuetudinem. Aliud eſt enim dogma, & aliud prædicatio. Dogmata enim tacentur, prædicationes publicantur. Eſt autem ſilentii ſpecies obſcuritas, qua vtitur ſcriptura, quæ reddat dogmatum ſententiam contemplatu difficilem ad eorum vtilitatem, qui in ea incidunt, &c. Deinde cum tot ſint, quæ ſcripta non ſunt, & tantam vim habeant ad pietatis myſterium vnam nobis dictionem, quæ ad nos venit ex patribus, non concedent, quam nos ex non quæſita, & affectata conſuetudine in non peruerſis eccleſiis manſiſſe inuenimus, quæ non paruam habet rationem, nec paruam affert vtilitatem ad myſterii potentiam. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloc. cap. 27.*

CAP. VIII.

Iam vero ad hoc, quod teſtibus careat ea, quæ eſt cum ſpiritu conglorificatio, illud dicimus, quod ſi nihil aliud eſt, quod non ſit ſcriptum, nec hoc admittatur, ſin autem plurima myſtica ſine ſcriptis in Republica Chriſtiana verſantur, cum multis aliis hoc quoque ſuſcipiamus. Apoſtolicum autem eſſe exiſtimo, in non ſcriptis quoque traditionibus permanere. Laudo enim, inquit, vos, quod omnia mea meminiſtis, & quemadmodum tradidi vobis traditiones tenetis. Et illud: ſeruate traditiones, quas accepiſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolas. *2. Theſ. 2.* Quarum quidem maxime vna eſt, & hæc præſens, quam qui ab initio conſtituerunt poſteris tradentes, vſu ſemper vna cum tempore procedente per longam conſuetudinem in eccleſiis actis radicibus firmam, ſtabilemque fecerunt. Numquid ergo ſi veluti in iudicio inopia probationis, quæ fit per ſcripta laborantes, teſtium multitudinem adduxerimus, an non à vobis editam ſententiam aſſequemur? Ego quidem ſic exiſtimo: In ore duorum, vel trium ſtabit omne verbum. *Deut. 19. 15.* Sin autem, & longum tempus pro nobis facere aperte vobis oſtenderimus, an non vobis videbimur dicere, probabiliter, non eſſe hanc concedendam aduerſus nos actionem? Sunt enim quodammodo veneranda antiqua dogmata, quæ tamquam in quadam canitie, in antiquitate habent venerationem. *Baſil. de Spiritu ſancto cap. 29. ad Amphiloch.*

CAP. IX.

Qui doctrinas Sanctorum patrum, & traditionem catholicæ eccleſiæ contemnunt, &c. execratio. *Baſil. Ancyræ Epiſcopus in confeſſione fidei anathematiſmo 7. apud ſynod. Nicæn. ij. act. 1.*

CAP. X.

Ego inquiſibili ratione doctrinam ſanctorum Apoſtolorum ſecundum traditionem ſanctorum patrum tenens ſimiliter honorem conſubſtantiali, & per per omnia ſanctæ Trinitati offero, &c. *25. q. 1. c. 9.* Prima ſalus eſt, rectæ fidei regulam cuſtodire, & à patrum traditione nullatenus deuiare. *Ioannes CP. Epiſcop. in libello fidei ad Hormiſdam ante med. & Hormiſda epiſt. 5. ad Epiſcopos Hiſpaniæ. Vid. libellum quem detulerunt legati Romani in ſynod. viii. CP. ſub Hadrian. ij. act. 1. Euſeb. epiſt. 3. ante med. libellum Eulalii Epiſcop. Carthag. ad Bonif. ij. relatum in epiſt. vnica Bonifacii.*

LIBER XX.

De Paſchate, & diebus feſtis.

Paſcha celebretur eodem die ab omnibus. Tit. I.

CAP. I.

SANCTÆ memoriæ Theophilus Alexandrinæ eccleſiæ vrbis Epiſcopus; cum huius obſeruationis annos centum numero collegiſſet lxxvi. paſchale feſtum longe aliter, quam alii decreuerant, tenendum eſſe conſtituit, à primo auguſtæ memoriæ Theodoſii iunioris conſulatu ſuccedentes ſibi ſacræ obſeruantiæ ordines ponens, vt longioris temporis ratio eius litteris tenetur aſcripta; &c. in anno qui erit lxxvi. paſchæ dies inuenitur aſcriptus, quem à paſſione Domini nullius exempli, nullius conſtitutionis, admittit auctoritas, nam diem viii. Kalendarum Maiarum ab eo cognoſcimus præfinitum, qui anni limitem antiquitus conſtitutum excedit, cum alii xv. Kalendarum Maiarum huic feſtiuitati deputauerint diem, &c. Quia ergo non leuiter delinquitur, ſi in principio ſacramenti veritas, & vnitas, ab vniuerſali eccleſia non tenetur, obſecro clementiam veſtram, vt ſtudium veſtrum præſtare dignemini: quatenus Ægyptii, vel ſi qui ſunt alii, qui certam huius ſupputationis videntur habere notitiam ſcrupulum huius ſollicitudinis (*de die Paſchæ*) abſoluant, vt eum diem generalis obſeruantia dirigat, qui nec paternarum conſtitutionum normam relinquat, nec vltra præfixos terminos euagetur. *Leo epiſt. 62. ad Maurit. Auguſt. V. epiſt. 63. ad* * *Eudoxiam Aug. de eadem re.*

* Eudochiam.

CAP. II.

De præſentis anni paſcha, nulla dubitatio eſſe nobis potuit: ſed de futuro, quod Theophilus Alexandrinæ vrbis Epiſcopus * viii. Kal. Maiarum die, quod numquam ita à tempore Dominicæ reſurrectionis eſt; credidit aſcribendum. Vnde ſollicitus congruit hoc requiri, vt omnis occaſio tollatur erroris, &c. ac ne, vel apud nos, vel apud Orientales, naſcatur ex hac parte diuerſitas, hoc inſtantius noſtro nomine cum Chriſtianiſſimo Principe agere tua dignetur dilectio, quamuis & ipſe clementiſſimus Princeps ſe, inquiſitione ſollicitiſſima, curam hanc Ægyptiis delegaſſe, ſuis epiſtolis dignatus ſit indicare. *Leo epiſt. 66. in medio. ad Iulianum Epiſcopum vide epiſt. 93.*

* ix. al.

CAP. III.

Petitionem de feſtiuitate paſchali gaudeo ita à veſtra pietate ſuſcepiam, vt confeſtim Nectarium agentem in rebus Alexandriam mitteret, &c. De qua re, quidquid ad pietatis veſtræ notitiam perlatum fuerit, iubete me noſſe, vt de obſeruantia, quam non licet eſſe diuerſam, quid potiſſimum ſit tenendum, eccleſia vniuerſalis agnoſcat. *Leo epiſt. 68. ad Martianum Imp. in fin.*

CAP. IV.

Cum in omnibus diuinorum præceptorum regulis exequendis ſacerdotalem obſeruantiam oporteat eſſe concordem, maxime nobis principaliter prouidendum eſt, ne in paſchalis feſti die, vel ignorantia, vel præſumptio peccatum diuerſitatis incurrat, &c. Cum igitur in quibuſdam aſcriptionibus patrum, futurum proxime paſcha Domini, ab aliis in diem xv. Kal. Maii, ab aliis in diem viii. inueniatur aſcriptum, &c. Nouerit fraternitas veſtra, die viii. Kalend. Maiarum ab omnibus reſurrectionem Dominicam celebrandam, & hoc ipſum per vos aliis eſſe fratribus intimandum, vt diuinæ pacis conſortio; ſicut vna fide iungimur, ita vna ſolemnitate feriemur. *Leo epiſt. 93. ad Epiſcopos Galliarum, & Hiſpaniarum.*

CAP. V.

Paſcha Domini vna die, & tempore per omnem orbem obſeruetur, & iuxta conſuetudinem, litteras ad omnes tu (*Silueſter*) dirigas. *Arelat. cap. 1. Silueſtro Rom. Pontif. Iuo par. 4. cap. 19. decr.*

De conſ. d. 3. c. 26. de obſeruatione.

CAP. VI.

Paſchæ ſolemnitas vno die, & tempore celebranda. *Carthag. IV. cap. 65.*

De conſ. d. 3. c. 24.

CAP. VII.

Placuit, vt ſanctum paſcha ab omnibus ſacerdotibus vno tempore celebretur. *Aurel. IV. cap. 1.*

CAP. VIII.

Paſchale feſtum vno die celebramus, & tempore, ne in Iudaicum decidamus errorem. *Tolet. x. cap. 1.*

CAP. IX.

Euangelizamus vobis de conſonantia ſanctiſſimæ paſchæ, quia veſtris orationibus eſt correctum etiam hoc opus, ita vt omnes orientales fratres, qui cum Iudæis primitus celebrabant, conſone cum Romanis, & vobiſcum

cum omnibus ab initio paſcha cuſtodientibus ex hoc tempore debeant cuſtodire. *Epiſtola Conc. Nic. ad eccleſ. Alexandr. in Tripart. lib. 2. c. 12. & apud Theodoret. lib. 1. c. 9.*

CAP. X.

Cum de ſanctiſſimo feſto diei paſchatis diſceptaretur, communi omnium ſententia rectum eſſe videbatur, vt omnes vbique Chriſtiani vno, eodemque die illud celebrarent. Quid enim præſtabilius, quidue auguſtius eſſe poterat, quam vt hoc feſtum, per quod ſpem immortalitatis haberemus, vno modo, & ratione apud omnes * continenter obſeruaretur? &c. Illud etiam facile poteſt intelligi, maximum nefas eſſe, vt in tanto, & tam ſolemni religionis noſtræ feſto regnet diſſenſio.

**ſincere inuiolateq. al.*

Vnum enim libertatis noſtræ diem feſtum, hoc eſt ſanctiſſimæ paſsionis Saluator noſter nobis tradidit, vnamque ſuam eccleſiam catholicam eſſe voluit: cuius quidem membra tametſi * in multa, & varia loca diſperſa ſint, tamen vno ſpiritu, hoc eſt, diuina voluntate, & nutu * coaleſcunt. Veſtræ igitur ſanctitatis prudentia accurate ſecum conſideret, quam graue, immo vero quam indecorum ſit, vt eiſdem diebus alii ieiuniis vacent, alii agitent conuiuia: ac poſt dies paſchatis aliis in feſtis, & animorum remiſsione verſentur, alii præſcriptis ieiuniis ſe * dent. Quapropter iſtud rectius inſtituendum eſt, & ad vnam * formam, ac modum redigendum: hoc enim, ſicut omnes ſatis animaduertere exiſtimo, diuina prouidentia vult, & quoniam iſtud ſic via, & ratione gerendum erat, vt nihil nobis cum conſuetudine parricidarum, & illorum qui necis Domini auctores extiterunt, eſſet commune, & modus ille eximius, decoruſque ſeruandus eſſet, quem omnes eccleſiæ totius orbis partes, vel verſus occidentem, vel verſus meridiem, vel verſus ſeptemtrionem incolentes ſeruant, [ac nonnullæ etiam, quæ in locis ad orientem ſpectantibus * habitant: idcirco omnes in præſentia hoc recte ſe habere arbitrati ſunt, &c. illud ſedulo reputantibus, ſanctiſſimum inſtitutum eſſe, vt omnes communi conſilio id ratum cupiant, quod accurata, & recta ratio poſtulare videtur, quodque nihil cum Iudæorum periurio * habet commercii. Verum vt ſummam rei breuiter complectar, viſum eſt communi omnium iudicio ſacratiſſimum Paſchatis feſtum vno, eodemque die celebrandum eſſe, &c. *Conſtantin. Imp. in epiſt. ad eccleſias de concil. Nicæn. poſt med.*

**in multis variiſque locis congregentur.*
**fouentur.*
**dedant*
**normā*
**quem nonnulli, qui ad orientē] habitāt, non admittūt.*
**habere.*

Paſcha celebretur die Dominico.

Tit. II.

CAP. I.

OMnibus Epiſcopis, & presbyteris præceptum eſt, paſchæ obſeruantiam cuſtodire à luna xiv. vſque ad xxi. ita vt dominicus dies coruſcet. *Silueſt. in ſyn. Rom. celxx̃v. Epiſcoporum c. 2.*

CAP. II.

De conſe. d. 3. noſſe cap. 22.

Paſcha Domini die dominica annuis ſolemnitatibus eſt celebrandum, iſtis ergo temporibus Hermes doctor fidei, & ſcripturarum effulſit inter nos, & licet nos idem paſcha prædicta die celebremus; quia tamen quidam inde dubitarunt, ad corroborandas animas eorum eidem Hermæ * Angelus domini in habitu paſtoris apparuit, & præcepit ei, vt paſcha die dominico ab omnibus celebraretur. Vnde & vos Apoſtolica auctoritate inſtruimus omnes eadem ſeruare debere; quia & nos eadem ſeruamus, nec debetis à capite quoquomodo diſſidere. *Pius epiſt. 1. in princ. Iuo par. 4. c. 3. decr.*

**Hermeti.*

CAP. III.

De conſe. Diſt. 3. c. 22.

Celebritatem ſancti paſchæ die dominica agi debere, prædeceſſores noſtri iam ſtatuerunt; & nos illud vobis eadem die celebrari ſolemniter mandamus: quia non decet, vt membra à capite diſcrepent, nec contraria gerant. A quarta decima vero luna primi menſis vſque ad viceſimumprimum eiuſdem menſis diem, eadem celebretur feſtiuitas. Eodem vero tempore baptiſmus celebrandus eſt catholicus. *Victor. ep. 1. in princ. Iuo par. 4. decr. Anſel. lib. 6. c. 60.*

CAP. IV.

Sanctum diem paſchæ in communi omnes ſeruemus dominica poſt xiv. lunam primi menſis. *Angli. c. 1. ex Beda hiſt. Eccleſ. lib. 4. cap. 5.*

CAP. V.

Pius frater Paſtoris, &c. ſub huius Epiſcopatu frater ipſius Hermes librum ſcripſit, qui dicitur Paſtoris, in quo mandatum continetur, quod ei præcepit Angelus Domini, cum veniret ad eum in habitu paſtoris, vt ſanctum paſcha die dominica celebraretur. *Damaſ. in Pÿ. Iuo par. 4. c. 145. decr.*

CAP. VI.

Victor conſtituit, vt ſanctum paſcha die dominico celebraretur, ſicut Pius * &c. Et fecit concilium, & collatione facta cum presbyteris, ac diaconibus, accerſitoque Theophilo Alexandriæ Epiſcopo conſtituit, vt à * decima tertia luna primi menſis, vſque ad xxi. die dominica cuſtodiatur ſanctum paſcha. *Damaſ. in Vict.*

**Eleutherius.*
**xiv.*

De modo, quem tenebant antiqui in diuulgando paſchate.

Tit. III.

CAP. I.

PAſchale feſtum, quo ſacramentum ſalutis humanæ maxime continetur, quamuis in primo ſemper menſe celebrandum ſit, ita tamen eſt lunaris curſus conditione mutabile, vt ple-

vt plerumque ſacratiſſimi diei ambigua curat electio, & ex hoc fiat plerumque, quod non licet. vt non ſimul omnis eccleſia, quod non niſi vnum eſſe oportet, obſeruet. Studuereque ſancti patres occaſionem huius erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino Epiſcopo delegantes: quoniam apud Ægyptios huius ſupputationis antiquitus tradita eſſe videbatur peritia, per quam, qui annis ſingulis dies prædictæ ſolemnitatis eueniret, ſedi Apoſtolicæ indicaretur, vt huius ſcripti ad longinquiores eccleſias iudicium generaliter percurreret. *Leo epiſt. 62. in princ. ad Martian. Aug. Vide ep. 63. ad Eudoxiam Aug. & epiſt. 66. ad Iulian. Epiſcop.*

CAP. II.

Tempore ſynodi dies paſcharis diuulgetur. *Carth. c. 34. G. Carth. iii. c. 41. L. Afric. c. 1. L.*

CAP. III.

Vt ab eccleſia Carthaginenſi nuntietur dies paſchatis. In ſynodo ſingulis annis celebrando nunciabitur. *Carth. cap. 52. G. Afric. cap. 18. L. Carth. iij. cap. 1. & 41. L.*

CAP. IV.

De conſe. d. 3. c. placuit. 24. Dies paſchatis ſubſcriptione formatarum omnibus inſinuetur. *Carth. cap. 74. G. Afric. cap. 40. Carth. v. cap. 7. L.*

CAP. V.

Omnes Africanæ prouinciæ Epiſcopi obſeruationem paſchalem ab eccleſia Cathaginenſi curent accipere. *Carth. iii. cap. 1.*

CAP. VI.

Placuit, vt ſanctum paſcha, ſecundum Laterculum Victoris ab omnibus ſacerdotibus vno tempore celebretur, quæ feſtiuitas annis ſingulis ab Epiſcopo epiphaniarum die in eccleſiis denuncietur. De qua ſolemnitate quotiens aliquid dubitatur, inquiſita, vel agnita per Metropolitanos à ſede Apoſtolica ſacra conſtitutio teneatur. *Aurelian. iv. cap. 1.*

CAP. VII.

De conſe. d. 3. c. 25 Placuit. Poſtquam omnia in concilio ſacerdotum fuerint ordinata, ſuper venturum ipſius anni paſcha, quota Kalend. die, vel quota luna debeat ſuſcipi, à Metropolitano Epiſcopo nuncietur: quod cæteri Epiſcopi, vel clericus reliquus breuiculo ſubnotantes, vnuſquiſque in ſua eccleſia aduenienté natalis Domini die, aſtante populo poſt lectionem euangelicam nunciet; vt introitum Quadrageſimæ nullus ignoret. In cuius principio conuenientes in vnum vicinæ eccleſiæ per triduum cum pſalmis per ſanctorum baſilicas ambulantes celebrent litanias. *Brac. ij cap. 9.*

CAP. VIII.

Omnes presbyteri ante Epiphaniam miſſos ſuos dirigant, qui eis de principio Quadrageſimæ nuncient. & in ipſa Epiphania ad populum indicent. *Antiſiod. cap. 2.*

CAP. IX.

Solet in Hiſpanus de ſolemnitate paſchali varietas exiſtere prædicationis: diuerſa enim obſeruantiæ laterculorum paſchalis feſtiuitatis, interdum errorem parturit. Proinde placuit, vt ante tres menſes epipbaniarum Metropolitani ſacerdotes litteris ſe inuicem inquirant vt communi ſcientia edocti, diem reſurrectionis Chriſti, & comprouincialibus ſuis inſinuent, & vno temp re celebrandum annuncient. *Tolet. iv. cap. 4.*

CAP. X.

Placuit omnibus nobis, vt deinceps cuncti confinitimi Epiſcopi, nullam ſibi occaſionem obiicientes, aut longinquitate itineris præcauentes annua recurſione de feſtiuitate paſchali, tempore congruo Primatem ſuum, ſub cuius poteſtatis manſerint regimine, inquirant: vt quo die, & tempore, illis paſchæ feſtum pronunciauerit, ſollicita veneratione peragant. *Cæſaraug. iii. cap. 2.*

Diuerſi dies, in quibus incidit paſcha. Tit. IV.

CAP. I.

ARbitror damnati Victorinum Pictauienſis regionis Antiſtitem, qui in ſua ferocitate quidquid vellet affirmabat hominibus: & cyclos paſchæ pronunciabit fallaces, vt & hoc, quod conſtituit x. Kal.* Maii. cuſtodiri, veſtro ſermone caſſetur, & veſtro iudicio condemnetur, &c. & omnes damnarunt Victorinum Epiſcopum, qui ignorans lunæ rationem, ſub arbitrii ſui tenacitate diſrumpebat veritatem, & Syluester dedit (ei) anathema: & damnauit extra vrbes ſuas. *Syluester in ſynodo Romana cclxxxiv. Epiſcop cap. 2.* *April.

CAP. II.

Has litteras de ratione paſchali futuri anni præſcripſi. Nam cum ante diem xi. Kalend. Aprilis pœne luna xvi. colligatur, nam quippiam minus eſt: itemque cum in ante diem iv. Kalend. earumdem veniat xxii. exiſtimaui xi. Kalendar. memoratar. die, feſta paſchalia celebranda: quoniam xxiii. luna, nullum paſcha vmquam ante hoc paſcha factum eſſe cognouimus, &c. Prudentiæ tuæ erit, cum vnanimis, & conſacerdotibus noſtris hanc ipſam rem in ſynodo religioſiſſima tractare, &c. *Innoc ep. 11.*

CAP. III.

Ab xi. kalendar. Aprilium vſque in * x. kalend. Maiar. legitimum ſpatium eſt præfinitum intra quod omnium varietatum neceſſitas concludatur, vt paſcha Dominicum nec prius poſſumus habere, nec tardius, quod enim in x. & in ix. kalendar. Maiar. videtur nonnunquam perueniſſe feſtiuitas, quadam ratione defenditur, quia & ſi dies reſurrectionis vltra terminum videtur exiſſe, dies tamen paſſionis limitem poſitum non inuenitur egreſſus. Ad octauum autem Kalendar. Maiar. paſchalem obſeruantiam perducere, aperta tranſgreſſio eſt. *Leo ad Marcia. Aug. epiſt. 62. v. ep. ſeq. ad * Eudox. Aug.* *xi. *Eudoch.

CAP. IV.

Paſcha futurum nos ſi Deus voluerit xi. Ka- * x.

niſtrandi recuperare non liceat: attamen in choro pſallentium, à tempore receptæ communionis, interſint. *Ilerd. cap. 2.*

CAP. V.

Dist. 12. placuit. c. vd.

Vt vnus, atque idem pſallendi ordo in matutinis, vel veſpertinis officiis teneatur, & non diuerſæ, ac priuatæ monaſteriorum conſuetudines contra eccleſiaſticas regulas ſint permiſſæ. *Bracar. 1. cap. 19. Vide Tolet. IV. c. 2.*

CAP. VI.

* ornatibus. * gradus

Lectores in eccleſia in habitu ſæculari * ordinati non pſallant, neque * granos gentilitie tu dimittant. *Brac. 2. cap. 29.*

CAP. VII.

Eccleſ. 4. c. 7. q. 1. illud. de conſec. d. 1. vt ſi. ſiudes 57. * inualetudo.

Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem. Cauendum eſt, ne horis illis, atque temporibus, quibus Domino pſallitur, vel ſacrificatur, vnicuique diuinis ſingulariter officiis inſiſtenti pernicioſa paſſio, vel corporis quælibet * valetudo occurrat, quæ aut corpus ſubito ſubrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro huiuſmodi ergo cáſibus præcauentes neceſſarium duximus, inſtituere, vt vbi temporis, vel loci, ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſque ille canens Deo, atque ſacrificans, poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem, vt ſi aliquo caſu ille, qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, à tergo ſemper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus. *Tolet. xi. cap. 14. Burch. lib. 3. cap. 73. Iuo par. 2. cap. 126. decr.*

CAP. VIII.

Canentes in eccleſiis non vocibus inordinatis vtantur, vt naturam ad clamorem impellant; neque quid eligant, quod eccleſiæ non conueniat; ſed cum omni diligentia pſalmorum cantus proferant Deo in occulto videnti: pios enim eſſe filios Iſrael, ſacra ſcriptura docuit. *Trul. cap. 75.*

CAP. IX.

Vt de ſcholis tam diuinæ, quam humanæ litteraturæ, nec non & eccleſiaſticæ cantilenæ iuxta exemplum prædeceſſorum noſtrorum aliquid inter nos tractetur, & ſi poteſt fieri, ſtatuatur, atque ordinetur. *Valent. ſub Lothar. cap. 18.*

CAP. X.

Legi litteras Apoſtolatus veſtri poſcentes, vt ſecundum ſimplicitatem lxx. interpretum canendum pſalmographum interpretari feſtinem propter faſtidium Romanorum, vt vbi obſcuritas impedit, apertius, & latine trahatur ſenſus. Cliens precatur tuus, vt vox iſta pſallentium in ſede tua Romana die, noctuque canatur, & in fine pſalmi cuiuſlibet ſiue matutinis, vel veſpertinis horis coniungi præcipiat Apoſtolatus tui ordo; Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, ſicut erat, &c. Iſtud carmen laudis omni pſalmo coniungi præcipias, vt fides cccxix. Epiſcoporum Nicæni concilii in veſtro ore pari conſortio declaretur. Vbi autem Deus, & homo honorabili voce cantatur, Alleluia, ſemper cum omnibus pſalmis affigatur, vt in omni loco communiter reſpondeatur noctumis temporibus. In eccleſia autem à ſancta reſurrectione vſque ad ſanctam pentecoſtem finiatur: inter dierum vero ſpatia quinquageſimæ propter nouitatem ſancti paſchæ vt vox iſta laudis canatur in Aleph: quod prologus græce, latine præfatio dicitur. *Hiero. ad Damaſ.*

CAP. XI.

Non liceat in pulpito pſallere, aut legere niſi, qui ab Epiſcopo lectores ſunt ordinati. *Mart. Brac cap. 45. Vide Laod. cap. 15. Aquiſgran. 76.* Diſt. 92. cap. 1.

CAP. XII.

Damaſus conſtituit, vt pſalmi die, noctuque canerentur per omnes eccleſias, qui hoc præcepit presbyteris, Epiſcopis, ac monaſteriis *Ex Pontif.*

CAP. XIII.

Hormiſda compoſuit clerum, & * pſalmis erudiuit. *Ex Pontif.* * pſalmos alii

De ſymbolo Apoſtolorum, & de oratione dominica. Tit. XVIII.

CAP. I.

Christo reſurgente, & aſcendente in cœlum, miſſo ſancto Spiritu, collata Apoſtolis ſcientia linguarum, adhuc in vno poſiti (*Apoſtoli*) ſymbolum, quod fidelis nunc tenet eccleſia, vnuſquiſque quod ſenſit dicendo, condiderunt, vt diſcedentes ab inuicem, hanc regulam per omnes gentes prædicarent. Summam ergo totius fidei Catholicæ recenſentes, in qua, & integritas credulitatis oſtenditur, & vnius Dei omnipotentis, id eſt ſanctæ Trinitatis, æqualitas declaratur, & myſterium incarnationis filii Dei, qui pro ſalute humani generis à Patre de cœlo deſcendens, de Virgine naſci dignatus eſt, quoque ordine, vel quando mortem pertulerit, quomodo ſepultus ſurrexerit, & in carne ipſa cœlos aſcenderit, ad dexteramque Patris conſederit, iudex venturus ſit, ac qualiter remiſſionem peccatorum ſacro baptiſmate renatis contulerit, & reſurrectionem humani generis in eadem carne in vitam æternam futuram, ſic docuerunt, ſymbolum enim græce latine collatio dicitur. Et hoc prædicti ſancti Apoſtoli inter ſe, per Spiritum ſanctum ſalubriter, vt dictum eſt, condiderunt. *Clem. epiſt. 1. ante med.* Act. 1. & 2.

CAP. II.

Ipſius catholici ſymboli breuis, & perfecta confeſſio, qua duodecim Apoſtolorum totidem eſt ſignata ſententiis, tam inſtructa eſt munitione cœleſti, vt omnes hæreticorum opiniones ſolo ipſius poſſint gladio detruncari. *Leo. epiſt. 13. ad Pulcheriam. in fin.*

CAP. III.

Credatur ſymbolo Apoſtolorum, quod eccleſia Romana intemerata ſemper cuſtodit, & ſeruat, &c. *Ambroſ. & alii ad Syric. ante med.*

CAP.

CAP. IV.

Orationem Dominicam idcirco mox poſt precem dicimus, quia mos Apoſtolorum fuit, vt ad ipſam ſolummodo orationem, oblatiuonis hoſtiam conſecrarent, &c. Dominica oratio apud Græcos ab omni populo dicitur, apud nos vero à ſolo ſacerdote (*in Miſſa* (*Gregor. Ioan. Epiſcopo. Syracuſ. epiſt. 63 lib. 7. regiſt. indict. 2.*

CAP. V

de conſec. diſt. 4. c. 56. Symbolum placuit ab omnibus eccleſiis vna die, id eſt, ante octo dies Dominicæ reſurrectionis publice in eccleſia competentibus prædicari. *Agath. cap. 13. Burch. lib. 4. cap. 29. Iuo par. 1. cap. 223 decr.*

CAP. VI.

De conſe. d. 5 cap. d ſemper. 14. Omnibus diebus poſt matutinas, & veſperas oratio Dominica à ſacerdote proferatur. *Gerunden. cap* 10.

CAP. VII.

Nonnulli ſacerdotum in Hiſpaniis repeMriuntur, qui Dominicam orationem, quam Saluator noſter docuit, & præcepit; non quotidie, ſed tantummodo die Dominica dicit. Et *1 Theſ. 5. d* quia vt ſine intermiſſione oremus, Apoſtolus *Mat. 6. b* docuit, qualiter autem oremus, Chriſtus præcepit, dicens: Cum oratis, dicite: Pater noſter, qui es in cœlis, quomodo ergo quotidie non dicitur, quod ſine intermiſſione dici iubetur? Nam in tantum quotidie hæc oratio dicenda eſt, quantum & ipſo titulo * vtatur: *vtitur* nam vocatur oratio quotidiana: ſic enim ſancti patres nuncupauerunt: quod etiam apud *quippe* Doctores, quorum illuſtris doctrina eſt, inuenitur. Sanctus * quoque Cyprianus dicit: Itaque in oratione Dominica panem noſtrum, id eſt, Chriſtum dari nobis quotidie petimus, vt qui in Chriſto manemus, & viuimus, à ſanctificatione, & corpore eius non recedamus. Sanctus Hilarius dicit: Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Quid enim tam vult Deus, quam vt quotidie Chriſtus habitet in nobis, qui eſt panis vitæ, & panis è cœlo, & quia quotidiana oratio eſt, quotidie quoque vt detur, oratur. Sanctus Auguſtinus dicit: De quotidianis autem breuibus, leuibuſque peccatis, ſine quibus vita hæc non ducitur, quotidiana oratio fidelium ſatisfacit: eorum eſt enim dicere: Pater noſter, qui es in cœlis, qui iam patri tali regenerati ſunt ex aqua, & Spiritu ſancto. Delet ergo hæc quotidiana oratio minima, & quotidiana peccata, delet & illa, à quibus vita fidelium etiam ſceleratè geſta, pœnitendo in melius redacta diſcedit mutata. Ergo ſicut Chriſtus præcepit, ſicut Apoſtolus monuit, & quemadmodum doctores eccleſiaſtici inſtituerunt, quia quotidie vel cogitatione, vel verbo, vel opere delinquimus, quotidie hanc orationem effundere in conſpectu Dei debemus. Quiſquis ergo ſacerdotem, vel ſubiacentium clericorum hanc orationem Dominicam quotidie, aut in publico, aut in priuato officio prætererit, propter ſuperbiam iudicatus ordinis ſui honore * priuetur. *mulctetur.* *Tolet. iv. cap. 9. ex Cyprian ſer. de oratio. Dominic. Auguſtino ex Hilario in Enchirid. ad Laurent. cap. 11.*

CAP. VIII.

10. q. 1. c. 12. placuit. de conſec. d. 4. c. 54. Ante dies viginti baptiſmi ad purgationem exorciſmi concurrant catechumeni. In quibus viginti diebus omnes catechumeni ſymbolum, quod eſt. Credo in Deum Patrem omnipotentem, ſpecialiter doceantur. *Brac. ij. cap. 1. Burchar. lib. 4. cap. 8. Iuo par. 1. cap. 75. & 203.*

CAP. IX.

Verbum breuiatum faciet Dominus ſuper terram: quod per ſanctos Apoſtolos vidimus *Eſaie. 10* impletum. Quid enim breuius, quam ſimplex fidei ſymbolum ab Apoſtolis inſtitutum, in quo myſticum ſacramenti continetur arcanum? *Synod. Mediolanen. epiſt. ad Conſtant. VV. Imper.*

CAP. X.

Symbolum, & orationem Dominicam omnis Chriſtianus memoriter ſcit, omnis ætas, omnis ſexus, omniſque conditio, maſculi, feminæ, iuuenes, ſenes, ſerui, liberi, pueri, coniugati, innuptæque puellæ: quia ſine hac benedictione, nullus poterit in cœlorum regno percipere portionem. Qui autem obſeruauerit hæc, & à malis operibus ſe cuſtodierit, & in præſenti ſæculo ſaluus erit, & in futuro cum angelis congaudebit. *Foroiul. poſt confeſſ. fidei.*

CAP. XI.

Symbolum, quod eſt ſignaculum fidei, & orationem Dominicam diſcere ſemper admoneat ſacerdotes populum Chriſtianum. Volumuſque vt diſciplinam condignam habeant, qui hæc diſcere negligunt, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione emendentur. Propterea dignū eſt, vt filios ſuos donent ad ſcholam, ſiue ad monaſteria, ſiue foras presbyteris, vt fidem catholicam recte diſcant, & orationem Dominicam, vt domi alios edocere valeant. Et qui aliter non potuerit, vel in ſua lingua hoc diſcat. *Magunt. cap. 45. Capit. lib. 5. cap. 95. Burch. lib. 2. cap. 156. Iuo par. 6. cap. 247. decr.*

CAP. XII.

Vt orationem, quam Dominus noſter Ieſus *Matt. 6.* Chriſtus diſcipulos ſuos orare docuit, verbis diſcerent, & ſenſu bene intelligerent: quia illā ignorare nulli Chriſtiano licet. *Remen. cap. 2.*

CAP. XIII.

Presbyter ab ortu natiuitatis cuiuſque ad ſe pertinentis curam habeat, ne aliquis eorum abſque renatione ſacri baptiſmatis moriatur. Poſt acceptum autem ſacrum baptiſma, ſine manus impoſitione Epiſcopi non remaneat, ac deinde imbuatur ſcire orationem Dominicam atque ſymbolum. *Aquiſgr. ij. par. 3. cap. 5.*

CAP. XIV.

Prouideant viri potentes, & maxime potentes feminæ, vt in ſuis domibus adulteria, &c. non vigeant, ac orationē Dominicam, & ſymbolum cunctos tenere, & frequentare compellant, quia parochiani presbyteri, & Epiſcopo-

rum miniſtri, de minoribus & vilioribus perſonis hoc prouidere ſtudebunt. *Meld. cap. 74.*

CAP. XV.

Pœne innumerabiles inueniuntur in plebe eccleſiaſtica cuiuſcumque ſexus, & ætatis, pariter & conditionis, qui ad vſque ſuæ tempora ſenectutis, nec vt debuerant per opera fidei notitiam (*impleuerunt*) vſque adeo, vt neque ipſius ſymboli verba ſalutaris, nec ſaltem ſalutationem dominicæ nouerint orationis. Hi vero tales, & ſi aliquid videantur habere bonæ conuerſationis, quo modo ſine fidei fundamento ædificium conſtruunt boni operis? Et ad hæc, quid excuſationis prætendere poſſumus, dũ tales à corpore exeuntes, nõ ad vitam, quam non nouerunt, ſed ad mortem rapiuntur

Hebr. 11. æternam, quam euadere ſine fide, ex qua iuſtus viuere creditur, minime potuerunt. *Trosleia. cap. 15.*

CAP. XVI.

Commonendi ſunt fideles omnes à minimo vſque ad maximũ, vt orationem Dominicam, & ſymbolum dicant, & dicendum eſt eis, quod his duabus ſententiis omne fidei chriſtianæ fundamentum incumbit, &c. Nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque à lauacro fontis alium ſuſcipiat, neqne coram Epiſcopo ad confirmandum quemliber teneat, niſi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 22.*

CAP. XVII.

Dicendum eſt fidelibus, vt ſingulis diebus, qui amplius non poteſt, ſaltem duabus vicibus oret, mane ſcilicet, & veſpere dicens Symbolum, vel orationem Dominicam, &c. *Theodulphus ad presbyt. Aurelianen. cap. 23.*

Alia de Symbolo Apoſtolorum vide lib. xxij. de Baptiſmo, &c. De Symbolo Niceno, & CP. vide lib. v. tit. xv.

De Hymnis. Tit. XIX.

CAP. I.

De conſ d. 1. c. 47 NOcte ſancta Natiuitatis Domini Saluatoris clerici miſſas celebrent, & hymnum Angelicum in eis ſolemniter decantent, quoniam & eadẽ nocte ab Angelo paſtoribus nuntiatus eſt, &c. *Luc. 2.* Ab Epiſcopis autem idem Angelicus hymnus pro tempore, & loco in Miſſarũ ſolemniis celebrandus eſt, atque ſolemniter recitandus. *Teleſph. epiſt. vni. poſt princ. Iuo par 2. cap. 71. decr. Cæſar. lib. 11. c. 9. Tarrac. lib. 4. cap. 61.*

CAP. II.

Licet Ambroſianos hymnos habeamus in canone, tamen quoniam reliquorum ſunt aliqui, qui digni ſunt forma, cantare volumus libenter, & amplecti eos: præter ea, quorum auctorum nomina non fuerint in limine prænotata: quoniam quæ fidem conſtituerunt, dicendi rationi non obſtant. *Turon. ij. cap. 24.*

CAP. III.

Sex diebus paſchæ nullus ſeruile opus audeat facere, ſed omnes ſimul coadunati hymnis paſchalibus indulgentes, perſeuerationis noſtræ præſentiam quotidianis ſacrificiis oſtendamus, laudantes Creatorem, ac Regeneratorem noſtrum veſpere, & mane, & meridie. *Matiſcon. ij. cap. 2.*

CAP. IV.

De hymnis canendis Saluatoris, & Apoſtolorum habemus exemplum: Et hymno dicto (*inquit Matthæus*) exierunt in montem oliueti. & Paulus ad Epheſios: Implemini Spiritu ſancto, loquentes vobis metipſis in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus. *De conſ. d. 1. c. 53. Matt. 26. Epheſ. 5.* Et quia nonnulli hymni humano ſtudio in laudem Dei atque Apoſtolorum, & Martyrum triumphos compoſiti ſunt, ſicut hi, quos beatiſſimi doctores Hilarius, atque Ambroſius ediderunt, quos tamen quidam ſpecialiter reprobant, quod de ſcripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt: reſpuant ergo & illum hymnum ab hominibus compoſitum, quem quotidie, publico, priuatoque officio in fine omnium pſalmorum dicimus: Gloria, & honor Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, in ſæcula ſæculorum, amen. Nam & ille *Luc. 2.* hymnus, quem nato Chriſto Angeli cecinerunt, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis, reliqua quæ ibi ſequuntur, eccleſiaſtici doctores compoſuerunt: ergo nec ipſi in eccleſiis canendi ſunt, quia in ſanctarum ſcripturarum libris non inueniuntur. Componuntur Miſſæ, ſiue preces, vel orationes, ſiue commendationes, ſeu manus impoſitiones, ex quibus ſi nulla decantetur in eccleſia, vacant officia omnia eccleſiaſtica. Apoſtolus ad Timoth. Obſecro ergo *1. Tim. 2.* primo omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus, & pro omnibus, qui in ſublimitate ſunt. Sicut ergo orationes, ita & hymnos in laudem Dei compoſitos, nullus noſtrûm vlterius improbet, ſed pari modo in Gallia, Hiſpaniaque celebrent, excommunicatione plectendi, qui hymnos reiicere fuerint auſi. *Tolet. iv cap. 12.*

CAP. V.

Hymnum trium puerorum, &c. quem eccleſia catholica per totum orbem diffuſa celebrat, qnidam ſacerdotes in miſſa Dominicorum dierum, & in ſolemnitatibus Martyrum canere negligunt. Per omnes Hiſpaniæ eccleſias, vel Galliæ, in omnium miſſarum ſolemnitate idem in *publico decantetur, communionem amiſſuri, qui antiquam huius hymni conſuetudinem exceſſerint, *Tolet. iv. cap. 13.* *pulpito al.

CAP. VI.

Non oportet clericos, niſi hymno dicto edere panem, & poſt cibos gratias auctori ſuo deferre. *Mart. Bracaren. cap. 62. vel 65. Burch. lib. 2. cap. 165. Iuo par. 6. cap. 256.* *Diſt. 45. cap. nõ licet. 12.*

CAP. VII.

Gelaſius fecit hymnos in modum B. Ambroſii Epiſcopi, & Sacramentorum præfationes, & orationes cauto ſermone, & epiſtolas fidei climato ſermone. *Ex Pontif.*

De hymno Triſagio. Tit. XX.

Vide libro xi. titulo xlv. quibus adde.

CAP. I.

AB Angelis nobis laus iſta profluxit, qui ante crucem dicebant; Sanctus, Sanctus, *Eſai. 6.* Sanctus, ſicut reſpicere Eſaias meruit: poſt crucem vero cum laude clamabant, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis. Denique cum terræ motu Conſtantinopolis quateretur, populuſque in campo oraret, infantulus toto populo ſpectante, cũ Proclo ciuitatis Epiſcopo, in cœlum per vnam horam raptus eſt, ibique huiuſmodi didicit hymnum, ruſumque deſcendens nuntiauit, quæ in æthere audierat: dicens, de cœlo, quaſi de multitudine pſallentium huiuſmodi laudes inſonuiſſe auribus ſuis, dictumque ſibi, vt eam laudationem populo indicaret: quam vbi populi inceperant, ciuitatem receperunt; Deoque per huiuſmodi laudem propitio facto, ab imminenti ira liberati ſunt, &c. *Felix. iii. in ſynod. Rom. epiſt. 2. ad Petr. Fullon. ante v. ſynod.*

CAP. II.

Petrus nuper damnatus eſt, eo quod praue, & nefarie in hymno Triſagion nouiter introduxit, qui crucifixus eſt propter nos: ſcientes quia non Trinitatem crucifixam ab Apoſtolis accepiſtis, neque Patrem, neque Spiritum ſanctum, niſi carnem Chriſti, filium Dei vnigeniti ſolum, &c. *Felix. iii. epiſt. 1. Petro Cnaphæo Antioch. Epiſcop. Vide etiam aliam epiſtolam eius ad Zenonem, in quibus acerbe inuehitur in ipſum, quia Triſagio addebat. Qui crucifixus eſt, &c.*

CAP. III.

Poſt hos ſanctos Patres cum graues terræ motus ciuitatem Conſtantinopolitanam occupaſſet, magnus, & paruus, diues, & pauper, ſeruus, & liber extra ciuitatem in campo ſecedentes, ſimul concurrerunt, frigoribus, & hyeme ibidem perdi malentes, quam ciuitati ipſi coniungi. Quibus vbi Deus parcere clementer dignatus eſt, reuelauit beato Proclo Triſagium acclamare, cum ipſi ad propulſandam iram litanias facerent. Et hoc clare non vni, vel duobus notum fuit, ſed toti mundo, &c. Dixit enim ſanctus Deus: Sanctus fortis: Sanctus immortalis: miſerere noſtri. Quomodo ergo tu auſus fuiſti apponere crucem? &c. *Aſclepiades Epiſcopus Tralliarum ad Petrum Antiochen. ad fin. ante v. ſynod.*

CAP. IV.

Secutis beatum Proclum, & ipſius reuelationem in campo, timoribus exiſtentibus deprecatiue dicas triſagium ad pauſationem iræ. *Iuſtinian Epiſcop. Siciliæ ad Petrum Antiochenum in fin. ante v. ſyn.*

CAP. V.

Oportet ſe qui reuelationem ſanctiſsimi Procli Conſtantinopolitanæ ſedis Epiſcopi, quando in campum cum toto populo cucurrit, fluctuante ipſa ciuitate ſub terræ motu, & omnibus fletum emittentibus repente puerum in aëra leuatæ à quadam virtute: & huic imponi triſagium litaniæ, & dicere: Sanctus Deus: Sanctus fortis: Sanctus immortalis: miſerere nobis: & hæc annũtiare Epiſcopo iuſſus eſt. Sicque per tres horas in tribunali ſtans ſecus pedes ipſius Epiſcopi hæc narrauit. Et ſic poſtquam litanias fecerunt, ſtetit terræ motus. *Quintianus al.* *Cincianus, Epiſcopus* *Acculinorum, ante v. ſyn.* *Camanlianorum al.*

CAP. VI.

Cherubicum hymnum corrupiſti, per quem & noſtra ciuitas firmata eſt, cum olim moueretur ab interioribus terræ motibus puero infante ad aëra rapto, in conſpectu totius ciuitatis vſque ad tertium cœlum, quemadmodum diuinus Paulus ibidem hanc ineffabilem *2. Cor. 12.* hymnologiam, in qua hora in campo multitudo cum lachrymis exclamabat, Domine miſerere, ad Deum ſimul cum ſancto patre noſtro Archiepiſcopo huius regalis & à Deo amatæ ciuitatis. *Acacius CP. Epiſcop. poſt princ. ante v. ſynod.*

CAP. VII.

Vt in Triſagio poſt verba illa: Sanctus Deus, Sanctus fortis, &c. non dicatur, qui crucifixus es pro nobis. *Antheon Epiſcopus Arſinoes in epiſt. ad Petrum Fullonem. Fauſtus Epiſcopus Appollonidæ in epiſt. ad eumdem. Pamphilius Epiſcop. Abydar. in epiſt. ad eumdem. Aſclepiades Epiſcop. Trallian. in epiſt. ad eumdem Petrum ante v. ſynod.*

De verſu, cuius initium eſt Gloria Patri, &c. Tit. XXI.

CAP. I.

CVm in fine pſalmorum ab omnibus catholicis ex more dicatur, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, aliqui dicunt: Gloria Patri, & Filio Spiritui ſancto, &c. Conſtat illos omnino à doctrina dominica deuiare, qui aliquid huic voluerunt confeſſioni derogare: qui ſi in errore permanſerint, ſocii nobis eſſe non poſſunt. *Vigil. epiſt. ſingul. cap 2.*

CAP. II.

Quia non ſolum in ſede Apoſtolica, ſed etiã per totum Orientem, & totam Africam, vel Italiam propter hæreticorum aſtutiam, quia Dei Filium non ſemper cum Patre fuiſſe, ſed à tempore cœpiſſe blaſphemant, in omnibus clauſulis poſt Gloria Patri, &c. Sicut erat in principio, &c. dicitur: etiam & nos in vniuerſis eccleſiis noſtris hoc ita dicendum eſſe decreuimus. *Vaſen. ii. cap. 5.*

CAP. III.

Acclamatum eſt in laudibus Dei, & in fauorem Principis ab vniuerſo concilio: Gloria Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, cui

*cura eſt pacem, & voitatem eccleſiæ ſuæ ſanctæ Catholicæ prouidere. *Tolet. iii. poſt confeſſionem fidei à Reccaredo factam.*

CAP. IV.

Quicumque non dixerit* Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, anathema ſit Quicumque libellum habuerit, in quo Gloria Patri per Filium, in Spiritu ſancto continetur, anathema ſit. *Tolet. ante canones.*

CAP. V.

Hoc definitum, vt in pſallendis ordinibus per quemcumque pſalmum, Gloria dicatur Omnipotenti Deo, per maiores vero pſalmos, pro vt fuerint prolixius, pauſationes fiant, & pro quacumque pauſatione, Gloria Trinitatis Domino decantetur. *Narb. cap. 2.*

CAP. VI.

De conſe. d. 1. cap. de hymnis 55. Nonnulli hymnos humano ſtudio compoſitos reprobant, quod de Scripturis ſanctorum canonum, vel Apoſtolica traditione non exiſtunt. Reſpuant ergo, & illum hymnum ab hominibus compoſitum, quẽ quotidie publico, priuatoque officio in fine omnium pſalmorum dicimus: Gloria, & honor Patri, & Filio, & Spiritui ſancto in ſæcula ſæculorum. Amen. *Tolet. iv. cap. 12.*

CAP. VII.

In fine pſalmorum, non Gloria Patri, ſed Gloria, & honor Patri dicatur: Dauid propheta dicente: Afferte Domino gloriam, & honorẽ: & Ioannes Euangeliſta in Apocalypſi audiuit vocẽ cœleſtis exercitus: honor, & gloria Deo noſtro ſedenti in throno. Ac per hoc hæc duo ſic oportet in terris dici, ſicut & in cœlis reſonant. Vniuerſis ergo eccleſiaſticis, hanc obſeruantiam damus. Quam quiſquis præterierit, communionis iacturam habebit. *Tolet. iv. c. 14.* *Pſal. 28. Apoc. 5.*

CAP. VIII.

Sunt, qui in fine reſponſoriorũ Gloriã nõ dicunt, quod interdũ incõuenienter reſonat. Sed hæc eſt diſcretio, vt in lætis ſequatur gloria, in triſtioribus repetatur principium. *Tolet. iv. c. 15. Vide Hierony. in ep. ad Damaſ. tit. de pſalmis, & cantu eccleſiaſtico: cap. Legi litteras.*

De lectione. Tit. XXII.

CAP. I.

INſtruebat (*Petrus Apoſtolus*) actus ſuæ vitæ omni hora cuſtodire, &c. Prædicationi, & orationi, ac lectioni frequenter incumbere. *Clem. epiſt. ad Iacob. ante fin.*

CAP. II.

Nobis prouidendum eſt, cooperante gratia Dei, fructum Domino plurimum reportemus. Quod aliter fieri non poteſt, niſi ſapientiam * ſectando, eiuſque præcepta lectionibus, & hymnis meditando, atque eo adminiculante implendo, orando, vigilando, & voluntatem eius, in quantum ipſe largitus fuerit, perficere ſtudeamus. *Alex. epiſt. 3. in princ.* *ſcrutando al.

CAP. III.

Diſt. 44. c. 12. Pro reuerentia Dei, & ſacerdotum, quia ſolent crebrò menſis otioſæ fabulæ interponi, in omni ſacerdotali conuiuio lectio ſcripturarum diuinarum miſceatur: Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur. *Tolet. iii. cap. 7. Raban. cap. 28. de pœnit. Burch. lib. 2. cap. 169. Iuo par 7. cap 260. decret.*

CAP. IV.

Quandiu Epiſcopus conuiuatur, potius ſacra lectio ante menſam eius recitetur, quam ocioſa à ſuſurronibus reſonent verba. *Turon. ſub Carolo. cap. 5.*

CAP. V.

Epiſcopi, & Abbates pauperes ſecum ad menſam habeant, & lectio diuina ibi perſonet, & ſumant cibum cum benedictione, & laude Domini. *Remen. cap. 17.*

CAP. VI.

Si quando à lectione ceſſatur, debet manuũ operatio ſubſequi, quia ocioſitas inimica eſt animæ, & antiquus hoſtis, quem à lectione, ſiue ab oratione, ſiue ab operatione vacantem inuenerit, facile ad vitia rapit. Per vſum namque lectionis diſcetis, qualiter, & vos viuatis, & alios doceatis. Per vſum orationis, & vobis, & iis, quibus in caritate coniuncti eſtis, prodeſſe valebitis. Per manuum operationem, & corporis macerationem, & vitiis alimenta negabitis, & veſtris neceſſitatibus ſubuenietis & habebitis, quid neceſſitatem patientibus porrigatis. *Theodulphus ad presbyt. Aurelian. cap. 3.*

CAP. VII.

Lectiones ſanctas audire (*oportet*) orationi frequenter incumbere. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 21. ad med.*

Vide Theodulph. ad presbyt. Aurelian cap. 2. tit de Orationis Virtute. cap. oportet.

De libris ſacris, & de vtilitate ipſorum. Tit. XXIII.

CAP. I.

ORdo librorum veteris teſtamenti, quem ſancta, & catholica Romana ſuſcipit, & veneratur eccleſia, &c. Geneſis liber vnus. Exodi liber vnus, Leuitici liber vnus. Numeri liber vnus, Deuteronomii liber vnus, Ieſu Naue liber vnus, Iudicum liber vnus, Ruth liber vnus, Regum libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Pſalmorum. cl. liber vnus, Salomonis libri tres, Prouerbia, Eccleſiaſtes, & Cantica canticorum. Item ſapientiæ liber vnus, Eccleſiaſtici liber vnus. Item ordo Prophetarum, Eſaiæ liber vnus, Ieremiæ liber vnus, Cinoth, id eſt de lamentationibus ſuis. Ezechielis liber vnus, Danielis liber vnus, Oſeæ liber vnus, Amos liber vnus, Micheæ liber vnus, Iohel liber vnus, Abdiæ liber vnus, Ionæ liber vnus, Naum liber vnus, Abacuc liber vnus, Sophoniæ liber vnus, Aggæi liber vnus, Zachariæ liber vnus, Malachiæ liber vnus

vnus. Item ordo hiſtoriarum Iob liber vnus, Tobiæ liber vnus, Eſdræ liber vnus, Heſter liber vnus, Iudith liber vnus, Machabæorum liber vnus. Item ordo ſcripturarum noui, & æterni teſtamenti. Euangeliorum libri quatuor: ſecundum Matthæum liber vnus, ſecundum Marcum liber vnus, ſecundum Lucam liber vnus, ſecundum Ioannem liber vnus. Actuum Apoſtolorum liber vnus. Epiſtolæ Pauli Apoſtoli numero quatuordecim: ad Romanos epiſtola vna, ad Corinthios epiſtolæ duæ, ad Galatas epiſtola vna, ad Theſſalonicenſes epiſtolæ duæ, ad Epheſios epiſtola vna, ad Philippenſes epiſtola vna, ad Coloſſenſes epiſtola vna, ad Timotheum epiſtolæ duæ, ad Titum epiſtola vna, ad Philemonem epiſtola vna, ad Hebræos epiſtola vna. Item Apocalypſis Ioannis liber vnus. Item canonicæ epiſtolæ numero ſeptem, Iacobi epiſtola vna, Petri Apoſtoli epiſtolæ duæ; Ioannis Apoſtoli epiſtolæ tres, Iudæ Zelotis Apoſtoli epiſtola vna. *Gelaſ. in ſynod. ſeptuaginta Epiſcoporum. Burch. lib. 3. cap. 217. 218. 219. 220 Iuo par. 4. cap. 61. decr.*

CAP. II.

Sint omnibus vobis clericis, & laicis libri venerandi, & ſancti, veteris quidem Teſtamenti, Moſis quinque, Geneſis, Exodus, Leuiticus: Numeri, Deuteronomium. Ieſu Naue vnus: Iudicum vnus: Ruth vnus: Regum quatuor, Paralipomenon, id eſt, derelictorum libri dierum, duo: Eſdræ duo, Heſter vnus, Machabæorum * tres, Iob vnus, Pſalmorum vnus, Salomonis tres: Prouerbia, Eccleſiaſtes, Cantica Canticorum, Prophetarum duodecim vnus: Eſaiæ vnus, Ieremiæ vnus: Ezechiel vnus, Daniel vnus. Extrinſecus autem à vobis intelligatur, debere veſtros adoleſcentes diſcere ſapientiam eruditiſſimi Syrach. Noſtra autem, id eſt, noui Teſtamenti Euangelia quatuor, Matthæi, Marci, Lucæ, Ioannis. Pauli epiſtolæ quatuordecim. Petri epiſtolæ duæ. Ioannis tres, Iacobi vna, Iudæ vna, Clementis * epiſtolæ duæ, & ordinationes vobis Epiſcopis per me Clementem in octo libris editæ, quæ non ſunt omnibus diuulgandæ propter ea, quæ ſunt in eis myſtica: & Actus noſtri Apoſtolorum. *cap. 84. Apoſt.*

*Eccleſia non recipit hos libros tanquam autenticos.

CAP. III.

Diſt. 38 c. 8.

Sicut ſtellas cœli non extinguit nox, ſic mentes fidelium firmamento inhærentes ſanctæ ſcripturæ, non obſcurat mundana iniquitas, &c. *Zephir. epiſt. 1. in princ.*

CAP. IV.

Qui libri recipiantur in canone ſanctarum ſcripturarum, breuis annexus oſtendit, &c. Moſis libri quinque, id eſt, Geneſis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, nec non & Ieſu Naue vnus, & Iudicum vnus, & Regum libri quatuor, ſimul & Ruth, Prophetarum libri ſexdecim, Salomonis libri quinque. Pſalterium. Item hiſtoriarum Iob liber vnus. Tobiæ vnus, Heſter vnus, Iudith vnus, Machabæorum duo, Eſdræ duo, Paralipomenon duo. Item noui teſtamenti, euangeliorum libri quatuor, Pauli Apoſtoli epiſtolæ quatuordecim, epiſtolæ Ioannis tres, epiſtolæ Petri duæ, epiſtola Iudæ, epiſtolæ Iacobi, Actus Apoſtolorum, Apocalypſis Ioannis. Cætera autem, quæ ſub nomine Matthiæ, ſiue Iacobi minoris, & ſub nomine Petri, & Ioannis, quæ à quodam Leutio ſcripta ſunt, vel ſub nomine Andreæ, quæ à Nexochatide, & Leonide philoſophis, vel ſub nomine Thomæ, & ſi qua ſunt alia, non ſolum repudianda, verum etiam noueritis eſſe damnanda. *Innoc. epiſt. 3. cap. 7.*

CAP. V.

Valde gaudeo, quod dulciſſima beatitudo veſtra, etiam cauſſis ſæcularibus occupata, ad intellectum ſacri eloquii vigilanter ingenium reducit. Sic quippe neceſſe eſt, vt ſi iſta omnimodo caueri non poſſint, iſta non omnimodo poſtponantur. *Greg. Domitiano Metropolit. epiſt. 63. lib. 2. regiſt. indict. 11.*

CAP. VI.

Quid eſt ſcriptura ſacra, niſi quædam epiſtola omnipotentis Dei ad creaturam ſuam? & certe ſi cubi eſſet gloria veſtra alicubi conſtituta, & ſcripta terreni Imperatoris acciperet, non ceſſaret, non quieſceret, ſomnum oculis non daret, niſi prius, quid ſibi Imperator terrenus ſcripſiſſet, agnouiſſet. Imperator cœli, Dominus hominum & Angelorum pro vita tua tibi ſuas epiſtolas tranſmiſit: & tamen, glorioſe fili, eaſdem epiſtolas ardenter legere negligis. Stude ergo, quæſo, & quotidie Creatoris tui verba meditare. Diſce cor Dei in verbis Dei, vt ardentius ad æterna ſuſpires, & mens veſtra ad cœleſtia gaudia maioribus deſideriis accendatur. Tanto enim tunc maior ei erit requies, quanto modo ab amore conditoris ſui requies nulla fuerit. *Greg. lib. 4. regiſt. epiſt. 40. ad Theodorum Medicum.*

CAP. VII.

Opto vt ſanctam ſcripturam legere ametis, vt, quamdiu vos omnipotens Deus viris coniunxerit, ſciatis qualiter viuere, & domum veſtram quomodo diſponere debeatis. *Gregor. Barbaræ, & Antoniæ lib. 9. regiſt. epiſt. 75. in fin.*

CAP. VIII.

Hos condemnamus, qui ſe extollunt aduerſus ſcripturas, & eccleſiaſticos canones, noua includunt præcepta, &c. omnia, quæ conueniunt traditionibus Apoſtolicis, & ſanctarum ſcripturarum præceptis in eccleſia fieri exoptamus. *Gangren. in fine. Iuo par. 8. cap. 321.*

Diſt. 30. 16. hæc autem 41. c. 5 parſimoniam.

CAP. IX.

Non oportet libros, qui ſunt extra canonem legere, niſi ſolos canonicos noui & veteris teſtamenti. Quæ autem oporteat legi, & in auctoritatem recipi, hæc ſunt: Geneſis mundi, Exodus Ægypti, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium, Ieſu Naue, Iudicum, Ruth,

eloquiis, quæ ſunt in eis. In his ſolis pietatis doctrina annunciatur. Nemo his addat, nec ab his aliquid detrahat. De his autem Dominus Saducæos quidem reprehendebat dicens: Erratis non intelligentes ſcripturas. Iudæos autem hortatur, Scrutamini ſcripturas, quia hæ ſunt, quæ de me teſtimonium perhibent. Sed vt res ſit accuratior, & exactior, hoc quoque adiicio, ſcribens neceſſario, quod extra hos ſunt alii quoque libri, non in canonem quidem redacti, ſed quos legi à patribus decretum eſt, iis, qui nunc accedunt, & volunt in pietatis, verique cultus ratione initiari: Sapientia Salomonis, Sapientia Sirach, & Heſter, & Iudith, & Tobias, & doctrina, quæ dicitur Apoſtolorum, & Paſtor, qui ſunt tamen non aſpernandi. *Athanaſius epiſt. feſtiua*

CAP. XVI.

Non oportet pſalmos compoſitos, & vulgares in eccleſia dicere, neque libros, qui ſunt extra canonem, legere, niſi ſolos canonicos noui, & veteris Teſtamenti. *Mart. Bracar. cap. 67.*

Vide Gregorium Nazianzenum in carminibus, & Amphilochium Iconii Epiſcopum ad Seleucum.

De aliis libris, quos recipit, vel reiicit Eccleſia. Tit. XXIV.

Vide lib. vi. tit. xiv.

CAP. I.

Diſt. 15. cap. 3. SAncta Romana eccleſia poſt illas veteris, vel noui Teſtamenti, quas regulariter ſuſcepimus, etiam has ſuſcipi non prohibet ſcripturas, id eſt, ſanctam ſynodum Nicænam trecentorum decem & octo patrum, mediante maximo Conſtantino Auguſto, in qua Arius hæreticus condemnatus eſt: ſanctam ſynodum Conſtantinopolitanam, mediante Theodoſio Seniore Auguſto, in qua Macedonius hæreticus debitam damnationem excepit: ſanctam ſynodum Epheſinam, in qua Neſtorius condēnatus eſt, conſenſu beatiſſimi Cæleſtini Papæ mediante Cyrillo Alexandrinæ ſedis Antiſtite, & Arcadio Epiſcopo ab Italia deſtinato: ſanctam ſynodum Chalcedonenſem mediante Marciano Auguſto, & Anatolio Conſtantinopolitano Epiſcopo: in qua Neſtoriana, & Eutychiana hæreſes ſimul cum Dioſcoro, eiuſque complicibus damnatæ ſunt. Sed & ſi qua ſunt concilia à ſanctis Patribus
præter hactenus inſtituta * poſt horum auctoritatem & cuſtodienda, & recipienda, & decernimus, & mandamus. Item opuſcula Beati Cypriani martyris, & Carthaginenſis Epiſcopi. Item opuſcula Beati Gregorii Nazianzeni Epiſcopi. Item opuſcula B. Baſilii Cappadociæ Epiſcopi. Item opuſcula beati Athanaſii Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B. Cyrilli Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi. Item opuſcula B. Theophili Alexandrini Epiſcopi. Item opuſcula B. Hilarii Pictauienſis Epiſcopi. Item opuſcula B. Ambroſii Mediolanenſis Epiſcopi. Item opuſcula B. Auguſtini Hipponenſis Epiſcopi. Item opuſcula Beati Hieronymi presbyteri. Item opuſcula Proſperi viri religioſiſſimi. Item epiſtolam Beati Leonis Papæ ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum deſtinatam: cuius textum quiſpiam ſi vſque ad vnum iota diſputauerit, & non eam in omnibus venerabiliter receperit, anathema ſit. Item opuſcula, atque tractatus omnium orthodoxorum Patrum, qui in nullo à ſanctæ Eccleſiæ Romanæ conſortio deuiarunt, nec ab eius fide, vel prædicatione ſeiuncti ſunt, ſed ipſius communionis per gratiam Dei vſque in vltimum diem vitæ ſuæ fuere participes, legendos decernimus. Item [decretales epiſtolas, quas beatiſſimi *Diſt. 19. cap. 1. p. conſonat.*
Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Romana pro diuerſorum patrum conſolatione dederunt, venerabiliter recipiendas. Item geſta ſanctorum martyrum, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant. Quis * iſta catho- *ita eſſe al.*
licorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei, & adiutorio vniuerſa tolerasse?] Sed ideo ſecundum antiquam conſuetudinem, ſingulari cautela in ſancta Romana eccleſia non leguntur, quia & eorum, qui conſcripſere, nomina
penitus ignorantur: & ab infidelibus, aut * di- *idiotis al.*
ctis ſuperflua, aut minus apta, quam rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur, ſicut cuiuſdam Quirici & Iulitæ, ſicut Georgii, aliorumque huiuſmodi paſſiones, quæ ab hæreticis perhibentur compoſitæ: propter quod, vt dictum eſt, ne vel leuis ſubſannandi oriretur occaſio, in ſancta Romana eccleſia non leguntur. Nos tamen cum prædicta eccleſia omnes martyres, & eorum glorioſos agones, qui Deo magis, quam hominibus noti ſunt, omni deuotione veneramur. Item vitas Patrum Pauli, Antonii, Hilarionis, & omnium eremitarum, quas tamen vir beatiſſimus deſcripſit Hieronymus, cum omni honore ſuſcipimus. Item actus beati Silueſtri Apoſtolicæ Sedis Præſulis, licet eius qui conſcripſit, nomen ignoretur, à multis tamen in vrbe Roma catholicis legi cognoſcimus, & pro antiquo vſu
multæ hæc imitantur eccleſiæ. Item * ſcri- *ſcripta*
pturam de inuentione crucis Dominicæ, &
* aliam ſcripturam de inuentione capitis *alia ſcripta*
Ioannis Baptiſtæ, nouellæ quædam relationes ſunt, & nonnulli eas catholici legunt.
Sed cum hæc ad catholicorum manus * per- *aduenerunt*
uenerint, Beati Pauli Apoſtoli præcedat
ſententia: Omnia probate: quod bonum *1. Theſ. 5.*
eſt, tenete. Item Rufinus vir religioſus pluimos eccleſiaſtici operis edidit libros, nonnullas etiam ſcripturas interpretatus. Sed

quoniam Beatus Hieronymus eum in aliquibus de arbitrii libertate notauit illa ſentimus, quæ prædictum Beatum Hieronymum ſentire cognoſcimus: & non ſolum de Rufino, ſed etiam de diuerſis, quos vir ſæpius memoratos zelo Dei, & fidei religione reprehendit. Item Origenis nonnulla opuſcula, quæ vir beatiſſimus Hieronymus non repudiat, legenda ſuſcipimus. Reliqua autem omnia cum auctore ſuo dicimus eſſe renuenda. Item Chronica Euſebii Cæſarienſis, & eiuſdem eccleſiaſticæ hiſtoriæ libros, quamuis in primo narrationis ſuæ libro tepuerit, & poſtea in laudibus, atque excuſatione Origenis ſchiſmatici vnum conſcripſerit librum: propter rerum tamen notitiam ſingularem, quæ ad inſtructionem pertinent, vſquequaque non dicimus renuendos. Item Oroſium virum eruditiſſimum collaudamus, quia valde nobis neceſſariam aduerſus paganorum calumnias dignam ordinauit hiſtoriam, miraque breuitate contexuit. Item venerabilis viri Sedulii paſchale opus, quod heroicis deſcripſit verſibus inſigni laude præferimus. Item Iuuenci nihilominus laborioſum opus non ſpernimus, ſed miramur. Cetera, quæ ab hæreticis, ſiue ſchiſmaticis conſcripta, vel prædicata ſunt, nullatenus recipit Catholica, & Apoſtolica Romana eccleſia, è quibus pauca, quæ ad memoriam venerunt, & à Catholicis vitanda ſunt, credimus eſſe ſubdenda. In primis Ariminenſem ſynodum à Conſtantio Cæſare, Conſtantini Auguſti, filio congregatam, mediante Tauro præfecto, & tunc, & nunc vſque in æternum confitemur eſſe damnatam. Item itinerarium nomine Petri Apoſtoli, quod appellatur ſancti Clementis libri decem, apocryphum, Actus nomine Andreæ Apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Thomæ Apoſtoli, apocryphi. Actus nomine Philippi apocryphi. Euangelium nomine Thaddæi, apocryphum Euangelium nomine Matthiæ, apocryphum. Euangelium nomine Petri Apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Iacobi minoris, apocryphum. Euangeliū nomine Barnabæ, apocryphum. Euangelium nomine Thomæ, quo vtuntur Manichæi, apocryphum. Euangelium nomine Bartholomæi Apoſtoli, apocryphum. Euangelium nomine Andreæ Apoſtoli, apocryphum. Euangelia quæ falſauit Lucianus, apocrypha. Liber de infantia Saluatoris, apocryphus. Euangelia, quæ falſauit * Eſitius, apocrypha. Liber de natiuitate Saluatoris, & de Maria, & obſtetrice apocryphus. Liber, qui appellatur Paſtoris, apocryphus. Libri omnes, quos fecit * Lucius diſcipulus diaboli, apocryphi. Liber, qui appellatur fundamentum, apocryphus. Liber, qui appellatur theſaurus, apocryphus Liber de filiabus Adæ Geneſeos, apocryphus. Centimetrum de Chriſto, virgilianis compaginatum verſibus, apocryphum. Liber, qui appellatur actus Teclæ, & Pauli Apoſtoli, apocryphus. Liber, qui appellatur Nepotis, apocryphus. Liber Prouerbiorum, qui ab hæreticis conſcriptus, & ſancti Xyſti nomine prænotatus eſt, apocryphus. Reuelatio, quæ appellatur Pauli Apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quæ appellatur Thomæ Apoſtoli, apocrypha. Reuelatio, quæ appellatur Stephani, apocrypha. Liber, qui appellatur tranſitus, id eſt aſſumptio ſanctæ Mariæ, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Adæ, apocryphus. Liber Ogiæ nomine gigantis, qui ab hæreticis cum dracone poſt diluuium pugnaſſe perhibetur, apocryphus. Liber, qui appellatur teſtamentum Iob, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Origenis, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia ſancti Cypriani, apocryphus. Liber, qui appellatur pœnitentia Ioannis, & Mambræ, apocryphus. Liber, qui appellatur ſortes Apoſtolorū, apocryphus. Liber, qui appellatur laus Apoſtolorū, apocryphus. Liber canonum Apoſtolorum, apocryphus. Liber phyſiologus, qui ab hæreticis conſcriptus eſt, & beati Ambroſii nomine ſignatus, apocryphus. Hiſtoria Euſebii Pamphili, apocrypha. Opuſcula Tertulliani, apocrypha. Opuſcula Lactantii, apocrypha. Opuſcula Aphricani, apocrypha. Opuſcula Poſthumiani, & Galli, Apocrypha. Opuſcula Montani, Priſcillæ, & Maximillæ, apocrypha. Opuſcula omnia Fauſti Manichæi, apocrypha. Opuſcula Commodiani, apocrypha. Opuſcula alterius Clementis, Alexandrini, apocrypha. Opuſcula Tatii Cypriani, apocrypha. Opuſcula Arnobii apocrypha. Opuſcula Tyconii, apocrypha. Opuſcula Caſſiani, presbyteri Galliarum, apocrypha. Opuſcula Victorini Pictauienſis, apocrypha. Opuſcula Fauſti Rhegienſis Galliarum apocrypha. Opuſcula * Frumenti, cæci, apocrypha. Epiſtola Ieſu ad Abagarum Regem, apocrypha. Epiſtola Abagari ad Ieſum, apocrypha. Paſſio * Cyrici, & Iulitæ, apocrypha. Paſſio Georgii, apocrypha. Scriptura, quæ appellatur contradictio Salomonis, apocrypha Philacteria omnia, quæ non Angelorum, vt illi confingunt, ſed dæmonum magis arte conſcripta ſunt; apocrypha. Hæc, & omnia his ſimilia, quæ Simon Magus, Nicolaus, Cerinthius, Marcion, Baſilides, Ebion, Paulus etiam Samoſatenus, Photinus, & Bonoſus, & qui ſimili errore defecerunt, Montanus quoque cum ſuis obſcœniſſimis ſequacibus, Appollinaris, Valentinus, ſiue Manichæus, Fauſtus, Africanus, Sabellius, Arius, Macedonius, Eunomius, Nouatus, Sabbatius, Cæleſtius, Donatus, Euſtachius. Iouinianus, Pelagius. Iulianus Celaneoſis, Cæleſtinus, Maximinus * Priſcillianus ab Hiſpania, Neſtorius Conſtantinopolitanus, Maximus, Vnicus. Lampetius, Dioſcorus, Euthyches, Petrus, & alius Petrus, è quibus vnus Alexandriam, alius Antiochiam maculauit. Acacius Conſtantinopolitanus cum conſortibus ſuis, nec non & omnes hæretici, eorumque diſci-

*Heſychius.

* Leucius.

* Frumentici

* Quirici

* Perſilianus.

diſcipuli,ſiue ſchiſmatici docuerunt,vel conſcripſerunt, quorum nomina minime retinentur, non ſolum repudiata,verum etiam ab omni Romana Catholica, & Apoſtolica eccleſia eliminata, atque cum ſuis auctoribus, auctorumque ſequacibus ſub anathematis indiſſolubili vinculo in æternum confitemur eſſe damnata. *Gelaſ. in ſynod. 70. Epiſcop. Hugo. de S. Victore didaſca lib. 4. cap. 14 & 15. Burch. lib. 3. cap. 220. & 221. Iuo lib. 1. tit. 11. cap. 3 panor. & par. 4. cap. 64. & 65. decr. Cæſaraug. lib. 2, c. 23. Tarrac. lib. 1. cap. 232.*

CAP. III.

De libris prophanis, quos à Saracenis vos abſtuliſſe, ac apud vos habere perhibetis, quid [1. Cor. 15.] faciendum ſit, inquiritis. Qui nimirum non ſunt reſeruandi; corrumpunt enim, ſicut ſcriptum eſt, mores bonos colloquia mala: ſed vtpote noxii, & blaſphemi, igni tradendi. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 103.*

CAP. IV.

Quod nullum capitulum, nullus liber canonicus habeatur abſque Rom. pontificis auctoritate. *Greg. vii. lib. 2. reg. in dictato.*

CAP. V.

Quæ à veritatis hoſtibus, falſo confictæ ſunt martyrum hiſtoriæ, vt Dei martyres ignominia afficerent, & qui eas audituri eſſent, ad infidelitatem deducerent, in eccleſia non publicari iubemus, ſed eas igni tradi. Qui eas autem admittunt, vel tamquam veris iis mentem adhibent, anathematizamus. *Trul. 63.*

De traditionibus. Tit. XXV.

CAP. I.

APoſtolicæ inſtructi traditiones, quas accepimus, ſeruamus, omnia ſcilicet ſuſcipientes, quæ ſancta catholica eccleſia ſcripto, & conſuetudine admiſit. Quorum de numero, cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus, &c. Verbum Domini nihil (*hæretici*) fecerunt, eccleſiaſticas traditiones ceſſauerunt: quam ob cauſſam in nihilum redegit eos Deus. *Nicæn. 2. act. vii. in fine in epiſtol. ad clericos CP. antè canones in med.*

CAP. II.

Quis neſciat, aut non aduertat id, quod à principe Apoſtolorum Petro Romanæ eccle- [Diſt. 11. c. ult.]
ſiæ traditum eſt, ac nunc vſque cuſtoditur ab omnibus debere ſeruari? nec ſuperinduci, aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? &c. Sæpe dilectionem tuam ad vrbem veniſſe, ac nobiſcum in eccleſia conueniſſe, & quem morem, vel in conſecrandis myſteriis, vel in cæteris agendis arcanis teneat, cognouiſſe dubium non eſt. Quod ſufficere arbitraremur ad informationem eccleſiæ tuæ, vel reformationem, ſi prædeceſſores tui minus aliquid, aut aliter tenuerint, & ſatis certum haberemus, niſi de aliquibus conſulendos nos eſſe duxiſſes; quibus idcirco reſpondemus: non quod te aliqua ignorare credamus, ſed vt maiori auctoritate tuos inſtituas: vel ſi qui à Romanæ eccleſiæ inſtitutionibus errant, aut commoneas, aut nobis indicare non differas: vt ſcire valeamus, qui ſint, qui aut nouitates inducunt, aut alterius eccleſiæ, quam Romanæ, exiſtimant conſuetudinem eſſe ſeruandam. *Innoc. epiſt. 1. in princ. Burch. lib. 3. cap. 125. Anſelm. lib. 1. cap. 41. Iuo par. 4. cap. 67. decr.*

CAP. III.

Nos conſuetudinem, quæ tamen contra fi- [Diſt. 12. c. 8. vide d. t. 3. c. 6. conſuetudinem]
dem catholicam nihil vſurpare dignoſcitur, *immotam permanere concedimus; ſiue de [*inuiolatam al.]
primatibus conſtituendis, ſiue de cæteris capitulis, exceptis iis, qui ex Donatiſtis ad Epiſcopatum perueniunt: quos prouehi ad Primatus dignitatem, &c. modis omnibus prohibemus. *Gregor. lib. 1. epiſt. 75. Epiſcopis Numidiæ. Burch. lib. 3. cap. 124. Iuo lib. 2. tit. 12. cap. 21. panor. & par. 4. cap. 66. & 204. decret. Cæſar. lib. 1. cap. 15.*

CAP. IV.

Quemadmodum illicita perpetrari non pa- [Diſt. 12. c. 9.]
timur, ſic quæ ſunt conſuetudinis non negamus. *Greg. lib. 7. epiſt. 81. Maximo Salonitano Epiſcopo.*

CAP. V.

Nouit fraternitas tua Romanæ eccleſiæ [Diſt. 12. c. 10.]
conſuetudinem, in qua ſe meminit enutritam: Sed mihi placet, vt ſiue in Romana, ſiue in [*Galliarum al.]
*Gallicana, ſiue in qualibet eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicite eligas, & in Angelorum eccleſia, quæ adhuc in fide noua eſt, inſtitutione præcipua, quæ de multis eccleſiis colligere potuiſti, infundas. Non enim pro locis res, ſed pro bonis rebus loca amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſque eccleſiis, quæ pia, quæ religioſa, quæ recta ſunt elige: & hæc quaſi in faſciculum collecta apud Anglorum mentes in conſuetudinem depone. *Greg. ad Auguſtinum Anglor. Epiſcop. reſpon. 3. Iuo par. 2. c. 80. decr. Tarrac. lib 6. cap. 152.*

CAP. VI

Omnia quæ à diuinis ſcripturis, & Apoſto- [Diſt. 41. c. 5 parſimoniam,]
licis traditionibus tradita ſunt, in eccleſia fieri optamus. *Gangr. in fin. Iuo par. 8. c. 321. decret.*

CAP. VII.

Dogmatum, & prædicationum, quæ in eccleſia cuſtodita ſunt, hæc quidem ex ſcriptis mandata doctrina habemus, illa vero ex traditione Apoſtolorum nobis tradita in myſterio ſuſcepimus, quæ vtraque habent eaſdem vires ad pietatem. His autem nemo contradicet, qui rituum eccleſiaſticorum, vel minimam experientiam habuerit. Si enim non ſcriptas conſuetudines, tamquam non magnam poteſtatem habentes recuſare voluerimus in rebus principalibus ipſum Euangelium imprudentes damno afficiemus, vel potius id, quod prædicandum eſt, ad ſolum nomen redigemus.

LIBER XX.

De Paſchate, & diebus feſtis.

Paſcha celebretur eodem die ab omnibus. Tit. I.

CAP. I.

SANCTÆ memoriæ Theophilus Alexandrinæ eccleſiæ vrbis Epiſcopus, cum huius obſeruationis annos centum numero collegiſſet lxxvi. paſchale feſtum longe aliter, quam alii decreuerant, tenendum eſſe conſtituit, à primo auguſtæ memoriæ Theodoſii iunioris conſulatu ſuccedentes ſibi ſacræ obſeruantiæ ordines ponens, vt longioris temporis ratio eius litteris teneatur aſcripta, &c. in anno qui erit lxxvi. paſchæ dies inuenitur aſcriptus, quem à paſſione Domini nullius exempli, nullius conſtitutionis, admittit auctoritas, nam diem viii. Kalendarum Maiarum ab eo cognoſcimus præfinitum, qui anni limitem antiquitus conſtitutum excedit, cum alii xv. Kalendarum Maiarum huic feſtiuitati deputauerint diem, &c. Quia ergo non leuiter delinquitur, ſi in principio ſacramenti veritas; & vnitas, ab vniuerſali eccleſia non tenetur, obſecro clementiam veſtram, vt ſtudium veſtrum præſtate dignemini: quatenus Ægyptii, vel ſi qui ſunt alii, qui certam huius ſupputationis videntur habere notitiam ſcrupulum huius ſollicitudinis (*de die Paſchæ*) abſoluant, vt eum diem generalis obſeruantia dirigat, qui nec paternarum conſtitutionum normam relinquat, nec vltra præfixos terminos euagetur. *Leo epiſt. 62. ad Maurit. Auguſt. v. epiſt. 63. ad* * *Eudoxiam Aug. de eadem re.*

* Eudochiam.

CAP. II.

De præſentis anni paſcha, nulla dubitatio eſſe nobis potuit: ſed de futuro; quod Theophilus Alexandrinæ vrbis Epiſcopus * viii. Kal. Maiarum die, quod numquam ita à tempore Dominicæ reſurrectionis eſt, credidit aſcribendum. Vnde ſollicitus congruit hoc requiri, vt omnis occaſio tollatur erroris, &c. Ac ne, vel apud nos, vel apud Orientales, naſcatur ex hac parte diuerſitas, hoc inſtantius noſtro nomine cum Chriſtianiſſimo Principe agere tua dignetur dilectio, quamuis & ipſe clementiſſimus Princeps ſe, inquiſitione ſollicitiſſima, curam hanc Ægyptiis delegaſſe, ſuis epiſtolis dignatus ſit indicare. *Leo epiſt. 66. in medio. ad Iulianum Epiſcopum vide epiſt. 93.*

* it. al.

CAP. III.

Petitionem de feſtiuitate paſchali gaudeo ita à veſtra pietate ſuſcepiam, vt confeſtim Nectarium agentem in rebus Alexandriam mitteret, &c. De qua re, quidquid ad pietatis veſtræ notitiam perlatum fuerit, iubete me noſſe, vt de obſeruantia, quam non licet eſſe diuerſam, quid potiſſimum ſit tenendum, eccleſia vniuerſalis agnoſcat. *Leo epiſt. 68. ad Martianum Imp. in fin.*

CAP. IV.

Cum in omnibus diuinorum præceptorum regulis exequendis ſacerdotalem obſeruantiam oporteat eſſe concordem, maxime nobis principaliter prouidendum eſt, ne in paſchalis feſti die, vel ignorantia, vel præſumptio peccatum diuerſitatis incurrat, &c. Cum igitur in quibuſdam aſcriptionibus patrum, futurum proxime paſcha Domini, ab aliis in diem xv. Kal. Maii, ab aliis in diem viii. inueniatur aſcriptum, &c. Nouerit fraternitas veſtra, die viii. Kalend. Maiarum ab omnibus reſurrectionem Dominicam celebrandam, & hoc ipſum per vos aliis eſſe fratribus intimandum, vt diuinæ pacis conſortio; ſicut vna fide iungimur, ita vna ſolemnitate feriemur. *Leo epiſt. 93. ad Epiſcopos Galliarum, & Hiſpaniarum.*

CAP. V.

Paſcha Domini vna die, & tempore per omnem orbem obſeruetur, & iuxta conſuetudinem, litteras ad omnes tu (*Silueſter*) dirigas. *Arelat. cap. 1. Silueſtro Rom. Pontif. Iuo par. 4. cap. 19. decr.*

De conſ. d. 3. c. 26. de obſeruatione.

CAP. VI.

Paſchæ ſolemnitas vno die, & tempore celebranda. *Carthag. iv. cap. 65.*

De conſ. d. 3. c. 25.

CAP. VII.

Placuit, vt ſanctum paſcha ab omnibus ſacerdotibus vno tempore celebretur. *Aurel. iv. cap. 1.*

CAP. VIII.

Paſchale feſtum vno die celebramus, & tempore, ne in Iudaicum decidamus errorem. *Tolet. x. cap. 1.*

CAP. IX.

Euangelizamus vobis de conſonantia ſanctiſſimæ paſchæ, quia veſtris orationibus eſt correctum etiam hoc opus, ita vt omnes orientales fratres, qui cum Iudæis primitus celebrabant, conſone cum Romanis, & vobiſcum

cum omnibus ab initio paſcha cuſtodientibus ex hoc tempore debeant cuſtodire. *Epiſtola Conc. Nic. ad eccleſ. Alexandr. in Tripart. lib. 2. c. 12. & apud Theodoret. lib. 1. c. 9.*

CAP. X.

Cum de ſanctiſſimo feſto diei paſchatis diſceptaretur, communi omnium ſententia rectum eſſe videbatur, vt omnes vbique Chriſtiani vno, eodemque die illud celebrarent. Quid enim præſtabilius, quidue auguſtius eſſe poterat, quam vt hoc feſtum, per quod ſpem immortalitatis haberemus, vno modo, & ratione apud omnes * continenter obſeruaretur? &c. Illud etiam facile poteſt intelligi, maximum neſas eſſe, vt in tanto, & tam ſolemni religionis noſtræ feſto regnet diſſenſio. Vnum enim libertatis noſtræ diem feſtum, hoc eſt ſanctiſſimæ paſsionis Saluator noſter nobis tradidit, vnamque ſuam eccleſiam catholicam eſſe voluit: cuius quidem membra tametſi * in multa, & varia loca diſperſa ſint, tamen vno ſpiritu, hoc eſt, diuina voluntate, & nutu * coaleſcunt. Veſtræ igitur ſanctitatis prudentia accurate ſecum conſideret, quam graue, immo vero quam indecorum ſit, vt eiſdem diebus alii ieiuniis vacent, alii agitent conuiuia: ac poſt dies paſchatis aliis in feſtis, & animorum remiſsione verſentur, alii præſcriptis ieiuniis ſe * dent. Quapropter iſtud rectius inſtituendum eſt, & ad vnam * formam, ac modum redigendum: hoc enim, ſicut omnes ſatis animaduertere exiſtimo, diuina prouidentia vult, & quoniam iſtud ſic via, & ratione gerendum erat, vt nihil nobis cum conſuetudine parricidarum, & illorum qui necis Domini auctores exiterunt, eſſet commune, & modus ille eximius, decoruſque ſeruandus eſſet, quem omnes eccleſiæ totius orbis partes, vel verſus occidentem, vel verſus meridiem, vel verſus ſeptemtrionem incolentes ſeruant, [ac nonnullæ etiam, quæ in locis ad orientem ſpectantibus * habitant: idcirco omnes in præſentia hoc recte ſe habere arbitrati ſunt, &c. illud ſedulo reputantibus, ſanctiſſimum inſtitutum eſſe, vt omnes communi conſilio id ratum cupiant, quod accurata, & recta ratio poſtulare videtur, quodque nihil cum Iudæorum periurio * habet commercii. Verum vt ſummam rei breuiter complectar, viſum eſt communi omnium iudicio ſacratiſſimum Paſchatis feſtum vno, eodemque die celebrandum eſſe, &c. *Conſtantin. Imp. in epiſt. ad eccleſias de concil. Nicæn. poſt med.*

*ſincere inuiolateq. al.

*in multis variiſque locis congregentur.

*fouentur.

*dedant

*normā

* quem nonnulli, qui ad orientē habitāt, non admittūt.

*habere.

Paſcha celebretur die Dominico.

Tit. II.

CAP. I.

Omnibus Epiſcopis, & presbyteris præceptum eſt, paſchæ obſeruantiam cuſtodire à luna xiv. vſque ad xxi. ita vt dominicus dies coruſcet. *Silueſt. in ſyn. Rom. cclxxv. Epiſcoporum c. 2.*

CAP. II.

Paſcha Domini die dominica annuis ſolemnitatibus eſt celebrandum, iſtis ergo temporibus Hermes doctor fidei, & ſcripturarum effulſit inter nos, & licet nos idem paſcha prædicta die celebremus; quia tamen quidam inde dubitarunt, ad corroborandas animas eorum eidem Hermæ * Angelus domini in habitu paſtoris apparuit, & præcepit ei, vt paſcha die dominico ab omnibus celebraretur. Vnde & vos Apoſtolica auctoritate inſtruimus omnes eadem ſeruare debere; quia & nos eadem ſeruamus, nec debetis à capite quoquomodo diſſidere. *Pius epiſt. 1. in princ. Iuo par. 4. c. 3. decr.*

De conſecr. d. 3. noſſe cap. 21.

*Hermeti.

CAP. III.

Celebritatem ſancti paſchæ die dominica agi debere, prædeceſſores noſtri iam ſtatuerunt: & nos illud vobis eadem die celebrari ſolemniter mandamus: quia non decet, vt membra à capite diſcrepent, nec contraria gerant. A quarta decima vero luna primi menſis vſque ad viceſimumprimum eiuſdem menſis diem, eadem celebretur feſtiuitas. Eodem vero tempore baptiſmus celebrandus eſt catholicus. *Victor. ep. 1. in princ. Iuo par. 4. decr. Anſel. lib. 6. c. 60.*

De conſe. Diſt. 3. c. 22.

CAP. IV.

Sanctum diem paſchæ in communi omnes ſeruemus dominica poſt xiv. lunam primi menſis. *Angli. c. 1. ex Beda hiſt. Eccleſ. lib. 4. cap. 5.*

CAP. V.

Pius frater Paſtoris, &c. ſub huius Epiſcopatu frater ipſius Hermes librum ſcripſit, qui dicitur Paſtoris, in quo mandatum continetur, quod ei præcepit Angelus Domini, cum veniret ad eum in habitu paſtoris, vt ſanctum paſcha die dominica celebraretur. *Damaſ. in Pij. Iuo par. 4. c. 145. decr.*

CAP. VI.

Victor conſtituit, vt ſanctum paſcha die dominico celebraretur, ſicut Pius * &c. Et fecit concilium, & collatione facta cum presbyteris, ac diaconibus, accerſitoque Theophilo Alexandriæ Epiſcopo conſtituit, vt à * decima tertia luna primi menſis, vſque ad xxi. die dominica cuſtodiatur ſanctum paſcha. *Damaſ. in Vict.*

*Eleutherius.

* xiv.

De modo, quem tenebant antiqui in diuulgando paſchate.

Tit. III.

CAP. I.

Paſchale feſtum, quo ſacramentum ſalutis humanæ maxime continetur, quamuis in primo ſemper menſe celebrandum ſit, ita tamen eſt lunaris curſus conditione mutabile, vt ple-

vt plerumque ſacratiſſimi diei ambigua curtat electio, & ex hoc fiat plerumque, quod non licet. vt non ſimul omnis eccleſia, quod non niſi vnum eſſe oportet, obſeruet. Studuere que ſancti patres occaſionem huius erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino Epiſcopo delegantes: quoniam apud Ægyptios huius ſupputationis antiquitus tradita eſſe videbatur peritia, per quam, qui annis ſingulis dies prædictæ ſolemnitatis eueniret, ſedi Apoſtolicæ indicaretur, vt huius ſcripti ad longinquiores eccleſias iudicium generaliter percurreret. *Leo epiſt. 62. in princ. ad Martian. Aug. vide ep. 63. ad Eudoxiam Aug. & epiſt. 66. ad Iulian. Epiſcop.*

CAP. II.

Tempore ſynodi dies paſchatis diuulgetur. *Carth. c. 34. G. Carth.* iii. c. 41. L. *Afric.* c. 1. L.

CAP. III.

Vt ab eccleſia Carthaginenſi nuntietur dies paſchatis. In ſynodo ſingulis annis celebrando nunciabitur. *Carth. cap. 52. G. Afric. cap.* 18. L. *Carth. iij. cap. 1. & 41.* L.

CAP. IV.

De conſe. d. 3. c placuit. 24. Dies paſchatis ſubſcriptione formatarum omnibus inſinuetur. *Carth. cap. 74. G. Afric. cap. 40. Carth. v. cap. 7.* L.

CAP. V.

Omnes Africanæ prouinciæ Epiſcopi obſeruationem paſchalem ab eccleſia Cathaginenſi curent accipere. *Carth. iii. cap. 1.*

CAP. VI.

Placuit, vt ſanctum paſcha, ſecundum Laterculum Victoris ab omnibus ſacerdotibus vno tempore celebretur, quæ feſtiuitas annis ſingulis ab Epiſcopo epiphaniarum die in eccleſiis denuncietur. De qua ſolemnitate quotiens aliquid dubitatur, inquiſita, vel agnita per Metropolitanos à ſede Apoſtolica ſacra conſtitutio teneatur. *Aurelian. iv. cap. 1.*

CAP. VII.

De conſe. d. 3. c. 25 Placuit. Poſtquam omnia in concilio ſacerdotum fuerint ordinata; ſuper venturum ipſius anni paſcha, quota Kalend. die, vel quota luna debeat ſuſcipi, à Metropolitano Epiſcopo nuncietur: quod cæteri Epiſcopi, vel clericus reliquus breuiculo ſubnotantes, vnuſquiſque in ſua eccleſia adueniente natalis Domini die, aſtante populo poſt lectionem euangelicam nunciet; vt introitum Quadrageſimæ nullus ignoret. In cuius principio conuenientes in vnum vicinæ eccleſiæ per triduum cum pſalmis per ſanctorum baſilicas ambulantes celebrent litanias. *Brac. ij cap. 9.*

CAP. VIII.

Omnes presbyteri ante Epiphaniam miſſos ſuos dirigant, qui eis de principio Quadrageſimæ nuncient, & in ipſa Epiphania ad populum indicent. *Antiſiod. cap. 2.*

CAP. IX.

Solet in Hiſpanus de ſolemnitate paſchali varietas exiſtere prædicationis: diuerſa enim obſeruantiæ laterculorum paſchalis feſtiuitatis, interdum errorem parturit. Proinde placuit, vt ante tres menſes epiphaniarum Metropolitani ſacerdotes litteris ſe inuicem inquirant vt communi ſcientia edocti, diem reſurrectionis Chriſti, & comprouincialibus ſuis inſinuent, & vno tempore celebrandum annuncient. *Tolet. iv. cap. 4.*

CAP. X.

Placuit omnibus nobis, vt deinceps cuncti confinitimi Epiſcopi, nullam ſibi occaſionem obiicientes, aut longinquitate itineris præcauentes annua recurſione de feſtiuitate paſchali, tempore congruo Primatem ſuum, ſub cuius poteſtatis manſerint regimine, inquirant; vt quo die, & tempore, illis paſchæ feſtum pronunciauerit, ſollicita veneratione peragant. *Cæſaraug. iii. cap. 2.*

Diuerſi dies, in quibus incidit paſcha.

Tit. IV.

CAP. I.

ARbitror damnari Victorinum Pictauienſis regionis Antiſtitem, qui in ſua ferocitate quidquid vellet affirmabat hominibus: & cyclos paſchæ pronunciabit fallaces, vt & hoc, quod conſtituit x. Kal. * Maii. cuſtodiri, veſtro ſermone caſſetur, & veſtro iudicio condemnetur, &c. & omnes damnarunt Victorinum Epiſcopum, qui ignorans lunæ rationem, ſub arbitrii ſui tenacitate diſrumpebat veritatem, & Syluester dedit (*ei*) anathema: & damnauit extra vrbes ſuas. *Syluester in ſynodo Romana cclxxxiv. Epiſcop cap. 2.* * Apiil. al.

CAP. II.

Has litteras de ratione paſchali futuri anni præſcripſi. Nam cum ante diem xi. Kalend. Aprilis pœne luna xvi. colligatur, nam quippiam minus eſt: itemque cum in ante diem iv. Kalend. earumdem veniat xxii. exiſtimaui xi. Kalendar. memoratar. die, feſta paſchalia celebranda: quoniam xxiii. luna nullum paſcha vnquam ante hoc paſcha factum eſſe cognouimus, &c. Prudentiæ tuæ erit, cum vnanimis, & conſacerdotibus noſtris hanc ipſam rem in ſynodo religioſiſſima tractate, &c. *Innoc ep. 11.*

CAP. III.

Ab xi. Kalendar. Aprilium vſque in * x. Kalend. Maiar. legitimum ſpatium eſt præfinitum intra quod omnium varietatum neceſſitas concludatur, vt paſcha Dominicum nec prius poſſumus habere, nec tardius, quod enim in x. & in ix. Kalendar. Maiar. videtur nonnunquam perueniſſe feſtiuitas, quadam ratione defenditur, quia & ſi dies reſurrectionis vltra terminum videtur exiſſe, dies tamen paſſionis limitem poſitum non inuenitur egreſſus. Ad octauum autem Kalendar. Maiar. paſchalem obſeruantiam perducere, aperta tranſgreſſio eſt. *Leo ad Mauric. Aug. epiſt. 62. v. ep. ſeq. ad* * *Eudox. Aug.* * xi. * Eudoch.

CAP. IV.

Paſcha futurum nos ſi Deus voluerit xi. Ka- * x. al.

lendar. Maiar. die celebraturos eſſe cognoſcite. *Vigil.ep.1.cap.5.*

CAP. V.

Quædam viliſſima poſſeſſio, Meltinas appellatur, in montibus arduis, ac ſiluis denſiſſimis conſtituta, illicque perparua, atque vili opere conſtructa eſt eccleſia. In cuius baptiſterio nocte ſacroſancta paſchali baptizandi hora, cum nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua omnino vicina, fons ex ſe repletur, paucíſque qui fuerint, conſecratis, cum deductorium nullum habeat, vt aqua venerat, ex ſeſe deſcendit. Tunc ergo cum error (*de die paſchatis*) ortus fuiſſet conſuetis lectionibus nocte ſacra diſcuſſis, cum presbyter ſecundum morem baptizandi, horam requireret, vſque ad lucem aqua non veniente, non conſecrati, qui baptizandi fuerant, receſſerunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte, quæ luceſcebat in diem Dominicam x. die Kal. Maii, fons ſacer hora competenti repletus eſt, &c. *Paſchaſin. Epiſc. in epiſt. ad Leo. Papam.*

CAP. VI.

Inſtantis dominicæ paſſionis numerum, qui veſtris continetur litteris, ex repoſitis apud nos diei paſchalis annalibus recte habere ſignificamus, & ante quidem ſcientes, & nunc ſcrupuloſius requirentes ſine dubitatione mundi feſtiuitatem incolumes nos celebrare XIII. Kal. Maiar. die optamus, qui eſt proprie nonus decimus dies futuri menſis Aprilis. *Ioann. Epiſc. CP. ad Hormiſd. Papam.*

CAP. VII.

De paſchali die veſtra beatitudo cognoſcat concordare orientalium cum Apoſtolica ſede ſententiam, vt XIII. kalend. Maiar. die feſtiuitas celebranda ſperetur: ſicut Ioannis quoque CP. Antiſtitis relatione clarebit. *Germanus Epiſcop. Felix & Dioſcor. diaconus, Blandus presb. in ſuggeſtione ad Hormiſdam Papam.*

Nequiſquam paſcha celebret cum Iudæis, neque alias ferias agat, aut illorum, aut gentilium.

Tit. V.

CAP. I.

*brumã f. 26.q.7. 24. SI quis Kal. Ianuarias, & * broma (*ritu paganorum.*) cõplere præſumpſerit, &c. anathema ſit. *Zach in ſyn. Rom. cap. 9. Burch. lib. 10. cap. 16. Iuo par. 11. cap. 43. decr.*

CAP. II.

Si Epiſcopus, presbyter, diaconus paſcha ante æquinoctium vernum cum Iudæis, celebrauerit, deponatur. *Apoſt. cap. 7. G. 8. L.*

CAP. III.

Si Epiſcopus, presbyter, diaconus, clericus ieiunet cum Iudæis, vel feſtos dies cum eis celebret, vel ſuſcipiat ab eis xenia eorum feſtorum, vt azyma, aliudve deponatur, laicus excommunicetur. *Apoſt. cap. 70.*

CAP. IV.

De die ſabbato non colendo. *Greg. lib. 11. epiſt. 3. regiſt. Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 10. vide tit. ne Chriſtiani diebus feſtis rebus ſeruilibus operam dent.*

CAP. V.

Omnes laici, qui audent diſſoluere definitionem ſanctæ & magnæ ſynodi Nicenæ, quæ collecta eſt præſente pietate Dei amantiſſimi Conſtantini de ſancto feſto ſalutiferæ paſchæ, excommunicati, & eiecti ſint ab Eccleſia, ſi permanſerint contentioſe impugnantes, quæ recte decreta ſunt. Qui vero præſunt eccleſiæ Epiſcopus, presbyter, diaconus, ſi deinceps audeant in ſubuerſionem populorum, & ſeditionem eccleſiarum ſe ſeparare, & cum Iudæis paſcha celebrare, hunc ſancta ſynodus alienum iudicat ab eccleſia, vt qui non ſibi tantum peccati, verum etiam multis cauſſa ſit corruptionis, & ſubuerſionis: & non ſolum ipſos deponit hæc ſynodus à miniſterio, ſed & qui audent ipſis communicare poſt depoſitionem: depoſitos vero priuat externo honore, quo ſanctus canon, & ſacerdotium Dei promeruit. *Antioche. cap. 1.*

CAP. VI.

Non oportet Chriſtianos Iudaizare, & ſabbato vacare, ſed dominico die. Iudaizantes anathema à Chriſto ſint. *Laodic. cap. 29.*

CAP. VII.

Non oportet à Iudæis, vel hæreticis feſtiuas res accipere, aut communicare feſtis eorum. *Laod. cap. 37.*

CAP. VIII.

Quod non oportet à Iudæis azyma accipere vel eorum impietatibus communicare. *Laod. cap. 38.*

CAP. IX.

¶ Non oportet cum gentilibus feſta celebrare, & communicare ſacrilegæ impietati eorum. *Laodic cap. 39.*

CAP. X.

Superſtitionibus Iudaicis, vel feriis inhærentem, à conuentu eccleſiæ ſeparandum. *Carth. IV. c. 89. Burch. lib. 10. c. 7. Iuo lib. 8. tit. 6. c 4. panor. & par. 11. c. 35. decr. Tarrac. lib. 4. cap. 73.* 26. q. 5. augurus. c. 11.

CAP. XI.

Ad nos peruenit, quoſdam de populis catholicæ fidei, execrabili ritu, die quinta feria, quæ dicitur Iouis, excolere, & operationem non facere, quam rem pro Dei timore execrantes, & blaſphemantes, quicumque ab hac die, præter feſtiuitates in eo die venientes, auſus, vel auſa fuerit vacare, & operam non facere, ſi ingenuus eſt, aut ingenua, de eccleſia repellendus, & ſub pœnitentia mittendus anno vno, & eleemoſyna, & fletu ſatisfaciat, vt eis Dominus ignoſcat. Si ſeruus, aut ancilla fuerit, * contenta flagella correcti domino conſignentur, & vltra talia eos obſeruare non permittant. *Narbon. cap. 15.* *centena f.

CAP. XII.

Non licet iniquas obſeruationes agere diebus Kalendarum, & otiis vacare gentilibus. *Mart. Brac. cap. 74. Raban. cap. 24. de pœnit. Burch. lib. 10. cap. 15. Iuo par. 11. cap. 42. decr.* 26. q. 7. c. 13.

CAP.

CAP. XIII.

Indignum videbatur, vt ſanctiſſimum iſtud (*Paſchæ*) feſtum Iudæorum ritum, & conſuetudinem imitantes ageremus: qui quidem quoniam ſuas ipſorum manus † deteſtabili ſcelere polluerunt, cæco animorum errore irretiti merito tenentur, &c. Qui poſt necem Domino illatam, ex mentis ſtatu deturbati, non ratione vlla, ſed † temerario animorum impetu, quocumque inſita ipſis, & innata inſania rapiat, feruntur? Hinc etiam exiſtit, quod nec in hac quidem parte veritatem perſpiciant, † quippe cum præ errore longiſſime euagantes à conuenienti emendatione, ſed eodem anno alterum paſcha celebrent. Proinde quid eſt, cur iſtos imitemur, quos graui erroris morbo laborare conſtat? eodem namque anno idem feſtum denuo recolendo renouari non permittimus, &c. *Conſtantinus Imp. in epiſt. ad eccleſias de conc. Nicæn. poſt princ.*

† immani.
† impotenti.
† qui, vt ſemper plurimū aberrā- tes, modo errorem nō corrigūt, ſed

De perceptione Euchariſtiæ in paſchate. Tit. VI.

CAP. I.

OMnis vtriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno, proprio ſacerdoti, &c. Suſcipiens reuerenter ad minus in paſchate Euchariſtiæ ſacramentum. *Innoc. ij. in conc. gen. Later. cap. 21.*

De pæn. & remiſ. c. 12. Gregor. ix. 60 tit. in 4. coll. c. 20.

CAP. II.

Sæculares, qui in natali Domini, paſcha, & pentecoſte, non communicauerint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur. *Agathen. cap. 18. Burch. lib. 5. cap. 23. Iuo par. 2. cap. 33. decr. Cæſar. lib. 11. cap. 19.*

De conſe. d. 2. c. 19.

CAP. III.

Comperimus, quod per nonnullas eccleſias in die ſextæ feriæ paſſionis Domini, clauſis baſilicarum foribus, non celebratur officium; nec paſſio Domini populis prædicatur, dum idem Saluator noſter Apoſtolis ſuis præcepit dicens: Paſſionem, & mortem, & reſurrectionem meam omnibus prædicare. Ideoque oportet eodem die myſterium crucis, quod ipſe Dominus cunctis annunciandum voluit, prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum † poſtulare, vt pœnitentiæ compunctione mundati, venerabile feſtum Dominicæ reſurrectionis remiſſis iniquitatibus ſuſcipere mereamur, corporiſque eius, & ſanguinis ſacramentum † mundi à peccato ſumamus. *Tolet. iv. cap. 6.*

Matt. 16. a.
† præſtolari al.
† mundati.

CAP. IV.

De communione in paſchate mentio eſt. *Tolet. iv. cap. 10. Tolet. viii. cap. 9.*

CAP. V.

In die reſurrectionis Domini pœnitus ab omnibus communicandum. *Theodulphus ad presbyteros Aurelianos cap. 41.*

De cero paſchali. Tit. VII.

CAP. I.

PRecum, quæ ſuper cereum dicuntur, *meminit. Greg. lib. 9. regiſt. epiſt. 28. Mariniano Epiſc. Rauen.*

CAP. II.

Lucerna, & cereus † infra vigilias apud quaſdam eccleſias non benedicuntur, & cur à nobis benedicantur, inquirunt. Propter glorioſum enim noctis ipſius ſacramentum, hæc ſolemniter benedicimus, vt ſacræ reſurrectionis Chriſti † myſterium, quod tempore huius noctis votiuæ aduenit, benedictione ſanctificati luminis ſuſcipiamus. *Tolet. iv. cap. 8.*

† in peruigilius Paſchæ al.
† miniſterium al.

CAP. III.

Presbyteri oblationes, vel luminaria, &c. tamquam propria ſua habeant, & cereus paſchalis ad illuminanda altaria remaneat. *Synod. Bituricen. cap. 12. apud conc. Lemouicen. actio. 2.*

CAP. IV.

Zozimus per parochias conceſſit licentiam benedicendi cereum paſchalem. *Ex Pontific.*

Ne Chriſtiani, cum orant tempore paſchali, & diebus dominicis ſe proſternant. Tit. VIII.

Vide lib. xix. tit. xij.

Baptiſmus tantum in paſchate, & pentecoſte conferatur. Tit. IX.

Vide lib. xxij. de Baptiſmo.

Virgines conſecrentur in Epiphania, in Albis paſchalibus, & in Apoſtolorum natalitiis. Tit. X.

Vide lib. ix. tit. lxvi.

Communia de Paſchate.

Tit. XI.

CAP. I.

QVotiens paſchalis, aut aſcenſionis Domini, vel Pentecoſtes, & epiphaniæ, ſanctorumque Dei fuerit agenda feſtiuitas ſingulæ

capitula diebus apta ſubiungimus,&c. *Vigil. ep.* 1.c 5.

CAP. II.

De igne paſchali, quod inquiſiſti, à ſanctis priſcis Patribus, ex quo per Dei, & domini noſtri Ieſu Chriſti gratiam, & pretioſo ſanguine eius eccleſia dedicata eſt, quinta feria * paſchæ dum ſacrum chriſma conſecratur tres lampades magnæ capacitatis ex diuerſis candelis eccleſiæ oleo collecto, in ſecretiori eccleſiæ loco, ad figuram interioris tabernaculi inſiſtente,indeficienter cum multa diligentia inſpectæ ardebunt, ita vt oleum ipſum ſufficere poſſit vſque ad tertium diem, de quibus candelis ſabbato ſancto pro fontis ſacri baptiſmate ſumptus ignis per ſacerdotem renouabitur. *Zach. epiſt. 5. ad Bonifacium Epiſcopum ante med.*

*ante paſcha.

CAP. III.

Magna dies (*Vocatur dies paſchæ.*) *Ancyr. cap.6.*

CAP. IV.

Formatæ in fine habeant die paſchæ, niſi obſcurum ſit, quando erit: tunc enim dies præteritæ paſchæ adiungatur, quomodo ſolet,poſt conſulatum in publicis geſtis adſcribi. *Carthag. c. 109. G. Mileuit. cap. 20. L. Afr. cap.73.*

CAP. V.

Ne ſancta oblatio pro benedictionibus, in feſto paſchatis ad aliam parochiam mittatur. *Laod.c.14.*

CAP. VI.

De conſe. d 4 c.123. d.95.c. 4. Presbyteri ante paſchæ ſolemnitatem chriſma petunt. *Carth.3.c.36. L.Tolet.1.c.28.Vaſenſ. c.3.Vormatien.c.60.Capitul.lib.7.c. 394. Burch. lib.4.c.76.Iuo p.1.c.270.decr. & lib. 1. tit. 2. c. 94.panor.Cæſar lib.4.c.111.*

CAP. VII.

De conſe. d.4.ſymbolum. c. 56. Ante octo dies dominicæ reſurrectionis competentibus ſymbolum, prædicatur. *Agat. cap.13. Burch. lib. 4. cap. 29. Iuo par.1. c. 223. decr.*

CAP. VIII.

De conſe. d 3. c. 6. Sacerdotibus omnibus eſt decretum, vt ante paſchæ ſolemnitatem, non quinquageſima, ſed quadrageſima teneatur. *Aurelianen. cap. 24. al.26.*

CAP. IX.

Non licet in vigilia Paſchæ ante horam ſecundam noctis vigiliam expedire: quia in illa nocte non licet poſt mediam noctem bibere, nec in natali Domini, nec in reliquis ſolemnitatibus. *Antiſiod.c.11.*

CAP. X.

A paſcha ad pentecoſtem in eccleſia liber Apocalypſis Ioannis Euangeliſtæ prædicandus. *Tolet.4.cap.16.*

CAP. XI.

Paſchatis die ſancto militum manu templum profanatum, mulieres in baptiſmo vulneratæ, ſanctiſſimus Chriſti ſanguis in militum veſtimenta fuſus,omniaque facinora paſſim admiſſa. Vacuæ fidelibus Eccleſiæ in tanta ſolemnitate relictæ *lamentatur Io. Chryſoſt. in ep. ad Innocen.*

CAP. XII.

Eſt nuper proditum apud Conſtantinopolim,ſacratiſſimo paſchæ venerabilis die, cum omnes pœne in eumdem locum vicinarum vrbium populos religio caſtigatiore, ſub præſentia Principum,ritu celebranda collegerat,clauſas ſubito catholicas eccleſias, truſos in cuſtodiam ſacerdotes:ſcilicet vt eo potiſſimum tempore quo indulgentia principali triſtia noxiorum clauſtra reſerantur, piæ legis, & pacis miniſtros ſæuus carcer includeret, &c. *Honorius Aug.ad Arcadium orientis principem.poſt princ.*

De dignitate diei dominici, & de reuerentia, quæ ipſi debetur. Tit. XII.

CAP. I.

Diem dominicum ob venerabilem reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti non *De conſe. d.3.ſabbato. c. 13.* ſolum in paſcha celebramus, verum etiam per ſingulos circulos hebdomadarum ipſius diei imaginem frequentamus, &c. Die dominico exhilarati (*Apoſtoli*) non ſolum ipſum feſtiuiſſimum eſſe voluerunt, verumetiam per omnes hebdomadas frequentandum eſſe duxerunt. *Innoc. ep.1. c. 4. Iuo lib.2. tit. 14. c. 4. panor. & par. 4.cap. 28.decr.Tarrac.lib.5.c.70.*

CAP. II.

Tantis diuinarum diſpoſitionum myſteriis *Diſt 75. c. 5. quod dic. in fin.* eſt (*Dominica dies*) conſecrata, vt quidquid eſt à Domino inſignius conſtitutum, in huius diei dignitate ſit digeſtum. In hac mundus ſumpſit exordium: in hac per reſurrectionem Chriſti, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac Apoſtoli à Domino prædicandi omnibus gentibus euangelii tubam ſumunt, & inferendum vniuerſo mundo ſacramentum regenerationis accipiunt. In hac, ſicut beatus *Ioan.20.* Ioannes Euangeliſta teſtatur, congregatis in vnum diſcipulis,ianuis clauſis,cum ad eos Dominus introiſſet, inſufflauit, & dixit: Accipite Spiritum ſanctum,quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c. In hac denique promiſſus *Ioan. 14. & 16. c.* à Domino Apoſtolis Spiritus ſanctus aduenit, *Act.2.* vt cœleſti quadam regula inſinuatum,& traditum nouerimus,in illa die celebranda nobis eſſe myſteria ſacerdotalium benedictionum, in quo collata ſunt omnia dona gratiarum. *Leo ep. 79.cap.1. ad Dioſcor. Alexand. Iuo lib.3. tit. 2. cap. 6. panor.par.6.cap.70.decr.*

CAP. III.

Diem Dominicum inchoante noctis initio, id eſt, veſpere ſabbati, quæ in prima luceſcit ſabbati, quando ſignum inſonuerit, vel hora eſt ad veſpertinum celebrandum officium, non propter honorem ſabbati vltimi, ſed propter ſanctam

ſanctam illam noctem primi ſabbati, hoc eſt, dominici diei, cum omni reuerentia, & honorifica religione venerari omnibus mandamus Chriſtianis. Abſtinere primum omnium ab omni peccato, & ab omni opere carnali, etiam à propriis coniugibus, & ab omni opere terreno, & nihil aliud vacare, niſi ad orationem: concurrere ad eccleſiam cum ſumma mentis deuotione, ceſſante omni cauſarum ſtrepitu, cum caritate, & dilectione benedicere Deum Patrem, & laudare totis medullis cordis vnigenitum Dei Filium, qui iſtam diem per glorioſam ſuam ſanctificauit reſurrectionem: & hymnum dicere ſancto Spiritui, qui eum benedixit per admirabilem ſuum aduentum, quando in igneis linguis ſuper beatos deſcendit Apoſto-
Act. 2. los. Sed & omnium pœne dona chariſmatum in eadem ſacratiſſima die creduntur in mundo collata. Nam ipſa die Dominus poſt reſur-
Ioan. 20. rectionem in diſcipulis ſuis Spiritum ſanctum ad remittenda peccata inſufflauit. In ipſa in de-
Matt. 14. ſerto Dominus de quinque panibus quinque hominum millia pauit. In ipſa die manna pluit
Exod. 16. de cœlis primum in eremo, & multæ aliæ ſpiritalium munificentiæ rerum in ipſa die ſunt manifeſtatæ, quas cunctas longum eſſet per ordinem recenſeri. Ipſum eſt enim ſabba-
Iſa. 58. tum Domino dedicatum, de quo ſcriptura dicit
Exod. 35 Qui fecerit in eo opus ſeruile, id eſt peccati, morte moriatur. Porro ſi de illo ſabbato diceret quod Iudæi celebrant, &c. diceret tantum ſabbatum, & nequaquam adderet delicatum, & meum. Sed quia differentiam voluit facere inter illud, & iſtud, quod eſt dominica dies, ideo addidit meum. ac ſi diceret meum, non veſtrum: delicatum, non in veſtris obſeruationibus maculatum: & ideo cum omni reuerentia eſt à nobis honorandum, atque colendum. *Foroiul. c. 13.*

CAP. IV.

Chriſtianorum religioſæ deuotionis, quæ, vt creditur, ex Apoſtolorum traditione, immo eccleſiæ auctoritate deſcendit, mos inoleuit, vt ob memoriam Dominicæ reſurrectionis, diem dominicum venerabiliter, atque honora-
Gen. 1. biliter colat, quoniam eo die Deus lucem mundi condidit, eo die, vt dictum eſt, Chriſtus
Matt. 28. à mortuis reſurrexit: eo die paracletum Spi-
Act. 2. ritum ſanctum Apoſtolis miſit de cœlis, eo die,
Exod. 16. vt à quibuſdam doctoribus traditur, manna pluit de cœlo. Hæc, & his ſimilia liquido demonſtrant, hunc diem cæteris diebus celebriorem, & venerabiliorem fore, &c. Multi noſtrorum viſu, multi etiam quorumdam relatu didicimus, quoſdam in hac die ruralia opera exercentes, fulmine interemptos, quoſdam artuum contractione mulctatos: quoſdam etiam viſibili igne, corporibus, oſſibuſque ſimul ſub momento abſumptis, in cineremue ſubito reſolutis, pœnaliter occubuiſſe: & multa alia terribilia indicia extiterunt, & hactenus exiſtunt, quibus declaratur, quod Deus in tanti diei dehonoratione offendatur. Proinde omnibus nobis viſum eſt, vt primum ſacerdotes, poſtea Reges, & Principes cunctique fideles ſummopere procurent, vt tanti diei debita obſeruatio, religioſaque deuotio, nunc vſque magna ex parte neglecta, ab hinc ob inſigne chriſtianitatis deuotius exhibeatur, &c. Quapropter ſpecialiter, atque humiliter à ſacerdotibus imperialis celſitudo flagitanda eſt, vt eius à Deo ordinata poteſtas, ob honorem, & reuerentiam tanti diei, cunctis metum incutiat, ne in hac ſancta & venerabili die mercatus, & placita, & ruralia quæque opera, necnon & quaſlibet corrigationes vllius conditionis homines facere præſumant: quoniam dum hæc agunt, & decus Chriſtianitatis offuſcant, & nomen Chriſti blaſphemantibus locum amplius detrahendi attribuunt. Decet igitur, vt eo die Chriſtianus diuinis laudibus, non ruralibus vacet operibus. *Pariſienſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 50.*

CAP. V.

Salubriter admonemus cunctos fideles, vt diei dominico debitum honorem, & reuerentiam exhibeant. Quoniam huius dehonoratio & à religione Chriſtiana valde abhorret, & ſuis violatoribus animarum periculum proculdubio generat. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 3. cap. 5.*

CAP. VI.

Seruetur ſane cultus, honor, & reuerentia dominici diei, & ſanctarum ſolemnitatum. *Trosleian. cap. 15.*

CAP. VII.

Diem dominicum lætitiæ diem agimus, quod in eo Dominus reſurrexerit, in quo nec genua quidem flectere accepimus. *Petrus Archiep. Alexand. & Martyr. in ſermon. de pœnit. cap. 15.*

CAP. VIII.

Mos & honeſtas à nobis exigit, vt omnem diem dominicum honoremus, eumque celebremus. *Theophil. Epiſcopus Alexandrin. in edicto.*

Vide Matiſcon. ij. c. 1. tit. xix. Ne Chriſtiani diebus feſtis rebus ſeruilibus operam dent. cap. VidNemus. Theodulph. ad presb. Aurelian. eod. tit. cap. diei dominici

Ne quiſquam die Dominico ieiunet.

Tit. XIII.

CAP. I.

IEiunium Dominici diei, & quintæ feriæ nemo celebrare debet, vt inter ieiunium *De conſe. d. 3. c. 14.* Chriſtianorum, & gentilium, veraciter credentium, atque infidelium, & hæreticorum vera, & non falſa diſcretio habeatur. *Milciad. epiſt. vnic. cap. 3. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 3. panor. & par. 4. cap. 27. decr. Tarracon. lib. 5. cap. 69.*

CAP. II.

Contra ieiunantes in natali Domini, & die Dominica. *Leo epiſt. 91. cap. 4. ad Turibium Aſturicen. Epiſcop.*

CAP. III.

Diſt. 30. c. 7. Si quis prætextu religionis Dominica die ieiunat, anathema ſit. *Gangren. cap. 18. Burchar. lib. 13. cap. 19. Iuo par. 4. cap. 51. decr.*

CAP. IV.

16. q. 7. Sacerdot. c. 6. Qui Dominico die ſtudioſe ieiunat, non credatur catholicus. *Carthag. iv. cap 64. Iuo par. 4. cap. 7. decr.*

CAP. V.

De conſe. d. 1. c. 9. Placuit. Omnes eccleſiæ filii, exceptis diebus Dominicis, in Quadrageſima, etiam die ſabbatos ſacerdotali ordinatione, & diſtrictionis comminatione ieiunent. *Agath cap. 12.*

CAP. VI.

De conſe. d. 3. c. 25. Ne quis ieiunet die Dominica cauſſa temporis, aut perſuaſionis, aut † ſuperſtitionis. *Cæſar. cap. 2.*

† ſurreptionis al.

CAP. VII.

Si quis natale Chriſti ſecundum carnem non vere honorat, ſed honorare ſimulat ſe, ieiunans in eodem die, vel in Dominico: quia Chriſtum in hominis vera natura eſſe non credit, ſicut Cerdon, Marcion, Manichæus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit. *Brac. 1. cap. 4.*

CAP. VIII.

Exhibeamus Domino liberam ſeruitutem, &c. Non quia hoc Dominus noſter à nobis expetit, vt corporali abſtinentia diem Dominicum celebremus, ſed quærit obedientiam. *Matiſcon. ij. cap. 1.*

CAP. IX.

Ieiunium diebus Dominicis tenere, & canonica interdicit auctoritas, & reſurrectionis Dominicæ tanta ſolemnitas. *Aquiſgranen. ij. ſub Ludou. par. vlt. cap. 17. vide Gangren. cap. 18.*

CAP. X.

Diſt. 30. cap. vlt. Si quis presbyter, publica pœnitentia à ſacerdote accepta, aut aliqua neceſſitate, die Dominica pro quadam religione ieiunauerit, ſicut Manichæi, anathema ſit. *Mar. Brac. cap. 57. Burch. lib. 13. cap. 20. Iuo par. 4. cap. 52. decr.*

CAP. XI.

Et mos & honeſtas à nobis exigit, vt omnem diem Dominicum honoremus, eumque celebremus: quoniam Chriſtus Dominus noſter præclarum in eo ſuæ reſurrectionis munus obiit, &c. Quia ergo accidit, vt ſanctorum Theophaniorum hic eſſet dies, ieiunandorum diſpenſemus, & ad vtrumque ſcientes procedamus; vt paucos dactylos ſumentes, ſimul & hæreſes vitemus, quæ Domini noſtri Ieſu Chriſti reſurrectionem non honorant, & diei ieiunii, quod debetur, reddamus, veſpertinam congregationem expectantes, quæ hic, Deo dante, peragitur. Congregamur ergo hic ab hora nona. *Theophilus Epiſcopus Alexandr. in edicto.*

CAP. XII.

Milciades conſtituit, vt nulla ratione die Dominica, aut quinta feria ieiunium quis fidelium ageret, quia eos dies pagani quaſi ſacrum ieiunium celebrabant. *Damaſ. in Milciad.*

Sæculares die Dominico, & aliis feſtis diebus interſint ſacro.

Tit. XIV.

Vide lib. xxiv. ij. par. de ſacrificio Miſſ.

Varia de die Dominico.

Tit. XV.

CAP. I.

Epiſcopus die Dominica conſecrabitur. *Anaclet. ep. 2. in princ. Tolet. iv. cap. 18. Burch. lib. 1. cap. 15. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 5. panor. & par. 5. cap. 69. decr. Anſelm. lib. 6. cap. 47.* *Diſt. 51. quia in aliquo. c. 5. d. 75. c. 1. ordinationes*

CAP. II.

Diebus Dominicis in carceribus exiſtentes viſitentur. *Aurel. v cap. 20.*

CAP. III.

Omnibus Dominicis diebus altaris oblatio ab omnibus viris & mulieribus offeratur tam panis, quam vini. *Matiſcon. ij. cap. 4. Burch. lib. 5. cap. 24. Iuo par. 2. cap. 34. decr.*

CAP. IV.

In Miſſa Dominicorum dierum, & ſolemnitatibus martyrum hymnus trium puerorum cantetur. *Tolet. iv. cap. 13.*

CAP. V.

Omni die Dominico, & diebus feſtis panis diſtribuatur. *Nannet. cap. 9. Burch. lib. 5. cap. 25. Iuo par. 2. cap. 37. decr. Anſelm. lib. 7. cap. vltim.*

CAP. VI.

Si tanta multitudo fuerit ordinandorum, vt ſabbato non poſſit omnes Epiſcopus conſecrare, in craſtina Dominica vſque ad horam ſextam à mane, qui ſuperfuerint debent ordinari: alias autem nullo modo, niſi cauſa grandis neceſſitatis, de diaconatu tantum, vel presbyteratu oportet ordines agi, & hoc in nulla feſtiuitate, niſi Dominica Die, quam tamen ieiunium generale in ſabbato præceſſerit: nam & ipſe Epiſcopus ordinari non poteſt, niſi in Dominica die circa horam diei tertiam. *Lemouicen. actio. 2. in fin.*

CAP. VII.

Symmachus conſtituit, vt omni die Dominico, vel natalitiis martyrum, hymnus angelicus, id eſt, Gloria in excelſis Deo diceretur. *Ex Pontif.*

De variis ſolemnitatibus. Tit. XVI.

Vide lib. xvi. tit. vi.

CAP. I.

De conſe. diſt. 3. c. 47 noctes. DE nocte ſancta Natiuitatis Domini. *Teleſph. epiſt. 1. in princ.*

CAP. II.

De Annunciatione B. Virginis Mariæ ab Angelo, Chriſtique Conceptione, Natiuitate Circuncifione, oblatione in templo, Epiphania, fuga in Ægyptum, & ab eo reditu, Baptiſmo in Iordane *meminit Leo. epiſt. 4. c. 2.*

CAP. III.

Si illa, quæ poſt beati Ioannis lauacrum à Domino geſta cognouimus, ſub indiſcreto honore colamus, omnia tempora continuatis erunt deputanda feſtis: quia omnia ſunt plena miraculis, &c. *Leo. ibid.*

CAP. IV.

De conſe. d. 1. c. 15. Solemnitates dedicationum eccleſiarum, & ſacerdotum per ſingulos annos ſolemniter ſunt celebrandæ: ipſo Domino exempla dante, qui ad feſtum dedicationis templi, omnibus id faciendo dans formam, cum reliquis populis eamdem feſtiuitatem celebraturus venit. *Ioan. 10* *Felix. iv. epiſt. 1. cap. 1. in fin. Burch. lib. 4. cap 58. Iuo lib. 2. tit. 2. cap. 2. panor. Anſel. lib. 5. cap. 24.*

CAP. V.

De conſe. d. 1. cap. inuenimus. 70. Paſchatis, Aſcenſionis, Pentecoſtes; Natalis, Apparitionis Domini, Trinitatis, Crucis, & Apoſtolorum ſolemnitatum *meminit Pelagius iunior epiſt. 4. ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ. Burch. lib. 3. cap. 69. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 35. panor. & par. 2. cap. 77. decr. Anſel. lib. 7. cap. 111. Tarrac. lib. 5. cap. 3.*

CAP. VI.

In quorum Apoſtolorum, vel Martyrum, ſiue Confeſſorum, atque Virginum diebus feſtis à labore terreno recedere debeatis, inquiritis. In ſolemnitatibus vtique beatæ Mariæ Virginis, & ſanctorum duodecim Apoſtolorum, ac Euangeliſtarum, atque Præcurſoris Domini Ioannis, & ſancti Stephani primi martyris: nec non & in eorum ſanctorum natalitiis, quorum apud vos, Deo fauente, memoria celebris, & dies feſtiuus habebitur. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 11.*

CAP. VII.

De feſto S. Matthiæ. *Alexan. iii. Carnoten. Epiſc. 14. lib. regiſt. poſt conc. Lateranen. par. 50. cap. 22.*

CAP. VIII.

De feſtiuitate B. Bartholomæi Apoſtoli, de cuius celebratione dubietas oritur apud quoſdam, tibi petenti conſilium reſpondemus, quod in hoc tuæ regionis conſuetudinem ſerues. *Innocen. iii. ad Epiſc. Braccaren.*

CAP. IX.

Cuncti diem Pentecoſtes poſt Paſcha celebremus, &c. qui non fecerit, quaſi nouam hæreſim induxiſſe notetur. *Elib. cap. 43.*

CAP. X.

Expleta ſolemnitate Pentecoſtes in ſequenti ſeptimana à quinta feria in ſabbatum, per hoc triduum abſtinentia celebrentur. *Gerun. cap. 2. de Paſchate, & Pentecoſte ad Baptiſmum cap 4.*

CAP. XI.

De Paſchate, Quinquageſima, Rogationibus, Natali Domini, Epiphania, & feſtiuitatibus in menſe Auguſti, & inter Natalem, & Epiphaniam, & de Rogationibus in Kal. Ian. & miſſa Circumciſionis. *Turon. ij. cap. 18.*

CAP. XII.

De cathedra S. Petri *Turon. ij. cap. 23.*

CAP. XIII.

De feriis S. Martini, & Natalis Domini. *Matiſcon. cap. 9.*

CAP. XIV.

Ad nos peruenit, quoſdam de populis catholicæ fidei, execrabili ritu die quinta feria, quod dicitur Iouis, multos excolere, & operationem non facere, &c. Quicumque ab hac die, præter feſtiuitates in eo die venientes, auſus, vel auſa fuerit, vacare, & operam non facere, ſi ingenuus eſt, aut ingenua, de eccleſia repellantur. &c. *Narbon. cap. 15.*

CAP. XV.

Paſchale feſtum vno die celebremus, & tempore, ne in Iudaicum decidamus errorem: Aduentum ſancti Spiritus poſt reſurrectionem Domini, niſi expectemus, tēpore definito dierum numerum, non poſſumus impleri eiuſdem Spiritus dono. Quoniam ſi caret plenitudinis numero, carere poteſt & myſterii ſacramento. Natiuitatis Dominicæ ſacrum; quo euidenter de vtero virginali Verbum prodiit caro factū, ſeruat & temporis curſum, & repræſentat ſpeciale diei monimentum; &c. Cur non feſtiuitas glorioſæ matris eius eadem obſeruantia, vno ſimul vbique die, ſimilique habetur honore? Inuenitur in multis Hiſpaniæ partibus, huius ſanctæ Virginis feſtum non in vno die per omnes annorum circulos agi, &c. Quoniam dies, qua inuenitur Angelus Virgini Verbi conceptum & nuntiaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadem feſtiuitas non poteſt celebrari condigne. Quod interdum Quadrageſima, vel Paſchale feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de ſanctorum ſolemnitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cautum eſt, conuenit celebrari, &c. neque poſt reſurrectionem, &c. Sancitur, vt ante octauum diem, quo natus eſt Dominus, Genitricis quoque eius dies habeatur celeberrimus: vt ſicut Natiuitatem filii ſequentium dierum inſequitur dignitas, ita feſtiuitatem Matris tot dierum ſequatur ſacra ſolemnitas; nam quid feſtum Matris eſt, niſi incarnatio Verbi? cuius feſtum ita debet eſſe ſolemne, ſicut eſt & eiuſ-

dem Natiuitatis Verbi, &c. In multis quoque eccleſiis à nobis & ſpatio remotis, & terris, hic mos agnoſcitur retineri. Itaque ſolemnitas Dominicæ Matris die xv. Kalendar. Ianuar. omnino celebretur, & Natiuitas filii eius Saluatoris noſtri die viii. Kalen. earundem, ſicut mos eſt, ſolemnis in omnibus habeatur. *Tolet. x. cap. 1.*

CAP. XVI.

De die Annuntiationis. *Trull. cap. 52.*

CAP. XVII.

Principales feſtiuitates & ipſæ ſunt veneranter honorandæ, vel cuſtodiendæ: & illa feſta, quæ ſacerdotes in eccleſia prædicant, modis omnibus ſunt cuſtodienda. *Foroiul. cap. 13.*

CAP. XVIII.

Feſtos dies in anno celebrare ſancimus, hoc eſt, diem Dominicam Paſchæ cum omni honore, & ſobrietate venerari, ſimiliter feriam ſecundam, tertiam, quartam, &c. *Magun. cap. 36. Vide infra tit. xix. cap. Omnes dies domin.*

CAP. XIX.

Pet ſingulas patochias eas feſtiuitates populus obſeruate ſtudeat, quas proprius eorum Epiſcopus venetari prædicauerit: ita, vt neque illas negligant, quas ſacerdotes colere monuerint, neque inani ſuperſtitione eas celebrare præſumant, quæ nequaquam ſunt obſeruandæ. *Ticin. cap. 17.*

CAP. XX.

Venerabilis antiſtes (*Epiſcopus Berytenſis*) miſit ampullas vitreas de ſanguine, & aqua, quæ de imagine Domini Saluatoris noſtri decurrerunt, &c. efflagitans, vt per annos ſingulos in menſe Nouembti, qui apud Hebtæos eſt nonus, apud nos vero menſis vndecimus, nono die ipſius menſis, id eſt, v. idus Nouemb. non minori reuerentia, quam Natalis Domini, vel Paſchalis, iſta dies præcipua obſeruatione colatur. *Athanaſ. in ſerm. de imagine Chriſti Berytenſi in fin. vii. ſyno. actio. iv. poſt princip.*

CAP. XXI.

Dies paſchalis hebdomadæ omnes æquali religione colendi ſunt. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 41.*

CAP. XXII.

Zacharias pro Principis Apoſtolorum natali celebrando à Rege (*Luithprando*) inuitatus miſſarum ſolemnia celebrauit (*Rauennæ*) &c. Regreſſus autem in vrbem Romam cum omnibus, qui ſecum erant, gratias agentes Deo, denuo natale beatorum Principum Apoſtolorum Petri, & Pauli celebrauit, &c. *Ex Pontificali.*

Quibus feſtis diebus debeant Chriſtiani ad ſuas eccleſias confluere. Tit. XVII.

Vide lib. x. tit. xiv. & lib. xiij. tit. xiv. quibus hæc adde.

CAP. I.

QVi die ſolemni, prætermiſſo ſolemni eccleſiæ conuentu, ad ſpectacula vadit, excommunicetur. *Carthag. iv. cap. 88. Iuo par. 4 cap. 8. decr.* *Decons. d. 1. c. 66.*

CAP. II.

Presbyteri, diaconi, clerici ita Epiſcopo ſuo ſubiaceant, vt non alibi dies feriatos, niſi in obſequio illius liceat tenere, aut celebrare. Quod ſi quis per quamcumque contumaciam, aut per cuiuſcumque patrocinium hoc facere diſtulerit, ab officio ſegregetur. *Matiſcon. cap. 10.*

CAP. III.

Baptizati Iudæi quocunque loco cetero tempore conuerſentur. Feſtis tamen præcipuis noui teſtamenti ferie cõſecratis, ac diebus illis, quos olim ſanctione veteris legis ſibimet cenſebant eſſe ſolemnes, in ciuitatibus publicisque conuentibus cum ſummis Dei ſacerdotibus celebrare præcipimus, vt eorum conuerſationem, & fidem & Pontifex apptobet, & veritas ſeruet. Huius vero temerator edicti, prout * Epiſcopus permiſerit, aut flagris, aut abſtinentiæ ſubiacebit. *Tolet. ix. c. 17.*

* Hoc ideo pręcipitur ne fortaſſe alii Chriſtiani ſuſpicentur, eos adhuc colere feſtos illos dies ſi abeſſent.

* ætas

CAP. IV.

Non liceat quemlibet clericum die dominico ab eccleſia abſentem eſſe, ſed miſſarum ſolemniis intereſſe, & ieiunio. *Mar. Bracar. cap. 64.*

Ne Chriſtiani diebus feſtis ad ludos confluant, aut rebus turpibus operam dent. Tit. XVIII.

CAP. I.

SVnt quidam, & maxime mulieres, qui feſtis, ac ſacris diebus, atque ſanctorum natalitiis, non pro eorum, quibus debent, delectantur deſideriis aduenire: ſed ballando, verba turpia decantando, choros tenendo, ac ducendo, ſimilitudinem paganorum peragendo, aduenire procurant. Tales ſi cum minoribus veniunt ad eccleſiam peccatis, cum maioribus reuertuntur: in tali enim facto debet vnuſquiſque ſacerdos diligentiſſime admonere, vt pro ſola oratione his diebus ad eccleſiam decurrant, quia ipſi, qui talia agunt, non ſolum ſe perdunt, ſed etiam alios deprimere attendunt. *Synod. Rom. ſub Eugenio ij. & Leone iv. cap. 35.*

CAP. II.

Sane ſciendum eſt, quoniam idcirco in diebus feſtis ab opere mundano ceſſandum eſt, vt liberius ad eccleſiam ire, pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus inſiſtere; orationi vacare, oblationes offerre, memoriis ſanctorum communicare, ad imitationem eorum aſſurgere,

te eloquiis diuinis intendere, eleemoſynas indigentibus miniſtrare valeat Chriſtianus: quæ omnia, ſi quis negligens otio tantum vacare voluerit, & ad cæteras mundi vanitates, licitos labores conuerterit, melius illi fuerat, ipſo die, beati Apoſtoli Pauli præceptis obaudiens, laborare manibus ſuis, vt haberet vnde tribueret neceſſitatem patientibus. *Nicol. ad conſulta Bulgarorum c.* 11.

1. Cor. 4

CAP. III.

Cum contra diuina præcepta in multis locis conuiuia ita fiant, ex gentili errore ducta, vt Chriſtiani gentilibus clam coniungantur, (*permus*) vt hæc prohibeantur, & ex vrbibus, & poſſeſſionibus expellantur: maxime cum in natalibus martyrum per vrbes, & ſacra loca hæ ſordes inſerantur, quibus diebus, quod dicere turpe eſt, choreas per agros, & plateas ducunt, & matronarum honos, & aliarum multarum mulierum pudor contumeliis afficitur, ita vt ſanctæ fidei cultus periclitetur. *Carth. c.* 61. *G. Afric. c.* 27. *L.*

CAP. IV.

Vt ſpectacula theatrorum dominica, & aliis diebus feſtis Chriſtianorum non fiant, maxime cum in octaua paſchatis turbæ malunt ad hippodromium, quam ad eccleſiam conuenire, neque cogatur Chriſtianus ad ſpectacula venire. *Carth. c.* 62. *G. Afric. c.* 28. *L.*

CAP. V.

De conſe. d. 1. c. 65.

Qui die ſolemni, prætermiſſo ſolemni eccleſiæ conuentu, ad ſpectacula vadit, excommunicetur. *Carth. iv. cap.* 88. *Iuo par.* 4. *cap.* 8. *decr.*

CAP. VI.

De conſe. d. 3. c. 2.

Exterminanda omnino eſt irreligioſa conſuetudo, quam vulgus per ſanctorum ſolemnitates agere conſueuit: populi, qui debent officia diuina attendere, ſaltationibus turpibus inuigilant, cantica non ſolum mala canentes, ſed & religioſorum officiis perſtrepentes. Hoc vt ab omni Hiſpania depellatur, ſacerdotum, & iudicum à concilio ſancto curæ committitur. *Toletan. iij. cap.* 23. *Iuo par.* 4. *cap.* 12. *decr.*

CAP. VII.

Ne in feſtiuitatibus martyrum, aut in dedicatione baſilicarum turpia cantica chorus fœmineus cantet. *Cabilo. c.* 49.

CAP. VIII.

A feſto reſurrectionis Domini ad dominicam nouam per totam hebdomadam in eccleſiis vacare oportet fideles inceſſanter, in pſalmis, & hymnis, & canticis ſpiritualibus exultantes in Chriſto, & ſacrarum ſcripturarum lectioni attendentes, & ſacrorum myſteriorum participantes: cum Chriſto enim ſurreximus, & eleuati ſumus. Non igitur his diebus hippodromia, aut alia publica ſpectacula fiant. *Trul. c.* 66.

CAP. IX.

Quod ballimathiæ, & turpia cantica prohibenda ſunt, à ſanctorum ſolemniis. *Toletan. iii. in fine. in edicto Regis, & in titulo cap.* 23.

Ne Chriſtiani diebus feſtis rebus ſeruilibus operam dent, aut in iudiciis verſentur. Tit. XIX.

CAP. I.

Conſtat omnes omnino obſeruare, vt die Dominico nullas audeant operationes, mercationeſque peragere, præter in cibariis rebus, ita vt libere poſſint, ac debite in eo die ſecundum poſſibilitatem, omnes ad eccleſiam concurrere, & in ſolo omnipotenti Deo orationi vacare, vt qui chriſtiano vocabulo nuncupantur, conuenienter opera peragere videantur. Qui vero ruſtica opera die Dominico agere præſumpſerit, contra diuina præcepta egiſſe non dubitet, & ad pœnitentiam redigatur. *Synod. Rom. ſub Eugenio ij. & Leone iv. cap.* 30.

CAP. II.

Sunt qui Dominico die, in quo commiſſa facinora debent oratione abſtergere, alia delectantur committere. Itaque quod aliis diebus committantur, licentia ſit, iudici auctoritate, eo die perſonam ſuſpectam, reatu infamatam, aut optima ſatiſdatione, aut cuſtodiis conſtituere, vt licitis diebus iudicetur. Sed tamen ſacerdotibus, ſi præſto ſint, deprecetur, vt ad publicam redigatur pœnitentiam, vt iudicium mortis non ſubeat. Nam legibus infirmatur iudicium Dominico die depromptum, & obligationes eiuſdem diei, imperatorum ſiquidem cenſura diſſoluit. *Syn. Rom. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. cap.* 31.

CAP. III.

Vt nullus Epiſcopus, vel infra poſitus die Dominico cauſſas iudicare præſumat. *Hadrian. ad Epiſcop. Mediom cap.* 60. *Burch. lib.* 1. *cap.* 102. *Iuo par.* 5. *cap.* 204. *decr. Anſelm. lib.* 3. *cap* 88. *Capitul. lib.* 6. *cap.* 245. 15. q. 4. c. vlt.

CAP. IV.

Aliud ad me perlatum eſt vobis à peruerſis hominibus eſſe prædicatum, vt Dominico die nullus debeat lauari. Et quidem ſi pro luxuria, & pro voluptate quis lauari appetit, hoc fieri nec reliquo qualibet die concedimus. ſi autem pro neceſſitate corporis, hoc nec die Dominico prohibemus. *Greg. lib* 11. *epiſt* 3. *ciuibus Romæ. Iuo par.* 4. *cap.* 6. *decr. lib. tit.* 13. *cap.* 1. *panor.* De conſe. d. 3. c. 12. in fin.

CAP. V.

Noſſe cupitis, ſi liceat alicui ſabbato, vel dominico laboratione aliquam exercere. De hoc S. papa Gregorius Rom. alloquens ait: [Peruenit ad me quoſdam peruerſi ſpiritus homines, praua inter vos aliqua, & ſanctæ fidei aduerſa ſeminaſſe, ita vt die ſabbato aliquid operari prohiberent, quos quid aliud, niſi Antichriſti prædicatores dixerim? qui veniens diem ſab- De conſe. d. 3. c. 12.

batum, atque dominicum ab omni faciet opere cuſtodiri: quia enim mori ſe, & reſurgere ſimulat, haberi in veneratione vult dominicum diem: & quia iudaizare populum compellit, vt exteriorem ritum legis reuocet, & ſibi Iudæorum perfidiam ſubdat, coli vult ſabbatum, &c. Quiſquis otium ſabbati ſecundum legis litteram cuſtodit, cui alteri, niſi ipſi veritati contradicit? Dominico vero die à labore terreno ceſſandum eſt, atque omnimodo orationibus inſiſtendum, vt quod negligenter per ſex dies agitur, per diem reſurrectionis dominicæ precibus expietur. *Nicol. ad Conſulta Bulgar. cap. 10. ex Greg. lib. 11. epiſt. 3. reg. Iuo lib. 2. tit. 13. can. 1. panor. & par. 4. can. 6. decr. Vide Nicol. c. 11. eiuſdem epiſt. tit. xvi. c. in quorum.*

CAP. VI.

Quod interrogatis, vtrum liceat in feſtiuitatibus ſanctorum iudicium peragi, & vtrum eadem die debeat homo, ſi dignus fuerit, ad mortem iudicari: ſciendum, quoniam in his feſtiuitatibus, in quibus ſuperius ab omni opere mundano ceſſandum eſſe monſtrauimus, multo magis à ſæcularibus negotiis, & adhuc à mortibus abſtinendum fore decernimus: quoniam quamuis vtrumque fortaſſe ſine culpa valeat exerceri, quando tamen his, quæ Dei ſunt, arctius homo debet hærere, quæ mundi ſunt, à ſe conuenit penitus reſecare, præcipue cum eo die ad militiam diuinam accedens homo, implicari non debeat negotiis ſæcularibus: & ob reuerentiam tantæ ſolemnitatis, non oporteat in medium deferri, niſi vnde omnibus gaudium, pax, & ſpiritalis lætitia generetur. *Nicol. ad Conſulta Bulgarorum, cap. 12.*

2. Thim. 2

CAP. VII.

Conſulitis, ſi debeatis, quando nuncius venerit, vt ad præliandum pergatur, mox proficiſci, an ſit aliqua dies, in qua non oporteat ad præliandum exire. In quo reſpondemus, non eſt vlla dies, in quibuſcumque negociis incipiendis, vel exercendis, penitus obſeruanda, præter, ſi nimia non vrget neceſſitas, ſupra memoratos dies celeberrimos, & omnibus venerabiles chriſtianis, non quo vel in his tale quid fieri prohibeatur, cum non ſit in diebus ſpes noſtra ponenda, nec à diebus, ſed à Deo ſolo viuo, & vero, ſalus omnis penitus expectanda: ſed quod ſi ineuitabilis neceſſitas non eſt, vacandum eſt in his ſolito ſtudioſius orationi, & tantæ feſtiuitatis myſteria frequentanda, &c. Si die Dominico, vel ceteris feſtis diebus, quando neceſſitas vrget, liceat ambulare, vel ad bellandum procedere (*ex his quæ dicta ſunt*) poteſtis aduertere *Nicol. ad Conſul. Bulgarorum cap. 34. & 36.*

CAP. VIII.

15. q. 4. c. 8. Nullus Epiſcopus, presbyter, clericus die Dominico propoſitum cuiuſcumque cauſſæ negotium audeat iudicare, niſi hoc tantum, vt Deo ſtatuta ſolemnia peragant. Ceteris diebus conuenientibus perſonis, quæ iuſta ſunt iudicent, exceptis criminalibus negotiis. *Tarrac. cap 4 Burch. lib. 2. cap. 87. Iuo par. 4. cap. 22. decr.*

CAP. IX.

Quia perſuaſum eſt populis die dominico cum caballis, & bobus, & vehiculis itinerare non debere, neque vllam rem ad victum præparare, vel ad nitorem domus, vel hominis pertinentem, nullatenus exercere, quæ res, quia ad † Iudæam magis, quam ad obſeruantiam Chriſtianam pertinere probatur, id ſtatuimus, die dominico, quod ante fieri licuit, licere: de opere tamen rurali, id eſt agricultura, vel vinea, vel ſectione, vel meſſione, vineæ ſectione excuſſione, vel ſæpe (*Vern.*) cenſuimus abſtinendum: quo facilius ad eccleſiam venientes, orationis gratia vacent. Quod ſi inuentus fuerit quis in operibus ſupraſcriptis, quæ interdicta ſunt, ſe exercere, qualiter emendare debeat, non in laici diſtrictione, ſed in ſacerdotis caſtigatione conſiſtat. *Aurel. iii. cap. 27. Vernen. cap. 14.*

† Iudaicam

CAP. X.

Videmus populum diem dominicam contemptui tradere, & ſicut in priuatis diebus operibus continuis indulgere. Decernimus, vt vnuſquiſque noſtrum in eccleſiis admoneat ſibi ſubditam plebem, &c. Cuſtodite diem dominicam, quæ nos denuo peperit, & à peccatis omnibus liberauit, nullus veſtrum litium ſomitibus vacet, nullus cauſſarum actiones exerceat, nemo ſibi talem neceſſitatem exhibeat, quæ iugum ceruicibus iumentorum imponere cogat. Eſtote omnes in hymnis, & laudibus Dei animo, corporeque intenti. Si quis proximam habeat eccleſiam, properet ad eandem, & ibi dominico die ſemetipſum precibus, lacrymiſque afficiat. Sint oculi, manuſque veſtræ toto illo die ad Deum expanſæ: ipſe enim eſt dies requietionis perpetuus, ipſe nobis per ſeptimæ diei vmbram inſinuatus noſcitur in lege, & prophetis. Iuſtum igitur eſt, vt hanc diem vnanimiter celebremus, per quam facti ſumus, quod non fuimus: fuimus enim ante ſerui peccati, ſed per eam facti ſumus filii iuſtitiæ, &c. Si quis veſtrum hanc ſalubrem exhortationem paruipenderit, aut contemptui tradiderit, ſciat ſe, pro qualitatis merito principaliter à Deo puniri. & deinceps ſacerdotali quoque iræ implacabiliter ſubiacere. Si cauſidicus fuerit, irreparabiliter cauſſam amittet, ſi ruſticus, aut ſeruus, grauioribus fuſtium ictibus verberabitur, ſi clericus, aut monachus, menſibus ſex à conſortio ſuſpendetur fratrum. Hæc namque omnia & placabilem erga nos Dei animum reddunt, & plagas morborum, vel ſterilitatem amouent, atque repellunt. Noctem quoq; ipſam, quæ nos ſupernæ luci, & inacceſſibili reddidit, ſpiritalibus exigamus excubiis, nec dormiamus in ea, quemadmodum dormitant, qui nomine dumtaxat chriſtiani eſſe noſcuntur: ſed oremus, & vigilemus operibus ſactis, vt digni habea-

Gen. 2.

beamur in regno cohcredes fieri Saluatoris. *Mariſco.ij.cap.1.*

CAP. XI.

Paſcha noſtrum, in quo ſummus Sacerdos, & pontiſex pro noſtris delictis nullam habens obnoxiationem peccati immolatus eſt, debemus omnes feſtiuiſſime colere, & ſedulæ obſeruationis ſinceritate in omnibus venerari: vt illis ſanctiſſimis ſex diebus nullus ſeruile opus audeat facere, ſed omnes ſimul coadunati hymnis paſchalibus indulgentes, perſeuerationis noſtræ præſentiam quotidianis ſacrificiis oſtendamus: laudantes creatorem, ac generatorem noſtrum veſpere, & mane, & meridie. *Mariſco.ij.cap.2*

CAP. XII.

Vt omnis homo tam ingenuus, quam ſeruus Gothus, Romanus, Syrus, Græcus, vel Iudæus die dominico nullam operam faciant, nec boues iungantur, excepto ſi* immurandi neceſſitas incubuerit. Quod ſi quiſque præſumpſerit facere, ſi ingenuus eſt, det comiti ciuitatis ſolidos ſex, ſi ſeruus, centum flagella ſuſcipiat. *Narbon.cap.4.*

** metēdi f.*

CAP. XIII.

Non licet die dominico boues iungere, vel alia opera exercere. *Antiſio.cap.16.*

CAP. XIV.

Licet generaliter ab omnibus catholicis, & Deum timentibus de die dominico, quæ eſt prima ſabbati, conuenit obſeruare, vt ſuperius eſt in canonibus ſtatutum: Statuimus, vt in ipſo die dominico ruralia opera, ideſt orare, meſſes metere, exactus facere, vel quidquid ad ruris culturam pertinet, nullus penitus præſumat. Quod qui inuentus fuerit faciens ſub diſciplina diſtrictionis omnimodis corrigatur. *Cabilo.cap.18. Vid. Aurel.iii.cap.27.*

CAP. XV.

Die dominico ab omni opere terreno ceſſandum, &c. ceſſante omni cauſſarum ſtrepitu. *Foroiul. cap.13.*

CAP. XVI.

Ne in dominicis diebus publica mercata, neque cauſſationes, diſceptationeſque exerceantur, & penitus à rurali, & ſeruili opere ceſſetur: his ſolummodo peractis, quæ ad Dei cultum & ſeruitium pertinere noſcuntur. *Arel.ſub Carolo. cap.16.*

CAP. XVII.

Interdicatur, ne mercata, & placita vſquam fiant die dominica: quia oportet omnes Chriſtianos à ſeruili opere in laude Dei, & gratiarum actione vſque ad veſperam perſeuerare. *Turo.ſub Carolo cap.40.*

CAP. XVIII.

Diei dominici obſeruatio, & veneratio plurimum negligitur. Vnde oportet, vt authentica conſtitutione illius venerandæ diei obſeruatio ſtatuatur. *Cabilo.ſub Carolo.c.50.*

CAP. XIX.

Feſtos dies in anno celebrare ſancimus: hoc eſt diem dominicam paſchæ cum omni honore, & ſobrietate venerari. * Similiter feriam ſecundam, tertiam, & quartam. A feria quinta ante miſſam licentia ſit arandi, vel ſeminandi, & hortum, & vineam excolendi, & ſepem circūcludēdi, ab alio vero opere ceſſare decreuimus. Poſt miſſam autem ab opere vacare. Diem aſcenſionis Domini pleniter celebrare, item pentecoſtem ſimiliter vt in paſcha. In natali Apoſtolorum Petri, & Pauli diem vnum, natiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtæ, Aſſumptionem ſanctæ Mariæ, dedicationem ſancti Michaëlis, natiuitatem ſancti Remigii, ſancti Martini, ſancti Andreæ In natali Domini dies quatuor* octauas Domini, Epiphaniam Domini, purificationem ſanctæ Mariæ, & illas feſtiuitates martyrum, vel confeſſorum obſeruare decreuimus, quorum in vnaquaque parochia ſancta corpora requieſcunt: ſimiliter etiam dedicationem templi. *Magun.cap.36.*

** Similī modo tota hebdomada illa obſeruandi decreuimus al.*

** octauā ſ. natalis*

CAP. XX.

Omnes dies dominicos cum omni veneratione decreuimus obſeruari, & à ſeruili opere abſtinere, & vt mercatus in eis minime ſit, nec placitum, vbi aliquis ad mortem, vel ad pœnam iudicetur. *Magunt.c.37. Capitul.lib.5.c.88. Burch.lib.2.cap.81. & 85. Iuo par.4.cap.16.decret & lib.2.tit.13.cap.2.panor.*

c.1 de fer. Greg. &c. & in 4. coll.1.vn.

CAP. XXI.

Diebus dominicis, ſecundum Domini præceptum, nulla opera ſeruilia quilibet perficiat, nec ad placita conueniat nec etiam donationes in publico facere præſumat, neque mercata exerceat. *Reme.cap.35.*

CAP. XXII.

Omnibus nobis viſum eſt, vt primum ſacerdotes, poſteā Reges, & Principes, cunctique fideles ſummopere procurent, vt tanti diei (*dominici*) debita obſeruatio, religioſaque deuotio, nunc vſque magna ex parte neglecta, abhinc ob inſigne chriſtianitatis, deuotius exhibeatur, &c. Quapropter ſpecialiter, atque humiliter à ſacerdotibus Imperialis celſitudo flagitanda eſt, vt ob honorem, & reuerentiam tanti diei, cunctis metum incutiat, ne in hac ſancta, & venerabili die mercatus, & placita, & ruralia quæque opera, nec non & quaſlibet corrigationes vllius conditionis homines facere præſumant. *Pariſ.ſub Ludou. & Loth.lib.1. cap.50.*

CAP. XXIII.

Sunt aliqui, qui in natalibus ſanctorum, aur in qualibet feſtiuitate, cauſſas aut dicere, aut audire volunt, & quod peius eſt, non pro veritate, ſed pro auaritia, & cupiditate. Debent enim cauſſas dicere, & cum iuſtitia deliberare: ſed aliis diebus, alio tempore, non in ſanctorum ſolemnitate, quando omnes homines magis debent Deo vacare, quam ſe diuerſis litibos impugnare. *Auguſtin. in homil. ad popul. apud Pariſ.ſub Ludou. & Loth.lib.2. cap. 12. ad fin.*

CAP. XXIV.

Obnixe deprecamur, vt in obſeruatione diei dominici, ſicut iamdudum vos deprecati ſumus, debitam adhibeatis curam: quatenus niſi magna compellente neceſſitate, in ipſa die à curis, & ſollicitudinibus mundanis, quantum poteſtis, vos exuatis: & quod tantæ diei venerationi competit, & vos faciatis, & veſtros ſacro veſtro exemplo & doceatis, & agere compellatis. *Concil. Pariſ. ad Imperat.* Ludouicum, *&* Lotharium *lib.3.cap.19.*

CAP. XXV.

Ieiunium diebus dominicis tenere, & canonica interdicit auctoritas, & reſurrectionis dominicæ tanta ſolemnitas. Et ideo (*neque*) placita illis diebus, neque nuptias pro reuerentia tantæ ſolemnitatis celebrari viſum eſt. *Aquiſgranen.y. ſub* Ludou *par.4.cap.17.*

CAP. XXVI.

Dies quoque octo ſacroſanctæ paſchalis feſtiuitatis omnibus Chriſtianis feriatos eſſe decernimus ab omni opere rurali, fabrili, carpentario, gynæceo, cœmentario, pictorio, venatorio, forenſi, mercatorio, audientiali, ac ſacramentis exigendis, quatenus eiſdem diebus tanto licentius, quanto liberius omnibus Chriſtianis ſanctæ reſurrectionis laudibus, & ſacroſanctæ prædicationi iogiter inſiſtere liceat. Quod ſi quis temerare præſumpſerit, excommunicetur. *Melden.cap.77.*

CAP. XXVII.

Decreuerunt ſancti Pontifices, vt in locis ſacratis, diebus dominicis, vel aliis ſolemnitatibus, iudicia publica non exerceantur: neque enim fas eſſe ibi reos puniri, vbi reſpectu diuinæ reuerentiæ, miſericordiam conſenſu fidelium conſequuntur. *Synod. apud ſanctum Medardum cap. 6.*

CAP. XXVIII.

Secundum ſanctorum ſtatuta patrum in hoc ſancto præiudicamus concilio, vt nullus comes, nulluſque omnino ſæcularis diebus dominicis, vel ſanctorum in feſtis, ſeu quadrageſimæ, aut ieiuniorum placitum habere, ſed nec populum illo præſumat coërcere, &c. Diebus vero dominicis, & ſanctorum feſtis, vigiliis, & orationibus inſiſtendum, & ad miſſas cuilibet Chriſtiano cum oblationibus eſt currendum, & tantummodo Deo vacandum. *Triburien. cap.35.*

CAP. XXIX.

In die dominica vectigalia non fiant, quod carregium, vel ſaginegium dicitur, niſi amore Dei, vel timore hoſtium, vel propter magnam neceſſitatem. *Synod. Bituricen. cap.14. apud concil. Lemouicen. Actio.2*

CAP. XXX.

Dixi dominici, quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo naſci dignatus ſit, in eo ſtella Magis refulſit, in eodem quinque panibus, & duobus piſcibus quinque millia hominum pauit, in eo baptiſmum in Iordane à Ioanne ſuſcepit, in eo ipſe pius redemptor humani generis ſponte prò ſalute noſtra à mortuis reſurrexit, in eo Spiritum ſanctum ſuper diſcipulos infudit, tantà debet eſſe obſeruantia, vt præter orationes, & miſſarum ſolemnia, & ea, quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam & ſi neceſſitas fuerit nauigandi, ſiue itinerandi, licentia datur, ita dumtaxat, vt huius occaſione miſſæ, & orationes non prætermittantur. Conueniendum eſt ſabbato die cum luminaribus, cuilibet Chriſtiano ad eccleſiam, conueniendum eſt ad vigilias, ſiue ad officium matutinum. Concurrendum etiam eſt cum oblationibus ad miſſarum ſolemnia, & dum ad eccleſiam conuenitur, nulla cauſſa dici debet, vel audiri, nulla iurgia ſunt habenda, ſed tantummodo vacandum eſt orationi in celebratione diuinorum officiorum, & exhibitione eleemoſynarum, & in Dei laudibus cum amicis, & proximis, & peregrinis ſpiritualiter epulandum. *Theodulph. ad presbyteros. Aurel. cap.24.*

CAP. XXXI.

Decernimus, vt in omnibus diebus dominicis, in quibus ſanctæ reſurrectionis myſterium veneramur, vel in quibuſcumque reliquis ſolemnitatibus, quando ex more ad venerandа templorum oracula vniuerſæ plebis coniunctio deuotionis congregatur ſtudio, præter quod victum præparari conuenit, ab omni corporali opere ſuſpendantur, nec vlla cauſſarum præcipue iurgia moueantur, &c. *Gontranus Rex Francorum ad ſynodum Matiſco.y. in fine concilii.*

Quæ concilium iubet, Rex exequi mandat.

Communia de diebus feſtis.
Tit. XX.

CAP. I.

Epiſcopus, presbyter, diaconus feſtis diebus abſtinens à carne, & vino non religionis, ſe odii cauſſa, deponatur. *Apoſt. cap.53. vide can.51. & 64.*

CAP. II.

Veſtram volumus prudentiam certa cognitione tenere, quoniam licet ſcriptum ſit: de veſpere ad veſperam ſabbata veſtra celebrabitis: feſtorum tamen principium, & finis iuxta eorum qualitatem, & iuxta diuerſarum regionum conſuetudinem †conſiderari debet. Et ſicut magnitudo dierum exigit celebrari, ſic prius incipere, & tardius terminari, vera ratione videntur. *Alexandr. iii. Terdonen. Archiepiſcop.*

De Feriis c.2. apud Greg. ix. & in 2. coll.
Leu. 23 c.
* conſeruari al.

CAP. III.

Licet tam veteris, quam noui Teſtamenti pagina ſeptimum diem ad humanam quietem ſpecialiter deputauit, & tam eum quam alios dies maieſtati altiſſimæ deputatos, nec non * natalitia ſanctorum martyrum eccleſia decernit obſeruanda, & in his ab omni opere ſeruili ceſſandum. Nos tamen, quibus ab omnium

De Feriis c.3. apud Greg. ix. & in 2. coll. & 6. 6 de pœniten.
* natalia

nium

nium prouiſore eccleſiæ regimen eſt commiſſum, ſuper his, quæ neceſſitas exigit; Chriſti fidelibus tenemur commode prouidere, vt ſi quando eos non ſeruili operi, id eſt, actioni peccati, ſed neceſſaria victui, & veſtitui quærendo forte intendere contigerit: volumus, vt eis Apoſtolicæ ſedis prouidentia, miſericordia conſueta ſubueniat. Inde ſiquidem

†regionē veſt. eſt, quod cum † regio veſtra non multum frugibus † abundet, & mare, in quo populus maiorem habere conſueuit ſuſtentationem, ſteri-

† abundare.

lius ſolito effectum fuiſſe multorum relationibus cognoſcentes, authoritate B. Petri, & noſtra indulgemus, vt liceat parochianis veſtris, diebus dominicis, & aliis feſtiuitatibus, præterquam in maioribus anni ſolemnitatibus, ſi allecia terræ ſe inclinauerint, eorum captioni congruenter intendere: ita tamen quod poſt factam capturam, eccleſiis circumpoſitis, & Chriſti pauperibus congruam faciant portionem. *Alex. III. Archiep. Triburicen. eiuſque ſuffraganeis.*

LIBER XXI.

De Ieiuniis, Vigiliis, & Litaniis.

De laudibus ieiunii. Tit. I.

CAP. I.

Ioan. 8. HOSTIS antiquus ab initio mendax, inimicus veritatis, æmulus hominis, quem vt deciperet, ſe ante decepit. Pudicitiæ aduerſarius, luxuriæ magiſter, crudelitatibus paſcitur, abſtinentia punitur, odit ieiunia, miniſtris ſuis prædicantibus * dum dicit eſſe ſuperflua, ſpem non habens de futuris, Apoſtoli ſententia repercuſſus dicentis: Manducemus, & bibamus, cras enim moriemur, &c. *Anter. epiſt. 1. in princ. Syric. ep. 2. in princ.*

*eadem

1. Cor. 15.

CAP. II.

Audiant hi, (*Iouianus, & eius ſectatores*) prophetam dicentem: Et cooperui in ieiunio animam meam. Ergo qui non ieiunat, intectus, & nudus eſt, patet vulneri, denique ſi Adam ſe texiſſet ieiunio, non fuiſſet nudus effectus. Niniue ſe à morte ieiunio liberauit. Et ipſe Dominus ait: Non eiicitur hoc genus dæmoniorum niſi per orationem, & ieiunium. *Ambroſ. & alii ad Siric. ante fin. in lib. I. epiſt. B. Ambroſ epiſt. 7.*

Pſal. 68.

Gen 3. b
Ion. 3. b
Mat. 17. c.

CAP. III.

Scio, quia vtrique abſtinentes, vtrique docti, vtrique humiles eſtis: vnde neceſſe eſt, vt Saluatoris noſtri gloria in vobis iuxta vocem pſalmi reſonet, & in tympano, & choro laudetur. In tympano etenim ſonus ex pelle ſicca eſt, in choro vero vocum concordia. Quid igitur per tympanum, niſi abſtinentia, quid per chorum, niſi vnanimitas deſignatur? Quia ergo per abſtinentiam Dominum laudatis in tympano, peto, vt per vnanimitatem laudetis in choro, &c. *Greg. Anaſtaſio presb. de Epiſcopo Hieroſolymit. lib. 6. reg. epiſt. 29.*

Pſ. 149.

De obſeruandis ieiuniis. Tit. II.

CAP. I.

SI quis præter corporis neceſſitatem, ſuperbia exercitii ſui, contemnat tradita ieiunia, & ab eccleſia obſeruata, anathema ſit. *Gangr. cap. 19. Magunt. cap. 35. Capitul. lib. 1. cap. 48. & lib. 7. cap. 187. in addit. Burch. lib. 13. cap. 5. Iuo par. 4. cap. 38. decr.*

Diſt. 30. c. Si quis eorum. 8.

CAP. II.

Clericum, qui tempore indicti ieiunii, abſque ineuitabili neceſſitate, ieiunium rumpit, minorem habendum. *Carth. IV. cap. 63.*

CAP. III.

Si quis indictum ieiunium ſuperbiendo contempſerit, & obſeruare cum cæteris Chriſtianis noluerit, in Gangrenſi concilio præcipitur, vt anathematizetur, niſi emendare ſe ſtudeat. *Magunt cap. 35. Gangr. cap. 19. Capitul. lib. 5. cap. 87. Burch. lib. 13. cap. 4. Iuo par. 4. cap. 37. decr.*

De effectu ieiunii. Tit. III.

CAP. I.

CVm Deo auxiliante ad propria veneritis, ieiunium indicite, litaniam celebrate, rogantes, & obſecrantes pium, & miſericordem Dominum, vt furorem mitiget, iram à populo auertat, &c. *Synod. Rauen. ſub Ioan. IX. par. vlt. cap. vlt.*

CAP. II.

Conſilium damus (*peccatoribus*) vt ieiunent, & eleemoſynas dent, vt ad veritatis viam poſſint reuerti. *Claramon. ſub Vrbano II. cap. 2.*

CAP. III.

Populis tibi commiſſis prædica ieiunium, & ſupplicationes apud Dominum litaniarum,

& ſupereminens eius clementia adiuuabit te. *Zachar. epiſt. 4. ad Bonif. in princ.*

CAP. IV.

Noſſe vos velle aſſeueratis, ſi liceat omnibus veſtris præcipere tempore ſiccitatis ad pluuiam poſtulandam ieiunium, & orationem facere. Vobis quidem hoc agere licet: quoniam ieiunium, & oratio magnæ virtutis ſunt, & ad has iugiter faciendas veſtra multum valet hortatio. Sed congruentius eſt, ſi hæc per Epiſcoporum diſpoſitionem fiant. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 56.*

CAP. V.

Si ex toto corde conuerſi ad Dominum veram pœnitentiam, fructuſque pœnitentiæ dignos fecerimus, crebris & ſanctis inſtantes ie-
Pſal. 50. iuniis, vigiliis caſtis, &c. cito eius, qui cor contritum, & humiliatum non ſpernit, & cui proprium eſt miſereri, & parcere, miſericordiam conſequemur. *Troſleia cap. 15.*

De hora, qua olim Chriſtiani capiebant cibum, maxime tempore ieiunii. Tit IV.

CAP. I.

In ſabbato ſancto protrahatur ieiunium circa noctem. *Claramon. ſub Vrbano ij. cap. 26.*

CAP. II.

Conſulentibus vobis, ſi liceat, abſque ieiuniorum tempore, quantulumcumque valde mane comedere. Reſpondemus, quoniam neminē patrum noſtrorum ante horam diei tertiam manducaſſe, nec ſanctam eccleſiam ante hanc horam traditionem ſumendi cibum accepiſſe recolimus, vel monumentis quibuſcumque reperimus, è contrario vero quoſdam eorum, vſque ad veſperam, alios autem vſque ad nonam horam diei, porro alios vſque ad ſextam inuenimus ieiunaſſe: nullum autem mane cibi quantulumcumque ſumpſiſſe comperimus, cum po-
Eſai. 5. c. tius væ dictum his, qui mane comedunt, fuiſſe legerimus, quamobrem ab iſto maledicto vos alienos eſſe deſiderantes hortamur, vt ante horam diei tertiam nullum omnino corporalem cibum etiam in ipſis inſignibus ſolemnitatibus omnino ſumatis. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 60.*

CAP. III.

Miſiſti ad me, fideliſſime, & ſapientiſſime fili mi, interrogans, qua hora dies paſchæ ſit ieiunandus, dicis enim aliquos fratres dicere, quod oportet hoc in galli cantu facere, alios vero, quod id ſit faciendum veſpere: qui enim Romæ ſunt fratres, vt aiunt, gallum expectant: de his autem, qui hic ſunt, dixiſti, quod citius, horam autem exactam, & valde demenſam quæris imponere, quod quidem eſt difficile, & lubricum, &c. Eos, qui nimium feſtinant, & ante mediam noctem ſurgunt, vt contemptores, & intemperantes reprehendimus, vt qui propemodum antequam par ſit, curſum abruperint, dicente viro Sapiente: Non parum eſt in vita, quod parum abeſt. Eos autem, qui differunt, & plurimum perferunt, & ad quartam vſque vigiliam fortiter abſtinent, in qua etiam pluribus Saluator noſter in mari ambulans apparuit, vt generoſos, & laborum tolerantes ſuſcipimus, Iis autem, qui interea vt moti ſunt, vel vt potuerunt, quieſcunt, non valde moleſti ſimus: quandoquidem nec ſex ieiuniorum dies æqualiter, nec ſimiliter omnes exſpectant, ſed aliqui quidem vel omnes tranſmittunt ieiuni permanentes, alii duos, alii tres, alii quatuor, alii nullum. Et iis quidem, qui in illis tranſmittendis valde laborauerunt, deinde defeſſi ſunt, & propemodum deficiunt, ignoſcendum eſt, quod celerius guſtent, ſi qui autem non modo tranſmiſsis, ſed ne ieiunatis quidem, vel etiam in delicatis, opipariſque conuiuiis, conſumptis præcedentibus quatuor diebus, ad duos, eoſque ſoſos extremos dies, cum venerint, illis, à ſe cibo non guſtato, tranſmiſsis, paraſceue, & ſabbato, magnum quid, & egregium ſe facere exiſtimant, ſi ad auroram vſque permanſerint: non exiſtimo eos ex æquo certamen ſubiſſe cum iis, qui ſe pluribus diebus prius exercuerunt. Hæc quidem, vt ſentio conſulens ſcripſi. *Dionyſ. Alexand. in ep. ad Baſilidem c. 1.*

CAP. IV.

Solent plures, qui ſe ieiunare putant, mox, vt ſignum audierint ad nonam manducare, qui nullatenus ieiunare credendi ſunt, ſi ante manducauerint, quam veſpertinum celebretur officium, concurrendum eſt enim ad miſſas, & auditis miſſarum ſolemnibus, ſiue veſpertinis officiis, largitis eleemoſynis ad cibum accedendum eſt. Si vero aliquis neceſsitate conſtrictus fuerit, vt ad miſſam conuenire non valeat, æſtimata veſpertina hora, completa oratione ſua, ieiunium abſoluere debet. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 39. Burch. lib. 13. cap. 12. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 11. panor. & par. 4. cap. 45. decr.* *Or. conſe. d. 1. c. 49.*

CAP. V.

Abſtinentia in his (*ieiuniorum*) diebus omnium deliciarum eſſe debet, & ſobrie, & caſte viuendum, qui vero ouis, caſeo, piſcibus, & vino abſtinere poteſt, magnæ virtutis eſt, qui autem his, aut infirmitate interueniente, aut quolibet opere abſtinere non poteſt, vtatur: tantum vt ieiunium vſque ad veſperam ſolemniter celebret, & vinum non ad ebrietatem, ſed ad refectionem corporis ſui ſumat. *Theodulph. ad Aurel. cap. 40.*

CAP. VI.

Non oportet clericos, vel laicos religioſos ante ſacram horam diei tertiam inire conuiuia, neque aliquando clericos, niſi hymno dicto, edere panem, & poſt cibos gratias auctori Deo referre. *Mart. Brac cap. 66. Burch. lib. 2. cap. 165. Iuo par. 6. cap. 256. decr.* *Diſt. 44. cap. vlt.*

CAP. VII.

Admonendus eſt populus, vt ante publicum peractum officium ad cibum non accedat. *Theodulph. ad presb. Aurel cap. 46.*

Ieiu-

Ieiunium coniungant Chriſtiani cum eleemoſyna, & cum exercitatione omnium virtutum. Tit. V.

CAP. I.

De pœn. d. 1. c. 21. & de conſ. d. 5. c. 25. Nihil prodeſt homini ieiunare, & orare, & alia religionis bona agere, niſi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Vnde ait propheta: *Pſal. 33.* Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum: diuerte à malo, & fac bonum. *Pius epiſt. 1. in fin. Anſel. lib. 11. cap. 11.*

CAP. II.

Eccleſ. 34. Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit eum, quid proficit lauatio ipſius? Sic homo, qui ieiunat in peccatis ſuis, & iterum eadem faciens, quid proficit humiliando ſe? orationem illius quis audiet? Qui conſeruat legem, multiplicat orationem, &c. *Pelag. ii. epiſt. 2. in fin.*

CAP. III.

Accepto conſilio, hoc ſtatuimus vt poſt triduanum ieiunium, poſt litanias, & multorum orationem eleemoſynis conditam, diuino fulti auxilio, ſtatueremus, quod melius de electione Romani Pontificis videretur. *Greg. vii. lib. 1. Reg. epiſt. 1.*

CAP. IV.

Diebus quadrageſimæ, & ieiuniorum ſumma deuotione ieiunandum, & omni intentione eſt orandum, atque vnicuique pro facultatibus ſuis eleemoſynæ tribuendæ, & nullæ lites, vel contentiones habendæ. Arguit enim eos, qui contentiones, & lites tempore ieiuniorum, & qui à debitoribus debita exigunt, Dominus *Eſai. 58.* per prophetam dicens: Ecce in diebus ieiuniorum veſtrorum inuenitur voluntas veſtra, & omnes debitores veſtros repetitis, ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. *Tribur. cap. 35.*

CAP. V.

Diebus ieiunii eleemoſyna facienda eſt, & cibum, vel potum, quo quiſque vti debuit, ſi non ieiunaret, pauperibus eroget. Quia ieiunare, & cibos prandii ad cœnam reſeruare, nō mercedis, ſed ciborum eſt incrementum. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 38. Burch. lib. 13. cap. 11. Iuo par. 4. cap. 44. decr.*

CAP. VI.

In his ieiuniorum diebus (*quadrageſimæ*) nullæ lites, nullæ contentiones eſſe debent; ſed in Dei laudibus, & in opere neceſſario perſiſtendum. Arguit enim eos, qui contentiones & lites quadrageſimæ tempore exercent; & qui debita à debitoribus exigunt, Dominus *Eſa. 58.* per prophetam dicens: Ecce in die ieiunii veſtri inueniuntur voluntates veſtræ, & omnes debitores veſtros repetitis, ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. c. 42. Burch. lib. 13. cap. 13. Iuo par. 4 cap. 46. decr.*

CAP. VII.

Abſtinendum eſt in his ſanctiſſimis quadraginta diebus à coniugibus, & caſte, & pie viuendum, vt ſanctificato corde, & corpore iſti ſancti dies tranſigantur, donec perueniatur ad diem ſanctum paſchæ: quia pœne nihil valet ieiunium, quod coniugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ, & eleemoſynæ non commendant. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 43. Burch. lib. 13. cap. 14. Iuo par. 4. cap. 47. decret.*

Ægroti non obſtringantur lege ieiunii. Tit. VI.

CAP. I.

Nec hortor, nec admoneo, ſed diſtricte præcipio, vt ieiunare minime præſumas: quia dicunt medici, huic moleſtiæ (*effuſionis ſanguinis*) valde eſſe contrarium: niſi forte ſi grandis ſolemnitas exigit, quinque in anno vicibus concedo. *Gregor. Mariniano Epiſcopo Rauennæ lib. 9. regiſt. epiſt. 28.*

CAP. II.

Quoniam eruptionem ſanguinis patientibus ieiunia medici omnino dicunt eſſe contraria, his fraternitatem tuam hortamur aſſatibus, vt reducens ad animum ea, quæ eſt ſolita, de ægritudine ſuſtinere, ieiunandi ſibi laborem minime imponat. *Greg. Mariniano Epiſc. Rauennæ lib. 11. regiſt. epiſt. 32.*

CAP. III.

Poſtulaſti reſponſum habere de illis, qui in quadrageſima, vel in aliis ieiuniis ſolemnibus infirmantur, & petunt ſibi eſum carnium indulgeri: quorum quidam promittunt propter hoc eleemoſynam ſe facturos, quidam vero propter neceſſitatem infirmitatis vrgentis, hoc à te ſibi, quaſi ex debito concedendi requirunt. Super quo tibi duximus reſpondendum, quod cum non ſubiaceat legi neceſſitas, deſiderium infirmorum, cum vrgens neceſſitas exigit, ſupportare potes, & debes, vt maius in eis periculum euitetur. *Innocent. iii. Bracarenſi Epiſc.* *De obſer. ieiun. c. 2. ap. Greg. ix. & in 3. coll.*

CAP. IV.

Mulier, ſi peperit, debet ne ieiunare paſcha, vel vinum non bibere, an à ieiunio abſoluitur, & vinum bibere permittitur, eo quod peperit? Reſp. Excogitatum eſt ieiunium, vt corpus humile reddatur. Si ergo corpus in humilitate, & imbecillitate verſatur, debet cibi, & potus, quantum poteſt, eſſe particeps. *Timoth. Epiſc. Alex. cap. 8.*

CAP. V.

Si quis ſit ægrotus, & ex vi morbi valde liquefactus, & attenuatus, & ſanctum paſcha venerit, debetne omnino ieiunare, an eum abſoluit clericus, vt accipiat, quod poteſt, vel etiam oleum & vinum? Reſpon. Abſolui debet ægrotus, vt cibum, & potum capiat, quantum ferre poteſt. *Timotheus Epiſcopus Alex. cap. 10.*

De numero dierum, quibus conſtat quadrageſima. Tit. VII.

CAP. I.

Diſt. 4. ſtatuimus c. 4.

COgnoſcite à nobis, & à cunctis Epiſcopis in hac ſancta, & Apoſtolica Sede congregatis ſtatutum eſſe, vt ſeptem hebdomadas plenas ante ſanctum paſcha omnes clerici, in ſortem Domini vocati, à carne ieiunent. quia ſicut diſcreta eſſe debet vita clericorum à laicorum conuerſatione, ita & in ieiunio debet fieri diſcretio, &c. Has ergo ſeptem hebdomadas omnes clerici à carne, & deliciis ieiunent, & hymnis, & vigiliis, atque orationibus Domino inhærere die, noctuque ſtudeant. *Teleſph. ep. vn. in prin. Iuo lib. 2. tit. 14. c. 1. panor. & par. 4. cap. 25. decr Anſelm. lib. 7. cap. 165. Cæſar. lib. 11. cap. 20. Tarrac. lib. 4. cap. 60.*

CAP. II.

De conſe. d. 3. c. 6.

Id ſacerdotibus omnibus eſt decretum, vt ante paſchæ ſolemnitatem non quinquageſima, ſed quadrageſima teneatur. *Aurel. cap. 24. alias 26.*

CAP. III.

Quadrageſima ab omnibus eccleſiis æqualiter teneatur, neque quinquageſimam, aut ſexageſimam ante paſcha quilibet ſacerdos præſumat indicere. &c. *Aurel. iv. cap. 2.*

CAP. IV.

Teleſphorus conſtituit, vt ſeptem hebdomadas ante paſcha ieiunium celebraretur. *Dam. in Teleſph.*

Quadrageſima eſt velut decima anni, quam Chriſtiani offerunt Deo Tit. VIII.

CAP. I.

TEmpore quadrageſimæ, quo Deo carnis noſtræ decimas damus, omni eſt voluptati renunciandum. *Nicol. ad conſult. Bulg. c. 9.*

CAP. II.

Non tantum decimas rerum, ſed etiam dare Deo debemus decimas dierum, quod fideles quique annuatim ſtudent agere tempore quadrageſimæ. *Trosleia. cap. 6. ex D. Greg.*

CAP. III.

Quadrageſima cum ſumma obſeruatione cuſtodiri debet, vt ieiunium in ea, præter dies dominicos, qui abſtinentiæ ſubtracti ſunt, nullatenus reſoluatur, quia ipſi dies decimæ ſunt anni noſtri, quos cum omni religione & ſanctitate tranſigere debemus. Nulla in his occaſio ſit reſoluendi ieiunii, quia alio tempore ſolet ieiunium caritatis cauſſa diſſolui, iſto vero nullatenus debet. quia in alio ieiunare, in voluntate, & arbitrio cuiuſlibet poſitum eſt: in hoc vero non ieiunare, præceptum Dei tranſcendere eſt. & in alio tempore ieiunare præmium abſtinenti adquirere eſt, in hoc vero præter infirmos, ac paruulos, quiſquis non ieiunauerit, pœnam ſibi adquirit, quia eoſdem dies Dominus, & per Moſem, & per Heliam, & per ſemetipſum ſacro ieiunio conſecrauit. *Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 37.*

Loquitur de ſolis ieiuniis, quæ ſũt in conſilio.

Vide Tolet. viij. cap. 9. Tit. ſeq. capite dicente ſcriptura.

Quadrageſima ieiunetur integra. Tit. IX.

CAP. I.

EPiſcopus, presbyter, diaconus, hypodiaconus, lector, cantor quadrageſimam non ieiunans, aut quartam, aut ſextam feriam, deponatur, niſi corporis imbecillitate impediatur, laicus excommunicetur. *Apoſt. cap. 69.*

CAP. II.

De conſ. d. 3. c. non licet. 8.

Non oportet in quadrageſima, quinta feria vltimæ hebdomadis ſoluere ieiunium, & totam quadrageſimam inficere, ſed opus eſt, tota quadrageſima arida edendo, ieiunare. *Laod. cap. 50. Mart. Bracar. cap. 50. Burchar. lib. 13. cap. 8. Iuo par. 4. cap. 41.*

CAP. III.

De conſ. d. 3. c. 19.

Placuit, vt omnes eccleſiæ filii, exceptis diebus dominicis, in quadrageſima, etiam die ſabbato, ſacerdotali ordine, & diſtrictionis comminatione ieiunent. *Agathen. cap. 12.*

CAP. IV.

Decernimus obſeruandum, vt quadrageſima ab omnibus eccleſiis æqualiter teneatur. *Aurelian. iv. cap. 2.*

CAP. V.

Si quis quinta feria paſchali, quæ vocatur cœna Domini, hora legitima poſt nonam ieiunus in eccleſiis miſſas non tenet, ſed ſecundum ſectam Priſcilliani feſtiuitatem ipſius ab hora tertia per miſſas defunctorum ſoluto ieiunio colit, anathema ſit. *Bracar. I. cap. 16.*

CAP. VI.

In die paſſionis Domini quidam ab hora nona ieiunium ſoluunt, conuiuiis *adhibentur, & cum ſol lumen ſubduxerit, &c. illi epulis inſeruiunt: & quia totum eum diem vniuerſalis eccleſia propter paſſionem Domini in mœrore, & abſtinentia peragit, quicumque in eo ieiunium, præter paruulos, ſenes, & languidos, ante peractas indulgentiæ preces ſoluerit, à paſchali gaudio depellatur: nec in eo ſacramentum corporis & ſanguinis Domini percipiat, qui diem paſſionis eius per abſtinentiam non honorauit. *Tolet. iv. cap. 7.*

*abutūtur al.

CAP. VII.

Eccle. 19. a

Dicente ſcriptura: Qui ſpernit minima paulatim decidit, &c. quadrageſimæ dies anni totius decimæ putantur, quæ & in oblatione ieiunii Domino conſecrantur, quibus etiam conditio humani generis expiatur, dum à quatuor mundi partibus ad hanc homo religionẽ crediturus adducitur, & ex quatuor elementis formatus propter tranſgreſſionem decalogi

quater

quater decies conuenienter affligitur, &c. Quisquis ſine ineuitabili neceſſitate, atque * fragilitate, & euidenti languore, ſeu etiam impoſſibilitate ætatis diebus quadrageſimæ eſum carnium præſumpſerit attentare: non ſolum reus erit reſurrectionis dominicæ, verum etiam alienus ab eiuſdem diei ſancta communione, & hoc illi cumuletur ad pœnam, vt ipſius anni tempore ab omni eſu carnium abſtineat gulam: quia ſacris diebus abſtinentiæ oblitus eſt diſciplinam. Illi vero, quos aut ætas incuruat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat, non aute prohibita violare præſumant, quam à ſacerdote permiſſum percipiant. *Tolet. viii. cap. 9.*

* fragilitatis euid. lang.

CAP. VIII.

A ieiunis ſacra altaris celebrentur, vt canone Carthaginenſi dicitur, excepta die, qua cœna dominica celebratur: quæ exceptio tunc aliqua de cauſſa placuit. Sed nos Apoſtolorum, & patrum traditiones ſequentes, non oportere putamus in quadrageſima vltima hebdomoda quintam feriam ſoluere, & totam quadrageſimam inficere. *Trul. cap. 29. Vide Carth. cap. 41. G. & Carthag. iii. cap. 24.*

CAP. IX.

Salutaris paſſionis dies in ieiunio, & oratione, & compunctione cordis celebrantes fideles à media nocte magni ſabbati * vigilent, cum euangeliſtæ Mattheus, & Lucas dicant, valde mane, &c. *Trull. cap. 90.*

* ieiunent

CAP. X.

De conſe. d. 3. c. 7. Non liceat quinta feria nouiſſimæ ſeptimanæ ieiunium ſoluere, & omnem exhonorare quadrageſimam, ſed ſincere abſtinentes totam quadrageſimam peragere. *Mart. Bracar. cap. 50. Vide Laodic. cap. 50.*

Tempore quadrageſimæ ciues non degant in villis, ſed in vrbibus & oppidis. Tit. X.

CAP. I.

De conſe. d. 3. c. 5. NVlli ciuium paſchæ, natalis Domini, vel † quadrageſimæ ſolemnia in villa liceat celebrare: niſi quem infirmitas probabitur tenuiſſe. *Aurel. cap. 25. alias 17. Vide Aruer. cap. 14. Burchar. lib. 2. cap. 75. Iuo par. 4. cap. 12. decr.*

† quinquag. f.

CAP. II.

De conſe. diſt. 3. neq. c. 15. Nec quadrageſimæ diebus ab eccleſiis fideles deſint, nec habitent in latibulis cubiculorum, ac montium, qui in ſuſpicionibus perſeuerant, ſed exemplum, & præceptum cuſtodiant ſacerdotum, & ad alienas villas agendorum conuentuum cauſſa non coueniant. Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Anathema ſit, qui hæc commiſerit. *Cæſaraug. cap. 2.*

De perceptione Euchariſtiæ tempore quadrageſimæ. Tit. XI.

CAP. I.

COrpori, & ſanguini Dominico quotidie in quadrageſima, ſi debeatis communicare, conſulitis. Quod vt fiat, Deum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & vos omnes vehementiſſime cohortamur, ſi tamen mens in affectu peccandi non ſit, vel ſi hanc, non de criminalibus peccatis conſcientia impœnitens, vel non reconciliata fortaſſis accuſet, vel ſi fratri diſcordanti quis veſtrum ſuo vitio reconciliatus minus exiſtat, &c. Interim tamen quadrageſima, quam mus eccleſiæ maiorem appellat, omni eſt die, ſeruato ſuperiori tenore, communicandum: quoniam ſemper eſt orationi vacandum, & ſacrificiis fidelium concurrendum: & illud propheticum quo dicitur: In die ieiunii veſtri inuenitur voluntas veſtra, iugiter ad memoriam reuocandum, ſi enim ex conſenſu coniugatorum, etiam alibi, forte mundo corpore, tempore vacatur orationi, quanto potius iſto, quo Deo etiam carnis noſtræ decimas damus, &c. omni eſt voluptati renunciandum? *Nicol. ad conſulta Bulgarorum cap. 9.* *Eſai. 58.*

CAP. II.

De conſe. d. 2. c. 17. In cœna Domini à quibuſdam perceptio Euchariſtiæ negligitur. quæ quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibitum eſt, percipienda ſit, eccleſiaſticus vſus demonſtrat; cum etiam pœnitentes eodem die ad percipienda corporis & ſanguinis Dominici ſacramenta * reconciliat. *Cabilon. ſub Carolo cap. 47. Capitul. lib. 7. cap. 68. in addit. Burch. lib. 5. cap. 20. Iuo par. 2. cap. 30. decr.*

* ſe reconcilient.

CAP. III.

Singulis diebus dominicis in quadrageſima, præter hos, qui excommunicati ſunt, ſacramento corporis & ſanguinis Chriſti ſumienda ſunt: & in cœna Domini, &c. *Theodulphus ad presbyteros Aurel. cap. 41. Burch. lib. 5. cap. 19. Iuo par. 2. cap. 29. decr. Anſel. lib. 9. cap.*

Tempore quadrageſimæ non fiebat olim quotidie ſacrum apud Græcos more noſtro. Tit. XII.

CAP. I.

NOn oportet in quadrageſima panem offerre, niſi in ſabbato, & dominica tantum. *Laod. cap. 49.*

CAP. II.

Omnibus diebus ieiuniorum quadrageſimæ, excepto ſabbato, & dominica, & ſancto Annunciationis die, fiant ſanctificatio-

num, non oblationum ſacra miniſteria. *Trullen. cap. 52.*

Tempore Quadrageſimæ ſanctorum ſolemnitates olim non celebrabantur. Tit. XIII.

CAP. I.

31. q. 4. nõ licet. c. 9. NOn oportet in quadrageſima martyrum natale celebrare, ſed ſabbatis, & dominicis diebus ſanctorum martyrum memoria fiat. *Laodicen. cap. 51. Mart. Bracaren. cap. 48. Burch. lib. 13. cap. 10. Iuo par. 4. cap. 43. decret.*

CAP. II.

Quoniam die, qua inuenitur Angelus virgini Verbi conceptum & nunciaſſe verbis, & indidiſſe miraculis, eadem die feſtiuitas non poteſt celebrari condigne, quod interdum quadrageſima, vel paſchale feſtum videatur incumbere, in quibus nihil de ſanctorum ſolemnitatibus, ſicut ex antiquitate regulari cautum eſt, conuenit celebrari, &c. xv. Kal. Ianuar. ſolemnitas dominicæ Matris. viii. Kal. Ianuar. natiuitas Filii celebretur. *Tolet. x. cap. 1. Vide Trul. cap. 52. tit. praced.*

Tempore Quadrageſimæ ceſſent iudicia, & negotia, quantum fieri poſſit. Tit. XIV.

CAP. I.

A Nobis ſcire cupitis, ſi quadrageſimali tempore iudicia ſint exercenda, vel ad mortem aliquis addicendus. In quo nos noueritis eadem de quadrageſimali tempore, ſuper hac reſpondere conſultatione, quæ de diebus feſtis iam reſpondiſſe dignoſcimur. *Nicolo. ad conſulta. Bulgaror. cap. 45. Vide lib. præced. tit. xix. c. Quod interrogatis.*

CAP. II.

Veſtram Deo, amabilis Auguſtæ, petimus clementiam, vti abſque ineuitabili neceſſitate ſanctum tempus quadrageſimæ liceat eccleſiaſticis viris ſub quiete agere, quatenus tempus illud, quod purificatio debet eſſe aliorum temporum, non inquinetur inquietudine perturbationum. *Aquiſgr. ii. ſub Ludou. par. vlt. cap. 16.*

CAP. III.

Vt Regia magnificentia liberiorem libertatem Epiſcopis ad ſuum peragendum in eorum parochiis miniſterium, maxime in ſacratiſſimis temporibus, quadrageſimæ ſcilicet, & aduentus Domini tribuat, &c. Ipſi autem Epiſcopi conceſſum ſibi otium non in ſuas voluptates, ſed in diuinum, & officioſum conuertat negotium, quatenus ſtudentes prædicationi, & correctioni, atque confirmationi, quod hactenus per parochias fuit neglectum, ſolerter, & deuotiſſime de cætero ſit correctum, & emendatum. & non propter ſuam quietudinem Epiſcopi ad remotiora loca ſecedentes, & ſuum miniſterium negligentes proprias deſerant ciuitates, ſed vt parochias ſuas cum officii efficacia circumeant, aut cum religione in ſuis ciuitatibus canonice cum ſuis filiis degant, &c. *Meldenſe cap. 28.*

CAP. IV.

Regia maieſtas obſeruare præcipiat omnibus Reipub. miniſtris, quod à diuina auctoritate, & ſanctorum patrum conſtitutione cautum eſſe dignoſcitur, videlicet, vt nemo comitum, aut quiſquam ex iudiciaria poteſtate, poſt quartam feriam, quæ caput ieiunii nominatur, in qua omnes pœnitentes manus impoſitionem ad vacandum ſolummodo pœnitentiæ, & diuinis officiis accipiunt, placitum, aut mallum tenere præſumant. *Melden. cap. 76.*

CAP. V.

Diebus dominicis, vel ſanctorum in feſtis, ſeu quadrageſimæ, aut ieiuniorum, nullus comes, vel ſæcularis placitum habere, ſed nec populum illo præſumat coercere. *Triburien. cap. 35.*

CAP. VI.

In his ieiuniorum diebus (*loquitur de quadrageſima*) nullæ lites, nullæ contentiones eſſe debent, ſed in Dei laudibus, & in opere neceſſario perſiſtendum. Arguit enim eos, qui contentiones, & lites quadrageſimæ tempore, & qui debita à debitoribus exigunt, Dominus per prophetam dicens: Ecce in die ieiunii veſtri inueniuntur voluntates veſtræ, & omnes debitores veſtros repetitis. Ecce ad lites, & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. *Theodulph. ad presbyt. Aurel cap. 42. Burch. lib. 3. cap. 13. Iuo par. 4. cap. 46.* *Eſai. 58.*

De Chriſmate, & ablutione pedum, & reconciliatione pœnitentium in cœna Domini. Tit. XV.

CAP. I.

DE Chriſmate conficiendo in cœna Domini. *Fabia. ep. 2. in prin.*

CAP. II.

Quinta feria ante paſcha abſoluuntur pœnitentes. *Innocen. epiſt. 1. cap. 7. Capitul. lib. 5. cap 66. Cæſaraug. lib. 15. cap. 27. Tarrac. lib. 4. cap. 36.* *De conſe. diſt. 1. de pænitentibus. c. 17.*

CAP. III.

Inquiſiuit fraternitas tua, ſi liceat ſanctimonialibus feminis, quemadmodum viris, ſibi inuicem pedes abluere in cœna Domini, &c. Hoc dominicum præceptum eſt, quod, qui per fidem impleuerit, habebit ex eo laudem. *Zach. ep. 5. ad Boniſ. in med.*

CAP. IV.

Licet ablutio pedum omni tempore, vt fiat, expe-

expedibile habeatur, tamen neceſſe eſt, vt ſpecialis in eodem die, quo à Chriſto geſtum eſt, omnimodo ſeruetur. Proinde hæc ſancta ſynodus decernit, atque inſtituit, vt deinceps non aliter per totius Hiſpaniæ, & Galliarum eccleſias ea lem ſolemnitas celebretur. niſi pedes vnuſquiſque Pontificum, ſeu ſacerdotum, ſecundum hoc ſacroſanctum exemplum ſuorum lauare ſtudeat ſubditorum. *Tolet. xvii. cap. 5.*

De cibis, aliiſque rebus prohibitis in quadrageſima. Tit. XVI.

CAP. I.

NVlla ratio ſinit in quadrageſimali tempore venationibus vti: venantes enim nihil præter carnes captant: vt ergo nihil carnale ſectari videamini, decenter à carnibus captandis in quadrageſimali præcipue tempore vobis eſt abſtinendum. Quanto enim ieiunii tempore arctius eſt diuinis cultibus inſiſtendum, tanto eſt in cunctis mundi nociuis oblectamentis longius recedendum: præſertim cum neminem niſi reproborum venationei exercuiſſe ſacra deſignet hiſtoria. *Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 44.*

CAP. II.

Nec vxorem ducere, nec conuiuia facere, in quadrageſimali tempore conuenire poſſe, vllatenus arbitramur. *Nicol. ad conſ. Bulg. cap. 48.*

CAP. III.

Non oportet, poſt duas hebdomadas quadrageſimæ quemquam ad baptiſmum ſuſcipi. *Laod. cap. 45.*

CAP. IV.

33. q. 4. c. 8. & 9. Non oportet in quadrageſima nuptias, vel natalicia celebrare. *Laod. cap. 52. Mar. Brac. c. 48. Iuo par. 8. cap. 49. decr.*

CAP. V.

Cognouimus quoſdam Hiſpaniæ ſacerdotes, qui in quadrageſimæ diebus alleluia decantant, præter in vltima hebdomada paſchæ, &c. In omnibus quadrageſimæ diebus, quia tempus non eſt gaudii, ſed mœroris alleluia non decantetur. Tunc enim opus eſt fletibus, ac ieiuniis inſiſtere, corpus cilicio, & cinere induere, animum mœroribus deiicere, gaudium in triſtitiam vertere, quouſque veniat tempus reſurrectionis Chriſti. Hoc enim eccleſiæ vniuerſalis conſenſio in cunctis terrarum partibus roborauit, quod per Hiſpanias, Gallicia que prouincias conſeruetur, &c. Si quis ergo Epiſcopus, presbyter, diaconus, clericus aliud fecerit, ordinis ſui officio careat, & communione eiuſdem paſchæ priuetur. *Tolet. iv. cap. 10.*

CAP. VI.

In Armenia, & aliis locis, ſabbatis, & dominicis quadrageſimæ ieiuniorum diebus, oua, & butyrum quidam comedunt. Placuit per vniuerſam orbis totius eccleſiam, vno ordine ieiunium celebrari, & abſtinere, vt ab omni mactabili, ſic ab ouis, & butyro: quia fructus ſunt, & femina eorum, quibus abſtinemus. Si vero id non ſeruauerint, clerici deponantur, laici excommunicentur. *Trul. cap. 56*

Vide de hac re Theodul. ad presbyteros, Aurel. cap. 40. tit. de hora, qua olim Chriſtiani capiebant cibum tempore ieiunii cap. 43. tit. Ieiunium coniungant Chriſtiani cum eleemoſynis, & cum exercitatione omnium virtutum c. Abſtinendum eſt.

Ne Iudæis die cœnæ Domini, neque aliis tribus, qui proxime ſequuntur, in publicum prodeant. Tit. XVII.

Vide lib. xij. titulo x.

Communia de quadrageſima. Tit. XVIII.

CAP. I.

SI nulla vrget neceſſitas, non ſolum quadrageſimali tempore, ſed omni eſt prœliis abſtinendum. Si autem ineuitabilis vrget opportunitas, nec quadrageſimali eſt tempore pro defenſione tam ſua, quam patriæ, ſeu legum paternarum, bellorum procul dubio præparationi parcendum, ne videlicet Deum videatur homo tentare, ſi habet, quod faciat, & ſuæ, ac aliorum ſaluti conſulere non procurat, & ſanctæ religionis detrimento non præcauet. Porro muri Iericho filiis Iſrael, qui ſabbatum iam obſeruandum ſuſceperant, etiam ſabbato vrbem circumeuntibus, & tubis clangentibus ad terram prostrati ſunt. *Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 46. Iuo lib. 8. tit. 4. cap. 23. panor. & par. 10. cap. 93. decr. Cæſar. lib. 7. cap. 11.* 23. q. 8. c. 15. Ioſue 6.

CAP. II.

Vt in omnibus miſſis, ſiue matutinis, ſiue quadrageſimalibus, vel quæ pro defunctorum commemorationibus fiunt, ſemper Sanctus, Sanctus, Sanctus eo ordine, quo ad miſſas publicas, dici debeat, &c. *Vaſen. ij. cap. 4.*

CAP. III.

Omnes presbyteri ante epiphaniam miſſos ſuos dirigant, qui eis de principio quadrageſimæ nuntient, & in ipſa epiphania ad populum indicent. *Antiſio. cap. 2.*

CAP. IV.

A media quadrageſima presbyteri chriſma petant. *Antiſ. cap. 6.*

CAP. V.

Gregorius ſecundus quadrageſimali tempore, vt in quinta feria ieiunium, atque miſſarum celebritas fierent in eccleſiis, quod antea non agebatur, inſtituit. *Ex Pontif.*

De ieiunio quatuor temporum, & aliorum dierum. Tit. XIX.

CAP. I.

SEmper fiat ieiunium veris in prima hebdomada quadrageſimæ: ieiunium vero æſtatis infra hebdomadam pentecoſtes. *Claram. ſub Vrbano ij. cap.27.*

CAP. II.

Diſt.76.c.4. Statuimus, vt ieiunia quatuor temporum hoc ordine celebrentur. Primum in initio quadrageſimæ: ſecundum in hebdomada pentecoſtes: tertium vero in Septembri: quartum in Decembri more ſolito fiat. *Placent. ſub Vrbano ii. cap. cap.15.*

CAP. III.

Diſt. 75. c 1 diſt. 67. c 1. Ieiunium in ordinatione Epiſcopi, & aliorum. *Anacl. epiſt. 2. in princ. Burch. lib.1. cap. 15. Iuo par. 5. cap. 69. decret. Anſelm. lib. 6. cap.47.*

CAP. IV.

Diſt.76 c. 2. Ieiunium, quod ter in anno apud nos celebrare didiciſtis, conuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus. Vt ſicut annus per quatuor voluitur tempora, ſic & nos quaternum ſolemne agamus ieiunium per anni quatuor tempora: & ſicut replemur frumento, vino, & oleo ad alenda corpora: ſic repleamur ieiunio ad alendas animas, iuxta prophetæ Zachariæ vocem, &c. *Zach.8 c.* Ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium ſeptimi, & ieiunium decimi erit domui Iudæ, &c. *Calliſt. epiſt.1. in princ. Iuo lib.2. tit.14. cap. 2. panor. & par.4. cap.26. decret.*

CAP. V.

Diſt.75. c. 4. & 5. Act.13. His, qui conſecrandi ſunt, ieiuniis, & à ieiunantibus ſacra benedictio conferatur, &c. Cum Apoſtoli Paulum, & Barnabam ex præcepto Spiritus ſancti ad euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes, & orantes impoſuerunt eis manus, &c. *Leo epiſt.79. cap. 1. ad Dioſcor. Epiſcop. Alexand. Iuo lib.3. tit. 2. cap. 6. panor. & par.6. cap. 70. & 71. decr. Anſel. lib. 7. cap.37. Tarrac. lib.3. cap.47.*

CAP. VI.

Diſt.75 c. ult. Ordinationes etiam presbyterorum, & diaconorum, niſi certis temporibus, & diebus exerceri non debent, id eſt quarti menſis ieiunio, ſeptimi, & decimi: ſed etiam quadrageſimalis initii, ac mediana quadrageſimæ die, ſabbati ieiunio circa veſperam nouerint celebrandas. *Gelaſ. epiſt.1. cap. 13. Iuo lib. 3. tit. 2. cap.18. panor. & par. 6. cap. 74. decr. Anſelm. lib.7. cap.38. Tarracon. lib. 3. cap. 48. & lib. 6. cap.40.*

CAP. VII.

Si longum, vel triſte videtur (*Iudæis*) ſolemnitatem ſuſtinere paſchalem, & eos nunc ad baptiſmum feſtinare cognoſcis: ne quod abſit longa dilatio eorum retro poſſit animos reuocare, cum fratre noſtro Epiſcopo loci ipſius loquere, vt pœnitentia, ac abſtinentia quadraginta diebus indicta, aut die dominico, aut ſi celeberrima feſtiuitas fortaſſis occurrerit, eos omnipotentis Dei miſericordia protegente baptizet, &c. *Greg. Fauſtino Defenſori ep. t.24. lib.7 regiſt.*

CAP. VIII.

Ordinationes presbyterorum, ſeu diaconorum non niſi quarti, ſeptimi, & decimi menſium ieiuniis, ſed & ingreſſu quadrageſimali, atque mediante, veſpere ſabbati (*Epiſcopus veſter*) nouerit celebrandas. *Greg. ij epiſt.3. ad clerum Turingiæ. Gelaſ. epiſt.1. cap.13.* *Diſt. 75. c ult.*

CAP. IX.

Conſilium noſtrum requiſiſti, vtrum etiam ieiunandum ſit in aduentu Domini: cum tamen ſentiant diuerſi diuerſa: quibuſdam dicentibus, ſed paucioribus, ieiunandum eſſe tunc temporis pluribus vero ſe aſſerentibus ad hæc non teneri, &c. Nos ſuper hoc taliter reſpondemus, &c. Ieiunium etiam apud nos in aduentu Domini agitur. *Innoc. iij. Braccharen. Epiſcopo.* *De obſeruat. ieiuniorum c. 2. apud Greg. ix. & in 3. coll.*

CAP. X.

Triduanum ieiunium in dominicæ Aſcenſionis ſolemnitate, &c. quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis vtantur. *Aurel. cap.29. al.27.*

CAP. XI.

Expleta ſolemnitate pentecoſtes in ſequenti ſeptimana à quinta feria in ſabbatum, per hoc triduum abſtinentia celebretur. *Gerunden. cap.2. Cæſaraug. cap.2.*

CAP. XII.

A feria ſancti Martini vſque ad natalem Domini, ſecunda, quarta, & ſexta ſabbati ieiunentur, & ſacrificium debito, quemadmodum quadrageſimale, ordine celebretur. In quibus diebus canones legendos eſſe ſpeciali definitione ſancimus. *Matiſc. cap.9.*

CAP. XIII.

In Kalendis Ianuarii, quæ propter errorem gentilitatis aguntur, omnino alleluia non decantabitur: in quibus etiam piſcem, & olus, ſicut, & in illis xl. diebus, cæteris carnibus abſtinentur, & à quibuſdam etiam nec vinum bibitur, &c. *Tolet. iv. cap 10.*

CAP. XIV.

Conſtituimus, vt quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obſeruentur, id eſt menſe Martio, hebdomada prima. Et feria quarta, & ſexta, & ſabbato veniant omnes ad eccleſiam hora nona cum litaniis ad miſſarum ſolemnia: Similiter in menſe Iunio hebdomada ſecunda, feria quarta, & ſexta, & ſabbato ieiunetur vſque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abſtineatur. Similiter in menſe Septembri hebdomada tertia, & in menſe Decembri hebdomada, quæ fuerit plena ante vigiliam natalis Domini, ſicut eſt in Romana eccleſia traditum. *Mogunt. cap. 34. Capit. lib. 5. cap. 86. Burch. lib. 13. cap. 2. Iuo lib.2. tit. 14. c.7. panor. & par. 4. cap.35 decr.* *Diſt.76. c. 2.*

CAP.

CAP. XV.

Diſt. 76. c.1. De incetto ieiunio quatuor temporum hanc certitudinem ſtatuimus, vt ſi Kalendæ Martii in quarta feria, ſiue antea euenerint, eadem hebdomada ieiunium celebretur: ſi autem Kalendæ Martii in quintam feriam, aut ſextam, aut ſabbatum diſtenduntur; in ſequentem hebdomadam ieiunium differatur. Simili quoque modo ſi Kalendæ Iunii in quartam feriam, aut antea euenerint, in ſubſequente hebdomada ieiunium celebretur, & ſi in quintam feriam, aut ſextam, aut ſabbatum contigerit, ieiunium in tertiam hebdomadam reſeruetur. Et hoc ſciendum eſt, quod ſi quando ieiunium menſis Iunii in vigilia pentecoſtes ſecundum prædictam regulam euenerit: non ibi celebrandum erit, ſed in ipſa hebdomada ſolemni pentecoſtes, & tunc propter ſolemnitatem Spiritus ſancti diacones dalmaticis induantur, & Alleluia cantetur, & flectamus genua, non dicatur. Eodem modo de Septembris ieiunio conſtitutum eſt, vt ſi Kalendæ Septembris in quarta feria euenerint, aut antea, ieiunium in tertia hebdomada celebretur, & ſi in quinta, aut ſexta, aut ſabbato contigerit, in quarta hebdomada ieiunandum erit. In Decembri illud obſeruandum erit, vt proximo ſabbato ante vigiliam natalis Domini celebretur ieiunium; quia ſi vigilia in ſabbato euenerit, ſimul vigilia, & ieiunium celebrare non conuenit. *Salegunſtadien. cap. 2. poſt Burchar. decretum Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 8. panor. & par. 4. cap. 33. decr.*

CAP. XVI.

Seruetur ieiunium tam indictum, quam etiam quatuor temporum. *Trosleia. cap. 15.*

CAP. XVII.

Graduum ordinationes recte fiunt, quando ieiunia quatuor temporum aguntur. *Lemonicen. act. 2.*

CAP. XVIII.

Non reprehendet nos quiſpiam, quartam, & ſextam feriam obſeruantes, in quibus ieiunare ſecundum traditionem præceptum eſt, quartam quidem propter initum à Iudæis conſilium de proditione Domini: ſextam autem, quod ipſe pro nobis paſſus ſit, &c. *Petrus Alexand. Archiep. ſerm. de pœnit. can. 15.*

CAP. XIX.

Caliſtus conſtituit ieiunium die ſabbati quater in anno fieri frumenti, vini, & olei ſecundum prophetam. *Dam. in Caliſt.*

Vide Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 4. & 5. hoc lib. tit. xxiii.

De ieiuniis monachorum.

Tit. XX.

Vide lib. viij. tit. xv.

Ne quiſquam die Dominico ieiunet.

Tit. XXI.

Vide lib. xx. tit. xiij.

Contrariæ ſententiæ Græcorum, & Latinorum de ieiunio ſabbati.

Tit. XXII.

CAP. I.

SI clericus dominicum diem, vel ſabbatum vno excepto ieiunauerit, deponatur, laicus excommunicetur. *Ap. cap. 64*

CAP. II.

Sabbato ieiunandum eſſe ratio euidentiſſima demonſtrat, nam ſi diem dominicum ob venerabilem reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti non ſolum in paſcha celebramus, verum etiam per ſingulos circulos hebdomadarum ipſius diei imaginem frequentamus: ac ſi ſexta feria propter paſſionem Domini ieiunamus, ſabbatum prætermittere non debemus, &c. Apoſtolos conſtat biduo iſto in mœrore fuiſſe, & propter metum Iudæorum ſe occuluiſſe: quod vtique non dubium eſt in tantum eos ieiunaſſe biduo memorato, vt traditio eccleſiæ habeat iſto biduo ſacramenta penitus non celebrari: quæ vtique forma per ſingulas tenenda eſt hebdomadas propter id, quod commemoratio diei illius ſemper eſt celebrãda. Quod ſi putant ſemel, atque vno ſabbato ieiunandum, ergo & dominica, & ſexta feria ſemel in paſcha erit vtique celebranda, &c. Non ergo nos negamus ſexta feria ieiunandum, ſed dicimus, & ſabbato hoc agendum, &c. *Innoc. ep. 1. cap. 4. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 4. panor. & par. 4 cap. 28. decret. Tarrac. lib. 5. cap. 70.* *De conſe. d. 5. 13.*

CAP. III.

Quia dies ſabbati apud ſanctos patres noſtros in abſtinentia celebris eſt habitus, nos in eorumdem auctoritatem ſequentes, ſalubriter admonemus, vt quicumque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eadem die, niſi maiori feſtiuitate interueniente, vel infirmitate impediente, abſtineat. *Greg. vij in conc. Rom. an. 6. cap. 9.* *De conſe. d. 5. c. 31.*

CAP. IV.

De illis, qui in ſabbato iuxta terrarum conſuetudinem aliarum, propter debilitatem, quam in ſe ſentiunt, carnes ſumunt, quod in partibus tuis nullatenus fieri conſueuit: cum ab aliis moleſte feratur, & oriatur in illis occaſio de retrahendi, tale tibi damus reſponſum, quod ſuper hoc tuæ conſuetudinem regionis facias obſeruari: ſic tamen, quod debilibus, & infirmis propter hoc periculum non emergat. *Innoc. ij Epiſcop. Braccaren.* *De obſeruant. ieiun. c. 2. ep. Greg. in. 6. in 1. coll.*

CAP. V.

Errorem placuit corrigi, vt omni ſabbati die ieiuniorum ſuperpoſitionem celebremus. *Elib. c. 26*

CAP.

CAP. VI.

De conſe. d. 1. placuit c. 9. Omnes eccleſiæ filii, exceptis diebus dominicis, in quadrageſima etiam die ſabbato, ſacerdotali ordinatione, & diſtrictionis comminatione ieiunent. *Agath. cap 12.*

CAP. VII.

Neque per ſabbata abſque infirmitate quiſquam ſoluat quadrageſimale ieiunium: niſi tantum die dominico prandeat, quod ſic fieri ſpecialiter patrum ſtatuta ſanxerunt. Si quis hanc regulam irrupetit, tamquam tranſgreſſor diſciplinæ à ſacerdotibus cenſeatur. *Aurelian. 1. cap. 2.*

CAP. VIII.

Seruetur canon iubens, vt ſi clericus inueniatur dominica ieiunare, vel ſabbato, vno tantum excepto, deponatur, laicus excommunicetur. *Trul. cap. 55. vid. Apoſt. cap. 65.*

CAP. IX.

Innocentius conſtituit ſabbato ieiunium celebrari; quia ſabbato Dominus in ſepulchro poſitus eſt, & diſcipuli ieiunauerunt. *Ex Pontif. in addit.*

Quibus diebus oporteat Chriſtianos à carnibus abſtinere.

Tit. XXIII.

CAP. I.

De conſe. d. 5. c. 31. QVia dies ſabbati apud ſanctos patres noſtros in abſtinentia celebris eſt habitus: nos eorumdem auctoritatem ſequentes ſalubriter admonemus, vt quicumque ſe Chriſtianæ religionis participem eſſe deſiderat, ab eſu carnium eadem die, niſi maiore feſtiuitate interueniente, vel infirmitate impediente, abſtineat. *Synod Rom ſub Greg. vii. cap. 8. an. vi. xiii. kal. Decemb. Tarrac. lib. 5. cap. 52.*

CAP. II.

Nullus Chriſtianus à capite ieiunii, vſque ad paſcha carnem comedat. *Claramon. ſub Vrbano ij. cap. 23. vide Teleſphor. ep. 1. in tit. de numero dierum quadrageſimæ cap. 1. cognoſcite.*

CAP. III.

In diebus ieiuniorum, in quibus per abſtinentiam, & lamentum pœnitentiæ præcipue Domino ſupplicandum eſt, modis omnibus eſt à carnibus abſtinendum. Quoniam licet omnibus orare, & abſtinere conueniat, ieiuniorum tamen temporibus amplius abſtinentiæ inſeruire oportet, videlicet, vt qui ſe meminit, illicita perpetraſſe, ſecundum ſacra decretalia, in his etiam à licitis ſe quibuſdam abſtineat, quadrageſimali videlicet tempore, quod eſt ante paſcha, ieiunio poſt pentecoſtem: ieiunio ante ſolemnitatem aſſumptionis ſanctæ Dei Genitricis ſemper Virginis Dominæ noſtræ Mariæ, nec non in ieiunio ante natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti feſtiuitatem, quæ ieiunia ſancta Romana ſuſcepit antiquitas, & tenet eccleſia. In ſexta vero feria omni hebdomade, & in cunctis vigiliis inſignium feſtiuitatum, à carnium eſu ceſſandum, & ieiuniis incumbendum, vt veraciter cum pſalmo dici valeat. Ad veſperam demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. *Nicol. ad conſulta Bulgarorum, cap. 4.* *Pſal. 29.*

CAP. IV.

Sexta feria paſsionem dominicam, & Apoſtolorum mœſtitiam recolentes, ab omnium carnium epulis, & pinguedine guſtus noſter arcendus, præter ſi natiuitas Domini, & epiphaniorum eius, aut feſtiuitas beatæ matris Domini, & Virginis Mariæ, ſeu Apoſtolorum principis Petri, & Pauli, atque ſancti Ioannis Baptiſtæ, ſeu B. Ioannis Euangeliſtæ, nec non & clauigeri cœli germani, Andreæ ſcilicet Apoſtoli, quin etiam & beati Stephani protomartyris ipſo die fortaſsis venire contigerit, nam quod ſancta eccleſia, vel fidelis anima: in feſtiuitate ſanctorum, ieiunia, vel abſtinentias, quæ non ſunt perpetuo voto propoſitæ ſoluere debeat, Dominus teſtatur in Euangelio dicens: Mulier cum parit, triſtitiam habet, cum autem pepetit puerum, iam non meminit preſſuræ propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 15.* *Ioan. 16.*

CAP. V.

Si eodem die (*quo baptiſma ſuſcipitur*) licitum ſit, carnes comedi, vel quot in conſequentibus ab his ſit abſtinendum, requiritis, &c. A carnibus ipſo die, his, qui ſabbato ſancto, vel ſabbato pentecoſtes baptizati fuerint, proculdubio abſtinere conuenit. Conſequentibus vero ſeptem diebus, qui à veteribus dies azymorum dicebantur, & diei reſurrectionis dominicæ coniuncti rite celebrantur, ſi quiſquam quandocumque carnibus veſci affectat, multo magis edere carnes oportet. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 69.*

CAP. VI.

Cum quæſiſti illis pœnitentia iniungenda quæſieris, qui diebus quadrageſimalibus, tempore illo, quo tantæ famis inedia ingruebat, quod magna pars populi propter inopiam annonæ periret: carnes comedere ſunt coacti; tibi breuiter reſpondemus: quod in articulo tali illos non credimus puniendos, quos tam vrgens neceſsitas excuſauit: preces domino pro illis, & cum illis, ne ipſis aliquatenus imputetur, quia bonarum mentium eſt, ibi timere culpam, vbi culpa minime reperitur, effundas. *Innoc. iij. Epiſcop. Braccaren.* *De obſeruant. ieiunior. c. 2. ap. Greg. ix. & in 3. col.*

CAP. VII.

Item ſecunda litania facienda eſt Kal. Nouembris, ea tamen conditione ſeruata, vt ſi iiſdem diebus dominica interceſſerit, in alia hebdomada, ſecundum prioris abſtinentiæ obſeruantiam, à quinta feria incipiatur, & in ſabbato veſpere miſſa facta finiatur: quibus tamen diebus à carnibus, & vino decreuimus abſtinendum. *Gerunt. cap. 3.*

CAP. VIII.

Kalēdis Ianuarij præter piſcem, & olus, ſicut & in quadrageſimæ, diebus, carnibus abſtinetur, & à quibuſdam etiam nec vinum bibitur. *Tolet.17.cap.10.*

CAP. IX.

Dist. 76. c.1. Feria iv. vi. & ſabbato (*quatuor temporum*) ieiunetur vſque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abſtineatur. *Magunt. cap. 34. Capitul. lib.5.cap.86. Burch.lib.13. cap. 2. Iuo lib.2. tit. 14. cap.7. panor. & par.4.cap.35.decret.*

CAP. X.

Vt quatuordecim dies omnes Chriſtiani ante feſtiuitatem ſanctì Ioannis Baptiſtæ in abſtinentia ſint carnis, & ſanguinis, niſi infirmitate impediente, aut alicuius feſti ſolemnitate, quæ in illo Epiſcopio celebris habetur, intercedente. Et ante natiuitatem Domini ſimiliter, & in vigilia epiphaniæ, & in omnium vigiliis Apoſtolorum, & in vigilia aſſumptionis ſanctæ Mariæ, & in vigilia ſancti Laurentii, nec non etiam in vigilia omnium ſanctorum: adiicientes prædictis vigiliis vnam horam refectionis, excepta infirmitate: & niſi aliquid ſit, qui proprio voto maiori abſtinentia vti velit. *Salegunſt.cap.1. poſt Burchardi decretum Iuo par.15.cap.168.decr.*

De cibis olim prohibitis. Tit. XXIV.

CAP. I.

Epiſcopus, presbyter, diaconus, clericus, qui comederit carnem in ſanguine animæ ſuæ, vel à fera occiſum, vel morticinia, deponatur: id enim lex vetat: laicus excommunicetur. *Apoſt.cap.63. Trul.cap.67.*

CAP. II.

De his Chriſtianis, qui inter eos, à quibus fuerant captiuati, immolatitiis cibis aſſeruntur polluti, conſultationi tuæ hoc reſpondendum eſſe credimus, vt pœnitentiæ ſatisfactione purgentur, quæ non tam temporis longitudine, quam cordis compunctione penſanda eſt. Et ſiue hoc terror extorſerit, ſiue fames ſuaſerit, non dubitetur abolendum: cum huiuſmodi cibus pro metu, aut indigentia, non pro religionis veneratione ſit ſumptus. *Leo.ep.77. cap.5.ad Nicetam Aquileien. Epiſcopum.*

CAP. III.

Qui conuiuio ſolo gentilium, & eſcis immolatitiis vſi ſunt, poſſunt ieiuniis, & manus impoſitione purgari, vt deinceps ab idolothytis abſtinentes, ſacramentorum Chriſti poſſint eſſe participes. Si autem idola adorauere, aut homicidiis, vel fornicationibus contaminati ſunt, ad communionem eos, niſi per pœnitentiam publicam non oportet admitti. *Leo epiſt. 90.in fin. ad Ruſticum Narbon. Epiſcopum.*

CAP. IV.

De immolatitiis eſcis conſuluiſti, ſi à fidelibus ſupradictum fuerit viuificæ crucis ſignum, edi liceret, an non. Illud ſufficit reſpondere, quod beatus Apoſtolus dicit. Si quis dixerit, hoc immolatum eſt, nolite edere propter eũ, qui iudicauit, & propter conſcientiam. *Greg. III.epiſt.4 ad Bonif. Epiſcopum in medio.* 1.Cor.10. Rom.14. *immolatitium.

CAP. V.

Animalia, ſiue volatilia, ſi ſine ferro mactentur, & ſolo ictu hominis percuſſa moriantur, ſi liceat comedere ſciſcitatus es. De hoc ſanctus Auguſtinus contra Fauſtum Manichæum pleniter ſcripſit, de cuius verbis nos modicum quid, nunc propter prolixitatem tangimus. Vbi, inquit, eccleſia gentium talis effecta eſt, vt in ea nullus Iſraelita carnalis appareat: quis iam hoc Chriſtianus obſeruat, vt turdos, vel minutiores auiculas non attingat, niſi quarum ſanguis effuſus eſt, aut leporem non edat, ſi manu à ceruice percuſſus nullo cruento vulnere occiſus eſt, & qui forte, pauci, adhuc tangere iſta formidant, à cæteris irridentur: ita omnium animos in hac retinuit illa ſententia Veritatis: Non quod intrat in eos veſtrũ, vos coinquinat, ſed quod exit. *Nicol. ad conſul. Bulgaror.cap.90.* Mat. 15.

CAP. VI.

Neque quod chriſtianus perſequitur, & à pagano percutitur, & occiditur animal, neque quod paganus perſequitur, & chriſtianus occidit, à chriſtiano comedēdum eſt: ne videlicet fidelis cum infideli ſaltem in medio communicaſſe videatur: Quæ enim pars fideli cum infideli? Et rurſus propter conſcientiam, non fidelis vtique, ſed infidelis glorianti ſcilicet, quod ſibi à chriſtiano fuerit communicatum, ac per hoc autumantis, eo quod non fuerit à fideli ſpretus, quod vanitas erroris ſui à chriſtiano extiterit approbata. *Nicol. ad conſul. Bulgarorum, cap.91. Iuo par.11.cap.87. decr.* 2.Cor.6.

CAP. VII.

Si quis carnem edentem præter ſanguinem, & idolothyta, & ſuffocata cum pietate, & fide, diiudicet, quod propterea ſpem non habeat, anathema ſit. *Gang.c.2. vide Apoſt.c.51.53. Ancy.cap.14. Iuo par.4. cap. 30. decr.* Diſt. 30. c.13.

CAP. VIII.

Qui cibis idolorum cultibus immolatis guſtu illicitæ præſumptionis vtuntur, ab eccleſiæ cœtibus arceantur. Similiter & hi, qui beſtiarum morſibus extinctõ, vel quolibet morbo, aut caſu ſuffocato veſcuntur. *Aurel. ij. cap. 20.*

CAP. IX.

Non cibi nos grauant, ſancte Papa, ſi captiui ea comederint, quæ qui dominium in eos obtinent, eis appoſuerunt, maxime quando vna de omnibus fama eſt, barbaros, qui in noſtras regiones incurſiones fecerunt, idolis non ſacrificaſſe. *Greg. Taumaturg. de his, qui in barbarorum incurſione idolothyta comederunt, & alia peccarunt.cap.1.*

Ne quiſquam carnium cibos, aut vinum hæreticorum more deteſtetur. Tit. XXV.

Vide lib. xi. tit. xxix.

De Agape, & de iis, qui faciunt Agapas. Tit. XXVI.

CAP. I.

d. 42. c. 1. SI quis contempſerit ex fide agapas facientes, & in honorem Domini fratres vocantes, neque velit communicare in vocatione quaſi contemnat, quod fit, anathema ſit. *Gang. cap. 2. Burch. lib. 19. cap. 124. Iuo par. 15. cap. 136. decr.*

CAP. II.

Diſt. 42. c. 5. parſimoniam Quæ abundantia liberalitatis fratrum largitiones in eccleſiis in pauperes fiunt beatas dicimus. *Gangren. in fine. Iuo par. 8. c. 321.*

CAP. III.

Diſt. 42. c nonnullis. 5. Epiſcopi, vel clerici in eccleſia non conuiuentur, niſi forte neceſſitas hoſpitii id cogat, & populi ab huiuſmodi conuiuiis, quoad fieri poteſt, arceantur. *Carthag. cap. 42. G. Carthag. iii. cap. 30. L. Afric. cap. 59. Burch. lib. 3. cap. 83. Iuo par. 3. cap. 47. decret.*

CAP. IV.

Diſt. 42. c. 8. Non oportet clericos vel laicos vocatos in agapen, partes tollere, quia iniuria fit ordini eccleſiaſtico. *Laod. cap. 27. Iuo par. 3. cap. 128. decret.*

CAP. V.

Diſt. 42. c. 4. Non oportet in domibus dominicis, vel eccleſiis agapas facere, & in Dei domo comedere, & accubita ſternere. *Laod. cap. 28. Trul. c. 74. vide. cap. 76. Trull. & cap. 9. Antiſidoren. Burch. lib. 3. cap. 82. Iuo par. 3. cap. 73. decr.*

CAP. VI.

Qui agapem pauperum defraudant, apud ſanctos patres eorum necatores vocantur. *Trullen. par. 2. cap. 4.*

CAP. VII.

Qui voluerint eulogias, à presbytero accipiant, & panem tantum frangentes, ſingulos accipiant biberes, & nihil amplius contingere præſumant: & ſic vnuſquiſque ad ſua cum benedictione Domini redeat. *Nannaten. cap. 15.*

Communia de ieiunio. Tit. XXII.

CAP. I.

SI quis deſiderat baptizari, &c. ieiuniis frequentibus operam impendat. *Clem. epiſt. 3. ante med.*

CAP. II.

In paſchate tantum, & pentecoſte ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi conuenit ſacramenta, his dumtaxat cathecumenis electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius dies nomen dederint, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus, atque ieiuniis fuerint expiati, &c. *Syric epiſt. 1. cap. 2.*

CAP. III.

Ieiunium temporum ordinationum. *Leo. ep. 79. cap. 1. ad Dioſc. Alexandr.* *Diſt. 75. c. 4. & 5*

CAP. IV.

Si illi, qui aliquos dies in pane, & aqua, ex iniuncta ſibi pœnitentia tenentur peragere, panem, quo veſcantur, non habent, leguminibus, aut piſcibus, aut aliis cibariis, ſi neceſſitas * exegerit, reficiantur: moderata tamen diſcretione habita, quod his non ad delitias, ſed ad neceſſariam ſolummodo ſuſtentationem vtantur. *Alex. iij. Archiep. Tribarien. & eius ſuffraganeis.* *De Feriis c. 3. apud Greg. ix. & in 2. coll. & de pœnit. c. 6.* * fuerit al.

CAP. V.

Ieiunia, ſeu abſtinentias per ſingulos menſes placuit celebrari, exceptis diebus duorum menſium Iulii, & Auguſti ob eorundem infirmitatem. *Elib. cap. 23. Iuo lib. 2 tit. 14. cap. 5. panor & par. 4. cap. 31. decret.*

CAP. VI.

Omni tempore ieiunii manus pœnitentibus à ſacerdotibus imponantur. *Carthag. iv. cap. 80. L.* *26. q. 7. c. 6. ſacerdos.*

CAP. VII.

Ieiunia quando generaliter pro aliqua neceſſitate indicuntur, diligenter ab omnibus. cuſtodienda ſunt, & obſeruanda. Nec ſi aliquis improbitate gulæ patiatur corrumpi, vt de communi conſortio ſequeſtratus, effectum ieiunii, quæ cum ceteris abſtinendo conſequi debuit, ingluuie ventris victu turpiter amittat. *Turo. ſub Carolo cap. 47.* s

CAP. VIII.

Pinguis venter non * gignit ſenſum tenuem; tantum tibi ieiuniorum impone, quantum ferre potes. Sint tibi ieiunia pura, caſta, ſimplicia, moderata, & non ſuperſtitioſa. Quid prodeſt oleo nõ veſci, & moleſtias quaſdã, difficultatesque ciborũ quærere, carycas, piper, nuces, palmarum fructus, ſimilam, mel, piſtacia? tota hortorum cultura verſatur, vt cibario non veſcamur pane. Audio præterea quoſdam contra hominum, rerumque naturam aquam non bibere, non veſci pane, ſed ſorbitiunculas delicatas, & contrita olera, betarumque ſuccum non calice ſorbere, ſed concha. Fortiſſimum ieiunium eſt aqua, & panis: ſed quia gloriam non habet, & omnes pane, & aqua viuimus, quaſi publicum, & commune, ieiunium non putatur. *Hierony. ad Nepotianum apud Aquiſgr. cap. 94.* * mentem

CAP. IX.

Decretum eſt, vt omnes bannitum ieiunium in quocumque Epiſcopio celebratur, diligentiſſime obſeruent, & ſi quis illarum octo interdictarum rerum aliquam redimere voluerit, vnum pauperem, prout ſua facultas erit, eadem die reficiat *Saleguſtadien. cap. 15. poſt Burch. decretum. Iuo par. 15. c. 181. decr.*

CAP.

CAP. X.

Non liceat quemlibet clericum die dominico ab eccleſia abſentem eſſe, ſed miſſarum ſolemniis intereſſe, & ieiunio. *Mar. Braccar. cap.65.*

CAP. XI.

Non reprehendet nos quiſpiam quartam, & ſextam feriam obſeruantes, in quibus nobis ieiunare ſecundum traditiooem præceptum eſt, quartam quidem propter initum à Iudæis conſilium de proditione Domini, ſextam autem, quod ipſe pro nobis paſſus ſit. *Petrus Archiep. Alexandr. & martyr. in ſerm. de pœnit. cap. 15.*

De ieiuniis, quæ imponebantur periuris, & homicidis, & aliis peccatoribus, cum pœnitentiam agebant. Vide libros de pœnis peccatorum in iii. Parte.

De Vigiliis. Tit. XXVIII.

CAP. I.

BOnorum operum inter cætera, ac negotia ſunt quantum vnuſquiſque ſapit, & poteſt totis intimi cordis viſceribus Deum diligere, &c. vanas, & caducas non amplecti delicias, ieiunium, & vigilias ſanctas amare. *Petrus Apoſt. Clem. epiſt. 1. ante fin.*

CAP. II.

Diſt. 4. ſta tuimus c. 4.

Has ſeptem hebdomadas ante paſcha omnes clerici à carne & deliciis ieiunent, & hymnis & vigiliis, atque orationibus Dominos inhærere noctuque ſtudeant. *Teleſph. epiſt. 1. in princ. Iuo li. 2. tit. 14. cap. 1. panor. & par. 4. cap. 25. decr. Anſelm. lib. 7. cap. 165. Cæſar. lib. 11. cap. 20. Tarrac. lib. 4. cap. 60.*

CAP. III.

De obſer. ieiunior. c. 1. apud Greg. in & in 3. co.

Ex parte veſtra fuit quæſitum à nobis, vtrum ſi natiuitatem Domini, vel Aſſumptionem B. Mariæ, vel feſtiuitatem Apoſtolorum in ſecunda feria contigerit euenire, die ſabbati præcedenti vigilia debeat ieiunari: & vtrum B. Matthiæ Apoſtoli vigilia ſit ieiunium iniungendum. Ad quod breuiter duximus reſpondendum: quod die ſabbati feſtiuitates prælibatas ſecundæ feriæ præcedenti, & B. Matthiæ Apoſtoli debet vigilia ieiunari. *Innoc. iii. in epiſt. ad clericos S. Petri, & * Magdalonen.*

**In Magalon.*

CAP. IV.

De obſer. ieiun. c. 2. ap. Greg. in & in 3. coll.

Conſilium noſtrum requiſiſti, vtrum in omnibus ſit Apoſtolorum vigiliis ieiunandum: cum quidam aſſerant, non eſſe ieiunandum in omnibus, ſed ſex tantum, &c. Vtrum inſuper, ſi feſtum illorum, quorum vigilias ieiunamus, ſecunda contingat feria celebrari, in præcedenti ſabbato ſint vigiliæ ieiunandæ. Nos ſuper hoc taliter reſpondemus, quod apud nos omnium Apoſtolorum vigiliæ in obſeruatione ieiunii celebrantur, præter vigilias Apoſtolorum Philippi, & Iacobi beati Ioannis Euangeliſtæ: quoniam illorum feſtiuitas infra ſolemnitatem paſchalem, iſtius autem natalem Domini celebratur, &c. Sanctorum vigilias, quorum feſtiuitates oportet ſecunda feria celebrari, ieiunamus in ſabbato præcedenti, &c. *Innoc. iii. Braccaren. Epiſcopo.*

CAP. V.

Ne fœminæ in cœmeterio priuigilent: eo quod ſæpe ſub obtentu orationis ſcelera latenter committant. *Elib. cap. 35.*

CAP. VI.

Diſt. 91. cap. 3.

Clericus, qui abſque ſui corporis inæqualitate vigiliis deeſt, ſtipendiis* priuatus excommunicetur. *Carth. iv. cap. 49. Cæſar. lib. 4. cap. 112.*

**ſtipendiis priuetur*

CAP. VII.

Diſt. 50. cap. 36. de his.

Qui altari miniſtrant, ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili ſe abſtineant. Quod ſi in hoc inciderint, duobus annis vigiliis, ieiuniis, orationibus, & eleemoſynis expientur. *Iler. cap. 1.*

CAP. VIII.

Non licet † compenſas* in domibus propriis, nec vigilias in feſtiuitatibus ſanctorum facere, nec inter ſentes, aut arbores ſacriuas, vel ad fontes vota exſoluere: ſed quicumque votum habuerit, in eccleſia vigilet, & matricolæ ipſum votum, aut pauperibus reddat, &c. *Antiſiod. cap. 3. Vide cap. 5.*

**menſas.*

CAP. IX.

Non licet in vigilia paſchæ ante horam ſecundam noctis vigilias expedire, quia in illa nocte non licet poſt mediam noctem bibere, nec in natali Domini, nec in reliquis ſolemnitatibus. *Antiſiod. cap. 11.*

CAP. X.

Antiqua eſt vigiliarum deuotio, familiare bonum omnibus ſanctis. Eſaias denique propheta exclamat ad Dominum, dicens: De nocte vigilat ſpiritus meus ad te Deus, quia lux præcepta tua ſunt ſuper terram. Item Dauid & regio, & prophetico ſanctificatus vnguento, ita canit: Media nocte ſurgebam, ad confitendum tibi ſuper iudicia iuſtitiæ tuæ. Hoc namque tempore vaſtator Angelus tranſiens, primogenita Ægyptiorum percuſſit. Vnde & nos vigilare oportet, ne periculo Ægyptiorum admiſceamur. Iiſdem etiam horis venturum ſe eſſe in Euangelio Saluator aſſeruit. Vnde & ad vigilandum auditores ſuos exſuſcitans, dicit: Beati ſerui illi, quos cum venerit Dominus inuenerit vigilantes. Et ſi veſpertina (*inquit*) hora venerit, & ſi media nocte, & ſi in galli cantu, & inuenerit eos vigilantes, beati ſunt ſerui illi. Itaque, & vos eſtote parati, quia neſcitis, qua hora filius hominis venturus eſt. Si quidem nec verbis ſolum docuit vigilias, ſed etiam confirmauit exemplo. Nam teſtatur Euangelium, quia erat Ieſus pernoctans in oratione Dei. Paulus quoque & Silas in cuſtodia publica circa medium noctis orantes, hymnum, audientibus cunctis, dixiſſe memorantur, &c. Eſt autem

Eſai 26. Pſal. 118. Exod. 12. Matt. 24. Luc. 12. Luc. 6. Act. 16.

quoddam genus hæreticorum, ſuperfluas exiſtimantium ſacras vigilias, & ſpiritali opere infructuoſas, dicentium iura temerari diuina, qui noctem fecit ad requiem, ſicut diem ad laborem. Qui hæretici græco ſermone Nyctazontes, hoc eſt, ſomniculoſi vocantur. *Iſidor. de offic. lib. 1. cap. 22. apud Aquiſgr. cap. 130.*

CAP. XI.

Vigilia natiuitatis Domini, paſchæ, pentecoſtes, litania maior, tres dies rogationum, vigilia ſancti Ioannis Baptiſtæ, Apoſtolorum Petri, & Pauli, S. Laurentii, Aſſumptionis B. Mariæ, S. Bartholomæi, S. Matthæi, Apoſtolorum Simonis & Iudæ, omnium ſanctorum, ſancti Andreæ, ſancti Thomæ Apoſtoli. *Oxonien. cap. 4.*

De litaniis. Tit. XXIX.

CAP. I.

CVm Deo auxiliante ad propria veneritis ieiunium indicite, litaniam celebrate, rogantes, & obſecrantes pium & miſericordem Dominum, vt furorem mitiget, iram à populo auertat, &c. & ad protectionem, & exaltationem ſanctæ ſuæ eccleſiæ ſpiritualem filium noſtrum excellentiſſimum ſcilicet Imp. Lambertum conſeruet, & ſuperbarum gentium illi colla ſubiiciat ſua potenti dextera Ieſus Chriſtus Dominus noſter. *Synod. Rauen. ſub Ioan. ix. par. vlt. cap. vlt.*

CAP. II.

Prædica ieiunium, & ſupplicationes apud Dominum litaniarum, & ſuperueniens eius clementia adiuuabit te. *Zach. epiſt. 4. in princ. ad Bonifacium Epiſcopum.*

CAP. III.

Solemnitas annuæ deuotionis nos, filii dilectiſſimi, admonet, vt litaniam, quæ maior ab omnibus appellatur, ſollicitis, ac deuotis debeamus, auxiliante Domino, mentibus celebrare, per quam à noſtris exceſsibus eius miſericordiæ ſupplicantes purgari aliquatenus mereamur, &c. *In regiſtro epiſt. initio lib. 2. S. Gregorii.*

CAP. IV.

De litaniis maioribus & ſolemnibus, & de vſu pallii in eis *Greg. lib. 7 regiſt. epiſt. 76. indict. ij. Caſtorio Rauennæ Notario, & lib. 2. indict. ij. epiſt. 54. Ioann. Epiſc. Rauen.*

CAP. V.

Quomodo fieri poteſt vt (*pallium in litaniis ferre*) cineris, atque cilicii tempore, per plateas inter populorum ſtrepitus agas licite, &c. *Gregor. Ioan. Epiſc. Rauennat. lib. 2. regiſt. indictio. 11. epiſt. 54.*

CAP. VI.

Hortor, fratres cariſsimi, vt omni hebdomada quarta, & ſexta feria litaniam inexcuſabiliter indicatis, & contra barbaricæ crudelitatis incurſus ſupernæ protectionis auxilium imploretis, &c. *Greg. Epiſcopis Siciliæ lib. 9. regiſt. indict. 4. epiſt. 45.*

CAP. VII.

Oportet fratres cariſſimi, vt flagella Dei, quæ metuere ventura debuimus, ſaltem præſentia, & expetta timeamus, &c. Proinde, fratres cariſſimi, contrito corde, & correctis operibus craſtina die primo diluculo ad ſeptiformem litaniam, iuxta diſtributionem inferius deſignatam, deuota mente cum lachrymis veniamus, &c. Litania clericorum exeat ab eccleſia B. Ioannis Baptiſtæ. Litania virorum ab eccleſia B. martyris Marcelli. Litania monachorum ab eccleſia martyrum Ioannis & Pauli. Litania ancillarum Dei ab eccleſia beatorum martyrum Coſmæ & Damiani. Litania fœminarum coniugatarum ab eccleſia beati primi martyris Stephani. Litania viduarum ab eccleſia beati martyris Vitalis. Litania pauperum & infantium ab eccleſia beatæ martyris Cæciliæ, &c. *Greg. in ſerm. tempore mortalitatis lib. 11. reg. ca. 2.*

CAP. VIII.

Accepto conſilio, hoc ſtatuimus, vt poſt triduanum ieiunium, poſt litanias, & multorum orationem, &c. ſtatueremus, quod melius de electione Romani Pontificis videretur, &c. *Greg. vii. lib. 1. regiſt. epiſt. 1.*

CAP. IX.

Pro excellentiſsimo Carolo Rege, ſeu, liberis eius omnes Epiſcopi, presbyteri, ſeu Abbates & monachi in vnum collecti, in quantum extremitas noſtra præualet, pſalmodiam, miſſarum ſolemnia, atque litaniarum officia omnipotenti Deo deuotiſsime exſoluere decreuimus. *Arelat. iii. cap. 2.*

CAP. X.

Rogationes, id eſt, litanias ante aſcenſionem Domini placuit celebrari, ita vt præmiſſum triduanum ieiunium in Dominicæ aſcenſionis ſolemnitate ſoluatur. Per quod triduum ſerui, & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuerſa conueniat, quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis vtantur. *Aurel. cap. 27. alias 29. Iuo par. 4. cap. 11. decr.* *De conſe. d. 3. c. 3.*

CAP. XI.

Clerici vero, qui ad opus ſanctum (*litaniarum*) adeſſe contempſerint, ſecundum arbitrium Epiſcopi eccleſiaſticam ſuſcipiant diſciplinam. *Aurel. cap. 28. alias 30.* *De conſe. c. 3. vlt.*

CAP. XII.

De litania, vt expleta ſolemnitate pentecoſtes, ſequenti ſeptimana, à quinta feria vſque in ſabbatum per hoc triduum abſtinentia celebretur. *Gerunden. cap. 3.*

CAP. XIII.

Secunda litania facienda eſt Kal. Nouemb. ſi iiſdem diebus dominica interceſſerit, in alia hebdomada, ſecundum prioris abſtinentiæ obſeruantiam, à quinta feria incipiatur, & in ſabbato veſpere miſſa facta finiatur. *Gerunden. cap. 3.*

CAP. XIV.

Ad calcandam gentilium conſuetudinem patres noſtri ſtatuerunt, priuatas in Kalend. Ianuarii fieri litanias. *Turon. ij. cap. 18.*

CAP.

CAP. XV.

De conſe. d.3.c. 23. Epiſcopi adueniente natalis Domini die, adſtante populo, poſt lectionem euangelicam nuntient: & conuenientes in vnum vicinæ eccleſiæ per triduum cum pſalmis per ſanctorum baſilicas ambulantes celebrent litanias. Tertio autem die celebratis, hora nona, ſiue decima miſsis, dimiſſo populo præcipiant quadrageſimæ * ieiuniis ſeruire, & mediante quadrageſima ex viginti diebus baptizandos infantes ad exorciſmi purgationem offerre. *Braccaren. ij.cap.9.*

**ieiunia ſeruare.*

CAP. XVI.

Placuit etiam vniuerſis fratribus, vt in prima hebdomada noni menſis, hoc eſt ante diem dominicam, quæ in prima in ipſo menſe illuxerit, litaniæ, ſicut ante aſcenſionem Domini ſancti Patres fieri decreuerunt, deinceps ab omnibus eccleſiis, ſeu parochiis celebrentur. *Lugdun.cap.6.*

CAP. VII.

Diſt 38. cap 2. Quando presbyteri in parochiis ordinantur, libellum officialem à ſuo ſacerdote accipiant, &c: ne per ignorantiam etiam in ipſis diuinis ſacramentis offendant: vt quando vel ad litanias, vel ad concilium venerint, rationem Epiſcopo reddant, qualiter ſuſceptum officium celebrent, vel baptizent. *Toletan. IV.cap. 25. Vide Arelat. ſub Carolo cap. 4. Ivo lib. 3. tit. 2. cap. 16. pan. & par. 3. cap. 129. decr. Anſel. lib. 7. cap. 104.*

CAP. XVIII.

A die iduum Decemb. litania triduo vbique annua ſucceſſione peragatur. & indulgentia delictorum lachrymis impetretur. Quod ſi dies dominica interceſſerit, in ſequenti hebdomada celebretur, &c. *Tolet. V. cap. 1. confirmatur Tolet. VI. cap. 2.*

CAP. XIX.

Quamquam priſcorum patrum conſtitutio, per totum annum, per ſingulorum menſium curſum litaniarum votum decreuit perſoluendum: nec tamen ſpecialiter ſanxerit pro quibus cauſſis id ipſum peragendum, &c. In commune ſtatuentes decernimus, vt deinceps per totum annum in cunctis duodecim menſibus per vniuerſas Hiſpaniæ, & Galliarum prouincias, pro ſtatu eccleſiæ Dei, pro incolumitate principis noſtri, atque ſaluatione populi, & indulgentia totius peccati, & à cunctorum fidelium cordibus expulſione diaboli exomologeſis votis gliſcentibus celebretur, &c. *Tolet. XVII. cap. 6.*

CAP. XX.

Venimus in ciuitatem Moguntiam, ibique pariter adunati Epiſcopi, primitus cum litaniis, triduanum celebrauimus ieiunium, &c *Magunt. conc. in præfatione ad Carolum Auguſtum.*

CAP. XXI.

Litaniæ græco nomine appellantur, quæ latine dicuntur rogationes. Inter litanias autem, & exomologeſis hoc differt, quod exomologeſes pro ſola peccatorum confeſſione agantur, litaniæ vero indicantur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo miſericordiam eius. Sed iam nunc vtrumque vocabulum ſub vna dignatione habetur. *Magun. cap. 32. Iſidor. lib. 6. etymolog. cap. vlt. in fine.*

CAP. XXII.

Placuit nobis, vt litania maior obſeruanda ſit à cunctis Chriſtianis diebus tribus, ſicut legendo reperimus, & ſicut ſancti patres noſtri inſtituerunt: non equitando, nec pretioſis veſtibus induti, ſed diſcalceati, cinere & cilicio induti, niſi infirmitas impedierit. *Magunt cap. 33. Capitul. lib. 5. cap. 85. Ivo par. 4. cap. 39. decr. Burch. lib. 13. cap. 6.*

CAP. XXIII.

Conſtituimus, vt quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obſeruentur, id eſt, menſe Martio, hebdomada prima, & feria quarta & ſexta, & ſabbato veniant omnes ad eccleſiam hora nona cum litaniis ad miſſarum ſolemnia. *Magun. cap. 34. Capitul. lib. 5. cap. 86. Burch. lib. 13. cap. 2. Ivo lib. 2. tit. 14. cap. 7. panor. & par. 4. cap. 35. decr.* *Diſt. 76. cap. 1.*

CAP. XXIV.

De litania quoque maiore, atque de rogationibus ventilatum eſt: ſed communi conſenſu ab omnibus electum, atque decretum, iuxta morem Romanum vii Kal. Maii, illam celebrationem, ſecundum conſuetudinem noſtræ eccleſiæ * omittendam. *Aquiſgr. ij ſub Ludou. par. 2. cap. 10. Vide Burch. lib. 13. cap. 6. Ivo par. 4. cap. 39. decr.* **non omitt. F.*

CAP. XXV.

De ieiuniis, quæ indicebantur, & de litaniis, & orationibus, quæ fiebant, cum celebrabantur concilia. *Vid. Magunt. ſub Rabano in princip. Meten. cap. vlt. Tribur. in princ.*

CAP. XXVI.

Vbi Deus, parcere (*Conſtantinopolitanis*) clementer dignatus, reuelauit beato Proclo Triſagium acclamare: cum ipſi ad propulſandam iram litanias facerent, &c. *Aſclepiad. Traliar. Epiſcop. ad Petrum Antioch. Epiſc. recitata in V. ſynod gener. ij. CP. Actio 1. Vid. lib. xix. tit. 20.*

CAP. XXVII.

Narſes, & Pelagius papa conſilio inito, data litania à ſancto Pancratio cum hymnis, & canticis ſpiritualibus venerunt ad S. Petrum Apoſtolum. *Ex Pontifical.*

CAP. XXVIII.

Honorius fecit conſtitutum in eccleſia, & decreuit, vt omni hebdomada ſabbati die exeat litania à beato Apollinare, & ad Beatum Petrum Apoſtolum cum hymnis, & canticis populus omnis occurrere deberet, &c. *Ex Pontifical.*

CAP. XXIX.

A domino papa Gregorio iuniore litaniæ crebro fiebant (*contra Tyberis inundationem*) cumque in oratione & litaniis perſiſteret, per octauam iam diem miſertus Deus aquam amouit, & fluuius ad proprium reuerſus eſt alueum. *Ex Pontif.*

CAP. XXX.

Collectis in vrbem Toletanam ex prouinciis diuerſis Epiſcopis, adhortationis ea ttiririnſtantia, vt tempore congruo, hæc religionis per eorum ſententiam inſtitueretur obſeruantia, vt à die Idus Decemb. ſecundum quod eorum decreuit ſanctitas, litaniæ per omnes regni noſtri prouincias omni debeant celebrari deuotionis cura. Quocirca tam ſacratiſſimæ electioni, & omni deſiderio amplectendæ regali auctoritate fauentes, &c. Decernimus, vt in triduo conſcripto, iuxtà quod reuerentiſsimorum virorum continet decretum, ab omni anima Chriſtiana cœlorum domino humilitatis ſatisfactio dependatur. *Edictum Regis Chinthilæ apud Toletanum v.*

LIBER XXII.

De Baptiſmo.

De catechizandis, & catechumenis

Tit. I.

CAP. I.

Diſt. 48. cap. 1. ANTEQVAM quis baptizetur, docendus eſt, non ſtatim poſt gentilitatis conuerſionem eſt baptizandus. Multo minus eſt ſtatim ordinandus Epiſcopus
1. Tim. 3. cum dicat Apoſtolus: Non neophytus, ne forte elatus in iudicium incidat, & laqueum diaboli. *Nicænum cap. 2. Mart. Brac. cap. 22. Iuo in prologo panor. & decr.*

CAP. II.

Eunomianos, & Montaniſtas, qui hic dicuntur Phryges, & Sabellianos, qui eumdem eſſe Patrem, & Filium opinantur, &c. quicumque ex his rectæ fidei aſcribi volunt, vt * Græcos admittimus: & primo quidem die ipſos chriſtianos facimus, ſecundo catechumenos, &c. & ſic eos catechizamus, ſiue initiamus: & curamus, vt longo tempore verſentur in eccleſiis, & audiant ſcripturas, & tunc eos baptizamus. *Conſtantinopolitanum cap. 7. G.*

* paganos.

CAP. III.

Quoſdam ex vobis comperi eſſe Apoſtolicæ traditionis oblitos, &c. Ac ſine vllis ſpiritualium eruditionibus præparationum ita rudibus, & imperitis tradere ſacramentum baptiſmi, vt circa renouandos nihil doctrina eccleſiaſtica, nihil in exorciſmis impoſitio manuum, nihil ipſa ieiunia, quibus vetus homo deſtruitur, operentur, &c. Admonemus igitur, & non ſine periculo ſtatus eorum, qui hæc faciunt, proteſtamur, vt ab hac præſumptione ceſſetur. *Leo epiſt. 78. ad Epiſcop. per Campan. Samnium, & Picenum conſtitutos cap. 1.*

CAP. IV.

Hæretici, qui conuertuntur, vt Nouatiani, Photiniani, vel Theſſareſcædecaritæ, & catechumeni, aut credentes apud eos, non ante ſuſcipiantur, quam anathematizent omnem hæreſim, eam præſertim, in qua detinebantur: & qui apud eos appellantur credentes (πιστοὶ G.) poſtquam didicerint ſymbola fidei, vncti ſancto chriſmate communicent ſanctis myſteriis (*ſacramentis L.*) *Laodicen. cap. 7. vide Laodicen. cap. 47. infra de ægrotis qui baptiſmum ſuſcipiunt cap. oportet.*

CAP. V.

Oportet baptizandos fidem diſcere, & quinta feria hebdomadæ (*magnæ*) Epiſcopo, vel presbyteris referre. *Laodic. cap. 46. Trull. 79. Mart. Braccar. cap. 49. refert Pariſienſ. ſub Ludou & Lothar. lib. 1. cap. 6. Capitul. lib. 7. cap. 404. Anſel. lib. 9. cap. 16. Burch. lib. 4. cap. 9. Iuo par. 1. cap. 204. decr.*

De conſe. d. 4. c. 58. baptizandos & c. 59. non liceat.

CAP. VI.

Catechumeni doceantur ſymbolum. *Brac. ij. cap. 1. vide tit. de his qui catechumenos docent cap. Epiſcop.*

CAP. VII.

In primordio ſanctæ Dei eccleſiæ, nemo ad perceptionem ſacroſancti baptiſmatis admittebatur, niſi prius & fidei, & baptiſmatis ſacramento fuiſſet inſtructus. Quod verba beati Pauli Apoſtoli probant ita ſcribentis. An ignoratis, inquit, fratres, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in *Rom. 6.*
morte ipſius baptizati ſumus? &c. Verum quoniam fides Chriſti vbique pollet, & paruuli de Chriſtianis parentibus nati, antequam ad intelligibilem ætatem veniant, baptiſmatis ſacramenta percipiunt, neceſſe eſt, vt quod imbecillis ætas nequiuit, intelligibilis diſcere ſatagat. *Pariſ. ſub Ludouico & Lothario lib. 1. cap. 6.*

CA.

CAP. VIII.

Hi qui fidem Chriſti expetunt, & prouectæ ætatis exiſtunt, priuſquam ad baptiſmum accedant, inſtruendi ſunt, & fidei, & baptiſmatis ſacramento. *Pariſienſ. lib. 1. cap.54.*

CAP. IX.

De conſe. d.4.c.59. Non liceat ante duas ſeptimanas Paſchæ, ſed ante tres ad baptiſmum ſuſcipere aliquem. Oportet autem, vt in ipſis diebus hi, qui baptizandi ſunt, ſymbolum diſcant, & in quinta feria nouiſſimæ ſeptimanæ, hoc Epiſcopo, vel presbytero reddant. *Mart. Braccaren. cap.49.*

CAP. X.

Proſtrati genibus ipſius (*loquitur de quibuſdam Iudæis*) veniam poſtulabant de ſuis conſequi ſceleribus per baptiſmi remedium: quos ſuſcipiens beatus Antiſtes cum ſuis clericis per dies plurimos de diſciplina erudiuit chriſtiana. Ad vltimum vero catechumenos factos, & triduano peracto ieiunio, ex aqua, & Spiritu ſancto regenerauit eos. *Athanaſius in ſermone de imagine Chriſti Berytenſi. vij. ſyn. actio.4 poſt princ.*

CAP. XI.

Conſtitutum eſt, vt nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque à lauacro fontis alium ſuſcipiat, neque coram Epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendum ætas minime perduxit. *Theodulph. ad Presbyt. Aurel. cap.22.*

De iis, qui catechumenos docent.

Tit. II.

CAP. I.

Qui catechizant; id eſt, qui verbo inſtruunt incipientes, primo oportet, quod ipſi inſtructi ſint, de anima enim agitur hominum, &c. *8.q.1.c.12.* (oportet eum, qui docet, & inſtruit animas rudes, eſſe talem, vt pro ingenio diſcentium ſemetipſum poſſit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate dirigere. Debet ergo ipſe præcipue apprime eſſe eruditus, & doctus, irreprehenſibilis, maturus, impauidus. *Clem. ep.1. ante med.*

CAP. II.

Viduæ, vel ſanctimoniales, quæ ad miniſterium baptizandarum mulierum eliguntur, tam inſtructæ ſint ad officium, vt poſſint* apto, & ſano ſermone docere imperitas, & ruſticas mulieres tempore, quo baptizandæ ſunt; qualiter baptizatori interroganti reſpondeant, & qualiter accepto

*aperto

baptiſmate viuant. *Carthaginenſe iv. cap.12. L.*

CAP. III.

Epiſcopi viſitantes eccleſias, & diœceſes diſcutiant clericos, quomodo ordinem baptiſmi teneant, &c. & doceant ignaros, & hoc modis omnibus præcipiant, ſicut antiqui canones iubent. Vt ante dies viginti baptiſmi, ad purgationem exorciſmi concurrant catechumeni, in quibus viginti diebus omnes catechumeni ſymbolum, quod eſt Credo in Deum Patrem omnipotentem, ſpecialiter doceantur. *Bracaren ij. cap.1. Burch. lib.1. cap. 85. & lib. 4. cap.8. Iuo par.1. cap.75. & cap.203. & par.5. cap. 191. decr. & lib.1. tit.2 cap.32. panor.* *10.q.1. c. placuit. 11. De conſe. d.4. c.55.*

De catechumenis, qui in peccata inciderunt.

Tit. III.

CAP. I.

De catechumenis lapſis placuit, vt triennio audiant tantum, & poſtea orent cum catechumenis. *Nicæn. cap.14. G.13. L.*

CAP. II.

Catechumenus ingrediens in eccleſiam, & in ordine catechumenorum ſtans, ſi peccet, genu inclinato audiat, ſi audiens, peccet, eiiciatur. *Neocæſar. cap.5. Burchardus lib.4. cap. 20. Iuo par. 1. cap.215. decreti.*

CAP. III.

Si ea, quam catechumenus reliquit, duxerit maritum poteſt ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa fœminas catechumenas erit obſeruandum. Quod ſi fuerit fidelis, quæ ducitur ab eo, qui vxorem inculpatam reliquit,* & cum ſcierit illum ſeparatum ab vxore, quam ſine cauſa reliquit, placuit huiuſmodi in fine dati communionem. *Eliber. cap.10.*

*alias cum ea luerit illum ab vxore, in fine danda eſt cõmunio.

CAP. IV.

Qui aliquando fuerit catechumenus per infinita tempora, & numquam ad eccleſiam acceſſerit, ſi eum de clero quiſquam agnouerit voluiſſe eſſe chriſtianum, aut teſtes aliqui extiterint fideles: placuit ei baptiſmum non negari, eo quod in vetere homine deliquiſſe videatur. *Eliber. cap.45.*

CAP. V.

Si augur, aut pantomimus credere voluerint, prius artibus ſuis renuntient, & tunc ſuſcipiantur: ita vt vlterius non reuertantur. Si fecerint, proiiciantur ab eccleſia. *Elberit. cap. 62. vide Carthagin. cap.64. G.*

CAP. VI.

Catechumena ſi per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari. *Eliber. cap.* 68.

CAP. VII.

s.q.6.c.6. Si catechumenus delator fuerit, poſt quinquennium admittatur ad baptiſmum. *Eliber. cap.* 73. *Burch lib.* 6. *cap.* 27. *Ivo par.* 10. *cap.* 156. *decr. Capitul. lib.* 6. *cap.* 244. *& lib.* 7. *cap.* 160. *in addit.*

De præparatione quam poſtulat baptiſmus. Tit. IV.

CAP. I.

Si quis fidelis voluerit exiſtere, & deſiderat baptizari, exutus prioribus malis, de reliquo pio bonis actibus hæres bonorum cœleſtium ex geſtis propriis fiet. Accedat autem qui vult ad ſacerdotem ſuum, & ipſi det nomen ſuum, atque ab eo audiat myſteria regni cœlorum, ieiuniis frequentibus operam impendat, ac ſemetipſum in omnibus probet, vt tribus menſibus iam conſummatis, in die feſto poſsit baptizari. *Clemen. epiſt.* 3 *poſt princ. Burchar. lib.* 4. *cap.* 15. *Ivo par.* 1. *cap.* 210. *decr.*

CAP. II.

In paſchate tantum, & pentecoſte ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi conuenit ſacramenta: his dumtaxat electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius dies nomen dederint, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus, atque ieiuniis fuerint expiati: quatenus Apoſtolica impleatur illa præceptio, vt expurgato fermento veteri, noua incipiat eſſe conſperſio. *Syric. epiſt.* 1. *cap.* 2.

1. Cor. 5.

CAP. III.

In baptizandis electis, qui ſecundum Apoſtolicam regulam, & exorciſmis ſcrutandi, & ieiuniis ſanctificandi, & frequentibus ſunt prædicationibus imbuendi, duo tantum tempora id eſt Paſcha, & Pentecoſten eſſe ſeruanda *Leo epiſtola* 4. *cap.* 6. *Ivo lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 19. *panor. & par.* 1. *cap.* 59. *decr.*

De conſe. d. 4. *duo. c.* 11.

CAP. IV.

De conſe. d. 4. *c.* 60. Baptizandi nomen ſuum dent, & diu ſub abſtinentia vini, & carnium, ac manus impoſitione, crebra examinatione baptiſmum percipiant. *Carthaginenſe IV. cap.* 85. *Burchar. lib.* 4. *cap.* 11. *Ivo par.* 1. *cap.* 206. *decret.*

CAP. V.

De conſe. d. 5. *c.* 12. Neophyti aliquamdiu à lautioribus epulis, & ſpectaculis, vel coniugibus abſtineant. *Carthag. IV. cap.* 86. *Burch. lib.* 4. *cap.* 12. *Ivo par.* 1. *cap.* 207. *decr.*

CAP. VI.

Proſtrati genibus ipſius (*Iudæi quidam*) veniam poſtulabant de ſuis conſequi ſceleribus per baptiſmi remedium, quos ſuſcipiens beatus Antiſtes cum ſuis clericis, per dies plurimos de diſciplina erudiuit chriſtiana. Ad vltimum vero catechumenos factos, & triduano peracto ieiunio, ex aqua, & Spiritu ſancto regenerauit eos. *Athan. in ſermon. de imagine Chriſti Berytenſi. Vi. ſyn. act.* 10. 4. *poſt princ.*

Varia de Catechumenis.

Tit. V.

CAP. I.

Orat eccleſia, vt catechumenis ad regenerationis ſacramenta perductis, cœleſtis aula miſericordiæ reſeretur. *Cœleſtin. epiſt.* 1. *cap.* 11.

CAP. II.

Flamines, ſi fuerint catechumeni, & ſe à ſacrificiis abſtinuerint, poſt triennii tempora ad baptiſmum admittantur. *Eliberit. cap.* 4.

CAP. III.

Gentiles, ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manum imponi, & fieri chriſtianos. *Eliberitanus cap.* 39.

CAP. IV.

Qui ad primam credulitatis fidem accedunt, ſi bonæ fuerint conuerſationis, intra biennium temporis placuit ad baptiſmi gratiam admitti debere; niſi infirmitate compellente coëgerit ratio, vel ſocio ſubuenire periclitanti, vel gratiam poſtulanti. *Eliber. cap.* 42.

CAP. V.

Meretrix, quæ aliquando fuerit, & poſtea habuerit maritum, ſi poſtmodum ad credulitatem venerit, incunctanter placuit eſſe recipiendam. *Eliber. cap.* 44.

CAP. VI.

Per ſolemniſſimos paſchales dies, ſacramentum catechumenis non detur, niſi ſolitum ſal, quia ſi fideles per illos dies ſacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutari. *Carth. iij. cap.* 5. *Burch. lib.* 4. *cap.* 17. *Ivo par.* 1. *cap.* 212. *decr.*

CAP. VII.

Epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum vſque ad miſſam catechumenorum. *Carthag. IV. cap.* 84. *Burch. lib.* 3. *cap.* 28. *Ivo lib.* 2. *tit.* 4. *cap.* 14. *panor. & par.* 3. *cap* 33. *decret. Cæſar. lib.* 4. *cap.* 91. *De conſe. d.* 1. *c.* 66.

CAP. VIII.

Quod oporteat ſeorſum, primum poſt allocutiones Epiſcoporum, orationes ſuper cathecumenos celebrari. Et poſtquam cathecumeni egreſſi fuerint, ſuper eos, qui ſunt in pœnitentia, precem fieri. *Laod. cap.* 19.

CAP. IX.

De conſe. d. 4. c. 93. Iudæi, ſi ad legem catholicam venire voluerint octo menſes inter cathecumenos eccleſiæ limen introeant, &c. Sed ſi in periculo fuerint, & deſperati, baptizentur. *Agath. cap.* 34. *Burch. lib.* 4. *cap.* 81. *Iuo par.* 1. *cap.* 275. *decret. & lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 64. *panor.*.

CAP. X.

35. q. 2. c. 9. domeſticis. Inceſtos inter cathecumenos vſque ad legitimam ſatisfactionem manere, & orare præcipimus. *Agath. cap.* 61. *Burch. lib.* 7. *cap.* 5. *Iuo par* 9. *cap.* 14.

CAP. XI.

Energumenis catheeumenis, in quantum vel neceſſitas exegerit, vel opportuoitas permiſerit, de baptiſmate conſulendum. *Arauſ. ap.* 15. *Burch. lib.* 4. *cap.* 54. *Iuo par.* 1. *cap.* 248. *decret.*

CAP. XII.

Placuit cathecumenis † legi euaogelia apud omnes prouinciarum noſtrarum eccleſias. *Arauſ. cap.* 18.

*nō legi in ecclesia al.

CAP. XIII.

Cathecumeoi nōoumquam admittendi ſūt etiam inter domeſticas orationes. *Arauſ. cap.* 19. *Alias.* Ad baptiſterium cathecumeni numquam admittendi. *Ibid. Burch. lib.* 4. *cap.* 18. *Iuo par.* 1. *cap.* 213. *decr.*

CAP. XIV.

Segregandi, informandiq; ſunt cathecumeni, vt ſe reuocent, & ſignandos, vel benedicendos ſemoti, m offerant eos fideles. *Arauſ. cap.* 20. *Alias,* † Ad fidelium benedictionem, etiam inter domeſticas orationes, in quantum caueri poteſt, ſegregandi, informandique ſunt, vt ſe reuocent. Ad ſignandos, vel beoedicendos ſemote offerant. *Ibid. Burch. lib.* 4. *cap.* 19. *Iuo par.* 1. *cap.* 214. *decr.*

*al. a fidelium benedictione

CAP. XV.

35 q. 2. ds fiss c. 9. Qui ſe inceſtus pollutione commaculant, & in peccato perſeuerant, vſque ad miſſam tantum cathecumenorum, in eccleſia admittantur. *Ilev. cap.* 4. *refert Colon. ſub Carolo iii. cap.* 6. *Raban. cap.* 2. *de pœnit. Burch. lib.* 7. *cap.* 3.

CAP. XVI.

Antiquos cānones relegentes cenſuimus, vt ſacroſancta euangelia, ante munerum illationem in miſſa cathecumenorum in ordine lectiooum poſt Apoſtolum legantur: quatenus ſalutaria præcepta Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel ſermones ſacerdotis, non ſolum fideles, ſed etiam cathecumeni, ac pœnitentes, & omnes, qui ē diuerſo ſunt, audire licitum habeant. Sic enim Pōtificum prædicatione audita, nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus. *Valent. Hiſp. cap.* 1.

CAP. XVII.

Cathecumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis, non oblationis commemoratio, neq; pſallendi impendatur officium. *Brac. cap.* 35.

CAP. XVIII.

Baptiſterii, & cathecumenorum ventilata eſt ratio, vt ſacerdotes plenius intelligerent, qualiter condignis ordinibus efficerent chriſtianum. *Rem. cap.* 7.

CAP. XIX.

Si puellus cathecumenus, vt pote annorum ſeptem, vel homo etiam perfectus, dum fieret oblatio, opportune adfuerit, eiuſque neſcius particeps factus ſit, quid debet de eo fieri? Reſpondeo debet illuminari: à Deo enim vocatus eſt. *Timotheus Epiſcop. Alexandr. in reſponſis cap.* 1.

Sacerdotes habeant cognita ea; quæ pertinent ad baptiſmi ſuſceptionem. Tit. VI.

Vide lib. vi. tit. ix. quibus adde

CAP. I.

NVllus cuiuſcumque dignitatis eccleſiaſticæ deinceps percipiat gradum, qui non totum pſalterium, vel canticorum vſualium; & hymnorum, ſiue baptizaudi perfectè nouerit ſupplementum. *Tolet. viii. cap.* 8.

CAP. II.

Epiſcoporum ſit magna ſollicitudo presbyteris ſuis tradere baptiſmi ſacramentum, & quid in eodem renunciandum, quidue credendum ſit. *Turon. ſub Carolo. cap.* 18. *Magunt. ſub Raban. cap.* 3.

Vide cap. baptiſterii. tit. præced.

Diſcant Chriſtiani myſterium baptiſmatis. Tit. VII.

CAP. I.

IN primordio ſanctæ Dei eccleſiæ, nemo ad perceptionem ſacroſancti baptiſmatis admittebatur, niſi prius, & fidei, & baptiſmatis ſactamento fuiſſet inſtructus, &c. Verum quoniam fides Chriſti vbique pollet, & paruuli de chriſtianis parentibus nati, antequam ad intelligibilem ætatem veniant, baptiſmatis ſacramenta percipiunt, neceſſe eſt, vt quod imbecillis ætas nequiuit, intelligibilis diſcere ſatagat, quod, quia ab vſu chriſtianæ religionis propter quorundam incuriam receſſit; quantæ ſit negligentiæ, quantique diſcriminis, ſatis dici non poteſt. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib.* 1. *cap.* 6.

CAP. II.

Valde periculoſum eſt, & à religione chriſtiana alienum, quod poſt tanti doni perceptionem (*loquitur de baptiſmo*) vnuſquiſque

fidelis, cum ad intelligibilem ætatem venit, myſterium baptiſmatis diſcere, & intelligere negligit, atque eo intellecto, ſecundum illud viuere non ſatagit. Quod periculum, & ad negligentiam pertinere ſacerdotum, qui id ſoleiter debent annuntiare, & ad auditorum incuriam, qui hoc & intelligere, & adimplere paruipendunt, nulli dubium eſt. *Pariſien. ſub Ludou.* & *Loth. lib. 1. cap. 9.*

CAP. II.

Sicut ſtudendum eſt ſacerdotibus, vt auditores ſui myſterium ſacri baptiſmatis intelligant, & Deo opem ferẽte, operibus compleant: ita nihilominus procurare debent, vt abrenuntiationes, quas in diabolum, ſuaque opera, eiuſque pompas fecerunt, intelligant, & his intellectis, ne ad eas denuo redeant, ſollicite inuigilent. *Pariſien. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 10.*

Nemo baptizetur inuitus. Tit. VIII.

Vide lib. xii. tit. i. & xvii, quibus adde.

CAP. I.

De conſe. d. 4. c. 75. ægrotan. tes. SI ægroti reſpondere nequeunt, tunc baptizentur cum eorum voluntatis teſtimonium, ſui ſuo periculo dederint. *Carth. c. 45. G. Carth. iii c. 34. L. Affric. c. 12. L. Burch. lib. 4. c. 36. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 7. panor. & par. 1. cap. 123. & 230. decret. Cæſarauguſt. lib. 12. cap. 36.*

CAP. II.

Hoc tempore lex data eſt, vt libera voluntate vnuſquiſque chriſtianitatis argumentum ſuſcipiat. *Carth. cap. 109. G. Africa. cap. 75. L.*

CAP. III.

26. q. 6. c. qui recedunt. 7. in fin. Subito obmuteſcens, pro vt ſtatutum eſt, baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium, aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu. *Arauſ. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 38. Iuo par. 1. c. 232. decret.*

De abrenuntiatione, quæ fit in baptiſmo. Tit. IX.

CAP. I.

De conſe d. 4. c. 22. in fin. IPſis, (*qui baptizantur*) quod in baptiſmo polliciti ſunt, ſummopere eſt attendendum, ne infideles, ſed fideles inueniantur. *Victor. ep. 1. poſt princ. Burch. lib. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 192. decr. in fin.*

CAP. II.

Omnes, qui chriſtianitatem ſuſcepiſtis, & à Chriſto vocabulum chriſtiani ſumpſiſtis, ne in aliquo chriſtianitatem veſtram irritam faciatis, ſed ſponſionem, quam Domino in baptiſmo feciſtis, firmiter teneatis, ne reprobi, ſed condigni coram eo inueniamini. *Vrban. epiſt. 1. inic. ante fin.*

CAP. III.

Epiſcoporum ſit magna ſollicitudo, presbyteris ſuis tradere baptiſmi ſacramentum, & quid in eodem renuntiandum, quidue credendum ſit. Renuntiatur ergo diabolo, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius. Opera eius intelliguntur, & ſunt: homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his ſimilia, quæ nimirum diabolico inſtinctu prius cogitatione mentis concipiuntur, quam opere perpetrantur. Pompæ vero eiuſdẽ ſunt: ſuperbia, iactantia, elatio, vanagloria, faſtus, & alia quamplurima, quæ ex his oriri videntur. *Turon. ſub Carolo. c. 18. Magunt. ſub Raba. cap. 3.*

CAP. IV.

Oportet omnes, qui iuxta Apoſtolum in Chriſto baptizati ſumus, Chriſtumque induimus in nouitate vitæ ambulare, ſemperque ante oculos ponere pactũ, quod cum Domino in baptiſmate fecimus: vbi abrenuntiauimus Satanæ, & omnibus pompis eius. Quod pactum tunc irritum fit, cum in fide quis permanendo, vitiis, aut à fide exorbitando idolorum cultibus, aut hæreſum erroribus implicatur. *Aquiſgr. cap. 114.* *Rom. 6.*

CAP. V.

Pactum, quod cum Deo in baptiſmate fit, à multis ex toto, à multis ex parte tranſgreditur: ex toto quippe tranſgreditur, quando quis poſt acceptam baptiſmatis gratiam, aut ad infidelitatem, aut ad hæreſim, aut certe ad ſchiſma prolabitur. Ex parte vero quando quis aut ad ſuperbiam, aut ad inuidiam, aut ad cetera vitia ſpiritualia, quæ ex radice ſuperbiæ prodeunt, labitur, &c. Conſtat igitur vnumquemque fidelem Deo in baptiſmate duarum pactionum nexibus ſe obligare: altera, qua abrenuntiare diabolo, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius: altera, vero qua ſe in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum credere profitetur. Vnde etiam ſub eiuſdem ſanctæ Trinitatis inuocatione baptiſmatis gratiam conſequitur. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 9.*

CAP. VI.

Studendum eſt ſacerdotibus, vt auditores ſui myſterium ſacri baptiſmatis intelligant, &c. vt abrenuntiationes, quas in diabolum, ſuaque opera, eiuſque pompas fecerunt, intelligant, &c. Abrenuntiare igitur diabolo, eſt, penitus eum reſpuere, ſpernere, reiicere, eique contradicere, ſeque, & vnumquemque ab eo alienare, ſiue aliud quid, quod hoc verbo in hoc ſenſu exprimi poteſt. Opera eius ſunt, quæ vtique operibus Saluatoris contraria exiſtunt. Primum ſuperbia, &c. Hæc, & his ſimilia ſunt, quæ vnuſquiſque fidelis tempore baptiſmatis à ſe reiecit, Chriſtoque ſe mancipauit, pactumque cum Deo fecit, ne penitus ad ea, quibus abrenuntiauit, rediret. Verum ſi iura humanæ pactionis firmiter conſeruantur, fixius tamen atque feruentius, iura tanti pacti, quæ cum Deo facta ſunt, inuiolabiliter ſunt obſeruanda. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 10.*

CAP.

CAP. VII.

Renuntiatur (*in baptiſmo*) diabolo, & operibus eius. Opera vero diaboli, opera carnis eſſe intelliguntur: quæ ſunt homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his ſimilia, quæ diabolico inſtinctu prius cogitatione mentis concipiuntur, quam opere perpetrentur. Pompæ vero eiuſdem ſunt ſuperbia, iactantia, elatio, vanagloria, faſtus, & alia quamplurima, quæ ex his oriri videntur. *Magunt. ſub Rabano cap. 23.*

CAP. VIII.

Baptizati renunciant ſatanæ, & angelis eius. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphilia cap. 27.*

De materia baptiſmi. Tit. X.

CAP. I.

Niſi quis renatus fuerit, ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. *Chriſt. apud Ioan. cap. 3. nu. 5.*

CAP. II.

Euntes docete omnes gentes baptizantes eos, &c. *Chriſtus Matt. c. vlt. nu. 19.*

CAP. III.

Aperiens Philippus os ſuum, & incipiens à ſcriptura iſta euangelizauit illi Ieſum, & dum irent per viam venerunt ad quandam aquam. Et ait Eunuchus: ecce aqua, quid prohibet me baptizari? dixit autem Philippus: ſi credis ex toto corde, licet. & reſpondens ait: credo Filium Dei eſſe Ieſum Chriſtum: & iuſſit ſtare currum, & deſcenderunt vterque in aquam Philippus, & Eunuchus, & baptizauit eum. *Act. 8. num. 35. & ſeq.*

CAP. IV.

Reſpondit Petrus: Nunquid aquam quis prohibere poteſt, vt non baptizentur ii, qui Spiritum ſanctum acceperunt, ſicut & nos? & iuſſit eos baptizari in nomine Domini Ieſu Chriſti. *Act. 30. num. 47.*

CAP. V.

Chriſtus dilexit eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, vt ſit ſancta, & immaculata. *Paul. Epheſ. 5. nu. 25.*

CAP. VI.

Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aſperſi corda à conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda. *Paul. ad Hebr. cap. 10.*

CAP. VII.

cap. 1. de ſum. Trinit. Greg. ix. & in coll. 4. Sacramentum baptiſmi, quod ad inuocationem indiuiduæ Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus ſancti conſecratur in aqua, tam paruulis, quam adultis, in forma eccleſiæ, à quocumque rite collatum, proficit ad ſalutem. *Innoc. iii. in conc. gener. Later. cap. 1.*

CAP. VIII.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus nomine trinæ beatitudinis inuocato &c. *Clem epiſt. 3. poſt. princ.*

CAP. IX.

Si neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes quocumque loco, vel momento, vbicumque euenerit, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana cōfeſſione clarificata baptizentur. *Victor. epiſt. 1. in prin. Burch. lib. 4. c. 3. Iuo par. 1. cap. 198. deca. Anſelm. lib. 9. cap. 60.* *De conſe. di. 3. c. 22. celebritatem.*

CAP. X.

Aquam baptiſmi benedicimus, & oleum vnctionis. *Baſil. ad Amphilochium de Spiritu ſancto, cap. 27.*

CAP. XI.

Conſtituit (*Victor*) vt neceſſitate faciente, vbicumque inuentus fuiſſet quicumque hominum ex gentibus veniens, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte, ſiue in ſtagno, baptizaretur: tantum chriſtianæ credulitatis confeſſione declarata, integer efficeretur chriſtianus. *Damaſ. in Victor.*

De forma baptiſmi. Tit. XI.

CAP. I.

EVntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Chriſtus apud Math. cap vlt. num. 19.*

CAP. II.

Sacramentum baptiſmi, quod ad inuocationem indiuiduæ Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus ſancti conſecratur in aqua, tam paruulis, quam adultis in forma eccleſiæ, à quocumque rite collatum proficit ad ſalutem. Et ſi poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam ſemper poteſt reparari. *Innoc. iii. in conc. Later. cap. 1.* *De ſum. Trinit. c. 1. Greg. ix & in 1. coll.*

CAP. III.

Si Epiſcopus, vel presbyter iuxta Domini conſtitutionem non baptizauerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: ſed in tribus ſine principio, vel in tribus Filiis, vel in tribus Spiritibus ſanctis, deponatur. *Apoc. cap 49. vid. cap. 50. Burch. lib. 4. cap. 22. Iuo par. 1. cap. 217. decret.* *Matt. 28.*

CAP. IV.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus, nomine trinæ beatitudinis inuocato, &c. *Clem. epiſt. poſt. princip.*

CAP. V.

In patre, & Filio, & Spiritu ſancto baptizamur: & non in Archangelorum nominibus, ſicut hæretici, aut Iudæi, aut gentiles dementes faciunt. *Damaſ. epiſt. 1. in fine, ex Theodorito lib. 5 cap. 11. hiſt. eccl. & Caſſiod. hiſt. trip. lib. 9. cap. 16.*

CAP. VI.

1. q. 1. c. 75. Arianis ſolum baptiſma ratum eſſe permittimus: quod vtique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti perficitur: nec Spiritum ſanctum eos habere ex illo baptiſmate, illiſque myſteriis arbitramur. *Innocentius epiſt.* 18. *c.* 3 *Iuo lib.* 3. *tit.* 10. *cap.* 2. *panor. Anſelm. lib.* 9 *cap.* 58. *Cæſaraug. lib.* 13. *cap.* 50. *Tarrac. lib.* 1. *cap.* 27.

CAP. VII.

A Paulianiſtis venientes baptizari præcipiuntur, non ab aliis, &c. Denique baptizatos rite ab Euangeliſta Philippo Petrus, & Ioannes ſola manus impoſitione conſumant : illos *Act.* 8. vero, quos Apoſtolus Paulus Ioannis baptiſmate baptizatos repererat interrogauit, an *Act.* 19. Spiritum ſanctum accepiſſent: fatentibuſque ſe ne illud quidem nomen audiſſe, iuſſit eos baptizari. Videtis ergo rite baptizatos illo dono iterari non poſſe, & aliter ſola aqua lotos, baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus 1. q. 1. c. 33. ſancti, &c. quia Paulianiſtæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti minime baptizant. *Innoc. epiſt.* 22 *cap.* 5.

CAP. VIII.

Mat. c. 28 Dominus Ieſus Chriſtus poſteaquam reſurrexit à mortuis, diſcipulis ſuis, in quibus omnes eccleſiarum præſules dicebantur, & formam, & poteſtatem tradidit baptizandi dicens: Euntes ergo nunc docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Leo. epiſt* 4. *cap.* 3.

CAP. IX.

Dominus Ieſus Chriſtus deſignans in inuocatione Trinitatis eredentium debere baptiſma celebrari dixit: Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spi- *Mat.* 28. *d* ritus ſancti, &c. Si quis Epiſcopus, aut presbyter iuxta præceptum Domini non baptizauerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ſed in vna perſona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus Patribus, aut in tribus Filiis, aut in tribus paracletis proiiciatur de eccleſia Dei. *Vigil. epiſt.* 1. *cap.* 6.

CAP. X.

De conſe. d. 4. *c.* 44 Ab antiqua patrum inſtitutione didicimus, vt quilibet, qui apud hæreſim in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad ſanctam eccleſiam redeunt, aut vnctione chriſmatis, aut im- *De conſe d.* 4. *c.* 54. poſitione manus aut ſola profeſſione fidei ad ſinum matris eccleſiæ reuocentur, &c. [Hi vero hæretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, ſicut ſunt Bonoſiaci, & Cataphryges, quia & illi Chriſtum Dominum non credunt, & iſti ſanctum Spiritum peruerſo ſenſu quemdam prauum hominem Montanum credunt, quorum ſimiles multi ſunt, & alii tales, hi cum ad ſanctam eccleſiam veniunt, baptizantur, quia baptiſma non fuit, quod in errore poſiti in ſanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt. *Greg. lib.* 9. *epiſt.* 61. *ad Quirinum Epiſcop. Iuo par.* 1. *cap.* 153. *Cæſar. lib.* 12. *c.* 68.

CAP. XI.

Quoſdam abſque interrogatione ſymboli ab adulteris, & indignis presbyteris, faſſus es, baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquum morem eccleſiæ: quia quiſquis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti baptizatus eſt, rebaptizari eum minime liceat, non enim in nomine baptizantis, ſed in nomine trinitatis huius gratiæ donum percipit, & teneatur quod Apoſtolus dicit, Vnus Deus, vna fides, vnū *Epheſ.* 4. baptiſma. Doctrinam vero ſpiritalem talibus ſtudioſius, vt impertias demandamus. *Greg. iii. epiſt.* 4. *ad Bonif. in med.*

CAP. XII.

Illi qui baptizati ſunt per diuerſitatem, & declinationem linguarum gentilitatis, tamen quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt, oportet eos per manus impoſitionem, & ſacri chriſmatis vnctionem confirmari. *Greg. iii. epiſt.* 5. *ad Bonif. in med.*

CAP. XIII.

Retulerunt quidam, quod fuerit in ea pro- *De conſe. d.* 4. *c.* 86. uincia ſacerdos, qui latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, diceret: Baptizo te, in nomine Patria, & Filia, & Spiritus ſancta, &c. Si ille, qui baptizauit non errorem introducens, aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, vt ſupra ſati ſumus, baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, vt denuo baptizentur: quia quod tua bene compertum habet ſancta fraternitas, quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, nullo modo rebaptizari debeat, ſed per ſolam manus impoſitionem purgari debet. *Zacha. epiſt.* 2. *ad Bonif. in med. Burch. lib.* 4. *cap.* 43. *Iuo par.* 1. *cap.* 237. *Cæſar. lib.* 12. *cap.* 64.

CAP. XIV.

Si paruulos baptizauit (*loquitur de quodam Epiſcopo ſcelerato*) in nomine Trinitatis, dum ſacerdotio fungebatur, paruulorum baptiſma ſit confirmatum. *Zachar. epiſtol.* 4. *in med.*

CAP. XV.

De Arianis, qui propria lege ſua vtuntur, *De conſe. d.* 4. *c.* 109. placuit, ſi ad eccleſiam aliqui de hac hæreſi venerint, interrogent eos noſtræ fidei ſacerdotes ſymbolum, & ſi peruiderint in Patre, & Filio, & Spiritu ſancto eos baptizatos, manus iis tantum imponantur, vt accipiant Spiritum ſanctum, quod ſi interrogati non reſponderint hanc trinitatem, baptizentur. *Arelaten. cap.* 8.

De Miniſtro baptiſmi.

Tit. XII.

CAP. I.

SAcramentum baptiſmi, quod ad inuocationem indiuiduæ trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus ſancti conſecratur in *cap.* 1. *de ſum Trinit Greg. ix & in* 2. *coll.* aqua,

aqua, tam paruulis, quam adultis in forma eccleſiæ, à quocumque rite collatum proficit ad ſalutem. *Innoc. iii. in conc. gener. Lateranen. cap. 1.*

CAP. II.

16 q. 1. c. 41. cano. Bv. Sine Epiſcopi iuſſu presbyter non baptizet. *Clem. epiſt. 3. poſt med. Burch. lib. 2. cap. 93. Iuo par. 2. cap. 123. & par. 6. cap. 901. decret. Cæſar. lib. 4. cap. 97.*

CAP. III.

De conſe. d. 4. c. 119 Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizant, chriſmate baptizatos vngere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, &c. *Innoc. epiſt. 1. cap. 2. Burch. lib. 4. cap. 69. Iuo lib. trit. 3. cap. 4 panor. & par. 1. cap. 263. decret. Anſel. lib. 9. cap. 25.*

CAP. IV.

Diſt. 93. diaconos c. 13. Abſque Epiſcopo, vel presbytero baptizare diaconi, non audeant, niſi prædictis fortaſſis officiis longius conſtitutis, neceſſitas extrema compellat: quod & laicis Chriſtianis facere plerumque conceditur. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 9. Burch. lib. 4 cap. 57. Iuo par. 1. cap. 252. & par 6. cap 99. decret. Anſel. lib. 7. cap. 54.*

CAP. V.

Diſt. 10. ſecundum c. 8. Nullum de his, vel quos baptizauit Acacius, vel quos ſacerdotes, ſiue leuitas ſecundum canones ordinauit, vlla eos ex nomine Acacii portio læſionis attingit, quo forſitan per iniquum tradita ſacramenti gratia, minus firma videatur. Nam & baptiſmum, quod procul ſit ab eccleſia, ſiue ab adultero, ſiue à fure fuerit datum ad percipientem munus peruenit illibatum: quia vox illa, quæ per columbam ſonuit, omnem maculam humanæ pollutionis

Ioan. 1. Matt. 3. excludit, qua declaratur, ac dicitur: Hic eſt, qui baptizat in Spiritu ſancto, & igne. Nam ſi viſibilis ſolis iſtius radii, cum per loca fœtidiſſima tranſeunt, nulla contactus inquinatione maculantur, multo magis illius, qui iſtum viſibilem fecit, virtus nulla miniſtri in-

Ioan. 12. dignitate conſtringitur. Nam & Iudas, cum fuerit ſacrilegus, atque fur, quidquid egit inter Apoſtolos, pro dignitate commiſſa, beneficia per indignum data nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt. Declarante hoc ipſum Domino

Mat. 23. manifeſtiſſima voce. Scribæ, inquit, & Phariſæi ſuper cathedram Moyſi ſederunt, quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. Quidquid ergo ad hominum profectum quilibet in eccleſia miniſter officio ſuo videtur operari, hoc totum contineri, implente diuinitatis effectu. Ita

1. Cor. 3. ille, per quem Chriſtus loquitur Paulus affirmat. Ego plantaui, Apollo rigauit; ſed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat, eſt aliquid: neque qui rigat, ſed qui incrementum dat, Deus. Adeo autem non quæritur quis, vel qualis prædicet, ſed quem prædicet, vt inuidos etiam bene prædicare Chriſtum confirmet, quomodo diabolus ipſe deiectus eſt, & hoc ipſo prædicare non deſinit. Ideo ergo & ipſe Acacius, cuius nomen dicimus eſſe reticendum, male bona miniſtrando, ſibi tantum nocuit: nam inuiolabile ſacramentum, quod per illum datum eſt, aliis perfectionem ſuæ virtutis obtinuit, et autem obſuit. Quod enim ita ſit, aliquorum in tantum ſe extendit curioſa ſuſpicio, vt imaginentur, prolato à Papa Felice iudicio, poſtea inefficaciter in ſacramentis, quæ Acacius vſurpauit, egiſſe, ac perinde eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur. Meminerint in hac quoque parte ſimiliter tractatum præualere ſuperiorem; quia non ſine vſurpatione nominis ſacerdotii adiudicatus hoc egit, in quo virtutem ſuam obtinentibus myſteriis, in hoc quoque aliis rea ſibi perſona non nocuit. *Anaſtaſ. ij ad Anaſtaſ. Auguſtum epiſt. 1. cap. 7. & 8. Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 16. Iuo par. 1. cap. 191. decret & epiſt. 67. ad Bernar. Abbatem. Anſelm. lib. 9. cap. Cæſar. lib. 12. cap. 63.*

CAP. VI.

Præterea indicatis, quod quidam Græcus mentiens fateretur ſe presbyterum, cum non eſſet, ac per hoc plurimos in veſtra patria baptizaſſe, &c. Quamuis ipſe ſe ſacerdotem eſſe ſimulauerit, ſimulatio tamen eius, ſolum ſibi plurimis contulit. Si quidem diuerſi fuere, qui diuerſo modo Chriſtum, ſed non propter Chriſtum annuntiabant. Sed ſiue occaſione, ſiue quomodocumque hunc annuntiarent, hos tamen non prohibebat Apoſtolus, qui ſolum, vt Chriſtus annuntiaretur, plurimum ſatagebat. Quia enim Chriſtus ordinauerat, vt qui euangelium annuntiaret, de euangelio viueret, ſi multi Chriſti prædicabant, vt commoda terrena adquirerent, ergo non erat Chriſtus in cauſa, ſed auaritia. Rurſus quia multi euangelii prædicatores à fidelibus magnis honoribus efferebantur, nonnulli ideo Chriſtum prædicabant, vt ſimilia, & ipſi perciperent, ergo non erat Chriſtus in voto, ſed inuidia, ſed nemo iſtorum prohibitus eſt, quominus per hos Chriſtus annuntiaretur; nimirum cum & Iudas inter ceteros Apoſtolos à Domino miſſus, & miracula fecerit, & Chriſtum annuntiauerit, & in nomine eius plurimos baptizauerit. Itaque vt ſedis Apoſtolicæ Præſul ſcribit Anaſtaſius, non quæritur quis, vel qualis prædicet; ſed quem prædicet. *Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 14. ex Anaſtaſ. ii. ad Anaſtaſ. Imper. cap. 7.*

CAP. VII.

Porro interrogatis, vtrum homines illi, qui hoc ab illo baptiſma receperunt, chriſtiani ſint, an iterum baptizari debeant. Sed ſi in nomine ſummæ, ac indiuiduæ Trinitatis baptizati fuere, chriſtiani profecto ſunt; & eos à quocumque chriſtiano baptizati ſunt, iterato baptizare non conuenit. Quoniam vt iam nominatus Anaſtaſius Apoſtolicus Pontifex ad *diſt. 19. c. 8 ſecund.* coæquiuocum ſuum ſcribit Auguſtum, & ba-

pt iſmum, quod procul ſit ab eccleſia, ſiue ab adultero, vel à ſure fuerit datum ad percipientem munus peruenit illibatum, quia vox illa, Ioan. 1. Matt. 3. quæ ſonuit per columbam, omnem maculam humanæ pollutionis excludit, qua declaratur, ac dicitur, hic eſt, qui baptizat, &c. Et reuera quia ſecundum famoſiſſimum Apoſto- 1. Cor. 3. lum, neque qui plantat, id eſt, catechizat, neque qui rigat, id eſt, baptizat, eſt aliquid, ſed qui incrementum dat Deus. Et ideo mali bona miniſtrando, non aliis, ſed ſibi detrimenti cumulum ingerunt. Ac per hoc certum eſt, quia quos ille Græcus baptizauit, nulla portio læſionis attingit, propter illud, Hic eſt qui baptizat, id eſt, Chriſtus, & iterum Deus incrementum dat, ſubauditur, & non homo. *Nicol. ibid. cap. 15. Anaſtaſ. ii. ad Anaſtaſ. Aug. epiſt. vni. cap. 7.*

CAP. IX.

1. Reg. c. 21. Si Dauid eſſe ſe furioſum finxit, vt ſuam tantum ſalutem operari potuiſſet, quam noxam contraxit, qui tot hominum multitudinem quoquo modo de poteſtate diaboli, & æternæ perditionis abſtraxit? maxime cum ſe ſacerdotem ſimulauerit, non tamen in baptizando egit, quod præter ſacerdotem, in tam euidenti neceſſitate agere nullum oportet. Presbyterum vero, vt opinamur, id circo ſe finxit eſſe, quoniam iam ſenſerat, vobis fuiſſe ſuaſum, quod baptizandi miniſterium non niſi presbyteris tantum, eſſet indultum. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 16. Anaſtaſ. iij. epiſt. vnica cap. 7. Iuo par. 1. cap. 151. decr. Anſel. lib. 9. cap. 62. Cæſar. lib. 12. cap. 63.*

CAP. X.

*viro De conſe. d. 4. c. 24. A quodam * Iudæo, neſcitis, vtrum Chriſtiano, an pagano, multos in patria veſtra baptizatos aſſeritis, & quid de his ſit agendum, conſulitis. Hi profecto ſi in nomine ſanctæ Act. 2. & 10. Trinitatis, vel tantum in nomine Chriſti, ſicut in actibus Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt: vnum quippe, idemque eſt vt ſanctus ex- Lib. 1. de Spiritu ſancto c. 3. ponit Ambroſius: Conſtat eos non eſſe denuo baptizandos, ſed primum, vtrum Chriſtianus, *vir an paganus ipſe * Iudæus extiterit, vel ſi poſtmodum factus fuerit Chriſtianus inueſtigandum eſt. Quamuis non prætereundum eſſe credimus, quid beatus de baptiſmo dicat Auguſtinus, Iam ſatis, inquit, oſtendimus ad baptiſmum, qui verbis euangelicis conſecratur, non pertinere cuiuſquam, vel dantis, vel accipientis errorem, ſiue de Patre, ſiue de Filio, ſiue de Spiritu ſancto aliter ſentiat, quam doctrina cœleſtis inſinuat. Et iterum, ſunt etiam quidam ex eo numero, qui adhuc nequiter viuant, aut etiam in hæreſibus, vel in gentilium ſuperſtitionibus iaceant, & tamen etiam illic nouit Dominus, qui ſunt eius. Namque in illa ineffabili præſcientia multi, qui foris videntur, intus ſunt. & alio loco: Et iam corde tardiores, quantum exiſtimo, intelligunt baptiſmum Chriſti nulla peruerſitate hominis, ſiue dantis, ſiue accipientis, poſſe violari. & rurſus: poteſt tamen, ait, tradere ſeparatus, ſicut poteſt habere ſeparatus. Sed quam pernicioſe tradere: ille autem cui tradit, poteſt ſalubriter accipere ſi ipſe non ſeparatus accipiat. *Nicolaus ad conſulta Bulgar. cap. 104. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 22. panor. & lib. 1. cap. 148. decret. Cæſar. lib. 12. cap. 62.*

CAP. XI.

Peregre nauigantes, aut ſi eccleſia in proximo non fuerit, poſſe fidelem, qui lauacrum ſuum integrum habet, nec ſit bigamus, baptizare in infirmitatis neceſſitate poſitum catechumenum: ita vt ſi ſuperuixerit, ad Epiſcopum eum perducat, vt per manus impoſitionem perfici poſſit. *Eliber. cap. 38.*

CAP. XII.

Si quis diaconus regens plebem, ſine Epiſcopo, vel presbytero aliquos baptizauerit, Epiſcopus eos per benedictionem perficere debebit, &c. *Eliber. cap. 77.*

CAP. XIII.

Mulier baptizare non præſumat. *Carth. iv. cap. 100. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 18. panor. & par. 1. cap. 65. decret.* De conſe. d. 4. c. 20

CAP. XIV.

Si diaconus, vel presbyter pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub pœnitentis profeſſione ſubmouerint, hic quoque ſi alii defuerint, & cauſſa certæ neceſſitatis exoritur, poſcentem baptiſmum liceat baptizare. *Aurelia. cap. 12. alias 14. Iuo par. 6. cap. 368. & par. 15. cap. 68. decr.* Diſt. 81. c. 14.

CAP. XV.

Pro infirmitate, aut pro aliqua neceſſitate, illi presbyteri, quos Epiſcopus in ſua parochia conſtituerit, in qualicumque loco euenerit, licentiam habeant baptizandi. *Synod. apud Palat. Vernis. cap. 7.*

CAP. XVI.

Vt omnes presbyteri, qui in parochia ſunt, ſub poteſtate Epiſcopi eſſe debeant, & de eorum ordine nullus presbyter præſumat in illa parochia baptizare, nec miſſas celebrare ſine iuſſione Epiſcopi, in cuius parochia eſt. *Synod. apud Palat. Vernis. cap. 8.*

De effectu baptiſmi.

Tit. XIII.

CAP. I.

Qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit. *Chriſtus apud Marcum cap. vltimo num. 16.*

CAP. II.

Quicumque in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. *Paul. ad Galat. cap. 3. num. 27.* *corporis

CAP. III.

*abſcõditum al. Baptiſma noſtrum non oculis † ſenſus conſiderandum eſt, ſed mentis. Aquam vides, vim Dei aquis * occultatam conſidera. namque in ſancto Spiritu, & igne nos eſſe * baptizatos ſacri ſermones docent. In fide enim baptizantis, & in baptizati fide, * ſacra vocatione, & per- Mat. 3. *baptizari al. *per ſacrã vocationẽ

*plena *ipſe enim in quit baptizabit ſpiritu & igne al. *deſcē-dit. al. *ſcēdit

perfecta ſanctificatione ſpiritus diuini, & ignis, conſidera aquis. (*ſacrum ſpiritum. & ignem.*) † Accedit namque baptizandus peccatis obnoxius, & ſeruituti addictus corruptioni: * diſcedit autem manumiſſus à ſeruitute, & peccatis liber, filius Dei, & hæres gratia eiuſdem factus, cohæres autem Chriſti, ipſum indutus Chriſtum, vt ſcriptum eſt: Quicumque in Chriſto, baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. *Ex actis concil. Nicæni Diatypos. 5.* *Galat. 3.*

CAP. IV.

Qui regeneratus fuerit per aquam bonis operibus repletus, hæres efficitur eius, à quo in incorruptione regeneratus eſt, &c. Sed dicitis fortaſſe? quid confert aquæ baptiſmus ad Dei cultum? Primo quidem, quia quod Deo placuit, impletur. Secundo, quia regenerato ex aquis, & Deo renato, fragilitas prioris natiuitatis, quæ vobis per hominem facta eſt, amputatur, & ita demum peruenire poteritis ad ſalutem. Aliter impoſſibile eſt: ſic enim nobis cum ſacramento verus Propheta teſtatus eſt, dicens: Amen amen dico vobis, niſi quis denuo renatus fuerit ex aqua viua, non introibit in regnum cœlorum. Et ideo accelerate: eſt enim in aquis iſtis miſericordia eius quædam, quæ initio ferebatur ſuper eas: & agnoſcit eos, qui baptizantur ſub appellatione triplicis ſacramenti, & eripit eos de ſuppliciis futuris, quaſi donum quoddam offerens Deo, animas per baptiſmum conſecratas. Confugite ergo ad aquas iſtas: ſolæ ſunt enim, quæ poſſunt vim futuri ignis extinguere. *Clem. epiſt. 4. poſt med. Vide eundem Clem. tit. de baptiſmo infantibus neceſſario. cap. Ne putetis.*

Ioan. 3. *Gen. 1.*

CAP. V.

Dum ſuis inconſultius homo vtitur bonis, cadens in præuaricationis profunda demerſus eſt: & nihil, quemadmodum exinde ſurgere poſſet, inuenit: ſuaque in æternum libertate deceptus, huic ruinæ ſuæ iacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſtea Chriſti, per ſuam gratiam, releuaſſet aduentus, qui per nouæ regenerationis purificationem, præteritum omne vitium ſui baptiſmatis lauacro purgauit: & eius confirmans ſtatum, quo rectius, cōſtabiliusque procederet, tamen ſuam gratiam in poſterum non denegauit. *Innoc. epiſt. 25 ad conc. Carth. poſt med. Cœleſt. epiſt. 1. cap. 4.*

CAP. VI.

De conſe. d. 4. c. 53.

Illud, quod circa baptizandos in vniuerſo mundo ſancta eccleſia vniformiter agit, non otioſo contemplamur intuitu, cum [ſiue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non prius fontem vitæ adeant, quam exorciſmis, & exſufflationibus clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur, vt tunc vere appareat, quo modo Princeps mundi huius mittatur foras, & quo modo prius alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur, in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus. *Cæleſtin. epiſt. 1. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 10. Iuo par. 1. cap. 205. decr.*

Ioan. 12. *Mat. 12.* *Mar. 3.* *Epheſ. 4.* *Pſal. 67.*

CAP. VII.

De conſe. d. 4. c. 13.

Proprie in morte crucifixi, & in reſurrectione ex mortuis potentia baptiſmatis nouam creaturam condit ex veteri, vt in renaſcentibus & mors Chriſti operetur, & vita, dicente beato Apoſtolo Paulo: An non ignoratis, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? *Leo epiſt. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap 45. decr.* *Rom. 6.*

CAP. VIII.

De conſe. d. 4. c. 134.

A paruulo recens nato vſque ad decrepitum ſenem, quamlibet corporis ætatem gerant, ſicut nullus prohibendus eſt à baptiſmo, ita nullus eſt, qui non peccato moriatur in baptiſmo. Sed paruuli originali, maiores etiam his omnibus moriuntur peccatis, quæcumque male viuendo addidere ad illud, quod naſcendo traxere. *Leo epiſt. 84. ante fin. vel 86. ad Aquileien. Epiſcop. Iuo par. 17. cap. 4. decr.*

CAP. IX.

Omnem hominem in corporis animæque ſubſtantiam à conditore vniuerſitatis formari, atque animari intra materna viſcera catholica fides confitetur: manente quidem illo peccati, mortalitatiſq; contagio, quod in prolem à primo parente tranſcurrit, ſed regenerationis ſacramento ſubueniente, quo per Spiritum ſanctum promiſſionis filii renaſcuntur, non in vtero carnis, ſed in virtute baptiſmatis. *Leo epiſt. 91. ad Turbium cap. 9.*

CAP. X.

Fides catholica conſtanter prædicat, atque veraciter, quod animæ hominum, priuſquam ſuis inſpirentur corporibus, non fuerunt, nec ab vllo incorporentur, niſi ab opifice Deo, qui & ipſarum eſt creator, & corporum. Et quia per primi hominis præuaricationem tota humani generis propago vitiata ſit, neminem poſſe à conditione veteris hominis liberari, niſi per ſacramentum baptiſmatis Chriſti, in quo nulla eſt diſcretio renatorum, dicente Apoſtolo: Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. *Leo epiſt. 91. c. 10.* *Gal. 3.*

CAP. XI.

Si qui ſunt, qui dicunt peccata in baptiſmo ſuperficie tenus dimitti: quid eſt hac prædicatione infidelius, in qua ipſum fidei ſacramentum feſtinant ſoluere? in quo principaliter ad cœleſtis munditiæ myſterium anima ligatur, vt abſoluta radicitus à peccatis omnibus ſoli illi inhæreat, de quo Pſalmiſta ait: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Certe enim maris rubri tranſitus, figura ſancti baptiſmatis fuit, in quo hoſtes à tergo ſunt mortui, ſed alii contra faciem in eremo ſunt inuenti. Sic quippe omnes, qui in ſancto baptiſmate tinguntur, eorum peccata præterita omnia laxantur, quia eis, velut Ægyptii hoſtes à tergo moriuntur. ſed in eremo alios ho-

Pſal. 72. *Exod. 14.*

V

ſtes inuenimus, quia dum in hac vita viuimus, priuſquam ad promiſſionis patriam pertingamus, multæ tentationes nos fatigant, & ad terram viuentium tendentibus iter includere feſtinant. Qui ergo dicit, peccata in baptiſmate funditus non dimitti, dicat in mari rubro Ægyptios non veraciter mortuos. Si autem fatetur Ægyptios veraciter mortuos, fateatur, neceſſe eſt, peccata in baptiſmate funditus mori: quia nimirum plus valet in abſolutione noſtra veritas, quam vmbra veritatis. In Euangelio Dominus dicit: Qui lotus eſt, non indi-
Ioan. 13. get, niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus. Si igitur peccata in baptiſmate funditus minime dimittuntur, quo modo is, qui lotus eſt, mundus eſt totus? totus enim mundus dici non poteſt, cui de peccato aliquid remanſit. Sed nemo reſiſtit voci veritatis, quæ ait: Qui lotus eſt, mundus eſt totus. Nihil ergo ei de peccati ſui contagione remanet: quem totum fatetur mundum ipſe, qui redemit. *Greg. ad Theoctiſtam Patrici. lib. 9. regiſt. epiſt. 39. ante fin.*

CAP. XII.

Qui ante baptiſma ſacrificarunt, ordinentur: abluti enim ſunt. *Ancyr. cap. 12.*

CAP. XIII.

Cum Epiſcopus ordinandus eſt, antea exa-
d. 23. c. 2. minetur, &c. ſi in baptiſmo omnia peccata, id eſt, tam illud originale contractum, quam illa, quæ voluntarie admiſſa ſunt, dimittantur, &c. credat. *Carth. IV. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 8. Iuo par. 5. cap. 62. decr.*

CAP. XIV.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, niſi per gratiam baptiſmi, non poteſt reparari. Quod amiſſum, niſi à quo potuit dari, non poteſt reddi. Vnde ipſa Veri-
Ioan. 8. tas dicit: Si vos filius liberauerit, tunc vere liberi eritis. *Arauſ. ij. cap. 13.*

CAP. XV.

Hoc etiam ſecundum fidem catholicam credimus: quod accepta per baptiſmum gratia omnes baptizati, Chriſto auxiliante, & cooperante, quæ ad ſalutem pertinent, poſſint & debeant, ſi fideliter laborare voluerint, adimplere. *Arauſ. ij. in fin.*

CAP. XVI.

Peccatum humanæ originis per baptiſmi gratiam cunctis fidelibus dimittitur. *Iſid. lib. 3. de ſummo bono. cap. 47. apud Aquiſgranen. cap. 104.*

CAP. XVII.

Conſtat, quod fundamentum chriſtianæ religionis fides ſit catholica, hoc eſt credere in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, &c. & credere quod per Spiritum ſanctum remiſſio peccatorum in baptiſmate conferatur. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 1.*

CAP. XVIII.

Quia flammeus ille gladius, qui propter
Gen. 3. peccatum primi hominis ianuam paradiſi obice mortalibus immobili oppilauerat, in ſacro ſancto baptiſmatis fonte extinguitur, & eadem ianua credentibus aperitur, omnibus fidelibus ſtudendum eſt, vt pactionis, & ſponſionis, quam cum Deo in baptiſmate fecerunt, ſemper memores exiſtant, caueantque ne quibuſlibet vitiorum ſordibus ſe maculantes, non ſolum eundem ſibi reaccendant ignem, verum etiam immundum ſpiritum à ſe tempore baptiſmatis expulſum, cum ſeptenario dæmonum numero *Luc. 11.* ſibi addito, ad ſe quoquo modo redire faciant, fiantque illis, vt Dominus ait, nouiſſima peiora prioribus. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib 1. c. 9.*

CAP. XIX.

Dici ſolet à nonnullis Chriſtianis, quod hi, qui in Chriſto renati ſunt, quamquam ſcelerate viuant, & in malis operibus diem extremum claudant, diuturno atque purgatorio, non tamen perpetuo, ſint igne puniendi. Cum multi hoc aſſerant, & nullus id verum eſſe ex diuinis oraculis aſtruere valeat, cauendum eſt, vt hoc non ſolum non credant, verũ etiam ne ex ore proferant, ne forte hoc dicendo ſe, & alios quodammodo vana ſecuritate deludant, &c. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 2. cap. 10.*

CAP. XX.

Firmiſſime tenendum credimus, quod omnis multitudo fidelium, ex aqua, & Spiritu ſancto regenerata, ac per hoc veraciter eccleſiæ incorporata, & iuxta doctrinam apoſtolicam in morte Chriſti baptizata, in eius ſanguine ſit, à peccatis ſuis abluta: quia nec in eis potuit eſſe vera regeneratio, niſi fieret vera redẽptio, &c. Ex ipſa tamen multitudine fidelium, & redemptorum alios ſaluari æterna ſalute quia per gratiam Dei in redemptione ſua fideliter permanent, ipſius Domini ſui vocem in *Mat. 10.* corde ferentes: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Alios, quia noluerunt permanere in ſalute fidei, quam initio acceperunt, redemptioniſque gratiam potius irritam facere praua doctrina, vel vita, quam ſeruare elegerunt, ad plenitudinẽ ſalutis, & ad perceptionem æternæ beatitudinis nullo modo peruenire, &c. *Conc. Valent. ſub Loth. cap. 5.*

CAP. XXI.

Vnuſquiſque Chriſtianus credat in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, &c. & quod in baptiſmate per eum tribuatur omnium remiſſio peccatorum. *Trosleia cap. 15.*

Vide concil. Carthag. ad Innoc. conc. Mileuit. in epiſt. ad Innoc. & epiſt. Innoc. ad concil. Mileuit. tit. de baptiſmo etiam infantibus neceſſario. cap. paruulos. cap. pueros. & cap. Illud, quod. Mileuit. cap. 2. ibid. cap. placuit. Gregor. ad Secundinum ibid. cap. in extremo. Cyprian. lib. 3. epiſt. 8. ad Fid. presbyt. eod. tit. cap. ſi etiam, concil. N. inter. Leon. epiſt. 72. eod. tit. cap. Pelagii error. Athan. in ſerm. de imagine Chriſti apud vii. ſynod. gener. actio. 4. Innoc. epiſt. 2. cap 5. & 6. & epiſt. 22. cap. 2. & epiſt. 23. cap. 6. tit. baptiſmus non tollit digamiam. cap. 1. 2. 3. & 4.

Baptiſmus non tollit digamiam.

Tit. XIV.

CAP. I.

Diſt. 34. cap. 13. SI quis viduam, ſicet laicus duxerit vxorem ſeu ante baptiſmum, ſeu poſt baptiſmum, non admittatur ad clerum: quia eodem videtur vitio excluſus. In baptiſmo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris conſortium relaxatur. *Innoc. epiſt. 2. cap. 5. Anſel. lib. 7. cap. 10. Iuo par. 6. cap. 55. decr.*

CAP. II.

Ne is, qui ſecundam duxerit vxorem, clericus fiat, &c. & ſi ab aliquibus exiſtimetur, ante baptiſmum, ſi forte quis accepit vxorem, & ea de ſæculo recedente alteram duxerit, in baptiſmo eſſe dimiſſum, ſatis errant à regula: quia in baptiſmo peccata dimittuntur, non acce-
Diſt. 14. cap. 11. ſi quis viduam. ptarum vxorum numerus aboletur, &c Quod ſi non putatur vxor eſſe computanda, quæ ante baptiſmum ducta eſt; ergo nec filii, qui ante baptiſmum geniti ſunt, pro filiis habeantur. *Innoc. epiſt. 2. cap. 6.*

CAP. III.

20. q. 1. c. 1. de monachis. Si corruptus poſtea baptizatur, & in monaſterio ſedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omnino habere non poterit: quia nec benedici cum ſponſa poteſt iam antea corruptus. Quæ forma ſeruatur in clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat, vt quiſquis corruptus baptizatus clericus eſſe voluiſſet, ſpondeat ſe vxorem omnino non ducere. *Innoc. ep. 2. cap. 10.*

CAP. IV.

Diſt. 26. cap. 3. Deinde ponitur non dici oportere digamum eum, qui catechumenus habuerit, atque amiſerit vxorem, ſi poſt baptiſmum fuerit aliam ſortitus, eamque primam videri, quæ nouo homini copulata ſit: quia illud coniugium poſt baptiſmi ſacramentum cum cæteris criminibus ſit ablutum. Quod cum de vna vtique dicitur, certe ſi tres habuerit, in vetere poſitus homine, vxores, erit ei, quæ poſt baptiſmum quarta eſt, ſic interpretantibus prima: virginis æque nomen accipiet, quæ quar-
1. Tim. 3. Tit. 1. ta ducta eſt loco. Quis oro iſtud non videat contra Apoſtoli eſſe præceptum, qui ait, vnius vxoris virum oportere eſſe ſacerdotem? Sed obiicitur, quod in baptiſmo totum, quidquid in vetere homine geſtum eſt, ſit lotum. Dicite mihi, crimina tantum dimittuntur in baptiſmo, an & alia, quæ ſecundum Domini præcepta, ac Dei inſtituta complentur? Vxorem ducere crimen eſt, an non eſt crimen? ſi crimen eſt, ergo præfata venia dixerim, erit auctor in culpa, qui vt crimina committerent, in paradiſo, cum ipſe eos iungeret, bene-
dixit. Si vero non eſt crimen, quia quod Deus
Mat. 19. iunxit, nefas ſit crimen appellari, & Salomon
Prou. 19. addidit: Etenim à Deo præparatur viro vxor. Quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſſum quod auctore Deo legitim conſummatum? Quid de talium filiis pericenſetur? Numquid
28. q. 1. c. 1. non erunt admittendi in hæreditatis conſortio quia ex ea ſuſcepti ſunt, quæ ante baptiſmum fuit vxor. Eruntque appellandi vel naturales, vel ſpurii: quia non eſt legitimum matrimonium, niſi illud, vt vobis videtur, quod poſt baptiſmum aſſumitur? Ipſe Dominus enim interrogaretur à Iudæis, ſi liceret dimittere vxorem, atque exponeret, fieri non debere, ad-
Mat. 19. Mar. 10. didit: Quod ergo Deus iunxit, homo non ſeparet. Ac ne de iis locutus eſſe credatur, *qui quæ poſt baptiſmum ſortiuntur, meminerint hoc & à Iudæis interrogatum, & Iudæis eſſe reſponſum. Quæro, & ſollicitus quæro, ſi vna eademque ſit vxor eius, qui ante catechumenus, poſtea ſit fidelis, filioſque ex ea, cum eſſet catechumenus ſuſceperit, ac poſtea alios, cum fidelis, vtrum ſint appellandi fratres, an non? habeant poſtea, defuncto patre, erciſcundæ hæreditatis conſortium, quibus filiorum nomen regeneratio ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire, atque iudicare abſurdum eſt, quæ malum, ratio eſt, hoc defendi, & vacua magis opinione iactari, quam aliqua auctoritate roborari, cum non poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit, & Deus iunxit? Numquid ſi quis catechumenus, virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit, quæro, ſi hæc, cum fuerit factus fidelis, amittit, quia per baptiſmum totum, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus genti-
Act. 10. lem hominem Cornelium orationibus, atque eleemoſynis vacantem per reuelationem angelum, Petrumque ipſum vidiſſe: numquid per baptiſmum hæc illi ablata ſunt, propter quæ ei baptiſmus videtur conceſſus? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur: quia quidquid bene geſtum fuerit, & ſecundum præcepta legalia cuſtoditum, non poteſt facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandato perficitur, non poteſt dici peccatum. Et quod peccatum non eſt, ſolui inter peccata, credi omnino non debet. Eritque integrum, æſtimare, aboleri non poſſe prioris nomen vxoris, cum non dimiſſum ſit pro peccato, quia ex Dei ſit voluntate completum. *Innoc. ep. 22. c. 2 Burch. lib. 4. c. 98. Iuo par. 1. c. 292. & par. 8. c. 303. decr. & lib. 6. tit. 7. c. 1. & 2. panor.*

CAP. V.

Aliquanti pro defenſione praui erroris opponunt, & aſſerunt, quod ante baptiſmum omnia dimittuntur, non intelligentes huiuſmodi, quod ſola in baptiſmo peccata dimittuntur, non vxorum numerus aboletur. Nam ſi à Deo, vt ſcriptum eſt, præpara- *Prou. 19. Mat. 19.*
tur viro vxor: & quod Deus iunxit, homo non ſeparet: & ipſi auctores generis humani in origine à Deo benedicuntur: quomodo inter peccata iſta creduntur poſſe dimitti?

Quod ſi ſecundum illos, qui ita credunt, verum eſt, ergo omnis iuſtitia, quæ à catechumenis ante baptiſmum fuerit operata, per baptiſmum aufertur? Nullus ergo contra Apoſtolum tale aliquid ſentiat, nec admittat, ſed fideliter intelligat, vnius vxoris virum ſiue ante baptiſma eſſe nominatum, ſiue poſt baptiſmum, ſi enim vxor ante baptiſmum accepta non ducitur in numerum, nec filii ex eadem ſuſcepti inter filios poterunt numerari. *Innoc. ep. 23. cap. 6.*

1. Tim. 3. Tit. 1.

CAP. VI.

Neminem de digamis, aut inter nuptarum maritis ordinari clericos poſſe, nec requirendum, vtrum ne initiati ſacramentis diuinis, an gentiles, hac ſe infelici ſortis neceſſitate maculauerint. *Vallen. Galli. cap. 1.*

De baptiſmo infantium, & de eius neceſſitate. Tit. XV.

Vide lib. xi. tit. xl.

CAP. I.

Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto non poteſt introire in regnum Dei. *Chriſtus apud Ioan. cap. 3. num. 5.*

CAP. II.

Euntes in mundum vniuerſum prædicate euangelium omni creaturæ: qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur. *Chriſtus Marci num. 15.*

CAP. III.

Ne tempore interdicti baptiſmus infantibus negetur. *Calliſt. ij. in conc. Rom. c. 11.*

CAP. IV.

Diſt. 77. c. 3. Quicumque ſe eccleſiæ vouit obſequiis, à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari. *Syric. ep. 1. cap. 9. Iuo par. 6. c. 91. decr.*

CAP. V.

Neque coram Epiſcopo licet presbyteris in baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare, &c. *Leo epiſt. 84. in fin. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. Iuo par. 17. cap. 4. decr.*

CAP. VI.

De bapt. c. 3. apud Greg. ex. & in 3. coll. cap. 1. maiores. Aſſerunt (*quidam hæretici*) paruulis inutiliter baptiſma conferri, &c. quia non niſi per caritatem, & in caritate crimina dimittantur: paruulis, qui nec ſentiunt, nec conſentiunt, & caritatem non habent, quæ ſentientibus & conſentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in baptiſmo, & ſic eis baptiſma non confertur: quia non eſt talibus conferendum. In euangelio quoque legitur, Qui crediderit, & *Mar. vlt.* baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui autem non crediderit condemnabitur. Vnde paruuli, ſiue fuerint, ſiue nõ fuerint baptizati, cõdemnabuntur, vt pote non credentes. Ad id autem taliter reſpondemus; quod baptiſma circumciſioni ſucceſſit, &c. cum ergo circumciſio tam adultis, quam paruulis ex præcepto Domini conferretur, ne baptiſmus, qui ſucceſſit in loco ipſius, & generalior tamen exiſtit, cum non tam viri, quam fœminæ baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis eſt, quam paruulis conferendus. Nam ſicut olim ſine diſtinctione qualibet Moſaica lex clamabat: Anima cuius *Gen. 17. b* præputii caro circumciſa non fuerit, peribit de populo ſuo: ita nunc indiſtincte vox intonat euangelica: Niſi quis renatus fuerit ex aqua *Ioan. 3. b* & Spiritu ſancto non intrabit in regnum Dei ab hac generalitate nec ſexum, nec ætatem excludens. Vnde ſicut anima circumciſa de populo ſuo non peribat, ſic qui ex aqua fuerit, & Spiritu ſancto renatus, regni cœlorum introitum obtinebit, &c. Abſit enim, vt vniuerſi paruuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur: quin & ipſis miſericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procurauerit ad ſalutem. Cæterum ex vi litteræ ſatis patet prædictas auctoritates intelligendas eſſe tantummodo de adultis, qui habent multitudinem peccatorum, cum de paruulis non poſſint intelligi qui * prædicto tantum originali tenentur. Similiter etiam alia auctoritas ſoluenda eſt: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, &c. cum non poſſint credere paruuli, ſed adulti: & ob hoc tota auctoritas hæc intelligenda eſt tantummodo de adultis, nec ad alios prima, & ad alios ſecunda refertur, &c. *Innoc. iii. Arelat. Archiep.*

*peccato ſ.

CAP. VII.

Quoniam ſuperiori concilio ſtatutum eſſe mecum recognoſcit vnanimitas veſtra: vt hi; [qui apud Donatiſtas paruuli baptizati ſunt] nondum ſcire valentes erroris eorum interitum, & poſteaquam ad ætatem rationis capacem peruenerunt, agnita veritate falſitatem eorum abhorrentes, ad eccleſiam Dei catholicam, per vniuerſum mundum diffuſam, ordine antiquo per manus impoſitionem recepti ſunt: debere talibus ſuſcipiendum munus clericatus, non impedire nomen erroris. *Carth. c. 58 Afric. cap. 24. I. Deuſd. cap. 2.*

1. q. 1. c. 4

CAP. VIII.

De conſe. d. 4. placuit. cap. 111. Infantes ſi non inueniuntur certi teſtes, qui ſciant eos baptizatos fuiſſe, neque ipſi per ætatem de traditis myſteriis reſpondere poſſint, ſine interuallo volumus eos baptizari: vt in Mauritania fieri. *Carth. cap. 73. G. Afric. 39. I. Carthag. V. cap. 6. I. Trull. cap. 85. Vormat. cap. 70. Burch. lib. 4. cap. 45. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 86. panor. & par. 1. cap. 147. & 239. decr. Anſel. lib. 9. cap. 56. Cæſar. lib. 12. cap. 53.*

CAP. IX.

Paruuli, qui nuper è materno vtero editi ſunt, ſi infirmi, vt aſſolet, fuerint, & lac maternum non appetunt, etiam eadem die, qua nati ſunt, ſi oblati fuerint, baptizentur. *Gerund. cap. 5.*

CAP. X.

Sacroſancti baptiſmatis inappretiabile donum eſt ſemper, & ſæpe non ſolum nolentibus

bus verum etiam neſcientibus impertitur, ſed hoc à nullo profanari permittitur. Quod ſi hoc opponitur, nec dum rationis capacem exiſtere, qui hoc probatur accipere, hinc * omnino cognoſcant, quia ſi maiores impune non deſerunt, quod paruuli vel neſciendo, vel nolendo percipiunt: quanto magis non conuenit violari, quod pro mortis, aut pœnarum euadenda pernicie, occulta Dei diſpenſatione dinoſcitur obueniſſe? *Tolet. viii. cap. 7*

* omni modo.

CAP. XI.

Si paruulus ægrotans ad quemlibet presbyterum, baptiſmi gratia, de cuiuſlibet parochia allatus fuerit, ei baptiſmi ſacramentum nullo modo denegetur. Si quis hoc munus petenti concedere detrectauerit, & ille paruulus abſque baptiſmi gratia mortuus fuerit, nouerit ſe ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum. *Theodulph. ad presbyteros Aurel. cap. 17.*

Vide Cœleſtin. epiſt 1. cap. 12. tit de cæremoniis, quæ in baptiſmo obſeruari ſolent. cap Illud. quod, & Syric. epiſt. 1. cap. 2. tit. de diebus ad ſuſcipiendum baptiſmum conſtitutis. Braccaren. 4. cap. 7. tit. Ne pecunia accipiatur cauſſa baptizandi. cap. Vnuſquiſque.

De immerſione, & de immerſionum numero. Tit. XVI.

CAP. I.

DE Eunomianis, qui in vna tantum immerſione baptizant. *Vide CP. c. 7.*

CAP. II.

De conſe. d. 4. c. 79. ſi quis. Si Epiſcopus, vel presbyter non tres immerſiones vnius myſterii celebrauerit, ſed vnam merſionem, quæ in Domini morte datur, deponendus eſt. Non enim dixit Dominus: In morte mea baptizate: ſed euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Apoſt. cap. 50. Burch. lib. 4. c. 23. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 51. panor. & par. 1. c. 128. decr. Cæſar. lib. 12. cap. 41.*

Matt. vlt.

CAP. III.

In baptiſmatis regula, & mors interuenit, interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitatur trina demerſio, & ab aquis eleuatio reſurgentis inſtar eſt de ſepulchro. *Leo epiſt. 4. c. 3. ad Epiſcopos Siciliæ. Triburien. c. 12. Burch. lib. 4. c. Iuo 2. par. 1. c. 45.*

CAP. IV.

De renaſcentium trina merſione de baptiſmo quoque ſolemniter adimplendo, ſimiliter quid apoſtolica vel ſanxerit, vel obſeruet auctoritas, in ſubiectis tua caritas euidenter agnoſçat. *Vigil. epiſt. 1. c. 2. & in tit. c. eiuſdem.*

CAP. V.

De conſe. d. 4. c. 80. De trina merſione baptiſmatis nihil reſponderi verius poteſt, quam quod ipſi ſenſiſtis: quia in vna fide nihil officit ſanctæ eccleſiæ conſuetudo diuerſa. Nos autem quod tertio mergimus triduanæ ſepulturæ ſacramenta

ſignamus: vt dum tertio infans ab aquis educitur reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quod ſi quis forte etiam pro ſummæ Trinitatis veneratione exiſtimet fieri, neque ad hoc aliquid obſiſtit baptizando ſemel in aquis mergere: quia dum in tribus ſubſiſtentiis vna ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt infantem in baptiſmate in aquam, vel ter, vel ſemel immergere, quando & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in vna poteſt Diuinitatis ſingularitas deſignari. Sed quia nunc vſque ab hæreticis infans in baptiſmate tertio mergebatur, fiendum apud vos eſſe non cenſeo, ne dum merſiones numerant, diuinitatem diuidant; dumque quod faciebant, faciunt, ſe morem noſtrum viciſſe glorientur. *Greg. in ep. ad Leandrum Epiſcop. lib. 1. regiſt. epiſt. 41. Tolet. iv. c. 5. Vormat. c. 5. Iuo lib. 1. tit 2. c. 51 panor. & par. 1. cap 130. decr. Anſel. lib. 9. cap 7. & 61. Cæſar. lib. 12. c. 43. Tarrac. lib. 4. cap. 10.*

CAP. VI.

De baptiſmi ſacramento, propter quod in Hiſpaniis quidam ſacerdotes trinam, ſimplam quidam merſionem faciunt, &c. Apoſtolicæ ſedis informemur præceptis, &c. Beatæ memoriæ Greg. Rom. eccleſiæ Pontifex, &c. efflagitante ſanctiſſimo Leandro de hac Hiſpaniæ diuerſitate ſic ait: [De trina vero merſione baptiſmatis, &c. [Propter vitandum ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis vſum, ſimplam teneamus baptiſmi merſionem, ne videantur apud nos, qui tertio mergunt, hæreticorum approbare aſſertionem, &c. Ne forte cuiquam ſit dubium huius ſimpli myſterium ſacramenti, videat in eo mortem, & reſurrectionem Chriſti ſignificari Nam in aquis merſio, quaſi in infernum deſcenſio eſt, & rurſum ab aquis emerſio, reſurrectio eſt. Item videat in eo vnitatem Diuinitatis, & Trinitatem perſonarum oſtendi: vnitatem, dum ſemel mergimus; Trinitatem, dum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti baptizamus. *Tolet. iv. cap. 5. Vormat. c. 5. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 52. panor. & par. 1. c. 129. decr. Cæſar lib. 12. cap. 42.*

De conſe. d. 4. c. 80. De conſe. d. 4. c. 85.

CAP. VII.

De trina immerſione. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

De variis cæremoniis, quæ in baptiſmo obſeruari ſolent. Tit. XVII.

CAP. I.

QVoſdam hæreticos recipimus, vt paganos ad fidem conuerſos. Prima die facimus eos Chriſtianos, altera catechumenos, tertia exorcizamus eos, inſufflando eis ter in faciem, & aures, atque ita inſtruimus, & facimus, vt aliquo tempore ſint in eccleſia, & audiant, ſcripturas, & poſtea eos baptizamus. *CP. cap. 7. 5.*

CAP. II.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus nomine trinæ beatitudinis inuocato ſuper ſe, perunctus primo oleo per orationem ſanctificato, vt ita demum per hæc conſecratus poſſit percipere locum cum ſanctis. *Clem. ep. 3. poſt princ.*

CAP. III.

De conſe. diſt. 4. c. 119. Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo cum baptizant, chriſmate baptizatos vngere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum: non tamen frontem ex eodem oleo ſignare: quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum paracletum. *Innoc. epiſt. 1. cap. 3. Burch. lib. 4. cap. 69. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 4. panor. & par. 1. cap. 263. decr.*

CAP. IV.

Illud, quod circa baptizandos in vniuerſo mundo ſancta eccleſia vniformiter agit, non otioſo contemplamur intuitu, cum [ſiue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non prius ad fontem vitæ adeunt, quam exorciſmis, & exſufflationibus clericorum, ſpiritus ab eis immundus abigatur: vt tunc vere appareat, quo modo princeps mundi huius mittatur foras, & quomodo prius alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur, in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus, *Cæleſtin. epiſt. 1. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 10. Iuo par. 1. cap. 205. decr.*

De conſe. d. 4. c. 98. *Ioan. 1. Mat. 12. Mar. 3.* *Ephoſ. 4. Pſal. 67.*

CAP. V.

Nec per impoſitiones manus fidelibus baptizandis, vel conuerſis, ex hæreſi Spiritum ſanctum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare, &c. nec coram Epiſcopo in baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare presbyteris, & chorepiſcopis permittitur, ſed tantum Epiſcopis. Leo *epiſt. 86. in fin. Damaſ. epiſt. 4. in med. Hiſpal. ii. c. 7.*

CAP. VI.

De ſacra vnctione c. vn. ap. Greg. in 6. in c. coll. De oleo catechumenorum, & infirmorum benedictio. *Innoc. iii Patriarchæ CP.*

CAP. VII.

Ibid. 1. Pet. 2. b Quia Chriſtus fecit nos in ſanguine ſuo Deo noſtro regnum, & ſacerdotes, propter quod Petrus Apoſtolus ait: Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium. Idcirco in nouo teſtamento non ſolum ſacerdotes, & reges, ſed omnes chriſtiani bis ante baptiſmum, ſed oleo benedicto; primum in pectore, deinde inter ſcapulas: & bis poſt baptiſmum, ſed chriſmate ſacro, primum in vertice, demum in fronte. In pectore namque baptizandus inungitur, vt per ſancti Spiritus donum abiiciat errorem, & ignorantiam, & ſuſcipiat fidem rectam: quia iuſtus ex fide viuit. Inter ſcapulas autem baptizandus inungitur, vt per ſpiritus ſancti gratiam excutiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exerceat; quia fides ſine operibus mortua eſt, vt per fidei ſacramentum ſit munditia cogitationum. In pectore; vt per operis exercitium ſit fortitudo laborum. In ſcapulis, quatenus fides per dilectionem, ſecundum Apoſtolum operetur. In vertice vero baptizatus inungitur, vt ſit paratus omni petenti de fide reddere rationem: quia per caput mens intelligitur: iuxta quod legitur: Oculi ſapientis in capite eius, cuius ſuperior pars eſt ratio, & inferior eſt ſenſualitas. Vnde bene per verticem, quæ ſuperior eſt pars capitis, intelligitur ratio, quæ ſuperior pars eſt mentis. In fronte vngitur baptizatus, vt libere confiteatur, quod credit, &c. *Innoc. iij. Patriarchæ CP.*

Rom. 1. Heb. 10. g *Iacob. 2.* *Eccl. 2. F.*

CAP. VIII.

Pedes eorum, qui baptizantur, lauandi non ſunt à ſacerdotibus, vel clericis. *Eliberitan. tom. 1. cap. 48.*

1. q. 1. emendores c.

CAP. IX.

Quod oporteat eos, qui baptizantur poſt lauacrum chriſma eccleſiæ accipere, & regni Chriſti participes inueniri. *Laodic. cap. 48.*

CAP. X.

Nullus miniſtrorum, qui baptizandi recipit officium, ſine chriſmate vſquam debet progredi: quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari. De eo autem qui in baptiſmate quacumque neceſſitate faciente, non chriſmatus fuerit, in confirmatione ſacerdos commonebitur. Nam inter nos chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt, non præiudicans quidquam dico, ſed vt neceſſaria habeatur rechriſmatio. *Arauſ. 1. cap. 1. Burch. lib. 4. cap. 73. Iuo par. 1. cap. 267. decr.*

De conſe. d. 4. c. 125.

CAP. XI.

Omnes à die quadrageſima cum infantibus ſuis ad eccleſiam obſeruare præcipimus, vt impoſitionem manus certis diebus adepti, & ſacri olei liquore peruncti, legitimi dies feſtiuitate fruantur, & ſacro baptiſmate regenerentur, &c. *Matiſcon. ij. cap. 3.*

CAP. II.

Nullus eum baptizandi ordinem prætermittat, quem & antea tenuit Metropolitana Bracharenſis eccleſia, & pro amputanda aliquorum dubietate Profuturus Epiſcopus ſcriptum ſibi, & directum à ſede beatiſſimi Petri Apoſtoli ſuſcepit. *Brac. I. cap. 23.*

CAP. XIII.

Præcipiant (*ſacerdotes*) quadrageſimæ ie*iuniis ſeruire, & mediante quadrageſima ex viginti diebus baptizandos infantes ad exorciſmi purgationem offerre. *Brac. ij. cap. 9.*

*ieiunia ſeruare.

CAP. XIV.

Sicut baptiſmus, excepta infirmorum cauſſa, non niſi à ieiunis celebratur ſacerdotibus, ita etiam traditio Spiritus ſancti excepta præmiſſa cauſſa infirmorum, non niſi à ieiunis celebranda eſt Pontificibus, *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 33.*

CAP.

CAP. XV.

De conſe. d. 4. c. 12. Sacramenta baptiſmatis volumus, vt in ſingulis parochiis ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter, atque conſeruentur, id eſt ſcrutinium ad ordinem baptiſmatis, ſicut in decretis Leonis Papæ ſub duobus continentur capitulis, hæc ſ duo tēpora, id eſt paſcha, & pētecoſte ad baptiſmū à Romano Pontifice legitima præfixa ſunt, item, cap. 12. Non interdicta licentia, quia in baptiſmo tribuendo, quolibet tempore, periclitantibus ſubuenitur. Et Syricius (*prima decretali c. 2.*) Si in qualibet neceſſitate opus fuerit ſacri vnda baptiſmatis, omni volumus celeritate ſuccurri. *Magunt. cap. 4. Magunt. ſub Raban. cap. 3. Leo epiſt. 4. cap. 6.*

CAP. XVI.

Syluester conſtituit, vt baptizatum presbyter liniat chriſmate leuatum de aqua propter occaſionem tranſitus mortis. *Damaſ. in Sylu. poſt princ.*

CAP. XVII.

Aquam baptiſmi benedicimus, & oleum vnctionis, & eum etiam, qui baptizatur, & quibusnam ſcripturis? non ex tacita, & myſtica traditione? Quid vero ipſum olei vſum, quænam ſcriptis mandata oratio docuit? vt ter autem immergatur homo, vnde? Quin & alia quoque, quæ circa baptiſmum fiunt, renunciare Satanæ, & angelis eius, ex quanam ſunt ſcriptura, non autem ex hac non publicata, & arcana doctrina, quam in minime curioſo, & nequaquam pluſquam oportet, inueſtigante ſilētio, patres cuſtodierunt, recte illi edocti, quæ ſunt in myſteriis præclara, ac veneranda ſilentio ſeruare? *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

CAP. XVIII.

Nouatus iacens in lecto pro neceſſitate perfuſus eſt, nec reliqua in eo, quæ baptiſmum ſubſequi ſolent, ſolemniter adimpleta ſunt, nec ſignaculo chriſmatis comſummatus eſt, vnde nec Spiritum ſanctum vmquam potuit promereri, &c. *Cornel apud Euſeb. lib. 6. hiſt. eccle. cap. 35.*

Vide Leon. epiſt. 78. ad Epiſcopos per Campaniam. cap. 1. tit. de catechizandis catechumenis. cap. Quoſdam.

Vide Syric. epiſt. 1. cap. 2., tit. de præparatione, quam poſtulat baptiſmus. cap. In paſchate. Brach. ii. c. tit. 1. de iis, qui cathecumenos docent. Carthag. iv. cap. 85. tit. de præparat. ad baptiſmum, cap. Baptizandi. de ſale Carthag. iii. cap. 5. tit. varia. de cathecumenis. cap. Per ſolemniſſimos.

De loco, in quo baptiſmus eſt ſuſcipiendus. Tit. XVIII.

CAP. I.

De conſe. d. 3. c. 22. celebritatem. SI neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes, quocumque loco, vel momento, vbicumque euenerit, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana confeſſione clarificata, baptizentur. *Victor. epiſt. 1. in princ. Burch. lib. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 198. decret. Anſelm. lib. 9. cap. 60.*

CAP. II.

Deponatur clericus, qui ſine licentia Epiſcopi intra domum in oratoria domo ſacrificat, vel baptizat. *Trull. cap. 31.* *De conſe d. 1. clerico. c. 33.*

CAP. III.

In eccleſiis, non in domibus, aut priuatis oratoriis baptiſma celebretur, contra faciens clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trull. cap. 19.*

CAP. IV.

Licet initio quadrageſimæ baptizandi generaliter claudatur myſterium, tamen vt eccleſiaſticæ conſuetudinis ordo depoſcit, neceſſe eſt; vt & oſtia baptiſterii in eodem die pontificali manu, & annulo ſignata claudantur, & vſque in cœnæ Domini ſolemnitatem nullatenus reſerentur: ob id videlicet, vt per ſignaculum Pontificum, excepto grauiſſimæ neceſſitatis obuentu, in his diebus monſtretur, per totum orbem non licere fieri baptiſmum, &c. Quod quia in aliquibus eccleſiis minime hæc ſancta conſuetudo ab Epiſcopis cuſtoditur, atque peragitur: ideo per hanc noſtram ſententiam ſancimus, atque decernimus, vt ita à totius Hiſpaniæ, & Galliarum Pontificibus cuſtodiatur; quatenus in prædicto die, initii videlicet quadrageſimæ, & oſtia ſancti baptiſterii cum laudum conſummatione claudantur, & ab Epiſcopis ſuorum annulorum ſigillo obſignentur, ita vt niſi in cœnæ Domini celebritate, quando more ſolito altaria aſſolent deueſtiri, eadem debeant oſtia reſerari. *Tolet. xvii. cap. 3.*

CAP. V.

Publicum baptiſterium in nulla parochia eſſe debeat, niſi vbi Epiſcopus conſtituerit, cuius parochia eſt: niſi tantum ſi neceſſitas euenerit, pro infirmitate: aut pro aliqua neceſſitate, illi presbyteri, quos Epiſcopus in ſua parochia conſtituerit, in qualicumque loco euenerit, licentiam habeant baptizandi, vt omnino ſine baptiſmo non moriantur. *Synod. apud Palat. Verniſ. cap. 7.*

CAP. VI.

Nemo presbyterorum baptizare præſumat, niſi in vicis, & eccleſiis baptiſmalibus, atque temporibus conſtitutis, niſi cauſſa ægritudinis, vel certæ neceſſitatis, ſicut ſacra canonum docet auctoritas, & vici auctoritatem, & priuilegia debita, & antiqua retineant. *Meldēn. c. 48. Burch. lib. 4. cap. 14.*

CAP. VII.

Si valida infirmitate occupati, & deſperati ad eccleſiam prouehi non poſſint, loco mundo perſpecto, baptiſma celebretur, & procuratione presbyteri caute obſeruetur, & collocetur. *Tribur. cap. 12.*

CAP. VI.

Catechumena ſi per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari. *Eliber. cap. 68.*

CAP. VII.

1. q. 6. a. 6. Si catechumenus delator fuerit, poſt quinquennium admittatur ad baptiſmum. *Eliber. cap. 73. Burch lib. 6. cap. 27. Iuo par. 10. cap. 156. decr. Capitul. lib. 6. cap. 244. & lib. 7. cap. 160. in addit.*

De præparatione quam poſtulat baptiſmus. Tit. IV.

CAP. I.

SI quis fidelis voluerit exiſtere, & deſiderat baptizari, exutus prioribus malis, de reliquo pro bonis actibus hæres bonorum cœleſtium ex geſtis propriis fiet. Accedat autem qui vult ad ſacerdotem ſuum, & ipſi det nomen ſuum, atque ab eo audiat myſteria regni cœlorum, ieiuniis frequentibus operam impendat, ac ſemetipſum in omnibus probet, vt tribus menſibus iam conſummatis, in die feſto poſsit baptizari. *Clemen. epiſt. 3. poſt princ. Burchar. lib. 4. cap. 15. Iuo par. 1. cap. 210. decr.*

CAP. II.

In paſchate tantum, & pentecoſte ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi conuenit ſacramenta: his dumtaxat electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius dies nomen dederint, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus, atque ieiuniis fuerint expiati: quatenus Apoſtolica impleatur il-
1. Cor. 5. la præceptio, vt expurgato fermento veteri, noua incipiat eſſe conſperſio. *Syric. epiſt. 1. cap. 2.*

CAP. III.

In baptizandis electis, qui ſecundum Apoſtolicam regulam, & exorciſmis ſcrutandi, &
De conſe. d. 4. duo. c. 11. ieiuniis ſanctificandi, & frequentibus ſunt prædicationibus imbuendi, duo tantum tempora id eſt Paſcha, & Pentecoſten eſſe ſeruanda. *Leo epiſtola 4. cap. 6. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 19. panor. & par. 1. cap. 59. decr.*

CAP. IV.

De conſe. d. 4. c. ... Baptizandi nomen ſuum dent, & diu ſub abſtinentia vini, & carnium, ac manus impoſitione, crebra examinatione baptiſmum percipiant. *Carthaginenſe IV. cap. 85. Burchar. lib. 4. cap. 11. Iuo par. 1. cap. 206. decret.*

CAP. V.

De conſe. d. 4. c. 12. Neophyti aliquamdiu à lautioribus epulis, & ſpectaculis, vel coniugibus abſtineant. *Carthag. IV. cap. 86. Burch. lib. 4. cap. 12. Iuo par. 1. cap. 207. decr.*

CAP. VI.

Proſtrati genibus ipſius (*Iudæi quidam*) veniam poſtulabant de ſuis conſequi ſceleribus per baptiſmi remedium, quos ſuſcipiens beatus Antiſtes cum ſuis clericis, per dies plurimos de diſciplina erudiuit chriſtiana. Ad vltimum vero catechumenos factos, & triduano peracto ieiunio, ex aqua, & Spiritu ſancto regenerauit eos. *Athan. in ſermon. de imagine Chriſti Berytenſi. VII. ſyn. act. 4. poſt princ.*

Varia de Catechumenis. Tit. V.

CAP. I.

ORat eccleſia, vt catechumenis ad regenerationis ſacramenta perductis, cœleſtis aula miſericordiæ reſeretur. *Cœleſtin. epiſt. 1. cap. 11.*

CAP. II.

Flamines, ſi fuerint catechumeni, & ſe à ſacrificiis abſtinuerint, poſt triennii tempora ad baptiſmum admittantur. *Eliberit. cap. 4.*

CAP. III.

Gentiles, ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manum imponi, & fieri chriſtianos. *Eliberitanus cap. 39.*

CAP. IV.

Qui ad primam credulitatis fidem accedunt, ſi bonæ fuerint conuerſationis, intra biennium temporis placuit ad baptiſmi gratiam admitti debere; niſi infirmitate compellente coëgerit ratio, vel ſocio ſubuenire periclitanti, vel gratiam poſtulanti. *Eliber. cap. 42.*

CAP. V.

Meretrix, quæ aliquando fuerit, & poſtea habuerit maritum, ſi poſtmodum ad credulitatem venerit, incunctanter placuit eſſe recipiendam. *Eliber. cap. 44.*

CAP. VI.

Per ſolemniſſimos paſchales dies, ſacramentum catechumenis non detur, niſi ſolitum ſal, quia ſi fideles per illos dies ſacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutari. *Carth. III. cap. 5. Burch. lib. 4. cap. 17. Iuo par. 1. cap. 212. decr.*

CAP. VII.

Epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, & audire verbum Dei, ſiue gentilem, *De conſe. d. 1. c. 66.*
ſiue hæreticum, ſiue Iudæum vſque ad miſſam catechumenorum. *Carthag. IV. cap. 84. Burch. lib. 3. cap. 28. Iuo lib. 2. tit. 4. cap. 14. panor. & par. 3. cap. 33. decret. Cæſar. lib. 4. cap. 91.*

CAP. VIII.

Quod oporteat ſeorſum, primum poſt allocutiones Epiſcoporum, orationes ſuper cathecumenos celebtari. Et poſtquam cathecumeni egreſſi fuerint, ſuper eos, qui ſunt in pœnitentia, precem fieri. *Laod. cap.* 19.

CAP. IX.

De conſe. d. 4. c. 93. Iudæi, ſi ad legem catholicam venire voluerint octo menſes inter cathecumenos eccleſiæ limen introëant, &c. Sed ſi in periculo fuerint, & deſperati, baptizentur. *Agath. cap.* 34. *Burch. lib. 4. cap. 81. Iuo par. 1. cap. 275. decret. & lib. 1. tit. 2. cap. 64. panor.*

CAP. X.

33. q. 2. c. 2. domeſtis. Inceſtos inter cathecumenos vſque ad legitimam ſatisfactionem manere, & orare præcipimus. *Agath. cap. 61. Burch. lib. 7. cap. 5. Iuo par 9. cap. 14.*

CAP. XI.

Energumenis cathecumenis, in quantum vel neceſſitas exegerit, vel opportunitas permiſerit, de baptiſmate conſulendum. *Arauſ. cap. 15. Burch. lib. 4. cap. 54. Iuo par. 1. cap. 248. decret.*

CAP. XII.

nō legi in eccleſia al. Placuit cathecumenis † legi euangelia apud omnes prouinciarum noſtrarum eccleſias. *Arauſ. cap.* 18.

CAP. XIII.

Cathecumeni nōnumquam admittendi ſūt etiam inter domeſticas orationes. *Arauſ. cap.* 19. *Alias.* Ad baptiſterium cathecumeni numquam admittendi. *Ibid. Burch. lib. 4. cap. 18. Iuo par. 1. cap. 213. decr.*

CAP. XIV.

Segregandi, informandiq; ſunt cathecumeni, vt ſe reuocent, & ſignandos, vel benedicendos ſemotim offerant eos fideles. *Arauſ. cap.* 20. *Alias,* † Ad fidelium benedictionem, etiam inter domeſticas orationes, in quantum caueri poteſt, ſegregandi, informandique ſunt, vt ſe reuocent. Ad ſignandos, vel benedicendos ſemote offerant. *Ibid. Burch. lib. 4. cap. 19. Iuo par. 1. cap. 214. decr.*

al. a fidelium benedictione

CAP. XV.

33 q. 2. de his c. 9. Qui ſe inceſtus pollutione commaculant, & in peccato perſeuerant, vſque ad miſſam tantum cathecumenorum in eccleſia admittantur. *Ilerd. cap. 4. refert Colon. ſub Carolo iii. cap. 6. Raban. cap. 2. de pœnit. Burch. lib. 7. cap. 3.*

CAP. XVI.

Antiquos canones relegentes cenſuimus, vt ſacroſancta euangelia, ante munerum illationem in miſſa cathecumenorum in ordine lectionum poſt Apoſtolum legantur: quatenus ſalutaria præcepta Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel ſermones ſacerdotis, non ſolum fideles, ſed etiam cathecumeni, ac pœnitentes, & omnes, qui è diuerſo ſunt, audire licitum habeant. Sic enim Pōtificum prædicatione audita, nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus. *Valent. Hiſp. cap. 1.*

CAP. XVII.

Cathecumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis, non oblationis commemoratio, neq; pſallendi impendatur officium. *Brac. cap.* 35.

CAP. XVIII.

Baptiſterii, & cathecumenorum ventilata eſt ratio, vt ſacerdotes plenius intelligerent, qualiter condignis ordinibus efficerent chriſtianum. *Rem. cap.* 7.

CAP. XIX.

Si puellus cathecumenus, vt pote annorum ſeptem, vel homo etiam perfectus, dum fieret oblatio, opportune adfuerit, eiuſque neſcius particeps factus ſit, quid debet de eo fieri? Reſpondeo debet illuminari: à Deo enim vocatus eſt. *Timotheus Epiſcop. Alexandr. in reſponſis cap. 1.*

Sacerdotes habeant cognita ea, quæ pertinent ad baptiſmi ſuſceptionem. Tit. VI.

Vide lib. vi. tit. ix. quibus adde

CAP. I.

NVllus cuiuſcumque dignitatis eccleſiaſticæ deinceps percipiat gradum, qui non totum pſalterium, vel canticorum vſualium, & hymnorum, ſiue baptizandi perfecte nouerit ſupplementum. *Tolet. viii. cap.* 8.

CAP. II.

Epiſcoporum ſit magna ſollicitudo presbyteris ſuis tradere baptiſmi ſacramentum, & quid in eodem renunciandum, quidue credendum ſit. *Turon. ſub Carolo. cap. 18. Magunt. ſub Raban. cap. 3.*

Vide cap. baptiſterii. tit. præced.

Diſcant Chriſtiani myſterium baptiſmatis. Tit. VII.

CAP. I.

IN primordio ſanctæ Dei eccleſiæ, nemo ad perceptionem ſacroſancti baptiſmatis admittebatur, niſi prius, & fidei, & baptiſmatis ſacramento fuiſſet inſtructus, &c. Verum quoniam fides Chriſti vbique pollet, & paruuli de chriſtianis parentibus nati, antequam ad intelligibilem ætatem veniant, baptiſmatis ſacramenta percipiunt, neceſſe eſt, vt quod imbecillis ætas nequiuit, intelligibilis diſcere ſatagat, quod, quia ab vſu chriſtianæ religionis propter quorundam incuriam receſſit, quantæ eſt negligentiæ, quantique diſcriminis, ſatis dici non poteſt. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap 6.*

CAP. II.

Valde periculoſum eſt, & à religione chriſtiana alienum, quod poſt tanti doni perceptionem (*loquitur de baptiſmo*) vnuſquiſque

fidelis, cum ad intelligibilem ætatem venit, myſterium baptiſmatis diſcere, & intelligere negligit, atque eo intellecto, ſecundum illud viuere non ſatagit. Quod periculum, & ad negligentiam pertinere ſacerdotum, qui id ſolerter debent annuntiare, & ad auditorum incuriam, qui hoc & intelligere, & adimplere paruipendunt, nulli dubium eſt. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 9.*

CAP. III.

Sicut ſtudendum eſt ſacerdotibus, vt auditores ſui myſterium ſacri baptiſmatis intelligant, & Deo opem ferēte, operibus compleant: ita nihilominus procurare debent, vt abrenuntiationes, quas in diabolum, ſuaque opera, eiuſque pompas fecerunt, intelligant, & his intellectis, ne ad eas denuo redeant, ſollicite inuigilent. *Pariſien. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 10.*

Nemo baptizetur inuitus. Tit. VIII.

Vide lib. xii. tit. i. & xvii, quibus adde.

CAP. I.

De conſ. d. 4. c. 75. aegrotan. tes. SI ægroti reſpondere nequeunt, tunc baptizentur cum eorum voluntatis teſtimonium, ſui ſuo periculo dederint. *Carth.* c. 45. *G. Carth. iii* c. 34. *L. Affric.* c. 12. *L. Burch. lib. 4. c. 36. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 7. panor. & par. 1. cap. 123. & 230. decret. Caſaraugust. lib. 12. cap. 36.*

CAP. II.

Hoc tempore lex data eſt, vt libera voluntate vnuſquiſque chriſtianitatis argumentum ſuſcipiat. *Carth. cap.* 109. *G. Africa. cap.* 75. *L.*

CAP. III.

26. q. 6. c. qui receduut. 7. in fin. Subito obmuteſcens, pro vt ſtatutum eſt, baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium, aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu. *Arauſ. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 38. Iuo par. 1. c. 232. decret.*

De abrenuntiatione, quæ fit in baptiſmo. Tit. IX.

CAP. I.

De conſe d. 4 c. 22. in fin. IPſis, (*qui baptizantur*) quod in baptiſmo pollciti ſunt, ſummopere eſt attendendum, ne infideles, ſed fideles inueniantur. *Victor. ep. 1. poſt princ. Burch. lib. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 192. decr. in fin.*

CAP. II.

Omnes, qui chriſtianitatem ſuſcepiſtis, & à Chriſto vocabulum chriſtiani ſumpſiſtis, ne in aliquo chriſtianitatem veſtram irritam faciatis, ſed ſponſionem, quam Domino in baptiſmo feciſtis, firmiter teneatis, ne reprobi, ſed condigni coram eo inueniamini. *Vrban. epiſt. 1. inic. ante fin.*

CAP. III.

Epiſcoporum ſit magna ſollicitudo, presbyteris ſuis tradere baptiſmi ſacramentum, & quid in eodem renuntiandum, quidue credendum ſit. Renuntiatur ergo diabolo, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius. Opera eius intelliguntur, & ſunt: homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his ſimilia, quæ nimirum diabolico inſtinctu prius cogitatione mentis concipiuntur, quam opere perpetrantur. Pompæ vero eiuſdē ſunt: ſuperbia, iactantia, elatio, vanagloria, faſtus, & alia quamplurima, quæ ex his oriri videntur. *Turon. ſub Carolo. c.* 18. *Magunt. ſub Raba. cap. 3.*

CAP. IV.

Oportet omnes, qui iuxta Apoſtolum in Chriſto baptizati ſumus, Chriſtumque induimus in nouitate vitæ ambulare, ſemperque ante oculos ponere pactū, quod cum Domino in baptiſmate fecimus: vbi abrenuntiauimus Satanæ, & omnibus pompis eius. Quod pactum tunc irritum fit, cum in fide quis permanendo, vitiis, aut à fide exorbitando idolorum cultibus, aut hæreſum erroribus implicatur. *Aquiſgr. cap. 114.* *Rom. 6.*

CAP. V.

Pactum, quod cum Deo in baptiſmate fit, à multis ex toto, à multis ex parte tranſgreditur: ex toto quippe tranſgreditur, quando quis poſt acceptam baptiſmatis gratiam, aut ad infidelitatem, aut ad hæreſim, aut certe ad ſchiſma prolabitur. Ex parte vero quando quis aut ad ſuperbiam, aut ad inuidiam, aut ad cetera vitia ſpiritualia, quæ ex radice ſuperbiæ prodeunt, labitur, &c. Conſtat igitur vnumquemque fidelem Deo in baptiſmate duarum pactionum nexibus ſe obligare: altera, qua abrenuntiare diabolo, & omnibus operibus eius, & omnibus pompis eius: altera, vero qua ſe in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum credere profitetur. Vnde etiam ſub eiuſdem ſanctæ Trinitatis inuocatione baptiſmatis gratiam conſequitur. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 9.*

CAP. VI.

Studendum eſt ſacerdotibus, vt auditores ſui myſterium ſacri baptiſmatis intelligant, &c. vt abrenuntiationes, quas in diabolum, ſuaque opera, eiuſque pompas fecerunt, intelligant, &c. Abrenuntiare igitur diabolo, eſt, penitus eam reſpuere, ſpernere, reiicere, eique contradicere, ſeque, & vnomquemque ab eo alienare, ſiue aliud quid, quod hoc verbo in hoc ſenſu exprimi poteſt. Opera eius ſunt, quæ vtique operibus Saluatoris contraria exiſtunt. Primum ſuperbia, &c. Hæc, & his ſimilia ſunt, quæ vnuſquiſque fidelis tempore baptiſmatis à ſe reiecit, Chriſtoque ſe mancipauit, pactumque cum Deo fecit, ne pœnitus ad ea, quibus abrenuntiauit, rediret. Verum ſi iura humanæ pactionis firmiter conſeruantur, fixius tamen atque feruentius, iura tanti pacti, quæ cum Deo facta ſunt, inuiolabiliter ſunt obſeruanda. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 10.*

CAP.

CAP. VII.

Renuntiatur (*in baptiſmo*) diabolo, & operibus eius. Opera vero diaboli, opera carnis eſſe intelliguntur: quæ ſunt homicidia, fornicationes, adulteria, ebrietates, & multa alia his ſimilia, quæ diabolico inſtinctu prius cogitatione mentis concipiuntur, quam opere perpetrentur. Pompæ vero eiuſdem ſunt ſuperbia, iactantia, elatio, vanagloria, faſtus, & alia quamplurima, quæ ex his oriri videntur. *Magunt. ſub Rabano cap.* 23.

CAP. VIII.

Baptizati renuntiant ſatanæ, & angelis eius. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphilia cap.* 27.

De materia baptiſmi. Tit. X.

CAP. I.

Niſi quis renatus fuerit, ex aqua, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei. *Chriſt. apud Ioan. cap.* 3. *nu.* 5.

CAP. II.

Euntes docete omnes gentes baptizantes eos, &c. *Chriſtus Matt. c. vlt. nu.* 19.

CAP. III.

Aperiens Philippus os ſuum, & incipiens à ſcriptura iſta euangelizauit illi Ieſum, & dum irent per viam venerunt ad quandam aquam. Erat Eunuchus: ecce aqua, quid prohibet me baptizari? dixit autem Philippus: ſi credis ex toto corde, licet. & reſpondens ait: credo Filium Dei eſſe Ieſum Chriſtum: & iuſſit ſtare currum, & deſcenderunt vterque in aquam Philippus, & Eunuchus, & baptizauit eum. *Act.* 8. *num.* 35. *& ſeq.*

CAP. IV.

Reſpondit Petrus: Nunquid aquam quis prohibere poteſt, vt non baptizentur ii, qui Spiritum ſanctum acceperunt, ſicut & nos? & iuſſit eos baptizari in nomine Domini Ieſu Chriſti. *Act.* 30. *num.* 47.

CAP. V.

Chriſtus dilexit eccleſiam, & ſeipſum tradidit pro ea, vt illam ſanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam eccleſiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, vt ſit ſancta, & immaculata. *Paul. Epheſ.* 5. *nu.* 25.

CAP. VI.

Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei aſperſi corda à conſcientia mala, & abluti corpus aqua munda. *Paul. ad Hebr. cap.* 10.

CAP. VII.

Sacramentum baptiſmi, quod ad inuocationem indiuiduæ Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus ſancti conſecratur in aqua, tam paruulis, quam adultis, in forma eccleſiæ, à quocumque rite collatum, proficit ad ſalutem. *Innoc. iii. in conc. gener. Later. cap.* 1.

cap. 1. *de ſum. Trinit. Greg. ix. & in coll.* 4.

CAP. VIII.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus nomine trinæ beatitudinis inuocato &c. *Clem. epiſt.* 3. *poſt. princ.*

CAP. IX.

Si neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes quocunque loco, vel momento, vbicumque euenerit, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana cõfeſſione clarificata baptizentur. *Victor. epiſt.* 1. *in prin. Burch. lib.* 4. *c.* 3. *Iuo par.* 1. *cap.* 198. *deca. Anſelm. lib.* 9. *cap.* 60.

De conſe. d. 4. *c.* 42. *celebritatem.*

CAP. X.

Aquam baptiſmi benedicimus, & oleum vnctionis. *Baſil. ad Amphilochium de Spiritu ſancto, cap.* 27.

CAP. XI.

Conſtituit (*Victor*) vt neceſſitate faciente, vbicumque inuentus fuiſſet quicumque hominum ex gentibus veniens, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte, ſiue in ſtagno, baptizaretur: tantum chriſtianæ credulitatis confeſſione declarata, integer efficeretur chriſtianus. *Damaſ. in Victor.*

De forma baptiſmi. Tit. XI.

CAP. I.

Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Chriſtus apud Math. cap. vlt. num.* 19.

CAP. II.

Sacramentum baptiſmi, quod ad inuocationem indiuiduæ Trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus ſancti conſecratur in aqua, tam paruulis, quam adultis in forma eccleſiæ, à quocumque rite collatum proficit ad ſalutem. Et ſi poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam ſemper poteſt reparari. *Innoc. iii. in conc. Later. cap.* 1.

De ſum. Triait. c. 1. *Greg. ix & in* 1. *coll.*

CAP. III.

Si Epiſcopus, vel presbyter iuxta Domini conſtitutionem non baptizauerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: ſed in tribus ſine principio, vel in tribus Filiis, vel in tribus Spiritibus ſanctis, deponatur. *Apoc. cap* 49. *vid. cap.* 50. *Burch. lib.* 4. *cap.* 22. *Iuo par.* 1. *cap.* 217. *decret.*

Matt. 25.

CAP. IV.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus, nomine trinæ beatitudinis inuocato, &c. *Clem. epiſt. poſt. princip.*

CAP. V.

In patre, & Filio, & Spiritu ſancto baptizamur: & non in Archangelorum nominibus, ſicut hæretici; aut Iudæi, aut gentiles dementes faciunt. *Damaſ. epiſt.* 1. *in fine, ex Theodorito lib.* 5 *cap.* 11. *hiſt. eccl. & Caſsiod. hiſt. trip. lib.* 9. *cap.* 16.

CAP. VI.

1. q. 1. c. 71. Arianis ſolum baptiſma ratum eſſe permittimus: quod vtique in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti perficitur: nec Spiritum ſanctum eos habere ex illo baptiſmate, illiſque myſteriis arbitramur. *Innocentius epiſt.* 18. *c.* 3 *Iuo lib.* 3. *tit.* 10. *cap.* 2. *panor. Anſelm. lib.* 9. *cap.* 58. *Cæſaraug. lib.* 13. *cap.* 50. *Tarrac. lib.* 1. *cap.* 27.

CAP. VII.

A Paulianiſtis venientes baptizari præcipiuntur, non ab aliis, &c. Denique baptizatos Act. 8. rite ab Euangeliſta Philippo Petrus, & Ioannes ſola manus impoſitione conſumant: illos Act. 19. vero, quos Apoſtolus Paulus Ioannis baptiſmate baptizatos reperérat interrogauit, an Spiritum ſanctum accepiſſent: ſatentibuſque ſe ne illud quidem nomen audiſſe, iuſſit eos baptizari. Videtis ergo rite baptizatos illo dono iterari non poſſe, & aliter ſola aqua lotos, baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus 1. q. 1. c. 31. ſancti, &c. quia Paulianiſtæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti minime baptizant. *Innoc. epiſt.* 22 *cap.* 5.

CAP. VIII.

Mat. c. 28 Dominus Ieſus Chriſtus poſtea quam reſurrexit à mortuis, diſcipulis ſuis, in quibus omnes eccleſiarum præſules dicebantur, & formam, & poteſtatem tradidit baptizandi dicens: Euntes ergo nunc docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Leo. epiſt.* 4. *cap.* 3.

CAP. IX.

Dominus Ieſus Chriſtus deſignans in inuocatione Trinitatis eredentium debere baptiſma celebrari dixit: Ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spi- Mat. 28. d ritus ſancti, &c. Si quis Epiſcopus, aut presbyter iuxta præceptum Domini non baptizauerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ſed in vna perſona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus Patribus, aut in tribus Filiis, aut in tribus Paracletis proiiciatur de eccleſia Dei. *Vigil. epiſt.* 1. *cap.* 6.

CAP. X.

De conſe. d. 4. c. 44 Ab antiqua patrum inſtitutione didicimus, vt quilibet, qui apud hæreſim in Trinitatis nomine baptizantur, cum ad ſanctam eccleſiam redeunt, aut vnctione chriſmatis, aut im- De conſe d. 4. c. 44. poſitione manus aut ſola profeſſione fidei ad ſinum matris eccleſiæ reuocentur, &c. [Hi vero hæretici, qui in Trinitatis nomine minime baptizantur, ſicut ſunt Bonoſiaci, & Cataphryges, quia & illi Chriſtum Dominum non credunt, & iſti ſanctum Spiritum peruerſo ſenſu quemdam prauum hominem Montanum credunt, quorum ſimiles multi ſunt, & alii tales, hi cum ad ſanctam eccleſiam veniunt, baptizantur, quia baptiſma non fuit, quod in errore poſiti in ſanctæ Trinitatis nomine minime perceperunt. *Greg. lib.* 9. *epiſt.* 61. *ad Quirinum Epiſcop. Iuo par.* 1. *cap.* 153. *Cæſar. lib.* 12. *c.* 68.

CAP. XI.

Quoſdam abſque interrogatione ſymboli ab adulteris, & indignis presbyteris, faſſus es, baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquum morem eccleſiæ: quia quiſquis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti baptizatus eſt, rebaptizari eum minime liceat, non enim in nomine baptizantis, ſed in nomine Trinitatis huius gratiæ donum percipit, & teneatur quod Apoſtolus dicit, Vnus Deus, vna fides, vnū baptiſma. Doctrinam vero ſpiritalem talibus Ephe. 4. ſtudioſius, vt impertias demandamus. *Greg. iii. epiſt.* 4. *ad Bonif. in med.*

CAP. XII.

Illi qui baptizati ſunt per diuerſitatem, & declinationem linguarum gentilitatis, tamen quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt, oportet eos per manus impoſitionem, & ſacri chriſmatis vnctionem confirmari. *Greg. iii. epiſt.* 5. *ad Bonif. in med.*

CAP. XIII.

Retulerunt quidam, quod fuerit in ea prouincia ſacerdos, qui latinam linguam penitus De conſe. d. 4. 86. ignorabat, & dum baptizaret, diceret: Baptizo te, in nomine Patria, & Filia, & Spiritus ſancta, &c. Si ille, qui baptizauit non errorem introducens, aut hæreſim, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam, vt ſupra fati ſumus, baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, vt denuo baptizentur: quia quod tua bene compertum habet ſancta fraternitas, quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, nullo modo rebaptizari debeat, ſed per ſolam manus impoſitionem purgari debet. *Zacha. epiſt.* 2. *ad Bonif. in med. Burch. lib.* 4. *cap.* 43. *Iuo par.* 1. *cap.* 237. *Cæſar. lib.* 12. *cap.* 64.

CAP. XIV.

Si paruulos baptizauit (*loquitur de quodam Epiſcopo ſcelerato*) in nomine Trinitatis, dum ſacerdotio fungebatur, paruulorum baptiſma ſit confirmatum. *Zachar. epiſtol.* 4. *in med.*

CAP. XV.

De Arianis, qui propria lege ſua vtuntur, De conſe. d. 4. c. 109. placuit, ſi ad eccleſiam aliqui de hac hæreſi venerint, interrogent eos noſtræ fidei ſacerdotes ſymbolum, & ſi peruiderint in Patre, & Filio, & Spiritu ſancto eos baptizatos, manus iis tantum imponantur, vt accipiant Spiritum ſanctum, quod ſi interrogati non reſponderint hanc trinitatem, baptizentur. *Arelaten. cap.* 8.

De Miniſtro baptiſmi.
Tit. XII.

CAP. I.

Sacramentum baptiſmi, quod ad inuocationem indiuiduæ trinitatis, videlicet Patris, & Filii, & Spiritus ſancti conſecratur in cap. 1. de fum Trinit Greg. ix. & in 1. coll. aqua,

aqua, tam paruulis, quam adultis in forma eccleſiæ, à quocumque rite collatum proficit ad ſalutem. *Innoc. iii. in conc. gener. Lateranen. cap. 1.*

CAP. II.

16 q. 1. c. 41 concilio. Sine Epiſcopi iuſſu presbyter non baptizet. *Clem. epiſt. 3. poſt med. Burch. lib. 2. cap. 93. Iuo par. 2. cap. 123. & par. 6. cap. 901. decret. Cæſar. lib. 4. cap. 97.*

CAP. III.

De conſe. d. 4. c. 119. Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo baptizant, chriſmate baptizatos vngere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum non tamen frontem ex eodem oleo ſignare, &c. *Innoc. epiſt. 1. cap. 2. Burch. lib. 4. cap. 69. Iuo lib. trit. 3. cap. 4. panor. & par. 1. cap. 263. decret. Anſel. lib. 9. cap. 25.*

CAP. IV.

Diſt. 93. diaconos c. 13. Abſque Epiſcopo, vel presbytero baptizare diaconi, non audeant, niſi prædictis fortaſſis officiis longius conſtitutis, neceſſitas extrema compellat: quod & laicis Chriſtianis facere plerumque conceditur. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 9. Burch. lib. 4. cap. 57. Iuo par. 1. cap. 252. & par. 6. cap. 99. decret. Anſel. lib. 7. cap. 54.*

CAP. V.

Diſt. 19. ſecundum c. 8. Nullum de his, vel quos baptizauit Acacius, vel quos ſacerdotes, ſiue leuitas ſecundum canones ordinauit, vlla eos ex nomine Acacii portio læſionis attingit. quo forſitan per iniquum tradita ſacramenti gratia, minus firma videatur. Nam & baptiſmum, quod procul ſit ab eccleſia, ſiue ab adultero, ſiue à fure fuerit datum ad percipientem munus peruenit illibatum: quia vox illa, quæ per columbam ſonuit, omnem maculam humanæ pollutionis *Ioan. 1. Matt. 3.* excludit, qua declaratur, ac dicitur. Hic eſt, qui baptizat In Spiritu ſancto, & igne. Nam ſi viſibilis ſolis iſtius radii, cum per loca fœtidiſſima tranſeunt, nulla contractis inquinatione maculantur, multo magis illius, qui iſtum viſibilem fecit, virtus nulla miniſtri in*Ioan. 12.* dignitate conſtringitur. Nam & Iudas, cum fuerit ſacrilegus, atque fur, quidquid egit inter Apoſtolos, pro dignitate commiſſa, beneficia per indignum data nulla ex hoc detrimenta ſenſerunt. Declarante hoc ipſum Domino, *Mat. 23.* manifeſtiſſima voce. Scribæ, inquit, & Phariſæi ſuper cathedram Moyſi ſederunt, quæ dicunt facite, quæ autem faciunt; nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. Quidquid ergo ad hominum profectum quilibet in eccleſia miniſter officio ſuo videtur operari, hoc totum contineri; implente diuinitatis effectu. Ita *1. Cor. 3.* ille, per quem Chriſtus loquitur Paulus affirmat. Ego plantaui, Apollo rigauit, ſed Deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat, eſt aliquid: neque qui rigat, ſed qui incrementum dat, Deus. Adeo autem non quæritur quis, vel qualis prædicet, ſed quem prædicet, vt inuidos etiam bene prædicare Chriſtum confirmet, quomodo diabolus ipſe deiectus eſt, & hoc ipſo prædicare non deſinit. Ideo ergo & ipſe Acacios, cuius nomen dicimus eſſe reticendum, male bona miniſtrando, ſibi tantum nocuit, nam inuiolabile ſacramentum, quod per illum datum eſt, aliis perfectionem ſuæ virtutis obtinuit, et autem obfuit. Quod enim ita ſit, aliquorum in tantum ſe extendit curioſa ſuſpicio, vt imaginentur, prolato à Papa Felice iudicio, poſtea inefficaciter in ſacramentis, quæ Acacius vſurpauit, egiſſe, ac perinde eos metuere, qui vel in conſecrationibus, vel in baptiſmate myſteria tradita ſuſceperunt, ne irrita beneficia diuina videantur. Meminerint in hac quoque parte ſimiliter tractatum præualere ſuperiorem, quia non ſine vſurpatione nominis ſacerdotis adiudicatus hoc egit, in quo virtutem ſuam obtinentibus myſteriis, in hoc quoque aliis rea ſibi perſona non nocuit. *Anaſtaſ. ii ad Anaſtaſ. Auguſtum epiſt. 1. cap. 7. & 8. Nicol. ad conſul. Bulg. cap. 16. Iuo par. 1. cap. 191. decret. & epiſt. 67. ad Bernar. Abbatem. Anſelm. lib. 9. cap. Cæſar. lib. 12. cap. 63.*

CAP. VI.

Præterea indicaſtis, quod quidam Græcus mentiens fateretur ſe presbyterum, cum non eſſet, ac per hoc plurimos in veſtra patria baptizaſſe; &c. Quamuis ipſe ſe ſacerdotem eſſe ſimulauerit, ſimulatio tamen eius, ſibi etiam plurimis contulit. Sic quidem diuerſi fuere, qui diuerſo modo Chriſtum, ſed non propter Chriſtum annuntiabant. Sed ſiue occaſione, ſiue quomodocumque hunc annuntiarent, hos tamen non prohibebat Apoſtolus, qui ſolum, vt Chriſtus annuntiaretur, plurimum ſatagebat. Quia enim Chriſtus ordinauerat, vt qui euangelium annuntiaret, de euangelio viueret, ſi multi Chriſti prædicabant, vt commoda terrena adquirerent, ergo non erat Chriſtus in cauſa, ſed auaritia. Rurſus quia multi euangelii prædicatores à fidelibus magnis honoribus efferebantur, nonnulli ideo Chriſtum prædicabant, vt ſimilia; & ipſi perciperent, ergo non erat Chriſtus in voto, ſed inuidia, ſed nemo iſtorum prohibitus eſt; quominus per hos Chriſtus annuntiaretur; nimirum cum & Iudas inter ceteros Apoſtolos à Domino miſſus, & miracula fecerit; & Chriſtum annuntiauerit, & in nomine eius plurimos baptizauerit. Itaque vt ſedis Apoſtolicæ Præſul ſcribit Anaſtaſius, non quæritur quis, vel qualis prædicet, ſed quem prædicet. *Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 14. ex Anaſtaſ. ii. ad Anaſtaſ. Imper. cap. 7.*

CAP. VII.

Porro interrogatis, vtrum homines illi, qui hoc ab illo baptiſma receperunt, chriſtiani ſint, an iterum baptizari debeant. Sed ſi in nomine ſummæ, ac indiuiduæ Trinitatis baptizati fuere, chriſtiani profecto ſunt, & eos à quocumque chriſtiano baptizati ſunt, iterato baptizare non conuenit. Quoniam vt iam nominatus Anaſtaſius Apoſtolicus Pontifex ad *diſt. 19 c. 8 ſecundũ* coæquiuocum ſuum ſcribit Auguſtum, & ba-

*plena *ipſo enim inquit baptizabit ſpiritu & igne al. *deſcē- .. al. ..ſcēdit

perfecta ſanctificarione ſpiritus diuini, & ignis, conſidera aquis. (*ſacrum ſpiritum. & ignem.*) † Accedit namque baptizandus peccatis obnoxius, & ſeruiruti addictus corruptioni: * diſcedir aurem manumiſſus à ſeruitute, & peccatis liber, filius Dei, & hæres gratia eiuſdem factus, cohæres autem Chriſti, ipſum indutus Chriſtum, vt ſcriptum eſt: Quicumque in Chriſto, baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. *Ex actis concil. Niceni Diatypos.* 5.

Galat. 3.

CAP. IV.

Qui regeneratus fuerit per aquam bonis operibus repletus, hæres efficitur eius, à quo in incorruptione regeneratus eſt, &c. Sed dicitis fortaſſe? quid confert aquæ baptiſmus ad Dei cultum? Primo quidem, quia quod Deo placuit, impletur. Secundo, quia regenerato ex aquis, & Deo renato, fragilitas prioris natiuitatis, quæ vobis per hominem facta eſt, amputatur, & ita demum peruenire poteritis ad ſalutem. Aliter impoſſibile eſt: ſic enim nobis cum ſacramento verus Propheta teſtatus eſt, dicens: Amen amen dico vobis, niſi quis denuo renatus fuerit ex aqua viua, non introibit in regnum cœlorum. Et ideo accelerate: eſt enim in aquis iſtis miſericordia eius quædam, quæ initio ferebatur ſuper eas: & agnoſcit eos, qui baptizantur ſub appellatione triplicis ſacramenti, & eripit eos de ſuppliciis futuris, quaſi donum quoddam offerens Deo, animas per baptiſmum conſecraras. Confugite ergo ad aquas iſtas: ſolæ ſunt enim, quæ poſſunt vim futuri ignis extinguere. *Clem. epiſt. 4. poſt med. Vide eundem Clem. tit. de baptiſmo infantibus neceſſario. cap. Ne putetis.*

Ioan. 3. Gen. 1.

CAP. V.

Dum ſuis inconſultius homo vtitur bonis, cadens in præuaricationis profunda demerſus eſt: & nihil, quemadmodum exinde ſurgere poſſet, inuenit: ſuaque in æternum libertate deceptus, huic ruinæ ſuæ iacuiſſet oppreſſus, niſi eum poſtea Chriſti, per ſuam gratiam, releuaſſet aduentus, qui per nouæ regenerationis purificationem, præteritum omne vitium ſui baptiſmatis lauacro purgauit: & eius confirmans ſtatum, quo rectius, cōſtabiliusque procederer, tamen ſuam gratiam in poſterum non denegauit. *Innoc. epiſt. 25 ad conc. Carth. poſt med. Cæleſt. epiſt. 1. cap. 4.*

CAP. VI.

De conſe. d. 4. c. 53.

Illud, quod circa baptizandos in vniuerſo mundo ſancta eccleſia vniformiter agit, non otioſo contemplamur intuitu, cum [ſiue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non prius fontem vitæ adeant, quam exorciſmis, & exſufflationibus clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur, vt tunc vere appareat, quo modo Princeps mundi huius mittatur foras, & quo modo prius alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur, in poſſeſsionem tranſlata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus. *Cæleſtin. epiſt. 1. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 10. Iuo par. 1. cap. 205. decr.*

Ioan. 12. Mat. 12. Mar. 3. Epheſ. 4. Pſal. 67.

CAP. VII.

De conſe. d. 4. c. 13. Rom. 6.

Proprie in morte crucifixi, & in reſurrectione ex mortuis potentia baptiſmatis nouam creaturam condit ex veteri, vt in renaſcentibus & mors Chriſti operetur, & vita, dicente beato Apoſtolo Paulo: An non ignoratis, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? *Leo epiſt. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 45. decr.*

CAP. VIII.

De conſe. d. 4. c. 134.

A paruulo recens nato vſque ad decrepitum ſenem, quamlibet corporis ætatem gerant, ſicut nullus prohibendus eſt à baptiſmo, ita nullus eſt, qui non peccato moriatur in baptiſmo. Sed paruuli originali, maiores etiam his omnibus moriuntur peccatis, quæcumque male viuendo addidere ad illud, quod naſcendo traxere. *Leo epiſt. 84. ante fin. vel 86. ad Aquileien. Epiſcop. Iuo par. 17. cap. 4. decr.*

CAP. IX.

Omnem hominem in corporis animæque ſubſtantiam à conditore vniuerſitatis formari, atque animari intra materna viſcera catholica fides confitetur: manente quidem illo peccati, mortalitatiſq; contagio, quod in prolem à primo parente tranſcurrit, ſed regenerationis ſacramento ſubueniente, quo per Spiritum ſanctum promiſſionis filii renaſcuntur, non in vtero carnis, ſed in virtute baptiſmatis. *Leo epiſt. 91. ad Turibium cap. 9.*

CAP. X.

Gal. 3.

Fides catholica conſtanter prædicat, atque veraciter, quod animæ hominum, priuſquam ſuis inſpirentur corporibus, non fuerunt, nec ab vllo incorporentur, niſi ab opifice Deo, qui & ipſarum eſt creator, & corporum. Et quia per primi hominis præuaricationem tota humani generis propago vitiata ſit, neminem poſſe à conditione veteris hominis liberari, niſi per ſacramentum baptiſmatis Chriſti, in quo nulla eſt diſcretio renatorum, dicente Apoſtolo: Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis. *Leo epiſt. 91. c. 10.*

CAP. XI.

Pſal. 72. Exod. 14.

Si qui ſunt, qui dicunt peccata in baptiſmo ſuperficie tenus dimitti: quid eſt hac prædicatione infidelius, in qua ipſum fidei ſacramentum feſtinant ſoluere? in quo principaliter ad cœleſtis munditiæ myſterium anima ligatur, vt abſoluta radicitus à peccatis omnibus ſoli illi inhærear, de quo Pſalmiſta ait: Mihi autem adhærere Deo bonum eſt. Certe enim maris rubri tranſitus, figura ſancti baptiſmatis fuit, in quo hoſtes à tergo ſunt mortui, ſed alii contra faciem in eremo ſunt inuenti. Sic quippe omnes, qui in ſancto baptiſmate tinguntur, eorum peccata præterita omnia laxantur, quia eis, velut Ægyptii hoſtes à tergo moriuntur. ſed in eremo alios ho-

V

ſtes inuenimus, quia dum in hac vita viuimus, priuſquam ad promiſſionis patriam pertingamus, multæ tentationes nos fatigant, & ad terram viuentium tendentibus iter includere feſtinant. Qui ergo dicit, peccata in baptiſmate funditus non dimitti, dicat in mari rubro Ægyptios non veraciter mortuos, Si autem fatetur Ægyptios veraciter mortuos, fateatur, neceſſe eſt, peccata in baptiſmate funditus mori: quia nimirum plus valet in abſolutione noſtra veritas, quam vmbra veritatis. In Euangelio Dominus dicit: Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus. Si
Ioan. 13.
igitur peccata in baptiſmate funditus minime dimittuntur, quo modo is, qui lotus eſt, mundus eſt totus? totus enim mundus dici non poteſt, cui de peccato aliquid remanſit. Sed nemo reſiſtit voci veritatis, quæ ait: Qui lotus eſt, mundus eſt totus. Nihil ergo ei de peccati ſui contagione remanet: quem totum fatetur mundum ipſe, qui redemit. *Greg. ad Theoctiſtam Patrici. lib. 9. regiſt. epiſt. 39. ante fin.*

CAP. XII.

Qui ante baptiſma ſacrificarunt, ordinentur: abluti enim ſunt. *Ancyr. cap. 12.*

CAP. XIII.

Cum Epiſcopus ordinandus eſt, antea exa-
d. 23. c. 2. minetur, &c. ſi in baptiſmo omnia peccata, id eſt, tam illud originale contractum, quam illa, quæ voluntarie admiſſa ſunt, dimittantur, &c. credat. *Carth. IV. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 8. Ivo par. 5. cap. 62. decr.*

CAP. XIV.

Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, niſi per gratiam baptiſmi, non poteſt reparari. Quod amiſſum, niſi à quo potuit dari, non poteſt reddi. Vnde ipſa Veri-
Ioan. 8. tas dicit: Si vos filius liberauerit, tunc vere liberi eritis. *Arauſ. ij. cap. 13.*

CAP. XV.

Hoc etiam ſecundum fidem catholicam credimus: quod accepta per baptiſmum gratia omnes baptizati, Chriſto auxiliante, & cooperante, quæ ad ſalutem pertinent, poſſint & debeant, ſi fideliter laborare voluerint, adimplere. *Arauſ. ij. in fin.*

CAP. XVI.

Peccatum humanæ originis per baptiſmi gratiam cunctis fidelibus dimittitur. *Iſid. lib. 3. de ſummo bono. cap. 47. apud Aquiſgranen. cap. 104.*

CAP. XVII.

Conſtat, quod fundamentum chriſtianæ religionis fides ſit catholica, hoc eſt credere in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, &c. & credere quod per Spiritum ſanctum remiſſio peccatorum in baptiſmate conferatur. *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 1.*

CAP. XVIII.

Quia flammeus ille gladius, qui propter
Gen. 3. peccatum primi hominis ianuam paradiſi obice mortalibus immobili oppilauerat, in ſacroſancto baptiſmatis fonte extinguitur, & eadem ianua credentibus aperitur, omnibus fidelibus ſtudendum eſt, vt pactionis, & ſponſionis, quam cum Deo in baptiſmate fecerunt, ſemper memores exiſtant, caueantque ne quibuſlibet vitiorum ſordibus ſe maculantes, non ſolum eundem ſibi reaccendant ignem, verum etiam immundum ſpiritum à ſe tempore baptiſmatis expulſum, cum ſeptenario dæmonum numero *Luc. 11.*
ſibi addito, ad ſe quoquo modo redire faciant, fiantque illis, vt Dominus ait, nouiſſima peiora prioribus. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 1. c. 9.*

CAP. XIX.

Dici ſolet à nonnullis Chriſtianis, quod hi, qui in Chriſto renati ſunt, quamquam ſcelerate viuant, & in malis operibus diem extremum claudant, diuturno atque purgatorio, non tamen perpetuo, ſint igne puniendi. Cum multi hoc aſſerant, & nullus id verum eſſe ex diuinis oraculis aſtruere valeat, cauendum eſt, vt hoc non ſolum non credant, verũ etiam ne ex ore proferant, ne forte hoc dicendo ſe, & alios quodammodo vana ſecuritate deludant, &c. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 2. cap. 10.*

CAP. XX.

Firmiſſime tenendum credimus, quod omnis multitudo fidelium, ex aqua, & Spiritu ſancto regenerata, ac per hoc veraciter eccleſiæ incorporata, & iuxta doctrinam apoſtolicam in morte Chriſti baptizata, in eius ſanguine ſit, à peccatis ſuis abluta: quia nec in eis potuit eſſe vera regeneratio, niſi fieret vera redẽptio, &c. Ex ipſa tamen multitudine fidelium, & redemptorum alios ſaluari æterna ſalute quia per gratiam Dei in redemptione ſua fideliter permanent, ipſius Domini ſui vocem in *Mat. 10.*
corde ferentes: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Alios, quia noluerunt permanere in ſalute fidei, quam initio acceperunt, redemptionisque gratiam potius irritam facere praua doctrina, vel vita, quam ſeruare elegerunt, ad plenitudinẽ ſalutis, & ad perceptionem æternæ beatitudinis nullo modo peruenire, &c. *Conc. Valent. ſub Loth. cap. 5.*

CAP. XXI.

Vnuſquiſque Chriſtianus credat in Patrem, & Filium. & Spiritum ſanctum, &c. & quod in baptiſmate per eum tribuatur omnium remiſſio peccatorum. *Trosleia. cap. 15.*

Vide concil. Carthag. ad Innoc. conc. Mileuit. in epiſt. ad Innoc. & epiſt. Innoc. ad concil. Mileuit. tit. de baptiſmo etiam infantibus neceſſario. cap. paruulos. cap. pueros. & cap. Illud, quod. Mileuit. cap. 2. ibid. cap. placuit. Gregor. ad Secundinum ibid. cap. in extremo. Cyprian. lib. 3. epiſt. 8. ad Fid. presbyt. eod tit. cap. ſi etiam, concil. N. inter. Leon. epiſt. 72. eod. tit. cap. Pelagii error. Athan. in ſerm. de imagine Chriſti apud VII. ſynod. gener. actio. 4. Innoc. epiſt. 2. cap 5. & 6. & epiſt. 22. cap. 2. & epiſt. 23. cap. 6. tit. baptiſmus non tollit digamiam. cap. 1. 2. 3. & 4.

Baptiſmus non tollit digamiam.

Tit. XIV.

CAP. I.

Diſt. 34. cap. 13.

SI quis viduam, ſicet laicus duxerit vxorem ſeu ante baptiſmum; ſeu poſt baptiſmum, non admittatur ad clerum: quia eodem videtur vitio excluſus. In baptiſmo enim crimina dimittuntur, non acceptæ vxoris conſortium relaxatur. *Innoc. epiſt. 2. cap. 5. Anſel. lib. 7. cap. 10. Iuo par. 6. cap. 55. decr.*

CAP. II.

Ne is, qui ſecundam duxerit vxorem, clericus fiat, &c. & ſi ab aliquibus exiſtimetur, ante baptiſmum, ſi forte quis accepit vxorem, & ea de ſæculo recedente alteram duxerit, in baptiſmo eſſe dimiſſum, ſatis errant à regula: quia in baptiſmo peccata dimittuntur, non acceptarum vxorum numerus aboletur, &c Quod

Diſt. 34. cap. 13. ſi quis viduam.

ſi non putatur vxor eſſe computanda, quæ ante baptiſmum ducta eſt; ergo nec filii, qui ante baptiſmum geniti ſunt, pro filiis habeantur. *Innoc. epiſt. 2. cap. 6.*

CAP. III.

26. q. 1. c. 3. ac monachis.

Si corruptus poſtea baptizatur, & in monaſterio ſedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omnino habere non poterit: quia nec benedici cum ſponſa poteſt iam antea corruptus. Quæ forma ſeruatur in clericis, maxime cum vetus regula hoc habeat, vt quiſquis corruptus baptizatus clericus eſſe voluiſſet, ſpondeat ſe vxorem omnino non ducere. *Innoc. ep. 2. cap. 10.*

CAP. IV.

Diſt. 26. cap. 3.

Deinde ponitur non dici oportere digamum eum, qui catechumenus habuerit, atque amiſerit vxorem, ſi poſt baptiſmum fuerit aliam ſortitus, eamque primam videri, quæ nouo homini copulata ſit: quia illud coniugium poſt baptiſmi ſacramentum cum cæteris criminibus ſit ablutum. Quod cum de vna vtique dicitur, certe ſi tres habuerit, in vetere poſitus homine, vxores, erit ei, quæ poſt baptiſmum quarta eſt, ſic interpretantibus prima: virginis æque nomen accipiet, quæ quarta ducta eſt loco. Quis oro iſtud non videat

1. Tim. 3. Tit. 1.

contra Apoſtoli eſſe præceptum, qui ait, vnius vxoris virum oportere eſſe ſacerdotem? Sed obiicitur, quod in baptiſmo totum, quidquid in vetere homine geſtum eſt, ſit lotum. Dicite mihi, crimina tantum dimittuntur in baptiſmo, an & alia, quæ ſecundum Domini præcepta, ac Dei inſtituta complentur? Vxorem ducere crimen eſt, an non eſt crimen? ſi crimen eſt, ergo præfata venia dixerim, erit auctor in culpa, qui vt crimina committerent, in paradiſo, cum ipſe eos iungeret, benedixit. Si vero non eſt crimen, quia quod Deus

Mat. 19. Prou. 19.

iunxit, nefas ſit crimen appellari, & Salomon addidit: Etenim à Deo præparatur viro vxor. Quomodo creditur inter crimina eſſe dimiſſum quod auctore Deo legitur conſummatum? Quid de talium filiis perſenſetur? Numquid non erunt admittendi in hæreditatis conſortio *28. q. 1. c. 1.* quia ex ea ſuſcepti ſunt, quæ ante baptiſmum fuit vxor. Eruntque appellandi vel naturales, vel ſpurii: quia non eſt legitimum matrimonium, niſi illud, vt vobis videtur, quod poſt baptiſmum aſſumitur? Ipſe Dominus enim interrogaretur à Iudæis, ſi liceret dimittere vxorem, atque exponeret, fieri non debere, addidit: Quod ergo Deus iunxit, homo non ſepa- *Mat. 19. Mar. 10.* ret. Ac ne de iis locutus eſſe credatur, *qui **qui* poſt baptiſmum ſortiuntur, meminerint hoc & à Iudæis interrogatum, & Iudæis eſſe reſponſum. Quæro, & ſollicitus quæro, ſi vna eademque ſit vxor eius, qui ante catechumenus, poſtea ſit fidelis, filioſque ex ea, cum eſſet catechumenus ſuſceperit, ac poſtea alios, cum fidelis, vtrum ſint appellandi fratres, an non? habeant poſtea, defuncto patre, erciſcundæ hæreditatis conſortium, quibus filiorum nomen regeneratio ſpiritualis creditur abſtuliſſe? Quod cum ita ſentire, atque iudicare abſurdum eſt, quæ malum, ratio eſt, hoc defendi, & vacua magis opinione iactari, quam aliqua auctoritate roborari, cum non poſſit inter peccata deputari, quod lex præcepit, & Deus iunxit? Numquid ſi quis catechumenus, virtutibus ſtuduerit, humilitatem ſecutus fuerit, patientiam tenuerit, eleemoſynas fecerit, morti deſtinatos qualibet ratione eripuerit, adulteria exhorruerit, caſtitatem tenuerit, quæro, ſi hæc, cum fuerit factus fidelis, amittit, quia per baptiſmum totum, quod vetus homo geſſerat, putatur auferri? Aſpiciamus gentilem hominem Cornelium orationibus, atque *Act. 10.* eleemoſynis vacantem per reuelationem angelum, Petrumque ipſum vidiſſe: numquid per baptiſmum hæc illi ablata ſunt, propter quæ ei baptiſmus videtur conceſſus? Si ita creditur, mihi credite, non modicum erratur: quia quidquid bene geſtum fuerit, & ſecundum præcepta legalia cuſtoditum, non poteſt facientibus deperire. Nuptiarum ergo copula, quia Dei mandato perficitur, non poteſt dici peccatum. Et quod peccatum non eſt, ſolui inter peccata, credi omnino non debet. Eritque integrum, æſtimare, aboleri non poſſe prioris nomen vxoris, cum non dimiſſum ſit pro peccato, quia ex Dei ſit voluntate completum. *Innoc. ep. 22. c. 2. Burch. lib. 4. c. 98. Iuo par. 1. c. 292. & par. 8. c. 303. decr. & lib. 6. tit. 7. c. 1. & 2. panor.*

CAP. V.

Aliquanti pro defenſione praui erroris opponunt, & aſſerunt, quod ante baptiſmum omnia dimittuntur, non intelligentes huiuſmodi, quod ſola in baptiſmo peccata dimittuntur, non vxorum numerus aboletur. Nam ſi à Deo, vt ſcriptum eſt, præpara- *Prou. 19. Mat. 19.* tur viro vxor: & quod Deus iunxit, homo non ſeparet: & ipſi auctores generis humani in origine à Deo benedicuntur: quomodo inter peccata iſta creduntur poſſe dimitti?

Quod ſi ſecundum illos, qui ita credunt, verum eſt, ergo omnis iuſtitia, quæ à catechumenis ante baptiſmum fuerit operata, per baptiſmum auferetur? Nullus ergo contra Apoſtolum tale aliquid ſentiat, nec admittat, ſed fideliter intelligat, vnius vxoris virum ſiue ante baptiſma eſſe nominatum, ſiue poſt baptiſmum, ſi enim vxor ante baptiſmum accepta non ducitur in numerum, nec filii ex eadem ſuſcepti inter filios poterunt numerari. *Innoc. ep. 23. cap. 6.*

1. Tim. 3. Tit. 1.

CAP. VI.

Neminem de digamis, aut inter nuptarum maritis ordinari clericos poſſe, nec requirendum, vtrum ne initiati ſacramentis diuinis, an gentiles, hac ſe infelici ſortis neceſſitate maculauerint. *Vallen. Galli cap. t.*

De baptiſmo infantium, & de eius neceſſitate. Tit. XV.

Vide lib. xi. tit. xl.

CAP. I.

Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu ſancto non poteſt introire in regnum Dei. *Chriſtus apud Ioan. cap. 3. num. 5.*

CAP. II.

Euntes in mundum vniuerſum prædicate euangelium omni creaturæ: qui crediderit, & baptizatus fuerit ſaluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur. *Chriſtus Marci num. 15.*

CAP. III.

Ne tempore interdicti baptiſmus infantibus negetur. *Calliſt. ij. in conc. Rom. c. 11.*

CAP. IV.

Diſt. 77. à 3.

Quicumque ſe eccleſiæ vouit obſequiis, à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari. *Syric. ep. 1. cap. 9. Iuo par. 6. c. 91. decr.*

CAP. V.

Neque coram Epiſcopo licet presbyteris in baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare, &c. *Leo epiſt. 84. in fin. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. Iuo par. 17. cap. 4. decr.*

CAP. VI.

De bapt. c. 3. apud Greg. in. & in 9. coll. cap. 1. maiores.

Aſſerunt (*quidam hæretici*) paruulis inutiliter baptiſma conferri, &c. quia non niſi per caritatem, & in caritate crimina dimittantur: paruulis, qui nec ſentiunt, nec conſentiunt, & caritatem non habent, quæ ſentientibus & conſentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in baptiſmo, & ſic eis baptiſma non confertur: quia non eſt talibus conferendum. In euangelio quoque legitur, Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, qui autem non crediderit condemnabitur. Vnde paruuli, ſiue fuerint, ſiue nõ fuerint baptizati, cõdemnabuntur, vt pote non credentes. Ad id autem taliter reſpondemus; quod baptiſma circumciſioni ſucceſſit, &c. cum ergo circumciſio tam adultis, quam paruulis ex præcepto Domini conferretur, ne baptiſmus, qui ſucceſſit in loco ipſius, & generalior tamen exiſtit, cum non tam viri, quam fœminæ baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis eſt, quam paruulis conferendus. Nam ſicut olim ſine diſtinctione qualibet Moſaica lex clamabat: Anima cuius præputii caro circumciſa non fuerit, peribit de populo ſuo: ita nunc indiſtincte vox intonat euangelica: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto non intrabit in regnum Dei ab hac generalitate nec ſexum, nec ætatem excludens. Vnde ſicut anima circumciſa de populo ſuo non peribat, ſic qui ex aqua fuerit, & Spiritu ſancto renatus, regni cœlorum introitum obtinebit, &c. Abſit enim, vt vniuerſi paruuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur: quin & ipſis miſericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procurauerit ad ſalutem. Cæterum ex vi litteræ ſatis patet prædictas auctoritates intelligendas eſſe tantummodo de adultis, qui habent multitudinem peccatorum, cum de paruulis non poſſint intelligi qui * prædicto tantum originali tenentur. Similiter etiam alia auctoritas ſoluenda eſt: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, &c. cum non poſſint credere paruuli, ſed adulti: & ob hoc tota auctoritas hæc intelligenda eſt tantummodo de adultis, nec ad alios prima, & ad alios ſecunda refertur, &c. *Innoc. iii. Arelat. Archiep.*

Mar. vlt. — *Gen. 17. b* — *Ioan. 3. b* — **peccato ſ.*

CAP. VII.

Quoniam ſuperiori concilio ſtatutum eſſe mecum recognoſcit vnanimitas veſtra: vt hi [qui apud Donatiſtas paruuli baptizati ſunt] nondum ſcire valentes erroris eorum interitum, & poſteaquam ad ætatem rationis capacem peruenerunt, agnita veritate falſitatem eorum abhorrentes, ad eccleſiam Dei catholicam, per vniuerſum mundum diffuſam, ordine antiquo per manus impoſitionem recepti ſunt: debere talibus ſuſcipiendum munus clericatus, non impedire nomen erroris. *Carth. c. 58 Afric. cap. 24. I. Deuſd. cap. 2.*

1. q. 4. c. 4.

CAP. VIII.

De conſe. d. 4. placuit. cap. 111.

Infantes ſi non inueniuntur certi teſtes, qui ſciant eos baptizatos fuiſſe, neque ipſi per ætatem de traditis myſteriis reſpondere poſſint, ſine interuallo volumus eos baptizari: vt in Mauritania fieri. *Carth. cap. 73. G. Afric. 39. L. Carthag. v. cap. 6. L. Trull. cap. 85. Vormat. cap. 70. Burch. lib. 4. cap. 45. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 86. panor. & par. 1. cap. 147. & 239. decr. Anſel. lib. 9. cap. 56. Cæſar. lib. 12. cap. 53.*

CAP. IX.

Paruuli, qui nuper è materno vtero editi ſunt, ſi infirmi, vt aſſolet, fuerint, & lac maternum non appetunt, etiam eadem die, qua nati ſunt, ſi oblati fuerint, baptizentur. *Gerund. cap. 5.*

CAP. X.

Sacroſancti baptiſmatis inappretiabile donum eſt ſemper, & ſæpe non ſolum nolentibus

bus verum etiam neſcientibus impertitur, ſed hoc à nullo proſanari permittitur. Quod ſi hoc opponitur, nec dum rationis capacem exiſtere, qui hoc probatur accipere, hinc * omnino cognoſcant, quia ſi maiores impune non deſerunt, quod paruuli vel neſciendo, vel nolendo percipiunt: quanto magis non conuenit violari, quod pro mortis, aut pœnarum euadenda pernicie, occulta Dei diſpenſatione dinoſcitur obueniſſe? *Tolet. viii. cap. 7*

* omni modo.

CAP. XI.

Si paruulus ægrotans ad quemlibet presbyterum, baptiſmi gratia, de cuiuſlibet parochia allatus fuerit, ei baptiſmi ſacramentum nullo modo denegetur. Si quis hoc munus petenti concedere detrectauerit, & ille paruulus abſque baptiſmi gratia mortuus fuerit, nouerit ſe ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum. *Theodulph. ad presbyteros Aurel. cap. 17.*

Vide Cæleſtin. epiſt. 1. cap. 12. tit. de cæremoniis, quæ in baptiſmo obſeruari ſolent. cap. Illud. quod. & Syric. epiſt. 1. cap. 2. tit. de diebus ad ſuſcipiendum baptiſmum conſtitutis. Braccaren. ij. cap. 7. tit. Ne pecunia accipiatur cauſſa baptizandi. cap. Vnuſquiſque.

De immerſione, & de immerſionum numero. Tit. XVI.

CAP. I.

DE Eunomianis, qui in vna tantum immerſione baptizant. *Vide CP. c. 7.*

CAP. II.

De conſe. d. 4. c. 79. ſi quis. Si Epiſcopus, vel presbyter non tres immerſiones vnius myſterii celebrauerit, ſed vnam merſionem, quæ in Domini morte datur, deponendus eſt. Non enim dixit Dominus: In morte mea baptizate: ſed euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Apoſt. cap. 50. Burch. lib. 4. c. 23. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 51. panor. & par. 1. c. 128. decr. Cæſar. lib. 12. cap. 41.*

Matt. vlt.

CAP. III.

In baptiſmatis regula, & mors interuenit, interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitatur trina demerſio, & ab aquis eleuatio reſurgentis inſtar eſt de ſepulchro. *Leo epiſt. 4. c. 3. ad Epiſcopos Siciliæ. Triburien. c. 12. Burch. lib. 4. c. Iuo 2. par. 1. c. 45.*

CAP. IV.

De renaſcentium trina merſione de baptiſmo quoque ſolemniter adimplendo, ſimiliter quid apoſtolica vel ſanxerit, vel obſeruet auctoritas, in ſubiectis tua caritas euidenter agnoſcat. *Vigil. epiſt. 1. c. 2. & in tit. c. eiuſdem.*

CAP. V.

De conſe. d. 4. c. 80. De trina merſione baptiſmatis nihil reſponderi verius poteſt, quam quod ipſi ſenſiſtis: quia in vna fide nihil officit ſanctæ eccleſiæ conſuetudo diuerſa. Nos autem quod tertio mergimus triduanæ ſepulturæ ſacramenta

ſignamus: vt dum tertio infans ab aquis educitur reſurrectio triduani temporis exprimatur. Quod ſi quis forte etiam pro ſummæ Trinitatis veneratione exiſtimet fieri, neque ad hoc aliquid obſiſtit baptizando ſemel in aquis mergere: quia dum in tribus ſubſiſtentiis vna ſubſtantia eſt, reprehenſibile eſſe nullatenus poteſt infantem in baptiſmate in aquam, vel ter, vel ſemel immergere, quando & in tribus merſionibus perſonarum Trinitas, & in vna poteſt Diuinitatis ſingularitas deſignari. Sed quia nunc vſque ab hæreticis infans in baptiſmate tertio mergebatur, fiendum apud vos eſſe non cenſeo, ne dum merſiones numerant, diuinitatem diuidant; dumque quod faciebant, faciunt, ſe morem noſtrum viciſſe glorientur. *Greg. in ep. ad Leandrum Epiſcop. lib. 1. regiſt. epiſt. 41. Tolet. iv. c. 5. Vormat. c. 5. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 53. panor. & par. 1. cap. 130. decr. Anſel. lib. 9. cap. 7. & 61. Cæſar. lib. 12. c. 43. Tarraco. lib. 4. cap. 10.*

CAP. VI.

De baptiſmi ſacramento, propter quod in Hiſpaniis quidam ſacerdotes trinam, ſimplam quidam merſionem faciunt, &c. Apoſtolicæ ſedis informemur præceptis, &c. Beatæ memoriæ Greg. Rom. eccleſiæ Pontifex, &c. efflagitante ſanctiſſimo Leandro de hac Hiſpaniæ diuerſitate ſic ait: [De trina vero merſione baptiſmatis, &c. [Propter vitandum ſchiſmatis ſcandalum, vel hæretici dogmatis vſum, ſimplam teneamus baptiſmi merſionem, ne videantur apud nos, qui tertio mergunt, hæreticorum approbare aſſertionem, &c. Ne forte cuiquam ſit dubium huius ſimpli myſterium ſacramenti, videat in eo mortem, & reſurrectionem Chriſti ſignificari. Nam in aquis merſio, quaſi in infernum deſcenſio eſt, & rurſum ab aquis emerſio, reſurrectio eſt. Item videat in eo vnitatem Diuinitatis, & Trinitatem perſonarum oſtendi: vnitatem, dum ſemel mergimus; Trinitatem, dum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti baptizamus. *Tolet. iv. cap. 5. Vormat. c. 5. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 52. panor. & par. 1. c. 129. decr. Cæſar lib. 12. cap. 42.*

De conſe. d. 4. c. 80. De conſe. d. 4. c. 85.

CAP. VII.

De trina immerſione. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

De variis cæremoniis, quæ in baptiſmo obſeruari ſolent. Tit. XVII.

CAP. I.

QVoſdam hæreticos recipimus, vt paganos ad fidem conuerſos. Prima die facimus eos Chriſtianos, altera catechumenos, tertia exorcizamus eos, inſufflando eis ter in faciem, & aures, atque ita inſtruimus, & facimus, vt aliquo tempore ſint in eccleſia, & audiant, ſcripturas, & poſtea eos baptizamus. *CP. cap. 7. &.*

CAP. II.

Baptizetur vnuſquiſque in aquis perennibus nomine trinæ beatitudinis inuocato ſuper ſe, perunctus primo oleo per orationem ſanctificato, vt ita demum per hæc conſecratus poſſit percipere locum cum ſanctis. *Clem. ep. 3. poſt princ.*

CAP. III.

[*De conſe. diſt. 4. c. 119.*] Presbyteris, ſeu extra Epiſcopum, ſeu præſente Epiſcopo cum baptizant, chriſmate baptizatos vngere licet, ſed quod ab Epiſcopo fuerit conſecratum: non tamen frontem ex eodem oleo ſignare: quod ſolis debetur Epiſcopis, cum tradunt Spiritum paracletum. *Innoc. epiſt. 1. cap. 3. Burch. lib. 4. cap. 69. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 4. panor. & par. 1. cap. 263. decr.*

CAP. IV.

Illud, quod circa baptizandos in vniuerſo mundo ſancta eccleſia vniformiter agit, non [*De conſe. d. 4. c. 92.*] otioſo contemplamur intuitu, cum [ſiue paruuli, ſiue iuuenes ad regenerationis veniunt ſacramentum, non prius ad fontem vitæ adeunt, quam exorciſmis, & exſufflationibus clericorum, ſpiritus ab eis immundus abigatur: vt [*Ioan. 1. Mat. 12. Mar. 3.*] tunc vere appareat, quo modo princeps mundi huius mittatur foras, & quomodo prius alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur, in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui captiuam [*Epheſ. 4. Pſal. 67.*] ducit captiuitatem, & dat dona hominibus, *Cæleſtin. epiſt. 1. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 10. Iuo par. 1. cap. 205. decr.*

CAP. V.

Nec per impoſitiones manus fidelibus baptizandis, vel conuerſis, ex hæreſi Spiritum ſanctum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare, &c. nec coram Epiſcopo in baptiſterium introire, nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare presbyteris, & chorepiſcopis permittitur, ſed tantum Epiſcopis. *Leo epiſt. 86. in fin. Damaſ. epiſt. 4. in med. Hiſpal. ii. c. 7.*

CAP. VI.

[*De ſacra vnctione c. vn. & Greg. in. & in 1. coll.*] De oleo catechumenorum, & infirmorum benedictio. *Innoc. iii Patriarchæ CP.*

CAP. VII.

Quia Chriſtus fecit nos in ſanguine ſuo Deo [*Ibid. 1. Pet. 2. b*] noſtro regnum, & ſacerdotes, propter quod Petrus Apoſtolus ait: Vos eſtis genus electum, regale ſacerdotium. Idcirco in nouo teſtamento non ſolum ſacerdotes, & reges, ſed omnes chriſtiani bis ante baptiſmum, ſed oleo benedicto; primum in pectore, deinde inter ſcapulas: & bis poſt baptiſmum, ſed chriſmate ſacro, primum in vertice, demum in fronte. In pectore namque baptizandus inungitur, vt per ſancti Spiritus donum abiiciat errorem, & ignorantiam, & ſuſcipiat fidem rectam: quia [*Rom. 1. b. Heb. 10. g*] iuſtus ex fide viuit. Inter ſcapulas autem baptizandus inungitur, vt per ſpiritus ſancti gratiam excutiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exerceat; quia fides ſine operibus mortua eſt, [*Iacob. 2.*] vt per fidei ſacramentum ſit munditia cogitationum. In pectore; vt per operis exercitium ſit fortitudo laborum. In ſcapulis, quatenus fides per dilectionem, ſecundum Apoſtolum operetur. In vertice vero baptizatus inungitur, vt ſit paratus omni petenti de fide reddere rationem: quia per caput mens intelligitur: iuxta quod legitur: Oculi [*Eccl. 2. c.*] ſapientis in capite eius, cuius ſuperior pars eſt ratio, & inferior eſt ſenſualitas. Vnde bene per verticem, quæ ſuperior eſt pars capitis, intelligitur ratio, quæ ſuperior pars eſt mentis. In fronte vngitur baptizatus, vt libere confiteatur, quod credit, &c. *Innoc. iij. Patriarchæ CP.*

CAP. VIII.

Pedes eorum, qui baptizantur, lauandi non [*1. q. 1. t. emendare c.*] ſunt à ſacerdotibus, vel clericis. *Eliberitan. 104 cap. 48.*

CAP. IX.

Quod oporteat eos, qui baptizantur poſt lauacrum chriſma eccleſiæ accipere, & regni Chriſti participes inueniri. *Laodic. cap. 48.*

CAP. X.

Nullus miniſtrorum, qui baptizandi recipit [*De conſe. d. 4. c. 125.*] officium, ſine chriſmate vſquam debet progredi: quia inter nos placuit ſemel in baptiſmate chriſmari. De eo autem qui in baptiſmate quacumque neceſſitate faciente, non chriſmatus fuerit, in confirmatione ſacerdos commonebitur. Nam inter nos chriſmatis ipſius non niſi vna benedictio eſt, non præiudicans quidquam dico, ſed vt neceſſaria habeatur rechriſmatio. *Arauſ. 1. cap. 1. Burch. lib. 4. cap. 73. Iuo par. 1. cap. 267. decr.*

CAP. XI.

Omnes à die quadrageſima cum infantibus ſuis ad eccleſiam obſeruare præcipimus, vt impoſitionem manus certis diebus adepti, & ſacri olei liquore peruncti, legitimi dies feſtiuitate fruantur, & ſacro baptiſmate regenerentur, &c. *Matiſcon. ij. cap. 3.*

CAP. II.

Nullus eum baptizandi ordinem prætermittat, quem & antea tenuit Metropolitana Bracharenſis eccleſia, & pro amputanda aliquorum dubietate Profuturus Epiſcopus ſcriptum ſibi, & directum à ſede beatiſſimi Petri Apoſtoli ſuſcepit. *Brac. I. cap. 23.*

CAP. XIII.

Præcipiant (*ſacerdotes*) quadrageſimæ ieiuniis [*ieiunia ſeruare.*] ſeruire, & mediante quadrageſima ex viginti diebus baptizandos infantes ad exorciſmi purgationem offerre. *Brac. ij. cap. 9.*

CAP. XIV.

Sicut baptiſmus, excepta infirmorum cauſa, non niſi à ieiunis celebratur ſacerdotibus, ita etiam traditio Spiritus ſancti excepta præmiſſa cauſa infirmorum, non niſi à ieiunis celebranda eſt Pontificibus, *Pariſien. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 33.*

CAP.

CAP. XV.

Sacramenta baptiſmatis volumus, vt in ſingulis parochiis ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter, atque conſeruentur, id eſt ſcrutinium ad ordinem baptiſmatis, ſicut in decretis Leonis Papæ ſub duobus continentur capitulis, hæc ſ duo tẽpora, ideſt paſcha, & pẽtecoſte ad baptiſmũ à Romano Pontifice legitima præfixa ſunt, item, cap. 12. Non interdicta licentia, quia in baptiſmo tribuendo, quolibet tempore, periclitantibus ſubuenitur. Et Syricius (*prima decretali* c. 2.) Si in qualibet neceſſitate opus fuerit ſacri vnda baptiſmatis, omni volumus celeritate ſuccurri. *Magunt. cap. 4. Magunt. ſub Raban. cap. 3. Leo epiſt. 4 cap. 6.*

De conſe. d. 4. c. 12.

CAP. XVI.

Syluester conſtituit, vt baptizatum presbyter liniat chriſmate leuatum de aqua propter occaſionem tranſitus mortis. *Damaſ. in Sylu. poſt princ.*

CAP. XVII.

Aquam baptiſmi benedicimus, & oleum vnctionis, & eum etiam, qui baptizatur, & quibusnam ſcripturis? non ex tacita, & myſtica traditione? Quid vero ipſum olei vſum, quænam ſcriptis mandata oratio docuit? vt ter autem immergatur homo, vnde? Quin & alia quoque, quæ circa baptiſmum fiunt, renuntiare Satanæ, & angelis eius, ex quanam ſunt ſcriptura, non autem ex hac non publicata, & arcana doctrina, quam in minime curioſo, & nequaquam pluſquam oportet, inueſtigante ſilẽtio, patres cuſtodierunt, recte illi edocti, quæ ſunt in myſteriis præclara, ac veneranda ſilentio ſeruare? *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

CAP. XVIII.

Nouatus iacens in lecto pro neceſſitate perfuſus eſt, nec reliqua in eo, quæ baptiſmum ſubſequi ſolent, ſolemniter adimpleta ſunt, nec ſignaculo chriſmatis conſummatus eſt, vnde nec Spiritum ſanctum vnquam potuit promereri, &c. *Cornel apud Euſeb. lib. 6. hiſt. eccle. cap. 35.*

Vide Leon. epiſt. 78. ad Epiſcopos per Campaniam. cap. 1. tit. de catechizandis catechumenis. cap. Quoſdam.

Vide Syric. epiſt. 1. cap. 2. tit. de præparatione, quam poſtulat baptiſmus. cap. In paſchate. Brach. ii. c. tit. 1. de iis, qui cathecumenos docent. Carthag. *iv. cap. 85. tit. de præparat. ad baptiſmum*, cap. Baptizandi. *de ſale* Carthag. *iii. cap. 5. tit. varia. de cathecumenis. cap. Per ſolemniſſimos.*

De loco, in quo baptiſmus eſt ſuſcipiendus. Tit. XVIII.

CAP. I.

De conſe. d. 1. c. 22. celebritatem.

SI neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes, quocumque loco, vel momẽto, vbicumque euenerit, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana confeſſione clarificata, baptizentur. *Victor. epiſt. 1. in princ. Burch. lib. 4. cap. 3. Ivo par. 1. cap. 198. decret. Anſelm. lib. 9. cap. 60.*

CAP. II.

De conſe. d. 1. clerico. c. 33.

Deponatur clericus, qui ſine licentia Epiſcopi intra domum in oratoria domo ſacrificat, vel baptizat. *Trull. cap. 31.*

CAP. III.

In eccleſiis, non in domibus, aut priuatis oratoriis baptiſma celebretur, contra faciens clericus deponatur, laicus excommunicetur. *Trull. cap. 19.*

CAP. IV.

Licet initio quadrageſimæ baptizandi generaliter claudatur myſterium, tamen vt eccleſiaſticæ conſuetudinis ordo depoſcit, neceſſe eſt; vt & oſtia baptiſterii in eodem die pontificali manu, & annulo ſignata claudantur, & vſque in cœnæ Domini ſolemnitatem nullatenus reſerentur: ob id videlicet, vt per ſignaculum Pontificum, excepto grauiſſimæ neceſſitatis obuentu, in his diebus monſtretur, per totum orbem non licere fieri baptiſmum, &c. Quod quia in aliquibus eccleſiis minime hæc ſancta conſuetudo ab Epiſcopis cuſtoditur, atque peragitur: ideo per hanc noſtram ſententiam ſancimus, atque decernimus, vt ita à totius Hiſpaniæ, & Galliarum Pontificibus cuſtodiatur; quatenus in prædicto die, initii videlicet quadrageſimæ, & oſtia ſancti baptiſterii cum laudum conſummatione claudantur, & ab Epiſcopis ſuorum annulorum ſigillo obſignentur, ita vt niſi in cœnæ Domini celebritate, quando more ſolito altaria aſſolent deueſtiri, eadem debeant oſtia reſerari. *Tolet. xvii. cap. 3.*

CAP. V.

Publicum baptiſterium in nulla parochia eſſe debeat, niſi vbi Epiſcopus conſtituerit, cuius parochia eſt: niſi tantum ſi neceſſitas euenerit; pro infirmitate: aut pro aliqua neceſſitate, illi presbyteri, quos Epiſcopus in ſua parochia conſtituerit, in qualicumque loco euenerit, licentiam habeant baptizandi, vt omnino ſine baptiſmo non moriantur. *Synod. apud Palat. Vernis. cap. 7.*

CAP. VI.

Nemo presbyterorum baptizare præſumat, niſi in vicis, & eccleſiis baptiſmalibus, atque temporibus conſtitutis, niſi cauſſa ægritudinis, vel certæ neceſſitatis, ſicut ſacra canonum docet auctoritas, & vici auctoritatem, & priuilegia debita, & antiqua retineant. *Melden. c. 48. Burch. lib. 4. cap. 14.*

CAP. VII.

Si valida infirmitate occupati, & deſperati ad eccleſiam proucki non poſſint, locu mundo perſpecto, baptiſma celebretur, & procuratione presbyteri caute obſeruetur, & collocetur. *Tribur. cap. 12.*

CAP. VIII.

Victor conſtituit, vt neceſſitate faciente vbicumque inuentus fuiſſet, quicumque hominum ex gentibus veniens, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fonte, ſiue in ſtagno baptizaretur, tantum chriſtianæ credulitatis confeſſione declarata, integer efficeretur chriſtianus, *Damaſ. in Victo.*

De diebus ad ſuſcipiendum baptiſmum conſtitutis. Tit. XIX.

CAP. I.

Baptiſmum date omnibus infirmis, ſanis autem in paſcha, & pentecoſte. *Silu. in ſyn. ccxxcIV. Epiſcoporum. cap. 12.*

CAP. II.

Baptiſmus non fiat niſi in paſcha, & pentecoſte, niſi ex neceſſitate. *Greg. vij. in conc. Rom. ann. incer. cap. 29.*

CAP. III.

De conſe. d. 4. c. 12. celebritatem. Die paſchæ baptiſmus celebrandus eſt catholicus. *Vict. epiſt. 1. in princ.*

CAP. IV.

De conſe. d. 4. c. 11. Non ratione, auctoritate, ſed ſola temeritate præſumitur, vt paſſim, ac libere natalitiis Chriſti, ſeu apparitionis, nec non, & Apoſtolorum, ſeu martyrum feſtiuitatibus innumeræ plebes baptiſmi myſterium conſequantur. Cum hoc ſibi priuilegium apud nos, & apud omnes eccleſias dominicum ſpecialiter cum pentecoſte ſua paſcha defendat, qui ſolis per annum diebus ad fidem confluentibus generalia baptiſmatis tradi conuenit ſacramenta: his dumtaxat electis, qui ante quadraginta, vel eo amplius, dies nomen dederint, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus, atque *1. Cor. 5.* ieiuniis fuerint expiati, quatenus Apoſtolica illa impleatur præceptio, vt expurgato fermento veteri, noua incipiat eſſe conſperſio. Sicut ſacram ergo Paſchalem reuerentiam in nullo dicimus eſſe minuendam, ita infantibus, qui nondum loqui potuerint per ætatem, vel his, quibus in qualibet neceſſitate opus fuerit, ſacri vnda baptiſmatis omni volumus celeritate ſuccurri: ne ad noſtrarum perniciem tendat animarum, ſi negato deſiderantibus fonte ſalutari, exiens vnuſquiſque de ſeculo, & regnum perdat, & vitam, &c. Præfatam regulam omnes teneant ſacerdotes, qui nolunt ab *Mat. 16.* Apoſtolicæ petræ, ſuper quam Chriſtus vniuerſalem conſtruxit eccleſiam, ſoliditate diuelli. *Syric epiſt. 1. cap. 2. Tribur. cap. 12. Burch. lib. 4. cap. 5. Iuo lib 1. tit. 2. cap. 9. panor. & par. 1 cap. 58. & 200. decret. Cæſarauguſt. lib. 12. cap. 10.*

CAP. V.

Cum mihi innotuerit, vos in eo, quod inter ſacramenta eccleſiæ principale eſt, ab Apoſtolicæ inſtitutionis conſuetudine diſcrepare: ita, vt baptiſmi ſacramentum numeroſius in die Epiphaniæ, quam paſchali tempore celebretis: miror vos, vel prædeceſſores veſtros, tā irrationabilem nouitatem vſurpare potuiſſe, vt confuſo temporis vtriuſque myſterio, nullā eſſe differentiam crederetis inter diem, quo adoratus eſt Chriſtus à magis, & diem, quo reſurrexit à mortuis. *Leo epiſt. 4. cap. 1.*

CAP. VI.

Proprie in morte crucifixi, & in reſurrectione ex mortuis potentia Baptiſmatis nouam creaturam condit ex veteri, vt in renaſcentibus, & mors Chriſti operetur, & vita, diſcente beato Apoſtolo Paulo: An ignoratis, quia quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus? conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem, vt quomodo ſurrexit Chriſtus à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius; ſimul, & reſurrectionis erimus, &c. Quæ latius magiſter gentium ad commendandum ſacramentum baptiſmatis diſputauit, vt appareat, ex huius doctrinæ ſpiritu regenerandis filiis hominum, & in Dei Filios adoptandis illum diem eſſe, & illud tempus electum, in quo per ſimilitudinem, formamque myſterii ea, quæ geruntur in membris, his, quæ in ipſo ſunt capite, geſta congruerent, dum in baptiſmatis regula, & mors interuenit interfectione peccati, & ſepulturam triduanam imitatur trina demerſio, & ab aquis eleuatio reſurgentis inſtar eſt de ſepulchro. Ipſa igitur operis qualitas docet celebrandæ generaliter gratiæ eum eſſe legitimum diem, in quo orta eſt, & virtus muneris, & ſpecies actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum valet, quod ipſe Dominus Ieſus Chriſtus, poſteaquam reſurrexit à mortuis, diſcipulis ſuis, in quibus omnes eccleſiarum præſules docebantur, & formam, & poteſtatem tradidit baptizandi dicens: Euntes ergo nunc, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. De quo vtique eos etiam ante paſſionem potuiſſet inſtruere, niſi proprie voluiſſet intelligi, reſurrectionis gratiam ex ſua reſurrectione cœpiſſe. Additur ſane huic obſeruantiæ, etiam pentecoſtes ex aduentu Spiritus ſancti ſacta ſolemnitas, quæ de paſchalis, feſti pendet articulo. Et cum ad alios dies alia feſta pertineant, hæc ſemper ad eum diem, qui reſurrectioni Domini eſt inſignis, occurrit, porrigens quodammodo auxiliantis gratiæ manū, & eos, quos à die paſchæ, aut moleſtia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigationis difficultas interclufit, inuitans, vt quibuſlibet neceſſitatibus impediti deſiderii ſui effectum dono Spiritus ſancti conſequatur, &c. Hoc autem nos non ex noſtra perſuaſione defendere, ſed ex Apoſtolica auctoritate ſeruare, ſatis idoneo probamus exemplo, ſequentes beatum Apoſtolum Petrum, qui in ipſo die, quo omnem credentium numerum promiſſus Spiritus ſancti repleuit aduentus, trium mil-

De conſe. d. 4. c. 13. *Rom. 6.* *Mat. 28.* *Act. 2.*

millium populum ſua prædicatione conuerſum lauacro baptiſmatis conſecrauit, &c. Vnde quia manifeſtiſſime patet, baptizandis in eccleſia electis hæc duo tempora, de quibus locuti ſumus eſſe legitima, dilectionem veſtram monemus, vt nullos alios dies huic obſeruantiæ miſceatis. *Leo epiſt.* 4. *cap.* 3. 4. 5. *ad Epiſcopos Siciliæ. Tribur. cap.* 12. *Iuo par.* 1 *c.* 45. 46. *Burch. lib.* 4. *cap.* 2.

De conſe. d. 4 *c.* 12. *duo tempora.*

CAP. VII.

De conſe. d. 4. *c.* 14.

Si quis Epiphaniæ feſtiuitatem, quæ in ſuo ordine, debito honore veneranda eſt, ob hoc exiſtimat priuilegium habere baptiſmatis, quia hoc quidam putant, quod in eodem die Dominus ad baptiſmum ſancti Ioannis acceſſerit, ſciat illius baptiſmi aliam gratiam, aliam fuiſſe rationem; nec ad eandem pertinuiſſe virtutem, qua per Spiritum ſanctum renaſcuntur, de quibus dicitur: Qui non ex ſanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. Dominus enim nullius indigens remiſſione peccati, nec quærens remedium renaſcendi; ſic voluit baptizari, quo modo voluit circumcidi, hoſtiamque pro ſe emundationis offerri, vt qui factus erat ex muliere, ſicut Apoſtolus ait, fieret & ſub lege, quam venerat ſoluere; ſed adimplere, & implendo finire: ſicut beatus Apoſtolus prædicat, dicens; Finis autem legis Chriſtus ad iuſtitiam omni credenti. Baptiſmi autem ſui in ſe condidit ſacramentum, quia in omnibus primatum tenens, ſe docuit eſſe principium. Et tunc regenerationis potentiam ſanxit; quando de latere ipſius profluxerunt ſanguis redemptionis, & aqua baptiſmatis, &c. His itaque fratres chariſſimi talibus, ac tantis exiſtentibus documentis, quibus omni ambiguitate ſubmota, euidenter agnoſcitis in baptizandis electis, &c. [duo tantum tempora, id eſt paſcha, & pentecoſten eſſe ſeruanda:] Hoc veſtræ indicimus caritati, vt ab Apoſtolicis inſtitutis nullo vlterius recedatis exceſſu, quia multum poſthac eſſe non poterit, ſi quiſpiam Apoſtolicas regulas in aliquo crediderit negligendas. *Leo epiſt.* 4. *cap.* 6. *ad Epiſcopos Siciliæ. Magunt. c.* 4. *Magun. ſub Raban cap.* 3. *Iuo lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 10. *al. cap.* 18. *panor. & par.* 1. *cap.* 47. *&* 59. *decret. Anſel. lib.* 9. *cap.* 14.

Ioan. 1. *Galat.* 4. *Matt.* 3 *Rom.* 10 *De conſe. d.* 4. *c.* 14. *Diſt.* 11. *c.* 10.

CAP. VIII.

Magna indignatione commoueor, quod quoſdam ex vobis ita comperi eſſe Apoſtolicæ traditionis oblitos, & ſtudio ſui erroris intentos, vt præter paſchæ feſtum, cui ſola pentecoſtes ſolemnitas comparatur, audeant ſibimet, non aliqua humanæ infirmitatis neceſſitate cogente, ſed ſola indiſciplinati arbitrij libertate, ius baptiſmatis vendicare, & in natalibus martyrum regenerationis celebrare myſteria, &c. Admonemus igitur, & non ſine periculo ſtatus eorum, qui hæc faciunt, proteſtamur, vt ab hac præſumptione ceſſetur, & ſummam hanc, potentiſſimamque Dei gratiam, non niſi in paſchali, & pentecoſtes die, deſiderantibus, & credentibus conferatis. *Leo epiſt.* 78 *cap.* 1.

CAP. IX.

De conſe. d. 4. *c.* 18.

Baptizandi ſibi quiſpiam paſſim quocumque tempore nullam credat ineſſe fiduciam, præter paſchale feſtum, & pentecoſtes, venerabile ſacramentum: excepto dumtaxat grauiſſimi languoris incurſu, in quo verendum eſt, ne morbi creſcente periculo ſine remedio ſalutari fortaſſis ægrotans exitio præuentus abſcedat. *Gelaſ. epiſt* 1. *cap.* 12. *Conc Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. cap.* 7. *lib.* 1. *Corpus canon. cap.* 10. *Gelaſij. Burch. lib.* 4. *cap.* 4. *Iuo par.* 1. *cap.* 199. *decret. Anſelm. lib.* 9. *cap.* 13. *Tarrac. lib.* 4. *cap.* 9.

CAP. X.

Comperimus multos Iudæorum ad chriſtianam fidem diuina gratia inſpirante velle conuerti, &c. Quibus ſi longum, vel triſte videtur ſolemnitatem ſuſtinere paſchalem, & eos nunc ad baptiſma feſtinare cognoſcitis [Ne quod abſit longa dilatio eorum retro poſſit animos reuocare, cum fratre noſtro Epiſcopo locis ipſius loquere, vt pœnitentia, ac abſtinentia quadraginta diebus indicta, aut die dominico, aut ſi celeberrima feſtiuitas fortaſſis occurrerit, eos omnipotentis Dei miſericordia protegente, baptizet. *Greg. lib.* 7. *Indict.* 1. *epiſt.* 24. *Fantino Defenſori. Iuo par.* 1. *cap.* 61.

De conſe. d. 4. *c.* 98.

CAP. XI.

Sacroſancti baptiſmi ſacramentum non niſi in paſchali feſtiuitate, & pentecoſte nouerit eſſe præbendum: exceptis his, qui mortis vrgente periculo, ne in æternum pereant, talibus oportet remediis ſubuenire. *Greg. ij. epiſt.* 5. *ad Clerum Turingiæ Iuo lib.* 1. *tit.* 2. *c.* 14. *panor & par.* 1. *cap.* 63. *decret.*

CAP. XII.

Inſignia anni, ſiue ſolemnia tempora, quibus baptiſmata celebrantur, ſecundum canones duo ſunt, paſchæ ſcilicet, & pentecoſtes. Verum circa vos nulla ſunt in baptizando tempora penitus obſeruanda, quemadmodum nec erga eos, qui mortis vicinæ periculum metuentes, tanto lauacro purgari deſiderant. *Nicol. ad conſul. Bulg. cap.* 69

CAP. XIII.

De conſe. d. 4. *c.* 15 *de catechumenis*

Catechumeni in paſchæ ſolemnitate, vel pentecoſtes ad baptizandum veniant. Ceteris ſolemnitatibus infirmi tantum debent baptizari, qui quocumque tempore ſunt baptizandi. *Gerun. cap.* 4 *Iuo lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 13. *panor. & par.* 1. *cap.* 60. *decret.*

CAP. XIV.

Cōperimus chriſtianos non obſeruantes legitimū diē baptiſmi, pœne per ſingulos dies, ac natales martyrum filios ſuos baptizare: ita vt vix duo, vel tres reperiantur in ſancto paſcha, qui per aquam, & Spiritū ſanctum regenerentur? Idcirco cenſemus, vt ex hoc tēpore nullus eorum permittatur talia perpetrare, &c. Ideoque omnes omnino à die quadrageſimo

cum infantibus ſuis ad eccleſiam obſeruare præcipimus, vt impoſitionem manus certis diebus adepti, & ſacri olei liquore perunƈti, legitimi diei feſtiuitate fruantur, & ſacro baptiſmate regenerentur: quo poſſint, & honoribus, ſi vita comes fuerit, ſacerdotalibus fungi, & ſingularis celebrationis ſolemnitate frui. *Matiſc.ij. cap.3.*

CAP. XV.

Non licet abſque paſchæ ſolemnitate vllo tempore baptizare, niſi illos, quibus mors vicina eſt, quos grabatarios dicunt. Quod ſi quis in alio pago contumacia faciente poſt interdiƈtum hoc infantes ſuos ad baptiſmum detulerit in eccleſias noſtras, non recipiatur Et quicumque presbyter ipſos extra noſtrum præceptum recipere præſumpſerit, tribus menſibus à communione eccleſiæ ſequeſtratus ſit. *Antiſio.cap.18.*

CAP. XVI.

Licet initio quadrageſimæ baptizandi generaliter claudatur myſterium, tamen vt eccleſiaſticæ conſuetudinis ordo depoſcit, neceſſe eſt, vt & oſtia baptiſterii in eodem die pontificali manu, & annulo ſignata claudantur, & vſque in cœnæ Domini ſolemnitatem nullatenus reſerantur: ob id videlicet, vt per ſignaculum Pontificum, excepto grauiſſimæ neceſsitatis obuentu, in his diebus monſtretur, per totum orbem non licere fieri baptiſmum, &c. Per hanc noſtram ſententiam ſancimus, atque decernimus, quatenus in prædiƈto die initii videlicet quadrageſimæ, & oſtia ſanƈti baptiſterii cum laudum conſummatione claudantur, & ab Epiſcopis ſuorum annulorum ſigillo obſignentur, ita vt in cœnæ Domini celebritate, quando more ſolito altaria aſſolent deueſtiri, eadem debeant oſtia reſerari. *Tolet.xvij. cap.3.*

CAP. XVII.

Sacramenta baptiſmatis volumus, vt in ſingulis parochiis ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur, &c. ſicut in decretis Leonis Papæ ſub duobus continentur capitulis. cap.xi. Hæc duo tempora, id eſt paſcha, & pentecoſte ad baptizandam à Romano Pontifice legitima præfixa ſunt, &c. *Magun. cap. 4. Magun. ſub Raban. cap. 3. Corpus Cano. cap. 11. & 12. Leonis.*

CAP. XVIII.

Præfixa tempora canonum ſuper celebratione baptiſmatis, à multis partim ignorantia, partim præſumptione violantur, &c. Quod ad negligentiam ſacerdotum, nec non & auditorum pertinere dubium non eſt. Quo itaque tempore baptiſmus, celebrari debeat, Gelaſius in decreta lib. cap. 10. ſcribit. Baptizandi inquit ſibi quiſquam, &c. *Vt ſupra hoc eod. tit. Pariſien. ſub Ludou. & Lotha. lib.1. cap.7. Corpus Canon. cap 10. Gelaſii* *De conſe. d.4. c. 18.*

CAP. XIX.

Sicut duobus temporibus paſcha videlicet, & pentecoſte baptiſmum, ita etiam traditio ſanƈti Spiritus per impoſitionem manus fidelibus tradatur, exceptis videlicet, vt diƈtum eſt, infirmis, & morte periclitantibus, quibus ſicut baptiſmatis gratia ſuccurrendum, ita incunƈtanter donum ſanƈti Spiritus eſt tradendum. *Pariſien. ſub Ludou. & Lotha. lib.1. c.33.*

CAP. XX.

Sacroſanƈti baptiſmi ſacramentum, non niſi in paſchali feſtiuitate, & pentecoſte vnuſquiſque fidelium nouerit eſſe præbendum, exceptis his, quibus mortis vrgente periculo, ne in æternum pereant, talibus oportet remediis ſubueniri. *Vormatien. cap.1. Burch. lib.4. cap. 7. Iuo par.1. cap. 202. decret.*

CAP. XXI.

Sacroſanƈtum baptiſmi myſterium ſciant omnes in chriſto regenerati, non niſi præfixis, & legitimis in anno celebrari temporibus: cum hoc ſibi priuilegium, vt in epiſtola Syricii Papæ legitur. cap. 2. & apud nos, & apud omnes eccleſias ſpecialiter cum pentecoſte ſua dominicum paſcha defendat. In quo, vt legitur in epiſtola Leonis Papæ cap. 9. orta eſt, & virtus muneris, & ſpecies aƈtionis, &c. vſque ad oƈtauum diem ipſa regeneratio ſacra ab omni chriſtiano populo celebrabitur, quia reſurreƈtio Domini oƈto diebus colitur. *Triburien. cap. 12. Vid. Syric. epiſt. 1. cap. 2. & Leon. epiſt. 4. cap. 3. ſupra. Corpus Cano. cap. 9. Leonis.*

Non denegetur baptiſmus his, qui ſunt in periculo mortis etiam extra tempora ſtatuta. Tit. XX.

CAP. I.

Baptiſmum date omnibus infirmis, ſanis autem in paſchate, & pentecoſte. *Silueſt. in ſyn. 248. Epiſcop. cap.12.*

CAP. II.

Si neceſſe fuerit, aut mortis periculum ingruerit, gentiles ad fidem venientes, quocumque loco, vel momento, vbicumque euenerit, ſiue in flumine, ſiue in mari, ſiue in fontibus, tantum chriſtiana confeſſione clarificata baptizentur. *Viƈtor. epiſt. 1. in prin. Burch. lib. 4. cap. 3. Iuo par. 1. cap. 198. decret. Anſelm. lib. 9. cap. 60.* *De conſe. d.4. c. 12. celebritatem.*

CAP. III.

Infantibus, qui nondum loqui potuerint per ætatem, vel his, quibus in qualibet neceſſitate opus fuerit, ſacri vnda baptiſmatis omni volumus celeritate ſuccurri, &c. Quicumque etiam diſcrimen naufragii, hoſtilitatis incurſum, obſidionis ambiguum, vel cuiuſlibet corporalis ægritudinis deſperationem inciderunt, & ſibi vnico credulitatis auxilio popoſcerint ſubueniri, eodem, quo poſcunt, momento temporis expetitæ regenerationis præmia conſequantur. *Syric. epiſt. 1. cap. 2. refert. conc. Magun. cap. 4. Magun. ſub Raba. cap. 3.*

CAP.

CAP. IV.

De conſe. d. 4. c. 16. ſi quis.

In mortis periculo in obſidionis diſcrimine in perſecutionis anguſtiis, in timore naufragii nullo tempore hoc veræ ſalutis ſingulare remedium cuiquam denegamus. *Leo epiſt.* 4. *c.* 6. *Burch. lib.* 4. *cap.* 2. *Iuo lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 12. *panor. & par.* 1. *cap.* 197. *decr. Anſelm. lib.* 9. *cap.* 14.

CAP. V.

Summam hanc potentiſſimamque Dei gratiam (*loquitur de baptiſmo*) non niſi in paſchali, & pentecoſtes die deſiderantibus, & credentibus conſeratis: manente quolibet tempore grauium neceſſitatum, ac periculorum conſideratione, ſecundum quam oporteat ſubuenire, ne conditione mortali, coarctata infirmitas, neceſſaria liberatione fraudetur. Cum propter multa pericula ſit cauendum, ne cuiquam, aut in deſperata ægritudine, aut in hoſtilitatis incurſu, aut in timore naufragii per ſacerdotem Domini regeneratio denegetur. *Leo epiſt.* 78. *cap.* 1.

CAP. VI.

De conſe. d. 4. c. 18.

Baptizandi ſibi quiſpiam paſſim quocumque tempore nullam credat ineſſe fiduciam præter paſchale feſtum, & pentecoſtes venerabile ſacramentum: excepto dumtaxat grauiſſimi lãguoris incurſu, in quo verendum eſt, ne morbi creſcente periculo, ſine remedio ſalutari fortaſſis ægrotus exitio præuentus abſcedat. *Gelaſ. epiſt.* 1. *cap.* 12. *refert Pariſ. ſub Ludou & Loth. lib.* 1. *cap.* 7. *Burch. lib.* 4. *cap.* 4. *Iuo par.* 1. *cap.* 199. *decr. Tarrac. lib.* 4. *cap.* 9. *Anſel. lib.* 9. *cap.* 13.

CAP. VII.

diſt. 5. c. 1.

Baptizari vel enixam mulierem, vel hoc, quod genuerit, ſi mortis periculo vrgetur, vel ipſa in hora eadem qua gignit, vel hoc, quod gignit eadem hora, qua natum eſt, nullo modo prohibetur. Quia ſicut ſancti myſterii gratia viuentibus, atque diſcernentibus cum magna diſcretione prouidenda eſt: ita his, quibus mors imminet, ſine vlla dilatione offerenda eſt, ne dum adhuc tempus ad præbendum redemptionis myſterium quæritur, interueniente paululum mora, inueniri non valeat, qui redimatur. *Greg. ad Auguſt. interrogatione* 10. *Iuo par.* 1. *cap* 62.

CAP. VIII.

De conſe. d. 4. c. 17. venerabilis.

Sacroſancti baptiſmi ſacramentum non niſi in paſchali feſtiuitate, & pentecoſte nouerit eſſe præbendum: exceptis his, qui mortis vrgente periculo, ne in æternum pereant, talibus oportet remediis ſubuenire. *Greg. ij ep.* 3. *Iuo lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 14. *panor. & par.* 1. *cap.* 63. *decr.*

CAP. IX.

De conſe. d. 4. cap. 126. ſi qua.

Pregnans, quando vult baptizari, poteſt: nihilque habet commune cum ventre: vtriuſque enim ſeparata voluntas eſt in confeſſione fidei. *Neoc. cap.* 6. *Mar. Brac. cap.* 54. *Iuo par.* 1. *cap.* 225. *decr.*

CAP. X.

Intra quinquennii tempora catechumena, ſi grauiter fuerit infirmata dandum ei baptiſmum placuit, non denegari. *Eliber. cap.* 11.

CAP. XI.

Eos, qui ſpiritibus immundis vexantur, ſi in fine mortis fuerint conſtitut, baptizari placet. *Elib. cap.* 37.

CAP. XII.

Qui ad primam credulitatis fidem accedunt, ſi bonæ fuerint conuerſationis, intra biennium placuit ad baptiſmi gratiam admitti debere, niſi infirmitate compellente, coëgerit ratio, vel ſocio ſubuenire periclitanti, vel gratiam poſtulanti. *Elib. cap.* 42.

CAP. XIII.

Oportet eos, qui in infirmitare ſuſcipiunt baptiſma, & conualuerunt fidem diſcere, & agnoſcere, quod Dei dono munificati ſunt. *Laod. c.* 47. *refert Pariſ. ſub Lud. &* Lothar. *lib.* 1. *cap.* 6. *Burchar. lib.* 4. *cap.* 35. *Iuo par.* 1. *cap.* 229. *decret.*

CAP. XIV.

Si ægroti reſpondere nequeant, tunc baptizentur, cum eorum voluntatis teſtimonium ſui ſuo periculo dederint. *Carth. cap.* 45. *G. Afri.* 12. L. *Carth. iii. cap.* 34. L. *Burch. lib.* 4. *cap.* 36. *Iuo lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 7. *panor. & par.* 1. *cap.* 123. *&* 230. *decr. Caſar. lib.* 12. *cap* 36.

De conſe. d. 4. c. 75. ægrotantes

CAP. XV.

Iudæi octo menſes inter catechumenos eccleſiæ limen introeant, ſed ſi in periculo fuerint, baptizentur. *Agath. cap.* 34. *Burch. lib* 4. *cap.* 81. *Iuo lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 64. *panor. & par.* 1. *cap.* 175. *decr.*

De conſe. d. 4. c. 93.

CAP. XVI.

Subito obmuteſcens, pro vt ſtatutum eſt baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu. *Arauſ. cap.* 12. *Burch. lib.* 4. *cap.* 38. *Iuo par.* 1. *c.* 232. *decret.*

26. q. 6. 7. qui recedunt.

CAP. XVII.

Energumenis catechumenis in quantum vel neceſſitas exegerit, vel opportunitas permiſerit, de baptiſmate conſulendum. *Arauſ. c.* 15. *Vide cap.* 13.

CAP. XVIII.

Catechumeni in paſchæ ſolemnitate; vel pentecoſtes ad baptizandum veniant. Cœteris ſolemnitatibus infirmi tantum debent baptizari, qui quocumque tempore baptizandi. *Gerunden. cap.* 4. *Iuo lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 13. *panor. & par.* 1. *cap.* 60. *decr.*

De conſe. d. 4. c. 15. de catechumenis.

CAP. XIX.

Paruuli, qui nuper è materno vtero editi ſunt ſi infirmi, vt aſſolet, fuerint, & lac maternum non appetunt, etiam eadem die, qua nati ſunt, ſi oblati fuerint baptizentur. *Gerund. cap.* 5. *Burchar. lib.* 4. *cap.* 32. *Iuo par.* 1. *cap.* 226. *decr.*

CAP. XX.

Comperimus christianos non obſeruantes

legitimum diem baptiſmi, pœne per ſingulos dies,ac natales martyrum filios ſuos baptizare &c.Ex hoc tempore nullus eorum permittatur talia perpetrare, præter illos, quos infirmitas nimia, aut dies extremus compellit filios ſuos baptiſmum percipere,&c. *Matiſcon.ij.cap.3.*

CAP. XXI.

Non licet abſque paſchæ ſolemnitate vllo tempore baptizare,niſi illos, quibus mors vicina eſt,quos grabatarios dicunt. *Antiſ.c.18.*

CAP. XXII.

Nemo presbyterorum baptizare præſumat, niſi in vicis, & eccleſiis baptiſmalibus, atque temporibus conſtitutis, niſi cauſſa ægritudinis. vel certæ neceſſitatis,&c. *Meldenſ.cap.18.*

CAP. XXIII.

Sacroſancti baptiſmi ſacramentum, non niſi in paſchali feſtiuitate, & pentecoſte vnuſquiſque fidelium nouerit eſſe præbendum: exceptis his quibus mortis vrgente periculo, ne in æternum pereant,talibus oportet remediis ſubueniri. *Vormat.cap.1.Iuo par.1.cap.202.*

CAP. XXIV.

Periculo quocumque modo præoccupatis, & deſperatis omni tempore ſubueniendum, & baptiſmi ſacramentum eſt tribuendum: quia neceſſitas vix habet legem. *Tribur.cap.12.*

CAP. XXV.

Si catechumenus à dæmone corripiatur, & voluerit ipſe, vel ſui,vt ſanctum baptiſmum accipiat: debet ne accipere,an non, & maxime ſi morti propinquus fuerit? Reſpondeo,ſi is, qui à dæmone corripitur, non fuerit ab immundo ſpiritu mundatus, non poteſt ſanctum baptiſmum accipere, ſed in exitu à vita baptizatur. *Timotheus Epiſcop. Alexand. in reſponſis, cap. 2.*

CAP. XXVI.

Si ſegregationem aliqui ſuſtinuerint propter lapſus puniti, deinde ſint morituri, exiſtentes catechemeni baptizentur, & ne ab humanis excedant gratiæ non participes, ſcilicet communione carentes. *Cyrillus Epiſcop. Alexandr. ad Epiſcopos in Lybia,& Pentapoli.*

CAP. XXVII.

Si paruulus ægrotans ad quemlibet presbyterum baptiſmi gratia de cuiuſlibet parochia allatus fuerit, ei baptiſmi ſacramentum nullo modo negetur. Si quis hoc munus petenti concedere detrectauerit, & ille paruulus abſque baptiſmatis gratia mortuus fuerit, nouerit ſe ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum. *Theodulph.ad presbyt.Aurel.cap.17.Burch.lib.4. cap. 49. Iuo par.1. cap.243.decr.*

De baptizatis in morbo non ordinandis, Vide lib.XXVij.de Ordinis ſacramento.

De voluntate ad ſuſcipiendum baptiſmum. Tit. XXI.

CAP. I.

Presbyterum, quem ſine vnda baptiſmatis extremum clauſiſſe diem, litteris tuis ſignificaſti,quia in ſanctæ matris eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione perſeuerauit, ab originali peccato ſolutum, & cœleſtis patriæ gaudium eſſe adeptum, & ſanctorum patrum auctoritate Auguſtini, atque Ambroſii incunctanter aſſerimus,&c. Auguſtinus, Baptiſmus inuiſibiliter miniſtratur, [quem non contēptus religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit.] Librum beati Ambroſii de obitu Valentiniani idem aſſerentis reuolue. [Quem in euangelio eram generaturus, amiſi, ſed ille non amiſit gratiam, qua popoſcit, qui mihi in ſermone, quo vtebar ad plebem, hodie ſurrexit,&c. Sed audiui vos dolere, quod non acceperit ſacramenta baptiſmatis. Dicite mihi, quid aliud in nobis eſt,niſi voluntas, niſi petitio? &c. Aut ſi quia ſolemniter non ſunt celebrata myſteria, hoc mouet,ergo nec martyres,ſi catechumeni fuerint,coronantur? Quod ſi ſuo abluuntur ſanguine,& hunc ſua pietas abluit, & voluntas.] Sopitis igitur quæſtionibus doctorum patrum ſententias teneas, & eccleſiæ tuæ iuges preces, hoſtiaſque pro eo offerre iubeas. *Innoc.ij.Cremonen.Epiſcop.ex Ambroſ.de obitu Valentiniani, & Auguſtino.* 13.lib. de ciuitate Dei cap.7. Vide lib. 4.de Baptiſmo contra Donatiſtas,cap.22. Vide Iuo lib. 1. tit.2. cap. 99.& 102.panor.& par.1.cap. 177.decr.*

De presbyt. nondum baptizato,c. 2. ap.Greg. ex.& in 2. col. Vide de conſe.c. 14.Baptiſmo.

** 8. alias.*

CAP. II.

Religioni chriſtianæ contrarium eſt, vt ſemper inuitus, & pœnitus contradicens ad recipiendam,& ſeruandam chriſtianitatem aliquis compellatur, &c.qui terroribus, atque ſuppliciis violenter attrahitur, vt ne detrimentum incurrat, baptiſmi ſuſcipiat ſacramentum, talis quidem,ſicut & is,qui ficte ad baptiſmum accedit, characterem ſuſcipit chriſtianitatis impreſſum: & ipſe tamquam conditionaliter volens,licet abſolute non velit, cogendus eſt tamen ad obſeruationem fidei chriſtianæ, &c. Ille vero,qui numquam conſentit, ſed pœnitus contradicit, nec rem,nec characterem ſuſcipit ſacramenti (*baptiſmi*) quia plus eſt,expreſſe contradicere,quam minime conſentire, &c. *Innoc. iij.Arelaten.Archiep.*

De baptiſmo c. 3. ap Greg. ix c.vlt in 3 coll.maiores.

CAP. III.

Dormientes,& amentes,ſi priuſquam amentiam incurrerent,aut dormirent, in contradictione perſtiterant, quia eis intelligitur contradictionis propoſitum perdurare, ſi fuerint ſic immerſi,characterem, nec ſuſcipiunt ſacramenti,ſecus autem ſi prius catechumeni extitiſſent, & habuiſſent propoſitum baptizandi. Vnde tales in neceſſitatis articulo conſueuit eccleſia baptizare. Tunc ergo characterem ſa-

De bapt.c. 3.ap.Greg. ix. 1. &c. vnic.incol. 3.maiorem.

ſacramentalis imprimit operatio, cum obicem non inuenit obſiſtentem. *Innoc. iii. Arelat. Archiep.*

CAP. IV.

Diſt. 45. de Iudæis cap. 6. Iudæi, qui iam pridem ad chriſtianitatem venire coacti ſunt, ſicut factum eſt temporibus religioſiſſimi Principis Siſebuti: quia iam conſtat eos eſſe ſacramenti diuini aſſociatos, & baptiſmi gratiam percepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe, & corporis Domini, & ſanguinis extitiſſe participes, oportet, vt fidem etiam, quam vi, vel neceſſitate ſuſceperunt, tenere cogantur; ne nomen diuinum blaſphemetur, & fides, quam ſuſceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. *Tolet. 4. c. 56. Innocen. iii. in epiſt. ad Arelaten. Archiep. Burch. lib. 4. cap. 82. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 65. panor. & par. 1. cap. 276. decr.*

De ſuſceptoribus. Tit. XXII.

CAp. I.

30 q. 1. c. 1. ITa diligere debet homo eum, qui ſe ſuſcipit ex ſacro fonte, ſicut patrem; quinimmo quanto præſtantius eſt ſpiritus carne, quod illud ſpirituale ſit patrocinium, & ſecundum Deum adoptio, tanto magis ſpiritalis pater in omnibus eſt à ſpiritali filio diligendus. Marcus enim Euangeliſta Petri diſcipulus, & ex ſancto fuit eius baptiſmate filius, quem niſi dilexiſſet vt patrem, ei non in omnibus obediſſet vt filius. *Nicol. ad Conſult. Bulg. cap. 2. Iuo lib. 6. tit. 11. cap. 4. & panor. & par. 1. cap. 135. & par. 9. cap. 34. decret. Cæſar. lib. 10. cap. 130.*

CAP. II.

Scite vos velle ſignificatis, quid de his, qui legem chriſtianam reſpuunt, agere debeatis. In quo notandum eſt, quoniam omnis homo, ſicut per alterius culpam, id eſt Adæ, contraxit, vnde purgatione per aquam baptiſmatis egeat, ita cum ad fidem promittendam, ad regenerationis occurrit vndam, alium eligit quodammodo patrem ſpiritalem, videlicet, à quo ſuſceptus inſtruatur, & omni cuſtodia muniatur, & tamquam depoſitum quoddam rectori eccleſiæ repræſentetur. Præterea qui fidem reſpuit, quam promiſit, ab illo, à quo ſuſceptus eſt, & qui fidei eius interuenrot extitit, debet per omnia reuocari. Iam vero ſi non audierit eum, quem ipſe pro ſe dederat vadem, dicendum eſt eccleſiæ, à qua maiori
Matt. 18. ſtudio ad ouile proprium ouis reduci conuenit, quæ errauit. *Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 18.*

CAP. III.

De conſe. d. 4. c. 103. Non licet Abbati filios de baptiſmo habere, nec monachis commatres habere. *Antiſiod. cap. 25. Cæſar. lib. 9. cap. 43. Iuo par. 1. c. 132. decr.*

CAP. IV.

Parentes filios ſuos, & parrini eos, quos de fonte lauacri ſuſcipiunt, erudire ſummopere ſtudeant, illi, quia eos genuerunt, & eis à Domino dati ſunt, iſti, quia pro eis fideiuſſores extiſtunt. *Arelat. ſub Carolo cap. 19.*

CAP. V.

Vnuſquiſque compater, vel proximi ſpiritualis filiolos ſuos catholice inſtruant. *Magunt. c. 47.*

CAP. VI.

Quia illi, qui in ſua ſponſione eos, quos de ſacroſancto fonte ſuſcipiunt, nec fidei, nec baptiſmatis ſacramento ſunt inſtructi: idcirco eos quos ſuſcipiunt, & ſecundum ſanctorum Patrum documenta, docere debuerant, erudire nequeunt, &c. Qualiter autem hi, qui de ſacro fonte alios ſuſcipiunt inſtruere debeant, B. Auguſtin. in ſermone habito apud populum demóſtrat, dicens: Quicumque igitur viri, quæcumque mulieres de ſacro fonte filios ſpiritualiter ſuſceperunt, cognoſcant ſe pro eis fideiuſſores extitiſſe apud Deum, & ideo neceſſe eſt, vt ſemper illis ſollicitudinem veræ caritatis impendant, admoneant, & caſtigent, atque corripiant, vt caſtitatem cuſtodiant, virginitatem vſque ad nuptias ſeruent, & cæteris bonis operibus dediti ſint. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 1. cap. 7.*

CAP. VII.

Qui alios de ſacro fonte ſuſcipiunt, quique ad percipiendum ſancti Spiritus donum, coram pontificibus pro aliis patroni exiſtunt, intelligere debent, & vim tanti ſacramenti, & quid pro aliis ſpoponderint. Illos tamen in hoc capitulo ſpecialiter ab his officiis remouendos iudicamus, qui propter reatum ſuum publica pœnitentia ſunt mulctati: videlicet vt nec alios de ſacri fontis baptiſmate ſuſcipiant, nec etiam ad percipiendum ſancti Spiritus donum, aliorum patroni, coram Pontificibus exiſtant, donec per dignam pœnitentiæ ſatisfactionem reconciliationem mereantur. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 54. Capit. lib. 6. cap. 179.*

CAP. VIII.

Nullus alteri ſuſcipiat à fonte infantem, niſi qui apprime ſignaculum, id eſt, abrenuntiationem diaboli, & profeſſionem catholicæ fidei tenuerit, & inſantem nequaquam duo, vel plores, ſed vnus fonte baptiſmatis ſuſcipiat, nam vnus Deus, vnum baptiſma, vnus qui à fonte ſuſcipit, *Ephe. 4.*
debet eſſe pater, vel mater infantis. *Meten. c. 3.*

CAP. IX.

Conſtitutum eſt, vt nullus chriſmetur, neque baptizetur, neque à lauacro fontis alium ſuſcipiat, neque coram Epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit, &c. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 22.*

Vide Magunt. cap. 55. tit. ſequenti cap. Nullus.

De cognatione, quæ oritur ex baptiſmo. Tit. XXIII.

CAP. I.

Quidam viri, & mulieres præterito ſabbato paſchali, die pro magno populorum *30. q. 1. c. Peruenit.* incurſu, neſcientes, proprios ſuos filios ſuſceperunt ex lauacro ſancto, &c. Inuenimus in archiuis huius Apoſtolicæ ſedis, iam talia contigiſſe in eccleſia Iſauriæ & Epheſiorum, ſimulque Hieroſolymis, & alibi, & Epiſcopis ab

hac Apoſtolica ſede ſcire volentibus, ſi viri, & mulieres redirent ad proprium torum, beatæ memoriæ ſanctiſſimi patres Iulius, Innocentius, & Cæleſtinus cum Epiſcoporum plurimorum, & ſacerdotum conuentu; in eccleſia beati Apoſtolorum principis prohibentes talia perſcripſerunt, & confirmauerunt: vt nullo modo iam in coniugio ſe reciperent mulieres, aut viri, qui quacumque ratione ſuos ſuſceperunt natos: ſed ſeparent ſe, ne ſuadente diabolo tale vitium peccati inoleſcat per mundum, & vniuerſorum error accreſcat. Quomodo ſunt ſeptem dona Spiritus ſancti, ita ſunt ſeptem dona baptiſmi, à primo pabulo ſacrati ſalis, & ingreſſus ſanctæ eccleſiæ vſque ad confirmationem Spiritus ſancti per chriſma. Ab hoc ptimo Spiritus ſancti dono, vſque ad ſeptimum nullus chriſtianus ſuam commatrem in coniugio recipere debet, & qui præſumpſerit, anathematis vinculo religetur in perpetuum, niſi pœnitentiam egerit digne, mulieres vero cum ſeparatæ fuerint pro hac illicita re, à propriis viris totam præcipimus recipere dotem, quam in die nuptiali recepit. *Deuſdedit. epiſt.* ỹ*n. ex ſynod. Burch. lib.* 17 *cap.* 44. *Iuo lib.* 6. *tit.* 11. c. 8. *panor. & par.* 1. *cap.* 305. *decr. Anſel. lib.* 10. *cap.* 29. *Cæſar. lib.* 10. *cap.* 78. *Tarrac. lib.* 5. *c.* 2.

CAP. II.

Si quis commatrem ſpiritualem duxerit in coniugium, anathema ſit. *Greg. ij. in ſyn. Rom. cap.* 4.

CAP. III.

Presbyteram, diaconam nonnam, aut monacham, vel etiam ſpiritalem commatrem, nullus ſibi præſumat nefario coniugio copulare, nam qui huiuſmodi opus perpetrauerit, ſciat ſe anathematis vinculo eſſe obligatum, &c. *Syno. Romæ ſub Zachar. cap.* 5.

CAP. IV.

Qui copulantur parentibus, vel commatribus, & filiolis, & è conuerſo, excommunicentur. *Greg. vii. in conc. Rom. ann. incer. cap.* 16.

CAP. V.

30. q. 1. c. 1. Ita diligere debet homo eum, qui ſe ſuſcepit ex ſacro fonte, ſicut patrem, &c. Nulla vero inter eos, & filios eorum conſanguinitas eſt, quoniam ſpiritus ea, quæ ſanguinis ſunt, neGalat. 5. ſcit, caro enim ſecundum Apoſtolum concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem: hæc enim inuicem aduerſantur. Eſt tamen alia inter eos gratuita & ſancta communio, quæ non eſt dicenda conſanguinitas, ſed potius habenda ſpiritalis proximitas. Vnde inter eos non arbitramur eſſe quodlibet poſſe coniugale connubium, quandoquidem nec inter eos, qui natura, & eos qui adoptione filii ſunt, venerandæ Romanæ leges matrimonium contrahi permittunt, &c. Si ergo inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit, quanto potius à carnali oportet inter ſe contubernio ceſſare, quos per cœleſte ſacramentum regeneratio ſancti Spiritus vincit? Longe igitur congruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quem gratia diuina, quam quem humana voluntas, vt filius eius, vel frater meus eſſet, elegit, prudentiuſque ab alterna corporis commiſtione ſecernimur, quoniam Spiritus ſanctus ſua nos caritate coadunauit, quam ſi vel carnalis neceſſitudo, vel inuicem nos mutabile cuiuſdam corruptibilis hominis arbitrium copulaſſet. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap.* 2. *Iuo lib.* 6. *tit.* 11. *cap.* 4. *& par.* 1 *c.* 135. *& par.* 9. *& cap.* 34. *decr. Cæſar. lib.* 10. *cap.* 130.

CAP. VI.

Quoniam maior eſt ſpiritus coniunctio, quam corporum, ſcimus in aliquibus locis quoſdam ex ſacro & ſalutari baptiſmate pueros ſuſcipientes, cum eorum matribus viduis copulari. Id fieri prohibemus: ſed ſi contraxerint, ſeparentur, & pœnis fornicantium ſubiaceant. *Trull. cap.* 53.

CAP. VII.

Dictum nobis eſt, quaſdam fœminas deſidioſe, quaſdam vero fraudulenter, vt à viris ſuis ſeparentur, proprios filios coram Epiſcopis ad confirmandum tenuiſſe. Vnde nos dignum duximus, vt ſi qua mulier filium ſuum deſidia, aut fraude aliqua coram Epiſcopo ad confirmandum tenuerit, propter fallaciam ſuam, vel fraudem, quamdiu viuat agat pœnitentiam, à viro tamen ſuo non ſeparetur. *Cabilo. ſub Carolo c.* 31. *Burch. lib.* 17. *c* 23. *Iuo lib.* 7. *tit.* 9. *c. panor. & par.* 9. *c.* 81. *decr.* 30. q. 1. c.

CAP. VIII.

Nullus proprium filium, vel filiam de fonte baptiſmatis ſuſcipiat: nec filiolam, nec commatrem ducat vxorem: nec illam, cuius filium, aut filiam ad confirmationem duxerit, vbi autem factum fuerit, ſeparentur. *Magun. ſub Carolo c.* 55. *Capit. lib.* 5. *c.* 100.

CAP. IX.

Perlatum eſt ad nos, quod quidam Almannus nomine ſibi commatrem ſpiritualem, ex parochia Arnonis Epiſcopi, ſcelesto coniugio aſſociaſſet, ſed poſtea per ſacramenta ab ea ſeparatus, modo iterum eam ſibi impia copulatione habet ſociatam, quem quia tale ſcelus perpetratum habere audiuimus, ſecundum conſtitutionem S. Gregorii Papæ gladio ſpirituali percutimus eumque anathematis vinculo innodamus. *Magun. ſub Arnulpho c.* 18.

CAP. X.

Qui ſpiritalem habet compatrem, cuius filium de lauacro ſacri fontis accepit, & eius vxor commater non eſt: liceat ei, defuncto compatre ſuo, eius viduam ducere in vxorem, ſi nullam habent conſanguinitatis propinquitatem. Quid enim? numquid non poſſunt coniungi, quos nulla proximitas carnalis, vel nulla generatio ſecernit ſpiritalis? *Tribur. c.* 47. *Burch. lib.* 17. *c.* 45. *Iuo lib.* 7. *tit.* 9. *c.* 5. *vel lib.* 7. *c.* 67. *panor. & par.* 9. *cap.* 96. *decr.* 30. q. 4. c. 4.

CAP. XI.

Si quis ſuæ ſpiritalis commatris filiam, fortuito, & ita contingere rerum caſu: in coniugium duxerit, conſilio maturiori ſeruato, habeat, 30. q. 3. c. vlt.

beat, atque honeſte legitimo coniugio operam det, *Tribur. cap. 48, Burch, lib. 17, cap. 46. Iuo par. 9. cap. 97. decr.*

Baptizentur hi, qui ignorant ſe baptizatos eſſe. Tit. XXIV.

CAP. I.

De conſ. d. 4. c. 112

CVm baptizatum ſe nec ille recordetur, qui regenerationis eſt cupidus, nec alter atteſtari de eo poſſit, quod neſciat conſecratum: nihil eſt, in quo peccatum poſſit obrepere, cum in hac parte conſcientiæ ſuæ nec ille reus ſit, qui conſecratur, nec ille qui conſecrat. Scimus quidem inexpiabile eſſe facinus, quoties iuxta hæreticorum damnata à ſanctis patribus inſtituta, cogitur aliquis lauacrum, quod regenerandis ſemel tributum eſt, bis ſubire, Apoſtolica reclamante doctrina, quæ nobis vnam prædicat in Trinitate Deitatem, vnam in fide confeſſionem, vnum in baptiſmate ſacramentum, ſed in hoc nihil ſimile formidatur: quoniam non poteſt in iterationis crimen venire, quod omnino factum eſſe neſcitur. Atq; ideo quoties perſona talis inciderit, ſollicita primum examinatione diſcutite, & longo tempore, niſi forte ſupremus finis immineat, indagate, vtrũ nemo ſit penitus, qui teſtimonio ſuo iuuare poſſit ignorantiam neſcientis: & cum conſtiterit, hũc, qui baptiſmatis indiget ſacramento, ſola inaniter ſuſpicione prohiberi, accedat intrepidus ad conſequendam gratiam, cuius in ſe nullum ſcit eſſe veſtigium. Nec vereamur huic ſalutis ianuam aperire, quam nunquam antea docetur ingreſſus. *Leo in ſyno. epiſt. 35. c. 1. ſiue epiſt. 37. Leoni Epiſc. Rauen. Iuo par. 1. c. 48. decr.*

Epheſ. 4.

CAP. II.

De conſc. d. 4. cap. 113. ſi nulla. & c. 38 hi de quibus.

Qui ignorant, an ſint baptizati, baptizentur. Qui ſciunt ſe baptizatos, ſed ignorant qua fide fuerint, qui eos baptizauerunt, per manus impoſitionem recipiantur. *Leo epiſt. 90. vel 92. c. 19. & 17. ad Ruſticum Narbon. Epiſc. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 84. & 87. panor. & par. 1. c. 236. & 238. decr. Burch. lib. 4. c. 42. & 44. Anſel. lib. 9. cap. 55. & 57.*

CAP. III.

Quotiens tam de baptiſmo aliquorum, vel confirmatione, quam de eccleſiarum conſecratione dubitatio habetur, & nec ſcriptis, nec teſtibus certa ratio habetur, vtrum baptizati, vel confirmati, ſiue eccleſiæ conſecratæ ſint, vt baptizentur tales, ac confirmentur, atque eccleſiæ canonice conſecrentur, ne talis dubitatio ruina fidelibus fiat: quoniam non monſtratur iteratum, quod non certis indiciis oſtenditur rite peractum. *Gregor. ad Felicem Siciliæ Epiſc. c. 3. lib. 12. indict. 8. epiſt. 31. Anſel. lib. 5. c. 23.*

CAP. IV.

De conſe. d. 4. c. 52.

**ſine nomine Trinitatis*

Quos à paganis * baptizatos eſſe aſſeruiſti, denuo baptizes in nomine Trinitatis. *Greg. ij. epiſt. 8. in med. Iuo par. 1. cap. 91. decr. Cæſar. lib. 12. c. vlt.*

CAP. V.

Eos, qui ſe dubitant fuiſſe baptizatos an non, vt baptizentur, præcipimus. *Greg. ij. ep. 8 in fin.*

CAP. VI.

De conſe. d. 4. c. 110.

Pro paruulis, qui à parentibus ſubtracti ſunt, & an baptizati ſint, ignorant, hos, vt baptizare debeas, ſecundum patrum traditionem, ſi non fuerit, qui teſtificetur, ratio poſcit. *Gregor. iij. epiſt. 4. ad Bonif. Epiſc. ante fin. Iuo par. 1 cap. 146. Cæſar. lib. 12. cap. 52.*

CAP. VII.

De conſe. d. 4. c. 111

Placuit de infantibus, quoties non inueniũtur certiſſimi teſtes, qui eos baptizatos eſſe ſine dubitatione teſtentur, neque ipſi ſunt per ætatem idonei de traditis ſibi ſacramentis reſpondere: abſque vllo ſcrupulo eos eſſe baptizandos, ne iſta trepidatio eos faciat ſacramentorum purgatione priuari. *Carth. c 73. G. Carth. v. c. 6. Afric. c. 39. L. Trull. c. 85. Vormat. c. 70. Burch. lib. 4. c. 45. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 86. panor & par. 1. c. 147. & 239. decr. Anſel. lib. 9. c. 56. Capit. lib. 7. c. 391. Cæſar. lib. 12. c 53.*

CAP. VIII.

De iis, qui nullo teſtimonio ſe baptizatos nouerint, vt baptizentur. *Hippon. c. 40.*

Ne pecunia accipiatur baptizandi cauſſa. Tit. XXV.

CAP. I.

ILlud quoque præcipimus, vt pro chriſmate, & baptiſmo, & ſepultura nihil vnquam exigatur. *Vrba. ij. in conc. Placent. c. 14. alias in conc. Clari montis.*

CAP. II.

1. q. 1. c. 99.

Mat. 10.

Baptizandis, conſignandiſq; fidelibus ſacerdotes pretia nulla præfigant, nec illationibus quibuſlibet impoſitis exagitare cupiant renaſcentes: quoniam quod gratis accepimus, gratis dare mandamur, &c. Si fecerint, periculum ſubituri ſunt ſui honoris. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 7. Burch. lib. 4. cap. 71. Iuo par. 1. cap. 72. & 265. decre. Cæſar. lib. 4. cap. 37.*

CAP. III.

1. q. 1. c. 104. Emendari.

Qui baptizantur, nummos in concham non mittant, ne ſacerdos, quod gratis accepit, pretio diſtrahere videatur, &c. *Eliber. cap. 48.*

CAP. IV.

1 q. 1. c. 102. Placuit.

Modicum balſami, quod benedictũ pro baptiſmi ſacramento per eccleſias datur, quia à ſingulis tremiſſes pro ipſo exigi ſolent, nihil vlterius exigatur, &c. *Brac. ij. cap. 4.*

CAP. V.

1. q. 1. c. 101. Placuit.

Vnuſquiſq; Epiſcopus per eccleſias ſuas hoc præcipiat, vt hi, qui infantes ſuos ad baptiſmum offerunt, ſi quid volũtatie pro ſuo offerunt voto, ſuſcipiatur ab eis: ſi vero non habent, quid offerant, nullum illis pignus tollatur à clericis, nam multi pauperes hoc timentes filios à baptiſmo retrahunt, qui ſi forte dum differuntur, ſine gratia baptiſmi de hac vita receſſerint, neceſſe eſt, vt ab illis eorum perditio requiratur, quorum ſpolia pertimeſcentes à baptiſmi gratia ſe retraxerunt. *Bracar. ij. c. 7.*

CAP. VI.

Presbyteri, qui ſanctum Dei baptiſma infantibus tradunt, nihil pro tali gratia à parentibus eorum auferre præſumant. *Emerit. c. 9.*

CAP. VII.

1. q. 1. c. tes. Quid quæ. Qui pro baptizandis, conſignandisq; fidelibus, aut collatione chriſmatis vel promotionibus graduum, pretia, vel præmia, niſi voluntarie oblata, acceperit, &c. ſi ſciente loci Epiſcopo, tale quidquam à ſubditis perpetratur, idem Epiſcopus duobus mēſibus excommunicationi ſubiaceat, &c. ſin autem ſuorum quiſpiam, eodem neſciente, quodcumq; pro ſupradictis capitulis accipiendum eſſe ſibi crediderit, ſi presbyter eſt, trium menſium excommunicatione plectatur, ſi diaconus, quatuor, ſubdiaconus vero, vel clericus his cupiditatibus ſeruiens, & competenti pœna, & debita excommunicatione plectendus eſt. *Tolet. xi. cap. 8. Iuo par. 1. c. 73. & par. 5. c. 126. decr.*

CAP. VIII.

Nullus pretium pro baptiſmo accipiat; niſi quod fideles ſponte dare, vel offerre voluerint. *Bituric. c. 12. apud Lemonic. actio. 2.*

Nemo audeat eos, qui baptizati ſunt, rebaptizare, neque quiſquam ſe rebaptizari permittat. Tit. XXVI.

CAP. I.

VNa fides, vnum baptiſma. *Paul. ad Epheſ. cap. 4.*

CAP. II.

De bapt. c. vlt. Gregor. ix. & c. 1. ead. tit. in 4. collect. Baptizatos à Latinis ipſi Græci rebaptizare auſu temerario præſumebant, &c. ſacro ſuadente concilio diſtricte præcipimus, vt talia de cetero non præſumant, &c. ſi quis tale præſumpſerit, excommunicationis mucrone percuſſus ab omni officio, & beneficio eccleſiaſtico deponatur. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. cap. 4.*

CAP. III.

Qui ſatisfacturus Deo per pœnitentiam ſe rebaptizatum legitime doluerit, vtrum ad hoc facinus concurrerit, an impulſus acceſſerit, requiratur, &c. Ideo meminetitis hanc ſuper his nos habere ſententiam, vt ſeruata diſcretione peccantium, non eadem cuncti, qui lapſi ſunt, lance penſentur: quoniam maioris caſtigationis exigendus eſt vſura, cui domus Domini commiſſa fuerit diſciplina. *Felix. iij. in ſynod. Rom. cap. 1. Burch. lib. 4. cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293 decr.*

CAP. IV.

De conſe. d. 4. c. 118. Quos Epiſcopos presbyteros, vel diaconos fuiſſe conſtiterit, & ſeu optantes forſan, ſeu coactos lauacri illius vnici, ſalutariſque claruerit feciſſe iacturam, &c. vſque ad exitus ſui diem in pœnitentia ſi reſipiſcunt, iacere conueniet, nec orationi nō modo fidelium, ſed nec catechumenorum omnimodis intereſſe, quibus communio laica tantum in morte reddenda eſt. *Felix. iii in ſyno. Rom. cap. 2. Burch. lib. 4. c. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decr.*

CAP. V.

De clericis autem, & monachis, aut puellis *d. c. eo.* Dei, aut ſecularibus ſeruari præcipimus hunc tenorem, quem Nicœna ſynodus circa eos, qui lapſi ſunt, vel fuerint, ſeruandū eſſe conſtituit, vt ſcilicet, qui nulla neceſſitate, nullius rei timore, aut periculo ſe, vt rebaptizentur hæreticis impie dediderunt, ſi tamen eos ex corde pœniteat, tribus annis inter audientes ſint: ſeptem autem annis ſubiaceant inter pœnitentes manibus ſacerdotum, duobus autem annis oblationes modis omnibus non ſinantur offerre, ſed tantummodo ſecularibus in oratione ſocientur, &c. *Felix. iii. in ſyno. Rom. c. 3. Nicæn c. 11. Burch. & Iuo vbi ſupra.*

CAP. VI.

Pueris autem, quibus quod adhuc † imberbes ſunt, à pubertate vocabulum eſt, ſeu clericis, ſiue laicis, aut etiam ſimilibus puellis, quibus ignorantia ſuffragatur ætatis, aliquamdiu ſub manus impoſitione detentis reddenda cōmunio eſt, nec eorum expectanda pœnitentia, quos excipit à coërcitione cenſura. *Felix. iii. in ſyn. Rom. c. 4. Burch. & Iuo vbi ſupra.* *d. c. eo. * innueſtes vel impuberes*

CAP. VII.

Ceteros, id eſt, clericos, ſiue monachos, ſeu laicos vtriuſque ſexus perſonas, quos violentiæ periculis coactos iterationem baptiſmatis ſubiſſe conſtiterit, vel qui aliquo commento huius ſe facinoris piaculo dixerint non teneri, his pœnitentiam per triennium durare decreuimus, & per manus impoſitionem ad ſocietatem recipi eos ſacramenti. *Felix. iii. in ſynod. Rom. c. 4. Burch. & Iuo vbi ſupra. Anſel. lib. 7. cap. 14. Tarrac. lib. 1. cap. 31.*

CAP. VIII.

Illo per omnia cuſtodito, ne ex eis vmquam *1. q. 7. eo.* [qui in qualibet ætate alibi, quam in eccleſia catholica baptizati, aut rebaptizati ſunt, ad eccleſiaſticam militiam prorſus permittantur accedere. Quibus ſatis eſſe debet, quod in catholicorum numero ſunt recepti. *Felix iij. in ſyn. Rom c. 5. Burch. Iuo. Anſel. & Tarrac. vt ſup.*

CAP. IX.

Reordinationes, ſeu & rebaptizationes, & ſedium mutationes ſancti patres in Africano concilio congregati omnimodis interdixerunt: quos ſecuti & nos interdicimus. *Synod. Rauen. ſub Ioan. ix. par. 1. cap. 5. Carth. iii. cap. 38.* *vide de conſe. d. 4. c. 107. ab ecc.*

CAP. X.

Epiſcopus, aut presbyter, qui habentem vere baptiſma rebaptizet, &c. deponatur, vt irridens crucem, & mortem Domini, &c. *Apoſt. cap. 47. Burch. lib. 4. cap. 56. Iuo par. 1. cap. 250. decr.*

CAP. XI.

Baptizatos ab impiis Arianis plurimos ad fidē catholicā feſtinare ſignaſti, & quoſdam de fratribus noſtris eoſdem denuo baptizare velle quod non libet: cū hoc fieri, & Apoſtolus vetet, & canones contra dicant, & poſt caſſatum Ariminenſe

minenſe concilium, miſſa ad prouincias à venerandæ memoriæ prædeceſſore meo Liberio generalia decreta prohibeant. Quos nos cum Nouatianis, aliiſque hæreticis, ſicut eſt in ſynodo conſtitutum, per inuocationem ſolum ſeptiformis Spiritus, Epiſcopalis manus impoſitione catholicorum conuentui ſociamus, quod etiam totus oriens, occidenſque cuſtodit, à quo tramite vos quoque poſthac minime conuenit deuiare, ſi non vultis à noſtro collegio ſynodali ſeparari ſententia. *Syric. ep. 1. c. 1.*

CAP. XII.

A Paulianiſtis venientes baptizari præci-
Act. 8. piuntur, non ab aliis, &c. Denique baptizatos rite ab Euangeliſta Philippo Petrus & Ioannes ſola manus impoſitione conſumant. Illos vero, quos Apoſtolus Paulus Ioannis baptiſmate
Act. 19. baptizatos repererat, interrogauit, an Spiritum ſanctum accepiſſent, fatentibuſque ſe, ne illud quidem nomen audiſſe iuſſit eos baptizari. Videtis ergo rite baptizatos illo dono iterari non poſſe, & aliter ſola aqua lotos baptizari in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, &c.
1. q. 1. c. 53. quia Paulianiſtæ in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti minime baptizant. *Innoc. ep. 22. cap. 5. Vide Nicen. cap. 19.*

CAP. XIII.

His qui ad iterandum baptiſmum vel metu coacti ſunt, vel errore traducti, & nunc ſe contra catholicæ fidei ſacramentum egiſſe cognoſcunt, ea cuſtodienda eſt moderatio, qua in ſocietatem noſtram, non niſi per pœnitentiæ remedium, & per impoſitionẽ Epiſcopalis manus, communionis recipiãt vnitatem, &c. Qui
1. q. 1. c. 51. hi qui. baptiſmum ab hæreticis acceperunt, cum baptizati antea non fuiſſent, ſola inuocatione Spiritus ſancti per impoſitionem manuũ confirmandi ſunt: quia formam tantum baptiſmi
1 q. 1. c. 57. ſine ſanctificationis virtute ſumpſere. Et hanc regulam, vt ſciatis, ſeruandam omnibus eccleſiis prædicamus, vt lauacrum ſemel initum,
Ephes. 4. nulla iteratione violetur, dicente Apoſtolo: Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma, cuius ablutio nulla iteratione temerãda eſt, &c. *Leo epiſt. 77. alias 79. cap. 6. & 7. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. Burch. lib. 4. cap. 48. Iuo par 1. cap. 242. decr. Tarrac. lib. 4. cap. 11. & lib. 6. cap. 49. Vide tit. Baptizentur hi, qui, ignorant ſe baptizatos eſſe. cap. 1.*

CAP. XIV.

Diſt. 68. cap 1. Sicut baptizatus ſemel iterũ baptizari non debet, ita qui conſecratus eſt ſemel, in eodem iterum ordine non debet conſecrari. *Gregor. lib. 2. epiſt. 32. ad Ioan. Epiſcop. Rauen. Iuo lib. 3. tit. 7. cap. 1. panor. & par. 6. cap. 82. decr. Anſel. lib 7. cap. 92. alias 104.*

CAP. XV.

Quoſdam abſque interrogatione ſymboli ab adulteris, & indignis presbyteris faſſus es baptizatos. In his tua dilectio teneat antiquum morem eccleſiæ, quia quiſquis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti baptizatus eſt, rebaptizari eum minime liceat, &c. *Gregor. iii. epiſt. 4. in med.*

CAP. XVI.

Illi, qui baptizati ſunt per diuerſitatem, & declinationem linguarum gentilitatis, tamen quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt, oportet eos per manus impoſitionem, & ſacri chriſmatis vnctionem confirmari, *Greg. iii. epiſt. 5 in med.*

CAP. XVII.

Quicumque baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, nullo modo rebaptizari, ſed per ſolam manus impoſitionem purgari debet. *Zachar. epiſt. 2. in fin. Burch. lib. 4. cap. 40. & cap. 43. Iuo par. 1. cap. 234. & 237. decr.*

CAP. XVIII.

De Arianis, qui propria lege ſua vtuntur, *De conſe. d. 4. c. 109.*
vt rebaptizentur, placuit. Si ad eccleſiam aliqui de hac hæreſi venerint, interrogent eos noſtræ fidei ſacerdotes ſymbolum: & ſi præuiderint in Patre, & Filio, & Spiritu ſancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur, &c. *Arelaten. cap. 8. Vide Arelaten. ij. cap. 17.*

CAP. XIX.

Deſcendens in aquam, & interrogatus in Trinitate ſecundum euangelii fidem, & Apoſtolorum doctrinam, & confeſſus bonam conſcientiam in Deũ: de reſurrectione Ieſu Chriſti non iterum interrogetur in eadem fide, vt in aqua iterum intingatur. Illicitas eſſe ſancimus rebaptizationes, & ſatis eſſe alienum à ſincera fide, & catholica diſciplina. *Carthag. 1. cap. 1.*

CAP. XX.

Sane credo vos retinere multis conciliis à patribus noſtris & traditionem temerariam eſſe damnatam, & rebaptizationis impietatem eſſe puniendam: quas res etiam noſtro concilio credo iam terminum accepiſſe. *Carth. 1. c. 14.*

CAP. XXI.

Synodo Capuæ ſtatutum eſt, vt rebaptiza- *De conſe. d. 4. c. 107.*
tiones non fiant. *Carth. cap. 49. G. Afric. cap. 15. Carth. iii. cap. 38. L. Vide Carth. 1. cap. 1. L. Iuo lib. 1. tit. 2. cap. 76. panor. & par. 1. cap. 152. decr. Cæſar. lib. 12. cap. 61.* *non licet.*

CAP. XXII.

Iudex ciuitatis, vel loci, ſi hæreticum, aut Bonoſiacum, vel cuiuſlibet alterius hæreſis ſacerdotem, vel quamcumque perſonam de catholicis rebaptizaſſe cognouerit, quia Reges nos conſtat habere catholicos, non ſtatim rebaptizantes adſtrinxerit, & ad Regis fidem atque, iuſtitiam propterea diſtringendos adduxerit, annuali excommunicationi ſubdatur. *Aurelian. iij cap 30.*

CAP. XXIII.

Quicumque rebaptizandi ſacrilegum opus, eſſe bonum credit, aut crediderit, agit, aut egerit, anathema ſit. *Tolet. iii. ante canones in fidei confeſſione Epiſcoporum,*

CAP. XXIV.

De conſe. diſ. 5. c. 8. dictum. Nobis viſum eſt eandem confirmationem, ſicut nec baptiſmum, iterari minime debere. *Cabilon. ſub Carolo. cap. 27. Burch. lib. 4. cap. 50. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 9. panor. & par. 1. cap 244. decr. Capitul. lib. 7. cap. 53 in addit.*

De pœna illorum, qui bis ſuſcipiunt baptiſmum Tit. XXVII.

CAP. I.

VEnientes à Nouatianis, vel Montenſibus per manus impoſitionem ſuſcipiantur, præter eos, quos rebaptizant. *Syric. & ſyno. Rom. epiſt. 4. cap. 8. apud conc. Telen.*

CAP. II.

Multa de rebaptizatis, & de pœna, qua afficiendi ſunt, qui rebaptizant, aut rebaptizantur. *Felix. iiij. in ſyno Rom. ſup. tit. Nemo audeat eos, qui baptizati ſunt, rebaptizare. cap. 3. 4. 5. 6.*

CAP. III.

Venientes à Nouatianis, vel Montenſibus per manus tantum impoſitionem ſuſcipiantur, quia quamuis ab hæreticis, tamen in Chriſti nomine ſunt baptizati: præter eos, ſi qui forte à nobis ad illos tranſeuntes rebaptizati ſunt. Hi ſi reſipiſcentes, & ruinam ſuam cogitantes redire voluerint, ſub longa pœnitentiæ ſatisfactione admittendi ſunt. *Innocen. epiſt. 2. cap. 8.*

CAP. IV.

1. q. 1. c. 1. ſi quis &c. ita omnis. 1. q. 7. c. 1. ſalu-berrimā. Hæretici conuerſi, in quo inueniuntur ordine maneant, ſi tamen iterata tinctione non fuerint maculati. *Leo epiſt. 3. ad Iulian. Aquileien. Epiſc. & epiſt. 83. ad Septimium Altinum Epiſcop. Iuo par. 6. cap. 97. decr. & lib. 3. tit. 10. cap. 4. panor.*

CAP. VI.

De his, qui baptiſmatis gratia ſalutaris accepta, apud Arianos iterum baptizati, profundæ voraginis ſunt morte demerſi, illud conuenit obſeruari, vt quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipſa ſurrexit, in æſtimatione fraternitatis tuæ, aliorumque Pontificum per ſuas diœceſes relinquatur, vt ſi qualitas, & pœnitentis deuotio fuerit approbata, indulgentiæ quoque remedio ſit vicina, quorum tamen reconciliatio, non per illam impoſitionem manus, quæ per inuocationem ſancti Spiritus fit, operatur: ſed per illam, qua pœnitentiæ fructus acquiritur, & ſanctæ communionis reſtitutio perficitur. *Vigil. epiſt. 1. cap. 3.*

CAP. VI.

d. 98. c. 3. Afros paſſim ad eccleſiaſticos ordines tendentes nulla ratione ſuſcipias, quia aliqui eorum Manichæi, aliqui rebaptizati ſæpe probati ſunt. *Gregor. epiſt. 25. lib. 2. regiſt. Greg. 4. epiſt. 3. Anſel. lib. 7. cap. 21.*

CAP. VII.

d. 50. c. 64 confirmādū. Presbyter, vel diaconus depoſitus ob crimen, non reuertatur ad clerum, vt nec rebaptizatus. *Carthag. cap. 27. G. Carth. V. cap 11. I. Raba. cap. 1. de pœnit. Capit. lib. 5. cap. 66. Burch. lib. 19. cap. 72. Iuo par. 15. cap. 85. decr.*

CAP. VIII.

De his, qui in præuaricatione rebaptizati ſine aliqua neceſſitate, vel tormento delapſi ſunt, &c. placuit, vt circa eos illa Nicœnæ ſynodi ſtatuta ſeruentur, quæ de præuaricatoribus ſancita eſſe noſcuntur: id eſt, vt ſeptem annis inter catechumenos orent, & duobus inter catholicos, & poſtea moderatione, & clementia Epiſcopi fidelibus in oblatione Euchariſtiæ communicent. *Ilerd. cap. 9. Vid. Nicœn. cap. 11.*

CAP. IX.

Cum rebaptizatis fideles religioſi nec in cibo participent. *Ilerd. cap. 14. Burch. lib. 4. cap. 55. Iuo par. 1. cap. 249. decr.*

CAP. X.

Non promoueantur ad ſacerdotium, qui in hæreſi baptizati, aut rebaptizati eſſe noſcuntur. *Toletan. IV. cap. 18.* *Diſt. 51. c. 1 qui in aliquo.*

CAP. XI.

Qui ſe poſt vnum, & ſanctum lauacrum, vel profanis ſacrificiis dæmonum, vel inceſta lauatione polluerunt, cam cenſura formam ſeruent, vt hi ſi iuxta ſynodum Nicœnam ſatisfactionis quidem aditus non negetur, acturi vero pœnitentiam vſque in diem mortis, non ſine ſpe tamen remiſſionis, &c. *Valent. Galliæ cap. 3. Nicæn. c. 11.*

De pœnis, quibus afficiuntur ii, qui apud hæreticos baptiſmum ſuſcipiunt, aut filios hæreticis deferunt baptizandos. Tit. XXVIII.

Vide lib. XI. tit. XXI. & ſequenti.

Hæretici ſine forma eccleſiæ baptizati, ſi ad eccleſiam veniunt, iterum baptizentur. Tit. XXIX.

Vide lib. XI. tit. VIII.

Hæretici rite baptizati, per manus impoſitionem, aut per fidei profeſſionem ſuſcipiuntur ab eccleſia. Tit. XXX.

Vide lib. XI. tit. IX.

Baptizati apud hæreticos, qui formam eccleſiæ ſeruant, non rebaptizentur. Tit. XXXI.

Vide lib. XI. tit. X.

Com-

Communia de baptiſmo. Tit. XXXII.

CAP. I.

Diſt. 32. cap. quoniam 11. LEctores, & cantores nõ ducant vxores alterius religionis, ſi duxerint, & liberos ſuſceperint, ſi eos permiſerint baptizari apud hæreticos, deducant ad communionem catholicæ eccleſiæ, non baptizatos non permittant baptizari apud hæreticos. *Calc. cap. 14. Iuo lib. 3. tit 8. cap. 27. panor.*

CAP. II.

Si laicis abſtinentia imperatur, vt poſſint deprecantes audiri, quanto magis ſacerdos vtrique omnimomento paratus eſſe debet, mũditiæ puritate ſecurus, ne aut ſacrificium offerat, aut baptizare cogatur? qui ſi contaminatus eſt carnali concupiſcentia, quid faciet? excuſabit? quo pudore, qua mente vſurpabit? &c. *Syric. in ſynod. Rom. epiſt. 4. cap. 9. apud conc. Telen. & Turo. cap. 1.*

CAP. III.

Ipſa lauatio pedum noſtrum ſignificat baptiſmum, quando ſancti chriſmatis vnctione perficitur, atque confirmatur, &c. Illa, quæ circa diuina myſteria, & erga baptizandos in vniuerſo mundo ſancta eccleſia vniformiter agit, non otioſo contemplanda ſunt intuitu, ne locum ſuperuacuis intentionibus, & ſuperſtitionibus faciamus. *Fabian. epiſt. 2. in prin.*

CAP. IV.

De his, ſuper quibus rogitaſtis vos informari, id eſt, vtrum maius eſſet ſacramentum manus impoſitio Epiſcoporum, aut baptiſmus. Scitote vtrumque magnum eſſe ſacramentum. & ſicut vnum à maioribus fit, id eſt, à ſummis Pontificibus, ita, & maiori veneratione venerandum, & tenendum eſt. Sed ita coniuncta ſunt hæc duo ſacramenta, vt ab inuicem niſi morte præueniente nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero rite perfici non poteſt. Nam vnum præueniente morte ſaluare ſine altero poteſt, aliud autem non poteſt, &c. Forte cogitat ſibi aliquis: Quid mihi prodeſt poſt myſterium baptiſmatis myſterium confirmationis? aut quantum video non totum de fonte ſuſcipimus, ſi poſt fontem adiectione noui generis indigemus Non ita dilectiſſimi. Attendat caritas veſtra. Sicut exigit militaris ordo, vt cum Imperator quemcumque in militum receperit numerum, non ſolum ſignet receptũ, *De conſe. d. 5. c. 2.* ſed etiam armis competentibus inſtruat pugnaturum: ita in baptizato benedictio illa munitio eſt, &c. Spiritus ſanctus, qui ſuper aquas baptiſmi ſalutifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, in confirmatione augmentum præſtat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter inuiſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt, in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum confirmamur ad pugnam: in baptiſmo abluimur, poſt baptiſmum roboramur, &c. *Miltiad. epiſt. vni, cap. 2. Burch. lib. 4. cap. 61. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 2. panor. & par. 1. cap. 255. decr. Anſelm. lib. 9. cap. 24. & 26. Cæſaraug. lib. 12. cap. 90. Euſeb. Emiſſe in homil. de Pentecoſte.*

CAP. V.

Si priſcis temporibus, de templo Dei ſacerdotes anno vicis ſuæ non diſcedebant, ſicut de Zacharia legimus, nec domum ſuam omnino tangebant, quibus vtique propter ſobolis ſucceſsionem, vxorius vſus fuerat relaxatus, &c. quanto magis hi ſacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſeruare debent, quibus vel ſacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſsione eſt, nec prætèrit dies, qua vel à ſacrificiis diuinis, vel à baptiſmatis officio vacent, &c. *Innoc. epiſt. 2. cap. 9. & epiſt. 3. cap. 1. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 11. panor. & par. 6. cap. 94. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 132. & lib. 8. cap. 8.* *Diſt. 31. c. tenuere. Luc. 1. Leuit. 21. Diſt. 82. propoſuiſti c. 2.*

CAP. VI.

Inter ſacramenta eccleſiæ principale eſt ſacramentum baptiſmi. *Leo epiſt. 4. ad Epiſcopos Siciliæ. cap. 1.*

CAP. VII.

Quinta feria ante paſcha, dum ſacrum chriſma conſecratur, tres lampades magnæ capacitatis, ex diuerſis candelis eccleſiæ oleo collecto, &c. indeficienter cum multa diligentia inſpectæ ardebunt, ita vt oleum ipſum ſufficere poſsit vſque ad tertium diem. De quibus candelis ſancto ſabbato pro fontis ſacri baptiſmate ſumptus ignis per ſacerdotem renouabitur. *Zachar. epiſt. 5. ad Boniſa. Epiſcop. ante med.*

CAP. VIII.

Qui peregre fuerint baptizati non ordinentur in alienis prouinciis. *Elib. cap. 24.*

CAP. IX.

Gentiles, ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerint eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manum imponi, & fieri chriſtianos. *Elib. cap. 39.*

CAP. X.

Eis, qui in infirmitate credere volunt, debet manus imponi. *Arel. cap. 6.*

CAP. XI.

Non oportet poſt duas hebdomadas quadrageſimæ quemquam ad baptiſmum ſuſcipi. *Laodicen. cap. 45. Mart. Braccar. cap. 49.* *De conſe. d. 4. c. 19. non liceat.*

CAP XII.

Vt presbyteri mortuos non baptizent. *Carth. cap. 18. G. Carth. in. cap 6. L. Burch. lib. 4. cap. 37. Iuo par. 1. cap. 231. decr.*

CAP. XIII.

Exorciſta cum ordinatur, accipiat de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi Epiſcopo: Accipe, & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum, ſiue baptizatum, ſiue catechumenum. *Cartha. 4. cap. 7. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 10. panor. & par. 6. cap. 16 decret. Anſel. lib. 7. cap. 49. vide Raban. lib. 1. cap. 17. de Inſtit. cleri.* *Diſt. 23. cap. 17.*

CAP.

CAP. XIV.

Si quis in errore Priſcillani ſectam ſequitur, vel profitetur, vt aliud in ſalubri baptiſmo contra ſedem ſancti Petri faciat, anathema ſit. *Tolet.1.in fin.*

CAP. XV.

Hoc etiam ſalubriter profitemur, & credimus quod in omni opere bono non nos incipimus, & poſtea per Dei miſericordiam adiuuamur, ſed ipſe nobis, nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem, & amorem ſui prius inſpirat, vt & baptiſmi ſacramenta fideliter requiramus, & poſt baptiſmum cum ipſius adiutorio ea, quæ ſibi ſunt placita, implere poſſimus. *Arauſ.ij.in fin.*

CAP. XVI.

Non licet in baptiſterio corpora ſepelire. *Antiſ.cap.14.*

CAP. XVII.

Sacramenta itaque baptiſmatis volumus, vt concorditer, atque vniformiter in ſingulis parochiis ſecundum Romanum ordinem inter nos celebrentur iugiter, atque conſeruentur. *Magunt.ſub Carolo cap. 4. Magunt. ſub Raban. cap.3.*

CAP. XVIII.

Presbyterorum, qui præſunt eccleſiæ Chriſti, & in confectione diuini corporis, & ſanguinis conſortes cum Epiſcopis ſunt: miniſterium eſſe videtur, vt in doctrina præſint populis, & in officio prædicandi, nec in aliquo deſides inuenti appareant. Item vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, &c. Quapropter ab ortu natiuitatis cuiuſque ad ſe pertinentis prædictam curam habeat, ne aliquis eorum abſque renatione ſacri baptiſmatis moriatur. *Aquiſgr.ij ſub Ludou.par.3 cap.5.*

CAP. XIX.

Legum eccleſiaſticarum conſuetudo, & auctoritas talis eſt, vt in cauſſis geſtorum ſemper ſcripturam requirant, adeo vt qui ad ſacrum fontem accedit, ſuum dare nomen præcipiatur. *Synod. apud S. Medar. in accuſatione Hincmari. Burch.lib.2.cap.197.Iuo par.6.cap.269. decr.* 2.q.ii. & 9.c.1 de, libe oblatio in 2.col.

CAP. XX.

Ne tempore interdicti baptiſmus negetur. *Pictau.cap.1.*

CAP. XXI.

Non liceat presbytero prius Epiſcopo introire in baptiſterium: ſed cum Epiſcopo, niſi forte aut abſens fuerit, aut ægrotus. *Mart. Brac. cap.53.* De conſec. d. 4. cap. 124.

LIBER XXIII.

De Confirmationis Sacramento.

De chriſmate ex oleo, & balſamo.

Tit. I.

CAP. I.

De conſe. d.3. cap. pueris 18.

DOMINVS Ieſus poſtquam cænauit cum diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes, ſicut à ſanctis Apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt, chriſma conficere docuit: ipſa enim lauatio pedum noſtrum ſignificat baptiſmum, quando ſancti chriſmatis vnctione perficitur confirmatur, &c. *Fabian. epiſt. 2. in princ.. Capitul. lib.7. cap. 130. Iuo par. 2. cap. 73. decr. Anſel.lib.9.cap.25.al.30.*

CAP. II.

Quinta feria * paſchæ, dum ſacrum chriſma conſecratur, tres lampades magnæ capacitatis ex diuerſis candelis eccleſiæ oleo collecto, in ſecretiori eccleſiæ loco ad figuram interioris tabernaculi inſiſtente, indeficienter cum multa diligentia inſpectæ ardebunt. *Zachar.epiſt.5.ante med.*

* ante paſcha.

CAP. III.

Græcos dicere perhiberis, quod in illorum patria chriſma oriatur, & ab illis per totum mundum tribuatur: & ideo noſſe deſideratis, ſi verum ſit. Sed iam credimus, quod veſtra ſolertia, quam verum non ſit, animaduertit. *Nicol. ad conſul.Bulg.cap.94.*

CAP. IV.

Audiuimus, quod contra morem ſanctæ eccleſiæ, veſtra non ex balſamo ſanctum chriſma, ſed ex butyro conficiat. *Greg. vii. lib. 8. regiſt. epiſt.1.*

CAP. V.

Ad exhibendum exteriorem, & viſibilem vnctionem benedicitur oleum, quod dicitur catechumenorum, vel infirmorum, & conficitur chriſma, quod ex oleo fit, & balſamo myſtica ratione, per oleum enim nitor conſcien- De ſacra. vnctio. c. vn. apud Greg. ix. & in 3. col.

tiæ

Matt. 25. tiæ deſignatur, iuxta quod legitur: Prudentes virgines acceperunt oleum in vaſis ſuis cum lampadibus, per balſamum enim exprimitur odor famæ, propter quod dicitur: ſicut balſamum aromatizans odorem dedi, &c. *Eccleſiaſt. 24.b* *Innoc. iii. Patriar. CP.*

CAP. VI.

Fidelis mulier cum continuis torminibus vexaretur, &c. ad locum repere cœpit, in cuius parietibus ſanctorum effigies depinxerat, fide vſa pro ſcipione, chriſma autem accipiens in aquam effudit, illamque bibit, & confeſtim ſanitati ſanctorum interceſſione eſt reſtituta. *Ex lib. paſsionis ſanctorum Coſmæ, & Damiani lecto in VII. ſynod. general. act. 4. ad medium.*

CAP. VII.

Aquam baptiſmatis benedicimus, & oleum vnctionis, & eum etiam, qui baptizatur: & quibusnam ſcripturis, & non ex tacita, & myſtica traditione? quid vero ipſum olei vſum, quænam ſcriptis mandata oratio docuit. *Baſil. de Spiritu ſancto ad Amphiloch. cap. 27.*

Epiſcopi eſt conficere chriſma, non autem presbyteri. Tit. II.

Vide lib. IV. tit XLIV. lib. VI. tit. LV.

CAP. I.

NEmo presbyterorum chriſma conficiat, *Syluest. in ſynod. Roma. CCXXCIV. Epiſcoporum cap. 5.*

CAP. II.

Non licet (*Chorepiſcopis, & presbyteris*) eccleſiam, vel altaria conſecrare, nec per impoſitionem manus fidelibus baptizandis, vel conuerſis ex hæreſi Spiritum ſanctum tradere, nec chriſma conficere, &c. *Leo epiſt. 86. Hiſpal. ij. cap. 7. vide Damaſ. epiſt. 4. in med. de miniſtro confirm. cap. Chriſma & ſeq.*

CAP. III.

Nullus alius, niſi Epiſcopus, chriſma conficiat, & per diœceſim deſtinet, ita vt de ſingulis eccleſiis ad Epiſcopum ante diem paſchæ diaconi deſtinentur, aut ſubdiaconi, qui confectum chriſma ab Epiſcopo deſtinatum, ad diem paſchæ poſſint ad tempus deferre, Epiſcopus [* omni tempore, poteſt chriſma conficere, ſine conſcientia Epiſcopi presbyteri nihil agant. Statutum eſt diaconum non chriſmare, ſed presbyterum abſente Epiſcopo, præſente vero non, niſi ab ipſo fuerit præceptum. Hanc conſtitutionem Archidiaconus præſentibus, vel abſentibus Epiſcopis ſuggerat, vt eam Epiſcopi, & presbyteri cuſtodiant. *Toletan. i. cap. 20. Mart. Brac. cap. 51. & 52.*

* id eſt ſingulis annis. *De conſ. d. 4. cap. 124. Diſt. 95. c. 11. presbyter.*

CAP. IV.

Si quis presbyter auſus fuerit chriſma benedicere, aut eccleſiam, aut altaria conſecrare, à ſuo officio deponatur, nam & antiqui canones hoc vetuerunt. *Brac. cap. 37.*

CAP. V.

Vt Choriepiſcopus modum ſuum iuxta canonicam inſtitutionem teneat, & nec ſanctum chriſma, nec ſanctum Spiritum paraclitum ſolis Epiſcopis iuxta decreta Innocentii tribuere debitum, tradere tentet, &c. *Melden. c. 44.*

CAP. VI.

Epiſcopo liceat chriſma conficere, & per ſuas diœceſes deſtinare, ita vt ad dirigendum chriſma diaconus, aut ſubdiaconus ante diem paſchæ de ſingulis eccleſiis ad Epiſcopum deſtinetur. *Mart. Brac. c. 51. V. Tolet. I. c. 20.*

CAP. VII.

Sylueſter conſtituit chriſma ab Epiſcopo confici, & priuilegium Epiſcopis contulit, vt baptizatum conſignent propter hæreticam ſuaſionem, & vt baptizatum lineat presbyter chriſmate leuatum de aqua propter occaſionem tranſitus mortis. *Damaſ. in Syluest. poſt princ.*

Vide Innoc. ep. 1. cap. 3. t. de miniſtro confirm. cap. de conſignandis.

Per ſingulos annos benedicendum chriſma. Tit. III.

CAP. I.

INuenimus quoſdam Epiſcopos non per ſingulos annos in cœna Domini chriſma conficere, ſed duos, aut tres annos confectionem ſancti chriſmatis ſemel actam conſeruare, dicunt enim nec balſamum per ſingulos annos poſſe reperire, nec neceſſe fore per ſingulos annos chriſma conficere: ſed dum vna confectio chriſmatis abundat, aliam fieri neceſſe non habere. Errant enim, qui talia excogitant, & mente veſana potius, quam recta ſentientes hæc dicunt. In illa enim die Dominus Ieſus poſtquam cœnauit cum diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes, &c. chriſma conficere docuit, &c. nam ſicut ipſius diei ſolemnitas per ſingulos annos eſt celebranda, ita ipſius ſancti chriſmatis confectio per ſingulos annos eſt agēda, & de anno in annum renouanda, & fidelibus tradenda: quia nouum ſacramentum eſt per ſingulos annos, & iam in dicto die innouandum, & vetus in ſacris eccleſiis cremādum. Ita à ſanctis Apoſtolis, & ſucceſſoribus eorum accepimus, vobiſque tenenda mandamus. Hæc ſancta Romana eccleſia, & Antiochena à tempore Apoſtolorum cuſtodit: hæc Hieroſolymorum, & Epheſinorum tenet: in quibus Apoſtoli præſidentes hæc docuerunt, & vetus chriſma incendi, & non amplius quam vno anno vti permiſerunt: atque deinceps nouo frui, non veteri iubentes docuerunt. Si quis ergo his obuiare tentauerit, omnem ſibi per vos, & per omnes recte intelligentes indulgentiæ aditum intelligat obſeratum, &c. *Fabian. epiſt. in princ.*

De conſe. d. 3. cap. literis. 18. *Ioan. 13. a*

*Capitul. lib. 7. cap.*130.*Ino par. 2. cap.*73. *decr. Anſelm lib.*9.*cap.*25.*al* 30.

CAP. II.

d.95.c.4. De conſe. d.4.cap. 123. Presbyteri, qui per diœceſes eccleſias regunt à ſuis Epiſcopis omni anno ante paſchæ ſolemnitatem chriſma petant. *Carth.*iv. *c.* 36. *Capitul. lib.* 7. *c.* 394. *Burchar. lib.* 4. *c.* 70. *Ino lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 94. *panor.* & *par.* 1. *c.* 270. *decr. Caſar. lib.* 4. *c.* 111.

CAP. III.

Vnuſquiſque presbyter, qui in parochia eſt ſemper in cœna Domini à ſuo Epiſcopo, & chriſma, & oleum petat. *Syno. Sueſsionen.*

CAP. IV.

Nemo ſacrum chriſma niſi in quinta feria maioris ſeptimanæ id eſt, in cœna, quæ ſpecialiter appellatur dominica, conficere præſumat. *Synod. Melden. cap.* 46.

Petant presbyteri ab Epiſcopis chriſma. Tit. IV.

Vide lib. vi. *tit.* xli.

CAP. I.

PEr ſingula territoria presbyteri, vel miniſtri ab Epiſcopis, non prout libitum fuerit à vicinioribus, ſed à ſuis propriis per annos ſingulos petant chriſma, appropinquante ſolemnitate paſchali, nec per quemcumque eccleſiaſticum: ſed ſi qua neceſſitas, aut miniſtrorum occupatio eſt, per ſubdiaconum: quia inhonorum eſt inferioribus ſumma committi. Optimum eſt autem, vt ipſe ſuſcipiat, qui in tradendo vſurus eſt: ſi quid autem obſtat, ſaltem is, cuius officium eſt ſacrarium diſponere, & ſacramenta ſuſcipere. *Vaſen. c.* 3. *Vormat. c.* 60. Et ſicut reliquiæ ſanctorum deportari ſolent, ita deportet. (*hæc addit Vormat.*) *Capit. lib.* 7. *c.* 394. *Burch. lib.* 4. *c.* 78. *Ino par.* 1. *c.* 272. *decr.*

CAP. II.

A media quadrageſima presbyteri chriſma petant, & ſi quis infirmitate detentus venire non potuerit ad Archidiaconum ſuum, vel Archiſubdiaconum transmittat, & chriſmario, & linteo imponant, ſicut reliquiæ ſanctorum deportari ſolent. *Antiſ. c.* 7.

CAP. II.

Quandocumque iure canonico Epiſcopus circumit parochiam ad populos confirmandos presbyter ſemper paratus ſit ad ſuſcipiendum Epiſcopum cum collectione, & adiutorio populi, qui ibi confirmari debet, & in cœna Domini ſemper nouum chriſma ab Epiſcopo quærat. *Syn. Franc.* Capit. *lib.* 5. *c.* 2.

CAP. IV.

De conſe. d.4. cap. 124. Epiſcopo liceat chriſma conficere, & per ſuas diœceſes deſtinare, ita vt ad dirigendum chriſma diaconus, aut ſubdiaconus ante diem paſchæ de ſingulis eccleſiis ad Epiſcopum deſtinetur. *Mart. Brac. c.* 41. *Tolet.* 1. *c.* 20.

Cuſtodiatur chriſma diligenter. Tit. V.

CAP. I.

STatuimus, vt in cunctis eccleſiis chriſma, & euchariſtia ſub fideli cuſtodia clauibus adhibitis conſeruentur, &c. *Innoc.* iii. *in conc. gen. Later. c* 20. *De cuſtod. Eucha. c.* 1. *Greg.* ix. & 1. 2. *de bap. in* 4. *coll.*

CAP. II.

Presbyteri ſub ſigillo cuſtodiant chriſma, & nulli ſub prætextu medicinæ, vel cuiuſlibet rei donare præſumant, genus enim ſacramenti eſt, & non ab aliis, niſi à ſacerdotibus contingi debet: quod ſi fecerint, honore priuentur. *Arelat. ſub Carolo c.*18.

CAP. III.

Presbyteris iniungendum eſt, ne ſacrum chriſma foras conclaue dimittant, vbi à quolibet attingi poſſit. Nam criminoſos eodem chriſmate vnctos, aut potatos nequaquam vllo examine deprehendi poſſe, à multis putatur. *Turon. ſub* Carolo, *cap.* 20.

CAP. IV.

Presbyteri ſub ſigillo cuſtodiant chriſma, & nulli ſub prætextu medicinæ vel maleficii donare inde præſumant, quod ſi fecerint, honore priuentur. *Magunt. cap.* 27.

CAP. V.

Communi decreto ſtatutum eſt, & hoc interdictum à ſancta ſynodo nimium laudatum eſt; Cuncti presbyteri vt libros, & ſacerdotalia veſtimenta ſuo Epiſcopo in proxima ſynodo oſtendant, & vt chriſma ſuum ſub ſigillo, & ſera ſemper cuſtodiant, &c. *Concil Metenſe. cap.* 3.

CAP. VI.

Prouideant Archidiaconi, quod diligenter iuxta formam concilii generalis, Euchariſtia, chriſma, & oleum ſanctum ſalua ſub clauibus recondantur, fideli cuſtodia reputata. *Oxonien. cap.* 16. *Lateranen. ſub Innoc.* iii. *c.* 20.

De miniſtro confirmationis. Tit. VI.

Vide lib. iv. *tit.* xlv.

CAP. I.

OMnibus feſtinandum eſt, ſine mora renaſci Deo, & demum conſignari ab Epiſcopo, id eſt ſeptiformem gratiam Spiritus ſancti percipere: quia incertus eſt vniuſcuiuſque exitus vitæ. Cum autem regeneratus fuerit per aquam, & poſt modum ſeptiformi Spiritus gratia ab Epiſcopo confirmatus, quia aliter perfectus eſſe chriſtianus non poterit, nec ſedem habere inter perfectos, ſi non neceſſitate: ſed incuria, aut voluntate remanſerit, &c. Demum

ex

ex operibus bonis oſtendat in ſe ſimilitudinem eius, qui eum genuit patris. *Clemen. epiſtol. 4. ante fin.*

CAP. II.

De conſe. d. 5. de his cap. 3. Vtrum maius eſſet ſacramentum manus impoſitio Epiſcoporum, aut baptiſmus? Scitote vtrumque magnum eſſe ſacramentum. & ſicut vnum à maioribus fit, id eſt à ſummis Pontificibus, quod à minoribus perfici non poteſt, ita & maiori veneratione venerandum, & tenendum eſt. Sed ita coniuncta ſunt hæc duo ſacramenta, vt ab inuicem; niſi morte præueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero rite perfici non poteſt: nam vnum præueniente morte ſaluare ſine altero poteſt, aliud autem non poteſt, &c. *Miltiad. epiſt. 1. ante med. Burch. lib. 4 cap. 61. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 2. panor. & par. 1. c. 255. decret. Cæſar. lib. 12. cap. 90. Tarrac. lib. 4. cap. 5.*

CAP. III.

Chriſma conficere, & chriſmate baptizatorum frontes ſignare, &c. & præſente Epiſcopo infantem tingere, aut ſignare Chorepiſcopi non poſſunt. *Damaſ. epiſt. 4. in med. Leo Epiſtol. 86.*

CAP. IV.

Act. 8. Quod autem ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus proprii ſit officii tradere Spiritum ſanctum, liber actuum Apoſtolorum docet. Præſertim cum nullus ex ſeptuaginta diſcipulis, quorum iſti (*Chorepiſcopi*) in eccleſia ſpeciem gerunt, legatur donum ſancti Spiritus per manus impoſitionem tradidiſſe, &c. *Damaſ. ibid. poſt medium.*

CAP. V.

1. q. 7. c. 25. 9. q. 1. c. 3. per illicitum. Benedictio, quam Chorepiſcopi ante ſuam prohibitionem per manus impoſitionem dabant, magis nobis videtur vulnus inferre, quam ſalutem, &c. Et illi, qui pontificatus apicem non habebant, quomodo ea, quæ non habebant, dare poterant? &c. reiterari neceſſe eſt, quod legitime actum, aut collatum minime approbatur, ſi perfectum eſſe debebit, &c. *Damaſus ibid. ante fin. Vide Iuo lib. 3. tit 10. c. 3. panor. Ceſar. lib. 4. cap. 42.*

CAP. VI.

Nec erigere altaria, nec eccleſias; vel altaria conſecrare (*Chorepiſcopis*) licet; &c. nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontes ſignare, &c. Quæ omnia ſolis deberi ſummis Pontificibus auctoritate canonum præcipitur, vt per hoc, & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium ſummi Pontificis demonſtretur. *Leo epiſt. 86. ad Germaniæ, & Galliæ Epiſcopos ante fin. Damaſ. epiſt. 4. in med. Hiſpal. ij. cap. 7.*

CAP. VII.

De conſe. d. 4. cap. 120. Presbyteri baptizatos infantes ſignare in frontibus chriſmate non præſumant, ſed presbyteri baptizatos vngant in pectore, vt Epiſcopi poſtmodum vngere debeant in fronte. *Greg. lib. 3. epiſt. 9. Ianuario Epiſcopo Caralit. Burch. lib. 4. cap. 70. Iuo par. 1. cap. 264. decret.*

CAP. VIII.

Peruenit ad nos, quoſdam ſcandalizatos fuiſſe, quod presbyteros chriſmate tangere in fronte eos, qui baptizati ſunt, prohibuimus. Et nos quidem ſecundum vſum veterem eccleſiæ noſtræ fecimus: ſed ſi omnino hac de re aliqui contriſtantur, vbi Epiſcopi deſunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizatos chriſmate tangere debeant, concedimus. *Greg. lib. 3. epiſt. 27. indict. 12. Ianuar. Epiſcopo Caralitano.* *d. 95. c. 2.*

CAP. IX.

Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: chriſmatis confectio, & puellarum conſecratio à presbyteris non fiant, &c. Hæc omnibus placent. *Carth. cap. 6. G. Carth. ij. cap 3. L.* *26. q. 6. miniſtrare. 3.*

CAP. X.

Ne per impoſitiones manus fidelibus baptizandis, vel conuerſis ex hæreſi paraclétum Spiritum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare, &c. nec præſente Antiſtite infantem tingere, aut ſignare presbyteris, aut Chorepiſcopis licet, ſed tantum Epiſcopis. *Hiſpalen. ij. cap. 7. Damaſ. epiſt. 4. in med. Leo epiſt. 86. in fin.*

CAP. XI.

Conſecratio virginum, & benedictio vel vnctio altaris à presbyteris minime fiat. Similiter non liceat eis eccleſias conſecrare, nec per impoſitionem manus paraclétum Spiritum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontem ſignare. *Vormat. cap. 8.*

De effectu confirmationis.
Tit. VII.

CAP. I.

EGo rogabo patrem, & alium Paraclétum dabit vobis, vt maneat vobiſcum in æternum, ſpiritum veritatis, quem mundus non poteſt accipere: quia non videt eum, nec ſcit eum: vos autem cognoſcetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit. *Chriſtus Ioan. 14. c. num. 16.*

CAP. II.

Hoc eſt, quod dictum eſt per Prophetam Ioël: Et erit in nouiſſimis diebus, dicit Dominus, effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem, &c. Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti in remiſſionem peccatorum veſtrorũ, & accipietis donum Spiritus ſancti: Vobis enim eſt repromiſſio, & filiis, veſtris & omnibus, qui longe ſunt, quoſcumque aduocauerit Dominus Deus noſter. *Petrus Actor. 2. c. nu. 17. & 38.* *Ioel 2. d.*

CAP. II.

Miſerunt ad eos (*Apoſtoli ad Samaritanos*) Petrum, & Ioannem, qui cum veniſſent, orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum ſanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat: ſed baptizati tantum erant in nomine Domini Ieſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum. *Act. 8. nu. 14.*

CAP. IV.

Baptizati ſunt (*Epheſii*) in nomine Domini Ieſu: & cum impoſuiſſet illis manus Paulus, venit Spiritus ſanctus ſuper eos, & loquebantur linguis, & prophetabant, erant autem omnes viri fere duodecim. *Act. 19. num. 6.*

CAP. V.

Qui confirmat nos vobiſcum in Chriſto, & qui vnxit nos Deus, qui & ſignauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris. *Paul Corint. 1. num. 20.*

CAP. VI.

De conſe. d. 5. c. 1. Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum ſanctum poſt baptiſmũ accipere debent, vt plene chriſtiani inueniantur, quia cum Spiritus ſanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam, & conſtantiam dilatatur. De Spiritu ſancto accipimus, vt efficiamur ſpirituales, quia animalis homo non percipit ea, quæ ſunt ſpiritus Dei. De Spiritu *1. Cor. 2* ſancto accipimus, vt ſapiamus inter bonum, malumque diſcernere, iuſta diligere, iniuſta reſpuere, vt malitiæ, & ſuperbiæ repugnemus, vt luxuriæ, ac diuerſis illecebris, & fœdis, indignisque cupiditatibus reſiſtamus. De Spiritu ſancto accipimus, vt amore vitæ, & gloriæ ardore ſuccenſi erigere à terrenis mentem ad ſuperna, & diuina valeamus. *Vrba ep. vni. in fine Burch. lib. 4. cap. 66. Iuo lib. 1. tit. 3. cap. 1. panor. & par. 1. cap. 260. & 296. decret. Anſelm. lib. 9. cap. 23. Cæſarauguſt. lib. 12. cap. 91. Tarrac. lib. 4. cap. 4.*

CAP. VII.

Quod in confirmandis neophytis manus impoſitio tribuit ſingulis, hoc tunc Spiritus ſancti deſcenſio in credentium populos donauit vniuerſis. Sed quia diximus, quod manus impoſitio, & confirmatio ad baptiſmi perfectionem pertineat, & qui iam regeneratus in Chriſto eſt, confirmare aliquid poſſit, ſorte cogitet ſibi aliquis, quid mihi prodeſt poſt myſterium baptiſmatis, myſterium confirmationis? aut quantum video, non totum de fonte ſuſcipimus, ſi poſt fontem adiectione noui generis indigemus. Non ita dilectiſſimi. Sicut exigit militaris ordo, vt cum Imperator quẽcumque in militum receperit numerum, non ſolum ſigner receptum, ſed etiam armis competentibus inſtruat pugnaturum, ita in bapti- *De conſe. d. 5. c. 2.* zato benedictio illa munitio eſt, &c. Ergo Spiritus ſanctus, qui ſuper aquas baptiſmi ſaluifero deſcendit illapſu, in fonte plenitudinẽ tribuit ad innocentiã, in cõfirmatione augmentũ præſtat ad gratiã. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter inuiſibiles hoſtes, & pericula gradiendum eſt, in baptiſmo regeneramur ad vitam, poſt baptiſmum confirmamur ad pugnam: in baptiſmo abluimur, poſt baptiſmũ roboramur. At ſi continuo tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen neceſſaria ſunt confirmationis auxilia. Regeneratio per ſe ſaluat mox in pace beati ſæculi recipiendos: confirmatio autem armat, & inſtruit ad agones mundi huius, & prælia reſeruandos. Qui autem poſt baptiſmum cum acquiſita innocentia, immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte, quia non poteſt peccare poſt mortem. *Miltia. epiſt. 1. poſt med Euſeb. Emiſſen. in homil. pentecoſt.*

CAP. VIII.

Donum ſancti Spiritus per impoſitionem manuum Epiſcopi tradunt. *Ioan. iij. epiſtol. vnic: in princ.*

CAP. IX.

Omnes chriſtiani bis vnguntur poſt baptiſmum ſed chriſmate ſacro, primum in vertice, demum in fronte, &c. In fronte vngitur baptizatus, vt libere confiteatur, quod credit, &c. Per fontis chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur confirmatio: quia per eam Spiritus ſanctus ad augmentum datur, & robur. Vnde cum ceteras vnctiones ſimplex ſacerdos, id eſt presbyter, valeat exercere, hanc non niſi ſummus ſacerdos, id eſt, Epiſcopus debet conferre: quia de ſolis Apoſtolis legitur, quorum vicarii ſunt Epiſcopi, qui per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dabãt: quemadmodum Actuum Apoſtolorum lectio manifeſtat, &c. *Innocent. iij. CP. Patriarchæ.* *De ſacra vnctio. c. vnic. ap. Greg. ix. & in 3 coll.* *Act. 8. 9. & 19.*

CAP. X.

Oportet eos, qui baptizantur, poſt lauacrum chriſma eccleſiæ accipere, & regni Chriſti participes inueniri. *Laod. cap. 7. CP. cap. 7. Burchar. lib. 4. cap. 65. Iuo par. 1. cap. 259. decret.*

CAP. XI.

Per impoſitiones manus, &c. conuerſis ex hæreſi Spiritum ſanctum tradere Epiſcopis tantum licet. *Hiſpal. ij. cap. 7.*

Ab hæreticis baptizati per confirmationem recipiuntur ab eccleſia. Tit. VIII.

Vide lib. xi. tit. ix. quibus adde.

CAP. I.

SI ab hæreticis baptizatum quemquam fuiſſe conſtiterit, erga hunc nullatenus ſacramentum regenerationis iteretur: ſed hoc tantum, quod ibi defuit conferatur, & per Epiſcopalem manus impoſitionem virtutem ſancti Spiritus conſequatur, &c. *Leo. epiſtol. 35. cap. 2.*

CAP. II.

Qui baptiſmum ab hæreticis acceperunt, cũ baptizati antea non fuiſſent, ſola inuocatione Spiritus ſancti per impoſitionem manuum confirmandi ſunt, &c. ſola ſanctificatio ſancti Spiritus inuocanda eſt, vt quod ab hæreticis nemo accipit, à catholicis ſacerdotibus conſequatur. *Leo epiſt. 77. cap. 7.* *19. 1. Hi qui baptiſma. c.* *14. 1. Hæc regulam*

CAP. XII.

Bonoſiacos, quos ſicut Arianos, baptizari in Trinitate manifeſtum eſt, dum interrogati fidem noſtram ex toto corde confeſſi fuerint,

cum

cum chriſmate & manus impoſitione in eccleſia recipi ſufficit. *Arelat ij.cap.17.*

De diebus ad ſuſcipiendum hoc ſacramentum conſtitutis. Tit. IX.

CAP. I.

ITa coniuncta ſunt hæc duo ſacramenta (*Baptiſmus, & Confirmatio*) vt ab inuicem niſi morte præueniente, nullatenus poſſint ſegregari, & vnum ſine altero rite perfici non poteſt, &c. *Milciad. epiſt.1.ad med.*

CAP. II.

Sicut duobus temporibus paſcha videlicet, & pentecoſte baptiſmum, ita etiam traditio ſancti Spiritus per impoſitionem manuum fidelibus tradatur, exceptis videlicet, vt dictum eſt, infirmis, & morte periclitantibus, quibus ſicut baptiſmatis gratia ſuccurrendum, ita incunctanter donum ſancti Spiritus eſt tradendum. *Pariſ. ſub Lud. & Loth.lib.1.cap.33.*

Non eſt ſuſcipiendum bis hoc ſacramentum. Tit. X.

CAP. I.

NOn rurſum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum baptiſmatum doctrinæ, impoſitionis quoque manuum, &c. Impoſſibile enim eſt, eos qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cœleſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti, guſtauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtuteſque ſæculi venturi, & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam, rurſus crucifigentes ſibimet ipſis filium Dei, oſtentui habentes, &c. *Paulus Hebr.6.num.1. & 4.*

CAP. II.

Cum dubitatur de confirmatione, confirmetur. *Greg.lib.12.ep.31.ad Felic. Epiſc. Anſelm.lib.5. cap.23.*

CAP. III.

De conſe. d.5.c.9. De homine, qui à Pontifice confirmatus fuerit; denuo illa talis reiteratio prohibenda eſt. *Greg ii.epiſt.4.ante med.*

CAP. IV.

De conſe. d.5.c.8. Dictum eſt nobis, quod quidam de plebe bis, vel ter, vel eo amplius ab Epiſcopis ignorantibus, tamen ab eiſdem Epiſcopis confirmentur. Vnde viſum eſt nobis, eandem confirmationem, ſicut nec baptiſmum iterari minime debere. *Cap. 7.* *Cabil. ſub Carolo cap.27. & Burch.lib. 4. cap. 50. Iuo lib.1.tit.3.cap.9.panor. & par. 1. cap. 244. decr. Capit.lib.7.cap.53.in additio.*

De patribus ſpiritualibus. Tit. XI.

CAP. I.

QVi ad percipiendum ſancti Spiritus donum, coram pontificibus pro aliis patrini exiſtunt, intelligere debent & vim tanti ſacramenti, & quid pro aliis ſpoponderint. Illos tamen in hoc capitulo ſpecialiter ab his officiis remouendos iudicamus, qui propter reatum ſuum publica pœnitentia ſunt mulctati, videlicet, vt nec alios de ſacri fontis baptiſmate ſuſcipiant, nec etiam ad percipiendum ſancti Spiritus donum, aliorum patroni coram Pontificibus exiſtant, donec per pœnitentiæ ſatisfactionem, reconciliationem mereantur. *Pariſ. ſub Ludo. & Loth.lib.1.cap.54.*

CAP. II.

Conſtitutum eſt à ſanctis patribus, vt nullus coram Epiſcopo ad confirmandum quemlibet teneat, niſi ſymbolum, & orationem Dominicam memoriter tenuerit, &c. *Theodulph. ad presbyteros Aurelian.cap.22.*

De cognatione quæ oritur ex hoc ſacramento. Tit. XII.

CAP. I.

SCitis, quia quomodo ſunt ſeptem dona Spiritus ſancti, ita ſunt ſeptem dona baptiſmi, à primo pabulo ſacrati ſalis, & ingreſſus ſanctæ eccleſiæ, vſque ad confirmationem Spiritus ſancti per chriſma. Ab hoc primo Spiritus ſancti dono vſque ad ſeptimum nullus chriſtianus ſuam commatrem in coniugio accipere debet, &c. *Deuſded. ad Iordi Epiſc in fin. Burch. lib. 17. cap.44. lib.6 tit.11.cap.8.panor. & par.1. cap. 305. decr. Anſel.lib.10.cap.29. Cæſar.lib. 10. cap. 78. Tarrac.lib.5.cap.2.* 30.q.1.c.1.

CAP. II.

Dictum nobis eſt, quaſdam fœminas deſidioſe, quaſdam vero fraudulenter, vt à viris ſuis ſeparentur, proprios filios coram Epiſcopis ad confirmandum tenuiſſe. Vnde nos dignum duximus, vt ſi qua mulier filium ſuum deſidia aut fraude aliqua coram Epiſcopo ad confirmandum tenuerit, propter fallaciam ſuam, vel fraudem, quamdiu viuat, agat pœnitentiam, à viro tamen ſuo non ſeparetur. *Cabilo. ſub Carolo cap. 31. Burch.lib.17.cap. 23. Iuo lib.7.tit. 9.cap.3.pan. & par.9.cap.81.decr.*

CAP. III.

Nullus filiolam, nec commatrem ducat vxorem, nec illam, cuius filium, aut filiam ad confirmationem duxerit, vbi autem factum fuerit, ſeparentur. *Magunt.cap.55.*

Ne pecunia accipiatur chriſmatis, aut confirmationis cauſſa. Tit. XIII.

Vide lib. iv. tit. lii. & liij. & lib. xxii. tit. xxv. quibus adde.

CAP. I.

PRo ſepultura quoque, chriſmatis, & olei ſacri perceptione nulla cuiuſquam pretii * exactio intercedat, &c. *Alexand. iii. in conc. Turon.cap.6.* *De ſimon. Greg. ix c. 7. eo tit in 1. coll. cap. 7.* * venalitas.

CAP II.

Statuimus, vt ſi quis quodlibet ſacramen-

tum eccleſiaſticum,vt puta chriſma,vel oleum ſanctum,conſecrationem altarium, vel eccleſiarum interueniente exectabili ardore auaritiæ per pecunias acquiſiuit, honore male adquiſito careat, & emptor atque venditor & interuenior nota infamiæ percellantur. *Innoc. ij. in conc.Rom.cap.1.poſt Iuonis panor.*

CAP. III.

Illud quoque adiicientes præcipimus, vt pro chriſmatis, olei ſacri, & ſepulturæ * exactione nullum venditionis pretium exigatur. *Innoc.ij.in conc.Roman.cap.18.Eugen.iii. in conc. Remen.cap.16.*

* acceptione.

CAP. IV.

Statutum eſt, vt cum chriſma presbyteris diœceſanis pro Neophytis confirmandis datur, nihil pro liquoris pretio accipiatur ne gratia Dei pretio benedictionis * affecta ſimoniacum interitum ementibus, vendentibuſque adſociet. *Barcinon.ij.cap.2.*

* accepto.

CAP. V.

1.q.1.c. 102. Placuit vt modicum balſami, quod benedictum pro baptiſmi ſacramento per eccleſias datur, quia à ſingulis tremiſſes pro ipſo exigi ſolẽt, nihil vlterius exigatur, ne forte quod pro ſalute animarum per inuocationem ſancti Spiritus conſecratur, ſicut Simon magus donum Dei pecunia voluit emere, ita nos venundantes damnabiliter venundemur. *Brac.ij.cap.4.*

Act.8.

CAP. VI.

Quiſquis ab Epiſcopo ſanctum in poteſtate presbyteris ad diſtribuendum tempore opportuno acceperit chriſma, nihil ab eis beneficii cauſſa tollere, aut petere præſumat. *Emeriten. cap.9.*

CAP. VII.

Quidam fratres dixerunt conſuetudinis antiquæ fuiſſe in eorum eccleſiis, vt pro balſamo emendo ad chriſma faciendum, ſiue pro luminaribus eccleſiæ concinnandis binos, vel quaternos denarios presbyteri darent. Vnde omnes [ſtatuimus, vt ſicut pro dedicandis baſilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum eſt, ita etiam pro balſamo, ſiue luminaribus emendis, nihil presbyteri chriſma accepturi dent. Epiſcopi itaque de facultatibus eccleſiæ balſamum emant. Luminaria ſinguli in eccleſiis ſuis concinnanda prouideant. *Cabilo. ſub Carolo c. 16. Burch.lib.4. c.93.Iuo lib.1.tit.2. c.91. panor. & par.1.c.287.decr.*

1.q.1.c. 100.

CAP. VIII.

Nullus Epiſcoporum, vel miniſtrorum ipſorum deinceps pro diſtributione ſacrorum ordinum, pro dedicatione ſanctæ eccleſiæ, ſeu pro acceptione ſacri chriſmatis, vel pro immutatione titulorum aliquid exigere præſumat, & qui fecerit, conuictus canonicæ ſubiaceat diſciplinæ. *Aquiſgr.ij.ſub Ludou par.1.c.5.*

CAP. IX.

Vt nemo Epiſcoporum, vel quilibet miniſter eccleſiaſticus propter ſacrum chriſma aliquid muneris accipiat, neque denarios, vel quælibet munuſcula, quæ per miniſtros Epiſcoporum à presbyteris inordinabiliter exigantur. *Melden.cap.45.*

CAP. X.

Firmiter inhibemus, ne pro aliqua pecunia denegetur ſepultura, vel baptiſmus, vel aliquod eccleſiaſticum ſacramentum, &c. abſurdum eſſe iudicantes, quod & cætero, pro chriſmate, vel oleo aliquid exigatur: cum toties hoc prohibitum eſſe reperiatur. *Oxonien.c.21.*

Communia de Confirmatione.

Tit. XIV.

CAP. I.

VAſa altaris, & panni, vel pallia ſint nitida, & integra, & ſi fuerint vetuſtate, vel aliquo caſu corrupta, religioſo, & puro loco abſcõdantur, vel igne crementur, vetus chriſma, & oleum ſimiliter. *Greg. vii. in conc. Rom. anno incert.cap.27.*

CAP. II.

Manifeſtum eſt, per crudeliſſimam, inſaniſſimamque ſæuitiam, omne illic cœleſtium ſacramentorum lumen extinctum, intercepta eſt ſacrificii oblatio: defecit chriſmatis ſanctificatio, & parricidalibus manibus impiorum omnia ſe ſubtraxere myſteria. *Leo ep.73. ante fin. ad Leonem Aug. Anſel.lib.9.cap.40.* 1.q.1 c.69

CAP. III.

Illi, qui baptizati ſunt, per diuerſitatem, & declinationem linguarum gentilitatis, tamen quia in nomine Trinitatis baptizati ſunt, oportet eos per manus impoſitionem, & ſacri chriſmatis vnctionem confirmari. *Greg. iij.ep. 5.in med.*

CAP. IV.

Quæſiuiſti, cum Ferrarienſis ciuitas interdicto ſit.& excommunicationi ſuppoſita, & ideo ſint ibidem præter baptiſma paruulorum, & pœnitentiam morientium, vniuerſa ſacramenta eccleſiaſtica interdicta: an liceat tibi baptizatos pueros in frontibus conſignare. Super quo tibi taliter duximus reſpondendum, quod ſicut baptizari poſſunt, ſic & baptizati ad confirmationem in frontibus à te poſſunt ſacro chriſmate deliniri. *Innoc.iij.Epiſc.Ferrarien.* De ſent. excomm. c. 43. [illegible] Greg. ix. & in 1 col. c.16 reſponſio.

CAP. V.

De eo qui in baptiſmate, quacumque neceſſitate faciente, non chriſmatus fuerit, in confirmatione ſacerdos commonebitur. *Arauſ.cap.1. Burch.lib.4.c.73.Iuo par.1.c.267. decr.* De conſe. d. 4. cap nullus.125

CAP. VI.

Quando iure canonico Epiſcopus circumit parochiam ad confirmandũ populũ: Abbates, vel presbyteri parati ſint ad ſuſcipiendũ Epiſcopum in adiutoriũ neceſſitatis. *Synod. Sueſſionen.*

CAP. VII.

Perlatum eſt ad nos, quod in quibuſdam prouinciis plerique Epiſcopi poſt perceptionem cibi, & potus, ſolemniter ſoleant per impoſitionem manuum tradere Spiritum ſanctum quod tam excellenti miniſterio prorſus non conuenire, & ita deinceps fieri non debere, omnibus nobis viſum eſt, quoniam credibile eſt, & auctoritas eccleſiæ ita ſe habet, vt ſicut Apoſtoli

ſtoli vnanimes exiſtentes, Dominumque collaudantes, & benedicentes: ita nimirum ieiunantes accipere meruerunt paracletum Spiritum ſanctum, eoſque non niſi ieiunos, ſicut eorum acta docent, aliis eum tradidiſſe manifeſtũ eſt, ſicut enim baptiſma, excepta infirmorum cauſſa, non niſi à ieiunis celebratur ſacerdotibus ita etiam traditio Spiritus ſancti, exceptâ præmiſſa cauſſa infirmorum, non niſi à ieiunis celebranda eſt Pontificibus. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 33.*

CAP. VII.

Presbyterorum, qui præſunt eccleſiæ, miniſterium eſſe videtur, vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant. Quapropter ab ortu natiuitatis cuiuſque ad ſe pertinentis prædictam curam habeant, ne aliquis eorum abſque renatione ſacri baptiſmatis moriatur. Poſt acceptum autem ſacrum baptiſma, ſine manus impoſitione Epiſcopi non remaneat. *Aquiſgr. ij. ſub Lud. & Loth. par. 3. cap. 5.*

CAP. IX.

Statuimus etiam, ne Epiſcopi, quando pro confirmando populum parochias circumeunt, Archipresbyteros ſuos grauent. *Syno. Ticinen. cap. 15.*

CAP. X.

Conſtitutum eſt à ſanctis patribus, vt nullus chriſmetur, neque baptizetur, &c. niſi ſymbolum, & orationem Dominicam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendum ætas minime perduxit. *Theodulph. ad presbyt. Aurelianen. cap. 22.*

CAP. XI.

Leuato me de venerabili fonte, induto veſtibus candidis ſeptiformis gratiæ ſancti Spiritus conſignationem (*Syluester*) adhibuit beati chriſmatis vnctione, & vexillum ſanctæ crucis in mea fronte liniuit, dicens: Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ in nomine patris, & Filii, & Spiritus ſancti in conſignatione fidei: cunctuſque clerus reſpondit, Amen. Et adiecit præſul: Pax tibi, &c. *Conſtantin. Imp. N. de primitiua Eccleſiâ. & de donatione Conſtantini.*

LIBER XXIV.

Pars Prior de Euchariſtia, vt Sacramento.

De materia, & forma Euchariſtiæ.

Tit. I.

CAP. I.

COenantibus autem eis, accepit Ieſus panem, & benedixit, ac fregit: deditque diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis, dicens Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum. Dico autem vobis, non bibam amodo de hoc genimine vitis vſque in diem illum, cum illud bibam vobiſcum nouum in regno Patris mei. *Chriſtus apud Matth. c. 26. à num. 26. ad 29. Vide Marc. c. 14. & Lucam c. 22.*

CAP. II.

Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis: quoniam Dominus Ieſus, in qua nocte tradebatur, accepit panem: & gratias agens fregit, & dixit: Accipite, & manducate: Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem poſtquam cœnauit, dicens: Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine, hoc facite quotieſcumque bibetis in meam commemorationem. Quotieſcumque enim manducabitis panem hunc, & calicem bibetis: mortem Domini annuntiabitis, donec

veniat *Paul. 1. epiſt. ad Cor. c. 11. à nu. 23. ad 27.*

CAP. III.

Vna eſt fidelium vniuerſalis eccleſia, extra *De ſumma*
quam nullus omnino ſaluatur. In qua idem ipſe *Trinit. c. 1.*
ſacerdos, & ſacrificium Ieſus Chriſtus, cuius *Gr g ix.*
corpus & ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpe *& in 4.*
ciebus panis, & vini veraciter continetur, trans *coll. de fi-*
ſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſangui- *de art.*
nem poteſtate diuina. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 1.* *8 p. 1.*

CAP. IV.

In ſacramentorum oblationibus, quæ inter *De conſe.*
miſſarum ſolemnia Domino offeruntur, paſſio *d. 2. c. 1.*
Domini miſcenda eſt, vt eius, cuius corpus, & ſanguis conficitur, paſſio celebretur, ita vt repulſis opinionibus ſuperſtitionum, panis tantum & vinum aqua permiſtum in ſacrificio offerantur. Non debet enim, vt à patribus accepimus, & ipſa ratio docet, in calice Domini aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed vtrumque permiſtum, quia vtrumque ex latere eius in paſſione ſua profluxiſſe legitur, ipſa vero Veritas nos inſtruit, calicem; & panem in ſa-
cramento offerre, quando ait: Accepit Ieſus pa- *Mat. 26.*
nem, &c. *Alex. ep. 1. poſt med. Tribur. c. 29. Burch. lib. 5. c. 5. Iuo par. 2. c. 15. decr. Anſel. lib. 9. c. 1. Cæſar. lib. 13. cap. 2. Tarrac. lib. 3. cap. 87.*

CAP. V.

De fermento, quod die Dominico per titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti,

cum omnes eccleſiæ noſtræ intra ciuitatem ſint conſtitutæ, quarum presbyteri, quia die ipſa propter plebem ſibi creditam, nobiſcum conuenire non poſſunt, idcirco fermentum à nobis confectum per acolythos accipiunt, vt ſe à noſtra communione, maxime illa die, non iudicent ſeparatos, quod per parochias fieri debere non puto: quia non longe portanda ſunt ſacramenta, nec nos per cœmeteria diuerſa conſtitutis presbyteris deſtinamus, & vt presbyteri eorum conficiendorum ius habeant, atque licentiam. *Innoc. ep. 1. cap. 5.*

CAP. VI.

Quoniam veſtram Armeniorum eccleſiam à rectitudine fidei, quam ab Apoſtolis, & ſanctis patribus traditam vniuerſalis eccleſia tenet, in quaſdam prauas exorbitaſſe ſententias nobis relatum eſt, profecto nimium paterni affectus compaſſione doluimus. Quorumdam ſi quidem relatione didicimus, in celebrandis ſacrificiorum ſalutiferis ſacramentis, aquam vino pœnitus apud vos non admiſceri, cum nemo chriſtianus, qui ſacra nouit euangelia, dubitet, è latere Domini aquam cum ſanguine emanaſſe. *Greg. vii. lib. 8. regiſt. epiſt. 1.*

CAP. VII.

De conſe. d. 2. in ſacramento c. 5. In ſacris nihil præter corpus & ſanguinem Domini offeratur, hoc eſt panis & vinum aqua miſtum, &c. *Carth. cap. 37. G. Afric. cap. 4. L. Carth. iij. cap. 24. L. Burch. lib. 5. cap. 3. & 4. Iuo par. 2. cap. 13. & 14. decr.*

CAP. VIII.

In ſacramentis aliud non offeratur, quam panis & vinum aqua miſtum. *Hipponen. cap. 25.*

CAP. IX.

Nullus in oblatione ſacri calicis, niſi quod ex fructu vineæ ſperatur, & hoc non ſine aqua miſtum offerre præſumat: quia ſacrilegium iudicatur, aliud offerri, quam quod in mandatis
Luc. 22. ſacratiſſimis Saluator inſtituit. *Aurelian. iv. cap. 4.*

CAP. X.

Non licet in altario in ſacrificio diuino mellitum, quod mulſum appellatur, nec vllum aliud poculum extra vinum cum aqua miſtum offerre: quia ad grandem reatum, & peccatum pertinet presbytero illi, quicumque aliud poculum extra vinum in conſecratione ſanguinis Chriſti offerre præſumpſerit. *Antiſiod. cap. 8.*

CAP. XI.

De conſe. d. 2. c. 7. Cum omne crimen, atque peccatum oblatis Deo ſacrificiis deleatur, &c. Audiuimus quoſdam ſchiſmatica ambitione contra diuinos ordines, & Apoſtolicas inſtitutiones, lac pro vino in diuinis ſacrificiis dedicare. Alios intinctam Euchariſtiam populis pro complemento communionis porrigere, quoſdam expreſſum vinum in ſacramento Dominici calicis offerre, quod euangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ contrarium, & conſuetudini eccleſiaſticæ aduerſum eſt, à quo fonte ordinata ſacramentorum myſteria proceſſerunt. Nam non lac, ſed panem tantum, & calicem ſub hoc ſacramento cognoſcimus commendata. Ait enim euangelica
Mat. 26. veritas: Accepit Ieſus panem, & calicem, & benedicens dedit diſcipulis ſuis. Ceſſet ergo lac in ſacrificio, &c. Nec intincta euchariſtia probatur, cum Apoſtolis corpus ſuum & ſanguinem commẽdauit, ſeorſum enim panis, & ſeorſum calicis commendatio memoratur, &c. Quod vero ex expreſſo botro, id eſt, de vuarum granis populus communicatur, valde eſt omnino cõfuſum, calix enim Dominicus, iuxta quod quidam doctor ediſſerit, vino & aqua permiſtus debet offerri, quia videmus in aqua populum intelligi, in vino vero oſtendi ſanguinem Chriſti. Ergo quando in calice vino aqua miſcetur, Chriſto populus adunatur, & credentium plebs ei, in quem credit, copulatur, & iungitur. Quæ copulatio, & coniunctio aquæ & vini ſic miſcetur in calice Domini, vt coniunctio illa non poſſit ſeparari. Nam ſi vinum tantum quis offerat, ſanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis: ſi vero aqua ſit ſola, plebs incipit eſſe ſine Chriſto. Ergo quando botrus ſolus offertur, in quo vini tantum efficientia demonſtratur, ſacramentum noſtræ ſalutis negligitur, quod per aquam ſignificatur, &c. Nulli deinceps licitum ſit aliud in ſacrificiis diuinis offerre, niſi iuxta antiquorum ſententiam conciliorum panem tantum & calicem vino, & aqua permiſtum. Aliter faciens tamdiu à ſacrificando ceſſabit, quamdiu legitima pœnitentiæ ſatisfactione correptus, ad gradus ſui officium redeat; quod amiſit. *Brac. iij. c. 1. Vormat. c. 4. vide. Cypria. lib. 2. ep. 3. Burch. lib. 5. c. 1. & 2. Iuo lib. 1. tit. 4. c. 24. panor & par. 2. c. 11 & 12. & 85. decr. Anſelm lib. 9. cap. 53. Tarrac. lib. 5. cap. 1.*

CAP. XII.

In Armenia vinum tantum in ſacra menſa offerunt, aquamq; non miſcent, &c. ſed ex Apoſtolica traditione vinum aqua miſcetur, cum ex latere Chriſti exiſſet ſanguis, & aqua ad dandã vitam mundo, & in remiſſionem peccatorum & vbi ſpiritalia lumina claruerunt, hic ordo à
De conſe. d. 1. c. ab Iacobus. Deo datus ſeruatur. Etenim Iacobus ſecundum carnem frater Domini Hieroſolymitanæ eccleſiæ primus Antiſtes, & Baſilius Cæſarienſis Epiſcopus, cuius gloria per totum mundum excurrit, ſcriptis myſticum nobis ſacrificium tradiderunt, ita celebrari in diuino miniſterio, ex aqua & vino ſacrum calicem dederunt. Et Carthagine congregati ſancti patres, ita aperte dixerunt, vt in ſacris nihil plus, quam corpus, & ſanguis Domini offeratur, vt ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis, & vinum aqua miſtum. Si quis igitur Epiſcopus, aut presbyter non iuxta traditum ab Apoſtolis ordinem fecerit, & vinum aqua miſtum non obtulerit in ſacrificio, deponatur, vt imperfecte celebrans, & tradita innouans. *Trul. c. 32. vid. Carth. c. 37. G.*

CAP. XIII.

Delatum eſt, quod in quibuſdã Hiſpaniarum partibus quidam ſacerdotum partim neſcientia implicit, partim temerario auſu prouocati non panes mundos, & ex ſtudio præparatos ſuper men-

meſam Domini in ſacrificio offerit, ſed paſſim quo modo vnũquemque aut neceſſitas impulerit, aut voluntas coëgerit, de panibus ſuis vſibus præparatis cruſtulam in rotunditatem auferant, eamq; ſuper altare cum vino & aqua pro ſacro libamine offerant, &c. Temeritati huius, aut neſcientiæ cupientes terminum ponere, id vnanimitatis noſtræ delegit cõuentus, vt non alter panis in altaris Domini ſacerdotali benedictione ſanctificandus proponatur, niſi integer, & nitidus, qui ex ſtudio fuerit præparatus. neque grande aliquid, ſed modica tantum oblata, ſecundum quod eccleſiaſtica conſuetudo retentat, &c. *Tolet. xvi cap. 6.*

CAP. XIV.

Cum magiſter veritatis verũ ſalutis noſtræ ſacrificium ſuis cõmendaret diſcipulis, panem tantum, & calicem ſub hoc ſacramento præbuiſſe cognoſcimus: Ideoque præter panem & vinum cum aqua miſtum aliud offerri non debet. Calix enim dominicus vino & aqua permiſtus debet offerri, &c. *Vormat. c. 4. vid. ſup. Braca. iij. c. 1. Burch. lib. 5. c. 2. Iuo par. 2. c. 12. decr.*

CAP. XV.

Alexander ſucceſſor Euariſti dixit: Non debet enim, vt à patribus accepimus, & ipſa ratio docet, in calice Domini aut vinum ſolum, aut aqua ſola offerri, ſed vtrumque permiſtũ. quia vtrumque ex latere eius profluxit, vt videlicet

Apoc. 17. per hoc indicet, populos, qui ſecundum Ioannẽ, aquæ ſunt, à Chriſto, cuius ſanguis in calice eſt, diuidi non debere. Cuius rei veritatem in hac ſancta ſynodo confitemur, credimus; & confirmamus: ne vllus ſine commiſtione vini, & aquæ myſteria ſacra cõficiat. *Tribur. c. 19.*

CAP. XVI.

Frumentum, quod à piiſſimis noſtris imperatoribus eccleſiis Libyæ propter ariditatem illius prouinciæ, & quia ibi omnino triticum non naſcitur, præſtitum eſt, in primis quidem, vt incruenta ex ipſo hoſtia offeratur, &c. non permiſit (*Dioſcorus*) ſuſcipere ſanctiſſimos Epiſcopos illius prouinciæ, &c. & ex hoc neque terribile, & incruentum ſacrificium celebratũ eſt. *Iſchirion diacon. Alexan. apud ſyno. Chalc. act. 3. ante med.*

CAP. XVII.

Dum memoria fieret ſanctorum martyrum non eſt exhibitum vinum ad ſacrificiũ altaris, ad ſanctificationem, & populi diſtributionem, niſi omnino paululũ, & hoc infectũ, atq; lutoſum, & tẽpore, quo fuerat vindemiatum: vt ex hoc cogerẽtur, qui deputati fuerant, miniſtrare de tabernis, & omnino infectos comparere ſextarios, qui nec ſufficerent, in tantum; vt hi, qui ſanctũ corpus diſtribuebant, innuerent ingredi eos, quia ſanguis nõ inueniretur: illis bibentibus & tunc, ac ſemper habẽtibus diuerſũ, & mirabile vinum, &c. *In libello Samuelis, & aliorum contra Ibam apud ſyno Chalc. act. 10. poſt princ.*

CAP. XVIII.

Non oportet aliquid aliud in ſanctuario of-

De conſ. d. 2. c. 4. ferri, præter panem & vinum, & aquam, quæ in typo Chriſti benedicuntur, quia dum in cruce penderet, de corpore eius ſanguis effluxit, & aqua. hæc tria vnũ ſunt in Chriſto Ieſu. Hæc *Ioan. 19.*

hoſtia & oblatio Dei in odorẽ ſuauitatis. *Mar. Brac. c. 55.*

CAP. XIX.

Panes, quos Deo in ſacrificium offertis, aut à vobis ipſis, aut à veſtris pueris coram vobis, nitide, ac ſtudioſe fiant, & diligenter obſeruetur, vt panis, & vinum, & aqua, ſine quibus miſſæ nequeunt celebrari, mundiſſime, ac ſtudioſe tractentur. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 5. Burch. lib. 5. c. 29. Iuo par. 2. c. 38. decr.*

CAP. XX.

Miltiades fecit, vt oblationes conſecratæ per eccleſias ex conſecratu Epiſcopi dirigerentur, quod declaratur fermentum. *Damaſ. in Miltiad. vid. Iuo par. 2 c. 63. decr. de Syric.*

CAP. XXI.

Syricius conſtituit, vt nullus presbyter miſſas celebraret per omnẽ hebdomadam, niſi cõſecratum Epiſcopi loci deſignati ſuſciperet declaratum, quod nominatur fermentum. Et vt Manichæi non participarent cum fidelibus communionem, quia ore polluto non liceret ſanctum corpus Domini conuexari, & vt conuerſus de Manichæis non communicaret vſque ad vltimum diem, quo viaticum acciperet. *Ex Pontific. Vide Iuo par. 2. c. 63. decr.*

Corpus Chriſti reuera eſt in Euchariſtia, & de effectu, quem in ſumente producit. Tit. II.

Vide lib. xi. tit. xlviij.

CAP. I.

Accipite, & comedite: hoc eſt corpus meũ, &c. *Chriſtus apud Matth. c. 26. num. 27. vide tit. 1. in princip.*

CAP. II.

Ego ſum panis viuus, qui de cœlo deſcendi. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum: & panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita, &c. Amen, amen dico vobis, niſi manducaueritis carnẽ filii hominis, & biberitis eius ſanguinẽ, non habebitis vitã in vobis. Qui manducat meam carnẽ, & bibit meum ſanguinẽ, habet vitam æternã, & ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die: caro enim mea vere eſt cibus, & ſanguis meus vere eſt potus, qui manducat meam carnẽ, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo. *Chriſtus apud Ioan. c. 6. num 56.*

CAP. III.

Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? Et panis, quẽ frangimus, nonne participatio corporis Domini eſt? *Paulus 1. ad Cor. c. 10. num. 16.*

CAP. IV.

Dominus Ieſus in qua nocte tradebatur, accepit panẽ, & gratias agens fregit, & dixit: Accipite, & manducate, hoc eſt corpus meum, &c. *Paul. 1. ad Corinth. c. 11. vide tit. 1. num. 23.*

CAP. V.

Non decet, vt hi, qui corpus Chriſti quotidie proprio conficiunt ore, tantã patiantur perſe-

cutionem. *Felix. ij. in ſyno. Rom. epiſt. 1. in prin.*

CAP. VI.

De conſe. d. 2. c. 42. Ego Berengarius corde credo, & ore confiteor, panem, & vinum, quæ ponuntur in altari, per myſterium ſacræ orationis, & verba noſtri Redemptoris ſubſtantialiter cōuerti in veram, ac propriam, ac viuificatricem carnem, & ſanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & poſt conſecrationem eſſe verum Chriſti corpus, quod natum eſt de Virgine, & quod pro ſalute mundi oblatum in cruce pependit, & quod ſedet ad dexteram patris, & verum ſanguinem Chriſti, qui de latere eius effuſus eſt, non tantum per ſignum, & virtutem ſacramenti, ſed in proprietate naturæ, & veritate ſubſtantiæ, ſicut in hoc breui continetur, & ego legi: & vos intelligitis, ſic credo, nec contra hanc fidem vlterius docebo, ſic me Deus adiuuet & hæc ſacra euangelia. *Conci. Rom. ſub Gregor. vij. ex vita eiuſd. & ex regiſt. lib. 6. anno 1079. menſe Febr. & lib. 3. poſt epiſt. 17. Tarrac. lib. 5. cap. 57. alias 58.*

CAP. VII.

Panis, qui ſuper altare offertur, panis eſt quidem communis: ſed quando ipſe ſacramento ſacratus fuerit, corpus Chriſti in veritate fiet, & dicitur. Sic & vinum modicum aliquid digna exiſtentia ante benedictionem, poſt ſanctificationem ſpiritus, ſanguis Chriſti efficitur. *Nicol. epiſt. ad Michaelem Imp. cuius initium eſt, Principatum.*

De miniſtris, qui conficiunt, vel tribuunt Euchariſtiam. Tit. III.

Vide lib. vi. tit. iv. & lib. vij. tit. ij.

CAP. I.

Diſt. 93. c. peruenit. 14. ALicubi presbyteris diaconi Euchariſtiam præbent, quod neque canon, neque conſuetudo permittit, vt qui non poſſunt offerre, offerentibus dent corpus Chriſti: quidam etiā diaconi ſunt, qui ante Epiſcopos Euchariſtiam (*ſacramenta* L.) ſumunt. Ceſſent igitur hæc, & diaconi maneant intra ſuos modulos, cum Epiſcopi miniſtri ſint, & presbyteris minores, accipient vero ſuo ordine poſt presbyteros, aut Epiſcopo eis, aut presbytero porrigente, *Nicæn. cap. 18. G. 14. L. Aquiſg. cap. 41. Burch lib 5. cap. 26. Ivo par. 2 cap. 36. de. Anſel. lib. 7. cap. 55. Cæſar. lib. 8. cap. 13.*

CAP. II.

Sciſcitantibus vobis, ſi à ſacerdote, qui ſiue comprehenſus eſt in adulterio, ſiue de hoc ſola fama reſperſus eſt, debeatis communionem ſuſcipere, nec ne. Reſpondemus. Non poteſt aliquis, quantumcumque pollutus ſit, ſacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cunctarum remedia contagionum exiſtunt, &c. Idcirco ab eo vſquequo Epiſcoporum iudicio reprobatur, communio percipienda eſt. *Nicol. ad conſult. Bulgar cap. 71.*

CAP. III.

Diaconi corpus Chriſti tradere præſente presbytero non præſumant. quod ſi fecerint, ab officio diaconatus abſcedant. *Arelaten. ij. cap. 15.*

CAP. IV.

Epiſcopum nullus ſæculariū faſcibus præditus iure ſuo contumaciter, ac perperam agēs de ſancta eccleſia, cui præeſt, trahere audeat, &c. Nefas eſt enim, vt illius manibus Epiſcopus, aut iuſſione de eccleſia trahatur, pro quo ſemper Deum exorat, & cui inuocato nomine Domini ad ſaluationem corporis, animæque Euchariſtiam ſæpe porrexit. *Matiſc. ij. cap. 9.*

CAP. V.

Presbyter illegitime coniugatus corpus Chriſti non det ceteris, neque aliud miniſterium obeat, ſed ſua ſede contentus ſit. *Trull. c. 26.* *Diſt. 32. c. 16. presbyterū.*

CAP. VI.

Sicut in ſacerdote conſecratio, ita in miniſtro (*diacono*) diſpenſatio ſacramenti eſt, &c. ille oblata ſanctificat, hic ſanctificata diſpenſat. Ipſis etiam ſacerdotibus propter præſumptionem non licet de menſa Domini tollere calicē niſi eis traditus fuerit à diacono. Leuitæ inferunt oblationes in altaria, componunt menſam Domini, operiunt arcam teſtamenti: non enim omnes vident alta myſteriorum, quæ operiuntur à leuitis, ne videant, qui videre non debent, & ſumant, qui * ſeruare non poſſunt. *ſumere* &c. Candidi ad hoſtias, & immaculati accedant, &c. *Iſidor. de eccleſ. offic. lib. 2. cap. 8. apud Aquiſgr. cap. 7.*

CAP. VII.

Quidam noſtrorum verorum virorum relatu, quidam etiam viſu didicimus, in quibuſdam prouinciis, cōtra legem diuinam, canonicamq; inſtitutionem, feminas ſanctas altaribus ſe vltro ingerere, ſacrataque vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, & quod his maius, indecentius, ineptiusq; eſt, corpus & ſanguinē Domini populis porrigere, & alia quæque quæ ipſo dictu turpia ſunt, exercere, &c. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto à religione chriſtiana abhorret ne vlterius fiat, inhibendum eſt. Proinde vnuſquiſque Epiſcoporum ſollicite, ſagaciterque prouideat, ne in ſua parochia tale quid fieri deinceps ſinat. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 45.*

Ab hæreticis non ſumatur Euchariſtia. Tit. IV.

CAP. I.

POenitentia, & communio à nemine, niſi à catholico ſuſcipiatur. Quod ſi nullus adſit catholicus presbyter, tectius eſt ſine viſibili cōmunione perſiſtere, & inuiſibiliter Domino cōmunicare, quam eam ab hæretico ſumendo à Deo ſeparari. Nulla enim, vt ait Apoſtolus, *2. Cor. 6.* conuentio Chriſti ad Belial, neque pars aliqua fideli cum infideli, &c. Nam ſacram Chriſti cōmunionē, quamuis viſibiliter, & corporaliter catholici propter imminētes hæreticos habere non

ſe non poſſint: dum tamen mente Chriſto coniuncti ſunt, eius communionem inuiſibiliter ſumunt. *Conc. Beneuent. ſub Victor. iii.*

Energumeni poſſunt ſumere Euchariſtiam, ſed non miniſtrare. Tit. V.

CAP. I.

d.33.c.5. VSque adeo ſane comperimus, illicita quæque prorumpere, vt dæmoniacis, ſimilibuſque paſſionibus irretitis, miniſteria ſacroſancta tractare tribuatur: quibus ſi in hoc opere poſitis aliquid propriæ neceſſitatis occurrat, quis de ſua fidelium ſalute confidet, vbi miniſtros ipſos curationis humanæ tanta perſpexerit calamitate vexari? Atque ideo neceſſario remouendi ſunt, ne quibuſlibet, pro quibus Chriſtus eſt mortuus, ſcandalum generetur infirmis. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 21.*

CAP. II.

Energumeni, qui ab erratico ſpiritu exagitatur, nomen, neque ad altare cum oblatione recitandum, neque permittendum, vt ſua manu in eccleſia miniſtret. *Elib. cap. 29.*

CAP. III.

Eos, qui à ſpiritibus immundis vexantur, ſi in fine mortis fuerint conſtituti, baptizari placet: ſi vero fideles fuerint, dandam eis eſſe communionem. *Elib. cap. 37.*

CAP. IV.

Energumeni baptizati, ſi de purgatione ſua curent, & ſe ſollicitudini clericorum tradant, monitiſque obtemperent, omnimode communicent, ſacramenti ipſius virtute, vel muniendi ab incurſu dæmonum: quo infeſtantur, vel purgandi, quorum iam oſtenditur vita purgatior. *Arauſ. cap. 14.*

CAP. V.

d.33.c.3. communiter Bene maiorum regulis definitum eſt, vt dæmoniis aliiſque ſimilibus paſſionibus irretitis, miniſteria ſacra tractare non liceat, &c. Definimus, vt nullus de his, qui aut in terram arrepti à dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incurſibus efferuntur, vel ſacris audeant miniſtrare altaribus, vel indiſcuſſi, ſe diuinis ingerant ſacramentis, exceptis illis, qui variis corporum incommoditatibus dediti *in huiuſmodi paſſionibus in terram approbantur eliſi qui tamen & ipſi tamdiu erunt ab officii ſui, & ordine, & loco ſuſpenſi, quouſque vnius anni ſpatio per diſcretionem Epiſcopi inueniantur ab incurſu dæmonum alieni. *Tolet. xi. cap. 13. Burch. lib. 3. cap. 72. Iuo par. 2. cap. 125. decr.*

*ſine.

CAP. VI.

Si quis cum ſit fidelis, à dæmone corripiatur, debet ne eſſe ſanctorum myſteriorum particeps, an non? Reſpondeo, ſi myſterium non enuntiet, nec vllo alio modo blaſphemet; ſit particeps, ſed non ſingulis diebus, ſufficit enim ſi ſtatis ſolum temporibus. *Timoth. Epiſc. Alex. reſpon. 3.*

De cultu, & veneratione maxima quæ debetur Euchariſtiæ, & miſſæ ſacrificio. Tit. VI.

CAP. I.

SI quis auſus fuerit quidquam de conſecratis in eccleſia abiicere, euangelii (*inquam*) depictum codicem, aut figuram crucis, &c. aut vti tamquam communibus ſacratis Deo, &c. Si fuerint Epiſcopi, aut clerici, deponantur: ſi monachi, aut laici communione priuentur. *Nicæn. ij. act. 7. in fin.*

CAP. II.

Statuimus in cunctis eccleſiis, vt chriſma, & euchariſtia ſub fideli cuſtodia, clauibus adhibitis, conſeruentur, vt non poſſit ad illa temeraria manus extendi ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda. Si vero is, ad quem ſpectat cuſtodia, ea incaute reliquerit, tribus menſibus ab officio ſuſpendatur. Et ſi per eius incuriam aliquid neſandum inde contigerit, grauiori ſubiaceat vltioni. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. cap. 20.* De custo. euch. c. 1. Greg. in c. 1. de bapti ſm ... coll.

CAP. III.

Tribus gradibus commiſſa ſunt ſacramenta diuinorum ſecretorum, id eſt; presbytero, diacono, & miniſtro, qui cum timore, & tremore, Dei reliquias fragmentorum corporis dominici cuſtodire debent, ne qua putredo in ſacrario inueniatur, ne cum negligenter agitur, portioni corporis Domini grauis inſeratur iniuria, communio enim corporis Domini noſtri Ieſu Chriſti, ſi negligenter erogetur, & presbyter minora non curet admonere officia, graui anathemate, & digna humiliationis plaga feriatur. Certe tanta in altario holocauſta offerantur, quanta populo ſufficere debeant, quod ſi remanſerint, in craſtinum non reſeruentur, ſed cum timore, & tremore clericorum diligentia conſumatur. Qui autem reſidua corporis Domini, quæ in ſacrario relicta ſunt, conſumunt, non ſtatim ad communes accipiendos cibos conueniant; ne putent ſanctæ portioni commiſcere cibum, qui per aqualiculos digeſtus in ſeceſſum funditur. Si ergo mane dominica portio editur, vſque ad ſextam ieiunent miniſtri, qui eam conſumpſerunt: & ſi tertia, vel quarta hora acceperint, ieiunent vſque ad veſperam, ſic ſecreta ſanctificatione æterna cuſtodienda ſunt ſacramenta. *Clem. epiſt. 2. in princ. Burch. lib. 5. cap. 11. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 26. panor. & par. 2. cap. 21. & 64. decr. Anſel. lib. 8. cap. 38. in additis.* De conſe. d. 2. c. 23.

CAP. IV.

Iterum atque iterum de fragmentis dominici corporis demandamus. Calicem vero ad perferendum ſanguinem Domini præparatum cum tota munditia miniſterii miniſter præparat, ne non bene lotus calix diacono pecca-

Diſt. 23. c. 4. tumſiat offerent, &c. [Tales ad miniſterium eligantur clerici, qui digne poſſint dominica ſacramenta tractare, &c. De ſacramentis delegaui bene intuendis, vbi non murium ſtercora inter fragmenta dominicæ portionis appareant, neque putrida per negligentiam tenſaneant clericorum, & conuenientes, qui accipere ſibi medicinam deſiderant, putrida cum viderint, magis eum ridiculo, & faſtidio videantur accipere, & in peccatum magis decidant per negligentiam clericorum. Quapropter nemo clericus, hæc negligat, ſed ſacramenta diuina nequaquam negligenter contrectet. *Clem. ep. 2. ante med.*

CAP. V.

d. 5. c. vlt. Sanctæ communionis myſterium in eiſdem diebus (*loquitur de diebus, quibus menſtrua mulieri conſuetudo accidit*) percipere non debet prohiberi. Si autem ex magna veneratione percipere non præſumit laudanda eſt: ſed ſi percipit non iudicanda. Bonarum quippe mentium eſt, ibi aliquo modo culpas ſuas agnoſcere, vbi culpa non eſt, &c. *Greg. ad Aug. interrog. 10. Anſel. lib. 10. cap. 59. in additis. Cæſaraug. lib. 10. cap. 56. Tarraconen. lib. 6. cap. 225.*

CAP. VI.

Vt corporibus defunctorum euchariſtia non *Matt. 26.* detur: nam ſcriptum eſt, Accipite, & comedite. *Carth. cap. 18. G. Carthaiii. cap. 6. L. Antiſiod. cap. 12. Trul. cap. 84.*

CAP. VII.

Placuit, vt intra ſanctuarium altaris ingredi ad communicandum non liceat laicis viris, vel mulieribus, niſi tantum clericis, ſicut & antiquis canonibus inſtitutum eſt. *Bracar. 1. cap. 31.*

CAP. VIII.

Non licet mulieri nuda manu Euchariſtiam ſumere. *Antiſ. cap. 6.*

CAP. IX.

Vnaquæque mulier quando communicat, dominicalem ſuum habeat. Quod ſi * quem ** ſi qua.* non habuerit, vſque in alium diem dominicum non communicet. *Antiſ. cap 42.*

CAP. X.

Quia corpus Domini per eccleſias parochianas dicebatur nimia vetuſtate neglectum, ſtatuerunt Epiſcopi in eodem concilio, vt corpus Domini non plus ſeruetur, quam à dominica in alteram. *Bituricen. cap. 2. apud ſyno. Lemouicen. act. 2.*

CAP. XI.

De corpore Domini mutando propter presbyteros, qui omnibus dominicis diebus ad eccleſias ſuas nequeunt adeſſe, placet ita inſtitui, vt ab omnibus valeat inexcuſabiliter obſeruari, &c. Itaque placet, vt corpus Domini in anno per duodecim terminos renouetur in omnibus illis eccleſiis, vbi inceſſanter cuſtodiri ſolet, hoc eſt in paſcha, in pentecoſte, in natiuitate ſancti Ioannis, ad vincula ſanct. Petri, in Aſſumptione ſanctæ Mariæ, in feſtiuitate S. Michaelis, in omnium ſanctorum, in S. Andreæ, in natali Domini, in Hipopanti, in quadrageſima, in media quadrageſima, his enim diſtinctionibus anni omnes presbyteri ad proprias poſsũt recurrere eccleſias, & ipſum corpus Domini, quod mutatur, non niſi à mundis eccleſiæ miniſtris ſumatur. *Lemouicen. act. 2. poſt canones conc. Bituricen.*

CAP. XII.

Panes, quos Deo in ſacrificium offertis, aut à vobis ipſis, aut à veſtris pueris coram vobis nitide, ac ſtudioſe fiant, & diligenter obſeruetur, vt panis, & vinum, & aqua, ſine quibus miſſæ nequeunt celebrari, mundiſſime, ac ſtudioſe tractentur. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 5.*

De frequenti perceptione Euchariſtiæ. Tit. VII.

CAP. I.

Svnt & alii, qui miſſarum celebrant ſolemnia vix quater in anno, vel quod deterius eſt, intereſſe contemnunt. Et ſi quando dum hæc celebrantur, interſunt, chori ſilentium fugientes, intendunt exterius collocutionibus laicorum, dumque auditum ad indebitos ſermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad diuina. Hæc igitur, & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis inhibemus, diſtricte præcipientes in virtute obedientiæ, vt diuinum officium diurnum pariter, & nocturnum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe celebrent, & deuote. *Innoc. iii. in conc. Later. cap. 17.* *De celeb. miſſarum c. 9. Decreta, Greg. ix. & cap. 2 eod. tit. in 4. col.*

CAP. II.

Omnis vtriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno proprio ſacerdoti, &c. Suſcipiens reuerenter ad minus in paſcha euchariſtiæ ſacramentum, niſi forte de conſilio proprii ſacerdotis ob aliquam rationabilem cauſſam ad tempus ab eius perceptione duxerit abſtinendum. Alioquin & viuens ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura, &c. *Innoc. iii. in conc. general. Lateranen cap. 21.* *De pœnit. & 12 Greg. ix cap. 2 eod. tit. in 4 col.*

CAP. III.

Si quis Epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, vel quilibet ex ſacerdotali catalogo facta oblatione non communicauerit, aut cauſſam dicat, vt ſi rationabilis fuerit, veniam conſequatur aut ſi non dixerit, communione priuetur, &c. *Apoſt. cap. 8. G. b. L. Capitul. lib. 1. cap. 6.*

CAP. IV.

Omnes fideles, qui ingrediuntur eccleſiam, & ſcripturas audiunt, non autem perſeuerant in oratione, nec ſanctam communionem percipiunt, vel vt inquietudines eccleſiæ commouentes, conuenit communione priuari. *Apoſt. cap. 9. G. 10. L. Antioc. c. 2. Burch. lib. 2. cap. 67. & 68 Iuo* *De conſe. d. 1. c. 62.*

88. *Iuo par. 6. cap. 163. & 164. decret.*

CAP. V.

Epiſcopus Deo ſacrificans teſtes ſecum habeat, & plures, quàm alius ſacerdos, &c. In ſolemnioribus diebus aut ſeptem, aut quinque aut tres diaconos, qui eius oculi dicuntur, & ſubdiaconos, atque reliquos miniſtros ſecum habeat, qui ſacris induti veſtimentis in fronte, & à tergo, & presbyteri è regione dextra, læuaque contrito corde, & humiliato ſpiritu ac prono ſtent vultu, cuſtodientes eum à maleuolis hominibus, & conſenſum eius præbeant ſacrificio. Peracta autem conſecratione omnes communicent, qui noluerint eccleſiaſticis carere liminibus: ſic enim, & Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet eccleſia. Seruite, inquit Dominus per prophetam David, in timore; & exultate ei cum tremore. adorate pure, ne forte iraſcatur, & pereatis de via, &c. *Anaclet. ep. 1. in med. Burch. lib. 3. c. 71. & 77 Iuo par. 2. cap. 67. decret. Anſel. lib. 6. c. 132. Cæſar. lib. 4. cap. 49. Tarraconen. lib. 3. cap. 49.*

De conſe. d. 1. c. 52.

Pſal. 2.

CAP. VI.

Corpori, & ſanguini dominico quotidie in quadrageſima maiori, ſi debeatis communicare, conſultis. Quod vt fiat, Deum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & vos omnes vehementiſſime cohortamur, ſi tamen mens in affectu peccandi non ſit, vel ſi hanc non de criminalibus peccatis conſcientia impœnitens; vel non reconciliata fortaſsis accuſet, vel ſi fratri diſcordanti quis veſtrum ſuo vitio reconciliatus minus exiſtat, &c. Interim tamen quadrageſima, quam mos eccleſiæ maiorem appellat, omni eſt die ſeruato ſuperiori tenore communicandum. *Nicol. ad Conſulta Bulgar. cap. 9.*

CAP. VII.

Inter cetera, quæ tibi contra principem mundi, arma Deo fauente contuli, quod potiſſimum eſt, vt corpus dominicum frequenter acciperes, indicaui; & vt certæ fiduciæ Matris Domini te omnino committeres, præcepi, quid inde beatus Ambroſius videlicet de ſumendo corpore Domini ſenſerit, his in litteris intimaui: ait enim in libro quarto de ſacramentis inter cetera: Si mortem Domini annuntiamus, annuntiamus remiſsionem peccatorum. [Si quotieſcumque effunditur ſanguis Domini, in remiſsionem peccatorum funditur, debeo illum ſemper accipere, vt ſemper mihi peccata dimittantur. Item ipſe Ambroſius in libro quinto de ſacramentis. Si quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumas? quemadmodum Græci in oriente conſueuerant facere: accipe quotidie, quod quotidie tibi proſit: ſic viue, vt quotidie merearis accipere, qui non meretur quotidie accipere non meretur poſt annum accipere. Quo modo Iob ſanctus pro filiis ſuis offerebat quotidie ſacrificium, ne forte aliquid vel in corde, vel in ſermone peccaſſent. Ergo tu audis, quod quotieſcumque offertur ſacrificium, mors Domini reſurrectio Domini ſignificetur, & remiſsio peccatorum, & panem iſtum vitæ non quotidianum aſſumis? Qui vulnus habet medicinam requirit. Vulnus eſt, quia ſub peccato ſumus, medicina eſt cœleſte, & venerabile ſacramentum. Item Gregorius Papa in libro quarto Dialogorum: Debemus itaque præſens ſæculum, vel quia iam conſpicimus defluxiſſe, tota mente contemnere, quotidiana Deo lacrymarum ſacrificia, quotidianas carnis eius, & ſanguinis hoſtias immolare: hæc namque ſingulariter victima ab æterno interitu animam ſaluat, quæ illam mortem vnigeniti per myſterium reparat, quod licet ſurgens à mortuis iam non moritur, & mors ei vltra non dominabitur; tamen in ſe ipſo immortaliter, & incorruptibiliter viuens pro nobis iterum in hoc myſterio ſacræ oblationis immolatur. Eius quippe ibi corpus ſumitur, eius caro in populi ſalute partitur, eius ſanguis, non iam in manus infidelium, ſed in ora fidelium funditur. Hinc ergo penſemus, quale ſit pro nobis hoc ſacrificium, quod pro abſolutione noſtra paſsionem vnigeniti filii ſemper imitatur, &c. Item Ioannes Chryſoſtomus Patriarcha ad Neophytos. Videte, quo vos cibo ſatietatis enutrit. Ipſe nobis cibi ſubſtantia eſt, atque nutrimentum. Nam ſicut mulier, affectionis natura cogente, genitum alere ſui lactis fœcunditate feſtinat, ſic & Chriſtus, quos ipſe regenerat, ſuo ſanguine ſemper enutrit. Etenim vt idem Ioannes ſcribit ad Theodorum monachum. Lubricum genus eſt natura mortalis, cito quidem labitur, ſed non ſero reparatur, & vt facile cadit, ita & velociter ſurgit. Debemus, o filia, hoc ad ſingulare confugere ſacramentum ſingulare appetere medicamentum. Hæc ideo cariſſima beati Petri filia ſcribere procuraui, vt fides, & fiducia in accipiendo corpus Domini maior tibi accreſcat. Talem quidem theſaurum, taliaque dona, non aurum, non lapides pretioſos amore patris tui, cœlo videlicet Principis, à me tua requirit anima, licet ab aliis ſacerdotibus longe meliora pro meritis poſſis accipere. *Greg. VII lib. 1. regiſt. epiſt. 50. vel 47. ad Mathildem. Burch. lib. 5. cap. 18. Iuo par. 2. cap. 28 decret. Cæſar. lib. 11. cap. 16.*

cap. 6.

De conſe. d. 2. c. 14.

Iob. c. 1. b

CAP. VIII.

Omnes, qui ingrediuntur eccleſiam Dei, & ſcripturas ſacras audiunt, nec communicant in oratione cum populo, ſed pro quadam intemperantia ſe à perceptione ſanctæ communionis auertunt, hi de eccleſia remoueantur, quamdiu per confeſſionem pœnitentiæ fructus oſtendant, & precibus indulgentiam conſequantur. *Antioch. cap. 2. Mart. Braccaren. cap. 84.*

vi. d. de conſe. d. 2. c. ſi quis. 18.

CAP. IX.

Qui intrant in eccleſiam, & numquam communicant, admoneantur, quod ſi non communicant, ad pœnitentiam accedant, ſi communicant, non ſemper abſtineant; ſi non fecerint,

De conſe. d. 2. In quo. 20.

abſtineantur. *Toletan. 1. cap. 13.*

CAP. X.

De conſe. d. 2. c. 19. Sæculares, qui in natali Domini, paſcha, pentecoſte non communicauerint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur. *Agathen. cap. 18. Burch. lib. 5. cap. 23. Iuo par. 2. cap. 33. decret. Cæſaraug lib. 11. cap. 19.*

CAP. XI.

De conſe. d. 2. c. 16. & ſi non Vt ſi non frequentius, vel ter laici homines in anno cõmunicent, niſi forte quis maioribus quibuſlibet criminibus impediatur. *Turonen. ſub Carolo cap. 50. Capitul. lib. 2. c. 45 Burch. lib. 5. cap. 17. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 28. panor. & par. 2. cap. 27. decret. Ceſar. lib. 11. cap. 15.*

CAP. XII.

De perceptione ſacri corporis, & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti nihilominus monemus, vt quod chriſtianæ religioni expedit, & ſicut vobis à patribus noſtris admonitum eſt, in aliis conuentibus. quando poſſibile fuerit faciatis, & veſtro exemplo vobis famulantes, vt hoc faciant, inſtruatis. *Pariſ. ſub Ludou. & Lotha. lib. 3. cap. 20. ad ipſos Imperatores.*

CAP. XIII.

Sane communicatio corporis Domini omni die dominico debuit celebrari. Ideoque neceſſe eſt, quantum ratio permittit, vt moderna corrigatur conſuetudo, ne forte, qui longe eſt à ſacramentis, quibus eſt redemptus, longe ſit à ſalute, quam fuerat conſecuturus. *Aquiſg. ij ſub Ludou. par. vlt. cap. 21.*

CAP. XIV.

Si quis intrat eccleſiam Dei, & ſacras ſcripturas audit, & pro luxuria ſua auertit ſe à communione ſacramenti, & in obſeruandis myſteriis declinat conſtitutam regulam diſciplinæ, illum talem proiiciendum de eccleſia catholica eſſe decernimus, donec pœnitentiam agat, & oſtendat fructum pœnitentiæ ſuæ, & poſſit communionem percepta indulgentia promereri. *Mart. Brac. cap. 84. Antio. cap. 2. Capitul. lib. 7. cap. 176. in addit.* *De conſe. d. 2. c. 18.*

CAP. XV.

Singulis diebus dominicis in quadrageſima præter hos, qui excõmunicati ſunt, ſacramenta corporis, & ſanguinis Chriſti ſumenda ſunt, & in cœna Domini, in vigilia paſchæ, & in die reſurrectionis Domini penitus ab omnibus communicandum. *Theodulph. ad presbyteros. Aurelian. cap 41. Burch. lib. 5. cap. 19. Iuo par. 2. cap. 29. decret. Anſel. lib. 9. cap. 11.*

CAP. XVI.

Admonendus eſt populus, vt ad ſacroſanctũ ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abſtineat, &c. Quia ſicut periculoſum eſt, impurum quemque ad tantum ſacramentum accedere: ita etiam periculoſum eſt, ab hoc, prolixo tempore abſtinere: ſalua ratione eorum, qui excommunicati non quando eis libet, ſed certis temporibus communicant: & religioſis quibuſque ſanctè viuentibus, qui pœne omni die id faciunt. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 44.*

De percipienda Euchariſtia in cœna Domini, vel in paſchate. Tit. VIII.

Vide lib. xx. tit. vi.

CAP. I.

IN cœna Domini à quibuſdam perceptio Euchariſtiæ negligitur, quæ quod in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his, quibus pro grauibus criminibus inhibitum eſt, percipienda ſit, eccleſiaſticus vſus demonſtrat, cum etiam pœnitentes eadem die ad percipienda corporis, & ſanguinis domini ſacramenta reconcilientur. Cabilo. *ſub Carolo cap. 47. Capitul. lib. 7. cap. 68. in additis. Burch. lib. .cap. 20. Iuo par. 2. cap. 30. decret.* *De conſe. d. 2. c. 17.*

Quonam pacto ſe debeant comparare chriſtiani ad perceptionem Euchariſtiæ. Tit. IX.

CAP. I.

QVicumque manducauerit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne: reus erit corporis, & ſanguinis Domini. Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat, qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit, non diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. *Paul. epiſtol. 1. ad Corinthios cap. 11. à num. 27. ad 31.*

CAP. II.

Si laicis abſtinentia imperatur (*à coniugibus*) vt poſſint deprecantes audiri, quanto magis ſacerdos vtique omni momento paratus eſſe debet, munditiæ puritate ſecurus, ne aut ſacrificium offerat, aut baptizare cogatur? qui ſi contaminatus eſt carnali concupiſcentia, quid faciet? &c. *Syric. in ſyno. Rom. epiſt. 4. cap. 9. apud conc. Telen.*

CAP. III.

Ne excommunicato eccleſiaſtico, ſiue laico de fragmentis oblationum Domini ponatur ad menſam. Vnde ſcis tu, qui paſſim ſacratii panis indignis impendis, vnde noſti ſi à mulieribus mundi ſunt? Vnde & Dauid ab Abimelech ſacerdote interrogatus, cum panes ſibi ad comedendũ poſceret, ſi mundus eſſet à muliere, cum ſe mundum ante triduum profiteretur, panes propoſitionis manducauit, &c. Si poſt ordinationem miniſtro altaris contigerit proprium inuadere cubile vxoris, ſacrarii non intret limina, nec ſacrificii portitor fiat, nec altare contingat, nec ab offerentibus holocauſti oblationem ſuſcipiat, nec ad dominici corporis * portionem accedat, &c. *Clem. epiſt. 2.*

De conſe. d. 2. c. Tribus. 1. Reg. 21. diſt. 82. c. 10. miniſtri.

*portationem

poſt

poſt prin. Iuo par. 6. cap. 87. decret. Cæſaraug. lib. 8. cap. 59.

CAP. IV.

Sacerdotes, vel leuitæ pudicitiam ex die ordinationis ſuæ ſeruare debent, quibus vel ſacerdotium, vel miniſterium ſine ſucceſſione eſt, nec præterit dies, qua vel à ſacrificiis diuinis, vel à baptiſmatis officio vacent. Nam ſi beatus Apoſtolus ad Corinthios ſcripſit, Abſtinete vos ad tempus, vt vacetis orationi, & hoc vtique laicis præcepit: multo magis ſacerdotes, quibus & orandi, & ſacrificandi iuge officium eſt, ſemper debebunt ab huiuſmodi conſortio abſtinere. Quod ſi contaminatus fuerit carnali concupiſcentia, quo pudore ſacrificare vſurpabit? aut qua conſcientia, quoue merito exaudiri ſe credit? cum dictum ſit Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil mundum. *Inno. epiſt. 2. cap. 9. & epiſt. 3. cap. 1. Iuo lib. 6. tit. 8. cap. 11. panor. & par. 6. cap. 94. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 132.*

Diſt. 31. tenere c. 4. & 5. 1. Cor. 7.

Tit. 1.

CAP. V.

33. q. 4. c. 7. vir cū propria.

Si quis ſua coniuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo liberorum creandorum gratia vtitur, iſte profecto ſiue de ingreſſu eccleſiæ, ſeu de ſumendo corporis dominici, & ſanguinis myſterio, ſuo eſt relinquēdus iudicio, quia à nobis prohiberi non debet, &c. Sic illic, vbi Dominus per creaturā ſubditā hominibus loquebatur, tanta prouiſione eſt munditia corporis requiſita, &c. Quanto magis qui corpus Domini omnipotentis accipiunt; cuſtodire in ſe carnis munditiam debent, ne ipſa inæſtimabilis myſterii magnitudine prægrauētur? &c. *Greg. ad Auguſt. interro. 10. Iuo par. 8. c. 88. decr. Tarra. lib. 6. c. 225.*

Exo. cap. 19.

CAP. VI.

Ib. 6 c. 1-2

Quæro ſi poſt illuſionem, quæ per ſomniū ſolet accidere, vel corpus Domini quilibet accipere valeat, vel ſi ſacerdos eſt, ſacra myſteria celebrare? Eſt in eadem illuſione valde neceſſaria diſcretio, qua ſubtiliter penſari debet, ex qua re accidat menti dormientis: Aliquando enim ex crapula, aliquando ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex naturæ ſuperfluitate, vel infirmitate euenerit, omnimodo hæc illuſio non eſt timēda, quia hanc animus neſciens pertuliſſe magis dolendus eſt, quam feciſſe. Cum vero ſupra modum appetitus gulæ in ſumendis alimentis rapitur, atque idcirco humorum receptacula grauantur, habet exinde animus aliquem reatum, non tamen vſque ad prohibitionem percipiendi ſacri myſterii, vel miſſarum ſolēnia celebrandi, cum fortaſſe aut feſtus dies exigit, aut exhiberi miniſterium pro eo, quod ſacerdos alius in loco deeſt, ipſa neceſſitas compellit. Nam ſi adſunt alii, qui implere miniſterium valeant, illuſio per crapulam facta à perceptione ſacri myſterii prohibere non debet, ſed ab immolatione ſacri myſterii abſtinere, vt arbitror, humiliter debet: ſi tamen dormientis mentem turpis imaginatio non concuſſerit. Nam ſunt quibus ita plerumque illuſio naſcitur, vt eorum animus etiam in ſomno corporis poſitus turpibus imaginationibus non fœdetur, &c. Si vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur illuſio dormientis, patet animo ſuus reatus; videt enim à qua radice inquinatio illa proceſſerit, qui quod cogitauit ſciens, hoc pertulit neſciens. Sed penſandum eſt, ipſa cogitatio vtrum ſuggeſtione, an delectatione, vel quod maius eſt, peccati conſenſu acciderit. Tribus enim modis impletur omne peccatum, videlicet ſuggeſtione delectatione, conſenſu. Suggeſtio quippe fit per diabolum, delectatio per carnem, conſenſus per ſpiritum, &c. cum enim malignus ſpiritus peccatum ſuggerit in mente, ſi nulla peccati delectatio ſequatur, peccatum omnino perpetratum non eſt, cum vero caro delectari cœperit, tunc peccatum incipit naſci. ſi autem etiam ex deliberatione conſentit, tunc peccatum cognoſcitur perfici. In ſuggeſtione igitur peccati ſemen eſt, in delectatione fit nutrimētum, in conſenſu perfectio. Et ſæpe contingit, vt hoc, quod malignus ſpiritus ſeminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi conſentiat. Et cum caro ſine anima delectari nequeat, ipſe tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur, vt ei ex ratione contradicat, nec conſentiat, & tamen delectatione ligatus ſit, ſed ligatum ſe vehementer ingemiſcat. Vnde & ille cœleſtis exercitus præcipuus miles gemebat dicens: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati, quæ eſt in membris meis. *Rom. 7.* Si autem captiuus erat, minime pugnabat: Quapropter, & captiuus erat, & captiuus non erat, ſed pugnabat. Igitur legi mētis, lex quæ in mēbris eſt, repugnabat: pugnabat autem, quapropter captiuus non erat. Ecce itaque homo eſt; vt ita dixerim, captiuus, & liber, liber ex iuſtitia, quam diligit, captiuus ex delectatione, quam portat inuitus. *Greg. ad Auguſt. interrogat. 11. Burch. lib. 5. cap. 43. Iuo par. 2. cap. 52. decr. Tarrac. lib 1. cap. 157.*

CAP. VII.

Corpori, & ſanguini dominico quotidie in quadrageſima maiori, ſi debeatis communicare conſultis. Quod vt fiat, Deum omnipotentem ſuppliciter exoramus, & vos omnes vehementiſſime cohortamur, ſi tamen mens in affectu peccandi non ſit, vel ſi hanc non de criminalibus peccatis conſcientia impœnitens, vel non reconciliata fortaſſis accuſet, vel ſi fratri diſcordanti quis veſtrum ſuo vitio reconciliatus minus exiſtat. Nam quem de horum aliquo conſcientia mordet, grauari tanto munere, potius, quam remedium conſequi quodlibet arbitremur. Iudicium enim ſibi ſecundum Apoſtolum manducat, & bibit. *1. Cor. 11.* *Nicol. ad conſulta Bulgaror. cap. 9.*

CAP. VIII.

Cum laico abſtinentia imperetur: vt poſſit orationi vacans, & Deum deprecans exaudiri, quanto magis ſacerdotibus, vel leuitis, qui omni momento parati eſſe debent, in omni munditia, & puritate ſecuri, ne aut ſacrificium offerre, aut baptizare, ſi id temporis neceſſitas popoſcerit, cogantur imparati, aut immundi? qui ſi contaminati fuerint carnali concupiſcentia, qua fronte excuſabunt, quo pudore vſurpabunt, qua conſcientia, quo merito exaudiri ſe credent? *Turon. cap. 5.*

CAP. IX.

Oportet die ſextæ feriæ paſsionis Domini myſterium crucis, quod ipſe Dominus cunctis annuntiandum voluit prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populū præſtolari, vt pœnitentiæ compunctione mundati, venerabile feſtum Dominicæ reſurrectionis, remiſsis iniquitatibus ſuſcipere mereamur, corporiſque eius, & ſanguinis ſacramentum mundi à peccato ſumamus. *Toletan. 5. cap. 6.*

CAP. X.

Si quis ad ſanctiſsimum corpus Domini accedit in ſynaxeos tempore, antequam de eo participet, manus componat in formam crucis, ita accedat, & communionem gratiæ accipiat. Qui vero in auro, vel alia materia id recipiunt, male faciunt, cum præſtet imago Dei his omnibus. Qui dederit eo modo communionem recipientibus, excommunicetur, & qui recipit. *Trul. cap. 101.*

CAP. XI.

Presbyteri omnino admonendi ſunt, vt cum ſacra miſſarum ſolemnia peregerint, atque communicauerint, pueris, aut aliis quibuſlibet perſonis aſtantibus corpus Domini indiſcrete non tribuant. Qui ſi forte maioribus peccatis fuerint irretiti, magis ſibi damnationem, quam remedium ſumere noſcuntur, iuxta ſententiam Apoſtoli dicentis. Quicumque manducauerit panem, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis, & ſanguinis Domini. Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. *Turon. ſub Carolo. c. 19.* 1. Cor. 11

CAP. XII.

In perceptione corporis, & ſanguinis dominici magna diſcretio adhibenda eſt. Cauendum eſt enim, ne ſi nimium in longum differatur, ad perniciem animæ pertineat, dicente Domino. Niſi manducaueritis carnem filii hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis. Si vero indiſcrete accipiatur, timendum eſt illud, quod ait Apoſtolus: Qui manducat, & bibit indigne, iudicium ſibi manducat, & bibit. Iuxta eiuſdem ergo Apoſtoli documentum, probare ſe debet homo, & ſic de pane illo manducare, & de calice bibere, vt videlicet abſtinens aliquot diebus ab operibus carnis, & purificans corpus, animamque ſuam præparet ſe ad percipiendum tantum ſacramentum, exemplo Dauid, qui niſi ſe faſſus fuiſſet, abſtinuiſſe ab opere coniugali ab heri, & nudiuſtertius, panes propoſitionis nequaquam à ſacerdote accepiſſet. *Cabilo. ſub Carolo cap. 46. Burch. lib. 5. cap. 14. Iuo par. 2. cap. 24. decret.* Ioan. 6. 1. Cor. 11. 1. Reg. 21

CAP. XIII.

Habebit etiam Epiſcopus inter hæc omnia, & caſtitatis eminentiam: ita vt mens, Chriſti corpus conſectura ab omni inquinamento carnis ſit munda, & libera. *Iſido. de officiis. cap. 6. apud Aquiſg. cap. 9. ante fin.*

CAP. XIV.

Non ſolum ab opere ſe immundo abſtineat verum à iactu oculi, & cogitationis errore mens corpus Chriſti confectura ſit libera. *Hieron. in epiſt. ad Titum. apud Aquiſgranen. cap. 10. in fin.*

CAP. XV.

Qui in non voluntario nocturno fluxu fuerint, ii quoque propriam conſcientiam ſequantur (*loquitur de his, qui ad Euchariſtiam accedere volunt*) & ſeipſos an de eo diſcernant, an non, conſiderent. Quemadmodum in cibis, qui diſcernit, inquit, ſi comederit, condemnatus eſt, in his quoque bonæ ſit conſcientiæ, & libere loquatur, ſecundum propriam cogitationem, qui ad Deum accedit. *Dionyſ. Alexandrinus in epiſt. ad Baſilidem cap. 4.*

CAP. XVI.

Tum demum polluimur, quando fœtidiſsimum peccatum operamur. Quando autē naturalis excretio præter voluntatem facta fuerit tunc naturæ neceſsitate cum aliis, hoc quoque ſuſtinemus. *D. Athanaſius epiſt. ad Ammum monachum.*

CAP. XVII.

Si vxor cum ſuo marito noctu cohabitarit, vel maritus cum vxore, vt fiat ſynaxis, debentne communicare, an non? Reſpondeo non debent, cum clamet Apoſtolus, Ne fruſtremini vos inuicem, niſi ex conſenſu ad tempus, vt vacetis orationi, & rurſus ſimul conueniatis, ne tentet vos Satanas propter intemperantiam veſtram. *Timot. Epiſcop. Alexandr. reſponſ. 5.* 1. Cor. 7

CAP. XVIII.

Si laicus, qui ſomniauit, clericum interrogauerit, an debet ei permittere communicare, an non? Reſpondeo ſi ſubeſt quidem mulieris deſiderium, non debet, Sin autem tentat eum Satanas, vt per hanc occaſionem à diuinorum myſteriorum communione alienetur, debet communicare. Neque enim ceſſabit illum eo tempore tentare, quando debet communicare eum inuadens. *Timoth Epiſcop. Alexandr. cap. 12.*

CAP. XIX.

Admonendus eſt populus, vt ad ſacroſanctū ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abſtineat: ſed cum omni diligentia eligat tempus, quando aliquandiu ab opere coniugali abſtineat, & vitiis ſe purget, virtuti-

tibus exornet, eleemoſynis, & orationibus inſiſtat, & ſic ad tantum ſacramentum accedat. Quia ſicut periculoſum eſt, impurum quemque ad tantum ſacramentum accedere: ita etiam periculoſum eſt ab hoc prolixo tempore abſtinere, ſalua ratione eorum, qui excōmunicati, non quando eis liber, ſed certis temporibus communicant, & religioſis quibuſque ſanctè viuentibus, qui pœne omni die id faciunt. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 44.*

Non denegetur Euchariſtia leproſis, & aliis infirmis.
Tit. X.

CAP. I.

Diſt. 5. c. vlt. p. vlt. SAnctæ Communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non deber prohiberi. (*loquitur de muliere, quæ menſtruam conſuetudinem patitur*) Si autem ex veneratione magna percipere non præſumit, laudanda eſt: ſed ſi percipiat, non iudicanda. bonarum quippe mentium eſt, ibi etiam aliquo modo culpas ſuas agnoſcere, vbi culpa non eſt: quia ſæpe ſine culpa agitur, quod venit ex culpa. *Greg. ad Aug. interrog. 10.*

CAP. II.

Leproſis, ſi fideles Chriſtiani fuerint, Dominici corporis & ſanguinis participatio tribuatur, cum ſanis autem conuiuia celebrare negantur. *Greg. iij. epiſt. 4. ante fin. Vormat. c. 31.*

CAP. III.

Qui regio morbo vexantur, in eccleſia dum ad communionem venerint, poſt omnium ſuppletionem erunt ingreſſuri ad participandum munus. *Zachar. epiſt. 5. in med.*

CAP. IV.

Quamobrem non debeat is, cui ſanguis ex ore, vel naribus profluxerit, corpus, ac ſanguinem Chriſti percipere, regula nulla docet. Nam quod inuitus quis patitur, in culpam ei non debet imputari, ac per hoc nec à participatione tanti remedii coërceri. Nouimus *Matt. 9. Mar. 5. Luc. 8.* namque quia mulier, quæ fluxum patiebatur ſanguinis, poſt tergum Domini humiliter veniens, veſtimenti eius fimbriam tetigit, atque ab ea ſtatim ſua infirmitas receſſit. Si itaque mulier hæc in fluxu ſanguinis poſita veſtimenti Dominici tactu non iudicatur indigna, immo ipſius Domini, nam ipſe dixit, tetigit me aliquis? cur quibus ſanguinis ex ore, vel naribus fluxum ſuſtinent, non liceat ſalutifera Chriſti ſacramenta percipere? *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 65.*

Euchariſtia non denegetur illis, quibus mors impendet.
Tit. XI.

CAP. I.

26. q. 6. c. 9. de his. & c. 6. ſi quis. DE decedentibus antiqua, & canonica lex ſeruetur. Vt ſi quis decedat, vltimo, & maxime neceſſario viatico non priuetur. Si præter ſpem communione percepta reuixerit, orationibus tantum communicet. Et generaliter quocumque decedente petente euchariſtiam Epiſcopus exploret, & det ei oblationem. *Nicæn. cap. 13. G. 12. L. Mart. Brac. cap. 83. Triburien. 31. Burch. lib. 18. cap. 6. Iuo par. 15. cap. 31. decre.*

CAP. II.

Si quis de tertiæ partis nominatione confiſus (*loquitur de eo, quem tertia pars Cardinalium eligit Papam*) ſibi nomen Epiſcopi vſurpauerit, tamen ipſe, quam qui eum receperint, excommunicationi ſubiaceant, & totius ſacri ordinis priuatione mulctentur, ita vt viatici etiam eis, niſi tantum in vltimis, communio denegetur, &c. *Alex. iii. in conc. Later. cap. 1.* *De elect. c. 6. licet. Greg. ix. c. 11. eod. tit. in 1. collect.*

CAP. III.

Si Epiſcopi, presbyteri, vel diaconi, ſiue ſua ſponte ſiue coacti, ſe rebaptizari permiſerint, in pœnitentia, ſi reſipiſcunt, iacere conuenict, nec orationi non modo fidelium, ſed ne catechumenorum intereſſe, quibus communio laica in morte reddenda eſt. *Felix iii. in ſyno. Roma cap. 2. Burchar. lib. 4. cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decret.* *De conſe. d. 4. c. eos. quos, cap. 113.*

CAP. IV.

Clericis, monachis, aut ſæcularibus, qui ſe rebaptizari paſſi ſunt, duodecim annorum indicitur pœnitentia: at vero viaticum, cum mors inſtat, conceditur. *Felix iii. in ſyno. Rom cap. 3. Burch. lib. 4. cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decr.* *De conſe. d. 4. c. 1. &*

CAP. V.

Deteſtabiles illas nundinas, vel ferias, in quibus milites ex condicto conuenire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ temere congrediuntur, vnde mortes hominum & animarum pericula ſæpe proueniunt, omnino fieri interdicimus: Quod ſi quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis ei poſcenti pœnitentia, & viaticum non negetur, eccleſiaſtica tamen careat ſepultura. *Innoc. ii. in ſyno, Rom. c. 10. Eugen. iij. in conc. Rhemen. cap. 12. poſt Iuonis panor.* *vide cap. 1. de torneam.*

CAP. VI.

Qui acta pœnitentia in fornicationem iterum inciderint, ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur, à Dominicæ autem menſæ conuiuio ſegregentur: quibus cum ad Dominum cœperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri. *Syric. epiſt. 10 cap. 5. Burch. lib. 19. cap. 57. Iuo par. 15. cap. 71. decr. Anſel. lib. 11. cap. 143. Cæſar. lib. 15. cap. 9. Tarrac. lib. 6. cap. 28.* *33. q. 2. c. 14.*

CAP. VII.

Has impudicas, (*loquitur de monachis, & ſanctimonialibus lapſis*) deteſtabileſque perſonas à monaſteriorum cœtu, eccleſiarumque conuentibus eliminandas eſſe mandamus: quatenus retruſæ in ſuis ergaſtulis tantum facinus continua lamentatione deflentes, purificatorio poſſint pœnitudinis igne decoqui, vt eis, vel ad mortem ſaltem ſolius miſericordiæ intui-

ta, per communionis gratiam poſſit indulgentia ſubuenire. *Syric. epiſt. 1. cap. 6. Tribur. cap. 23. & 26. Anſel. lib. 11. cap. 143.*

CAP. VIII.

De conſe. diſt. 5. de pœniten. tib. c. 17. Si quis (*pœnitens*) in ægritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus paſchæ relaxandum, ne de ſæculo abſque communione diſcedat. *Innoc. epiſt. 1. cap. 7 Capit. lib. 5. cap. 67. Cæſar. lib. 15. cap. 27. Tarrac. lib 4. cap. 36.*

CAP. IX.

Quæſitum eſt, quid de eis obſeruari oporteat, qui poſt baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus dediti in extremo fine vitæ ſuæ pœnitentiam ſimul, & reconciliationem communionis expoſcunt, &c. Conſuetudo prior tenuit, vt concederetur pœnitentia, ſed communio negaretur. nam cum illis temporibus crebræ perſecutiones eſſent, ne communionis conceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecuros, non reuocaret à lapſu, negata merito cõmunio eſt, cõceſſa pœnitentia: ne totum penitus negaretur, & duriorẽ remiſſionem fecit temporis ratio. Sed poſtquã Dominus noſter pacem eccleſiis ſuis reddidit, iam depulſo terrore, cõmunionem dari obeuntibus placuit: & propter Domini miſericordiã, quaſi viaticũ profecturis: & ne Nouatiani hæretici, negantes veniam, aſperitatẽ, & duritiam ſequi videamur. Tribuitur ergo cũ pœnitentia extrema cõmunio, vt homines huiuſmodi vel in ſupremis ſuis permittete Saluatore noſtro: à perpetuo exitio vindicentur. *Innoc. epiſt. 3. c. 2. Tribur. cap. 31. in fin.*

CAP. X.

Condemnatus eſt Baſſus à ſynodo, ita tamen vt in vltima die viaticum ei non denegetur propter humanitatem pietatis eccleſiæ. *Xyſtus iii. epiſt. vni.*

CAP. XI.

26. q. 7. 18 pera. a. 2. Qui ad iterandũ baptiſmũ vel metu coacti ſint, vel errore traducti, pœnitentiam agant, &c. In quibus, ſi quis ita grauiter vrgeatur, vt dum adhuc pœnitet, de ſalute ipſius deſperetur, oportet ei per ſacerdotalẽ ſollicitudinem cõmunionis gratia, ſubueniri. *Leo epiſt. 77. ad Nicetam Epiſc. Aquilei. c. 6. Burch. lib. 4. c. 48. Iuo par. 1. c. 242. decr.*

CAP. XII.

De communione danda morientibus ſignis eam petentibus. *Leo epiſt. 86. ad Theodor. Foroiul. Epiſc.*

CAP. XIII.

Virginibus ſacris temere ſe quoſdam ſociare cognouimus, &c. his viaticum de ſæculo tranſeuntibus ſi tamen pœnituerint, non negetur. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 22. Tribur. cap. 23. Raban cap. 5. de pœnit.*

CAP. XIV.

diſt. 50. c. 10. Acce. dens. Presbyter depoſitus, qui auſus fuit offerre ſacrificium, priuatur perceptione Euchariſtiæ, præterquam in obitu. *Gregor. lib. 4. epiſt. 5. Venantio Epiſcopo Lunen.*

CAP. XV.

Qui patrem, matrem, fratrem, ſororem occiderint, toto tẽpore vitæ ſuæ non ſuſcipiant Dominicum, niſi tempore exitus pro viatico. *Greg. y. epiſt. 8. ante fin.*

CAP. XVI.

Apoſtatis pœnitentibus non negetur viaticum, *Ancyr. cap. 6. vide lib. xi. tit. iv.*

CAP. XVII.

Si quis fidelis habens vxorem ſæpe fuerit mœchatus, in fine mortis eſt conueniẽdus, & ſi ſe promiſerit ceſſaturum, detur ei communio. Si reſuſcitatus ruſus fuerit mœchatus, placuit vlterius non edere eum de communione pacis. *Eliber. cap. 47.*

CAP. XVIII.

De his, qui apoſtatant, & antequam ſe ad eccleſiam repræſentent, nec quidẽ pœnitẽtiam agere quærunt, & poſtea infirmitate correpti, petunt cõmunionem, placuit eis non dandam communionem, niſi reualuerint, & egerint dignos fructus pœnitentiæ. *Arelat. 1. cap. 23.*

CAP. XIX.

De his, qui in pœnitentia poſiti vita exceſſerunt, placuit nullum communione vacuum debere dimitti, ſed pro eo, quod honorauit pœnitentiam, oblatio illius recipiatur. *Arelat. y. cap. 12. vide Carth. iv. cap. 79.*

CAP. XX.

Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu, dum ſacerdos venit, obmutuit, vel in phreneſim incidit, dent teſtimonium, qui cum audierunt, & accipiat pœnitentiam. Et ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia, &c. *Carthag. iv. cap. 76. Capitul lib. 5. cap. 75. Burch. lib. 18. cap. 10. Iuo par. 15. cap. 8. decre Anſel. lib 11. cap. 16.* *26. q. 6. cap. 8.*

CAP. XXI.

Pœnitentes, qui in infirmitate ſunt, viaticum accipiant. *Carthag. iv. cap. 77. Iuo par. 15. cap. 9. decret.*

CAP. XXII.

Pœnitentes, qui in infirmitate viaticum Euchariſtiæ acceperint, non ſe credant abſolutos ſine manus impoſitione, ſi ſuperuixerint. *Carthag. iv. cap. 78. Capitul. lib. 5. cap. 54. & 76. Burch. lib. 19 cap. 23. Iuo par. 15. cap. 10. decr. Anſel. lib. 11. cap. 15.* *26. q. 6. c. 9. in fin.*

CAP. XXIII.

Iuuenes in infirmitate poſiti † viaticum percipiant. *Barcinon. c. 9.* *† beati cam be nedi ctionẽ*

CAP. XXIV.

Si qua vidua Epiſcopi, aut presbyteri, aut diaconi maritum acceperit, nullus clericus, nulla religioſa cum ea cõuiuium ſumat, numquam communicet, morienti tantum ei ſacramentum ſubueniat. *Toletan. c. 18. Mart. Bracar. cap. 29.*

CAP. XXV.

Pœnitentes, tempore quo pœnitentiam petunt, impoſitionem manuum, & cilicium ſuper caput à ſacerdote, ſicut vbique conſtitutum eſt, conſequantur, &c. Viaticum tamen omnibus in morte poſitis non negandum. *Diſt. 50. cap. 62.*

Agath.

Agath. cap. 15. Burch. lib. 19. cap. 27. Iuo par. 15. cap. 17. decr. Capitul. lib. 5. cap. 58. & lib. 7. cap. 310.

CAP. XXVI.

26. q. 6. c. 7. Qui recedunt de corpore pœnitentia accepta, placuit ſine reconciliatoria manus impoſitione eos communicare, quod morientis ſufficit † conſolationi ſecundum definitiones patrum, qui huinſmodi communionem congruenter viaticum nominauerunt, &c. *Arauſ. cap. 3. Raban. cap. 36. de pœnit. Burc. lib. 18. ca. 17. Iuo par. 15. cap. 39. decr.*

†reconciliationi

CAP. XXVII.

Si cui diſcrimen mortis immineat, damnationis conſtitutæ tempora relaxentur. Si ægrotum accepto viatico reualeſcere fortaſſe contingit, ſtatuti temporis ſpatia obſeruare conueniet. *Epau. cap. 36.*

CAP. XXVIII.

De promotionibus (*quorumdam clericorum, qui contra eccleſiæ leges ordinantur*) ſi quis clericus, aut ciuis teſtis extiterit, quorum teſtimonio dum creditur, frequenter Pontificis ignorantia præuenitur, cum agnitum fuerit, ordinationem illicite celebratam, anno integro à communione pellantur. Qui ſi in infirmitate deciderint, eis viaticum non negetur. *Aurelian. iii. cap. 6.*

CAP. XXIX.

Si quis conſecratæ, vel deuotæ, id eſt, religionem profeſſæ, vim inferre præſumpſerit, à communione eccleſiaſtica vſque ad exitum repellatur, viatico tantum ei infirmitatis periculo reſeruato. Quod ſi quæ rapta dicitur, cum raptore habitare conſenſerit, & ipſa excommunicatione ſimili feriatur. Quæ forma & de pœnitentibus, ac viduis in propoſito manentibus ſub diſtrictione eccleſiaſtica conſeruetur. *Aurel. iii. cap. 16.*

CAP. XXX.

Si quis pœnitentiæ benedictione ſuſcepta, ad ſecularem habitum, militiamque reuerti præſumpſerit, viatico conceſſo vſque ad exitum excommunicatione plectatur. *Aurel. iii. cap. 24.*

CAP. XXXI.

Perfugis communio tantum in exitu concedatur. *Tolet. vii cap. 1.*

CAP. XXXII.

Si quis epiſcoporum magnatis cuiuſquam vxorem, filiam, neptem, ſeu quolibet illum gradu adhibito pertingentem, quacumque fraude, vel ſubtilitate adulterina pollutione fœdauerit, & honoris proprii gradum amittit, & ſub exilii relegatione perpetuam excommunicationis ſententiam perferat, qui tamen circa finem vitæ communionis remedio adiuuandus eſt. *Tolet. xi. cap. 5.*

CAP. XXXIII.

23. q. 8. c. 30. His, à quibus Domini ſacramenta tractanda ſunt, iudicium ſanguinis agitare non licet, &c. ſi quiſquam horum immemor præceptorum, aut in eccleſiæ ſuæ familiis, aut in quibuſlibet perſonis tale aliquid fecerit, & conceſſi ordinis honore priuetur, & loco, ſub perpetuo quoque damnationis teneatur religatus ergaſtulo. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non neganda eſt propter Domini miſericordiam, qui non vult peccatoris mortem, ſed vt conuertatur, & viuat. *Tolet. xi. cap. 6. Raban. cap. 30. de pœnit. Burch. lib. 1. cap. 201. Iuo par. 5. cap. 315. decr. Cæſar. lib. 5. cap. 62. Tarrac. lib. 4. cap. 69.* Ezech. 18. & 33.

CAP. XXXIV.

Qui huius nefariæ actionis patratores extiterint, quique in his turpitudinibus ſeſe implicari permiſerint, & contra naturam maſculi in maſculos hanc turpitudinem operati fuerint, &c. niſi eos digna ſatisfactio pœnitentiæ accipere corpus & ſanguinem Chriſti in fine permiſerit, nec in exitus ſui die ſecundum canonum inſtituta communionis perceptione ſe nouerint releuari. *Tolet. xvi. cap. 3.*

CAP. XXXV.

Mulieri, quæ votum caſtitatis violauit, & ea de cauſſa agit pœnitentiam, non negetur viaticum, cum ei mors impendet. *Synod. Foroiul. cap. 11.*

CAP. XXXVI.

Presbyter qui præeſt eccleſiæ, ſi finem alicuius vrgentem perſpexerit, commendet animam chriſtianam Domino Deo ſuo more ſacerdotali, cum acceptione ſacræ communionis, corpuſque ſepulturæ, non vt mos eſt gentilium, ſed ſicut chriſtianorum. *Aquiſgr. ij ſub Ludou. par. 3. cap. 5.*

CAP. XXXVII.

Ab infirmis in mortis periculo poſitis per presbyteros pura eſt inquirenda confeſſio, non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda, &c. & ideo ſecundum canonicam auctoritatem ne illis ianua pietatis clauſa videatur, orationibus, & conſolationibus eccleſiaſticis ſacrâ cũ vnctione Dei animati, ſecundum ſtatuta ſanctorum patrum cõmunione viatici reficiantur. *Magun ſub Rabano cap. 26. Burch. lib. 18. cap. 14. Iuo par. 15. cap. 36. decret. Cæſar. lib. 15. cap. 25. Pœnit. Rom. tit. 9. cap. 7.* 26. q. 7. c. 1.

CAP. XXXVIII.

Si omnibus de peccatis ſuis putam confeſſionem agentibus, & digne pœnitentibus communio in fine ſecundum canonicum iuſſum danda eſt, cur non etiam eis, qui pro ſuis peccatis pœnam extremam perſoluunt? *Magun. ſub Raban. cap. 27. Vormat. cap. 79. al. 80.*

CAP. XXXIX.

Patricidis pœnitentibus viaticum non negetur. *Vormat. cap. 30.*

CAP. XL.

Si fur, vel latro vulneratus elabitur, & expectatione mortis deſperatus putatur, atque reconciliari ſe myſteriis ſacroſanctis, habitu corporis, & voluntate piæ mentis depreca- 31. 1. 3. c. 31. furto defunt. c. 1. Greg. in c. 4. 5. ... collect.

tur. Deoque & ſacerdoti, comite vita, emendationem morum, & actuum confitetur, communionis gratiam non negamus tribuendam. Triburien.cap. 31. *Burch. lib. 11. cap. 59. & 75. Iuo par. 13. cap. 45. & par. 14. cap. 123. decr. vide poſt concil. Lateranen. Alexand. iii. par. 34. cap. 3.*

CAP. XLI.

Qui Epiſcopum dolo occidit, communionem ſanctam accipere non poteſt, in exitu autem vitæ pro miſericordia ei viaticum detur. *Lemonic. actio. 2.*

CAP. XLII.

Cum eſt interdictum, infirmis remedio pœnitentiæ, & communionis ſubueniatur. *Pictau. cap. 1.*

CAP. XLIII.

Ne viaticum negetur homicidæ pœnitenti, ſi ante pœnitentiæ terminum è viuis excedat. *Greg. Nyſſenus ad* Latoium *cap. 5.*

CAP. XLIV.

26. q. 6. c. 6. Si quis de corpore exiens nouiſſimum & neceſſarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur, &c. Qui ergo in exitu mortis ſunt, & deſiderant accipere ſacramentum, cum conſideratione, & probatione Epiſcopi accipere debent. *Mart. Bracar. cap. 83. Nicen. cap. 13.*

CAP. XLV.

Syricius conſtituit, vt Manichæi non participarent cum fidelibus communionem: quia ore polluto non liceret ſanctum corpus Domini conuexari, & vt conuerſus de Manichæis non communicaret vſque ad vltimum diem, quo viaticum acciperet. *Ex Pontif.*

Quibus de cauſis prohibeantur clerici, aut laici à perceptione Euchariſtiæ. Tit. XII.

CAP. I.

De his, quæ fiunt àma. pa. cap. 1. 2. Greg. in & in 1. collect. PRæſenti decreto ſtatuimus, vt niſi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabile fuerit oſtenſum, appellatione remota, ſemper præualeat, & ſuum conſequatur effectum, quod à maioris, vel ſanioris parte capituli fuerit conſtitutum, &c. Si quis huiuſmodi conſuetudines, quæ non ratione iuuantur, nec ſacris cōgnuunt inſtitutis, iurare præſumpſerit, donec congruam egerit pœnitentiam, à perceptione Dominici corporis fiat alienus. *Alex iii. in conc. gen Later. cap. 16.*

CAP. II.

De vſur. cap. 3. Greg. in. & c. 2. et 21. 1. in 1. coll. Vſurarii manifeſti nec ad communionem admittantur altaris, nec chriſtianam, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam, ſed nec eorum oblationem quiſquam accipiat, &c. *Alex. iii. in conc. Later. cap. 25.*

CAP. III.

Ne ad communionem recipiantur eccleſiæ (*loquitur de iis qui quibuſdam hæreticis fauebant*) niſi ſocietate illa peſtifera, & hæreſi abiuratis, &c. Illos autem, qui admonitioni Epiſcoporum in huiuſmodi parere contempſerint, à perceptione corporis & ſanguinis Domini iubemus fieri alienos. *Alexan. iii. in conc. Later. cap. 27.* *De hær. c. 7. in 1. collect.*

CAP. IV.

Peregrini Epiſcopi, presbyteri, diaconi etiam cum commendatitiis non admittantur ad communionem, niſi in religione probati ſint. *Apoſt. 32. G. 34. L.*

CAP. V.

Quoſdam chriſtianos ad apoſtaſiam tranſeuntes, & idolorum cultu, ac ſacrificiorum contaminatione profanatos à Chriſti corpore, & ſanguine, quo dudum redempti fuerunt, renaſcendo, iubemus abſcindi, &c. *Syric. epiſt. 1. cap. 3.* *33. q. 10. c. 12.*

CAP. VI.

De his non incongrue dilectio tua Apoſtolicam ſedem credidit conſulendam, qui acta pœnitentia tanquam canes, ac ſues ad vomitus priſtinos, & volutabra redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & noua coniugia, ſibi inhibitos denuo appetiuere concubitus. De quibus quia iam ſuffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum, vt ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur, ſacris myſteriorum celebritatibus, quamuis non mereantur, interſint, à Dominicæ autem menſæ conuiuio ſegregentur, &c. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad Dominum cœperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri. *Syric. epiſt. 1. cap. 5. Burch. lib. 19. cap. 57. Iuo par. 15. cap. 71. decr. Anſel. lib. 11. cap. 143. Cæſar. lib. 15. cap. 9. Tarrac. lib. 6. c. 28.* *33. q. 2. c. 12.*

CAP. VII.

Non tamen pro hac re ſacri corporis, ac ſanguinis Domini communione priuandi ſunt, cōiuncti ante baptiſma cum vxore patris, vel fratris, ſi poſt baptiſma id perpetrauerunt, corporis, & ſanguinis Domini communione priuandi ſunt. *Greg. ad Aug. inter. 7.*

CAP. VIII.

Si quis maleficio interficiat alterum, eo quod ſine idololatria perficere ſcelus non potuit, nec in fine impertiendam eſſe illi communionem. *Eliber. cap. 6. Hæc eadem pœna imponitur in multis capitibus huius concilij Eliberit.*

CAP. IX.

Clericus, vel laicus non communicet in aliena plebe ſine litteris Epiſcopi ſui, &c. ita nemo ſubtilis fugiens alterius communionem, ad alterum lateoter accedet. *Carthag. I. cap. 7. L. vide Agathen. cap. 52.*

CAP. X.

Qui ſacramento ſe obligauerit, vt litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redeat, pro periurio vno anno à communione

nione ſanguinis, & corporis Domini ſegregatus, reatum ſuum eleemoſynis, fletibus, & quantis potuerit ieiuniis abſoluat. *Iler. cap. 7. refert. Troſl. cap. 31. Raban. cap. 20. de pœnit. Burch. lib. 12. cap. 17. Ivo par. 12. cap. 74. decr.*

CAP. XII.

diſt. 81. c. 14. Si Diaconus, vel presbyter pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub pœnitentis profeſſione ſubmouerit: † ſic quoque ſi alii defuerint, & cauſſa certa neceſſitatis exoritur, poſcentem baptiſmum liceat baptizare. *Aurel. cap. 14. vel 12. Ivo par. 6. cap. 368. & par. 15. cap. 18. decr. Tarrac. lib. 6. cap. 4.*

† nic

CAP. XIII.

Ne quis fidelium propinquam ſanguinis ſui, vſque quo affinitatis lineamenta generis ſucceſſione cognoſcit, in matrimonio ſibi deſideret copulari, &c. Si quis huius decreti temerator exſtiterit, ac vetitū violare præſumpſerit, tanto grauiore ſententia mulctandum, &c. tantoque annoſioris excommunicationis tempore à Chriſti corpore, & fraternitatis conſortio ſequeſtretur, quanto fuerit propinquioris ſanguinis contagione pollutus. *Tolet. ij. cap. 5.*

CAP. XIV.

Quicumque res eccleſiis delegatas iniuſte poſſidens præſumpſerit retinere, &c. ab omnibus eccleſiis ſegregatus, à ſancta communione habeatur extraneus, &c. Indigne enim ad altare Domini propinquare permittitur, qui res eccleſiaſticas audet rapere, & iniuſte poſſidere. *Turon. ii. cap. 26. Pariſ. cap. 1.*

CAP. XV.

** victimas.* Sunt qui in feſtiuitate cathedræ Petri Apoſtoli † cibos mortuis afferunt, & poſt miſſas redeuntes ad domos proprias, ad gentilium reuertuntur errores, & poſt corpus domini ſacratas Dæmoni eſcas accipiunt, &c. Epiſcopi ab eccleſia ſancta repellant, nec participare ſancto altario permittant, qui gentilium obſeruationes cuſtodiunt, quid enim Dæmonibus cum Chriſto commune, cum magis ſumendo cibum delicta videatur addere, quam purgare? *Tur. ii. cap. 23.*

CAP. XVI.

A paſchali gaudio depellatur, nec in eo ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini percipiat, qui diem paſſionis eius per abſtinentiam non honorauit. *Tolet. iv. cap. 7.*

CAP. XVII.

Clericus qui alleluia in quadrageſima, vel Kalen. Ianuar. decantat, ordinis officio, & cōmunione paſchæ priuetur. *Tolet. iv. cap. 10. vide Turon. ij. cap. 23.*

CAP. XVIII.

Quicumque deinceps propter accipiendam ſacerdotis dignitatem quodlibet præmium fuerit detectus obtuliſſe, ex eodem tempore ſententiæ anathematis opprobrio condemnatum, atque à participatione Chriſti corporis, & ſanguinis alienum, ex quo illum conſtat execrabile Chriſto perpetraſſe flagitium. *Tolet. viii cap. 3.*

CAP. XIX.

Qui in diebus quadrageſimæ eſum carniū præſumpſerit attentare, non ſolum reus erit reſurrectionis dominicæ, verum etiam alienus, ab eiuſdem diei ſancta communione, & ipſius anni tempore ab omni eſu carnium abſtineat. *Tolet. viii. cap. 9.*

CAP. XX.

Diſcordantium fratrum oblationes, iuxta antiqui canonis definitionem, nullo modo recipiendas eſſe cenſuimus, &c. Et vt antequam eos reconciliatio vera innectat, nullus eorum accedere ad altare Domini audeat, vel gratiam communionis ſanctæ percipiat, ſed geminato tempore per pœnitentiam compenſabunt, quod diſcordiæ ſeruierunt. *Tolet. xi. cap. 4.*

CAP. XXI.

Qui huius nefariæ actionis patratores exſtiterint, quique in his turpitudinibus ſeſe implicari permiſerint, & contra naturam maſculi in maſculos hanc turpitudinem operati fuerint, &c. niſi eos digna ſatisfactio pœnitentiæ accipere corpus, & ſanguinem Chriſti in fine permiſerit, nec in exitus ſui die ſecundum canonum inſtituta communionis perceptione ſe nouerint releuari. *Tolet. xvi. cap. 3.*

CAP. XXII.

Sancti Dei, qui ante nos eccleſiam rexerunt, eos, qui voluntarium homicidium fecerint, pœnitentiam, quandiu viuerent, facere ſtatuerint, & vt nunquam acciperent ſanctam communionem, niſi in fine pro viatico, decreuerunt. *Tullen. in epiſt. ad Rother. & alios poſt med.*

CAP. XXIII.

Imaginum deſtructor ſit extorris à corpore, & ſanguine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel totius eccleſiæ vnitate, atque compage. *Greg. iii. in Syno. 93. Epiſcop. ex Pontif. poſt princip.*

Vide plura in libris de pœnis peccatorum in III. Parte.

De communione laica.

Tit. XII.

CAP. I.

Qvos Epiſcopos, presbyteros, vel diaconos fuiſſe conſtiterit, (*loquitur de his, qui fuerunt rebaptizati*) & ſeu optantes forſan, ſeu coactos lauacri illius vnici, ſalutariſque clamerit fuiſſe iacturam, &c. vſque ad exitus ſui diem in pœnitentia, ſi reſipiſcunt, iacere conueniet, nec orationi non modo fidelium, ſed nec catechumenorum omnimodis intereſſe, quibus communio laica tantum in morte reddenda eſt. *De conſec. d. 4. c. eos quos. 118.*

Felix. iii. in Synod. Rom. cap. 2. Burch. lib. 4. cap. 99. Iuo par. 1. cap. 293. decr.

CAP. II.

Sane ſi (*Photius*) viua voce, & proprio ſcripto nobis, in omnibus, quæ tam per nos, quam per deceſſorem meum ſtatuta ſunt, obedire ſpoponderit, & prædicti prophani conciliabuli pœnitentia motus geſta damnauerit, laicæ communionis ei gratiam non negamus. *Hadria. ij. in ſynod Rom. cap. 2. apud ſyno. viij. ſub eodem Hadria. act. 8.*

CAP. III.

Si presbyter, diaconus, clericus relinquat ſine licentia ſui Epiſcopi ſuam parœciam, in alia non miniſtret. Si ab Epiſcopo reuocetur & contempſerit, vt laicus communicet. *Apoſt. cap. 15.*

CAP. IV.

Diſt. 84. cap. 5. Quiſquis ſane clericus, aut viduam, aut certe ſecundam coniugem duxerit, omni eccleſiaſticæ dignitatis priuilegio mox nudetur, laica ſibi tantum communione conceſſa, quam ita demum poterit poſſidere ſi nihil poſtea, propter quod hanc perdat, admittat. *Syric. epiſt. 1. cap. 11 Iuo par. 6. cap. 51. decret. Anſel lib. 8. cap. 5. Tarrac. lib. 3. cap. 28.*

CAP. V.

c. q. 1. c. 9 hominibus. cum erge. Noſtræ lex eccleſiæ eſt, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſunt, per manus impoſitionem, laicam tantum tribuere communionem. *Innoc. epiſt. 22. c. 4.*

CAP. VI.

Non bene intelligunt eccleſiaſticas regulas, qui hoc negant cauſſa vtilitatis, aut neceſſitatis fieri poſſe, (*loquitur de mutationibus Epiſcoporum*) quoties communis vtilitas, aut neceſſitas perſuaſerit. Nullum enim ex his, aut ex aliis, qui meliori conſilio mutauerunt ciuitates neceſſitate quadam, vel vtilitate eccleſiaſtica, aut laica communione carere reperimus, nec vllatenus vmquam fieri debet. *Pelag. ij epiſt. 2. poſt princ.*

CAP. VII.

De quodam presbytero depoſito, & de ſubdiaconis quibuſdam itē depoſitis, quibus conceditur facultas communicandi inter laicos. *Grego. lib. 4 epiſt. 5. & epiſt. 16.*

CAP. VIII.

Quicumque ſane tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem, profeſſi continentiam (*loquitur de Diaconis*) ſi poſtea ad nuptias venerint, à miniſterio, vel clero ceſſare debebunt, laicam tantum recipientes communionem. *Ancyran. cap. 10. in ſecunda editione.*

CAP. IX.

Si quis diaconum ſe permiſerit ordinari, & poſtea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit, eum, acta legitima pœnitentia poſt triennium accipere communionem. Quod ſi alius detexerit, poſt quinquennium, acta pœnitentia, accipere communionem laicam debere. *Elibor. cap. 76.*

CAP. X.

Si Epiſcopus, presbyter, diaconus capitale crimen commiſerit, aut chartam falſauerit, aut teſtimonium falſum dixerit, ab officii honore depoſitus, in monaſterium retrudatur, & ibi quamdiu vixerit, laicam tantum communionem accipiat. *Agathen. cap. 50.* *Diſt. 50. cap. 7.*

CAP. XI.

Nullus clericorum à ſubdiacono, & ſupra propriæ vxori miſceatur. Quod ſi fecerit, laica communione contentus, iuxta priorum canonum ſtatuta, ab officio deponatur, quem ſi ita viuentem Epiſcopus ad officium admiſerit, Epiſcopus ſit tribus menſibus à ſuo officio ſequeſtratus. *Aurelian. iii. cap. 2.*

CAP. XII.

Si quis (*clericus*) ſuperbia elatus officium ſuum implere noluerit, laica communione contentus, ab ordine depoſitus habeatur. *Aurelian. iii. cap. 19.*

CAP. XIII.

Ebbo Archiepiſcopus pro reatibus, & criminibus confeſſis in ſynodo deiectus fuit, & à Sergio Papa confirmante deiectionem illius damnatus extitit, vt in laica tantummodo communione permaneret, &c. ſedes Apoſtolica per Sergium Papam dictum Ebbonem damnauit Epiſcopum, adeo vt inter laicos communionem tantum habere mereretur. *Syno. apud S. Medard. in accuſatione Hincmari, poſt med.*

CAP. XIV.

Qui peccatum ad mortem peccant clerici, à gradu quidem deponuntur, à laicorum autem communione non arcentur. *Baſil. ad Amphiloch. cap. 32.*

De peregrina communione. Tit. XIV.

CAP. I.

Contumaces clerici ab Epiſcopis corrigantur, & ſi qui prioris gradus elati ſuperbia, communionem fortaſſe contempſerint, aut eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur. *Agathen. cap 2. Iuo par. 6. cap. 366. decr. Capitul. lib. 7. cap. 311. & in addit. cap. 180.* *Diſt. 50. cap. 21.*

CAP. II.

Si quis clericus furtum eccleſiæ fecerit, peregrina ei communio tribuatur. *Agathen. cap. 5. Raban. cap. 18. de pœnit.* *12. q. 2. c. 11. clerico.*

CAP. III.

Quod in quibuſdam ſchiſmaticis,magis quam hæreticis recipiendis Nicænum concilium ſtatuit,à ſingulis per territoria ſua,hoc etiam præſens conuentus in hoc ſtatuit ab omnibus ſeruari debere (*loquitur ſynodus de quodam, qui fuerat ordinatus Epiſcopus à duobus tantum, & ſine authoritate Metropolitani*) id eſt, vt cuicumque de fratribus tale aliquid caritatis concilia dictauerint, liceat ei in vnam parochiarum ſuarum eccleſiam * concedere,in qua, aut Chorepiſcopi nomine,vt idem canon loquitur,aut peregrina,vt aiunt, communione foueatur. *Rhegien. cap.3. vide Nicæn.cap.8.*

*al.credere.

CAP. IV.

1.q.2.c.15. Clericus,qui ſede Epiſcopi ſui vacante quidpiam abſtulit, reus ſacrilegii prolixiori anathemate condemnetur, & vix quoque peregrina ei communio concedatur. *Iler.cap.16.*

De iis,qui acceptam Euchariſtiam non conſumunt. Tit. XV.

CAP. I.

SI quis acceptam à ſacerdote Euchariſtiam, non ſumpſerit, velut ſacrilegus propellatur. *Tolet.i.cap.14.*

CAP. II.

Euchariſtiæ gratiam ſi quis probetur acceptam non conſumpſiſſe in eccleſia, anathema ſit in perpetuum. *Cæſar. cap.3.*

CAP. III.

In canone Toletani concilii primi præceptum eſt,vt ſi quis acceptam à ſacerdote Euchariſtiam non ſumpſerit,velut ſacrilegus propellatur,nec adiecta eſt ibi diſcretio voluntatum,cum & infidelis infideliter accipiat, & fidelis, fideliter accipiat, quod naturalis illum neceſſitas,deglutire non ſinat, &c. Quod in multorum exitu vidimus, qui optatum ſuis votis ſacræ communionis expetentes viaticum, collatam ſibi à ſacerdote Euchariſtiam reiecerunt:non quod infidelitate hæc agerent, ſed quod præter dominici calicis hauſtum,traditam ſibi non poſſent Euchariſtiam deglutire, &c. Quicumque ergo fidelis ineuitabili qualibet infirmitate coactus, Euchariſtiam perceptam reiecerit,in nullo eccleſiaſticæ damnationi ſubiaceat: Nec qui talia, aut tempore infantiæ faciunt,aut in qualibet mentis alienatione poſiti, qui quod fecerint,ignorare videntur. Iam vero quicumque aut de fidelium,vel infidelium numero corpus Domini abſque ineuitabili, vt dictum eſt infirmitate proiecerit,ſi fidelis eſt perpetua communione priuetur,ſi infidelis eſt, & verberibus ſubdatur,& perpetuo exilio relegetur. Quod ſi horum quilibet huiuſmodi exceſſus digna pœnitentiæ ſatisfactione defleuerit, poſt quinquennium licebit illum communioni priſtinæ reformari. *Tolet.xi.cap.11.*

Communia de Euchariſtia. Tit. XVI.

CAP. I.

NE aliquis communicet de altari, niſi corpus ſeparatim,& ſanguinem ſimiliter,niſi per neceſſitatem,aut per cautelam. *Vrban. ij. in conc. Claramon.cap 28.*

CAP. II.

Eos,qui religioſitatis ſpeciem ſimulantes,dominici corporis,& ſanguinis ſacramentum, baptiſma puerorum,ſacerdotium, & cœteros eccleſiaſticos ordines,& legitimarum damnãt fœdera nuptiarum,tamquam hæreticos ab eccleſia Dei pellimus;& damnamus, & per poteſtates exteras coërceri præcipimus. Defenſores quoque ipſorum eiuſdem damnationis vinculo innodamus. *Innoc iii.in ſynod. Rom cap.17.*

CAP. III.

Quod aſſeritis,Græcos vos prohibere communionem ſuſcipere ſine cingulis,quibus ſacræ ſcripturæ teſtimoniis hoc prohibere iure probentur,nos penitus ignoramus: niſi forte illo, quo Dominus præcepit,dicens: Sint lumbi veſtri præcincti. Verum hoc ſancti euangelii teſtimonium non per litteram, ſed per ſpiritum oportet impleri. *Nicol.ad conſult.Bulg.cap.55.*

Luc.12.

CAP. IV.

Epiſcopus ab eo,qui non communicat, munera non accipiet. *Elib.cap.28.*

CAP. V.

Placuit, vt corporibus defunctorum Euchariſtia non detur. *Carth.iii.cap.6.*

CAP. VI.

Admiſtionem Euchariſtiæ ſimul conſecrandam cenſuimus. *Arauſ.cap.17.*

CAP. VII.

Vt corpus Domini in altari,non in * armario ſed ſub crucis titulo componatur. *Turon.ij.cap.3.*

*in imaginario

CAP. VIII.

Cyprianus dicit: Itaque in oratione dominica panem noſtrum, id eſt Chriſtum, dari nobis quotidie petimus; vt qui in Chriſto manemus,& viuimus, à ſanctificatione, & corpore eius non recedamus. Hilarius. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Quid enim tam vult Deus,quam vt quotidie Chriſtus habitet in

in ſerm. de oratione dominica.

in Enchir. ad Laur.

nobis qui eſt panis vitæ,& panis è cœlo?& quia quotidiana oratio eſt,quotidie quoque, vt detur, oratur. *Toler iv cap 9.*

CAP. IX.

d.4.ſ.e.5. De Iudæis præcepit ſancta ſynodus, nemini deinceps ad credendum vim inferri, &c. Qui autem iam pridem ad chriſtianitatem venire coacti ſunt,&c. quia iam conſtat,eos ſacramentis diuinis ſociatos,& baptiſmi gratiam ſuſcepiſſe, & chriſmate vnctos eſſe, & corporis Domini,& ſanguinis extitiſſe participes, oportet, vt fidem etiam,quam vi, vel neceſſitate ſuſceperunt,tenere cogantur. *Tolet.iv.cap.56. Burch. lib.4.c.82.Iuo lib.1.tit.2.cap. 65. panor. & par. 1. cap.276. & par.13.cap. 94. decr.*

CAP. X.

Olympius,quod non potuit per manum armatam facere ſurreptitio modo per miſſarum ſolemnia niſus eſt implere.in eccleſia enim Dei genitricis,ſemperque Virginis Mariæ ad præſepe dum ei communionem porrigeret, ſanctiſſimus papa,voluit interimere eum, vt demandauerat ſuo ſpatario; ſed Deus omnipotens excæcauit ſpatarium Olympii Exarchi, & non eſt permiſſus videre Pontificem, quando Exarcho communionem porrexit,vel * pacem dedit, ne ſanguis eius effunderetur. *Pontif.in Martin. ante fin.* *panem

LIBER XXV.

Pars poſterior de ſacrificio Miſſæ.

De miniſtris, qui offerunt ſacrificium, & de his,qui non poſſunt offerre.

Vide lib.vi.tit.iv. & priori parte huius libri tit. iii.

CAP. I.

HOC facite in meam commemorationem. *Chriſtus Apoſtolis poſt conſecrationem panis, & vini.Lucæ cap.22.num 19.*

CAP. II.

Hoc facite in meam commemorationem, &c. Hoc facite,quotieſcumque bibetis, in meam commemorationem. *Chriſtus ex Paulo 1. Corinth.11.num.24.*

CAP. III.

De ſumma Trinit. cap.1. Gregor.ix. Vna eſt fidelium vniuerſalis eccleſia, extra quam nullus omnino ſaluatur, in qua idem ipſe ſacerdos,& ſacrificium Ieſus Chriſtus, cuius corpus,& ſanguis in ſacramento altaris, ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continentur, &c. Et hoc vtique ſacramentum nemo poteſt conficere, niſi ſacerdos fuerit rite ordinatus ſecundum claues eccleſiæ, quas ipſe conceſſit Apoſtolis,& eorum ſucceſſoribus Ieſus Chriſtus. *Innoc.iij.in conc.gener.cap.1.*

CAP. IV.

16.q.7. c. Non vtique miſſas ſine (*Epiſcopi*) iuſſu quiſquam presbyter in ſua parochia agat. *Clem.epiſt. 3.poſt med. Tribur cap.32. Burch lib.2, cap. 93. Iuo par.2.cap.123.par. 6. cap.90. decr, Cæſar. lib.4. cap.97.*

CAP. V.

Miniſterio presbyterorum contenti ſint (*Chorepiſcopi*) atque menſa Domini tantummodo participes exiſtant, &c. Non licet Chorepiſcopis publice in miſſa quemquam pœnitentem reconciliare,&c. nec Epiſcopo præſente niſi illo iubente ſacramentum corporis; & ſanguinis Chriſti conficere,&c. *Damaſ.epiſt. 4. in med. Leo 86.in fin.*

CAP. VI.

Multos conſtat vim paſſos,atque inuitos attractos repugnanteſque ab eodem (*loquitur de ordinatis à Bonoſo hæretico*) ordinatos. Dicat mihi volo quiſquis hoc credit,ſi non poſt ordinationem Bonoſi interfuit, cum conficeret ſacramenta,ſi communioni eius participatus non eſt,ſi ſtatim diſcedens de eius peſsimo conciliabulo ad eccleſiam rediit; iſte talis poteſt habere colorem aliquem excuſationis, &c. Nunc illud,quod ſupereſt, interrogo, qui poſt menſem, aut eo amplius rediit, cum ſe presbyterum à Bonoſo conſideret ordinatum, ſi non ſacramenta confecit,ſi non populis tribuit, ſi non miſſas ſecundum conſuetudinem compleuit,quid de his cenſeatis, quæſo,promatis apertius, &c. Qui nihil à Bonoſo acceperunt, rei ſunt vſurpatæ dignitatis,qui conficiendorum ſacramentorum ſibi vindicauerunt auctoritatem, &c. *Innoc.ep.22.cap 5.*

CAP. VII.

Presbyteri regionis,in templo vrbis non poſſunt offerre præſente Epiſcopo; vel presbyteris vrbis neque panem dare in oratione, neque calicem. Si abſint,& ad orationem tantum vocentur,dabunt. *Neocæſ.c.13. Mart. Brac.cap.56. Burc. lib.5.cap.44. & 45. Iuo par.2.c.53. & 54.decr. Anſel.lib.7.c.188.*

CAP.

CAP. VIII.

De diaconibus, quos cognouimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere. *Arelat. i. cap. 15.*

CAP. IX.

d. 28. c. 15. Si quis iudicat à presbytero coniugato, vt qui non poteſt offerre, non poſſe ſumi oblationem, anathema ſit. *Gang. cap. 4. Burch. lib. 3. cap. 75. Iuo par. 2. cap. 128. decr.*

CAP. X.

d. 93. c. 16. Non oportet miniſtros panem dare, neque calicem benedicere. *Laod. cap. 25.*

CAP. XI.

26. q. 6. c. 5. Miniſtrare diaconus, aut conſecrare altare presbyter non præſumat. *Agathen. cap. 43.*

CAP. XII.

Nec publice quidem in miſſa quemquam pœnitentem reconciliare, &c. nec præſente Epiſcopo ſacramentum corporis, & ſanguinis Chriſti conficere, nec eo præſente populum docere, vel benedicere, aut ſalutare, &c. presbyteris licet, ſed Epiſcopo. *Hiſpalen. ij. cap. 7.*

Quem ordinem ſeruare debeant ſacerdotes in miſſæ celebratione.
Tit. II.

Vide libro xix. tit. xiv. quibus adde.

CAP. I.

d. 12. cap. Bonit. 10. Cum vna ſit fides, cur ſint eccleſiarum tam diuerſæ conſuetudines? Et altera conſuetudo miſſarum eſt in Romana eccleſia, atque altera in Galliarum tenetur? Reſpondeo ſiue in Romana, ſiue in Gallicanorum, ſiue in qualibet eccleſia aliquid inueniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere, ſollicite eligas, & in Anglorum eccleſia infundas, &c. *Greg. ad Auguſt. interrog. 3. Iuo par. 2. cap. 80 decr. Tarrac. lib. 6. cap. 152.*

CAP. II.

10. q. 1. placuit c. 31. Epiſcopi eccleſias ſuas, & diœceſes viſitantes primum diſcutiant clericos, quomodo ordinem baptiſmi teneant, vel miſſarum, & qualiter quæcumque officia in eccleſia peragant, & docere debent ignaros. *Brac. ij. cap. 1. Burch lib. 1. cap. 85. Iuo par. 1. cap 75. & par. 5. cap. 191. decr.*

CAP. III.

Presbyter in parochia habitans, Epiſcopo in quadrageſima rationem, & ordinem miniſterii ſui, ſiue de baptiſmo, ſeu de fide catholica, ſiue de precibus, & ordine miſſarum Epiſcopo reddat, & oſtendat. *Franc. ſyn. Capit. lib. 5. cap. 2.*

Miſſæ ſacrificium celebretur à ieiunis.
Tit. III.

CAP. I.

Tunc recte non licet cuilibet communionem Chriſti percipere, quando gulæ deditus non inuenitur ieiunus, adeo vt myſticam menſam paruipendens, prius cibi laici ſumptu ieiunium ſoluiſſe videatur: Chriſtique venerandum corpus, ac pretioſum ſanguinem à cæteris non diſcernens alimentis, non præpoſuiſſe omni humanæ refectioni, ſed poſtpoſuiſſe noſcatur. Remedium quippe ſalutiferum eſt corpus Chriſti contra peccatum, & qui hoc ante omnem eſcam veneranter non ſumit. Et certe quotidie medicos vacuis viſceribus ſua cernimus pocula propinare. Et ſi hoc pro ſanitate corporis agitur, quanto potius eſt pro animæ ſalute patrandum? *Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 65.*

CAP. VII.

Sacramenta altaris, niſi à ieiunis hominibus non celebrentur, excepto vno die anniuerſario in quo dominica cœna celebratur. Si vero depoſitio aliquorum veſpertino tempore (*pomeridiano*) defunctorum Epiſcoporum vel aliorum celebratur ſolis orationibus fiat, ſi qui ſiclunt, pranſi ſunt. *Carth. cap. 41. G. Afri. cap. 8. Carth. iij cap. 29. L. Vide Laod. cap. 50. Anſelm. lib. 9. cap. 3. Cæſar. lib. 13. cap 4.* *De conſe. d. 1. c. 48.*

CAP. III.

De ſacrificiis inhibendis poſt prandium, vt à ieiunis, ſicut dignum eſt, offerantur, confirmatum eſt. *Carth. cap. 48. G. Carth. iij. cap. 48. L.*

CAP. IV.

Nullus presbyter confertus cibo, aut crapulatus vino, ſacrificia contrectare, aut miſſas priuatis, feſtiſque diebus concelebrare præſumat: iniuſtum eſt enim, vt ſpirituali alimento corporale præponatur. Sed ſi quis hoc attentare curauerit, dignitatem amittat honoris. Iam enim de tali cauſſa, & in conciliis Africanis definitum eſt, quam definitionem noſtro quoque dignam duximus ſociare decreto. Vt [ſacramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrentur, excepto vno die anniuerſario, quo cœna Domini celebratur. Quæcumque reliquiæ ſacrificiorum poſt peractam miſſam in ſacrario superſederint quarta, vel ſexta feria innocentes ab illo, cuius intereſt, ad eccleſiam adducantur, & indicto eis ieiunio, eaſdem reliquias conſperſas vino percipiant. *Matiſc ij. cap. 6. Cæſar. lib. 8. cap. 4.* *De conſe. d. 1. c. 48. Iſta exce- pto obſo- leta iam eſt*

CAP. V.

Quia per ſtultitiam præſumpti nuper erroris, aut certe ex veteris Priſcillianæ adhuc hæreſis fœtore corrupto cognouimus quoſdam presbyteros in huius præſumptionis audacia retineri, vt miſſas mortuorum etiam poſt acceptum merum, vel oblationem aut ſine conſecrare, &c. Si quis presbyter non ieiunus, ſed quocumque cibo præſumpto oblationem conſecrauerit in altari continuo ab officio ſuo priuatus, à proprio deponatur Epiſcopo. *Brac. ij. cap. 10. Vide Bracaren. i. cap. 16.*

CAP. VI.

Non licet presbytero, aut diacono, aut ſubdiacono poſt acceptum cibum, vel poculum

miſſas tractare, aut in eccleſia, dum miſſæ di-euntur, ſtare. *Antiſ. cap. 19.*

CAP. VII.

79. ſ. c. 16 nihil. Nullus poſt cibum, potumque quamlibet minimum ſumptum miſſas facere præſumat. *Tolet. VII. cap. 2. Burch. lib. 3. cap. 70. Iuo par. 2. cap. 124 decr.*

CAP. VIII.

Carthaginenſi canone ſacra altaris niſi à ieiunis celebrare vetantur, excepta vna annua die, in qua cœna dominica celebratur, ob aliquas cauſſas illis locis, & temporibus conuenientes. Sed nos Apoſtolicas, & patrum traditiones ſecuti non oportere arbitramur in quadrageſima vltima hebdomada quintam feriam ſoluere, & totam quadrageſimam inhonorare. *Trul. cap. 29. vide Laod. cap. 50. Apoſt. cap. 66. al. 68.*

De precibus, & cæremoniis, quas in miſſæ ſacrificio variæ ſynodi, & Pontifices maximi ſeruari iuſſerunt. Tit. IV.

CAP. I.

NVllus laicus, monachus, clericus ante diligentem examinationem, & ſynodicam ſententiam à communione ſe ſeparet proprii Patriarchæ, licet criminalem quamlibet cauſſam eius ſe noſſe prætendat, ſed neque recuſet nomen ipſius referre inter diuina myſteria, vel officia. *Synod VIII. ſub Hadr. ij. cap. 10.*

CAP. II.

Sacrum ordinem Romanum, ſacraque conſtituta noſtrorum anteceſſorum ſolerter relegentes, inuenimus has nouem præfationes, in *De conſe. d. 1. c. 71.* ſacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana eccleſia hactenus ſeruauit, vnam in albis paſchalibus aliam de aſcenſione Domini, tertiam de pentecoſte, quartam de natali Domini, quintam de apparitione Domini, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de ſancta Trinitare, octauam de Cruce, nonam de ieiunio, & quadrageſima tantummodo dicendam, has præfationes tenet, & cuſtodit ſancta Romana eccleſia, has tenendas vobis mandamus. *Pelag ij. ep. vlt. in ſynod. Rom Burch. lib. 3. cap. 69. Iuo lib. 1. tit. 4. cap. 35. pan. & par. 2. cap 77. decr. Anſel. lib. 7. cap. 111. Tarrac. lib. 5. cap. 11.*

CAP. III.

d. 92. c. 2. Præſenti decreto conſtituo, vt in ſede hac ſacri altaris miniſtri cantare non debeant, ſolumque lectionis euangelicæ officium inter miſſarum ſolemnia exſoluant. *Greg. in ſynod. Rom. cap. 1. lib. regiſt. c. 88. vel epiſt. 44. Anſel. lib. 7. cap. 65. Tarrac. lib 4. ep. 22. Iuo par. 2. cap. 79.*

CAP. IV.

De conſe. d. 1. nullus e 56. Vt nullus Epiſcopus, presbyter, aut diaconus ad celebrandum miſſarum ſolemnia præſumat cum baculo introire, aut velato capite altario Dei aſſiſtere quoniam & Apoſtolus prohibet viros velato capite orare in eccleſia: & ſi temere præſumpſerit, communione priuetur. *1. Cor. 11.* *Syn. Rom. ſub Zach. cap. 13. Burch. lib. 3. cap. 231. Iuo par. 3. cap. 172. decr. Cæſar. lib. 4. cap. 48.*

CAP. V.

Vt Epiſcopus, aut presbyter, dum ingreſſus fuerit ad miſſarum ſolemnia celebranda nullo modo audeat data oratione recedere, vt ab alio Epiſcopo, aut presbytero ſuppleantur miſſarum ſolemnia: ſed qui initium ponit, ſuppleat vſque ad finem: quia ſcriptum eſt: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. *Syn. Rom ſub Zachar. cap. 14. Burch. lib. 3. cap. 230. Iuo par. 3. cap. 271. decr.* *De conſe. d. 1. nullus p. cum ve. ra.* *Math. 10.*

CAP. VI.

Ab Epiſcopis angelicus hymnus pro tempore, & loco in miſſarum ſolemniis celebrandus eſt, atque ſolemniter recitandus. *Teleſphor. epiſt. vnic. ante med. Iuo par. 2. cap. 71. decr. Cæſar. lib. 11. cap. 9. Tarrac. lib. 4. cap. 61.*

CAP. VII.

Pacem aſſeris ante confecta myſteria quoſdam populis imperare, vel ſibi inter ſacerdotes tradere: cum poſt omnia, quæ aperire non debeo, pax ſit neceſſario indicenda, per quam conſtet populum ad omnia, quæ in myſteriis aguntur, atque in eccleſia celebrantur, præbuiſſe conſenſum, ac finita eſſe pacis concludentis ſignaculo demonſtrentur. *Innoc ep. 1. cap. 1.* *De conſe. d. 2. c. 9.*

CAP. VIII.

De nominibus recitandis, antequam preces ſacerdos faciat, atque eorum oblationes, quorum nomina recitanda ſunt, ſua oratione commendet, quam ſuperfluum ſit, & ipſe per tuam prudentiam recognoſcis: vt cuius hoſtiam nondum Deo offeras, eius ante nomen inſinues: quamuis illi incognitum ſit nihil. Prius ergo oblationes ſunt commendandæ, ac tunc eorum nomina, quorum ſunt oblationes, edicenda, vt inter ſacra myſteria nominentur, non inter alia, quæ ante prætermittimus, vt ipſis myſteriis viam futuris precibus aperiamus. *Innoc. epiſt. 1. cap. 2.* *De conſe. d. 2. c. vlt.*

CAP. IX.

De nominibus Dioſcori, Iuuenalis, & Euſtathii (*Epiſcoporum*) ad ſacrum altare non recitandis, &c. Nam iniquum nimis, atque incongruum, eos, qui innocentes, & catholicos ſua perſecutione vexarunt, ſanctorum nominibus ſine diſcretione miſceri. *Leo epiſt. 38. ad Anatolium Epiſcop. CP. cap. 3.*

CAP. X.

Ordinem precum in celebritate miſſarum nullo nos tempore, nulla feſtiuitate ſignificamus habere diuerſum: ſed ſemper eodem tenore oblata Deo munera conſecrare. Quotiens vero paſchalis, aut aſcenſionis Domini, vel pentecoſtes, & epiphaniæ, ſanctorumque Dei fuerit agenda feſtiuitas, ſingula capitula diebus

apta

apta ſubiungimus, quibus commemorationem ſanctam ſolemnitatis,aut eorum faciamus,quorum natalitia celebramus: cætera vero ordine conſueto proſequimur. Quapropter & ipſius canonicæ precis textum direximus ſubter adiectum,quem Deo propitio ex Apoſtolica traditione ſuſcepimus. Et vt caritas tua cognoſcat, quibus locis aliqua feſtiuitatibus apta connectas,paſchalis diei preces ſimiliter adiecimus. *Vigil.epiſt.1.cap.5.*

CAP. XI.

In miſſarum ſolemniis illud obſeruandum eſt,quod dominus noſter Ieſus Chriſtus ſanctis ſuis tribuit diſcipulis. Accepit namque calicem,& * dedit eis dicens. Hic eſt calix noui teſtamenti in meo ſanguine: hoc facite quotienſcumque ſumitis. Vnde congruum non eſt,duos vel tres calices in altario ponere, cum miſſarum ſolemnia celebrantur. *Greg. iij.ep.4. ad Bonifac. in med.*

* dat. *Mat. 26. Luc. 22.*

CAP. XII.

In ſacri canonis prædicatione, quot in locis cruces fieri debeant,in rotulo infiximus. *Zach ep.5.in fin.ad Bonif.*

CAP. XIII.

Latinæ dictione linguæ Conſtantinopolitana eccleſia lectionem apoſtolicam,& Euangelicam in ſtationibus fertur primitus recitare, ſicque demum græco ſermone, propter Græcos vtique ipſas lectiones pronunciare. *Nicol.ad Michael.Imp.poſt princ.*

CAP. XIV.

Quanta Dei cultorum Auguſtorum , qui eccleſiam Dei exaltauerunt,& præcipue Romanã,Conſtantini videlicet,& Conſtantis,Theodoſii quoque maioris,& Valentiniani, & cæterorum laus in vniuerſa eccleſia polleat, &c. & nomen eorum inter ſacra myſteria imprætermiſſe commemoretur,attentius,& ſedule recordamini. *Nicol.ad Michael.Imp.in fine.*

CAP. XV.

Quia nobilitas tua poſtulauit, quo ſecundum Sclauonicam linguam apud vos diuinum celebrati annueremus officium: Scias nos huic petitioni tuæ nequaquam poſſe fauere. *Greg. vij. lib. 7.reg.ep.11.ad Vratiſlaum Boemiorum ducem.*

CAP. XVI.

Poſt homilias Epiſcoporum catechumenorum oratio fiat: egreſſis eis pœnitentium oratio: his ſub manum venientibus fidelium orationes tres fiant, prima ſub ſilentio , cœteræ cum proclamatione, poſtea Pax detur. Cumque presbyteri Epiſcopo pacem dederint, laici pacem dent, ita ſacra oblatio celebretur. *Laod. cap.19.*

CAP. XVII.

Confirmatas in ſynodo preces,vel præfationes ab omnibus celebrari oporter, neque alias dici. *Cartha. cap. 106. G. Mileu.12. L. Afri. 70. L.*

CAP. XVIII.

Nemo in precibus vel Patrem pro Filio, vel Filium pro Patre nominet. Et cum altari aſſiſtitur,ſemper ad Patrem dirigatur oratio. Et quicumque ſibi preces aliunde deſcribit, non eis vtatur, niſi prius eas cum inſtructioribus fratribus contulerit. *Carth. iij. cap. 23.Capitul. lib.6. cap.66.*

CAP. XIX.

Benedictionem ſuper plebem in eccleſia fundere, aut pœnitentem in eccleſia benedicere presbytero non licet. *Agath.cap.44.Burch. lib. 2.cap.90.*

1.q.6 mi niſtrare,& 3.

CAP. XX.

Quia tam in ſede Apoſtolica , quam etiam per totas orientales, atque Italiæ prouincias, dulcis, & nimium ſalubris conſuetudo intromiſſa eſt ; vt Kyrie eleiſon frequentius cum grandi affectu,ac compunctione dicatur, placuit etiam nobis, vt in omnibus eccleſiis noſtris iſta conſuetudo ſancta,& ad matutinum,& ad miſſas,& ad veſperam Deo propitiante intromittatur. *Vaſen.ij.cap.3.*

CAP. XXI.

Vt in omnibus miſſis, ſiue matutinis , ſiue quadrageſimalibus,ſiue in illis,quæ pro defunctorum commemorationibus fiunt , ſemper Sanctus , Sanctus, Sanctus eo ordine, quo ad miſſas publicas,dici debeat, quia tam dulcis, & deſiderabilis vox, etiam ſi die, noctuque poſſit dici faſtidium non poterit generare. Et hoc nobis iuſtum viſum eſt,vt nomen Domini Papæ, quicumque ſedi Apoſtolicæ præfuerit, in noſtris eccleſiis recitetur. *Vaſen.ij cap. 4.*

CAP. XXII.

Cantores ſuperuenientes conuerterunt ſe dicere triſagium,& poſt lectionem ſancti euangelii ex more ſacra miſſa finita, & ianuis clauſis, ac ſancta lectione iuxta conſuetudinem lecta, tempore diptychorum cucurrit omnis multitudo cum magno ſilentio circum circa altare, & audiebant. Et cum ſolæ lectæ fuiſſent à diacono appellationes prædictarum ſanctarum quatuor ſynodorum,& ſanctæ memoriæ Euphemii, & Macedonii,& Leonis: voce magna vniuerſi clamauerunt,Gloria tibi Domine. Et poſt hoc cum omni modeſtia , complera fuit cum eo diuina miſſa. *Syno.CP.ſub Menna. act.1.in med. ex actis alterius ſyn.quæ ibi recitatur.*

CAP. XXIII.

Non aliter Epiſcopi,& aliter presbyteri populum,ſed vno modo ſalutent,dicentes: Dominus ſit vobiſcum,ſicut in libro Ruth, legitur. Et reſpondeatur à populo: Et cum ſpiritu tuo, ſicut & ab ipſis Apoſtolis traditum omnis retinet oriens,& non ſicut Priſcillíana hæreſis permutauit. *Brac.i.cap.21.* *Ruth.2.*

CAP. XXIV.

Per omnes eccleſias Hiſpaniæ , & Galliciæ ſecundum formam Orientalium eccleſiarum concilii Conſtantinopolitani, hoc eſt, CL. Epi-

ſcoporum, ſymbolum fidei recitetur. Et priuſquam dominica dicatur oratio, voce clara prædicetur, quo fides vera manifeſta ſit, & teſtimonium habeat, & ad Chriſti corpus, & ſanguinem prælibandum, pectora populorum fide purificata accedant. *Tolet. iij cap. 2.*

CAP. XXV.

Dum miſſa celebratur nullus presbyter, aut diaconus abſque aliqua infirmitate, dum miſſa perficitur, egredi de altario audeat. Nec diaconus, aut ſubdiaconus, vel lector antequam miſſa conſumetur, alba ſe non præſumat exuere. *Narbon. cap* 12.

CAP. XXVI.

In quibuſdam Hiſpaniarum eccleſiis laudes poſt Apoſtolum decantantur, priuſquam euangelium prædicetur: dum canones præcipiant, poſt Apoſtolum non laudes, ſed euangelium annuntiari, &c. Laudes euangelium ſequuntur, propter gloriam Chriſti, quæ per idem euangelium prædicatur. A ſacerdotibus hic ordo deinceps teneatur, excommunicationis pœnam ſuſcepturis, qui hunc ordinem perturbauerint. Tolet. *iv. cap.* 11.

CAP. XXVII.

De conſe. d. 1 c. de hymnis 53. Componuntur miſſæ, ſiue preces, vel orationes, ſiue commendationes, ſeu manus impoſitiones, ex quibus ſi nulla decantetur in eccleſia, vacant officia omnia eccleſiaſtica, &c. *Tolet. iv. cap. 12.*

CAP. XXVIII.

Sanctum concilium inſtituit, vt per omnes Hiſpaniæ eccleſias, vel Galliciæ in omnium miſſarum ſolemnitate, (*hymnus trium puerorum*) in publico decantetur, communionem amiſſuri, qui antiquam huius hymni conſuetudinem, noſtramque definitionem exceſſerint. *Tolet. iv. cap. 13.*

CAP. XXIX.

Nonnulli ſacerdotes poſt dictam orationem dominicam ſtatim communicant, & poſtea benedictionem in populo dant, quod deinceps interdicimus, ſed poſt orationem dominicam, benedictio in populum ſequatur, & tunc corporis, & ſanguinis Domini ſacramentum ſumatur, eo ordine, vt ſacerdotes, & leuitæ ante altare communicent, In choro clerus, extra chorum populus. *Tolet. iv. cap. 17.*

CAP. XXX.

De ſymbolo Nicæno in miſſarum ſolemnitatibus proferendo. Tolet. *viii. cap. 1.* Tolet. *xij. in princ.* Tolet *xiii. poſt prin*

CAP. XXXI.

Maxime angelici nobis ſpiritus adeſſe credendi ſunt, cum diuinis ſpecialiter mancipamur obſequiis, id eſt cum eccleſiam ingreſſi, vel lectionibus ſacris aurem accommodamus, & vel etiam miſſarum ſolemnia celebra-
Pſal. 137 mus. Vnde ait propheta: In conſpectu Angelorum pſallam tibi: Nec dubitare licet, vbi corporis, & ſanguinis dominici geruntur myſteria supernorum ciuium adeſſe conuentus. Vnde ſtudendum ſolerter eſt, vt cum ad eccleſiam, vel ad diuinæ laudis debita ſoluenda, vel ad agenda miſſarum ſolemnia intramus, ſemper Angelicæ præſentiæ memores, cum timore, & veneratione competenti cœleſte compleamus officium. *Beda in expoſit. euang. Lucæ apud Aquiſgr. cap* 132.

CAP. XXXII.

Vt de oblationibus, quæ offeruntur à populo, & conſecrationi ſuperſunt, vel de panibus, quos deferunt fideles ad eccleſiam, vel certe de ſuis presbyter conuenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido, & conuenienti: vt poſt miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, eulogias omni die dominico, & in diebus feſtis exinde accipiant, quæ cum benedictione prius faciat. *Nanneten. cap. 9. Burch. lib. 5. cap. 27. Iuo par. 2. cap. 37. decr. Anſel lib. 7. cap. vlt.*

CAP. XXXIII.

Si quando ieiunium menſis Iunii in ipſa hebdomada ſolemni pentecoſtes celebrandum erit tunc propter ſolemnitatem Spiritus ſancti diacones dalmaticis induantur, & Alleluia cantetur, & Flectamus genua, non dicatur. *Salegunſt. cap. 2. Iuo lib. 2. tit. 14. cap. 8. panor.* *d. 76 c. 11.*

CAP. XXXIV.

Vllone ergo tempore, dum celebrarentur ab his ſacra miſſarum, à nominis eius (*loquitur de Symmacho Papa*) commemoratione ceſſatum eſt? *Ennod pro Symma. poſt med.*

CAP. XXXV.

Chriſtianis character propriiſſimus eſt fides & confeſſio in vnum Deum Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum, Trinitatem increatam, &c. Simul etiam confeſſa vera Filii Dei humanitate cum reliquis ſacri ſymboli capitibus, quod populis Chriſti conuenienter, & myſtice in ſacram *anaphoram Deo adducit. Deinde ſpiritualis in nomine trium Dei principalium hypoſtaſium facta per diuinum baptiſma regeneratio, & viuificorum incruenti ſacrificii ſymbolorum diuinæ operationis tranſumptio, communioque, &c. *Germa. Epiſc. CP ad* Thomam *Epiſc. Claudiopoleos poſt prin. in viii. ſyn. act. 4.*

* oblationem, pars eſt liturgiæ Græcis.

CAP. XXXVI.

Alexander paſſionem Domini miſcuit in precatione ſacerdotum, quando miſſæ celebrantur. Conſtituit aquam aſperſionis cum ſale benedici in habitaculis hominum. *Damaſ. in Alex. Iuo par. 2. cap. 63. decr.*

CAP. XXXVII.

Xyſtus conſtituit, vt miſſarum actionem ſacerdote incipiente, populus hymnum decantaret, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. &c. *Damaſ. in Xyſti.*

CAP. XXXVIII.

Zephyrinus fecit conſtitutum de eccleſia, vt patenas vitreas miniſtri ante ſacerdotes portarent, dum Epiſcopus miſſam celebraret, & vt ſacerdotes omnes adſtarent, dum ſic miſſæ celebrarentur. *Damaſ. in Zephyr. refert Tribur. cap. 18.*

CAP.

CAP. XXXIX.

Cœleſtinus conſtituit, vt pſalmi dauid CL. ante ſacrificium pſallerentur antiphonatim ex omnibus, quod antea non fiebat, ſed tantum epiſtolæ B. pauli recitabantur, & ſanctum euangelium. *Ex Pontif. Additur in veteri libro.* Et ſic Miſſæ fiebant, & conſtituit graduale, id eſt, reſponſorium in gradus, poſt officium ad miſſas.

CAP. XL.

Leo conſtituit, vt intra actionem ſacrificij diceretur: Sanctum ſacrificium, immaculatam hoſtiam, &c. *Ex Pontif. Iuo par. 2. c. 63. decr.*

CAP. XLI.

Symmachus conſtituit, vt omni die Dominico, vel natalitijs martyrum hymnus, Gloria in excelſis, diceretur. *Ex Pontif.*

CAP. XLII.

Gregorius augmentauit precationem canonis: Dieſque noſtros in tua pace diſponas, &c. Hic præcepit, vt ſupra B. Petri, & Pauli corpora Miſſa celebraretur. Eodem tempore dedicauit eccleſiam Gothorum, quæ fuit in Suburra in nomine S. Agathæ martyris. *Ex Pontific.*

CAP. XLIII.

Deusdedit conſtituit ſecundam Miſſam in clero. *Ex Pontific.*

Vide Valent. Hiſpan. c. 1. infra de miſſa catechumenorum c. antiquos.

De rebus, quas licet, aut non licet in altari offerri. Tit. V.

CAP. I.

Contra Domini ordinationem, vel conſtitutionem, quæ de ſacrificio eſt, ſi quis Epiſcopus, vel presbyter alia offerat in altari, ſiue mel, ſiue lac, ſiue pro vino ſiceram confectam (*ſiceram, & confecta quædam L.*) aut aues, animalia quædam, aut legumina, deponatur. Nouas vero ſpicas, aut vuas tempore ſuo licet. Non licet offerre aliud in altare, quam oleum ad lucernas, & thus tempore ſanctæ oblationis. *Apoſt. c. 3. G. 3 & 4. L. Burch. lib. 5. c. 6. & 8. Iuo par. 2. c. 16. & 18. decr.*

CAP. II.

Cæteri fructus in domum Epiſcopo, & presbyteris mittantur primitiæ, ſed non in altare, Epiſcopus vero, & presbyteri diuident diaconis & reliquis clericis. *Apoſt. c. 4. G. 5. L. vide Aurel. c. 16. 17. al. 14 15. vide tit de oblationib. c. Antiquos, & c. de his.*

CAP. III.

Hæ ſpecies, quas non licet offerri ſuper altare, iuxta conſtitutionem Apoſtolorum, eorumq; ſucceſſorum, ad domum ſacerdotum deferantur, & à ſacerdotibus benedicantur, & per ſimplicem benedictionem benedictæ, demum à populis ſumantur. Fabæ autem, & vuæ, & cætera, quæ Apoſtoli conſtituerunt, ſuper altare offerantur. *Eutychia. epiſt. 1. in fin. Burch. lib. 5. c. 7. Iuo par. 2. c. 17. decr.*

CAP. IV.

In ſacris nihil præter corpus, & ſanguinem Domini offeratur, vt ipſe Dominus tradidit: hoc eſt panis, & vinum aqua miſtum, primitiæ vero, ſiue mel, ſiue lac vno tantum die offerantur ad infantium myſterium, & ſi maxime lac in altari offertur, ſuam tamen habet propriam benedictionem, quæ à ſanctificatione Dominici corporis, & ſanguinis differt. Nihil autem plus in* primitijs offeratur, quam ex vuis, & frumento. *Carth. c. 37. G. Afric. 4. L. Carth. iii. c. 24. L. (de lacte & melle nihil in L.) Burch. lib. 5. c. 3. & 4. Iuo par. 2. c. 13. & 14. decr.*

De conſe. d. 2. in ſacramento. c. 5.

* ſacrificijs.

CAP. V.

In diuerſis eccleſiis vuæ offeruntur in altari iuxta conſuetudinem, & eas miniſtri ſacrificio ſine ſanguine coniungunt, vt ita populo vtrumque diſtribuant. Hoc nemo ſacerdotum faciat, ſed in vitæ dationem, & remiſſionem peccatorum populo oblatio tantum tradatur. Sed primitiæ vuæ à ſacerdotibus priuatim benedicantur, petentibus tribuant in datoris fructuum gratias, per quos corpora noſtra, iuxta diuinam definitionem augentur, & nutriuntur. Si quis clericus contra hæc fecerit, deponatur. *Trul. c. 28.*

De conſe. d. 2. Didicimus. c. 6.

CAP. VI.

Non oportet in altaribus mel, & lac offerri. *Trull. c. 57.*

CAP. VII.

In Armenia in ſacris altaribus quidam partes carnium comedunt, & ſelecta quædam ſacerdotibus tribuunt Iudaico more. Itaque iubemus id non licere; ſed qui velit carnem offerre, extra eccleſiam offerat, ſin minus excommunicetur. *Trull. c. 100.*

CAP. VIII.

Præter panem, & vinum cum aqua miſtum aliud offerri non debet. Calix enim Dominicus vino & aqua permiſtus debet offerri, &c. *Vormat. cap. 4. Burch. lib. 5. c. 2. Iuo par. 2. cap. 12. decret.*

CAP. IX.

¶ Eutychianus conſtituit fruges fabæ, & vuæ ſuper altario benedici. *Damaſ. in Eutychiani.*

De oblationibus. Tit. VI.

Vide lib. xv. tit. xvij.

Nullus ſacerdos ſacrum faciat in loco non conſecrato. Tit. VII.

Vide lib. xiij. tit. iv.

Miſſæ ſacrificium olim non fiebat ante horam tertiam.

Tit. VIII.

CAP. I.

De conſe. d.1.c.47. NOcte ſancta Natiuitatis Domini Saluatoris Miſſas celebrent, & hymnum angelicum in eis ſolemniter decantent, quoniam & eadem nocte ab Angelo paſtoribus nuntiatus eſt, ſicut ipſa Veritas teſtatur, dicens: *Luc. 2.* Paſtores erant in regione, &c. reliquis temporibus Miſſarum celebrationes ante horam diei tertiam minime ſunt celebrandæ, quia & eadem hora Dominus crucifixus eſt, & ſuper Apoſtolos Spiritus ſanctus deſcendiſſe legitur. Ab Epiſcopis autem idem angelicus hymnus pro tempore, & loco in Miſſarum ſolemniis celebrandus eſt, atque ſolemniter recitandus, &c. *Teleſph. ep. 1. in princ. Burch. lib. 3. cap. 63. Ino lib. 2. tit. 4. cap. 13. panor. & par. 2. cap. 71. & par. 3. cap. 65. decr. Cæſar. lib. 11. cap. 9. Tarrac. lib. 4. cap. 61.*

CAP. II.

De Miſſarum celebritate in præcipuis dumtaxat ſolemnitatibus id obſeruari debebit, vt hora tertia miſſarum celebratio in Dei nomine inchoetur, quo facilius intra horas competentes, ipſo officio expedito, ſacerdotes poſſint ad veſpertina officia conuenire. *Aurel. iii. cap. 14.*

CAP. III.

Teleſphorus fecit, vt in Natali Domini noſtri Ieſu Chriſti noctu Miſſæ celebrarentur, cum omni alio tempore ante horæ tertiæ curſum nullatenus præſumeret Miſſas celebrare, quia ea hora Dominus noſter aſcendit in crucem: & vt ante ſacrificium hymnus diceretur angelicus, hoc eſt: Gloria in excelſis Deo. *Damaſ. in Teleſph.*

Vide Theodulph. ad presbyt. Aurel. cap. 45. & 46. infra tit. de Miſsis priuatis cap. 1.

Quibus diebus olim ſacerdotes non faciebant ſacrum.

Tit. IX.

CAP. I.

De conſe. d.3. c. 4. Sab. ato. BIduo ante paſcha ſacramenta non celebrantur ex traditione eccleſiæ. *Innocen. epiſt. 1. cap. 4.*

CAP. II.

Non oportet in quadrageſima panem offerre, niſi ſabbato, & Dominica tantum. *Laodic. cap. 49.*

Hæc cõſuetudo non eſt recepta ab eccleſia Romana.

CAP. III.

Omnibus quadrageſimæ ieiuniorum diebus, excepto ſabbato, & dominica, & ſancto Annunciationis die, fiat proegiaſmenorum ſacrificium. *Trull. cap. 52.*

CAP. IV.

Ne cuipiam in die (*paſsionis Dominicæ*) Miſſarum liceat ſolemnia celebrare. *Tolet. xiii. cap. 8.*

Sacerdos non faciat ſacrum ſolus.

Tit. X.

CAP. I.

IPſi, qui Domino ſacrificãt, non ſoli hoc agere debent, ſed teſtes ſecum adhibeant, vt Domino perfecte in ſacratis Deo locis ſacrificare probentur. *Anaclet. ep. 1. in med. Anſel. lib. 7. cap. 128. Burch. lib. 3. cap. 71. Iuo par. 2. cap. 67. decr.*

CAP. II.

Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem. *Eccl. 4.* Cauendum eſt ne horis illis, atque temporibus, quibus Domino pſallitur, vel ſacrificatur, vnicuique diuinis ſingulariter officiis inſiſtenti, perniciosa paſſio, vel corporis valetudo occurrat, quæ aut corpus ſubito ſubrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat, &c. *De conſe. d.1. c. vt illud. 57. 7. q. 1. illud c. 15.* Vbi igitur temporis, vel loci, ſiue cleri copia ſuffragatur, habeat quiſque ille canens Deo, atque ſacrificans, poſt ſe vicini ſolaminis adiutorem, vt ſi aliquo caſu ille, qui officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad terram eliſus, à tergo ſemper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus. *Tolet. xi. cap. 14. Burch. lib. 3. cap. 73. Iuo par. 2. cap. 126. decr.*

CAP. III.

Nullus presbyter, vt nobis videtur, ſolus Miſſam cantare, valet recte, quo modo enim dicet: Dominus vobiſcum, vel ſurſum corda admonebit habere, & alia multa his ſimilia, cum alius nemo cum eo ſit? *Magun. cap. 43. Capit. lib. 5 cap. 93.*

CAP. IV.

Irrepſit in pleriſque locis partim incuria, partim auaritia reprehenſibilis vſus, & congrua emendatione dignus, eo quod nonnulli presbyterorum ſine miniſtris Miſſarum ſolẽnia frequentent, &c. Vnde conueniendus, immo interrogandus nobis videtur huiuſmodi corporis, & ſanguinis Domini ſolitarius conſecrator, quibus dicit: Dominus vobiſcum? & à quo illi reſpondetur: Et cum ſpiritu tuo? vel pro quibus ſupplicando Domino inter cætera, Memento Domine, & omnium circumſtantium, cum nullus circunſtet, dicit? Quæ conſuetudo, quia Apoſtolicæ, & eccleſiaſticæ auctoritati refragatur, & tanto myſterio quandam dehonorationem irrogare videtur, omnibus nobis in commune viſum eſt, vt deinceps huiuſcemodi vſus inhibeatur. Prouideatque vnuſquiſque Epiſcoporum, ne in ſua parochia quiſquã presbyterorum Miſſam ſolus celebrare præſumat, & ſi hanc definitionem ſuperbiendo transgreſſus fuerit, canonicæ correctioni ſubiaceat. *Pariſ. ſub Ludou.*

dou. & Lothar. lib. 1. c. 48. Capitul. lib. 7. c. 9. in additis prioribus.

CAP. V.

Sacerdos Miſſam ſolus nequaquam celebret: quia ſicut illa celebrari non poteſt ſine ſalutatione ſacerdotis, reſponſione plebis, admonitione ſacerdotis, reſponſione nihilominus plebis: ita nimirum nequaquam ab vno debet celebrari: eſſe enim debent, qui ei circumſtent, quos ille ſalutet, à quibus reſpondeatur. *Theodulph. ad presb. Aurel. c. 7.*

De cultu, & veneratione maxima quæ debetur Miſſæ ſacrificio. Tit. XI.

Vide priorem partem huius lib. tit. viii. quibus adde.

CAP. I.

Significatis, quoſdam ſacerdotes in eccleſia, quando leguntur euangelia, ſedere, & Domini Saluatoris verba non ſtantes, ſed ſedentes, audire, & hoc ex maiorum traditione ſe accepiſſe narrant. Quod vt nullatenus ſinatis [Apoſtolica auctoritate mandamus: ſed dum ſancta euangelia in eccleſia recitantur, ſacerdotes, & ceteri omnes non ſedentes, ſed venerabiliter curui in conſpectu ſancti euangelii ſtantes Dominica verba intente audiant, & fideliter adorent. *Anaſt. epiſt. 1. c. 1. Burch. lib. 3. c. 103. Iuo par. 2. c. 138. & par. 6. c. 93. decr. Anſel. lib. 7. c. 156. vide Raban. lib. 1. c. vlt. de inſtit. cleric.*

De conſe. d. 1. c. 61.

CAP. II.

Non licet mulieribus tempore diuini miniſterii obloqui, ſed iuxta dictum Pauli Apoſtoli ſileant: non enim licet loqui, ſed obedire, vt etiam lex ait, ſi quid diſcere volunt, domi ſuos interrogent viros. *Trull. c. 70.*

1. Cor. 14.

CAP. III.

Tempore, quo miſſarũ ſolemnia celebrantur, non ſolum ab otioſis, & inutilibus verbis, verum etiam & à pernicioſis cogitationibus funditus abſtinendum eſt. *Turon. ſub Carolo cap. 38.*

CAP. IV.

Anaſtaſius cõſtituit, vt quotieſcumq; ſancta euangelia recitarentur, ſacerdotes non ſederent, ſed curui ſtarent. *Ex Pontif.*

Vide Tolet. xvi. cap. 6. ſupra de materia euchar. c. delatum & Pariſ. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. c. 45. tit. Mulieres non accedant ad altare, &c. & totum illum tit.

De veſtibus ſacris, vaſis, corporali, pallis, pallio, & inſignibus propriis ſacerdotum, aliorumq; miniſtrorum reuerentiandis, mundandis, & conſeruandis. Tit. XII.

Vide toto lib. xvij.

De Miſſis priuatis. Tit. XIII.

CAP. I.

Vt Miſſæ, quæ per dies Dominicos peculiares à ſacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, vt per eas populus à publicis Miſſarum ſolemnibus, quæ hora tertia canonice fiunt, abſtrahatur, quia peſſimus vſus eſt apud quoſdam, qui in diebus Dominicis, ſiue in quibuſlibet feſtiuitatibus mox vbi Miſſam celebrari, etiam ſi pro defunctis ſit, audierint, abſcedunt, vt per totũ diem à primo mane, ebrietati, & commeſſationi, potius quam Deo deſeruiant. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 45. Burch. lib. 2. c. 54. Iuo par. 2. cap. 119.*

De conſe. d. 1. c. 52. & bre.

CAP. II.

Sacerdotes per oratoria, nequaquam Miſſas, niſi tam caute ante ſecundam horam celebrent, vt populus à publicis ſolemnitatibus non abſtrahatur. Sed ſiue ſacerdotes, qui in circuitu vrbis, aut in eadem vrbe ſunt, ſiue populus, vt prædiximus, in vnum ad publicam Miſſarum celebrationem conueniant, exceptis Deo ſacratis feminis, quibus mos eſt, ad publicum non egredi, ſed clauſtris monaſterii contineri. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 46.*

Mulieres non accedant ad altare, neque ſacerdotum ſint adminiſtræ. Tit. XIV.

CAP. I.

Impatienter audiuimus tantum diuinarum rerum ſubiiſſe deſpectum, vt feminæ ſacris altaribus miniſtrare ferantur, & cuncta, quæ non niſi virorum famulatui deputata ſunt, ſexum, cui non competit, exhibere. Viſo quod omnium delictorum, quæ ſigillatim perſtrinximus, noxa omnis, & crimen eos reſpicit ſacerdotes, qui vel iſta committunt, vel committentes minime publicando prauis exceſſibus ſe fauere ſignificant, &c. Quo more teneant iura Pontificum, qui Pontificalibus excubiis eatenus iniuncta diſſimulant, vt contraria domui Dei, cui præſident, potius operentur? Qui quantum apud Dominum poſſent, ſi ei non niſi conuenientia procurarent, tantum quid mereantur, adſpiciant, cum execrabili ſtudio ſectentur aduerſa. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 28. Pariſ. ſub Ludo. & Lothar. lib. 1. cap. 45.*

CAP. II.

Non oportet mulierem ad altare ingredi. *Laodic. cap. 44. Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 45. Mart. Bracar. cap. 42. Capitul. lib. 1. cap. 17.*

CAP. III.

Quædam noſtrorum verorum virorum relatu, quædam etiam viſu didicimus, in quibuſdam prouinciis contra legem diuinam, canonicamque inſtitutionem feminas ſanctis altatibus ſe vltro ingerere ſacrataque vaſa impudenter contingere, & indumenta ſacerdotalia presbyteris adminiſtrare, &c. Hoc ergo tam illicitum factum, quia ex toto à chriſtiana religione abhorret, ne vlterius fiat, inhibendum eſt. *Pariſ. ſub Ludou. & Lothar. lib. 1. cap. 45.*

CAP. IX.

Hoc ſecundum auctoritatem canonum modis omnibus eſt prohibendum, vt nulla femina ad altare præſumat accedere, aut presbyrero miniſtrare, aut infra cancellos ſtare, aut ſedere. *Nanneten. c. 3.*

CAP. V.

Non liceat mulieribus in ſecretarium ingredi. *Mar. Brac. c. 42.*

CAP. VI.

Feminæ Miſſam ſacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant, ſed locis ſuis ſtent: & ibi ſacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat, memores enim debent eſſe feminæ infirmitatis ſuæ, & ſexus imbecillitatis, & idcirco ſancta quælibet in miniſterio eccleſiæ contingere pertimeſcanr: quæ etiam laici viri pertimeſcere debent, ne Ozæ pœnam ſubeant, qui dum arcam Domini extraordinarie contingere voluit, Domino percutiente interiit. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 6.*

Diebus dominicis omnes interſint Miſſæ à principio ad finem vſque. Tit. XV.

CAP. I.

De conſe. d. 1. omnes. c. 61. Laici, qui audiunt ſcripturas, & non expectant orationes, & cõmunionem, excommunicentur. *Apoſt. 9. G. to. L. Burch. lib. 2. c. 67. & 68. Iuo par. 6. c. 163. & 164. decr.*

CAP. II.

Miſſas die dominica ſecularibus totas * tenere ſpeciali ordine præcipimus, ita, vt ante benedictionem ſacerdotis egredi populus non præſumat. qui ſi fecerint, ab Epiſcopo publice confundantur. *Agath. cap. 47. Capitul. lib. 7. cap. 277.* * audire *De conſe. d. 1. c. 61.*

CAP. III.

De conſe. d. 1. c. 64. Cum ad celebrandas miſſas in Dei nomine conuenitur, populus non ante diſcedat, quam Miſſæ ſolemnitas compleatur: & vbi Epiſcopus non fuerit, benedictionem accipiat ſacerdotis. *Aurelian. c. 26. ſiue 28. Capitul. lib. 7. cap. 186. in addit. Burch. lib. 3. c. 29. Iuo par. 3. c. 34. decre.*

CAP. IV.

De Miſſis nullus laicorum ante diſcedat, quam Dominica oratio dicatur. & ſi Epiſcopus præſens fuerit, eius benedictio expectetur. *Aurelian. iij. cap. 28. Capitul. lib. 7. cap. 27.*

CAP. V.

Die Dominico præter orationes, & Miſſarum ſolemnia, & ea, quæ ad veſcendum pertinent, nihil aliud fiat, & ſi neceſſitas fuerit nauigandi, ſiue itinerandi, licentia datur, ita dumtaxat, vt huius occaſione Miſſæ, & orationes non prætermittantur, &c. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 24.*

CAP. VI.

Admonendus eſt populus, vt ante publicum peractum officium, ad cibum non accedat, & omnes ad ſanctam matrem eccleſiam Miſſarum ſolemnia, & prædicationem audituri conueniant. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 46.*

De loco laicorum in Miſſis. Tit. XVI.

CAP. I.

Sacerdotum, aliorumque clericorum eccleſiis ſeruientium honores à laicorum diſcrete apparere conueniunt. Quamobrem nulli laicorum liceat in eo loco, vbi ſacerdotes, reliquive clerici conſiſtant, quod presbyterium nuncupatur, quando Miſſa celebratur, conſiſtere, vt libere, ac honorifice poſſint ſacra officia * exercere. Et ſicut in eccleſia ſingula videntur expoſita, ita virorum pars, & mulierum, partibus ſuis contenta ſit, & ſeculares ne peccent, cum iuſtificari deſiderant, &c. *Syno. Rom. ſub Eugen ij. & Leon. iv. c. 33.* *De conſe. d. 1. c. 30.* * cõuenit * al. celebrari. *Ad Lat.*

CAP. II.

Solis miniſtris altaris liceat ingredi ad altare, & ibidem communicare. *Laodi c. 19.*

CAP. III.

Laici ſecus altare, quo ſancta myſteria celebrantur, inter clericos tam ad vigilias, quam ad Miſſas ſtare penitus non præſumant, ſed pars illa, quæ à cancellis verſus altare diuiditur, choris tantum pſallentium pateat clericorum. Ad † orandum, & communicandum laieis, & feminis, ſicut mos eſt, pateant ſancta ſanctorum. *Turon. ij. cap. 4. Capitul. lib. 7. cap. 278. Burch. lib. 3. cap. 102. Iuo par. 2. cap. 137. decr.* *c. 1. ide vibrato & hoc ile Greg. in. & in. 1. tolleh.* * adorandum,

Ne quis audiat miſſam presbyteri concubinarii. Tit. XVII.

Vide lib. vi. tit. xxxiv.

De Miſſa Catechumenorum. Tit. XVII.

CAP. I.

POſt homilias Epiſcoporum catechumenorum oratio fiat: egreſsis eis pœnitentium oratio. *Laodicen. cap. 19.*

CAP. II.

De conſe. d. 1. c. 66. Epiſcopus nullum prohibeat ingredi eccleſiam, audire verbum Dei, ſiue gentilem, ſiue hæreticum, ſiue Iudæum, vſque ad Miſſam catechumenorum. *Carthag iv. c. 84. Burch. lib. 3. c. 28. Iuo lib. 2. tit. 4 c. 14. panor. & par. 3. c. 33. decr. Ceſar. lib. 4 c. 91.*

CAP. III.

33 q. 2. & 3. de his c. 9. Vſque ad Miſſam tantum catechumenorum in eccleſia admittantur inceſtuoſi, &c. *Ilerd. c. 4. refert Colon. ſub Carolo iij. c. 6. Raban. c. 2. de pœnit. Burch. lib. 7. c. 3.*

CAP. IV.

Antiquos canones relegentes cenſuimus, vt ſacroſancta euangelia ante munerum illationem in Miſſa catechumenorum in ordine lectionum poſt legantur: quatenus ſalutaria præcepta Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel ſermones ſacerdotis non ſolum fideles, ſed etiam catechumeni, ac pœnitentes, & omnes, qui è diuerſo ſunt, audire licitum habeant. Sic enim pontificis prædicatione audita, nonnullos attractos ad fidem euidenter ſcimus. *Valent. Hiſpan. cap. 1.*

De miſſis defunctorum, & pro quibus poſſit ſacrificium offerri, & pro quibus non. Tit. XVIII.

CAP. I.

De ſtatu monac. c. 2. ap. Gregor. ix. & in 1. coll. QVi in extremis cum peculio monachus inuentus fuerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat ſepulturam. *Alex. iii. in conc. Later. cap. 10.*

CAP. II.

De hær. c. 8. ſicut. Gregor. ix. & c. 6 eo. tit. in 1. collect. Hæreticos, & receptatores eorum, & defenſores anathemati decernimus ſubiacere, &c. Si autem in hoc peccato deceſſerint, non ſub noſtrorum priuilegiorum cuilibet indultorum obtentu, nec ſub alia quacumque occaſione, aut oblatio fiat pro eis, aut inter chriſtianos recipiant ſepulturam. *Alex iij. in conc. Later. cap. 27.*

CAP. III.

13. q. 2. c. 2. Pro obeuntibus conſuluiſſe dignoſceris, ſi liceret oblationes offerre. Sancta ſic tenet eccleſia, vt quiſque pro ſuis mortuis vere chriſtianis offerat oblationes, atque presbyter eorum memoriam faciat. Et quamuis omnes peccatis ſubiaceamus, congruit, vt ſacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat, & intercedat: non tamen pro impiis, quamuis chriſtiani fuerint, tale quid agere licebit. *Gregor. ij. epiſt. 8. poſt medium. Anſel. lib. 7. cap. 168.*

CAP. IV.

Si ſit ſepeliendus, qui ſe ipſum occidit: vel ſi ſit pro eo ſacrificium offerendum, requiritis. Sepeliendus eſt quidem, ne viuentium odoratui moleſtiam ingerat, non tamen eſt, vt aliis pauor incutiatur, ſolito cum obſequiis more ad ſepulchra ferendus. Sed & qui ſunt, qui eius ſepulturæ ſtudio humanitatis obſequuntur, ſibi non illi, qui ſui extitit homicida, præſtare videntur. Sacrificium vero pro eo non eſt offerendum, qui non ſolum ad mortem vſque peccauit, ſed & mortis ſibimet interitum propinauit. Quis enim magis peccatum ad mortem facit, pro quo Ioannes Apoſtolus non dicit orandum, quam is, qui *1. Ioan. 5.* Iudam imitatus, ſui ipſius homicida fuiſſe magiſtro diabolo comprobatur? *Mat. 27 b* *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 98.*

CAP. V.

Pœnitentes, qui attente leges pœnitentiæ *26 q. 7. c. 6 ſacerdos in fi.* exequuntur, ſi caſu in itinere, vel in mari mortui fuerint, vbi eis ſubueniri non poſſit, memoria eorum & orationibus, & oblationibus commendetur. *Carth. iv c 79. Capitul. lib. 5. c. 77. Iuo par. 15. c. 11. decr. Ceſar. lib. 15. cap. 33.*

CAP. VI.

Vt in omnibus Miſsis, ſiue matutinis, ſiue quadrageſimalibus, ſiue in illis, quæ pro defunctorum commemorationibus fiunt, ſemper Sanctus, Sanctus, Sanctus eo ordine, quoad miſſas publicas dici debeat, &c. *Vaſen. ij. cap. 2.*

CAP. VII.

Oblationes defunctorum, qui in aliquo crimine fuerint interempti, recipi debere cenſemus, ſi tamen non ipſi ſibi mortem probentur propriis manibus intuliſſe. *Aurelian. ij. cap. 14. alias 15.*

CAP. VIII.

De miſsis defunctorum mentio eſt *in conc. Bracar. I. cap. 16. & in Brac. ij. cap. 10. vbi puniuntur quidam presbyteri Priſcilliani hæreſis veneno infecti, qui non ieiuni miſſas defunctorum celebrabant.*

CAP. IX.

Qui ſibi ipſis per ferrum, aut per venenum, *23. q. 5. c. placuit.* aut per præcipitium, aut ſuſpendium, aut quolibet modo violentam inferunt mortem, nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum pſalmis ad ſepulturam eorum cadauera deducantur, multi enim ſibi hoc per ignorantiam vſurpant. Similiter, & de his placuit fieri, qui pro ſuis ſceleribus puniuntur. *Brac. I c. 34. Capitul. lib. 7. cap. 206. in addit. Burch. lib. 19 c. 130. Iuo par. 10. c. vlt. & par. 15. c. 140. decr.*

CAP. X.

Catechumenis ſine redemptione baptiſmi defunctis ſimili modo non oblationis ſanctæ commemoratio, neque pſallendi impendatur officium. *Brac.I.cap.35.*

CAP. XI.

Quicumque ſe propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato ſe ſuſpenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percuſſerit, aut qualibet occaſione voluntariæ ſe morti tradiderit, iſtorum oblata non recipiantur. *Antiſiod. cap.17.*

CAP. XII.

De conſe. di.1.c.72. Viſum præterea nobis eſt, vt in omnibus miſſarum ſolemnitatibus pro defunctorum ſpiritibus loco competenti Dominus deprecetur, ſicut enim nulla dies excipitur, qua non pro viuentibus, & pro quibuſlibet neceſſitatibus Dominus deprecetur, ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in miſſarum ſolemnibus fundantur. Antiquitus hunc morem igitur ſancta eccleſia tenet, vt & in miſſarum ſolemnitatibus, & in aliis precibus Domino ſpiritus quieſcentium commendet, dicente B. Auguſtino: Non ſunt prætermittendæ ſupplicationes pro ſpiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in chriſtiana, & catholica ſocietate defunctis, etiam tacitis nominibus eorum, quos ſub generali commemoratione ſuſcepit eccleſia, vt quibus ad iſta deſunt parentes aut filii, aut quicumque cognati, vel amici, ab vna eis exhibeantur matre communi. *Cabilon. ſub Carolo cap.39. Auguſt. lib. de cura pro mortuis agenda cap.4. Burch.lib.3.cap.64. Iuo par.3.cap. 66. decr.*

CAP. XIII.

13.q.2.c. 30. Quæſitum eſt ab aliquibus fratribus de his, qui in patibulis ſuſpenduntur pro ſuis ſceleribus, poſt confeſſionem Deo peractam, vtrum cadauera eorum ad eccleſiam deferenda ſint, & oblationes pro eis offerendæ, & miſſæ celebrandæ, an non. Quibus reſpondemus: Si omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & digne pœnitentibus communio in fine ſecundum canonicum iuſſum danda eſt, cur non etiam eis, qui pro ſuis peccatis pœnam extremam perſoluunt? *Maguntinum ſub Rabano cap.27. Vormat. cap.79.*

CAP. XIV.

Ille qui occiſus fuerit (*in ſingulari certamine*) tamquam ſui homicida, & propriæ mortis ſpontaneus appetitor, à Dominicæ oblationis commemoratione habeatur alienus, &c. *Valent. ſub Loth.cap.12. Vide tit. Quibus de cauſis priuetur quis ſepultura eccleſiaſtica.lib.xxvi.*

CAP. XV.

Placuit omnibus, vt creditur inſtinctu diuino, vt pro ſe omnes dum aduiuerent, preces huiuſmodi frequentarent: ſcilicet, vt ſinguli pro cunctis per ſingulas hebdomadas feria quarta miſſam celebrarent. Poſt vocationem autem cuiuſlibet eorum, ſuperſtites obtineant, vt pro eo, qui diſceſſerit, in ſedibus ſeptenæ miſſæ, totidemque vigiliæ Domino perſoluantur, à presbyteris autem monaſteriorum, ſiue villarum tres miſſæ, totidemque vigiliæ dependantur. Exitus autem vniuſcuiuſque viciſſim piis currentibus litteris innoteſcat. Præſentes etiam Abbates in tam profutura ſocietate recepti eadem ſe conditione iunxerunt. *Tullen.par.1.cap.14.*

CAP. XVI.

Non oportet clericos ignaros ſuper monumenta in campum myſteria portare, aut diſtribuere ſacramenta, ſed aut in eccleſia, aut in baſilica, vbi martyrum reliquiæ ſunt poſitæ, ibi pro defunctis oblationem offerri. *Mart.Brac.68. Vide Carth cap.84.G.* *De conſe. d.2.c.20.*

CAP. XVII.

Si quis, cum ſui compos non eſſet, ſibi manum attulerit, vel etiam ſe præcipitauerit, ſit ne oblatio, an non? Reſpondeo, hoc debet clericus diſcernere, an re vera hoc fecerit, cum eſſet emotæ mentis, ſæpe enim ii, qui ad eum, cui hoc accidit, attinent, volentes aſſequi oblationem, & orationem pro ipſo mentiuntur, & dicunt eum non fuiſſe apud ſe: nonnumquam autem propter inſultationem hominum, vel aliquo alio modo per negligentiam hoc fecit, tunc autem non eſt ſuper eum facienda oblatio, eſt enim ſui homicida. *Timoth.Epiſcop.Alexa.cap.14.*

CAP. XVIII.

Peſſimus vſus eſt apud quoſdam, qui in diebus Dominicis, ſiue in quibuſlibet feſtiuitatibus mox miſſam celebrare, etiam ſi pro defunctis, ſit audierit, abſcedit, vt per totum diem à primo mane ebrietati, & commeſſationi potius, quam Deo deſeruiat. *Theodulph.ad presbyt.Aurel.c.45.*

De ſacerdote, qui ſe abſtinet à perceptione euchariſtiæ cum facit ſacrum: item de miniſtris, & aliis, qui interſunt ſacrificio, & non communicant.

Tit. XIX.

CAP. I.

SI Epiſcopus, presbyter, diaconus, aut ex ſacro ordine oblatione facta non communicauerit, cauſam dicat, ſi iuſta eſt, veniam meretur: ſi non dicat (*iuſtam*) excommunicetur propter ſuſpicionem, quam facit populo contra offerentem ſacerdotem. *Apoſt.c.8.G.9.L. Capitul.lib.1.cap.6.*

CAP. II.

Relatum nobis eſt, quoſdam de ſacerdotibus non tot vicibus communionis ſanctæ gratiam ſumere, quot ſacrificia in vna videntur offerre. Sed in vno die, ſi plurima per ſe Deo offerant *De conſe. d.2.c.11.*

rant ſacrificia, in omnibus ſe oblationibus à communione ſuſpendũt,& in ſola tantũ extremi ſacrificii oblatione. communionis ſanctæ gratiam ſumunt, quaſi non ſit rotiens illis vero, & ſingulari ſacrificio participandum, quotiens corporis,& ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti immolatio facta conſtiterit. Nam ecce Apoſtolus dicit, Nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris? Certum eſt, quod hi, qui ſacrificantes non edunt, rei ſunt dominicis ſacramentis. Quicumque ergo ſacerdotũ deinceps diuino altario ſacrificium oblaturus acceſſerit, & ſe à communione ſuſpenderit, ab ipſa, qua ſe indecenter priuauit, gratia communionis,anno vno repulſum ſe nouerit. Nam quale erit illud ſacrificium, cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe cognoſcitur? Quotiens cumque ergo ſacrificans corpus, & ſanguinem Ieſu Chriſti Domini noſtri in altario immolat, totiens perceptionis corporis, & ſanguinis Chriſti ſe participem præbeat. *Tolet. xij. cap.5. confirmatur hoc decretum. Tolet. xiij. cap.9. Iuo par.2. cap.114. decret.*

1. Cor. 10.

domini ſacramẽti

Num ſacerdos, qui pœnitentiam accepit poſſit poſt actam pœnitentiam facere ſacrum. Tit. XX.

Vide lib. vi. tit. xlvi. & lib. xxv. de Pœnitentia.

Presbyteri, qui faciunt ſacrum apud ſanctimoniales ſtatim diſcedant. Tit. XXI.

Vide li. ix. tit. xxi.

Communia de ſacrificio Miſſæ. Tit. XXII.

CAP. I.

SI quando ſacerdotes Latini ſuper eorum (*Græcorum*) celebraſſent altaria, non prius Græci ſacrificare volebant in illis, quam ea, tamquam per hoc inquinata, lauiſſent, &c. Sacro ſuadente concilio diſtricte præcipimus, vt talia de cetero non præſumant, &c. Si quis tale præſumpſerit, excommunicationis mucrone percuſſus ab omni officio, & beneficio eccleſiaſtico deponatur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap.4.*

De bapt. cap. vlt. Greg. ix & 3 co. tit. in 4. col.

CAP. II.

Miſſas publicas ab Epiſcopo in cœnobio fieri omnino prohibemus, ne in ſeruorum Dei receſſibus, & in eorum receptaculis vlla popularis occaſio præbeatur conuentibus, vel mulierum fiat illis introitus, quia non expedit animabus eorum. *Greg. in ſynod. Later. ante fin.*

CAP. III.

Epiſcopus, aut presbyter, qui baptiſma, aut ſacrificium hæreticorum recipit, deponatur. *Apoſt. cap.46.*

loquitur canon, de baptizatis ſine neceſſitate vel ab hæreticis, qui non ſeruant formã.

CAP. IV.

Quidam errore decepti dicunt, ideo Patrem maiorem Filio eſſe, quia illi ſoli ſacrificium immolatur: & quod Filius nullam cum patre communionis operam habeat, &c. Sicut patri ita etiam Filio non ſolum chriſtianis temporibus, verum etiam priſcis temporibus, à ſacerdotibus variis, multiſque modis probamus ſacrificium fuiſſe oblatum, &c. Sacrificium itaque quod à chriſtianis, ſacris altaribus admouetur, non ſolum Deo patri, ſed etiam Filio, communi deuotione offertur: quoniam nec patri ſine Filio poteſt offerri: neque Filio ſine patre ſacrari. *Marcelli. epiſt.1. in prin.*

CAP. V.

Illud volumus cuſtodiri, vt cum ſolemnior feſtiuitas conuentum populi numeroſioris indixerit, & ad eam tanta multitudo conuenerit, quam recipere baſilica ſimul vna non poſſit, ſacrificii oblatio indubitanter iteretur, ne, his tantum admiſſis ad hanc deuotionem, qui primi aduenerint, videantur hi, qui poſt modum confluxerint, non recepti, cum plenum pietatis, atque rationis ſit, vt quoties, baſilicam, in qua agitur, præſentia nouæ plebis impleuerit, roties ſacrificium ſubſequens offeratur. [Neceſſe eſt autem, vt quædam pars populi ſua deuotione priuetur, ſi vnius tantum miſſæ more ſeruato, ſacrificium offerre non poſſint, niſi qui prima diei parte conuenerint. Studioſe ergo dilectionem tuam, & familiariter admonemus, vt quod noſtræ conſuetudini ex forma paternæ traditionis inſedit, tua quoque cura non negligat, vt per omnia nobis fide, & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio noſtro Poſſidonio presbytero, hanc ad fraternitatem tuam epiſtolam dedimus perferendam, qui noſtris proceſſionibus, atque ordinationibus frequenter interfuit, & roties admiſſus: quid in omnibus Apoſtolicæ auctoritatis teneremus, agnouit. *Leo. epiſt.79. cap.2. ad Dioſcorum Epiſcopum Alexandr. Burchar. lib.3. cap.228. Iuo par.3. cap.268. & par.2. c.87. decret.*

De conſe. di. 1. c. 30.

CAP. VI.

De celebratione miſſarum in eccleſia inſtaurata. *Vigil. epiſt. vnic. cap.4. Burch. lib.3. c.62. Iuo lib.2. tit.2. c.5. pan. & par.3. c.25. decr.*

De conſe. d. 1. cap. de fabrica 21.

CAP. VII.

Si quis docet domũ Dei contemnendã eſſe, & ſynaxes, quæ in ea fiunt, anathema ſit. *Gang. c.5. Burch. lib.3. c.94. Iuo par.3. c.84. decr.*

d. 30. c. 10.

CAP. VIII.

Presbyter, vel diaconus, vel ſubdiaconus, vel quilibet eccleſiæ deputatus clericus, ſi intra ciuitatem fuerit, vel in loco, in quo eccleſia eſt, &c. ſi ad eccleſiam, aut ad ſacrificium quotidianum non venerit, clericus non habeatur. *Tolet.1. cap.5.*

CAP. IX.

In Auguſto, quia quotidie miſſæ ſanctorum ſunt, prandium habeant monachi, &c. Ad calcandam gentilium conſuetudinem patres noſtri ſtatuerunt, fieri litanias priuatas in Kal. Ian. vt in eccleſia pſallatur, & hora octaua in ipſis Kal. Circumciſionis miſſa Deo propitio celebretur. *Turon. ij. cap. 18.*

CAP. X.

Si quis quinta feria paſchali, quæ vocatur cœna Domini, hora legitima poſt nonam ieiunus in eccleſiis miſſas non tenet, ſed ſecundum ſectam Priſcilliani, feſtiuitatem ipſius ab hora tertia per miſſas defunctorum ſoluto ieiunio colit, anathema ſit. *Brac. cap. 16.*

CAP. XI.

De conſe. d. 1. c. vt. Non licet ſuper vno altario in vna die duas miſſas dicere, nec in altario, vbi Epiſcopus miſſas dixerit, presbyter in illa die miſſas dicat. *Antiſio. cap. 10. Burch. lib. 3. cap. 226. Iuo lib. 2. tit 4. cap. 8. panor. & par. 2. cap. 270. decr.*

CAP. XII.

Dum miſſa celebratur, nullus presbyter, aut diaconus abſque aliqua infirmitate, dum miſſa perficitur, egredi de altario audeat. *Narbo. cap. 12.*

CAP. XIII.

7 q. 1. nihil. c. 16. Cum à ſacerdotibus miſſarum tempore ſancta myſteria conſecrantur, ſi ægritudinis accidit quilibet euentus, quo cœptum nequeat conſecrationis expleri myſterium, ſit liberum Epiſcopo, vel presbytero alteri, conſecrationem exequi officii cœpti, non enim aliud ad ſupplementum initiatis myſteriis competit, quam aut incipientis, aut ſubſequentis completa benedictione ſacerdotis, quia nec perfecta videri poſſunt, niſi perfectionis ordine *Rom. 12.* compleantur. cum enim ſimus omnes vnum in Chriſto, nihil contrarium perſonarum diuerſitas format, vbi efficaciam proſperitatis vnitas fidei repræſentat. Quod etiam conſultum cuncti ordinis clerici indiuiduum eſſe ſibi non ambigant, &c. Nec tamen quod naturæ languoris cauſſa conſulitur, in præſumptionis perniciem conuertatur, &c. Nullus abſque patentis prouentu moleſtiæ miniſter, vel ſacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præſumat omnino relinquere. Si quis hæc temerare præſumpſerit, excommunicationis ſententiam ſuſtinebit. *Tolet. vij. cap. 2. Burch. lib. 3. cap. 70. Iuo par. 2. cap. 124. decret.*

CAP. XIV.

Salubri declaratione cenſemus, vt per ſingulas quaſque eccleſias, in quibus presbyter iuſſus fuerit per ſui Epiſcopi ordinationem præeſſe, ſingulis diebus dominicis ſacrificium Deo procuret offerre, & eorū nomina, à quibus eas eccleſias conſtat eſſe conſtructas; vel qui aliquid his ſanctis eccleſiis videntur, aut viſi ſunt, contuliſſe, ſi viuentes in corpore ſunt, ante altare recitentur tempore miſſæ: quod ſi ab hac diſceſſerunt, aut diſceſſerint luce, nomina eorum cum defunctis fidelibus recitentur ſuo in ordine, &c. *Emeriten. cap. 19.*

CAP. XV.

Si quis occaſionem nutrierit, vnde de templis Domini, aut officia conſueta deſinit, aut oblatio ſingularis ſacrificii videatur in aliquo deſtraudari, ſi eum antea pœnitudinis coram Metropolitano ſatisfactio non purgauerit, ignobilitate perpetuæ mancipatus iuxta ſuperiorem ſententiam Domini, & loci ſui dignitate ſe nouerit, & honore priuari. *Tolet. xiii. cap. 7.* *16. q. 5. quicunq. c. 18.*

CAP. XVI.

Plerique ſacerdotum miſſam pro requie defunctorū promulgatam fallaci voto pro viuis ſtudent celebrare hominibus, non ob aliud, niſi vt is, pro quo id ipſum offertur ſacrificium, ipſius ſacroſancti libaminis interuentu, mortis, ac perditionis incurrat periculum: & quod cunctis datum eſt in ſalutis remedium, illi hoc peruerſo inſtinctu quibuſdam eſſe expetunt in interitum. Ob id noſtra elegit vnanimitas, vt ſi quis ſacerdotum deinceps talia perpetraſſe fuerit detectus, à proprii deponatur ordinis gradu, & tam ipſe ſacerdos, quam etiam ille, qui eum ad talia peragenda incitaſſe perpenditur, exilii perpetui ergaſtulo religati, excepto in ſupremo vitæ curriculo ſacræ communionis perceptione priuentur. *Tolet. xvij. cap. 5. vide in Regis Egicani edicto cap. 5.* *26 q. 5. 11. quicunque.*

CAP. XVII.

Seruis Dei in exercitum pergere prohibemus, niſi illis tantummodo, qui propter diuinum miniſterium, miſſarum ſcilicet ſolemnia adimplenda, & ſanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi ſunt, id eſt vnum, vel duos Epiſcopos cum capellanis presbyteris Princeps ſecum habeat, & vnuſquiſque præfectus vnum presbyterum, &c. *Franc. ſynod. Capitul. lib. 5. cap. 2. Burch. lib. 1. cap. 218. Iuo par. 5. c. 332. decret.*

CAP. XVIII.

In omnibus locis, & diebus pro Imperatore, & filiis ſacrificiorum Deo libamina dedicentur, pia orationum vota ſoluantur, &c. *Arelat. ſub Carolo in proem. vide cap. 2.*

CAP. XIX.

Miſſarū diſcuſſa eſt ratio, vt presbyteri minus antea ſcientes intelligerent, qualiter miſſarum ſolemnia deinceps dignius celebrare deberent. *Rhemen. cap. 6.*

CAP. XX.

An debet clericus præſentibus Arianis, vel aliis hæreticis, orare? & an, cum lædit, quando facit orationem, ſeu oblationem? Reſpondeo in diuina oblatione diaconus ante orationem loquitur: Qui non communicatis, ambulate, non debent ergo intereſſe, niſi profiteantur, ſe pœnitentiam acturos, & hæreſim vitaturos. *Timoth. Epiſcopus Alexand. cap. 9.*

LIBER XXVI.

De Pœnitentiæ Sacramento.

Laus pœnitentiæ. Tit. I.

CAP. I.

Ioan. 3. LEGIMVS Niniuitis diuina vltione dignis, humiliter in tribulatione ad Dominum clamantibus diuinitus ſubuetum: nam & Achab, & Manaſſes
3 Reg. 21 2. Paral. 36. Reges idolatræ pœnitentiæ ſatisfactione diuinæ obuiauere vltioni. Meretrix porro illa euangelica Maria nomine, profuſione lachryma-
Luc. 7. rum, carere meruit enormitate multorum peccaminum. His, & his ſimilibus ſalutiferis documentis datur intelligi, quod Deus bona cuncta iubens, malaque omnia vetans, ſæpiſſime humanæ fragilitatis peccatis offenſus, & ad iram prouocatus, per pœnitentiæ tamen dignam ſatisfactionem ab humanis erratibus ſuæ ſeueritatis debitam ſuſpenderit vindictam: adeo vt quem moles peccaminum prouocauerat ad vltionem actuum prauorum correctio flexerit ad miſericordioſiſsimam propitiationem. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. in præfatio.*

CAP. II.

Pœnitentia inſignis eſt armatura, magna ſalutis via, hoſpitii regni cœlorum diſpenſatrix, incorruptibilis viæ dux, martyricorum certaminum æquiparatio, ad Deum viam indicans, & cum ipſo nos eſſe faciens, humani generis baculus, cadentium, & lapſorum ſurrectio. Beati, qui hanc amplectuntur, & huic adhærent: qui hanc exercent, cum Angelis vitam æqualem ducunt, ab omni malo declinant, & bonum faciunt. Pœnitentia eſt columna, & familiaris dilectionis, eleemoſynæ, ieiunii, abſtinentiæ, temperantiæ, probitatis, honeſtatis, manſuetudinis, & vt verum vno verbo dicam, hæc omnia pollet pœnitentia. Si quis autem hanc contaminat,
Eſai 66. Mar. 9. & contemnit, non inter ſeruatos, ſed inter perditos numerandus eſt, quorum vermis non moritur, & ignis non extinguitur. *Taraſ. ante vij. ſyn. poſt alia.*

De contritione. Tit. II.

CAP. I.

Pœnitentiam agite: appropinquabit enim regnum cœlorum. *Chriſtus apud Matth. cap. 4. num. 17. & Ioannes Baptiſta apud eundem Matth. cap. 3. num. 2.*

CAP. II.

Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimul peribitis. *Chriſtus apud Luc. cap. 13. num. 3.*

CAP. III.

Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, ſubito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. *Eccleſiaſtici cap. 5. num 8. Pontian. epiſt. 2. ad fin. Eutychian. ep. 1. poſt med.*

CAP. IV.

Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iuſtitiam: vita viuet, & non morietur. *Ezech. cap. 18. num. 21.*

CAP. V.

Conuertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Proiicite à vobis omnes præuaricationes veſtras, in quibus præuaricati eſtis & facite vobis cor nouum, & ſpiritum nouum, & quare moriemini domus Iſraël? *Ezech. cap. 18. num. 30.*

CAP. VI.

Viuo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impii, ſed vt conuertatur impius à via ſua, & viuat: &c. *Ezech. cap. 33. num. 11.*

CAP. VII.

Anima, quæ triſtis eſt ſuper magnitudine mali, & incedit curua, & infirma, & oculi deficientes, & anima eſuriens dat tibi gloriam, & iuſtitiam Domino. *Baruc. cap. 2. num. 18.*

CAP. VIII.

Nunc ergo dicit Dominus, conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & in fletu. & in planctu. Et ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, conuertimini ad Dominum Deum veſtrum: quia benignus, & miſericors eſt, patiens, & multæ miſericordiæ, & præſtabilis ſuper malitia. Quis ſcit ſi conuertatur, & ignoſcat? *Ioel cap. 2. num. 12.*

CAP. IX.

Abiicienda prorſus eſt è corde omnis intrinſecus, quæ latet, amaritudo peccati, ſi qua forte ex deſideriis iniquis, velut ex cibis noxiis congregata eſt, quam vtique cum euomuerit, quis abiecerit, ingentis ægritudinis liberabitur morbo, ſi tamen poſt vomitum, quæ ad ſanitatem pertinent, ſumat. *Clem epiſt. 1. ante med.*

CAP. X.

Pœnitemini (*inquit Petrus*) & veram agite pœnitentiam. *Clem. epiſt. 1. ante med.*

CAP. XV.

Incertum eſt etiam iuuenibus vitæ tempus, ſenibus autem certum eſt breue eſſe. Ideo tam

iuuenes,quam ſenes oportet de conuerſione, & pœnitentia valde eſſe ſollicitos, & vt ornent ſe dogmatibus veritatis,decore pudicitiæ,ſplendore iuſtitiæ,candore pietatis,aliiſque omnibus, quibus comptam eſſe decet rationabilem mentem. *Clem.epiſt.1.ante med.*

CAP. XII.

26.q.6.c. 12. agnouimus. Salutem homini adimit quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegat, & deſperat de clementia Dei, qui * eum ad ſubueniendum morienti ſufficere vel in momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro in cruce præmium, ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum vnius horæ pœnitentia non iuuiſſet. Cum eſſet in pœna pœnituit, & per vnius ſermonis profeſſionem habitaculum paradiſi, Deo promittente, promeruit. Vera ergo ad Deum conuerſio in vltimis poſitorum, mente potius eſt æſtimanda, quam tempore; Propheta hoc taliter aſſerente: Cum conuerſus, ingemueris, tunc ſaluus eris. *Celeſtin. ep. 2.cap.2. Vide Triburien.ſub Arnulpho cap. 31. fin. Magunt.ſub Rabano cap.27. Vormatien. cap. 80. Raban.in Pœnit.cap.38. Burch. lib.18.cap. 22. Iuo par.15.cap.44. Anſel.lib.11.cap. 19. Tarrac.lib. 6. cap.55.*

*camal.

Luc. cap. 23.

Ezech. 18. & 33.

CAP. XIII.

de pœnit. d.3.c.1. Pœnitentiam vere agere,eſt commiſſa flere, ſed iterum plangenda declinare. *Greg. lib. 9. regiſtri epiſt.39.ad Theotiſtam in fin. & in homil. 34. euang. Iuo par.15.cap.1.decr.*

CAP. XIV.

In die ſextæ feriæ paſſionis Domini oportet myſterium crucis prædicari, atque indulgentiam criminum clara voce omnem populum præſtolari, vt pœnitentiæ compunctione mundati venerabile feſtum dominicæ reſurrectionis, remiſſis iniquitatibus ſuſcipere mereamur, corporiſque eius, & ſanguinis ſacramentum mundi à peccato ſumamus. *Tolet.4.cap.6.*

CAP. XV.

Mentem, & corpus, quæ libido traxit ad culpam, afflictio, & contritio debet reducere ad veniam. *Cabil.ſub Carolo cap.36.in fine. Capitul.lib.7. cap.62.in addit. Iuo par.16.cap.336.decr.*

CAP. XVI.

Cum poſt abrenuntiationem (*is, qui baptiſmum ſuſcepit*) quibuſlibet illecebris vitiorum illectus ad ea, quibus renuntiauit, redit, nec non & poſt tantæ fidei perceptionem, in apoſtaſiam, aut infidelitatis, aut hæreticæ prauitatis, aut fraterni ſchiſmatis prolabitur: proculdubio vtriuſque pactionis tranſgreſſor efficitur: quarum altera quia baptiſmi iteratione nequit, pœnitentiæ lamentis, eleemoſynarum largitionibus, cæteriſque bonorum operum exhibitionibus dilui poteſt. *Pariſ.ſub Lud. & Loth.lib.1.cap.9.*

CAP. XVII.

Pœnitentia porro non in multitudine annorum,ſed potius in contritione cordis, & corporis eſt æſtimanda, *Pariſ.ſub Lud. & Loth. lib.1. cap.46.poſt med.*

CAP. XVIII.

Tribus modis peccata mortalium vindicantur, duobus in hac vita, tertio in futura vita. De duobus ita Apoſtolus inquit: Si noſmetipſos iudicauerimus à Domino non iudicabimur. Hæc eſt vindicta, quam inſpirante Deo omnis peccator pro ſuis admiſſis pœnitendo, in ſe ipſo vindicat. *Aquiſgr.ſub Pipino.lib.1.cap.5.* *1.Cor.11.*

CAP. XIX.

In commune deſeruimus cultum Dei: quidam ex nobis mandata Dei, & minas eius, atque promiſſiones cognoſcimus, ſed non timemus, neque amamus: quidam neque cognoſcere dignamur: & vtrique ſumus in magno periculo, niſi conuertamur, antequam moriamur. Mors noſtra incerta eſt vnicuique noſtrum, & certa eſt vindicta Dei: & in proximo, niſi conuerſio, & pœnitentia nobis ſubuenerit. *Tullen. in ep. ad Rotbertum, & ſocios.*

CAP. XX.

Reparemus nos per pœnitentiam, & confeſſionem, & per eleemoſynas, vnuſquiſque ſecundum poſſibilitatem ſuam, & quantum quiſque recognoſcit ſe à Deo aruiſſe per culpas, tantum bibat compunctionis ſuæ lachrymas, &c. *Piſten. cap.1.*

CAP. XXI.

Conſiderantes nos omnium operum, & ſermonum, inſuper cogitationum reddituros eſſe rationem, &c. dum adhuc vacat, dum adhuc Iudex ſuſtinet, dum adhuc, qui offenſus eſt, peccata noſtra propter pœnitentiam diſſimulat, & vt ab eius ſeueritate ad illius bonitatem reuertamur, blanditiis, & minis clamat, non obduremus corda noſtra, ſicut hactenus, & patres noſtri, & nos egimus: peccauimus enim cum patribus noſtris, iniuſte egimus, iniquitatẽ fecimus. Iã nunc ergo reuerſi ad conſcientias noſtras, & mala, quæ geſſimus, iudicantes vera, & pura confeſſione confiteamur Domino, quoniam bonus, quoniam in ſæculum miſericordia eius: Procidamus, & ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipſe eſt Dominus Deus noſter, qui benignus, & miſericors eſt, præſtabilis ſuper malitia, qui non vult mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. Si igitur ex toto corde conuerſi ad Dominum veram pœnitentiam, fructuſque pœnitentiæ dignos fecerimus, crebris, & ſanctis inſtantes ieiuniis, vigiliis caſtis, illique bene complacitis, & orationibus ſalſo lachrymarum imbre perfuſis cum eleemoſynis iuſtis, cæteriſque miſericordiæ, & caritatis operibus, atque profiteamur nos ad priſtina impietatum noſtrarum ſcelera numquam redituros iuuante eius gratia, ſine qua nihil poſſumus, ſi in iſtis perſeuerauerimus, ſatisfacientes Deo, & eccleſiæ de præteritis peccatis per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, & per contriti cordis ſacrificium, cito eius.

Pſalm 94. *Iudith.7.* *Pſal. 117.* *Pſal. 94.* *Ezech.33.*

eios, qui cor contritum, & humiliatum non ſpernit, & cui proprium eſt miſereri, & parcere, miſericordiam conſequamur: eito dicimus, quia apud benignum Deum non tam valet menſura temporis, quam doloris. *Troſleic. cap.* 15.

CAP. XXII.

Primus felicitatis gradus eſt, non derelinquere: ſecundus, delicta cognoſcere: illic currit innocentia integra, & illibata, quæ ſeruet, hic ſuccedit medela, quæ ſanet. *Cypria. in epiſt. longa 58. ad Cornel. cuius initium eſt. Legi litteras tuas, poſt med. vel lib.* 1. *epiſt.* 3.

CAP. XXIII.

Omnem iniquitatem bonus Dominus remittit, ſi quiſpiam ex toto corde pœniteat. *Taraſ. Epiſcopus. CP. apud vij. ſynod. act.* 4. *in medio.*

De confeſſione. Tit. III.

CAP. I.

INſufflauit, & dixit eis: Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt. *Chriſtus apud Ioan. cap.* 20. *num.* 22.

CAP. II.

De offic. Iud. ordi. c. 15. *in tertia Greg. ix. & cap* 3. *eod. tit. in* 4. *col.*

Præcipimus tam in cathedralibus, quam in aliis conuentualibus eccleſiis viros idoneos ordinari, quos Epiſcopi poſſint coadiutores, & cooperatores habere non ſolum prædicationis officio, verum etiam in audiendis confeſſionibus, & pœnitentiis iniungendis, accęteris, quæ ad ſalutem pertinent animarum, &c. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap.* 19.

CAP. III.

De pœni. c. 12. *Gregor. ix. & c.* 2. *eod. tit. in* 4. *coll.*

Omnis vtriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit, omnia ſua ſolus peccata confiteatur fideliter, ſaltem ſemel in anno proprio ſacerdoti, & iniunctam ſibi pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere, ſuſcipiens reuerenter ad minus in paſcha Euchariſtiæ ſacramentum, &c. alioquin, & viuens ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtianâ careat ſepultura. Vnde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in eccleſiis publicetur, ne quiſquam ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno ſacerdoti voluerit iuſta de cauſſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet, & obtineat à proprio ſacerdote, cum aliter ille ipſum non poſſit ſoluere, vel ligare. Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautus, vt more periti medici ſuperinfundat vinum, & oleũ vulneribus ſauciati, diligenter inquirens, & peccatoris circumſtantias, & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi conſilium debeat exhibere, & cuiuſmodi remedium adhibere diuerſis experimentis vtendo ad ſanandum ægrotum. Caueat autem omnino, ne verbo, vel ſigno, vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem: ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque vlla expreſſione perſonæ caute requirat, quoniam qui peccatum in pœnitentiali iudicio ſibi detectum præſumpſerit reuelare, non ſolum à ſacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctũ monaſterium detrudendum. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. cap.* 21.

CAP. IV.

De pœni. c. 13. *Gregor ix & c.* 4. *eod. tit. in* 4. *coll. Ioan.* 5.

Cum infirmitas corporalis nonnumquam ex peccato proueniat, dicente Domino languido: vade & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat. Statuimus, & diſtricte præcipimus medicis corporum, vt cum eos ad infirmos vocari contigerit, ipſos ante omnia moneant, & inducant, quod medicos aduocent animarum: vt poſtquam infirmis fuerit de ſpiritali ſalute prouiſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cũ cauſſa ceſſante ceſſet effectus. Hoc quidem inter alia huic cauſſam dedit edicto, quod quidam in ægritudinis lecto iacentes, cum eis à medicis ſuadetur, vt de animarum ſalute diſponant; in deſperationis articulum incidunt, vnde facilius mortis periculum incurrunt. Si quis autem medicorum huius noſtræ conſtitutionis, poſtquam per prælatos locorum fuerit publicata, transgreſſor extiterit, tamdiu ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, donec pro transgreſſione huiuſmodi ſatisfecerit competenter. *Innocen. iii. in concil. general. Later. cap.* 22.

CAP. V.

Nullius confeſſio, niſi perfecta fuerit, recipiatur. *Vrban. ij. in concil. Claramon. cap.* 21. *&* 22.

CAP. VI.

Si forte alicuius cor vel liuor, vel infidelitas vel aliquod malum latenter irrepſerit: nõ erubeſcat, qui animæ ſuæ curam gerit, confiteri hæc huic, qui præeſt, vt ab ipſo per verbum Dei, & conſilium ſalubre curetur, quo poſſit integra fide, & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire. *Clem. epiſt.* 1. *poſt prin.*

CAP. VII.

Inſtruebat (*Petrus Apoſtolus*) actus ſuæ vitæ omni hora cuſtodire, cogitationes malas cordi ſuo aduenientes mox ad Chriſtum allidere, & ſacerdotibus Domini manifeſtare. *Clem. ep.* 1. *ante finem. Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap.* 21.

CAP. VIII.

De pœni. d. 1. *c.* 88.

Illam contra Apoſtolicam regulam præſumptionem, quam nuper agnoui à quibuſdam illicita vſurpatione committi modis omnibus conſtituo ſubmoueri: de pœnitentia videlicet, quæ ita à fidelibus poſtulatur, ne de ſingulorum peccatorum genere, libellis ſcripta profeſſio publice recitetur, cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis ſacerdotibus indicari confeſſione ſecreta: quamuis enim plenitudo fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubeſcere non veretur: tamen quia non omnium huiuſ-

modi ſunt peccata, vt ea, qui pœnitentiam poſcunt non timeant publicare, remoueatur tam improbabilis conſuetudo, ne multi à pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubeſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerare, quibus poſſunt legum conſtitutione percelli: ſufficit enim illa confeſſio, quæ primum Deo offertur, tum etiam ſacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit, tunc enim demum plures ad pœnitentiam poterunt prouocari, ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis. *Leo epiſt. 78. cap. 2. ad Epiſcop. Campaniæ. Burch. lib. 19. cap. 159. Iuo par. 15. cap. 167. decret. Anſelm. lib. 11. cap 23.*

Ezed. c. 61

CAP. IX.

Scienti peccare neceſſaria confeſſio eſt. *Hormiſd. epiſtol. 5. ad Epiſcopos Hiſpaniæ in medio.*

CAP. X.

Non odit Deus peccantem, & confitentem, ſed peccantem, & negantem. *Zach. epiſtol. 5. ad Bonif. prope fin.*

CAP. XI.

Cum in prælium proficiſci diſponitis, quod ipſi commemoraſtis, agere in Dei nomine non omittite, id eſt ad eccleſias ite, &c. confeſſionem delictorum ſacerdotibus facere, reconciliationem, & communionem percipere. *Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 35.*

CAP. XII.

De confeſſore mentionem facit. *Tolet. cap. 6. & 9.*

CAP. XIII.

Pœnitentiæ locus omnibus pateat, qui cõuerſi errorem ſuum voluerint confiteri. *Andegau. cap. 13.*

CAP. XIV.

De pœnitentia peccatorum, quæ eſt medela animæ, vtilem omnibus hominibus eſſe cenſemus, & vt pœnitentibus à ſacerdotibus facta confeſſione, indicatur pœnitentia, vniuerſitas ſacerdotum noſcitur conſentire. *Cabil. cap. 8.*

CAP. XV.

In exercitu vnuſquiſque præfectus vnum presbyterum habeat, qui hominibus peccata confitentibus iudicare, & indicare pœnitentiam poſſit. *Franc. ſyn. poſt prin.*

CAP. XVI.

Epiſcopis, & presbyteris diligenti cautela pertractandum eſt, qualiter hominibus ſua ſibi delicta confitentibus tempus abſtinendi aſcribant, &c. *Turon. ſub Carolo. cap. 22.*

CAP. XVII.

Quidam dum confitentur peccata ſua ſacerdotibus, non plane id faciunt. Quia ergo conſtat hominem ex duabus eſſe ſubſtantiis, anima videlicet, & corpore: & interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccatur, ſolerti indagatione debent inquiri ipſa peccata, vt ex vtriſque plena ſit confeſſio, ſcilicet vt & ea confiteantur, quæ per corpus geſta ſunt, & ea, quibus in ſola cogitatione delinquitur. Inſtruendus eſt itaque peccatorum ſuorum confeſſor, vt de octo principalibus vitiis, ſine quibus in hac vita difficile viuitur, confeſſionem faciat: quia aut cogitatione, aut quod eſt grauius, opere eorum inſtinctu peccauit: odiũ etenim, inuidia, ſuperbia, vel ceteræ huiuſcemodi animæ peſtes tanto periculoſius læ dunt, quanto ſubtilius ſerpunt. *Cabil. ſub Carolo. cap. 32. Capitul. lib. 7. cap. 56. in addit. Burch. lib. 19. cap. 34. Iuo par. 15. cap. 52. decret.*

CAP. XVIII.

Quidam ſolummodo Deo confiteri debere dicunt peccata, quidam vero ſacerdotibus confitenda eſſe percenſent, quod vtrumque non ſine magno fructu intra ſanctam fit eccleſiam: ita dumtaxat vt & Deo, qui remiſſor eſt peccatorum, confiteamur peccata noſtra, & cum Dauid dicamus, Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non abſcondi, dixi confitebor aduerſum me iniuſtitias meas Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Et ſecundum inſtitutionem Apoſtoli, confiteamur alterutrum peccata noſtra, & oremus pro inuicem, vt ſaluemur. Confeſſio itaque quæ Deo fit purgat peccata: ea vero quæ ſacerdoti fit, docet, qualiter ipſa purgentur peccata. Deus namque ſalutis, & ſanitatis auctor, & largitor, plerumque hanc præbet ſuæ potentiæ inuiſibili adminiſtratione, plerumque medicorum operatione. *Cabil. ſub Carolo. cap. 33. Capitul. lib 7. cap. 58. in addit. Burch. lib. 19. cap. 145. Iuo par. 15. cap. 155. decret.*

de pœnit. d. 1. cap.

Pſal. 31

Iacob. 5. A

* Peccatá deleri poſſunt per contritionem, ſed ea de iure diuino tenemur ſacerdoti confiteri.

CAP. XIX.

Qui peccata ſua ſacerdotibus, in quorum ſunt parochiis, confeſſi ſunt, & ab his agendæ pœnitentiæ conſilium acceperunt, ſi orationibus inſiſtendo, eleemoſynas largiẽdo, vitam emendando, mores componendo, Apoſtolorũ limina, vel quorumlibet ſanctorum inuiſere deſiderant, horum eſt deuotio omnibus collaudanda. *Cabil ſub Carolo. cap. 45. in fin. Burch. lib. 19. cap. 51. Iuo par. 15. cap. 65. decret.*

CAP. XX.

Inter litanias, & exomologeſes hoc differt, quod exomologeſes pro ſola peccatorum confeſſione agantur: litaniæ vero indicantur propter rogandum Deum, & impetrandum in aliquo miſericordiam eius. Sed nunc iam vtrumque vocabulum ſub vna deſignatione habetur. *Magunt. cap. 32.*

CAP. XXI.

Ventilata eſt ratio pœnitentiæ, vt ſacerdotes certius intelligerent, quomodo confeſſiones recipere, & pœnitentiam ſecundum canonicam inſtitutionem pœnitentibus deberent indicare. *Rhemen. cap. 12. Burch. lib. 19. cap. 96. Iuo par. 15. cap. 108. decret. & pœnit. Roma. tit. 9. cap. 22.*

CAP. XXII.

Epiſcopi, & presbyteri examinent, qualiter confitentibus peccata diiudicent, & tem-

pus

pus pœnitentiæ conſtituant. *Rhemen. cap.* 16. *Burch. lib.* 19. *cap.* 98 *Iuo par.* 15. *cap.* 110. *decr.* & *Pœnitent. Rom tit.* 9. *c* 19.

CAP. XXIII.

Quoniam multi ſacerdotum partim incuria, partim ignorantia modum pœnitentiæ reatum ſuum confitentibus ſecus, quam iura canonica decernant, imponunt, vtentes ſcilicet quibuſdam codicillis contra canonicam auctoritatem ſcriptis, quos pœnitentiales vocant, & ob id non vulnera peccatorum curant, ſed potius fouentes palpant, &c. Viſum eſt, vt vnuſquiſque Epiſcoporum in ſua parochia eoſdem erroneos codicillos diligenter perquirat, & inuentos igni tradat, ne per eos vlterius ſacerdotes imperiti, homines decipiant, &c. Presbyteri etiam imperiti ſolerti ſtudio ab Epiſcopis ſuis inſtruendi ſunt, qualiter & confitentium peccata diſcrete inquirere, eiſque congruum modum ſecundum canonicam auctoritatem, pœnitentiæ nouerint imponere, quoniam hactenus eorum incuria, & ignorantia multorum flagitia remanſerint impunita, & hoc ad animarum ruinam pertinere dubium non eſt. *Pariſ. ſub Ludo.* & *Loth. lib.* 1. *cap.* 32. *Vide Cabilo ſub Carolo cap.* 38.

CAP. XXIV.

Cum miſeria humana multifariis fragilitatis ſuæ exceſsibus, creatoris ſui incomparabilem dulcedinem, ſæpiſsime ad amaritudinem prouocet, tunc grauius, ſceleratiuſque in eum delinquit, quando contra naturam peccat, &c. Quiſquis tanti ſceleris patratorem ſe eſſe meminit, dum tempus acceptabile, dieſque ſalutis exiſtit, per confeſsionem, & pœnitentiæ ſatisfactionem ſibi conſulere non differat. *Pariſ. ſub Ludou.* & *Loth. lib.* 1. *cap.* 34.

CAP. XXV.

Si ſacerdotibus ſanctimoniales peccata ſua confiteri voluerint, id non niſi in eccleſia coram ſancto altari, adſtantibus haud procul teſtibus, faciant: ſi autem infirmitas præpedierit, vt in eccleſia eadem confeſſio fieri nequeat in quacumqualibet domo facienda eſt, non niſi teſtibus ſimiliter haud procul adſtantibus fiat. Nullo modo quippe videtur nobis conuenire vt monachus relicto monaſterio ſuo idcirco ſanctimonialium monaſteria adeat, vt confitentibus peccata ſua modum pœnitentiæ imponat. Nec illud etiam nobis videtur congruum, vt clerici, & laici Epiſcoporum, & presbyterorum canonicorum iudicia declinantes, monaſteria monachorum expetant, vt ibi monachis ſacerdotibus confeſſionem peccatorum ſuorum faciant: præſertim cum eiſdem ſacerdotibus monachis id facere fas non ſit, exceptis his dumtaxat, qui ſub monaſtico ordine ſecum in monaſteriis degunt. Illis namque eſt confeſſio peccatorum facienda, à quibus ſubinde, & modus pœnitentiæ, & conſilium ſalutis capiatur, vt à quibus poſt tempora pœnitentiæ peracta, ſecũdum canonicam inſtitutionem, ſi Epiſcopus iuſſerit, reconciliatio mereatur. *Pariſ. ſub Lud.* & *Loth. lib.* 1. *cap.* 46. *poſt princ.*

CAP. XXVI.

Presbyterorum, qui præſunt eccleſiæ Chriſti, miniſterium eſſe videtur, vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, &c. Si (*aliquis*) infirmitate depreſſus fuerit, ne confeſſione, atque oratione ſacerdotali, nec non vnctione ſanctificati olei per eius negligentiam careat. *Aquiſgr.* 2. *ſub Lud. par.* 3. *c.* 5.

CAP. XXVII.

Ab infirmis in mortis periculo poſitis per presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio, non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda, & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarum ſtudiis pondus pœnitentiæ ſubleuandum. *Magun. ſub Raban. c.* 26. *Burch. lib.* 18. *c.* 14. *Iuo par.* 15. *c.* 36. *decr. Cæſar. lib.* 15. *c.* 26. *Pœnit. Rom. tit.* 9. *c.* 7. 26. q. 7. ta 1.

CAP. XXVIII.

Si omnibus de peccatis ſuis puram confeſſionem agentibus, & digne pœnitentibus communio in fine ſecundum canonicum iuſſum danda eſt: cur non etiam eis, qui pro ſuis peccatis pœnam extremam perſoluunt? *Magunt. ſub Raba. cap.* 27. *Vormat. cap.* 79. *al.* 80.

CAP. XXIX.

Reparemus nos per pœnitentiam, & confeſſionem, & per eleemoſynas, vnuſquiſque ſecundum poſſibilitatem ſuam, & quantum quiſque recognoſcit ſe à Deo aruiſſe per culpas, tantum bibat compunctionis ſuæ lacrymas, &c. *Tiſten. cap.* 1. *poſt med.*

CAP. XXX.

Si fur, vel latro vulneratus elabitur, & expectatione mortis deſperatus putatur, atque reconciliari ſe myſteriis ſacroſanctis, habitu corporis, & voluntate piæ mentis deprecatur, Deoque & ſacerdoti, comite vita, emendationem morum, & deuote confitetur, communionis gratiam non negamus tribuendam. *Tribur. c.* 31.

CAP. XXXI.

Cum ſacerdos audierit aliquem infirmari in ſua plebe, quam citius ad eum pergat, &c. & appropinquans lecto, quo infirmus decumbit, cum blande, leniterque alloquatur, vt omnem ſpem in Deo ponat, vt flagellum Dei patienter toleret, vt hoc ad purgationem, & caſtigationem ſuam prouenire credat, vt peccata ſua confiteatur, vt emendationem promittat, ſi Dominus vitam conceſſerit, pœnitentiam pro culpis commiſſis ſpondeat: vt ſubſtantiam ſuam dum adhuc ſenſus, & ratio in eo vigent, diſponat: vt peccata ſua eleemoſynis redimat: vt his, qui in ſe peccauerunt, indulgeat, &c. Cum his, & huiuſcemodi allocutionibus fuerit mens infirmi releuata, data benedictione recedat ſacerdos, non poſt multum reuerſurus, derque locum, vt ægrotus de peccatis ſuis poſsit cogitare. *Nanneten. cap.* 4.

CAP. XXXII.

Infirmus, qui neceſsitate mortis vrgente, confitetur peccata ſua, ſub ea conditione à ſacer-

dote reconcilietur, vt ſi ei Dominus vitam donauerit, ſanitatemque reddiderit, ſecundum qualitatem delicti, * omnibus pœniteat. *Nannet. c. 5. Burch. lib. 18. c. 3.*

* omnino f.

CAP. XXXIII.

De exomologeſi, & de ſatisfactione. *Cypria. lib. 1. epiſt. 3 longa ad Corn. cuius initium eſt: Legi litteras tuas, vel 55.*

CAP. XXXIV.

Amplector prompta, & plena dilectione cum pœnitentia reuertentes, peccatum ſuum ſatisfactione humili, & ſimplici confitentes. *Cyprian. lib. 1. epiſt. ead. ad Cornel. ante fin.*

CAP. XXXV.

Qui vnuſcuiuſque peccatorum fuit conſcius, & non confeſſus, ſed conuictus eſt, tanto tempore quanto malorum effectorum punitus eſt, ipſe quoque punietur. *Baſil. ad Amphiloch. cap. 70.*

CAP. XXXVI.

Si vnuſquiſque eorum, qui in peccatis fuere, confeſſus, bonus euaſerit, & is, cui à Deo benignitate ligandi, & ſoluendi credita eſt poteſtas, ſi ſit clementior, videns ſummam eius, qui peccauit confeſsionem ad diminuendum pœnarum tempus, non eſt dignus damnatione: cum, quæ eſt in ſcripturis, nobis hiſtoria ſignificet, quod, qui cum maiori labore confitentur, Dei miſericordiam celeriter apprehendant. *Baſil. ad Amphiloch. c. 73.*

CAP. XXXVII.

Qui ex ſe ipſo ad ſua proferenda peccata impulſus eſt, eo quod ſua ſponte occultorum accuſator eſſe voluerit, vt qui iam affectioni medicinam adhibere cœperit, & ſignum in id, quod eſt melius, mutationis oſtenderit, in mitioribus pœnis verſatur. Qui autem in malo deprehenſus eſt, vel propter aliquam ſuſpicionem, vel accuſationem ingratis conuictus eſt, longius illi conuerſionis tempus datur, vt ipſe perfecte purgatus, ſic ad ſacramentorum communionem admittatur. *Greg. Nyſſen. ep. canonica. cap. 4.*

CAP. XXXVIII.

Multi precibus opus habemus: ô pater multa enim mala fecimus, quin etiam continua pœnitentia, & confeſſione indigemus. *Nicephorus Epiſcopus Dyrrachii in ſyno. vij. gen. act. 4. in med.*

CAP. XXXIX.

Vicarii ſenioris Romæ dixerunt: Feciſti confeſſionem, & accepiſti pœnam de peccato illo te pœnitens? Theodorus dixit etiam. Sanctiſſimi Vicarii dixerunt: Cui confeſſus es, & à quo accepiſti epitimium, Theodorus dixit: Qui dedit mihi epitimium, defunctus eſt. Sanctiſſimi Vicarii ſenioris Romæ dixerunt. Quis vocabatur? Theodorus dixit. Neſcio, Abbas erat, &c. Sanctiſſimi Vicarii dixerunt: Et cuſtodiſti epitimia? Theodorus dixit: Si vult Deus, cuſtodiui ea, quia chriſtianus ſum. *Syn. gener. vii. ſub Hadrian. ij. actio. 9. in medio.*

CAP. XL.

Si quis perpetrato periurio, aut quolibet criminali peccato tinens pœnitentiæ longam ærumnam, ad confeſsionem venire noluerit, ab eccleſia repellendus eſt, ſiue à communione, & conſortio fidelium, vt nullus cum eo comedat, neque bibat, neque in ſua eum domo recipiat. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 26.*

CAP. XLI.

Confeſſio, quam ſacerdotibus facimus, hoc nobis adminiculum adfert, quia accepto ab eis ſalutari conſilio ſalubertimis pœnitentiæ obſeruationibus, ſiue mutuis orationibus peccatorum maculas diluimus. Confeſſio vero, quam ſoli Deo facimus, in hoc iuuat, quia quanto nos memores ſumus peccatorum noſtrorum, tanto horum Dominus obliuiſcitur: & è contrario, quanto nos horum obliuiſcimur, tanto Dominus reminiſcitur. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. cap. 30.*

CAP. XLII.

Confeſſiones dandæ ſunt de omnibus peccatis, quæ ſiue in opere, ſiue in cogitatione perpetrantur. Octo ſunt principalia vitia, ſine quibus vix vllus inueniri poteſt: eſt enim Gaſtrimargia, hoc eſt ventris ingluuies: ſecundum Fornicatio: tertium Accidia, ſiue triſtitia: quartum Auaritia, quintum Vana gloria: ſextum Inuidia: ſeptimum Ira: octauum Superbia. Quando ergo quis ad confeſsionem venit, diligenter debet inquiri, quo modo, aut qua occaſione peccatum perpetrauerit, quod peregiſſe ſe confitetur, & iuxta modum facti debet ei pœnitentia indicari. Debet ei perſuaderi, vt de peruerſis cogitationibus faciat confeſsionem, debet ei etiam iniungi de octo principalibus vitiis faciat ſuam confeſsionem: & nominatim debet ei ſacerdos vnumquodque vitium dicere, & ſuam de eo confeſsionem accipere. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap. 31. Vide Burch. lib. 19. c. 6. Pœnit. Rom. ti. 9. c. 16. Beda c. 5. de remed. peccat. Caſſian. lib. 5. c. 1. de inſtitut cœnobior. & collat. 5. c. 2. & 16. & fragmen. Caroli, ſiue Amalarii.*

CAP. XLIII.

Si quis in lecto vitiorum ſuorum iacet, & morbo iniquitatis ſuæ laborat, & funibus peccatorum ſuorum conſtrictus eſt, & vitiorum ſuorum obſitus pariete, in tenebris iniquitatis ſuæ, eſt infirmus quidem, ſed ſi de lecto vitiorum per confeſsionem egreditur, & per pœnitentiæ lamenta vinculis peccatorum abſoluitur, & ad lucem bonorum operum egreditur, infirmum, & in carcere poſitum ſe proculdubio viſitat. *Theodulph. ad presb Aurel. c. 32.*

CAP. XLIV.

Hebdomada vna ante initium quadrageſimæ confeſsiones ſacerdotibus dandæ ſunt, pœnitentia accipienda, diſcordantes reconciliandi, & omnia iurgia ſedanda, & dimittere debent debita inuicem de cordibus ſuis, &c. *Theodulph. ad presb. Aurel c. 36.*

De

De ſatisfactione. Tit. IV.

CAP. I.

FAcite fructum dignum pœnitentiæ, &c. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum; excidetur, & in ignem mittetur. *Ioan. Bapt. apud Matth. cap. 3. num. 8. & 10.*

CAP. II.

Quæ ſecundum Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur. *Paul. ep. 2. ad Corinth. cap. 7. num. 10.*

CAP. III.

3. q. 7. accuſatio c. 25. in fin. Si aliqui (*Epiſcopos*) lacerare, accuſare, aut infeſtare præſumpſerint, excommunicentur, & minime abſoluantur, antequam per ſatisfactionem, vt iam dictum eſt, condignam egerint pœnitentiam. *Anaclet. ep. 2. cap. 2.* Trosleia. c 5. *Iuo lib. 4. tit. 5. c. 5. panor. & par. 5. c. 238. decr. Anſel. lib. 3. c. 36.*

CAP. IV.

Statuimus pari voto, parique conſenſu, vt vnuſquiſqe noſtrum dictis, & exemplis plebes parochiæ ſuæ attentius ad meliora incitare ſtudeat, easque vt ſe à malis cohibeant, & ad Dominum ex toto corde conuertant, ſollicite admoneat: Deumque quem peccando ſibi iratum fecerant, digna pœnitentiæ ſatisfactione, & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagant. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 1. cap. 5.*

CAP. V.

Pœnitentia porro non in multitudine annorum, ſed potius in contritione cordis, & corporis eſt æſtimanda. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 1. c. 46.*

CAP. VI.

Pari conſenſu decreuimus, vt vnuſquiſque noſtrum in parochia ſua dictis, & exemplis plebes ſibi ſubiectas ad meliora incitare ſtuderet, eaſque vt ſe à malis cohiberent, & ad Deum ex toto corde conuerterent, ſollicite admoneret, Deumque quem peccando ſibi iratum fecerant, digna pœnitentia, ſatisfactione, & eleemoſynarum largitione ſibi placabilem facere ſatagetent. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 3. cap. 1.*

CAP. VII.

Quantum quiſque recognoſcit ſe à Deo arruiſſe per culpas, tantum bibat compunctionis ſuæ lacrymas, & tunc proficient in aqua iſta, quas facimus, firmitates, ſi per bona opera reſtruxerimus, quas in nobis diſtraxerunt peccata, virtutum munitiones, quæ & tunc proficient, ſi mala, quæ fecit quis prius, pro vt poterit, emendauerit, aut rapta ſoluendo, aut per indulgentiam deprecando, atque mala cætera per dignam pœnitentiam abolendo, & tunc proficient, ſi in ante cuſtodierit, ne de illis ſe ſordidet, de quibus ſe emendauit, quia *Iſai. 1.* ſcriptum eſt: Lauamini, mundi eſtote, auferte malum, &c. *Piſten. cap. 1.*

CAP. VIII.

Si ex toto corde conuerſi ad Dominum veram pœnitentiam, fructuſque pœnitentiæ dignos fecerimus, crebris, & ſanctis inſtantes ieiuniis, vigiliis caſtis, illique bene complacitis, & orationibus falſo lachrymarum imbre perfuſis, cum eleemoſynis iuſtis, cæteriſque miſericordiæ, & caritatis operibus, atque profiteamur nos ad priſtina impietatum noſtrarum ſcelera numquam redituros iuuante eius gratia, ſine qua nihil poſſumus: ſi in iſtis perſeuerauerimus ſatisfacientes Deo, & eccleſiæ de præteritis peccatis per pœnitentiæ dolorem, per humiliatis gemitum, & per contriti cordis ſacrificium: cito eius, qui cor contritum, & humiliatum non ſpernit, & cui proprium eſt misereri, & parcere, miſericordiam conſequemur: cito dicimus, quia apud benignum Deum, non tam valet menſura temporis, quam doloris. *Trosleia. cap. 15.*

CAP. IX.

Noſmet hic ante ſanctam hanc ſynodum proiicimus, profitentes etiam accepturos nos eſſe libenter à ſanctiſſimo ſummo ſacerdote noſtro epitimium definitum. *Libell. quorumdam Epiſcop. pœnitentium apud ſynod. gen. viii. actio. 2.*

CAP. X.

De ſatisfactione, ſiue pœnitentia, quæ olim ſingulis peccatorum generibus erat præſcripta, *vide in iii. parte de pœnis peccatorum.*

De effectu pœnitentiæ. Tit. V.

A

CAP. I.

SAcro approbante Concilio definimus, vt ita cruce ſignati ſe præparent, quod in Kal. Iun. &c. timorem, & amorem ſemper habeant diuinum ante oculos, ne quid dicant, aut faciant quod diuinam maieſtatem offendat, & ſi aliquando lapſi fuerint in peccatum per veram pœnitentiam mox reſurgant, gerentes humilitatem cordis, & corporis. *Innoc. iii. in conc. gener. Later. cap. vlt.*

CAP. II.

Omne peccatum pœnitentia, quæ non niſi Dei gratia comitante proficit, omnino diluitur: nam Dominus primum Petrum reſpexit, & tunc Petrus ad lachrymas ſeſe conuertit. *Nicol. ad conſulta Bulgar cap. 16.*

CAP. III.

Quia corpus quod corrumpitur, aggrauat *Sapien. 9.* animam, & deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantem, & fragilitas humana poſt baptiſmi gratiam peccatorum ſordidatur illecebris, eademque peccata baptiſmatis iteratione nequaquam deleri poſſunt; neceſſe eſt, vt pœnitentiæ lamentis, & eleemoſynarum largitionibus, & ceteris bonorum operum executionibus, quam

celerrime deleri procurentur. *Aquiſgr. cap.* 114.

CAP. IV.

Magna peccata, quæ non deleuerimus per pœnitentiam, compellent nos ſuſtinere æternam vindictam. *Tollen. in ep. ad Rotbertum, & alios in fin.*

CAP. V.

Vnuſquiſque chriſtianus credat in Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum, &c. Et quod eius dono in eccleſia Chriſti per pœnitentiam, & per ſacerdotale miniſterium iocunctanter peccatorum detur indulgentia. *Troſleia. c.* 15.

CAP. VI.

Hebdomada vna ante initium quadrageſimæ confeſsiones ſacerdotibus dandæ ſunt, &c. Et ſic ingredientes in beatæ quadrageſimæ tempus, mundis, & purificatis mentibus ad ſanctum paſcha procedant, & per pœnitentiam ſe renouent, quæ eſt ſecundus baptiſmus: ſicut enim baptiſmus peccata, ita pœnitentia purgat, & quia poſt baptiſmum peccator denuo non poteſt baptizari, hoc medicamentum à Domino pœnitentiæ datum eſt, vt per eam vice baptiſmi, peccata poſt baptiſmum diluantur. *Theodulph. ad presb. Aurel. cap.* 36.

De poteſtate ſacerdotis, & de abſolutione. Tit. VI.

Vide lib. vi. tit. iv. quibus adde.

CAP. I.

Amen dico vobis, quæcumque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo, *Chriſtus apud Matth. cap.* 18. *num.* 18.

CAP. II.

Inſufflauit, & dicit eis: Accipite Spiritum ſanctum: quorum remiſeritis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis retenta ſunt. *Chriſtus apud Ioan. c.* 20. *num.* 23.

CAP. III.

Matt. 18. *Ioan.* 20. Quorum dimiſeritis peccata, dimittuntur eis, & quorum alligaueritis, alligata erunt, id eſt, quibus eccleſiam interdixeritis, niſi reconciliati per ſatisfactionem fuerint, ipſis & ianua regni cœleſtis clauſa erit. *Eutychian. epiſt.* 2. *ante med.*

CAP. IV.

De pœnit. d. 1 *c.* 49. Multiplex miſericordia Dei ita lapſibus ſubuenit humanis, vt non ſolum per baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ reparetur æternæ, vt qui regenerationis donum violaſſent, proprio ſe iudicio condemnantes, ad remiſſionem criminum peruenirent: ſic diuinæ bonitatis præſidiis ordinatis, vt indulgentia Dei niſi ſupplicationibus ſacerdotum nequeat obtineri, mediator enim Dei & hominum Deus & homo Chriſtus Ieſus hanc præpoſitis eccleſiæ tradidit poteſtatem, vt & confitentibus ſatisfactionem pœnitentiæ darent, & eadem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem ſacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui vtique operi inceſſabiliter ipſe Saluator interuenit, nec vmquam ab his abeſt, quæ miniſtris ſuis exequenda commiſit, dicens: Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus vſque ad conſummationem ſæculi: *Matt.* 28. vt ſi quid per ſeruitutem noſtram bono ordine, & grato impletur effectu, non ambigamus per Spiritum ſanctum nobis fuiſſe donatū. Si autem aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocumque interceptus obſtaculo à munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priuſquam ad conſtituta remedia perueniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne nō poterit. Nec neceſſe eſt nobis eorum, qui ſic obierint, merita, actuſque diſcutere, cum Dominus Deus noſter, cuius iudicia nequeunt comprehendi, quod ſacerdotale miniſterium implere non potuit, ſuæ iuſtitiæ reſeruauerit, ita poteſtatem ſuam timeri volens, vt hic terror omnibus proſit, & quod quibuſdam tepidis, aut negligentibus accidit, nemo non metuat, multum enim vtile, ac neceſſarium eſt, vt peccatorum reatus ante vltimum diem ſacerdotali ſupplicatione ſoluatur. *Leo ep.* 89. *in princ. Capitul. lib.* 5. *cap.* 55. *Anſel. lib.* 4. *cap.* 56. *& lib.* 11. *cap.* 11. *Cæſar. lib.* 15. *cap.* 12.

CAP. V.

Notandum, quod quolibet genere blaſphemantibus in Spiritum ſanctum, ſi reſipiſcant, & corrigant, & hic eis, & in futuro ſæculo remittatur: nec inde poſſit Domini nutare ſententia, quæ circa tales vtique permanentes permanere dicta eſt, non circa tales effectos. Quamdiu in hoc manent, tales ſunt, qualibus non remittendum eſſe præfixum eſt: cum autem ab hoc receſſerint, non tales efficiuntur, qualibus non remittendum eſſe prædictum eſt. Et ideo non talibus effectis poteſt & hic, & in futuro ſæculo iam remitti, alioquin, quod abſit, fruſtra videretur eccleſia huiuſmodi ſua reconciliatione ſuſcipere. *Gelaſ. ep.* 3. *poſt med.*

CAP. VI.

Si Epiſcopus ante damnati abſolutionem *11. q. 3. c. 40.* obitu rapiatur, correctum, aut pœnitentem ſucceſſori licebit abſoluere. *Epau. c.* 28. *Burch. lib.* 11. *cap.* 50. *Iuo lib.* 5. *tit.* 4. *cap.* 7. *panor. & par.* 14. *cap.* 114. *decr.*

CAP. VII.

Ipſis, id eſt, ſacerdotibus proprie animarum curandarum ſollicitudo commiſſa eſt, &c. Ipſi ſunt eccleſiæ decus, ipſi columnæ firmiſsimæ quibus in Chriſto fundatis innititur multitudo credentium. Ipſi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes, qui credunt, ingrediuntur ad Chriſtum. Ipſi ianitores, quibus datæ ſunt claues regni cœlorum:

ipſi

ipſi etiam diſpenſatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula regis æterni diuiduntur gradus: & officia ſingulorum. *Proſper lib. 2. de vita contemplatiua cap. 2. apud Pariſien. ſub Ludo. & Lotha. lib. 1. cap. 4.*

De Indulgentiis. Tit. VII.

CAP. I.

CVnctis fidelibus in remiſſionem peccatorum iniungimus, vt tantis cladibus ſe viriliter, opponant; & contra eos (*loquitur de hæreticis quibuſdam, qui atroces iniurias chriſtianis inferebant*) armis populum chriſtianum tueantur. Qui autem in vera pœnitentia ibi deceſſerint, & peccatorum indulgentiam, & fructum mercedis æternæ ſe non dubitent percepturos. Nos etiam de miſericordia Dei, & beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli auctoritate confiſi, fidelibus Chriſtianis, qui contra eos arma ſuſceperint, & ad Epiſcoporum, ſeu aliorum Prælatorum conſilium, ad eos decertauerint expugnandos, biennium de pœnitentia iniuncta relaxamus, aut ſi longiorem ibi moram habuerint, Epiſcoporum diſcretioni, quibus huius rei cura fuerit iniuncta, committimus, vt ad eorum arbitrium, ſecundum modum laboris, maior eis indulgentia tribuatur. *Alex. iij. in conc. Later. cap. 27.*

CAP. II.

De hære. c. 8. Gregor. ix. c. 2. eod tit. in 4. coll.

Catholici, qui crucis aſſumpto charactere ad hæreticorum exterminium ſe accinxerint, illa gaudeant indulgentia, illoque priuilegió ſint muniti, quod accedentibus in terræ ſanctæ ſubſidium conceditur. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 3. in med.*

CAP. III.

De priui. c. 24. vt priuileg. Greg. ix & cap 7. eod tit. in 4. col.

Quibuſdam regularibus ſedes Apoſtolica indulſit, vt his, qui eorum fraternitatem aſſumpſerint, tempore interdicti ſepultura eccleſiaſtica non negetur. Hoc autem de illis confratribus intelligimus, qui adhuc manentes in ſeculo eorum ordini ſunt oblati, &c. Ne ſi de quibuſlibet confratribus fuerit intellectum, diſſoluatur eccleſiaſtica diſciplina. Certam tamen & ipſi remiſſionem obtineant ab Apoſtolica ſibi ſede conceſſam. *Innoc. iij. in conc. gen. cap. 57.*

CAP. IV.

De exceſſ. prælat. c. 12. Greg. ix c. vni. eod. tit. in 4. coll.

Iniungendo publicas pœnitentias, concedẽdo indulgentiarum litteras, Abbates aſſumunt ea, quæ ſunt Epiſcopalis dignitatis *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 60.*

CAP. V.

De pæni. c. 14. Gregor. ix. & c. 5. eod. tit. in 4. coll.

Cum ad ſuſtentationem fratrum, & egenorum ad tale confluentium hoſpitale, propriæ non ſuppetant facultates, vniuerſitatem veſtrã monemus, & exhortamur in Domino, atque in remiſſionem vobis iniungimus peccatorum, quatenus de bonis à Deo vobis collatis, pias eleemoſynas, & grata eis caritatis ſubſidia erogetis, &c. Ad hæc quia per indiſcretas, & ſuperfluas indulgentias, quas quidam eccleſiarum Prælati facere non verentur, & claues eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio eneruatur, decernimus, vt cum dedicatur baſilica non extendatur indulgentia vltra annum, ſiue ab vno ſolo, ſiue à pluribus Epiſcopis dedicetur, ac deinde in anniuerſatio dedicationis tempore, quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis indulta remiſſio non excedat. Hunc quoque dierum numerum, indulgentiarum litteras præcipimus moderari, quæ pro quibuſlibet cauſſis aliquoties conceduntur, cum Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis, hoc in talibus moderamen conſueuerit obſeruare. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. c. 62.*

CAP. VI.

Qui perſonaliter non acceſſerint in ſubſidiũ terræ ſanctæ competentem conferant numerum bellatorum cum expenſis ad triennium neceſſariis ſecundum proprias facultates, in remiſſionem peccatorum ſuorum, &c. Huius remiſſionis volumus eſſe participes, non ſolum eos, qui naues proprias exhibent, ſed etiam illos, qui propter hoc opus naues ſtuduerint fabricare. *Innoc. iij. in conc. gener. Later. in fin.*

CAP. VII.

Nos igitur omnipotentis Dei miſericordia, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli auctoritate confiſi, ex illa, quam nobis, licet indigne, Deus ligandi, atque ſoluendi contulit poteſtatem, omnibus, qui laborem propriis perſonis ſubierint, & expenſis, plenam ſuorum peccaminũ, de quibus liberaliter fuerint corde contriti, & confeſſi, veniam indulgemus: & in retributione iuſtorum ſalutis æternæ pollicemur augmentum (*Loquitur de ijs, qui ad ſubſidium terræ ſanctæ ſe conferunt.*) Eis autem, qui non in perſonis propriis illuc acceſſerint, ſed in ſuis dumtaxat expenſis, iuxta facultatem, & qualitatem ſuam, viros idoneos deſtinarint, & illis ſimiliter, qui licet in alienis expenſis, in propriis tamen perſonis acceſſerint, plenam ſuorum concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remiſſionis volumus, & concedimus eſſe participes, iuxta qualitatem ſubſidii, & deuotionis affectum, omnes, qui ad ſubuentionem ipſius terræ de bonis ſuis congrue miniſtrabunt, aut conſilium, & auxiliũ impenderint opportunum. Omnibus etiam pie proficiſcentibus in hoc opere in communi vniuerſalis ſynodus omnium beneficiorum ſuorũ ſuffragium impartitur, vt eis digne proficiat ad ſalutem Amen. *Innoc. iij. in conc. gen. Lateranen. in fin.*

CAP. VIII.

Quicumque pro ſola deuotione, non pro honoris, vel pecuniæ adeptione ad liberandum eccleſiam Dei Hieruſalem profectus fuerit, iter illud pro omni pœnitentia reputetur. *Vrban. ij. in conc. Claramon. cap. 2.*

CAP. IX.

Eis, qui ad Hieroſolymam proficiſcuntur ad chriſtianam gentẽ deſendendum, & tyrannidem infidelium debellandam efficaciter auxilium ſuum præbuerint, ſuorum peccatorum remiſſionem concedimus, & domos, familias, atque omnia bona eorum in beati Petri, & Romanæ Eccleſiæ protectione, ſicut à domino noſtro Papa Vrbano ſtatutum fuit, ſuſcipimus. *Calliſt.ii. in concil. Roma.cap.*11.

CAP. X.

Si qualitas, & pœnitentis deuotio fuerit approbata, indulgentiæ quoque remedio ſit vicina, quorum tamen reconciliatio non per illam impoſitionem manus, quæ per inuocationem ſancti Spiritus fit, operatur, ſed per illam; qua pœnitentiæ fructus acquiritur, & ſanctæ communionis reſtitutio perficitur. *Vigil.epiſt.1.cap.3.*

CAP. XI.

Abſolutionem peccatorum tuorum, ſicut rogaſti, auctoritate Principum Apoſtolorum Petri & Pauli fulti, quorum vice quamuis indigni fungimur, tibi mittere dignum duximus: ſi tamen bonis operibus inhærendo, & commiſſos exceſſus plangendo, quantum valueris, corporis tui habitaculum Deo mundum templum exhibueris. *Greg.*vij.*epiſt.34. Remed. Lincomen. Epiſc.lib.1.*

CAP. XII.

Quia in extremo videris poſitus, fraterna compaſſione ducti, auctoritate B. Petri Apoſtolorum Principis abſoluimus te à peccatis tuis, & Dominum pro te exoramus, vt interuentu beatorum Apoſtolorum inter electos æternum merearis conſortium, &c. *Greg.*vii. **Leodicen.Epiſc.epiſt* 61.*lib.2.regiſt.*

[**Leodien.*]

CAP. XIII.

Vt Rodulphus regnum Teutonicorum regat, & defendat, quem Teutonici elegerunt ſibi in Regem, ad veſtram fidelitatem ex parte veſtra dono, largior, & concedo omnibus ſibi fideliter adhærentibus abſolutionem omnium peccatorum, veſtramque benedictionem in hac vita, & in futura, veſtra fretus fiducia largior, &c. *In excommunicat. contra Henric. ad Epiſcop. & Principes Teutonicos poſt conc. Roman.ann.7.*

CAP. XIV.

Omnipotens Deus meritis beatæ Mariæ cœlorum Reginæ, per auctoritatem beati Petri Apoſtolorum Principis mihi valde indigno commiſſam, te, tuoſque omnes ſocios, qui iuſtitiam amatis, & beati Petri ſedem diligitis, à cunctis peccatis abſoluat, & ad vitam æternam perducat. *Gregor.*vij.*Vuelfoni duci epiſtola 14.lib.6.regiſt.*

CAP. XV.

Auctoritate B. Petri Apoſtolorum Principis nobis valde indignis commiſſa, indulgentiam omnium peccatorum veſtrorum promittimus, & abſolutionem cum benedictione concedimus, &c. *Greg.*vii.*fratrib. monaſt. Maſsilien. epiſt.15.lib.6.regiſt.*

CAP. XVI.

Præcipiendo mandamus, vt eos, qui cum Roberto duce, & Michaele Conſtantinopolitano Imperatore transfretaturi ſunt, diligentiſſime, vt veſtrum officium exigit, moneatis condignam pœnitentiam agere, & rectam fidem, ſicut decet Chriſtianos, circa illos ſeruare in omnibus actibus ſuis, timorem Dei, & amorem præ oculis habere, & in bonis operibus perſeuerare: ſicque illos fulti noſtra auctoritate, immo beati Petri poteſtate à peccatis abſoluite. *Greg.*vii.*lib.8.regiſt.epiſt.6. Epiſcopis Apuliæ & Calabriæ.*

CAP. XVII.

Omnipotens Deus omnium rerum creator, & rector, omniumq; dignitatum ineffabilis diſpoſitor, qui dat ſalutem Regibus, meritis altiſſimæ dominæ genitricis Dei Mariæ, omniumque ſanctorum; auctoritate beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, nobis licet indignis, per eos qualicumque cõmiſſa, te, tuoſque fideles in Chriſto ab omnibus peccatis abſoluat, detque tibi victoriam de inimicis viſibilibus, & inuiſibilibus, mentem tuam ſemper illuminet, & eius bonitatem, & humanam fragilitatem diligenter perſpiciendo, mundi gloriam deſpicias, & ad æternam, beato Petro duce, peruenias. *Greg.*vii.*Alfonſo Hiſpaniarum Regi epiſt.2.lib.9.regiſt.in fin.*

CAP. XVIII.

Quoniam (*militibus templi*) facultates propriæ non ſuppetunt, præſentibus litteris exoro, quatenus inde ſubleuetur eorum inopia, populum à Deo vobis commiſſum, collectas facere moneatis, Quicumque de facultatibus à Deo ſibi collatis, in iſta ſecunda collecta ſe conſtituerint, eiſque beneficium perſoluerint per annum, ſeptimam partem pœnitentiæ iniunctæ, confiſi de beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli meritis, indulgemus. *Alex.* iii. *in epiſt. ad Ducem Venetorum poſt conc. Lateran. par.44.cap.5.*

De recipiendis peccatoribus, qui pœnitentiam agere volunt.

Tit. VIII.

*Vide lib.xi.tit.*vi, & vij.

CAP. I.

SI qui voluerint venire ad eccleſiam catholicam ex Nouatianis, quando venerint ad eccleſiam catholicam, placuit ſancto, & magno concilio, vt impoſitionem manus accipientes, ſic in clero permaneant. Hæc autem præ omnibus eos ſcriptis conuenit profiteri, quod catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ dogmata ſuſcipiant, & ſequantur: id eſt, & bigamis ſe communicare, & his, qui in perſecutio- *1.q.7.c. 8.*

ne

ne prolapſi ſunt, erga quos, & ſpatia conſtituta ſunt, & tempora, definita, ita vt eccleſiæ catholicæ, & apoſtolicæ placita ſequantur in omnibus. *Nican. cap.* 8.

CAP. II.

24. q. 2. c. 2. canonicis. De Baſilio Epiſcopo Ancyrano, & aliis reuerſis ab hæreſi Iconomachorum. *Vide ſynod. Nicæn. 7. act. 2. & 3. in quibus hi omnes recipiuntur.*

CAP. III.

Ad hanc ſeſſionem venerunt, qui ceciderant cum Photio Epiſcopi, presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi, & proferentes libellos pœnitentiæ coram ſynodo recepti ſunt ab ea. *Synod. viii. CP. ſub Hadrian. ii. act. 2. in fin.*

CAP. IV.

De ſum. Trin. cap. 1. Greg. ix. & in 4. coll. Si poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam ſemper poteſt reparari. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap.* 1.

CAP. V.

Si Epiſcopus, aut presbyter reuertentem à peccato non ſuſcipit, ſed eiicit, deponatur, quod *Luc. 15.* Chriſtum offendit, qui ait: Gaudium fit in cœlo ſuper vno peccatore pœnitente. *Apoſt. cap. 52. refertur vii. ſyn. act.* 1.

CAP. VI.

d. 10. c. 14 ponderet. Quod tibi non vis fieri, alteri ne facias. Nos enim tempore indigemus, vt aliquid maturius agamus: nec præcipitemus conſilia, & opera noſtra, neque ordinem corrumpamus. Sed ſi aliquis lapſus quocumque modo fuerit, non perdamus eum, ſed fraterno corripiamus affectu, ſicut ait beatus Apoſtolus: *Gala 6.* Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, conſiderans te ipſum, ne & tu tenteris, alter alterius onera portate, & ſic adimplebitis legem Chriſti. Porro ſanctus Dauid de criminibus mortiferis egit pœnitentiam, & tamen in honore permanſit. Beatus quoque Petrus amariſſimas lacrymas fudit, quando Dominum negaſſe pœnituit, ſed tamen *Ezech. 18.* Apoſtolus permanſit. Et Dominus per prophetam peccantibus pollicetur, dicens. Peccator in quacumque die conuerſus ingemuerit, omnium iniquitatum illius non recordabor amplius. Errant enim qui putant, Domini ſacerdotes poſt lapſum, ſi condignam egerint pœnitentiam, Domino miniſtrare non poſſe, & ſuis honoribus frui, ſi bonam deinceps vitam duxerint, & ſuum ſacerdotium condigne cuſtodierint, & ipſi qui hoc putant, non ſolum errant, ſed etiam contra traditas eccleſiæ claues diſputare, & agere videntur, de quibus di- *Matth. 16.* ctum eſt. Quæcumque ſolueritis in terra erunt ſoluta, & in cœlo, &c. Nos vero indubitanter tam Domini ſacerdotes, quam reliquos fideles, poſt dignam ſatisfactionem poſſe redire ad honores credimus, teſtante Domino per *Hiere 8.* prophetam: Numquid, qui cadit, non adiiciet, vt reſurgat? & qui auerſus eſt, non reuertetur? *Ezech. 33.* & alibi. Nolo (*inquit Dominus*) mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. Et propheta Dauid pœnitentiam agens dixit: Redde *Pſal. 50* mihi lætitiam ſalutaris tui: & ſpiritu principali confirma me: Ipſe namque per pœnitentiam, & alios docuit, & ſacrificium Deo obtulit, dans exemplum Doctoribus ſanctæ eccleſiæ ſi lapſi fuerint, & condignam pœnitentiam geſſerint, vtrumque facere poſſe, docuit enim quando dixit: Docebo iniquos vias tuas, & impii ad te conuertentur. Et ſacrificium Deo pro ſe obtulit, dum dicebat: Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus. Videns enim propheta ſcelera ſua mundata per pœnitentiam, non dubitauit prædicando, & Domino libando, curare aliena. Lacrymarum ergo effuſio mouet animi paſſionem, ſatisfactione autem impleta auertitur animus ab ira, &c. Mundatur ergo homo à peccato, & reſurgit gratia Dei *Rom. c. 2.* lapſus, & in priſtino manet officio, &c. Ignoras quoniam benignitas Dei, ad pœnitentiam te adducit. *Calliſt. epiſt. 2. in fin. Burch. lib. 19. cap. 42. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 16. panor. & par. 6. cap. 48. decr.*

CAP. VII.

Quis enim aut tolerare poſſit errantem, aut non recipere corrigentem? Nam vt durum arbitror conniuentiam præbere peccantibus, ita impium iudico, manum negare conuerſis. *Innoc. epiſt. 26. in princ. ad Mileuit concil.*

CAP. VIII.

Orat eccleſia, vt lapſis pœnitentiæ remedium conferatur. *Cæleſtin. ep. 1. cap.* 11.

CAP. IX.

26. q. 6. c. 11. Agnouimus pœnitentiam morientibus denegari, nec illorum deſideriis annui, qui obitus ſui tempore, hoc animæ ſuæ cupiunt remedio ſubueniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, vt de Dei pietate deſperet: quaſi non poſsit ad ſe quotiis tempore concurrenti ſuccurrere, & periclitantem ſub onere peccatorum hominem, pondere, quo ſe expediri deſiderat, liberare. Quid hoc, rogo, aliud eſt, quam morienti mortem addere, eiuſque animam ſua credulitate, ne abſoluta eſſe poſsit, occidere? cum Deus ad ſubueniendum paratiſsimus, inuitus ad pœnitentiam, ſic promittat: Peccator, inquiens, quacumque *Ezech. 33.* die conuerſus fuerit, peccata eius non imputabuntur ei. Et iterum: Nolo mortem peccatoris, ſed tantum conuertatur, & viuat. *ibid. & c. 18.* Salutem ergo homini adimit, quiſquis mortis tempore ſperatam pœnitentiam denegarit: & deſperat de clementia Dei, qui eum ad ſubueniendum morienti ſufficere, vel in momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro præmium in cruce *Luc. 23.* ad Chriſti dexteram pendens, ſi illum vnius horæ pœnitentia non iuuiſſet: cum eſſet in pœna pœnituit, & per vnius ſermonis profeſſionem habitaculum paradiſi, Deo promittente, promeruit. Vera ergo ad Deum conuerſio in vltimis poſitorum, mente potius eſt exiſtimanda, quam tempore, Propheta hoc taliter *Eſai. 30. apud 70.* aſſerente: Cum conuerſus ingemueris, tunc

ſaluus eris. Cum ergo ſit Dominus cordis inſpector, quouis tempore non eſt deneganda pœnitentia poſtulanti, cum ille ſe obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari. *Caleſt. epiſt. 2. ad Epiſcopos Galliæ cap. 2. Vorm.* c. 80. Triburien. *cap. 31. in fin. Rabanus cap. 38. de pœnitentia. Burch. lib. 18. cap. 22. Iuo par. 15. cap. 44. decr. Anſelm. lib. 11. cap. 19. Tarrac. lib. 6. cap.* 55.

CAP. X.

Peccata quæ poſtea male agendo committuntur, poſſunt & pœnitendo ſanari, ſicut etiam poſt baptiſmum fieri videmus. Leo *epiſt.* 84. *ad Aquilien. Epiſcop. poſt med.*

CAP. XI.

De pæni. d. 1. c. 49 Multiplex miſericordia Dei ita lapſis ſubuenit humanis, vt non ſolum per baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam ſpes vitæ reparetur æternæ, &c. *Leo epiſt. 69. in prin.* ad Theodorum *Foroiulien. Epiſcop. Capit. lib. 5. cap. 55. Anſelm. lib. 4. cap. 56. & lib. 11. cap. 11.*

CAP. XII.

De pæni. d. 1. c. 62. Pœnitentia, quæ dilata eſt, cum ſtudioſius petita fuerit non negetur: vt quoquo modo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata perueniat. Leo *epiſt. 90. cap. 8. ad Ruſti. Narbon. Epiſc. Burch. lib. 19. cap. 123. Iuo par. 15. cap. 135. decr.*

CAP. XIII.

Enarratis, quod populus ille, qui propter chriſtianam religionem ad occidendum vos inſurrexit, pœnitentiam agere voluerit, & ſacerdotes illi, qui inter vos aduenæ ſunt, hanc recipere recuſarunt: nunc autem requiritis, quid de his agendum ſit? Si quemadmodum aſſeritis, ſponte pœnitentiam agere volunt, non ſunt prohibendi, ſed per omnia pœnitentiæ ſubmittendi, quam Epiſcopus, vel presbyter ordinatus ab illo conſiderauerit, nam non ſuſcipere pœnitentes non eſt catholicorum, ſed Nouatianorum. *Nicol. ad conſult. Bulg. cap.* 78.

CAP. XIV.

Multa de venia danda lapſis. *Cypria. & aliis lib. 1. ep. 2. ad* Cornel.

CAP. XV.

Si ad tempus excommunicati clerici, quod adierunt cœmeteria, & martyria hæreticorum orationis, & ſanitatis cauſſa, pœnituerint, & confeſſi fuerint peccata, recipiantur. *Laodic. cap. 9.*

CAP. XVI.

De conſe. d. 2. c. 96. Scenicis, & mimis, & aliis huiuſmodi perſonis, aut apoſtatis pœnitentibus, & conuerſis ad Deum gratia, reconciliatio non negetur. *Carth. cap. 46. G. Carth. iij. cap. 35.* L. *Afric.* 12. L.

CAP. XVII.

d. 23. c. 2. Qui Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur, ſi natura ſit prudens, &c. Quærendum etiam ab eo, ſi pœnitentibus reconciliatis communicet, &c. *Carthag. iv. cap. 1. Burchar. lib. 1. cap. 8. Iuo par. 5. cap. 62. decr.*

CAP. XVIII.

Sacerdos pœnitentiam imploranti abſque perſonæ acceptione, pœnitentiæ leges iniungat. *Carth. iv. cap. 74. Trosleia.* 13. *26. q. 7. c. 6.*

CAP. XIX.

Pœnitentiam deſiderantibus, etiam clericis non negandam. *Arauſ. cap.* 4. *29. q. 6. c. 7. qui recedunt p. 1.*

CAP. XX.

Pœnitentiæ locus omnibus pateat, qui conuerſi errorem ſuum voluerint confiteri. *Andegau cap.* 13.

CAP. XXI.

Ne vllus ſine remedio, aut ſpe veniæ ab eccleſia repellatur, neue vlli, ſi aut pœnituerit, aut ſe correxerit, ad veniam redeũdi aditus obſtruatur, & ſi cuique forſitan diſcrimen mortis immineat, damnationis conſtitutæ tempora relaxentur. Quod ſi ægrotum accepto viatico reualeſcere fortaſſe contingit, ſtatuti temporis ſpatia obſeruare conueniet. *Epau. cap.* 36.

CAP. XXII.

Si quis huiuſmodi exceſſus (*vomitus Euchariſtiæ*) digna pœnitentiæ ſatisfactione defleuerit, poſt quinquennium licebit illum communioni priſtinæ reformari, &c. *Tolet. xi. c.* 11.

CAP. XXIII.

In cœna Domini pœnitentes ad percipienda corporis, & ſanguinis dominici ſacramenta reconciliantur. *Cabilo. ſub Carolo cap. 47. Capit. lib. 7. cap. 68. in addit. Burch. lib. 5. c. 20. Iuo par. 2 cap. 30. decr.* *De conſe. d. 2. c. 29.*

CAP. XXIV.

Ne cuilibet videatur oneroſum, ſi ſacerdos poſt lapſum, digne pœnitens ad priſtinos redeat honores. *Synod. Hibern. ſub Leone iii.*

CAP. XXV.

Nos talibus (*qui Epiſcopis mortem afferre audent*) ſi forte tandem aliquando, vel in vltimis ſuis reſipuerint, tamq; grauium admiſſorum veniam corde tenus poſtulauerint, ne videamur eam, quæ claudi non poteſt, ianuã pietatis Dei obſtruere velle, & de eius miſericordia aliquos, quod abſit, deſperare: immo vt ita dicatur, mortuis mortem addere, nequaquam pœnitentiam denegari dicimus, cum Deum miſericordem, & ad ſubueniendum miſeris, ad benignitatis eius portum confugientibus paratiſſimum credamus inuitantem omnes ad pœnitentiam, atque per prophetam clamantem: Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, & viuat. *Ezech. 18. & 33.* Quibus tamen pœnitentiæ modos, & tempora iuxta qualitatem peccati dicimus decernenda. *Trosleia. cap.* 13.

CAP. XXVI.

Si vulneratus ad mortem quilibet de excommunicatis fuerit, vel infirmitate ad exitum correptus pœnitentiam ex corde petierit, vel eſſe monachus quæſierit, pœnitentia eius ſuſcipiatur quidem, & viaticum ei pro miſericor-

cordia tribuatur, nullatenus tamen ſepeliatur. *Lemouicen. act. 1. poſt canones concil. Bituricen.*

CAP. XXVII.

Gratum proculdubio, & perquam liberale apud Deum reſipiſcentes ſuſcipere. *Taraſ. act 1. poſt prin. vij. ſyn.*

CAP. XXVIII.

Nouatus Romanæ eccleſiæ presbyter elatione quadam tumidus ſpem penitus lapſis ſalutis ademerat, etiamſi digne pœnituiſſent, ex quo & princeps hæreſeos extitit Nouatianorum, qui ab eccleſia ſeparati ſuperbo nomine ſemetipſos catharos, id eſt mundos, appellant, &c. contra quem Cornelius, & Cyprianus. &c. *Euſebi. lib. 6. cap. 33. Eccleſ. hiſtor.*

Non admittitur pœnitentia illius, qui in peccato perſeuerat.

Tit. IX.

CAP. I.

de pœni. d. 5. c. 6. FAlſas pœnitentias dicimus, quæ non ſecundum auctoritatem ſanctorum Patrum, pro qualitate criminum imponuntur. Ideoque quicumque miles, & negotiator, vel alicui officio deditus, quod ſine peccato exerceri non poſſit, cura grauiori irretitus, ad pœnitentiam venerit, vel qui bona alterius iniuſte detinet, vel qui odium in corde gerit: recognoſcat ſe veram pœnitentiam non poſſe peragere, per quam ad æternam vitam valeat peruenire, niſi vel derelinquat negotium, vel officium deſerat, & odium ex corde dimittat, bona, quæ iniuſte abſtulit, reſtituat, arma deponat, vlteriusque non ferat, niſi conſilio religioſorum Epiſcoporum pro defendenda iuſtitia. Ne tamen deſperet, quidquid boni poterit facere, hortamur, vt faciat, vt omnipotens Deus cor illius illuſtret ad pœnitentiam. *Greg. vij. in ſyn. Rom. iv. c. 6.* Tarrac. lib. 5. c. 50. *& Pœnit. Rom. tit. 9. cap. 14.*

CAP. II.

Admonemus omnes, qui æternæ damnationis pœnas euadere, & veræ beatitudinis gloriam cupiunt intrare, & à falſis ſibi caueant pœnitentiis ſicut enim falſum baptiſma non lauat originale peccatum, ita poſt baptiſmum falſa pœnitentia non delet nefas commiſſum. Ideoque valde neceſſarium eſt, vt qui ſe aliquod graue crimen commiſiſſe cognoſcit, animam ſuam prudentibus, & religioſis viris cōmittat, vt per veram pœnitentiam certam peccatorum ſuorum conſequatur veniam. Hæc enim eſt vera pœnitentia, vt poſt commiſſum alicuius grauioris criminis, vt pote meditati homicidij, & ſponte commiſſi, ſeu periurij pro cupiditate honoris, aut pecuniæ facti, vel aliorum his ſimilium, ita ſe vnuſquiſque ad Dominum conuertat, & relictis omnibus iniquitatibus ſuis, deinde in fructibus bonæ operationis permaneat: ſic enim Dominus per Prophetam docet: Si conuerſus fuerit impius *Ezec. 18.* ab omnibus iniquitatibus ſuis, & cuſtodierit vniuerſa mandata mea, vita viuet, & non morietur. In quibus verbis manifeſte datur intelligi, quoniam qui aliena bona diripuit, & ea cum poſſit reddere, vel emendare noluerit; vel qui huiuſmodi negotiationibus, aut officiis implicitus fuerit, quæ ſine fraude, ſine falſitate, ſine inuidia, ſine deceptione fratrum exercere non poſſit, nec ad Dominum conuerſus, nec de perpetratis facinoribus veram pœnitentiam facere credendus eſt. Vnde inter omnia vos hortamur, atque monemus, vt in accipiendis pœnitentiis non ad illos curratis, in quibus nec religioſa vita, nec eſt conſulendi ſcientia, qui animas hominum magis ad interitum, quam ad ſalutem ducunt, teſte veritate, quæ ait: Si cæcus cæcum ducat, ambo in foueam *Mat. 15.* cadunt, ſed ad eos, qui religione, & ſcripturarum doctrina inſtructi viam veritatis, & ſalutis vobis oſtendere valeant. *Greg. vij. in conc. Rom ann. 7. cap. 5.*

CAP. III.

Ne aliquis laicus alterius ſibi hæreditates vſurpet. Quod ſi quis fecerit, nec reus ſatisfecerit, nullus ſacerdos eum ad pœnitentiam interim admittat. Similiter & alium quemlibet, niſi perfectam confeſſionem fecerit. verbi gratia, vt ſi perpetrato homicidio manſerit in adulterio, vel huiuſmodi ad perfectam pœnitentiam minime recipi debere decretum eſt. *Vrban. ii. in concil. Claramont. cap. 21. & 22.*

CAP. IV.

Inter cetera vnum eſt, quod ſanctam maxi- *de pœni. d. 5. c. vlt.* me perturbat eccleſiam, falſæ videlicet pœnitentiæ. Confratres noſtros, & presbyteros admonemus, ne falſis pœnitentiis laicorum animas decipi, & in infernum pertrahi patiantur. Falſam autem pœnitentiam eſſe conſtat, cum ſpretis pluribus de ſolo vno pœnitentia agitur, aut cum ſic agitur de vno, vt non diſcedatur de alio. Vnde ſcriptum eſt: Qui totam legē *Iacob. 2.* obſeruauerit, offendit autem in vno, factus eſt omnium reus, ſcilicet quantum ad vitam æternam, ſicut enim ſi peccatis eſſet omnibus inuolutus, ita ſi in vno tantum maneat, æternæ vitæ ianuam non intrabit. Falſa etiam fit pœnitentia, cum pœnitens ab officio, vel curiali, vel negotiali non recedit, quod ſine peccatis agi nulla ratione præualet, aut ſi odium in corde geſtetur, aut ſi * offenſio cuilibet non *o ffēſo ſ.* ſatisfaciat, aut ſi offendenti offenſus non indulgeat, aut ſi arma quis contra iuſtitiam gerat. *Vrban. ii. in ſynod. apud Melfian. c. vlt. Innoc. ii. in ſynon. Rom. cap. 16. al. 22. Caſar. lib. 5. c. 14. Pœnit. Rhem. tit. 9. cap. 15.*

CAP. V.

Nihil prodeſt homini ieiunare, & orare, & *de pœnit. d. 3. c. 25.* alia religionis bona agere, niſi mens ab ini- *de conſe. d. 5. c. 23.* quitate reuocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. *Pius epiſt. 1. ante fin.*

CAP. VI.

14.q.2.c.2. Legatur, ex quo eſt religio chriſtiana, vel certe detur exemplum in eccleſia Dei à quibuſlibet Pontificibus, aut ab ipſis Apoſtolis, ab ipſo denique Saluatore, veniam, niſi corrigentibus ſe fuiſſe conceſſam. Auditum tamen ſub iſto cœlo, nec legitur omnino, nec dicitur, quod eorum voce depromitur: Date nobis veniam, dum tamen nos in errore duremus. *Gelaſ. in commonitorio ad Fauſtum poſt princip. Cæſar.lib.14.cap.30. Tarracon lib. 5. c.68. Iuo epiſt.41. ad Vdonem Dapiferum.*

CAP. VII.

Illud autém nimis eſt impudens, quod Acacium veniam poſtulaſſe confingunt, & nos extitiſſe difficiles, &c. Certe proferatur iudicium, quando miſerit, quando veniam poſtularit, correctionemque ſuam nobis promiſerit exhibendam: niſi forte hunc animum geſſit, quem ſucceſſores eius habere perſpicimus, vt tamen, ſi veniam poſtularet, ſic ſibi vellet impendi, vt nihilominus in errore perſiſteret: vbi vtique non tam à nobis recipi videretur, quam nos potius in ſuam traduceret prauitatem. Quem reatum ſe confeſſuros aſſerunt ante certamen? Si reatus eſt, vtique corrigendus eſt, ſi corrigendum non putant, fallaciter ſi reatum perhibent profiteri, niſi quod eſt infelicius, cum & fatentur reatum, & non æſtimant corrigendum. Illud quoque me redire libuit, quod ait, ſi neceſſe fuerit, veniam poſtulare: exiſtimans nimirum, tunc ſe peccati veniam neceſſario poſtulare, ſi ei concedamus, ne peccare deſiſtat, immo etiam, quod abſit, cum eodem conſentiamus nos quoque peccare. Neſcio inter quæ mundi prodigia hæc vox poſſit admitti. Remitti culpa de præterito poteſt, correctione ſine dubio conſequente: nam ſi deinceps ſinitur manſura peruerſitas, non eſt benignitas remittentis, ſed conſentientis aſſenſio. *Gelaſ. in commonitor. ad Fauſtum. ante fin.*

CAP. VIII.

De pœni. d.3.c.6. pœnitentia.in fin. Si dicunt pauci temporis pœnitentiam contra peccatum debere ſufficere, vt iterum liceat ad peccatum redire. recte eos paſtoris primi percutit ſententia, qui ait: Contigit illis illud veri prouerbii, *2.Pet.2:* Canis reuerſus ad ſuum vomitum, & ſus lota in volutabro luti: magna eſt enim contra peccatum virtus pœnitentiæ, ſed ſi quis in eadem pœnitentia perſeuerat. *Greg. lib. 9. epiſt. 39. ad Theoctiſtam. ante fin.*

CAP. IX.

Presbyter, diaconus, & ſubdiaconus vxorem, vel concubinam habentes, niſi illis omnino dimiſſis, dignam pœnitentiam agant, ſacris altaribus penitus adminiſtrare deſiſtant. *Gregor. vij. lib.2. regiſtr. epiſt. 62. al.63.*

CAP. X.

Hoc ſummopere vos cauere oportet, aliosq; monere debetis, quia ſi quis in homicidium, adulterium, periurium, vel aliquod huiuſmodi lapſus in aliquo talium criminum permanſerit, aut negotiationi, quæ vix agi ſine peccato poteſt, operam dederit, vel arma militaria portauerit, excepta ſi pro tuenda iuſtitia ſua, vel Domini, vel amici, ſeu etiam pauperum, nec non pro defendendis eccleſiis, nec tamen ſine religioſorum virorum conſilio ſumpſerit, qui æternæ ſalutis conſilium dare ſapienter nouerunt, aut aliena bona iniuſte poſſederit, aut in odium proximi ſui exarſerit, veræ pœnitentiæ fructum facere nullatenus poteſt. Infructuoſam enim pœnitentiam dicimus, quæ ita accipitur, vt in eadem culpa vel ſimili deteriori, vel parum minori permaneatur. Vnde quiſquis digne vult pœnitere, neceſſe eſt, vt ad fidei recurrat originem, & quod in baptiſmo promiſit, diabolo ſcilicet, pompiſque illius abrenuntiare, & in Deum credere, videlicet recta de eo ſentiendo, mandatis ipſius obedire, ſollicitus ſit vigilanter cuſtodire. Quicumque ergo taliter pœnituerit, quoniam aliter ſimulatio dici poteſt, non pœnitentia, illi peccatorum ſuorum remiſſionem Apoſtolica freti poteſtate largimur, & inſuper æternæ beatitudinis gaudia omnipotentis Dei miſericordia confiſi promittimus. *Greg. vij. lib. 7. regiſt. epiſt. 10. poſt princip.*

CAP. XI.

Eius, qui iniuſte ablata reſtituere non vult, non admittitur pœnitentia. *Troslei.c.7.*

CAP. XII.

Qui ſui fratris vxorem accepit, non prius admittetur, quam ab ea receſſerit. *Baſil. ad Amphiloc. cap. 23.*

CAP. XIII.

Viduam, quæ in viduarum numerum relata eſt, hoc eſt quæ ab eccleſia in diaconatu ſuſcepta eſt, cenſuit Apoſtolus, nubentem deſpici. Viro autem viduo nulla eſt res impoſita, ſed digamorum eis pœna ſufficit. Porro vidua ſexaginta annos nata, ſi rurſus cum viro habitare voluerit, boni communione non dignabitur, donec ab impuritatis perturbatione ceſſauerit. Sed ſi ante ſexaginta annos eam in numerum retulerimus, noſtra eſt, non mulieris culpa. *Baſil. ad Amphiloc. c.24.*

CAP. XIV.

Hæc omnia ſcribimus, vt pœnitentiæ eorum fructus probetur. Non enim hoc omnino tempore iudicamus, ſed modum pœnitentiæ attendimus. Quod ſi qui à propriis moribus non facile auellantur, & carnis voluptatibus potius, quam Deo ſeruire voluerint, vitamque ex euangelio inſtitutam, non admittant, nulla eſt nobis cum illis communis ratio. *Baſil. ad Amphiloch. cap.83. vide cap.74.*

CAP. XV.

Quia inueni quod ſuo malo curam adhibens (*loquitur de quadam muliere, quæ excommunicata fuerat*) vult communicare, facta ita ſe compareſt, vt iniuriam primum deponat.

ponat. *Theophil. Epiſcop. Alexandr. epiſtol. ad Menam Epiſcop.*

Tempus, & modus pœnitentiæ plerumque conſtituitur arbitrio ſacerdotis. Tit. X.

CAP. I.

SEruata diſcretione peccantium, non eadẽ cuncti, qui lapſi ſunt, lance penſentur. *Felix iij. in ſynod cap. 1.*

CAP. II.

Presbyteram, diaconam, nonnam, aut monacham, vel etiam ſpiritalem commatrem nullus ſibi præſumat nefario coniugio copulare, &c. Si autem hi, qui coniuncti ſunt, admoniti declinauerint, & ab alterutrum fuerint diuiſi, pœnitentiæ ſubmittantur, vt ſacerdos loci prouiderit. *Syno. Rom, ſub Zachar. cap. 5. vid. Greg. ij. in ſyn. Rom.*

CAP. III.

Vt conſobrinam, neptem, nouercam, fratris vxorem, vel etiam de propria cognatione nullus præſumat in coniugio copulare, &c. Et ſi inclinatus, diuiſuſque fuerit ab illicita copula, pœnitentiæ ſubdatur, vt ſacerdos loci conſiderauerit. *Syno. Rom. ſub Zachar. cap. 6. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. cap. 38. vide Gregor. ij. in ſyno. Rom. Iuo par. 9. cap 21. decr.*

CAP. IV.

Feminæ, quæ habitum religioſum, aut velamen obtentu religioſitatis ſuſceperunt, cum eſſent viri potentes, deinceps viro ſociari non permittantur, ſed eligentes monaſteria regulariter viuant, aut in domibus ſuſceptum habitum caſte obſeruent. Contra autem turpes inuentæ prouidentiæ Epiſcopi emendentur. [Secundum culparũ, vel peccatorum differentiam pœnitentia modetetur, vt ipſarum in cœnobiis doctrina, & inſtitutio ad ſimilitudinem virorum maneat monaſteriorum: quia quamuis in ſexu diſpares ſint, in humilitate ſine differentia concordant. *Syn. Rom. ſub Euge. ij. & Leon. iv. cap. 29.*

Leon. ad- dit.

CAP. V.

De pœnitentibus, qui ſiue ex grauioribus commiſſis, ſiue ex leuioribus pœnitentiam gerunt, ſi nulla interueniat ægritudo, quinta feria ante paſcha eis remittendum, Romanæ eccleſiæ conſuetudo demonſtrat. Ceterum de pondere æſtimando delictorum, ſacerdotis eſt iudicare, vt attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus, atque lacrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem. Sane ſi quis in ægritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus paſchæ relaxandum, ne de ſæculo abſque communione diſcedat. *Innoc. epiſt. 1. cap. 7. Capit. lib. 5. cap. 67. Raban. cap. 35. pœnit. Burch. lib. 18. cap. 18. Iuo par. 15. cap. 40. decret. Anſel. lib. 11. cap. 26. Cæſarauguſt. lib. 15. cap. 27. Tarraconen. lib. 4. cap. 36.*

De conſe. d. 3. c. 17.

CAP. VI.

Qui inter eos, à quibus fuerant captiuati, immolatitiis cibis aſſeruntur eſſe polluti, pœnitentiæ ſatisfactione purgentur, quæ non tam temporis longitudine, quam cordis compunctione penſanda eſt. *Leo epiſt. 77. cap. 5. ad Nicetam Epiſcop. Aquileien.*

CAP. VII.

Qui ad iterandum baptiſmum, vel metu coacti ſunt, vel errore traducti, & nunc ſe contra catholicæ fidei ſacramentum egiſſe cognoſcunt, ea cuſtodienda eſt moderatio, qua in ſocietatem noſtram non, niſi per pœnitentiæ remedium, & per impoſitionem Epiſcopalis manus, communionis recipiant vnitatem. [Temporis pœnitudinis habita moderatione tuo conſtituenda iudicio, prout conuerſorum animos perſpexeris eſſe deuolutos: pariter etiam habens ſenilis ætatis intuitum, & periculorum quorumque aut ægritudinis reſpiciẽs neceſſitates, in quibus, ſi quis ita grauiter vrgeatur, & dum adhuc pœnitet, de ſalute ipſius deſperetur, oportet ei per ſacerdotalem ſollicitudinem communionis gratia ſubueniri. *Leo epiſt. 77. cap. 6. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. Capitul. lib. 5. cap. 68. & lib. 7. cap. 21. Burchar. lib. 4. cap. 48. Iuo par. 1. cap. 242. decret.*

1. q. 7. Si. 2.

CAP. VIII.

Modus huius pœnitentiæ (*loquitur de pœnitentia diaconi ſacrificantis*) in Epiſcoporum ſit arbitrio, vt ſecundum conuerſationem pœnitentium, poſſint & extendere tardantibus, & minuere ſtudioſe feſtinantibus. *Ancyr. cap. 2. Burch. lib. 5. cap. 41. Iuo par. 2. cap. 50. decret. vid. Ancyr. cap. 5. 7. 9.*

d. 50. presbyteros. c. 32.

CAP. IX.

Qui diuerſis criminibus peccant, & accedentes ad orationem confeſſione, & poenitentia, conuerſionem à malis operantur: pro qualitate peccati, tempore poenitentiæ dato, propter miſericordiam, & bonitatem Dei admittantur ad communionem. *Laodic. c. 2. Burch. lib. 19. c. 41. Iuo par. 15. cap. 56. decret.*

26. q. 7. hi qui ꝟ. 4.

CAP. X.

Pœnitentibus iuxta peccatorum differentiam, Epiſcoporum iudicio, poenitentiæ tempora decernantur. *Carth. cap. 43. G. Carth. iij, cap. 31. Afric. cap. 10. L. Troſl. cap. 13. Raban. cap. 35. de pœnit. Capitul. lib. 7. cap. 30. Burch. lib. 19. cap. 40. Iuo par. 15. cap. 3. decret. Cæſarauguſt. lib. 15. cap. 46. & Pœnit. Rom. tit. 9. cap. 9.*

26. q. 7. t. 5.

CAP. XI.

Negligentiores poenitentes tardius reconcilientur. *Carth. iv. cap. 75. Burch. lib. 19. cap. 38. Iuo par. 15. cap. 7. Capitul. lib. 5. cap. 74.*

26. q. 7. ſacerdos. c. 6.

CAP. XII.

Qui poenitentiam in infirmitate petiit, ſi caſu dum ad eum ſacerdos inuitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, &c. accipiat

26. q. 6. c. 8. Is, qui pœnitentiam.

pœnitentiam, &c. Si ſuperuixerit, ſubdatur ſtatutis pœnitentiæ legibus, quamdiu ſacerdos, qui pœnitentiam dedit, probauerit. *Carth. iv. cap. 76. vid. Carth. iij. c. 34. Capitul. lib. 5. cap. 75. Burchar. lib. 18. cap. 10. Ino. par. 15. cap. 8. decret.*

CAP. XIII.

Placuit, vt quicumque conuerſus ab hæreticis, dixerit, ſe apud eos pœnitentiam accipere, vnuſquiſque catholicus Epiſcopus requirat vbi, & ob quam cauſſam apud eoſdem hæreticos pœnitentiam ſuſceperit, vt cum documentis certis hoc ipſum approbauerit, ſibi pro qualitate peccati, ſicut eidem Epiſcopo catholico viſum fuerit, tempus pœnitentiæ, vel reconciliationis decernat. *Mileuit. cap. 23.*

CAP. XIV.

Pœnitentiæ locus omnibus pateat, qui conuerſi errorem ſuum voluerint confiteri: quibus perſpecta qualitate peccati ſecundum, Epiſcopi æſtimationem erit venia largienda. *Andegauen. cap. 13.*

CAP. XV.

Qui poteſtatem ſoluendi, & ligandi à Deo acceperunt, conſiderare oportet peccati qualitatem, & peccatoris ad conuerſionem promptitudinem, & ita reconcilians medicinam proferat ægritudini. *Trul. cap. 102.*

CAP. XVI.

Epiſcopis, & presbyteris diligenti cautela pertractandum eſt, qualiter hominibus ſua ſibi delicta confitentibus tempus abſtinendi aſcribant, vt iuxta modum peccati pœnitentibus abſtinentia indicetur, quoniam varie ab aliquibus ſacerdotibus, & indiſcrete hæc iudicia proferuntur. Ideo neceſſarium videbatur nobis, vt cum omnes Epiſcopi ad ſacrum palatium congregati fuerint, ab eis edoceri, cuius antiquorum liber pœnitentialis potiſſimum ſit ſequendus. *Turon. ſub Carolo cap. 22.*

CAP. XVII.

Quia Apoſtolo teſte, non eſt perſonarum acceptio apud Deum, & in omnibus iudiciis cauenda eſt, multo magis in hoc pœnitentiæ iudicio præcaueri debet, vt nullus ſacerdotum vmquam, aut gratia, aut odio alicuius perſonæ ſecus iudicet, quam quod in canonibus ſacris inuenerit, aut quod illi ſecundum ſacrarum ſcripturarum auctoritatem, & eccleſiaſticam conſuetudinem rectius viſum fuerit. Si ergo medici, qui corporibus medicinam inferre conantur, nequaquam propter perſonæ cuiuſlibet acceptionem, his, quos ſanare cupiũt, cauterio aut ferro; aut duris aliis quibuſlibet rebus parcunt, multo magis id ipſum his obſeruandum eſt, qui non corporum, ſed animarum medici exiſtunt, neque enim penſanda eſt pœnitentia qualitate temporis, ſed ardore mentis, & mortificatione corporis. Cor autem contritum, & humiliatum Deus non ſpernit. *Cabil. ſub Carolo. cap. 34. Capit. lib. 7. cap. 59. & 60. in addit. Burch. lib. 19. c. 59. Ino par. 15. cap. 73. decret.*

Rom. 2. Ephes. 6. Coloſ. 3. Act. 10. Pſal. 50.

CAP. XVIII.

Per ſingulas parochias eas feſtiuitates populus obſeruare ſtudeat, quas proprius eorum Epiſcopus venerari prædicauerit, ita vt neque illas negligat, quas ſacerdotes colere monuerint: neq; inani ſuperſtitione eas celebrare præſumant, quæ nequaquam ſunt obſeruandæ. Si vero aliqui inuenti fuerint, qui ſacerdotibus obtemperare noluerint, per miniſtros Reipublicæ deſtringantur, & ſatisfactionem pœnitentiæ, quam presbyteri impoſuerint, ſubire cogantur. *Ticinen. cap. vlt.*

CAP. XIX.

Epiſcopi ſecundum qualitatem, & quantitatem peccatorum abſque acceptione perſonarum rapacibus, & his ſimilibus vitiis nominatis, & conuictis pœnitentiæ leges iniungant, inſpecta diſcretione, & qualitate, prout cuique ad ſalutem viderint expedire, &c. *ſynod. Piſten. cap. 2.*

CAP. XX.

Pœnitentibus ſecundum differentiam peccatorum ſacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernantur. Debet itaque ſacerdos in pœnitentia danda ſingulorum cauſſas ſingulatim conſiderare, originem quoque, modumque culparum, & affectus, gemituſque delinquentium diligenter examinare, manifeſteque cognoſcere, temporum etiam, & perſonarum, locorum quoque, & ætatum qualitates inſpicere, vt etiam pro conſideratione locorum, ætatum, vel temporum, ſeu pro qualitate delictorum, aut gemituum vniuſcuiuſque delinquentis, à ſacris regulis oculos non reflectat. *Vormatien. cap. 25.*

CAP. XXI.

De homicidiis non ſponte commiſſis prior quidem definitio poſt ſeptennem pœnitentiam perfectionem conſequi præcipit: ſecunda vero quinquennii tempus replere. Modus autem huius pœnitentiæ in Epiſcoporum ſit arbitrio, vt ſecundum conuerſationem pœnitentium, poſſint, & extendere tardantibus, & minuere ſtudioſe feſtinantibus. *Triburien. cap. 52.*

CAP. XXII.

Homicidis pœnitentiæ modos, & tempora iuxta qualitatem peccati dicimus decernenda. *Trosl. cap. 13.*

De modo imponendi pœnitentiam. Tit. XI.

CAP. I.

De pondere æſtimando delictorum ſacerdotis eſt iudicare, vt attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus, atque lacrymas corrigentis, ac tum iubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem. *Innoc. epiſt.*

De conſe. d. 1. c. 17. de pœnitentibus.

epiſt. 1. *cap.* 7. *Capitul. lib.* 5. *cap.* 67. *Tarrac. lib.* 4. *cap.* 36.

CAP. II.

16. q. 7. c. 0. Sacerdos pœnitentiam imploranti abſque perſonæ acceptione, pœnitentiæ leges iniungat. *Carthag.* IV. *cap.* 74. L. *vide Laodi. cap.* 2. *Capitul. lib.* 5. *cap.* 73. *Burch. lib.* 19. *cap.* 35. *Iuo par.* 15. *cap.* 6. *decr.*

CAP. III.

Diſt. 50. c. 61. Pœnitentes tempore, quo pœnitentiam petunt, impoſitionem manuum, & cilicium ſuper caput à ſacerdote, ſicut vbique conſtitutum eſt, conſequantur. Si autem comas non depoſuerint, aut veſtimenta non mutauerint, abiiciantur, & niſi digne pœnituerint, non recipiantur. Iuuenibus etiam pœnitentia non facile committenda eſt propter ætatis fragilitatem, viaticum tamen omnibus in morte poſitis non negandum. *Agathen. cap.* 15. *Burc. lib.* 19. *cap.* 27. *Iuo par.* 15. *cap* 17. *decret. Capit. lib.* 5. *cap.* 58. & *lib.* 7. *cap.* 310.

CAP. IV.

Competimus per quaſdam Hiſpaniarum eccleſias non ſecundum canonem, ſed fœdiſſime pro ſuis peccatis homines agere pœnitentiam, vt quotiens peccare libuerit, totiens à presbyteris ſe reconciliari expoſtulent, &c. Iubemus, vt ſecundum formam canonum antiquorum detur pœnitentia: hoc eſt, vt prius eum, quem ſui pœnitet facti, à communione ſuſpenſum faciat inter reliquos pœnitentes ad manus impoſitionem crebro recurrere: expleto autem ſatisfactionis tempore, ſicuti ſacerdotalis contemplatio probauerit, eum communioni reſtituat. Qui vero ad propriá vitia, vel infra pœnitentiæ tempus, vel poſt reconciliationem relabuntur, ſecundum priorum canonũ ſeueritatem damnentur. *Tolet.* III. *cap.* 11.

CAP. V.

Quicumque ab Epiſcopo, vel presbytero ſanus, vel infirmus pœnitentiam poſtulat, id ante omnia Epiſcopus ſeruet, & presbyter, vt ſi vir eſt, ſiue ſanus, ſiue infirmus prius eum tondeat, aut in cinere & cilicio habitum mutare faciat, & ſic pœnitentiam ei tradat. Si vero mulier fuerit, non accipiat pœnitentiam, niſi prius velata fuerit, aut mutauerit habitum: ſæpius enim laicis cum feminis tribuendo deſidioſe pœnitentiam, ad lamentanda rurſus facinora poſt acceptam pœnitentiam relabuntur. *Tolet.* III. *cap.* 12.

CAP. VI.

Cum iuxta antiquæ inſtitutionis edictum, plus erga corrigendos agere debeat beneuolentia, quam ſeueritas, plus cohortatio, quam commotio, plus caritas, quam poteſtas, &c. Quotieſcumque quilibet ex ſubditis corrigendus eſt, aut publica debet à ſacerdote diſciplina curari, aut ſi aliter rectoribus placet, duorum, vel trium fratrum ſpiritualium teſtimonio peculiariter adhibito, & modus criminis agnoſcatur, & modus pœnitentiæ irrogetur, ita tamen vt ſi exilio, vel retruſione dignum eum eſſe cognouerit, aut quid aliud peculiare decreuerit, modus pœnitentiæ, quam coram tribus fratribus ſacerdos tranſgreſſori indixerit, ſpeciali debeat eius, qui ſententiam protulit, manus propriæ ſubſcriptione notari. Sic fiet, vt nec tranſgreſſores ſine teſtimonio excidia vitæ ſuæ incurrant, nec rectores accuſatos ſe de quorumlibet interemptionibus erubeſcant. *Tolet.* XI. *cap.* 7.

CAP. VII.

Hoc in omni pœnitentia non ſolum laicali, ſed etiam ſacerdotali ſolerter eſt intuendum, quanto quis tempore in delictis remaneat: qua eruditione imbutus, quali impugnatur paſſione, vel ætate: qualiter compulſus eſt peccare, grauitate, aut neceſſitate. Omnipotens etenim Deus, qui corda hominum nouit, diuerſiſque gentibus, quas creauit, diuerſas naturas indidit, non æquali lance pœnitudinis pondera peccaminum penſabit: vt eſt illud propheticum: Non enim in ſerris triturabitur gith, nec rota plauſtri ſuper cyminum circuibit: ſed in virga excutietur gith, & cyminum in baculo: panis autem comminuetur. Eſai. 28.
Syno. Hibern. tempore Leonis III.

CAP. VIII.

Multi, quod ſine dolore dicendum non eſt, in pœnitentia non tam peccati remiſſionem, quam temporis conſtituti expectant expletionem. Et ſi carnium, & vini vſus eis interdictus eſt, mutata non voluntate, ſed eiuſdem cibi, aut potus perceptione, in tantum deliciis ſuis indulgent, vt delicioſius his interdictis, aliorum ciborum, vel potionum appetitu viuere cognoſcantur. Spiritalis autem abſtinentia eſt; quæ in pœnitentibus vigere potiſſimum debet, & quorumdam ciborum, ac potionum perceptiones, & deſiderium ſugere debet. Ille, inquam, ille magis parſimoniæ ſeruire cenſendus eſt, qui ſibi non ſolum quarundam rerum perceptiones, ſed delectationes corporis interdicit. *Cabilon. ſub Carolo. cap.* 35. *Capitul. lib.* 7. *cap.* 61. *in additio. Burch. lib.* 19. *cap.* 140. *Iuo par.* 15. *cap.* 156. *decr.*

CAP. IX.

Modus pœnitentiæ peccata ſua confitentibus aut per antiquorum canonum inſtitutionem, aut per ſanctarum ſcripturarum auctoritatem, aut per eccleſiaſticam conſuetudinem imponi debet: repudiatis, ac penitus eliminatis libellis, quos pœnitentiales vocant, quorum ſunt certi errores, incerti auctores, de quibus recte dici poteſt: Mortificabãt animas, Ezec. 13.
quæ non moriuntur, & viuificabant animas, quæ non viuebant. Qui dum pro peccatis grauibus leues quoſdã & inuſitatos imponunt pœnitentiæ modos, conſuunt puluillos ſecundum propheticũ ſermonẽ ſub omni cubito manus, & Ibid.
faciũt ceruicalia ſub capite vniuerſæ ætatis

ad capiendas animas. *Cabilon: ſub Carolo cap.* 38. *Maguntin. ſub Rabano. cap.* 31. *Capitul. lib.* 7. *cap.* 64. *in addit. Burchar. lib.* 19. *cap.* 28. *Iuo par.* 15. *cap.* 46. *decr. Pœnit. Roma. tit.* 9. *cap.* 11.

CAP. X.

Vt diſcretio ſeruanda ſit inter pœnitentes, qui publice, & abſconſe pœnitere debent. *Rhemen. cap.* 31.

CAP. XI.

Quoniam multi ſacerdotum partim incuria, partim ignorantia modum pœnitentiæ reatum ſuum confitentibus ſecus, quam iura canonica decernant, imponunt, vtentes ſcilicet quibuſdam codicillis contra canonicam auctoritatem ſcriptis, quos pœnitentiales vocant, & ob id non vulnera peccatorum curant, ſed potius fouentes palpant, incidentes

Ezec. 13. in illud propheticum. Væ qui conſuunt puluillos ſub omni cubito manus, & faciunt ceruicalia ad decipiendas animas. Omnibus nobis ſalubriter in commune viſum eſt, vt vnuſquiſque Epiſcoporum in ſua parochia eoſdem erroneos codicillos diligenter perquirat, & inuentos igni tradat, ne per eos vlterius ſacerdotes imperiti homines decipiant. Sacerdotes porro, qui aut muneris, aut amoris, aut timoris, aut certe fauoris cauſſa tempora, modumque pœnitentiæ ad libitum pœnitentium indicunt: audiant quid Dominus per Ezechielem prophetam terribiliter dicat. Hæc di-

Ibid. cit Dominus Deus: Quia locuti eſtis vana, & vidiſtis mendacium, ecce ego ad vos, ait Dominus Deus, & erit manus mea ſuper prophetas, qui vident vana, & diuinant mendacium, &c. Presbyteri etiam imperiti ſolerti ſtudio ab Epiſcopis ſuis inſtruendi ſunt, qualiter & confitentium peccata diſcrete inquirere, eiſque congruum modum ſecundum canonicam auctoritatem pœnitentiæ nouerint imponere. Quoniam hactenus eorum incuria, & ignorantia, multorum flagitia remanſerunt impunita, & hoc ad animarum ruinam pertinere dubium non eſt. *Pariſ. ſub Ludo. & Lotha. lib.* 1. *cap.* 32. *Vide Cabilon. ſub Carolo cap.* 38.

CAP. XII.

Cum miſeria humana, multifariis fragilitatis ſuæ exceſſibus, creatoris ſui incomparabilem dulcedinem ſæpiſſime ad amaritudinem prouocet, tunc grauius, ſceleratiusque in eum delinquit, quando contra naturam peccat, &c. Proinde omnibus nobis valde neceſſarium viſum eſt, vt quidam ſacerdotes, qui hoc vitium aliter, quam ſacri canones ſanciant, non ad ſalutem, ſed ad deceptionem animarũ puniunt, corrigantur, & inſtruantur, vt codicibus pœnitentialibus prorſus abdicatis, per quos multi inani ſpe, & promiſſione decepti ſunt, & decipiuntur: abhinc patratores tam nefandiſſimi, Deoque deteſtabilis vitii, ſecundum iudicium canonicum, quod in Ancyritano concilio ſub titulo ſexto decimo cõtinetur, iudicentur. *Pariſ. ſub Ludo. & Lotha. lib.* 1. *cap.* 34.

CAP. XIII.

Ab infirmis in mortis articulo poſitis, per *26 q. 7. c.* presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio, non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda, & cum amicorum orationibus, & eleemoſynarũ ſtudiis, pondus pœnitentiæ ſubleuandum: vt ſi forte migrauerint, ne obligati excommunicatione, alieni ex conſortio* bene fiant. à quo periculo ſi diui- ** veniæ* nitus erepti conualuerint, pœnitentiæ modum à ſuo confeſſore impoſitum diligenter obſeruent. *Magun ſub Raban. c.* 26. *Burch. lib.* 18. *c.* 14. *Iuo par.* 15. *c.* 36. *decr. Cæſar. lib.* 15. *c.* 25. *Pœnit. Roma. tit.* 9. *c.* 7.

CAP. XIV.

Modus, tempuſque pœnitentiæ peccata ſua confitentibus, aut per antiquorum canonum inſtitutionem, aut per ſanctarum ſcripturarum auctoritatem, aut per eccleſiaſticam conſuetudinem imponi debet à ſacerdotibus, nam qui pro peccatis grauibus leues quoſdam, & inuſitatos imponunt pœnitentiæ modos, conſuunt puluillos, ſecũdum propheticum ſermonem, ſub omni cubito manus, & faciunt cer- *Ezec.* 13. uicalia ſub capite vniuerſæ ætatis ad capiendas animas, ſed diſcretio ſeruanda eſt inter pœnitentes, qui publice, & qui abſconſe pœnitere debeant, nam qui publice peccat, oportet, vt publica mulctetur pœnitentia, & ſecundum ordinem canonum pro merito ſuo, & excommunicetur & reconcilietur. Pœnitentes vero tam expletionem conſtituti temporis, quam facinoris remiſſionem deſiderant, nec eis ſufficiat, ſi à quarumdam rerum perceptionibus abſtineant, ni ſe etiam à noxiis delectationibus ſubtrahant, declinantes autem à ma- *Pſal.* 33. lo, faciant bonum, inquirant pacem, ac ſequantur illam. *Magunt. ſub Raba. c.* 31. *Cabilo. ſub Carolo cap.* 38. *Capitul. lib.* 7. *cap.* 64. *in addit. Burch. lib.* 19. *cap.* 28. *Iuo par.* 15. *cap.* 46. *decr. Pœnit. Roma tit.* 9. *cap.* 11.

CAP. XV.

Nemo Comitum, aut quiſquam ex iudiciaria poteſtate, poſt quartam feriam, quæ caput ieiunii nominatur, in qua omnes pœnitentes manus impoſitionem ad vacandum ſolummodo pœnitentiæ, & diuinis officiis accipiunt, placitum, aut * mallum tenere præſumant. *Melden cap.* 70. **hoc eſt iudiciũ.*

CAP. XVI.

Quoniam hoc eſt vniuerſale feſtum creationis, &c. (*loquitur de paſchate*) recte habuerit, ſi hodierno die non ſolum eos, qui ex regeneratione per lauacri gratiam transſmutati ſunt, adducamus, ſed eos etiam, qui per pœnitentiam, & confeſſionem à mortuis operibus ad viuentem viam aſcendunt, ad viuentem ſpem tanquam manu deducamus, à qua per peccatum alienati ſunt. Neque vero paruum opus eſt, ea, quæ de iis dicenda ſunt, in recto & probato iudicio diſpenſare, &c. Vt ſit autẽ arte aliqua procedens propoſitæ quæſtionis methodus,

thodus, rem ita tractabimus. Tria ſunt, quæ in anima noſtra conſiderantur ſecundum primam diuiſionem, ratio, concupiſcentia & ira. In iis ſunt & recte facta eorum, qui ex virtute viuunt: & delicta, caſuſque eorum, qui ad vitium dilabuntur. Quamobrem oportet eum, qui ægrotanti animæ parti conuenientem medelam eſt adhibiturus, prius quidem conſiderare, in quonam conſiſtit affectio, deinde ſic laboranti conuenientem medelam applicare, ne propter medicæ diſciplinæ ignorantiam, alia quidem ſit pars, quæ ægrotat, alia vero, cui eſt adhibita medela, &c. Trifariam ergo, vt diximus, diuiſa proprietate motionum animæ, in rationem, concupiſcentiam, & iram: rationis quidem compotis animæ partis eſt perfectum, & ex virtute recte ſe gerens officium, pia de Deo exiſtimatio, boni & mali diſcernens ſcientia, & quæ habet veram, & non confuſam de rerum ſubiectarum natura opinionem, quid eſt quidem in iis, quæ ſunt, expetendum, quid vero abhorrendum, & abiiciendum: Et rurſus ex contrario, quod in ea parte eſt vitium omnino conſiderabitur, quando circa res quidem diuinas fuerit impietas, nullum autem circa id, quod vere honeſtum eſt, iudicium, peruerſa autem, & corrupta de rerum natura exiſtimatio, vt lucem tenebras ducat, & tenebras lucem, vt dicit ſcriptura. Concupiſcentis autem partis motus eſt ex virtute, ſi ad id, quod eſt re vera concupiſcendum, & vere pulchrum, & honeſtum erigat deſiderium, & ſi qua eſt in nobis amatoria facultas, & affectio, tota in illo verſetur, vt credamus nihil aliud eſſe ſua natura expetendum præter virtutem, & naturam, quæ virtutem irrigat. Huius autem partis declinatio eſt, & peccatum, quando cupiditatem tranſtulerit ad inanem, quæ non poteſt conſiſtere, gloriam, vel ad florem, qui colorate corporum ſuperficiei eſt illitus, vnde exiſtit libido, gloriæ cupiditas, ambitio, & auaritia, & cætera huiuſmodi, quæ ab hoc vitii genere dependent. Animoſæ autem, ſeu iraſcentis partis recte, & ex virtute actio eſt, mali odium, & bellum cum animi perturbationibus, & ad fortitudinem in eo eſſe confirmatam animam, vt ea non pertimeſcat, quæ multis terribilia videntur, ſed vſque ad ſanguinem peccato reſiſtat: mortis autem minas, & grauia ſupplicia contemnat, & à rebus iucundiſſimis diſiunctione, & omnibus, vt ſemel dicam, quæ propter aliquam conſuedinem, & anticipatam opinionem, multos in voluptate detinent, ſit ſuperior, pro fide, & virtute decertans. Huius autem partis prolapſiones omnibus apertæ ſunt, inuidia, odium, ira, conuitia, certamina, contentioſæ, & vltionis appetentes affectiones, quæ acceptæ iniuriæ recordationem longe extendunt, & multos ad cædem, & ſanguinem incitant, dum enim non inueniret ſtulta, & inerudita ratio, quo modo armis ſuis vtiliter vteretur, ferri aciem in ſe conuertit, eaque arma, quæ nobis à Deo data ſunt, ei qui male vtitur exitium afferunt. His itaque hoc modo diſtinctis, quæcumque quidem peccata ratione prædictam animæ partem attingunt, eſſe grauiora à patribus iudicata ſunt, & maiori, ac ſufficientiori, & laborioſiori conuerſione digna: quemadmodum ſi quis fidem in Chriſtum negauit, vel ad Iudaiſmum, vel idolorum cultum, vel Manichæiſmum, vel etiam aliquod aliud impietatis genus deſciuiſſe viſus ſit. *Greg. Niſſen. ad Latoium in princ.*

Vide Leon. epiſt. 77. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. & Turonen. ſub Carolo cap. 22. tit. Tempus pœnitentiæ præſcribitur arbitrio ſacerdotis cap. qui adulterandum, & cap. Epiſcopis Andegauen. cap. 13. eod tit. cap. Pœnitentiæ. Cabilon. ſub Carolo cap. 34. eod. tit. cap. quia Apoſtolo. Rhemen. cap. 12. tit. de confeſſione cap. Ventilata.

Pœnitentia non ſuſcipiatur ab hæretico ſacerdote.

Tit. XII.

CAP. I.

Pœnitentia, & communio à nemine, niſi à catholico ſuſcipiatur, quod ſi nullus adſit catholicus presbyter, rectius eſt ſine viſibili communione perſiſtere, & inuiſibiliter Domino communione, quam eam ab hæretico ſumendo à Deo ſeparari. *Beneuentan. ſub Victore iij.*

De pœnitentia publica.

Tit. XIII.

CAP. I.

Omnes, quos diuinæ leges mortuos appellant, ſubmouendos eſſe ab accuſatione Epiſcoporum, & publicæ pœnitentiæ ſubmittendos iudicamus. *Pelag. ij. epiſt. 3. in princ. Anſel. lib. 3. c. 59.* 3. q. 5. c. 6 canonica.

CAP. II.

Cuius pœnitentis publicum, & vulgatum crimen eſt, quod totam eccleſiam mouerit, ante abſidem ei manus imponatur. *Carth. c. 43. G. Carth. iij. c. 32. L. Afric. c. 10. & 70. L. Capitul. lib. 5 c. 53 & lib. 7. cap. 30. Burch. lib. 19. cap. 40. Raban. c. 35. de pœnit. Iuo par. 15. cap. 4. Anſel. lib. 11. cap. 20. Cæſar. lib. 15. cap. 46. Pœnit. Rom. tit. 9. cap. 9.* 26. q. 6. c. [illegible]

CAP. III.

Qui publico crimine conuicti ſunt rei, publice iudicentur, & publicam pœnitentiam agant ſecundum canones. *Arelat. ſub Carolo cap.26.*

CAP. IV.

Pœnitentiam agere iuxta antiquam canonum conſtitutionem in pleriſque locis ab vſu receſsit, &c. A domino Imperatore impetretur adiutorium, qualiter ſi quis publice peccat, publica mulctetur pœnitentia, & ſecundum ordinem canonum pro merito ſuo excommunicetur, & reconcilietur. *Cabilonen. ſub Carolo cap. 25. Capitul. lib.7. cap.49 in additis.*

CAP. V.

Illos ab his officiis remouendos iudicamus, qui propter reatum ſuum publica pœnitentia ſunt mulctati: videlicet vt nec alios de ſacri fontis baptiſmate ſuſcipiant, nec etiam ad percipiendum ſancti Spiritus donum aliorum patroni coram Pontificibus exiſtant, donec per dignam pœnitentiæ ſatisfactionem reconciliationem mereatur, nec immerito, quoniam quos & lex diuina à caſtris militaribus, ne ruina ſint populi, & auctoritas canonica ab eccleſiarum ſequeſtrant liminibus: multo magis à memoratis peragendis officiis, vſque ad tempus pœnitentiæ per actum, dignamque perceptam reconciliationem, huiuſcemodi, vt iam dictum eſt, merito ſunt excludendi. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib.1. cap.54.*

CAP. VI.

Sacra docet auctoritas, vt publice peccantes publicæ pœnitentiæ ſubiiciantur. *Ticinen. cap.11.*

CAP. VII.

Si quis fidelis libertate notabilis aliquo crimine, aut infamia deputatur, vtatur iure, iuramento ſe excuſare. Si vero tanto, talique crimine publicatur, vt criminoſus à populo ſuſpicetur, & propterea ſuperiuretur, aut confiteatur, & pœniteat, aut Epiſcopo, vel ſuo miſſo diſcutiente, &c. caute examinetur. *Tribur. cap. 22.*

Presbyter non poteſt reconciliare pœnitentem iniuſſu Epiſcopi.

Tit. XIV.

Vide libro quarto tit. lxxxix. & libro ſexto tit. xlij.

Non ordinentur, qui publicam pœnitentiam egerunt.

Tit. XV.

Vide lib. xxvij. De Sacramento Ordinis.

Ne pœnitentes matrimonium contrahant. Tit. XVI.

CAP. I.

De his vero non incongrue dilectio tua Apoſtolicam Sedem credidit conſulendam, qui acta pœnitentia, tamquam canes, ac ſues ad vomitus priſtinos, & ad volutabra redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & noua coniugia, & inhibitos denuo appetiuere concubitus. Quorum profeſſam incontinentiam generati poſt abſolutionem filii prodiderunt, &c. Sacræ myſteriorum celebritati, quamuis non mereantur, interſint: à Dominicæ autem menſæ conuiuio ſegregentur, &c. Quam formam & circa mulieres, quæ ſe poſt pœnitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt, ſeruandam eſſe cenſemus. *Syric. ep.1. cap.5. Burch. lib.19. cap.57. Iuo par.15. cap.71. decr. Tarrac. lib.6. cap.28.* 11. q. 1. c. 12.

CAP. II.

In adoleſcentia conſtitutus, ſi vrgente, aut metu mortis, aut captiuitatis periculo pœnitentiam geſſit, & poſtea timens lapſum incontinentiæ iuuenilis, copulam vxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur feciſſe venialem, ſi præter coniugem nullam omnino cognouerit. In quo tamen non regulam conſtituimus, ſed quod ſit tolerabilius æſtimamus. Nam ſecundum veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui pœnitentiam geſsit, quam caſtitas perſeuerans & mentis, & corporis. *Leo epiſt. 90. cap.11. ad Ruſti. Narbon. Epiſc. Tolet. 11. cap.8.* 33. q. 2. c. ult.

CAP. III.

Pœnitentes, quæ defuncto viro alius nubere præſumpſerint, vel ſuſpecta, vel interdicta familiaritate ſe cum extraneo iunxerint: eum eodem ab eccleſiæ liminibus arceantur. Hoc etiam de viro in pœnitentia poſito placuit obſeruari. *Arelat. ij. cap.21.*

CAP. IV.

Si qua virgo propria voluntate, abiecta laicali veſte, deuotarum mòre induta, caſtitatem ſeruare promiſerit, vel ſi quis hominum vtriuſque ſexus pœnitentiæ benedictionem expetendo à ſacerdote perceperit, ad terrena connubia ſponte tranſierit, &c. vtrique ab eccleſiæ liminibus expulſi, ita ab omnium catholicorum communione ſint ſeparari, vt nulla prorſus eis, vel colloquii conſolatio ſit relicta. *Barcin. ij. cap.4.*

CAP. V.

Antiqui, & ſanctiſſimi eſt patris ſententia Papæ Leonis, vtis, qui in ætate adoleſcentiæ poſitus, dum mortis formidat caſum, peruenerit ad pœnitentiæ remedium, ſi coniugatus, & forte fuerit incontinens, ne poſtea adulterii incurrat lapſum, redeat ad priſtinum coniugium, quod vſque poſſit adipiſci temporis maturitate continentiæ ſtatum. Quod nos ſicut de vitis,

viris, ita de fœminis æquo modo cenſemus, non quidem hoc generaliter, & canonice præcептum, ſed conſtat à nobis pro humana fragilitate indultum, ea dumtaxat ratione, vt ſi is, qui pœnitentiæ non eſt legibus deditus, ante ab hac vita deceſſerit, quam ex conſenſu alter ad continentiam eat, vnde fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo ad vxoris tranſire amplexus. Si autem illius vita exſtiterit ſuperſtes, qui non accepit benedictionem pœnitentis, nubat, ſi ſe continere non poteſt, & alterius conſortio fruatur vxoris. Quod de vtroque ſexu pari modo à nobis manifeſtum eſt, decretum eſſe: ita videlicet, vt in his omnibus ſacerdotis ordinatio expectetur, vt iuxta quod ætatem aptam proſpexerit pœnitentiæ, abſolutionis, vel diſtrictionis tribuat legem. *Tolet. vii. cap. 8. Leo epiſt. 90. cap. 11. ad Ruſti. Narbon. Cæſar. lib. 15. cap. 70.*

CAP. VI.

36. q. 2. c. 10. ſi autem. Poſt peractam publicam pœnitentiam (*loquitur de raptore, & de muliere rapta*) ſi ætas, & incontinentia exegerit legitimo, & ex vtriſque partibus placito coniugio ſocientur, nam in his non regulam conſtituimus, ſed vt verbis magni Leonis vtamur, quid ſit tolerabilius: æſtimamus. Quod ſi vnus ex coniugatis obierit, is qui publicam pœnitentiam egit, & ſuperſtes extiterit, iterate coniugium non præſumat, niſi forte Epiſcopus præuiderit aliquam concedere indulgentiam, vt grauiorem poſſit amouere offenſam. *Melden. cap. 65.*

De pœnitentibus qui è viuis excedunt.

Tit. XVII.

CAP. I.

26. q. 6. c. 9. DE his (*pœnitentibus*) qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua, regulariſque ſeruabitur, ita vt ſi quis egreditur è corpore, vltimo, & neceſſario viatico minime priuetur. Quod ſi deſperatus, & conſecutus communionem, oblationiſque particeps factus iterum conualuerit, ſit inter eos, qui communionem orationis tantummodo conſequuntur. Generaliter autem omni cuilibet in exitu poſito, & poſcenti ſibi communionis gratiam tribui, Epiſcopus probabiliter ex oblatione dare debebit. *Nicæn. cap. 12. Triburien. cap. 31. Mar. Brac. cap. 82. Burch. lib. 10. c. 6. Iuo par. 15. cap. 31. decr. Anſel. lib. 11. cap. 22.*

CAP. II.

De pœnit. d. 1. c. 49. Si aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus, quocumque interceptus obſtaculo à munere indulgentiæ præſentis exciderit; & priuſquam ad conſtituta remedia perueniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit. Nec neceſſe eſt nobis eorum, qui ſic obierint merita, actuſque diſcutere, cum Dominus Deus noſter, cuius iudicia nequeunt comprehendi; quod ſacerdotale miniſterium implere non potuit, ſuæ iuſtitiæ reſeruauerit: ita poteſtatem ſuam timeri volens, vt hic terror omnibus proſit, & quibuſdam tepidis, aut negligentibus accidit, nemo non metuat. *Leo epiſt. 99. ante med.*

CAP. III.

De his, qui pœnitentia poſiti vitam exceſſerunt, placuit, nullum communione vacuum debere dimitti, ſed pro eo quod honorauit pœnitentiam, oblatio illius recipiatur. *Arelat. ii. cap. 12. Raban. c. 36. de pœnit.*

CAP. IV.

Si quis in periculo conſtitutus petierit ſe reconciliare diuinis myſteriis Epiſcopo, abſente, presbyter petat ab Epiſcopo, & ita ex eius renunciatione reconciliet. *Carth. cap. 7. G. Cartha. ii. cap. 4. L. vide Tribur. c. 31. in fin. Burch. lib. 18. c. 13. Iuo par. 15. c. 2. decr. Cæſar. lib. 15. cap. 24.* 26. q. 6. c. 1. Aurelius

CAP. V.

Presbyter ſine voluntate Epiſcopi non reconciliet pœnitentem, niſi neceſſitas cogat, abſente Epiſcopo. *Carth. cap. 44. G. Carth. ii. cap. 31. 32. L. Afric. cap. 10. L. Raban. c. 35. de pœnit. Burch. lib. 19. cap. 40. & 70. Iuo par. 15. cap. 4. & 84. decr. Cæſar. lib. 15. c. 46.* 26. q. 6. c. ult.

CAP. VI.

Pœnitentes, qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, ſi caſu in itinere, vel in mari mortui fuerint, vbi eis ſubueniri non poſſit memoria eorum, & orationibus, & oblationibus commendetur. *Carth. iv. cap. 79. L. Capit. lib. 5. cap. 79. Iuo par. 15. c. 11. decr. Cæſar. lib. 15. cap. 33.* 26. q. 7. ſacerdos c. 6. in fin.

CAP. VII.

Mortuos pœnitentes eccleſiæ afferant, & ſepeliant. *Carth. iv. c. 81. Iuo par. 15. c. 12. decr. Cæſar. lib. 15. c. 33.* 26. q. 7. c. 6. p. 1.

CAP. VIII.

Qui recedunt de corpore pœnitentia accepta, placuit ſine reconciliatoria manus impoſitione eos communicare, quod morientis ſufficit* conſolationi ſecundum definitiones patrum, qui huiuſmodi communionem, congruenter viaticum nominauerunt: Quod ſi ſuperuixerint, ſtent in ordine pœnitentium, vt oſtenſis neceſſariis pœnitentiæ fructibus, legitimam communionem cum reconciliatoria manus impoſitione recipiant. *Arauſic. cap. 3. Raban. cap. 36. de pœnit. Burch. lib. 18. cap. 17. Iuo par. 15. cap. 39. decr.* 26. q. 6. c. 7. — *recōciliationi.

CAP. IX.

Qui pœnitentia accepta in bono vitæ curſu ſatiſfactoria compunctione viuentes ſine communione inopinato nonnumquam tranſitu in agris, aut in itineribus præueniuntur, oblationem recipiendam, & eorum funera, ac deinceps memoriā, eccleſiaſtico affectu proſequendā: quia nefas eſt, eorum cōmemorationes

excludi à ſalutaribus ſacris, qui ad eadem ſacra fideli affectu contendentes, dum ſe diutius reos ſtatuunt, & indignos ſalutiferis myſteriis iudicant, ac dum purgatiores reſtitui deſiderant abſque ſacramentorum viatico intercipiantur, quibus fortaſſe nec abſolutiſsimam reconciliationem ſacerdos denegandam putaſſet. *Vaſen. cap.2.*

CAP. X.

Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutine à reconciliationis gratia differendus eſt: ſed ſi præcincto mortis vrgeatur periculo, pœnitentia per manus impoſitionem accepto, ſtatim ei reconciliatio adhibenda eſt, ne prius ab humanis rebus æger abſcedat, quam donum reconciliationis accipiat. Sicque ſuperſtitibus quodammodo doloris videatur eſſe perpetui, ſi præciſum ab eccleſiæ membris eum, qui vtique reconciliationem non meruerit raptum
26.q.6.c. 10. à præſenti vita mors naturæ ſubduxerit. Vnde iuxta Papæ Leonis dictum: [His, qui in tempore neceſſitatis, & in periculi vrgentis inſtantia præſidium pœnitentiæ ex more reconciliationis implorant, nec ſatisfactio intercidenda eſt, nec reconciliatio deneganda: quia in miſericordia Dei nec mēſuras poſſumus ponere, nec tēpora definire. De his autem, qui accepta pœnitentia, antequam reconcilientur, ab hac vita deceſſerint, quamquam diuerſitas præceptorum de hoc capitulo habeatur, illorum tamen nobis ſententia placuit, qui multiplici numero de huiuſmodi humanius decreuerunt, vt & memoria talium in eccleſiis commendetur, & oblatio pro eorum delicto à presbyteris recipiatur. *Tolet.xi.cap.12.Leo epiſt. 89. ad Theodorum Foroiulien.Capit.lib.5.c.65.*

CAP. XI.

26.q.6.c. 6.& c. 9. de his, Si quis de corpore exiens, nouiſſimum, & neceſſarium communionis viaticum expetit, non ei denegetur. Quod ſi in deſperatione poſitus, poſt peceptam communionem iterum ſanus fuerit factus, tantum in oratione particeps ſit, nam non accipiat ſacramentum, donec conſtitutum pœnitentiæ impleat tempus. Qui ergo in exitu mortis ſunt, & deſiderant accipere ſacramentum, cum conſideratione, & probatione Epiſcopi accipere debent. *Mart. Brac. cap.83.Nicæn.cap.12.Triburien.cap.31.Burch. lib. 18.cap.6.Iuo par.15. cap.31. decr. Anſelm. lib. 11. cap.22.*

Vide Innocen. epiſt.1.c.7.tit. Tempus pœnitentiæ preſcribitur arbitrio ſacerdotis, & Celeſt. epiſt.2.c.2.tit. De recipiendis peccatoribus, qui pœnitentiam agere volunt.

Qui morbo oppreſſus obmutuit, pœnitentiam accipere poteſt, ſi ſignificationem dedit ſuæ voluntatis.

Tit. XVIII.

CAP. I.

SI aliquis eorum, pro quibus Domino ſupplicamus à munere indulgentiæ præſentis exciderit, & priuſquam ad conſtituta remedia perueniat temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus carne non poterit, &c. *de pœni. 1. cap. multiplex 49.* Nec actio illis pœnitentiæ, nec communionis gratia denegetur, ſi eam etiam, amiſſo vocis officio, per iudicium integri ſenſus quærere comprobentur. Quod ſi aliqua ægritudine ita fuerint aggrauati, vt quod paulo ante poſcebant *26.q.6.c. 10. his qui.* ſub præſentia ſacerdotis ſignificare non valeant teſtimonia eis fidelium circumſtantium prodeſſe debebunt, vt ſimul pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium conſequantur, ſeruata tamen regula canonum paternorum circa eorum perſonas, qui in Deum à fide diſcedendo peccarunt. *Leo epiſt. 89. ad Theodor. Foroiulien. Epiſc. Anſel.lib.4.cap.56.& lib. 11.cap.11. Capit.lib.5.cap.55. Cæſar.lib. 15.cap.12. Tarrac. lib.4.cap.38.*

CAP. II.

Qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu dum ad eum ſacerdos inuitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in freneſim *26.q.6.c. qui c.8.* verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam, & ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia. Si ſuperuixerit, admoneatur à ſupradictis teſtibus petitioni ſuæ ſatisfactum, & ſubdatur ſtatutis pœnitentiæ legibus, quamdiu ſacerdos qui pœnitentiam dedit, probauerit. *Carth. iv. cap. 76. Capitul.lib.5.cap.75.Burch.lib.18.cap. 10. Iuo par.15.cap.8.decr. Anſel.lib.11.cap.16.*

CAP. III.

Si obmuteſcens, pro vt ſtatutum eſt baptizari, *26.q.6.c. qui recedunt. c 7. in fin.* aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu. *Arauſ. cap.12. Burch. lib.4.cap.38.Iuo par.1. cap.232.decr.*

Varia de pœnitentibus ægrotis.

Tit. XIX.

CAP. I.

HIs, qui in tempore neceſſitatis, & in periculi vrgentis inſtantia præſidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant, *26 q. 6. c. 10. de pœnit. d.1. c. 49. multiplex.* nec ſatisfactio interdicenda eſt, nec reconciliatio deneganda, quia miſericordiæ Dei nec menſuras

ſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quē nullas patitur veniæ moras conuerſio, dicēte ſpiritu Dei per prophetam: Cūconuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. *Leo. ep. 89. ad Theodor. Foroiul. Epiſcop. in medio Capitul. lib. 5. cap. 55. Burch. lib. 18. cap. 4. Iuo par. 15. cap. 29. decr. Anſel. lib. 4. cap. 56. & lib. 11. cap. 11. Tarraconen. lib. 4. cap. 38. & lib. 5. cap 37. Caeſar. lib. 15. cap. 12.*

Eſai. 30. apud 70.

CAP. II.

Pœnitentes, qui in infirmitate ſunt, viaticum accipiant. *Carth. 4. cap. 77.*

CAP. III.

Pœnitentes, qui in infirmitate viaticum Eucharitiæ acceperint, non ſe credant abſolutos ſine manus impoſitione, ſi ſuperuixerint. *Cartha. 4. cap. 78. Burch. lib. 18. cap. 23. Iuo par. 15. cap. 10. decret. Capitul. lib. 5. cap. 54. & 76.*

CAP. IV.

Qui ægritudinis languore depreſſus pœnitentiæ benedictionem, quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & poſtea reconualeſcens, caput pœnitentiæ in eccleſia publice non ſubdiderit, ſi prohibitis vitiis non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum. *Gerund. cap. 9.*

CAP. V.

De his, qui in infirmitatibus poſcūt pœnitētiam, & à ſacerdote accipiunt, ſi poſtea conualuerint vitam pœnitentium peragant, excepta manus impoſitione, ſegregati à communione, quamdiu probabilem ſacerdos eorum approbauerit vitam. *Barcino. cap. 8.*

CAP. VI.

Plerumque hi, quibus miſeratio Domini etiam nolentibus ſubuenit, beneficiis Dei videtur eſſe ingrati, &c. Multos ſæpe ſic apeximus in ſalute poſitos, vltimum deſiderantes pœnitentiæ fructum, rurſus propter ægritudinem nullam curam ſuæ ſalutis habere: tamen fratres miſericordia moti eis vltimum viaticum tribuiſſe, ne ſine fructu pœnitentiæ viderentur tranſire e ſæculo: ſed poſtquam conualuerunt, tonſuræ ſuæ venerabile ſignum expellunt, atque habitum religionis abiiciunt, dicentes ſe non petiiſſe pœnitentiam neque ei conſenſiſſe, &c. Sicut baptiſma, quod neſcientibus paruulis ſine vlla contentione in fide tantum proximorum accipitur: ita pœnitentiæ donum, quod neſcientibus illabitur, abſque impugnantia violationis, hi qui illud acceperint, obſeruabunt: Si quis quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc violauerit ſynodale inſtitutum, vt transgreſſor paternis regulis feriatur. Sed non ita ſtatuentes ſacerdotes, vt paſſim, & licenter donum pœnitentiæ non pœnitentibus audeant prorogare, abſoluimus: ſed hos, qui qualibet ſorte pœnitentiam ſuſceperint, ne vlterius ad militare cingulum redeant, religamus. Sacerdotes tamen, qui non ſentienti, neque pœnitenti auſu temerario pœnitentiam dederint, neque ſe exhortatū eius, qui pœnitentiam accipit, vel manuum indiciis, vel quibuſlibet aliis euidentibus ſignificationibus inuitatum fuiſſe probauerit, vnius anni excommunicationis ſententiæ ſubiacebit. *Tolet. 12. cap. 2. Vid. Tolet. 13. cap. 9. vbi hic canon confirmatur.*

De his qui poſt pœnitentiam ad priſtinos mores redeunt. Tit. XX.

CAP. I.

De his, qui acta pœnitentia, tamquam canes, ac ſues ad vomitus priſtinos, & volutabra redeuntes, & militiæ cingulum, & ludicras voluptates, & noua coniugia, & inlibitos denuo appetiuere concubitus, quorum profeſſam incontinentiam, generati poſt abſolutionem filii prodiderunt, de quibus, quia ſuffugium non habent pœnitendi, id duximus decernendum, vt ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur, ſacris myſteriorum celebritatibus, quamuis non mereantur, interſint, à dominicæ autem menſæ conuiuio ſegregentur, vt hac ſaltem diſtrictione correpti, & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & aliis exemplum tribuant, quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur, quibus tamen quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad Dominum cœperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri. Quam formam, & circa mulieres, quæ ſe poſt pœnitentiam talibus pollutionibus deuinxerunt, ſeruandam eſſe cenſemus. *Syric. epiſt. 1. cap. 5. Burchard. lib. 19 cap. 57. Iuo par. 15. cap. 71. decret. Anſelm. lib. 11. cap. 143. Tarraconen lib. 6. cap. 28.*

CAP. II.

Pœnitenti vtilius eſt etiam diſpendia pati, quam periculis negotiationis obſtringi, &c. Contrarium eſt omnino eccleſiaſticis regulis poſt pœnitentiæ actionem redire ad militiam ſæcularem. Cum Apoſtolus dicat: Nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſecularibus. Vnde non eſt liber à laqueis diaboli, qui ſe militiæ mundanæ voluerit implicare. *Leo epiſtol. 90. cap. 9. & 10. ad Ruſti. Narbon. Epiſcop. Raban. cap. 40. de pœnit. Burchar. lib. 19. cap. 66. Iuo par. 15. cap. 80. decret. Tarrac. lib. 5. cap. 19.*

2. Tim. 2.

CAP. III.

Magna eſt contra peccatum virtus pœnitentiæ, ſed ſi quis in eadem pœnitentia perſeueret, nam ſcriptum eſt: Qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Hinc rurſum ſcriptum eſt: Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit lauatio eius? Mortuum quippe eſt omne opus peruerſum, quod pertrahit ad mortem, quod vita iuſtitiæ non viuit. Baptizatur ergo à mortuo, & iterum tangit eum, qui praua opera, quæ ſe meminit egiſſe, deplorat, ſed in eiſdem ſe ite-

Mat. 24. Eccle. 34.

rum poſt lacrymas implicat. Anima itaque quælibet eiuſdem mortui lauatione non proficit, quæ hoc iterum faciendo quod planxit, nec per lamenta pœnitentiæ ad rectitudinem iuſtitiæ exurgit. Pœnitentiam enim veram agere, eſt commiſſa flere, ſed iterum plangenda declinare. *Greg. ad Theoctiſtam patriciam lib.9.regiſt.epiſt.39.*

De pæni. d.3.c.1.

CAP. IV.

d.50.c.60 hi qui in fin.

Quicumque ille ſit, poſt pœnitentiam, ſæcularem habitum non præſumat. Quod ſi præſumpſerit ab eccleſia alienus habeatur. *Arel.ij.cap.25. Burch.lib.19.cap.67. Iuo par.15. cap.81.decret.*

CAP. V

Qui à cœpta pœnitentia reſilierunt, non ſolum à communione habeãtur alieni, ſed nec conuiuiorum quidem admittantur eſſe participes. *Andegauen.cap.6.*

CAP. VI.

Pœnitentes, qui ſuſceptam publice pœnitentiam intermiſerint, & ad prioris erroris conſuetudinem reuoluti, vitæ ſe ſæculari, conuerſationique reddiderint, non ſolum à communione dominicorum ſacramentorum, ſed à conuiuiis fidelium ſubmoueudos. *Venet.cap.3.*

CAP. VII.

Si quis poſt acceptam pœnitentiam, ſicut canis ad vomitum ad ſæculares illecebras, derelicta, quam profeſſus eſt, pœnitentia fuerit reuerſus, à communione eccleſiæ, vel à conuiuio fidelium extraneus habeatur, quo facilius, & ipſe compunctionem per hane confuſionem accipiat, & alii eius terreantur exemplo. *Turon.cap.8.*

CAP. VIII.

Si quis accepta, profeſſaque pœnitentia, boni immemor, ad ſæcularia reuoluatur, prorſus cõmunicare nõ poterit, niſi profeſſioni, quam illicite prætermiſerat, reformetur. *Epau.cap.23.*

CAP. IX.

de pæni. diſ.5.c.50

De his, qui ſuſcepta pœnitentia religionem ſuæ profeſſionis obliti, ad ſæcularia relabuntur, placuit eos, & à communione ſuſpendi, & ab omnium catholicorum conuiuiis ſeparari. Quod ſi poſt interdictum cum eis quiſquam præſumpſerit manducare, & ipſe communione priuetur. *Aurel.cap.11. alias 13. Raban.c.37. de Pœnit.*

CAP. X.

De pœnitentium conuerſione, vt ne quis benedictionem pœnitentiæ iuuenibus perſonis credere præſumat. Certe coniugatis, niſi ex conſenſu † pari, ætate iam plena, eam dare non audeat. Si quis pœnitentiæ benedictione ſuſcepta, ad ſæcularem habitum, militiamq; reuerti præſumpſerit, viatico conceſſo, vſque ad exitum communicatione plectatur. *Aurelian.iij.cap.24.*

*partiũ

CAP. XI.

Quicumque ex ſæcularibus accipientes pœnitentiam totonderunt ſe, & rurſus præuaricantes laici effecti ſunt, comprehenſi ab Epiſcopo ſuo, ad pœnitentiam, ex qua receſſerunt, reuocentur. Quod ſi aliqui per pœnitentiam irreuocabiles ſunt, nec admoniti reuertuntur, vt vere apoſtatæ coram eccleſia anathematis ſententia condemnentur, &c. *Tolet.iv.cap.54.Raban.cap.37.de Pœnit.*

CAP. XII.

Quoniam tanta extitit peruerſitas hominum, vt his, quos ſub religioſo habitu pœnitentiæ profeſſio pro venia peccatorum ad manum ſacerdotis deduxit, vel adduxit iterum rediuiua malitia ad vitæ priſtinæ ſordes reuocet, &c. Si qui ingenuorum vtriuſque ſexus ſub nomine pœnitentis in habitu religioſo ſunt conuerſati, poſt hæc autem comam nutrientes, vel veſtimenta ſæcularia ſumẽtes, ad id, quod reliquerant, redierunt, ab Epiſcopo ciuitatis, in cuius territorio ſunt conuerſi, comprehenſi, rurſus legibus pœnitentiæ in monaſteriis ſubdantur inuiti. Quod ſi fieri propter alicuius poteſtatis vigorem difficile fuerit, tunc ſicut priſcorum canonum decreta ſtatuerunt, quo vſque ad dimiſſum ordinem reuertantur, excommunicati, & anathemate condemnati habeantur. Similiter & hi, qui poſt excommunicationem, vel interdictum cum ipſis communicauerint. Sacerdos autem ad quem pertinere noſcuntur, ſi eos quolibet munere, vel fauore, aut negligentia admonere noluerint, vt aut reuertentes ſuſcipiat, aut contemnentes de eccleſia reiiciat, ſimili ſententia plectatur, quo vſque emendationis eorum, vel damnationis ab ea ſententia promulgetur. *Tolet.vi.cap.7.*

CAP. XIII.

Qui ſe bonis operibus, & lacrymis, & orationibus à peccato mundat, & iterum grauia peccata perpetrat, talis eſt, vt ſanctus Petrus *2.Pet.2.d*
dicit, ſicut ſus, qui ſe iactat in luto, & ſicut canis, qui remanducat vomitum ſuum & timere debet, ne ipſas lacrymas in conſpectu Dei reddat immundas, per quas mundari potuit à peccatis. Quæ non dicimus, vt ſi iterum alius ceciderit poſt confeſſionem in peccatis, vt in peccatis quaſi deſperatus iaceat: ſed vt à peccatis, quantum poteſt, ſe caueat: & ſi fragilitate ceciderit, quia ſcriptum eſt: Numquid qui ca- *Pſal. 40.*
det, nõ adiiciet, vt reſurgat, dicat. Nunc cœpi, *Pſal. 76.*
& per immutationem dexteræ excelſi ſemper per patientiam reſurgat, ne illum vltimus dies in peccatis inueniat, & ſine fine perditus fiat. *Syn.Piſten.cap.1.*

De ſacerdote, qui pœnitentiam accepit. Tit. XXI.

Vide lib.vi.tit.xlvi.quibus adde.

CAP. I.

DE recipiendis iis, qui ab hæreticis veniunt, & etiam ordinatis ab ipſis in gradu *1.q.7.c.4*

du ſuo, dummodo de induſtria non ſe contulerint ad hæreticos, cauſſa recipiendi ordines ſacros, *Nicæn. ij. act. 1. & 3. Vbi multa de hac re.*

CAP. II.

d. 50. c. 9. Peruenit ad nos quoſdam de ſacris ordinibus lapſos, vel poſt pœnitentiam, vel ante pœnitentiam ad miniſterii ſui officium reuocari, quod omnino prohibemus, & in hac re ſacratiſſimi quoque canones contradicunt. Qui igitur poſt acceptum ſacrum ordinem lapſus in peccatum carnis fuerit, ſacro ordine ita careat, vt ad altaris miniſterium vlterius non accedat. *Gregor. lib. 3. epiſt. 26. Ianuario Epiſcopo Calaritano. Anſel. lib. 8. cap. 20. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 1. panor. & par. 6. cap. 78. decret. Cæſar. lib. 8. cap. 61. & 70.* Tarrac. *lib. 6. cap. 198.*

CAP. III.

d. 50. c. 16. Accedens ad Gorgonam inſulam fraternitas veſtra diſcutiat id, quod ad nos de Saturnino expresbytero perlatum eſt. Peruenit namque ad nos, quia poſtquam pro crimine lapſus ſui à ſacerdotii ordine eſt deiectus, ad explendum miniſterium ſacerdotii præſumpſit accedere, & omnipotenti Deo hoſtias immolare. Quod ſi ita factum fraternitas veſtra repererit, eum ſacri corporis, & ſanguinis dominici participatione priuatum in pœnitentiam redigat: ita vt vſque ad diem obitus ſui in eadem excommunicatione permaneat, & viaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat. Sin autem eum fraternitas tua talem pœnitentiam agere cognouerit, vt ei iuſte ad recipiendam inter laicos communionem, & ante exitum debeat miſereri, hoc in tuæ fraternitatis ponimus poteſtate. *Greg. lib. 4. epiſt. 5. Venantio Epiſcopo Lunenſi. Anſelm. lib. 8. cap. 21. Iuo par. 6 cap. 83. decret. Tarraconen. lib. 6. cap. 211.*

CAP. IV.

Præterea ad fraternitatis tuæ conſulta *d. 50. c. 10. Accedens in med.* reſpondentes ſtatuimus diaconum, & Abbatem de portu Veneris, quem indicas cecidiſſe ad ſacrum ordinem non debere, vel poſſe vllo modo reuocari. Quem quidem ſacro ordine priuatum in pœnitentiam deputare te conuenit: cuius ſi poſtea actus, conuerſatioque meruerit, priorem inter alios monachos, vbi tu tamen decreueris, ſtandi locum obtineat. Subdiaconi quoque, quos ſimilis culpa conſtringit, ab officio ſuo irreuocabiliter depoſiti inter laicos communionem accipiant. In portu autem Veneris loco lapſi diaconi alium, qui hoc officium implere debeat, ordinabis. Saturninum vero expresbyterum, vt numquam ad ſacri ordinis miniſterium præſumat accedere, ſcriptis cauere decreuimus: ſed eum in inſula Gorgona, atque Capraria ſollicitudinem de monaſteriis gerere, & in eo, in quo eſt ſtatu, ſine cuiuſquam aduerſitate manere permittimus. *Greg. lib. 4. epiſt. 16. Venantio Epiſcopo Lunenſi. Anſelm. lib. 8. cap. 22. Iuo par. 3. tit. 11. cap. 10. panor*

CAP. V.

Si lapſis ad ſuum ordinem reuertendi licen- *d. 50. c. 8.*
tia concedatur, vigor canonicæ proculdubio frangitur diſciplinæ: dum pro reuerſionis ſpe, prauæ actionis deſideria quiſque concipere non formidat, &c. Illud igitur præ omnibus ſtudere, vt lapſos in ſacrum ordinem nullius vobis ſupplicatio aliquo modo reuocare ſuadeat: ne huiuſmodi non ſtatuta, ſed temporaliter dilata credatur eſſe vindicta. *Greg. lib. 4. epiſt. 17. Conſtantio Epiſcopo Mediolanenſi. Anſelm. lib. 8. cap. 35. Iuo par. 3. tit. 11. cap. 13. panor. & par. 6. cap. 8. decret. Tarracon. lib. 6. cap. 106.*

CAP. VI.

Poſtquam quemquam criminaliter abſce- *d. 50. c. 18.*
dentem in locum, de quo lapſus eſt, nulla permittit ratio reuocari, & vltra tres menſes eccleſiam vacare pontifice ſtatuta ſacrorum canonum non permittunt, ne cadente paſtore dominicum gregem antiquus, quod abſit, hoſtis inſidiando dilaniet fraternitas veſtra deprecationi eorum conſentire, & in loco lapſi debet Epiſcopum ordinare. *Greg. lib. 6. ep. 39. Mariniano Epiſcopo Rauennati. Anſelm. lib. 8. cap. 25.*

CAP. VII.

Presbyterum, de quo nos fraternitas tua la- *d. 50. c. 1.*
toris præſentium relatione conſuluit, nulla ratione in ſacro ordine poſt lapſum, aut permanere, aut reuocari poſſe cognoſcas. Circa quem tamen mitius agendum eſt, quia commiſſum facinus facili dicitur profeſſione confeſſus. *Greg. lib. 7. epiſt. 25. Sabiniano Epiſcopo. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 14. Anſelm. lib. 8. cap. 26.*

CAP. VIII.

Quia tua ſanctitas hoc à nobis requiſiuit, *d. 50. c. 18.*
vt ſibi de ſacerdotali officio poſt lapſum reſurgendi auctoritatem ſcriberemus, dum ſe dicit de hoc canonum diuerſorum diuerſas legiſſe ſententias, &c. A capite incipientes vſque ad quartum altaris miniſtrum hanc formam ſeruandam cognoſcimus, vt ſicut minorem maior præcedit in honore, ita & in crimine: & quem maior ſequitur culpa, maiori plectatur vindicta, quæ poſt pœnitentiam credatur eſſe fructuoſa. Quid enim prodeſt triticum ſeminare, & fructum illius non colligere? aut domum conſtruere, & non illic habitare? Poſt dignam igitur ſatisfactionem credimus poſſe rediri ad honorem dicente Propheta:
Numquid qui cadit non adiiciet vt reſurgat? *Pſal. 40. Hier. 8.*
Et qui auerſus eſt, non reuertetur? Et peccato- *Ezec. 18.*
ri ait: In quacumque die conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris, &c. De hoc Propheta dicit:
Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur, *Ezec. 18.*
& viuat. De hoc peccantibus dicitur: Pecca- *Ezec. 18.*
tor in quacumque die conuerſus ingemuerit, ſaluus erit: omnes iniquitates eius obliuioni tradentur. Si enim Redemptor noſter, qui pec-

catores non perdere, ſed iuſtificare venit, in obliuione peccata delinquentium derelinquit,
Rom. 8. quis hominum condemnanda reſeruat, cum Apoſtolus dicat: Si Deus iuſtificat, quis eſt qui condemnet? Ad fontem miſericordiæ recurrentes, euangelii proferamus ſententiam. Gau-
Luc. 15. deo, inquit, ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, magis quam ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pœnitentia. Et ouem perditam, nonaginta nouem non errātibus relictis, humero ad ouile reportandam quæſiuit. Si ouis perdita errans poſt inuentionem ad ouile humero reportatur, cur poſt pœnitentiam ad eccleſiæ miniſterium lapſus non
Apoc. 2. reuocetur? Sicut in Apocalypſi dicitur de miniſtro eccleſiæ: Memento vnde excideris, & age pœnitentiam, & prima opera fac. Quid enim eſt grauius, aut carnale delictum admittere, ſine quo pauci inueniuntur, aut Dei filium iureiurando negare? In quo tamen ipſum beatum Petrum Apoſtolum principem, ad cuius ſacrum corpus indigni ſedemus, lapſum eſſe
Mat. 26. cognoſcimus, ſed poſt negationem pœnitentia ſecuta eſt, & poſt pœnitentiam miſericordia data eſt: quia poſtea ab illo ab Apoſtolatu deiectus non eſt, qui ante quidem ipſum ſe negare prædixit. *Greg. epiſt. ad Secundin. inclu. lib. 7. regiſt. epiſt. 53. Burch. lib. 19. cap. 43. Raban. de Pœnit. cap. 1. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 15. panor. & par. 6. cap. 85. decr.*

CAP. IX.

Quicumque clerici ex Donatiſtis correcto concilio ad catholicam vnitatem tranſire voluerint, ſecundam vniuſcuiuſque Epiſcopi catholici voluntatem, atque conſilium, qui in eodem loco gubernat eccleſiam, ſi hoc paci chriſtianæ prodeſſe viſum fuerit, in ſuis honoribus ſuſcipiantur, ſicut prioribus eiuſdem diuiſionis temporibus factum eſſe manifeſtum eſt, &c. Non vt concilium, quod in tranſmarinis partibus de hac re factum eſt, diſſoluatur: ſed vt illud maneat circa eos, qui ſic tranſire ad catholicam volunt, vt nulla per eos vnitatis compenſatio procuretur. Per quos autem, vel omnimodo perfici, vel adiuuari manifeſtis fraternarum animarum lucris catholica vnitas in locis, in quibus degunt, viſa fuerit, non eis obſit, quod contra honores eorum, quamuis ſalus nulli intercluſa ſit, in tranſmarino concilio ſtatutum eſt, id eſt, vt ordinati in parte Donati, ſi ad catholicam correcti tranſire voluerint, non ſuſcipiantur in honoribus ſuis ſecundum tranſmarinum concilium, exceptis iis, per quos catholicæ vnitati conſuletur. *Afric. cap. 35. L. Carthag. cap. 69. G.*

CAP. X.

Gaudentius Valerienſis ſedis Epiſcopus, &c. Vtrum accepta pœnitentia liceret ſibi præcepta ſui ordinis contrectare myſteria, vel ſolita explere officia, per ſynodalia inſtructionis ſe maluit certificare reſpōſa. Tunc collatis in vnum de huiuſmodi canonicis inſtrumentis, hoc ſancta ſynodus definiuit, vt reconciliatione præmiſſa ſoliti ordinis retentet officia. Si enim regulæ præcedentium patrum eos, qui pœnitentiam in diſcrimine mortis accipiunt, & nulla de ſe manifeſta ſcelera confitentur, ſi adſit tamen in his, & talibus probitas morum, ad eccleſiaſticos gradus peruenire permittunt: quanto magis, vt ii, qui in ipſo ſacerdotio conſtituit pœnitentiam accipiunt, à ſui ordinis officio retrahantur: tantum ſi ſe ipſi mortalium criminum profeſſione propria non notarunt. cum enim omnis ſacerdus tunc ſibi licitum ſacrificare ſciat, quando à malis actibus vacat, qua ratione qui pœnitentiæ remedium ſuſcipit, quod datur in remiſſione peccati, à ſacrificiis diuinis ſe abigit? Pœnitentia enim ad hoc ſuſcipitur, vt peccatum diluat, & peccati ſordes * hominem iterare *al. omnino.* non ſinat, &c. Etenim pœnitentia in remedio peccati accipitur, &c. Pœnitens enim abſtinere à peccatis pariter, & negotiorum ſæcularium tumultibus debet, non ab his, quæ ſancta videntur, & ſumma, ſe abſtrahere, quæ operantem plus expiant, quam commaculando deturpant, &c. Sancta ſynodus definiuit, vt ſtante priſcorum canonum ſanctione, quicumq; Pontificum, vel ſacerdotum deinceps per manus impoſitionem pœnitentiæ donum exceperint, nec ſe mortalium criminum profeſſione notauerint, tenorem retentandi regiminis non omittant, ſed per Metropolitanum, reconciliatione pœnitentium more ſuſcepta, ſolita expleant ordinis, vel cetera myſteriorum ſibi credita ſacramenta. *Tolet. xiij cap 10.*

CAP. XI.

Ne cuilibet videatur oneroſum, ſi ſacerdos poſt lapſum digne pœnitus ad priſtinos redeat honores. *Hibern. ſub Leone iii. Vide in tit. de recipiendis peccatoribus, qui pœnit. agere volunt.*

Presbyteris, & diaconis, qui peccarunt, non imponatur manus. Tit. XXII.

CAP. I.

Illud quoque nos par fuit prouidere, vt ſi- *25. o. c. 6.* cut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita & poſt pœnitudinem, ac reconciliationem nulli vmquam laico liceat honorem clericatus adipiſci. *Syric. epiſt. 1. cap. 14. Burch. lib. 19. cap. 69. Iuo par. 6. cap. 54. & par. 15. cap. 63. decret. Anſel. lib. 7. c. 20.*

CAP. II.

Alienum eſt à conſuetudine eccleſiaſtica, vt *d. 50. c. 6.* qui in presbyterali honore, aut in diaconii gradu fuerint conſecrati, pro crimine aliquo ſuo per manus impoſitionem remedium accipiant pœnitendi: quod ſine dubio ex Apoſtolica traditione deſcendit: ſecundum quod ſcriptum eſt: Sacerdos ſi peccauerit, quis orabit pro eo. Vnde huiuſmodi lapſis ad promeren- *1 Reg. 2.* dam miſericordiam Dei, priuata eſt expeten-

tenda ſeceſsio; vbi illis ſatisfactio digna ſit etiam fructuoſa. Leo *epiſt. 90. cap. 2. ad Ruſti. Narbon. Burch. lib. 19. cap. 71. Iuo par. 6. cap. 67. decret. Anſel. lib. 11. cap. 28. Cæſaraug. lib. 5. cap.* 10.

CAP. III.

d. 50. c. 65. confirmandum.

Presbyteris, vel diaconis de crimine conuictis, & à miniſterio amotis manus non imponantur, vt pœnitentibus, velut fidelibus laicis, neque vt rebaptizati reuertantur ad clerum. *Carth. cap. 27. G. Carth. V. cap. 11. L. Raban. c. 1. de Pœnit.* Capit. *lib. 5. cap. 66. Burch. lib. 19. cap. 72. Iuo par. 15. cap. 85. decr. Anſel. lib. 11. cap. 29.*

CAP. IV.

d. 82. c. 5.

Sacco indutus (*presbyter, qui in fornicationem incidit*) humo adhæreat, &c. in publicum non procedat, ne grex fidelium in eo ſcandalum patiatur, nec enim debet ſacerdos publice pœnitere, ſicut laicus, &c. *Hibern. ſub Leon. iij.* Cæſar. *li. 15. cap. 41. Pœnit. Rom. tit. 8. cap. 6.*

De templis, & presbyteris olim ad ſuſcipiendos pœnitentes conſtitutis. Tit. XXIII.

CAP. I.

MArcellus fecit cœmeteria via Salaria, & xxv. titulos in vrbe Roma conſtituit, quaſi diœceſes, propter baptiſmum, & pœnitentiam multorum, qui conuertebantur, ex paganis, & propter ſepulturas martyrum. *Damaſ. in Marcello.*

CAP. II.

Simplicius conſtituit ad ſanctum Petrum Apoſtolum, & ad ſanctum Paulum Apoſtolum & ad ſanctum Laurentium martyrem hebdomadas, vt presbyteri manerent ibi propter pœnitentes, & baptiſmum. *Ex Pontif.*

Pœnitentiæ quædam clericis, & monachis proprie conſtitutæ Tit. XXIV.

CAP. I.

c. 2. de his quæ fiunt à maior. par. Cap. ap. Greg. ex. & int. tol.

PRæſenti decreto ſtatuimus, vt niſi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabile fuerit oſtenſum, appellatione remota, prævaleat ſemper, quod à maiori, & ſaniori parte Capituli fuerit conſtitutum. Nec conſtitutionem noſtram impediat, ſi forte aliquis ad conſeruandam eccleſiæ ſuæ conſuetudinem, ſe iuramento dicat aſtrictum, &c. Si quis autem huiuſmodi conſuetudines, quæ non ratione iuuantur, nec ſacris congruunt inſtitutis, iurare præſumpſerit, donec congruam egerit pœnitentiam, à dominici corporis perceptione fiat alienus. *Alex. iij. in conc. Lateranen. cap. 16.*

CAP. II.

Si accuſatus Epiſcopus confiteatur, * pœnitentia competens definiatur. *Apoſt. c. 74.* * pœna vel mulcta.

CAP. III.

De pœnitentia presbyteri depoſiti, qui auſus fuit ſacrificium offerre. *Greg. lib. 4. epiſt. 5. & 16.*

CAP. IV.

Epiſcopi, qui eum, qui peruaſor eſt, conſecrant Epiſcopum ſex menſibus debent priuari communione corporis, & ſanguinis Chriſti, & debent agere pœnitentiam in monaſterio, ſi non ſua ſponte, ſed metu id fecerint, tempus pœnitentiæ abreuiandum eſt. *Greg. lib. 11. epiſt. 48. Anſelm. lib. 3. cap. 90.* *1. q. 1. cap. in primis. 7.*

CAP. V.

Si qui presbyteri, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminalibus cauſſis obuoluti, celantes peccatum ſuum, ordinati ſunt, poſtmodum vero & manifeſtata eſt eorum iniqua actio, hos ſacerdotali habitu priuatos pœnitentiæ ſubmitte. *Zachar. epiſt. 5. ante fin.*

CAP. VI.

Si quis diaconum ſe permiſerit ordinari, & poſtea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit eum acta legitima pœnitentia poſt triennium accipere communionem. Quod ſi alius detexerit poſt quinquennium acta pœnitentia accipere communionem laicam debere. *Eliber. cap. 76. vide Valent. Galliæ c. 4.*

CAP. VII.

Contumaces clerici, pro vt dignitatis ordo permiſerit, ab Epiſcopis corrigantur, & ſi qui priores gradus elati ſuperbia, communionem fortaſſe contempſerint, aut eccleſiam frequentare, vel officium ſuum implere neglexerint, peregrina eis communio tribuatur: ita vt cum eos pœnitentia correxerit, reſcripti in matricula gradum ſuum, dignitatemque recipiant. *Agath. c. 2. Capit. lib. 7 cap. 311. & in addit. 280. Iuo par. 6. c. 366. decr.* *d. 50. c. 35*

CAP. VIII.

De clericis, qui in obſeſſionis neceſſitate poſiti fuerint, id ſtatutum eſt, vt qui altario miniſtrant, &c. ab omni humano ſanguine, etiam hoſtili ſe abſtineant. Quod ſi in hoc inciderint duobus annis tam officio, quam communione corporis Domini priuentur, ita vt his duobus annis, vigiliis, ieiuniis, orationibus, & eleemoſynis pro viribus, quas Dominus donauerit expientur, &c. *Ilerd. cap. 1.* *d. 50. c. 36*

CAP. IX.

Donec digne pœniteat, ab eccleſia ſegregetur clericus, qui ſeruum, aut diſcipulum ſuum ad eccleſiam confugientem extraxerit, vel flagellauerit. *Ilerd cap. 8. Iuo lib. 2. tit. 7. cap. 5. panor. & par. 3. cap. 117. & par. 6. cap. 370. decr. Cæ- Cæſar. lib. 7. cap. 5.* *17. q. 4. nullus c. 19.*

CAP. X.

Nullus clericorum à ſubdiacono, & ſupra propriæ miſceatur vxori, &c. Quem ſi ſciens Epiſcopus ſuus in hac vilitate permixtionis

viuentem, ad officium poſtea admiſerit, & ipſe Epiſcopus ad agendam pœnitentiam tribus menſibus ſit à ſuo officio ſequeſtratus. *Aurelia. iij. cap. 2.*

CAP. XII.

Quicumque minus, quam XII. pſalmos ad matutinum dixerit, ieiunet vſque ad veſperam, panem cum aqua manducet, & non illi ſit altera in illa die vlla refectio, & qui hoc facere contempſerit, vna hebdomada panem cum aqua manducet, & ieiunet omni die vſque ad veſperum. *Turon. ij. cap. 19.*

CAP. XIII.

Quotieſcumque archipresbyter ſeu in vico manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulauerit, vnus lector canonicorum ſuorum, aut certus aliquis de numero clericorum cum illo ambulet, & in cella, vbi ille iacet lectum habeat pro teſtimonio, &c. Si in hoc presbyter negligens inuentus fuerit, quod non hoc ſit implere contendat. XXX. diebus communione priuetur, donec pœnitentiam agat, & ſic reuertatur ad gratiam, &c. Illi vero archipresbyteri, qui talem cautelam ſuper iuniores ſuos habere noluerint & non eos habuerint ſtudio deſtringendi, ab Epiſcopo ſuo in ciuitate retrudantur in cellam, ibique menſe integro panem cum aqua manducent, & pœnitentiam agant pro ſibi credito clero, &c. *Turon. ij. cap. 20.*

CAP. XIV.

Si poſt hanc definitionem clericus cum indecenti veſte, aut cum armis inuentus fuerit, à ſeniore ita coërceatur, vt XXX. dierum incluſione detentus aqua tantum, & modico pane diebus ſingulis ſuſtentetur. *Matiſc. cap. 5.*

CAP. XV.

Si monachus in monaſterio adulterium commiſerit, aut peculiare habere præſumpſerit, aut fecerit, & hoc Abbas per ſe non emendauerit, non intimauerit, ad pœnitentiam agendam in alio monaſterio retrudatur. *Antiſ. cap. 23.*

CAP. XVI.

Si quis Abbas mulierem in monaſterio ingredi permiſerit, aut feſtiuitates aliquas ibi ſpectare præceperit, tribus menſibus in aliquo monaſterio retrudatur pane, & aqua contentus. *Antiſ. cap 16.*

CAP. XVII.

23. q. 8. c. 5. Clerici, qui in quacumque ſeditione arma volentes ſumpſerint, amiſſo ordinis ſui gradu, in monaſterium contradantur pœnitentiæ. *Tolet. iv. cap. 44. Anſelm. lib. 7. cap. 187.*

CAP. XVIII.

Presbyteri, ſiue cæteri clerici, quibus maior honoris locus apud eandem eccleſiam fuerit, cuius ſacerdos obierit, ſi omni ſollicitudine pro exequiis, aut iam mortui, aut continuo morituri Antiſtitis ad commonendum Epiſcopum tardi inueniantur, aut per quamcũque moleſtiam animi id negligere comprobentur, totius anni ſpatio ad pœnitentiam in monaſteriis deputentur. *Tolet. vij. cap. 4. Trosl. cap. 14. Burch. lib. 1. cap. 216. Iuo par. 5. cap. 330. decr.*

CAP. XIX.

Placuit huic ſanctæ ſynodo, vt quiſquis ille Epiſcopus ad concilium venire, diſtulerit, amotus illinc, excommunicationis agat tempus, vbi cum his, qui præſentes fuerint, elegerit Metropolitanus, cella vero, & res ad eum pertinentes, quo vſque ille ſub pœnitentia fuerit, inſtantia, & ſollicitudine tegantur Metropolitani, quia ideo eſt hoc electum, vt dicat ſub pœnitentia, quod implere noluit voluntate recta. *Emerit. cap. 7.*

CAP. XX.

Placuit huic ſancto concilio, vt Metropolitanæ ſedis auctoritate coacti vniuſcuiuſque prouinciæ pontifices, rectoreſque eccleſiarum vnum, eundemque in pſallendo teneant modum, quem in Metropolitana ſede cognouerint inſtitutum, &c. Quiſquis horum decretorum violator extiterit, ſex menſibus communione priuatus apud Metropolitanum ſub pœnitentiæ cenſura permaneat corrigendus, &c. *Tolet. xi. cap. 3.* d 12. c. 13. de his

CAP. XXI.

Placuit, vt nullus alienum presbyterum, Abbatem miniſtrum, ſiue ſubdiaconum, vel quemlibet clericum, ſeu etiam monachum fugientem, vagumque ſuſcipiat, non ad fugam ſuadeat, non fugæ latibulum præbeat, non apud ſe habito, vel retento humanitatem impendat, non occaſiones, quibus quaſi ſe neſciente alibi lateat turpi oppoſitione confingat, &c. Si huius inſtitutionis noſtræ præuaricator presbyter, diaconus, vel quiſlibet ex religioſis videatur haberi reddito eo cum rebus ſibi debitis, quem ſuſcepit, ipſe ſolus apud eum anno integro ſub pœnitentiæ cenſura deputatus tuebitur, cuius fugitiuum ſuſcepiſſe monſtratur. *Tolet. xij. cap. 11.*

CAP. XXII.

Si quis in collegio Canonicorum culpam criminalem admiſerit, huic nulla danda eſt dilatio, quin aut ſponte pœnitentiam pro admiſſo crimine gerat: aut ſi id agere reſultauerit, coram Epiſcopo deducatur, vt ab eo publica mulctetur pœnitentia. *Aquiſgr. cap. 134.*

CAP. XXIII.

Vnuſquiſque Epiſcoporum, non ſolum presbyterorum, verum etiam ſequentium ordinum parochiæ ſuæ gradum amittentium vitam, & conuerſationem, morumque emendationem tam per ſe, quam per miniſtros ſuos nouerit, eoſque canonicæ pœnitentiæ, ſubdere non negligat. Iuxta quod in Neocæſarienſi concilio titulo primo dicitur. [Presbyter ſi vxorem acceperit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetrauerit, amplius pelli debet, & ſub pœnitenta redigi. *Pariſ. ſub Ludo. & Loth. lib. 1. cap. 35. Neocæſar. cap. 1. Magunt. ſub Arnulpho. c. 19. Martin. Braccar. cap. 27. Burch. lib. 2. cap. 108. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 8. panor. & par. 6. c. 163. decr.* d. 28. c. 9.

CAP.

CAP. XXV.

Peruentum eſt ſiquidem ad nos, quod contra patrum decreta, & totius Chriſtianæ religionis conſuetudinem, in monaſteriis regularibus, laici in medio ſacerdotum, & leuitarum, ac cæterorum religioſorum virorum, vt domini, & magiſtri reſideant, & velut Abbates de illorum vita & conuerſatione decernant, eoſque diiudicent, ac regimina animarum, ac diuina eis ſecundum regulam, non ſolum ſine præſentia, verum etiam ſine conſcientia Epiſcopi committant ſacraria, & ita præſumptiue doceant, qui noluerunt fieri diſcipuli veritatis, & ſalui inordinato magiſtri fiant erroris, &c. Si quis hoc de cætero præſumpſerit, & admonitus à tali præſumptione ſe corrigere noluerit, & idem, & qui ei fauerit, vel conſenſerit, à corpore Chriſti ſeparetur, & ſanguine. Qui autem de monachis per talem manum obedientiam regularem ſuſcepent, grauioris culpæ vindictæ puniatur. Quod ſi poſt quiſquam illorum præſumpſerit, iudicio ſancti Spiritus, præſentis decreti auctoritate anathematizetur. Si autem monachus contemnens, gradum eccleſiaſticum habuerit, eo priuetur, & ſi non habuerit gradum, pane, & aqua contentus ergaſtulo diebus quadraginta retrudatur, & de miniſterio indebito adepto vltionem canonicam, qualibet ſæculari poteſtate prædictum honorem eccleſiaſticum vult obtinere, ex hoc decreto ſuſtineat. Epiſcopi vero, qui hactenus tantam ſilentio conſenſerunt, præſumptionis pernitiem durius arguantur. Et ſi deinceps iſtud ſine vindicta dimiſerint, aut agere in ſuis parochiis conſenſerint, tribus menſibus hoc ſynodali iudicio à miſſarum ſolemniis ſe abſtineant, & ſuæ tantum eccleſiæ communione contenti fiant. *Concil. Holonienſe cap. 10. apud concil. Melden.*

CAP. XXVI.

Quidam diaconus, qui de ſacrilegio confeſſus, & conuictus fuit, pro miſericordia in carcere poni iuſſus eſt interdicto miniſterio, & vt pro eo omnes generaliter orarent, iniunctum eſt. *Metenſ c. 6.*

Varia pœnitentiæ. Tit. XXV.

CAP. I.

Sanctiſſimus Patriarcha Ignatius dixit: Epytimia, quæ indicta ſunt his, qui ceciderunt Epiſcopis, & presbyteris, & diaconis, & ſubdiaconis, ab hac ſancta & vniuerſali ſynodo in audientiam omnium legantur. Et accipiens Stephanus diaconus, & notarius legit: Sit remedium, & ſalutem animæ ferens, & valde diſcretum epytimium ſacerdotum, qui per multam conſuetudinem ceciderunt, & negauerunt propria chirographâ, quæ bene regulariter edita ſunt ad ſpiritualem conflictum, & vnitatem ſanctæ catholicæ eccleſiæ: ſi quidem carnibus veſcuntur, abſtinere ſe à carne, caſeo, & ouo: hi vero, qui carnes non comederunt, abſtinere à caſeo & ouo, & piſcibus quarta feria, & paraſceue legumina, & olera cum oleo, & pauco vino, faceréque genuflexiones quinquaginta per ſingulos dies, & dicere *Kyrie eleiſon* centies. & Domine peccaui, centies. & Domine ignoſce mihi peccatori, centies Recenſereque ſextum pſalmum, & triceſimum ſeptimum, & quinquageſimum. Hæc mando tibi cuſtodire vſque ad Chriſti natiuitatem. Non autem habeas poteſtatem miniſtrandi, nec agendi quoquo modo, quæ ſacerdotum ſunt. Et tunc in natalitiis magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti recipies ſacerdotium tuum, & mecum eris ſacerdotio fungens, & miniſtrans immortali æterno Deo. *Synod. viij. gener. actio. 2. in fine.*

CAP. II.

Si eccleſia ſe alteri Epiſcopo iunxerit, aut ſuper ſe alterum Epiſcopum adduxerit, aut eſſe fecerit, vel deſiderauerit, per acerrimam pœnitentiam ſuo reconcilietur Epiſcopo; aut innupta permaneat: *Euariſt epiſt. 2. in princ. Burch. lib. 1. cap. 76. Iuo par. 5. cap. 182. decr. Anſelm. lib. 6. cap. 102.* 7 q. 1. ſi cut. c. 11.

CAP. III.

Raptores, vel eos, qui ſeniores impetunt, 1 q. 4. 4. conſam ſæculi leges interficiunt, ſed nos miſericor- ſuaneris. dia præeunte ſub infamiæ nota ad pœniten- in fin. tiam recipimus. Ipſam quoque infamiam, qua ſunt aſperſi, delere non poſſumus, ſed animas eorum per pœnitentiam publicam & eccleſiæ ſatisfactionem ſanare cupimus. cap. 1. de quia manifeſta peccata, non ſunt occulta pœniten. correctione purganda. *Calliſt. epiſt. 2. in medio.* Greg. ix. *Grego. lib. 12. epiſt. 31. regiſt. Iſidor. lib. 3. de ſummo* & in 1. *bono. cap. 46. apud Aquiſgran ſub Ludou. Imper.* colle. *cap. 36 Iuo par. 9. cap. 23. decr. Anſel. lib. 11. cap. 21.*

CAP. IV.

Hoc inter alia diſcrimina agi in partibus illis dixiſti, quod quidam ex fidelibus ad immolandum paganis ſua venundant mancipia &c. Eis, qui hoc perpetrauerunt, ſimilem homicidæ indices pœnitentiam. *Gregor. 7 epiſt. 8. in fin.*

CAP. V.

Qui ingrediuntur eccleſiam, & audiunt ſa- De conſe. cras ſcripturas, non vero communicant ora- diſt. 2. ſi tione cum populo, aut auerſantur ſuſceptionem quis. c. 10. Euchariſtiæ propter aliquam inſolentiam, eiiciantur ab eccleſia, quo ad confiteantur, & oſtenderint fructus pœnitentiæ, & deprecentur veniam. *Antio. c. 2. Mar. Brac. c. 84. Capitul. lib. 7. c. 176. in additis.*

CAP. VI.

Quia totum diem (*loquitur de die paſsionis Dominica*) vniuerſalis eccleſia propter paſſionem Domini in mœrore,& abſtinentia peragit, quicumque in eo ieiunium præter paruulos, ſenes,& languidos, ante per actas indulgentiæ preces,perſoluerit,à paſchali gaudio depellatur, *Tolet.iv.c.7.*

CAP. VII.

Qui in quadrageſima carnes comedit abſque ineuitabili neceſſitate,atque fragilitate, & euidenti languore,ſeu etiam impoſsibilitate ætatis toto anno carnibus abſtineat,& die paſchæ non communicet. *Tolet.viij.cap 9.*

CAP. VIII.

Qui nullis habitis rebus propriis,aut in quocumque peruaſores extiterint, &c. iuxta quod præſumptuoſus quiſque extiterit,ita & pœnitentiæ legibus ſubiacebit,id eſt,ſi in decem ſolidorum ſummam præſumptor eſſe conuincitur, viginti dierum pœnitentiæ ſatisfactione purgetur:ita vt ſemper geminata ſatisfactione pœnitentiæ recompenſet,&c. *Tolet.xi.cap.5.*

CAP. IX.

Si forte aut Abbatiſſa, aut alia quælibet ſanctimonialis poſt hanc definitionem in tantam audaciam proruperit, vt viduam, aut puellam virginem velare præſumat,congrua ab Epiſcopo ſuo correctione coërceatur,&pœnitentiæ canonicæ,vſque ad ſatisfactionem ſubdatur. *Pariſ.ſub Lud.& Loth. lib.1.cap.43.*

CAP. X.

Vt tanta inter nos largiente Domino caritas,& vnitas teneatur,vt quoties aliqui in populis,quibus regendis præeſſe dignoſcimur,aduerſus eccleſiam, & ſacerdotalem auctoritatem contemptores, & rebelles exiſtunt , tanta inſtantia inuicem, & litteris, & verbis iuuare ſtudeamus,vt pondere eccleſiaſtici vigoris retruſi, & preſſi, vel ad humilitatem pœnitentiæ compellantur,aut ſi ab vna eccleſia fuerint excommunicati, in nulla alia falſo,& furtiue communicandi inueniant facultatem. *Valent.ſub Lothario.cap.13.*

CAP. XI.

Si quis poſt hanc huius ſancti concilii definitionem inuentus fuerit corrupiſſe bannum ab Epiſcopis impoſitum, quadraginta dierum caſtigatione corripiatur, tantum in pane, ſale, & aqua. *Tribur.cap.8.*

CAP. XII.

Quicumque alienigenam, hoc eſt alienæ genti fœminam, in coniugium duxerit, velit,nolit, tenenda erit, nec vltra ab ea ſeparanda, excepta fornicationis cauſſa, &c. Si quis poſt hæc huius ſancti concilii inſtitutionem paruipendens, aliam duxerit, cuiuſcumque gentis ſit, canonice arceatur, vt priori cum pœnitentia copuletur. *Tribur. cap.39.*

Communia de pœnitentia. Tit. XXVI.

CAP. I.

Si quis Epiſcopus, vel alius pontificalis dignitatis, monachorum vitam velit agere: & pœnitentiæ locum implere perpetuo, non poſſit dignitatem pontificalem reſumere: nam monachorum ſtatus humiliationis habet rationem,& diſciplinæ, non doctrinæ, & prælationis,neque aliorum paſtor eſſe debet, ſed paſci cenſetur. Quamobrem, vt dictum eſt, ſancimus,vt nemo deinceps ex pontificali dignitate, ex paſtorali cura, in ouium,& pœnitentium locum ſe ſubmittat. *Synod ix.ſub Ioan.viij.act.5. c. 2.Ino par.7.c.149.decr.Cæſar.lib.9.c.62.* 7 q.1. c. hoc nequaquam. c. 45.

CAP. II.

Nemo det pœnitentiam, niſi quadraginta annorum petenti. *Silu.in ſyn.Rom. cclxxxiv.Epiſcop.cap.12.*

CAP. III.

Curandum maxime, & omni cautela eſt prouidendum,ne quis fratrum,coëpiſcoporumque noſtrorum,aut etiam presbyterorum in alterius ciuitate,vel diœceſi pœnitentem, vel ſub manu poſitum ſacerdotis,aut eum, qui reconciliatum ſe eſſe dixerit ſine Epiſcopi,vel presbyteri teſtimonio, & litteris,ad cuius pertinet parochiam,presbyter,aut Epiſcopus in ciuitate ſuſcipiat. *Felix iij.in ſyn.Rom.cap 6.*

CAP. IV.

Sacerdos, aut quiuis alius in ordinem eccleſiaſticum prouectus, ſi in eo ſcelere inueniatur,quo abiiciendus exiſtat,depoſitus prouidentia Epiſcopi bene prouiſo conſtituatur, vbi peccata lugeat,& vlterius non committat. *Syno. Roma. ſub Eugen.ij. & Leone iv.cap.14.* Diſt.81. c.7.

CAP. V

Ne tempore interdicti morientibus pœnitentia negetur. *Calliſt.ij.in conc.Rom.cap.11.*

CAP. VI.

Tam iuuenes, quam ſenes de his, & de omni conuerſatione ſua, & conuerſione, & pœnitentia valde eſſe ſollicitos oportet, fariſque agere, vt hæc condigne agant, &c. Tum præterea declinare à conſortiis inhoneſtis, & infidelibus, &c. Veram pœnitudinem gerere præteritorum geſtorum, aliquantulum etiam, ſi poſſibile eſt, per miſericordias pauperum iuuare pœnitentiam: per hæc enim facilior venia dabitur, & indulgentia citius indulgebitur. Quod ſi prouectiotis æta-

ætatis ſit is, qui ad pœnitentiam venit, eo magis gratias agere debet Deo, quod poſtquam finis eſt omnis impetus concupiſcentiæ carnalis, ſcientia veritatis accepta, nulla ei imminet pugna certaminis, per quam inſurgentes aduerſus animam reprimat corporis voluptates. Supereſt ergo ei, in agnitione veritatis, & miſericordiæ operibus exerceri, vt afferat fructus dignos pœnitentiæ. Nec putet, quia in temporis longitudine documentum conuerſionis oſtenditur, & non in deuotionis, ac propoſiti firmitate: Deo enim manifeſtæ ſunt mentes, quia non temporum rationem colligit, ſed animorum. Ipſe enim probat, ſi quis agnita veritatis prædicatione non diſtulit, neque tempus negligendo conſumpſit, ſed ſtatim, & ſi dici poteſt, eodem momento præterita perhorreſcens, futurorum deſiderium cepit, & in amorem regni cœleſtis exarſit. Propter quod nemo veſtrum vltra diſſimulet, nec retro reſpiciat, ſed ad euangelium regni Dei libenter accedat. Non dicat pauper, quia cum diues factus fuero, tunc conuertar. Non requirit à te Deus pecuniam, ſed animum miſericordem, & piam mentem. Neque diues conuerſionem ſuam differat, pro ſollicitudine ſæculari, dum cogitat, quo modo diſpenſet abundantiam frugum. Neque dicat intra ſemetipſum: Quid faciam? vbi recondam fructus meos? Neque dicat animæ ſuæ: Habes multa bona repoſita in annos multos, epulare, & lætare, nam dicetur

Luc 12.

ei: Stulte hac nocte auferetur abs te anima tua, & quæ paraſti, cuius erunt? Itaque feſtinet ad pœnitentiam omnis ætas, omnis ſexus, omniſque conditio, vt vitam conſequatur æternam. Iuuenes quidem in eo grati ſunt, quod in ipſo impetu deſideriorum ceruices ſuas iugo ſubiiciunt diſciplinæ. Senes & ipſi laudabiles, quia multi temporis conſuetudinem, in qua male præuenti ſunt, pro Dei amore commutant. Nemo ergo differat, nemo cunctetur. Quæ enim cauſſa cunctandi eſt ad bene agendum? Animus ſibi male conſcius, dum videtur ſibi nullam pœnam pati, credit, quia non iudicet Dominus: cum abuti patientia Dei, & non intelligere parcentis benignitatem, iam ſit magna damnatio. Vnde

Hier. 48.

ſcriptum eſt: Maledictus omnis, qui opus Domini negligenter agit. *Clem. epiſt. 2. in med.*

CAP. VII.

De conſe. d. 5. c. 17.

De pœnitentibus, vero, qui ſiue ex grauioribus commiſſis, ſiue ex leuioribus pœnitentiam gerunt, ſi nulla interueniat ægritudo quinta feria ante paſcha eis remittendum Romanæ eccleſiæ conſuetudo demonſtrat, &c. Sane, ſi quis in ægritudinem inciderit, atque vſque ad deſperationem deuenerit, ei eſt ante tempus paſchæ relaxandum, ne de ſæculo abſque communione diſcedat. *Innocen. epiſt. 1. cap. 7. Capitul. lib. 5. cap. 67. Caſar. lib. 15. cap. 27. Tarracon. lib. 4. cap. 36.*

CAP. VIII.

Pœnitentibus fundi non poteſt (*loquitur de extrema Vnctione*) quia genus eſt ſacramenti: nam quibus reliqua ſacramenta negantur, quomodo vnum genus putatur poſſe concedi? *Innocentius epiſtola 1. cap. 8. Iuo par. 2. cap. 75. decret. Anſelmus libro 11. cap. 14.* Diſt. 95. illud. c. 1.

CAP. IX.

Illicitorum veniam poſtulantem oportet, multis etiam licitis abſtinere: dicente Apoſtolo: Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt. Vnde ſi pœnitens habeat cauſſam quam negligere non debeat, melius expetit eccleſiaſticum, quam forenſe iudicium. *Leo epiſt. 90. cap. 8. ad Ruſticum Narboneen. Raban. cap. 39. de pœniten. Anſelmus lib. 11. cap. 133.* de pœni. d. 1. c. aliud 61. 11. q. 1. aliud 13. 1. Cor. 6.

CAP. X.

Qualitas lucri negotiantem aut excuſat, aut arguit, quia eſt honeſtus quæſtus, & turpis. Verumtamen pœnitenti vtilius eſt, etiam diſpendia pati, quam periculis negotiationis obſtringi, quia difficile eſt inter ementis, vendentiſque commercium non interuenire peccatum. Leo *epiſt. 90. cap. 9. ad Ruſtic. Narbon. Epiſcop. Rabanus cap. 39. de pœniten. Burchar. lib. 2. cap. 128. & lib. 19 cap. 95. Iuo par. 15. cap. 107. decr. Anſelm. lib. 11. cap. 131. Caſar. lib. 8. cap. 80.* de pœni. d. 5. c. 2.

CAP. XI.

De lapſis ſacerdotibus, vel leuitis; vel quolibet ex clero obſeruare te volumus, vt in rebus eorum nulla contaminatione miſceaminis: ſed paupertima regularia monaſteria require, quæ ſecundum Deum viuere *ſciuntur, & in eiſdem monaſteriis ad pœnitentiam lapſos trade: vt res lapſorum in eodem loco proficiant, in quo agere pœnitentiam traduntur: quatenus ipſi ex rebus illorum ſubſidium habeant, qui de correctione eorum ſollicitudinem gerunt. ſi vero parentes habuerint, eorum parentibus legitimis dentur: ita tamen, vt eorum ſtipendium, qui in pœnitentiam dati fuerint, ſufficienter debeat procurari Si qui vero ex familia eccleſiaſtica ſacerdotes, vel leuitæ, vel monachi, vel clerici, vel quilibet alii lapſi fuerint, dari eos in pœnitentiam volumus, ſed res eorum eccleſiaſtico iuri non ſubtrahi. Ad vſum tamen ſuum accipiant, vnde ad †pœnitendum ſubſiſtant: ne, ſi nudentur, locis, in quibus dati fuerint, oneroſi ſint. *Gregor. lib. 1 epiſt. 42. Petro Subdiacono. Iuo par. 6. cap. 380. & par. 15. cap. 20. decret. Anſelm. lib. 8. cap. 1. Caſar. lib. 8. cap. 67. Tarracon. lib. 1. cap. 262.* 16 q. 6. c. 5.

* ſciunt

† pœnitentiam

CAP. XII.

De pœni. & remiſ. c. 1. apud Greg. ix. & in 1. coll. Manifeſta peccata non ſunt occulta correptione purganda. *Gregor. lib. 12. regiſt. epiſt. & c. 31. Felici Epiſcopo. Anſel. lib. 11. c. 21.*

CAP. XIII.

Iudicium pœnitentiæ, quod poſtulatis, Epiſcopi noſtri, quos in patriam veſtram miſimus, in ſcriptis ſecum vtique deferent: aut certe Epiſcopus, qui in vobis ordinabitur, hoc cum oportuerit, exhibebit. Nam ſæculares tale quid habere non conuenit, nimirum quibus per id quemquam iudicandi miniſterium nullum tribuitur. *Nicol. ad conſult. Bulgar. cap. 75.*

CAP. XIV.

Omnis, qui attulerit litteras confeſſorias, ſublato nomine confeſſoris, eo quod ſub hac nominis gloria partim concutiant ſimplices, communicatoriæ ei dandæ ſunt litteræ. *Eliberit. cap. 25.*

CAP. XV.

De his, qui confeſſorum litteras offerunt, placuit, vt ſublatis eis litteris, alias accipiant communicatorias. *Arelaten. c. 9.*

CAP. XVI.

33. q. 4. c. vlt. Pœnitentiam coniugatis non niſi ex conſenſu dandam. *Arelat. iŷ. cap. 22. Burch. lib. 19. cap. 111 Iuo par. 8. c. 289. & par. 15. c. 14. & 123. decr.*

CAP. XVII.

Vt ſcenicis, atque hiſtrionibus, ceteriſque huiuſmodi perſonis, vel apoſtaticis conuerſis, vel reuerſis ad Dominum gratia, vel reconciliatio non negetur. *Carthag. iŷ. cap. 35.*

CAP. XVIII.

d. 23. c. 2. Qui Epiſcopus ordinandus eſt, antea examinetur, &c. ſi pœnitentibus reconciliatis cõmunicet, &c. *Carthag iꝟ. c. 1. Burch. lib. 1. c. 8. Iuo par. 5. c. 62. decr.*

CAP. XIX.

26. q. 7. c. 6. ſacerdos. Omni tempore ieiunii manus pœnitentibus à ſacerdotibus imponãtur. *Carthagin. iꝟ. cap. 80.*

CAP. XX.

26. q. 7. ſacerdos. c. 6. Pœnitentes etiam diebus remiſſionis genua flectant. *Carthag. iꝟ. c. 82.*

CAP. XXI.

26. q. 6. qui recedunt. c. 7. [illegible] Pœnitentiam deſiderantibus clericis non negandam. *Arauſ. c. 4.*

CAP. XXII.

Pœnitentes viri tonſo capite, & religioſo habitu vtentes, ieiuniis, & obſecrationibus vitæ tempus peragant. *Barcin. c. 6.*

CAP. XXIII.

Vt pœnitentes epulis non interſint, nec negotiis operam dent in datis, & acceptis, ſed tantum in ſuis domibus vitam frugalem agere debeant. *Barcinon. c. 7.*

CAP. XXIV.

Pœnitentes ſermonem Epiſcoporum audiant, & euangelia. *Valent. Hiſpan. c. 1.*

CAP. XXV.

Si diaconus, vel presbyter pro reatu ſuo ſe ab altaris communione ſub pœnitentis profeſſione ſubmouerit, *ſic quoque, ſi alii deſuerint, & cauſſa certæ neceſſitatis exorttur, poſcentem baptiſmum liceat baptizare. *Aurel. c. 14. ſiue 12. Iuo par. 6. c. 368. & par. 15. cap. 18. decret. Tarrac. lib. 6. c. 4.* *Diſt. 81. c. 14.* *his

CAP. XXVI.

Secundum concilia priſcorum orthodoxorum decreuit fraternitas, vt quicumque fuerit culpabilis inuentus clericus, aut honoratus de ciuitate, & ad monaſterium fuerit deputatus, ſic Abbas cum illo, qui dirigitur, agat, ſicut ab Epiſcopo manifeſta correctione fuerit ordinatum, aliter ſi Abbas facere elegerit, pro correptione tempus aliquod ſuſpendatur: quia ob hanc cauſſam dirigitur, vt emendet, non vt paſſim ferculis diuerſis ſaturetur. *Narbon. cap. 6.*

CAP. XXVII.

Quiſquis per aliqua illicita ex membro Chriſti ſe fecit membrum diaboli, nouerit ſe non in corpore Chriſti, ſed in corpore eſſe diaboli. proinde neceſſe eſt, vt corpori Chriſti, à quo aſtu diabolico ſeparatus eſt, ſe incunctanter, dum tempus pœnitentiæ in promptu habetur, reſtituere non negligat. *Pariſ. ſub Ludo. & Lotha. lib. 1. c. 2.*

CAP. XXVIII.

Auguſtinus in libro Enchirid. Credantur, inquit, in quibuſdam etiam hi, qui nomen Chriſti non relinquunt, & eius lauacro in eccleſia baptizantur, nec ab ea vllo ſchiſmate, vel hæreſi præciduntur, in quantiſlibet ſceleribus viuant, quæ nec diluant pœnitendo, nec eleemoſynis redimant, ſed in eis vſque ad huius vitæ vltimum diem pertinaciſſime perſeuerent, ſalui futuri per ignem, licet pro magnitudine facinorum, flagitiorumque, diuturno, non tamen æterno igne puniri. Sed qui hoc credunt, & tamen catholici ſunt, humana quadam beneuolentia mihi falli videntur, nam ſcriptura diuina aliud conſulta reſpondet, &c. His documentis perdocemur, quod indulta tempora pœnitentiæ in vanum non ſint deducenda, & quod fides Chriſti, bonis ſemper ſit operibus exornanda. *Concil. Pariſ. ſub Ludou. & Lotha. lib. 2. cap. 10.* *Cap. 67.*

CAP. XXIX.

Illi ſcilicet, qui pro diuerſis erratis, vel quibuſcumque piaculis pœnitentiæ iugo fuerint ſummiſſi, legitimo nullatenus matrimonio ſeparentur, ne in fornicationis voragine demergantur, & dum ad alta ſubleuari ſperantur, corruant in cœno. *Vormatien. cap. 57.*

CAP.

CAP. xxx.

Sancimus, & præcipimus, vt nullus comes aliquem pœnitentem ad placitum ire compellat, nec ipſe veniat, ne forte dum ieiunare, & orare, atque pro ſalute ſuæ animæ debet inuigilare, vaniloquiis & contentionibus cogatur laborare. *Tribur.c.35.in fin.*

CAP. xxxi.

Et illud ſub anathemate præceptum eſt, vt nullus presbyterorum cuiquam pœnitenti * carinam diuidere præſumat, ſi infirmitas non interuenerit. *Salegunſt.c.17. poſt Burcha. decr. Iuo par. 15.c.183.decr.*

* id eſt quadrageſimã.

CAP. xxxii.

Decretum eſt in eodem concilio, vt omnis pœnitens, dum carinam ſuam ieiunat, de loco in locum non migret: ſed ibi permaneat, vbi ſuam acceperit pœnitentiam, vt proprius ſacerdos ſibi præbeat teſtimonium: ſi autem ibi propter hoſtiles inſidias ieiunare non poterit, ſuus ſacerdos eum confratrum ſuorum alicui vbi pacifice poſſit ieiunare, diligentiſſime commendet. *Salegunſtad.cap.19. poſt Burch. decr. & Iuo par.15.cap.185.decr.*

CAP. xxxiii.

Nullus Abbas, monachus vel quilibet alius pœnitentias iniungat, niſi quibus proprius Epiſcopus hanc curam dederit. *Pictan.cap.5.*

CAP. xxxiv.

Fletus, ſeu luctus eſt extra portam oratorii, vbi peccatorem ſtantem oportet fideles ingrediẽtes orare, vt pro ſe precentur. Auditio eſt intra portam in ferula, vbi oportet eum, qui peccauit, ſtare vſque ad catechumenos, etiam illinc egredi. Audiens enim, inquit, ſcripturas, & doctrinam eiiciatur, & precatione, ne dignus cenſeatur. Subiectio autem, ſeu ſubſtratio eſt, vt intra templi portam ſtans cum catechumenis egrediatur. Congregatio, ſeu conſiſtentia eſt, vt cum fidelibus conſiſtat, & cum catechumenis non egrediatur. Poſtremo eſt participatio ſacramentorum. *Gregorius Taumaturgus cap 11. De iis, qui idolothyta comederunt.*

CAP. xxxv.

Qui pœnitentiam agunt aperte anathematizent nominantes Eudoxii, & Euzoii improbam fidem, ipſi enim illum deinceps creaturam improbe blaſphemantes Arianæ ſectæ præeſſe ſcripti ſunt. *Athanaſ.epiſt.ad Ruffinianum.*

CAP. xxxvi.

Admonendi ſunt fideles ſanctæ Dei eccleſiæ, vt filios ſuos, & filias ſuas doceant Parentibus obedientiam exhibere, &c. Et hoc dicendũ eſt eis, vt ſi illi genitali affectu parcere, velut iniuriis filiorum, non has impune Dominus ſinit, niſi forte digna pœnitentia exhibeatur. *Theodulph.ad presbyt.Aurel.cap.33.*

CAP. xxxvii.

Quod ad nos attinet, conſcientiæ noſtræ conuenit ſemper dare operam, ne quis culpa noſtra pereat. Si quis autem vltro, & crimine ſuo perierit, & pœnitentiam agere, atque ad eccleſiam redire noluerit, nos in die iudicii inculpatos futuros credimus, &c. *Cypria.epiſt. 3. in med.* *Diſt. 4r. cap. vlt.*

CAP. xxxviii.

Præcipimus, & auctoritate noſtra iniungimus omnibus Regni noſtri Comitibus poſtquã ab Epiſcopis anathemate excommunicationis percelluntur, & tamen ad pœnitendum non inclinantur, vt ab ipſis comprehendantur, & ante nos perferantur, vt qui diuina iudicia non verentur, humana ſententia feriantur, &c. Si tam rebelles extiterint, vt comprehendentibus repugnare ſtuduerint, & in tali temeritate interfecti fuerint, iudicio Epiſcoporum interfectoribus nulla imponatur pœnitentia. *Arnulphus Imp. in conc. Triburien.cap.3.*

De pœnitentiis vero, quæ ſingulis peccatis aſſignabantur, agemus in tertia Parte in libris de pœnis peccatorum contra Deum, contra ſe, & contra proximum.

LIBER XXVII.

De Extrema Vnctione, funeribus, & ſepulturis.

De Extrema Vnctione. Tit. I.

CAp. I.

INFIRMATVR quis in vobis? inducat presbyteros eccleſiæ, & orent ſuper eum: vngentes eum oleo in nomine Domini, oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei, &c. *Iacob. in epiſt. canon c.5.num.14.*

CAP. II.

De ſimo. c. 8. Greg. ix c.7. e. eit. in 3, coll.

Pro ſepultura, chriſmatis, & olei ſacri perceptione nulla cuiuſquam pretii exactio intercedat, nec ſub obtentu alicuius conſuetudinis reatum ſuum aliquis tueatur, &c. *Alex.iij. in conc. Turon.cap.6.poſt Later. conc. par. 2.cap.10.*

CAP. III.

Conſignationes ſacri chriſmatis, & olei, vel quæque pro ſtatu eccleſiæ geſſit (*Formoſus,*) firma, & immutilata omni tempore permanere Apoſtolica auctoritate ſancimus. *Synod. Rauen. ſub Ioan.ix.*

CAP. IV.

Vaſa altaris, & panni vel pallia ſint nitida, & integra, & ſi fuerint vetuſtate, vel aliquo caſu corrupta, religioſo, & puro loco abſcondantur, vel igne crementur. Vetus chriſma, & oleum ſimiliter. *Greg. vij. in conc. Roma. anno incerto. cap.27.*

CAP. V.

1. q. 3. c. vlt.

Statuimus, vt ſi quis quodlibet ſacramentum eccleſiaſticum, vt puta chriſma, vel oleum ſanctum, conſecrationem altarium, vel eccleſiarum interueniente execrabili ardore auaritiæ, per pecuniam acquiſiuit, honore male acquiſito careat, & emptor, atque venditor, & interuentor nota infamiæ percellantur. *Innoc. ij. in ſynod. Roma. cap.1. poſt Iuon. panor.*

CAP. VI.

Illud quoque adiicientes præcipimus, vt pro chriſmatis, olei, & ſepulturæ acceptione, nullum venditionis pretium exigatur. *Innoc. ij. in conc. Roma. cap.18. Eugen. cap. iij. in ſynod. Rhemen. cap.16.*

CAP. VII.

Adiecit Celeſtinus diaconus eſſe à dilectione tua poſitum illud, quod in Apoſtoli Iacobi epiſtola conſcriptum eſt. Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & ſuſcitabit illum Dominus, & ſi in peccatis fuerit, remittentur ei. Quod non eſt dubium de fidelibus ægrotantibus accipi, vel intelligi debere, qui ſancto oleo chriſmatis perungi poſſunt, quo ab Epiſcopo confecto, non ſolum ſacerdotibus, ſed omnibus vti chriſtianis licet in ſua, aut ſuorum neceſſitate* invngendo. Cæterum [illud ſuperfluum videmus adiectum, vt de Epiſcopo ambigatur, quod presbyteris licere non dubium eſt. Nam idcirco de presbyteris dictum eſt, quia Epiſcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non poſſunt. Cæterum ſi Epiſcopus poteſt, aut dignum ducit, aliquem à ſe viſitandum, & benedicere & tangere chriſmate, ſine cunctatione poteſt, cuius eſt ipſum chriſma conficere. Nam pœnitentibus iſtud infundi non poteſt, quia genus eſt ſacramenti, nam quibus reliqua ſacramenta negantur, quo modo vnum genus putatur poſſe concedi? *Innoc. epiſt. 1. c. 8. Vormatien. c.72. Iuo par. 2. c. 75. decr. Anſel. lib. 11. c.14.*

Iacob. 5.
* *ad vngendum*
Diſt. 95. c. 3.

CAP. VIII.

Sacerdos, vno præſente clerico, & etiam ſolus poteſt infirmum inungere. *Alex iij. Carnoten. Epiſc. lib.14. regiſt.*

CAP. IX.

De ſacra vnct. cap. vni. in 3. coll. & ap. Greg. ix.

Scire te volumus duas eſſe ſpecies vnctionis: exteriorem, quæ materialis eſt, & viſibilis, & interiorem, quæ ſpiritualis eſt, & inuiſibilis, exteriore viſibiliter inungitur corpus, interiore inuiſibiliter vngitur cor, de prima Iacobus Apoſtolus ait: Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros eccleſiæ, & oret ſuper eum vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio, fidei ſaluabit infirmum, &c. vnctio viſibilis, & exterior ſignum eſt interioris, & inuiſibilis vnctionis, &c. Ad exhibendum autem exteriorem, & viſibilem vnctionem benedicitur oleum, quod dicitur catechumenorum, vel infirmorum, &c. *Innoc. iii. Patriarchæ CP.*

Iacob. 5.

CAP. X.

Vnuſquiſque presbyter, qui in parochia eſt, Epiſcopo obediens, & ſubiectus ſit, & ſemper in cœna Domini rationem, & ordinem miniſterii Epiſcopo reddat, & chriſma, & oleum petat. *Synod. Sueſſionen.*

CAP.

CAP. XI.

Iaco. 5 Secundum beati Iacobi Apoſtoli documentum, cui etiam decreta patrum conſonant, infirmi oleo, quod ab Epiſcopis benedicitur, à presbyteris vngi debent: Sic enim ait. Infirmatur quis in vobis, inducat presbyteros eccleſiæ; & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit dimittentur ei. Non eſt itaque paruipendenda huiuſmodi medicina, quæ animæ corporiſque medetur languoribus. *Cabilo. ſub Carolo. cap. 48. Capitul. lib. 7. cap. 69. in addit.*

CAP. XII.

Statutum eſt, vt vel ſemel in anno, id eſt in quinta feria, quæ eſt in cœna Domini, vnctio ſancti olei, in quo ſaluatio infirmorum creditur, per omnes ciuitates ab Epiſcopis non negligatur, ſicut nunc vſque neglecta eſt, ſed omni deuotione, iuxta traditionem Apoſtolicam, ac ſtatuta decretalium, in quo de eadem re præcipitur, peragatur. *Aquiſgr. ii. ſub Ludou. par. 2. cap. 8.*

CAP. XIII.

Presbyterorum, qui præſunt eccleſiæ Chriſti, miniſterium eſſe videtur, vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, &c. Si (*aliquis*) infirmitate depreſſus fuerit, ne confeſſione, atque oratione ſacerdotali, nec non vnctione ſanctificati olei per eius negligentiam careat. *Aquiſgr. ii. ſub Ludou. par. 3. cap. 5.*

CAP. XIV.

26. q. 7. c. b. Ab infirmis in mortis periculo poſitis per presbyteros pura inquirenda eſt confeſſio, non tamen illis imponenda quantitas pœnitentiæ, ſed innoteſcenda, &c. Et ideo ſecundum canonicam auctoritatem, ne illis ianua pietatis clauſa videatur, orationibus, & conſolationibus eccleſiaſticis, ſacra cum vnctione Dei, animati, ſecundum ſtatuta ſanctorum patrum, communione viatici reficiantur. *Magunt. ſub Raban. cap. 26. Burch. lib. 18. cap. 14. Iuo par. 15. cap. 36. decret. Cæſar. lib. 15. cap. 25. Pœniten. Roma. tit. 9. cap. 7.*

CAP. XV.

Prouideant vbique Archidiaconi, quod diligenter iuxta formam concilii generalis euchariſtia, chriſma, & oleum ſanctum ſalua ſub clauibus recondantur, fideli cuſtodiæ deputata. *Oxonien. cap. 16. Vide Lateranen. ſub Innoc. iij. cap. 20.*

De lugendis mortuis moderate. Tit. II.

CAP. I.

QVod de fratris veſtri tranſitu vos contriſtari audiuimus, non modico compulſi ſumus mœrore. Vnde omnipotentem Deum rogamus, vt ſuæ vos gratiæ aſpiratione conſoletur, voſque & à malignis ſpiritibus; & à peruerſis hominibus cœleſti protectione cuſtodiat. *Pontia. epiſt. 1. in med.*

CAP. II.

Habent forſitan illi iuſtam longi doloris excuſationem, qui vitam alteram neſciunt, qui de hoc ſæculo ad melius eſſe tranſitum non confidunt. *13. q. 2. c. 27.* Nos autem, qui nouimus, qui credimus, & docemus, contriſtari nimium de obeuntibus non debemus, ne quod apud alios pietatis tenet ſpeciem hoc nobis magis in culpa ſit. Nam diffidentiæ quodammodo genus eſt, contra quod quiſque prædicator quæritur iuſtitiam amans, dicente Apoſtolo: *1. Theſ. 4.* Nolumus autem vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & ceteri, qui ſpem non habent. Hac itaque ratione perſpecta, ſtudendum nobis eſt, ne de mortuis affligamur. *Anaſt. epiſt. 2. in med. Greg. lib. 7. ind. 2. epiſt. 111. Aregio Epiſcop. de Gallis. Burchard. lib. 19. cap. 129. Iuo par. 15. cap. 139. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 171.*

CAP. III.

Qui ea infirmitatis noſtræ natura eſt, vt non poſſimus de obeuntibus non dolere, fraternitatis veſtræ doctrina tribulatis ſit ſolamen: manſura illis bona, quæ promittuntur, inſinuet, vt ſpe certiſſima roborati in comparatione futuri muneris diſcant de amiſſione temporalium non dolere, &c. *Greg. Dominico Carthaginen. Epiſcop. lib. 8. regiſt. epiſt. 41.*

CAP. IV.

Prohibet nos Apoſtolus lugere defunctos *13. q. 2. c. 28 Quæ di uina* dicens: De dormientibus autem nolo vos contriſtari, ſicut & ceteri qui ſpem non habent. *1. Theſ. 4.* Et Dominus non fleuit Lazarum mortuum, ſed ad *Ioan. 11.* vitæ huius plorauit ærumnas reſuſcitandum. Si enim poteſt hoc Epiſcopus omnes chriſtianos prohibere, agere non moretur. A religioſis tamen omnino aliter fieri non debeat cenſemus. *Tolet. iij. cap. 22.*

De precibus pro mortuis adhibendis Tit. III.

CAP. I.

PRo parentibus veſtris, de quibus conſulitis, qui infideles mortui ſunt, propter peccatum incredulitatis orare non licet: ſecundum illud Ioannis Apoſtoli dicentis; Eſt peccatum ad mortem, non dico, vt oretur pro eo: peccatum quippe ad mortem eſt in eodem peccato morientibus. *1. Ioan. 5.* *Nicol. ad conſul. Bulgar. c. 88.*

CAP. II.

Qui in prælio defunctus fuerit, vtrum reportandus ad propria ſit, ſi parentes eius, aut ſocii eius voluerint, ex præcedente capitulo poteſtis colligere. Si quidem idcirco ſi voluerint propinqui, ad propria reportandus eſt mortuus, vt eius tumulum intuentes è proximo

recordentur ipſius, & pro eo Domino preces fundant. Nam & ſanctum Ioſeph tale quid de offibus ſuis moriturum mandaſſe, ſacra prodit hiſtoria. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap.* 100.

Gen. c. vlt

CAP. III.

Te, vt optimum decet filium, (*patri mortuo*) ſuccurrere largis eleemoſynarum ſubſidiis, & eccleſiarum orationibus hortamur, &c. quatenus res, quæ tibi decus paterni miniſtrant regni, manibus pauperum delatæ cœlo, patris conferant auxilium requiei. *Greg. vii. lib. 5. regiſt. epiſt.* 10.

CAP. IV.

13. q. 2. c. 22.

Qui diuina vocatione ab hac vita recedunt, cum pſalmis tantum, & pſallentium vocibus deberi ad ſepulchra deferri: nam funebre carmen, quod vulgo defunctis cantari ſolet, vel in pectoribus ſe, aut proximos, aut familias cædere omnino prohibemus. Sufficiat autẽ, quod in ſpe reſurrectionis chriſtianorum, corporibus famulatus diuinorum impenditur canticorum. Tolet. iij. *cap.* 22.

CAP. V.

vid. 13 q. 2. cap. 6.

Reſtat propter inſtantem neceſſitatem, vbicumque facultas rerum, & opportunitas temporum ſuppetat, ſepulturam morientium apud eccleſiam, vbi ſedes eſt Epiſcopi celebrari. Si autem hoc propter itineris longinquitatem, aut adiacentem alicuius importunitatis difficultatem, impoſſibile videatur exſpectet eum terra ſepulturæ ſuæ, quo canonicorum, aut monachorum, ſiue monialium congregatio ſancta communiter degit, vt eorum orationibus commendatus occurrat, & remiſſionem delictorum, quam meritis non obtinet, illorum intercesſionibus percipiat. Quod ſi & hoc ineptum, & difficile æſtimetur, vbi decimam perſoluebat viuus, ſepeliatur mortuus. *Tribur. cap.* 15.

CAP. VI.

vid. c. 2. de furt. ap. Greg. ix & c. 4. eod tit. in 2. coll.

Si quis inuentus fuerit furtum, aut rapinam exercere, & in ipſo diabolico actu mortem meretur incurrere, nullus pro eo præſumat orare, aut eleemoſinam dare. Et eleemoſina pro eo data in memoriam clericorum, nec pauperum veniat, ſed execrabilis ſordeſcat. B. Auguſtinus de talibus horribilem profert ſententiam, dicens: Nemo te poſt mortem tuam fideliter redimit, quia tu te redimere noluiſti. *Tribur. cap.* 31

CAP. VII.

Si quis ab Epiſcopo ſuo excommunicatus, interſectus, aut obitu proprio mortuus abſque reconciliatione fuerit, &c. neque pro eo oretur, nec facultas eius in eleemoſynam ſuſcipiatur, quouſque ab Epiſcopo abſoluatur, ſimili modo ſi vulneratus ad mortem quilibet de excommunicatis fuerit, vel infirmitate ad exitum correptus pœnitentiam ex corde petierit &c. pœnitentia eius ſuſcipiatur, &c. nullatenus tamen ſepeliatur, neque poſt mortem pro eo oretur donec ab Epiſcopo abſoluatur ſuo. *Lemonicen. act. 2. in med.*

Vid. Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 99. tit. Non ſepeliebantur olim corpora defunctorum in eccleſia.

Pro quibus mortuis poſſit miſſæ ſacrificium offerri, & pro quibus non poſſit. Tit. IV.

Vide lib. xxiv. parte poſt. tit. xxviij.

Ne oblationes defunctorum retineantur à laicis. Tit. V.

Vide lib. xv. tit. xxij.

De pœnitentibus, qui ex hac vita migrarunt. Tit. VI.

Vide lib. xxv. tit. xvij.

Cum moritur Epiſcopus veniat Epiſcopus vicinus ad mandandum tumulo illius corpus. Tit. VII.

CAP. I.

QVia ſæpe ſanctorum Antiſtitum per abſentiam commendatoris Epiſcopi exequiæ differuntur, ita vt veneranda Pontificis membra dum tardius funerantur, iniuriæ ſubiaceant, Epiſcopus, qui poſt mortem fratris ad ſepeliendum eum ſolet inuitatus occurrere, infirmum admonitus viſitare non differat, vt aut de reuelatione conſacerdotis amplius gaudeat, aut de ordinatione domus ſuæ fratrem admoneat, eiuſque probabilem voluntatem in effectum transmittat, ac recedẽtem à ſæculo poſt oblatum in eius commendatione Deo ſacrificium, mox ſepulturæ tradat, & cetera faciat. Si Antiſtes repentino obitu deceſſerit, & collimitanei ſacerdotes de longinquo minime adeſſe poſſint, vno die tantum cum ſua nocte examinatum corpuſculum ſacerdotis maneat, nec ſine fratrum, à religioſorum frequentia, vel pſallentium excubatione ſeruatum, à presbyteris cum omni diligentia in loco conditum ſeorſum non ſtatim humetur, ſed honorifice commendetur, donec ſine mora inuitato vndecumque Pontifice, ab ipſo, vt condecet ſolemniter tumuletur: vt & iniuriæ tollatur occaſio, & mos antiquus in ſepeliendis ſacerdotibus obſeruetur. *Valent. Hiſp. cap.* 4.

CAP. II.

Nullus Epiſcopus ad ſepeliendum Epiſcopum venire conficta occaſione diſſimulet, ne cuiuſlibet corpuſculum diutius inhumatũ negligentia interueniente ſoluatur. Is vero Epiſcopus, qui defunctum aduenerit ſepelire præter

ter expenſam neceſſariam, nihil pretii pro fatigatione expoſcat. *Aurel. ij. cap. 5.*

CAP. III.

Quæ competunt honeſtati, contingit ſæpe quorumdam deſidia non impleri. Notum eſt, dignitas in exequiis morientis Epiſcopi ex canonibus conſeruetur. Adiicimus, vt ſi quis ſacerdotum, ſecundum ſtatuta concilii Valentini ad humanda decedentis Epiſcopi membra venire commonitus pigra voluntate diſtulerit, appellantibus clericis obeuntis Epiſcopi, apud ſynodum, ſiue apud Metropolitanum Epiſcopum tempore anni vnius, nec faciendi miſſam, nec communicandi habeat omnino licentiam. Presbyteri autem, ſiue cæteri clerici, quibus maior honoris locus apud eandem eccleſiam fuerit, cuius ſacerdos obierit, ſi omni ſollicitudine pro exequiis, aut iam mortui, aut continuo Antiſtitis morituri, ad commendandum Epiſcopum tardi inueniantur, aut per quamcumque moleſtiam animi id negligere comprobentur, totius anni ſpatio ad pœnitentiam in monaſteriis deputentur. *Tolet. vij. cap. 3 Burch. lib. 1. cap. 216. Iuo par. 5. cap. 330. decr.*

Vide Rhegienſ. cap. 5. & 6. Valent. Hiſp. cap. 2. 2. Aurel. ij. cap. 6. Tolet. ix. cap. 9. Troſleia. c. 14. quæ omnia ſunt in lib. iv. tit. 83. Ne quiſquam bona Epiſcopi defuncti ſurripere audeat.

Ne quiſquam bona Epiſcopi defuncti ſurripere audeat. Tit. VIII.

Vide lib. iv. tit. xxciij

De iis, qui cibos offerunt mortuis. Tit. IX.

CAP. I.

De conſe. d. 1. c. non oportet. 29 in fin.

NOn liceat chriſtianis prandia ad defunctorum ſepulchra deferre, & ſacrificare mortuis. *Mart. Brac. cap. 70. Burch. lib. 10. c. 38. Iuo par. 11. cap. 63. decr.*

CAP. II.

Sunt qui in feſtiuitate cathedræ Petri Apoſtoli * cibos mortuis offerunt, & poſt miſſas redeuntes ad domos proprias ad gentilium reuertuntur errores, & poſt corpus Domini ſacratas dæmoni eſcas accipiunt, &c. *Turon. ij. cap. 23.*

* victimas.

Non ſepeliebantur olim corpora defunctorum in eccleſia. Tit. X.

CAP. I.

23 q. 2. c. 17.

SI eſt chriſtianus intra eccleſiam ſepeliendus, inquiritis. Hanc ſanctus Papa Gregorius quæſtionem abſoluit, dicens: [Cum grauia peccata non deprimunt, hoc prodeſt mortuis, ſi in eccleſiis ſepeliantur, quod eorum proximi quotiens ad eadem ſacra loca conueniunt, ſuorum, quorum ſepulchra aſpiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt, non ad ſolutionem, potius quam ad maiorem damnationis cumulum, eorum corpora in eccleſiis ponuntur. *Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 99. Greg. lib. 4. dialogo cap. 50. Burch. lib. 3. c. 153. Iuo par. 3. cap. 216. decr.*

CAP. II.

Corpora defunctorum nullo modo intra baſilicam ſanctorum ſepeliantur, ſi neceſſe eſt, de foris circa murum baſilicæ vſque adeo non abhorret. Nam ſi firmiſſimum hoc priuilegium vſque nunc retinent ciuitates, vt nullo modo intra ambitum murorum cuiuſlibet defuncti corpus ſit * humatum: quanto magis hoc venerabilium martyrum debet reuerentia obtinere? *Brac cap. 36. Burch. lib. 3. cap. 157. Iuo par. 3. cap. 220 decr.*

* humetur.

CAP. III.

Non licet in baptiſterio corpora ſepelire. *Antiſ. cap. 13.*

CAP. IV.

Vt de ſepeliendis in baſilica mortuis illa conſtitutio ſeruetur, quæ ab antiquis patribus conſtituta eſt. *Arelaten. ſub Carolo cap. 21.*

CAP. V.

Nullus mortuus intra eccleſiam ſepeliatur. niſi Epiſcopi, aut Abbates, aut digni presbyteri, vel fideles laici. *Magun. cap. 52. Burchar lib. 3. cap. 233. Iuo par. 3. cap. 274.* 13. q. 2. c. 10.

CAP. VI.

Nemo quemlibet mortuum in eccleſia, quaſi iure hereditario, niſi quem Epiſcopus, aut presbyter pro qualitate conuerſationis, & vitæ dignum duxerit, ſepelire præſumat. *Melden. cap. 72. Burch. lib. 3. cap. 158. Iuo par. 3. c. 221. decr.*

CAP. VII.

Secundum ſtatuta ſanctorum patrum, & experimenta miraculorum prohibemus, & præcipimus, vt deinceps nullus laicus in eccleſia ſepeliatur. Quidam mirabilis doctor noſtræ definitioni conſentiens inquit: Nemo enim in eccleſia ſepeliatur, niſi forte talis ſit perſona ſacerdotis, aut alterius iuſti hominis, qui per vitæ meritum talem viuendo ſuo corpori defuncto locum acquiſiuit. Corpora antiquitus in eccleſia ſepulta nequaquam proiiciantur, ſed pauimento deſuper facto nullo tumulorum veſtigio apparente, eccleſiæ reuerentia conſeruetur. Vbi vero hoc præ multitudine cadauerum difficile ſit facere: locus ille cœmiterium, & polyandrium habeatur, ablato inde altari, & conſtituto, vbi religioſe ſacrificium Deo valeat offerri. *Tribur. cap. 17. Additur miraculum relatum à B. Greg. lib. 4. dialog. cap. 53. Vide Burch. lib. 3. cap. 155. Iuo par. 3. cap. 218. decr.*

CAP. VIII.

Prohibendum, ſecundum maiora inſtituta;

vt in eccleſia nullatenus ſepeliantur, ſed in atrio, aut in porticu, aut extra eccleſiam. Infra eccleſiam vero, aut prope altare, vbi corpus Domini, & ſanguis conficitur, nullatenus habeat licentiam ſepeliendi, *Nannet. cap.6. Burch. lib.3. cap.159 Iuo par.3. cap. 222.*

CAP. IX.

Antiquus in his regionibus in eccleſia ſepeliendorum mortuorum vſus fuit, & plerumque loca diuino cultui mancipata, & ad offerendas Deo hoſtias, præparata cœmeteria, ſiue palynodica facta ſunt. Vnde volumus, vt ab hac re deinceps abſtineatur, & nemo in eccleſia ſepeliatur, niſi forte talis ſit perſona ſacerdotis, aut cuiuſlibet iuſti hominis, qui per vitæ meritum talem viuendo ſuo corpori defuncto locum adquiſiuit. Corpora vero, quæ antiquitus in eccleſiis ſepulta ſunt, nequaquam proiciantur, ſed tumuli, qui apparent profundius in terram mittantur. & pauimento deſuper facto, nullo tumulorum veſtigio apparente, eccleſiæ reuerentia conſeruetur. Vbi vero tanta eſt multitudo cadauerum, vt hoc facere difficile ſit, locus ille pro cœmeterio habeatur ablato inde altari & in eo loco conſtructo, vbi religioſe, & pure Deo ſacrificium offerri valeat. *Theodulph. ad presbyteros Aurel. cap.9. Tribur. c.17. Burch. lib.3. cap.151. Iuo par.3. cap. 213. decr.*

Ne corpora mortuorum pallis, aut veſtibus ſacris tegantur. Tit. XI.

Vide lib. xvij. tit. iij.

Quibus de cauſſis priuetur quis ſepultura eccleſiaſtica. Tit. XII.

CAP. I.

c.19. de dec. Gregor. ix. c. 25 eod. tit. in 1 coll.

SI quis receperit decimas à laicis, & eccleſiæ non tradiderit, chriſtiana ſepultura priuetur. *Alexand. iij. in conc. Later. cap.14.*

CAP. II.

De Tornea. c.1. Greg. ix. & in 1. coll.

Torneamenta, in quibus milites ex condicto venire ſolent, fieri prohibemus, &c. Quod ſi quis eorum ibidem (*in torneamento*) mortuus fuerit, quamuis ei poſcenti venia non negetur, eccleſiaſtica tamen careat ſepultura. *Alexand. iij. in conc. Later. cap. 20.*

CAP. III.

De vſur. c. 3. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 1. coll.

Vſurarii manifeſti, nec ad communionem admittantur altaris, nec chriſtianam, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam, &c. Qui eos chriſtianæ tradiderit ſepulturæ, &c. donec ſatisfecerit, ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus. *Alexand. iij. in conc. Lateran. cap.25.*

CAP. IV.

De hæret. c. 8. Greg. ix. c. 6. eo. tit. in 1. coll.

Hæreticos, & defenſores eorum, & receptores anathemati decernimus ſubiacere, &c. Si autem in hoc peccato deceſſerint, nec ſub noſtrorum priuilegiorum cuilibet indultorum obtentu, nec ſub alia quacumque occaſione, aut oblatio fiat pro eis, aut inter chriſtianos recipiant ſepulturam. *Alexan. iij. in conc. Lateran. cap.27.*

CAP. V

de hære. c. 13. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 4 coll.

Sane clerici non exhibeant huiuſmodi peſtilentibus (*hæreticis, & fautoribus hæreticorum*) eccleſiaſtica ſacramenta, nec eos chriſtianæ præſumant ſepulturæ tradere, nec eleemoſynas, nec oblationes eorum accipiant. *Innoc. iij. in conc. Later. cap. 3.*

CAP. VI.

De pæni. c.12. Greg. ix. & c. 2. eo. tit. in 4 coll.

Omnis vtriuſque ſexus confiteatur ſaltem ſemel in anno, & ſuſcipiat euchariſtiæ ſacramentum in paſchate, &c. Alioquin & viuus ab ingreſſu eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura. *Innoc. iij. in conc gener. Later. cap.21.*

CAP. VII.

c.1. de Torneamentis coll.

Deteſtabiles illas nundinas, vel ferias, in quibus milites ex condicto conuenire ſolēt, & oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ temere congrediuntur, vnde mortes hominum, & animarum pericula ſæpe proueniunt, omnino fieri interdicimus. Quod ſi quis eorum ibidem mortuus fuerit, quamuis ei poſcenti pœnitentia, & viaticum non negetur, eccleſiaſtica tamen careat ſepultura. *Innoc. ij. in ſynod. Rom. cap. 10. Eug. iij. in conc. Rhem. cap.12.*

CAP. VIII.

Nullus Archiepiſcopus, nullus Epiſcopus, vel cuiuſlibet ordinis Abbas, vel quiuis in ordine & clero, niſi cum ſumma cautela vſurarios recipere præſumat, ſed in tota vita infames habeantur, niſi reſipuerint, chriſtiana ſepultura priuentur. *Innoc. ii. in ſynod. Rom. cap. 13. al. cap. vlt.*

CAP. IX.

23 q. 8 c. 32 incendiariorum

Peſſimam, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei, & beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli omnino deteſtamur, & interdicimus, &c. Si quis igitur poſt huius noſtræ conſtitutionis promulgationem, malo ſtudio, ſiue pro vindicta ignes appoſuerit, vel apponi fecerit, aut appoſitoribus conſilium, vel auxilium ſcienter tribuerit, excommunicetur. Et ſi mortuus fuerit incendiarius, eccleſiaſtica careat ſepultura. *Innoc. ii. in ſynod. Rom. cap.14. Eugen. iii. in conc. Rhem. cap.15. poſt Iuonis panor. Pænit. Rom. tit. 8. cap. 17.*

CAP. X.

Sanctimoniales, & mulieres, quæ canonicæ nominantur, & irregulariter viuunt, &c. vitam ſuam in melius corrigant, & emendent, ſuperfluitatem, & inhoneſtatem veſtium deſerant, & in clauſtro aſſidue permanentes communi refectorio, & dormitorio ſint contentæ, &c. Quod ſi vſque ad proximum Apoſtolorum

ſe-

feſtum non adimpleuerint, ex tunc in earum eccleſiis, donec hoc noſtrum mandatum adimpleant, diuina prohibemus officia celebrari, & ſi quæ ipſarum mortua fuerit, chriſtianorum careat ſepultura. *Eugen. iij. in ſynod. Rhemen. cap.4.*

CAP. XI.

Nullus aduocatus præter ius, & beneficium antiquitus conſtitutum, aliquid ſacri arripere, vel vſurpare præſumat. Subaduocatos vero, & exactores eorum modis omnibus ab eccleſiarum infeſtationibus remoueri præcipimus. Quod ſi quis contra hanc prohibitionem à nobis promulgatam de cætero attentare præſumpſerit, chriſtianorum careat ſepultura. *Eug. iii. in ſynod. Rhemen cap.6.*

CAP. XII.

Si ſit ſepeliendus, qui ſeipſum occidit, vel ſi ſit pro eo ſacrificium offerendum, requiritis. Sepeliendus eſt quidem, ne viuentium odoratui, moleſtiam ingerat: non tamen eſt, vt aliis pauor incutiatur, ſolito cum obſequiis more ad ſepulchra ferendus. Sed & qui ſunt, qui eius ſepulturæ ſtudio humanitatis obſequuntur, ſibi, non illi, qui ſui extitit homicida, præſtare videntur. *Nicol. ad conſulta Bulgaror. cap.98.*

CAP. XIII.

Ille, qui occiſus fuerit, (*loquitur de ſingulari certamine*) tamquam ſui homicida, & propriæ mortis ſpontaneus appetitor, à dominicæ oblationis commemoratione habeatur alienus, nec cadauer eius, iuxta ſanctorum canonum decretum, cum pſalmis, & orationibus ad ſepulturam deducatur, &c. *Valent. ſub Lothar. cap. 12.*

CAP. XIV.

Si quis ab Epiſcopo ſuo excommunicatus, interfectus, aut obitu proprio mortuus abſque reconciliatione fuerit, nullatenus chriſtianorum ſepultura ſepeliatur: niſi Epiſcopus ſatisfacientibus pro eo amicis, vel parentibus abſolutionem, & licentiam ex hoc conceſſerit, &c. Simili modo, ſi vulneratus ad mortem quilibet de excommunicatis fuerit, vel infirmitate ad exitum correptus pœnitentiam ex corde petierit, pœnitentia eius ſuſcipiatur, &c. nullatenus tamen ſepeliatur, donec ab Epiſcopo abſoluatur ſuo. *Lemouicen. act. 2. in med.*

CAP. XV.

Sub anathemate prohibemus, ne clerici fructus beneficiorum eccleſiaſticorum ſpuriis ſuis, vel concubinis ſuis dimittant. Qui vero contra hanc inhibitionem venire præſumpſerint, in ſignum ſuæ perditionis eccleſiaſtica careant ſepultura. *Concil. habitum in Germania ſub Conrard. Card. cap.5.*

De pœna illius, qui ſepulchrum violat. Tit. XIII.

CAP. I.

SYnodum tempore piæ recordationis ſextus. Stephani Papæ deceſſoris videlicet noſtri celebratam, in qua venerabile corpus Formoſi venerabilis Papæ de ſepultura violata per terram tractum eſt, & quaſi ad iudicium deductum, iudicari, & damnari præſumptum eſt, quod numquam deceſſorum noſtrorũ temporibus fuiſſe auditum eſt, pœnitus abdicamus, & ne vlterius præſumatur fieri, interdicimus. *Syn. Rauen ſub Ioan. ix. par. 1. cap. 1.*

CAP. II.

Violatores, ſeu corruptores ſacri tumuli eiuſdem domini Formoſi Papæ, qui ſub fœdere conſpirationis ad capiendum theſaurum corpus illius trahentes, in fluuium Tiberim iactare non timuerunt, diuina auctoritate, ſynodalique noſtro conſultu, niſi reſipuerint, ſint à ſancti Dei eccleſiæ liminibus ſeparati. *Rauen. ſub Ioan. ix. par. 1. cap. 9.*

CAP. III.

Sepulchrorum violatores infames ſunt. *Stephan. epiſt. 1. in med.* *6 q. 1. infames. 6 q. 17.*

CAP. IV.

Si quis clericus in demoliendis ſepulchris fuerit deprehenſus, quia facinus hoc pro ſacrilegio legibus publicis ſanguine vindicatur, oportet canonibus in tali ſcelere proditum, à clericatus ordine ſubmoueri, & pœnitentiæ triennio deputari. *Tolet. 17. cap. 45.*

CAP. V.

Nec quiſquam oſſa cuiuſlibet mortui de ſepulchro ſuo eiiciat, aut ſepulturam cuiuſquam temerario auſu quoquo modo violet, ſed vnumquemque in loculo ſibi à Deo præparato, atque conceſſo, aduentum ſui iudicis præſtolari concedat, maxime cum non ſolum diuinæ leges, ſed etiam humanæ apud humanã rempublicam ſepulchrorum violatores reos mortis diiudicent. *Melden. cap.7.*

CAP. VI.

Qui ſepulchra effodit, vndecim annis carebit communione. *Baſil. ad Amphil. cap.65.*

CAP. VII.

Sepulchrorum effoſſio ipſa quoque diuiditur in id, quod veniam meretur, & id, quod non meretur: ſi enim mortuorum parcens religioni, & tectum corpus intactum relinquens, vt nec ſola oſtendatur turpitudo corporis, lapidibus aliquot ex iis, qui ante ſepulchrum proiecti ſunt, ad aliquod opus conſtruendum vſus eſt, ne hoc quidem eſt laudabile, ſed vt eſſet dignum venia, effecit conſuetudo, quando ad aliquid melius, & reipublicæ vtilius materia traducta ſit, ſed carnis in terram redactæ puluerem perſcrutari, & oſſa mouere, ſpe aliquem ex defoſſis lucrifaciendi ornatum: id eorum iudicio condemnatum eſt, quo ſimplex fornicatio, quemadmodum in præcedente oratione diuiſio facta eſt: conſiderante ſcilicet œconomo, ſeu diſpenſatore ex ipſa vita eius, cui medela adhibetur, medicinam, vt ſpatium à canonibus præſtitutum poſſit contrahere. *Greg. Nyſſen. epiſt. canonica ad Letoium.*

Ne pecunia accipiatur ſepulturæ cauſſa tanquam pretium. Tit. XIII.

CAP. I.

PRo ſepultura nulla cuiuſquam pretii exactio interredat. *Turon. ſub Alexan. iii. cap. 6. poſt Later. conc. par. 2. cap. 10.*

CAP. II.

de ſimo. c. 6. Gregor. ix. c. 8. eod. tit. in 2 coll.

In quibuſdam eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, ita vt pro ſepulturis, & exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, ſeu aliis ſacramentis aliquid exigatur, &c. Putant plures ex hoc ſibi licere, quia legem mortis de longa inualuiſſe conſuetudine arbitrantur, &c. Ne igitur hoc de cetero fiat, & vel pro mortuis ſepeliendis, ſeu etiam nubentibus benedicendis, ſeu etiam aliis ſacramentis aliquid exigatur, diſtrictius inhibemus, &c. *Alex. iii. in conc. Later. cap. 7.*

CAP. III.

De pact. c. 7. Gregor. ix. c. 1. eod. tit. in 4. coll.

Plerique ſicut accepimus regulares, & clerici ſæculares interdum cum vel domos locant, vel feuda concedunt in præiudicium parochialium eccleſiarum, pactum adiiciunt, vt conductores, & feudatarii decimas eis ſoluãt, & apud eoſdem eligant ſepulturam. Cum autem id de auaritiæ radice procedat, pactum huiuſmodi penitus reprobamus, ſtatuentes, vt quidquid fuerit occaſione huiuſmodi pacti perceptum, eccleſiæ parochiali reddatur. *Innocen. iii. in conc. gen. Later. cap. 56.*

CAP. IV.

De ſimo. c. 42. Gregor ix. & c. 5. eod. tit. in 4. coll.

Præterea cum miles, aut clericus domum religionis ingreditur, vel apud religioſos eligit ſepulturam, etiam ſi nihil loco religioſo reliquerit, difficultates (*quidam Epiſcopi*) ingerunt, & malitias, donec aliquid muneris manus cõtingat eorum. &c. Exactiones huiuſmodi inhibemus, &c. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. cap. 65.*

CAP. V.

De ſimo. c. 41. Gregor. ix. c. 6. eod tit. in 4. coll.

Ad Apoſtolicam audientiam frequenti relatione peruenit, quod quidam clerici pro exequiis mortuorum, & benedictione nubentium, & ſimilibus pecuniam exigunt, &c. prauas exactiones ſuper his fieri prohibemus, &c. Statuentes, vt libere conferantur eccleſiaſtica ſacramenta, ſed per Epiſcopum loci veritate cognita compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare. *Innoc. iii. in conc. gen. Later. cap. 66.*

CAP. VI.

Nullus deinceps ſepulturam exigat. *Vrba. ii. in conc. gen. Claramon. cap. 8.*

CAP. VII.

Illud quoque præcipimus, vt pro chriſmate & baptiſmo, & ſepulturis, nihil vmquam exigatur. *Vrba. ij. in conc. Placen. c. 14. al. in conc. Claramontis.*

CAP. VIII.

Illud quoque adiicientes præcipimus, vt pro chriſmatis, olei ſacri, & ſepulturæ acceptione nullum venditionis pretium exigatur. *Innoc. ij. in conc. Roma. cap. 18. Eugen. iii. in conc. Rhem. cap. 16.*

CAP. IX.

Queſta nobis eſt Nereida femina clariſſima, quod ab ea centum ſolidos pro filiæ ſuæ ſepultura fraternitas veſtra velit exigere. *13. q. 2. c. 12.*
Quod ſi ita ſe veritas habet, quia graue nimis, & procul eſt à ſacerdotis officio pretium de terra conceſſa putredini quærere, & de alieno velle facere lucrũ cõpendiũ, ab hac ſe petitione fraternitas veſtra contineat, &c. Hoc autem vitium & nos, poſtquam, Deo auctore, ad Epiſcopatus honorem acceſſimus, de eccleſia noſtra omnino vetuimus, & prauam denuo conſuetudinem nequaquam vſurpari permiſimus: memores, quia dum Abraham à filiis Emor, *Gen. 23.*
hoc eſt Ephron filio Seor ſepulcri terram pretio ad humandum corpus coniugis poſtularet, pretium accipere renuit, ne commodum videretur ex cadauere conſecutus. Si ergo tantæ conſiderationis paganus vir fuit, quanto magis nos, qui ſacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Vnde ne hoc auaritiæ vitium, vel in alienis denuo tentari præſumatur, admoneo. Sed ſi quando aliquem in eccleſia veſtra ſepeliri conceditis, ſi quidem parentes ipſius proximi, vel heredes pro luminaribus ſponte quid offerre voluerint, accipi non vetamus: peti vero aliquid, aut exigi omnino prohibemus: ne, quod valde irreligioſum eſt, aut venalis fortaſſe, quod abſit, dicatur eccleſia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari, ſi ex eorum cadaueribus ſtudeatis quærere quolibet modo compendium. *Greg. lib. 7 indict. 2. epiſt. 55. Ianuario Epiſcopo. Melden. cap. 72. Iuo par. 3. cap. 201. decret. Tarrac. lib. 6. cap. 56.*

CAP. X.

Nullus de agro eccleſiaſtico, & manſo, ac mancipiis, vel ſi quilibet pro loco ſepulturæ aliquid largitus eccleſiæ fuerit, neque de decimis, & oblationibus fidelium, † cuiquam presbytero aliquem cenſum perſoluere cogat. *Melden. cap. 63. Burch. lib. 3. cap. 53.*

*quemquã presbyterũ.

CAP. XI.

Neque pro loco ſepulturæ, vt verbis ſancti Gregorii vtamur, pretium de terra conceſſa putredini quærere, & de alieno velle facere

luctu

luctu compedium aliquo modo (*quiſpiam*) teneret. Si quando autem proximi, vel hæredes ſponte aliquid offerre in eccleſia voluerint in eleemoſyna defuncti, accipere non vetamus: peti vero, aut aliquid exigi omnino prohibemus, ne quod valde irreligioſũ eſt, aut venalis, quod abſit, dicatur eccleſia, aut de humanis mortibus videamur gratulari, ſi compendium exinde ſtudemus modo quolibet quærere. *Melden. cap. 72. vide Greg. lib. 7. regiſt. epiſt. 55.*

CAP. XII.

De vno manſo, & de terris pro ſepultura datis, & pro quatuor mancipiis, vel eorum procreatione nullus cenſus deinceps exigatur, & pro ſepultura nullum pretium detur. *Metenſe cap. 2.*

CAP. XIII.

13. q. 2. c. 56.

Abhorrendus, & Chriſtianis deuitandus mos iniquus ſubrepſit, ſepulturam mortuis debitam ſub pretio vendere, & gratiam Dei venalem facere, cum hoc nuſquam ſub euangelica gratia meminimus nos inueniſſe, vel legiſſe. In Eccleſiaſtico namque libro ſcriptum eſt: Mortuo non prohibeas gratiam, ſciens, quia omnes moriemur. Et item: Omnia, quæ de terra ſunt, in terram conuertuntur. Quid terra terram vendis? Memento quoniam terra es, & in terram ibis: & quoniam mors tibi futura eſt, appropiat, & non tardat. Recordare, quoniam non hominis eſt terra, ſed vt Pſalmiſta commemorat, Domini eſt terra, & qui habitant in ea. Si terram vendis, inuaſione alienæ rei reus teneberis: gratis accepiſti à Deo, gratis da pro eo. Quare interdictum ſit omnibus omnino Chriſtianis, terram mortuis vendere, & debitam ſepulturam denegare: niſi forte proximi, & amici defuncti propter nomen Domini, & redemptionem animæ viri, gratis aliquid donare velint. *Tribur. cap. 16. Iuo par. 3. cap. 215. decret.*

Eccl. c. 7. Eccleſ. 40. Gen. 3. Pſal. 23.

CAP. XIV.

13. q. 2. c. 15.

Præcipiendum eſt, ſecundum canonum auctoritatem, vt de ſepulchris, & hominibus ſepeliendis nihil muneris exigant: niſi forte, qui ſepelitur viuens iuſſerit eccleſiæ, in cuius atrio ſepelitur, de ſuis rebus aliquid tribuere, aut etiam poſt mortem ipſius illi, quibus commiſſum eſt eleemoſynam facere de rebus illius aliquid dare ſponte voluerint. Tamen nullatenus à presbyteris eccleſiæ illius aliquid exigatur, ſiue ab illis, qui locis, & villis præſunt. *Nannet. cap. 6. Burchar. lib. 3. c. 159. Iuo par. 3. cap. 222. decret.*

CAP. XV.

Nullus pretium pro ſepultura accipiat, niſi quod fideles ſponte dare, vel offerre voluerint. *Bituricen. cap. 12. apud Lemonicen. actio. 2.*

Communia de funeribus, & ſepulturis. Tit. XV.

CAP. I.

De priui. c. 1. Greg. ix. & in 2. collect.

FRatrum & coëpiſcorum noſtrorum vehementi conqueſtione comperimus, &c. Proponunt, quod eccleſias recipiant (*Templarii, & Hoſpitalarii*) de manibus laicorum, excommunicatos, & interdictos ad eccleſiaſtica ſacramenta, ſepulturam admittant, &c. ad locum interdictum ſæpius accedentes, indulgentia priuilegiorum in celebrandis officiis abutuntur, & tunc mortuos apud prædictas eccleſias ſepelire præſumunt, &c. Si Templarii, ſiue Hoſpitalarii ad eccleſiaſticum interdictum venerint, non niſi ſemel in anno ad eccleſiaſticum admittantur officium, nec tunc ibi corpora ſepeliant defunctorum. *Alexand. iij. in conc. Lateran. cap. 9.*

CAP. II.

De priui. c. 24. Gregor. ix. c. 7. & 10. in 4. collect.

Sane quibuſdam regularibus ſedes Apoſtolica indulſit, vt iis, qui eorum fraternitatem aſſumpſerint, ſi forſan eccleſiæ, ad quas pertinent à diuinis fuerint officiis interdictæ, ipſoſque mori contingat, ſepultura eccleſiaſtica non negetur, niſi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti, ſuoſque confratres, quos eccleſiarum prælati apud eccleſias ſuas non permiſerint ſepeliri, niſi excommunicati, vel interdicti fuerint nominatim, ipſi ad eccleſias ſuas deferant tumulandos, &c. Qui tamen ſepeliantur apud ipſorum regularium, vel aliorum non interdictas eccleſias, in quibus elegerint ſepulturam. *Innoc. iij. in conc. gen.* Lateran. *cap. 57.*

CAP. III.

Quotidiana (*Petri Apoſtoli*) prædicatio inter cætera diuina mandata hæc erat: &c. Infirmos viſitare, mortuos ſepelire, & diligenter eorum exequias peragere, pro iiſque orare, & eleemoſynas dare, dolentes conſolari, & ſuis bonis refouere, &c. *Clem. ep. 1. ante fin. Theodulph. ad presbyt. Aurel. c. 21.*

CAP. IV.

24. q. 2. de communione c. 1.

Quibus viuentibus communicauimus, mortuis communicare non poſſumus. Leo *epiſt. 90. cap. 6. ad Ruſticum Narbon. Epiſc. Iuo lib. 5. tit. 4. cap. 4. panor. & par. 14. cap. 60. decr. Cæſar. lib. 5. cap. 90.*

CAP. V.

Si defunctus de rebus ſuis diſpoſuit, & debita diſponere prætermiſit, niſi de ſolutione debitorum, dummodo ſit ſoluendo, ab hærede vel conſanguineis defuncti ſufficiens cautio detur, corpus eius, poſtpoſita appellatione, eccleſiaſticæ ſepulturæ non tradatur. *Alexand. iij. Cantuarien. Epiſcop. poſt Lateran. conc. par. 43. cap. 3.*

CAP. VI.

Monachi corpora hominum tam viuorum, quam mortuorum ad eccleſiam ſuam deferre non audeant ſine conſenſu, & petitione eius eccleſiæ, quæ ei dum viueret, conſuluit, & conſulendo viaticum ſuum adminiſtrauit. Quod ſi fecerint, veluti inuaſores ſanctæ eccleſiæ ſub diſtricta anathematis interpoſitione, quouſque ſatisfaciant eccleſiæ fieri præcipimus, omni remota fraternitatis occaſione. *Gregor. Auguſtino Anglorum Epiſcopo. refertur ab Alexand. iij. par. 43. poſt conc. Lateran. cap. 4.*

CAP. VII.

De conſe. di. 1. c. ſacramenta 48. Si Epiſcoporum, vel aliorum depoſitio defunctorum fit poſt meridiem, ſolis orationibus celebretur, qui faciunt, iam pranſi ſunt. *Carthagin. cap. 41. G. Carthagin. iij. cap. 29. L. Afric. cap. 8. Anſelm. lib. 9. cap. 3. Cæſar. lib. 13. cap. 4.*

CAP. VIII.

De degeneribus ſeruis, qui ſepulchris defunctorum pro qualitate ipſius miniſterii deputantur: placuit, vt ſub qua ab actoribus fuerint conditione dimiſſi, & ſiue hæredibus, ſiue eccleſiæ pro defenſione fuerint deputati voluntas defuncti circa eos in omnibus debeat conſeruari. Quod ſi eccleſia eos de Fiſci functionibus in omni parte defenderit, tam illi, quam poſteri eorum eccleſiæ defenſione in omnibus potiantur, & occurſum impendant. *Pariſ. cap. 9.*

CAP. IX.

Comperimus multos, necdum marcidatis mortuorum membris, ſepulchra reſerare, & mortuos ſuos ſuperimponere, & aliorum, quod nefas eſt, pro mortuis ſuis religioſa loca vſurpare, ſine voluntate ſcilicet Domini ſepulchrorum: ideoque ſtatuimus, vt nullus deinceps hoc peragat, quod ſi factum fuerit, ſecundum legem ſuperimpoſita corpora de eiſdem tumulis reiactentur. *Matiſc. 4. c. 17.*

CAP. X.

Non licet mortuum ſuper mortuum mitti. *Antiſiod. cap 15.*

CAP. XI.

Presbyterorum, qui præſunt eccleſiæ Chriſti miniſterium eſſe videtur, vt de omnibus hominibus, qui ad eorum eccleſiam pertinent, per omnia curam gerant, &c. Si *aliquis* infirmitate depreſſus fuerit, ne confeſſione, atque oratione ſacerdotali, &c. per eius negligentiam careat. Denique ſi finem vrgentem perſpexerit, commendet chriſtianam animam Domino &c. corpuſque ſepulturæ, non vt mos eſt gentilium, ſed ſicut chriſtianorum. *Aquiſg. ij. ſub Ludo. par. 3. cap. 5.*

CAP. XII.

Xyſtus tertius corpus Baſſi (*eius accuſatoris*) cum linteaminibus, & aromatibus manibus ſuis tractans recondidit, & ſepeliuit ad B. Petrum Apoſtolum in cubiculo parentum eius. *Ex Pontific.*

CAP. XIII.

Symmachus fecit cœmeterium Iordanorum in melius propter corpus Alexandri. *Ex Pontif.*

CAP. XIV.

Deusdedit dimiſit pro exequiis ſuis ad omnem clerum * rogam vnam integram. *Ex Pontif.*

* id eſt, erogationem.

LIBER

LIBER XXVIII.

De Sacramento Ordinis.

De miniſterio ſacramenti Ordinis. Tit. I.

Vide lib. iv. tit. xlix. lib. viii. tit. xiv. quibus adde.

CAP. I.

NVLLVS in eccleſiis præſumat presbyteros conſtituere, niſi qui & ſacerdotalem gradum dare licite poteſt, &c. *Syno. Roman. ſub Leon. iv. cap. 42.*

CAP. II.

1 q. 1. c. 40. Si qui clerici ab iſtis pſeudoepiſcopis, in eis eccleſiis ordinati ſunt, quæ ad proprios Epiſcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum conſenſu & iudicio præſidentium facta eſt, poteſt rata haberi, ita vt in ipſis eccleſiis perſeuerent. Aliter autem vana eſt habenda ordinatio, quæ nec loco fundata eſt, nec auctoritate munita. *Leo ad Ruſtic. Narbonen. Epiſcop. epiſt. 90. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 11. Ivo par. 5. cap. 65.*

CAP. III.

De Epiſcopis vagantibus, qui parochias non habent, nec ſcimus de ordinatione eorum qualiter fuit, placuit iuxta inſtituta ſanctorum patrum, vt in alterius parochia miniſtrare, nec vllam ordinationem facere debeant, ſine iuſſione Epiſcopi, cuius parochia eſt, & ſi hoc facere præſumpſerint, ab officio ſuſpendantur, &c. *Synod. apud Palatium Vernis cap. 13. Vormat. cap. 62.*

Epiſcopus non ordinet in aliena diœceſi. Tit. II.

Vide lib. 4. tit. liv.

Ne Epiſcopus clericum alienum ordinet, ſine ſcientia Epiſcopi, ad quem pertinet. Tit. III.

Vide lib. iv. tit. L.

Epiſcopus ſeruet canonum ſtatuta in conferendis ordinibus. Tit. IV.

Vide lib. iv. tit. LI.

Ne laicus ſtatim Epiſcopus, aut presbyter ordinetur, ſed prius ordines inferiores ſuſcipiat. Tit. V.

Vide lib. iv. tit. iii. lib. vi. tit. vi. lib. vii. tit. iv. & lib. viii. tit. xiii. quibus adde.

CAP. I.

IAm non ſatis eſt laicos ordinare, quos nullus ordo fieri permittit, ſed etiam ii, quorum crimina longe, lateque per omnes pœne ſunt nota prouincias, ordinantur. *Cæleſtinus epiſt. 1. cap. 3.*

CAP. II.

Si de laicis quiſpiam eccleſiaſticis eſt aggregandus officiis, tanto ſollicitius in ſingulis, quæ ſuperius comprehenſa ſunt, huiuſmodi decet examinari perſonam, quantum inter mundanam, religioſamque vitam conſtat eſſe diſcriminis, quia vtique conuenientia eccleſiæ miniſteria reparanda ſunt, non inconuenientibus meritis ingerenda, tantoque magis, quod ſacris aptum poſſit eſſe ſeruitiis, in eorum quærendum eſt inſtitutis, quantum de tempore, quo fuerant hæc aſſequenda, decerpitur: vt morum habere doceatur hoc probitas, quod prolixior conſuetudo non contulit, ne per occaſionem ſupplendæ penuriæ clericalis, vitia potius diuinis cultibus intuliſſe, non legitimæ familiæ * computemur procuraſſe compendia: quorum promotioni ſuper anni metas, ſex menſes nihilominus ſubrogamus: quoniam, ſicut dictum eſt, diſtare conuenit inter perſonam diuino cultui deditam, & de laicorum conuerſatione venientem. Quæ tamen eatenus indulgentia credimus, vt illis eccleſiis, quibus infeſtatione bellorum, vel nulla penitus, vel exigua remanſerint, miniſteria renouentur: quatenus his, Deo propi- Diſt. 77. cap. vlt.

* confutemur.

tio, reſtitutis, in eccleſiaſticis gradibus ſobrogandis canonum paternorum vetus forma ſeruetur: nec contra eos vlla ratione prævaleat, quod pro accidentis defectus remedio prouidetur, non aduerſus ſcita maiorum noua lege proponitur, cæteris eccleſiis ab hac occaſione ceſſantibus, quas non ſimili clade vaſtatas, priſtinam faciendis ordinationibus conuenit tenere ſententiam. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 4.*

CAP. III.

Hominem laicum non promouendum ad ſacerdotium ſubito, ſed per ſuos gradus, ſicut Sardicenſe concilium ait, vt de laicis non eligerentur Antiſtites cap. 13. &c. Et Gelaſius non ſolum Epiſcopos de laicis fieri prohibuit, ſed etiam presbyteros, ne talia præſumerent, vetuit in decretorum ſuorum cap. 3. *Nicol. in ep. ad Michaelem Imper. ante med. lecta in ſynodo. viij. CP. ſub Hadria. ij. actio. 4. poſt princ.*

CAP. IV.

Nulli laicorum liceat ad eccleſiaſticos ordines, prætermiſſo canonum præfixo tempore, aut per ſacra regalia, aut per conſenſiones cleri, vel plebis, vel per electionem, aſſenſionemque Pontificum ad ſummum ſacerdotium adſpirare, vel prouehi: ſed cum per canonum conſcripta tempora eccleſiaſticos per ordines ſpirituali opere deſudando, probatæ vitæ adminiculo comitante, conſcenderit gradus, ad ſummum ſacerdotium, ſi dignitatis vita reſponderit, auctore Domino prouehatur, ita tamen, vt duobus, aut tribus, quos conſenſus cleri, & plebis ſelegerit, Metropolitani iudicio, eiuſque coëpiſcopis præſentatis, quem ſors præeunte Epiſcoporum ieiunio, Chriſto Domino terminante, monſtrauerit, benedictio conſecrationis accumulet. Aliter deinceps, quod abſit, præſumptum, & ordinatores, & ordinatos proprii honoris depoſitio ſubſequatur. *Barcinon. ij. cap. 3.*

CAP. V.

Quod ſæculares viri nequaquam ad miniſterium eccleſiæ aſſumantur, auctoritas Apo-
1. Tim. 5. d. ſtolica docet, & dicit: Manus cito nemini impoſueris, & iterum. Non neophytum, ne in ſuperbiam elatus, putet ſe non tam miniſterium humilitatis, quam adminiſtrationem ſæcularis poteſtatis adeptum, & in condemnationem ſuperbiæ, ſicut diabolus per iactantiam deiiciatur, quomodo enim valebit ſæcularis homo ſacerdotii magiſterium adimplere, cuius nec officium tenuit, nec diſciplinam cognouit? aut quid docere potuit, cum ipſe non didicerit? *Iſidor. lib. 2. cap. 6. de eccleſ. officiis apud Aquiſgran. cap. 9.*

Vide Syric. epiſt. 3. cap. 3. tit. de Neophytis non ordinandis cap. Quod ſemel. Cæleſtin. epiſt. 2. cap. 6. de digamis non ordinandis. cap. Abſtineantur.

De Temporibus ordinationum. Tit. VI.

CAP. I.

Quoniam quidam Metropolitanorum *Diſt. 75. c. 8.* quantum comperimus, negligent commiſſos ſibi greges, & ordinationes Epiſcoporum facere differunt, placuit ſanctæ ſynodo intra tres menſes ordinationes Epiſcoporum celebrari, niſi forte neceſſitas inexcuſabilis cogat tẽpus dilationis extendi. Quod ſi hoc minime fecerit, correptioni eccleſiaſticæ ſubiacebit: *Chalced. c. 25. Vormat. c. 76. Burch. lib. 1. c. 24. Iuo par. 5. c. 135. decr. Anſelm. lib. 6. c. 35. Cæſar. lib. 3. cap. 28.*

CAP. II.

In multis conciliis hoc ſtatutum eſt, etiam & nunc confirmatum eſt à veſtra prudentia, ſanctiſſimi fratres, vt primi, quarti, ſeptimi, & decimi menſis ſacerdotum debeant fieri ordinationes, aliqui enim ex noſtris per incuriam ignorantes annorum ſeriem, illicitam fecerunt ordinationem. *Syno. Roma ſub Zachar. cap. 11. Vide Carth. iij. cap. 44.*

CAP. III.

Ne fiant ordines, niſi quatuor certis temporibus, & ſabbato mediante Quadrageſima, & tunc protrahatur ieiunium vſque ad veſperas, & ſi fieri poteſt vſque ad craſtinum, vt magis appareat in die Dominico ordines fieri. *Vrban. ij. in conc. Claramon. cap. 24.*

CAP. IV.

Miror, quid cauſſæ, aut occaſionis emerſerit, vt virum catholicæ fidei, & Neſtorianis, atque Eutychianis hæreticis conſtanter etiam aduerſum Archidiaconum ſub honoris ſpecie (*Anatolius*) degradaret, & diſpenſationem totius cauſſæ, & curæ eccleſiaſticæ in Andream Eutychianiſtam repẽte transferret, adeo nimia commotione turbatus, vt conſecrationem, quam pro iniuria dabat, ſexta ſabbati, traditionis Apoſtolicæ aut neſcius, aut oblitus inferret: quaſi non ad Epiſcopum magis, quam ad presbyterum ordinationis illius vitium pertineret. *Leo epiſt. 55. poſt princ.*

CAP. V.

Quod à patribus noſtris propenſiore cura nouimus eſſe ſeruatum, à vobis quoque volumus *Diſt. 75. c. 4. & 5.*
cuſtodiri, vt non paſſim diebus omnibus ſacer-

dotalis, vel leuitica ordinatio celebretur, ſed poſt diem ſabbati eius noctis, quæ in prima ſabbati luceſcit, exordia deligantur, hoc eſt, ſub lege diuini officii ſubſtituantur, in quibus his, qui conſecrandi ſunt, ieiunis: & à ieiunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod eiuſdem obſeruantiæ erit, ſi mane ipſo Dominico die, continuato ſabbati ieiunio, celebretur, à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem reſurrectionis, ſicut etiam in paſcha Domini declaratur, pertinere, non dubium eſt: Nam præter auctoritatem conſuetudinis, quam ex Apoſtolica nouimus venire doctrina, etiam ſacra ſcriptura manifeſtat, quod cū Apoſtoli Paulum & Barnabam ex præcepto Spiritus ſancti ad euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes, & orantes impoſuerunt eis manus, vt intelligamus quanta & dantium, & accipientium deuotione curandum ſit, ne tantæ benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo pie, & laudabiliter Apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis, ſi hanc ordinandorum ſacerdotum formam per eccleſias, quibus Dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe ſeruaueris, vt his, qui conſecrandi ſunt, numquam benedictiones niſi in die reſurrectionis Dominicæ tribuantur, cui à veſpera ſabbati initium conſtat aſcribi. *Leo epiſt. 79. cap. 1. ad Dioſcorum Epiſcopum Alexand Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 6. panor. & par. 6. cap. 70. & 71. decr. Anſel. lib. 7. cap. 37. Tarracon. lib. 3. cap. 47.*

Act. 13.

CAP. VI.

Nec ſibi conſtare ſtatus ſui nouerit firmitatem, qui non die ſabbati veſpere, quod luceſcit in primam ſabbati, vel ipſo Dominico die fuerit ordinatus (*loquitur de ordinatione Epiſcoporum*) ſolum enim maiores noſtri reſurrectionis Dominicæ diem bonore dignum iudicauere, vt ſacerdotes, qui ſumuntur, hoc die potiſſimum tribuantur. *Leo epiſt. 87. ad Epiſc. Viennen. prouin. ante fin.*

CAP. VII.

Dist. 55. cap. 1. Priſcis igitur pro ſui reuerentia manentibus conſtitutis, quæ vbi nulla vel rerum, vel temporum perurget anguſtia, regulariter conuenit cuſtodiri, eatenus eccleſiis, quæ vel cunctis ſunt priuatæ miniſtris, vel ſufficientibus vſque adeo deſpoliatæ ſeruitiis, vt plebibus ad ſe pertinentibus diuina munera ſupplere non valeant, tam inſtituendi, quam promouendi clericalis * obſequii ſpatia diſpenſanda concedimus. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 2. Iuo par. 3. cap. 142. decr.*

* officii

CAP. VIII.

Dist. 75. cap. vlt. Ordinationes presbyterorum, & diaconorū niſi certis temporibus, & diebus exerceri non debeant, id eſt, quarti menſis ieiunio, ſeptimi, & decimi, ſed etiam quadrageſimalis initii, ac mediana quadrageſimæ die, ſabbati ieiunio circa veſperas nouerint celebrandas. Nec cuiuſlibet vtilitatis cauſſa, ſeu presbyterum, ſeu diaconum his præferre, qui ante ipſos fuerint ordinati. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 13. Iuo lib. 3. tit. 2. cap. 18. panor. & par. 6. cap. 74. decr. Anſel. lib. 7. cap. 38. Tarracon. lib. 3. cap. 48. Vide Gregor. 9. epiſt. 3.*

CAP IX.

Ordinationes presbyterorum, ſeu diaconorum non niſi quarti, ſeptimi, & decimi menſium ieiuniis, ſed & ingreſſu quadrageſimali, atque mediante veſpere ſabbati (*Epiſcopus veſter*) nouerit celebrandas. *Greg. ii. epiſt. 3. ad clerum Thuringia, in med.* Dist. 75. cap. vlt.

CAP. X.

De ordinatione etiam presbyterorum, & diaconorum, cogente neceſſitate, & paupertate rogantium non legitimis temporibus, & diebus à te promoueri, ſi aliquam haberes ex hoc offenſionē, inſinuaſti, &c. Bene noſti, quod ſacri canones docent, aptis temporibus ſacerdotes ordinandos, attamen in eo, quod à te propter zelum fidei actum eſt, à Domino Deo noſtro indulgentiam poſtulemus. *Zachar. epiſt. 5. ante fin. ad Bonif. Epiſcop.*

CAP XI.

Si cum quiſque noſtrum mortalium ad ſacerdotale promouetur officium, nullatenus patimur, vt in reliquis diebus, niſi tantum. Dominicis feſtiuitatibus hi, qui honoris digni habentur officio, in ordine præficiantur eccleſiaſtico: quanto magis, vt ſancta deificata templa, quæ ab hominibus fidelibus cenſentur honorificanda, ſine diebus Dominicis perhibeantur conſecranda? *Cæſaraug. 14. cap. 1.*

CAP. XII.

Decreuimus presbyterorum, diaconorum, & ceterorum graduum inferiorum ordinationes ſtatutis temporibus fieri debere. *Cabilon. ſub Carolo. cap. 23.*

CAP. XIII.

Reuoluta ſunt patrum ſtatuta, & inuentum, quia graduum ordinationes recte fiunt per menſem Martium, & Iunium, Septembrem quoque, atque Decembrem, ſabbato videlicet in duodecim lectionibus, quando ieiunia quatuor temporum aguntur: vbi ſi tanta multitudo fuerit ordinandorum, vt ſabbato non poſſit omnes Epiſcopus conſecrare, in craſtina Dominica vſque ad horam ſextam à mane qui ſuperfuerint, debent ordinari, alias autem nullo modo, niſi cauſſa grandis neceſſitatis, de diaconatu tantum, vel presbyteratu oportet ordinationes agi: & hoc in nulla feſtiuitate, niſi Dominica die, quam tamen ieiunium generale in ſabbato præceſſerit, nam & ipſe Epiſcopus ordinari non poteſt, niſi dominica die circa horam diei tertiam. De ſancto autem Gregorio conſtat, quia numquam, niſi in menſe Martio ordinationes egit. Beatus vero Petrus Apoſtolus in menſe Decembri, & non alibi, &c. *Lemouicen. actio. 2. ante fin.*

CAP. XV.

Gregorius fecit ordinationes duas, vnam in quadrageſima, & aliam in menſe ſeptimo. *Ex Pontif.*

De cæremoniis, quæ in ordinatione presbyteri, & reliquorum clericorum obſeruari ſolent.

Tit. VII.

CAP. I.

Diſt. 23. cap. 8. PResbyter, cum ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput eius tenente, etiam omnes presbyteri, qui præſentes ſunt, manus ſuas iuxta manum Epiſcopi, ſuper caput illius teneant. *Carth. iv. cap. 3. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 6. panor. & par. 6. cap. 12. decr. Anſel. lib. 7. cap. 53. Cæſaraug. lib. 8. cap. 20.*

CAP. II.

d. 23. c. 11. Diaconus, cum ordinatur, ſolus Epiſcopus, qui eum benedicit, manus ſuper caput illius ponat: quia non ad ſacerdotium, ſed ad miniſterium conſecratur. *Carth. iv. cap. 4. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 7. panor. & par. 6. cap. 13. decr. Anſel. lib. 7. cap. 52. Cæſar. lib. 8. cap. 21.*

CAP. III.

d. 23. c. 15. Subdiaconus cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum, de manu vero Archidiaconi, vrceolum cum aqua & mantile, & manutergium. *Cartha. iv. cap. 5. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 8. panor. & par. 6. cap. 14. & cap. 9. in fin. dec. Anſel. lib. 7. cap. 51.*

CAP. IV.

d. 23. c. 16. Acolythus, cum ordinatur ab Epiſcopo quidem doceatur qualiter in officio ſuo agere debeat: ſed ab Archidiacono accipiat ceroſerarium cum cereo, vt ſciat ſe ad accendenda eccleſiæ luminaria mancipari. Accipiat & vrceolum vacuum, ad ſuggerendum vinum in eucharſtiam ſanguinis Chriſti. *Carth. iv. cap. 6. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 9. panor. & par. 6. cap. 15. decr. Anſel. lib. 7. cap. 50.*

CAP. V.

d. 23. c. 17. Exorciſta, cum ordinatur, accipiat de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicente ſibi Epiſcopo: Accipe, & commenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenum, ſiue baptizatum, ſiue catechumenum. *Carth. iv. cap. 7. Raban. lib. 1. cap. 10. de inſtit. cler. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 10. panor. & par. 6. cap. 16. decr. Anſel. lib. 7. cap. 49.*

CAP. VI.

d. 23. c. 18. Lector, cum ordinatur, faciat de illo verbum Epiſcopus ad plebem, indicans eius fidem, ac vitam, atque ingenium. Poſt hæc ſpectante plebe tradat ei codicem, de quo lecturus eſt, dicens ad eum: Accipe, & eſto * lector ** relator.* verbi Dei, habiturus, ſi fideliter, & vtiliter impleueris officium, partem cum eis, qui verbum Dei miniſtrauerunt. *Carth. iv. c. 8. Iuo lib. 3. tit. 3. c. 11. panor. & par. 6. c. 17. decr. Anſel. lib. 7. c. 48.*

CAP. VII.

Oſtiarius, cum ordinatur, poſtquam ab Archidiacono inſtructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuerſari, ad ſuggeſtionem Archidiaconi, tradat ei Epiſcopus claues eccleſiæ de altario dicens: Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur. *Carth. iv. cap. 9. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 12. panor. & par. 6. cap. 18. decr. Anſel. lib. 7. cap. 47.* d. 23. c. 19.

CAP. VIII.

Pſalmiſta, id eſt, cantor, poteſt abſque ſcientia Epiſcopi, ſola iuſſione presbyteri, officium ſuſcipere cantandi, dicente ſibi presbytero: vide, vt quod ore cantas, corde credas, & quod corde credis, operibus comprobes. *Carth. iv. c. 10. Iuo lib. 3. tit. 3. cap. 13. panor. & par. 6. cap. 19. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 46.* d. 23. c. 20.

CAP. IX.

Lectores, dum ordinantur, primum de eorum conuerſatione Epiſcopus verbum facit ad populum, deinde coram plebe tradit eis codicem apicum diuinorum ad verbum Dei annunciandum. Qui autem ad huiuſmodi prouehitur gradum, iſte erit doctrina, & libris imbutus, ſenſuumque, ac verborum ſcientia perornatus. *Iſidor. lib. 2. cap. 11. de eccleſ. offic. apud Aquiſ. cap. 3. Raban. lib. 1. ca. 11. de inſtit. cleri.*

CAP. X.

Exorciſtæ, cum ordinantur, ſicut ait canon accipiunt de manu Epiſcopi libellum, in quo ſcripti ſunt exorciſmi, accipientes poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, (*ſiue baptizatos*) ſiue catechumenos. *Iſidor. lib. 2. cap. 13. de eccleſ. offic. apud Aquiſgr. cap. 4. Raban. lib. 1. ca. 10. de inſtit. cleric.*

CAP. XI.

Subdiaconi, cum ordinantur, ſicut ſacerdotes, & leuitæ manus impoſitionem non ſuſcipiunt, ſed patenam tantum, & calicem de manu Epiſcopi, & ab Archidiacono ſcyphum aquæ cum aqua manili, & manutergium accipiunt. *Iſidor. lib. 2. c. 10. de eccleſ. offic. apud Aquiſg. c. 6.* vid. d. 23. c. 15. ſubdiaconus

Ordinentur clerici multis præſentibus, non tamen interſint catechumeni. Tit. VIII.

CAP. I.

SIlueſter Epiſcopus dixit: A nobis incipientes moderamine lenitatis, indicare, commone-

monenrus, vt nulli Epiſcopo liceat quemliber gradum clerici ordinare, aut conſecrare, niſi cum omniadunata eccleſia. *Silu. in concil. Rom. cclxxv. Epiſcop. cap. vlt.*

CAP II.

d. 67 c. 1. Reliqui ſacerdotes (*præter Epiſcopum*) à proprio ordinentur Epiſcopo, ita vt ciues, & alii ſacerdotes aſſenſum præbeant, & ieiunantes orationem celebrent, ſimiliter, & diaconi ordinentur; ceterorum autem graduum diſtributioni trium veracium teſtimonium, cum Epiſcopi ſcilicet probatione, ſufficere poteſt. *Anaclet. epiſt. 2. poſt princip. Burchard. lib. 1. cap. 15. & par. 5. cap. 69. decret. Anſelm. lib. 6. cap. 47.*

CAP. III.

d. 75. c. 3. Ordinationes presbyterorum, & leuitarum tempore congruo, & multis coràm aſtantibus ſolemniter agite, & probabiles, ac doctos viros ad hoc opus prouehite, vt de eorum ſocietate, & adiumento plurimum gaudeatis. *Zepher epiſt. 2. in fin. Burch. lib. 2 cap. 3. Iuo par. 6. cap. 23. & 47. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 36. Cæſarauguſt. lib. 4. cap. 107. Tarraconen. lib. 3. cap. 46.*

CAP. IV.

Non licere ordines in præſentia auditorum (*cathecumenorum*) L. fieri. *Laod. cap 5. al. 4. Burchard. lib. 2. cap. 7. Iuo par. 6. cap. 27. decret.*

CAP. V.

Ordinatio non fiat clanculum: Eccleſia enim pacem habente, decet præſentibus ſanctis ordinationes fieri in eccleſia. *Theophil. Epiſcop. Alexand. in commonitorio. cap. 6.*

CAP. VI.

Zepherinus conſtituit, vt præſentibus clericis, & laicis fidelibus, ſiue clericus, ſiue leuita, ſiue ſacerdos ordinetur. *Damaſ. in Zepheri.*

Qua ætate clerici poſſint ſacris initiari. Tit. IX.

Vid. libro iv. tit. x. & libro vi. tit. vij. lib. vij. tit. v & xxxv.

CAP. I.

De elect. c 7. Greg ix. c. 10. eod. tit. in 1. col. CVm in ſacris ordinibus & myſteriis eccleſiaſticis, & ætatis maturitas, & morum grauitas, & ſcientia litterarum ſit inquirenda, multo fortius hoc in Epiſcopo oportet inquiri, qui ad curam poſitus aliorum, in ſe ipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo Domini oporteat conuerſari, &c. præſenti decreto ſtatuimus, vt nullus in Epiſcopum eligatur, niſi trigeſimum ætatis annum egerit, &c. inferiora miniſterio, vt puta decanatus, archidiaconatus, & alia, quæ animarum curam habent annexam, nullus omnino ſuſcipiat, ſed nec parochialium eccleſiarum regimen, niſi qui iam. xxv. ætatis annum attigerit, & qui ſcientia, & moribus exiſtat commendandus. Cum autem aſſumptus fuerit, ſi archidiaconus in diaconem, & decani, & reliqui admoniti non fuerint præfixo canonibus tempore in presbyteros ordinati, & ab illo remoueantur officio, & alii conferatur, &c. Nec proſit illis appellationis diffugium, &c. *Alex. iij, in conc. Later. cap. 3.*

CAP. II.

Quid eſt cito manus imponere, niſi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante experientiam diſciplinæ, ſacerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare peccatis alienis, niſi talem effici ordinantem, qualis ille eſt, qui non meruit ordinari. *Leo epiſt. 85. cap. 1. Anſelm. lib. 6. cap. 30. vel 34. Iuo par. 5. cap. 105. decret.* d. 78. c. 3. & d 63. c. 5. miramur. p. quid eſt.

CAP. III.

Pueri ad ſacros ordines nullatenus admittantur, ne tanto periculoſius cadant, quanto citius conſcendere ad altiora feſtinant. *Greg. lib. 2. indict. 11. epiſt. 47. Columbo Epiſcopo. Anſelm. lib. 7. cap. 39. vel. 46.* 1. q 1. c. 120.

CAP. IV.

Eſtote præcipue in ordinatione ſolliciti, & ad ſacros ordines aſpirare, niſi prouectiores ætate, & mundos opere nullatenus admittatis, ne forte ſemper eſſe deſinant, quod immature eſſe feſtinant. *Greg. lib. 2. indict. 11. epiſt, 48. Adeodato Epiſcopo. Tarraco. lib. 1. cap. 107.* 1. q. 1. c. 119.

CAP. V.

Item placuit, vt lectores populum non ſalutent, & vt ante vigintiquinque annos nec clerici ordinentur, niſi primum diuinis ſcripturis inſtructi, vel ab infantia eruditi propter fidei profeſſionem, vel aſſertionem. *Hipponen. cap. 2.*

CAP. VI.

Presbyterum ordinari non debere ante legitimum tempus, hoc eſt. xxx. ætatis annum, ſed priuſquam ad conſecrationem presbyteratus accedat, maneat in Epiſcopio diſcendi gratia officium ſuum tamdiu, donec poſſint & mores, & actus eius animaduerti, & tunc ſi dignus fuerit, ad ſacerdotium promoueatur. *Turo. ſub Carolo. cap. 12.*

CAP. VII.

Quod à xxx. annis ſacerdos (*id eſt Epiſcopus*) efficitur, ab ætate ſcilicet Chriſti ſumptum eſt, ex qua idem exorſus eſt prædicare. Hæc enim ætas profectu non indiget iam paruulorum, ſed plena eſt, & robuſta, & ad omne diſciplinæ exercitium præparata. *Iſido. lib. 2. cap. 5. de eccleſiaſt. offic apud Aquiſgranen cap. 9.*

Vide Tolet. iv. cap. 18. tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur. cap. Qui non promoueatur.

De illicitis ordinationibus. Tit. X.

CAP. I.

NEmo abſolute ordinetur presbyter, diaconus, vel alius eccleſiaſtici ordinis, niſi d. 70. neminē c. 1.

in eccleſia vrbis, vel vici, vel martyrio, vel monaſterio ordinatus (*clericus*) * publicetur. Sinminus, irrita ſit ordinatio, nihilque agere poſſit propter contumeliam ordinatis. *Chalced.* c. 6. *Capitul. lib.* 1. *cap.* 25. *Burch. lib.* 2. *cap.* 6. *Iuo lib.* 3. *tit.* 2. *cap.* 20. *panor.* & *par.* 6. *cap.* 26. *decr. Anſel. lib.* 7. *cap.* 95.

* ...natis tur.

CAP. II.

Si quæ factæ ſunt ordinationes illicitæ, remoueantur, quoniam ſtare non poſſunt. *Cæleſt. epiſt.* 2. *cap.* 6.

CAP. III.

Ordinationes illicitas irritas denotamus, niſi per ſatisfactionem, quæ ad pacem pertinent componantur, *Turon. cap.* 10.

Quales debeant eſſe, qui ordinantur & ne quiſquam ſine examine ordinetur. Tit. XI.

CAP. I.

d. 81 c. 4. diſt. 24. ſi quis c. 7.

SI qui presbyteri ſine examine ſunt prouecti, vel cum diſcuterentur, peccata ſua confeſſi ſunt, & homines contra canones commoti, manus confeſſis imponere tentauerunt, tales regula non admittit, quia quod irreprehenſibile eſt, catholica defendit eccleſia. *Nicæn. cap.* 9. *Mart. Brac. cap.* 24. *Raban. cap.* 1. *de pœnit. Burch. lib.* 2. *cap.* 13. *Iuo par.* 6. *cap.* 33. *decr. Anſel. lib.* 8. *cap.* 13.

CAP II.

De elect. c 7 Greg ix. & cap. 36. eo. tit in 1. col.

Cum in ſacris ordinibus, & miniſteriis eccleſiaſticis, & ætatis maturitas, & motum grauitas, & ſcientia litterarum ſit inquirenda, multo fortius hoc in Epiſcopo oportet inquiri, &c. *Alexand. iij. in conc. gen. Later. cap.* 3.

CAP. III.

De elect. 41. c. Gregor ix e. vlt eo. tit in 4. coll.

Epiſcopi tales ad ſacros ordines, & eccleſiaſticas dignitates promouere procurent, qui commiſſum ſibi officium digne valeant adimplere, ſi & ipſi canonicam cupiunt effugere vltionem. *Innocen. iij. in conc. Lateranen. general. cap.* 26.

CAP. IV.

d 55 pœnitentes. c. 3.

35. q 9 c. 3.

Bigami, vel inſcii litterarum, aut aliqua membrorum defectu damna perpeſſi, vel hi, qui ex pœnitentibus ſunt, ad ſacros ordines aſpirare non audeant. Quiſquis talium conſecrator extiterit, factum ſuum ipſe diſſoluet. Sed & [quod quis commiſit illicite, aut à deceſſoribus ſuis inuenit admiſſum, ſi proprium periculum vult vitare, damnabit, nos enim in nullo volumus ſeueritatem vltionis exercere. Sed qui in cauſſis Dei vel contumacia, vel aliquo exceſſu deliquerit, aut ipſe quod perperam fecerit, abolere noluerit, in ſe, quidquid in alio non reſecarit, inueniet. *Hilar. in ſyno. Rom. cap.* 2. 3. 4. *Anſel. lib.* 7. *cap.* 13.

CAP. V.

d. 32. c. 18.

Nemo ad ſacrum ordinem permittatur accedere, niſi aut virgo, aut probatæ ſit caſtitatis, & qui vſque ad ſubdiaconatum vnicam virginem vxorem habuerit. *Vrban. ij in ſynod apud Melfiam. cap.* 3.

CAP. VI.

Ad dominica myſteria tales eligantur, qui ante ordinationem coniuges ſuas non * nouetint. *Clem. epiſt.* 2. *poſt princ. Iuo par.* 6. *cap.* 87. *decret. Cæſar. lib.* 8. *cap.* 59.

d 81 miniſtri. c. 19.

† reliquerunt.

CAP. VII.

d. 23. c 4.

Tales ad miniſterium eligantur clerici, qui digne poſſint dominica ſacramenta tractare, melius eſt enim ſacerdotii paucos habere miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus graue ordinaturi adducant. *Clem. epiſt.* 2. *ante med.*

CAP. VIII.

6. q 1. cap 17.

Quod conſuluiſti ſedem Apoſtolicam, qui ſunt infames, aut qui ad gradus eccleſiaſticos non ſunt admittendi. [Infames eſſe eas perſonas dicimus, qui pro aliqua culpa notantur infamia, id eſt omnes, qui chriſtianæ legis normam abiiciunt, & eccleſiaſtica ſtatuta contemnunt. Similiter fures, ſacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos. ſepulchrorum quoque violatores, & Apoſtolorum, atque ſucceſſorum eorum, reliquorumque patrum ſtatuta libenter violantes, & omnes, qui aduerſus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur. Similiter inceſtuoſos, homicidas, periuros, raptores, maleficos, & veneficos, adulteros, de bellis fugientes, & qui indigna ſibi petunt loca tenere, aut facultates eccleſiæ abſtrahunt iniuſte: qui fratres calumniantur, aut accuſant, & non probant, vel qui contra innocentes principum animos ad iracundiam prouocant: & omñes anathematizatos, vel pro ſuis ſceleribus ab eccleſia pulſos, & omnes quos eccleſiaſticæ, vel ſæculi leges infames pronunciant. Hos vero non ad ſacros ordines licet promouere, nec ſeruos ante legitimam libertatem, nec pœnitentes, nec bigamos, nec eos, qui curiæ deſeruiunt, vel qui non ſunt integri corpore, aut ſanam non habent mentem, vel intellectum, aut inobedientes ſanctorum decretis exiſtunt, aut furioſi manifeſtantur. Hi omnes nec ad ſacros gradus debent prouehi, nec iſti, nec liberti, neque ſuſpecti, nec rectam fidem, vel dignam conuerſationem non habentes ſummos ſacerdotes poſſunt accuſare. *Steph. epi.* 1. *ante fin. Burchard. lib.* 1. *cap.* 173. *Iuo lib.* 4. *tit.* 7. *cap.* 14. *panor.* & *par.* 5. *cap.* 291. *decr. Deuſded cap.* 3. *Anſel. lib.* 3. *cap.* 5. *Cæſar. lib.* 5. *cap.* 28. *Tarrac. lib.* 2. *cap.* 8.

CAP. IX.

† viceſimum al.

Quicumque ſe eccleſiæ vouit obſequiis à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari. Qui ab acceſſu adoleſcentiæ vſque † triceſimum ætatis annum, ſi probabiliter vixerit, vna tantum, & ea, quam virginem, communi per ſacerdotem benedictione perceperit, vxore contentus, acolythus, & ſubdiaconus eſſe debebit: poſt

quæ

quæ ad diaconatus gradum, ſi ſe ipſe primitus, continentia præeunte, dignum probari, accedat. Vbi ſi vltra quinque annos laudabiliter miniſtrauit, congrue presbyterium conſequatur, exinde poſt decennium Epiſcopalem cathedram poterit adipiſci, ſi tamen per hæc tempora integritas vitæ, ac fidei eius fuerit approbata, &c. *Siric. Himer. Tarracon. Epiſcop.epiſt.1.cap.9.*

CAP. X.

Videt veſtra ſinceritas in ſacris miniſteriis, aut in ordinationibus veſtris, quantum magna cura, & diligens ſollicitudo debeat obſeruari, Denique ad Timotheum loquitur (*Apoſtolus*) Manus cito nemini impoſueris, neque communicaueris peccatis alienis. Quod propterea memoratur, vt examine habito, & probitate morum, & eccleſiaſtico labore ſit commendatior, qui vocatur in medium, vt ſummum ſacerdotium poſſit accipere, probatus iudicio, non fauore, ſuſceptus veritate, non gratia: Apoſtolico ordine* functus, non præcipiti voluntate. &c. *Siricius ad Orthodoxos epiſt.3. in princ.*

[1.Tim.5.] [* fretus]

CAP. XI.

Laici, qui habentes vxores baptizati ſunt, ac ſic ſe inſtituerunt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti ſint, aut monaſteriis, ex quo baptizati ſunt, hæſerint, & ſi non concubinam, non pellicem nouerint, ſi in bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ſortem aſſumi. *Innoc. epiſt.4.cap.4. Tarracon. lib.1. cap.129. Anſel.lib. 7.cap.29.al.34 Iuo lib.3 tit.5.cap.4.panor.& par 6.cap.95. decret.*

[d 33.c.6.]

CAP. XII.

Quales vero eligendi ſunt in ordine clericorum, euidens forma declarat, id eſt, qui ab ineunte ætate baptizati fuerint, & lectorum officio ſociati: vel ſi maiores ſunt, cum fuerint Dei gratiam conſecuti, ſtatim ſe eccleſiaſticis ordinibus mãcipauerint, & ſi vxores habuerint quærendũ, ſi vxorem virginem habuerint, quia ſcriptũ eſt in veteri teſtamento. Vxorẽ virginẽ accipiat ſacerdos. Et alibi, Sacerdotes mei ſemel nubant. Neque qui duas vxores habuerint, quia Paulus Apoſtolus ait, Vnius vxoris virum. Nec illud debere admitti, quod aliquanti pro defenſione praui errores opponunt, & aſſerunt quod ante baptiſmum omnia dimittuntur, &c. Nullus ergo contra Apoſtolum tale aliquid ſentiat, nec admittat: ſed fideliter intelligat vnius vxoris virum ſiue ante baptiſmum eſſe nominatum, ſiue poſt baptiſmum. &c. *Innocen. epiſt.23.cap.5.6.ad ſynod. Tolet.*

[Leui. 21.] [1 Tim.3. ad Tit.1.]

CAP. XIII.

Admittuntur paſſim ad ordinem ſacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur, & qui à dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium ſacerdotii, tamquam ſeruilis vilitas hunc honorem iure capiat, prouehuntur, &c. Ab his abſtineant ſacerdotes, & ab aliis, qui aut originali aut alicui conditioni obligati ſunt: niſi eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vindicant poteſtatis, &c. Qualis vero vnicuique natalium honeſtas, & morum eſſe debeat, qui ſacri altaris miniſterio eſt ſociandus, & Apoſtolo nos docente, & diuina præceptione dedicimus, & canonum regulis, &c. Conſtat ad ſacerdotium peruenire viduarum maritos, & quibus fuerunt numeroſa coniugia, & ad omnem licentiam vita liberior, &c. contra Apoſtoli vocem, vnius vxoris virum, & antiquæ legis præceptum, Sacerdos virginem vxorem accipiat, non viduam, non repudiatam. Hos ergo quicumque tales admiſſi ſunt, ab eccleſiaſticis officiis, & à ſacerdotali nomine, Apoſtolicæ ſedis auctoritate, iubemus arceri, &c. cum capaces non fuerint, & Nec ignorare licuit ſacerdotem, quod canonum fuerat regulis definitum. *Leo.epiſt.1.cap.1.& 2. Epiſcopis per Campaniam. Tribur.cap.29. Burch. lib.2.cap.22. Iuo par.6.cap.64 decret. Anſelm.lib. 7.cap.23. Tarracon.lib.4.cap.19.*

[d.54 c.21] [c.1.eod.d] [1.Tim.3. Leuit.21.] [Leuit. 21.]

CAP. XIV.

Quid eſt cito manus imponere, niſi ante ætatis maturitatem, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam diſciplinæ ſacerdotalem honorem tribuere non probatis? *Leo. epiſt.85.cap.1. ad Epiſcopos Africæ Anſelm.lib.6.cap.30. Iuo par. 5. cap. 105. decret. Caſar.lib.3.cap. 24.*

[d.78 c.8. d.61 c.5. miramur.]

CAP. XXV.

Si quis etiam de religioſo propoſito, & diſciplinis monaſterialibus eruditus ad clericale munus accedit, imprimis eius vita præteritis acta temporibus inquiratur. Si nullo graui facinore probatur infectus, ſi ſecundam non habuit vxorem, nec à marito relictam ſortitus oſtenditur: ſi pœnitentiam publicam fortaſſis non geſſit, nec vlla corporis parte vitiatus apparet, ſi ſeruili, aut originariæ non eſt conditioni obnoxius: ſi curiæ iam probatur nexibus abſolutus, ſi aſſecutus eſt litteras. *Gelaſ.epiſt.1.cap.3. Iuo par.3. cap.143.decret.*

[.77 c. 8. vide d.55. cap.1.]

CAP. XVI.

Nec fas eſſe confidat quiſque Pontificum bigamos, aut coniugia ſortientes ab aliis derelicta, ſiue quoslibet, poſt pœnitentiam, vel ſine litteris, vel corpore viaticos, vel conditionarios, aut curiæ, publicarumque rerum nexibus implicatos, aut paſſim nulla temporis congruentis expectatione diſcuſſos, diuinis ſeruituros applicare † miniſteriis, neque pro ſuo libitu iura ſtudeant aliena peruadere, abſque ſedis Apoſtolicæ iuſtæ diſpenſationis mandato. *Gelaſ. epiſt.1.cap.5. Anſelm. lib. 7.cap.15. Tarrac. lib.3.cap.38.*

[d.10 non confidat. 59.] [*myſteriis]

CAP. XVII.

Siquid indulgetur de temporum quantitate, moribus aggregata ſtrenuitate penſatur: ſi vitæ iam propoſito continetur, quod protelata fuerat ætate curandum, dummodo illa nullatenus diſſimulata ſubrepant, quorum quodlibet ſi ineſſe claruerit, merito clericalibus infulis reprobabilem conuincat eſſe per-
1. q. 7. c. 23. ſonam. [Et ſi illa nonnumquam ſinenda ſunt, quæ ſi ceterorum conſtet integritas, ſola nocere non valeant: illa tamen ſunt magnopere præcauenda, quæ recipi niſi manifeſta decoloratione non poſſint. Ac ſi ea ipſa, quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum, temporumque cogit intuitus, vel acceleratæ prouiſionis reſpectus excuſat: quanto magis illa, nullatenus mutilanda ſunt, quæ nec vlla neceſſitas, nec eccleſiaſtica prorſus extorquet vtilitas?. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 11. Tarrac. lib. 1. cap. 116.*

CAP. XVIII.

Qui non Dei gratia, ſed promiſſione rerum eccleſiaſticarum præmiſſa, ad ſacerdotium conantur accedere, deſideriorum talium reprimantur effectus. Qui autem ab huiuſmodi ſe intentione non cohibent, vindictis canonum ſciant ſe ſine dubitatione ſubiiciendos. Nec facile ad ſacerdotium permittantur accedere, quibus & gradus, & tempora conſtituta ſunt, per quæ ad hanc dignitatem debeant aſpirare, &c. *Symma. epiſt. 1 cap. 2.*

CAP. XIX.

Diſt. 61. c. 2. Vt in ſacerdotibus ordinandis, quæ ſunt à patribus proſcripta, & definita, cogitetis. quia ſicut eſt caput eccleſiæ Chriſtus, Chriſti autem Vicarii ſacerdotes, ſic & in eligendis his curam oportet eſſe perſpicuam. Irreprehenſibiles enim eſſe conuenit, quos præeſſe neceſſe eſt, corrigendis: nec quidquam illi deeſſe perſonæ, penes quam eſt religionis ſumma, & ſubſtantia diſciplinæ. Æſtimet quis pretium Dominici gregis, vt ſciat, quod meritum conſtituendi deceat eſſe paſtoris. *Hormiſda ad Epiſcop. Hiſpan. e* 1. *Anſel. lib. 6. cap. 19. Tarracon. lib. 3. c. 13.*

CAP. XX.

diſt. 50. c. ſi poſt 12. Si tales quærimus ad ſacros ordines promouendos, quibus nulla ruga, nullumque vitæ contagium præpediat: quanto magis ſi poſt ordinationem ſuam quiſpiam in lapſum ceciderit, omnino prohibendus eſt eum manibus lutulentis myſterium noſtræ ſalutis tractare? &c *Martin. epiſt. vni. ante med.*

CAP. XXI.

Diſt. 84. cap. 10. Præcipimus, ne vmquam illicitas ordinationes facias, nec bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem, aut ignorantem litteras, vel in qualibet parte corporis vitiatum, vel pœnitentiæ, vel curiæ, vel cuilibet conditioni obnoxium ad ſacros ordines permittas accedere. Sed ſi quos huiuſmodi repe-
Diſt 98. cap. 1. reris, non audeas promouere. [Afros paſſim, vel incognitos peregrinos ad eccleſiaſticos ordines tendentes nulla ratione ſuſcipias, quia Afri quidem aliqui Manichæi, aliqui rebaptizati, peregrini vero plurimi etiam in minoribus ordinibus conſtituti ad fortiores prætendiſſe honores ſæpe probati ſunt, &c. *Gregor. Ioa. Scyllatino Epiſc. lib. 2. regiſt. epiſt. 25. Anſelm. lib. 7. cap. 21. Iuo par. 8. cap. 288. Tarrac. lib. 3 cap. 41.*

CAP. XXII.

Eſtote præcipue in ordinatione ſolliciti, & ad ſacros ordines aſpirare, niſi prouectiores ætate, & mundos opere, nullatenus permittatis, ne forte ſemper eſſe deſinant, quod immature eſſe feſtinant, eorum enim, qui in ſacro ſunt ordine collocandi, prius vitam, moreſque diſcutite: & vt dignos huic officio adhibere poſſitis, non vobis potentia, aut ſupplicatio quarumlibet ſurrepat perſonarum, &c. Si quando igitur de his tractare neceſſe
eſt, graues, expertoſque viros * conciliis veſtris adhibete participes, & cum eis communi de hoc deliberatione penſate, &c. *Greg. Adeodato Epiſcop. Numid. lib. 2. indictio. 11. epiſt. 48.* * conſilii veſtri

CAP. XXIII.

Ne vmquam ii, qui ordinati ſunt, pereant, prouideri debet, quales ordinentur: vt prius aſpiciatur, ſi vita eorum continens in annis plurimis fuit, ſi ſtudium orationis, ſi eleemoſynæ ſtudium habuerunt. Quærendum quoque eſt, ne forte fuerit bigamus. Videndum etiam ne ſine litteris, aut obnoxius curiæ compellatur poſt ſacrum ordinem ad exactionem publicam redire. Hæc itaque omnia diligenter fraternitas veſtra inquirat, vt dum diligenter quilibet exquiſitus ordinatur, non celeriter poſt ordinationem deponatur, &c. *Greg. Ianuario Caralita. Epiſcop. lib. 3. regiſt. epiſtola 26.*

CAP. XXIV.

Quod ad ſacros ordines rectæ fidei viri perducuntur, omnipotenti Deo ſine ceſſatione gratiæ ſoluendæ ſunt, &c. *Greg. Iſicio Epiſc. Hieroſolymit. lib. 9. regiſt. epiſt. 40.*

CAP. XXV.

Fratrem noſtrum Boniſacium vobis ordinauimus ſacerdotem, cui dedimus in mandatis, ne vmquam ordinationes præſumat illicitas, ne bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem, neque illiteratum, vel in qualibet corporis parte vitiatum, aut ex pœnitente, vel curiæ, aut cuilibet conditioni obnoxium, notatumque, ad ſacros ordines permittat accedere, ſed ſi quos huiuſmodi for- diſt. 34. c. 10. præcipimus.
te repererit, non audeat promouere. [Afros paſſim ad eccleſiaſticos ordines prætendentes, nulla ratione ſuſcipiat, quia aliqui eorum Manichæi, aliqui rebaptizati ſæpius ſunt probati, &c, *Greg. ii. epiſt. 3. in princip. Greg. lib. 2. epiſt. 25. regiſt. Anſel. lib. 7. cap. 25. Iuo par. 8. cap.* 288. T*arrac. lib. 3. cap* 41. Diſt 98. cap 1.

CAP. XXVI.

Nullus ordinetur clericus non probatus Diſt. 24. cap. 8.
vel

vel Epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio. *Carthag.iii.cap.22. Anſelm.lib.7.cap.89.*

CAP. XXVII.

d 24.c.6 Vt Epiſcopus ſine conſilio clericorum ſuorum clericos non ordinet, ita vt ciuium aſſenſum, & conniuentiam, & teſtimonium quærat. *Cartha.iv.cap 22. Cæſar lib.4.cap.77.*

CAP. XXVIII.

Non niſi vnius vxoris viri, iidemque virginibus copulati diaconi, vel presbyteri ordinentur. *Andegauen.cap.12.*

CAP. XXIX.

De clericorum præmittenda conuerſione id omnimodis obſeruetur, ne vllus ex laicis ante annalem conuerſionem, vel ætatem legitimam, id eſt xxv. annorum diaconus, & xxx. presbyter ordinetur. Ne autem duarum vxorum vir, aut renuptæ maritus, aut pœnitentiam profeſſus, aut * ſenius corpore, aut qui publice aliquando arreptus ſit, promoueatur. Si ſciens Epiſcopus id egerit, qui ordinatur, ſuſcepto iuxta anteriores canones priuetur officio, ille ſex menſibus à celebrandis officiis ſequeſtretur. Si tunc miſſas facere præſumpſerit, anno integro omnium fratrum caritate priuetur. De quorum promotionibus, ſi quis clericus aut ciuis reſtis extiterit, quorum teſtimonio, dum creditur, frequenter pontificis ignorantia præuenitur cum agnitum fuerit, ordinationem illicite celebratam anno integro à communione pellatur, qui ſi in infirmitate deciderit, ei viaticum non negetur. *Aurel.iij.cap.6.*

di biga c. 1 int. col lect. & Greg. ux.

*debilis f.

CAP. XXX.

u.51.c.5. Qui non promoueantur ad ſacerdotium ex regulis canonum. [Qui in aliquo crimine detecti ſunt. Qui infamiæ nota aſperſi ſunt. Qui ſcelera aliqua per publicam pœnitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt. Qui in hæreſim lapſi ſunt. Qui in hæreſi baptizati, aut rebaptizati eſſe noſcuntur. Qui ſemetipſos abſciderunt, aut naturaliter defectu membrorum, aut deciſione aliquid minus habere noſcuntur. Qui ſecundæ vxoris coniunctionem ſortiti ſunt, aut numeroſa coniugia frequentauerunt. Qui viduam, vel à marito relictam duxerunt, aut corruptarum mariti fuerunt. Qui concubinas, aut fornicarias habuerunt. Qui ſeruili conditioni obnoxii ſunt. Qui ignoti ſunt. Qui neophyti, vel laici ſunt. Qui ſæculari militiæ dediti ſunt. Qui curiæ nexibus obl'gati ſunt. Qui inſcii litterarum ſunt. Qui nondum ad xxx. annos peruenerunt. Qui per gradus eccleſiaſticos non * acceſſerunt. Qui ambitu honorē quærunt. Qui muneribus honorē obtinere moliūtur. Qui à deceſſoribus in ſacerdotium eliguntur. Sed nec ille deinceps ſacerdos erit, quem nec clerus, nec populus propriæ ciuitatis elegit, vel auctoritas Metropolitani, vel comprouincialium ſacerdotum aſſenſus nō exquiſiuit. Quicumque deinceps ad ordinem ſacerdotii poſtulatur, & in his exquiſitus, in nullo horum deprehenſus fuerit, & examinatus probabilis vita, atque doctrina extiterit, tunc ſecundum ſynodalia, vel decretalia conſtituta cum omnium clericorum, vel ciuium voluntate ab vniuerſis comprouincialibus Epiſcopis, aut certe à tribus in ſacerdotem die dominica conſecrabitur, conuenientibus ceteris, qui abſentes ſunt, litteris ſuis, & magis auctoritate, vel præſentia Metropolitani. Epiſcopus autem comprouincialis ibi conſecrandus eſt, vbi Metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem in ciuitate Metropoli, & comprouincialibus ibidem conuenientibus. Si quis autem deinceps contra prædicta vetita canonum ad gradum ſacerdotii indignus aſpirare contenderit, cum ordinatoribus ſuis adepti honoris periculo ſubiacebit. *Tolet.iv cap.18.*

*aſcēdeſunt

CAP. XXXI.

Viginti quinque annorum ætatis leuitæ conſecrentur, & xxx. presbyteri ordinentur: ita vt ſecundum præceptum Apoſtoli probentur primum, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes. *Tolet.iv.cap.19. Burch.lib.2 cap.12. Iuo lib.3 tit.3.cap.4.panor. & par.6.cap 32 decret.* d.77.c.in veteri. 1. Tom.3.

CAP. XXXII.

In Armenia clerici ordinantur, qui ex genere ſacerdotum ſunt, iuxta Iudaicos mores; Cantores quoque, & lectores ſine tonſura ordinant. Sed nolumus deinceps genus inſpici ad promouendum, ſed an digni ſint iuxta canones eccleſiaſticos, &c. *Trull.cap.33.*

CAP. XXXIII.

Vt quicumque ad gradus eccleſiaſticos condigne aſcendere voluerit, vnuſquiſque intelligeret, qualiter ſecundum poſſibilitatem intellectus ſui in eo gradu, vbi conſtitutus eſt, Deo militare, & ſe ipſum valeret cuſtodire. *Rhemen.cap.3.*

CAP. XXXIV.

De clericis laicorum, vnde nonnulli conqueri videntur, eo quod quidam Epiſcopi ad eorum preces nolint in eccleſiis ſuis eos, cum vtiles ſint ordinare, &c. Si laicus idoneum vtilemque clericum obtulerit, nulla qualibet occaſione ab Epiſcopo ſine certa ratione repellatur, & ſi reiiciendus eſt, diligens examinatio, & euidens ratio, ne ſcandalum generetur, manifeſtum faciat. *Pariſ.ſub Ludou. & Lothar.lib.1.cap.22. Capitul.lib.5.cap.178.*

CAP. XXXV.

Qui ex noſtris parochiis aut ad titulum, aut abſolute ordinari petuntur, nullatenus ordinentur, niſi aut in clero certo, & religioſo, vel etiam in ciuitate, ſaltem vno anno immorentur, vt de vita, & conuerſatione, atque doctrina illorum certitudo poſſit agnoſci, & nemo abſolute quemquam ordinare præſumat ſicut ſancti ſanxerunt canones. *Melden.c.52.Burch.lib.2.cap.4.*

CAP. XXXVI.

Iudicatum eſt à ſynodo ſecundum ſacros canones, ſicut ſcriptum eſt, vt qui presbyteri ſine examinatione per ignorantiam, vel ordinantium diſſimulationem ſint prouecti, cum fuerint cogniti, deponantur, quia quod irreprehenſibile eſt, catholica defendit eccleſia. *Synod. apud S. Medard. in fin.*

CAP. XXXVII.

Vt presbyteri non ordinentur, priuſquam examinentur. *Vormat. cap. 56.*

CAP. XXXVIII.

dis. 24. c. Quando Epiſcopus. Epiſcopus quando ordinationem facere diſponit, omnes, qui ad ſacrum miniſterium accedere volunt, feria quarta ante ipſam ordinationem euocandi ſunt ad ciuitatem, vna cum archiepresbyteris, qui eos repræſentare debent. Et tunc Epiſcopus è latere ſuo dirigere debet ſacerdotes, & alios prudentes viros gnaros legis diuinæ, & exercitatos in eccleſiaſticis ſanctionibus, qui ordinandorum vitam, genus, patriam, ætatem, inſtitutionem, locum, vbi educati ſunt, ſi ſint bene litterati, ſi in lege Domini inſtructi, diligenter inueſtigent Ante omnia ſi fidem catholicam firmiter teneant, & verbis ſimplicibus aſſerere queant. Ipſi autem, quibus hoc committitur, cauere debent, ne aut fauoris gratia, aut cuiuſcumque muneris cupiditate illecti, à vero deuient, vt indignũ, aut minus idoneum ad ſacros gradus ſuſcipiendos Epiſcopi manibus applicent. Qod ſi fecerint, & ille, qui indigne acceſſit, ab altari remouebitur, & illi, qui donum ſancti Spiritus vendere conati ſunt, coram Deo iam cõdemnati, eccleſiaſtica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies examinentur, & ſic ſabbaro, qui probati inuenti ſunt, Epiſcopo repræſententur. *Nanneten. cap. 11. Burch. lib. 2. cap. 2. Iuo par. 6. cap. 21. decret. Cæſarauguſt. lib. 4. cap. 106.*

CAP. XXXIX.

Eos, qui olim eccleſiæ miniſtrabant, conſuetudo, quæ ex eccleſiis verſabatur, diligentiſſime, & accuratiſſime probatos admittebat, & omnis eorum vitæ agendæ ratio curioſe inquirebatur: an non eſſent maledici, an non ebrioſi: an non prompti ad pugnas, an ſuam iuuentutem recte erudirent, ac caſtigarent, vt poſſent ſatisfactionem recte gerere, ſine qua nemo Dominum accipiet. Et quidam examinabant presbyteri, & diaconi, qui cum eis verſabantur. Referebant autem ad Chorepiſcopos, qui vere teſtificantibus ſuſceptis ſuffragiis, & eorum admonitis Epiſcopis, ita miniſtrum in ſacerdotalem numerum cooptabant, &c Scribo ad vos, vt ad me mittatis indicem miniſtrorum vniuſcuiuſque pagi, & à quo vnuſquiſque introductus ſit, & in quo ſit libro. Habere autem & ipſi apud vos indicem, vt veſtræ litteræ cum iis, quæ apud nos repoſitæ ſunt, conferantur, & nemini liceat ſe ipſum quando velit, inſcribere. Sic itaque poſt primam indictionem, ſi qui à presbyteris introducti ſunt, ad laicos reiiciantur: de integro autem fiat eorum à nobis examinatio, & ſi ſint quidem noſtro digni ſuffragio, ſuſcipiantur. Purgate etiam eccleſiam, indignos ab ea expellentes, & deinceps quidem examinate, & ſuſcipite: in numerum autem ne referte priuſquam ad nos retuleritis, vel ſcitote, quod erit laicus, qui ſine noſtra ſententia in miniſterium admiſſus eſt. *Baſil. ad Chorepiſcopos.*

CAP. XL.

De iis, qui ordinandi ſunt, hæc erit forma, vt quidquid eſt ſacerdotalis ordinis, conſentiat, & eligat, & tunc Epiſcopus examinet, vel ei etiam aſſentiente ſacerdotali ordine in media eccleſia ordinet, præſente populo, & Epiſcopo alloquente, an etiam poſſit ei populus ferre teſtimonium. Ordinatio autem non fiat clanculum: eccleſia enim pacem habẽte, decet præſentibus ſanctis ordinationes fieri in eccleſia. In regione autem ſi qui ſunt, qui eorum, qui communicatunt, animis communicauerint non aliter ordinentur, quam iis, qui ſunt orthodoxi clerici, examinantibus præſente rurſus Epiſcopo, & præſente populo alloquente ſolummodo, ne fiat aliqua ſurreptio. *Theophil. Epiſcop. Alexand. in commonit. cap. 6.*

CAP. XLI.

Quoniam ad ædificationem populorum omnia à nobis facienda ſunt, hæc veſtra obſeruet pietas, & ſi eſt quidem ordinandus clericus, de vita eius inquirat, & an vxorem habeat, an non, & quonam modo duxit, & abſtinuit, & ſi non eſt aliquis ex iis, qui eiecti ſunt à ſãctiſſimo Epiſcopo, vel ex monaſterio, tunc ſi inculpatus inuentus fuerit, ordinet, ita enim, & noſtram conſcientiam puram conſeruabimus, & inculpatum ſacrum, ac venerabile myſterium. *Cyrillus Epiſcop. Alex. ad Epiſcopos quoſdam.*

De Neophytis non ordinandis. Tit. XII.

Vide libro iv. tit. vi. libro x. tit. xiij. quibus adde.

CAP. I.

NVlli Epiſcopo liceat ſine euncta eccleſia à nouiſſimo gradu vſque ad primum ordinare neophytũ. *Silueſt. in conc. Rom. cclxxv. Epiſcoporum cap. 6.*

CAP. II.

Neophytus ſi baptizatus fuerit iam ætate legitima, non continuo licebit eum ad eccleſiaſticum ordinem promoueri, quia oportet illum prius doceri, quod poſſit docere, & multo tempore poſt baptiſmum probari, & bene probatus veniat ad clerum ſecundum præceptum Apoſtoli dicentis: Non neophytum, ne forte 1. Tim. 3. in ſuperbiam elatus, in iudicium incidat, & la-

laqueum diaboli. *Mart. Brac. c. 22. Nican. cap. 2.*

De digamis non ordinandis.

Tit. XIII.

Vide libro iv. tit. vij. quibus adde.

CAP. I.

MVlierem, id eſt viduam, clericus non ducat vxorem. *Syric. in ſyno. Roma. ep. 4. cap. 4. apud conc. Telen.*

CAP. II.

Is, qui laicus viduam duxerit non admittatur ad clerum. *Syric. in ſyno. Roma. ep. 4. c. 5. apud conc. Telen.*

CAP. III.

Diſt. 34. c. curandum 9. Ne ad ſacros gradus quiſpiam, qui vxorem non virginem duxit, aſpiret. Repellendus eſt etiam quiſquis in ſecundæ vxoris nuptias contra Apoſtolica præcepta conuenit. *Hilar. in ſyno. cap. 2. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 9. panor. Anſelm. lib. 7. c. 12.*

CAP. IV.

Interdicimus, vt nullus Epiſcoporum audeat iuxta ſanctorum canonum inſtituta, quemlibet clericum bigamum, aut qui viduam duxerit vxorem, ad ſacros ordines promouere, &c. *Syno. Roma. ſub Zachar. c. 11.*

CAP. V.

Ad ſacros ordines non licet promouere bigamos. *Stephan. ep. ante fin. Vide tit. Quales debeant eſſe, qui initiantur cap. Quod conſuluiſti.*

CAP. VI.

Didicimus, licenter, ac libere inexploratæ vitæ homines, quibus etiam fuerunt numeroſa coniugia, ad præfatas dignitates, prout cuicumque libuerit, aſpirare. Quod non tantum illis, quantum Metropolitanis ſpecialiter Pontificibus imputamus, qui dum inhibitis auſibus conniuent, Dei noſtri quantum in ſe eſt, præcepta contemnunt, &c. Deus per Moyſem conſtituit, Sacerdotes mei ſemel nubant. Et alio loco: Sacerdos vxorem virginem accipiat, non viduam, nec repudiatam, nec meretricem, quod ſecutus Apoſtolus ex perſecutore prædicator vnius vxoris virum tam ſacerdotem, quam diaconum fieri debere mandauit, &c. Quid ab vniuerſis poſthac eccleſiis ſequendum ſit, quid vitandum generali pronuntiatione decernimus [Quicumque ita ſe eccleſiæ vouerit obſequiis, à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari, qui ab acceſſu adoleſcentiæ vſque ad triceſimum ætatis annum, ſi probabiliter vixerit, vna tantum, & ea, quam virginem communi per ſacerdotem benedictione percepit, vxore contentus, acolythus, & ſubdiaconus eſſe debebit, poſteaque ad diaconii gradum, ſi ſe ipſe primitus continentia præeunte dignum probauerit, accedat, &c. Qui vero iam ætate grandæuus, &c. deſiderii ſui fructum non aliter obtinebit, niſi eo, quo baptizatur tempore, ſtatim lectorum, aut exorciſtarum numero ſocietur. Si tamen eum vnam habuiſſe, vel habere, & hanc virginem accepiſſe conſtet vxorem, &c. *Syric. epiſt. 1. ad Himerium Tarrac. Epiſcop. c. 8. 9. & 10. Iuo par. 6. cap. 91. & 92. decr.*

Leuit. 21. Ezech. 44. — *1. Timo. 3.* — *Diſt. 77. c. 3.*

CAP. VII.

Quiſquis ſane clericus aut viduam, aut certe ſecundam coniugem duxerit, omni eccleſiaſticæ dignitatis priuilegio mox nudetur, laica ſibi tantum communione conceſſa, quam ita demum poterit poſſidere, ſi nihil poſtea, propter quod hanc perdat, admittat. *Syric. epiſt. 1. cap. 11. Iuo par. 6. cap. 51. decr. Anſel. lib. 8. cap. 5. Tarracon. lib. 3. cap. 28.* *Diſt. 34. c. 5.*

CAP. VIII.

Quicumque pœnitens, quicumque digamus, quicumque viduæ maritus ad ſacram militiam indebite, & incompetenter irrepſit, hac ſibi conditione à nobis veniam intelligat relaxatam, vt in magno debeat computare beneficio, ſi ademptа ſibi omni ſpe promotionis, in hoc, quo inuenitur ordine, perpetua ſtabilitate permaneat. *Syric. epiſt. 1. cap. 15. Anſel. lib. 7. cap. 17. & lib. 8. c. 6.* *Diſt. 50. c. quicumque 56.*

CAP. IX.

Viduam clericus non ducat vxorem, quia ſcriptum eſt: Sacerdos vxorem virginem accipiat, non viduam, non eiectam. Vtique qui ad ſacerdotium labore ſuo, & vitæ probitate contendit, cauere debet, ne hoc præiudicio, impeditus peruenire non poſſit. *Innoc. epiſt. 2. cap. 4.* *Leuit. 21. Ezech. 44.*

CAP. X.

De digamis nec conſuli debuit, quod manifeſta lectio Apoſtoli, Vnius vxoris virum ad ſacerdotium, ſiue ad clericatum, admitti debere, & ipſam tamen ſi virginem accepit, nam ea, quæ habuerit ante virum, licet defunctus ſit, tamen ſi clerico poſtea fuerit copulata, clericus, qui eam acceperit, eſſe non poterit: quia in lege cautum: non viduam, non abiectam habere poſſe coniugem ſacerdotem. *Innoc. epiſt. 2. c. 4.* *1. Tim. 3. ad Tit. 1.* *Leuit. 21.*

CAP. XI.

Eos, qui viduas accepiſſe ſuggeruntur vxores, non ſolum clericos effectos agnoui, verum etiam vſque ad infulas ſummi ſacerdotii perueniſſe, quod contra legis eſſe præcepta nullus ignorat. Nam cum Moyſes legiſlator clamitet, Sacerdos vxorem virginem accipiat, non viduam, neque eiectam, &c. contra quod præceptum diuina auctoritate ſubnixum, nulla defenſio mandati alterius opponitur, niſi *Ibidem.*

conſuetudo veſtra, quæ vt ipſi fatemini, ex ignorantia, non ex Apoſtolica traditione, & ratione integra conſtituta eſt. Nos autem omneſque per orientem occidentemque eccleſias, nouerit dilectio veſtra, hæc pœnitus non admittere, nec ad vltimum eccleſiaſtici ordinis locum, tales aſſumere, & ſi reperti fuerint, ſubmouere. *Innoc. epiſt.* 22. c. 1.

CAP. XII.

Is, qui ordinandus eſt, non laicus, non neophytus, nec ſecundæ coniugis ſit maritus, aut qui vnam quidem habeat, vel habuerit, ſed
Diſt. 91. Omnium. cap. 1. quam ſibi viduam copularit, ſacerdotum enim tam excellens eſt electio, vt hæc, quæ in aliis eccleſiæ membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur, illicita. *Leo ep.* 82. c. 3. *ad Anaſtaſ. Theſſalon. Epiſc.* Burch. lib. 1. c 5. *Iuo par.* 5. c. 59. *decr. Anſel. lib.* 6. c. 15.

CAP. XIII.

Ordinatos Epiſcopos hac ratione firmamus, ſi nec viduæ maritus fuerit quiſquam, nec in ſecundæ coniugis nuptias, ac vota conuenerit, ſicut & legalia conſtituta præcipiunt, dicen-
Leuit. 21. Eze. h. 44. do: Sacerdos virginem vxorem accipiat. Secundum quod etiam beatus Apoſtolus Paulus magiſter gentium de his, qui fieri deſiderant
1. Tim. 3. ſacerdotes, propria inſtitutione non tacuit, dicens: Vnius vxoris virum. *Hilar. epiſt. cap.* 4.

CAP. XIV.

Diſt. 77. c. Si quis 8. Eius, qui ad clericale munus accedit, vita inquiratur, &c. ſi ſecundam non habuit fortaſſe vxorem, nec à marito relictam, &c. *Gelaſ. epiſt.* 1. *cap.* 3. *Iuo par.* 3. *cap.* 143. *decr.*

CAP. XV.

Diſt. 50. n. ex ſidet cap. 39. Nec fas eſſe confidat quiſquis Pontificum bigamos, aut coniugia ſortientes ab aliis derelicta diuinis ſeruituros applicare myſteriis. *Gelaſ. ibid. c.* 5. *Anſel. lib.* 7. *c.* 15. Tarra. *lib.* 3. *cap.* 38.

CAP. XVI.

Secundas nuptias ſicut ſæcularibus inire conceditur, ita poſt eas nullus ad clericale ſinitur venire collegium, alia eſt enim humanæ fragilitati generaliter conceſſa licentia, alia debet eſſe vita, diuinarum rerum ſeruitio dedicata *Gelaſ. epiſt.* 1. *cap.* 24.

CAP. XVII.

Diſt. 84. c. 10. Præcipimus, ne vmquam illicitas ordinationes facias, ne bigamum, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem, aut ignorantem litteras, vel in qualibet parte corporis vitiatum, vel pœnitentem, vel cuilibet conditioni obnoxium ad ſacros ordines permittas accedere, ſed ſi quos huiuſmodi repereris, non audeas promouere. *Greg. lib.* 2. *regiſt. epiſt.* 25. *Vide lib.* 7. *ep.* 8. *Iuo par.* 8. c. 288. *decr. Anſel. lib.* 7. c. 35. *al.* 42.

CAP. XVIII.

Ordinatio illicita bigami, aut qui virginem non eſt ſortitus vxorem. *Greg. ij. epiſt.* 3. *ad clerum Turingiæ in princ.*

CAP. XIX.

Si quos repererit Epiſcopos tua fraternitas presbyteros, aut diaconos contra canones vel ſtatuta patrum exceſſiſſe, id eſt, in adulterio, vel ſi plures vxores habuerunt, &c. nulla ratione Apoſtolica auctoritate permittat ſacerdotio fungi, &c. Qui ſe neque à fornicationibus, neque à nefariis matrimoniis abſtinent, &c. quales ſe eſſe ſacerdotes exiſtimant, dicente Deo: Sacerdotes mei ſemel nubant. Et Apoſtolo: Vnius *Leuit. 21.*
vxoris virum, & hoc ante ſuſceptum ſacerdo- *1. Tim. 3.*
tium licitum eſt, nam à die ſuſcepti ſacerdotii etiam ab ipſo proprio coniugio prohibendi ſunt &c. Sacri canones neque purum clericum, cui ſacerdotium non eſt, ſecundis copulari nuptiis permittunt. *Zachar. epiſt.* 6.

CAP. XX.

Laicus, cuius vxor adulterium fecerit cleri- *Diſt. 14. c. 31. ſi cuius c. 12 ſi laicus.*
cus fieri non poteſt, ſi eo clerico conſtituto adulterauerit, aut dimittat eam, aut non adminiſtret. *Neocæſ. cap.* 8. *Mart. Brac. cap.* 28.

CAP. XXI.

Sedit, neminem poſt hanc ſynodum, qua huiuſmodi illicitis vel ſero ſuccurritur, de digamis, aut internuptarum maritis ordinari clericos poſſe: nec requirendum, vtrum ne initiati ſacramentis diuinis, an ne gentiles hac ſe infelicis ſortis neceſſitate maculauerint, cum diuini præcepti caſta ſit forma. *Valent. Galliæ c.* 1.

CAP. XXII.

Si ſciens Epiſcopus (*pœnitentem*) ordinaue- *Diſt 50. c. ex pœnitentibus 54.*
rit, &c. ordinandi poteſtate priuetur, ſimili ſententiæ ſubiacebit Epiſcopus ſi ſciens ordinauerit clericum eum, qui viduam, aut repudiatam vxorem habuit, aut ſecundam. *Carth.* IV. *cap.* 68. & 69. *L. Cæſar. lib.* 15. c. 32.

CAP. XXIII.

Conſtituit ſancta ſynodus, vt lector fidelis, *Diſt 34. c. 25. lector.*
ſi viduam alterius vxorem acceperit amplius nihil ſit, ſed ſemper lector habeatur, aut forte ſubdiaconus. *Tolet. I. cap.* 3. *Mart. Brac. cap.* 43. *qui addit.* ſimiliter, & ſi bigamus fuerit.

CAP. XXIV.

Subdiaconus defuncta vxore, ſi vxorem a- *Diſt 34. c. 17. ſi ſubdiaconus.*
liam duxerit, ab officio, in quo ordinatus fuerat, remoueatur, & habeatur inter oſtiarios, vel lectores, ita vt Euangelium, & Apoſtolum non legat: propterea, ne qui eccleſiæ ſeruierit, publicis officiis ſeruire videatur. Qui vero tertiam, quod nec dicendum eſt, acceperit, abſtentus biennio, poſtea inter laicos reconciliatus per pœnitentiam communicet. *Tolet. I. cap.* 4. *Mart. Brac. cap.* 44.

CAP. XXV.

Placuit de bigamis, aut internuptarum maritis, vt qui hucuſque ordinati ſunt, habita miſeratione, presbyteri, vel diaconi nomen tantum

tantum obtineant: officium vero conſecrandi presbyteri,& miniſtrandi huiuſmodi diacones non præſumant. *Agathen.cap.1.*

CAP. XXVI.

Nullus pœnitens clericus ordinetur, qui iam ſunt per ignorantiam ordinati, aut ſicut bigami, aut internuptarum mariti locum teneant. *Agath.cap.43.*

CAP. XXVII.

Diſt 55. cap.2. Nullus pœnitentem, nullus digamum, nullus viduarum maritos in prædictis honoribus (*presbyterii, diaconatus, &c.*) audeat ordinare,& licet, hoc iam prope omnium canonum inſtituta contineant,tamen ne cuiquam ſacerdotum ſupplicantium,ſicut iam diximus,importunitas, vel ſuggeſtio iniqua ſubrepat, neceſſe fuit, vt nunc ſeueriorem regulam ſibi velint Domini ſacerdotes imponere,&c. *Arelat.iij.cap 3.*

CAP. XXVIII.

Si quis lector adulteræ mulieris voluerit miſceri,vel adhærere conſortio, aut relinquat adulteram,aut à clero habeatur extraneus. Simili ſententia oſtiariorum laſciuia punietur. T*arrac.cap.9.*

CAP. XXIX.

Ne ſecundæ vxoris, aut renuptæ maritus *1.Tim 3.* presbyter,aut diaconus ordinetur,abunde ſufficere ab Apoſtolo conſtitutum, &c: Qui ſcienter eum contradicta ordinauerit, reus fratribus fiat. Qui contra fas honorem prohibitæ benedictionis ambierit, nihil clericalis miniſterii præſumat. *Epaun.c.2.*

CAP. XXX.

De biga.c. 3 Greg.ix e.2.eo.tit. in 1.coll. Neaut duarum vxorum vir, aut renuptæ maritus,&c. ad ordines promoueatur, &c. *Aurel. iij.cap.6. Burch.lib.2. cap. 33. Iuo par. 6. cap. 134. decr. & lib.3.tit.5.c.1.panor.*

CAP. XXXI.

De biga c. 2.in 1.coll. De iis, qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas poſt habuerint, aut defunctis vxoribus ſibi concubinas publice crediderint ſociandas,eos,qui iam ſunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus: ſed ſtatuimus, ne vlterius ordinentur. *Aurel.iij.cap.9. Burchar. lib.2.cap.19. Iuo par.6.cap.39.decr.*

CAP. XXXII.

Siquis Epiſcoporum ſciens bigamum, aut internuptæ maritum ad officium leuiticæ dignitatis,ſiue presbyteri contra ius canonum promouere præſumpſerit, ſciat ſe vnius anni ſpatio ab omni officio ſacerdotii eſſe ſuſpenſum. Cui ſi forte ſententiæ ſubiacere contempſerit, à communione eius vſque in aliam ſynodum ſe fraternitas vniuerſa ſuſpendat: illi vero, qui illicite promoti ſunt, degradentur. *Aurel.iv.c. 10.*

CAP. XXXIII.

Viduarum mariti non ordinentur diaconi. *Hiſpalen.ij.cap.4.*

CAP. XXXIV.

Si quis viduam,aut ab alio dimiſſam duxerit,non admittatur ad clericatum, &c. *Mart. Brac.cap.26. Anſel.lib.7.cap.198.* *d.50.c.8.*

CAP. XXXV.

Digamos canon omnino à miniſterio excluſit. *Baſil.epiſt ad Amphiloch.c.12.*

Ne digamus clericus ordinetur, licet poſt digamiam fuerit baptizatus. Tit. XIV.

Vide lib. xxij.tit.xiv Baptiſmus non tollit digamiam.

De publice pœnitentibus non ordinandis. Tit. XV.

CAP. I.

QVicumque ex lapſis per ignorantiam ordinati ſunt, aut etiam ſcientibus, qui ordinauerunt, non præiudicant regulæ eccleſiaſticæ,nam cum primum compertum fuerit, deponentur. *Nicen.cap.10.* *de 81.c.5.*

CAP. II.

Si quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiæ ſæcularis habuerit, ad clerum admitti non debet. *Syric. in ſyno. Rom. epiſt. 4. apud concil. Telen. cap 3. Innoc. epiſt.2.cap. 2.*

CAP. III.

Hi, qui ex pœnitentibus ſunt, ad ſacros ordines adſpirare non audeant. *Hilar. in ſynod. Rom.cap.3.* *d.55.c.3. pœnitentes*

CAP. IV.

Ad ſacros ordines non licet promouere pœnitentes. *Stephan. epiſt. 1. poſt med. Burch. lib. 1. cap.173. Iuo lib 4.tit.7. cap. 14. panor. & par. 5. cap 291. decr. Anſelm.lib.3.cap. 5. Deuſded.cap.3. Caſar.lib.5.cap.28.lib.2.cap.8.* *c 9 1. infames 17.*

CAP. V.

Sicut pœnitentiam agere cuiquam non conceditur clericorum, ita & poſt pœnitudinem, ac reconciliationem nulli vmquam laico liceat honorem clericatus adipiſci. quia quamuis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debere gerendorum ſacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerunt vaſa vitiorum. *Syric.ep.1.cap.14. Burch.lib.19.cap.49. Iuo par.6. cap. 54. & par.15. cap.63.decr. Anſel. lib.7.cap.19.* *Diſt 50. illud c.66.*

CAP. VI.

Quicumque pœnitens, bigamus, viduæ ma- *d.50.c.56.*

ritus ad ſacram militiam indebite, & incompetenter irrepſerit, hac ſibi conditione à nobis veniam intelligat relaxatam, vt in magno debeat computare beneficio, ſi adempta ſibi omni ſpe promotionis, in hoc, quo inuenitur ordine, perpetua ſtabilitate permaneat. Sciturí poſt hac omnium prouinciarum ſummi Antiſtites, quod ſi vltra ad ſacros ordines quemquam de talibus crediderint aſſumendum, & de ſuo, & de eorum ſtatu, quos contra canones, & interdicta noſtra prouexerint, congruam ab Apoſtolica ſede promendam eſſe ſententiam. *Syric. epiſt. 1. cap. 15. Anſel. lib. 7. cap. 17. & lib. 8. cap. 6.*

CAP. VII.

Multa in prouincia contra canones eccleſiaſticos, decretaque maiorum vſurpari à plurimis relationes diuerſorum retulerunt, &c. Epiſcopi dum aut amicis, aut obſequentibus gratiam præſtare nituntur, religionem violant, ordineſque corrumpunt, ac ſic euenit, vt indigni quique honores ſuſcipiant eccleſiaſticos, & admittantur ad clerum, qui nec inter laicos quidem dignum locum habere mererentur, ſicuti in nunc dato nobis libello monſtratum eſt. Quendam multis criminibus inuolutum, propter quæ etiam pœnitentiam egiſſe dicitur, non ſolum clericum effectum, quod non licet, verum etiam ad Epiſcopatus apicem eum tendere
Diſt. 50. cap. 60. cum [canones apud Nicæam conſtituti pœnitentes etiam ab infirmis officiis clericorum excludant. *Innoc. epiſt. 6. Nicæn. cap. 10.*

CAP. VIII.

1. q. 1. verum. c. 18. Vbi pœnitentiæ remedium neceſſarium eſt, illic ordinationis honorem locum habere non poſſe decernimus, &c. At dicitur vera, ac iuſta legitimi ſacerdotis benedictio auferre omne vitium, quod à vitioſo fuerat iniectum. Ergo ſi ita eſt, applicentur ad ordinationem ſacrilegi, &c. Nullus ſit pœnitentiæ locus, quia id poteſt præſtare ordinatio, quod lon-
1 q 4 homini. c 9. p. cum ergo. ga ſatisfactio præſtare conſueuit? Sed noſtra lex eccleſiæ eſt, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati ſunt, per manus impoſitionem, laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem, vel exiguum ſubrogare. At vero hi, qui à catholica fide ad hæreſim tranſierunt, quos non aliter oportet, niſi per pœnitentiam ſuſcipi, apud vos non ſolum pœnitentiam non agunt, verum etiam honore cumulantur, &c. Si quis de catholica ad hæreſim tranſiens, aut fidelis ab apoſtaſia reuertens, & reſipiſcens redire voluerit, numquid eadem ratione poterit ad clerum admitti? cuius commiſſum non niſi per longam pœnitentiam poterit aboleri, nec poſt pœnitentiam clericum fieri, ipſi canones ſua auctoritate permittunt. *Innocen. epiſt. 22. cap. 3. 4. 5. Tarraconen. lib. 6. cap. 141.*

CAP IX.

Pœnitens clericus non fiat. *Zoſim. epiſt. 1. cap. 3.*

CAP. X.

Proſpiciendum eſt, ne ex pœnitentibus aliquis ad ſacrum miniſterium prorſus ſinatur accedere. *Hilar. epiſt. 1. cap. 4.*

CAP. XI.

Si quis ad clericale munus accedat, in primis eius vita inquiratur, ſi nullo graui facinore probatur infectus, &c. Si pœnitentiam publicam non geſſit. *Glaſ. epiſt. 1. cap. 3.* Diſt. 55. cap 1.

CAP. XII.

Nec fas eſſe confidat quiſque Pontificum bigamos aut coniugia ſortientes ab aliis derelicta: ſiue quoſlibet poſt pœnitentiam, vel ſine litteris, &c. diuinis ſeruituros applicare myſteriis. *Gelaſ. ep. 1. cap. 5. Anſel. lib. 7. cap. 15.* Diſt. 50. c. non confidat. 59.

CAP. XIII.

Sed nec de pœnitentibus quiſquam quidem ad huiuſmodi gradum prophanus temerator adſpiret, ſatis illi poſtulanti ſit venia. Qua conſcientia abſoluat reum, qui ſe peccata ſua populo ſcit teſte confeſſum? Quis enim quem paulo ante vidit iacentem, veneretur Antiſtitem? præferens miſerandi criminis labem, non habet lucidam ſacerdotii dignitatem. *Hormiſda. epiſt 4. cap. 1. Anſel. lib. 6. c. 19.* Diſt. 61. c. non negamus cap. 1.

CAP. XIV.

Præcipimus, ne vmquam illicitas ordinationes facias, ne bigamum, &c: vel pœnitentem ad ſacros ordines permittas accedere, ſed ſi quos huiuſmodi repereris, non audeas promouere. *Greg. lib. 2. regiſt. epiſt. 25. Iuo par. 8. cap. 288. decr. Anſel. lib. 7. cap. 35. alias 42.* Diſt 34. c. 10.

CAP. XV.

Bonifacio Archiepiſcopo dedimus in mandatis, ne ex pœnitentem audeat promouere. *Gregor. ii. epiſt. 3. ad Clerum & plebem Thuringiæ.*

CAP. XVI.

Meminit tua reuerenda fraternitas, quod tribus iam vicibus ſcripſimus, vt nullus homicida, &c. ſacrum miniſterium debeat attrectare: ſed neque pœnitens, aut talis, qualem ſacri canones prohibet eſſe ſacerdotem. *Zachar. epiſt. 4. ante med.*

CAP. XVII.

Hi qui poſt ſanctam religionis profeſſionem apoſtatant, & ad ſæculum redeunt, & poſtmodum pœnitentiæ remedia non requirunt, ſine pœnitentia communionem pœnitus non accipiant: quos etiam iubemus ad clericatus officium non admitti. *Arelat. ii. cap. 25. Raban. c. 33. de pœnit. Capit. lib. 6. cap. 139. Burch. lib. 19. c. 67. Iuo par. 15. c. 81. decr.* Diſt. 50 c. 69.

CAP. XVIII.

Ex pœnitentibus, quamuis ſit bonus, clericus non ordinetur. *Carth. iv cap. 68. Cæſar. lib. 15. cap. 32.* Diſt. 50. cap 55.

CAP.

CAP. XIX.

Diſt. 50. c. 55.

Ex pœnitentibus, quamuis ſit bonus clericus non ordinetur. Si per ignorantiam Epiſcopi factum fuerit, deponatur à clero, quia ſe ordinationis tempore non prodidit fuiſſe pœnitentem. Si autem ſciens Epiſcopus ordinauerit talem, etiam ipſe ab Epiſcopatus ſui ordinandi dumtaxat poteſtate priuetur. *Carth. iv. cap. 68. & 69. Burch. lib. 2. cap. 35. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 19. panor. & par. 6. cap. 136. & par. 15. cap. 5. decr. Anſel. lib. 7. cap. 20. Caſar. lib. 15. cap. 32.*

CAP. XX.

diſt. 50. c. placuit. 68.

Pœnitentes non admittantur ad clerum, niſi tantum ſi neceſſitas, aut vſus exegerit, inter oſtiarios deputentur, vel inter lectores, ita vt euangelia, aut Apoſtolum non legant. Si qui autem ante ordinati ſunt diacones, inter ſubdiacones habeantur, ita vt manum non imponant, nec ſacra contingãt. De eo vero pœnitente dicimus, qui poſt baptiſmum, aut pro diuerſis criminibus, grauiſſimiſque peccatis, publicam pœnitentiam ſub * concilio, diuino fuerit reconciliatus altario. *Tolet. I. cap. 2 Mart. Brac. cap. 23. Burch. lib. 2. cap. 57. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 20. panor. & par. 6. cap. 138. decr. Anſel. lib. 7. cap. 26.*

* cilicio.

CAP. XXI.

Nullus pœnitens clericus ordinetur, vt ſancti patres noſtri ſynodali ſententia cenſuerunt: & qui iam ſunt per ignorantiam ordinati, aut ſicut bigami, aut internuptarum mariti locum teneant. *Agath. cap. 43.*

CAP. XXII.

Diſt. 55. cap. 2. de biga. c. 1. Greg. ex. c. 2. eo. ti. in 1 coll.

Nullus pœnitentem audeat ordinare. *Arelaten. iij. cap. 3. Burch. lib. 2. cap. 33. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 18. panor. & par. 6. cap. 134. decr.*

CAP. XXIII.

Pœnitentiam profeſſi ad clericatum pœnitus vocentur. *Epau. cap. 4.*

CAP. XXIV.

diſt. 50. is vero vel, ſi vero cap. 57.

Is, qui ægritudinis languore depreſſus pœnitentiæ benedictionem, quam viaticum deputamus, per communionem acceperit, & poſtmodum reconualeſcens, caput pœnitentiæ in eccleſia publice non ſubdiderit, ſi prohibitis vitiis, non detinetur obnoxius, admittatur ad clerum. *Gerun. cap. 9.*

CAP. XXV.

Ne pœnitentiam profeſſus ad ordines promoueatur. *Aurel. iii. cap. 4.*

CAP. XXVI.

Diſt. 51. qui in aliquo c. 5.

Non promoueantur ad ſacerdotium, qui ſcelera aliqua per publicam pœnitentiam ſe admiſiſſe confeſſi ſunt. *Tolet. iv. cap. 18.*

CAP. XXVII.

Hi, qui in diſcrimine conſtituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifeſta ſcelera confitentes, ſed tantum ſe peccatores eſſe prædicantes, huiuſmodi, ſi reualuerint, poſſunt etiam pro morum probitate ad gradus eccleſiaſticos peruenire. Qui vero ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum ſe perpetraſſe publice fateantur, ad clerum, vel honores eccleſiaſticos peruenire nullatenus poterunt quia confeſſione ſe propria notauerunt. *Tolet. iv. cap. 35.*

CAP. XXVIII.

Vos credimus etiam legiſſe, nec nos ignoramus, quod qui publice pœnitentiam profitetur, Epiſcopalem cathedram nec tenere, nec regere poteſt. *Cabil. in epiſt.*

CAP. XXIX.

Si regulæ præcedentium patrum eos, qui pœnitentiam in diſcrimine mortis accipiunt, & nulla de ſe manifeſta ſcelera confitentur, ſi tamen in his, & talibus probitas eſt morum, ad eccleſiaſticos gradus peruenire permittunt: quanto magis vt ii, qui in ipſo ſacerdotio conſtituti pœnitentiam accipiunt, à ſui ordinis officio retrahantur? tantum ſi ſe ipſi mortalium criminum, profeſſione propria non notarunt. *Tolet. xiii. cap. 10.*

CAP. XXX.

Quoniam ſtudioſe, & eccleſiaſtice interrogaſti de his, qui propter neceſſitatem quidem tracti ſunt, & voluiſti me ea ſcribere, quæ de ipſis in ſynodis, & vbique viſa ſunt: Scias, quod in principio quidem cum vis, quæ facta eſt, ceſſaſſet, facta eſt ſynodus præſentibus ex partibus externis Epiſcopis, facta eſt autem & apud ſacerdotum comminiſtros, qui habitant in Græcia, nihiloſecius autem & apud eos, qui habitant in Hiſpania, & Gallia, & placuit hoc, quod hic, & vbique vt iis quidem, qui lapſi ſunt, impietati autem præſunt, venia quidem detur pœnitentibus, ac reſipiſcentibus, eis autem locus cleri non detur. His autem, qui impietatis auctores non fuerunt, ſed vi, & neceſſitate tracti ſunt, viſum eſt dari veniam, habere autem etiam locum in clero, maxime quia probabilem defenſionem attulerunt, & viſum eſt hoc quodammodo œcomenico quodam concilio factum eſſe. *Athanaſ. in epiſt. ad Rufinia. poſt princ. vide Ancyr. c. c. 2. & 3.*

CAP. XXXI.

Quoniam ad ædificationem populorum omnia a nobis facienda ſunt, hæc veſtra obſeruet pietas, & ſi eſt quidem ordinandus clericus, de vita eius inquirat, & an vxorem habeat, an non: & quonam modo duxit, & abſtinuit. Et ſi non eſt aliquis ex iis, qui eiecti ſunt à ſanctiſſimo Epiſcopo, vel ex monaſterio, nunc ſit inculpatus fuerit, ordinetur. *Cyril. Alex. epiſt. ad Epiſcop. Libya. & Pentapolis.*

CAP. XXXII.

Noui & meretrices, & telones per pœnitentiam receptos, verum nullum ex his in ſacerdotii dignitatem numeratum, niſi forte id ante baptiſma commiſerit. Noui & monachos aliquot, cum in mundo eſſent, omni libidine conſpurcatos, cum autem ſolitarie viuerent, tanquam faces in orbe reſplenduiſſe: nullum

tamen ex his in ſacerdotem ordinatum. Quod ſi autem id ſemel, atque iterum factum eſt, non tamen confeſtim legem in eccleſia præſcribit. *Taraſ. CP. in ep. ad Ioan. presbyt. in med. ante Vij. ſynod.*

De hæreticis ad fidem conuerſis non ordinandis exceptis Nouatianis, & aliis quibuſdam. Tit. XVI.

Vide lib. xi. tit. xxi.

De homicidiis non ordinandis. Tit. XVII.

CAP. I.

de pæni. c. 12 ca. i Greg. ix. & in 4. oll. c. 2. IN quibuſdam prouinciis eccleſiarum patroni, ſeu vicedomini, & aduocati ſe in tantam inſolentiam erexerunt, quod non ſolum cum vacantibus debet eccleſiis de paſtoribus idoneis prouideri, difficultates ingerunt, & malitias: verum etiam de poſſeſſionibus, & aliis bonis eccleſiaſticis pro ſua voluntate præſumunt, & quod horrendum eſt dicere in necem Prælatorum prorumpere non formidant, &c. Prohibemus expreſſe, ne patroni, vel aduocati, ſeu vicedomini ſuper præmiſſis de cætero plus vſurpent, quam reperitur in iure permiſſum, & ſi contra præſumpſerint, canonica diſtrictione compeſcantur. Sacri nihilominus concilii prouiſione ſtatuimus, quatenus ſi patroni, vel aduocati, aut feudatarü, ſeu vicedomini, ſeu alü beneficiati alicuius eccleſiæ rectorem, vel clericum alium ipſius eccleſiæ per ſe, vel per alios occidere, vel mutilare auſu nefando præſumpſerint, patroni ius patronatus, aduocati aduocatiam, feudatarii feudum, vicedomini vicedominatum, beneficiati beneficium prorſus amittant, &c. & non ſolum de præmiſſis, nihil perueniat ad hæredes, ſed etiam vſque ad quartam generationem poſteritates talium in clericorũ collegium nullatenus aſſumantur, nec in regularibus domibus alicuius prælationis aſſequantur honorem, niſi cum eis fuerit miſericorditer diſpenſatum. *Innoc. iij in conc. gen. c. 45.*

CAP. II.

Meminit tua reuerenda fraternitas, quod tribus iam vicibus ſcripſimus, vt nullus homicida ſacrum miniſterium debeat attrectare. *Zachar. epiſt. 4. ante med.*

CAP. III.

Quidam, qui Stephanum Epiſcopum dolo occidit, cum non inueniret pro tanto crimine pœnitentiam, Cluniacum cœnobium petiit, monachus ibi effectus eſt, qui legere, & cantare tanquam peritus clericus ſciens ab Odilone Abbate cogitabatur offerri Epiſcopo ad gradus altaris, ac prouidenter tractans venerandus Abbas litteris directis ad Papam Romanum conſultum expoſtulat, & crimen monachi intimat, cui Apoſtolicus talia remandat: impoſſibile eſt talem ad aliquem gradum prouehi, neque etiam offerre oblationem ad manum ſacerdotis, ne forte pro eo vno in plures furor Domini deſcendat. *Lemouic. act. 2. ante fin.*

CAP. IV.

Si quis homicidii aut facto, aut præcepto, aut conſilio, aut defenſione poſt baptiſmum conſcius fuerit, & per aliquam ſurreptionem ad clericatum venerit, deiiciatur, & in finem vitæ ſuæ communionem recipiat. *Mart. Brac. cap. 26. Anſel. lib. 7. cap. 198.* *Diſt. 50. cap. 8.*

Vide Stephan. epiſt. 1. ante fin. tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur cap. Quod conſuluiſti.

De incontinentibus non ordinandis. Tit. XVIII.

CAP. I.

ADulter non ordinetur. *Greg. vij. in conc. Roma. anno incert. c. 19.*

CAP. II.

Qui duas ſorores, aut fratris filiam duxit, clericus eſſe non poteſt. *Apoſt. c. 18. G. 19. L.*

CAP. III.

Si quis accuſetur de fornicatione, vel de adulterio, vel de alio crimine, conuictus in clerum non introducatur. *Apoſt cap. 60. al. 61.*

CAP. IV.

Nullum facere ſubdiaconum præſumant Epiſcopi, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit, &c. nullus ad miniſterium altaris accedere debet, niſi cuius caſtitas ante ſuſceptum miniſterium fuerit approbata. *Greg. lib. 1. regiſt. epiſt. 42.* *Diſt. 28. c. 1. Diſt. 32. c. 1 ante medium.*

CAP. V.

Meminit tua reuerenda fraternitas, quod tribus iam vicibus ſcripſimus, vt nullus adulter, nullus fornicator ſacrum miniſterium debeat attrectare. *Zach. epiſt. 1. ante med.*

CAP. VI.

Subdiaconem eum ordinari non debere, qui adoleſcentia ſua fuerit mœchatus eo quod poſt modum per ſurreptionem ad altiorem gradum non ſit promouendus. Si autem aliqui ſunt in præteritum ordinati, amoueantur. *Elib. cap. 30.*

CAP. VII.

Hi qui contra interdictum ſunt ordinari, vel in miniſterio genuerunt filios ne ad maiores gradus ordinum permittantur. *Tauri. c. 7.*

CAP. VIII.

De his, qui prius, quam ordinati fuerint in hoc ipſum inciderint, (*& incontinentes erga vxores ſint*) Taurinatis ſynodi ſequendam eſſe ſententiam, qua iubentur non vlterius promoueri. *Arauſ. cap. 24.*

CAP.

CAP. IX.

Si qui poſt hoc interdictum à prædictis familiaritatibus (*extranearum feminarum.*) ſe reuocare noluerit, nequaquam gradu altiori donabitur, & ſi iam ordinatus fuerit, non miniſtret, *Andegauen.cap.5.*

CAP. X.

A patribus noſtris fuit conſtitutum, vel quicumque ſacerdos, vel leuita filiorum procreationi operam dare fuiſſet conuictus, à communione dominica abſtineret: nos tamen decreuimus, vt ad altiorem gradum non aſcendat, neque ſacrificia Deo offerre, vel plebi miniſtrare præſumat, à communione tamen non efficiatur alienus. *Turon cap.2.*

CAP. XI.

De his, qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas habuerunt, aut defunctis vxoribus ſibi concubinas publice crediderint ſociandas, id obſeruandum eſſe cenſuimus, vt ſicut eos, qui iam ſunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus, itá ſtatuimus, ne vlterius ordinentur. *Aurel.iij.cap.9.*

CAP. XII.

d.50.c.51. 15.q.8.c.2. Hi, qui altario Dei deſeruiunt, ſi ſubito in flenda carnis fragilitate corruerint, & Domino reſpiciente digna pœnituerint, ita vt mortificato corpore, cordis contriti ſacrificium Deo offerant, &c. Si officiorum ſuorum loca recipiant, ne poſſint ad altiora officia vlterius promoueri, &c. *Ilerd.cap.5. Raban. cap.1. de Pœnit. Burch.lib.19.cap 74. Ivo par.15.cap.87.decret.*

CAP. XIII.

d.34.c.8. Si quis de laicis, poſt vxorem, aliam cuiuſcumque conditionis cognouerit mulierem, in clero nullatenus admittatur. *Gerun.cap. 8. Burchard.lib.2.cap.38. Ivo par.6.cap.139. decret.*

CAP. XIV.

In ſcortatione, aut adulterio ſi quiſpiam poſt baptiſma fuerit deprehenſus, diuini canones illum ad ſacerdotium non admittunt: quin etiam ſi quiſpiam promotus ad ſacerdotium tale aliquid fecerit, confeſtim eiicitur. *Taraſ. ante vij. ſynod. vid. epiſt. ad Ioan. presbyt. in med. vid. Apoſt.cap.25.*

De filiis presbyterorum, & de aliis ex illicito concubitu natis non ordinandis. Tit. XIX.

Vide libro vi. tit. vl. & lib. vij. tit. xxi. quibus adde.

CAP. I.

Filius presbyteri, & adulter, & quicumque baſtardus non ordinetur. *Gregor. vij. in conc. Rom. anno. incer. cap.19.*

CAP. II.

Nulli filii concubinarum ad ordines, vel aliquos honores eccleſiaſticos promoueantur, niſi monachaliter, vel canonice vixerint in eccleſia. *Vrban.ii. in concil. Claramont. cap.11.*

CAP. III.

Confrater noſter Sancius Aragonenſis Epiſcopus multa nobis de infirmitate corporis ſui conquerens deſerendi Epiſcopatum à nobis ſuppliciter licentiam poſtulauit, quod eum morbo confectus, & pœne conſumptus diutius competenti miniſterio regere, & cuſtodire non poſſit, atque vt hoc facilius impetraret, indicauit nobis de duobus clericis, quorum alterum in Epiſcopatū eligi, tuam, & ſui ipſius voluntatem, atque conſilium fore nunciauit, de quorum vita, & conuerſatione eum interrogantes, alia omnia, præter quod de concubinis nati erant, bona ſatis, & honeſta accepimus, & quia venerandi canones ad ſacerdotii gradum tales prouehi contradicunt, probare eos non ſatis cautum fore putauimus, ne quidquam à nobis contrarium ſanctis patribus in exemplum, & auctoritatem poſteris relinquatur. *Greg. vii. lib.2. regiſt epiſt.50.*

CAP. IV.

Filiis ex huiuſmodi (*loquitur de his, qui virginem, vel viduam rapuerunt*) vituperabili coniunctione ante coniugium etiam minus laudabili procreati, ad eccleſiaſticam dignitatem nullo modo prouehantur, nec de tali coniugio generati eccleſiaſticis ordinibus applicentur, niſi forte eos, aut maxima eccleſiæ vtilitas, vel neceſſitas poſtulet, vel euidens meritorum prærogatiua commendet. *Melden. cap.64.*

CAP. V.

Qui autem de * aliquo gradu eccleſiaſtico ad laicalem ordinem ex toto reuerſi ſunt, & coniugium legitimum acceperunt, & poſtea agentes pœnitentiam dignam, ad priſtinum gradum reuerſi ſunt, eorum filii legitimi ſunt, qui in laicali ordine de legitimo coniugio procreati ſunt: nec dici poſſunt filii clericorum, ſed laicorum, vt etiam ſi laici permanſerint, idem eſt. *Bituricen. cap.10. apud Lemouicen. act.2.* * alio f.

CAP. VI.

Statutum eſt, vt Epiſcopi quando fecerint ordines, vel clericos audiente populo, excommunicent, vt nullus eis offerat ad clericatum filium presbyteri, neque diaconi, neque ſubdiaconi, neque ſeruos, neque colliber tos aliorum, niſi libertate donatos. Et ſi ipſi ſe per ſemetipſos contulerint nullus ſciente eos ibi celet. Et ſi cuipiam de talibus ſacrum ordinem, aut clericatum ignoranter tribuerit Epiſcopus, vt mox cognitus fuerit, Archidiaconus deponat eos, quia irrita eſt illicitá ordinatio, ſicut ſancti patres dixerunt, & in talibus eccleſia Dei deſpectui patet. *Bituricen.cap.11. apud Lemonicen. act.2.*

De ordinandis hominibus imperitis Tit. XX.

Vide libro iv. & vi. tit. ix. quibus adde.

CAP. I.

De ara. & qual. c. 4. Gregor. ix. c. 4. eod tit. in 4. coll. CVm ſit ars artium regimen animarum diſtricte præcipimus, vt Epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligenter inſtruant, & informent, vel per ſe ipſos, vel per alios viros idoneos ſuper diuinis officiis, & eccleſiaſticis ſacramentis, qualiter ea rite valeant celebrare. Quoniam ſi ignaros, & rudes de cetero ordinare præſumpſerit, quod quidem facile poterit deprehendi, & ordinatores, & ordinatos graui decreuimus ſubiacere vltioni. Sanctius eſt enim maxime in ordine ſacerdotii paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros.
Mat. 15. Quia ſi cæcus cæcum duxerit, ambo in foueam dilabuntur. *Innoc. iij. in conc. Lateran. gen. cap. 27.*

CAP. II.

Cauendum multopere eſt, ne quilibet ex vobis audeat inhoneſtas, turpeſque, & ſuperfluas ordinationes menſibus congruentibus facere, neque litterarum inſcios, neque plus quam auctoritas iubet canonica, per loca congruentia conſtituere ſacerdotes, *Syno. Rom. ſub* Leone *iv. in præfat.*

CAP. III.

Illiteratos quoque, & nonnulla parte cor-
d. 36. c. 1. poris imminutos ſine vllo reſpectu ad eccleſiaſticum didicimus venire ſeruitium. Quod ſimul antiqua traditio, & Apoſtolicæ ſedis vetus forma non recipit: quia nec litteris carens ſacris eſſe poteſt aptus officiis, & vitioſum nihil prorſus Deo offerri legalia præcepta ſanxerunt. Itaque de cetero modis omnibus hæc vitientur: nec quiſquam talis ſuſcipiatur
1. q. 7. c. in clerum. [Si qui vero ſuſcepti ſunt, in eo gradu tantum permaneant. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 18. Tribur. cap. 33. Burch. 33. lib. 2. cap. 19. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 6, panor. & par. 6. cap. 37. & 75. decret. Cæſar. lib. 4. cap.* 109.

CAP. IV.

Presbyter, vel diaconus ſine litteris, vel ſi baptizandi ordinem neſciat, nullatenus ordinetur. *Aurel ii. cap. 15.*

CAP. V.

Nulli cuiuſcumque dignitatis eccleſiaſticæ deinceps percipiant gradum, qui non totum pſalterium, vel canticorum vſualium, & hymnorum, ſiue baptizandi perfecte nouerint ſupplementum. Illi ſane, qui iam honore dignitatum funguntur, huiuſce tamen ignorantiæ cæcitate vexantur, aut ſponte ſumant intentionem neceſſaria perdiſcendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti, &c. Nullus igitur ad ſacra Dei myſteria tractanda veniat indoctus, ignorantiæ tenebris cæcutiens, &c. *Tolet. viij. cap. 8.*

Vide Gelaſ. epiſt 1. cap. 3. & 5. tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur. cap. Si quis etiam & cap. Nec fas eſſe. Hilar. in ſynod. Rom. cap. 3. ibid. cap. Bigami. Tolet. iv. cap. 8. ibid. Greg. ii. epiſt. 3. in princ. cap. Fratrem. Nannet. cap. 11. ibid. cap Epiſcopus quando Greg. lib. 2. epiſt. 25. de digam. non ordin.

De his, quibus aliquod membrum deeſt, non ordinandis. Tit. XXI.

Vide lib. iv. tit. xi. quibus adde.

CAP. I.

SI quis à medicis propter languorem de- d. 55. c. 7. & 9. Si
ſectus eſt, aut à barbaris exciſus, hic in quis. vide
clero permaneat. Si quis autem ſe ipſum ſa- c. 3. de corpo. vitia.
nus abſcidit, hunc & in clero conſtitutum ab- c. 1. eo. tit.
ſtinere cõuenit, & deinceps nullum debere ta- in 1. coll.
lium promoueri. Sicut autem hoc claret, quod de iis, qui hanc rem affectant, audentque ſemetipſos abſcindere dictum eſt: ſic eos, quos aut barbari, aut domini caſtrauerunt, ſi inueniuntur alias digni, tales ad clerum ſuſcipit regula. *Nicæn. cap. 1.* Tribur. *cap. 33. Mart. Brac. cap. 21. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 15. panor. & par. 6. cap.* 374. *decret. Anſel. lib. 7. cap. 31.* C*æſar. lib. 4, cap.* 110.

CAP. II.

Ne Epiſcopus ordinet eos, quos parte mẽ-
brorum aliqua * maculatos repererit, nec non *mutilatos f.
& ceteros, quos eccleſiaſtica omnimodis dãnat ſententia. *Synod. Rom. ſub Leone. iv. in præfatione.*

CAP. III.

d. 55. c. 8. Eunuchus &c. 4. Si quis.
Si eunuchus per vim factus eſt: fieri poteſt (*Epiſcopus*) ſi dignus eſt: ſi ſe ipſum incidit clericus non fiat, ſui enim homicida eſt, & diuinæ fabricæ inimicus. *Apoſt. 20. & 21. G. 21, 22 L. Tarrac. lib. 3. cap. 37.*

CAP. IV.

Qui partem cuiuſlibet digiti ſibi ipſi volens d. 55. c. 6.
abſcidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cum vero caſu aliquo contigit, dum aut operi ruſtico curam impendit, aut aliquid faciens ſe non ſponte percuſſit, hos canones præcipiunt, & clericos fieri, & ſi in clero fuerint reperti, non abiici. *Innoc. epiſt. 4. cap. 1. Vide Tribur. cap. 33. Burch. lib. 2. cap. 14. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 2. panor. & par. 6. cap. 58. decret. Anſelm. lib. 7. cap. 30.* T*arraconen. lib. 3. cap. 32.*

CAP. V.

Illiteratos, & nonnulla parte corporis im- d. 36. c. 1.
minutos ſine vllo reſpectu ad eccleſiaſticum didicimus venire ſeruitium, &c. De cetero modis omnibus hæc vitentur, nec quiſquam ta-
lis ſuſcipiatur in clerum. [Si qui vero vel te- 1. q. 7. c.
meritate propria, vel incuria præſidentium 14.
tales ante ſuſcepti ſunt, in iis, quibus conſtituti ſunt locis eatenus perſeuerent, vt nihil

vm-

vmquam promotionis accipiant. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 18. Tribur. cap. 33. Burch. lib. 2. cap. 18. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 6. panor. & par. 6. cap. 37. & 75. decret. Caſar. lib. 4. cap. 109.*

CAP. VI.

d. 56 c. 1. in fin. De his, qui ſe ipſos abſcindunt, paterni canones euidenter ſequenda poſuerunt, dicunt enim talia perpetrantes, vt mox, vt agniti fuerint, à munere clericali debere ſecludi, &c. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 19.*

CAP. VII.

d. 55. hi, qui ſe. c. 5. Si qui ſe carnali vitio repugnare neſcientes abſcindunt, ad clerum peruenire non poſſunt. *Arelat. ij. cap. 7.*

CAP. VIII.

v d. 55. c. 7. In Nicæno ſancto, & vniuerſali concilio ſtatutũ eſt, cap. 1. Vt ſi quis à medicis per languorem defectus eſt, &c. Hanc auctoritatem ſanctorum patrum confitemur, & confirma-
v.d. 55. c. 10. mus, ſequimurque ita, vt ſi quis à medicis per languorem defectus eſt, vel per aliquam infirmitatem claudus effectus eſt: inueniatur alias dignus permaneat clericus, & ſacro ordini aptus. *Tribur. cap. 33. vid. Nicæn. c. 1. vid Burchar. lib. 2. cap. 15. Iuo lib. 3. tit. 5. cap. 1. panor. & par. 6. cap. 34. decret.*

CAP. IX.

d. 55. c. 9. Si quis pro ægritudine naturalia à medicis habuit ſecta, ſimiliter & qui à barbaris, aut dominis ſuis fuerint caſtrati, & moribus digni fuerint viſi, hos canon admittit ad clericatus officium promoueri. Si quis autem ſanus, non per diſciplinam religionis, & abſtinentiæ, ſed per abſciſſionem plaſmati à Deo corporis exiſtimans poſſe à ſe carnales concupiſcentias amputari, caſtrauerit ſe, non eum admitti decernimus ad aliquod, clericatus officiũ. Quod ſi iam ante fuerit promotus ad clerum prohibitus à ſuo miniſterio deponatur. *Mart. Brac. cap. 21. Nicæn. cap. 1. Iuo par. 6. cap. 374. decret.*

Vide Gelaſ. epiſt. 1. cap. 3. tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur. cap. Si quis etiam. Et epiſt. 1. cap. 5. eod. tit. cap. Nec fas. Stephan. epiſt. 1. ante fin. ibid. cap. Quod conſuluiſti. Hilar. in ſyn. Rom. cap. 2. ibid. cap. Bigami. Tolet. iv. cap. 18. ibid. cap. Qui non promoueantur. Greg. ii. epiſt. 3. in prin. ibid. cap. Fratrem. Aurel. iii. cap. 6. cap. De clericorum. ibid. vid. Gregor. lib. 2. epiſt. 25. de digam. non ordin.

De his, qui rebaptizati ſunt, aut ab hæreticis baptizati, non ordinandis, exceptis infantibus. Tit. XXII.

Vide lib. xi. tit. xxi. & lib. xxij. tit. xxvij.

De militibus, & curialibus non ordinandis. Tit. XXIII.

CAP. I.

VT magnæ eccleſiæ clerici, qui in ſubiectis ordinibus morati ſunt, ad maiores gradus aſcendant, &c. nullatenus autem habeant poteſtatem, qui principum domorum, ſeu ſuburbanarum rerum curam geſſerint, inter clerum magnæ eccleſiæ colligi, vel conſtitui. *Synod. viij. gener CP. ſub Hadria. ij. cap. 13.*

CAP. II.

Cauendum eſt, ne ſeruilis conditionis, aut curialium officiorum obnoxii ab Epiſcopis promoueantur in clerum. *Vrba. ii. in ſyn. apud Melſiam. cap. 11.*

CAP. III.

Si quis poſt remiſſionem peccatorum cingulum militiæ ſæcularis habuerit, ad clericatum admitti omnino non debet. *Innoc. epiſt. 2. ad Victrici. cap. 2. Syric. epiſt. 4. in ſyn. Rom. apud conc. Telen. cap. 3. Anſelm. lib. 7. cap. 10. Tarrac. lib. 1. cap. 123. & 138.* d. 50. c. 60.

CAP. IV.

Quidam ex fratribus noſtris curiales, vel quibuſlibet publicis functionibus occupatos clericos facere contendunt, quibus poſtea maior triſtitia, cum de reuocandis eis aliquid ab Imperatore præcipitur, quam gratia naſcitur de aſcitis: conſtat enim eos in ipſis mimis etiam voluptates exhibere, quas à diabolico inuentas eſſe non dubium eſt, & ludorum, vel *munerum apparatibus, aut præeſſe, aut forſitan intereſſe, &c. *Innoc. epiſt. 2. cap. 11. Iuo par. 6. cap. 349.* d. 51 c. 3. præterea. *minorum

CAP. V.

De laicis, quos canones ordinare prohibent, certum eſt quidem hoc regulas eccleſiaſticas continere, ſed non definitum eſt, vt de omnibus ſit laicis conſtitutum; neque enim clerici naſci, & non fieri poſſunt: ſed designata ſunt genera, de quibus ad clericatum peruenire non poſſunt, id eſt, ſi quis fidelis militauerit, ſi cauſſas egerit, hoc eſt, poſtulauerit, ſi adminiſtrauerit. De curialibus autem manifeſta ratio eſt, quoniam & ſi inueniantur huiuſmodi viri, qui debent clerici fieri, tamen quoniam ſæpius ad curiam repetuntur, cauendum ab his eſt propter tribulationem, quæ ſæpe de his eccleſiæ prouenit. *Innoc. epiſt. 4. cap. 3. Anſelm. lib. 7. cap. 9. Iuo par. 6. cap. 95. decret. Tarrac. lib. 3 cap. 33.* d. 51. c. 4.

CAP. VI.

De oerationibus, quas prauæ conſuetudinis vitio Hiſpanienſes Epiſcopos celebrare cognoſcimus, fuerat aliquid ſecundum maiorum traditionem ſtatuendum, niſi perpenderemus, ne perturbationes quamplurimas eccleſiis moueremus, quorum factum ita reprehendimus: vt propter numerum corrigendorum ea, quæ quoquo modo facta ſunt, non in dubium vocemus, ſed Dei potius dimittamus iudicio. Quãtos enim ex eis, qui poſt acceptã baptiſmi gratiam in forenſi exercitatione verſati ſunt & obtinendi pertinaciam ſuſceperunt, aſcitos d. 51. c. 2. aliquantos.

ad ſacerdotium eſſe comperimus, è quorum numero Rufinus, & Gregorius prohibentur? Quantos ex malitia, qui rum poteſtatibus obedierunt, ſeuera neceſſario præcepta ſunt executi? Quantos ex curialibus, qui dum parent poteſtatibus, quæ ſibi ſunt imperata, fecerunt? Quantos, qui voluptates, & editiones populo celebrarũt, ad honorem ſummi ſacerdotii perueniſſe. Quorum omnium neminem, ne ad ſocietatem quidem ordinis clericorum oportuerat perueniſſe, &c. Ne deinceps ſimilia cõmittantur, dilectionis veſtræ maturitas prodere debebit, vt tantæ vſurpationi ſaltem nunc finis neceſſarius imponatur, eo videlicet conſtituto, vt quicumque tales ordinati fuerint, cum ordinatoribus ſuis deponantur. *Inno. epiſt. 23. cap. 1. 2. ad ſyn.* Tolet.

CAP. VII.

Neque quiſquam, qui poſt baptiſmum militauerit, ad ordinem debeat clericatus admitti: neque qui cauſſas poſt acceptum baptiſmũ egerint: aut qui poſt acceptã Dei gratiam adminiſtrauerint: neque de curialibus aliquem ad eccleſiaſticum ordinem venire poſſe, qui poſt baptiſmum vel coronati fuerint, vel ſacerdotium, quod dicitur, ſuſtinuerint, & editiones publicas celebrauerint. Nam & hoc de curialibus eſt cauendum, ne idem, qui ex curialibus fuerint, aliquando à ſuis curiis, quod frequenter videmus accidere, poſcantur. Quæ omnia rationabiliter prohibita oportet modis omnibus cuſtodiri. *Innoc. epiſt. 23. cap. 4.*

CAP. VIII.

d. 53. c. 1. Legem quam piiſſimus Imperator dedit, ne fortaſſe hi, qui militiæ, vel rationibus ſunt publicis obligati, dum cauſſarum ſuarum periculum fugiunt, ad eccleſiaſticum habitum veniant, vel in monaſteriis conuertantur, veſtræ ſtudui fraternitati tranſmittere, hoc maxime exhortans, quod hi, qui ſæculi actionibus implicati ſunt, in clero eccleſiæ propere ſuſcipiendi non ſunt, quia dum in eccleſiaſtico habitu non diſſimiliter, quam vixerant, viuunt nequaquam ſtudent ſæculum fugere, ſed mutare. *Gregor. lib. 7. epiſtol. 11. Iuo par. 10. cap. 124.*

CAP. IX.

d. 51. c. 4. Si quis poſt baptiſmum militauerit, & chlamydem ſumpſerit, aut cingulum ad necandos fideles, etiam ſi grauia non admiſerit, ſi ad clerum admiſſus fuerit, diaconi non accipiat dignitatem. *Tolet. 1. cap. 8.*

CAP. X.

Bonifacius conſtituit, ne ſeruus clericus fieret, nec obnoxius curiæ, vel cuiuſlibet rei. *Ex Pontif.*

Vid. Gelaſ. epiſt. 1. cap. 3. & 5. tit. Quales debeant eſſe qui ordinantur. cap. Si quis etiam, & cap. Nec fas eſſe. Steph. epiſt. 1. ante fin. ibid. cap. Quid conſuluiſti. Tolet. iv. cap. 18. ibid. c. Qui non promoueantur. Greg. ii. epiſt. 3. in prin. ibid. c. Fratrem. Greg. lib. 2. epiſt. 25. de digam. non ordin.

De energumenis non ordinandis. Tit. XXIV.

Vide libro x. tit. xvij.

De iis, qui morbo oppreſſi baptizantur, non ordinandis. Tit. XXV.

CAP. I.

IN infirmitate baptizatus presbyter non fiat, cum non voluntate, ſed neceſſitate crediderit, niſi ex ſequentibus fides, & ſtudium appareat, & alii rari ſint. *Neoc. cap. 12. Pariſ. lib. 1. cap. 8. Vid. Laod. cap. 47. Burch. lib. 4. cap. 33. Iuo par. 1. cap. 227. & par. 6. cap. 101. decret.* d. 57. ſi quis c. in

CAP. II.

Sicut in pleriſque & hæc auctoritas à nonnullis ſæpe violatur canonica, quando ſcilicet hi, qui in ægritudine baptiſmatis ſuſcipiunt ſacramenta, ad gradus eccleſiaſticos contra fas proueuntur. Is vſus, quia auctoritati canonicæ reſultat, oportet, vt corrigatur, quoniam huiuſcemodi baptizatos, quos vulgaris ſermo grabatarios vocat, canonica auctoritas à gradibus eccleſiaſticis patenter repellit, vnde in concilio Neocæſ. cap. 12. legitur, &c. Quod ſi hi, qui in ægritudine baptizantur, à gradibus arcentur eccleſiaſticis, multo magis illi arcendi ſunt, qui aut per cupiditatem, aut per temeritatem contempta canonica auctoritate baptizantur, & poſtea ſimiliter ad gradus eccleſiaſticos proueuntur. *Pariſ. ſub Ludou. & Lotha. lib. 1. cap. 8.*

CAP. III.

Cum priuata quadam gratia diligeretur ab Epiſcopo Nouatus, & vellet eum ordinare presbyterum, clerus vero omnis, & quam plurimi ex laicis prohiberent dicentes, non licere clericũ fieri eum, qui in neceſſitate poſitus in lecto gratiam conſecutus ſit: Epiſcopus ab omnibus ſpecialem gratiam popoſcit, vt ſibi de iſto vno concederetur. *Corne. apud Euſeb. lib. 6. cap. 33.*

De ſeruis non ordinandis. Tit. XXVI.

CAP. I.

CAuendum eſt, ne homines ſeruilis conditionis promoueantur in clerum. *Vrban. ij. in ſyn. apud Melſiam. cap. 1.*

CAP. II.

Serui in clerum non ordinentur ſine domini conſenſu, ſi quis vero dignus eſt, qualis Oneſimus fuit, domino conſentiente, & libertatem ei concedente, & extra domum ſuam emittente, in eum gradum aſcendat. *Apoſt. cap. 82.*

CAP. III.

Admittuntur paſſim ad ordinem ſacrum d. 54. cap. 21.

qui

quibùs nulla natalium, nulla morum dignitas ſuffragatur, & qui à dominis ſuis libertatem conſequi minime potuerunt, ad faſtigium ſacerdotii, tamquam ſeruilis vilitas hunc honorem iure capiat, prouehuntur, &c. Ab bis itaque fratres chariſſimi, omnes veſtræ prouinciæ abſtineant ſacerdotes, & non tantum ab his, ſed & ab aliis etiam, qui originali, aut alicui conditioni obligati ſunt, volumus temperari: niſi forte eorum petitio, aut voluntas acceſſerit, qui aliquid ſibi in eos vindicant poteſtatis, debet enim eſſe immunis ab aliis, qui diuinæ militiæ fuerit aggregandus, vt à caſtris dominicis, quibus nomen eius aſcribitur, nullis neceſſitatis vinculis abſtrahatur. *Leo. epiſt. 1. cap. 1. Tribur. cap. 29. Burchar. lib. 2. cap. 22. Iuo par. 6. cap. 64. decr. Anſelm. lib. 7. c. 23. Tarrac. lib. 4. cap. 19.*

c. 1. eod. diſt.

CAP. IV.

d. 54. cap. generalis. 22. Propemodum cauſſantur vniuerſi paſſim ſeruos, & originarios dominorum iura, poſſeſſionumque fugientes ſub religioſæ conuerſationis obtentu, vel ad monaſteria ſeſe conferre, vel ad eccleſiaſticum famulatum, conniuentibus quoque Præſulibus indifferenter admitti, quæ modis omnibus eſt amouenda pernicies, ne per chriſtiani nominis inſtitutum, aut aliena peruadi, aut publica videatur diſciplina ſubuerti. Præcipue cum nec ipſam miniſterii clericalis hac obligatione fuſcati conueniat dignitatem, &c. Quiſquis Epiſcopus, presbyter, aut diaconus, vel eorum, qui monaſteriis præeſſe noſcuntur, huiuſmodi perſonas apud ſe tenentes non reſtituendas patronis, aut deinceps, vel eccleſiaſticæ ſeruituti, vel religioſis congregationibus putauerint applicandas, niſi voluntate forſitan dominorum ſub ſcripturæ teſtimonio primitus abſolutas, vel legitima tranſactione conceſſas, periculum ſe honoris proprii non ambigant, communionisque ſubituros. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 16. Iuo par. 6. cap. 100. & par. 16. cap. 47. decret. Cæſar. lib. 9. cap. 18.*

CAP. V.

d. 54. cap. 19. Si ſeruus abſente, vel neſciente domino Epiſcopo ſciente, diaconus, aut presbyter fuerit ordinatus: ipſe in clericatus officio permanente, Epiſcopus eum domino duplici ſatisfactione compenſet. Si vero Epiſcopus neſcierit, qui teſtimonium perhibent, aut eum ſupplicauerint ordinari, ſimul redhibitioni teneantur obnoxii. *Aurel cap. 8. al. 10 Vormat. cap 40. Burch. lib. 2. cap. 24. Iuo par. 6. cap. 145. decret.*

CAP. VI.

Vt nullus ſeruilibus, coloniariiſque conditionibus obligatus, iuxta ſtatuta ſedis Apoſtolicæ, ad honores eccleſiaſticos admittatur, niſi prius aut teſtimonio, aut per tabulas eum legitime conſtiterit abſolutum. Quod ſi quis Epiſcoporum eius, qui ordinatur, conditionem ſciens, tranſgredi per ordinationem indebitam fortaſſe voluerit, anni ſpatio miſſas facere non præſumat. *Aurel. in cap. 25.*

CAP. VII.

Seruum, qui libertatem à dominis propriis non acceperit, aut etiam iam libertum nullus Epiſcoporum abſque eius voluntate, cuius ſeruus eſt, & eum abſoluiſſe dignoſcitur, clericum audeat ordinare. Quod ſi quiſquam fecerit, is, qui ordinatus eſt, à domino reuocetur, & ille collator ordinis, ſi ſciens feciſſe probatur, ſex menſibus miſſas tantum facere non præſumat. Si vero ſæcularium ſeruus eſſe* cognoſcitur, qui ordinatus eſt, benedictione ſeruata, honeſtum in ordine domino ſuo impendat obſequium. Quod ſi ſæcularis dominus amplius eum voluerit inclinare, vt ſacro ordini inferre iniuriam videatur, duos ſeruos, ſicut antiqui canones habent, Epiſcopus, qui eum ordinauit, domino ſæculari reſtituat, & Epiſcopus eum, quem ordinauit, ad eccleſiam ſuam reuocandi habeat poteſtatem. *Aurel. 5. cap 6.* *cognoſcitur.

CAP. VIII.

De familiis eccleſiæ conſtituere presbyteros, & diaconos per parochias liceat: quos tamen vitæ rectitudo, & probitas morum commendat. Ea tamen ratione, & antea manumiſſi libertatem ſtatus ſui percipiant, & denuo ad eccleſiaſticos honores ſuccedant, eſt enim irreligioſum obligatos exiſtere ſeruituti, qui ſacri ordinis ſuſcipiunt dignitatem. *Tolet. 17. cap. 63.* *de ſeru. nō ord. cap. 1. Greg. ix. & cap. 4. eod. tit. in 1. coll.*

CAP. IX.

Qui ex familiis eccleſiæ ſeruituri deuocantur in clerum, ab Epiſcopis ſuis libertatis, neceſſe eſt, vt præcipiant donum. Et ſi honeſtæ vitæ claruerint meritis, tunc demum maioribus fungantur officiis. &c. *Tolet. ix. c. 11. Iuo par. 6. cap. 373.* *d. 54. c. 4.*

CAP. X.

Secundum decreta ſanctorum patrum præiudicamus, & nos id acturos profitemur, vt nullum ſeruum Epiſcopus ordinare præſumat, antequam perfecta ditetur ingenuitate: quia non debet vilis perſona fungi ſacerdotii dignitate, &c. *Triburicen. cap. 29. refertur. Gregorius in decretis ſuis cap. 7.* *d. 54. cap 23.*

CAP. XI.

Multos ex eccleſiaſtica familia nouimus, ad omnipotentis Dei ſeruitium feſtinare, vt ab humana ſeruitute liberi, in diuino ſeruitio valeant conſeruari. Si feſtinantes ad omnipotentis Dei ſeruitium incaute retinemus, illi inuenimur quædam negare, qui dedit omnia. Vnde neceſſe eſt, vt ab humano ſeruitio liber recedat, qui diuini obſequii diſtrictam ſubire appetit ſeruitutem. Sancta ſynodus dixit: præfinita patrum ſtatuta, inuiolabilem habeant firmitatem. *Tribur. cap. 29. Greg. in ſyno. cap 5. lib. 4. cap. 88. Vel epiſt. 44. & lib. 12 cap 33. regiſt. Anſelm. lib. 7. cap. 175. Tarraconen. lib. 4 cap. 21.*

CAP. XII.

Nullus ſeruorum, vel collibertorum, amodo clericus fiat, niſi prius libertatem de do-

minisſuis habuerit ſub idoneis teſtibus. *Bituricen.cap.9.apud Lemonicen.act.2.*

CAP. XIII.

Ne Epiſcopus ſeruos ordinet. *Bituricen.cap.11. Vide tit.de filiis presbyt. non ordin.cap. Statutum eſt.*

CAP. XIV.

c.1 de filiis presbyt. Greg. ix & in 1. coll. Vt filii presbyterorum, &c.ad ſacros gradus non promoueantur, &c. Sed neque ſerui, niſi à dominis ſuis libertate donentur. *Pictauien.cap.8.*

CAP. XV.

Bonifacius conſtituit, ne ſeruus clericus fieret, nec obnoxius curiæ, vel cuiuſlibet rei. *Ex Pontif.*

Vide Gelaſ.epiſt.1.cap.3. & 5.tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur cap. Si quis etiam Idem Gelaſ.cap.5.eod.tit.cap. Nec fas eſſe. Stepha. epiſt.1.ante fin. ibid.c. Quod conſuluiſti. Tolet.iv. cap.18.ibid.cap. Qui non promoueantur. Gregor. ij.epiſt.3. in princ. cap. Fratrem, Mart. Brac.cap. 56. tit.ſequenti de libertis non ordinandis cap. Si quis obligatus.

De libertis non ordinandis ſine conſenſu patroni. Tit. XXVII.

CAP. I.

d.54.cap. vlt prohibendum. Liberti, quorum patroni in ſæculo fuerint, ad clerum non promoueantur. *Eliber.cap.80.*

CAP. II.

Diſt. 54. cap.7. Clericos, ſi obligati ſunt, vel pro æquatione, vel de genere alicuius domus, nón ordinãdos, niſi probatæ vitæ fuerint, & patroni conſenſus acceſſerit. *Tolet.1.cap.10. Mart. Brac. cap.46.*

CAP. III.

12. q. 2. diaconos 35. in fi. Libertos, quos ſacerdotes, vel diaconos de eccleſia ſibi commiſſa facere voluerint, actus eccleſiæ proſequi iubemus. *Agathen.cap. 49. Iuo par.3.cap.161. decret.*

CAP. IV.

d.35.c.5. Quicumque libertatem à dominis ſuis ita percipiunt, vt nullum ſibi in eis obſequium patronus retentet, iſti, ſi ſine crimine capitali ſunt, ad clericatus ordinem libere ſuſcipiantur, quia directa manumiſſione abſoluti noſcuntur. Qui vero retento obſequio manumiſſi ſunt, pro eo, quod adhuc patroni ſeruitute tenentur obnoxii, nullatenus ſunt ad eccleſiaſticum ordinem promouẽdi, ne quando voluerint eorum domini, fiant ex clericis ſerui. *Tolet.iv.cap.72.Burch.lib.2.cap.25.Iuo lib.3.tit. 5.cap.5.panor. & par.6 cap 126. decret.*

CAP. V.

d.54.c.7. Siquis obligatus eſt tributo ſeruili, vel aliqua conditione, vel patrocinio cuiuſlibet domus, non eſt ordinandus clericus, niſi probatæ vitæ fuerit, & patroni conſenſus acceſſerit. *Mart.Brac.cap.46.*

Vide Steph.epiſt.1. ante fin.tit. Quales debeant eſſe, qui ſacris initiantur, cap. Quod conſuluiſti. Leo epiſt.1 cap.1.eod.tit.cap. Admittuntur. Greg.ii.epiſt.3, in prin.eod.tit.cap. Fratrem Bituric cap.9.tit.de ſeruis non ordin.cap. Nullus ſeruorum. Bituricen.cap.11. tit. de filiis presbyt. non ordinandis.cap Statutum eſt.

De quibuſdam non ordinandis propter varia crimina, aut propter alias cauſſas. Tit. XXVIII.

Vide lib.iv.tit.viij.quibus adde.

CAP. I.

Statuimus, vt nullus omnino poſt votum religionis, poſt factam in aliquo religioſo loco profeſſionem ad phyſicam, legesve mũdanas legendas permittatur exire, ſi vero exierit, & ad clauſtrum ſuum in duórum menſium ſpatium non redierit, ſicut excommunicatus ab omnibus euitetur, &c. & niſi ex miſericordia fortaſſe Apoſtolicæ ſedis, totius ſpem promotionis amittat. *Alex. iii. in conc, Turon.cap.8.* *Ne cleric. vel mona. c.3. Greg. ix. eo. tit. in 1. coll.*

CAP. II.

Qui duas vxores duxit, vel fratris filiam, clericus eſſe non poteſt. *Apoſt.cap.19.*

CAP. III.

Comperimus horrendis quibuſdam criminibus implicatos, tota diſcretione ſubmota, non ſolum de factis atrocibus, neceſſariam pœnitudinem non habere, ſed nec aliqua correctione penitus ſuccedente ad diuinum miniſterium, honoremque contendere, &c. cum & Apoſtolus clamet: Nemini cito manus imponendas, &c. Huiuſmodi, etiam ſi forte ſubrepſerint detectos oportere repelli. *Gelaſ. epiſt.1. cap.20.* *1. Tim.5*

CAP. IV.

Hi, qui poſt ſanctam religionis profeſſionẽ apoſtatant & ad ſæculum redeunt, &c. ad clericatus officium non admittantur, &c. *Arelat. ij.cap.25.*

CAP. V.

Magnus Epiſcopus Aſtyagenſis dixit. Quid dilectioni veſtræ videtur? Procuratores, & actores, etiam per ſe tutores pupillorum ſi debeant ordinari? Gratus Epiſcopus dixit: Si poſt depoſita vniuerſa, & reddita ratiocinia, actus vitæ ipſorum fuerint probati in omnibus, debent, & cum laude cleri, ſi poſtulati fuerint, honore munerari, ſi enim ante libertatem negotiorum, vel officiorum ab aliquo ſine conſideratione fuerint ordinati, eccleſia infamatur. *Carth. cap. 8.Burch.lib.2.cap.30. Iuo par.6.cap.137. decret.* *d 54 c. 1. de obliga. ad ratio. c.un. Gregor. ix & in 1. coll.*

CAP. VI.

Si clerici, vel diaconi noluerint obedire Epiſcopis,

ſcopis eos ad maiores honores promouentibus, n... eo quidem gradu fruantur, quem noluerunt relinquere. *Carth.c. 31.G.*

CAP. VII.

Epiſcopi, diaconi, & presbyteri non ordinentur antequam omnes, qui in domo eorum ſunt, chriſtiani orthodoxi fiant. *Cartha.c.36.G. Carth.iij c.18.L. Afric.c.3.L.*

CAP. VIII.

Diſt 46. c.7. Clericus inuidens fratrum profectibus, donec in vitio eſt, non promoueatur. *Carth.iv.cap. 54.Burch.lib.2 cap.16. Iuo par. 6.cap 35.decr.*

CAP. IX.

Diſt. 46. ad accuſatores c 4. Epiſcopus accuſatores fratrum excommunicet, & ſi emendauerint vitium, recipiat eos ad communionem, non ad clerum. *Carth. iv. c. 55. Cæſar.lib.4.c.112.*

CAP. X

Diſt 46. c.8. Seditionarios numquam ordinandos clericos, ſicut nec vſurarios, nec iniuriarum ſuarum vltores. *Carth.iv.cap.67. Agath.69. Burchar.lib. 2.cap.17. Iuo par.6.cap.36.decr.*

CAP. XI.

Diſt 50. de his c. 36. Ad officia potiora non prouehuntur, qui altario miniſtrant, & humano ſanguine, etiam hoſtili non abſtinent. *Ilerd.c.1.*

CAP. XII.

Qui contra canonum ſtatuta ordinati ſunt, nullo tempore promoueantur. *Ilerd.c.12.*

Vide Stephan.epiſt.1.ante fin.tit. Quales debent eſſe, qui ſacris initiantur cap. Quod conſuluiſti.

Qui baptizati, aut nati ſunt in prouinciis remotis non facile ordinentur.

Tit. XXIX.

CAP. I.

Diſt 98. cul.us c.2 CONſtituit Syluester nulla ratione transmarinum hominem penes nos in clericatus gradu ſuſcipi, niſi quinque Epiſcoporum deſignatus ſit chirographis. *Silueſt. in epitom. concil. Roma.in fin. Anſel.lib.7.cap. 19. Tarrac. lib. 3. cap.39.*

CAP. II.

Diſt. 98. c.2. Transmarinos homines in clericatus honore nolite ſuſcipere, niſi quinque, aut eo amplius Epiſcoporum chirographis ſint deſignati, quia multa per ſubreptionem ſolent euenire, & ideo hæc ſummopere ſunt cauenda. *Anaſtaſ. epiſt.cap.2. Iuo lib.3.tit.5.cap.22.panor. Anſel.lib. 7.cap.12.al.22.in addit. Tarrac.lib.3.c.40.*

CAP. III

Bonifacio dedimus i[n] mandatis, vt Afros paſſim ad eccleſiaſticos ordines prætendentes nulla ratione ſuſcipiat. *Gregor. ij epiſt. 3. in princ.*

CAP. IV.

Omnes, qui peregre fuerint baptizati, eo quod eorum minime ſit cognita vita, placuit ad clerum non eſſe promouendos in alienis prouinciis. *Eliber.cap.24 Iuo par.6 c.352.decr.* Diſt 98.c vlt.

Vide Greg.lib.2.epiſt.25 tit. Quales debeant eſſe, qui ordinantur.cap.præcipimus, & Greg ij.cap. fratrem

Non ordinentur, qui vxores habent, niſi caſtitatem ſe ſeruare promiſerint. Tit. XXX.

Vide lib.iv tit xxxvij.lib.vi.tit.xxix.lib.vij tit. xvij.quibus adde.

CAP. I.

ASſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in coniugii vinculo conſtitutum, niſi fuerit promiſſa conuerſio. *Arel.ij.cap.2.* Diſt 28. cap 6.

CAP. II.

Si coniugati iuuenes conſenſerint ordinati, etiam vxorum voluntas ita requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo, religione promiſſa, poſtea quam pariter conuerſi fuerint, ordinentur. *Agath.cap. 16. Iuo par. 5. cap.365. decr.* Diſt 77. Epiſcopus. cap. 6.

Nequiſquam per ſimoniam conferat, aut ſuſcipiat ordines, & de ordinatis à ſimoniacis.

Tit. XXXI.

Vide lib. iv tit lij. & lib. vi. tit.xlvij & xlviij. lib.viij.tit.xxxvi.

CAP. I.

QVicumque ſane cupiditate parentum, cum adhuc paruuli eſſent, eccleſias, vel eccleſiarum * partes per pecunias adepti ſunt, poſtquam eas omnino dimiſerint, ſi canonice in eis viuere voluerint, pro magna miſericordia ibidem eos eſſe concedimus: neque pro hoc facto à ſacris ordinibus illos remouemus, ſi alias digni * inueniantur. *Vrban.ij.in conc.Placent.cap. 5.al.in conc Claromontis. Cæſar.lib.4.cap.33.* 1 q 5.c 2 *beneficia *inueniuntur.

CAP. II.

Illi vero, qui per ſe ipſos cum iam maioris eſſent ætatis, nefanda cupiditate ducti eas emerunt, ſi in aliis eccleſiis viuere canonice voluerint, ſeruatis propriis ordinibus pro magna miſericordia ibi eos miniſtrare permittimus. Quod ſi ad alias * fortaſſis transferri non * potuerint, & in eiſdẽ canonice viuere promiſerint: minoribus ordinibus contenti ad ſacros ordines non * aſcendant, ſalua tamen in *fortaſſe. *poterũt. *accedãt

omnibus Apoſtolicæ ſedis auctoritate. *Vrba. ij. in conc. Placent. cap. 6. al. in concil. Claromontis.*

CAP. III.

Ibid. Si qui tamen ante emptionem catholice ordinati ſunt, cum ea, quæ emerunt, dimiſerint, & vitam canonicam egerint, in ſuis gradibus permittantur, niſi forte* huiuſmodi ecclesia ſit, vt ibi primum locum debeant obtinere. *Vrba. ij. in conc. Placent. cap. 7. al. in conc. Claromontis.*

† eiuſmodi

CAP. IV.

Ibid. Primum enim, vel ſingularem, vel præpoſituræ, vel officii locum in emptis eccleſiis eos habere non patimur. *Vrba. ij. in conc. Placenti. c. 8. al. in conc. Claromontis.*

CAP. V.

1. q. 1. c. 10. Sanctorum patrum exempla ſequentes, & officii noſtri debito innouantes, ordinari quem quam per pecuniam in eccleſia Dei, vel promoueri, auctoritate ſedis Apoſtolicæ modis omnibus prohibemus. Si quis vero in eccleſia ordinationem, vel promotionem taliter adquiſierit, adquiſita prorſus careat dignitate. *Calliſt. ij. in conc. Roma. c. t.*

CAP. VI.

1. q. 1. c. 110. Nulla ſit in ordinatione venalitas, potentia, vel ſupplicatio perſonarum, nihil aduerſus hæc, quæ prohibemus, obrineat, nam proculdubio Deus offenditur, ſi ad ſacros ordines quiſquam non ex merito, ſed ex fauore, quod abſit, aut ex venalitate prouehitur. *Greg. lib. 2. indict. 11. epiſt. 47. Columbo Epiſc. Anſel. lib. 7. c. 39. vel 46.*

CAP. VII.

1. q. 1. c. 119. Eorum, qui in ſacro ſunt ordine collocandi, prius vitam, moreſque diſcutite, & vt dignos huic officio adhibere poſſitis, non vobis potentia, aut ſupplicatio quarumlibet ſubrepat perſonarum. Ante omnia autem cautos vos eſſe oportet, vt nulla proueniat in ordinatione venalitas, ne, quod abſit, & ordinatis, & ordinantibus periculum maius immineat. Si quando igitur de his tractari neceſſe eſt, graues expertoſque viros* conſiliis veſtris adhibete participes, & cum eis communi de hoc deliberatione penſate. *Grego. lib. 2. indict. 11. epiſt. 48. Adeodato Epiſcopo.*

† conſilii veſtri

CAP. VIII.

1. q. 1. c. 7. Euphemium, & Thomam, qui pro deferenda accuſatione ſacros ordines acceperunt, eiſdem priuatos ordinibus eſſe, atque ita ſicut ſunt depoſiti, volumus permanere. *Greg. lib. 4. ep. 50. ſeu cap. 94. ad Ioannem Corinth. Epiſcop. Anſel. lib. 8. c. 39.*

CAP. IX.

1. q. 1. c. 116. De ordinationibus aliquid accipere ſub diſtricta interdictione vetuimus, oportet ergo, vt neque per commodum, neque per gratiam, aut quorumdam ſupplicationem aliquos ad ſacros ordines conſentiatis, vel permittatis adduci. *Greg. lib. 4. epiſt. 55. ſeu c. 99. Anſelm. lib. 6. c. 82. al. 90.*

CAP. X.

Quibuſdam narrantibus agnoui, quod in illis partibus nullus ad ſacrum ordinem ſine commodi datione perueniat. Quod ſi ita eſt, flens dico, gemens denuntio, quia cum ſacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu ſtare non poterit. Scimus quippe ex euangelio, quid Redemptor noſter per ſemetipſum fecerit, quia ingreſſus in templum cathedras vendentium columbas euertit, columbas quippe vendere eſt, de ſancto Spiritu, quem ſibi conſubſtantialem Deus omnipotens per impoſitionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, vt prædixi, innuitur, quid ſequatur: quia qui in templo Dei columbas vendere præſumpſerunt, eorum Dei iudicio cathedræ ceciderunt, qui videlicet error in ſubditis cum augmento propagatur, nam ipſe quoque, qui ad ſacrum ordinem perducitur, iam in ipſa prouectus ſui radice vitiatus, paratior eſt aliis vendere, quod emit. Et vbi eſt, quod ſcriptum eſt: Gratis accepiſtis, gratis date. Et cum primum contra ſanctam eccleſiam ſimoniaca hæreſis ſit exorta, cur non perpenditur, cur non videtur, quia eum, quem quis cum pretio ordinat, prouehendo agit, vt hæreticus fiat? Ideoque hortamur, vt nullus veſtrum denuo hoc fieri patiatur, ſed neque gratia alicuius, neque ſupplicatione aliquos ad ſacros ordines audeat promouere, niſi eum, quem vitæ, & actionis qualitas ad hoc dignum eſſe monſtrauerit. nam ſi aliter factum denuo ſenſerimus, diſtricta, & canonica illud noueritis vltione compeſci. *Greg. lib. 4. epiſt. 56. ſeu c. 100. & epiſt. 51. & 55. & lib. 5. epiſt. 7. Burch. lib. 1. c. 21. Iuo par. 5. c. 108. decr.*

1. q. 1. c. 117. Matt. 21 Matt. 10

CAP. XI.

Ego & veſtræ dilectioni prouidens, & meæ animæ omnipotentis Dei iudicium pertimeſcens, eiuſdem Maximi cauſſam ſubtiliter exquiri deſidero, ſi nullus criminibus preſſus, quæ ſacro ordini contradicunt, ſi non per ſimoniacam hæreſim, id eſt, præmia quibuſdam ſe eligentibus præbendo, ad ſacerdotale pertingere officium conatur: tunc enim liber pro vobis apud Dominum interceſſor erit, ſi non obligatus de ſuis, ad locum interceſſionis venerit. *Greg. lib. 5. epiſt. 26. Anſel. lib. 6. c. 76.* 1. q. 6. c. 2.

CAP. XII.

Vehementi tædio mœroris afficimur, ſi in eccleſiaſticis officiis quemquam habeat locum pecunia, & fiat ſæculare, quod ſacrum eſt. [Quicumque ergo hoc pretii ſtudet datione mercari, dum non officium, ſed nomen attendit, ſacerdos non eſſe, ſed dici tantummodo concupiſcit, &c. [Sicut autem is, qui inuitatus renuit, quæſitus refugit, eſt ſacris altaribus admouendus, ſic qui vltro ambit, vel importune ſe ingerit, eſt proculdubio repellendus. 1. q. 1. c. 3. 1. q. 6. c. 5.

Nam

Nam qui ſic nititur ad altiora conſcendere, quid agit, niſi vt creſcendo decreſcat, & aſcendendo exterius, interius ad profunda deſcendat? Itaque, frater cariſſime, ſi in ſacerdotibus ordinandis ſinceritas vigeat, ſit ſimplex ſine venalitate conſenſus, pura præferatur electio, vt ad ſumma ſacerdotii non ſuffragio venditorum prouectus, ſed Dei credatur eſſe iudicio, &c. Cum liqueat hanc hæreſim ante omnes radice peſtifera ſurrepſiſſe, atque in ipſa ſua origine Apoſtolica eſſe deteſtatione damnatam, cur non cauetur? cur non
1 q.1.c.4 penditur? quia [benedictio illi in maledictionem conuertitur, qui ad hoc, vt fiat hære-
1.q.1 ad ticus promouetur. Vnde etiam illud certum
eſt c.17. eſt, quia & ſi monaſteria, aut xenodochia, vel quid aliud de pecunia, quæ pro ſacris ordinibus datur, conſtruantur, mercedi non proficit, &c. Nimis ergo declinandum eſt, ſub obtentu eleemoſynæ peccata ſimoniacæ hæreſis perpetrare. Nam aliud eſt propter peccata eleemoſynas facere, aliud propter eleemoſynas peccata committere. *Greg. in epiſt. ad Syagrium Auguſtudunenſ. Epiſc. & ad Ætherium Lugdunen. Epiſcop. lib. 7 regiſt. epiſt. 110. al. 108. cap. 1. Iuo lib. 2. tit. 15. c. 5. panor. & par. 5. c. 112. Anſel. lib. 5. c. 31.*

CAP. XIII.

Omnino execrabile, & eſſe grauiſſimum deteſtamur, quod illic ſacri ordines per ſimoniacam hæreſim, quæ prima contra eccleſiam orta, & diſtricta, damnata maledictione eſt, conſeratur. Hinc ergo agitur, vt ſacerdotii dignitas in deſpectu, & ſanctus ſit honor in crimine. Perit vtique reuerentia, adimitur diſciplina, quia qui culpas debuit emendare, committit, & nefaria ambitione honorabilis ſacerdotii ducitur in deprauatione cenſura. Nam quis denuo veneretur, quod venditur? aut quis non vile eſſe putet, quod emitur? Vnde valde contriſtor, quia dum Spiritum ſanctum, quem per manus impoſitionem omnipotens Deus hominibus largiri dignatur, diuino munere habere deſpiciunt, ſed præmiis aſſequuntur, ſacerdotium illic ſubſiſtere diu non arbitror, &c. Petimus, vt ſynodum fieri veſtra iuſſio conſtituat, vbi ſub diſtricti anathematis interpoſitione debeat interdici, ne vllus ex laico habitu ſubito ad Epiſcopatus audeat gradum accedere, neque pro eccleſiaſticis ordinibus quilibet quidquam dare, vel ſit auſus accipere. *Gregor. ad Brunichild. Reginam lib. 7. epiſt. 113. al. 111.*

CAP. XIV.

1.q.2.c.28. Fertur ſimoniaca hæreſis quæ prima contra Dei eccleſiam diabolica plantatione ſub-
Act 4. repſit, & in ipſo ortu ſuo, zelo Apoſtolicæ vltionia percuſſa, atque damnata eſt, in regni veſtri finibus domloari, cum in ſacerdotibus fides ſit eligenda cum vita. Si enim vita de-
Iacob.2. eſt, fides meritum non habet, beato Iacobo atteſtante, qui ait: Fides ſine operibus mortua eſt. Quæ enim opera eſſe valeant ſacerdotis, qui honorem tanti ſacramenti conuincitur obtinere per præmium, &c. Hinc igitur non ſolum in ordinatoris, & ordinati animam lethale vulnus infligitur, verum etiam excellentiæ veſtræ regnum, Epiſcoporum culpa, quorum magis interceſſionibus iuuari debuerat, prægrauatur, ſi enim dignus ſacerdotio creditur, cui non actionis merita, ſed præmiorum copia ſuffragatur, reſtat, vt nihil ſibi in eccleſiaſticis honoribus grauitas, nihil defendat induſtria, ſed totum auri profanus amor obtineat. Et dum vitia remunerantur honore, in locum vltoris, qui fortaſſe fuerat vlciſcendus, adducitur, atque hinc ſacerdotes non proficere, ſed perire potius iudicantur. Vulnerato namque paſtore, quis curandis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo populum orationis clypeo tueatur, qui iaculis ſe hoſtilibus feriendum exponit? aut qualem de ſe fructum producturus eſt, cuius graui peſte radix infecta eſt? Maior ergo metuenda eſt locis illis fore calamitas, vbi tales interceſſores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei magis in ſe iracundiam prouocant, quam per ſemetipſos populis placare debuerant. *Gregor. lib. 7. epiſt. 114. al. 112. Theodorico & Theodoberto Regib. Franco. Iuo par. 5. cap. 111. Anſelm. lib. 6. cap. 71. vel 73. Tarracon. lib. 3. cap. 19*

CAP. XV.

Epiſcopum, qui per præmia ordinatus fuerit, ſtatuimus remouendum. *Aurel. v. c. 10.*

CAP. XVI.

Reperiuntur quamplurimi negotio muneris perituri mercari velle gratiam Spiritus 1 q 1.c.7.
ſancti, dum vile præmium donant, vt Pontificalis ordinis ſublime culmen accipiant, obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem: Pecu- Act. 8.
nia tua tecum ſit in perditione, quoniam donum Dei exiſtimaſti per pecuniam poſſideri, &c. Quicumque deinceps propter accipiendum ſacerdotii dignitatem, quodlibet præmium fuerit detectus obtuliſſe: ex eodem tempore ſe nouerit anathematis opprobrio condemnatum, atque à participatione Christi corporis & ſanguinis alienum, &c. Si aliquis extiterit qui eum accuſet, is ſuſcepto honoris gradu priuetur, & in monaſterio ſub perenni pœnitentia religetur. Munerum acceptores, ſi clerici fuerint, honoris amiſſione mulctentur, laici anathemate perpetuo condemnentur. *Tolet. viij. cap. 3. Anſel. lib 6. c. 78. Iuo par. 5. cap. 83. decr.*

CAP. XVII.

Nullus Epiſcopus, neque presbyter, vel abbas, ſeu diaconus per præmium ad ſacrum ordinem penitus accedat. *Cabilon. c. 16.*

CAP. XVIII.

Cum quiſque Pontificale culmen ante Domini altare percepturus acceſſerit, ſacramenti exactione aſtringatur, quod pro conferenda ſibi conſecratione honoris nulli perſonæ cuiuſlibet præmii collationem,

vel aliquando dediſſet, vel date procuret in futurum, ſicque mundus conſecrationem accipiat, aut publicato hoc ſcelere manifeſte denudatus coram eccleſia, & ad honorem quem mercari voluerit, non accedat. Quos autem poſt prælationem per præmium ordinatos fuiſſe patuit, ſub definitis pœnitentiæ legibus, vt vere ſimoniacos ab eccleſia ſeparandos, id eſt, vt duorum annorum ſpatio exilio relegati, & digna ſatisfactione, vel excommunicationis ſententia coërciti, honoris gradum, quem præmiis emerant, lacrymis conquirere, & reparare intendant. Vnde ſi digna eos ſatisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantum communioni, ſed & loco, & totius ordinis officiis, à quibus ſeparati fuerant, reſtaurandi ſunt. *Tolet. xi. cap. 9. Iuo par. 5. c. 127. decr.*

CAP. XIX.

Monemus, vt quandocumque Deo diſpenſante quilibet Epiſcopus ad Dominum migrauerit, ſubmota funditus peſte ſimoniacæ hæreſeos, ſine dilatione iuxta auctoritatem canonicam ſedes vacans Epiſcopum à vobis regulariter deſignatum, & gratia ſancti Spiritus conſecratum accipiat. *Concilium habitum in Theodonis villa, apud ſynod. Melden. cap. 8.*

CAP. XX.

Epiſcopi de ſacris ordinibus munus non accipiant, nec aliquis loco eorum, neque aliquis de ſubiectis eorum, ſicut pro ſcribendis nominibus ordinandorum ſolebant ſcriptores pretium accipere. *Bituricen. c. 3. apud ſyno. Lemoui. act. 2.*

De his, qui magnis ſceleribus obſtricti ordines ſuſceperunt. Tit. XXXII.

CAP. I.

Si qui presbyteri ſine examine ſunt prouecti, vel cum diſcuterentur, peccata ſua confeſſi ſunt, & homines contra canones commoti, manus confeſſis imponere tentauerunt, tales regula non admittit, quia quod irreprehenſibile eſt, catholica defendit eccleſia. *Nicæn. c. 9. Burch. lib. 2. c. 13. Anſel. lib. 8. c. 13. Iuo par. 6. c. 33. decr.*

CAP. II.

Quicumque de lapſis ad ordinem cleri promoti ſunt per ignorantiam, vel per ordinantium diſſimulationem, hoc eccleſiaſticæ non præiudicat regulæ: cogniti namque deponuntur. *Nicæn. c. 10.*

CAP. III.

Comperimus horrendis quibuſdam criminibus implicatos, tota diſcretione ſubmota, non ſolum de factis atrocibus pœnitudinem non habere, ſed nec aliqua correctione pœnitus non ſuccedente, ad diuinum miniſterium, honoremque contendere: nonnullos autem etiam in ipſis ordinibus conſtitutos, grauibus delinquentes facinoribus non repelli, cum & Apoſtolus clamet, nemini cito manus imponendas, neque communicandum peccatis alienis, & maiorum veneranda conſtituta pronuntient, huiuſmodi, etiam ſi forte ſubrepſerint, tam qui ante peccauerunt, detectos oportere repelli, quam ſacræ profeſſionis oblitos, præuaricatores ſancti propoſiti procul dubio ſubmouendos. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 20.* 1. Tim 5.

CAP. IV.

Si quis forſitan cum leui culpa ad ſacerdotium venit, pro culpa pœnitentia indici debet, & tamen ordo ſeruari. *Greg lib. 2. epiſt. 32. Ioanni Epiſc. Ranen. Iuo par. 6. c. 82. Anſel. lib. 7. c. 92. al. 104.* Diſt. 48. cap. 1.

CAP. V.

Qui ſemel poſt ſuam ordinationem in lapſum ceciderit, deinceps iam depoſitus erit, nullumque gradum ſacerdotii poterit adipiſci: ſed ſufficiat ei lamentationibus, fletibuſque aſſiduis, quo ad vſque aduixerit, in eadem pœnitentia perdurare, vt commiſſum delictum diuina gratia extinguere valeat. *Mart. epiſtola vnica, in med. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 9. panor.* Diſt. 50. cap. 2.

CAP. VI.

Si quos presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminalibus cauſis obuoluti, cœlantes peccatum ſuum, ordinati ſunt, poſtmodum vero manifeſtata eſt eorum iniqua actio, hos ſacerdotali habitu priuatos pœnitentiæ ſubmitte: non enim odit Deus peccantem, & confitentem, ſed peccantem & negantem. *Zachar. epiſt. 5. ad Bonifacium Epiſcop. ante fin.*

CAP. VII.

Presbyter, ſi præoccupatus corporali peccato prouehatur, & confeſſus fuerit de ſe, quod ante ordinationem deliquerit, non offerat manens in reliquis officiis propter ſtudium bonum, nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus impoſitionem poſſe dimitti. Quod ſi de ſe non fuerit ipſe confeſſus, & argui manifeſte nequiuerit, poteſtatis ſuæ iudicio relinquatur. *Neocæſar. cap. 6. Mart. Bracar. cap. 25. Raban. de pœnit. c. 1. Burch. lib. 2. c 49. Iuo lib. 3. tit. 11. c. 19. panor. & par. 6. cap. 150. decr.* 15 q. 8. c. 1.

CAP. VIII.

Simili modo etiam diaconus, ſi eodem peccato ſuccubuerit, ab ordine miniſterii ſubtrahatur. *Neocæſar. cap. 10. Mart. Brac. vbi ſupra.* eâd. c.

CAP IX.

Si quis diaconum ſe permiſerit ordinare, & poſtea fuerit in crimine detectus mortis, quod aliquando commiſerit, ſi ſponte fuerit confeſſus, placuit eum acta legitima pœni-

pœnitentia, poſt trienniuin accipere communionem, ſi alius detexerit, poſt quinquennium acta pœnitentia accipere communionem laicam debere. *Eliber. c. 76.*

CAP. X.

Quicumque ſub ordinatione vel diaconatus, vel presbyteri, vel Epiſcopatus mortali crimine dixerint ſe eſſe pollutos, ab ordinationibus ſubmouendos, reos ſcilicet, vel veri confeſſione, vel mendacio falſitatis, &c. *Valenti. Gall. c. 4. Tolet. x. in. fin.*

CAP. XI.

Si quis presbyter ante ordinationem peccauerit, & poſt ordinationem peccatum confeſſus fuerit, quod ante errauerit, non offerat. ſed tantum pro religione nomen presbyteri portet. ſi autem non ipſe confeſſus, ſed ab alio publice fuerit conuictus, nec hoc ipſum habeat poteſtatem, vt nomen presbyteri portet. Similiter & de diaconibus obſeruandum eſt, vt ſi ipſi confeſſi fuerint, ordinem ſubdiaconi accipiant. *Mart. Bracar.* c. 25. *Neocæſ. c. 9. Raban. c. 1. de pœnit. Burcha. lib. 2. cap. 48. Iuo lib. 3. tit. 11. cap. 18. panor. & par. 6. c.* 149. *decret.*

Vide Stepha. epiſt. 1. ante fin. tit. Quales debent eſſe qui ſacris initiantur. cap. Quod conſuluiſti.

Prohibeantur à miniſterio ſacrorum ordinum, qui poſt ipſos ordines ſuſceptos grauia crimina ſuſceperunt. XXXIII.

Vide lib. vi. tit. lvi.

CAP. I.

SI quos tua fraternitas repererit Epiſcopos, presbyteros, aut diaconos contra canones, vel ſtatuta patrum exceſſiſſe, id eſt, in adulterio, vel ſi plures vxores habuerunt, aut ſi ſanguinem Chriſtianorum, ſiue paganorum effuderunt, vel etiam aliis capitulis, vel canonibus obuiaſſe repererit, nulla oratione Apoſtolica auctoritate permittat ſacerdotio fungi, quia tales à ſuo proprio ore falſi nominantur ſacerdotes, & peiores ſæcularibus eſſe noſcuntur, qui neque à fornicationibus, neque à nefariis matrimoniis abſtinent, neque ab hominũ ſanguinis effuſione manus ſeruant innoxias. *Zachar. epiſt. 6. ad Bonif. Epiſcopum.*

CAP. II.

Presbyteri, qui immolarunt, & poſtea reuerſi ſunt ad certamina pro religione peragenda, ſi non artificio quodam, vt præparent, & perſuadeant ſe tormentis ſubiectos fuiſſe, hi honoris quidem cathedram teneant, ſed neque offerant, neque concionentur, neque miniſtrẽt in ſacris miniſteriis. *Ancyr. c. 1. Burch. lib. 5. cap. 40. Iuo par. 2. cap. 49. decr.* Diſt. 50. c. 32. presbyteros.

CAP. III.

Si diaconi eodem modo ſacrificarunt, & rurſus ad certamen redierunt, honorem quidem habeant, ſed ceſſent ab omni ſacro miniſterio, panem, & calicem non ferant, neque prædicẽt. Si vero aliqui Epiſcopi videant labores, & humilitatem, & tranquillitatem eorum, & velint plus eis dare, aut auferre, habeant poteſtatem. *Ancyr. cap. 2. Burch. lib. 5. cap. 41. Iuo par. 2. cap. 50. decr.* d. c. 32. p. 2.

CAP. IV.

Si presbyteri, vel diaconi ob aliquod crimen conuicti à miniſterio amoueantur, non imponantur eis manus. *Carthag. cap. 27. G. Carthag. v. cap. 11. L. Raban. c. 1. de pœnit. Capitul. lib. 5. c. 66. Burch. lib. 19. c. 72. Iuo par. 15. c. 85 decr.* Diſt 50 c. 65. confirmandum.

CAP. V.

Si laici vxor adulterium commiſiſſe probatur, ipſe ad miniſterium eccleſiaſticum accedere non poteſt. Si poſt ordinationem illa adulterauit, debet iſte eam dimittere: ſi noluit, miniſterio ſuſcepto vti non poteſt. *Neocæſ. c. 8. Mart. Brac. c. 28.* Diſt. 34. cap 12.

CAP. VI.

Necantibus partus cõceptos, vel editos poſt ſeptem annos communio tribuatur: ſemper tamen fletibus, & humilitati inſiſtant. Si clerici fuerint, officium eis miniſtrandi recuperare non liceat, attamen in choro pſallentium à tempore receptæ communionis interſint. *Ilerd. c. 2. Anſel. lib. xi. c. 51.*

Nemo ſuſcipiat bis eundem ordinem. Tit. XXXIV.

CAP. I.

REordinationes, & rebaptizationes, & ſedium mutationes ſancti Patres in Africano concilio congregati omnimodis interdixerunt, ſecuti & nos interdicimus. *Syn. Rauen. ſub Ioan. ix. par. 1. c. 5.*

CAP. II.

Epiſcopus, presbyter, diaconus alteram ordinationem accipiens deponatur cum ordinante: niſi conſtiterit ab hæreticis fuiſſe ordinatum, &c. *Apoſt. c. 68.*

CAP. III.

Sicut baptizatus ſemel iterum baptizari non debet, ita qui conſecratus eſt ſemel, in eodem iterum ordine non debet conſecrari. *Greg. lib. 2. indict.* 10 *epiſt. 32. Ioanni Epiſc. Rauennat. Iuo lib. 3. tit. 7. c. 1. panor. & par. 6. c. 82. decr. Anſel. lib. 7. c. 92. al.* 104. Diſt. 68. c. 1.

CAP. IV.

In ſynodo Capuæ ſtatutum eſt, vt reordinationes non fiant. *Carthag. c. 49. G. Carthag. iij. c. 38. L. Afri. c. 15. L. Iuo lib. 1. tit. 2. c. 76. panor. & par. 1. c. 152. decr. Cæſar. lib. 12. c. 61.* De conſe d. 4. non licet. 107.

De ordinatis ab excommunicatis, vel depoſitis. Tit. XXXV.

Vide lib.xi.tit.xx.quibus adde.

CAP. I.

ORdinationes illorum, qui ab excommunicatis ſunt ordinati, ſanctorum patrum ſequentes veſtigia, irritas fieri cenſemus. *Greg. vij. in conc. Rom. anni. 5.*

CAP. II.

9.q.1.c.1. Nos conſecrationem nullo modo dicere poſſumus, quæ ab excommunicatis hominibus eſt celebrata. *Greg. Maximo Præſumptori lib. 3. epiſt. 20. Ivo par. 5. c. 134. decr.*

CAP. III.

Rhemorum Metropolitanus Epiſcopus venerabilis Hincmarus oſtendit, non paucos à deceſſore ſuo Ebbone, poſtquam canonice depoſitus fuiſſet, nec vero canonice reſtitutus, irrationabiliter ordinatos, &c. Serie igitur depoſitionis memorati Ebbonis pleniſſime prolata, multis Metropolitanis, pluribuſque aliis Epiſcopis, qui auctores fuerunt, recitatis, reſtitutionis autem illius paucis admodum, & aliarum regionum præſulibus nominatim expreſſis, claruit præfatum Ebbonem Epiſcopale officium illicite repetiſſe: quoſque gradibus eccleſiaſticis æſtimatus fuerit promouiſſe, damnationi potius obnoxios effeciſſe, &c. *In ſynodo apud S. Medard. in princ.*

CAP. IV.

Surgens Emmo Nouiomagenſis Epiſcopus protulit rotulum auctoritatem canonicam, & Apoſtolicam continentem, quod qui ab ipſo (*Ebbone depoſito*) voluerant, & viſi fuerant ordinari in gradus eccleſiaſticos ab eodem, quod idem non habuit, nemo eorum accipere potuit, damnationem vtique, quam habuit, per prauam manus impoſitionem eis dedit, quia qui particeps factus eſt damnato, quomodo debeat honorem accipere, vt Innocentius papa dicit, inueniri non poteſt. Et ſic quinta actione canonica, & Apoſtolica auctoritate inuentum, & decretum eſt à ſacratiſſima ſynodo, vt quidquid in ordinationibus eccleſiaſticis idem Ebbo poſt damnationem ſuam egerat, ſecundum traditionem Apoſtolicæ ſedis, vt in geſtis Pontificū legitur: præter ſacrum baptiſma, quod in nomine ſanctæ Trinitatis perfectum eſt, irritum, & vacuum habeatur: & ordinati ab eo, in quacumque terrarum parte profugi agentur, vel vagati ſunt, quia diuinum iudicium effugere nullatenus poſſunt, Spiritus ſancti iudicio eccleſiaſticis gradibus priuati perpetuo habeantur. *In ſynodo S. Medardi in cauſſa Hincmari poſt med. Sed Nicol. ep. 47. & ſeq. geſta in hac ſynodo reiecit, & hos vt iniuſte depoſitos reſtituit.*

De ordinatis ab hæreticis, & ſchiſmaticis. Tit XXXVI.

Vide lib. xi. tit. xx. quibus adde.

CAP. I.

EPiſcopus vnus (*à Nouato ordinatus*) peccatum flebiliter lamentatus, & idem aperte confeſſus ad eccleſiam reuenit: quem populo vniuerſo pro eo rogante, tandem vt laicum in communionem recipimus: atque alios, qui in reliquorum duorum Epiſcoporum loca, qui eum creaſſent, miſimus, &c. *Cornel. epiſt. 3. ad Fabium Antioch. apud Euſeb. lib. 6. cap. 35.*

CAP. II.

Arianos, cæteraſque huiuſmodi peſtes, quia eorum laicos cōuerſos ad Dominum, ſub imagine pœnitentiæ, ac ſancti Spiritus ſanctificatione per manus impoſitionem ſuſcepimus, 1. q. 1. c. 73. non videtur, clericos eorum cum ſacerdotii, aut miniſterii cuiuſpiam ſuſcipi debere dignitate, &c. quoniam cum à catholica fide eorum auctores deſciſcerent, [perfectionem Spiritus, quam acceperant, amiſerunt, nec dare eius plenitudinem poſſunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis ſuæ perfidiam potius, quam per fidem, dixerim, perdiderunt. Ead. q. c. 17 qui perfectionem. Quomodo fieri poteſt, vt eorum prophanos ſacerdotes dignos Chriſti honoribus arbitremur, quorum laicos imperfectos, vt dixi, ad ſancti Spiritus percipiendam gratiam, cum pœnitentiæ imagine recipiamus? &c. *Innoc. ep. 18. ad ſi. Alex. Epiſc. Ivo lib 3. tit. 10. cap. 2. panor. Anſel. lib. 9. c 58. Cæſaraug. lib. 13. c. 50. Tarracon. lib. 1. c. 23.*

CAP. III.

Adiungimus conſenſu, & auctoritate communi, vt etiam ſi qui presbyteri, aut diaconi, qui vel in eccleſia catholica prius ordinati fuerint, & poſtmodum perfidi, ac rebelles contra eccleſiam ſteterint: vel apud hæreticos à pſeudoepiſcopis, & Antichriſtis contra Chriſti diſpoſitionem, profana ordinatione promoti ſunt, & contra altare vnum, atque diuinum ſacrificia foris falſa, ac ſacrilega offerre conati ſunt: eos quoque hac conditione ſuſcipi, cum reuertuntur, vt communicent laici, & ſatis habeant, quod admittuntur ad pacem, qui hoſtes pacis extiterint: nec debere eos reuertentes, ea apud nos ordinationis, & honoris arma retinere, quibus contra nos rebellauerint, &c. *Cyprian. ad Stephanum lib. 2. epiſt. 11.*

De quibuſdam, qui ordines ſuſcipere non prohibentur. Tit. XXXVII.

Vide Lib. viij. tit. xvi.

Mona-

Monachi aſcendere poſſunt ad ſacros ordines, ſi Epiſcopus, & Abbas conſenſum præbeant.

Tit. XXXVIII.

Vide lib. ix. tit. xxviij.

De rebus, quas promittere debent, qui ordinantur.

Tit XXXIX.

CAP. I.

d. 23. c. 6. VNuſquiſque qui ad eccleſiaſticos gradus eſt acceſſurus, non ante honoris conſecrationem accipiat, quam placiti ſui annotatione promittat, vt fidem catholicam ſincera cordis deuotione cuſtodiens, iuſte, & pie viuere debeat & vt in nullis operibus ſuis canonicis regulis contradicat, atque vt debitum per omnia honorem, atque obſequii reuerentiam præeminenti ſibi vnuſquiſque dependat, iuxta illud B. Papæ Leonis edictum. [Qui ſe ſcit aliquibus eſſe præpoſitum, non moleſte ferat, aliquem ſibi eſſe prælatum, ſed obedientiam, quam exigit, etiam ipſe dependat. Pœna tamen iuxta eccleſiaſticæ conſuetudinis morem, & placitis talium inſerenda, & ab his, qui transgreſſores fuerint, perſoluenda eſt. *Tolet. xi. cap* 10. *Leo epiſtol.* 82. *in fin ad Anaſtaſ. Theſſalon. Epiſcopum Anſel. lib. 7. cap.* 88.

(Margin: 1. 97. qu. ſec 12. & 14. Qui ſcis.)

CAP. II.

Dictum eſt de quibuſdam fratribus, qui eos, quos ordinaturi ſunt iurare cogant, quod digni ſunt, & contra canones non ſint facturi, & obedientes ſint Epiſcopo, qui eos ordinant, & eccleſiæ, in qua ordinantur. Quod iuramentum, quia periculoſum eſt, omnes vna inhibendum ſtatuimus. *Cabilo. ſub Carolo cap.* 13.

De tonſura. Tit. XL.

Vide lib. iv. tit. xxviij. lib. vi. tit. xxxviij. lib. viii. tit. xi. quibus adde.

CAP. I.

d. 69. c. 1. QVoniam videmus nonnullos à pueris clerici tonſuram accipientes, nondum accepta Epiſcopi manuum impoſitione, & in congregatione in ſuggeſtu legentes, & id non canonice facientes, hoc à præſenti canone non fieri permittimus: hoc ipſum autem etiam in monacho ſeruari. *Nican. ij. cap.* 14. *Iuo par.* 5. *cap.* 376.

CAP. II.

In Armenia nonnulli cantores, & lectores ſine tonſura ordinantur, &c. Nemo in ambone diuinos ſermones populo canat, niſi ſacra tonſura vtatur, & benedictionem à ſuo paſtore legitime acceperit. *Trull. cap.* 33.

Ne quiſquam, qui vxorem habet ſacris initietur, niſi ipſe, & vxor promiſerint caſtitatem.

Tit. XLI.

CAP. I.

ASſumi aliquem ad ſacerdotium non poſſe in vinculo coniugii conſtitutum, niſi fuerit promiſſa conuerſio. *Arel. ij. cap.* 2. d. 28. c. 5.

CAP. II.

Placuit, vt diacones ſi vel integri, vel caſti ſint, & continentis vitæ, etiam ſi vxores habeant, in miniſterio conſtituantur, ita tamen, vt ſi quis etiam ante interdictum, quod per priores ante nos Epiſcopos conſtitutum eſt, incontinenter cum vxoribus vixerunt, presbyterii honore non cumulentur, &c. *Tolet. c.* 1. *Iuo lib.* 3. *tit.* 8. *cap.* 5. *panor.*

CAP. III.

Si coniugati iuuenes conſenſerint ordinari, etiam vxorum voluntas ita requirenda eſt, vt ſequeſtrato manſionis cubiculo, religione præmiſſa, poſteaquam pariter conuerſi fuerint, ordinentur. *Agath. c.* 16. *Iuo par.* 5. *c.* 365. *decr.* (Margin: c. 77. Epiſcopus c. 6)

CAP. IV.

Non ordinentur diacones coniugati, niſi qui prius, conuerſionis propoſito, * confeſſi fuerint caſtitatem. *Arauſ. cap.* 22. d. 28. c. 7. (Margin: * præterea *profeſſi.*)

Communia de ordinandis.

Tit. XLII.

CAP. I.

SEcundum traditas formas per ſingulas prouincias, ac regiones, & vrbes in eccleſiaſticis promotionibus, & conſecrationibus illa, quæ indicia, & ſigna ſunt ordinis, quæ vnicuique ineſſe videntur, retineri decernimus. *Syno. viij. in gener. CP. ſub Hadr. ij. cap.* 27.

CAP. II.

Qui parochialem habet eccleſiam, non per Vicarium, ſed per ſe ipſum illi deſeruiat in ordine, quem ipſius eccleſiæ cura requirit. *Innoc. iij. in conc gen. Later. cap.* 32. (Margin: de præb. c. 30. Gregor ix. c. 6. eod. tit. in 4. coll.)

CAP. III.

Epiſcopi in baptiſmalibus plebibus, vt certe propriis, diligenter curam habere debent, & cum eis presbyteros neceſſitas occurrerit ordinandi, vt reuerentius obſeruentur, conuenit ibidem habitantium ſibi adhibere conſenſum: *Syn. Rom. ſub Eug. ij. & Leone iv. cap.* 8.

CAP. IV.

In * ordinandis clericis modus diſcretionis teneatur, videlicet ne plures admittantur, quam facultas rerum eis canonice attributa ſufficere poſſit. *Syn. Rom. ſub Eug. ij. & Leone iv. cap.* 9. (Margin: Deioſtit. c. 5. in 2. coll. * congregandis.)

CAP.

CAP. V.

Omnis clericus ad eumdem titulum , ad quem primum ordinatus eſt,ſemper ordinetur, *Vrba.ij.in ſynod. Claramon.cap.13.*

CAP. VI.

Eos qui religioſitatis ſpeciem ſimulantes Dominici corporis,& ſanguinis ſacramentum, baptiſma puerorum , ſacerdotium , & cæteros eccleſiaſticos ordines , & legitimarum damnant fœdera nuptiarum tamquam hæreticos ab eccleſia Dei pellimus , & damnamus , & per poteſtates exteras coërceri præcipimus. Defenſores quoque ipſorum eiuſdem damnationis vinculo innodamus.*Innoc. ij. in ſyn. Rom. cap.17.*

CAP. VII.

25.q.1.c. 22.diſt. 9 c.1 ſi Romanor. p Quibus.

Omnia decretalia conſtituta tam beatæ recordationis Innocentii, quam omnium prædeceſſorum noſtrorum , quæ de eccleſiaſticis ordinibus,& canonum ordinata ſunt diſciplinis, ita veſtram dilectationem cuſtodire debere mandamus,vt ſi quis illa contempſerit,veniam ſibi deinceps nouerit denegari. *Leo epiſt.1.cap.5. ad Epiſcopos per* Campaniam,*&c Iuo par.5. cap. 33.decr. Anſel.lib.4.cap.47.Cæſaraug. lib. 1: cap. 32.* T*arrac.lib.3.cap.60.*

CAP. VIII

Quod de omni eccleſia quemcumque voluerit clericum(*Romanus Pontifex*)valeat ordinare.*Greg.vij.lib.2. regiſt.in dictat.*

CAP. IX.

Quod ab illo (*Pontif. Rom.*) ordinatus alii eccleſiæ præeſſe poteſt , ſed non militare, & quod ab alio Epiſcopo non debet ſuperiorem gradum accipere.*Greg.vij.lib.2. regiſt.in dictat.*

CAP. X.

De his,qui in quibuſdam locis ordinati fuerint miniſtri,in ipſis locis perſeuerent. *Arelat.i.cap.2.*

CAP. XI.

Si iidem criminoſi aliquos ordinaſſe fuerint deprehenſi , & ſi in his, quos ordinauerunt ratio ſubſiſtit,non illis obſit ordinatio.*Arelat.i. cap.13.*

CAP. XII.

Diſt 61.c. 6.non eſt & c. non licet.5.

Non permittatur turbis electiones facere eorum,qui ordinandi ſunt in ſacerdotium. *Laodicen.cap.13. Mart. Braccaren. cap.1. Burchar. lib. 2.cap.8.Iuo par.6.cap.28.decr..Anſelm.lib.6. cap.38. Deuſded. cap.1. & 4. Capitul. lib.7. cap. 79.Cæſaraug.lib.1.cap.18.*

CAP. XIII.

In ordinandis clericis Nicænum concilium ſequamur. Si quis aliud facere præſumpſerit, excommunicatus habeatur, niſi per correptionem fratrum emendauerit errorem. *Tolet. i. in proem.*

CAP. XIV.

Si priorum canonum ſententia hunc recte tenet ordinem,vt Epiſcopus ab alio Epiſcopo, ſi indigentiam habuerit,clericum ad ordinandum petat , & accipiat, cur qui in diœceſi ſua habet eos,quos pro Dei officio,& ſuo iuuamine dignos repererit, ad ſuam principalem eccleſiam non perducat,& habeat?&c. Hi tamen,qui fuerint tranſducti, humilitatem dignam Epiſcopo ſuo teneant, & eo honore , & reuerentia habeantur, & venerentur in cathedrali eccleſia,ſicut ii,quos conſtat fuiſſe ordinatos in ea. *Emeriten.cap.12:*

CAP. XV.

Cum quilibet canonicorum ad regiam venerit maieſtatem, & ſuo ſe voluerit mancipare ſeruitio,conſenſu Epiſcopi ,ad cuius diœceſim pertinere dignoſcitur,eum recipiat.& ſi in ordine clericali eum promoueri voluerit, manus impoſitione ad eccleſiaſticum ordinem ſancti Spiritus munere,ſi dignus fuerit, conſecretur. *Melden.cap.58.*

CAP. XVI.

Legum eccleſiaſticarum conſuetudo, & auctoritas talis eſt, vt in cauſſis geſtorum ſemper ſcripturam requirant , adeo vt qui ad ſacrum fontem accedit,ſuum dare nomen præcipiatur, &c. Ordinatus autem à ſuis ordinatoribus litteras accipere iubetur,&c. *Synod.apud D.Medar.in accuſatione Hincmari poſt princ.Burch.lib. 2. cap. 197.Iuo par.6.cap.269.decr.* 2.q.1 c.9.

CAP. XVII.

Sacris inſtructi canonibus non ignoramus, Metropolitano veſtro cariſſimo fratri noſtro Erardo competentem reuerentiam vos debere:ita vt præter eius præſentiam,aut conſenſum, nullus in regione veſtra canonice poſſit ordinari Epiſcopus. *Tullen.in epiſt.ad quoſdam Epiſcopos.*

De ſeptem ordinibus, & de vno quoque eorum maxime actum eſt in prima parte. De Epiſcopis lib iv. de presbyteris lib.iv. de diaconibus, & ſubdiaconibus lib. vij. de reliquis clericis,oſtiariis exorciſtis,lectoribus,& acolythis. Vide Carth.iv.à c. 3. ad lib.iv.tit.ij.& etiam 10. Aquiſgr.à c.1.ad 9. ex D. Iſidoro. lib.ii.de eccleſiaſt.officiis c. 4. 6. 7. 8. 10.11.13.14.

LIBER XXIX.

De Matrimonio.

Ne quiſquam matrimonium damnare audeat. Tit. I.

Vide lib. xi. tit. xxx. quibus adde.

CAP. I.

De ſerm. cap. 1 Greg. iz. & in 4. coll.

NON ſolum autem virgines, & continentes, verum etiam coniugati per fidem rectam, & operationem bonam, & ſic placentes Deo, ad æternam merentur beatitudinem peruenire. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 1. in fin.*

CAP II.

Eos, qui religioſitatis ſpeciem ſimulantes, Dominici corporis, & ſanguinis ſacramentum, baptiſma puerorum, ſacerdotium, & cæteros eccleſiaſticos ordines, & legitimarum damnat fœdera nuptiarum, & tamquam hæreticos ab eccleſia Dei pellimus, & damnamus, & per poteſtates exteras coërceri præcipimus. Defenſores quoque ipſorum eiuſdem damnationis vinculo innodamus. *Innoc. ij. in ſyn. Rom. cap. 17.*

CAP. III.

Iidem dicunt, plaſmationem humanorum corporum diaboli eſſe figmentum, & ſemina conceptionum opere dæmonum in mulieris vteris figurari, propterea reſurrectionem carnis non eſſe credendam, quia concretio corporis non ſit congruens animæ dignitati. Quæ falſitas ſine dubio opus diaboli eſt, & talia prodigia opinionum figmenta ſunt dæmonum, qui non in fœminarum ventribus formant homines, ſed in hæreticorum cordibus tales fabricantur errores. *Leo epiſt. 91. cap. 8.*

CAP. IV.

diſt. 28. c. 15.

Si quis diiudicat presbyterum coniugatum, & ab eo nolit accipere communionem, anathema ſit. *Gangr. cap. 4. Burch. lib. 3. cap. 75. Iuo par. 3. cap. 128. decr.*

CAP. V.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri, nonnulla * capitalia ad veſtram, fideliumque veſtrorum obſeruationem, & ſalutem pertinentia, &c. Scilicet quod noſſe eos oporteat, coniugium à Deo eſſe conſtitutum, & quod non ſit cauſſa luxuriæ ſed cauſſa potius filiorum appetendum. Et vt virginitas, ſicut doctores noſtri tradunt, vſque ad nuptias ſit cuſtodienda. *Pariſ. ſub Lud. & Loth. lib. 3. cap. 2.*

* capitula, no.

De ſponſalibus. Tit. II.

CAP. I.

27. q. 2. c. 49.

DE coniugali * violatione requiſiſti, ſi deſponſatam alij puellam alter in matrimoniū poſſit accipere. Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus: quia illa benedictio, quam nupturæ ſacerdos imponit, apud fideles cuiuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi vlla transgreſſione violetur. *Syric. epiſt. 1. cap. 4. Burch. lib. 9. cap. 31. Iuo lib. 6. cap. 16. panor. & par. 8. cap. 169. decr. Anſel. lib. 10. cap. 7. Cæſaraug. lib. 17. cap. 23. Tarrac. lib. 5. cap. 72.*

* al. velatione.

CAP. II.

27 q. 2. c. 28.

Decreta legalia deſponſatam, ſi conuerti voluerit, nullo omnino cenſuerunt damno mulctari. *Greg. lib. 6. epiſt. 20. ad Fortunatum.*

CAP. III.

30. q. 5. c. 3 noſtrates.

Sponſalia futurarum ſunt nuptiarum promiſſa fœdera, quæ conſenſu eorum, qui hæc contrahunt, & eorum, in quorum poteſtate ſunt celebrantur *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 3. Iuo lib. 6. tit. 1. cap. 9. & 30. panor. & par. 8. cap. 6. decr. Cæſar. lib. 10. cap. 7.*

CAP. IV.

31 q. 3. c. 1.

Si qui parentes fidem fregerint ſponſaliorum, triennii tempore abſtineant ſe à communione. Si tamen iidem ſponſus, vel ſponſa in illo graui crimine fuerint deprehenſi, excuſati erunt parentes. Si vero in eodem fuerint vitio, & polluerint ſe conſentiendo, ſuperior ſententia ſeruetur. *Elib. cap. 54. Iuo par. 8. cap. 46. decr. Cæſar. lib. 10. cap. 25.*

CAP. V.

Qui depoſitam alteri mulierem, eo viuo, cui deſponſata eſt, in nuptiarum ducit ſocietatem, adulterii crimini ſubiiciatur. *Trull. cap. 38.*

CAP. VI.

Nemini liceat furtim, raptimque nuptias contrahere, ne forte per erroris ignauiam, vel certe, quod peius eſt, diabolico inſtigati amore, illicita connubia celebrentur, ſed interuenientis pactis ſponſalibus, &c. *Foroiul. cap. 8. Vide ſub tit. de matrimonio clandeſtino.*

Mulieres non nubant ſine conſenſu parentum, vel aliorum, in quorum ſunt poteſtate. Tit. III.

Nō hoc ita preſcribitur, ac ſi matrimonium ſit irritum, ſi parentes non conſentiant.

CAP. I.

NVllus per imperium poteſtatis filiam * competere audeat alienam, ne conu-

* comprimere.

gium, quæ contra parentum voluntatem piam copulatur, velut captiuitas iudicetur: ſed ſicut eſt prohibitum nō admittatur. Si quis perpetrauerit excommunicationis ſeueritas pro modo piaculi imponatur. *Aurel. iv. cap. 22.*

CAP. II.

Childebertus, & Clotarius Reges, & Charibertus ſucceſſor conſtituerunt, vt nullus puellam, aut viduam, abſque parentum voluntate tradere, aut accipere præſumat. Quæcumque ergo timet violentiam, & vult habere maritum, refugiat ad eccleſiam, donec propinqui poſſint eam Principis imperio, aut ſacerdotis, vel eccleſiæ beneficio liberare, & defenſare, ac condigno ſociare marito, &c. In prophetis legitur, quia de alienigenis contra interdicta Dei Hebræi ſortiti fuiſſent vxores, populum Dei à
3 Eſdr. 9. gentibus ſuperatum. Poſt prædicante Prophe-
Num. 25. ta, quia dimiſere filios, & ſeparauerunt ſe ab
Neem. 13. illicitis coniugiis, ſtatim victoriam fuiſſe ſecutam. *Turon. ij. cap. 21.*

CAP. III.

Nullus viduam, neque filiam alterius extra
36 q. 2. c. 6. voluntatem parentum, aut rapere præſumat, aut Regis beneficio æſtimet poſtulandum. Quod ſi fecerit, ſimiliter ab eccleſiæ communione remotus, anathematis damnatione plectatur. *Pariſ. cap. 6. Ivo par. 8. cap. 25. decr.*

CAP. IV.

27. q. 1. c. 28. Viduæ, ſi priuſquam continentiam profiten-
32. q. 2. c. vlt. tur, nubere elegerunt, illis nubant, quos propria voluntate velint habere maritos, ſimiliter hæc conditio, & de virginibus habeatur, nec citra voluntatem parentum, vel ſuam maritos cogantur accipere. *Tolet. iij. cap. 10. Burch. lib. 8. cap. 44. Ivo par. 7. cap. 62. & par. 8. cap. 18. & 19. decr.*

CAP. V.

Puellis, quæ præter patris ſententiam fornicatores ſecutæ ſunt, reconciliatis parentibus, videtur res remedium accipere, &c. *Baſil. ad Amphiloch. cap. 38.*

CAP. VI.

Quæ præter Domini ſententiam ſe viro tradidit, fornicata eſt. Quæ autem poſtea libero matrimonio vſa eſt, nupſit. Quare illud quidem fornicatio, hoc vero matrimonium, *Baſil. ad Amphilich. cap. 40.*

Non ſufficit conſenſus parentis in matrimonio filii, ſed neceſſarius eſt contrahentis conſenſus.

Tit. IV.

CAP. I.

De deſponſat. impuber. cap. 1. ap. Greg. ix. & c. 1. in 1. coll. 34. q. 2. c. 2.

TVa ſanctitas requiſiuit à nobis, frater venerande, de filio adulto, quem pater matrimonium ducere vult, ſi ſine voluntate adulti filii facere poteſt. Ad quod dicimus, ſi aliquo modo non conſentit filius, fieri non poſſe. Poſſet autem de filio nondum adulto, voluntas cuius nondum diſcerni poteſt, pater, cui vult, in matrimonio copulare, & poſtquam filius peruenerit ad perfectam ætatem, omnino ſeruare, & adimplere debet. Hæc omnibus orthodoxæ fidei ſancimus, & vobis tenenda mandamus. *Horſmida Euſebio Epiſcopo.*

CAP. II.

Sufficit ſecundum leges ſolus eorum con- 27 q. 2. c.
ſenſus, de quorum coniunctionibus agitur. Qui 1. 2. & 4.
conſenſus, ſi ſolus in nuptiis forte defuerit, cætera omnia etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur: Ioanne Chryſoſtomo magno doctore teſtante qui ait: matrimonium non facit coitus ſed voluntas. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 3. Auctor operis imperfecti in Matth. hom. 32 Ivo lib. 6. tit. 8. cap. 6. panor. & par. 8. cap. 17. & 233. decr. & epiſt. 130. ad Daimbertum Senon. Archiepiſcopum, & epiſt. 143. ad Hildebertum Canomanen. Epiſcopum, & epiſt. 241. ad Gualonem Pariſ. Epiſcopum Anſel. lib. 10. cap. 30. in Rom. Cæſar. lib. 10. cap. 27. Tarraconen. lib. 1. cap. 219.*

CAP. III.

Nullus præſumat ante annos pubertatis, id eſt infra ætatem, puerum, vel puellam in matrimonio ſociare, nec in diſſimili ætate, ſed coætaneos, ſibique conſentientes. *Foroiul. cap. 9.*

De cæremoniis, quæ in matrimonio obſeruari ſolent, & in primis de benedictione. Tit. V.

CAP. I.

PResbyter etiam ab his, qui foris ſunt, teſtimonium habeat bonum. Vnius videlicet vxoris vir, quæ tamen à ſacerdote ſit benedicta, &c. *Synod. Rom. cclxviij. Epiſcoporum tempore Silueſtri. Dam. in Silueſt.*

CAP. II.

Cuſtoditum, & traditum habemus, vt vxor 30 q. 5. c.
legitime viro iungatur, aliter enim legitimum, 1.
vt à patribus & à ſanctis Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus traditum inuenimus, non fit coniugium, niſi ab his, qui ſuper ipſam fœminam dominationem videntur habere, & à quibus cuſtoditur, vxor petatur, & à parentibus, aut propinquioribus ſponſetur, & legibus dotetur, & ſuo tempore ſacerdotaliter, vt mos eſt, cum precibus, & oblationibus à ſacerdote benedicatur, & à paranymphis, vt conſuetudo docet, cuſtodita, & conſociata à proximis, tempore congruo petita, legibus dotetur, & ſolemniter accipiatur, & biduo, triduo orationibus vacent, & caſtitatem cuſtodiant, vt bonæ ſoboles generentur, & domino in actibus ſuis placeant, taliter enim, & Domino placebunt, & filios, non ſpurios, ſed legitimos, atque hæreditabiles generabunt. Ita per acta legitima ſcitote eſſe connubia: aliter vero præſumpta

non

n[illegible] oniugia, ſed aut adulteria, aut contubernia, aut ſtupra, vel fornicationes potius, quam legitima coniugia eſſe non dubitate, niſi voluntas propria ſuffragata fuerit, & vota ſuccurrerit legitima. *Euari. epiſt. 1. in princ. Capitul. lib. 7. cap. 463. Iuo lib. 7. tit. 1. cap. 29. panor. & par. 8. cap. 4. & 5. decret. & epiſt. 10. ad Epiſcop. Melden Anſel. lib. 10. c. 2. Cæſar. lib. 10. cap. 6. Tarrac. lib. 4. cap. 48.*

CAP. III.

Quiſquis non eſt legitime coniunctus, vel
30 q. 5. c. 4. abſque dotali titulo, ac benedictione ſacerdotis conſtat copulatus, ſacerdotes, vel legitime coniunctos criminari, vel in eos teſtificari minime poteſt. *Calliſt. epiſt. 2. ante med.*

CAP. IV.

27. q. 2. c. 49. De coniugali * velatione requiſiti, ſi deſponſatam alii puellam aliter in matrimonium
* violatione al. poſſit accipere. Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus. quia illa benedictio, quam nupturæ ſacerdos imponit, apud fideles cuiuſdam ſacrilegii inſtar eſt, ſi vlla tranſgreſſione violetur. *Syric. epiſt. 1. cap. 4. Burch. lib. 9. cap. 31. Iuo lib. 6. tit. 1. cap. 16. panor. & par. 8. cap. 169. decret. Anſel. lib. 10. cap. 7. Cæſar. lib. 10. c. 23. Tarrac. lib. 5. cap. 72.*

CAP. V.

Quicumque ita ſe eccleſiæ vouerit obſe-
d. 77. c. 3. quiis, a ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorum debet miniſterio ſociari. Qui ab acceſſu adoleſcentiæ vſque ad triceſimum ætatis annum, ſi probabiliter vixerit, vna tantum, & ea, quam virginem communi per ſacerdotem benedictione percepit, vxore contentus, acolythus, & ſubdiaconus eſſe debebit. *Syric. epiſt. 1. cap. 9. Iuo par. 6. cap. 91.*

CAP. VI.

Ne is, qui ſecundam duxerit vxorem clericus fiat: quia ſcriptum eſt, vnius vxoris virum,
1. Tim. 3. Tit. 1. & iterum ſacerdotes mei ſemel nubant, & ali-
Leuit. 21. bi, ſacerdotes mei non nubant amplius. Ac ne ab aliquibus exiſtimetur ante baptiſmum, ſi forte quis acceperit vxorem, & ea, de ſæculo recedente alteram duxerit, in baptiſmo eſſe dimiſſam, ſatis errat à regula: quia in baptiſmo peccata dimittuntur, non acceptarum vxorum numerus aboletur, &c. cum benedictio, quæ per ſacerdotem ſuper nubentes imponitur, non materiam delinquendi dediſſe, ſed formam tenuiſſe legis à Deo antiquitus inſtitutæ doceatur. *Innoc. epiſt. 2. cap. 6. Anſel. lib. 7. cap. 10.*

CAP. VII.

Si corruptus poſtea baptizatus, & in monaſterio ſedens ad clericatus ordinem accedere voluerit, vxorem omnino habere non poterit, quia nec benedici cum ſponſa poteſt iam antea corruptus, quæ forma ſeruatur in clericis: maxime cum vetus regula hoc habeat, vt quiſquis corruptus baptizatus, clericus eſſe voluiſſet, ſpondeat ſe vxorem omnino non ducere. *Innoc. epiſt. 2. cap. 10.*

CAP. VIII.

Conſuetudinem, quam Græcos in nuptialibus contuberniis habere dicitis, commemorare, prolixitatem ſtili vitantes: carptim morem, quem ſancta Romana ſuſcepit antiquitus, & hactenus in huiuſmodi coniunctionibus tenet eccleſia, vobis monſtrare ſtudebimus? Noſtrates ſiquidem tam mares, quam feminæ, 30 q. 5. c. 3.
non ligaturam auream, vel argenteam, aut ex quolibet metallo compoſitam, quando nuptialia fœdera contrahunt in capitibus deferunt: ſed poſt ſponſalia, quæ futurarum ſunt nuptiarum promiſſa fœdera, quæque conſenſu eorum, qui hoc contrahunt, & eorum in quorum poteſtate ſunt, celebrantur. Et poſtquam arris ſponſam ſibi ſponſus per digitum fidei annulo inſignitum deſponderit, dotemque vtrique placitam ſponſus ei cum ſcripto pactum hoc continente coram inuitatis ab vtraque parte tradiderit, aut mox, aut apto tempore, ne videlicet ante tempus lege definitum, tale quid fieri præſumatur, ambo ad nuptialia fœdera perducuntur. Et primum quidem in eccleſia Domini cum oblationibus, quas offerre debent Deo per ſacerdoris manum, ſtatuuntur ſicque demum benedictionē, & velamen cœleſte ſuſcipiunt, ad exemplum videlicet, quos Dominus primos homines in para- Gen. 1.
diſo collocans benedixit eis dicens: Creſcite & multiplicamini, &c. Si quidem, & Tobias an- Tob. 8.
tequam cum coniuge conueniſſet, oratione cū ea dominum oraſſe deſcribitur. Verumtamen, velamen illud non ſuſcipit, qui ad ſecundas nuptias migrat. Poſt hæc autem de eccleſia egreſſi coronas in capitibus geſtant, quæ ſemper in eccleſia ipſa ſunt ſolitæ reſeruari. Et ita feſtis nuptialibus celebratis, ad ducendam indiuiduam vitam Domino diſponente de cætero diriguntur. Hæc ſunt iura nuptiarum, hæc ſunt, præter alia, quæ nunc ad memoriam non occurrunt, pacta coniugiorum ſolemnia, peccatum autem eſſe, ſi hæc cuncta in nuptiali fœdere non interueniant, non dicimus. *Nicol. ad conſulta Bulgarorum cap. 3. Iuo lib. 6. tit. 1. cap. 9. & 30. panor. & par. 8. cap. 6. decr. Cæſar. lib. 10. cap. 7.*

CAP. XI.

Sponſus & ſponſa cum benedicendi ſunt à d. 23 cap. vlt. & 30.
ſacerdote, à parentibus ſuis, vel paranymphis q. 5. c. 5.
offerantur: qui cum benedictionem acceperint, eadem nocte pro reuerentia ipſius benedictionis, in virginitate permaneant. *Carth. IV. cap. 13. Burch. lib. 9. cap. 5. Iuo lib. 6. tit. 1. c. 18. panor. & par. 8. cap. 6. in fin. & cap. 143. decr. Cæſar. lib. 10. cap. 8.*

CAP. X.

Talis eſſe debet, quæ vxor habenda ſecun- vid. 10. q. 5. c. 4.
dum legem, ſit caſta in virginitate, & dotata legitime, & à parentibus tradita ſponſa, & à paranymphis accipienda, & ita ſecundum legē, & euangelium publicis nuptiis in coniugio licite ſumenda *Troſleia. c. 8. in med. ex D. Aug.*

CAP. XI.

In canonibus præceptum eſt, vt nemo vſque ad affinitatis lineam, & propinquitatem ſui ſanguinis connubia ducat, neque virginibus ſine benedictione ſacerdotis quis nubere præſumat, oppido enim iſta omnino cauenda ſunt, ne fiant: ſed poſtquam iſta omnia probata fuerint, & nihil impedierit, tunc ſi virgo fuerit cum benedictione ſacerdotis, ſicut in ſacramentario continetur, & cum concilio multorum bonorum hominum publice, & non occulte ducenda eſt vxor. *Troslia. cap. 8. a ante fin.*

Ne pecunia accipiatur benedictionis nuptialis cauſſa, Tit. VI.

CAP. I.

De ſimo. c. 9. Greg. ix & c. 8. eod. tit. in 1. col. IN quibuſdam eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, ita vt &c. pro ſepulturis, & exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, ſeu aliis ſacramentis aliquid exigatur, &c. Ne igitur hoc de cetero fiat, & vel pro perſonis eccleſiaſticis deducendis in ſedem, &c. vel pro nubentibus benedicendis, ſeu etiam aliis ſacramentis aliquid exigatur, diſtrictius inhibemus, &c. *Alex. iij. in concil. Lateranen. cap. 7.*

CAP. II.

De ſimo. 42. Greg. ix. & cap. 6. eod tit. in 4. col. Ad Apoſtolicam audientiam frequenti relatione peruenit, quod quidam clerici pro exequiis mortuorum, & benedictione nubentium, & ſimilibus pecuniam exigunt, & extorquent, &c. prauas exactiones fieri prohibemus, ſtatuentes, vt libere conferantur eccleſiaſtica ſacramenta: ſed per Epiſcopum loci veritate cognita compeſcantur, qui malitioſe nituntur laudabilem conſuetudinem immutare. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 66*

Quibus temporibus nuptias celebrari non liceat. Tit. VII.

CAP. I.

33. q. 4. c. 11. NEc vxorem ducere, nec conuiuia facere in quadrageſimali tempore conuenire poſſe vllatenus arbitramur. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 48. Iuo par. 8. cap. 47. Cæſaraug. lib. 10. cap. 26.*

CAP. II.

33 q. 4 c. 8 & 9. Non oportet in quadrageſima nuptias, vel natalitia celebrare. *Laod. cap. 52. Mart. Brac. cap. 48. Iuo par. 8. cap. 39. decret.*

CAP. III.

Ieiunium diebus dominicis tenere, & canonica interdicit auctoritas, & reſurrectionis dominicæ tanta ſolemnitas, & ideo placita illis diebus, neque nuptias pro reuerentia tantæ ſolemnitatis celebrari viſum eſt. *Aquiſg. ij. ſub Ludou. par. vlt. cap. 17.*

CAP. IV.

De legitimis coniugiis ita viſum eſt, quod nullus Chriſtianus vxorem ducere debeat ab aduentu domini vſque in octauas Epiphaniæ, & à ſeptuageſima vſque in octauas paſchæ: nec in ſupra notatis xiv. diebus ante feſtiuitatem ſancti Ioannis Baptiſtæ, neque in prædictis ieiuniorum diebus ſiue in omnium ſolemnium dierum præcedentibus noctibus. *Salegunt. c. 3. vid cap. 1. & 2.*

De fide, & amore mutuo viri, & vxoris. Tit. VIII.

CAP. I.

VIr non debet negligere vxorem ſuam: ſed diligere, & caſte cuſtodire. Vxor, quæ ſub manu eſt viri, obedire debet viro ſuo, eumque diligere, & amare. Vir non debet adulterare vxorem ſuam. Vxori non licet dimittere virum ſuum, vt alteri ſe, viuente eo, matrimonio ſociet, aut eum adulteret, licet fornicatus ſit vir eius, ſed iuxta Apoſtolum, aut viro ſuo reconciliari debet, aut manere in nupta. Et dominus loquitur in euangelio: ſi quis viderit mulierem ad concupiſcendum eā, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo. *Euar. ep. 2. in prin. Burch. lib. 1. c. 76. Iuo par. 5. c. 182. decr. Anſel. lib. 6. c. 102. Tarrac. lib. 3. c. 67.* 7. q 1. ſi cut. c. 11. 1. Cor. 7. Mat. 5.

CAP. II.

Sicut alterius vxor, nec adulterari ab aliquo, vel iudicari, aut diſponi, niſi à proprio viro, eo viuente, permittitur, ſic nec vxor Epiſcopi eccleſia, vel parochia, &c. Vnde ait Apoſtolus, alligata eſt vxor legi, quamdiu vir eius viuit, eo vero defuncto, ſoluta eſt à lege viri. Similiter & ſponſa Epiſcopi, quia ſponſa, vxorque eius dicitur eccleſia, illo viuente, ei eſt alligata: eo vero defuncto ſoluta eſt, cui voluerit, nubat, tantum in domino, id eſt regulariter. *Caliſt. epiſt. 2. ante med. Anſelm. lib. 6. c. 103. Burchar. lib. 3. cap. 49. Iuo par. 3 cap. 53. & par. 5. cap. 101. decret. & epiſt. 77. Epiſcopis diœceſis Rhemenſis.* 7. q 1. c. 11.

CAP. III.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri nō- nulla alia † capitalia ad veſtram, fideliumque veſtrorum obſeruationem, & ſalutem pertinētia, &c. ſcilicet, quod noſſe eos oporteat, coniugium à Deo eſſe conſtitutum, &c. quomodo etiam in caſtitate (*viri*) vxores ſuas diligere, eiſque, vt pote vaſi infirmiori, honorem debitū debeant impendere. *Pariſ. ſub Ludou. & Loth. lib. 3. cap. 2.* † *capitularia f.*

Quibus temporibus viris conſulitur ab vxoribus abſtinere. Tit. IX.

CAP. I.

AD concubitum vxoris vir eius accedere non debet, quouſque qui gignitur, ablactetur. Praua autem in coniugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios, quos 5 c. vlt.

gignunt

gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant, quod videlicet ex ſola cauſſa incontinentiæ videtur inuentum: quia dum ſe continere nolunt, deſpiciunt lactare, quos gignunt. Hæ itaque, quæ filios ſuos ex praua conſuetudine aliis ad nutriendũ tradunt, niſi purgationis tempus tranſierit, viris ſuis non debent admiſceri, quippe quia & ſine partus cauſſa cum in conſuetis menſtruis detinentur, viris ſuis miſceri prohibentur, ita vt morte lex ſancta feriat: ſi quis vir ad menſtruatam mulierem accedat. *Gregor. interrog. 10 ad Auguſt. Anſel. lib. 10. c. 59. in addit. Iuo par. 8. c. 88. decr. Cæſar. lib. 10. cap. 56. Tarrac. lib. 6. c. 225.*

CAP. II.

Si ex conſenſu coniugatorum etiam alio, forte mundo corpore, tempore, vacatur orationi: quanto potius iſto (*loquitur de quadrageſima*) quo Deo etiam carnis noſtræ decimas damus, quo ipſum in abſtinentia Dominum imitamur, quo non ſolum illicita, verum etiam multa à nobis quoque licita merito reſecamus, omni eſt voluptati renunciandum? & vt licenter orationi vacetur, caſtitati mentis, & corporis incumbendum? *Nicola. ad conſult. Bulgar. cap. 9.*

CAP. III.

Conſulitis præterea, ſi liceat viro die Dominico, nocturno, vel diurno tempore cũ vxore ſua coniungi, aut dormire, quibus reſpondemus, quoniam ſi dominico die ab opere mũdano ceſſandum eſt, quanto potius à voluptate carnali, & omnimoda corporis pollutione cauendum, præſertim cum Dominici diei nomen, quod nihil eodem die, præter quæ Domini ſunt, Chriſtianus agere debeat, liquido manifeſtet. Porro idipſũ eſt de nocturno ipſius diei, quod de diurno tempore ſentiẽdum. Por-
1. Cor. 7. ro vt verbis vtar Apoſtoli, hoc ad vtilitatem veſtram dico, non vt laqueum vobis iniiciam, ſed ad id, quod honeſtum eſt, & quod facultatem præbeat ſine impedimento Dominum obſecrandi. *Nicol ad conſult. Bulgar. c. 63.*

CAP. IV.

Quot diebus viro, poſtquam mulier filium genuerit, ab ea ſit abſtinendũ, non adinuentionibus noſtris, ſed verbis beatæ memoriæ Gregorii Romani Pontificis, & Anglorum gentis Apoſtoli declaratur: qui Auguſtino Epiſcopo, quem in Saxoniam ipſe direxerat, ſcribens inter cetera dicit: Ad eius vero concubitum, &c. *Nicol. ad conſult. Bulgar. c. 64. Greg. ad Auguſtin. interrog. 10.*

CAP. V.

De conſe. d. 5. c. 18. Neophyti aliquamdiu à lautioribus epulis, & ſpectaculis, vel coniugibus abſtineant. *Carthag. IV. c. 86. Burch. lib. 4. c. 12. Iuo par. 1. cap. 207. decr.*

CAP. VI.

Die Dominico abſtinere debent Chriſtiani ab omni opere carnali, etiam à propriis coniugibus. *Foroiul. c. 13.*

CAP. VII.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri nonnulla alia* capitalia ad veſtram, fideliumque veſtrorum obſeruationem, &c. Quod commixtio carnalis cum vxoribus gratia fieri debeat prolis, non voluptatis, & qualiter a coitu prægnantium vxorum viris abſtinendum ſit. *Pariſien. ſub Ludouico & Lothario lib. 3. cap. 2.* * capitularia f.

CAP. VIII.

Iis, qui matrimonii ſocietate iunguntur, in quibuſnam ſeptimanæ diebus proponere oportet, vt a mutuo congreſſu abſtineant, & quibuſnam poteſtatem habeant? Reſpondeo, quod ante dixi, nunc quoque dico, dicit Apoſtolus: Ne vos priuetis, niſi forte ex con- 1. Cor. 7.
ſenſu inuicem ad tempus, vt vacetis orationi, & rurſus eodem conueniatis, ne vos tentet Satanas propter intemperantiam veſtram. Neceſſario autem ſabbato, & die Dominico abſtinere oportet, quod ſpirituale ſacrificium in eis Domino offeratur. *Timoth. Epiſcop. Alexand. cap. 13.*

CAP. IX.

Abſtinendum eſt his quadraginta diebus (*loquitur de quadrageſima*) à coniugibus, & caſte & pie viuendum, vt ſanctificato corde & corpore iſti ſancti dies tranſigantur, & ſic perueniatur ad diem ſanctum paſchæ, quia pene nihil valet ieiunium, quod coniugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ, & eleemoſynæ non commendant. *Theodulph. ad presbyt. Aurelian. c. 43. Burch. lib. 13. cap. 14. Iuo par. 4. cap. 47. decr.*

CAP. X.

Admonendus eſt populus, vt ad ſacroſanctũ ſacramentum corporis, & ſanguinis Domini, nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abſtineat: ſed cum omni diligentia eligat tempus, quando aliquamdiu ab opere coniugali abſtineat. *Theodulphus ad presbyt. Aurelian cap. 44.*

Ne fidelis matrimonium contrahat cum infideli. Tit. X.

Vide lib. xi. tit. xvii. & lib. xii. tit. vii. & xix.

Non poſſunt contrahere matrimonium, qui voto caſtitatis ſe adſtrinxerunt, Tit. XI.

Vide lib. vii. tit. xxxix. lib. ix tit. xvii.

CAP. I.

Virgo Deo dicata, & monachus nunquam nuptias contrahant: ſi fecerint, ſint excõmunicati. Epiſcopus tamen cum eis humanius 27. q. 1. c. ſi qua 22. & c. virgin. 23.

agere poteſt. *Chalc. c.16.* Tribur*ien.c.* 23. *Colon. ſub Caroloni c.6.Burch. lib.* 8. *c.*30. *Iuo par.*7. *c.* 49.*decr. Anſel.lib.*11.*c.*89. *Cæſar.lib* 10.*c.*116.

CAP. II.

Si quis presbyteram, au. diaconam, aut monacham, quam Dei ancillam appellamus, in coniugium dux rit, anathema ſit. *Greg.* 11. *ſyn. Rom cap.*1.2.3. Troſl.*cap.*8.

CAP. III.

Feminæ, quæ habitum religioſum, aut ve-
Vide 27. q.1.c.11. mulieres lamen obtentu religioſitatis ſuſceperunt, cum eſſent viri potentes, deinceps viro ſociari non permittantur, ſed eligentes monaſteria regulariter viuant, aut in domibus ſuſceptum habitum caſte obſeruent. *Syno. Rom. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. c.* 29. *Burch. lib.* 8, *c.*54. *Iuo par.*7. *c.* 72 *decr. Tarrac.lib.*6.*c.*232.

CAP. IV.

Quæ Chriſto ſpiritualiter nubunt, & à ſa-
27.q.1.c.10. cerdote velantur, ſi poſtea nupſerint publice, vel occulte corruptæ fuerint, non eas admittendas eſſe ad agendam pœnitentiam, niſi is; cui ſe iunxerant, de hac vita deceſſerit, ſi enim de omnibus hæc ratio cuſtoditur, vt quæcũque viuente viro, alteri nupſerit, habeatur adultera, nec ei agendæ pœnitentiæ licentia concedatur, niſi vnus ex eis defunctus fuerit: quanto magis de illa tenenda eſt, quæ ante immortali ſe ſponſo coniunxerat, & poſtea ad humanas nuptias tranſire elegit? *Innoc epiſt.* 2.*c.*12. *Turon.ij c* 21. *Burch lib.*8.*c* 13. *Iuo par.*7.*c.*17. *decre. Anſel.lib.*11.*c.*88. *Cæſar.lib.*10.*c.*112.

CAP. V.

Hæ vero, quæ nec dũ ſacro velamine tectæ,
27 q.1.c.9. & c.2. tamen in propoſito virginali ſemper ſe ſimulauerunt permanere, licet velatæ non fuerint, ſi forte nupſerint, his ag nda aliquanto tempore pœnitentia eſt, quia ſponſio earum à Domino tenebatur, ſi enim inter homines ſolet bonæ fidei contractus nulla ratione diſſolui, quanto magis iſta pollicitatio, quam cum Deo
1.Tim.5. pepigerunt, ſolui ſine vindicta non poterit? Nam ſi Apoſtolus Paulus, quæ à propoſito viduitatis diſceſſerant, dixit eàs habere condemnationem, quia primam fidẽ irritam fecerunt, quanto potius virgines, quæ prioris promiſſionis fidem minime ſeruauerunt. *Ibid.c.*13. *Vide Turon.ij c* 21. *Burch. lib* 8.*cap.*12. *&* 45 *Iuo par.* 7.*cap.*18. *&* 63 *decr Raban. cap.*5. *de pœnit.*

CAP. VI.

Puellæ quæ non coactæ parentum impe-
20.q.1 c.8. rio, ſed ſpontaneo iudicio virginitatis propoſitum, atque habitum ſuſceperunt, ſi poſtea nuptias eligunt, præuaricantur, & ſi conſecratio non acceſſit · cuius vtique non fraudarentur munere, ſi in propoſito permanerent. Ambig. non poteſt, crimen magnum admitti, vbi & propoſitum deſeritur, & conſecratio violatur. *Leo. epiſt.*90. *cap.*13. *&* 14 *ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum. Burcha. lib.* 8.*cap.* 2. *Iuo par.*7.*cap.*20.*decr. Anſel.lib.* 11.*cap.* 87. *Cæſar.lib.*10.*cap.*115. *Tarracon.lib.*1. *cap.*221.

CAP. VII.

Virginibus ſacris temere ſe quoſdam ſo- 27.q.1 c.14.
ciare cognouimus, & poſt dicatum Deo propoſitum inceſta fœdera, ſacrilegaque miſcere, quos protinus, æquum eſt à ſancta communione detrudi, & niſi per publicam probatamque pœnitentiam omnino non recipi, ſed his viaticum de ſeculo tranſeuntibus, ſi tamen pœnituerint, non negatur. *Gelaſ. epiſt.*1. *cap* 22. *Raban cap* 5. *de pœnit.* Capitul.*lib.* 1.*cap.*106. *Burch. lib.*8.*cap.* 32. *Iuo par.*7. *cap.* 51. *decre. Tarrac. lib.* 4.*c.*39.

CAP. VIII.

Raptores viduarum, vel virginum ob im- 36.q.1.c.2.
manitatem tanti facinoris deteſtamur, illos vehementius perſequendo, qui ſacras virgines, vel volentes, vel inuitas, matrimonio ſociare tentauerint. Quos pro tam nefãdiſſimi criminis atrocitate à communione ſuſpendi præcipimus. *Symmach. epiſt.*1. *cap.* 3. *Anſel. lib.*10.*cap.*58. *Tarrac.lib.*6.*c.* 249.

CAP. IX.

Neque viduas ad nuptias tranſire patimur, 27 q.1.c.8.
quæ in religioſo propoſito diuturna obſeruatione permanſerunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monaſteriis ætatem peregiſſe contigerit. *Symmach. epiſt.*1.*cap.*4. *Burch.lib.*8.*c.* 46. *Iuo lib.*3. *tit.*17.*c.* 16. *panor & par.*7. *cap.* 64. *&* 144. *decr. Cæſar. lib.*9.*c.*56.

CAP. X.

De puellis, quæ ſe vouerunt Deo, & præclari nominis decore floruerunt, ſi poſt vigintiquinque annos ætatis ad terrenas nuptias ſponte tranſierint, id cuſtodiendum eſſe decreuimus, vt cum his, cum quibus ſe obligauerint, communione priuentur: ita vt eis poſtulantibus pœnitentia non negetur, cuius pœnitentiæ communio multo tempore differatur. *Arelat.ij.c.*33. *Turon.ij.c.* 21.

CAP. XI.

Puellæ, quæ ſe Deo vouerunt, ſi ad nuptias tranſierunt, pœnitentes non ſtatim ad pœnitentiam recipiantur, cum data tamen fuerit, niſi plene ſatisfecerint Deo, in quantum ratio popoſcerit, eiſdem communio differatur. *Valent. Gall.cap.*2.

CAP. XII.

Bonum caſtitatis præmium maiori obſer- 27 q.1. ſicut.c.1.
uantia cuſtodiendum eſt. Viduæ, quæ ſe deuouerunt domino, & veſte laicali abiecta, ſub teſtimonio Epiſcopi, & eccleſiæ religioſo habitu apparuerunt, & poſtea ad nuptias ſecu-
lares tranſierunt, ſecundum Apoſtolum dam- 1.Tim.5.
nationem habebunt, quoniam fidem caſtitatis, quam Domino vouerunt, irritam facere auſæ ſunt. Tales ergo ſine Chriſtianorum cõmunione maneant, nec in conuiuio cum Chriſtianis,

com-

communicent. Nam ſi adulteræ coniuges reatu ſuo ſunt viris ſuis obnoxiæ: quanto magis viduæ, quæ religioſitatem mutauerint, crimine adulterii notabuntur, ſi deuotionem, quam Deo ſponte obtulerint, libidinoſa corruperint
*ſeculares voluptates, atque ad * ſecundas nuptias tranſitum fecerint? Quæ & ſi violentia irruente ab aliquo præreptæ fuerint, ac poſtea delectatione carnis atque libidinis permanere in cõiugio raptoris, vel violento viro conſenſerint, damnationi ſuperius comprehenſæ tenebuntur obno-
1.Tim. 5. xiæ. De talibus ait Apoſtolus: Cum luxuriatæ fuerint, nubere volunt, habentes damnationem quia primam fidem irritam fecerunt. *Carth. iv. c.104. Burch. lib. 8.c.39. Iuo par. 7.c.58. & 147. decr.*

CAP. XIII.

27 q.1.c. 19. Deuotam peccantem non recipiendam in eccleſiam, &c. corruptorem etiam par pœna conſtringat: quæ autem maritum acceperit non admittatur ad pœnitentiam, niſi adhuc ipſo viuente marito caſte viuere cœperit, aut poſtquam ipſe deceſſerit. *Toletan. I. cap. 16. Mar. Brac. c.31. Capitul. lib. 7. c. 294. Anſel. lib. 11. cap. 91.*

CAP. XIV.

27 q 1 c. 26. de filia. Epiſcopi, presbyteri, diaconi filia, ſi deuota fuerit, & peccauerit maritum duxerit, ſi eam pater, vel mater in affectum receperint, à communione habeantur alieni. Pater vero cauſſas in concilio nouerit ſe præſtaturum, mulier autem non admittatur ad communionem, niſi marito defuncto egerit pœnitentiam, ſi autem viuente eo ſeceſſerit, & pœnituerit, nullo modo niſi vitæ deficiens accipiat communionem. *Tolet. I. cap. 19. Mar. Brac. cap. 30.*

CAP. XV.

De monachis, id obſeruare præcipimus, quod ſynodus Chalcedonenſis conſtituit. *Barcin. cap. 10.*

CAP. XVI.

Nullus ſacratam Deo virginem, neque ſi in honore Chriſti veſtem mutauit, tam viduam, quam puellam aut rapere, aut competere, aut ſibi coniugem ſociare præſumat: quia & lex
C. de epiſc. & cler. Romana conſtituit, vt quicumque ſacratam Deo virginem, vel viduam fortaſſe rapuerit, ſi poſtea eius de coniunctione conuenerit, capitis ſententia feriatur. Item [ſi quis non dicam rapere, ſed attentare matrimonii iungendi cauſſa ſacratas virgines, vel viduas auſus fuerit, capitis ſententia feriatur, &c Nos vero, quos lex perimi iubet, ſi cupiunt audire præconem, volumus, ſi conuertantur, vt viuant, nam tunc perimendi ſunt oris gladio, & à communione priuandi, ſi relicta ſibi decreta ſeniorum obſeruare noluerint, &c. Qui ergo in hac pertinacia perdurare voluerint, & plus in volutabro malæ conuerſationis permanere, quam ſe de vetito coniugio ſeparare, perenni excommunicatione damnentur. Et quicumque Epiſcoporum aut presbyterorum, vel diaconorum aut ſubdiaconorum eos communicare præſumpſerit, ab omnibus Epiſcopis excommunicatus habeatur, &c. *Turon. ij. cap. 21.*

CAP. XVII.

Sacrarum virginum, neque per raptum, neque per competitiones aliquas quiſquam coniugia ſortiatur. Similiter & de earum erit coniunctionibus abſtinendum. Et hi, qui eas rapere aut competere voluerint, à communione ſunt remouendi, quæ veſtium commutatione, tam viduæ, quam puellæ religionem, pœnitentiam aut virginitatem publica declaratione fuerint profeſſæ. Quod ſi contra dicta quis venerit, & ſacerdotem ſuum audire neglexerit, & in præſenti à communione catholicæ eccleſiæ habeatur extraneus, & perpetuo anathemate feriatur. *Pariſ. c.5.*

CAP. XVIII.

Quæ in domibus propriis tam puellæ, quam viduæ, commutatis veſtibus conuertuntur, cum his, quibus coniugio copulantur, eccleſiæ communione priuentur, ſane ſi culpam ſequeſtratione ſanauerint, ad communionis gratiam reuocentur. *Aurel. v. c.19.*

CAP. XIX.

De puellis, quæ ſe Deo vouerint, & præclaræ decoræ ætatis ad terrenas nuptias tranſierint, decreuimus, vt ſi qua puella voluntarie, aut parentibus ſuis rogantibus religionem profeſſa, vel benedictionem fuerit cõſecuta, & poſtea ad coniugium, aut ad volutabrum ſæculi, quod potius ſtuprum eſt, quam coniugium iudicandum, tranſgredi præſumpſerit, vſque ad exitum cum ipſo, qui ſe huiuſmodi conſortio maculauit, communione priuetur: Quod ſi pœnitentia ducti ſe ſequeſtrauerint, quandiu Epiſcopo loci illius viſum fuerit, à communionis gratia ſuſpendatur. *Matiſc. c. 12.*

CAP. XX.

Si qua virgo propria voluntate, abiecta laicali veſte, deuotarum more induta, caſtitatem ſeruare promiſerit, vel ſi quis hominũ vtriuſque ſexus, pœnitentiæ benedictionem expetendo, à ſacerdote perceperint, ad terrena connubia ſponte tranſierint, &c. vtrique ab eccleſiarum liminibus expulſi, ita ab omnium catholicorum communione ſint ſeparati, vt nulla prorſus eis, vel colloquii conſolatio ſit relicta. *Barcinon. ij cap. 4.*

CAP. XXI.

Non licet Abbati, nec monacho ad nuptias ambulare, &c. *Antiſio c 24.*

CAP. XXII.

Nonnulli monachorum egrediẽtes à monaſterio non ſolum ad ſæculum reuertuntur, ſed etiam vxores accipiunt. Reuocati in eodem monaſterio, à quo exierant, pœnitentiæ deputentur, ibique defleant crimina ſua, vnde deceſſerunt. *Tolet. iv. c.51.*

CAP. XXIII.

Sanctimoniales viduæ ſunt, quæ iam mutato habitu ſæculari, ſub religioſo cultu in conſpe-

ctu ſacerdotis & eccleſiæ apparuerunt. Hæ ſi ad nuptias tranſierint, iuxta Apoſtolum, non ſine damnatione erunt: quia ſe primum Deo viuentes, poſtea caſtitatis propoſitum abiecerunt *Tolet.iv.c.55. vide Tolet.iv.c.6.* 1. Tim.5.

CAP. XXIV.

Conſtituimus, vt nullus laicus homo Deo ſacratam fœminam ad mulierem habeat. *Synod. Sueſsionen. ad fin.*

CAP. XXV.

Item placuit de fœminis cuiuſcumque conditionis, puellis ſcilicet, vel viduis, quæ virginitatis, ſiue continentiæ propoſitum ſpontanee pollicentes, Deo mancipatæ fuerint, & ob continentiæ ſignum nigram veſtem, quaſi religioſam, ſicut antiquus mos fuit, in his regionibus indutæ fuerint, &c. Si poſtea ſeſe ſiue clanculo corruperint, ſeu publice nupſerint, dignis quidem mundano iudicio corporalibus coërcitæ vindictis, ſegregentur ad inuicem, & agant cunctis diebus vitæ ſuæ pœnitentiam. *Syno. Foroiul.c.11.*

CAP. XXVI.

Qui ſanctimoniales virgines, vel viduas rapiunt, & progreſſu etiam criminis in coniugium ſumunt, publicæ pœnitentiæ iuxta modum, quem præuiderit Epiſcopus, ſubigatur. Ipſæ vero locis congruis pœnitentiæ retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur. Vterque autem ſine vlla ſpe vxoriæ copulationis perenniter maneat. Si autem, quod abſit, coniugia iterare præſumpſerint, actiori ſubdantur vindictæ, & amplius propellantur. Qui ſi forte obedire monitis ſalutaribus non voluerint, anathematizentur. *Melden. c. 67. Burch.lib.8.c.52. Iuo p.7.c.70.decr.*

CAP. XXVII.

Si pater, vel mater filium, filiamque intra ſepta monaſterii in infantiæ annis, ſub regulari tradiderint diſciplina: non liceat eis, poſt-quam ad pubertatis peruenerint annos., egredi, & matrimonio copulari. *Vormat.c.22.*

CAP. XXVIII.

Si quis ſacro velamine conſecratam in con-
27 q 1.c. 17. iugium duxerit, & poſt dicatum Deo propoſitum, inceſta fœdera, ſacrilegaque miſcuerit, vt in conſtitutis Gelaſii Papæ c.xx. legitur, &c. Vnde verbo Domini, & canonica auctoritate in hac ſancta ſynodo præcipimus: vt omnino ſeparentur, & iuramento colligentur, vlterius vno non cohabitare tecto, nec familiari frui colloquio, excepto in eccleſia, & in publico, aut pariter vilam habere communionem, vnde ſuſpicio di ecebroſi deſiderii, aut ſcandalum libidinoſi facti iuſte poſſit oriri. Si quæ etiam inter ſe diuidenda ſint, diuidant, & vterque ſua prouideat. *Tribur.cap.23. Chalced.cap. Syric.cap.6. Gelaſ.cap.20.*

CAP. XXIX.

Sicut ſecundum Apoſtolum, ſi ſe continere non poterat (*vidua*) nullatenus nubere vetaba- 27.q 1.c. 8. viduas
tur, ſic ſe cum habita deliberatione promiſſam fidem pudicitiæ Deo debet cuſtodire (*hactenus Gelaſ.epiſt.1.cap.23.*) Qua auctoritate paternæ ſuffulti ſententiæ, in hoc ſacro conuentu ſancimus, & libere iudicamus: quod ſi ſponte velamen, quamuis non conſecratum, ſibi impoſuerit De regul cap.4. vidua. Gregor.IX & c. 5. eo. tit. in 1. coll.
& in eccleſia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit, nolit, ſanctimoniæ habitum vlterius habere debebit, licet ſacramento confirmare velit, eo tenore, & ratione velamen ſibi impoſuiſſe, vt iterum poſſit deponere, *Tribur.c.25. Burch.lib.8.c.36. Iuo lib.3.tit.17.c. 10. panor. & par.7.c.55.decr.*

CAP. XXX.

Nullus Deo deuotam virginem, nullus ſub religionis habitu conſiſtentem, ſiue viduitatis continentiam profeſſam, illicito connubio, aut vi, aut conſenſu accipiat coniugem. quia nec verum poterit eſſe coniugium. *Trosleia. cap* 8.

CAP. XXXI.

Nullus filiam presbyteri, neque diaconi, neque ſubdiaconi, in coniugium accipiat. *Bituricen.cap.19. Lemouicen.act.2.*

CAP. XXXII.

Canones Toletani iudicant, vt in monaſteriis nutriti, cum venerint ad annos adoleſcentiæ, detur eis optio libera, vtrum velint vouere propoſitum, an inter laicos eſſe. Qui voluerint, vxores ducant, qui autem propoſitum in ſua poteſtate relicti vouerint, non vltra eis ad ſæculum licet reſpicere. *Lemouicen. actio.2. poſt med ex Tolet.xi.cap.1.*

Ne pœnitentes matrimonium contrahant. Tit. XII.

Vide lib xxv. tit. xvi.

Ne matrimonium contrahatur inter conſanguineos, & affines. Tit. XIII.

CAP. I.

NOn debet reprehenſibile iudicari, ſi ſecundum varietatem temporum ſtatuta De cōſā. & aff. c 8 Greg. IX. & c 5. eo. tit. in 4. collect.
quandoque varientur humana, &c. Cum igitur prohibitiones de coniugio in ſecundo, & tertio affinitatis genere minime contrahendo, & de ſobole ſuſcepta ex ſecundis nuptiis cognationi viri nō copulanda prioris, & difficultatē frequēter inducant, & aliquando periculū pariant animarū, vt ceſſante prohibitione, ceſſet effectus, conſtitutiones ſuper hoc editas, ſacri approbatione cōcilii reuocantes, præſenti conſtitutione decernimus, vt ſic cōtrahentes de cetero

cero libere copulentur. Prohibitio quoque copulæ coniugalis quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum de cætero non excedat, quoniam in vlterioribus gradibus iam non poteſt abſque graui diſpendio huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari, &c. ſi qui contra prohibitionem huiuſmodi præſumpſerint copulari, nulla longinquitate defendantur annorum, &c. *Innoc. iij. in conc gen. Later* c.50.

CAP. II.

Si quis fratris vxorem, aut neptem, aut nouercam, aut nurum, aut conſobrinam, aut aliam de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit vxorem, anathema ſit. *Greg. ij. in ſyn. Rom. c.5.6.7.8.9. Trosleia. c.8 Burch. lib. 7. c. 22. & 23. & 24. Iuo lib. 7. tit. 8. c. 5. panor. & par. 9. c. 58. 59. 60. decr.*

CAP. III.

Vt conſobrinam, neptem, nouercam, fratris vxorem, vel etiam de propria cognatione, nullus præſumat in coniugio copulare: quia ſcriptum eſt in lege Domini: Turpitudinem vxoris patris, vxoris fratris, atque ſororis tuæ non reuelabis. &c. *Syn. Rom. ſub Zachar. c.6. Iuo par. 9. c. 21. decr.* Leuit. 18.

CAP. IV.

Aſſerentibus hominibus de Germaniæ partibus didicimus, quod beatæ recordationis S. Gregorius Papa, dum eos ad religionem chriſtianitatis diuina gratia illuſtraret, licentiã illis dediſſet in quarta ſe copulare generatione, ſed dum rudes erant, & inuitandi ad fidem, quamquam minime ſcriptum, vt dictum eſt, reperimus, credere non ambigimus. Deo autem largiente, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, per præteritos annos litteras emiſerunt Archiepiſcopi, & Reges prouinciæ illius, petentes Apoſtolica præcepta, qualiter liceat eis coniugia copulare, & quomodo debeant obſeruare, quibus quantum Dominus dare dignatus eſt, admonitionis præcepta direximus. *Syn. Rom ſub Zachar, c.15. Greg. ad interrog. Auguſt. 6. Iuo par. 9. c. 20. decr.* Ioan 1.

CAP. V.

Conſobrinam, neptem, nouercam, fratris vxorem, vel etiam de propria cognatione, aut quam cognatus habuit, nullus audeat, in coniugium copulare. Si quis vero hinc tali nefario coniugio conuenerit, & in eo permanſerit, ſciat ſe Apoſtolica auctoritate anathematis vinculo, eſſe innodatum. *Synod. Rom. ſub Eugen. ij. & Leone iv. c.38.*

CAP. VI.

De conſanguinitate ſua nullus vxorem ducat vſque ad generationem ſeptimam, vel quouſque parentela cognoſci poterit. *Nicol. ij in ſyn. Rom. cxiij. Epiſcoporum c.* 11. 35. q. 2. c. 17.

CAP. VII.

Qui copulantur parentibus, vel commatribus, & filiolis, & e conuerſo, excommunicentur. *Greg. vij. in conc Rom. ann. incert. c. 16.*

CAP. VIII.

Epiſcopi eos, qui matrimonium contrahere volunt per baptiſmum, per fidem, per iudicium Chriſti vera obedientia obteſtentur, quatenus palam faciant, vtrum ſe, ſicut fama eſt, conſanguineos recognoſcant, ſi negauerint, ſibi ipſis ſunt relinquendi, ita tamen, vt ſi aliud in conſcientia habeant, ſe à liminibus eccleſiæ, à corpore & ſanguine Domini, & à fidelium communione nouerint ſegregatos, atque infames effectos, donec ab inceſti facinore deſinant, ſi ſe Epiſcoporum iudicio ſegregauerint: ſi iuuenes ſint: alia matrimonia contrahere non prohibeantur. *Vrban. ij. in ſyn. Treiana.* 35. q. 6. c. 4. ſi duo.

CAP. IX.

Sane coniunctiones conſanguineorum omnino fieri prohibemus. Huiuſmodi namque inceſtus, qui fere ſtimulante humani generis inimico, in vſum verſus eſt, ſanctorum patrum inſtituta, & ſacroſancta Dei deteſtatur eccleſia, leges etiam ſæculi de tali contubernio natos infames pronunciant, & ab hæreditate repellunt. *Innoc. ij. in ſyn. Rom. c.13. poſt Iuonis panor.* vid. 35. q. 2. c. 2.

CAP. X.

Qui duas vxores duxit: vel fratris filiam clericus eſſe non poteſt. *Apoſt. c.19.*

CAP. XI.

Coniunctiones conſanguineorum fieri prohibentur, quando has & diuinæ, & ſæculi prohibent leges. Leges ergo diuinæ hæc agentes, & eos, qui ex eis prodeunt, non ſolum eiiciunt, ſed & maledictos appellant. Leges vero ſæculi infames tales vocant, & ab hæreditate repellunt. Nos vero ſequentes patres noſtros, & eorum veſtigiis inhærentes, infamia eos notamus, & infames eſſe cenſemus, quia infamiæ maculis ſunt aſperſi, &c. Eos autem conſanguineos dicimus, quos diuina, & Imperatorum, ac Romanorum, atque Græcorum leges conſanguineos appellant, & in hæreditate ſuſcipiunt, nec repellere poſſunt. Talium enim coniunctiones nec legitimæ ſunt, nec manere poſſunt, ſed ſunt repellendæ: & ſi quæ auſu temerario tentatæ ſint, auctoritate Apoſtolica reſcindendæ veniunt. Quiſquis ergo non eſt legitime coniunctus, vel abſque dotali titulo, ac benedictione ſacerdotis conſtat copulatus, ſacerdotes vel legitime coniunctos criminari, vel in eos teſtificari minime poteſt. Quoniam omnis inceſti macula pollutus infamis eſt, & accuſare ſupradictos non permittitur. Nõ ſolũ ergo hi reiiciendi ſunt, & infames efficiuntur, ſed etiam omnes eis conſentientes: ſimiliter de raptoribus, vel eis, qui ſeniores impetunt, fieri cenſemus &c. *Caliſt. epiſt. 2 ante med. Calliſt. ii. in conc. Rom. 5. Burch. lib 7 c. 1. Iuo par 9 c. 22. & 23. decr. Anſel. lib. 11. c. 84. Tarrac. lib. 5. c. 71.* 35 q. 2. & 3. omni ſ. 3. q. 4. conſanguineorum. c. 4.

CAP. XII.

Peto an debeant duo germani fratres ſingulas ſorores accipere, quæ ſunt ab illis longa-

progenie generata. Modis omnibus hoc fieri licet, nequaquam enim in ſacris eloquiis inuenitur, quod huic capitulo contradicere videatur. *Greg. ad Auguſt. inter.* 5.

CAP. XIII.

35. q. 2. & 3. c. quædam 20. & q. 1. c. 2. quædã

Vſque ad quotam generationem fidelis debeat cum propinquis ſibi copulari, & nouercis, & cognatis ſi liceat copulari, coniugio? Lex in Romana Republica permittit, vt ſibi fratris, ſororis, ſeu duorum fratrum germanorum, vel duarum ſororum filius, & filia miſceantur. Sed experimento didicimus ex tali coniugio ſobolem non poſſe ſuccreſcere, & ſacra lex prohibet cognationis turpitudinem reuelare. Vnde neceſſe eſt, vt iam tertia, vel quarta generatio fidelium licenter ſibi iungi debeat, nam ſecunda, quam diximus à ſe omnino debet abſtinere. Cum nouerca autem miſceri graue eſt facinus, quia, & in lege ſcriptum eſt: Turpitudinem patris tui non reuelabis, &c. Cum cognata quoque miſceri prohibitum eſt, quia per coniunctionem priorem caro fratris facta eſt, pro qua re etiam Ioannes Baptiſta capite truncatus eſt, & ſancto martyrio conſummatus. Cui non eſt dictum vt Chriſtum negaret, &c. Quia vero multi ſunt in Anglorum gente, qui dum adhuc in infidelitate eſſent, huic nefando coniugio dicuntur admiſti, ad fidem venientes admonendi ſunt, vt ſe abſtineant, & graue hoc eſſe peccatum agnoſcant, &c. Non tamen pro hac re ſacri corporis ac ſanguinis Domini communione priuandi ſunt, &c. In hoc enim tempore ſancta eccleſia quædam per feruorem corrigit, quædam per manſuetudinem tolerat, &c. Qui ad fidem veniunt, admonendi ſunt, ne tale aliquid audeant perpetrare, ſi perpetrauerint, corporis & ſanguinis Domini communione priuandi ſunt. *Greg. ad Auguſt. interrog 6 & 7. Burch. lib. 7. cap. 19 & 20. Ivo lib 7. tit. 8. cap. 4. p. 1. & tit. 10. cap. 5. panor. & par. 9. cap. 55. & 56. decr. Anſel. lib. 10. c. 31. & 32. Cæſar. lib. 10. c. 125.*

Leuit. 10. a

CAP. XIV.

Vt quarta progenie coniuncti non ſeparentur, Auguſtino, & Anglis reſcripſiſti, quod alibi non legi, ſed ſemper vſque ad ſeptimum originis ſuæ gradum à ſanctis anteceſſoribus veſtris, & cæteris ſanctis patribus, tam in Nicæna ſynodo, quam & in aliis ſanctis conciliis congregatis ſeruari debere reperi, &c. *Felix Gregorio.* Quod ſcripſi Auguſtino Anglorum gentis Epiſcopo de conſanguinitatis coniunctione, ipſi & Anglorum genti, quæ nuper ad fidem venerat, ne à bono, quod cœperat, metuendo aſperiora recederet, ſpecialiter, & non generaliter cæteris, me ſcripſiſſe cognoſcas, &c. Neque regulam in his poſteris vllis tenendam tradidi, ſed de duobus periculis, quod facilius ſit vitandum, oſtendi. *Greg. ad Felicem indict. 7. lib. 12. epiſt. 31. poſt princ.*

35. q. 2. & 3. 1 quædã p. quod ſcripſi.

CAP. XV.

35. q. 2. & 3. c. 16.

Progeniem ſuam vnumquemque inconuulſe vſque ad ſeptimam generationem obſeruare decernimus, & quandiu ſe agnoſcunt affinitate propinquos, ad huius copulæ non accedere ſocietatem, nec eam, quam aliquis ex propria conſanguinitate coniugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculauit, in coniugium ducere vlli profecto licet Chriſtianorum, vel licebit: quia inceſtuoſus eſt talis coitus, & abominabilis Deo, & cunctis bonis hominibus. Inceſtuoſos vero nullo coniugii nomine deputandos à ſanctis patribus dudum ſtatutum eſſe legimus. Nec hoc quoque in hac ſolicitudinis parte relinquimus, quod omnes inceſtuoſi à liminibus eccleſiæ ſanctæ ſuor ſeparandi, &c. Et ſi incorrigibiles apparuerint, ſegregentur à fidelibus vſque ad ſatisfactionem. *Greg. ad Felic. Epiſcop. Siciliæ indict. 7. lib. 12. regiſt. epiſt. 31. al. 37. in med. Capitul. lic. 6. cap 80. & lib. 7. c. 200. in addit Burch. lib. 7. cap. 11. Ivo lib. 7. tit. 10. cap. 9. panor & par. 9. cap. 26. decr & epiſt. 10. ad Epiſc. Melden. Tarrac. lib. 6. cap. 26.*

c 10. ea. q.

CAP. XVI.

Progeniem ſuam quemque vſque ad ſeptimam obſeruare decernimus generationem. Et ſi valueris, deuita, ne amplius, cui mulieres obierint, duabus debeat copulari. *Greg. iij. epiſt. 8. ante fin.*

CAP. XVII.

Quota progenies propinquorum matrimonio copuletur? Oportuerat quidem quandiu ſe agnoſcent affinitate propinquos abſtinere, &c. In tam barbara gente concedendum eſt, vt poſt quartam generationem iungantur. *Gregor iii. epiſt. 4. in princ. ad Bonifacium Epiſcopum.*

CAP. XVIII.

Laicus quidam magnæ perſonæ ad nos veniens dicebat, ſibi ab Apoſtolicæ ſedis Pontifice ſanctæ memoriæ Gregorio datam fuiſſe licentiam, vt in matrimonium acciperet viduam auunculi ſui, quæ & ipſa fuit vxor conſobrini, & illa illo viuente diſceſſit ab eo, &c. Et votum vouit Deo caſtitatis, & velata fuit. &c. Tale matrimonium ſupradictus homo ab Apoſtolica ſede ſibi affirmat eſſe conceſſum, quod non æſtimamus verum, quia Lundonenſis ſynodus, quæ in primis à diſcipulis ſancti Gregorii, id eſt, Auguſtino, Laurentio, Iuſto, * Melito Archiepiſcopis conſtituta, & ordinata fuit, talem copulam, & matrimonium, maximum ſcelus, & inceſtum, & horribile flagitium, & damnabile piaculum fieri, ex auctoritate ſanctæ ſcripturæ iudicabant. *Bonif. epiſt ad Zachar. ante fin.*

* Mileto

De illo, qui viduam, quæ & ipſa fuit vxor conſobrini ſui, & ſacrum velamen habere monſtrata eſt, & à beatæ memoriæ prædeceſſore noſtro ſibi licentiam conceſſam eſſe diuulgauit, vt eam in pernicioſo matrimonio aſſumere debuiſſet, abſit hoc, vt prædeceſſor noſter ita præciperet, nec enim

enim ab Apoſtolica ſede illa diriguntur, quæ contraria eſſe Patrum, ſiue canonum inſtitutis perhibentur: admonere, adhortari, increpare eos fratres ne ceſſes, quatenus à tali ſceleſto recedant matrimonio, vt non in æternum pereant: reminiſcantur enim ſe Chriſti ſanguine eſſe redemptos, & non ſponte ſe contradant, niſi ab ipſo receſſerint inceſto matrimonio, diaboli poteſtati. *Zachar. epiſt. 6. ad Boniſ. poſt medium.*

CAP. XIX.

Vt definitum eſt à patribus, nullus de propria cognatione ſibi audeat copulare, alioquin anathema ſit. *Leo. iv. epiſt. ad Epiſcopos Britan. cap. vlt. Iuo par. 9. cap. 11.*

CAP. XX.

Inter eos, qui natura, & eos qui adoptione filii ſunt, venerandæ Romanæ leges matrimonium contrahi non permittunt. Siquidem primus inſtitutionum liber, cum de nuptiis loqueretur, inter cetera: inter eas, inquit, perſonas, quæ parentum, liberorumue locum inter ſe obtinent, nuptiæ contrahi non poſſunt, veluti inter patrem, & filiam, vel auum, & neptem, vel matrem, & filiam, vel auiam, & nepotem, & vſque ad infinitum: & ſi tales perſonæ inter ſe coierint, nefarias, atque inceſtás nuptias contraxiſſe dicuntur. Et hæc adeo vera ſunt, vt quamuis per adoptionem parentum, liberorumue loco ſibi eſſe ceperint, non poſſint inter ſe matrimonio iungi, &c. Itaqꝫ eá, quæ mihi per adoptionem filia, aut neptis eſſe cœperit, non potero vxorem ducere, & infra. Si qua per adoptionem ſoror mihi eſſe cœperit, quamdiu quidem conſtat adoptio, ſane inter me, & eam nuptiæ conſiſtere non poſſunt, &c. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 2.*

De cogna. legat. cap. vn. Greg ix. & in 2 coll. Inſtit de nupt. p. ergo.

CAP. XXI.

De conſanguinitate generationum exquiritis, vt quibus vtique feminis iungi debeatis, liquido cognoſcatis. Verum quod leges hinc ſanciunt, iam meminimus, & denuo memorare ſummatim opere pretiũ ducimus. Aiunt enim: Ergo non omnes nobis vxores ducere licet, nam quarumdam nuptiis abſtinere debemus. inter eas enim perſonas, quæ parentum, liberorumue locum inter ſe obtinent; nuptiæ contrahi non poſſunt: veluti inter patrem. & filiam vel auum, & neptem, vel matrem, & filium, vel auiam, & nepotem, & vſque ad infinitum. Inter eas quoque perſonas, quæ ex tranſuerſo gradu cognationis iunguntur eſt quædam ſimilis obſeruatio, ſed non tanta. Sacri vero canones, & præcipue Zachariæ ſummi Præſulis decreta, quid hinc promulgent, Epiſcopo veſtro vobis explanandum relinquimus. *Nicol. ad conſulta Bulgar. cap. 39. Iuſtin. lib. 1. inſtit. de nupt.*

CAP. XXII.

Præſentium portitor apicum noſtris inſinuauit auribus fratrem ſuum contra diuinum ius, contra ſanctorum patrum inſtitutum, conſanguineæ ſuæ thalamis adhæſiſſe, &c. tua fraternitas conſanguinitatis lineam à maioribus natu eiuſdem loci diligenter inquirat, quam ſe inter defunctum virum, eamdemque viuam mulierem inuenerit, ad aliarum exemplum ſtudeat canonica auctoritate omnia dotalia inſtrumenta caſſare, & & ad nihilum redigere, ne de illicito, quod contraxit, coniugio, aliquam mercedem recipiat. *Greg. vii. lib. 1. regiſt. epiſt. 5.*

CAP. XXIII.

Monemus, atque præcipimus, ne te ipſum deſpicias, ne in gloria tua maculam ponas, ne poſteritatem carnis tuæ inutilem, & reprobam facias, vires reſume, illicitum connubium, quod cum vxoris tuæ conſanguinea iniſti, penitus reſpue. De emendatione nos, & totam eccleſiam Dei cito lætifica. *Greg. vii. lib. 8. regiſt. epiſt. 3. ad Adelfonſum Regem.*

ACP. XXIV.

Quæ duobus fratribus nupſit, eiiciatur vſque ad mortem. In morte ſi dixerit ſe, ſi ſuperuixerit, diſſoluturam matrimonium conſequatur pœnitentiam. Si in eo matrimonio vir, vel vxor decedat, difficilis erit ſuperſtiti pœnitentia. *Neoc. cap. 2. Triburien. cap. 44. Raban. cap. 2. de pœnit. Burch. lib. 17. cap. 1. & 2. Iuo par. 9. cap. 67. & 68. decret. Anſelm. lib. 11. cap. 95.*

CAP. XXV.

Si quis poſt obitum vxoris ſuæ ſororem eius duxerit, & ipſa ſit fidelis, quinquennio à communione placuit abſtinere, niſi forte velocius dari pacem neceſſitas coegerit infirmitatis. *Elib. cap. 61.*

CAP. XXVI.

Si quis priuignam ſuam duxerit vxorem, eo quod ſit inceſtus, nec in finem dandam ei communionem. *Elib. cap 66.*

CAP. XXVII.

De inceſtis coniunctionibus venia non eſt, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint. Inceſtos nullo coniugii nomine deputamus, quos hic recenſemus. Si quis relictam fratris, quæ pene prius ſoror extiterat, carnali coniunctione polluerit. Si quis frater germanã vxorẽ acceperit. Si quis nouercam duxerit. Si quis conſobrinæ ſe ſociauerit. Si quis relictæ, vel filiæ auunculi miſceatur, aut patrui filiæ, vel priuignæ ſuæ, aut qui ex propria conſanguinitate aliquam, aut quam conſanguineus habuit, concubitu polluat, aut duxerit vxorem; Hos omnes olim, & hac conſtitutione inceſtos eſſe non dubitamus, & inter cathecumenos vſque ad legitimam ſatisfactionem manere, & orare præcipimus, &c. Sane quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugii libertatem. *Agath. cap. 61. Turonen. ii c. 22. Arelat ſub Carolo cap. 11. Raban. cap. 2 de pœnit. Capitul. lib. 7. cap. 200. in addit. Burch. lib 7. cap. 4. Iuo par. 9. cap. 25. & 40. decret. Anſel. lib. 11. cap. 82.*

35 q. 2. & 3 c. 8.

CAP. XXVIII.

Inceſtis iunctionibus nihil prorſus veniæ

al. Inceſtos vero nec vllo coniugii nomine praualidos pater illos, quos nominare funeſtum eſt, hos eſſe cenſemus

reſeruamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint. *Inceſtus vero nec vllo coniugii nomine pallietur, quod propter illos, quos dinumerare funeſtum eſt, cenſuimus. Vt quis relictam fratris, quæ pene prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit. Si quis germanam vxorem acceperit. Si quis nouercam duxerit. Si quis conſobrinæ ſe ſociet. Sed quæ ſunt antea inſtituta non ſoluimus. Si quis relictæ auunculi miſceatur, aut patrui, vel priuignæ concubitu polluatur. Sane quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugii libertatem. *Epau. cap 30. vide Agath cap. 61. Aurel. iv. cap. 27. Turon. ii. cap. 22.*

CAP. XXIX.

35. q. 2. & 3. c. 9. De his, qui ſe inceſtus pollutione commaculant, quouſque in ipſo deteſtando, & illicito carnis contubernio perſeuerant, vſque ad miſſam tantum cathecumenorum in eccleſia admittantur, cum quibus etiam nec cibum ſumere vllum chriſtianorum, ſicut Apoſtolus iuſſit,

1. Cor. 5. oportet. *Iler. cap. 4 Colon ſub Carol. cap. 6. Raban cap. 2. de Pœnit. Burch. lib. 7. cap. 3.*

CAP. XXX.

Ne ſuperſtes frater totum defuncti fratris aſcendat, nec ſe quiſquam amiſſæ vxoris ſorori audeat ſociare, qui fecerint, eccleſiaſtica diſtrictione feriantur. *Aurel. cap. 18. al. 20.*

CAP. XXXI.

35. q. 8. c. 2. Ne quis fidelium propinquam ſanguinis ſui vſquequo affinitatis lineamenta generis ſucceſſione cognoſcit, in matrimonio ſibi deſide-

Leu. 18 ret copulari: quoniam ſcriptum eſt, omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedat, vt reuelet turpitudinem eius, nec ſine denunciatione, dicit, Anima, quæ fecerit de abominationibus iſtis quidpiam, peribit de medio populi ſui. Hius decreti violator tanto grauiori ſententia mulctandum ſe recognoſcat, quanto eam propinquiorem ſcit, tantoque annoſiori excommunicationis tẽpore à Chriſti corpore, & fraternitatis conſortio ſequeſtretur: quanto fuerit propinquioris ſanguinis contagione pollutus, &c. *Tolet. 11. cap. 5. Burchard. lib 7. cap. 6 Iuo par. 9. cap. 42. decret.*

CAP. XXXII.

Nullus nouercæ ſuæ, id eſt vxori patris ſui, vlla copulatione iungatur, quod ſi præſumpſerit, nouerit ſe anathematis ſupplicio feriendum. *Aurel. ii. cap. 10.*

CAP. XXXIII.

De inceſtis coniunctionibus ita quæ ſunt ſtatuta ſeruentur, vt his, qui aut modo ad baptiſmum veniunt, aut quibus patrum ſtatuta in notitia non venerunt, ita pro nouitate conuerſionis, ac fidei ſuæ credidimus conſulendũ, vt contracta huiuſmodi coniugia non ſoluantur, ſed in futurum canonibus interdictum obſeruetur: id eſt, ne quis ſibi ſub coniugii nomine ſociare præſumat relictam patris, filiam vxoris, relictam patris, filiam vxoris, conſobrinam, aut ſobrinam, relictam auunculi, vel patrui. Quamdiu ſociati non ſe ſequeſtrauerint, à communione eccleſiaſtica repellantur. In Epiſcopi autem diſcuſſione conſiſtat de his, qui in ciuitate ſua, ac territorio conſiſtunt, vtrum ignoranter ad illicita coniugia venerint, an per contumaciam, quæ ſunt interdicta, præſumpſerint, vt illis parcatur, hi vero non prius ad communionem recipiantur, quã inceſti adulterium, ſicut ſcriptum eſt, ſeparatione ſanauerint: quia in lege Domini manifeſte legitur Maledictus, qui dormit cum vxore patris ſui, cum priuigna, vel vxoris ſuæ ſorore, & reliqua his ſimilia, quo fit, vt quos Deus maledixit, nonniſi emendatos benedicere nos poſſimus. *Aurel. iii. cap. 10.* Deut. 27.

CAP. XXXIV.

De inceſtis coniunctionibus id ſtatuimus obſeruandum, vt ſi quis poſt ſynodum Aurelianen. ante hoc triennium conſtitutam, illicita thori iura præſumpſerit, circa eum ſecundum ſtatuta Epaunenſium canonum à ſacerdotibus eccleſiæ ſeueritas retineatur. *Aurel. iv. cap. 26. Epau. cap. 30.*

CAP. XXXV.

De inceſtis coniunctionibus cenſuimus ſtatuta canonum vetera non irrumpi, &c. Omnis homo ad proximam ſanguinis ſui non accedat: Turpitudinem patris tui, matris tuæ, Leuit. 18.
vxoris patris tui, ſororis tuæ, ſiue ex patre, ſiue ex matre, quæ domi, vel foris genita eſt: filiæ filii tui, vel neptis ex filia: filiæ vxoris patris tui, quam peperit patri tuo, ſororis patris tui, ſororis matris tuæ, patrui tui, & vxoris eius, nurus tuæ, vxoris fratris tui, ſororis tuæ, & filiæ eius, filiæ filiæ eius, vel filii, ſororis vxoris tuæ non reuelabis. Cum vxore proximi tui non coibis, &c. Maledictus qui Deut 27.
dormit cum vxore patris tui, cũ ſorore ſua, filia patris, vel matris cum ſocra ſua, &c. Itemque ait ſacra ſententia legum, †Vt quiſquis aut ſororem, aut filiam, aut conſobrinam, aut fratris vxorem, ſceleratis ſibi nuptiis vinxerint, huic pœnæ ſubiaceat, & de tali conſortio ſeparetur, & reliqua. Item alia. Quæcumque mulier ſororis ſuæ maritum poſt mortem illius acceperit, vel ſi quis ex viris mortua vxore, ſororem eius aliis nuptiis ſibi coniunxerit nouerit tali conſortio ſe eſſe notabilem, &c. *Turon. ii. cap. 22.*

† al. vt quiſquis aut ſororis, aut fratris filiam, aut certo gradu conſobrinã, aut fratris vxorem ſceleratis ſibi nuptiis iũxerint.

CAP. XXXVI.

Nullus illicita coniugia contra præceptum Domini ſortiri præſumat, id eſt, fratris relictam, nouercam, relictam patrui, vel ſororem vxoris ſuæ ſibi audeat ſociare, neque auunculi quoque, quæ relicta eſt, neque nurus ſuæ, vel materteræ coniugio potiatur. Tali etiam conditione à coniugio amitæ, priuignæ, ac filiæ priuignæ coniunctionibus præcepimus abſtinere. *Pariſ. cap. 4.*

CAP. XXXVII.

De inceſtis cõiũctionibus hoc placuit cuſto-

dire,

dire, quod priſca canonum ſtatuta ſanxerunt. *Lugdun. ij. cap. 4.*

CAP. XXXVIII.

Inceſtam copulationem, in qua nec coniux, nec nuptias recte appellari leges ſanxerunt, catholica omnino deteſtatur, atque abominatur eccleſia, & grauioribus pœnis eos afficere promittit, qui natiuitatis ſuæ gradus libidinoſo ardore contemnentes in luto, quod nefas eſt, vt ues teterrimi conuoluuntur. *Matiſcon. ij cap. 18.*

CAP. XXXIX.

Non licet alicui ſuam nouercam accipere vxorem. *Antiſiod. cap. 27.* Nec filiam vxoris ſuæ, *cap. 28.* Nec relictam fratris ſui. *cap. 29.* Nec duas ſorores ſucceſſiue. *cap. 30* Nec conſobrinam, id eſt, quæ de duobus fratribus, aut de duabus ſororibus procreatur, nec qui de ipſis (*conſobrinis*) nati fuerint, in coniugio ſocientur. *cap. 31.* Non licet, vt nepos auunculi vxorem accipiat *cap. 32.*

CAP. XL.

Leuit. 18 Cum ſacra ſcriptura dicat: Non accedas ad carnem proximæ tuæ, vt reueles turpitudinem eius. Sanctus Baſilius in canonibus ſuis enumerat aliquorum prohibitas nuptias, multa ſilentio præterit, turpitudinem nominum coniunctionum vitans, generaliter tantum locutus. Nos apertius definimus eum, qui ſuæ * exadelphæ copulatur, vel ſi pater & filius matri & filiæ iungantur, vel duabus ſororibus, vel ſi duobus fratribus mater & filia nubant, vel ſorores duæ: ſeptem annorum pœnitentiæ ſubiiciantur, ſoluta hac illegitima coniunctione. *Trull. cap. 54.*

* id eſt, cõſobrinæ, ſiue filiæ fratris A.

CAP. XLI.

Conſtituimus, vt nullus laicus homo Deo ſacratam feminam mulierem habeat, nec ſuam parentem. *Syno. Sueſſionen. ante fin.*

CAP. XLII.

35. q. 2. c. 8. De inceſtis coniunctionibus, ſicut à ſanctis patribus inſtitutum eſt, nihil prorſus veniæ reſeruamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint. Inceſtos vero nullo coniugii nomine deputandos, &c. Si quis relictam fratris, quæ pene prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit. Si quis * fratris germanam vxorem acceperit, ſi quis nouercam duxerit, ſi quis conſobrinæ ſuæ ſe ſociet, ſi quis relictæ, vel filiæ auunculi miſceatur, aut † patris filiæ, vel priuignæ ſuæ concubitu polluatur, vel ſi quid eſt huiuſmodi, &c. *Arelat. ſub Carolo c. 11. Agathen. c. 61.*

† patruuſ. ‡ fratriſf.

CAP. XLIII.

De affinitate propinquitatum, & in quibus gradibus matrimonia iungenda ſint, ad canones recurramus. *Cabilo. ſub Carolo c. 28.*

CAP. XLIV.

35. q. 2. & 3 c. 14. Sane quæ in proprio viro, hæc nimirum in vxoris parentela, de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergo conſtat eos duos eſſe in carne vna, communis illis vtrimque parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. *Cabilo. ſub Carolo cap. 29. Magunt. c. 30. ſub Rabā. Burch. lib. 7. c. 8. Iuo lib. 7. tit. 10. c. 2. panor. & par. 9. c. 44. decr. Hugo à S. Victo. lib. 2. par ij c. 18.* Geneſ. 2. d Epheſ. 5. g.

CAP. XLV.

In quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur, & ſi poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur. *Magun. ſub Carolo. c. 54. Magun. ſub Rabā. c. 30.*

CAP. XLVI.

Si quis viduam vxorem duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duobus fratribus nupſerit, ſeu cum patre & filio. Item ſi quis relictam fratris, quæ pœne prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit, ſi quis neptem in coniugium acceperit, ſi quis nouercam, aut nurum ſuam duxerit: ſi quis conſobrinæ ſuæ impudice ſe ſociauerit, vel relictæ, ſiue filiæ auunculi, aut * patris filiæ, vel priuignæ ſuæ concubitu pollutus, vel huiuſcemodi coniunctionis attactu maculatus fuerit, eos disiungi, & vlterius numquam coniugio copulari, ſed ſub magna diſtrictione feriri volumus. *Magun. ſub Rabano cap. 29. Magunt. I. c. 56. Capitul. lib. 5 c. 101. & lib. 7. c. 110. in addit. Burch. lib. 17. c. 9. Iuo lib. 6 tit. 11. c. 2. panor. & par. 9. c. 71. & 77. decr. Tarrac. lib. 6. c. 158.* 35. q. 7. c. 20. * patruiſ.

CAP. XLVII.

Contradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur. [Sane eadem; quæ in viri, hæc nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergo conſtat eos duos eſſe in carne vna, communis illis vtrimque parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. *Magunt. ſub Raban c. 30. Cabilon. ii. c. 29. Burch lib 7 c. 8. Iuo lib. 7. tit. 10. c. 2. panor. & par. 9. c. 44. decr.* 35. q. 2. & 3 c. 14. Geneſ. 2. Matt. 19.

CAP. XLVIII.

Qui inceſta matrimonia contraxerunt, & vel proximis ſuis, vel Deo ſacratis mulieribus copulati ſunt: quidam publicæ poſſunt pœnitentiæ ſubiugari. *Ticin. c. 12.*

CAP. XLIX.

In copulatione fidelium generationis numerum non definimus, ſed id ſtatuimus, vt nulli Chriſtiano liceat de propria conſanguinitate, ſiue cognatione vxorem accipere, vſque dum generatio recordatur, aut cognoſcitur, aut in memoria retinetur. *Vermat. cap. 32. Burcha. lib 7. cap. 2. Iuo par. 9. cap. 39. decret.* 35. q. 2. & 3. c. 18.

CAP. L.

Si vir viduam in coniugem duxerit, quæ

ex primo marito filiam habuit, & cum eadem filia poſtmodum concubuerit, coniugium modis omnibus diſſoluatur, & vir ille pœnitentiæ ſubiaceat ſanctionis, &c. *Vormat. cap.36.*

CAP. LI.

Contradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur, ſane eadem, quæ in viri, hæc nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt, &c. *Vormat. cap.77.*

CAP. LII.

35.q.2.& 3. de incest c.5. De inceſtis coniunctionibus, vnde multimodis fines regionis noſtræ circumquaque inſtigante diabolo polluuntur, ſecundum Agathenſe concilium, cap.61. nihil prorſus veniæ reſeruamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint, &c. *Colonien. ſub Carolo 14. cap.6. Raban. cap. 2. de pœnit. Burch. lib.7. cap. 4. Iuo par.9. cap.40. decret.*

CAP. LIII.

Quidam vir nomine Lantberſtus interficiēs conſanguineum ſuum, & ducens eius vxorem nomine Vualdradam, iurauit coram Archiepiſcopo, quod tale coniugium dimitteret, & iterum ei ſe ſociauit, & adhuc eam habet, idcirco excommunicatus eſt. *Metenſ. cap.7.*

CAP. LIV.

Si quis cum aliqua crimen fornicationis fecerit, & frater eius, eiuſdē ſceleris ignarus duxerit illam vxorem, frater, qui prior per fornicationem polluerat illam, quia non indicauit fratri vxorem ducenti, prædura arceatur pœnitentia, & condigna caſtigatione. Qua peracta ſi continens eſſe non poſſit, indulgentia ſubleuetur, ne libidini proſternatur, quatenus legitimo conſoletur matrimonio. De muliere vero ſancimus, ſicut de ea in Neocæſarenſi ſancto concilio definitum legimus, cap.2. Mulier ſi duobus fratribus nupſerit, &c. *Tribur. cap.44. Vide Neocæſarenſe cap. 2.*

CAP. LV.

Omnino prouidendum eſt, ne quæ vxor eſt
Leuit.18. habenda, ſit propinqua, quia ſcriptum eſt: Omnis homo ad proximam ſanguinis non accedat, vt reuelet turpitudinem eius. *Troslcia. cap.9.*

CAP. LVI.

In canonibus præceptum eſt, vt nemo vſque ad affinitatis lineam, & propinquitatem ſui ſanguinis connubia ducat. *Trosl. cap.8.*

CAP. LVII.

Nullus ſui proximam generis, aut etiam de cuius admiſſione inceſtiuam notam poſſit ſubire infamiæ, illicito connubio, aut vi, aut conſenſu accipiat coniugem: quia nec verum poteſt eſſe coniugium. *Trosl cap 8.*

CAP. LVIII.

Nullus de parentela ſua vxorem accipiat, vſque in ſextam, vel ſeptimam progeniem. *Bituricen. cap.16. apud Lemouicen. Act. 2.*

CAP. LIX.

Nullus vxorem conſanguinei, vel alicuius parentis ſui, in coniugium accipiat, quia vir & vxor legitime coniuncti vna caro ſunt. *Bituricen. cap.17. apud Lemouicen. act. 2.*

CAP. LX.

De gradibus conſanguinitatis numerandis. *Salegunſtadien, cap. 1. poſt Burch. decret. Iuo par. 15. cap.177. decret.*

CAP. LXI.

Si qua mulier duos fratres, aut ſi quis vir duas ſorores habuerit, à communione abſtineant vſque ad mortem. In morte autem eis communio pro miſericordia detur. Si vero ſuperuixerint, cōmunione accepta, & de infirmitate conualuerint, agant plenam pœnitentiam tempore conſtituto. *Mart. Brac. cap. 80. Neocæſ. cap.2.*

CAP. LXII.

Prohibitæ cognationis in matrimonium coniunctio, ſi deprehenſa fuerit, vt quæ in hominum peccatis facta eſt, ſubibit adulterorum pœnas. *Baſil. ad Amphiloc cap. 67.*

CAP XLIII.

Si quis vnquam impuritatis perturbatione ſuperatus, lapſus ſit ad nefariam duarum ſororum ſocietatem, nec hoc matrimonium exiſtimet, nec eos ad eccleſiæ complementum prius admittat, quam ipſos à ſe inuicem ſeparauerit, &c. Ego vero hanc partem ne ſilentio quidem in lege veteri fuiſſe prætermiſſam exiſtimo, ſed etiam legiſlatorem valde prohibuiſſe. Illud enim non ingredieris ad quemuis conſanguineum carnis tuæ, ad reuelandum eorum turpitudinem, hoc quoque conſanguinitatis genus comprehendit. Quid enim eſſe poſſit homini ſua vxore magis conſanguineum, vel potius ſua carne? non ſunt enim amplius duo, ſed vna caro. Quare per vxorem ſoror eius tranſit ad conſanguinitatem. Quemadmodum enim vxoris matrem non accipiet, nec eius filiam, quoniam nec ſuam matrem, nec ſuam filiam, ſic nec ſororem vxoris, quoniam nec ſuam ſororem. Sunt enim vtriuſque communia cognationis iura. Ego autem cuilibet de matrimonio conſultanti teſtificor, quod præterit figura huius, & tempus breue eſt, vt, & qui habent vxores, ſint tamquam non habentes: ſin autem mihi illud alliget, creſcite, & multiplicamini: rideo eum, qui legiſlatorum tempora non diſcernit. Fornicationis Gen.1 remedium eſt ſecundum matrimonium, non ad intemperantiam viaticum. Sin autem nō continent inquit, vxores ducant, non autem etiam 1.Cor.7 vxores ducentes contra legem faciant. *Baſil. ad Biodorum.*

CAP. LXIV.

Si quis clericam vocauerit, vt matrimonio coniungat, audiat autem eſſe illicitum matrimonium, vt pote, vel amitæ coniugium, vel defunctæ vxoris eſſe ſororem eam, quæ eſt matrimonio coniungenda, debet ne ſequi cleri-

clericus, vel facere oblationem? Reſpondeo vno verbo dicite; ſi audiuerit clericus illicitum matrimonium. Si ergo eſt illicitum matrimonium, & legibus contrarium, non debet clericus alienis peccatis communicare. *Timotheus Epiſcopus Alex. reſpon.* 11.

Ne quiſquam commatrem ducat vxorem. Tit. XIV.

Vide lib. xxij. tit. xxiij.

Ne clerici, qui ſacri ſunt initiati, vxores ducant. Tit. XV.

Vide lib. iv. tit. xxxvi. lib. vi. tit. xxviij. & lib. vij. tit. xvi. quibus adde.

CAP. I.

VNuſquiſque Epiſcopus in tali re ſtudioſe, ac diligenter curam habere debet, ne eccleſia Chriſti a propriis poſſit ſordidari miniſtris: quia cui propriam vxorem habere non permittitur, maxime ab omni fœmina eſt abſtinendum. *Synod. Rom. ſub Eugen. ij. & Leone iv. cap.* 15.

CAP. II.

Diſt. 32. c ſi quis 7 Innuptis, qui ad clerum prouecti ſunt, præcipimus, vt ſi voluerint, vxores accipiant, ſed lectores, cantoreſque tantummodo. *Apoſt. cap.* 26. *G.* 27. *L. Trull. cap.* 6. *Iuo lib* 3. *tit.* 8. *cap.* 19. *panor.*

CAP. III.

Presbyter, diaconus, & ſubdiaconus vxorem, vel concubinam habentes, niſi illis omnino dimiſſis dignam pœnitentiam agant, ſacris altaribus adminiſtrare deſiſtant. *Gregor. vij. reg. lib.* 2. *reg. epiſt.* 63.

CAP. IV.

Clerici, qui cum vxores non haberent, benedictione ſuſcepta, coniugia crediderint eligenda, qui volentes abſque vlla redamnatione in ætate fuerint legitima ordinati, cum ipſis mulieribus, quas acceperint, excommunicatione percellantur. Quod ſi inuitus, vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, ſed non à communione pellatur. *Aurel. cap* 8.

Ne qui vxorem habet ſacris initietur, niſi ipſe, & vxor promiſerint caſtitatem. Tit. XVI.

Vide lib. xxvij. tit. xli.

Ne presbyteri, aut diaconi, aut ſubdiaconi vxor mortuo viro nubat. Tit. XVII.

Non poterat quia amiſerat votum caſtitatis quo tempore vir fuerat ordinatus.

Vide lib. vi. tit. lix. lib. vij. tit. xxxix.

CAP. I.

SI quis presbyteram, diaconam, monachã, Dei ancillam appellatam commatrem, ſpiritualem duxerit vxorem, anathema ſit. *Greg. ij in ſynod. Rom cap.* 1. 2. 3. 4.

CAP. II.

Multorum relatione comperimus, hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, vt ſubdiaconi ſuis licite miſcerentur vxoribus; Quod ne denuo quiſpiam præſumeret, à ſeruo Dei ſedis noſtræ diacono, ex auctoritate noſtri deceſſoris, iſto eſt modo prohibitum, vt eodem tempore hi, qui iam fuerant vxoribus copulati, vnum ex duobus eligerent, id eſt, aut certe nulla ratione miniſtrare præſumerent, aut à ſuis vxoribus abſtinerent. Et quantum dicitur, Specioſus tunc ſubdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio: & vſque in obitus ſui tempus notarii quidem geſſit officium, & à miniſterio, quod ſubdiaconum oportuerat exhibere, ceſſauit, poſt cuius obitum, quia relicta eius Honorata eſt marito ſociata, à tua eam fraternitate in monaſterio cognouimus deſtinatam. Ideoque ſi, vt fertur, eius ſe maritus ab adminiſtratione ſuſpendit, ante dictæ mulieri non debet officere, quod ad ſecundam coniugii copulationem migrauit: præſertim ſi non tali mente ſubdiacono iuncta eſt, vt à carnis voluptatibus abſtineret. Si ergo ita ſe veritatem, quemadmodum edocti ſumus, habere cognoſcis, prædictam te mulierem de monaſterio per omnia conuenit relaxate, vt ad ſuum maritum ſine aliqua poſſit formidine remeate. *Greg. lib.* 3. *epiſt.* 34. *Leoni Epiſcopo Catanenſi. Anſel. lib.* 7. *cap.* 138.

27. q. 2. c. 20. d. 32. c. 8.

CAP. III.

d. 28. c. 13 Quia ſunt culpæ, in quibus culpa eſt relaxare vindictam, quærenda ſemper eſt veritas, vt inquiri debeat, vtrum accuſatum noxa condemnet, an à pœna innocentia patefacta ſubducat. Itaque peruenit ad nos Fantinum Defenſorem vltionem exercere in Petrum latorem præſentium voluiſſe, pro eo quod, quantum dicitur, relictam cuiuſdam diaconi, tempore quo conductor fuit, marito tradiderit. Sed quoniam iſte coniugem diaconi aſſerit nõ fuiſſe, dicens nec virginem illam ad eum veniſſe, denique vt nec religioſam veſtem mutare præſumeret, poſtquam ille in ordine ſacro promotus eſt, adiiciens etiam priuſquam ad diaconum perueniret, & poſtea praua illam opinione vixiſſe. Ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus, vt cum Dei, ſicut decet, timore, cauſſam hanc ſubtili omnino inueſtigatione perquirat, vt ſi in coniugio diaconi

mulierem, de qua agitur fuiſſe conſtiterit, & ſupraſcriptus laior memorato Defenſori, & re-ctori patrimonii ad vindictam modis omnibus tradatur, & cum competenti emendatione ii, qui male ſociati ſunt, diſiungantur. Si vero in eius coniugio non fuit, memoratum Fantinum ex noſtro mandato commonete volumus, vt ei facere nil præſumat, nec illum accuſatio apud eum in aliquo prægrauet. *Greg. lib. 11. epiſt. 59. Ioan. Epiſcopo Panormitano. Iuo par. 9. cap. 126. & par. 6. cap. 84. Tarrac. lib. 6. cap. 212.*

CAP. IV.

Quæ vxor ſubdiaconi, vel exorciſtæ, vel acolythi fuerat, mortuo illo, ſecundo non ſe audeat ſociare matrimonio, quod ſi fecerit, ſeparetur, & in cœnobiis puellarum Dei tradatur & ibidem vſque ad exitum vitæ ſuæ permaneat. *Matiſ. ij. cap. 16.*

CAP. V.

Non licet relictæ presbyteri, nec relictæ diaconi, nec ſubdiaconi poſt eius mortem maritum accipere. *Antiſ. cap. 22.*

CAP. VI.

Quæ Epiſcopi vxor fuit ante Epiſcopatum, & communi pacto à viro ſeparata eſt, poſt ordinationem in Epiſcopatum, in monaſterium, quod longe abſit ab habitatione Epiſcopi, ingrediatur, & Epiſcopi prudentia alatur, ſi vero digna viſa fuerit, ad diaconiſſæ dignitatem promoueatur. *Trull. cap. 48.*

CAP. VII.

Nullus filiam presbyteri, neque diaconi, neque ſubdiaconi, neque vxores eorum in coniugium accipiat, quia deteſtabile eſt. Nam & ſanctus Gregorius dixit: Qui presbyteram in coniugium duxerit, anathema ſit. *Bituricen. cap. 19. apud Lemouicen. act. 2. Greg. ij. in ſyno. Rom. in princ.*

Presbyteri, & alii qui ſacris ſunt initiati, abſtineant ab vxoribus: ſi non abſtinent, puniantur. Tit. XVIII.

Vide lib. iv tit. xxxvij. lib. vi. tit. xxix. lib. vij. tit. xvij. quibus adde.

CAP. I.

HI, qui contra interdictum ſunt ordinati, vel in miniſterio genuerunt filios, ne ad maiores gradus ordinum permittantur. *Taurin. cap. 7.*

CAP. II.

De his, qui prius, quam ordinati fuerint, in hoc ipſum inciderint, Taurinatis ſynodi ſequenda eſt ſententia, qua iubentur, non vlterius promoueri. *Arauſ. cap. 24. Taurin. cap. 7.*

Ne vxor Epiſcopi, presbyteri dormiat in lecto, aut in cubiculo viri. Tit. XIX.

CAP. I.

VT ſacerdotes, ſiue diaconi cum coniugibus ſuis non habeant communem lectum nec cellulam, ne propter ſuſpicionem carnalis conſortii religio maculetur. Quod qui fecerint iuxta priſcos canones ab officio degradentur. *Aurel. iv. cap. 17.*

CAP. II.

Epiſcopus coniugem, vt ſororem habeat, tam longe abſint manſionis propinquitate diuiſi, vt nec hi, qui ad ſpem recuperandam clericorum ſeruiture nutriuntur: annulatum propinqua contagione polluantur. *Turon. ij. cap. 13.*

CAP. III.

Archipresbyteri vicani, & diaconi, & ſubdiaconi, non quidem omnes, ſed plures in hac ſuſpicione tenentur à populo, quod cum coniugibus ſuis maneant. Pro qua re hoc placuit obſeruare, vt quotieſcumque archiepresbyter, ſeu in vico manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulauerit, vnus lector canonicorum ſuorum, aut certis aliquis de numero clericorum cum illo ambulet, & in cella vbi ille iacet, lectum habeat pro teſtimonio, &c. Reliqui presbyteri, & diaconi, & ſubdiaconi, vicani hoc ſtudeant, vt mancipiola ſua ibi maneant, vbi vxores ſuæ, illi tamen ſegregatim ſolitarii in cella iaceant, & orent, & dormiant, &c. Si inuentus fuerit presbyter cum ſua presbytera, diaconus cum ſua diaconiſſa, aut ſubdiaconus cum ſua ſubdiaconiſſa annum integrum excommunicatus habeatur, & depoſitus ab omni officio clericali, inter laicos ſe obſeruare cognoſcat, eo tamen permiſſo, vt inter lectores in pſallentium choro colligatur, &c. Illi vero Archiepresbyteri, qui talem cautelam ſuper iuniores ſuos habere noluerint, & non eos habuerint ſtudio diſtringendi, ab Epiſcopo ſuo in ciuitate retrudantur in cellam: ibique menſe integro panem cum aqua manducent, &c. quia nulli clericorum, iuxta ſententiam canonum cum coniuge ſua manere permittitur, &c. *Turon. ij. cap. 20.*

Ne presbyter, diaconus, aut ſubdiaconus intereſſint ludis, qui fiunt in nuptiis. Tit. XX.

CAP. I.

NOn oportet ſacerdotes, vel clericos ſpectaculis, quæ ſunt in nuptiis, aut in conuiuiis exhibentur, intereſſe. Sed antequam Thymelici ingrediantur ſurgere, & abire. *Laod. c. 54 Mart. Brac. cap. 60. Aquiſgr. c. 83. Iuo par. 11. cap. 78. decr. Cæſar. lib. 8. cap. 83.* De conſe. d. 5. c. 37.

CAP.

CAP. II.

Diſt. 34 c.19. Presbyteri, diacones, ſubdiacones, vel deinceps, quibus ducendi vxores licentia nō eſt, etiam alienarum nuptiarum euitent conuiuia, nec his cœtibus miſceantur, vbi amatoria cantantur, & turpia, aut obſcœni motus corporum choræis & ſaltationibus efferuntur: ne auditus, & obtutus ſacris myſteriis deputati, turpium ſpectaculorum, atque verborum contagione polluantur. *Agath. c. 39. Venet. cap. 11. Burch. lib. 2. c. 132. & 134. Ino par. 6. c. 206. & 208. decr. Tarrac. lib. 6. c. 234.*

CAP. III.

Nemo clericus vel monachus in hippodromiis aſcendat, vel thymelicorum ludis interſit, ſed ſi clericus vocetur in nuptias, quando ludi veniunt, ſurgat, & diſcedat ex patrum diſciplina: ſi contra fecerit, vel ceſſet, vel deponatur. *Trull. cap. 24.*

CAP. IV.

Non liceat ſacerdotibus, vel clericis aliqua ſpectacula in nuptiis, vel in conuiuiis ſpectare, ſed oportet antequam ingrediantur ipſa ſpectacula, ſurgere, & recedere inde. *Mart. Brac. cap. 60. Laod. cap. 54. Burch. lib. 2. c. 135. Ino par. 6. cap. 209. decr.*

Adulter non poteſt ducere vxorem eam, cum qua, viuente viro, concubuit. Tit. XXI.

CAP. I.

TE etiam reprobata, etiam mortua, Lotharius nullis legibus, nullis ſine ſui diſcrimine regulis Vualdradam mœcham in vxorem vmquam permittetur aſſumere, &c. Vnum tantum ſcito, quoniam nec nos, nec eadem ſancta eccleſia, Deo auctore, qui adulteros iudicabit, Lotharium, ſi Vualdradam quandocumque reſumpſerit, etiam te, vt prætulimus, decedente, dimittet omnibus modis impunitum, &c. *Nicol. Teuperga Reginæ epiſt. 48. in princ.*

CAP. II.

31 q. 1. c. 9. Is, qui viuente marito, coniugem ipſius adulteraſſe accuſatur, & eo in proximo defuncto, eandem ſumpſiſſe dignoſcitur, omnimodis publicæ pœnitentiæ ſubigatur, de quo etiam poſt pœnitentiam, præſata, ſi expedierit, ſeruabitur regula, niſi forte is, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notētur, aut propinquitas, vel alia quælibet actio criminalis impediat. Quod ſi probatum fuerit, ſine vlla ſpe coniugii cū pœnitentia perpetuo maneant. ſi autem negauerit ſe eandem feminam, viuente viro nequaquam adulteraſſe, & præfati homicidii nemo eorum reus extiterit, & probatis teſtibus neuter eorum conuinci potuerit, purgent legaliter famā ſuæ opinionis, & ſummoto vtantur coniugio, ſi alia, vt diximus, non præpedit ratio. *Mel. cap. 69. Burch. lib. 9. cap. 65. Ino lib. 7. tit. 1. cap. 9. al. 12. panor. & par. 8. cap. 201. decr.*

CAP. III.

Audiuimus rem execrabilem, & catholicis omnibus deteſtandam, quendam nefario fornicationis opere, alicuius vxorem viuente eo commaculaſſe, & in augmentum iniquitatis, iuramento firmaſſe, ſi eius legitimum ſuperuixiſſent ambo maritum, vt ille fornicator illam adulteram, adulterio pollutam, ſibi aſſociaret toto, & legitimo matrimonio, ſi hoc iure dici matrimonium poteſt, &c. Tale igitur connubium anathematizamus, & Chriſtianis omnibus obſecramus. Non licet ergo, nec Chriſtianæ religioni oportet, vt vllus ea vtatur in matrimonio, cum qua prius pollutus eſt adulterio. *Tribur. cap. 40. Burch. lib. 9. cap. 66. Ino par. 8. cap. 202.* 31. q. 1. c. 4.

CAP. IV.

Illud communi decreto ſecundum canonum inſtituta diffinimus, & præiudicamus, vt ſi quis cum vxore alterius, viuente eo, fornicatus fuerit, moriente marito, ſynodali iudicio aditus ei claudatur illicitus, ne vlterius ei coniungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio, nolumus enim, nec chriſtianæ religioni oportet, vt vllus ducat in coniugium, quam prius polluit per adulterium. *Tribur. cap. 51.*

Ob quæ crimina priuetur quis ſpe coniugii. Tit. XXII.

CAP. I.

SI coniugatus fuerit incontinens, ne poſtea adulterii incurrat lapſum, redeat ad priſtinum coniugium, quouſque poſſit adipiſci corporis maturitate continentiæ ſtatum. Nos idem de feminis, & de viris cenſemus pro humana fragilitate indultum. Ea ratione, vt ſi is, qui pœnitentiæ non eſt legibus deditus, ante ab hac vita deceſſerit, quam ex conſenſu alter ad continentiam eat, vnde fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo ad vxoris tranſire amplexus, ſi autem illius vita extiterit ſuperſtes, qui non accepit benedictionem pœnitētis, nubat, ſi ſe continere non poteſt, & alterius conſortio fruatur vxoris. Quod de vtroque ſexu pari modo à nobis decretum eſt, ita videlicet, vt in his omnibus ſacerdotis ordinatio expectetur, vt iuxta quod ætatem aptam perſpexerit, pœnitentiæ, abſolutionis, vel diſtrictionis tribuat legem. *Tolet. vi. cap. 8. vide Leo. epiſt. 90. cap. 11. ad Ruſtic. Narbon. Cæſar. lib. 5. cap. 70.* 33. q. 2. c. vlt.

CAP II.

Item placuit vt reſoluto, fornicationis cauſſa, iugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera viuit, aliam vxorem ducere, licet ſit illa adultera: ſed nec adulteræ, quæ pœnas grauiſſimas, vel pœnitentiæ tormentum luere debet, alium accipere virum, nec viuente, nec

mortuo, quem non erubuit defraudare marito. *Forotul.c.10.*

CAP. III.

Quia modernis tẽporibus parricidæ profugi currunt per diuerſa, & variis vitiis, atque gulæ illecebris deſeruiunt, melius nobis videtur, vt in vno loco manentes pœnitentia diſtricta ſemetipſos caſtigent, &c. Non eis licebit vltra militiæ cingulum ſumere, & nuptiis vel coniugiis copulari, quia ſacri canones hoc eis non conſentiunt. *Magunt.ſub Raban.c.20. Burch.lib.6.c.35.*

CAP. IV.

17 q. 4. c. 24. c. 1. de pœnitẽ. Greg. ix. de purg. vulg. c. 2. in 1. coll. Qui presbyterum occidit, duodecim annorum ei pœnitentia ſecundum ſtatuta priorum imponatur: aut ſi negauerit, ſi liber eſt, cum duodecim iuret, &c. Conuictus vero noxæ, vſque ad vltimum vitæ tempus, militiæ cingulum deponat, & vxorem* amittat. *Magun. ſub Raba.c.14. Burch.lib.6.c.7. Iuo par.10.c.136.decr. Pœnit. Rom.tit.1.c.1.*

* id eſt, non accipiat.

CAP. V.

32.q.7.c. 20. Si quis viduam duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duobus fratribus nupſerit, ſeu cum patre, & filio; Item ſi quis relictam fratris, quæ pœne prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit: Si quis neptem in coniugium acceperit, ſi quis nouercam aut nurum ſuam duxerit: Si quis conſobrinæ ſuæ impudice ſe ſociauerit, vel relictæ ſiue filiæ auunculi, aut* patris filiæ, vel priuignæ ſuæ concubitu pollutus, vel huiuſcemodi coniunctionis attactu maculatus fuerit: eos diſiungi, & vlterius nunquam coniugio copulari, ſed ſub magna diſtrictione feriri volumus. *Magunt.ij.ſub Raban.c.29. Magunt.1.cap.56. Capit.lib.5.cap.101. & lib.7.cap.116. in addit. Burch.lib.17.cap.9. Iuo lib.6.tit.11.cap.2. panor. & par.9.cap.71. & 77.decr. Tarracon.lib.6.cap.158.*

* ſ. patrui.

CAP. VI.

Raptores ſine ſpe coniugii perpetuo maneant. *Meld.cap.66. Burch.lib.9.cap.34. Iuo par.8.cap.172.decr.*

CAP. VII.

Qui ſanctimoniales, virgines, vel viduas rapiunt, & progreſſu etiam criminis in coniugium ſumunt, publicæ pœnitentiæ ſubigantur, &c. Vterque aut ſine vlla ſpe vxoriæ copulationis perenniter maneat. *Melden.c.67. Burch.lib.8.cap.52. Iuo par.7.c.70.decr.*

CAP. VIII.

31.q.1.c. 3. ſi quis. Si probatum fuerit, (*Vxorem adulteram machinatam fuiſſe in mortem viri, aut adulterum illius*) ſine vlla ſpe coniugii cum pœnitentia perpetuo (*ambo*) maneant. *Melden.c.69. Burch.lib.9.c.65. Iuo lib.7.tit.1.cap.9.al.12. panor. & par.8.c.201.decr.*

CAP. IX.

Statuimus vt clericus eccleſiaſtice nutritus, in eccleſia coram populo vel legens, vel cantans: ſi poſtmodum relicto clericatus habitu, à caſtris dominicis, quibus adſcriptus eſt, profugus, & apoſtata elabitur, & ad ſæculum egreditur, ab Epiſcopo canonice coërceatur, vt ad ſinum matris eccleſiæ reuertatur. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, vt comam nutriat, conſtringatur, vt iterum detondeatur, & poſtea nec vxorem accipiat, nec ſacrum ordinem attingat, &c. *Tribur.c.27. Chalc c.7.*

Loquitur de eo, qui ſe deuouerat eccleſiæ, à qua nutritus fuerat.

CAP. X.

Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo neſciente filius eius, vel frater eiuſdem rei neſcius cum eadem ſe polluerit, & poſtquam ſe pollutum eſſe cognouerit, confeſſus fuerit & hoc ſe neſcire cum iuramento confirmauerit: quia hoc pœnituit, & confeſſus fuit, poſt peractam congruam pœnitentiam, legitimo vtatur matrimonio, &c. Mulier vero, quæ tantum nefas commiſerat, vlterius pœniteat, atque continens, & innupta permaneat. *Tribur.cap.43.*

CAP. XI.

Secundum ſanctos canones definimus, & iudicamus de eo, qui cum duabus ſororibus fuerit pollutus, vt vſque in exitum vitæ pœnitens, & continens permaneat. Soror autem quæ poſterior libidinis perforata aculeis, ſcienter ſe cum eodem commaculauerit, vſque in finem vitæ pœnitens, & continens perduret. Si autem improuiſe contigit, condigna ſtringatur caſtigatione: & ſi velit, legitima vtatur viri coniunctione. *Tribur.c.45.*

CAP. XII.

Si quis ſacerdotem, vel leuitam, aut monachum interfecerit, vel debilitauerit, &c. in monaſterio diebus vitæ ſuæ ſub ardua pœnitentia Deo ſeruiat, nunquam poſtmodum ſæculo, vel ſæcularibus militaturus, neque vxori copulaturus. *Troſleia. cap.13. ex Capitul. lib.6.cap.28.*

Clerici, qui non ſunt ſacris ordinibus initiati, vxores ducere poſſunt. Tit. XXIII.

Vide lib. viij. tit. viij.

Ne clericus viduam, aut meretricem ducat vxorem. Tit. XXIV.

CAP. I.

Mulierem viduã clericus nõ ducat vxorem, quia ſcriptum eſt: Sacerdos vxorẽ virginem accipiat, non viduam, non eiectam, &c. *Innoc.epiſt.2.c.4. vide Siric.epiſt.1.* Leu. 21. Ezec. 44.

CAP.

CAP. II.

Diſt. 34 c. 18. Lector fidelis, ſi viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil ſit, ſed ſemper lector habeatur, aut forte ſubdiaconus. *Tolet. I. c. 3. Mart. Brac. c. 3.*

CAP. III.

Clericus cui datur nubendi licentia internuptam non accipiat vxorem, quod ſi fecerit, vltimum in officio clericali teneat locum. *Turon. cap. 4.*

CAP. IV.

Clerici, qui ſine conſultu Epiſcopi ſui, vxores duxerint, aut viduam, vel repudiatam, vel meretricem in coniugium acceperint, ſeparari eos à proprio Epiſcopo oportebit. *Tolet. IV. c. 43.*

De coniugio ſeruorum, & libertorum. Tit. XXV.

Vide lib. x. tit. xxv.

Ne vir vxorem dimittere audeat, excepta fornicationis cauſſa. Ti. XXVI.

CAP. I.

Ego autem dico vobis: quia omnis, qui dimiſerit vxorem ſuam, excepta fornicationis cauſſa, facit eam mœchari, & qui dimiſſam duxerit, adulterat. *Chriſtus apud Matth. 5. num. 23.*

CAP. II.

Et acceſſerunt ad eum Phariſæi tentantes eum, & dicentes: Si licet homini dimittere vxorem ſuam quacumque ex cauſſa. Qui reſpondens ait eis: Non legiſtis, quia qui fecit hominem ab initio, & maſculum & fœminam fecit eos: & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna. Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo nō ſeparet. Dicunt illi: quid ergo Moyſes mandauit dari libellum repudii, & dimittere? ait illis: Quoniam Moyſes ad duriciam cordis veſtri permiſit vobis dimittere vxores veſtras: ab initio autem non fuit ſic. Dico autem vobis: quia quicumque dimiſerit vxorem ſuam niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimiſſam duxerit mœchatur. *Matth. c. 19. num. 3. & 17.* (Gen. 1 & 2. Deut. 24.)

CAP. III.

Iis, qui matrimonio iuncti ſunt præcipio, non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit: manere innuptam: aut viro ſuo reconciliari. Et vir vxorem non dimittat, &c. *Paulus 1. ad Corinth. cap. 7. num. 10.*

CAP. IV.

Nulli liceat, excepta cauſſa fornicationis, adhibitam vxorem relinquere, & deinde aliam copulare, alioqui tranſgreſſorem priori conuenit ſociari coniugio. *Eugen. ij. in ſyn. Rom. & Leo iv. c. 36.*

CAP. V.

Qui relinquunt legitimas vxores, excommunicentur. *Greg. vij. in conc. Rom. anno incerto cap. 36.*

CAP. VI.

Si dicunt religionis cauſſa coniugia debere diſſolui, ſciendum eſt, quia ſi lex humana conceſſit, lex diuina tamen prohibuit, per ſe enim Veritas dicit: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet, quæ etiam ait: Non licet dimittere vxorem, excepta cauſſa fornicationis. Quis ergo huic cœleſti legiſlatori contradicat? Scimus, quia ſcriptum eſt: erunt duo in carne vna. Si ambo conſentiant, licet, vt multi ſancti, qui cum coniugibus continentem vitam duxerunt, & poſtmodum ad ſanctæ eccleſiæ regimina migrarunt. *Greg. ad Theoctiſtam lib. 9. epiſt. 39. regiſt. Iuo lib. 6. tit. 5. cap. 4. panor. & par. 8. cap. 129. decr. Anſel. lib. 10. cap. 18 Cæſar. lib. 10. cap. 63. Tarrac. lib. 4. cap. 50. Iulian. nouell. 123. cap. 58.* (27 q. 2. & 28 ſunt qui. Matt 19. Matth 5. Gen. 2.)

CAP. VII.

Excepta fornicationis cauſſa viro vxorem dimittere nulla ratione conceditur. *Greg. lib. 9. regiſt. epiſt. 44.*

CAP. VIII.

Quicquid mulier tua contra te cogitauerit, aut fecerit, vel ſi te accuſauerit, non eſt excepta cauſſa fornicationis, reiicienda, vel odio prorſus habenda, quæ eſt Apoſtolo præcipiente ſicut à Chriſto eccleſia diligenda. Quantum autem hæreticorum ore Chriſtus, & accuſatur, & in gentibus blaſphematur, ſed hos interim peruerſa prædicantes tolerat, & reſipiſcentes à miſericordiæ gremio non repellit. *Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 96. Iuo par. 8. cap. 228. decr.* (32 q. 5. c. 22. Ephes. 5.)

CAP. IX.

Sæculares, qui coniugale conſortium ſine culpa grauiori dimittunt, vel dimiſerunt, & nullas cauſſas diſſidii probabiliter, proponentes, propterea matrimonia ſua dimittunt, vt aut illicita, aut aliena præſumant: ſi antequam apud Epiſcopos comprouinciales diſſidii cauſſas dixerint, & prius vxores, quam iudicio damnentur, abiecerint? à communione eccleſiæ, & ſancto populi cœtu, pro eo quod fidem & coniugia maculent, excludantur. *Agath. cap. 25. Capitul. lib 7. cap 305. Iuo lib. 6. tit. 8. cap. 5. panor. & par. 8. cap. 231. & 238. decr.* (31 q. 1. c.)

CAP. X.

Eos, qui relictis vxoribus ſuis, ſicut in euangelio dicitur, excepta cauſſa fornicationis, ſiue adulterii probatione, alias duxerint, ſtatuimus à communione eſſe arcendos. *Venet. cap. 2.* (Matth. 5.)

CAP. XI.

Contracta matrimonia, accedente infirmitate, nulla voluntatis contrarietate ſoluantur. Quod ſi qui ex coniugibus fecerint, nouerint ſe communione priuandos. *Aurel.ij.cap.11.*

CAP. XII.

Nulli liceat, niſi legitimum habere connubium, nullus inceſtum faciat, nullus coniugem propriam, niſi vt ſanctum euangelium docet, fornicationis cauſſa relinquat. Quod ſi quiſquis propriam expulerit coniugem, legiti mo ſibi matrimonio coniunctam, ſi chriſtianus eſſe recte voluerit nulli alteri copuletur, ſed ita permaneat, aut propriæ reconcilietur coniugi. *Angl c.10.* Matth 5. & 19.

CAP. XIII.

32.q.5.c.21. Matth 5. Præceptum Domini eſt, vt excepta cauſſa fornicationis, vxor à viro dimitti non debeat. Ideo quicumque citra culpam criminis ſupradicti, vxorem ſuam quacumque occaſione dimiſerit quia quod Deus iunxit, ille ſeparare diſpoſuit; tamdiu ab eccleſiaſtica communione priuatus, & à cœtu omnium chriſtianorum maneat alienatus, quamdiu ſocietatem relictæ coniugis ſinceriter amplectatur & foueat: ita tamen, vt qui iam admoniti à ſacerdote ſemel, bis, terque, vt corrigerentur, ad torum ſuæ coniugis noluerint redire ipſi ſe ſuis meritis, & à Palatinæ dignitatis officio ſeparabunt, & inſuper generoſæ dignitatis teſtimonium, quamdiu in culpa fuerint, amiſſuri ſunt: quia carnem ſuam diſſidii iugulo tradiderunt. *Tolet.xij.c.8.confir.Tolet xiij.c.9.Iuo lib.7.tit.1.c.1.panor.& par.8.c.329.decr.*

CAP. XIV.

Maritus mulierem ſuam non debet dimittere, excepta cauſſa fornicationis deprehenſæ *Syno. Suiſſion.*

CAP. XV.

Congeſſimus in opere conuentus noſtri nonnulla alia * capitalia ad veſtram, fideliumque veſtrorum obſeruationem, & ſalutem pertinentia, &c. Quod niſi cauſſa fornicationis, vt Dominus ait, non ſit vxor dimittenda, ſed potius ſuſtinenda. *Pariſ. ſub Lud. & Loth lib.3.cap.2.* *Capitula ria. Matth. 5. & 19.

CAP. XVI.

Quædam fœmina nomine Aua cum ſui fratris conſilio, & auxilio, quæ vocabatur Folcrius & cum aliis conſanguineis ſuis ſuum maritum dimiſit, & ad eum redire noluit. Vnde illorum ſacerdos ſeruus Dei vocabulo Folcardus, ad ſuam dominam, & ad eius fratrem veniens, vt eos à tanto ſcelere traheret confeſtim ab eodem, & ſuis complicibus caſtratus eſt. Pro his omnibus ad ſynodum vocati venire noluerunt & idcirco vſque ad ſatisfactionem excommunicati ſunt. *Meten.c.7.*

CAP. XVII.

Quicumque alienigenam, hoc eſt alienæ gentis fœminam, in coniugium duxerit, &c velit, nolit, tenēda erit, nec vltro ab eo ſeparanda, excepta fornicationis cauſſa, &c. Quare ſi vnus è duobus vnam carnem in duas diuidere, & copulam nuptialem machinetur diſiungere, dicendo, non ſecundum ſuæ gentis legem iura matrimonii contraxiſſe, & idcirco ſeparari poſſe: canonica inſtitutione definimus, & noſtro, omniumque orthodoxorum iudicio ſtatuimus, vt quod legis imperfectum ſit, perficiatur, & ius matrimonii nequaquam reſoluatur. Synodus Romana ait, quod non dimittenda ſit vxor poſt baptiſmum, quæ habita eſt & ante baptiſmum. In baptiſmo ſoluuntur crimina non tamen legitima coniugia. *Tribur.cap.39.* Vid c ro. de ſponſ. apud Greg.12. & in 8. col.

CAP. XVIII.

Si cuius vxor adulterium perpetrauit, & hoc à viro deprehenſum fuerit, & publicatum, dimittat vxorem, ſi voluerit propter fornicationem. Illa vero ſeptem annis publicè pœniteat. *Nannet.cap.12.*

CAP. XIX.

Si vxor fornicata fuerit, & vir eius voluerit, dimittenda eſt, ſed illa viuente altera non ducenda. *Trosleia c.8.*

CAP. XX.

Qui vxores legitimas ſine culpa fornicationis dimittunt, alias non accipiant illis viuentibus nec vxores viros. *Bituric cap.15. apud Lemouicen.act.2.*

CAP. XXI.

Domini dictum ſecundum ſententiæ conſequentiam ex æquo & viris, & mulieribus conuenit: quod non liceat à matrimonio diſcedere præterquam propter fornicationem. Conſuetudo autem non ita habet, ſed in mulieribus quidem multum accurate, & diligenter obſeruari inuenimus, cum Apoſtolus quidem dicat, Quod qui adhæret meretrici, ſit vnum corpus, &c. Conſuetudo vero etiam adulterantes viros, & in fornicationibus verſantes iubet à mulieribus retineri. Quare, quæ cum viro dimiſſo cohabitat, neſcio, an poſſit adultera appellari, crimen enim attingit mulierem, quæ dimiſit. Quamnam ob cauſſam à coniugio diſceſſit? ſi enim pulſata, & verberata, non ferens pati ſatius erat, quam à coniuge ſeparari: ſiue iacturam in pecuniis non ferens: nec ipſa eſt iuſta excuſatio, ſin autem quod ipſe viuat in fornicatione, non habemus hanc obſeruationem in eccleſiaſtica conſtitutione: ſed etiam infidelis viri iuſſa eſt mulier non ſeparari, ſed remanere propter incertitudinem euentus, quid enim ſcis mulier, an virum ſis ſeruatura? quare, quæ relinquit, eſt adultera, ſi ad alium virum acceſſit, qui autem reliquit, eſt dignus venia, & qui ei cohabitat, non ideo condemnatur, ſed ſi vir, qui ab vxore diſceſſit, acceſſit ad aliam, eſt & ipſe adulter, quoniam fecit eam adulterari, & quæ ei cohabitat, eſt adultera, eo quod alienum virum 1 Cor. 6.

ad

ad ſe traduxit. *Baſil. epiſt. ad Amphiloch. cap. 9.*

CAP. XXII.

In marito, qui ab vxore relictus eſt, conſiderare oportet cauſſam derelictionis, & ſi præter rationem eam ſeceſſiſſe apparuerit, eſt maritus quidem dignus venia, illa vero pœnæ: ei autem venia, vt eccleſiæ communicet, dabitur. *Baſil. ad Amphiloc. c. 35.*

Vir, dum vxor viuit, non poteſt alteram ducere, neque vxor alteri viro nubere. Tit. XXVII.

CAP. I.

SI laicus eiecta vxore aliam duxerit, vel dimiſſam ab alio duxerit, excommunicetur. *Apo. c. 48.*

CAP. II.

De his requiſiuit dilectio tua, qui interueniente repudio, alii ſe matrimonio copularunt, quos in vtraque parte adulteros eſſe manifeſtum eſt. Qui vero vel vxore viuente, quamuis diſſociatum videatur eſſe coniugium, ad aliam copulam feſtinarunt, neque poſſunt adulteri non videri, in tantum, vt etiam hac perſonæ, quibus tales coniuncti ſunt, etiam ipſæ adulterium commiſiſſe videantur, ſecun-
Matth 5. & 19. dum illud, quod legimus in euangelio: Qui dimiſerit vxorem ſuam, & duxerit aliam, mœchatur: ſimiliter, & qui dimiſſam duxerit, mœchatur: & ideo tales omnes à communione fidelium abſtinendos. De parentibus autem, aut de propinquis eorum nihil tale ſtatui poteſt, niſi incentores illiciti conſortii fuiſſe detegantur. *Innoc. epiſt. 3 c. 6.*

CAP. III.

Cum in captiuitate Vrſa mulier teneretur,
24 q. 1. & 2 c. 2. aliud coniugiũ cum Reſtituta Fortunius iniſſe cognoſcitur, &c. Statuimus, fide catholica ſuffragante, illud eſſe coniugium, quod primitus erat gratia diuina fundatum, conuentumq; ſecundæ mulieris, priore ſuperſtite, nec diuortio eiecta, nullo pacto poſſe eſſe legitimum. *Innocen. epiſt. 9. Raban. cap. 7. de pœniten. Iuo lib. 6. tit. 6. cap. 4. panor. & par. 8. c. 245. decr.*

CAP. IV.

24. q. 1. 2. & 3. Cum per bellicam cladem, & grauiſſimos hoſtilitatis incurſus, ita quædam dicatis diuiſa eſſe coniugia, vt abductis in captiuitatem viris, feminæ eorum remanſerint deſtitutæ, quæ viros proprios, aut interemptos putauerint, aut numquam à dominatione crediderint liberandos, & ad aliorum coniugium, ſolitudine cogente tranſierint: cumque nunc ſtatu rerum, auxiliante Domino, in meliora conuerſo, nonnulli eorum, qui putabantur periiſſe, remeauerint, merito caritas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ aliis iunctæ ſunt viris, à nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus ſcriptum: quod à Deo iungitur mulier viro: & iterum præceptum agnouimus, vt, quod Deus iunxit, homo non ſeparet: ne- Matt. 19.
ceſſe eſt, vt legitimarum fœdera nuptiarum redintegranda credamus, & remotis malis, quæ hoſtilitas intulit, vnicuique hoc, quod legitime habuit reformetur: omnique ſtudio procurandum eſt, vt recipiat vnuſquiſque, quod proprium eſt. *Leo. epiſt. 77. ad Nicetam Epiſcopum Aquileienſem cap. 1. Raban. cap. 9. de pœniten. Iuo lib. 6. tit. 6. cap. 2. panor. & par. 8. cap. 190. & 244. decret. Burch. lib. 9. cap. 55. Anſel. lib. 10. cap. 32. Cæſar. lib. 10. cap. 67.* Tarrac. *lib. 4. cap. 49.*

CAP. V.

Si aliquæ mulieres ita poſteriorum viro- 34. q. 1. & 2. c. 1. in fin.
rum amore ſunt captæ, vt malint his cohærere, quam in legitimum redire conſortium, merito ſunt notandæ, ita vt etiam eccleſiaſtica communione priuentur: quæ de re excuſabili (*loquitur de iis feminis, quæ cum putarent viros mortuos aliis nupſerunt*) contaminationem criminis elegerunt, oſtendentes, ſibimet pro ſua incontinentia placuiſſe, quod iuſta remiſſio potuit expiare. Redeant ergo in ſuum ſtatum voluntaria redintegratione coniugia, neque vllo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditione neceſſitatis extorſit: quia ſicut hæ mulieres, quæ reuerti ad viros ſuos nolunt, impiæ habendæ ſunt, ita illæ, quæ in affectum initum ex Deo, redeunt, merito ſunt laudabiles iudicandæ. *Leo epiſt. 77. ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. c. 4. Burch. lib. 9. cap. 57. Iuo par. 8. cap. 192. decr.*

CAP. VI.

Si mulier infirmitate correpta non value- 32 q. 7. c. Quod propoſuiſti. 18.
rit viro debitum reddere, quid faciet eius iugalis? Bonum eſſet ſi ſic permaneret, ſed ſi non poteſt continere, nubat, non tamen ſubſidii opẽ ſubtrahat ægrotæ. *Greg. iii. epiſt. 4. ad Bonif. poſt princ. Iuo lib. 6. tit. 10. c. 1. panor. & par. 8. c. 78. decr. Cæſar. lib. 10. c. 94.*

CAP. VII.

De his, qui in plurimas nuptias inciderunt, 31. q. 1. c. 5. & 12.
tempus quidem præfinitum manifeſtum eſt: q 7. c. 9. ſi quis.
ſed conuerſatio eorum, & fides tempus abbreuiat. *Neocæſ. c. 3. Mar. Brac. c. 81. Burch. lib 9. c. 22. Iuo par. 8. c. 160. decr.*

CAP. VIII.

Feminæ, quæ nulla præcedente cauſſa, reliquerunt viros ſuos, & alteris ſe copulauerunt, nec in fine accipiant cõmunionem. *Elib. c. 8. vide Agath. c. 25. Trull. c. 88. Burch. lib. 9. c. 62. Iuo par. 8. c. 198. decr.*

CAP. IX.

Fidelis femina, quæ adulterum maritum re- 32. q 7. c. 8.
liquerit fidelem, & alterum duxerit, prohibeatur, ne ducat: ſi autem duxerit, non prius accipiat communionem, quam is, quem reliquit, de ſæculo exierit, niſi neceſſitas infirmitatis dare compulerit. *Eliber. c. 9. Raban. c. 3. de pœnit. Burch. lib. 9. c. 63. Iuo par. 8. c. 199. decr. Anſel. lib. 11. c. 92.*

CAP. X.

31. q. 7. placuit. c. 5. Iuxta euangelicam, & Apoſtolicam doctrinam, neque ab vxore dimiſſus, neque à viro dimiſſa alteri copuletur; ſed vel ita maneant, vel reconcilientur. Quod ſi contemnant, pœnitere cogantur, & de hac re lex petatur ab Imperatoribus. *Carth. cap.* 105. *G. Mileuit. c.* 17. *L. Afric cap.* 69. *I. Raban. cap.* 3. *de pœnit. Burch. lib.* 9. *cap.* 64. *Iuo par.* 8. *cap.* 200. *decr. Anſel. lib.* 10. *cap.* 15.

CAP. XI.

Qui alienis vxoribus, ſuperſtitibus earum maritis, nomine coniugii abutuntur, à communione habeantur extranei. *Andegau. c.* 7.

CAP. XII.

Quæ virum dimittit, mœchatur, ſi alii nubat, vt ait ſanctus Baſilius ex Hieremiæ prophetia: Hiere. 3 Si vxor alteri viro accedat, non reuertatur ad virum ſuum, ſed deturpata deturpetur, & rurſum. Prou. 18. Qui habet mœcham, inſipiens & impius eſt. Si igitur ſine cauſa ſeceſſit à viro, vir quidem venia dignus eſt, ipſa pœnis, &c. Sed ſi quis relinquat legitime ſibi copulatam, Matt. 5. & aliam ducat, iuxta Chriſti ſententiam, adulterii ſubiacet crimini. A patribus noſtris definitum eſt, hos annum lacrymari, biennio audire, triennio ſubſterni, ſeptimo coniungi fidelibus: ita oblationem accipere, ſi eum lacrymis pœniteat. *Trul. c.* 88. *Baſil. ad Amphiloch. c.* 75.

CAP. XIII.

Si ſeparante ſe viro, & non apparente, antequam mors eius ſciatur, alteri nubit vxor, mœchatur. Itidem militum vxores, quæ viris non apparentibus nubunt, vt quæ abſentibus viris nō expectato reditu nubunt. Habeant vero aliquam veniam, cū ſuſpicio eſt de morte viri. Si vero ita nubat, & vir redeat, ad eum reuertatur, neque poteſt eam expellere, vt adulteram, quia ignorans fecit. *Trull c.* 94.

CAP. XIV.

Nec marito viuente ſuam mulierem alius accipiat: quia maritus mulierem ſuam non debet dimittere, excepta cauſſa fornicationis deprehenſæ. *Syno. Sueſſionen.*

CAP. XV.

Item placuit, vt reſoluto fornicationis cauſa iugali vinculo, non licet viro, quamdiu adultera viuit, aliam vxorem ducere, licet ſit illa adultera: ſed nec adulteræ, quæ pœnas grauiſſimas, vel pœnitentiæ tormentum luere debet alium accipere virum, nec viuente, nec mortuo, quem nō erubuit defraudare, marito. Nam & ſi legatur in ſacris euangelicis paginis, ſola fornicationis cauſa dixiſſe Do- Matt. 19. minum, dimittere virum vxorem ſuam, non tamen legitur conceſſiſſe, aliam viuente illa in coniugio ſibi ſociare: prohibuiſſe quidem modis omnibus non ambigitur, &c. Quia poterat Hiero. in cap. 19. Matt. accidere, inquit B. Hieronymus, vt aliquis calumniam faceret innocenti, & ob ſecūdam copulam nuptiarum, veteri crimen impingeret, ſic priorē dimittere iubetur vxorem, vt ſecundam prima viuente non habeat. *Foroiul. c.* 10.

CAP. XVI.

Si cuius vxor conſtuprata fuerit, & propterea maritus capitali ſententia delere illam machinauerit, ipſa vero vrgente mortis periculo, ad Epiſcopum confugerit, & auxilium quæſierit, operoſiori, ſi poteſt Epiſcopus, labore deſudet, nec occidatur. Si vero non poteſt nullo modo liceat ei requirenti eam reddere viro ad occidendū, quæ ſe ei obtulit ad defendendum, &c. Maritus vero, quandiu ipſa viuat, nullo modo alteram ducat. *Tribur. c.* 46.

CAP. XVII.

Si cuius vxor adulterium perpetrauit, & hoc à viro deprehenſum fuerit, & publicatum, dimittat vxorem, ſi voluerit, propter fornicationem, illa vero ſeptē annis publice pœniteat. Vir vero eius, illa viuente, nullatenus aliam accipiat. *Nannet. c.* 12.

CAP. XVIII.

Vxor niſi ex conſenſu, & cauſſa vacandi Deo, numquam propter hominem ſeparanda, & ſi fornicata fuerit, & vir eius voluerit, admittenda, ſed illa viuente, altera non ducenda: quia adulteri regnum Dei non poſſidebunt, & pœ- 1 Cor. 6. nitentia illi accipienda. Nolite vos iure habere vxores, quarum priores mariti viuunt, adulterina enim ſunt iſta coniugia. *Troſl. c.* 8.

CAP. XIX.

Qui vxores legitimas ſine culpa fornicationis dimittunt, alias non accipiant, illis viuentibus, nec vxores viros, ſed ſibimet reconcilientur. *Bituricen. cap.* 15. *apud Lemouicen. actio.* 2.

CAP. XX.

Militum vxores, quæ cum mariti ipſarum non appareant, nupſerunt, eidem rationi ſubiiciuntur, cui, & quæ propter maritorum peregrinationem, ac abſentiam, reditu non expectato, nupſerint. Sed res nōnullam hic veniam admittit, quod maior ſit mortis ſuſpicio. *Baſil. ad Amphiloch. c.* 36.

CAP. XXI.

Quæ per ignorantiam nupſit ei, qui ab vxore ad tempus dimiſſus eſt, deinde dimiſſa eſt, vt prior ad ipſum reuertatur, fornicata quidem eſt: ſed per ignorantiam, à matrimonio ergo non prohibetur: ſed melius eſt, ſi ſic manſerit. *Baſil. ad Amphiloch. c.* 46.

CAP. XXII.

Quæ à marito dimiſſa eſt, mea quidem ſen- Matt. 5. tentia manere debet. Si Dominus autem dixit: Si quis reliquit vxorem, præterquam ratione fornicationis, facit eam adulterari, ex eo, quod eam adulteram nominat, excluſit eam à ſocietate cum alio. *Baſil. ad Amphiloch. c.* 48.

CAP. XXIII.

Qui mulierē quidem ſibi legitime copulatā dimittit, & aliam ducit, ſecundum Domini ſententiam, adulterii iudicio ſubiicitur, & à pa- Matt. 5. tribus noſtris canonice ſtatutum eſt, vt hi anno

anno defleant, biennio audiant, triennio ſubſternantur, ſeptimo cum fidelibus conſiſtant & ita oblatione digni habeantur, ſi cum lacrymis pœnitentiam egerint. *Baſil. ad Amphiloch. cap.76.77.Trull.cap.*88.

CAP. XXIV.

Si alicuius vxor ſpiritu corripitur, vt ferreos etiam compedes,& manicas geſtet, vir autem dicat, non poſſum continere, & velit aliam accipere, debet ne aliam accipere, an non? Reſpondeo: In hac re quidem adulterium intercedit, nec inuenio quid de ea reſpondeam, ſpirituali tamen ſententia non debet. *Timoth. Epiſcop. Alex.cap.15.*

Vide Siricium ad Himerium cap. 4. tit. de ſponſalibus cap.1.

Nemini licet duas vxores eodem tempore habere. Tit. XXVIII.

CAP. I.

Nulli liceat vno tempore duas habere vxores. *Synod. Rom. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. cap.37.*

CAP II.

Si valueris, deuita, ne amplius, cui mulieres obierint, duabus debeant copulari. *Greg. y. epiſt.8.ante med.*

CAP. III.

Si liceat vno tempore habere duas vxores exquiritis, quod ſi non licet, ſcire cupitis apud, quem inuentum fuerit, quid exinde facere debeatis. Duas tempore vno habere vxores, ne ipſa origo humanæ conditionis admittit, nec lex chriſtianorum illas permittit, nam Deus, qui fecit hominem ab initio maſculum vnum fecit, & vnam fœminam tantum, cui potuit vtique, ſi vellet, duas vxores tribuere, ſed noluit. Gen. 2. Scriptum quippe eſt, propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, non dixit vxoribus, & iterum erunt maſculus ſcilicet, & fœmina in carne vna, & non tres, aut plures, &c. *Nicol. ad conſult. Bulg. cap.51.*

CAP. IV.

32.q.4.c.8. De his, qui in plurimas nuptias inciderunt, tempus quidem præfinitum manifeſtum eſt: ſed conuerſatio eorum, & fides tempus abbreuiat. *Neocæſ. cap 3. Mart. Brac.c.81. Burch. lib. 9. cap. 22. Iuo par. 8. cap.160. decr.*

De coniugibus, qui ad religionem ſe conferunt. Tit. XXIX.

Vide lib. ix. tit. vi. quibus adde.

CAP. I.

27.q.2.c.25. Quia Agatho lator præſentium in monaſterio dilectionis tuæ conuerti deſiderat, hortamur, vt eum omni cum dulcedine, * dilectioneque ſuſcipias, &c. Quem tamen ita ſuſcipiendum eſſe cognoſce, ſi vxor illius ſimiliter conuerti voluerit. Nam dum vnum vtrotumque corpus coniugii copulatione fit factum, incongruum eſt partem conuerti, & partem in ſæculo remanere. *Greg. Vrbico Abbati lib.5.epiſt 49.* [* deuotione.]

CAP. II.

27.q.2.c.18. ſunt qui. Si vir, & vxor vna caro ſunt, & religionis cauſſa vir vxorem dimittit, vel mulier virum in hoc mundo remanentem, vel fortaſſe ad illicita migrantem, quæ eſt iſta conuerſio, in qua vna eademque caro & ex parte tranſit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? Si vero vtriſque conueniat continentem vitam ducere hoc quis audeat accuſare? quando certum eſt, quod omnipotens Deus, qui minora conceſſit, maiora non prohibuit? Et quidem multos ſanctorum nouimus cum ſuis coniugibus, & prius continentem vitam duxiſſe, at poſtmodum ad ſanctæ eccleſiæ regimina migraſſe. Duobus etenim modis ſancti viri etiam à licitis ſolent abſtinere: aliquando, vt merita ſibi apud Deum omnipotentem augeant, aliquando vt ante actæ vitæ culpas detergant, &c. Proinde cum boni coniuges, aut meritum augere deſiderant, aut ante actæ vitæ culpas delere, vt ſe ad continentiam aſtringant & meliorem vitam appetant, licet. Si vero continentiam, quam vir appetit vxor non ſequitur, aut quam vxor appetit, vir recuſat, diuidi coniugium non poteſt: quia ſcriptum eſt. Mulier poteſtatem ſui corporis non habet, ſed vir, ſimiliter & vir poteſtatem ſui corporis non habet, ſed mulier. 1.Cor. 7. *Greg. ad Theotiſtam patriciam lib. 9. regiſt. epiſt. 39. ante fin. Iuo lib.6.tit.5. cap. 4. panor. & par. 8. cap.129. decr. Anſel. lib.10. cap.18. Cæſar. lib. 10. cap.63. Tarrac. lib.4. cap.50.*

CAP. III.

27 q.2 c.21. Agathoſa latrix præſentium queſta eſt, maritum ſuum contra voluntatem ſuam in monaſterio Vrbici Abbatis eſſe conuerſum. Quod quia ad eiuſdem Abbatis culpam, & inuidiam non eſt dubium pertinere, experientiæ tuæ præcipimus, vt diligenti inquiſitione diſcutiat, ne forte cum eius voluntate conuerſus ſit, vel ipſa ſe mutare promiſerit. Et ſi hoc repererit, & illum in monaſterio remanere prouideat, & hanc ſicut promiſit, mutare compellat. Si vero nihil horum eſt, nec quoddam fornicationis crimen, propter quod viro licet dimittere vxorem, prædictam mulierem commiſiſſe cognoueris: ne illius conuerſio, vxori relictæ in ſæculo fieri poſſit perditionis occaſio; volumus, vt maritum ſuum illi, etiam ſi iam tonſuratus eſt, reddere debeas, omni excuſatione ceſſante: quia & ſi mundana lex præcipit conuerſionis gratia vtrolibet inuito poſſe ſolui coniugium: diuina tamen lex fieri non permittit. Nam excepta fornicationis cauſſa vir vxorem dimittere nulla ra-

tione conceditur, quia poſtquam copulatione coniugii viri, atque mulieris vnum corpus efficitur, non poteſt ex parte conuerti, & ex parte in ſæculo remanere. Greg. *lib. 9 epiſt. 44. Hadriano. Panorm notario Anſel. li. 10. cap. 19. Burch lib. 9. cap. 48. Iuo lib. 6. tit. 5. cap. 10. panor. & par. 8, cap. 186. decr. Cæſaraug lib. 10. cap. 64.*

De ſecundis nuptiis, & ne quiſquam eas damnet. Tit. XXX.

CAP. I.

DIco autem non nuptis, & viduis: bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego. Quod ſi non ſe continent, nubant, melius eſt enim nubere, quam vri. *Paul. ad Cor c. 7. n. 8.*

CAP. II

Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir eius viuit. Quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt, cui vult nubat, tantum in domino. *Paul. ibid num 39.*

CAP III.

Volo iuniores nubere, filios procreare, matres familias eſſe: nullam occaſionem dare aduerſario maledicti gratia. *Paul. 1. ad Tim. cap. 5. num. 14.*

CAP. IV.

Cathari (*Nouatiani L.*) conuerſi ſcripto fateantur, quod ſentient cum eccleſia Catholica: hoc eſt communicabunt cum his, qui ſecundas nuptias contraxerunt, &c. *Nicæn. cap. 8.*

CAP. V.

27 q. 1. de viduis c. 1. Viduæ, ſicut ſi ſe forſitan continere poterant, ſecundum Apoſtolum, nullatenus nubere vetabantur, ſic habita ſecum deliberatione, 1. Tim. 5. 1. Cor. 7. promiſſam Deo pudicitiæ fidem debent cuſtodire, nos autem nullum talibus laqueum debemus inücere, ſed ſolas adhortationes præmii ſempiterni, pœnaſque proponere diuini iudicii, vt & noſtra ſit abſoluta conſcientia, & illarum pro ſe rationem Deo reddat intentio. 1 Tim 5. Cauendum eſt quippe quod de earum moribus, actibuſque beatus paulus Apoſtolus teſtatur; Quod plenius exponere prætermimus, ne ſexus inſtabilis non tam deterreri, quam admoneri videatur. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 22. Vide Triburicen. cap. 25. Cæſar. lib 9. cap. 61. Burch. lib. 8. cap. 34. Iuo par. 7. cap. 53. decr.*

CAP. VI.

Secundas nuptias ſicut ſæcularibus inire conceditur, ita poſt eas nullus ad clericale finitur venire collegium. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 24.*

CAP. VII.

Sciſcitamini, ſi muliere propria defuncta, poſſit vir alteram ducere. Scitote per omnia poſſe. Paulo egregio prædicatore conſilium 1. Cor. 7. dante, qui dicit: Dico autem non nuptis, & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic maneant, ſicut & ego: quod ſi ſe non continent, nubant, & iterum. Mulier alligata eſt, quanto tempore vir eius viuit, quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt, cui vult nubat, tantum in domino. Quod enim de muliere ſanxit, & de viro intelligendum eſt, quia & contra ſæpe ſancta ſcriptura de viro loquitur: ſed & de muliere nihilominus dicere ſubintelligitur, ecce enim dicimus: Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, &c: Pſal. 1. & iterum: Beatus vir qui timet Dominum, vbi Pſal. 111. non ſolum virum, ſed & fœminam, quæ non abiit in conſilio impiorum, & quæ timet Dominum, beatam eſſe non immerito credimus. *Nicol. ad conſulta. Bulg cap. 3.*

CAP. VIII.

Iuxta eccleſiaſticum canonem, ſi qui libere, & legitime contrahunt ſecundas nuptias, non clandeſtinas, & occultam permiſtionem: modico exacto tempore, poſtquam orationibus, & ieiuniis vacauerint, per indulgentiam eis communionem decernimus. *Laod. cap. 1.*

CAP. IX.

Cum Epiſcopus ordinandus eſt, antea exa- d. 23 qui Epiſcopus c. 21. minetur, &c. ſi nuptias non improbet, ſi ſecunda matrimonia non damnet, &c. *Carth. iv. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 8 Iuo par. 5 cap 6. decr.*

CAP. X.

Pro conſulto caſtitatis, &c. Viduæ, quibus 32 q. 2. c. vlt. placuerit, teneant caſtitatem: & nulla vidua 27 q. 1 c. 38 ad nuptias iterandas vi venire cogatur. Quod ſi prius, quam profiteantur continentiam, nubere elegerint, illæ nubant, quos propria voluntate voluerint habere maritos. Similis conditio, & de virginibus habeatur, nec extra voluntatem parentum, vel ſuam maritos cogantur accipere. Si quis vero propoſitum caſtitatis viduæ, vel virginis impedierit, à ſancta communione & à liminibus eccleſiæ habeatur extraneus. *Tolet. iij. cap. 10 Burch. lib 8. cap. 44. Iuo par. 7. cap. 62 & par. 8. cap. 18. decr.*

CAP. XI.

Quæ in viduitate habet ſui poteſtatem, co- 1. Cor. 7. habitat ab omni accuſatione libera, ſi nemo eſt, qui coniugium diuellat, cum dicat Apoſtolus: ſi ſit mortuus maritus, libera eſt, vt nubat, cui velit, tantum in Domino. *Baſil ad Amphiloch. c.*

CAP. XII.

Vidua ancilla forte non multum lapſa eſt, quæ ſub raptus ſimulatione, ſecundum matrimonium eligit. Quamobrem eam de illo accuſare non oportet: neque enim ſimulatio iudicatur, ſed voluntas. *Baſil. ad Amphiloc. c. 53.*

Ne digami ordinentur clerici, licet poſt digamiam fuerint bàptizati. Tit. XXXI.

Vide lib. xxvij. tit. xiij & xiv.

Clericus digamus tantum poteſt aſcendere ad ordinem ſubdiaconatus Tit. XXXII.

CAP. I.

LEctor fidelis, ſi viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil ſit, ſed ſemper lector

ctor habeatur, aut, forte ſubdiaconus. *Toletan. 1. cap. 3.*

CAP. II.

De idoneis autem, probatiſque viris, quos, clericatui alligari ipſa vitæ gratia ſuggerit ſi forte inciderint in duplicata matrimonia, non vltra ſubdiaconatum eccleſiaſticas capiant dignitates. *Arauſ. cap. 25*

CAP. III.

d. 34. cap. 18. Lector ſi viduam alterius vxorem acceperit, in lectoris ſtatu permaneat, aut ſi forte neceſſitas ſit, ſubdiaconus fiat, nihil autem ſupra. Similiter & ſi bigamus fuerit. *Mar. Brac. c. 43.*

De matrimonio Clandeſtino. Tit. XXXIII.

CAP. I.

De cland deſp. c. i. Greg ix. &c. viii. eod. tit. in 4. coll.

CVm inhibitio copulæ coniugalis ſit in tribus vltimis gradibus reuocata, eam in aliis volumus diſtricte obſeruari. Vnde prædeceſſorum noſtrorum inhærendo veſtigiis, clandeſtina coniugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis ſacerdos talibus intereſſe præſumat. Quare ſpecialem quorumdam locorum conſuetudinem ad alia generaliter prorogando, ſtatuimus: vt cum matrimonia fuerint contrahenda, in eccleſiis per presbyteros publice proponantur, competenti termino præfinito, vt infra illum, qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat. Et ipſi presbyteri nihilominus inueſtigent, vtrum aliquod impedimentum obſiſtat. Cum autem probabilis apparuerit coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe, donec quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis. Si qui vero clandeſtina, vel interdicta coniugia inire præſumpſerint in gradu prohibito, etiam ignoranter: ſoboles de tali cõiunctione ſuſcepta, prorſus illigitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium, cum illi taliter contrahendo, non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur. Pari modo illegitima proles cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum, præter commune edictum, in conſpectu eccleſiæ præſumpſerint. Sane parochialis ſacerdos, qui tales coniunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet alius regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, grauius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulauerit. Sed & his, qui taliter copulari præſumpſerit, etiam in gradu conceſſo, condigna pœnitentia iniungatur. Si quis autem ad impediendã legitimam copulam malitioſum impedimentum obiecerit, eccleſiaſticam non effugiat vltionem. *Inno iii, in conc. gen. Later. cap. 51.*

CAP. II.

Vt omnes laici publicas nuptias faciant tam nobiles, quam ignobiles. *Vernen. c. 15.*

CAP. III.

Nemini liceat furtim, raptimq; nuptias contrahere, ne forte per erroris ignauiã, vel quod peius eſt, diabolico inſtigati amore, illicita connubia celebrentur. Sed interuenientibus pactis ſponſalibus, per aliquam dilationis moram requiſiti, quin etiam diligenti cura vicini, vel maiores natu loci illius, qui poſſint ſcire lineam generationũ vtrorumq; ſponſi ſcilicet, vel ſponſæ. In eo etiam, vt ſine notitia ſacerdotis plebis illius nullatenus fiat, quatenus nulla deinceps ſeparationis tribulatio intercedat. Si vero hoc ordine cuncta peragantur, ac probatum ſine fraude teſtium fuerit, & cauſſa contigerit, quod poſtea aut ipſi recordati fuerint, qui primum ſe neſcire profeſſi ſunt, aut certe per aliorum veracium hominum teſtimonium inuenti fuerint in eo gradu conſanguinitatis, qui ſegregati ſolent, ſegregentur quidem ab inuicem, & agant pœnitentiam & ſi fieri poteſt, perſeuerent vtrique innupti. Quod ſi propter incontinentiam, vel certe, quod eſt honeſtius, amore filiorum in id permanere nequeunt, tranſeant quidem ad ſecundas nuptias: hoc autem dicimus ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium. &c. Qui autem non obſeruauerint omnia hæc; quæ pro ſalute animæ, & fragilitate vitæ ſupra compendioſe ſcripta leguntur, & furtiuas, vel interdictas nuptias contrahere præſumpſerint, & proximi cognationis fuerint inuenti, ſeparentur quoque & ipſi, & cunctis diebus vitæ ſuæ ſub pœnitentiæ lamento permaneant: atque ad ſecundas nuptias nunquam ille, vel illa perueniant, alieni communionis gratia iudicentur: filiique, qui de hoc tam inceſto coniugio nati fuerint, improbi habeantur, nullamque rerum adipiſci valeant parentum facultatem. *Foroiul. cap. 8.*

CAP. IV.

Nullus occultas nuptias, aut raptum faciat, vel quam propinquus habuit, ducat vxorem ſed dotatam, & à parentibus traditam per benedictionem ſacerdotum accipiat, qui vult vxorem, ſicut in lib. vii. Capitular. cap. 179. monetur his verbis: Sancitum eſt, vt publicæ nuptiæ ab his, qui nubere cupiunt, fiant, quia ſæpe in nuptiis clam factis grauia peccata tam in ſponſalibus, quam in propinquis, & adulterinis coniugiis, & quod peius eſt dicere, cum conſanguineis accreſcunt, vel accumulantur. Sed prius cauendus eſt ſacerdos, in cuius parochia nuptiæ fieri debent, in eccleſia coram omni populo, & ibi inquirere vna cum populo ipſe ſacerdos debet, ſi eius propinqua ſit, an non, aut alterius vxor, vel ſponſa, vel adulterata. Et ſi licita, & honeſta omnia pariter inuenerit, tunc per conſilium, & benedictionem ſacerdotis, & conſultu aliorum hominum bonorum eam ſponſare, & legitime dotare debet. *Trosl. cap. 8. ante med.*

CAP. V.

Quæ vxor habenda eſt, ſecundum legem ſit caſta in virginitate, & dotata legitime, &c. &c.

ita ſecundum legem, & euangelium publicis nuptiis licite ſumenda. *Trosleia. cap. 8. ex D. Auguſt. in med.*

Vide Euariſt. epiſt. 1. in prin. tit. de Cæremoniis. quæ in matrimonio obſeruari ſolent. c. Cuſtoditum. Nicol. ad conſul. Bulgar. cap. 3. eo. tit. cap. Conſuetudinem. Carth. iv. cap. 13. eod. tit. cap. Sponſus.

De concubinis, & de his, qui concubinas habent. Tit. XXXIV.

CAP. I.

NVlli liceat vno tempore duas habere vxores, ſiue concubinas, vxoremue, & cõcubinam, &c. Contra hæc ſalubria dicta faciens, cum vxore concubinam habens, eccleſiæ communione videatur indignus. *Syn. Rom. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. cap. 37.*

CAP. II.

d. 33 c. 6. Laici, qui habentes vxores baptizati ſunt, ac ſic ſe inſtituerunt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti ſint, aut monaſteriis, ex quo baptizati ſunt, hæſerint, & ſi non concubinam, non pellicem nouerint, ſi in bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ordines aſſumi. *Inno. epiſt. 4. cap. 4. Tarrac. lib. 1. cap. 129. Anſel. lib. 7. cap. 29. Iuo par. 6. cap. 95. decret.*

CAP. III.

32. q. 2. c. 12. Non omnis mulier iuncta viro, vxor eſt viri, quia neç omnis filius hæres eſt patris, nuptiarum autem fœdera inter ingenuos ſunt legitima, & inter æquales multo prius, hoc
Gen. 2. ipſum Domino conſtituente, quam initium
Gen. 21. Romani iuris extiterit. Itaque aliud eſt vxor, aliud concubina, ſicut aliud ancilla, aliud libe-
Gal. 4. ra. propter quod etiam Apoſtolus ad manifeſtandum harum perſonarum diſcretionem,
Geneſ. 21. teſtimonium ponit, &c. Eiice ancillam, & filium eius, non enim hæres erit filius
27. q. 2. c. 16. ancillæ cum filio meo Iſaac. Vnde [cum ſocietas nuptiarum ita ab initio conſtituta ſit, vt præter ſexuum coniunctionem, haberet in ſe Chriſti, & eccleſiæ ſacramentum, dubium non eſt, eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuiſſe myſterium. Igitur cuiuſlibet loci clericus, ſi filiam ſuam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi coniugato eam dederit, niſi forte illa mulier ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honeſtata videatur. paterno arbitrio viris iunctæ, carent culpa, ſi mulieres, quæ, à viris habebantur, in matrimonio non fuerunt: quia aliud eſt nupta, aliud concubina. *Leo epiſt. 90 cap. 4. ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum. Tribur. cap. 38. Cæſar. lib. 10. cap. 16. & 40. Burch. lib. 9. cap. 1. Iuo par. 8. cap. 74. & 139. decret.*

CAP. IV.

32 q. 2. c. 4. Ancillam à thoro abiicere, & vxorem certæ ingenuitatis accipere, nõ duplicatio coniugii, ſed profectus eſt honeſtatis. Culpanda eſt ſane talium negligentia, ſed non penitus deſperanda, vt crebris cohortationibus incitati, quod neceſſarie expetierunt, fideliter exequantur: nemo enim deſperandus eſt, dum in hoc corpore conſtituitur, quia nonnumquam, quod diffidentia ætatis differtur, conſilio maturiore perficitur. *Leo epiſt. 90. cap 5. & 6.* De pœn. d. 7. c. 1.

CAP. V.

Quia venerandi canones ad ſacerdotii gradum natos è concubinis prouehi contradicunt, probare eos non ſatis cautum fore putauimus, ne quidquam à nobis contrarium ſanctis patribus in exemplum, & auctoritatem poſteris relinquatur, ſolet enim ſancta, & Apoſtolica ſedes pleraque conſiderata ratione tolerare, ſed numquam in ſuis decretis, & conſtitutionibus à concordia canonicæ traditionis diſcedere. *Greg. vii. lib. 2. regiſt. epiſt. 50.*

CAP. VI.

Si quis habens vxorem * fidelis, concubinam habeat, non communicet. Qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à cõmunione non repellatur, tantum vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ, vt ei placuerit, ſit coniunctione contentus, alias vero viuens abiiciatur, donec deſinat, & ad pœnitentiam reuertatur. *Tolet. 1. c. 17. Raban. cap. 10. de Pœnit. Iuo lib. 6. tit. 3. cap. 6. panor. & par. 8. cap. 64. decret.* d. 34. is qui c. 4. * fidelem

CAP. VII.

De clericis, qui habent concubinas, & de pœna excommunicationis, & de aliis pœnis, quibus afficiuntur, ſi non reſipiſcunt. *Concil. habitum in Germania ſub Conrado Card. c. 2.*

De adulteris, & raptoribus feminarum. Tit. XXXV.

Vide lib. xxxvi. in iii. parte.

De teſtibus, & aliis probationibus in cauſſa matrimoniali. Tit. XXXVI.

CAP. I.

LIcet ex quadam neceſſitate præter communem formam olim fuerit inſtitutum, vt in conſanguinitatis, & affinitatis gradibus computandis, valeret teſtimonium de auditu: cum propter breuem hominum vitam teſtes de viſu deponere non valerent, vſque ad gradum ſeptimum commutando, quia tamen pluribus exemplis, & certis experimentis didicimus, ex hoc multa pericula contra legitima coniugia proueniſſe: ſtatuimus, ne ſuper hoc recipiantur teſtes de cetero de auditu, cum iam quartum gradum prohibitio non excedat, niſi perſonæ graues extiterint, quibus fides merito ſit adhibenda, & ante motam litem teſti- De teſtib. & atteſt. cap 47. Greg. ix. c. vlt. eod. tit. in 4. coll.

teſtificata dedicerint ab antiquioribus quidem ſuis, non vtique vno, cum non ſufficeret ille, ſi viueret, ſed duobus ad minus, nec ab infamibus, & ſuſpectis, ſed à fide dignis, & omni exceptione maioribus, cum ſatis videretur abſurdum illos admitti, quorum repellerentur auctores. Nec tamen ſi vnus à pluribus, vel infames ab hominibus bonæ famæ acceperint, quod teſtentur, tamquam plures, & idonei teſtes debent admitti, cum etiam ſecundum ordinem iudiciorum non ſufficiat vnius teſtis aſſertio, etiam ſi præſidali dignitate præfulgeat, cum actus legitimi ſint infamibus interdicti. Teſtes autem huiuſmodi proprio iuramento firmantes, quod ad ferendum in cauſſa ipſa teſtimonium, odio, vel timore, vel amore vel commodo non procedant, perſonas expreſſis nominibus, vel demonſtratione, ſiue circumlocutione ſufficienti deſignent, & ab vtroque latere clara computatione gradus ſingulos diſtinguant, & in ſuo nihilominus iuramento concludant, ſe accepiſſe à ſuis maioribus, quæ deponunt, & credere ita eſſe. Sed nec tales ſufficiant, niſi iurati deponant ſe vidiſſe perſonas ſaltem in vno prædictorum graduum conſtitutas pro conſanguineis ſe habere, tolerabilius eſt enim aliquos contra ſtatuta hominum copulatos dimittere, quam coniugatos legitime contra ſtatuta Domini ſeparare. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 52.*

CAP. II.

35 q 9. c. 4. Si duo, vel tres viri conſanguinitatem iureiurando firmauerint, vel ipſimet forte confeſſi fuerint coniugia diſſoluantur. Si vero neutrum contigerit, Epiſcopi eos per baptiſmum, per fidem, per iudicium Chriſti in vera obedientia obteſtentur, * quamuis palam faciant, vtrum ſe ſicut fama eſt, conſanguineos recognoſcant. *Syno. Troiana ſub Vrbano ij. Iuo par. 9. cap. 53 decret.*

*quatenus

Communia de Matrimonio.
Tit. XXXVII.

CAP. I.

De excessu prælat. c. 12. Greg. IX. c vni. eo. tit in 4. coll. 5. d 28. c 14. ſi quis docuerit & d. 31 quicumque cap. 9.

CAuſſæ matrimoniales ſunt Epiſcoporum, non Abbatum. *Innoc. iij. in conc. general. Later. cap. 60.*

CAP. II.

Epiſcopus, presbyter, diaconus ſi vxorem religionis prætextu eiecerit, excommunicetur, ſi perſeuerat, deponatur. *Apoſt. cap. 5. G. L. Burch. lib. 1. cap. 78. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 30. panor. & par. 5. 184. decr.*

CAP. III.

Ad presbyteros ſint iſta. Ante omnia, vt pudicitiæ ſtudentes, adoleſcentes nuptiis iungant, quo calorem feruentis ætatis coniugali lege præueniant. Sed ne in prouectioribus quidem id negligant. *Clem. epiſt. 1. poſt prin.*

CAP. IV.

Dum coniugia in mundo celebrantur, coniugati quique vocantur, vt qui in via iam coniugii præceſſerunt, in ſubſequentis quoque copulæ gaudio miſceantur. *Greg. ad Auguſt. interrog. 8.*

CAP. V.

Mulier poteſt eàdem hora, qua gignit, ingredi eccleſiam, &c. ad ... vero ... concubitum vir eius accedere non debet, quouſque, qui gignitur, ablactetur. Praua autem in coniugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant, &c. Mulier dum ex conſuetudine menſtrua patitur, prohiberi ab ingreſſu eccleſiæ non debet, &c. Sanctæ autem communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex magna veneratione percipere non præſumit, laudanda eſt; ſed ſi perceperit, non iudicanda, &c. Vir cum propria coniuge dormiens, niſi lotus aqua eccleſiam intrare non debet, ſed neque lotus intrare ſtatim debet. Lex autem veteri populo præcepit, vt miſtus vir mulieri, & lauari aqua debeat, & ante ſolis occaſum eccleſiam non intrare, &c. Quamuis de hac re diuerſæ hominum nationes diuerſa ſentiant, atque cuſtodire videantur; Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus vſus fuit, poſt admiſtionem propriæ coniugis, & lauacri purificationem quærere, & ab ingreſſu eccleſiæ paululum reuerenter abſtinere, &c. Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, &c. Si quis ſua coniuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo creandorum liberorum gratia vtitur, iſte profecto de ingreſſu eccleſiæ, ſeu de ſumendo corporis dominici, ſanguiniſque myſterio ſuo eſt relinquendus iudicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit *cadere, &c. *Greg. ad Auguſt. interrog. 10. Nicol ad conſulta Bulgar. cap. 68. Beda lib. 1. hiſt. Angl. Capitul. lib. 6. cap. 204. Iuo par. 8. cap. 88. decr. Tarrac. lib. 6. cap. 225.*

d. 5 ſimuliet c. 2. & c vlt.

33 q 4. c. 6.

Leuit. 15. b

... p ...

Pſal 50.

*ardere.

CAP. VI.

Si amore pudicitiæ, vt aſſeris, ſolutionem matrimonii quæris, hanc tibi nullo pacto noueris tribuendam, niſi vir tuus eandem pudicitiam non fide ſectatus extiterit. Denique vt cum beato Gregorio papa dicatur. Si continentiam, quam vir appetit, vxor non ſequitur, aut quam vxor appetit, vir recuſat, diuidi coniugium non licet. Quare ſcriptum eſt. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir, & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier. *Nicol. Theuphergiæ Reginæ epiſt. 48. in fin. Greg. lib. 9. reg. epiſt. 39.*

1. Cor. 7.

CAP. VII.

Præterea ſciſcitamini, ſi licet exhibere vobis quemadmodum prius, in dotem coniugibus veſtris aurum, argentum, boues, equos, & cætera. Quod quia nullum peccatum eſt, & leges hoc non inhibent, & nos, vt fiat, minime prohibemus. *Nicol. ad conſulta Bulgar. c. 49.*

ex primo marito filiam habuit, & cum eadem filia poſtmodum concubuerit, coniugium modis omnibus diſſoluatur, & vir ille pœnitentiæ ſubiaceat ſanctionis, &c. *Vormat. cap.36.*

CAP. LI.

Contradicimus quoque, vt in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem poſt interdictum factum inuentum fuerit, ſeparetur, ſane eadem, quæ in viri, hæc nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt, &c. *Vormat. cap.77.*

CAP. LII.

35.q.2.& 3. de inceſt c.8. De inceſtis coniunctionibus, vnde multimodis fines regionis noſtræ circumquaque inſtigante diabolo polluuntur, ſecundum Agathenſe concilium, cap.61. nihil prorſus veniæ reſeruamus, niſi cum adulterium ſeparatione ſanauerint, &c. *Colonien. ſub Carolo iij. cap.6. Raban. cap. 2. de pœnit. Burch. lib.7. cap. 4. Iuo par.9. cap.40. decret.*

CAP. LIII.

Quidam vir nomine Lantberſtus interficiẽs conſanguineum ſuum, & ducens eius vxorem nomine Vualdradam, iurauit coram Archiepiſcopo, quod tale coniugium dimitteret, & iterum ei ſe ſociauit, & adhuc eam habet, idcirco excommunicatus eſt. *Metenſ. cap.7.*

CAP. LIV.

Si quis cum aliqua crimen fornicationis fecerit, & frater eius, eiuſdẽ ſceleris ignarus duxerit illam vxorem, frater, qui prior per fornicationem polluerat illam, quia non indicauit fratri vxorem ducenti, prædura arceatur pœnitentia, & condigna caſtigatione. Qua peracta ſi continens eſſe non poſſit, indulgentia ſubleuetur, ne libidini proſternatur, quatenus legitimo conſoletur matrimonio. De muliere vero ſancimus, ſicut de ea in Neocæſarenſi ſancto concilio definitum legimus, cap.2. Mulier ſi duobus fratribus nupſerit, &c. *Tribur. cap.44. Vide Neocæſarenſe cap. 2.*

CAP. LV.

Omnino prouidendum eſt, ne quæ vxor eſt
Leuit.18. habenda, ſit propinqua, quia ſcriptum eſt: Omnis homo ad proximam ſanguinis non accedat, vt reuelet turpitudinem eius. *Troſleia, cap.9.*

CAP. LVI.

In canonibus præceptum eſt, vt nemo vſque ad affinitatis lineam, & propinquitatem ſui ſanguinis connubia ducat. *Troſl. cap.8.*

CAP. LVII.

Nullus ſui proximam generis, aut etiam de cuius admiſſione inceſtiuam notam poſſit ſubire infamiæ, illicito connubio, aut vi, aut conſenſu accipiat coniugem: quia nec verum poterit eſſe coniugium. *Troſl cap.8.*

CAP. LVIII.

Nullus de parentela ſua vxorem accipiat, vſque in ſextam, vel ſeptimam progeniem. *Bituricen. cap.16. apud Lemonicen. Act.2.*

CAP. LIX.

Nullus vxorem conſanguinei, vel alicuius parentis ſui, in coniugium accipiat, quia vir & vxor legitime coniuncti vna caro ſunt. *Bituricen. cap.17. apud Lemonicen. act. 2.*

CAP. LX.

De gradibus conſanguinitatis numerandis. *Salegunſtadien, cap. 1. poſt Burch. decret. Iuo par. 15. cap.177. decret.*

CAP. LXI.

Si qua mulier duos fratres, aut ſi quis vir duas ſorores habuerit, à communione abſtineant vſque ad mortem. In morte autem eis communio pro miſericordia detur. Si vero ſuperuixerint, cõmunione accepta, & de infirmitate conualuerint, agant plenam pœnitentiam tempore conſtituto. *Mart. Brac. cap. 80. Neocæſ. cap.2.*

CAP. LXII.

Prohibitæ cognationis in matrimonium coniunctio, ſi deprehenſa fuerit, vt quæ in hominum peccatis facta eſt, ſubibit adulterorum pœnas. *Baſil. ad Amphiloc. cap. 67.*

CAP XLIII.

Si quis vmquam impuritatis perturbatione ſuperatus, lapſus ſit ad neſariam duarum ſororum ſocietatem, nec hoc matrimonium exiſtimet, nec eos ad eccleſiæ complementum prius admittat, quam ipſos à ſe inuicem ſeparauerit, &c. Ego vero hanc partem ne ſilentio quidem in lege veteri fuiſſe prætermiſſam exiſtimo, ſed etiam legiſlatorem valde prohibuiſſe. Illud enim non ingredieris ad quemuis conſanguineum carnis tuæ, ad reuelandum eorum turpitudinem, hoc quoque conſanguinitatis genus comprehendit. Quid enim eſſe poſſit homini ſua vxore magis conſanguineum, vel potius ſua carne? non ſunt enim amplius duo, ſed vna caro. Quare per vxorem ſoror eius tranſit ad conſanguinitatem. Quemadmodum enim vxoris matrem non accipiet, nec eius filiam, quoniam nec ſuam matrem, nec ſuam filiam, ſic nec ſororem vxoris, quoniam nec ſuam ſororem. Sunt enim vtriuſque communia cognationis iura. Ego autem cuilibet de matrimonio conſultanti teſtificor, quod præterit figura huius, & tempus breue eſt, vt, & qui habent vxores, ſint tamquam non habentes: ſin autem mihi illud alleget, creſcite, & multiplicamini: rideo eum, qui legiſlato- Gen.1
rum tempora non diſcernit. Fornicationis remedium eſt ſecundum matrimonium, non ad intemperantiam viaticum. Sin autem nõ conti- 1.Cor.7
nent inquit, vxores ducant, non autem etiam vxores ducentes contra legem faciant. *Baſil. ad Biodorum.*

CAP. LXIV.

Si quis clericam vocauerit, vt matrimonio coniungat, audiat autem eſſe illicitum matrimonium, vt pote, vel amitæ coniugium, vel defunctæ vxoris eſſe ſororem eam, quæ eſt matrimonio coniungenda, debet ne ſequi cleri-

clericus, vel facere oblationem? Reſpondeo vno verbo dicite; ſi audiuerit clericus illicitum matrimonium. Si ergo eſt illicitum matrimonium, & legibus contrarium, non debet clericus alienis peccatis communicare. *Timotheus Epiſcopus Alex. reſpon.* 11.

Ne quiſquam commatrem ducat vxorem. Tit. XIV.

Vide lib. xxij. tit. xxij.

Ne clerici, qui ſacri ſunt initiati, vxores ducant. Tit. XV.

Vide lib. iv. tit. xxxvi lib. vi. tit. xxviij. & lib. vij. tit. xvi. quibus adde.

CAP. I.

VNuſquiſque Epiſcopus in tali re ſtudioſe, ac diligenter curam habere debet, ne eccleſia Chriſti a propriis poſſit ſordidari miniſtris: quia cui propriam vxorem habere non permittitur, maxime ab omni fœmina eſt abſtinendum. *Synod. Rom. ſub Eugen. ij. & Leone iv. cap. 15.*

CAP. II.

Diſt. 32. c ſi quis 7 Innuptis, qui ad clerum prouecti ſunt, præcipimus, vt ſi voluerint, vxores accipiant, ſed lectores, cantoreſque tantummodo. *Apoſt. cap. 26. G. 27. L. Trull. cap. 6. Ivo lib 3. tit. 8. cap. 19. panor.*

CAP. III.

Presbyter, diaconus, & ſubdiaconus vxorem, vel concubinam habentes, niſi illis omnino dimiſſis dignam pœnitentiam agant, ſacris altaribus adminiſtrare deſiſtant. *Gregor. vij. reg. lib. 2. reg. epiſt. 63.*

CAP. IV.

Clerici, qui cum vxores non haberent, benedictione ſuſcepta, coniugia crediderint eligenda, qui volentes abſque vlla tedamnatione in ætate fuerint legitima ordinati, eum ipſis mulieribus, quas acceperint, excommunicatione percellantur. Quod ſi inuitus, vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, ſed non à communione pellatur. *Aurel. cap 8.*

Ne qui vxorem habet ſacris initietur, niſi ipſe, & vxor promiſerint caſtitatem.

Tit. XVI.

Vide lib. xxvij. tit. xli.

Ne presbyteri, aut diaconi, aut ſubdiaconi vxor mortuo viro nubat. Tit. XVII.

Non poterat quia emiſerat votum caſtitatis quo tempore vir iuerat ordinatus.

Vide lib. vi. tit. lix. lib. vij. tit. xxxix.

CAP. I.

SI quis presbyteram, diaconam, monachā, Dei ancillam appellatam commatrem, ſpiritualem duxerit vxorem, anathema ſit. *Greg. ij. in ſynod. Rom cap. 1. 2. 3. 4.*

CAP. II.

Multorum relatione comperimus, hanc apud vos olim conſuetudinem tenuiſſe, vt ſubdiaconi ſuis licite miſcerentur vxoribus: Quod ne denuo quiſpiam præſumeret, à ſerbo Dei ſedis noſtræ diacono, ex auctoritate noſtri deceſſoris, iſto eſt modo prohibitum, vt eodem tempore hi, qui iam fuerant vxoribus copulati, vnum ex duobus eligerent, id eſt, aut certe nulla ratione miniſtrare præſumerent, aut à ſuis vxoribus abſtinerent. Et quantum dicitur, Specioſus tunc ſubdiaconus pro hac re ab adminiſtrationis ſe ſuſpendit officio: & vſque in obitus ſui tempus notarii quidem geſſit officium, & à miniſterio, quod ſubdiaconum oportuerat exhibere, ceſſauit, poſt cuius obitum, quia relicta eius Honorata eſt marito ſociata, à tua eam fraternitate in monaſterio cognouimus deſtinatam. Ideoque ſi, vt fertur, eius ſe maritus ab adminiſtratione ſuſpendit, ante dictæ mulieri non debet officere, quod ad ſecundam coniugii copulationem migrauit: præſertim ſi non tali mente ſubdiacono iuncta eſt, vt à carnis voluptatibus abſtineret. Si ergò ita ſe veritatem, quemadmodum edocti ſumus, habere cognoſcis, prædictam te mulierem de monaſterio per omnia conuenit relaxare, vt ad ſuum maritum ſine aliqua poſſit formidine remeare. *Greg. lib. 3. epiſt. 34. Leoni Epiſcopo Catanenſi. Anſel. lib. 7. cap. 138.* 27. q. 2. c. 20. d. 32. c. 1.

CAP. III.

d. 28 c. 13 Quia ſunt culpæ, in quibus culpa eſt relaxare vindictam, quatenus ſemper eſt veritas, vt inquiri debeat, virum accuſatum noxa condemnet, an à pœna innocentia patefacta ſubducat. Itaque peruenit ad nos Fannimum Defenſorem vltionem exercere in petrum latorem præſentium voluiſſe, pro eo quod, quantum dicitur, relictam cuiuſdam diaconi, tempore quo conductor fuit, marito tradiderit. Sed quoniam iſte coniugem diaconi aſſerit nō fuiſſe, dicens nec virginem illam ad eum veniſſe, denique vt nec religioſam veſtem mutare præſumeret, poſtquam ille in ordine ſacro promotus eſt, adiiciens etiam priuſquam ad diaconum perueniret, & poſtea praua illam opinione vixiſſe. Ideo fraternitatem tuam his hortamur affatibus, vt cum Dei, ſicut decet, timore, cauſſam hanc ſubtili omnino inueſtigatione perquirat, vt ſi in coniugio diaconi

mulierem, de qua agitur fuiſſe conſtiterit, & ſupraſcriptus lator memorato Defenſori, & Rectori patrimonii ad vindictam modis omnibus tradatur, & cum competenti emendatione ii, qui male ſociati ſunt, disiungantur. Si vero in eius coniugio non fuit, memoratum Fantinum ex noſtro mandato commonere volumus, vt ei facere nil præſumat, nec illum accuſatio apud eum in aliquo prægrauet. *Greg. lib.* II. *epiſt.* 59. *Ioan. Epiſcopo Panormitano. Iuo par.* 9. *cap.* 126. *& par.* 6. *cap.* 84. *Tarrac. lib.* 6. *cap.* 212.

CAP. IV.

Quæ vxor ſubdiaconi, vel exorciſtæ, vel acolythi fuerat, mortuo illo, ſecundo non ſe audeat ſociare matrimonio, quod ſi fecerit, ſeparetur, & in cœnobiis puellarum Dei tradatur & ibidem vſque ad exitum vitæ ſuæ permaneat. *Matiſ. ij. cap.* 16.

CAP. V.

Non licet relictæ presbyteri, nec relictæ diaconi, nec ſubdiaconi poſt eius mortem maritum accipere. *Antiſ. cap.* 22.

CAP. VI.

Quæ Epiſcopi vxor fuit ante Epiſcopatum, & communi pacto à viro ſeparata eſt, poſt ordinationem in Epiſcopatum, in monaſterium, quod longe abſit ab habitatione Epiſcopi, ingrediatur, & Epiſcopi prudentia alatur, ſi vero digna viſa fuerit, ad diaconiſſæ dignitatem promoueatur. *Trull. cap.* 48.

CAP. VII.

Nullus filiam presbyteri, neque diaconi, neque ſubdiaconi, neque vxores eorum in coniugium accipiat, quia deteſtabile eſt. Nam & ſanctus Gregorius dixit: Qui presbyteram in coniugium duxerit, anathema ſit. *Bituricen. cap.* 19. *apud Lemouicen. act.* 2. *Greg. ij. in ſyno. Rom. in princ.*

Presbyteri, & alii qui ſacris ſunt initiati, abſtineant ab vxoribus: ſi non abſtinent, puniantur. Tit. XVIII.

Vide lib. iv tit. xxxvij. lib. vi. tit. xxix. lib. vij. tit. xvij. quibus adde.

CAP. I.

HI, qui contra interdictum ſunt ordinati, vel in miniſterio genuerunt filios, ne ad maiores gradus ordinum permittantur. *Taurin. cap.* 7.

CAP. II.

De his, qui prius, quam ordinati fuerint, in hoc ipſum inciderint, Taurinatis ſynodi ſequenda eſt ſententia, qua iubentur, non vlterius promoueri. *Arauſ. cap.* 24. *Taurin. cap.* 7.

Ne vxor Epiſcopi, presbyteri dormiat in lecto, aut in cubiculo viri. Tit. XIX.

CAP. I.

VT ſacerdotes, ſiue diaconi cum coniugibus ſuis non habeant communem lectum nec cellulam, ne propter ſuſpicionem carnalis conſortii religio maculetur. Quod qui fecerint iuxta priſcos canones ab officio degradentur. *Aurel. iv. cap.* 17.

CAP. II.

Epiſcopus coniugem, vt ſororem habeat, tam longe abſint manſionis propinquitate diuiſi, vt nec hi, qui ad ſpem recuperandam clericorum ſeruitute nutriuntur: famularum propinqua contagione polluantur. *Turon. ij. cap.* 13.

CAP. III.

Archipresbyteri vicani, & diaconi, & ſubdiaconi, non quidem omnes, ſed plures in hac ſuſpicione tenentur à populo, quod cum coniugibus ſuis maneant. Pro qua re hoc placuit obſeruare, vt quotieſcumque archiepresbyter, ſeu in vico manſerit, ſeu ad villam ſuam ambulauerit, vnus lector canonicorum ſuorum, aut certus aliquis de numero clericorum cum illo ambulet, & in cella vbi ille iacet, lectum habeat pro teſtimonio, &c. Reliqui presbyteri, & diaconi, & ſubdiaconi, vicani hoc ſtudeant, vt mancipiola ſua ibi maneant, vbi vxores ſuæ, illi tamen ſegregatim ſolitarii in cella iaceant, & orent, & dormiant, &c. Si inuentus fuerit presbyter cum ſua presbytera, diaconus cum ſua diaconiſſa, aut ſubdiaconus cum ſua ſubdiaconiſſa annum integrum excommunicatus habeatur, & depoſitus ab omni officio clericali, inter laicos ſe obſeruare cognoſcat, eo tamen permiſſo, vt inter lectores in pſallentium choro colligatur, &c. Illi vero Archiepresbyteri, qui talem cautelam ſuper iuniores ſuos habere noluerint, & non eos habuerint ſtudio diſtringendi, ab Epiſcopo ſuo in ciuitate retrudantur in cellam: ibique menſe integro panem cum aqua manducent, &c. quia nulli clericorum, iuxta ſententiam canonum cum coniuge ſua manere permittitur, &c. *Turon. ij. cap.* 20.

Ne presbyter, diaconus, aut ſubdiaconus interſint ludis, qui fiunt in nuptiis. Tit. XX.

CAP. I.

NOn oportet ſacerdotes, vel clericos ſpectaculis, quæ aut in nuptiis, aut in conuiuiis exhibentur, intereſſe. Sed antequam Thymelici ingrediantur ſurgere, & abire. *Laod. c.* 54 *Mart. Brac. cap.* 60. *Aquiſ. r. c* 83 *Iuo par.* 11. *cap.* 78. *decr. Cæſar. lib.* 8. *cap* 83. De conſe. d 5. c. 37.

CAP.

CAP. II.

Diſt. 34 c.19. Presbyteri, diacones, ſubdiacones, vel deinceps, quibus ducendi vxores licentia nō eſt, etiam alienarum nuptiarum euitent conuiuia, nec his cœtibus miſceantur, vbi amatoria cantantur, & turpia, aut obſcœni motus corporum choræis & ſaltationibus efferuntur: ne auditus, & obtutus ſacris myſteriis deputati, turpium ſpectaculorum, atque verborum contagione polluantur. *Agath. c. 39. Venet. cap. 11. Burch. lib. 2. c. 132. & 134. Iuo par. 6. c. 206. & 208. decr. Tarrac. lib. 6. c. 234.*

CAP. III.

Nemo clericus vel monachus in hippodromiis aſcendat, vel thymelicorum ludis interſit, ſed ſi clericus vocetur in nuptias, quando ludi veniunt, ſurgat, & diſcedat ex patrum diſciplina: ſi contra fecerit, vel ceſſet, vel deponatur. *Trull. cap. 24.*

CAP. IV.

Non liceat ſacerdotibus, vel clericis aliqua ſpectacula in nuptiis, vel in conuiuiis ſpectare, ſed oportet antequam ingrediantur ipſa ſpectacula, ſurgere, & recedere inde. *Mart. Brac. cap. 60. Laod. cap. 54. Burch. lib. 2. c. 135. Iuo par. 6. cap. 209. decr.*

Adulter non poteſt ducere vxorem eam, cum qua, viuente viro, concubuit. Tit. XXI.

CAP. I.

TE etiam reprobata, etiam mortua, Lotharius nullis legibus, nullis ſine ſui diſcrimine regulis Vualdradam mœcham in vxorem vmquam permittetur aſſumere, &c. Vnum tantum ſcito, quoniam nec nos, nec eadem ſancta eccleſia, Deo auctore, qui adulteros iudicabit, Lotharium, ſi Vualdradam quandocumque reſumpſerit, etiam te, vt prætulimus, decedente, dimittet omnibus modis impunitum, &c. *Nicol. Teuperga Reginæ epiſt. 48. in princ.*

CAP. II.

31 q. 1. c. 9. Is, qui viuente marito, coniugem ipſius adulteraſſe accuſatur, & eo in proximo defuncto, eandem ſumpſiſſe dignoſcitur, omnimodis publicæ pœnitentiæ ſubigatur, de quo etiam poſt pœnitentiam, præfata, ſi expedierit, ſeruabitur regula, niſi forte is, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidiſſe notetur, aut propinquitas, vel alia quælibet actio criminalis impediat. Quod ſi probatum fuerit, ſine vlla ſpe coniugii cū pœnitentia perpetuo maneant. ſi autem viro negauerit ſe eandem feminam, viuente viro nequaquam adulteraſſe, & præfati homicidii nemo eorum reus extiterit, & probatis teſtibus neuter eorum conuinci potuerit, purgent legaliter famā ſuæ opinionis, & ſummoto vtantur coniugio, ſi alia, vt diximus, non præpedit ratio. *Mel. cap. 69. Burch. lib. 9. cap. 65. Iuo lib. 7. tit. 1. cap. 9. al. 12. panor. & par. 8. cap. 201. decr.*

CAP. III.

Audiuimus rem execrabilem, & catholicis omnibus deteſtandam, quendam nefario fornicationis opere, alicuius vxorem viuente eo commaculaſſe, & in augmentum iniquitatis, iuramento confirmaſſe, ſi eius legitimum ſuperuixiſſent ambo maritum, vt ille fornicator illam adulteram, adulterio pollutam, ſibi aſſociaret toro, & legitimo matrimonio, ſi hoc iure dici matrimonium poteſt, &c. Tale igitur connubium anathematizamus, & Chriſtianis omnibus obſecramus. Non licet ergo, nec Chriſtianæ religioni oportet, vt vllus ea vtatur in matrimonio, cum qua prius pollutus eſt adulterio. *Tribur. cap. 40. Burch. lib. 9. cap. 66. Iuo par. 8. cap. 202.* 31. q. 1. c. 4.

CAP. IV.

Illud communi decreto ſecundum canonum inſtituta diffinimus, & præiudicamus, vt ſi quis cum vxore alterius, viuente eo, fornicatus fuerit, moriente marito, ſynodali iudicio aditus ei claudatur illicitus, ne vlterius ei coniungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio, nolumus enim, nec chriſtianæ religioni oportet, vt vllus ducat in coniugium, quam prius polluit per adulterium. *Tribur. cap. 51.*

Ob quæ crimina priuetur quis ſpe coniugii. Tit. XXII.

CAP. I.

SI coniugatus fuerit incontinens, ne poſtea adulterii incurrat lapſum, redeat ad priſtinum coniugium, quouſque poſſit adipiſci corporis maturitate continentiæ ſtatum. Nos idem de feminis, & de viris cenſemus pro humana fragilitate indultum. Ea ratione, vt ſi is, qui pœnitentiæ non eſt legibus deditus, ante ab hac vita deceſſerit, quam ex conſenſu alter ad continentiam eat, vnde fuerit regreſſus, ſuperſtiti non liceat denuo ad vxoris tranſire amplexus, ſi autem illius vita extiterit ſuperſtes, qui non accepit benedictionem pœnitentis, nubat, ſi ſe continere non poteſt, & alterius conſortio fruatur vxoris. Quod de vtroque ſexu pari modo à nobis decretum eſt, ita videlicet, vt in his omnibus ſacerdotis ordinatio expectetur, vt iuxta quod ætatem aptam perſpexerit, pœnitentiæ, abſolutionis, vel diſtrictionis tribuat legem. *Tolet. vi. cap. 8. vide Leo. epiſt. 90. cap. 11. ad Ruſtic. Narbon. Cæſar. lib. 5. cap. 70.* 33. q. 2. c. 8.

CAP. II.

Item placuit vt reſoluto, fornicationis cauſa, iugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera viuit, aliam vxorem ducere, licet ſit illa adultera: ſed nec adulteræ, quæ pœnas grauiſſimas, vel pœnitentiæ tormentum luere debet, alium accipere virum, nec viuente, nec

mortuo, quem non erubuit defraudare marito. *Forotul.* c. 10.

CAP. III.

Quia modernis tẽporibus parricidæ profugi currunt per diuerſa, & variis vitiis, atque gulæ illecebris deſeruiunt, melius nobis videtur, vt in vno loco manentes pœnitentia diſtricta ſemetipſos caſtigent, &c. Non eis licebit vltra militiæ cingulum ſumere, & nuptiis vel coniugiis copulari, quia ſacri canones hoc eis non conſentiunt. *Magunt. ſub Raban.* c. 20. *Burch. lib.* 6. c. 35.

CAP. IV.

17 q 4 c 24. c 2. de pœnitẽ. Greg. ix. de purg. vulg. c 2. in 1. coll. * *id eſt, non accipiat.* Qui presbyterum occidit, duodecim annorum ei pœnitentia ſecundum ſtatuta priorum imponatur: aut ſi negauerit, ſi liber eſt, cum duodecim iuret, &c. Conuictus vero noxæ, vſque ad vltimum vitæ tempus, militiæ cingulum deponat, & vxorem* amittat. *Magun. ſub Raba.* c. 14. *Burch. lib.* 6. c. 7. *Iuo par.* 10. c. 136. *decr. Pœnit. Rom. tit.* 1. c. 1.

CAP. V.

32. q. 7. c. 20. Si quis viduam duxerit, & poſtea cum filiaſtra ſua fornicatus fuerit, ſeu duabus ſororibus nupſerit, aut ſi qua duobus fratribus nupſerit, ſeu cum patre, & filio: Item ſi quis relictam fratris, quæ pœne prius ſoror extiterat, carnali coniunctione violauerit: Si quis neptem in coniugium acceperit, ſi quis nouercam aut nurum ſuam duxerit: Si quis conſobrinæ ſuæ impudice ſe ſociauerit, vel relictæ ſiue filiæ auunculi, aut* patris filiæ, vel priuignæ ſuæ concubitu pollutus, vel huiuſcemodi coniunctionis attactu maculatus fuerit: eos diſiungi, & vlterius nunquam coniugio copulari, ſed ſub magna diſtrictione feriri volumus. *Magunt. ij. ſub Raban.* c. 29. *Magunt.* 1. *cap.* 56. *Capit. lib.* 5. *cap.* 101. & *lib.* 7. *cap.* 116. *in addit. Burch. lib.* 17. *cap.* 9. *Iuo lib.* 6. *tit.* 11. *cap.* 2. *panor.* & *par.* 9. *cap.* 71. & 77. *decr. Tarracon. lib.* 6. *cap.* 158.

* *f. patrui*

CAP. VI.

Raptores ſine ſpe coniugii perpetuo maneant. *Meld. cap.* 66. *Burch. lib.* 9. *cap.* 34. *Iuo par.* 8. *cap.* 172. *decr.*

CAP. VII.

Qui ſanctimoniales, virgines, vel viduas rapiunt, & progreſſi etiam criminis in coniugium ſumunt, publicæ pœnitentiæ ſubigantur, &c. Vterque aut ſine vlla ſpe vxoriæ copulationis perenniter maneat. *Melden.* c. 67. *Burch. lib.* 8. *cap.* 52. *Iuo par.* 7. c. 70. *decr.*

CAP. VIII.

31. q. 1. c. 5. ſi quis. Si probatum fuerit, (*vxorem adulteram machinatam fuiſſe in mortem viri, aut adulterum illius*) ſine vlla ſpe coniugii cum pœnitentia perpetuo (*ambo*) maneant. *Melden.* c. 69. *Burch. lib.* 9. c. 65. *Iuo lib.* 7. *tit.* 1. *cap.* 9. *al.* 12. *panor.* & *par.* 8. c. 201. *decr.*

CAP. IX.

Statuimus vt clericus eccleſiaſtice nutritus, in eccleſia coram populo vel legens, vel cantans: ſi poſtmodum relicto clericatus habitu, à caſtris dominicis, quibus adſcriptus eſt, profugus, & apoſtata elabitur, & ad ſæculum egreditur, ab Epiſcopo canonice coërceatur, vt ad ſinum matris eccleſiæ reuertatur. Quod ſi in hac indiſciplinatione perdurat, vt comam nutriat, conſtringatur, vt iterum detondeatur, & poſtea nec vxorem accipiat, nec ſacrum ordinem attingat, &c. *Tribur.* c. 27. *Chalc.* c. 7.

Loquitur de eo, qui ſe deuouerat eccleſiæ, à qua nutritus fuerat.

CAP. X.

Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo neſciente filius eius, vel frater eiuſdem rei neſcius cum eadem ſe polluerit, & poſtquam ſe pollutum eſſe cognouerit, confeſſus fuerit & hoc ſe neſcire cum iuramento confirmauerit: quia hoc pœnituit, & confeſſus fuit, poſt peractam congruam pœnitentiam, legitimo vtatur matrimonio, &c. Mulier vero, quæ tantum nefas commiſerat, vlterius pœniteat, atque continens, & innupta permaneat. *Tribur. cap.* 43.

CAP. XI.

Secundum ſanctos canones definimus, & iudicamus de eo, qui cum duabus ſororibus fuerit pollutus, vt vſque in exitum vitæ pœnitens, & continens permaneat. Soror autem quæ poſterior libidinis perforata aculeis, ſcienter ſe cum eodem commaculauerit, vſque in finem vitæ pœnitens, & continens perduret. Si autem improuiſe contigit, condigna ſtringatur caſtigatione: & ſi velit, legitima vtatur viri coniunctione. *Tribur.* c. 45.

CAP. XII.

Si quis ſacerdotem, vel leuitam, aut monachum interfecerit, vel debilitauerit, &c. in monaſterio diebus vitæ ſuæ ſub ardua pœnitentia Deo ſeruiat, nunquam poſtmodum ſæculo, vel ſæcularibus militaturus, neque vxori copulaturus. *Trosleia. cap.* 13. *ex Capitul. lib.* 6. *cap.* 28.

Clerici, qui non ſunt ſacris ordinibus initiati, vxores ducere poſſunt. Tit. XXIII.

Vide lib. viij. *tit.* viij.

Ne clericus viduam, aut meretricem ducat vxorem. Tit. XXIV.

CAP. I.

Mulierem viduã clericus nõ ducat vxorem, quia ſcriptum eſt: Sacerdos vxorẽ virginem accipiat, non viduam, non eiectam, &c. *Innoc. epiſt.* 2. c. 4. *Vide Siric. epiſt.* 1. Leu. 21. Ezec. 44.

CAP.

CAP. ss.

Diſt.34 c. 18. Lector fidelis, ſi viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil ſit, ſed ſemper lector habeatur, aut forte ſubdiaconus. *Tolet. I. c. 3. Mart. Brac. c. 3.*

CAP. ssi.

Clericus cui datur nubendi licentia internuptam non accipiat vxorem, quod ſi fecerit, vltimum in officio clericali teneat locum. *Turon. cap. 4.*

CAP. iv.

Clerici, qui ſine conſultu Epiſcopi ſui, vxores duxerint, aut viduam, vel repudiatam, vel meretricem in coniugium acceperint, ſeparari eos à proprio Epiſcopo oportebit. *Tolet. iv. c. 43.*

De coniugio ſeruorum, & libertorum. Tit. XXV.

Vide lib. x. tit. xxv.

Ne vir vxorem dimittere audeat, excepta fornicationis cauſſa. Ti. XXVI.

CAP. I.

Ego autem dico vobis: quia omnis, qui dimiſerit vxorem ſuam, excepta fornicationis cauſſa, facit eam mœchari, & qui dimiſſam duxerit, adulterat. *Chriſtus apud Matth. 5. num. 23.*

CAP. II.

Et acceſſerunt ad eum Phariſæi tentantes eum, & dicentes: Si licet homini dimittere vxorem ſuam quacumque ex cauſſa. Qui reſpondens ait eis: Non legiſtis, quia qui fecit hominem ab initio, & maſculum & fœminam fecit eos: & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna. Itaque iam non ſunt duo, ſed vna caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo nõ ſeparet. Dicunt illi: quid ergo Moyſes mandauit dari libellum repudii, & dimittere? ait illis: Quoniam Moyſes ad duriciam cordis veſtri permiſit vobis dimittere vxores veſtras: ab initio autem non fuit ſic. Dico autem vobis: quia quicumque dimiſerit vxorem ſuam niſi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: & qui dimiſſam duxerit mœchatur. *Matth. c. 19. num. 3. & 17.*

Gen. 1 & 2. Deut 24.

CAP. III.

Iis, qui matrimonio iuncti ſunt præcipio. non ego, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere: quod ſi diſceſſerit: manere innuptam: aut viro ſuo reconciliari. Et vir vxorem non dimittat, &c. *Paulus 1. ad Corinth. cap. 7. num. 10.*

CAP. IV.

Nulli liceat, excepta cauſſa fornicationis, adhibitam vxorem relinquere, & deinde aliam copulare, alioqui tranſgreſſorem priori conuenit ſociari coniugio. *Eugen. ij. in ſyn. Rom. & Leo iv. c. 36.*

CAP. V.

Qui relinquunt legitimas vxores, excommunicentur. *Greg. vij in conc. Rom. anno incerto cap. 36.*

CAP. VI.

Si dicunt religionis cauſſa coniugia debere diſſolui, ſciendum eſt, quia ſi lex humana conceſſit, lex diuina tamen prohibuit, per ſe enim Veritas dicit: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet, quæ etiam ait: Non licet dimittere vxorem, excepta cauſſa fornicationis. Quis ergo huic cœleſti legiſlatori contradicat? Scimus, quia ſcriptum eſt: erunt duo in carne vna. Si ambo conſentiant, licet, vt multi ſancti, qui cum coniugibus continentem vitam duxerunt, & poſtmodum ad ſanctæ eccleſiæ regimina migrarunt. *Greg. ad Theoctiſtam lib. 9. epiſt. 39. regiſt. Iuo lib. 6. tit. 5. cap. 4. panor. & par. 8. cap. 129. decr. Anſel. lib. 10. cap. 18 Cæſar. lib. 10. cap. 63. Tarrac. lib. 4. cap. 50. Iulian. nouell. 123. cap. 58.*

27 q. 2. & 18 ſunt qui. Matt 19. Matth. 5. Gen. 2.

CAP. VII.

Excepta fornicationis cauſſa viro vxorem dimittere nulla ratione conceditur. *Greg. lib. 9. regiſt. epiſt. 44.*

CAP. VIII.

32 q. 1. c. Quicquid mulier tua contra te cogitauerit, aut fecerit, vel ſi te accuſauerit, non eſt excepta cauſſa fornicationis, reiicienda, vel odio prorſus habenda, quæ eſt Apoſtolo præcipiente ſicut à Chriſto eccleſia diligenda. Quantum autem hæreticorum ore Chriſtus, & accuſatur, & in gentibus blaſphematur, ſed hos interim peruerſa prædicantes tolerat, & reſipiſcentes à miſericordiæ gremio non repellit. *Nicol. ad conſult. Bulg cap. 96. Iuo par. 8. cap. 228. decr.* Ephes. 5

CAP. IX.

31 q. 1. c. Sæculares, qui coniugale conſortium ſine culpa grauiori dimittunt, vel dimiſerunt, & nullas cauſſas diſſidii probabiliter, proponentes, propterea matrimonia ſua dimittunt, vt aut illicita, aut aliena præſumant: ſi antequam apud Epiſcopos comprouinciales diſſidii cauſſas dixerint, & prius vxores, quam iudicio damnentur, abiecerint? à communione eccleſiæ, & ſancto populi cœtu, pro eo quod fidem & coniugia maculent, excludantur. *Agath. cap. 25. Capitul. lib 7. cap 305. Iuo lib. 6. tit. 8. cap. 5. panor. & par. 8. cap. 231. & 238. decr.*

CAP. X.

Eos, qui relictis vxoribus ſuis, ſicut in euangelio dicitur. excepta cauſſa fornicationis, ſiue adulterii probatione, alias duxerint, ſtatuimus à communione eſſe arcendos. *Venet. cap. 2.* Matth. 5.

ad ſe traduxit. *Baſil. epiſt. ad Amphiloch. cap.* 9.

CAP. XXII.

In marito, qui ab vxore relictus eſt, conſiderare oportet cauſſam derelictionis, & ſi præter rationem eam ſeceſſiſſe apparuerit, eſt maritus quidem dignus venia, illa vero pœnæ: ei autem venia, vt eccleſiæ communicet, dabitur. *Baſil. ad Amphiloc. c.* 35.

Vir, dum vxor viuit, non poteſt alteram ducere, neque vxor alteri viro nubere. Tit. XXVII.

CAP. I.

SI laicus eiecta vxore aliam duxerit, vel dimiſſam ab alio duxerit, excommunicetur. *Apo. c.* 48.

CAP. II.

De his requiſiuit dilectio tua, qui interueniente repudio, alii ſe matrimonio copularunt, quos in vtraque parte adulteros eſſe manifeſtum eſt. Qui vero vel vxore viuente, quamuis diſſociatum videatur eſſe coniugium, ad aliam copulam feſtinarunt, neque poſſunt adulteri non videri, in tantum, vt etiam hac perſonæ, quibus tales coniuncti ſunt, etiam ipſæ adulterium commiſiſſe videantur, ſecun-
Matth 5. & 19. dum illud, quod legimus in euangelio: Qui dimiſerit vxorem ſuam, & duxerit aliam, mœchatur: ſimiliter, & qui dimiſſam duxerit, mœchatur: & ideo tales omnes à communione fidelium abſtinendos. De parentibus autem, aut de propinquis eorum nihil tale ſtatui poteſt, niſi incentores illiciti conſortii fuiſſe detegantur. *Innoc. epiſt.* 3 *c.* 6.

CAP. III.

Cum in captiuitate Vrſa mulier teneretur,
34 q. 1. & 2 c. 2. aliud coniugiũ cum Reſtituta Fortunius iniſſe cognoſcitur, &c. Statuimus, fide catholica ſuffragante, illud eſſe coniugium, quod primitus erat gratia diuina fundatum, conuentumq; ſecundæ mulieris, priore ſuperſtite, nec diuortio eiecta, nullo pacto poſſe eſſe legitimum. *Innocen. epiſt.* 9. *Raban. cap.* 7. *de pœniten. Iuo lib.* 6. *tit.* 6. *cap.* 4. *panor. & par.* 8. *c.* 245. *decr.*

CAP. IV.

34. q. 1. 2. & 3. Cum per bellicam cladem, & grauiſſimos hoſtilitatis incurſus, ita quædam dicatis diuiſa eſſe coniugia, vt abductis in captiuitatem viris, feminæ eorum remanſerint deſtitutæ, quæ viros proprios, aut interemptos putauerint, aut numquam à dominatione crediderint liberandos, & ad aliorum coniugium, ſolitudine cogente tranſierint: cumque nunc ſtatu rerum, auxiliante Domino, in meliora conuerſo, nonnulli eorum, qui putabantur periiſſe, remeauerint, merito caritas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ aliis iunctæ ſunt viris, à nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus ſcriptum: quod à Deo iungitur mulier viro: & iterum præceptum agnouimus,
vt, quod Deus iunxit, homo non ſeparet: neceſſe eſt, vt legitimarum fœdera nuptiarum Matt. 19.
redintegranda credamus; & remotis malis; quæ hoſtilitas intulit, vnicuique hoc, quod legitime habuit reformetur: omnique ſtudio procurandum eſt, vt recipiat vnuſquiſque, quod proprium eſt. *Leo. epiſt.* 77. *ad Nicetam Epiſcopum Aquileienſem cap.* 1. *Raban. cap.* 9. *de pœniten. Iuo lib.* 6. *tit.* 6. *cap.* 2. *panor. & par.* 8. *cap.* 190. *&* 244. *decret. Burch. lib.* 9. *cap.* 55. *Anſel. lib.* 10. *cap.* 22. *Cæſar. lib.* 10. *cap.* 67. *Tarrac. lib.* 4. *cap.* 49.

CAP. V.

Si aliquæ mulieres ita poſteriorum viro- 34. q 1. & 2. c. 1. in fin.
rum amore ſunt captæ, vt malint his cohærere, quam in legitimum redire conſortium, merito ſunt notandæ, ita vt etiam eccleſiaſtica communione priuentur: quæ de re excuſabili (*loquitur de iis feminis, quæ cum putarent viros mortuos aliis nupſerunt*) contaminationem criminis elegerunt, oſtendentes, ſibimet pro ſua incontinentia placuiſſe, quod iuſta remiſſio potuit expiare. Redeant ergo in ſuum ſtatum voluntaria redintegratione coniugia, neque vllo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditione neceſſitatis extorſit: quia ſicut hæ mulieres, quæ reuerti ad viros ſuos nolunt, impiæ habendæ ſunt, ita illæ, quæ in affectum initum ex Deo, redeunt, merito ſunt laudabiles iudicandæ. *Leo epiſt.* 77. *ad Nicetam Aquileien. Epiſcop. c.* 4. *Burch. lib.* 9. *cap.* 57. *Iuo par.* 8. *cap.* 192. *decr.*

CAP. VI.

Si mulier infirmitate correpta non value- 32 q 7. c. Quod propoſuiſti. 18.
rit viro debitum reddere, quid faciet eius iugalis? Bonum eſſet ſi ſic permaneret, ſed ſi non poteſt continere, nubat, non tamen ſubſidii opẽ ſubtrahat ægrotæ. *Greg. iii. epiſt.* 4 *ad Bonif. poſt princ. Iuo lib.* 6. *tit.* 10. *c.* 1. *panor. & par.* 8. *c.* 78. *decr. Cæſar. lib.* 10. *c.* 94.

CAP. VII.

De his, qui in plurimas nuptias inciderunt, 31. q 1. c. 8. & 12.
tempus quidem præfinitum manifeſtum eſt: q 7. c. 9. & quis.
ſed conuerſatio eorum, & fides tempus abbreuiat. *Neocæſ. c.* 3. *Mar. Brac. c.* 81. *Burch. lib* 9. *c.* 22. *Iuo par.* 8. *c.* 160. *decr.*

CAP. VIII.

Feminæ, quæ nulla præcedente cauſſa, reliquerunt viros ſuos, & alteris ſe copulauerunt, nec in fine accipiant cõmunionem. *Elib. c.* 8. *vide Agath. c.* 25. *Trull. c.* 88. *Burch. lib.* 9. *c.* 62. *Iuo par.* 8. *c.* 198. *decr.*

CAP. IX.

Fidelis femina, quæ adulterum maritum re- 32. q 7. c. 8.
liquerit fidelem, & alterum duxerit, prohibeatur, ne ducat: ſi autem duxerit, non prius accipiat communionem, quam is, quem reliquit, de ſæculo exierit, niſi neceſſitas infirmitatis dare compulerit. *Eliber. c.* 9. *Raban. c.* 3. *de pœnit. Burch. lib.* 9. *c.* 63. *Iuo par.* 8. *c.* 199. *decr. Anſel. lib.* 11. *c.* 92.

CAP. X.

Iuxta euangelicam, & Apoſtolicam doctri- 31. q. 7. placuit. c. 5. nam, neque ab vxore dimiſſus, neque à viro dimiſſa alteri copuletur; ſed vel ita maneant, vel reconcilientur. Quod ſi contemnant, pœnitere cogantur, & de hac re lex petatur ab Imperatoribus. *Carth. cap.105. G. Mileuit.c.17. L. Afric cap.69. L. Raban.cap.3. de pœnit.* Burch. *lib.9.cap.64. Iuo par.8.cap.200. decr. Anſel.lib. 10.cap.15.*

CAP. XI.

Qui alienis vxoribus, ſuperſtitibus earum maritis, nomine coniugii abutuntur, à communione habeantur extranei. *Andegau.c.7.*

CAP. XII.

Quæ virum dimittit, mœchatur, ſi alii nubat, vt ait ſanctus Baſilius ex Hieremiæ pro- Hiere 3 phetia: *S*i vxor alteri viro accedat, non reuertatur ad virum ſuum, ſed deturpata deturpe- Prou.18. tur, & rurſum. Qui habet mœcham, inſipiens & impius eſt. Si igitur ſine cauſa receſſit à viro, vir quidem venia dignus eſt, ipſa pœnis, &c. Sed ſi quis relinquat legitime ſibi copulatam, Matt 5. & aliam ducat, iuxta Chriſti ſententiam, adulterii ſubiacet crimini. A patribus noſtris definitum eſt, hos annum lacrymari, biennio audire, triennio ſubſterni, ſeptimo coniungi fidelibus: ita oblationem accipere, ſi cum lacrymis pœniteat. *Trul.* c. 88. *Baſil. ad Amphiloch. c.75.*

CAP. XIII.

Si ſeparante ſe viro, & non apparente, antequam mors eius ſciatur, alteri nubit vxor, mœchatur. Itidem militum vxores, quæ viris non apparentibus nubunt, vt quæ abſentibus viris nõ expectato reditu nubunt. Habeant vero aliquam veniam, cũ ſuſpicio eſt de morte viri. Si vero ita nubat, & vir redeat, ad eum reuertatur, neque poteſt eam expellere, vt adulteram, quia ignorans fecit. *Trull* c.94.

CAP. XIV.

Nec marito viuente ſuam mulierem alius accipiat: quia maritus mulierem ſuam non deber dimittere, excepta cauſſa fornicationis deprehenſæ. *Syno. Sueſſionen.*

CAP. XV.

Item placuit, vt reſoluto fornicationis cauſſa iugali vinculo, non licet viro, quamdiu adultera viuit, aliam vxorem ducere, licet ſit illa adultera: ſed nec adulteræ, quæ pœnas grauiſſimas, vel pœnitentiæ tormentum luere debet alium accipere virum, nec viuente, nec mortuo, quem nõ erubuit defraudare, marito. Nam & ſi legatur in ſacris euangelicis paginis, ſola fornicationis cauſa dixiſſe Do- Matt.19. minum, dimittere virum vxorem ſuam, non tamen legitur conceſſiſſe, aliam viuente illa in coniugio ſibi ſociare: prohibuiſſe quidem modis omnibus non ambigitur, &c. Quia poterat Hiero. in cap. 19. Matt. accidere, inquit B. Hieronymus, vt aliquis calumniam faceret innocenti, & ob ſecũdam copulam nuptiarum, veteri crimen impingeret, ſic priorẽ dimittere iubetur vxorem, vt ſecundam prima viuente non habeat. *Foroiul.c.10.*

CAP. XVI.

Si cuius vxor conſtuprata fuerit, & propterea maritus capitali ſententia delere illam machinauerit, ipſa vero vrgente mortis periculo, ad Epiſcopum confugerit, & auxilium quæſierit, operoſiori, ſi poteſt Epiſcopus, labore deſudet, nec occidatur. Si vero non poteſt nullo modo liceat ei requirenti eam reddere viro ad occidendũ, quæ ſe ei obtulit ad defendendum, &c. Maritus vero, quandiu ipſa viuat, nullo modo alteram ducat. *Tribur.* c.46.

CAP. XVII.

Si cuius vxor adulterium perpetrauit, & hoc à viro deprehenſum fuerit, & publicatum, dimittat vxorem, ſi voluerit, propter fornicationem, illa vero ſeptẽ annis publice pœniteat. Vir vero eius, illa viuente, nullatenus aliam accipiat. *Nannet.c.12.*

CAP. XVIII.

Vxor niſi ex conſenſu, & cauſſa vacandi Deo, numquam propter hominem ſeparanda, & ſi fornicata fuerit, & vir eius voluerit, admittenda, ſed illa viuente, altera non ducenda: quia adulteri regnum Dei non poſſidebunt, & pœ- 1 Cor. 6. nitentia illi accipienda. Nolite vos iure habere vxores, quarum priores mariti viuunt, adulterina enim ſunt iſta coniugia. *Troſl. c.*8.

CAP. XIX.

Qui vxores legitimas ſine culpa fornicationis dimittunt, alias non accipiant, illis viuentibus, nec vxores viros, ſed ſibimet reconcilientur. *Bituricen.cap.15. apud Lemouicen. actio. ij.*

CAP. XX.

Militum vxores, quæ cum mariti ipſarum non appareant, nupſerunt, eidem rationi ſubiiciuntur, cui, & quæ propter maritorum peregrinationem, ac abſentiam, reditu non expectato, nupſerint. Sed res nõnullam hic veniam admittit, quod maior ſit mortis ſuſpicio. *Baſil. ad Amphiloch.* c.36.

CAP. XXI.

Quæ per ignorantiam nupſit ei, qui ab vxore ad tempus dimiſſus eſt, deinde dimiſſa eſt, vt prior ad ipſum reuertatur, fornicata quidem eſt: ſed per ignorantiam, à matrimonio ergo non prohibetur: ſed melius eſt, ſi ſic manſerit. *Baſil. ad Amphiloch.*c.46.

CAP. XXII.

Quæ à marito dimiſſa eſt, mea quidem ſen- Matt. 5 tentia manere debet. Si Dominus autem dixit: Si quis reliquit vxorem, præterquam ratione fornicationis, facit eam adulterari, ex eo, quod eam adulteram nominat, excluſit eam à ſocietate cum alio. *Baſil. ad Amphiloch.* c.48.

CAP. XXIII.

Qui mulierẽ quidem ſibi legitime copulatã dimittit, & aliam ducit, ſecundum Domini ſententiam, adulterii iudicio ſubiicitur, & à pa- Matt 5. tribus noſtris canonice ſtatutum eſt, vt hi

anno

anno defleant, biennio audiant, triennio ſubſternantur, ſeptimo cum fidelibus conſiſtant & ita oblatione digni habeantur, ſi cum lacrymis pœnitentiam egerint. *Baſil. ad Amphiloch. cap. 76. 77. Trull. cap. 88.*

CAP. XXIV.

Si alicuius vxor ſpiritu corripitur, vt ferreos etiam compedes, & manicas geſtet, vir autem dicat, non poſſum continere, & velit aliam accipere, debet ne aliam accipere, an non? Reſpondeo: In hac re quidem adulterium intercedit, nec inuenio quid de ea reſpondeam, ſpirituali tamen ſententia non debet. *Timoth. Epiſcop. Alex. cap. 15.*

Vide Siricium ad Himerium cap. 4. tit. de ſponſalibus cap. 1.

Nemini licet duas vxores eodem tempore habere. Tit. XXVIII.

CAP. I.

Nulli liceat vno tempore duas habere vxores. *Synod. Rom. ſub Eugen. ij. & Leon. iv. cap. 37.*

CAP. II.

Si valuetis, deuita, ne amplius, cui mulieres obierint, duabus debeant copulari. *Greg. ij. epiſt. 8. ante med.*

CAP. III.

Si liceat vno tempore habere duas vxores exquiritis, quod ſi non licet, ſcire cupitis apud, quem inuentum fuerit, quid exinde facere debeatis. Duas tempore vno habere vxores, ne ipſa origo humanæ conditionis admittit, nec lex chriſtianorum illas permittit, nam Deus, qui fecit hominem ab initio maſculum vnum fecit, & vnam fœminam tantum, cui potuit vtique, ſi vellet, duas vxores tribuere, ſed noluit.
Gen. 2. Scriptum quippe eſt, propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ, non dixit vxoribus, & iterum erunt maſculus ſcilicet, & fœmina in carne vna, & non tres, aut plures, &c. *Nicol. ad conſult. Bulg. cap. 51.*

31. q. 1. c. 8. CAP. IV.

De his, qui in plurimas nuptias inciderunt, tempus quidem præfinitum manifeſtum eſt: ſed conuerſatio eorum, & fides tempus abbreuiat. *Neocæſ. cap. 3. Mart. Brac. c. 81. Burch. lib. 9. cap. 22. Iuo par. 8. cap. 160. decr.*

De coniugibus, qui ad religionem ſe conferunt. Tit. XXIX.

Vide lib. ix. tit. vi. quibus adde.

CAP. I.

27. q. 2. c. 25. Qvia Agatho lator præſentium in monaſterio dilectionis tuæ conuerti deſiderat, hortamur, vt eum omni cum dulcedine, dilectioneque ſuſcipias, &c. Quem tamen ita ſuſcipiendum eſſe cognoſce, & ſi vxor illius ſimiliter conuerti voluerit. + devotione. Nam dum vnum vtrorumque corpus coniugii copulatione fit factum, incongruum eſt partem conuerti, & partem in ſæculo remanere. *Greg. Vrbico Abbati lib. 5. epiſt. 49.*

CAP. II.

Si vir, & vxor vna caro ſunt, & religionis cauſſa vir vxorem dimittit, vel mulier virum in hoc mundo remanentem, vel fortaſſe ad illicita migrantem, quæ eſt iſta conuerſio, in qua vna eademque caro & ex parte tranſit ad continentiam, & ex parte remanet in pollutione? 27. q. 2. c. 18. ſunt qui. Si vero vtriſque conueniat continentem vitam ducere hoc quis audeat accuſare? quando certum eſt, quod omnipotens Deus, qui minora conceſſit, maiora non prohibuit? Et quidem multos ſanctorum nouimus cum ſuis coniugibus, & prius continentem vitam duxiſſe, at poſtmodum ad ſanctæ eccleſiæ regimina migraſſe. Duobus etenim modis ſancti viri etiam a licitis ſolent abſtinere: aliquando, vt merita ſibi apud Deum omnipotentem augeant, aliquando vt ante actæ vitæ culpas deterigant, &c. Proinde cum boni coniuges, aut meritum augere deſiderant, aut ante actæ vitæ culpas delere, vt ſe ad continentiam aſtringant & meliorem vitam appetant, licet. Si vero continentiam, quam vir appetit vxor non ſequitur, aut quam vxor appetit, vir recuſat, diuidi coniugium non poteſt: quia ſcriptum eſt. Mulier poteſtatem ſui corporis non habet, ſed vir, ſimiliter & vir poteſtatem ſui corporis non habet, ſed mulier. 1. Cor. 7. *Greg. ad Theotiſtam patriciam lib. 9. regiſt. epiſt. 39. ante fin. Iuo lib. 6. tit. 5. cap. 4. panor. & par. 8. cap. 129. decr. Anſel. lib. 10. cap. 18. Cæſar. lib. 10. cap. 63. Tarraſ. lib. 4. cap. 50.*

CAP. III.

Agathoſa latrix præſentium queſta eſt, maritum ſuum contra voluntatem ſuam in monaſterio Vrbici Abbatis eſſe conuerſum. 27. q. 2. c. 21. Quod quia ad eiuſdem Abbatis culpam, & inuidiam non eſt dubium pertinere, experientiæ tuæ præcipimus, vt diligenti inquiſitione diſcutiat, ne forte cum eius voluntate conuerſus ſit, vel ipſa ſe mutare promiſerit. Et ſi hoc repererit, & illum in monaſterio remanere prouideat, & hanc ſicut promiſit, mutare compellat. Si vero nihil horum eſt, nec quodam fornicationis crimen, propter quod viro licet dimittere vxorem, prædictam mulierem commiſiſſe cognoueris: ne illius conuerſio, vxori relictæ in ſæculo fieri poſſit perditionis occaſio; volumus, vt maritum ſuum illi, etiam ſi iam tonſuratus eſt, reddere debeas, omni excuſatione ceſſante: quia & ſi mundana lex præcipit conuerſionis gratia vtrolibet inuito poſſe ſolui coniugium: diuina tamen lex fieri non permittit. Nam excepta fornicationis cauſſa vir vxorem dimittere nulla ra-

tione concedimr, quia poſtquam copulatione coniugii viri, atque mulieris vnum corpus efficitur, non poteſt ex parte conuerti, & ex parte in ſæculo remanere. *Greg. lib. 9 epiſt 44. Hadriano. Panorm. notario Anſel. li. 10. cap. .. Burch lib. 9. cap. 48. Iuo lib. 6. tit. 5. cap. 10. panor. & par. 8, cap. 186. decr. Cæſaraug. l. b. 10. cap. 64.*

De ſecundis nuptiis, & ne quiſquam eas damnet. Tit. XXX.

CAP. I.

DIco autem non nuptis, & viduis: bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego. Quod ſi non ſe continent, nubant, melius eſt enim nubere, quam vri. *Paul. ad Cor c. 7. n. 8.*

CAP. II

Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir eius viuit. Quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt, cui vult nubat, tantum in domino. *Paul. ibid num 39.*

CAP III.

Volo iuniores nubere, filios procreare, matres familias eſſe: nullam occaſionem dare aduerſario maledicti gratia. *Paul. 1. ad Tim. cap. 5. num. 14.*

CAP. IV.

Cathari (*Nouatiani L.*) conuerſi ſcripto fateantur, quod ſentient cum eccleſia Catholica: hoc eſt communicabunt cum his, qui ſecundas nuptias contraxerunt, &c. *Nicæn. cap. 8.*

CAP. V.

27 q. 1. de viduis c. 1. Viduæ, ſicut ſi ſe forſitan continere poterant, ſecundum Apoſtolum, nullatenus nubere
1. Tim. 5. vetabantur, ſic habita ſecum deliberatione,
1. Cor 7. promiſſam Deo pudicitiæ fidem debent cuſtodire, nos autem nullum talibus laqueum debemus inicere, ſed ſolas adhortationes præmii ſempiterni, pœnaſque proponere diuini iudicii, vt & noſtra ſit abſoluta conſcientia, & illarum pro ſe rationem Deo reddat intentio.
1. Tim 5. Cauendum eſt quippe quod de earum motibus, actibuſque beatus Paulus Apoſtolus teſtatur; Quod plenius exponere prætermimus, ne ſexus inſtabilis non tam deterreri, quam admoneri videatur. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 22. vide Triburicen. cap. 25. Cæſar. lib 9. cap. 61. Burch. lib. 8. cap. 34. Iuo par. 7. cap. 53. decr.*

CAP. VI.

Secundas nuptias ſicut ſæcularibus inire conceditur, ita poſt eas nullus ad clericale ſinitur venire collegium. *Gelaſ. epiſt. 1. cap. 24.*

CAP. VII.

Sciſcitamini, ſi muliere propria defuncta, poſſit vir alteram ducere. Scitote per omnia poſſe. Paulo egregio prædicatore conſilium
1. Cor. 7. dante, qui dicit: Dico autem non nuptis, & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic maneant, ſicut & ego: quod ſi ſe non continent, nubant, & iterum. Mulier alligata eſt, quanto tempore vir eius viuit, quod ſi dormierit vir eius, liberata eſt, cui vult nubat, tantum in domino. Quod enim de muliere ſanxit, & de viro intelligendum eſt, quia e contra ſæpe ſancta ſcriptura de viro loquitur: ſed & de muliere nihilominus dicere ſubintelligitur. ecce enim dicimus: Beatus vir, qui non abiit in conſilio impiorum, &c: Pſal. 1.
& iterum: Beatus vir qui timet Dominum, vbi Pſal 111.
non ſolum virum, ſed & fœminam, quæ non abiit in conſilio impiorum, & quæ timet Dominum, beatam eſſe non immerito credimus. *Nicol. ad conſulta. Bulg cap. 3.*

CAP. VIII.

Iuxta eccleſiaſticum canonem, ſi qui libere, & legitime contrahunt ſecundas nuptias, non clandeſtinas, & occultam permiſtionem: modico exacto tempore, poſtquam orationibus, & ieiuniis vacauerint, per indulgentiam eis communionem decernimus. *Laod. cap. 1.*

CAP. IX.

Cum Epiſcopus ordinandus eſt, antea exa- d. 23 qui Epiſcopus c. 22.
minetur, &c. ſi nuptias non improbet, ſi ſecunda matrimonia non damnet, &c. *Carth. iv. cap. 1. Burch. lib. 1. cap. 8 Iuo par. 5 cap 6. decr.*

CAP. X.

Pro conſulto caſtitatis, &c. Viduæ, quibus 32 q 1. c. vlt.
placuerit, teneant caſtitatem: & nulla vidua 27 q. 1 c. 18
ad nuptias iterandas vi venire cogatur. Quod ſi prius, quam profiteantur continentiam, nubere elegerint, illæ nubant, quos propria voluntate voluerint habere maritos. Similis conditio, & de virginibus habeatur, nec extra voluntatem parentum, vel ſuam maritos cogantur accipere. Si quis vero propoſitum caſtitatis viduæ, vel virginis impedierit, à ſancta communione & à liminibus eccleſiæ habeatur extraneus. *Tolet. iij. cap. 10 Burch. lib 8. cap. 44. Iuo par. 7. cap. 62. & par. 8. cap. 18. decr.*

CAP. XI.

Quæ in viduitate habet ſui poteſtatem, co- 1. Cor 7.
habitat ab omni accuſatione libera. ſi nemo eſt, qui coniugium diuellat, cum dicat Apoſtolus: ſi ſit mortuus maritus, libera eſt, vt nubat, cui velit, tantum in Domino. *Baſil ad Amphiloch. c.*

CAP. XII.

Vidua ancilla forte non multum lapſa eſt, quæ ſub raptus ſimulatione, ſecundum matrimonium elegit. Quamobrem eam de illo accuſare non oportet: neque enim ſimulatio iudicatur, ſed voluntas. *Baſil. ad Amphiloc. c. 53.*

Ne digami ordinentur clerici, licet poſt digamiam fuerint baptizati. Tit. XXXI.

Vide lib. xxvij. tit. xiij & xiv.

Clericus digamus tantum poteſt aſcendere ad ordinem ſubdiaconatus. Tit. XXXII.

CAP. I.

LEctor fidelis, ſi viduam alterius vxorem acceperit, amplius nihil ſit, ſed ſemper le-

ctor

ctor habeatur, aut, forte ſubdiaconus. *Toletan.* 1.*cap.* 3.

CAP. II.

De idoneis autem, probatiſque viris, quos, clericatui alligari ipſa vitæ gratia ſuggerit ſi forte inciderint in duplicata matrimonia, non vltra ſubdiaconatum eccleſiaſticas capiant dignitates. *Arauſ.cap.*25.

CAP. III.

d.34.cap. 18. Lector ſi viduam alterius vxorem acceperit, in lectoris ſtatu permaneat, aut ſi forte neceſſitas ſit, ſubdiaconus fiat, nihil autem ſupra. Similiter & ſi bigamus fuerit. *Mar.*Brac. c. 43.

De matrimonio Clandeſtino.
Tit. XXXIII.

CAP. I.

De cland desp c.1. Greg ix. &c. viii. eod. tit. in 4.coll.

CVm inhibitio copulæ coniugalis ſit in tribus vltimis gradibus reuocata, eam in aliis volumus diſtricte obſeruari. Vnde prædeceſſorum noſtrorum inhærendo veſtigiis, clandeſtina coniugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis ſacerdos talibus intereſſe præſumat. Quare ſpecialem quorumdam locorum conſuetudinem ad alia generaliter prorogando, ſtatuimus: vt cum matrimonia fuerint contrahenda, in eccleſiis per presbyteros publice proponantur, competenti termino præfinito, vt infra illum, qui voluerit, & valuerit, legitimum impedimentum opponat. Et ipſi presbyteri nihilominus inueſtigent, vtrum aliquod impedimentum obſiſtat. Cum autem probabilis apparuerit coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe, donec quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis. Si qui vero clandeſtina, vel interdicta coniugia inire præſumpſerint in gradu prohibito, etiam ignoranter: ſoboles de tali cõiunctione ſuſcepta, prorſus illigitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium, cum illi taliter contrahendo, non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur. Pari modo illegitima proles cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum, præter commune edictum, in conſpectu eccleſiæ præſumpſerint. Sane parochialis ſacerdos, qui tales coniunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet alius regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, grauius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulauerit. Sed & his, qui taliter copulari præſumpſerit, etiam in gradu conceſſo, condigna pœnitentia iniungatur. Si quis autem ad impediendã legitimam copulam malitioſum impedimentum obiecerit, eccleſiaſticam non effugiat vltionem. *Inno* iii.*in conc gen. Later. cap.*51.

CAP. II.

Vt omnes laici publicas nuptias faciant tam nobiles, quam ignobiles. *Vernen.* c.15.

CAP. III.

Nemini liceat furtim, raptimq; nuptias contrahere, ne forte per erroris ignauiã, vel quod peius eſt, diabolico inſtigati amore, illicita connubia celebrentur. Sed interuenientibus pactis ſponſalibus, per aliquam dilationis moram requiſiti, quin etiam diligenti cura vicini, vel maiores natu loci illius, qui poſſint ſcire lineãm generationũ vtrorumq; ſponſi ſcilicet, vel ſponſæ. In eo etiam, vt ſine notitia ſacerdotis plebis illius nullatenus fiat, quatenus nulla deinceps ſeparationis tribulatiõ intercedat. Si vero hoc ordine cuncta peragantur, ac probatum ſine fraude teſtium fuerit, & cauſſa contigerit, quod poſtea aut ij ſi recordati fuerint, qui primum ſe neſcire profeſſi ſunt, aut certe per aliorum veracium hominum teſtimonium inuenti fuerint in eo gradu conſanguinitatis, qui ſegregari ſolent, ſegregentur quidem ab inuicem, & agant pœnitentiam & ſi fieri poteſt, perſeuerent vtrique innupti. Quod ſi propter incontinentiam, vel certe, quod eſt honeſtius, amore filiorum in id permanere nequeunt, tranſeant quidem ad ſecundas nuptias: hoc autem dicimus ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium. *&c.* Qui autem non obſeruauerint omnia hæc, quæ pro ſalute animæ, & fragilitate vitæ ſupra compendioſe ſcripta leguntur, & furtiuas, vel interdictas nuptias contrahere præſumpſerint, & proximi cognationis fuerint inuenti, ſeparentur quoque & ipſi, & cunctis diebus vitæ ſuæ ſub pœnitentiæ lamento permaneant: atque ad ſecundas nuptias nunquam ille, vel illa perueniant, alieni communionis gratia iudicentur: filiique, qui de hoc tam inceſto coniugio nati fuerint, improbi habeantur, nullamque rerum adipiſci valeant parentum facultatem. *Foroiul.cap* 8.

CAP. IV.

Nullus occultas nuptias, aut raptum faciat; vel quam propinquus habuit, ducat vxorem ſed dotatam, & à parentibus traditam per benedictionem ſacerdotum accipiat, qui vult vxorem, ſicut in lib. vii. Capitular. cap. 179. monetur his verbis: Sancitum eſt, vt publicæ nuptiæ ab his, qui nubere cupiunt, fiant, quia ſæpe in nuptiis clam factis grauia peccata tam in ſponſalibus, quam in propinquis, & adulterinis coniugiis, & quod peius eſt dicere, cum conſanguineis accreſcunt, vel accumulantur. Sed prius cauendus eſt ſacerdos, in cuius parochia nuptiæ fieri debent, in eccleſia coram omni populo, & ibi inquirere vna cum populo ipſe ſacerdos debet, ſi eius propinqua ſit, an non, aut alterius vxor, vel ſponſa, vel adulterata. Et ſi licita, & honeſta omnia pariter inuenerit, tunc per conſilium, & benedictionem ſacerdotis, & conſultu aliorum hominum bonorum eam ſponſare, & legitime dotare debet. *Trosl.cap.* 8.*ante med.*

CAP. V.

Quæ vxor habenda eſt, ſecundum legem ſit caſta in virginitate, & dotata legitime, &c. &c.

ita ſecundum legem, & euangelium publicis nuptiis licite ſumenda. *Troſleia. cap.* 8. *ex D. Auguſt. in med.*

Vide Euariſt. epiſt. 1. *in prin. tit. de Ceremoniis. quæ in matrimonio obſeruari ſolent. c. Cuſtoditum. Nicol. ad conſul. Bulgar. cap.* 3. *eo. tit. cap. Conſuetudinem. Carth.* iv. *cap.* 13. *eod. tit. cap. Sponſus.*

De concubinis, & de his, qui concubinas habent. Tit. XXXIV.

CAP. I.

NVlli liceat vno tempore duas habere vxores, ſiue concubinas, vxoremue, & concubinam, &c. Contra hæc ſalubria dicta faciens, cum vxore concubinam habens, eccleſiæ communione videatur indignus. *Syn. Rom. ſub Eugen.* ij. *& Leon.* iv. *cap.* 37.

CAP. II.

d. 33 c. 6. Laici, qui habentes vxores baptizati ſunt, ac ſic ſe inſtituerunt, vt opinio eorum in nullo vacillet, vt aut clericis iuncti ſint, aut monaſteriis, ex quo baptizati ſunt, hæſerint, & ſi non concubinam, non pellicem nouerint, ſi in bonis operibus vigilauerint, non prohibentur huiuſmodi ad clericatus ordines aſſumi. *Inno. epiſt.* 4. *cap.* 4. *Tarrac. lib.* 1. *cap.* 129. *Anſel. lib.* 7. *cap.* 29. *Iuo par.* 6. *cap.* 95. *decret.*

CAP. III.

32. q. 2. c. 12. Non omnis mulier iuncta viro, vxor eſt viri, quia neç omnis filius hæres eſt patris, nuptiarum autem fœdera inter ingenuos ſunt legitima, & inter æquales multo prius, hoc Gen. 2. ipſum Domino conſtituente, quam initium Gen. 21. Romani iuris extiterit. Itaque aliud eſt vxor, aliud concubina, ſicut aliud ancilla, aliud libe- Gal. 4. ra. Propter quod etiam Apoſtolus ad manifeſtandum harum perſonarum diſcretionem, Geneſis. teſtimonium ponit, &c. Eiice ancillam, & filium eius, non enim hæres erit filius 27. q. 2. c. 16. ancillæ cum filio meo Iſaac. Vnde [cum ſocietas nuptiarum ita ab initio conſtituta ſit, vt præter ſexuum coniunctionem, haberet in ſe Chriſti, & eccleſiæ ſacramentum, dubium non eſt, eam mulierem non pertinere ad matrimonium, in qua docetur nuptiale non fuiſſe myſterium. Igitur cuiuſlibet loci clericus, ſi filiam ſuam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum eſt, quaſi coniugato eam dederit, niſi forte illa mulier ingenua facta, & dotata legitime, & publicis nuptiis honeſtata videatur. Paterno arbitrio viris iunctæ, carent culpa, ſi mulieres, quæ, à viris habebantur, in matrimonio non fuerunt: quia aliud eſt nupta, aliud concubina. *Leo epiſt.* 90 *cap.* 4. *ad Ruſticum Narbonenſem Epiſcopum. Tribur. cap.* 38. *Cæſar. lib.* 10. *cap.* 16. *&* 40. *Burch. lib.* 9. *cap.* 1. *Iuo par.* 8. *cap.* 74. *&* 139. *decret.*

CAP. IV.

32. q. 2. c. 4. Ancillam à thoro abiicere, & vxorem certæ ingenuitatis accipere, nõ duplicatio coniugii, ſed profectus eſt honeſtatis. Culpanda eſt ſanè talium negligentia, ſed non penitus deſperanda, vt crebris cohortationibus incitati, quod neceſſarie expetierunt, fideliter exequantur: nemo enim deſperandus eſt, dum in hoc corpore conſtituitur, quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur, conſilio maturiore perficitur. *Leo epiſt.* 90. *cap* 5. *&* 6. De pœn. d. 7. c. 2.

CAP. V.

Quia venerandi canones ad ſacerdotii gradum natos è concubinis prouehi contradicunt, probare eos non ſatis cautum fore putauimus, ne quidquam à nobis contrarium ſanctis patribus in exemplum, & auctoritatem poſteris relinquatur, ſolet enim ſancta, & Apoſtolica ſedes pleraque conſiderata ratione tolerare, ſed numquam in ſuis decretis, & conſtitutionibus à concordia canonicæ traditionis diſcedere. *Greg.* vii. *lib.* 2. *regiſt. epiſt.* 50.

CAP. VI.

Si quis habens vxorem * fidelis, concubinam habeat, non communicet. Qui non habet vxorem, & pro vxore concubinam habet, à communione non repellatur, tantum vt vnius mulieris, aut vxoris, aut concubinæ, vt ei placuerit, ſit coniunctione contentus, alias vero viuens abiiciatur, donec deſinat, & ad pœnitentiam reuertatur. *Tolet.* 1. *c.* 17. *Raban. cap.* 10. *de Pœnit. Iuo lib.* 6. *tit.* 3. *cap.* 6. *panor. & par.* 8. *cap.* 64. *decret.* d. 34. is qui c. 4. * fidelem

CAP. VII.

De clericis, qui habent concubinas, & de pœna excommunicationis, & de aliis pœnis, quibus afficiuntur, ſi non reſipiſcunt. *Concil. habitum in Germania ſub Conrado Card. c.* 2.

De adulteris, & raptoribus feminarum. Tit. XXXV.

Vide lib. xxxvi. *in* iii. *parte.*

De teſtibus, & aliis probationibus in cauſſa matrimoniali. Tit. XXXVI.

CAP. I.

LIcet ex quadam neceſſitate præter communem formam olim fuerit inſtitutum, vt in conſanguinitatis, & affinitatis gradibus computandis, valeret teſtimonium de auditu: cum propter breuem hominum vitam teſtes de viſu deponere non valerent, vſque ad gradum ſeptimum commutando, quia tamen pluribus exemplis, & certis experimentis didicimus, ex hoc multa pericula contra legitima coniugia proueniſſe: ſtatuimus, ne ſuper hoc recipiantur teſtes de cetero de auditu, cum iam quartum gradum prohibitio non excedat, niſi perſonæ graues extiterint, quibus fides merito ſit adhibenda, & ante motam litem teſti- De teſtib & atteſt. cap. 47. Greg. ix. c. vlt eod tit in 4. coll.

teſtificata dedicerint ab antiquioribus quidem ſuis, non vtique vno, cum non ſufficeret ille, ſi viueret, ſed duobus ad minus, nec ab infamibus, & ſuſpectis, ſed à fide dignis, & omni exceptione maioribus, cum ſatis videretur abſurdum illos admitti, quorum repellerentur auctores. Nec tamen ſi vnus à pluribus, vel infames ab hominibus bonæ famæ acceperint, quod teſtentur, tamquam plures, & idonei teſtes debent admitti, cum etiam ſecundum ordinem iudiciorum non ſufficiat vnius teſtis aſſertio, etiam ſi præſidali dignitate præfulgeat, cum actus legitimi ſint infamibus interdicti. Teſtes autem huiuſmodi proprio iuramento firmantes, quod ad ferendum in cauſſa ipſa teſtimonium, odio, vel timore, vel amore vel commodo non procedant, perſonas expreſſis nominibus, vel demonſtratione, ſiue circumlocutione ſufficienti deſignent, & ab vtroque latere clara computatione gradus ſingulos diſtinguant, & in ſuo nihilominus iuramento concludant, ſe accepiſſe à ſuis maioribus, quæ deponunt, & credere ita eſſe. Sed nec tales ſufficiant, niſi iurati deponant ſe vidiſſe perſonas ſaltem in vno prædictorum graduum conſtitutas pro conſanguineis ſe habere, tolerabilius eſt enim aliquos contra ſtatuta hominum copulatos dimittere, quam coniugatos legitime contra ſtatuta Domini ſeparare. *Innoc. iij. in conc. gen. Later. cap. 52.*

CAP. II.

35 q 9. c. 4. Si duo, vel tres viri conſanguinitatem iureiurando firmauerint, vel ipſimet forte confeſſi fuerint coniugia diſſoluantur. Si vero neutrum contigerit, Epiſcopi eos per baptiſmum, per fidem, per iudicium Chriſti in vera obedientia obteſtentur, * quamuis palam faciant, vtrum ſe ſicut fama eſt, conſanguineos recognoſcant. *Syno. Troiana ſub Vrbano ij. Iuo par. 9. cap. 53 decret.*

* *quatenus*

Communia de Matrimonio. Tit. XXXVII.

CAP. I.

De excesſu prælat c. 12. Greg. ix. c vni co. ete in 4. coll. y. d. 18 c 34. ſi quis docuerit & d. 12 quicumque cap. 9.

CAuſſæ matrimoniales ſunt Epiſcoporum, non Abbatum. *Innoc. iij. in conc. general. Later. cap. 60.*

CAP. II.

Epiſcopus, presbyter, diaconus ſi vxorem religionis prætextu eiecerit, excommunicetur, ſi perſeuerat, deponatur. *Apoſt. cap. 5. G. L. Burch. lib. 1. cap. 78. Iuo lib. 3. tit. 8. cap. 30. panor. & par. 5. 184. decr.*

CAP. III.

Ad presbyteros ſint iſta. Ante omnia, vt pudicitiæ ſtudentes, adoleſcentes nuptiis iungant, quo calorem feruentis ætatis coniugali lege præueniant. Sed ne in prouectioribus quidem id negligant. *Clem. epiſt. 1. poſt prin.*

CAP. IV.

Dum coniugia in mundo celebrantur, coniugati quique vocantur, vt qui in via iam coniugii præceſſerunt, in ſubſequentis quoque copulæ gaudio miſceantur. *Greg. ad Auguſt. interrog. 8.*

CAP. V.

Mulier poteſt eàdem hora, qua gignit, ingredi eccleſiam, &c. ad [illegible] concubitum vir eius accedere non debet, quouſque, qui gignitur, ablactetur. Praua autem in coniugatorum moribus conſuetudo ſurrexit, vt mulieres filios, quos gignunt, nutrire contemnant, eoſque aliis mulieribus ad nutriendum tradant, &c. Mulier dum ex conſuetudine menſtrua patitur, prohiberi ab ingreſſu eccleſiæ non debet, &c. Sanctæ autem communionis myſterium in eiſdem diebus percipere non debet prohiberi. Si autem ex magna veneratione percipere non præſumit, laudanda eſt; ſed ſi perceperit, non iudicanda, &c. Vir cum propria coniuge dormiens, niſi lotus aqua eccleſiam intrare non debet, ſed neque lotus intrare ſtatim debet. Lex autem veteri populo præcepit, vt miſtus vir mulieri, & lauari aqua debeat, & ante ſolis occaſum eccleſiam non intrare, &c. Quamuis de hac re diuerſæ hominũ nationes diuerſa ſentiant, atque cuſtodire videantur; Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus vſus fuit, poſt admiſtionem propriæ coniugis, & lauacri purificationem quærere, & ab ingreſſu eccleſiæ paululum reuerenter abſtinere, &c. Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, &c. Si quis ſua coniuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodo creandorum liberorum gratia vtitur, iſte profecto de ingreſſu eccleſiæ, ſeu de ſumendo corporis dominici, ſanguiniſque myſterio ſuo eſt reliquendus iudicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit *cadere, &c. *Greg. ad Auguſt. interrog. 10. Nicol ad conſulta Bulgar. cap. 68. Beda lib. 1. hiſt. Angl. Capitul. lib. 6. cap. 204. Iuo par. 8. cap. 88. decr. Tarrac. lib. 6. cap. 225.*

d. 5 ſimul hæc c. 2. & c vlt. — 33 q 4 c. 6. — Leuit. 15. b — Pſal 50. — * *ardere. ſ*

CAP. VI.

Si amore pudicitiæ, vt aſſeris, ſolutionem matrimonii quæris, hanc tibi nullo pacto noueris tribuendam, niſi vir tuus eandem pudicitiam non fide ſectatus extiterit. Denique vt cum beato Gregorio papa dicatur. Si continentiam, quam vir appetit, vxor non ſequitur, aut quam vxor appetit, vir recuſat, diuidi coniugium non licet. Quare ſcriptum eſt. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir, & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier. *Nicol. Theuphergiæ Reginæ epiſt. 48. in fin. Greg. lib. 9. reg. epiſt. 39.* 1. Cor. 7.

CAP. VII.

Præterea ſciſcitamini, ſi licet exhibere vobis quemadmodum prius, in dotem coniugibus veſtris aurum, argentum, boues, equos, & cætera. Quod quia nullum peccatum eſt, & leges hoc non inhibent, & nos, vt fiat, minime prohibemus. *Nicol. ad conſulta Bulgar. c. 49.*

CAP. VIII.

Si ſponſus ſponſæ ſororem vitiet, ac ſponſam poſtea ducat, ſororque ſe occidat, rei huius decennio pœniteant. *Ancyr.c.25.G.24.L.*

CAP IX.

Si ea quam catechumenus reliquerit, duxerit maritum, poteſt ad fontem lauacri admitti. Hoc & circa fœminas catechumenas erit obſeruandum. Quod ſi fuerit fidelis, quæ ducitur ab eo qui vxorem inculpatam reliquit, & * cum ſcierit illum ab vxore (*diuertiſſe*) quam ſine cauſſa reliquit, placuit huiuſmodi in fine dari communionem. *Elib.cap.10.*

*cum ſcierit.

CAP. X.

Meretrix, quæ aliquando fuerit, & poſtea habuerit maritum, ſi poſtea ad crudelitatem venerit, incunctanter placuit eſſe recipiendam. *Elib.cap.44.*

CAP. XI.

Ne qua fidelis, vel catechumena comicos, aut ſcenicos viros habeat: aut à communione arceatur. *Elib.cap.67.*

CAP. XII.

Ne fœminæ abſque maritorum nominibus laicis ſcribere audeant, qui fideles ſunt, vel litteras alicuius pacificas ad ſuum ſolum nomen ſcriptas accipiant. *Elib.cap.81.vlt.*

CAP. XIII.

33.q.4.c. ult. Pœnitentiam coniugatis, nonniſi ex conſenſu dandam. *Arel.ij.cap.22. Burch.lib.19.c.111. Ivo par.8.c.280.& par.15.c.14.& 123.decr.*

CAP. XIV.

Non oportet Chriſtianos ad nuptias venientes ſaltare, vel choræas ducere, ſed caſte prandere, & cœnare, vt chriſtianos decet. *Laod. cap. 53.*

CAP. XV.

Mulieres omnes eccleſiæ catholicæ fideles virorum alienorum lectione, & cœtibus ſeparentur, nec ad ipſas legentes alii ſtudio, vel docendi, vel diſcendi conueniant, quoniam, & hoc Apoſtolus iubet, &c. Anathema futuros, qui hoc non obſeruauerint. *Cæſar.cap.1.* 1 Cor.14. 1 Tim.2.

CAP. XVI.

Ne ad nuptiarum ornatum miniſteria diuina præſtentur, &c. *Aruer.cap.7.*

CAP. XVII.

Nullus præſumat ante annos pubertatis, id eſt infra ætatem, puerum, vel puellam in matrimonium ſociare, nec in diſſimili ætate, ſed coœtaneos, ſibique conſentientes, &c. Vnde qui hæc prohibita de cætero vſurpare præſumpſerit ab omni eccleſiaſtico conſortio ſit alienus, * ſed nec à publici ſit immunis iudicii. *Foroiul. cap.9.*

CAP. XVIII.

Si fieri poſſit, vt qui per fornicationem coniunguntur, ſeparentur, id eſt melius. Sin autem eis omnino placeet conſortium (*matrimonii*) fornicationis quidem pœnam agnoſcant, ne ſeparentur autem, ne quid deterius accidat. *Baſil. ad Amphiloch. cap.26.*